శ్రీశివపురాణము

ముదిగొండ నాగవీరయ్య శాస్త్రి విరచితము

శ్రీ శివాధ్యాన్నమః

శ్రీశివపురాణము

శ్రీ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరకవి

విరచితము

శ్రీ కింకవీంద్రఘటాపంచాననేత్యాది బిరుదాంచితులును శతావధానులు నగు

బ్రహ్మశ్రీ చెళ్ళపిళ్ళ వేంకటశాస్త్రులవారిచేఁ

బరిష్కృతము

మొదటికూర్పు - ౬౦౦ ప్రతులు

నెం. 6583, మార్కెట్టు వీథి - సికింద్రాబాదు

ఓరియంట్ ప్రెస్ నందు ముద్రితము

 1947 [వెల రు. ౧౦ లు

క. శంకరునిన్ శాంకరినిన్
శాంకరినిన్ విఘ్ననాథు, శైలాదిని ని
శ్శంకన్ గొలిచిన వారికి
సంకటములు సురుఁగు సకల, సౌఖ్యము లమరున్.

ము॥ నా॥

శ్రీః

పీఠిక

ఈశివపురాణ మష్టాదశపురాణములలో నొకటి. దీని యాంధ్రీకర్త బ్రహ్మశ్రీ ముదిగొండ నాగవీరయ్య శాస్త్రి గారు. ఇన్నాళ్లకీమహాగ్రంథము తెలుగులోని కనువదింపఁబడుట భాషాసరస్వతి యదృష్టము. అదృష్ట మేలననగా నొకగ్రంథము మంచికవిచేతిలోఁ బడుట పుణ్యవిశేషము. ఆకాశిపోకాశికవి కావ్యమును బాడుచేసి సమర్థుఁగు మరల ముట్టుకొనుటకుఁగూడ కొంకునట్లు చేయును. మొదటనీకవియొక్క మహాప్రతిభావిశేషము, వైదుష్యము, రచనలోని నేర్పు, అనంతమార్గముల విహరించగలయీయనపద్యరచన, పూర్వకవులయందలిపరమాదరము, విమర్శనీయములు. వీనిలోఁ గొన్నిటిని స్థాలీపులాకన్యాయముగ నెత్తి చూపి తరువాత పురాణమును గుఱించి ముచ్చటించెదను. ఒకగ్రంథ మొకకవి వ్రాయుటకధికారము కావలయును. ఆ యధికార మీయనయొద్ద నెంతవఱ కున్నది? ఆందులోనియ్యదిమహాగ్రంథము. అనంత మైన శక్తికలవాఁడు గాని యిట్టి గ్రంథము వ్రాయుటకుఁ దలపెట్టఁడు. పుటకిఱువదియెనిమిది పంక్తుల చొప్పున నిది యేడువందల యెనుబది పుటల గ్రంథము. సుమా రాఱు వేల పద్యములు.

అప్పకవి సత్కవియొక్క లక్షణము చెప్పుటలోఁ బూర్వకవీశ్వరవాక్ప్రయోగదక్షతగూడ నొక్కటిగాఁ జెప్పెను. ఈకవికి శ్రీనాథుఁడు, పోతన్న, తిక్కన్న, చేమకూర వేంకటకవి ప్రధానముగా నభిమానపాత్రములు. వీరిలోఁ బోతన్నగారియందీకవికిఁగల భక్తికిఁ బరిమితి లేదు. ఎన్నిచోట్లనైనఁ బోతన్నగారి పద్యములు పుణికి పుచ్చుకొనును. దీని కచ్చముగాఁ బోతన్నగారి యందలి భక్తియే కారణము కాకపోవచ్చును. విష్ణుపారమ్యమును బోధించు పురాణము భాగవతము. ఈపురాణము శివపారమ్యమును బోధించునది. భాగవతములో సర్వదా విష్ణుదేవునకుఁ బరమాత్కృష్ట్యము చెప్పఁబడును. ఇచట శివునకుఁ జెప్పఁబడును. రెండును భక్తిమతములే రెండును మఱల వైదికమతములే. ఈగ్రంథములకు సామ్యము మిక్కిలి యున్నది. అందుచేత నీకవి భాగవతమువలెఁ జాలచోట్ల రచన చేయుట వస్తుమర్యాదను బాటించుట యేమో! భక్తిని బోతన్నగారిట్లు చెప్పిరి.

మ. తనుహృద్భాషల సఖ్యముం, శ్రవణముం, దాసత్వముం, వందనా
ర్చనముల్, సేవయు, నాత్మలో నెఱుకయుం, సంకీర్తనల్, చింతనం

బును, నీతొమ్మిది భక్తిమార్గముల సర్వాత్ముఁ హరి న్నమ్మి స
జ్జనుఁడై యుండుట భద్ర మంచుఁ దలఁతుఁ సత్యంబు దైత్యోత్తమా!

(భాగవతము)

గీ. శ్రవణమును గీర్తనంబునుస్మరణసేవనములునుఁ దాస్యమునునర్చనయునువంద
నమును,సఖ్యంబు.సాత్మార్పణమును న నెడు, నవవిధాంగములుండితనర్చుభక్తి.

[శివపురాణము 94 పేజీ]

ఇది సామాన్యము.

సీ. శీతాంశుధరు నెంచు చిత్తంబుచిత్తంబు । భవునకుర్చన చేయు పాణిపాణి.

... ...

సీ. పరమశివార్చనాపదవి నొందఁగలేని । యిక్కగా దది పాఁపడొక్కగాని

... ... (శి. పు. 2.4. 215 పే.)

ఈ పద్యములు పూర్తిగా ప్రహ్లాదచరిత్రలోనివి. పార్వతీదేవి సరిగా రుక్మిణీదేవి వలెనే మాటాడును.

కం. పంచాననధన మగు నఁ । గొంచక యొండెవఁడు పెండ్లిగొనఁగలఁ డంబా!
పంచాననధనము నిలఁ । వంచకమతి యొక్కనక్క వడయునె యెందుఁ.

(శి. పు. 274 పే.)

ఉ. శ్రీయుతమూర్తి! యోపురుషసింహమ! సింహముపాలిసొమ్ము గో
మాయువు కోరినట్లు మదమత్తుఁడు చైద్యుఁడు... (భాగవతము.)

క. భూషణములు శ్రుతులకు పరి । పోషణములు దృఢవికాసబోధాగతి కా
శ్లేషణములు సుఖసిద్ధికి । తోషణములు మదికి నీమృదులభాషణముల్.

(శి. పు. 310 పే.)

మ. పొలఁతుల్ మాయలమారు లెంతయును నప్పూబోఁడు లున్నట్టిచో
జెలమిఁ జేరఁగరాదు బ్రహ్మనయినఁ హేలావిశేషంబునఁ
కలఁతంబుచ్చి యలంత్రు గిత్తవలె లోగంజేతు రవ్వారియ
త్తలపుల్ క్రూరము లుల్లముల్ విసము సిద్ధాక్షిణ్యాలీనాతుకల్. (శి. పు. 226 పే.)

మ. తలఁపుల్ చిచ్చులు మాట లుజ్జ్వలసుధాధారల్ ప్రియుండైన పూ
విలుతుఁ మెచ్చర యన్యునిఁ నలతు రే విశ్వాసముఁ లేదు క్రూ

రలు తోడుక్ బత్తినైన చంపుదు రధర్మల్ నిర్దయల్ చంచలల్
వెలయుం డ్రెక్కడ! వారి వేడబము లా వేదాంతసూక్తంబులా!

(భాగ. స్కం. 9)

ఈరచనలోని సాను ము చూచునది. మఱియు శ్రీనాథుని పోకడలు.

సీ. పరుగిడు నేఁటి పకనురవిభుజాడ । కృష్ణవేణీసరోజకిసలపాణి (శి.పు. 529 పే.)
సీ. ప్రసహించు నేఁటిటిపశ్చిమప్రాకార। మురసి గంగయమ్నసాగరముకొమ్మ (కా. ఖం.)
క. కిగ్గాడి దైత్యుఁ డీశం । డెగ్గనకయె........ (శి. పు. 452 పే.)

ఈ కిగ్గాడిశబ్దము పింగళి సూరన్నగారిది.

మఱి తిక్కన్నగారి పోకడ:—

చ. అలతులఁబోదురే సురుఁ షు నభ్రిధునీతనుజుండు చిన్వగో
నలిగిన కిరినోర్వఁగల యాజసిసుం డెవఁ డల్లకర్ణుఁడుక్
బలియుఁడు ద్రోణజుండు పరిపంథివిదారణధీరుఁ డట్టివా
రల గెలుపొందువారలె పురద్విషుసాయము లేక పాండవుల్! (శి. పు. 513 పే.)

ఈకవి యెన్ని మార్గములనైన పోఁగలఁడు. ప్రౌఢమార్గమునసంచరింపఁగలఁడు అని కొన్ని తక్కువ రచనలవంక పోడని లేదు. అల్పములైన యమకములు, శ్లేషల యందు గూడ తన మనస్సును జొప్పించును ఈ చేమకూర వెంకన్న ననుసరించిన యమకములు చూడుడు,

క. గంగావతరణమునకే, గంగాఁ దగ దెవరు కొంత కాలం బిటు లా
గంగానలె జేఁడపడ, గంగా శిక్షించునాజ్ఞ గడచినవారిక. [శి.పు.164]

క. లేమావివిరులతూపుల, లేమా! మన మెదిరి గెలువలే మార్తిబడక
లేమామరు నేలఁగ నా, లేమాకులజొంపములఁ గలియఁ గన్గొనుమా!

(శి. పు. 360 పే.)

క. గంగా! మాకలుషము లడ, గంగా పొనరింపు మమ్మ! కారుణ్యామెసం
గంగా నీసరిధునికలు. గంగా విన మెందునిజము కంజాతముఖీ!

(శి. పు. 674 పే.)

మఱి శ్లేష :—

గీ. చక్రదుఃఖానహుండైన సత్పుమగ్రి, వసువును హరించినను సుమనితఁ జెంది
ననుగ నల వోఁదిరవరియించెనుగలాదు, కాముకులుగాంతు రేయెందుఁగల్మషముఁ.

(శి. పు. 344 పే.)

ఈ చూపించిన యుదాహరణలవలనయీకవి యెంతమందికవుల ననుకరించినను నీయన యభిమానము పోతన్నగారియందె యెక్కువ. చివరకు దన వంశవర్ణనము చేయుచు,

సీ. ఎవ్వాని శుభనామ మేప్రొద్దు నుడివిన, జనులకు పాపసంచయముతొలఁగు.

(శి. పు. 6 పే.)

ఈరీతిగా నెన్ని యేనియుఁ జూపించవచ్చును. ఇది పూర్వకవుల వాక్ప్రయోగ దక్షత. ఈమహాపురాణమునందున్న గుణము లన్నియు చిట్టాగా వ్రాసిచూపించను గాని యొక్కొక్కగుణమున కొకటిరెం డుదాహరణములుగా చూపింతును.

శబ్దప్రయోగౌచిత్యము :

గీ. ఎంతయేనియు శుశ్రూష హెచ్చుచుండె, చెప్పుమిప్పుడు కృపతోడ శివునితత్త్వము

... ... (శి. పు. 9 పే)

ఇందలి శుశ్రూషాశబ్దము వ్యుత్పత్త్యర్థములో నెంత యందముగా నున్నది!

గీ. చారుకస్తూరి కాగరుచందనాను, లేపనసుగంధబంధురాటోపమెసఁగు

వాఁడురుచిరతరామాల్యవస్త్రయుగ్మ, కలితుఁడగువాఁడుశంభుండు కాంచఁబడియె

(శి. పు. 278 పే)

ఇందు 'కాంచఁబడియె' నన్న ప్రయోగము మిక్కిలి యుచితముగా నున్నది. దీని యౌచిత్యము కథలో నున్నది. మేనక తన కూఁతును పార్వతిని శివున కీయ నన్నది; అతఁడు పిచ్చిబికారి యని. చివరకు విష్ణువు పోయి శివునిఁ బ్రార్థించి ప్రసన్నునిఁ జేసుకొనెను. అప్పుడు మేనక వచ్చి చూచెను. ఇంత యందగాఁడైన శివుఁ డాపెచేఁ జూడఁబడెను. ఇందు శివునియొక్క పరమేశ్వరత్వము వ్యంగ్య మగుచున్నది.

కవి పూర్వకవుల నింత యనుసరించుటచేత నాయన కొక స్వతస్సిద్ధమైన రచన లేదనికాదు. ఎచ్చటెచ్చటనో వారియందలి గౌరవముచేఁ బూర్వకవుల ననుస రించుటేగాని, కవి సహజముగాఁ దన ప్రత్యేకమైన పలుకుబడికలవాఁడు. ఈపలుకుబడి గ్రంథమందంతటను గలదు. సమర్థులైన సర్వకవులకు ప్రవాహముగా తాము చేయు రచనయొక్క సాంతత్యముయొక్క సామాన్యదశ సర్వత్ర కనుపట్టుచుండఁగా నొక్కొక్కచోట నా సాంతత్యములోనుండి కొన్ని విశేషములు పర్వతమునందు

శృంగములవలె భాసించుచుండును. ఇట్టి ఘట్టములవలన ప్రతి మహాకవిరచనయు నొక గౌరవాధిక్యము సంపాదించుకొనును. అట్టి ఘట్టములు కొన్ని చూపించెదను.

శా. ఐనన్ బుత్త్రిక! శైవతత్త్వమును విశ్వాద్యుండు పద్మేక్షణుం
 డేనున్ నిక్క మెఱుంగఁ జాల మిఁక నెల్లే నర్కునిన్ దీపమ
 ట్లేనిప్పట్ల నెఱుంగఁ జెప్పెదను విన్మీ! నాదు వైదుష్యవి
 జ్ఞానశ్రీపరిమాణ మెంతపఱి కొజ్జం జేసి రంజించునో! (శి. పు. 20 పే)

పద్యరచన స్వతంత్రమైన పలుకుబడిలోనుండి పుట్టినది. "ఒజ్జం జేసి రంజించునో" యన్నమాట పలుకుబడిలోని ప్రౌఢి కుదాహరణము.

ఉ. కోరుము నీదు వాంఛితము కోమలి! నే నొడఁగూర్తు నంచుద
 వ్వారయ కేను బల్కితి... [శి. పు. 174 పే]

దూర మాలోచింపక యనుటకు దవ్వారయ కనుటలోఁ గొంత ప్రౌఢి కలదు.

శా. అవ్రజాంగుఁడు పద్మజున్ గని మహాహర్షంబునన్ మ్రొక్కి నా
 నావేదోక్తుల సన్నుతుల్ సలిపి వాజ్నాథా! మదీయాంగనా
 భావారూఢునిఁ బుత్రు నిమ్ము...... [శి. పు. 174 పే.]

'మదీయాంగనాభావారూఢునిఁ బుత్త్రిని' మ్మనుటలో భావగాంభీర్యమును జూడుఁడు!

లయగ్రాహి॥
 కొండ అలు కొంది ధృతిఁ జెంది సురబృందముల
 నుం దురమునం దెదిరి మ్రిందిరి కడంకన్ [శి. పు. 35 పే]

ఇది తారకాసురకుమారుల యుద్ధము ఈయుద్ధభాగములో లయగ్రాహి యింత సుకుమారముగా వ్రాయుట శైలిలో నొక మృదువైన పాక మేర్పడినవాఁడుగాని వ్రాయలేఁడు.

చికురముల వర్ణన: —

సీ. నమ్మకము లైన నీలరత్నమ్ములోఘు
 నమ్ములో తుమ్మెదలో చికురమ్ములొక్కొ!

రత్నములు నమ్మక మైన వనుట యెంత చక్కనిమాట! అన్నిటికంటె నపూర్వమైనశక్తి యీకిరింది పద్యములయందుఁ గన్పించుచున్నది. త్రిపురాసురులు చేసెడి దుండగములు దేవతలు బ్రహ్మతోఁ జెప్పుకొనుచుండిరి,

ఉ. పొద్దు కదుర్ నడిఁబుడమి బోర్ల గిలున్ బురము ల్గనంబడన్
హద్దును దప్పి తారలు హిమాంశుఁడు డాఁగుచు దిర్గుచుండు రే
సుద్దియు లేక బిక్కనడి చూచుచు నుండు జముండు మేటి యా
పద్దశఁ గడ్పుచుంటి మిది పద్మభవా! కనరాదె నీకిటుల్.

చ. ఎపుడొ దివంబు పైఁబడి సురేశులతో నిసుముం బొనర్తు ర
ష్టపుఁను దేటి చూచి కడు నబ్బుర మొందుచు దిబ్బ సేతు మం
చపకృతు లాడి పోవుదురు హా! యిఁక నేమి యొనర్తు మిత్త్రరిన్
దెపదెపలాడు మామదుల! దీనతఁదీర్పు మనుగ్రహమ్మునన్॥

(శి.పు.402 పే)

ఈపద్యములలోని వర్ణన యేపూర్వకవులును జేసినది కాదు. మీస్వర్గమంతయు బూడిద చేయుదుము, దిబ్బ జేయుదుము అనుటలో నున్న యౌచిత్యము చెప్పరాకుండ నున్నది. ఈమాటలయందు దాయాదులయొక్క మాత్సర్యము పరమరమ్యమైన వ్యంగ్యభూత మైనది. ఇందు రసము చిప్పిలు చున్నది. మొదటిపద్యముమిక్కిలి చిత్రముగా నున్నది. ఈరచన మహాకవులు మాత్రమే చేయఁగలరు. సామాన్యులు చేయలేరు. ఇది యంతయు నీకవియొక్క స్వతంత్రవావదూకత్వము.

లోకోక్తిసంగ్రహము :—

లోకోక్తిసంగ్రహమునం దీకవి యందె వేసిన చేయి. లోకోక్తిసంగ్రహణము నందే కాదు, లోకసంగ్రహణమునందును గొప్ప ప్రతిభాశాలి. కుబేరునిచరిత్రలో గుణనిధి హద్దు మీరి ప్రవర్తించుచుండెను. ఈకథ కాశీఖండములో శ్రీనాథుఁడు గూడ వ్రాసెను. ఈరెండు రచనల పోలిక తర్వాత వ్రాసెదను. ఈగుణనిధి 'చూపుల గుజ్జుమువలె నతఁ డేపు మెయిన్ బెరుగుచుండె' నఁట! ఈ పురాణమున ఈ చూపుల గుజ్జుమువంటి లోకములోని వాడుకమాట లెన్నికావలసిననన్నియున్నవి. ఇంక లోకసంగ్రహణముం జూడుఁడు. కుమారఖండములో రెల్లుతోటలోఁ బెరిగిన కుమారస్వామిని దీసికొని రమ్మనిశివుఁడు ప్రమథగణములతోనందీశ్వరునిబంపించెను వారు వచ్చుచుండఁగాఁ గృత్తికలు వచ్చి కొడుకుతోఁ జెప్పికొనిరి. కొడు కైన కార్తికేయుఁడు మీకు భయము లేదని చెప్పును. ఈఘట్టముమిక్కిలి రమ్యముగా నున్నది. అనఁగా,లోకసహజత్వము కొట్టవచ్చిన ట్లున్నది.

మఱియు, విఘ్నేశ్వరసృష్టి, శివవినాయకులయుద్ధము, శివునకుఁ బార్వతియందలి

ప్రేమ, మఱలఁ దన పట్టుదల, వినాయకుని తల తెగిపోయినతరువాతపడ్డదుఃఖము, ఇవి యన్నియు లోకసంగ్రహణమునకుఁ బరమోదాహరణములు. ఈగ్రంథ మంతయు లోకానుభవము గల్గిన రచన గాని వెఱ్ఱిమొఱ్ఱిరచన కాదు.

ఆంధ్రభాషాపాటవము : —

ఈకవి సంస్కృతాంధ్రశబ్దములు సహస్రములు లక్షలు తెలిసినవాఁడు. ఏయే కవులో యెచ్చటెచ్చటో ప్రయోగించిన రమ్యములైన తెలుఁగు శబ్దముల నన్నిటిని దెచ్చి వాడును. అనేకరూపములు వాడును. మోసమునకు మోస యను రూప మున్నది. తిక్కన్నగారు వాడిరి. ఈకవియు దానిని వాడెను.

సంస్కృతము : —

తెలుఁగుకవులు సంస్కృతసమాసములు గూర్చుటలో సులభార్థము సులభగ్రథనము చేయవచ్చును. అట్లుగాక, అర్థవత్తుగా, తార్కికసంబద్ధముగా సమాసగ్రథనము చేయుట యొక ప్రతిభాలక్షణము

ఉ. కన్నెను గాంచి యచ్చెరువుఁ గాంచి మునీంద్రుఁడు మన్మథాస్త్రసం
పన్నమనమ్ముతో నృపతివర్యున కిట్లనె .. (శి. పు. 13 పే)

ఇచటి "మన్మథాస్త్రసంపన్నమనమ్ము" అన్నసమాసము ఇందాకటి "మదీయాంగనాభావారూఢుని" అన్న సమాసము వంటిది. ఒక విలక్షణమైన భావము గర్భమునందుఁ గల కూర్పు. ఇట్టి సమాసములు చేయుటకుఁ గవికిఁ బ్రతిభ కావలయును.

తెలుఁగులు : —

క. గెల పండిన యనటుల జొబ్బిలు పానకములఁ దనర్చు విరివగు నెమ్మా
వులఁ బండ్ల మెక్కి యుక్కునఁ జెలఁగి వదరఁ జేసె రామచిల్కలదండుల్
[శి. పు. 73 పే]

సీ. సంజ కెంజాయల జానగు చందురు... (శి. పు. 90 పే)

సీ. ఎలమావులును, నిమ్మ, లీత, చిట్టీతలు... [శి. పు. 117 పే]

ఇట్లనేకపద్యములు అచ్చతెనుఁగుతనమునే వెలయించుకొనుచుండును.

ఉ. ......భీతచిత్తులై

ఎప్పటి కప్పుడే గడప నెంతురు కాలము కంజసంభవా!

ఈరీతిగా లోకసంగ్రహణము, తెలుఁగుపలుకుబడి, తెలుగుమాటల సమృద్ధి కూలంకషముగా నున్న రచన యిది.

వేదపరమార్జత : —

ఈగ్రంథ మంతయు వైదికార్థములనే చెప్పును. కాని, యొకమహావిషయమును జెప్పఁదలఁచితిని. తారకుని చేత దెబ్బలు తిని కుమారస్వామి మూర్ఛ పోయెను.

గీ. స్కందుఁ డద్దాన మూర్ఛిల్లి క్షణములోన
ఋషిగణస్తూయమానుఁడై యెఱుక చెంది [శి.పు. 350 పే]

మూర్ఛపడిన స్వామి ఋషిస్తోత్రములచేత మేల్కాంచె ననుట శివతత్త్వస్ఫూర్తి మద్వాక్యము.

శిల్పము : —

శిల్పమన్న శబ్దమున కర్థమిదమిత్థమని చెప్పుటకు వీలులేదు. లోకోత్తర సౌందర్య మెచ్చట పొడసూపునో యది శిల్ప మనిచెప్పవచ్చును. కథను జెప్పుటలోఁ గ్రొత్త రకముగాఁ జెప్పుట గొప్ప శిల్ప మని నాయుద్దేశ్యము. ఆంధ్రవాఙ్మయములో కథా కథనరమ్యత పలుమంది పలురకములుగాఁ జూపించిరి. ఈ కవి కొన్నిచోట్ల కథను జెప్పుటలో రమ్యతనే చూపించెను.

చివరకు శివుఁడు పార్వతి నంగీకరించెను. దివ్యస్త్రీలు పరిహాసము చేసిరి. అంత నిందిర యిట్లనియె, సావిత్రియిట్లనియె, అదితియిట్లనియె, ఆ వెంటజాహ్నవియిట్లనియె, నిట్లు దేవతాస్త్రీ లందఱు తలాయొకమాట యనిరి. ఇవి చిన్న చిన్న వచనములు. వారందరన్నమాటలు పద్యములు. ఈ రచనవలన పెండ్లిసంబర మంతయు, పరిహాస మంతయు, పెండ్లికొడుకుతో ముత్తైదువలాడు ముచ్చటలే-వ్యంగ్యభూతములై కథా ఘట్టము పరమసౌందర్య మనిపించుకొన్నది. వారట్లనిరి; వీరిట్లనిరి, అని వచనములు వ్రాసి, యన్నమాటలు పద్యములుగా వ్రాయుట, పోతన్నగారి భాగవతములోని యొక రచనాపద్ధతి. ఈ రచనాపద్ధతిని ప్రస్తుతమున నీ సౌందర్యోత్పాదనకై విని యోగ పరచుట యీ కవియొక్క ప్రతిభ. మరల నీ రచనాపద్ధతినే శివుఁడు తన పెర్య మేమైనదని, వెదకుటలో జూపించెను. శ్వేతాద్రివాయుస్వర్ణదీవసుమత్యాదులు కుమారునికథఁ జెప్పుదురు. అచటఁగూడ నీ సౌందర్య మున్నది.

ధ్వనులు : —

ధ్వనియన్న శబ్దమే విచిత్రమైన యర్థముగలది. సుకవిరచనలో రస మెప్పుడును వ్యజ్యమాన మగుచునే యుండును. కాని యల్పాల్పధ్వనులు, వస్తుకృతవస్త్వాదులు, శబ్దగతాదులు ప్రత్యేకముగా నుండఁ గొందఱు పండితులు వానినే చూచి యదియే

ధ్వనిమద్రచనాకావ్య మనుకొందురు. శబ్దగతము లైన మఱికొన్ని వ్యంగ్యములు చూడుఁడు.

గీ. అరయ నాధారశూన్యమా నాకసంబు నందు జెక్కలు లేని నా డెంద మనెడు
పులు గెగురుచుండె నద్దాని భూరిదయను నరసి పోచునుగాత చంద్రార్థమౌళి
(శి. పు. 211 పే)

ఈవాక్యము పార్వతి సప్తర్షులతో నన్నది. ఇది యలంకారకృతవస్తుధ్వని. రూపకాలంకారముచేత జీవుఁడు, ఇది శైవము కనుక నీజీవుని రక్షించుపరమేశ్వరుఁడు వ్యంగ్యభూతు లగుచున్నారు.

కం. కందర్పారికిఁ గన్నియ, నుండానము జేయఁ బూనను జుడీ! ఋషిసం
క్రిందనులు మీర లెఱుఁగని చందము లే దరసి చెపుడు చదురెదియేనిన్.
(శి. పు. 240 పే)

శివునకుఁ గూతు నీయ నన్న హిమవంతుఁడు చెప్పిన మాట లివి. 'పిల్లను నే నీయను' ఈవాక్యములోని రెండు నుకారములు ద్వితీయచరణములో యతిస్థానమం దుంచుటచేతఁ బ్రథమనుకారమునీాది సముచ్చయముచేత హిమవంతునియనిష్టము వసిష్ఠాదులయం దతనికిఁ గలగౌరవము వ్యజ్యమానము లగుచున్నవి. ఇది సముచ్చయగతమై ధ్వని భాసించుట.

కం. బాగుగ బాగుగ నడిగితి వోగుణనిధి! వామదేవ! యున్నతభావా!
(శి. పు. 697 పే)

వామదేవుఁడు కుమారస్వామినిఁ బ్రణవార్థ ముపదేశింపుమనియడిగెను. ఆహా! ఎంత చక్కని ప్రశ్న యడిగినా డని కుమారుని యానందము. 'బాగుగ బాగుగ' నన్న వీప్స చేత నీయానంధము ధ్వనిత మగుచున్నది.

ఇమిడిక :—

మ. హిమశైలేంద్రుఁడు మేనకన్ జనకరాజేంద్రుండు ధన్యన్ వణి
క్సమనుండౌ వృషభానుఁ డంతిమను మెచ్చుల్ మీఱఁ బెండ్లాడ మీ
కుమర్తుల్, సీతయు, రాధయున్ గ్రిమముగా నుత్పన్నలై శర్వు, న
ర్యమవంశ్యుం డగు రాముఁ, గృష్ణుని వివాహం బాడువా రిమ్మహిన్.

పాకము :—

చ. అరుణమరీచి యంత నుదయాచలపీఠము నెక్కి పర్వత
స్ఫురదసమానమంజుళకరపుంజములన్ వెలయించి యూర్ధ్వని

స్ఫురదమలాంశుజాలముల శైలవరోన్నతశృంగపల్వలాం
తరనళినాళిఁ గూడఁ బ్రిమదమ్మునఁ బూయఁగఁ జేసె వాసిగన్.

ఆధునికత :—

ఈకవి భావముల యందును, శబ్దములు స్వీకరించుట యందును గూడఁ జాల నాధునికుఁడు.

సీ. కాలపూరుషుఁడు రంగచ్చంద్రియంత్రింబునుండి దార్చిన వగిపిండి యనఁగ

ఇది వెన్నెలవర్ణన. పిండిమరతోఁ బోలిక. ఇట్టివి చాల గలవు. నాగా. డచ్చీలు నౌకరు, తంటా, డాబులు, ఇటువంటి శబ్దములు యథేచ్ఛముగా వాడును.

సహాయము, యథార్థము, అనుకూలము ఈశబ్దములు సాహాయ్యము, యాథార్థ్యము, ఆనుకూల్యము అన్నరూపములకు బదులు తెలుఁగుకవులు యథేచ్ఛముగా వాడిరి. ఈకవియు వాడెను. నన్నయ్యగారు "అనుకూలవతి" అనుశబ్దము వాడెను, ఒకాయన ఆనుకూల్యవతి యని యుండవలె ననె నఁట! ఆనుకూల్యవతి యన్న శబ్దమున కనుకూలవతి యన్న యర్థమే రాదేమో! లోకములో ననుకూలవతియనియే వాడెదరు. తెలుఁగుకవులది యిది యొక ప్రత్యేకసంప్రదాయము. వీరికి సర్వత్ర పాణినీయము పట్టదు. కొందఱు పూర్వాంధ్రకవుల సమాసములలోఁ బాణినీయము ప్రకారము విగ్రహము కుదురదు. ఈసంప్రదాయముయొక్క ప్రత్యేకత తెలియని వారికిఁ జాల తప్పులుగాఁ గన్పించును.

తల్తురు, సెల్వు ఈశబ్దములలోని యల్లోపముగూడఁ జాలమంది చేసినదే.

నే నింతవఱ కచ్చముగా గుణములే చెప్పి యీకవినిబొగడుచున్నాననుకొందురేమో! అందందుఁబొరపాట్లును గలవు. "ప్రమాదో ధీమతా మపి." ఇంత గ్రంథము వ్రాసి, యిన్ని పోకడలు పోయి, యిన్నిశబ్దముల సుష్ఠుస్వరూపము తెలిసిన యీకవియొక్క గ్రంథములో స్ఖాలిత్యములు కనిపించినచో నవిప్రమాదపతితములనుకొనక తప్పదు. ఈకవియే,

శా. ఎందెందేనియు భ్రాంతిహేతుకముగా నేదేని దోసం బుండు టా
ప్పుం దదక్షేంద్రుల కేని యంతనె యెటుల్ పోనోపు సర్వంకషా
స్పందప్రోద్ధతభారతీరుచిరశుంభద్గుంభసంరంభముల్

అని వ్రాసెను. అట్టి భ్రాంతిమూలకములు నాకుఁ దోఁచినవి కొన్ని వ్రాయుదును. ఈ శబ్దస్వరూపనిర్ణయమున నాకే భయము. పరునిది భ్రాంతియనుకొన్నవానిదే భ్రాంతి కావచ్చును.

*1 గోత్రగ్రామణీట్పుత్రి — గ్రామణీ + ఈట్ — ఈరెండును శ్రేష్ఠవాచకములే.

2 సఖురాండ్రు — ఈరూపము చేయవచ్చునో చేయకూడదో తెలియదు.

3 బాలుఁడ నేన చాలు ప్రేల్మిడిఁ గనుగొంచుచుండుఁడు — బాలుఁడ నేన చాలుదుఁగా - అనవలయునేమో.

4 నాతో వాదా యను — ఈతృతీయావిభక్తిప్రత్యయమునకు హ్రస్వము రాదు.

5 నాదు గుణములందుఁ బ్రాముఖ్యతం జెంది — తద్ధితమీఁదఁ దద్ధితఁ జేయఁ గూడదు.

ఈ చూపించినవాని స్వరూపమువలననే యివి ప్రమాదపతితములని తెలియగలవు, ఇంత గ్రంథము వ్రాసికొనుచుఁ బోవునపుడు సహస్రాక్షునకైనను బొర

---

*1. గోత్రగ్రామణీట్పుత్రి -- ఇట్టివి -- గిరివరేశ్వరతనూజారణవినోదంబు సలిపె నిర్జరులు వొగడ- ఇత్యాదులు పెక్కులు మహాకవి ప్రయోగములు సులభములు.

2. సఖురాండ్రు — అహోబలపండితీయము "ఇతాంజ సః కిశ్చ -- (శబ్దానుశాసనసూ) ఈ దంతాత్కవిధానార్థ మిదం సూత్రం - ... సఖుఁడు సంబంధి శిష్యుండు సవ్యసాచి ఇతి భారత భీష్మపర్వ వచనే, సఖియు ఇత్యేవపాఠ స్సాధుః -- అసమాసే -- అకారాంతత్వాభావాత్ - సమాసే మత్సఖుఁడు ఇత్యేవం రూపం (పాణినీయసూ) రాజాహస్సఖిభ్యష్టచ్ -- ఇతి సమాసాంత విధానాత్" అని వ్రాసిన ఆంధ్రవ్యాకరణ భాష్యకారుఁ డహోబలపండితుఁ డొకండనే - సహైవ వర్తత ఇతి సఖః — ఇతి వ్యుత్పత్త్యావా అకారాంతత్వాన్నిర్వాహః -- యని వ్యుత్పత్తిభేదముచే అకారాంతసఖ శబ్దమున్నిరూపించినాఁడు. ఇపు డకారాంతసఖ శబ్దమునకు - దారార్థేత ఉదపిరః - అను శబ్దానుశాసనసూత్రమునఁ గాని - బాలవ్యాకరణ సంధిపరిచ్ఛేదములోని 37 వ సూత్రముచే గాని నిర్వివాదముగ సఖురాలు, సఖురాండ్రు రూపములు సిద్ధించును.

3. బాలుఁడ నేన చాలు - చాలుదుఁగా - అని యనవలెననుటకు - శక్తః అను పదార్థవివక్షలోఁ జెనుఁగున శక్తుఁడను, చాలుదును అని యనవలెను. ఇట నట్టిభావము కాదు. ఇక అలమిత్యవ్యయార్థ వివక్షయందు - నేన చాలు నీవేటికి యని చెప్పుట దోసఁగు కాదేమో !

తక్కినవి రెండును ప్రామాదికములే. సవరణలు.

4. నీకు వాదాయను.

5. ప్రాముఖ్యముఁ జెంది.

ము. నా.

పాటులు పడకతప్పవు. ఇంతమాత్రముననే 'భారతీరుచిరకుంభద్గుంభసంరంభముల్' ఎట్లు పోనోపును?

ఈ కవియు నేనును నేక గురుపాద రేణువులము.

క. వ్యాకరణ మొక్కత్రోన మహాకవు లొకత్రోవ కోశమఖల మొకత్రో
వై కన్పట్టెడునీభా,షాకావ్యమ్ములను దరచు చదివినకొలఁదిన్.

చ. తెనుగునకున్న వ్యాకరణదీపము చిన్నది. .... (తి॥ వెం॥ కవులు.)

మేము తిరుపతి వెంకటేశ్వరుల శిష్యులము. మాసాంప్రదాయము వారిది. శబ్దప్రయోగమునందు, శబ్ద స్వరూపసిద్ధియందు, మాకు లోకము ప్రమాణము. మా కును శ్రీగిడుగు రామమూర్తి పంతులుగారి వాదమునకును చాల దగ్గర సంబంధము.

ఏవంవిధకవితారచనాబహుగుణపరిష్టుఁడైన యీకవి యీ శివపురాణము వ్రాయుట కెంతయుఁ దగినవాఁడు.

పురాణము పంచలక్షణి, పంచలక్షణి యనగా, ప్రబంధమున నష్టాదశవర్ణనల కలిమి యెంతలక్షణమో యంతలక్షణము. సర్గము, ప్రతిసర్గము, వంశము. మన్వంతరము. వంశాను చరితము, ఇవి ఐదు లక్షణములు. పురాణముల యందలి బహు కథలు వరుసగా వచ్చినవికావు. కుబేరుని కథయున్నది. ఈ కుబేరుని జన్మ పద్మ కల్పమున జరిగెను, అతఁడు మేఘవాహన కల్పములో యాజ్ఞదత్తియయ్యెను. ఈ సర్గప్రతి సర్గములు ఒకదానితో నొకటి కలిసిపోవును. వంశము, వంశాను చరితము- వీనిలో భిన్నగ్రంథముల యందు సమైక్యము కన్పించదు. దితిగర్భమున నింద్రుఁడు దూఱి గర్భస్థశిశువును వ్రక్కలించుట, హిరణ్యకశిపువధానంతర ఘట్టముగా శివ పురాణమున నున్నది. సముద్రమథనానంతర వృత్తముగా రామాయణమున నున్నది. ఇట్లే కథలలో ననేక భేదములుండును. ఇవి యుగాంత చరితల సం యోగము చేతనేమో యిట్లు సందిగ్ధములగుట.

ఇది పురాణ మైనను మహాకావ్యము. దీనియందుఁ బ్రతిపాద్యమైన వస్తు వేది? అది శివపారమ్యము. ఉపక్రమోపసంహారాది షడ్లింగ తాత్పర్యములచేతశివపార మ్యమే యీపురాణమునందుఁ బ్రతిపాద్యమైన వస్తువు. తద్వ్యస్త్వభ్యాసముదీనియం దున్నట్లు మఱియేపురాణమందును గన్పించ లేదు. అన్యపురాణమునం దన్యకథా తాడనమే లెక్కువ. ఈపురాణమునందు శివవిరహిత మైన ఘట్టమేలేదు. శివకథా

సృష్టి తక్కినదైన కథ యీగ్రంథములో సాగరోపాఖ్యానము తప్ప నాకు మఱి యొక్కడు కన్పించ లేదు. ఈపురాణము పురూరవశ్చక్రవర్తికథను, సాగరులకథను విస్తరించి చెప్పి శ్రీరామచరిత్ర టూకీగా నేల చెప్పెనో తెలియదు. భారతభాగవతములలోఁగూడ నీరామకథ పెంచఁబడియే యున్నది.

ఈపురాణమునకు నాయువుపట్లు నాలుగు ఖండములు. ఒకటి లింగవైభవఖండము. తక్కిన మూడును జివర మూడు ఖండములు — కైలాసఖండము, వాయవీయ ఖండము, విద్యేశ్వరఖండము.

లింగవైభవఖండ మంతయు సర్వభారతదేశమందలి సర్వశివక్షేత్రములలోని లింగోద్భవకథాసంపుటము. ఈఖండము చదివినచో సర్వక్షేత్రగమనపుణ్యము లభించుననుటకు నెవ్వఁడు చాలును? దక్షిణదేశమునందలి లింగములు, ఉత్తరదేశమునందలి లింగములు సర్వలింగములయొక్క కథలు నీఖండమునందు గలవు.

కైలాసఖండము నిజముగా నీపురాణమునకు బీజభూతమైనది. ఈగ్రంథము శైవపారమ్యబోధకము. సదాశివుఁడు పరమేశ్వరేశ్వరుఁడు, మూలవస్తువు. సర్వమాయననుండి నిర్గమించెను. ఆయనను మించినవాఁడు లేఁడు. ఆయనలో సహస్రాంశమున మహేశ్వరుఁ డుదయించెను. మహేశ్వరునిలో సహస్రాంశమున రుద్రుఁడుదయించెను. రుద్రునిలోసహస్రాంశమున విష్ణుఁ డుదయించెను. విష్ణునిలోసహస్రాంశమున బ్రహ్మ పుట్టెను. మహేశ్వరవిష్ణుబ్రహ్మలు వాయ్వాదకపృథివీతత్త్వములకధిపతులు. సమష్టిరూప మొకసదాశివుఁడే. సర్వచరాచరసృష్టి, బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరులు ఈసదాశివుని లీలావిశేషము. అనుమానప్రయోగమునకిం దవకాశము లేదు. అయ్యది ప్రతిజ్ఞాహేతూదాహరణోపనయనిగమనంబు లను పంచావయవంబులలోఁగూడుకొనినధూమంబుయొక్క దర్శనంబునఁ బర్వతంబున కగ్నిమద్భావంబుచెప్పు' ఇత్యాది సర్వము చూచునది.

ఈఖండములో 706వ పుట మొదలు 710వపుటవఱకుఁ జదివినచో నీశివపురాణము ప్రతిపాదించఁ దలఁచుకొన్న మహావిషయము వ్యక్తము కాఁగలదు. ఒకవిధముగాఁ జూచినచో నద్వైతమతమునకు నీపరమశైవమతమునకు భేదము లేదు. 'శివశక్తిసంయోగంబున నానంద ముద్భవిల్లును', 'బృహి ధాత్వర్థ మగు బృంహణత్వము, బృహత్త్వము బ్రహ్మశబ్దము పంచబ్రహ్మమయుండగు సదాశివునియందు విశ్వప్రతీతితో వెలయు చున్నవి'. ఈవాక్యములసూక్ష్మార్థసంయోజనముచేసినచో నీమతముయొక్క రహస్యము తెలియును. వేదాంతము సాంఖ్యమును యోగమును

రెండు ప్రవాహములుగఁ దనలో నెట్లు కలుపుకొనెనో యీశివాద్వైతము గూడ యోగసాంఖ్యములను దనలోనికిఁ దెచ్చుకొన్నది. కైలాసఖండమున యోగసాంఖ్య మతముల సంయోగముగూడ నున్నది. ఇది శివపురాణపరమరహస్యము.

వాయవీయఖండమునందుఁగూడఁ గథాంశమే యెక్కువ యున్నది. పశుపాశపతి స్వరూపము – కాలప్రమాణము – సృష్టిలయముల స్వరూపము కలదు. చివరవిద్యేశ్వరఖండము పార్థివలింగార్చనాప్రాశస్త్యము, కొన్ని శైవవిధులు బిల్వభస్మరుద్రాక్షమాహాత్మ్యములు మాత్రమే చెప్పుచున్నది. ఇవి శైవుల కనుష్ఠేయములు, పాఠ్యములు.

ఇఁక లీలాఖండమునందు శివుని సర్వావతారవైభవచరిత్రగలదు. మనము గ్రంథములు చదువుచుండగా బహుపురాణగతవిషయములు తెలియక చాలసంగతు లర్థముగావు. అనేకసందేహములు పొడముసు. ఎన్నియో సందేహము లీపురాణపఠనమున నివారితములగును. ఒక యుదాహరణము. నేను నన్నయ్యభారతములో నరణ్యపర్వములోని నలచరిత్రము చదివినపుడెల్ల నలదమయంతులనడుమ దౌత్యము నెరపిన హంసయొక్క కథ తెలియక మిక్కిలి యిబ్బందిపడుచుంటిని. ఆ హంస యెవరు? ఎందుకు వచ్చినది ? సర్వజ్ఞురాలివలె మాటాడును. "అయ్యా! ఏను నీకుఁ బ్రియంబుసేసెద. నీహృదయేశ్వరియైన దమయంతిపాలికింబోయి నీగుణంబులు దానికి వర్ణించి" యిత్యాది వాక్యములు హంస నలునితో ననును. నలునికి దమయంతి ప్రియురాలని యాహంస కెట్లు తెలియును? ఈ శివపురాణము చదువువఱకును నాకీసంశయము విడలేదు. నన్నయ్యగారు తాను నానాపురాణవిజ్ఞాననిరతుఁడనని చెప్పుకొనెను. ఆయనకు శివపురాణములోని యీ రహస్యము తెలియును. నలదమయంతులు పూర్వజన్మములో ఆహుకుఁడను భిల్లుఁడును, అతని భార్యయును. వారిద్దరియందు శివుఁడు సంప్రీతుఁడై మీరు నలదమయంతులుగా బుట్టుదురు. నేను మీకు హంసనై దౌత్యము నెరపుదునని ప్రసాదించెను. ఈ హంస సాక్షాత్పరమేశ్వరుఁడు. నన్నయ్య కథారచనలోని యీ రహస్యము తెలిసెను. ఈపురాణమీ రీతిగా బహుసంశయనివృత్తిహేతు వైనది.

భాగవతమున శివునికంటె విష్ణువధికుఁడు ఇచ్చట విష్ణువునకంటె శివుఁడధికుఁడు. బాణాసురకథ యున్నది. శివజ్వరము, వైష్ణవజ్వరము యుద్ధము చేయుదురు. హరివంశోత్తరహరివంశభాగవతములలో నీకథ యున్నది. అచట శివజ్వరమోడిపోవును. ఈ పురాణములో వైష్ణవజ్వరము వచ్చి శివజ్వరమును శరణు వేడును. ఇట్లు విష్ణు

పారమ్యమును బోధించు గ్రంథముల కిది యెదురు. కృష్ణుఁడు భాగవతాదులలోఁ బరమేశ్వరుఁడు. అతఁడు సర్వవ్యాపకుఁడు. బాణుని వాకిలి కావలికాచు శివుఁడు భాగవతములో కృష్ణునిముందు నిలువలేకపోయెను. ఇచట కృష్ణుఁడు శివుని బ్రీతి మాలుకొనెను. కృష్ణుఁడు శివభక్తుఁడు.

ఈ పురాణమున వంశము, వంశానుచరితము, వానికవిగా పురాణ లక్షణములు గదాయనియే చెప్పఁబడక, ఆయారాజులు శివార్చనవలన సద్గతిగాము లైనట్లు రచయింపఁబడుట పురాణపరమార్థప్రతిపాదకముగా నున్నది.

ఈపురాణములో శివునియొక్క పరమాత్మ్యము చెప్పఁబడినను మాటిమాటికి శివకేశవులకు భేదము లేనట్లే చెప్పఁబడుచున్నది.

గీ. వెన్ను నొల్లక నన్గొల్చుచున్నవాఁడు,నన్నలగివెన్నునిఁ గొల్చుచున్న వాఁడు.
వీర లిర్వురు జను వీట వేగుచుందు,రంబుజహితుండుచంద్రుఁడున్నంతదనుక
(శి. పు. 123 పే)

కాని యీపద్యమునందు సదాశివపారమ్యమునకు భంగము లేదు. ఏల ననఁగా సూర్యచంద్రు లున్నంతవఱకే గదా! తదనంతరకాలము సదాశివాధీనము. తావత్పర్యంతము శివకేశవులకు భేదము లేకుండ ననుష్ఠించుట చేయఁదగినది. ఇట్లుచాల చోట్ల నున్నది.

ఇది భక్తిమత మని చెప్పితిని. భక్త్యతిశయము పలుతావుల నుద్ఘాటింపఁబడుచుండును. కాని, భక్తి జ్ఞానమునకు మార్గముగా స్వీకరింపఁబడినట్లును గలదు. ఇది చూడుఁడు. 'నన్ను బూజించు భక్తులు ఆర్తుఁడు, జిజ్ఞాసువు, అర్థార్థియు, జ్ఞానియు ననువారలై నాల్గువిధంబులుగ నన్నర్చింతురు. ఉత్తరోత్తరు లుత్తములు. అందఱియందు జ్ఞాని నాకుఁ బ్రియతరుండు. అతండు నారూపుగఁ దెలియుము. నేనుజ్ఞానగమ్యుండనుగాని, తదితరములకు సాధ్యుండను గాను.' (శి. పు. 122 పే)

దీనినిబట్టి యిది భక్తిమతమా? యద్వైతమతమా? ఇది శివాద్వైతమతము. సాలోక్య, సామీప్య, సారూప్యములను దాటి జ్ఞాని పొందఁదగిన పరమేశ్వరైక్యము ఈపురాణ మంగీకరించుచున్నది. ఇది వైదికమతము.

ఉ. లేవు ధరిత్రి జన్మములు లేవు వ్రతంబులునుం దపంబులుఁ [శి.పు.179 పే.]

తారకాసురునివలనఁగలిగిన బాధలు దేవతలు బ్రహ్మతోఁ జెప్పికొనుట జన్మములు లేవనుటతోడనే వైదికమతము.

ఈ శివపారమ్యము పలువిధములుగాఁ బ్రతిపాదింపఁ బడినది. భగవద్గీతలోఁ గృష్ణుఁడు తన్నుపాసింపుఁ డని చెప్పినట్లు శివుఁ డిచ్చటఁ జెప్పెను.

సీ. అనుపలయందును బ్రహ్మవు రుద్ర - లందెప్ప, నీలలోహితుఁడవు నీవు దేవ!
ఘనపర్వతములందుఁ గనకాద్రి వగయ నక్షత్రమండలిలోనఁజందురుఁడవు
ఇత్యాది, (శి.పు.౩౫౮ పే)

ఇది భగవద్గీతలోని విభూతియోగమునంటిది. ఇంకను జూడుఁడు.

గీ. దుష్టు లగు వారిఁ బొలియింప శిష్టజనుల,రక్షణముసేయ ధర్మసంరక్షణంబు
సేయుటకుఁగాదె నే నిట్లు చెన్నలరుట...

క. మీ కెప్పుడెప్పుడు బెడదలు, చేకూరిన నన్నుఁ దలపు సేయుం డవు డే
మీకష్టంబులు దీర్చెద... [శి.పు.౩56 పే]

శ్లో॥పరిత్రాణాయ సాధూనాం వినాశాయ చ దుష్కృతామ్

శ్లో॥ సర్వధర్మా న్పరిత్యజ్య మా మేకం శరణం వ్రజ

ఇత్యాదిగీతావాక్యస్ఫోరకములుగా పైపద్యములు లేవా? ఇంత వైదికమతమై వీరశైవపువాసన లేక పోలేదు.

క. శివనిందను బొనరించిన, యవివేకిం జంపవలయు నటుదప్పినఁ ద
క్కువ లాడి తిట్టవలె... [శి. పు. 222 పే.]

ఇందలి శైవమత మీరీతిగా నున్నది. ఇంతవఱకు నేను కవియొక్క ప్రతిభాది నిరూపణము చేసితిని. పురాణపరమార్థమును నిరూపించుటకుఁ బ్రయత్నించితిని. అసలు పురాణరచనమునుగూర్చి చెప్పనే లేదు. దానినిగుఱించి చెప్పక పీఠికపూర్తి చేయరాదు. ఇదివఱకు కాళిదాసు వాల్మీకినుండియే సహస్రధా గ్రహించె ననుకొను చుంటిని. ఈపురాణము చదివినతరువాత కుమారసంభవకథ యంతయు నీపురాణము నుండియే గ్రహించె నని తెలిసినది. పార్వతీపరమేశ్వరుల రతివర్ణన యనౌచిత్యముగా మమ్మటభట్టు చెప్పెను. అది కాళిదాసునిది కాదు. శివపురాణము లోనిదేమో!*కాళిదాసు దీనినుండి కొన్ని గ్రహించెను. కొన్ని పరిత్యజించెను. ఇట్టివి కొన్ని యీపురాణమునందుఁ గన్పట్టుచున్నవి. సప్తర్షులు పార్వతియొద్దకుఁబోయి

* పార్వతీపరమేశ్వరుల రతివర్ణన శ్రీకాళిదాసకవియే విశేషించి రచించినాఁడు. శివపురాణములో నెక్కడు లేదు. ను ॥ వా ॥

"పురుషోత్తముండు నీ కొప్పిదమైన భర్త, యసితోత్పలమూర్తి, మనోజవిద్యలం గొప్పసమర్థుఁడు" అనియు, "కాముకక్రీడలఁ గౌశలుం డాహరి" యనియుఁ జెప్పుదురు. ఈలాటి వన్నియుఁ గాళిదాసు తొలగించెను. అసలు కాళిదాసుని గ్రంథములోఁ బార్వతీతపఃపరీక్షకై శివుఁడు సప్తర్షులనే పంపడు.

నిజానకు నిది పురాణము. కాళిదాసునిది కావ్యము. రెంటిని బోల్చనే రాదు, ఔచిత్యము కావ్యదృష్టి. పురాణములో నానావిధములైన మనుష్యసృష్టిని నిరూపించ వచ్చును. కావ్యమున కున్నన్ని యిబ్బందులు పురాణమునకు లేవు. నే నీపీఠికాది యందుఁ జూపించిన కవిప్రతిభాలక్షణములు పురాణరచన కవసరము లేదేమో యనిపించును. అందుచేతఁ దాదృక్ప్రతిభాప్రాచుర్యము పురాణరచనలో సర్వత్ర అక్కఱ లేదు. ఊరకే సులభమైన పద్ధతిగా సర్వజనులకుఁ గథాంశము, నిర్ధార్య మాణవిషయము సులభగోచర మగునట్లు రచించుటయే పురాణశైలి. అందందె చ్చటెచ్చటనో తొలగించినచోఁ దక్కిన యీసర్వగ్రంథ మట్టిశైలిలోనే వ్రాయఁ బడినది. కుబేరుఁడు తొలిజన్మలో యజ్ఞదత్తుఁ డన్న బ్రాహ్మణునికొడుకు. అతఁడే చివరకుఁ గుబేరుఁ డయ్యెను. ఈకథ కాశీఖండమున శ్రీనాథుఁడు వ్రాసెను. ఇద్దఱి రచనలు పోల్చి చూచినచోఁ గావ్యశైలికిఁ బురాణశైలికిఁ గలభేదము సుస్పష్టముగఁ దెలియును. కవితాంశమునందు సామ్య ముండక తప్పదు. పైగా సంస్కృతపురా ణములోననే యట్లుండెనో? ఈకవి శ్రీనాథు ననుకరించెనో? ఈపోలికలు చూడుఁడు

గీ. ఎడపడపఁ దనూభవుం డెచట నుండుఁ, గానరాఁడని గృహభర్త గాంచనరుగ
నింతతడవును నాయొద్ద నిచటనుండి, యరిగె చదువంగ నని భర్త కతివ మొఱగు

గీ. స్నానమాడెనె వార్చెనే సంధ్య యగ్ని, హోత్ర మొనరించెనే యింతి పుత్రుఁ డనిన
స్నానమాడెను వార్చెను సంధ్య యగ్ని, హోత్ర మొనరించె ననుచును నువిద మొఱగు.

(కాశీ. ఖం. 178 పే.)

చ. కనపడ డేమి పుత్రకుఁడు కన్నుల కెప్పుడటన్న నాకె బ
ల్కును బలుమాఱు లానిగమపుంజముల్ మఱి శబ్దశాస్త్రసూ
త్రనిచయముల్ గడుఁ జదివి తత్సహపాఠులతోడ నిప్పుడే
యనఘచరిత్ర! దేశికునియాలయమేఁగఁ గఁ బోయె నంచనుల్.

ఉ. స్నానముచేసెనే విధిగ సంధ్యనువార్చెనె భస్మపుండ్రముల్
మానక తాల్చెనే సుతుఁడు మద్దునుగట్టె భుజించెనే శివ

ధ్యానము చేసెనే గురుని యంతిక మొంది త్రియింబకించెనే
మానిని! యన్నఁ దత్సతి సమస్తమునుర్ నెఱవేర్చెఁ గొడ్కనుర్.
(శి. పు. 54 పే.)

ఇవి పద్యాలకు పద్యములు. ఇట్లు చాల గలవు. శ్రీనాథునిరచనలో నొక కావ్య దృష్టి యున్నది. ఈరచనలో నొక పురాణదృష్టి యున్నది. శ్రీనాథుని రెండు పద్యములు "అతివ మొఱఁగు", "ఉవిద మొఱఁగు" అని యంతమై రెండుపద్యముల భావములయం దున్న సామ్యమును బోధించును. మఱియు రెండవపద్యములో చివరి రెండుచరణములకు బింబప్రతిబింబభావము నిరూపింపఁబడినది. ఈ రచన కాశీఖండములో శ్రీనాథుఁడు ధారాళముగా చేసిన యొక శిల్పపుపద్ధతి. దీనిని శ్రీనాథుఁడు నన్నయ్యగారి యరణ్యపర్వములో నొకచోటనుండి గ్రహించెను. ఈరచనాశిల్పదృష్టి కావ్యకర్తయైన శ్రీనాథున కున్నది. పురాణకర్త కది యక్కరలేదు. వదలిపెట్టెను.

సీ. సచ్ఛ్రోత్రియులు ననూచానులు సోమపీథులునైన కులముపెద్దలఁ దలంచి మొదలైన శ్రీనాథుని పద్యమునకు నీశివపురాణములో "కిముధ నైర్విద్యానవద్యాయది" మొదలైన సంస్కృతశ్లోకోక్తులు చూనిపిన పద్య మున్నది. రెండుపద్యములు చదివినచో కావ్యపురాణశైలుల తారతమ్యము విస్పష్టముగ గోచరించును. గ్రంథవిస్తర మెందులకు? రెండుశైలుల తారతమ్యము పరమముగా విస్పష్టీకరించుచు నొక్క యుదాహరణము చూపి మానివేసెదను.

గీ. దీక్షితాయని! యిటురావె తేగదే మ, దీయమా నుంగరము రత్నదీపితమును
పర్వమం దిచ్చె నెద్దాని ప్రభుఁడు నాకు, నీవు చేకొంటి వెద్దాని నెయ్యమునను.
(శి. పు. 57 పే.)

శా. అంగోద్వర్తన వేళ నీవు దరహాసాంకూరముల్ లోచనా
పాంగప్రాంతములం దిగుర్ప నొక సయ్యాటంబు కల్పించి నా
యంగుళ్యాభరణంబు పుచ్చుకొనవా యాయుంగరం బిప్పుడే
శృంగారింపని చేతఁ బావకునకుర్ జేయర్ హవిర్దానముర్. (కా. ఖం. 182 పే.)

ఈ భావమును జెప్పుటకు కావ్యకర్త వృత్తమును స్వీకరించెను. పురాణకర్త గీత పద్యముతో సరిపెట్టుకొనెను. అంగోద్వర్తనసమయము, ఒక సయ్యాటము, ఆయుంగరము పుచ్చుకొనుటకు కావ్యకర్త కల్పించెను. ఆయుంగరము తాల్పకుండ నేనీపూట హోమము చేయను,అన్న భావమును కల్పించెను. కావ్యకర్త రసోత్పాదనము చేయవలసి యున్నది. వ్యభిచారాదిభావములచేత రసోల్బణమునకై నిత్య

ప్రయత్నము కావ్యకర్త చేయును. పురాణకర్తకు రస మక్కఱలేదని కాదు. కాని యంతకంటె కథను జెప్పుకొనిపోవుట యెక్కువ ప్రధానము.

ఈరీతిగా శివపురాణ మంతయు నూటికి తొంబదిపాళ్ళు పురాణశైలిలో నడచినది. పురాణశైలికి దానికి గల లక్షణములు దాని కున్నవి. భావసంబంధమైన లక్షణములు. అవి యెట్లీపురాణమునందు గలవో చూపించెదను.

భావసంబంధముగఁ బురాణదృష్టి వేఱు, కావ్యదృష్టి వేఱు. పురాణేతిహాస కావ్యనాటకములు వరుసగా దీసికొన్నచో నుత్తరోత్తరము రసదృష్టి యెక్కువగాఁ బ్రతిపాదించుకొనును. పురాణమునకు రసదృష్టియే లేదు. వేదములో ప్రతిపాదింపఁ బడిన విషయములే యథాతథముగానో,కొంత మార్చియో పురాణములు చెప్పును. వేదములకు రసదృష్టి యెంత యున్నదో పురాణములకంతే యుండును. అవి ధర్మ బోధకములు-విషయబోధకములు. అంతకంటె నితిహాసములు కొంత ముందుకు వచ్చినవి. భారత రామాయణము లన్నచో వానియందు సంపూర్ణముగా రసదృష్టి యున్నదని చెప్పను గాని, కథాదృష్టి అనఁగాఁ బాత్రపోషణాదికములు, కొంత యౌచిత్యము, నాయకుఁడు, తద్గుణవర్ణనము మొదలైన కావ్యగుణస్పృష్టి కలదు. ఇది దాటి కావ్యము కడకు వచ్చువఱకు ప్రాధాన్యము వర్ణనయందైనను రసదృష్టి యెక్కు వగుచున్నది. నాటకమునందు రసదృష్టి ప్రధానమైనది. వేదపురాణములు ధర్మబోధచేత లోకమును ధర్మాచరణమునందుఁ బ్రవర్తింపఁజేసి మోక్షపర్యవసాయి ఫలదాత లగుచున్నవి. కావ్యములు మోక్షవస్త్వాభాసరూపరససాధనానిష్ఠములు. కావ్యకక్ష్య వేరు. వాని కవి స్వతంత్రములు. పురాణములు స్వతంత్రములు కావు, వేదమూలములు. రసమున కౌచిత్యవిచారము పట్టినంత పురాణేతిహాసములకుఁ బట్టదు. కథాంశలు లోకమునం దున్నట్లు యథాతథముగా చిత్రించును. కావ్యములు నీచిత్రణమును చేయును; కాని కావ్యములు లోకచిత్రణమును రసదృష్టితో నౌచిత్యదృష్టితో చేయును. అనగా కావ్యములో నున్న పాత్రకు లోకములోనున్న బహువిధములైన యనుభవములలో నేది యుచితమో అదియే యుండును పురాణమం దట్లుకాదు. వాడు శివుడైననుసరే, విష్ణువైననుసరే, ఒక మహర్షియైననుసరే, వారియందు మానవస్వభావ మెంత విపరీతపుత్రోవలో పోవునో అన్నితోవలు పోయినట్లే వ్రాయఁబడును. చెప్పఁదలఁచుకొన్న పరమార్థ మేమనగా లోకము మాయాతీతము. ఈమాయను జయించవలయును, అన్న వేదాంతరూపమైన ధర్మ బోధకోసమే. పార్వతీపరమేశ్వరుల శృంగారవర్ణన, కామోపభోగవర్ణన చేసినచో

హారియందు దోషారోపణచేయుటకు గాదు. లోకస్వభావ మిది యని చూపుటకు. శివుఁడు పార్వతిని జూచి చిక్కిలి మన్మథాస్త్రతాడితుఁ డయ్యెను. అతఁడు పార్వతీ వర్ణనము చేసెను. ఈవర్ణనము ఏడుపద్యము లున్నవి (187వ పుటలో). ఇంతయుఁ జేసినతరువాత "భవనంబునకేగ విధించి యాత్మతాగలుషతజెందినందులకు గాట ముగా మదినొచ్చి క్రచ్చరన్" అని యిట్లు పశ్చాత్తాపము చెందును.

ఉ. కూడని తెర్వునం జనితి కోమలిపై నటు లాసజేసితిన్
కూడె నిటుల్ తపంబునకు గొప్పగ విఘ్నము లన్యభామినిన్
బాడిసెడంగ వర్ణనలఁ బాడితి నోడితి ధర్మమార్గపున్
జాడను వీడితిన్ జడునిచందమునన్ క్రుటిలోన నక్కటా ! (శి.పు.183 పే.)

ఈశివుఁ డొక సత్పురుషుఁడైన ఋషివలె నుండెను. పరమేశ్వరునివలె లేఁడు. కాళి దాసుని కుమారసంభవము కావ్యము గనుక నందులోఁ బరమేశ్వరుఁడు.

కావ్యము సూటిగా నొక కథయే చెప్పును. పురాణము దారిలో లక్షకథలు చెప్పికొంచు పోవును.

క. మరుఁ గాల్చినట్టి యనలం,బురవై లోకములఁ గాల్పు నుంకించఁగ ని
ర్జరు లప్డువెఱచి ధాతన్, దరిసి యటులు దెలుపఁగా నతండు కదువడిన్.

గీ. హిమగిరికి వచ్చియద్దానినిమ్మతోడఁ,గొలదిగానొక్కయెడఁ జేర్చిసలిలరాశి
కడకుఁగొనిపోవనంతనక్కడలియజుని,గాంచిపూజింపననియెనిక్కరణినజుఁడు
(శి.పు.193 పే)

ఇక్కడనుండి మఱికొంత కథ యున్నది. ఇది బడబానలమైన కథ. దీనితోఁ గావ్యమునకు సంబంధము లేదు. ఇందుఁబార్వతీవివాహసందర్భములో విష్ణ్వాదులు వచ్చి శివునితోఁ బార్వతిని బెండ్లియాడుట కొప్పుకొమ్మందురు.శివుఁడు స్త్రీసంగమ ము బ్రహ్మజ్ఞానబాధక మనును. చివర కంగీకరించును. పార్వతిమతి విఱచుటకు సప్తర్షులను బంపించును. వారికిఁ బార్వతి శివమహిమ చెప్పును,శివుఁడుభిక్షుకుఁడై మేనకదగ్గరకుఁ బోవును. కొంతసేపు మేనక శివునకుఁ దనకూతు నీయ ననును. ఈయవద్దని శివుఁడు వైష్ణవవేషములో వచ్చి మేనకకుఁ బుద్ధులు పెట్టును. సప్తర్షులు వచ్చి హిమవంతునితోఁ బార్వతిని శివున కిమ్మని బోధ చేయుదురు. వైష్ణవుఁడు హిమవంతుని మనసుగూడ విరచును. వశిష్ఠుఁడువచ్చి హిమవంతునితో శివుఁ డంతవాఁ డింతవాఁడు, తప్పకుండ నీయవలయు నని చెప్పును.ఆసందర్భములో

అనరణ్యుని కథ చెప్పును. చివరకు హిమవంతుఁడొప్పుకొనును.తీరా శివుఁడు పెండ్లికి వచ్చినతరువాత శివుని పిచ్చి వేషము చూచి మేనక తనకూతు శివున కీయననును. ఇ మ్మని చెప్పిన నారదుని నిందించును. శివుని నే పెండ్లియాడుదు నన్న పార్వతిని నిందించును. బ్రహ్మాది దేవతలు, హిమవంతుఁడు మేనక నొప్పించుటకు లక్షప్రయత్నములు చేయుదురు. చివరకు వివాహము జరుగును. ఇది యంతయు నేమి? పట్టి లోకము. లోకములోఁ బెండ్లిండ్లు, సంబంధాలు కుదుర్చుకొనుట, వానిని జెడఁగొట్టెడివారు, పొసగఁ దోఁచెడివారు, కొంతసేపౌ నని, కొంతసేపు కాదని. ఈపార్వతీవివాహఘట్టము శివపురాణములోఁ గాస్త కూస్త లేదు. నూటయేబది పుటలున్నది. నడుమ నడుమ శివమహిమనుగూర్చి యుండును. పురాణ మనఁగా పట్టి కలగలుపు కథ.

తరువాత కుమారస్వామికథ. పురాణమునకుఁగథ యెంత ప్రధానమో దేవతా విషయములు, కొన్ని మహావిషయములు చెప్పుట యంత ప్రధానము. తారక కుమారులయుద్ధము జరుగుచున్నది. వీరభద్రుఁడును, దారకాసురుఁడును యుద్ధము చేయుచుండిరి. తారకాసురుఁడు వీరభద్రుని మూర్ఛనొందించెను. వీరభద్రునకుఁ గోపము వచ్చెను. వచ్చి,

గీ. ఇపుడె సమయింతు నిద్దైత్యు హీనచరితు
నని కడంగుడు నారదుం డతిరయమున
వచ్చి యిట్లని వాకుచ్చె వరద! యుడుగు
మీవు షణ్ముఖవధ్యుఁ డీయింద్రవైరి. [శి.పు. 343 పే]

అంత వీరభద్రుఁడు వానిని జంపఁగలిగియు వదలిపెట్టిపోయెను. వీరభద్రుఁడు చంపఁగలిగినపుడు కుమారస్వామిజననమున కింత ప్రయత్న మెందులకు?ఇది పరమ రహస్యము. చంపఁగలుగును గాని చంపరాదు. ఇదిసూక్ష్మదృష్టితోఁ జూచినఁగాని తెలిసికొ రాని యర్థము. ఇట్టి రహస్యములు పురాణములయందుఁ జమత్కారము గానుండును.

ఇందులో వల్లికథ యొకటి క్రొత్తది. దీనికి ద్రావిడదేశమునం దున్నంత ప్రచారము తెలుఁగుదేశములో లేదు. ద్రావిడదేశమున శివభక్తికంటెషణ్ముఖభక్తి యెక్కువ. వల్లి యొక భిల్లుని కూతురు. ఆమెను గుమారస్వామి పెండ్లియాడును. ఈకథ యొక టీపురాణమునఁ గావ్యశైలిలో మిక్కిలి రమ్యముగావ్రాయఁబడినది.

కథయందే రమ్యత యున్నది. కుమారస్వామి యొకభిల్ల వేషముతో వల్లిని బోయి చూచును. చూచి,

క. కలికీ! వలపుల చిలుకల, కొలికీ! వలరాచవాని గొనబా లేఁబూ
 ములికీ! చలమూనక నా, పలుకీడేర్పం దలంపు బద్మదళాక్షీ!
 (శి.పు. 360 పే)

ఈపద్యములోని యమకము కలికి, కొలికి, ములికి అన్న తెలుఁగుమాటలతోఁ గూడి యాటవికశృంగారమునకు దోహదముగా నున్నది.

గణపతిఘట్టము — ఇచ్చట కథ యంతయు భార్యాభర్తల పట్టుదలకు సంబంధించినది. పార్వతి గణపతిని సృష్టి చేసెను. అతనితోఁ బ్రమథులందఱు యుద్ధము చేసిరి. గణపతి యందఱ నోడించెను. శివుఁడు విష్ణ్వాదులతో యుద్ధమునకు వచ్చెను. అందఱును యుద్ధము చేసిరి, కాని కుమారస్వామియు, వీరభద్రుఁడునువిఘ్నేశ్వరుఁడు తమసోదరుఁ డని యుద్ధము చేయలేదు. తండ్రి యుద్ధము చేయుచున్నాఁడుం కొడుకులు చేయరు. కొడుకులు తల్లివైపు, తమ్ముని వైపు. తనకొడుకులు తనతోఁబాటు యుద్ధము చేయనప్పుడు తండ్రి యాకొడుకుల నేమియు ననడు. ఇంతకన్న లోక మేమి యున్నది? కాదు. ఆశివుఁ డేల యుద్ధము చేయవలయును?

గీ. వినయమును జూపినట్లైన వెలదికీశుఁ, డోడె నని లోకు లాడెదరొక్కవరుస
 నాయెడల నిగ్రహము చేయ నాతి కగునె?...... (శి.పు. 371 పే)

ఇది శివుని పట్టుదల. తా నాడుదానికిఁ జాలలేడందు రని యీయుద్ధము చేయుట. పైగా భార్య న న్నింత యెదిరించునా? యన్నపట్టుదల. చివరకు విఘ్నేశ్వరుఁ డు చనిపోయెను.

గీ. శివుఁడు కోపం బుడిగిబాలుశిరసుజూచి, వగచె నెంతయుదుఃఖైకవశ్యుడగుచు

ఇంతియే కాక వీరభద్రుఁడు, గుహుఁడు, యుద్ధమునకు సహాయమువచ్చిన విష్ణువు, బ్రహ్మదేవుఁడు నందఱును దుఃఖించిరి. అపుడు నారదుఁడు పార్వతియొద్దకుఁబోయి నీవు లొంగవద్దని యెక్కులుపులు పెట్టెను. ఆబిడ గణపతిని బ్రతికించిననే తాను కోపము మానెదనని చెప్పెను. మును లందఱుఁ బార్వతిని బ్రార్థించిరి. మఱి యింకొక చమత్కారము, తనకొడుకును జంపినది తన భర్త. పార్వతి ఖంజ, కాళి, కరాళి, బగళాది మహాశక్తులను సృష్టించి దేవతలనందఱను బాధించెను. ఇదియేమి! భర్తమీద కోపమువచ్చి పిల్లవానిని గొట్టినట్లున్నది. బంధువులు బంధువులు పోట్లాడు

కుందురు. వీరిలో ఏ రేమియు ననుకొనరు. తోడువచ్చినవారిమీద విఱుచుకొని పడుదురు. ఇదియు లోకస్వభావమే. చివరకు విఘ్నేశ్వరున కేనుగతలకాయ యంటించిరి. అతఁడు మరల బ్రదికెను. పార్వతి ఈవికారపుకొడు కేమి యని దుఃఖించ లేదు. కుటుంబకలహ మెట్లో యొకట్లు సర్దుకొన్నదికదా యని యూరుకొన్నది కాఁబోలు. పైగా ప్రమథగణములలోని యెవరిశిర స్సింతకంటె మంచిది ?

ఇట్లు పురాణకథాపరమార్థము లోకసంగ్రహణ మని చెప్పుట కెన్ని యేని యుదాహరణములఁ జూపించవచ్చును.

ఇవికాక పురాణము సూక్ష్మధర్మములనుగూడ నుపదేశించును గదా! ఆసూక్ష్మ ధర్మము లీకథలలో నిమిడియేయుండును. పైకి కథగా కన్పించును. లోపల మహార్థ మిమిడియుండును. తత్త్వదృష్టితోఁ జూచినచో పురాణకథలలో నూటికి తొంబది యర్థవాదములు. ఈ యర్థవాదము లట్లుండఁగా సూక్ష్మధర్మములు గూడ కొన్ని యుండును. ఈ వినాయకుఁడు బ్రతికినతరువాత శివుఁడు గణపతివ్రతము చెప్పెను. వ్రతోద్యాపనవిధానము చెప్పెను. "తత్రత్యా దేవమునివరు లెల్లరు ప్రత్యయమొప్పార నమ్మహావ్రతం బీశ్వరసాన్నిధ్యంబున నెరపి" ఇందులోని సూక్ష్మార్థము "ప్రత్యయ మొప్పార" ననుటలో నున్నది. కనులయెదుట జరిగినకథ. చచ్చినవానిని బ్రతికించిరి. వెంటనే యతనికి గణపతి పట్టాభిషేకము. తత్ క్షణమే యందఱు నంగీకరించిరి. ఎందుకుఁ బనికిరానివాని కొక గొప్పయుద్యోగము రాజుగా రిచ్చిరనుకొండు. ఆమరు నిముసమునుండి వానికి సర్వమర్యాదలు బలియును. ఇతనికి గణేశపట్టము గట్టిరి. అంతటి కుమారస్వామికి రాలేదు. తాను భూప్రదక్షిణము చేయలేక పార్వతీపర మేశ్వరులను నిరువదియొక్కమారు ప్రదక్షిణించెను. ఈకథ యెట్టిదైనను తల్లిదండ్రు లగు పార్వతీపరమేశ్వరులను నిరువదొక్కమారు ప్రదక్షిణించినచో భూప్రదక్షిణ ఫలితము ప్రాప్తించునన్న ధర్మ మీకథారూపమునఁ జెప్పఁబడినది. పురాణకథల కిది యింకొకప్రయోజనము.

సర్వపురాణములు దేవాసురుల విరోధకథావస్తుప్రధానములుగాఁ గన్పించును. తారకాసురునిసంగతి చూచినచో నతఁడు స్వర్గమును జయించి దేవతలను బాధించెను. తక్కిన సర్వలోకములను సుఖముగాఁ బాలించెను. అతనిని గుమారస్వామి యేందుకు జంపవలయును ? ఇది దేవతలయెడఁ బక్షపాతము. విష్ణుపురాణమైనను, శివపురాణమైనను శివకేశవు లిద్దఱును పక్షపాతులే. దేవతలను వెనుకవేసికొని రాక్షసులను వధించుట. ఇది లోకసామాన్యదృష్టితోఁ జూచిన న్యాయమే. ఒక

రాచఱికమువారున్నారు. వారు కొంద ఱుద్యోగస్థుల నియమించిరి. ఇతరులు వారి నెదిరించి రాచఱికమును సాగనీయరు. పోలీసుదళాధిపతి వచ్చి సామాన్యప్రజలను గాల్చును. ప్రజానాయకులను కారాగారమునం దుంచును. ఇది లోకమునందు జరిగెడిదే. అట్లే యీ శివకేశవగతాధికమైన యాధ్యాత్మికసామ్రాజ్యమునందు యాజ్ఞికసామ్రాజ్యమునందు దేవత లధికారులు. హవిర్భాగార్హులు వారే. అందుచే వారి నెదిరించిన ననఁగా నధికారమున కెదురుతిరిగిన రాక్షసులను శివకేశవులు ద్రుంచుట "వ్యాఖ్యానతో విశేషప్రతిపత్తి". దీని కార్య ద్రావిడసంఘర్షణార్థము కొందఱు చెప్పుచున్నారు. ఈదేవాసురులకు బురాణములయం దనేకస్థలములయందు ననేక భేదములు కన్పించుచున్నవి. ఈపురాణములో చమత్కారమైన భేదము కలదు.

గీ. పొలిచినట్టి నిశాటుల బొదివిపట్టి, యుశనుఁ డాత్మీయమంత్రప్రయుక్తి మరల.
బ్రతుకఁజేయుచునుండె గీష్పతియుమృతసు, రలను బ్రతికించె నోషధీకలనమునను.

(శి. పు. 417 పే)

కొంచెము సూక్ష్మముగాఁ జూచినచో దేవాసురు లిద్దఱివి రెండు భిన్ననాగరకతలుగా కన్పించును. దేవతలది ప్రకృతిశాస్త్రసంబంధమైన నాగరకత. దానవులది దీనికి వ్యతిరేకమైననాగరకత. వైదికనాగరకత ప్రకృతిశాస్త్రసంబంధమైననాగరకత. వేదమునందు ప్రకృతిశాస్త్రవిషయము లనంతములు. ఖగోళకథ లనంతములు. వీనిలో నెన్నియో పురాణకథలుగా మార్చబడి చాలామందిని భ్రాంతులనుగా జేయుచున్నవి. బాణాసురకథలో శివజ్వరము, వైష్ణవజ్వరము, శివవిష్ణుతత్త్వముల సూక్ష్మతరవిషయములయొక్క యల్పతాధికతలను జెప్పెడి విషయమనుకొందును. ఇట్లే బహువిషయములు వానివెనుకనున్న సూక్ష్మమైనతత్త్వమును బోధించుటకుఁ గల్పింపబడ్డ కథలుగాఁగన్పించుచున్నవి. విష్ణువు జలంధరుని భార్యయైనబృందతో శంఖచూడుని భార్యయైన తులసితో వ్యభిచరించినట్లు వారిద్దరు విష్ణువును శపించినట్లు కథలు. ఈవిష్ణు వేమి? ఈవ్యభిచార మేమి? ఆబృందయుఁదులసియునోషధులు తులసి విష్ణుప్రియమైన మొక్క. తులసి శ్లేష్మహారి. వైద్యశాస్త్రప్రకారము చూచినచో దీనికిఁ గొంత సమన్వయము కుదుర్చవచ్చును. బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరు లలో బ్రహ్మ రజోగుణప్రధానుఁడు. విష్ణువుసత్వగుణప్రధానుఁడు. శివుఁడుతమోగుణ ప్రధానుఁడు. ఈ మూడుగుణములు మానసికములై సత్వరజస్తమోగుణములుగా నుండఁగా శారీరకములై వాతపిత్తశ్లేష్మములుగా నయ్యెను. దీని కెక్కడసంబంధమో! పూర్వమెంతయో ప్రకృతిశాస్త్రపరిశోధన జరిగి, యివియన్నియు నిశ్చితార్థములుగా

చేయఁబడి, వాని ప్రచారముకొఱ కీకథారూపము కల్పించబడియుండును. ప్రచార స్వరూపము మిగిలి వానివెనుకజరిగిన పరిశోధన, తన్మహార్థము లంతర్హితములై నేటి కివి పుక్కిటిపురాణములుగా మిగిలిపోయినట్లు తోచుచున్నవి.అంధవిశ్వాసము ప్రతిపక్షులకుఁ గొంతసాహాయ్యకారి యగుచున్నది. ఇంతటి మహాపరిశోధన జరిగి యామహార్థము లన్నియుఁ గథారూపమున మిగిలిపోవుటకు నెన్ని యుగములు కావలయునో విచారింపవలయును. ఎంత వెనుకకుఁ దోసినను బాశ్చాత్యుల పదివేల సంవత్సరముల లెక్క చాలునట్లు తోచదు.

ఇప్పటికే గ్రంథవిస్తర మైనది. ఇతరపురాణములలోఁ జెప్పఁబడిన యనేకవిషయములు దీనిలో మఱలఁ జెప్పఁబడినవి. నారదపంచూడసంవాదము భారతములోని దిందులో నున్నది. ధర్మముయొక్కచతుర్యుగములయందలిస్వరూపమిచ్చటనున్నది.

మఱియు నొక్క విషయము. ఈపురాణము లొకదానినిజెప్పి మఱియొకదానిని జెప్ప వని లేదు.

గీ. చెలిమిగలవారిఁ గనఁగ నుజ్జ్వల మయి తగు
కొమరులం జూడ సరసమై కొమరు మిగులు
కామినులఁ జూచినంత వక్ర మగుచుండు
పగఱఁ గనగ నారక్తమై పరగు నక్షి ॥ (శి.పు. 517 పే)

ఇది యేదో నేత్రశాస్త్రమువలె నున్నది. ఇట్టిది మఱియెచ్చటను గన్పించదు. మఱియొక విషయము,

గీ. బాపఁ డాశౌచమును బాయుఁ బదిదినముల
కల్ల క్షత్రకులుఁడు ద్వాదశాహములకు
పదియు నైదుదినములకు వైశ్యుఁ డొక్క
నెలకు శూద్రుఁడు శుద్ధిఁగొనెదరు భువిని ॥ (శి.పు.427 పే]

ఇది యాశౌచవిషయము. అభినవషడశీతియు నిట్లే చెప్పుచున్నది. అభినవషడశీతి నేఁ డమలులో నున్న ధర్మశాస్త్రము.

ఈరీతిగా నీపురాణము బహుమహావిషయరత్నఖనియై యాంధ్రజాతి కొకతీరరాని కొఱఁత దీర్చినదియై పొలిచినది.

ఈకవి పురాణము కాక యొక కావ్యముల్రవాసినచో నెట్లుండునో యనిపించుచున్నది. ఈయనయందుఁ గావ్యరచనాశక్తి పరమాద్భుతముగా నున్నది.

గీ. అనిరథంబెక్కి యాన్పుడరుగుచుండఁ, దోడనేగంగయునుసముత్తుంగభంగ
రంగదున్నతమీనతిమింగిలాహి, నక్రచక్రాంగచక్రాభినందితయయి.

ఇట్టిరచన కావ్యరచన.

శ్రీముదిగొండ నాగవీరయ్య శాస్త్రిగారు నా కీగ్రంథమునకుఁ బీఠిక వ్రాయ వలసినదిగా మద్గురుపాదులు శ్రీ చెళ్ళపిళ్ళ వేంకటశాస్త్రి గారి యాజ్ఞ యైనదని నాల్గునెలలక్రిందఁ బంపిరి. ఇంత జాగోర్చిన యాయనయోర్మికి నానమశ్శతములు. ఒక యొత్తిడిలో నే నీగ్రంథము కొంచె మాలస్యముగాఁ జదువక తప్పినదికాదు. ఈమహాపుణ్యకథ నాచేతఁ జదివించి యొకజనుష్పారమ్య మైన పుణ్యమును నేను బలవంతముగా సంపాదించుకొనునట్లు చేసిన శ్రీ నాగవీరయ్య శాస్త్రిగారికి భవిష్యజ్జన్మలలోఁ గూడఁ గృతజ్ఞుఁడను గాక తప్పదు.

నమః శివాభ్యామ్.

విశ్వనాథ సత్యనారాయణ, ఎమ్. ఏ.,
ఉయ్యూరు రాజావారి కళాశాల, బెజవాడ.

వ్యయ కార్తికశుద్ధ సప్తమి బుధవారము.

శ్రీశివాయ గురవే నమః

ఉపోద్ఘాతము

ఉత్తమకవితాసన్నివేశమూలచేతను, ఇతివృత్తావయవసంయోగితచేతను, సమగ్ర శైవవాఙ్మయసంఘటనముచేతను శివపురాణము పురాణవాఙ్మయమున ఉత్తమ స్థానము నొందినది. శివపురాణమునకును, కుమారసంభవమునకును కథావిషయ మందును, మనోహరరచనలయందును, హృదయంగమభావములందును మాత్రమే కాక కొన్నియెడల శ్లోకములందును బింబప్రతిబింబభావము గోచరించుచున్నది. రామాయణ మహాకావ్యరసాస్వాదతన్మయుఁడై తత్కవితాచ్ఛాయలు ప్రతిబింబించు నట్లు రఘువంశ, మేఘసందేశముల రచించినవిధమున నీపురాణపఠనమున నుద్బోధితుఁడై కాళిదాసు కుమారసంభవమును రచించియుండవచ్చును. సాధారణముగా పురాణవాఙ్మయమున గోచరించు సుహృత్సమ్మితోపదేశముకంటె విలక్షణమైన ధ్వనివైఖరినే శివపురాణ మవలంబించినది. పురాణలక్షణములగు సర్గప్రతిసర్గాది వర్ణనములతోఁబాటు ధర్మసందేహనిర్ణయములు నచ్చటచ్చట గోచరించుచున్నను విశేషభాగములు రసవంతములగు కథావర్ణనలతో నిండియుండుటచేఁ గావ్యమును స్మరింపఁ జేయుచున్నది.

శివలీలలు తత్సతీప్రభావము, ఆమె రూపాంతర మగు పార్వతీమాహాత్మ్యము జ్యేష్ఠపుత్రుఁడగు గణేశచరిత్రము, కనిష్ఠుఁడగు స్కందుని యవతారము క్రమముగా నొక్కొక్క ఖండమున వర్ణింపఁబడుటచేఁ గథలో నానుపూర్వి పోషింపఁబడినది ప్రభావద్యోతకములగు కథలు వివిధములైనను సర్వత్ర శివసంబంధ మనుస్యూతమై యున్నది, శివకుటుంబవృత్తాంత మంతయుఁ బ్రతిపాదింపఁబడుటచే విపులమగు శైవ వాఙ్మయ మిందిమిడియున్నది. శివకథాజిజ్ఞాసువుల కిది యొక నిధానమైనది.

మహర్షులు యజ్ఞయాగాదులందు నిర్వృత్తకర్ములై శేషించినకాలమును సద్వినియోగ మొనర్చుకొనుటకుఁ బురాణశ్రవణ మొనర్చెడివారఁట. ధ్యాననిరతియందు కథాశ్రవణము, శ్రవణనిరతియందు ధ్యానము దృఢభక్తిసంపాదనకు సాధనము. భక్తిదార్ఢ్యము శీఘ్రసిద్ధికి కారణము. నిర్వ్యాపారత వ్యసనములకు మూలము. పురాణశ్రవణము నిర్వ్యాపారతను నిర్మూలించుటయేగాక దృఢభక్తిని గూర్చునది యగుటచే సత్పురుషుల కుపాదేయ మైనది.

ఆదర్శప్రాయులగు మహాపురుషుల జీవితము లనేకములు పురాణములలోఁ గన్పట్టును. వారి నడవడి సాధకుల కొజ్జబంతి. వారి యనుభవములు సందేహనివర్తకములు. వారి చిత్తస్థైర్య ముత్సాహదాయకము. వారి చరిత్రలు శ్రోతల చిత్తములపై నున్నతాదర్శముల ముద్రించును. భ్రమరకీటన్యాయమున వారిని భావించి తత్సదృశులగుటయు సంభవించును. పురాణశ్రవణ మిట్లు వీరపూజకు దీక్షాకంకణము.

వైదికవాఙ్మయమున సాక్షాత్కరించిన తత్త్వము సూత్రవాఙ్మయము నల్పాక్షరముగ నసందిగ్ధముగఁ గ్రమవిశేషయుతముగ నిర్మింపఁబడినది. ఆవిజ్ఞానమే పురాణవాఙ్మయమున వివిధానుభవములతో, వివిధదృష్టాంతములతో, విపులవర్ణనములతోఁ, ఆకర్షణీయములగు నర్థవాదములతోఁ, బ్రరోచకములగు కథాసన్నివేశములతోఁ జిత్రింపఁబడినది. ఆర్షవిజ్ఞానము వేదములయం దంకురించి, సూత్రములయందుఁ బల్లవించి, పురాణములందుఁ బుష్పించి ఫలించినది. అర్థవాదయుతములగుటచేతను, సూక్ష్మవిషయప్రతిపాదకములగు చర్చలు కనిపింపకుండుటచేతను సామాన్యమానవులకై పురాణము లుద్దేశింపఁబడినట్లు తోఁచును. కాని ఉదాహరణయుతములగు కథలు, ప్రబలసందేహనివర్తకము లగుటచే మధ్యమాధికారులకును, ప్రరోచకార్థవాదసంబంధముచే హృదయంగమములై యుత్తమాధికారులకును అభిరుచి కల్గించును. కనుకనే పురాణములు మహర్షులచేతను, ప్రవక్తలచేతను, సామాన్యమానవులచేత నాదరింపఁబడుచున్నవి.

కొంతకాలమునుండియు పురాణవాఙ్మయముపై భారతీయులలోఁ గొందఱికి వైముఖ్యము ప్రబలినది. దీనికిఁ దగినకారణము లేకపోలేదు. సుమారొకశతాబ్దమునుండియు విదేశవిద్యాసంబంధముచేఁ బ్రజలలో భారతీయవిజ్ఞాన స్వరూప స్వభావములు మఱుగుపడినవి. క్రమముగా స్వవిజ్ఞానమున నప్రమాణబుద్ధియు, పరవిజ్ఞానమున బ్రత్యయబుద్ధియు వృద్ధిపొందినవి. ఈ గ్రంథములందలి యర్థవాదములలోని గంభీరార్థము గోచరించుటలేదు. పురాణములు వారి కర్థవిహీనములై యొక జాతిజీవికకొఱకు కల్పింపఁబడిన గ్రంథములైనవి. మహర్షి రచితములు కావనితోఁచినవి. ఆధునిక పండితకర్తృకము లను వాదము బయలుదేరినది.

పురాణములలో నర్వాచీనకథలు గోచరించుట వీరి వాదమున కొకకారణము. వేదశాస్త్రవాఙ్మయములందు వలె ప్రతిపదసార్థక్యముతో రచన, బిగువు పద్ధతి నవలంబించుట పురాణలక్ష్యము కాదు. వానిని గురుముఖమున చర్చించి చదువు పద్ధతియు చిరకాలమునుండి నశించినది. అట్టియెడల సందర్భమున కుపస్కారకములగు

మరికొన్ని యర్వాచీనగాథలు వానిలోఁ బ్రక్షిప్తములగుట కవకాశములు లేక పోలేదు. ప్రబలనిదర్శనములు లేక గ్రంథములే కల్పితము లనుట మాత్రము సాహసము.

ఈగ్రంథము లన్నియు 'బూతుపురాణము' లని కొందఱకుఁ దోఁచుచున్నది. నీతులతోఁబాటు బూతులను బురాణములందుఁ బొడగట్టవచ్చును. నీతు లుపాదేయములుగను, బూతులు పరిత్యాజ్యములుగను వర్ణింపఁబడియుండును. పురాణము లందలి ఉదాత్తవిషయములపై దృష్టినిలుపక తద్భిన్నములను మాత్రమే పురస్కరించుకొని వానిని నిందించుట, వార్తాపత్రికలలో వివాహవిషయము లనుమాత్రము పఠించి, పత్రికలు వివాహప్రయోజనములనుటవంటిది.

కొందఱు పురాణములలోని కొన్ని విలక్షణాచారముల నూతగొని, ఆకాలమున యట్టి యాచారములు సర్వసామాన్యముగ నుండెడి వనుచున్నారు. అట్టివానిలో ద్రౌపదీవివాహ మొండు. దీనినిబట్టి ఆకాలమున స్త్రీలు బహుభర్తృకలై యుండుట ఆచారమని వాదింతురు.

అట్టి యాచారము సంఘసామాన్య మైనచో వ్యాసనారదాదిమహర్షులు పాండవులతో నాయాచార మపూర్వ మనియు దానివలనఁ గలుగు కష్టనష్టములయెడ జాగరూకులై యుండుఁ డని నీతి బోధించుటకును, గొన్నినియమముల నేర్పరచుటకును హేతు వేమియో గోచరింపదు.

జిజ్ఞాసువులై పురాణములఁ బఠించువారలకు వానిలోవివిధశాస్త్రగ్రంథగ్రంథులను విపరించువాక్యరత్నములుదొరకును. అష్టైశ్వర్యములకాకరమయ్యునుదిగంబరుఁడై భిక్షాటన మొనర్చుచు,అర్ధాంగమున నంబికనుదాల్చియు జితేంద్రియుఁడై, యోగము ననుష్ఠించుచు,అంగిట విషమునుదాల్చియు మృత్యుంజయుడై తరుణవయస్సునొంది నిటలాక్షుఁ డయ్యును శాంతుఁడై భక్తుల కభీష్టముల నిచ్చు మహాదేవునిచరిత్రము భక్తుల కెట్టి నీతిని బోధింపదు? గుణాగుణములు తమ సహజవైరమును బరిత్యజించి పరమేశ్వరునం దన్యోన్యభావమున వర్తించినవి.

దేవతాస్వరూపములోని రహస్యము లేమి? ప్రతీకోపాసనము విగ్రహారాధనము అను రెంటికిని భేద మేమి? దేవతలు శక్తివిశేషములా? దేవుఁ డొక్కఁడా లేక పల్వురా? సర్వశక్తిమంతుఁడగు భగవంతుఁ డొక్కఁ డుండ వివిధప్రయోజనములకు వివిధదైవతముల నారాధింపవలయునా? దేవతలకును, మంత్రములకును సంబంధ

మేమి? మంత్రోచ్చారణమున దేవతలు సంతుష్టు లగుదురా? అను సందేహములు సామాన్యముగా కలుగును.

ఈశ్వరప్రతీక మారంభదశయందు చిత్తవృత్తినిరోధమున కొక రమ్యమగు నాకృతిగ భాసించి, ఆకర్షించుటయేగాక క్రమక్రమముగ, ఉత్తరోత్తరసోపానముల నధిష్ఠించు సాధకున కాలంబమై జ్ఞానాభివృద్ధికిని, ఆత్మసాక్షాత్కారమున కుపకరించును. విగ్రహములు శిలలతోఁ జేయఁబడినను వానిని శిలాబుద్ధితోఁ బూజించుట ఆరురుక్షువున కుపకరింపదు. లింగాకారమునుండి ఈశ్వరావతారము మార్కండేయునకు గోచరించునట్లును, స్తంభమునుండి నారసింహావతారము ప్రహ్లాదునకు ప్రత్యక్షమైనట్లును విగ్రహముల దేవతాబుద్ధితోఁ బూజించెడి యాస్తికులకు ఉపాస్యదైవరూప మా శిలావిగ్రహమునుండియే సాక్షాత్కరించును. నాటకదర్శన కాలమున నటునియందు వ్యక్తి విశేషబుద్ధికలవానికి ఆనందము కలుగనివిధమునను కావ్యమును పత్రాత్మకముగా భావించు భావనావిహీనునకు రసప్రాదుర్భావము కలుగనివిధమునను భక్తివిహీనునకు విగ్రహములచేఁ బ్రతిపాదింపఁబడు దేవతారూపము గోచరింపదు. కాముకునకు ప్రియురాలి ప్రతికృతి విరహాపనోదకమైనచో భక్తునకు విగ్రహరూపము మనసు కరగించునది కాకపోదు.

పురాణములందు వర్ణింపఁబడిన వివిధదేవతారూపములందు గంభీరార్థముండును. అర్ధనారీశ్వరరూపము నుదాహరణముగ గైకొందము. దీపమును వెలుఁగును విడదీయుటకు వీలులేనట్లు పరశివునకును, అతని మహిమ యగు శక్తికిని యెడబాటు సంభవింపదు. దీపము కదలకున్నను దానినుండి కిరణప్రసారము సంభవించినవిధమున నిష్పందతత్త్వమునుండి స్పందవిశేషములు (Vibrations) ప్రసరించును. అవి నామరూపాత్మకముగ విభాగము జెందును. కాన నీయాదిమిథునమునుండి ప్రపంచమంతయు నభివ్యక్తమగును. కనుకనే కాళిదాసుఁడు వాగర్థములవలె నీమిథునము కలసియున్నదని, ఈరూపమహిమను అల్పాక్షరములతో నసదృశముగ వర్ణించెను.

వృషభ మీశ్వరుని వాహనము. అదినాలుగు పాదముల సంచరించుధర్మస్వరూపము. ధర్మము నధిష్ఠించి పరమేశ్వరుఁడు విహరించును. ఈశ్వరుఁడు త్రినేత్రుఁడు. తృతీయనేత్రము జ్ఞానమునకుఁ జిహ్నము. జ్ఞానదృష్టిసిద్ధించినవానికివ్యామోహము కలుఁగదు. కనుకనే తృతీయనేత్రమున నీశ్వరుఁడు మన్మథుని దహించెనందురు. వృద్ధిక్షయములు లేని ఆత్మకళ యితని శిరస్సునఁ జంద్రరేఖ. జ్ఞానధార నిర్మలగంగాప్రవాహము. పంచభూతములును బంచవక్త్రములు. చెంగునదాటు హరిణమువంటి

మన స్సాతనిచే జిక్కినది. జాగ్రదాదిచతురవస్థలుచతుర్బాహువులు. వ్యోమకేశత నాగభూషణత దేశకాలాతీతత్వమును సూచించును. అహంకార మనుగజాసురుని జంపి గజచర్మాంబరధారియై 'మీరు నట్లానర్పుఁ' డని భక్తుల కుపదేశించుచు నటించును. నామరూపాత్మక మగు ప్రపంచమును భస్మ మొనరించి తనవిభూతిని బ్రకటించును. అతఁడు స్థాణువే గాడు. సర్వజ్ఞుఁడును.

శక్తిని దేహార్థమునం దాల్చిన శివుఁడు శక్తిమంతుఁడు. శక్తిశక్తిమంతుల కభేదము. దేవతలు బ్రహ్మాండములోని శక్తివిశేషములు. భక్తుల ననుగ్రహించుటకు కరచరణాద్యవయవములు గల రూపములనుగ్రహింతురు. స్వభావముగావారు పరోక్షప్రియులు. వివేకదృష్టిచే గ్రాహ్యులు. దృక్పథము మారనప్పుడు దైవసాక్షాత్కారము సంభవింపదు. ఇంద్రియములకు గోచరింపనందున దైవము లేడందురు. శరీరమును ధరించి దైవము ప్రత్యక్షమైనను వివేకవిహీనుఁడు దుర్యోధనుఁడు కృష్ణునివలెఅతనిని దైవముగాఁదలంపడు. శ్రద్ధాభక్తులు గలవానికిఁబ్రహ్లాదునకువలె సర్వగతుఁడై వివిధశక్తులతో భగవంతుఁడు గోచరించును.

గోళాంతరముల కేగుట చిరకాలము జీవించుట పశుపక్ష్యాదులభాష నభ్యసించుట క్షుత్పిపాసముల జయించుట అంతర్ధానము నొందుట హస్తిబలమును పొందుట కాయవ్యూహవిద్య నభ్యసించుట సిద్ధులను దర్శించుట దూరదృష్టి దూరశ్రవణాదుల నొందుట అష్టైశ్వర్యముల నవలంబించుట మొదలగు వర్ణనములు సామాన్య దృష్టికి అసంభవముగ గోచరించిన నవిశ్వాస్యములుకావు. యోగసూత్రాదుల యందా యాసిద్ధులకు సాధనములు వర్ణింపబడినవి. శాస్త్రసిద్ధములగు సత్యములను సంప్రదాయమూలమున నాచరించిననేగాని యథార్థము బయల్పడదు.

సంస్కృతభాష యందు నిజముగ నిట్టి విశేషములున్నచో మీరేల వెలువరింపరని ఆంగ్లవిద్యా విశారదులు పండితులపై దండెత్తుదురు. ఆంగ్ల భాషలోని పరమాణుశతఘ్ని నిర్మాణాదుల వారేల వెలువరింపరాదు! లోకక్షేమమునకై యొకప్రభుత్వమీశక్తులను దాచుట న్యాయ్యమైనచో పలుమఱు రాక్షసపీడ ననుభవించిన మహర్షులీ యోగరహస్యములను దాచుటయు న్యాయ్యమే! యోగవిశేషానుభవములు సర్వసామాన్యముగ లోకమున కందింపవలయునన్న నది యొక మానవునకు సులభ సాధ్యముకాదు. ఒక ప్రభుత్వము విశేషవ్యయ ప్రయాసముల కొడిగట్టి చిరకాలము ప్రయత్నించిననేగాని కృతార్థత కన్పట్టదు.

కనుక కేవలమనుగాయదృష్టితోఁగాక న్యాయ్యదృష్టితోఁ బురాణములఁ బరిశోధించుట ప్రాచీన విజ్ఞానపునరుదయమునకు కారణము. విజ్ఞాన విశేషముల కాకరము లగుటవలననే నన్నయ్యకాలమునుండి నేటివఱకు నెన్ని నాగరికతలు మారిన నెన్ని రాజ్యములు మారినను పురాణశ్రవణాదులు నశింపలేదు. పురాణ వేత్తృత్వము పలువురాంధ్ర కవులకు యోగ్యతా విశేషముగఁ బ్రాచీన కాలమున రాజులచే స్తుతింపఁబడినది. నేడు వివిధశాస్త్రములతోఁబాటు పురాణ పరిశ్రమము కూడ నొక విద్యగా పరిగణించి విశ్వవిద్యాలయములవారు పరీక్షా బహూకరణాదుల నేల నిర్మింపరాదు ?

చారిత్రక విశేషములు గోళాంతర విశేషములు భూగోళ విశేషములు యోగ రహస్యములు నోషధి మాహాత్మ్యములు మంత్రశక్తులు వివిధశాస్త్ర సంప్రదాయ ములు మొదలగు విజ్ఞాన రత్నములు పురాణఖనుల నుండి త్రవ్వి తీయవచ్చును. ఈ ప్రయోజనములకై పురాణములఁ బరివర్తించి సంస్కృత భాషానభిజ్ఞులకిచ్చుట పండితుల విధి. వారు వివిధశాస్త్ర విజ్ఞాన మహిమచే పురాణముల పరిశోధించుట ఆవశ్యకము. ఇట్టి విధినినిర్వహించుటకే బ్రహ్మశ్రీ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వర శాస్త్రి గారిచే శివపురాణ మాంధ్రీకరింపబడినది.

అనూచానశైవాచార్యవంశమున జన్మించి తద్విజ్ఞానమును సమగ్రముగ గ్రోలుట వీరి ఆంధ్రీకరణమున కొక ప్రధానయోగ్యత. ఆంధ్రీకరణమున నన్నయాదుల మార్గమే యవలంబింపఁబడినది. రసవంతములగు ఘట్టములఁ బెంచుట, నీరసములను దుంచుట యను పద్ధతివలన తెలుఁగున పురాణములు కావ్యశోభ నొందినవి. కాని ఈమార్గమునం దొక లోప మున్నది. పురాణములలోని విమర్శనీయాంశములు సంస్కృతభాషానభిజ్ఞులకు సమగ్రరూపమునఁ బ్రికటమగుటలేదు.

శివపురాణమున నుమాఖండమున గన్పట్టు కాలజ్ఞానము, మృత్యుంజయ యోగ ములు మొదలగు ఘట్టము లింకను విపులీకరించినను లాభదాయకములే. లేదా ఆ యుదాత్తయోగముల మూలమును తగిన వివరణములో ప్రకటించినను మేలే.

సమకాలికుల కవిత్వశైలినిగూర్చి ముచ్చటించుట వివిధవిమర్శలకు తావిచ్చును. ఐనను బురాణవాఙ్మయముపై మనోగతభావములఁ బ్రకటించుటకు వ్రాయు నీ పంక్తులలో నాకుఁ దోచినంతవఱకు నీ యాంధ్రీకవితలోని గుణములఁ జూపుట అప్రకృతము కాదు. గ్రంథపఠన మారంభించినది మొదలు సమాప్తిచేయువఱకు నెచ్చటను విసుగుజనింపలేదు. ఉత్తరోత్తరము రసవంతమై యాకర్షించినది. ప్రాచీన

కవులయందు సర్వసామాన్యమగు చక్కని శైలియు, ధారాశుద్ధియు నీకవివర్యునకు దైవదత్తములు. కనుకనే ఈ మహాగ్రంథము నిర్విఘ్నముగ నాంధ్రీకరింపఁబడినది.

కవితాహంకారమున గాక శివకైంకర్యదీక్షాతత్పరతచే నీగ్రంథ మాంధ్రీక రింపఁబడినది. పద్యరూపమున నీ గ్రంథము నాంధ్రీకరించు నదృష్టము తొలుత తనకే సంభవించినదని యీకవి మురియుచున్నాఁడు. పోతనవలెనే ఈఘనకార్య మున తన జన్మము కృతార్థ మైనదని యుప్పొంగుచున్నాఁడు. పితరుల కీగ్రంథ మంకితమిచ్చుటచే బితౄణము ఆంధ్రీకరణముచే ఋషిఋణము, భక్తివిశేషముచే దేవఋణములు దీరినవి. ఈగ్రంథమందంతటను భక్తి యంతర్వాహినియై ప్రవ హించినది. నిరంతర శివనామాస్వాదపరిపూరిత మగు జిహ్వనుండి యీ కవిత స్రవించినది.

ఒకే శైలూషి సందర్భానుగుణముగ వివిధభూమికల ధరించినట్లు భావానుగుణ ముగా శైలి పలువిధముల మార్పు నొందినది. అప్రయత్నముగ రచింపఁబడినట్లు అనేకపద్యములు గోచరించును. శివునిపై దండెత్తు మన్మథునివర్ణించుసందర్భమున అతనిసౌకుమార్యము ఈపద్యమున మనోహరముగ గోచరించుచున్నది.

వాడిన రాలిపోవు సుమవర్గము కాండచయంబు పుష్ప నా
నేడకొ బారు పుల్గు లొక యేవపు వారువముల్ స్వరూపమే
జాడను లేని తెమ్మెరలు చచ్చువజీరులు తోడుకుండు రే
తే డబలల్ బలంబులు సరే యిఁక రుద్రునితోడఁ బోరుటల్.

(శి.పు. 184 పే. 99 ప)

గంపెడుబిడ్డలఁ గన్నతల్లి ధనవంతురాలగు గొల్లరాలుతోఁ దనహృదయములోని యుత్క్రోశమును బట్టలేక ముఖాముఖి పోరాడుచున్నది,

ఉప్పరము లున్న వనుచుం
గొప్పగ నగ లున్న వనుచు గొప్ప ననుచు నీ
వెప్పుడు ద్రుళ్ళుకు బంగరు
కుప్పలు గల రోసి! నాకుఁ గొడుకులు గూతుల్.
దుడ్డుగలుగ నేమి గొడ్డుదానవు నీవు
తినుట కివ్వ లేని దిక్కు లేరు
బిడ్డ లున్నదానఁ బేర్మి నా కెన యాడ
తల్లక్రిందు లగుచుఁ దపసు గొనిన! (శి.పు. 569 పే. 234, 235 ప)

సీసపద్యరచనయందు శ్రీనాథుని పోకడలు కొన్నియెడలఁ గన్పించుచున్నవి.

ఇంద్రనీలముడాలు నీసడింపఁగఁజాలు,నీలంపు మైనిగనిగలవాని
వేయిరేకుల తమ్మివిరులఁగెల్వఁగఁజాలు, విరివైన కనుదోయి వెలయువాని
చెనటుల సమయింపఁ జేవగల్గినసాధ,నములొప్పు నాల్గుహస్తములవాని
అమృతంబుకన్న తీయగ నొప్పు మాధురి,గురిపించు నెమ్మోము గొమరువాని
పలురకములైన రతనాల వెలసి ధగధ,గలుదనర్చు కిరీటంబు గ్రాలువాని
కౌస్తుభంబను మణి యెదఁ గలుఁగువాని, పసిడిపుట్టంబు గట్టిన బాలు నొకని.
(శి.పు.23 పే. 189 ప)

చాపపాశాంకుశచటులపాశారవిం,దము లొప్పు నాల్గుహస్తములతోడ
బాలేందురేఖావిభాసితం బగుచు నం,దంబుఁ జెందిన కిరీటంబుతోడ
పద్మరాగచ్ఛాయ పరిఢవించిన మనో,జ్ఞములైన మాల్యాంబరములతోడ
మందహాసపు ఠీవి మానుగుల్కెడు దయా,స్పదములై తగు కటాక్షములతోడ
భవ్యకాశ్మీరగంధలేపములతోడ
ముంగురులు మూగు కస్తూరిబొట్టుతోడ
భువనములకెల్ల భ్రమసేయు మూర్తితోడ
శంకరార్ధాంగలక్ష్మి సాక్షాత్కరించె. (శి.పు పే140 ప72

స్త్రీనిందాస్తుతులు శివకేశవులచే మిక్కిలి మనోహరముగాఁ జేయఁబడినవి. సతీవియోగము నొందిన శివుఁడు స్త్రీని నిందించుటయు, లక్ష్మీపతి యగు కేశవుఁడు గృహస్థాశ్రమధర్మమును బొగడుటయు సందర్భసహజములు.

అపవిత్రములలోన నగ్రిమం బగు చోటు,బొంకుల కెల్లను బుట్టినిల్లు
కపటవర్తనములఁ గనఁ జేయు నెఱజాణ, చెడుగోతఁబడఁద్రోయు చెడ్డఘోటి
అనువుగా భ్రమసేయ నైంద్రజాలికవిద్య,నమ్మియేలినచోటినాగుఁబాము
సాహసంబుల కెల్ల జంకనట్టి వలఁతి, పాయంగనీయని పరమధనము
ఒనరఁగాఁగట్టుత్రాడులందుక్కుగొలుసు, క్షణికసంతోషమెసగుకొర్రికాఁరుతీగ
స్త్రీ యనఁగ దానితోఁబొత్తు జెందవలదు, బ్రహ్మనిష్ఠులకెందేని బద్మనయన!

అఖిలతాపంబుల హరియించు నౌషధం, బార్తికంధిని దాటునట్టి నౌక
చిత్తంబు రంజిల్లఁ జేయఁ జాలిన విద్య, సకలసౌఖ్యములకు జన్మభూమి
ప్రతిదినంబును గొత్తబరగు చక్కనివిందు, కొమరారుకోలమున కమరతరువు
అన్నపానంబుల నందఁ జేసెడు దైవ, మతిథిజనంబుల నరయుతల్లి.

దేవయజ్ఞంబునందు నెంతేని తోడు, కష్టసుఖములయందుఁ బాల్గొంచు జోడు
ఆత్మసతి యగుఁగావున నందజకును,బెండ్లి యాడంగఁదగు గాదె పేర్మి యలర.
(శి. పు. పే 209 ప 67.)

పోతనవిష్ణుభక్తివలె గ్రంథకర్తశివభక్తి వెల్లువలై పారినది.

శీతాంశుధరు నెంచు చిత్తంబు చిత్తంబు,భవు సమర్చనసేయు పాణి పాణి
ప్రమథనాథుని జేరు పదములు పదములు, శివుని సన్నుతి సేయు జిహ్వ జిహ్వ
విశ్వేశు కథ విను వీనులు వీనులు,కాలకాలుని జూచు కనులు కనులు
పరమేశుఁ గొల్చెడు భాగ్యంబు భాగ్యంబు, దర్పకారికి నొంచు తనువు తనువు
పురహరునిఁ గొల్వఁబూనిన బుద్ధి బుద్ధి, శ్రీశనాయకునకు మ్రొక్కుశిరముశిరము
శంకరుని భక్తిఁబడసిన చదువుచదువు, నాగభూషణు సేవించు నరుఁడు నరుఁడు

పరమశివార్చనాపదవి నొందఁగ లేని,యిక్క గా దది పాపడొక్క గాని
ఖండేందుధరభక్తి గనకయున్నట్టి య,న్నరుఁడు గా డాతండు వఱఁడుగాని
శ్రీకంఠమూర్తిని జెలగి మ్రొక్కఁగ లేని, శిరము గా దది పాపభరము గాని
భోగిభూషణుపూజఁ బూని సేయఁగ లేని, కేలు గా దది చెడ్డ తేలు గాని
శంకరుని మదిఁ జెందఁగాఁ జాలనట్టి, తెలివి గా దది చెడ్డ తెవులు గాని
అమ్మహేశ్వరు కొలువుకై యమరనట్టి,కలిమి గా దది పేరడ్సు బలిమి గాని
[శి. పు. 215 పే. 116ప]

సందర్భానుగుణముఁగ లోకోక్తులీకవిత నలంకరించినవి.

చూపులగుజ్జమువలె నత డేపుమెయిం బెరుగుచుండ (శి.పు. 53 పే. 410 ప)
ఉడుము కేటి కోరి! యూరివార్త [శి.పు. 82 పే. 141]
పరులకోసరముగ బావి దూకుట మేలె (శి.పు. 98 పే. 257 ప)
కొండ నెత్తి తలం దాల్చుకొనఁ దరంబె [శి. పు. 184 పే. 100 ప]

ఇత్యాదులు పెక్కులు.

స్వభావోచిత మగు భూమికను ధరించిన నటుఁడు తననాట్యకౌశలముచేసామాజికుల చిత్తవృత్తుల నాకర్షించినవిధమున స్వాభిరుచి కనుగుణ మగునితివృత్తమును గ్రహించిన కవియుఁ దనకవితాకౌశలముచేఁ బాఠకుల నాకర్షించును. సూత్రప్రాయముగ నీగ్రంథములోని విశేష మిది. గ్రంథము శివపురాణము. నాయకుఁడు శివుఁడు. ఆంధ్రీకర్త శైవుఁడు.విషయము శివప్రభావము. కవిత్వము శివంకరము. పాఠకుల కిఁక శివములకుఁ గొఱఁత యేమి?

గ్రంథరాజమా! ఆంధ్రమాత యంకమందును, ఆస్తికుల గృహములందును. దేవతల పీఠములందును, భక్తుల హృదయములందును, సహృదయుల చిత్తము లందును సరసముగ నాచంద్రార్కము వర్ధిల్లుము.

ఓం తత్సత్ శివమ్

తూములూరి శివరామకృష్ణశాస్త్రి.
థియసాఫికల్ కాలేజ్, మదనపల్లి.

శ్రీశివాభ్యాం నమః

మున్నుడి

శ్లో॥ అష్టాదశపురాణానాం కర్తా సత్యవతీసుతః
కామికాద్యాగమానాం తు శూలపాణిరితి స్మృతిః

స్కాందపురాణ సూతసంహిత

పరమకారుణికాంతరంగుఁ డగు పరమేశ్వరుని యుద్బోధంబున జగత్కల్యాణము కొఱకై చెలికారపు నుడుల వ్యాసభట్టారకుండు రచించిన పదునెనిమిది పురాణములలో మేలిమిమీఱు శ్రీ శివమహాపురాణమును ప్రాచీనాంధ్రకవివర్యులు మొదలుకొని నేటివఱకు కలరు కవివర్యులెవరును బద్యరూపముగఁ దెనిఁగింపకుండుట నా భాగధేయవిశేషము. నే నొకప్పు డొకరి యింట నున్న యీశివపురాణంబును జూచి కొంచెము భాగము చదివి యానఁదించి తదాంధ్రీకరణేచ్ఛ యనివార్యంబుగఁ బొడమ నావాసరమందే పొత్తంబు నారంభము నొనర్చి యనతికాలంబున నేకొండొక భాగంబుఁ దెలిఁగించి విజ్ఞులగువారలకుఁ జూపెట్టఁగా నవ్వారు మురిసి నాయుద్యమంబున కూఁత యొసంగిరి. అంత నే నామోదముతో మఱికొంత రచించి శ్రీ శ్రీ కవిచక్రవర్తులును, నాగురులును నగు బ్రహ్మశ్రీ చెళ్ళపిళ్ళ వెంకటశాస్త్రులవారు శతావధానులవారి సముఖమున కేఁగి వారికి వినిచితిని. వారును విని యానందించి మఱికొన్ని విశేషంబులు నాకుఁ గఱపి యేతదాంధ్రీకరణప్రయత్నమునకుఁ బూర్తిగ నుత్సాహం బొసంగిరి. మొదటఁ గొన్ని ఖండంబులు మాత్రమే రచించి ముగించుద మనుకొని యట్లొకటి రెండు మాఱులు మధ్యమధ్యఁ జాలగాలము విరామం బొనర్చియు, మహామహులగు కొందఱి ప్రోత్సాహముతో నెట్లో శివానుగ్రహంబు బలిమితో నిప్పటివఱకు శివపురాణంబును సర్వంబు నాంధ్రీకరింపఁ గలిగినందులకు భక్తవత్సలుం డగు శివునకును, నిందు నాకుఁ బ్రేరకు లగువారలకును జోత లొనర్చెదను. ఇఁక శివపురాణంబును గుఱించియు, నాయాంధ్రీకరణంబును గుఱించియు నొకించుక ముచ్చటించెదను. శ్రీదేవీభాగవతప్రథమస్కంధములోని,

శ్లో॥ మద్వయం భద్వయం చైవ బ్రత్రయం వచతుష్టయమ్
అనాపలింగకూస్కాని......

యనెడు శ్లోకోక్తి ననుసరించిన, యష్టాదశమహాపురాణపరిగణనలో నీశివపురాణము చేర్పఁబడక యుపపురాణములలోఁ జేర్పఁబడినందునఁ గొందఱిద్దాని నుపపురాణం బని యందురు. ఇట్లే భాగవత మన, దేవీభాగవతమేకాని శ్రీభాగవతము కాదని యాశ్లోకముయొక్క తాత్పర్యము. అందులకు శ్రీభాగవతవాదు లట్లొప్పుకొనరు. శ్రీభాగవతమే మహాపురాణం బనియు, దేవీభాగవత ముపపురాణం బనియుఁ జెప్పుదురు.

శ్రీభాగవతమందుఁగల మహాపురాణపరిసంఖ్యలో శివపురాణము పేర్కొనఁబడినది.

శ్రీభాగవతే ద్వాదశస్కంధే సప్తమాధ్యాయే.

శ్లో॥ బ్రాహ్మం పాద్మం వైష్ణవం చ । శైవం లైంగం చ గారుడం
నారదీయం భాగవతం । ఆగ్నేయం స్కాందసంజ్ఞితం
భవిష్యద్బ్రహ్మకైవర్తం । మార్కండేయం చ వామనం
వారాహ మాత్స్య కౌర్మాణి । బ్రహ్మాండాఖ్య మితి త్రిషట్
బ్రహ్మన్నేతం సమాఖ్యాతం । శాఖాప్రణయనం మునేః ॥

మఱి యందే ద్వాదశాధ్యాయమునం దష్టాదశపురాణంబుల పరిమితియుఁగూడ నిట్లు నిర్దేశింపఁబడియె.

శ్లో॥ బ్రాహ్మ్యం దశసహస్రాణి । పాద్మం పంచోనషష్ఠి చ ।
శ్రీవైష్ణవం త్రయోవింశ । చ్చతుర్వింశతి శైవకం
దశాష్టౌ శ్రీభాగవతం । నారదం పంచవింశతి ॥ ఇత్యాది.

ఇట్లే స్కాందపురాణ సూతసంహితయందు

శ్లో॥ బ్రాహ్మ్యం పాద్మం వైష్ణవం చ । శైవం భాగవతం తథా॥ అని యుపక్రమించి – బ్రహ్మాండం చేతి పుణ్యోయం । పురాణానా మనుక్రమః ॥ యనియు, నిట్లే విష్ణుపురాణము కౌర్మము, మాత్స్యము వామనపురాణము, లింగపురాణము మున్నగువానియం దష్టాదశమహాపురాణసంఖ్యలో శివపురాణము లెక్కింపఁబడినది. ఏకారణముననో దేవీభాగవతమందు మాత్రము "వచతుష్టయం"బని వాయుపురాణంబును మహాపురాణంబుగఁ గైకొని యాయది యుపపురాణములందుఁ జేర్పఁబడియె. ఆవాయుపురాణముగూడ శివపారమ్యప్రతిపాదకమే. బహూక్తి ప్రామాణ్యప్రాబల్యంబునను, వైయాసికశైలీపరిజ్ఞాన పరిపాటీవిశేషంబునను శ్రీశివపురాణ మష్టాదశమహాపురాణమాలారత్నం బనియే విజ్ఞులారయుదు రని విశ్వసించెదను.

ఇఁక నీయది సంహితాభేదంబులతోఁ బాఠభేదంబులతో రెండుతీరులఁబలుకడల ముద్రింపఁబడినది. అందుఁ బ్రధానములై శ్రీకాశీపట్టణముద్రితగ్రంథం బొకఁడును బొంబాయి పట్టణ ముద్రితగ్రంథ మొకఁడును గన్పట్టుచున్నవి. గ్రంథంబులు రెండును సాకల్యంబుగఁ జదివినపిమ్మట నొక్కటిగానే కన్పట్టును గాని గ్రంథములలో నేదేని యొకభాగము మాత్రముఁ జదివెడువారికి వేఱువేఱు గ్రంథములు రెండని దృఢముగఁ దోఁచును. అందు నాకు మొదట దొరికినది బొంబాయి ప్రతి. అద్దాని ననుసరించియే పరివర్తనము చేసితిని. పిదపఁ గాశీప్రతినిఁగూడఁ బరికించితిని గాని మార్పు చేయవలసిన యవసర మగుపడ లేదు. ఇఁక నాపరివర్తనమందు

"కం. మక్కికి మక్కియొనర్చుట, చక్కనిమార్గంబు గాని•చందముగుట నా
చక్కి విడనాడి నా యీ, ఫక్కిన్ బొనరింతు లలిత•పద్ధతిమెఱయన్"

అని నేను గ్రంథారంభములో నొడివినట్లు నేను మక్కికిమక్కిగాఁ దెనిఁగింపక శ్రీభారతకవులు, శ్రీనాథకవీంద్రుఁడు మున్నగువారి పథంబు ననుసరించి యొకచో మూలముకన్నఁ బెంచియు, మఱియొకచోఁ దగ్గించియు, నిఁకనొకచో వేఱురీతిగఁ బొనరించియు, వేఱొకచో స్కాందపురాణము, శ్రీభాగవతము, మహాభారతము, శ్రీజాబాలోపనిషత్తు, కాలాగ్నిరుద్రోపనిషత్తు మున్నగువానినుండి విశేషాంశంబులఁ గొన్నిఁటిన్ గైకొని యిందుఁ జేర్చియును, గొన్నిచోట్ల యథామూలం బనునట్లనుసరించియును గొంచెము స్వతంత్రించియే తెనిఁగించితిని.

ఇఁకను మూలగ్రంథములో సంహితలు గాను వానిలోఁ బ్రత్యేక భాగంబులు ఖండంబులుగా నున్నవి. నేనిందు సంహితలను పేరుఁదొలగించి యన్నిటికిని ఖండంబులని యేర్పరచితిని. మఱియు శివలీలల నెఱింగించు శతరుద్ర సంహితకు లీలాఖండంబనియు లింగ చరిత్రంబులఁదెల్పు కోటిరుద్ర సంహితకు లింగవైభవ ఖండంబనియుఁ బేరిడితిని. మఱియుఁ బ్రారంభమందు నున్నవిద్యేశ్వర సంహిత యను దానిని సందర్భమును బట్టి చివరయందద్దిరాణించునని చివరలో విద్యేశ్వర ఖండముగాఁ జేర్చితిని. ఇఁక నిందుఁ బార్వతీఖండ కుమార ఖండంబులను లింగ వైభవ ఖండంబును మూలమునకన్నఁ బెంచి వ్రాసితిని. కైలాస వాయవీయ విద్యేశ్వరఖండంబులను మూలమున కన్నఁ దగ్గించి వ్రాసితిని. లీలాఖండంబు నుమాఖండంబును, గొంచెము గుంచించియు, సృష్టిసతీయుద్ధ ఖండంబులను యథారూపంబులుగను విరచించితిని, ఇఁక మూలమందొకమాఱు చెప్పిన యుపాఖ్యానంబులను జెప్పిన శివలీలలను వక్తృశ్రోతృవిభేదంబుచే, బలుమాఱులు

మరల మరలఁ, జెప్పబడియుండుట నవ్వానినట్లు చెప్పినఁ బునరుక్తి కాదన్నను బాఠకులకు విసువు కల్గించునని యిందు మానితిని.

రెండుమాఱులు చెప్పిన యుపమన్యు చరిత్రంబు ఘట్టమందు రెండవ మాఱు అద్దానికి మాఱుగాఁ బద్మపురాణమునుండి కొనివచ్చి మార్కండేయచరిత్రంబు వ్రాసితిని. మఱియు బ్రహ్మదేవుని పంచమ శిరఃఖండన చరిత్రంబు మాత్రము లీలాఖండములో నొకమాఱును లింగవైభవ ఖండమందొక మాఱు నించుక భేదంబుతో జెప్పఁబడినది. ప్రసక్తిని బట్టి వక్తృశ్రోతృభేదంబున మూలానుసారంబుగఁ దెనిగింపక తప్పినదికాదు. ఇఁక నందందుఁ గొలఁది పాటిమార్పులు, ఒకచో వేఱుకిరీతిగఁ బొనరించియు ననెడునుడికుదాహరణంబుగ నొనరించితిని. ఇప్పినంబుగ నాచితి చెడనియట్లుగాఁ గొంత స్వతంత్రించి కృతిని వ్రాసినను గోపాలుఁడూరిపొలిమేరను మీఱక యెట్లు పసులమేపుకొనుచుఁ గాఁచుకొనునో యట్లే నేనును మూలగ్రంథమునకు దవ్వుగ నడువక మూలంబు సరసఁ బరికించుమనే పరివర్తనంబొనరించితిని.

పలువురు పూర్వమహాకవులు ద్రొక్కిన మార్గంబౌట, గుణగ్రాహులగు పాఠకమహాశయు లిద్దాని నేరంబుగ యోజించరని భావించెదను.

ఇఁకను బార్వతీఖండములోని హిమాద్రివర్ణనాది ఘట్టములలో శ్రీ కాళిదాస మహాకవిగారు తమ కుమారసంభవకావ్యములో వర్ణించిన కల్పనలు కొన్ని గన్పట్టును. గావున నాకల్పన లాకావ్యమునుండి యెత్తివ్రాసినట్లు చదువరులకుఁ దోఁచును గాని యాకల్పన లన్నియుఁ గృష్ణద్వైపాయనునవే. శ్రీకాళిదాసమహాకవి శ్రీవ్యాసుని యందలి గౌరవబుద్ధిచేతనో, శ్రీవ్యాసకల్పనలయందలి స్వారస్యవిశేషాస్వాదలాలసచేతనో యవ్వారి కల్పనలను శ్రీశివపురాణమునుండియు, మఱి యితరపురాణముల నుండియుఁ బడసి తెలుచుగాఁ దమ కావ్యంబులయందు వాడియున్నారు. తావన్మాత్రమున వారి కేమియుఁ బకర్షగలుగలేదు. ఇఁక నేనిందు మూలములోని శ్లోకములను దెనిఁగించినందున నేఁ గాళిదాస కల్పనలను దొంగిలించినట్లుగా విజ్ఞులు దలంపరని హెచ్చరించెదను.

శ్రీవ్యాసకల్పనలను శ్రీకాళిదాస మహాకవ్యనువాదంబులను గనుఁగొనుఁడు. శివపురాణపార్వతీఖండప్రథమాధ్యాయమున,

శ్లో॥ అస్త్యుత్తరస్యాం దిశివై । గిరీశో హిమవాన్ మహాన్
పర్వతో హి మునిశ్రేష్ఠ । మహాతేజా స్సమృద్ధిభాక్

పూర్వాపరౌ తోయనిధీ।సువిగాహ్యా స్థితో యతః
నానారత్నాకరో రమ్యో । మానదండ ఇవ క్షితేః॥

కాళిదాసకవికృత కుమారసంభవకావ్యమందలి ప్రథమసర్గములో,

శ్లో॥ అస్త్యుత్తరస్యాం దిశి దేవతాత్మా । హిమాలయోనామనగాధిరాజః
పూర్వాపరౌ వారినిధీ విగాహ్య స్థితః పృథివ్యా ఇవ మానదండః॥

శివపురాణ పార్వతీఖండస ప్తమాధ్యాయమున,

శ్లో॥ దృష్టిః పుత్రివతోఽప్యద్రేః।తస్మిన్ తృప్తిం జగామ న
అపత్యే పార్వతీత్యాఖ్యే । సర్వసౌభాగ్యసంయుతే ॥
మధో రనంతపుష్పస్య । చూతే హి భ్రిమరావళిః
విశేషసంగా భవతి । సహకారే మునీశ్వర! ॥
పూతో విభూషిత శ్చాపి।స బభూవ తయా గిరిః
సంస్కారవత్యేవ గిరా । మనీషీవ హిమాలయః
ప్రభామహత్యా శిఖయే । వదీపో భవనస్య చ
త్రిమార్గ యేవ సన్మార్గ । స్తద్వ ద్గిరిజయా గిరిః ॥

కాళిదాసకవికృత కుమారసంభవకావ్యమందలి ప్రథమసర్గములో,

శ్లో॥ మహీభృతః పుత్రవతోఽపిదృష్టి। స్తస్మిన్నపత్యేనజగామతృప్తిమ్
అనంతపుష్పస్య మధోర్హి చూతే । ద్విరేఫమాలాసవిశేషసంగా ॥
ప్రభామహత్యా శిఖయేవ దీపః । త్రిమార్గయేవ త్రిదివస్యమార్గః
సంస్కారవత్యేవ గిరా మనీషీ।తయా సపూతశ్చ విభూషితశ్చ ॥

శివపురాణపార్వతీఖండస ప్తమాధ్యాయమున,

శ్లో॥ అథ దేవీ శివా సాచో।ప్రదేశసమయే మునే
పపాఠవిద్యా స్సుప్రీత్యా । యత్తచిత్తా చ సద్గురోః
ప్రాక్తనాజన్మవిద్యాస్తాం । శరదీవ ప్రిపేదిరే
హంసాళి స్స్వర్నదీం నక్త । మాత్మభాసో మహౌషధిం॥

కాళిదాసకవికృత కుమారసంభవ ప్రథమసర్గములో,

శ్లో॥ తాంహంసమాలా శ్శరదీవగంగాం । మహౌషధిం నక్తమివాత్మభాసః
స్థిరోపదేశా ముపదేశకాలే । ప్రపేదిరే ప్రాక్తనజన్మవిద్యాః ॥

శివపురాణపార్వతీఖండషోడశాధ్యాయమున,

శ్లో॥ తేన క్రూరా ఉపాయాన । స్సర్వే హతబలాః కృతాః
వికారే సన్నిపాతేవా । వీర్యవం త్యౌషధాని చ
యత్రాస్మాకం జయాశాహి । హరిచక్రే సుదర్శనే
తత్కుంఠిత మభూ త్తస్య । కంఠే పుష్ప మివార్పితమ్ ॥

కాళిదాసకవికృత కుమారసంభవద్వితీయసర్గమందు,

శ్లో॥ తస్మిన్నుపాయా స్సర్వేనః । క్రూరే ప్రతిహతక్రియాః
జయాశాయత్ర చాస్మాకం । ప్రతిఘాతోత్థితార్చిషా
హరిచక్రేణ తే నాస్య । కంఠే నిష్కమి వార్పితమ్ ॥

శివపురాణపార్వతీఖండషోడశాధ్యాయమున,

శ్లో॥ తతోనైవవధా యోగ్యో । యతో వృద్ధి ముపాగతః
విషవృక్షోపి సంవర్ధ్య । స్వయం ఛేత్తు మసాంప్రతమ్ ॥

కాళిదాసకవికృతకుమారసంభవద్వితీయసర్గమందు

శ్లో॥ ఇత స్సదైత్యః ప్రాప్తశ్రీః । నేత ఏ వార్హతిక్షయమ్
విషవృక్షోపిసంవర్ధ్య ! స్వయంచేత్తుమసాంప్రతమ్॥

శివపురాణపార్వతీఖండవింశాధ్యాయమున,

శ్లో॥ అద్యప్రభృతి తేదాసః । తపోభిః క్రీతఏవ తే
క్రీతోస్మితవసౌందర్యాత్ । క్షణమేకం యుగాయ తే॥

కాళిదాస-కుమారసంభవపంచమసర్గములో

శ్లో॥ అద్యప్రభృత్యవనతాంగితవాస్మిదాసః।
క్రీత స్తపోభిరితివాదినిచంద్రమౌళే ॥

ఇత్యాదులూహ్యంబులు. పెక్కేల కుమారసంభవకావ్యం బంతయు శివ పురాణస్థభావసంకలితమే- అయదియే కాదు- శ్రీ కాళిదాసకవికృతరఘువంశ కావ్యమునందును, శాకుంతలాదినాటకనాందీఘట్టములయందును గవి, శ్రీ శివ మహాపురాణభావములనే కైకొనికై సేసినారు. కనుండు.

శివపురాణ పార్వతీఖండసప్తమాధ్యాయమున,

శ్లో॥ దధౌ నిదానం దేవానా। మానందస్యేప్సితంశుభమ్
దేహసాదాదసంపూర్ణ। భూషణాలోధ్రసంముఖా
స్వల్పభేన్దుతుయేకాసా।విచేయర్క్షావిభావరీ
తదాననమ్మృత్సురభి। నాయంతృప్తోగిరీశ్వరః
మునే రహస్యుపాఘ్రాయ। ప్రేమాధిక్యంబభూవతత్

శ్రీ కాళిదాసకవికృతరఘువంశకావ్య తృతీయసర్గమందు,

శ్లో॥ శరీరసాదాదసమగ్రభూషణా। ముఖేనసాలక్ష్యతలోధ్రపాండునా
తను ప్రకాశేనవిచేయతారకా। ప్రభాతకల్పాశశి నేవ శర్వరీ॥
తదాననం మృత్సురభిక్షితీశ్వరో।రహస్యుపాఘ్రాయనతృప్తిమాయయౌ॥

శివపురాణపార్వతీఖండసప్తమాధ్యాయమున,

శ్లో॥ అరిష్టశయ్యాంపరిత। స్సద్విసారిసు తేజసా
నిశీథదీపావిహత। త్విషఆసన్న రంమునే॥

కాళిదాసకవి రఘువంశతృతీయసర్గములో

శ్లో॥ అరిష్టశయ్యాంపరితోవిసారిణా। సుజన్మనస్తస్య నిజేన తేజసా
నిశీథదీపాస్సహసాహతత్విషో। బభూవురాలేఖ్య సమర్పితా ఇవ॥

శివపురాణయుద్ధఖండప్రథమాధ్యాయమందు,

వ్యూఢోరస్కో వృషస్కంధః

కాళిదాసకవి రఘువంశప్రథమసర్గములో,

వ్యూఢోరస్కో వృషస్కంధః

శివపురాణవాయవీయసంహితాత్రయోవింశాధ్యాయమునం బార్వతీదేవినిఁ గూర్చి శివునివచనము,

శ్లో॥ త్వం హి వాగమృతం సాక్షాద్। అహ మర్థామృతం పరం
వాగర్థమయ మేవే తత్ । జగత్ స్థావరజంగమమ్॥

కాళిదాసకవి రఘువంశప్రథమసర్గములోఁ బ్రథమశ్లోకము,

శ్లో॥ వాగర్థావివసంపృక్తౌ । వాగర్థ ప్రతిపత్తయే ॥

శివపురాణవాయవీయసంహితోత్తరభాగచతుర్థాధ్యాయమున,

భూమ్యంభోగ్నిమరుద్వ్యోమ । క్షేత్రజ్ఞార్కనిశాచరాః
అధిష్ఠితామహేశస్య । శర్వాద్యైరష్టమూర్తిభిః ॥

కాళిదాస శాకుంతలనాటకనాందీశ్లోకము సువిదితమే. ఇట్లు కాళిదాసమహాకవి శివపురాణమును బలుమాఱులు చదివి తద్గతభావవిశేషంబులను గ్రహించి తనదు కావ్యంబులందుఁ గీల్కొల్పుట పాఠకుల కెఱుకగాకయుండదు.

ఇఁకను పార్వతీఖండములో మేనకాకుపితావస్థ కొండొక రసాభాసాస్పదంబుగ నుండును. కాని యదియంతయు శివమాయావిశేషవిలసితంబే యగుట శ్రీపరమేశ్వరి యగు పార్వతీదేవివలె నెగ్గలేక శివపరీక్షయం దోటమిఁజెందిన మేనకచెయిదమును జెప్పెడు నాభాగంబును బూర్తిగ వదిలివేయక కొంత క్లుప్తపఱచి విరచించినందులకును, లింగవైభవఖండములో మూలములోఁ జెప్పఁబడని మఱికొన్ని దివ్యలింగములు తెలుగు, తమిళము పేరులుగల యూరులందు వెలసియుండుట నవ్వాని స్వరూపంబు లారసి యిందుఁ జేర్చినందులకును, మన్నింప విమర్శకులకు మనవి చేసికొనియెదను.

ఇఁక మూలగ్రంథరచనాకాలంబున కిప్పటికాలంబునకుఁ బ్రపంచ ధర్మంబులు చాలగ మాఱియుండుటను బట్టి చదువరుల కందందుఁ గొన్ని యెడల నించుక వ్యత్యాసంబుగఁ దోఁచినఁ దోఁచవచ్చును గాని విజ్ఞులట్టివానిఁ బాటింపరని తలంచెదను.

సంస్కృతాంధ్రవ్యాకరణాంశములు :—ఈకృతియందలి నాల్గవపేజీలో శైవాచార్యసత్కృతియందలి, చంపకమాలలోని "అలికమునగ్గ నృశానుదృశ ♦ నందని శంకరుఁ" డను నెడ దృక్ఛబ్దమునకు టాప్‌ప్రత్యయము చేసినరూపము పూర్వకవుల

గ్రంథంబులందు సులభ ప్రాప్తముగాదు. ఇఁక యథా వాచా నిశా దిశా అనుభా గురిమతరీత్యా ఆకారాంతముగా (టాబంతము) చేసికొని యద్దాని తత్సమముగా యోజించఁగోరుచున్నాను.

కౌశలశబ్దము, స్వార్థమందు (కుశలశబ్దార్థమందు, ఒకటి రెండుచోట్ల వాడఁబడినది. సూ అర్శఆదిభ్యోఽచ్ నుండి సాధువు చేసికొనవలయును.

పునీతశబ్దము రెండుమాఱులుచ్చరింపఁబడినది. ఇయ్యది సంస్కృత శ్రీభాగవతములో వ్యాసభట్టారకునిచే వాడఁబడినది.

శ్రీ భాగవతేఽష్టాదశాధ్యాయే బలివచనే

30 శ్లో॥ తథాపునీతాతనుభిః పదైస్తవ.

లింగవైభవ ఖండంబులోని కృత్తివాసేశశబ్దము మూలగ్రంథమందు సంజ్ఞావాచకంబుగఁ బఠించుటఁ జేసి యద్దాని నేను నట్లే యనువదించితిని.

ఇఁక నాంధ్రనియతియందుఁ గవిత్రయేతరులగు పెక్కురు మహాకవుల ప్రయోగంబుల ననుసరించి ప్రస్తుతము దేశ్యములట్లు కన్పట్టు నితరభాషాపదములను గొండొక గ్రహించితిని. అట్లే విశ్రమ ప్రాసంబులందు రేఫశకట రేఫసాధర్మ్యంబును గూడ నిర్విశంకంబుగ నంగీకరించితిని.

ఇఁక నాకవనంబును గూర్చి నే నేమియు వ్రాయఁజాలను. సౌరభంబున్న రసజ్ఞులే యాస్వాదించి యానందింతురు. సహృదయాః ప్రమాణం.

ఇఁకను మా గురులును గింకవీంద్రఘటాపంచాననాది బిరుదాంచితులును నగు శ్రీ కవిచక్రవర్తులు బ్రహ్మ॥శ్రీ చెళ్ళపిళ్ళ వెంకటశాస్త్రిలవారు శతావధానులు పుత్రోవా శిష్యోవా యనువచన ప్రకారము * నాయందలి శిష్య వాత్సల్యము చే నా యీ కృతినిఁ బరిశోధించుటయుఁ గాను ముందుగఁ దమకును నాకును నిష్టదైవమగు శ్రీపరదేవతను గూర్చి.

---

* నేనొకప్పుడొక గొప్ప తెవులు మప్పున గారింపఁబడి రాజకీయవైద్యాగారమందుండినప్పుడు శ్రీ శ్రీ శాస్త్రిలవారాశీర్వాదింపుచు నీ పద్యమును వ్రాసిపంపిరి.. ఆమీఁద వెంటనే యారోగ్యమును జెందితిని.

చ. పరమశివాంఘ్రిభక్తున క ♦ పారకృపారస మూర్తియైన శం
కరుఁ డాగి నాగవీరయకు ♦ గాదిలి శిష్యునకాయువుక్ నిరం

మ. జననీ! శైవపురాణమొక్కరుఁడుమ ♦ చ్ఛాత్రుండు దెల్గించెదా
నిని నేనిష్ఠ బరిష్కరింపవలయున్ ♦ నీదాకటాక్షావలో
కనమున్ లేక ఘటించుటెట్టు లిదిమ ♦ త్కాసంబు శాసించి మా
టనుదక్కించుమతండు యోగ్యుఁడుగిరీ ♦ డ్భక్తుండు కామేశ్వరీ!,

అని స్తుతించి గ్రంథము నంతయు సమగ్రముగాఁ బ్రత్యక్షర శోధనముగా సవిమర్శముగా దిలకించి పరిష్కరించి గ్రంథమును నిర్దుష్టంబు నొనరించి నందులకు వారి యడుగుఁ దమ్ములక నేక ప్రేమపూర్వకాభివందనంబుల సమర్పించుకొను చున్నాఁడను.

మఱియు నాకవనంబులో నాకును శ్రీ మా శాస్త్రిలవారికిఁ గూడ మఱుఁగై, కొన్ని దోసఁగులు మిగిలిన మిగులవచ్చునేమో అట్టివానిని సదయులును,గుణదోష గ్రహణ పారీణులు నగు పరిశీలకులు, నాకుఁ దెల్పిన పునర్ముద్రణమందు దిద్దు కొనియెదను.

ఇఁకను బ్రూపులు దిద్దుకొనుటయందలి పొరపాట్లచేఁ బలుచోట్లఁ బరుషసరళ వ్యత్యయంబులును, నరసున్నల తబ్బిబ్బులును, రేఫశకట రేఫ వ్యత్యాసంబులును, విసంధులు, స్పేసుల తాఱుమాఱులు మున్నగునవి పొసంగినవి. పాఠకు లవ్వానిని అంటనివత్తులు, సున్న లేగాక, అక్కరంబులను మఱియు న స ప వ థ ధ డ ఢ మున్నగు నక్కరంబులను యథోచితంబుగ దిద్దుకొన వేడికోలు.

మఱియు భ్రమచేఁ గొన్ని పద్యములందు విశ్రమప్రాసంబులు లోపించినవి. ఆ వ్వానిని మఱికొన్ని మిక్కిలి యవసరంబులైన యచ్చుదోసఁగులను దప్పొప్పులపట్టి కలోఁ జూపుచున్నాఁడ నవ్వాని నట్టులు సవరించికొని చదువుకొనఁ బ్రార్థన.

తరమగు సౌఖ్యమున్ సిరియు ధన్యత మాన్యత యిచ్చి వెంకటే
శ్వరుఁ డిడునాశిషంబునను ♦ భవ్యయశంబు ఘటించుఁగావుతన్.

చెళ్లపిళ్ల వెంకటశాస్త్రి,
శతావధాని.
29—3—44.

శ్రీరసాగరము బిల్డింగ్సు,
గవర్నరుపేట, బెజవాడ.

ఇఁక నొకమాఱు అడుగుటతోడనే పీఠికను వ్రాయుట కంగీకరించి పొత్తమును బంపినమీఁద దయతో నానుపూర్విగఁ గృతి నంతయుఁ జదివి సవిమర్శముగాఁ బీఠికను వ్రాసి పంపిన యుదారచరిత్రులు, విద్వత్కవివతంసులు శ్రీరాజా రంగాప్ప రాయకళాశాలా ప్రధానాంధ్రోపాధ్యాయులును, కవిసమ్రాట్టులు నగు బ్రహ్మశ్రీ విశ్వనాథ సత్యనారాయణ ఎమ్. ఏ., గారికిని, శివపురాణ రచనాకాలంబునందే కొన్ని భాగంబులను విని యానందించి, పరిష్కరించి యద్దాని పరిపూర్తిమీఁదఁ దా నొక పీఠికను వ్రాసియిచ్చెదమని పిదప గ్రంథముఁ బంపినంత సాకల్యంబుగఁ జదివి వాత్సల్యముతోఁ బీఠికను వ్రాసిపంపిన విద్వద్వర్యులును, మదనపల్లి థియసాఫికల్ కళాశాలాప్రధానాంధ్రోపాధ్యాయులును, వైయాకరణశిరోమణులు నగు బ్రహ్మశ్రీ తూములూరి శివరామకృష్ణశాస్త్రులవారికిని శాశ్వతము త్రికరణపూర్వకముగఁ గృతజ్ఞతాభివందనంబుల సమర్పించుకొందును. మఱియు నీ శివపురాణముద్రణమున నావీలుకొలఁదిగ నోపికతో గ్రంథమును ముద్రింపించిన మాసోదరులు ఓరియంట్ ముద్రాక్షరశాలాధికారులు బ్రహ్మశ్రీ ముదిగొండ సుబ్రహ్మణ్యశర్మగారికిని, వారి యనుజులు శ్రీ సాంబశివరావుగారికిని నభినందనంబుల నుడువుచు గ్రంథముద్రణమునకై విస్తారధనము లిచ్చి యచ్చొత్తించిన శ్రీనిధుల కితోధిక శ్రేయోభాగ్యంబు లిచ్చుటకుఁ బరమేశ్వరునిఁ బ్రార్థించుచుఁ బాఠకమహాశయుల నిఁక శివపురాణపఠన భాగ్యపదవిం బ్రవేశపెట్టుచు నింతతో నీయుపోద్ఘాతంబును ముగించుచున్నాఁడను.

ఇట్లు,
బుధజనవిధేయుఁడు,
ముదిగొండ నాగవీరయ్యశాస్త్రి,
శికింద్రాబాద్, (దక్కన్.)

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః.

ఉ. శైవపురాణరాజమును ♦ జక్కఁగ ముద్రిణమ్ముఁ బొనర్పఁగా
శ్రీవిలసిల్లు దాతృకుల ♦ శేఖరు లెక్కుడు ద్రవ్య మిచ్చినా
రీవిమలాత్ములన్ దయను ♦ నెప్పుడు సాంబునుగాత నామహా
దేవుఁడు శంకరుండు గణు ♦ తింపఁగఁజాలని సౌఖ్య మిచ్చుచున్.

మహారాజపోషకులు

రూ మ॥రా॥శ్రీ

221 మిరియాల రామలింగయ్య, సుల్తాన్ బజార్, హైద్రాబాద్.
201 రావుసాహేబు-బూర్గు మహాదేవు శికింద్రాబాద్.
201 ప్రొద్దటూరి వీరన్న, చిన్నవీరన్న
201 కైలాస శరభయ్య
201 బెలిదె జగదీశ్వరయ్య
201 బచ్చు వీరన్న
201 గుండా ఆగయ్య

రాజపోషకులు

మ॥రా॥శ్రీ

101 అమ్మనబోలు రాజయ్య
101 బుద్దోలు వీరన్నగారి రంగయ్య
101 సుక్ దేవ్ శ్రీకృషన్
101 మరిపల్లి శంకరయ్య
101 వనమాల వెంకయ్య
101 మోహన్‌లాల్ మాలానీ
101 తేలుకుంట బాలకృష్ణయ్యగారి వెంకటేశం, కాశయ్య
101 తేలుకుంట నారాయణ
101 రేచింతల మల్లయ్య, బొలారం
100 ముస్త్యాల శంకరయ్య, వెంకయ్య
100 ముస్త్యాల హనుమంతరావు, మానయ్య

రూ మ॥రా॥శ్రీ

100 రావ్‌సాహెబుచిదుర దుర్వాసులు
100 బూర్గు వీరయ్యగారి భార్య శకుంతలమ్మ

ప్రధానపోషకులు

మ॥రా॥శ్రీ

75 కొణతాల నర్సిములు, రాజేశ్వరయ్య
75 అమరము రాజయ్య
50 బెజగంవీరన్నగారిరాజేశ్వరరావు
50 ఇందూరి యీశ్వరయ్య
50 దండు పెంటయ్య
50 లింగ వీరన్న
50 లోకుల కుసుమయ్యఅండ్ బ్రదర్సు
51 కల్వ రామయ్య అండ్ బ్రిదర్సు
50 చీకోటి మల్లయ్య అండ్ బ్రదర్సు

పోషకులు

25 బ్ర॥శ్రీ ములుగు బుచ్చయ్యలింగం

మ॥రా॥శ్రీ

25 వుప్పలంచి బాబయ్య
25 సానికె కాశయ్య
25 మాసెట్టి వెంకన్న అండ్ సన్సు
25 నాళ్ళ హనుమయ్య
25 గంగాభిషన్ మోహన్‌లాల్ బట్టలదుకాణం
25 ఉప్పల గౌరీశంకర్

రూ మ॥రా॥శ్రీ
25 మొలుగు వెంకటయ్య
25 గంధె నరసింహులు
25 మిరియాల తిరుమలయ్య
25 తేరాల రాజేశ్వరరావు
25 చీలా నారాయణ
25 తడిక బాలరాజయ్య
25 నీల నర్సయ్య
25 మొలుగు రాజయ్య
25 గంగ సాంబయ్య
25 హరినాథుల బాలయ్య
25 పబ్బా శంకరయ్య
25 ముచ్చర్ల భూమయ్య

రూ మ॥రా॥శ్రీ
25 అమ్మనబోలు వీరన్న, విశ్వనాథం
25 తాడిసెట్టి రాజయ్య
25 సి. ఈశ్వరయ్య, గుం. వెంకయ్య, మోటూరి బ్రహ్మయ్య
25 నార్ల సోమయ్య
25 బచ్చు రాఘవయ్య
25 లింగ సుందరయ్యగారి కనకయ్య
25 దండు ఆగయ్య

చందాదారులు

20 సాధు బాగయ్య
15 పడకంటి శంకరయ్య
15 వీరబోయిన నర్సిములు

విషయ సూచిక

సృష్టి ఖండము	పేజీ
ఇష్టదేవతాస్తుతి	1
కవిస్తుతి	2
శైవాచార్యాదిసత్కృతి	3
వంశానుక్రమణిక	4
కృతిసమర్పణము	5
గ్రంథారంభము	6
శౌనకాదిమునులు సూతుని శివపురాణమునువినుచున్నియడుగుట	8
సూతుఁడు హర్షించి ప్రారంభము సేయుట	9
శౌనకాదిమునులు సూతుని శివతత్త్వంబుతీ రెఱింగింపు మనుట	9
కథాప్రారంభము - నారదముని తపస్సొనరించుట	10
నారదముని తపస్సిద్ధియైన దనుకొని త్రిమూర్తులకడ కేగుట	11
నారదుఁ డహంకరించుట	12
నారదుఁడు శ్రీమతిని జూచి మోహించుట	13
విష్ణుమూర్తి శ్రీమతినిఁ బెండ్లాడి వైకుంఠమునకుఁ దోడ్కొనిపోవుట	15
నారదుడు విష్ణువునుశపించుట	16
నారదుఁడు పశ్చాత్తప్తుఁడగుట	"
విష్ణువు నారదునకు హితోపదేశంబు చేయుట	17
నారదుఁడు తీర్థయాత్రసల్పుట	19
నారదుఁడు బ్రహ్మయొద్దకేగి, శివతత్త్వంబుఁ జెప్పుమనుట	19
బ్రహ్మదేవుఁడు నారదునకు శివతత్త్వంబుతీ రెఱింగించుట	20
శివుఁడు సగుణుండై యేర్పడుట	21
సగుణశక్తి యేర్పడుట	21
విష్ణుమూర్తిజననము	23
విష్ణుమూర్తి తపస్సు చేయుట	24
బ్రహ్మదేవుని జననము	25
బ్రహ్మదేవుఁడు తపస్సొనరించుట	25
బ్రహ్మదేవునకు విష్ణుమూర్తి యగుపడుట	26
బ్రహ్మ విష్ణుల వివాదము	26
లింగోత్పత్తి	27
బ్రహ్మవిష్ణువులు లింగాద్యంతంబుల జూడఁబోవుట	28
శబ్దబ్రహ్మోత్పత్తి	28
అక్షరమూర్తిప్రకటనము	30
శక్తివిశిష్టేశ్వరసాక్షాత్కారము	31
శివుఁడు బ్రహ్మముఖమున రుద్రుడనై పుట్టెద నని చెప్పుట	32
శివుఁడు త్రిమూర్తులకుఁ గృత్యభేదంబు నిరూపించుట	33
బ్రహ్మవిష్ణ్వాదుల కాయుర్నిరూపణము	34
శివపూజావిధానము	36
బ్రహ్మకు విష్ణువుశివలింగపూజ సర్వార్థకారి యనుట	39
హరిబ్రహ్మదులు శివలింగముల ధరించి పూజించుట	40
ప్రత్యేకపుష్పపత్రార్చనాఫలనిరూపణము	45
ధాన్యపూజాఫలనిరూణాము	46
అభిషేకఫలనిరూపణము	47

	పేజీ
శ్రీరుద్రోత్పత్తి	49
దేవాదిసృష్టి	50
కుబేరుని పూర్వజన్మచరిత్రము	53
గుణనిధి కళింగరాజపుత్త్రుఁడై పుట్టుట	60
గుణనిధి కుబేరుఁడై శివునకు జెలికాఁడగుట	61

సతీఖండము

	పేజీ
నారదుఁడు బ్రహ్మను సతీదేవీ చరిత్రంబుఁ జెప్పుమనుట	65
సంధ్యను జూచి బ్రహ్మయుఁ దత్పుత్రులును మోహించుట	66
బ్రహ్మ మున్నగువారల కగ్నిష్వాత్తాదులు పుట్టుట	67
బ్రహ్మ సంధ్యయొద్దకు వశిష్ఠుని బంపుట	69
వశిష్ఠుఁడు సంధ్యకు మంత్రోపదేశంబు చేయుట	71
శివుఁడు సంధ్యకు సాక్షాత్కరించుట	71
శివుఁడు సంధ్యకు వరంబు లిచ్చుట	72
సంధ్య రెండవజన్మము-అరుంధతి యని నామకరణము	74
అరుంధతీవశిష్ఠుల వివాహము	74
శివునకు మోహంబుఁ గూర్పుమని బ్రహ్మ మన్మథుని బంపుట	75
మన్మథుఁడు శివునకు మోహంబుఁ బుట్టింపలేననుట	77
బ్రహ్మ విష్ణుమూర్తియొద్ద కేగి శివునకు గామోపాయం బడుగుట	78
విష్ణుమూర్తి బ్రహ్మతో శివశక్త్యవతారంబునకై యత్నింపుమనుట	78
దక్షుఁడు మహేశ్వరినిగూర్చి తపస్సొనరించుట	79
శ్రీపరదేవత దక్షునకుఁ బ్రత్యక్షమగుట	79
శ్రీపరదేవత దక్షునకు వరంబిచ్చుట	80
దక్షుఁడు వీరిణిని బెండ్లాడి మిథునసృష్టి యొనర్చుట	81
దాక్షాయణీ జననము	83
సతీదేవి నందావ్రతంబు సేయుట	84
సతీదేవికి శివుఁడు ప్రత్యక్షమగుట	85
శివుఁడు సతీదేవికి వరం బిచ్చుట	86
సతీశివవివాహము	88
సతీశివవిహారములు	89
ప్రావృట్కాలవర్ణనము	90
శివుఁడు సతీదేవికి జ్ఞానమార్గంబు నుపదేశించుట	93
ప్రయాగలో దేవమునులుయజ్ఞం బొనర్చుట	96
దక్షుఁడు శివుని శపించుట	97
నందికేశ్వరుఁడు దక్షునకుఁ బ్రతిశాపం బిచ్చుట	97
దక్షుఁడు నందికేశ్వరుఁడుమున్నగువారిని శపించుట	97
నందికేశుఁడు భృగ్వాదిమునులకు శాపం బిచ్చుట	98
దక్షయజ్ఞము	98
సతీదేవిదక్షయజ్ఞమునకుఁబోవుటకు శివుని సెల వడుగుట	100
సతీదేవిదక్షయజ్ఞమునకుఁ బోవుట	101
సతీదేవి విష్ణ్వాదిదేవతల నుపాలంభించుట	102
సతీదేవి దక్షుని దెగడుట	104

	పేజీ
సతీదేవి దేవతలను శపించుట	106
సతీదేవి యోగాగ్ని చేదగ్ధమగుట	106
ఆకాశవాణి దక్షుని శపించుట	107
శ్రీవీరభద్రజననము	108
శివుని సెలవుచే వీరభద్రుఁడుదక్ష యజ్ఞమున కరుగుట	109
ఉత్పాతంబులకు వీరిణి మున్నగు వారు భయపడుట	110
ఇంద్రాదులు వీరభద్రునితో యుద్ధము చేయుట	111
విష్ణువు వీరభద్రునితో యుద్ధము సేయవచ్చుట	112
విష్ణువీరభద్రులయుద్ధము	113
వీరభద్రుఁడు యజ్ఞశిరశ్ఛేద నంబు సేయుట	114
భృగ్వాదిమునులశిక్ష–వీర భద్రుఁడు దక్షునిజంపుట	115
విష్ణ్వాదిసురలు కైలాసమునకుఁ బోవుట	116
కైలాసగిరివర్ణనము	117
విష్ణ్వాదులు శివుని దర్శించి ధ్యానం బొనర్చుట	118
విష్ణువుశివునితో దక్షునిబ్రతికించి యజ్ఞమును బూర్తి చేయింపు మనుట	120
శివుఁ డనుగ్రహించుట	121
దక్షుఁడు జీవించుట	121
దక్షుఁడు శివుని సన్నుతించుట	121
శివుఁడు దక్షునకుహితంబుచెప్పుట	122
క్షుపదధీచులకలహావృత్తాంతము	124
మహామృత్యుంజయమంత్రము	125
శివుఁడు దధీచిమునికివరమిచ్చుట	126
విష్ణువు దధీచితోఁ బోరవచ్చుట	127
విష్ణుదధీచుల యుద్ధము	127
క్షుపుఁడుదధీచినర్థించి యుద్ధము నుడుపుట	129

పార్వతీఖండము – ప్రథమాశ్వాసము

	పేజీ
సూతుని శౌనకాదులు పార్వతీ జన్మచరిత్రంబు చెప్పు మనుట	130
హిమవద్గిరివర్ణనము	131
మేనకాహిమవద్వివాహము	133
మేనక మున్నగువారికిసనకాదుల శాపము.	134
సనత్కుమారుఁడు మేనకాదుల ననుగ్రహించుట	136
విష్ణ్వాదిదేవతలు హిమవంతుని యొద్దకు వచ్చుట	137
విష్ణ్వాదులుమేనాహిమవంతులను దపంబు సేయుమనుట	138
విష్ణ్వాదులు పరదేవతనుగూర్చి ధ్యానము సేయుట	138
విష్ణ్వాదులకుఁ బరదేవత సాక్షాత్కరించుట	139
విష్ణ్వాదులు పరదేవతను మఱల జన్మంబునొంది శివునిఁ బెండ్లి యాడు మనుట	140
పరదేవత దేవతలకు వరము లిచ్చుట	141
మేనకాహిమవత్తపోవర్ణనము	143
మేనకకుఁ బరదేవత ప్రత్యక్ష మగుట	144
పరదేవత మేనకకుఁ గోరిన వరము లిచ్చుట	145

పేజీ

మేనకకు నూర్గురు కొడుకులు పుట్టుట 146

పర దేవతా తేజము మేనకా గర్భంబునఁ జేరుట 146

విష్ణ్వాదులు మేనాగర్భస్థ యగు పర దేవతను స్తుతించుట 147

శ్రీపర దేవతావతారఘట్టము 147

విష్ణ్వాది దేవతలు పర దేవతను దరిసి స్తుతించుట 148

హిమవంతుఁడు పుత్రీజననోత్సవము సేయుట 149

నామకరణము 150

శ్రీపార్వతిబాల్యక్రీడాభివర్ణనము 151

నారదాగమనము 153

నారదుఁడు పార్వతికి దిగంబర జటిలుఁడు మగఁ డగు ననుట 153

గిరిరాజుతో నారదుఁడుపార్వతి శివపత్ని యగు ననుట 154

హిమవంతునితో మేనక పార్వతికిఁ బెండ్లి సేయు మనుట 157

పార్వతీస్వప్నవృత్తాంతము 158

హిమవంతునిస్వప్నవృత్తాంతము 158

శివుని లలాటఘర్మజలమునుండి కుజుఁడు పుట్టుట 160

శివుఁడు హిమాద్రికివచ్చితపంబు సేయుట 160

హిమవంతుఁడుశివునిసందర్శించుట 161

హిమవంతుఁడుపార్వతీపరిచర్యల గొనుచుండు మని శివు నర్థించుట 164

శివుఁడు పార్వతీ దేవినిజూచుట 164

పార్వతీపరమేశ్వరుల సాంఖ్య వేదాంతపథవివాదము 166

పేజీ

శివుఁడు పార్వతీ పరిచర్యను గొనుట కంగీకరించుట 168

పార్వతి చెలులతోఁ బ్రతిదినము శివునకు బరిచర్య సేయుట 168

ద్వితీయాశ్వాసము

సూతుఁడు శౌనకాదులకుఁ దారకా సురోదంతంబుఁ జెప్పుట 171

వజ్రాంగుని యుత్పత్తి 172

వజ్రాంగుని విజయము ,,

తారకాసురుఁడు పుట్టుట 175

తారకాసుర తపోవర్ణనము ,,

బ్రహ్మదేవుఁడు తారకాసురునకు వరంబులిచ్చుట 176

తారక దిగ్విజయము 177

దేవతాపీడనము ,,

దేవతలు బ్రహ్మదేవునకుఁ దమయార్తిన్ జెప్పుకొనుట 178

బ్రహ్మదేవుఁడు కుమారజన్మార్థమై యుపాయంబుఁ జెప్పుట 180

ఇంద్రుఁడు మన్మథుని రప్పించుట 181

ఇంద్రుఁడు మన్మథునకు దేవ కార్యంబుఁ దెలుపుట 181

మన్మథుఁడు రతివసంతులతో హిమాద్రి కరుగుట 185

వసంతోదయవర్ణనము 185

పార్వతి పరిచర్యకై శివునియొద్దకు వచ్చుట 186

మన్మథాస్త్రచోదితుండగు శివుడు పార్వతిఁ జూచి వర్ణించుట 186

శివుఁడు పశ్చాత్తాపంబునొందుట 188

	పేజీ
శివుఁడుఫాలనేత్రాగ్నిచే మన్మథుని దహించుట	188
రతీవిలాపము	189
దేవతలు మన్మథుని బ్రతికింపుటకై శివునిఁ బ్రార్థించుట	190
శివుఁడు మన్మథుని మఱొకప్పుడు బ్రతికింతునని వరమిచ్చుట	192
శివుఁడుగణములతోఁ గైలాసమున కేగుట	192
పార్వతిభీతిల్లి చెలులతోఁ నిలుఁ జేరుట	193
శివునిఁగూర్చి పార్వతి విరహ దుఃఖంబు నొందుట	194
నారదుఁడు హిమవంతునియొద్దకు వచ్చుట	194
నారదుఁడు పార్వతిని శివునకై తపంబుఁ జేయుమనుట	194
పంచాక్షరీ మంత్రవైభవము	195
పార్వతి మేనకా హిమవంతుల సెలవొంది తపంబున కేగుట	196

తృతీయాశ్వాసము

పార్వతీ తపోవర్ణనము	198
పార్వతి శివునిచే నపర్ణయనిఖ్యాతి నొందుట	199
మేనకా హిమవంతులు వచ్చి పార్వతినిఁ జూచి పోవుట	202
విష్ణ్వాదులు శివసన్నిధి కరుగుట	203
విష్ణ్వాది దేవతలు శివునిస్తుతించుట	204
విష్ణ్వాదులు శివునిఁ బార్వతిని బెండ్లాడుమనుట	205

	పేజీ
శివుఁడు విష్ణ్వాదులకుఁ గామని రసనంబుఁ జెప్పుట	206
శివుఁడు స్త్రీసంగమము బ్రహ్మజ్ఞాన బాధకమనుట	208
శివుఁడుపార్వతిని బెండ్లాడుట కొడంబడుట	209
శివుఁడు సప్తర్షులనుదలచిన నవ్వారు వచ్చుట.	209
శివుఁడు సప్తర్షులను పార్వతీతపః పరీక్షకై యనుపుట	210
సప్తర్షులు పార్వతియొద్దకేగి శివుని నిరసించుట	210
పార్వతి సప్తర్షులకు శివమహిమంబుఁ జెప్పుట	213
పార్వతి సప్తర్షులకుఁ దన నిర్ణయంబు జెప్పుట	215
శివుఁడు పార్వతిని పరీక్షించుటకై యతియై చేరుట	216
జయ యతికిఁ బార్వతీతపఃకారణంబుఁ జెప్పుట	218
యతి పార్వతికి శివుని నిరసనం బుపన్యసించుట	219
పార్వతి శివాక్షేపములకు సమాధానంబులు చెప్పుట	221
శివుఁడు సాక్షాత్కరించి పార్వతినిఁ గైలాసంబునకు రమ్మనుట	22
పార్వతి శివునితోఁ దలిదండ్రుల నడిగి తన్ను బెండ్లాడుమనుట	22
శివుండంగీకరించి కైలాసంబున కేగుట.	22
పార్వతి దీక్షాంతముచేసి తల్లిదండ్రుల యొద్దకుఁ బోవుట.	,,

పేజీ

శివుడు బిక్షుక వేషంబుతో మేనా సన్నిధిని నర్తనము సేయుట 227
మేనకతోఁ గృతకనటుఁడు దనకుఁ బార్వతి నిమ్మనుట 228
మేనకాహిమవంతులు నటుని శిక్షింపఁబూనుట 230

చతుర్థాశ్వాసము

శివుఁడు వైష్ణవవేషముతో మేనా హిమవంతులకడకు వచ్చుట 232
వైష్ణవబోధచే మేనక శివునకుఁ బార్వతి నీయననుట 234
శివుఁడు సప్తర్షుల నోషధిప్రస్థమున కనుపుట 234
ఓషధిప్రస్థపురవర్ణనము 237
సప్తర్షులు పార్వతిని శివున కిమ్మని హిమవంతు నడుగుట 238
వైష్ణవబోధచే హిమవంతుఁడు శివునకుఁ గన్య నీయననుట 239
వశిష్ఠుఁడు హిమవంతునకు హితముఁ జెప్పుట 240
అనరణ్యచరిత్రము 241
పద్మను బిప్పిలాదుం డను వృద్ధఋషి మోహించుట 242
పిప్పిలాదుఁడు పద్మనిచ్చి పెండ్లి సేయుమని యనరణ్యునడుగుట 243
అనరణ్యుఁడు పిప్పిలాదమునికిఁ గూతు నిచ్చి పెండ్లిసేయుట 243
ధర్ముఁడు పద్మాదేవినిఁ బరీక్షించుట 244
పద్మాదేవి కోపించి ధర్మునకు శాపం బిచ్చుట 245

పేజీ

ధర్ముఁడు పద్మాదేవి యనుగ్రహంబుఁ గోరుట 246
ధర్ముఁడు పద్మాదేవికి వరంబు లిచ్చుట 247
హిమవంతుఁ డాలోచించి పార్వతిని శివున కిచ్చెద ననుట 248
ఋషులు పార్వతికిఁ బ్రధానంబు చేసి శివునికడ కేగుట 249
హిమవంతుఁడు శివునకుఁ గల్యాణపత్రికఁ బంపుట 250
హిమవత్పరిజనులు పెండ్లిసామాగ్రినిఁ గూర్చుట 251
సువాసినులు పార్వతిని బెండ్లికూఁతును జేయుట 252
హిమవంతునిచుట్టములు పెండ్లికి వచ్చుట 252
కల్యాణమంటపనిర్మాణము 253
పౌరు లోషధిప్రస్థంబును సింగారించుట 255
శివుఁడు నారదమునిన్ దలంప నతఁడు వచ్చుట 256
శివుఁడు నారదమునిచే దివ్యజనంబుల నెల్లఁ బిలిపించుట 256
దేవపురంధ్రులు శివునిఁ బెండ్లికొడుకునఁ జేయుట 257
శివుఁడు ప్రమథదేవబలంబులతో వివాహంబున కరుగుట 258
శివుఁడు నారదుని హిమగిరి కనుపుట 261
నారదుఁడు వివాహమంటపమును జూచి భ్రమించుట 261
నారదుఁడు హిమవత్పుత్రులతో శివునియొద్దకు వచ్చుట 262

	పేజి
హిమవంతుఁడు శివు నెదుర్కొనుట	265
హిమవంతుఁడు శివునిఁ బ్రార్థించుట	,,
శివునిఁ జూడఁగోరి మేనక నారదునిఁ బిలిపించుకొనుట	266
శివుఁడు బలంబుల వేలువేలుగా నగరునకుఁ బంపుట	,,
చంద్రశాలయందు మేనకకు నారదుఁడు దివ్యుల నెల్ల నెఱింగించుట	267
నారదుఁడు మేనకకు శివునిఁ జూపుట	269
మేనక శివునిఁ జూచి భయపడి యాక్రోశించుట	270
మేనక నారదుని నిందించుట	,,
మేనక పార్వతిని నిందించుట	271
బ్రహ్మేంద్రాది దేవతలు మేనకకు సమాధానము సెప్పుట	272
హిమవంతుఁడు మేనకకు సమాధానముఁ జెప్పుట	273
పార్వతి మేనకకు సమాధానముఁ జెప్పుట	,,
శనకాదులు మేనకకు సమాధానము సెప్పుట	275
విష్ణుమూర్తి మేనకను మరల శివునిఁ జూడుమనుట	,,
మేనక మరల శివునిఁ జూచుట కొప్పుకొనుట	276

పంచమాశ్వాసము

	పేజి
విష్ణుప్రార్థనచే శివుఁడు దివ్యసుందర రూపంబు నొందుట	277
మేనక శివునిఁ జూచి యానందించుట	278
మేనక తనయపచారంబును సైపుమని శివునిఁ బ్రార్థించుట	279
నాగరస్త్రీలు శివునిఁ జూచుట	,,
నాగరస్త్రీలు శివునిఁ బ్రశంసించుట	281
హిమవంతుఁడు వరపూజచేసి పెండ్లివారిని విడిదిలోఁ బ్రవేశపెట్టుట	282
పార్వతి కులాంబాపూజార్థమై వెడలుట	283
దేవతలు మహేశదత్తభూషణంబులఁ బార్వతి నలంకరించుట	284
శివుఁడు కల్యాణమంటపమునకు వచ్చుట	285
నారదుఁడు హిమవంతునకు శివుని యనాదిత్వంబుఁ జెప్పుట	286
శ్రీపార్వతీపరమేశ్వర కళ్యాణము	287
శివుఁడు పార్వతితో స్థాలీపాక హోమంబు సేయుట	289
వరవర్గభోజనములు	293
దివ్యస్త్రీల పరిహాసోక్తులు	295
రతీదేవి మగని బ్రతికింపుమని శంకరుని వేడుకొనుట	297
శివుఁడు మన్మథుని బ్రతికించుట	298
లోకరక్షార్థమై శివుఁడు పార్వతీదేవినిఁ గూడుట	299
ప్రభాత వర్ణనము	,,
శివుఁడు దేవతలకు దరిసెనంబిచ్చుట	300
సాయంకాలవర్ణనము	301
విప్రసువాసిని పార్వతికి బతివ్రతా ధర్మంబులు చెప్పుట	303
శివుఁడు పార్వతీదేవిం దోడ్కొని కైలాసంబున కేగుట	309

	పేజీ
శివుఁడు దేవతలందరికిఁ గట్నములిచ్చి పంపుట	310
ఫలశ్రుతి	,,
శివుఁడు మణిభవనంబునందుఁ బార్వతితోఁ సౌఖ్యమొందుట	312
దేవతలు కుమారోత్పత్తికై విష్ణుమూర్తికిఁ దమకష్టంబులఁ జెప్పుకొనుట	313
విష్ణ్వాదులు కైలాసంబున మణిభవనద్వారమందుండి మొఱపెట్టుకొనుట	315
శివుఁడు దేవతలమొఱవిని యోగముచే వీర్యంబుఁ జార్చుట	,,
పార్వతీదేవి దేవతలను శపించుట	316
అగ్నిదేవుని క్షోభఁబరసి శివుఁడుపాయము సెప్పుట	317
అగ్ని సప్తర్షుల భార్యల జూచి మోహించుట	318
స్వాహాదేవి యార్గురు మునిభార్యల రూపంబున నగ్నిదేవునితోఁ గ్రీడించుట	319
శ్రీ కుమారస్వామిజననము	320
షట్కృత్తికలు కుమారునియొద్దఁ జేరి స్తన్యంబులిచ్చుట	321
క్రౌంచగిరిభేదనము	322
కుమారస్వామి మహేంద్రునిజయించి ప్రాణదానంబు చేయుట	323
శివుఁడు దేవతలను కుమారుజాడ లడుగుట	324
అగ్ని ప్రముఖులు శివునకుఁ గుమారు జాడలు చెప్పుట	,,
శివుఁడు కుమారుని దోడ్తేర నందికేశ్వరుని బదరీవనంబునకంపుట	328
నందికేశ్వరుఁడు కుమారుని గైలాసంబునకుఁ దెచ్చుట	325
కుమారుఁడు కైలాసముఁ జేరి, తల్లిదండ్రులను సేవించుట	330
విష్ణ్వాదులు కుమారున కుపాయనంబు లిచ్చుట	331
ఇంద్రుఁడు దేవసేనను గుమారున కిచ్చి పెండ్లి సేయుట	332
శివుఁడు తారకవధార్థమై కుమారుని దేవతలతోఁ బంపుట	334
దేవతలు కుమారస్వామికి బ్రహ్మాండాధిపత్యంబుఁ గట్టుట	,,

ద్వితీయాశ్వాసము

శ్రీకుమారస్వామి వీరబాహుని దారకునియొద్దకు సంధికై బంపుట	363
తారకుఁడు సంధిని నిరసించుట	338
కుమారస్వామితో దేవతలు తారకాసురునిమీఁదికి యుద్ధంబునకు వెడలుట	339
తారకుఁడసుర సైన్యముతో యుద్ధమునకు వచ్చుట	,,
దేవాసురయుద్ధము	341
వీరభద్రుఁడు తారకాసురునితో యుద్ధము చేయుట	342
తారకవిష్ణుదేవుల యుద్ధము	343
తారకవిష్ణు లొకరిచేనొకరు మూర్ఛితులగుట	344

	పేజీ
బ్రహ్మదేవుఁడు తారకసంహారార్థమై కుమారస్వామిని బ్రార్థించుట	345
రెండవనాఁటి యుద్ధము	,,
తారకుఁడు విష్ణ్వాదుల నుపాలంభించుట	346
విష్ణువు తారకునితో యుద్ధముచేసి మూర్ఛిల్లుట	347
వీరభద్రుని వారించి కుమారుఁడు యుద్ధంబునకుఁ బూనుట	,,
తారకుఁడు కుమారుని యుద్ధంబును మానుమనుట	348
కుమారతారకుల యుద్ధము	,,
కుమారతారకుల శక్తియుద్ధమును వైమానికులు చూచుట	349
తారకతాడితుండైన కుమారస్వామి మూర్ఛిల్లుట	350
కుమారస్వామి తారకాసురుని జంపుట	351
బాణాసురప్రలంబాసురసంహారము	352
కుమారస్వామి శివలింగస్థాపనము సేయుట	353
దేవతలు కుమారస్వామిని స్తుతించుట	354
కుమారస్వామి దేవతలతోఁ గైలాసంబున కేగుట	,,
దేవతలు శివుని స్తుతించుట	355
దేవతలకు శివుఁడు వరంబులిచ్చుట	,,
నారదుఁడు కుమారస్వామికి వల్లీసౌందర్యంబుఁ జెప్పుట	356
నారదుఁడు భిల్లపురంబున కేగుట	358
నారదుఁడు వల్లికిఁ గుమారస్వామి భర్తయగునని చెప్పుట	359
కుమారస్వామి భిల్లయువకరూపముతో వల్లిఁ జేరవచ్చుట	,,
భిల్లుఁడు వల్లిని గృహంబునకుఁ గొనిపోవుట	360
కుమారస్వామి విరహము	361
సౌందర్యవల్లీవిరహము	,,
చెలిమికత్తె వల్లిఁ గొనిపోయి కొమరుసామి కప్పగించుట	362
కుమారస్వామి వల్లీదేవితో గ్రీడించుట	363
భిల్లులు వల్లీకుమారులఁ జూచి కుమారునితో యుద్ధము సేయుట	,,
కుమారస్వామి భిల్లుల నిద్రావశులఁ జేయుట	364
భిల్లులు జ్ఞానముఁ జెంది వల్లిఁ గుమారునికిచ్చి పెండ్లిచేసి యనుపుట	,,
పార్వతీశ్వరులు దేవసేనయు వల్లిన్ జూచి యానందించుట	,,
శౌనకాదిమునులు సూతునిగణపతి చరిత్రంబును జెప్పుమనుట	,,

తృతీయాశ్వాసము

పార్వతీదేవి గణపతిని సృష్టించి ద్వారమునందుంచుట	366
గణపతి ద్వారమందు శివునడ్డగించుట	367
శివుఁడు ప్రమథులను గణపతిపైకిఁ బంపుట	368

పేజీ

శివుఁడు చండీశ్వరాదులను యుద్ధము నకుఁ బంపుట 369

ద్వారమందలి యలుకుడును విజయ పార్వతి దేవికిఁ జెప్పుట 370

పార్వతీదేవియుద్ధమున కంగీక రించుట ,,

ప్రమథ గణపతుల యుద్ధము 372

కుమారస్వామి గణపతిని దార సించి సంభాషించుట 373

గణపతి ప్రమథసైన్యంబులను వధించుట ,,

విష్ణ్వాదిదేవతలు శివసహాయార్థమై యుద్ధమునకు వచ్చుట, 374

గణపతికిఁ బార్వతీదేవి యాయు ధంబులను శక్తిద్వయినంపుట ,,

శివుఁడు విష్ణ్వాదులతో యుద్ధమునకు వచ్చుట 375

శివుఁడు గణపతితో ఢీకొనుట 376

శివుఁడు త్రిశూలము చే గణపతితల నఱుకుట ,,

నారదుఁడు పార్వతికి గణపతి మరణంబుఁ జెప్పుట 377

విష్ణ్వాదులు మునులను బార్వతీ దేవియొద్ద కనుపుట 378

మునులు పార్వతీదేవిని శాంతింపు మని నుతించుట 379

పార్వతీదేవి గణపతిని జీవింపఁజేసిన శాంతిఁగావింతుననుట ,,

శివుఁడు గణపతిని జీవింపఁజేయుట ,,

పార్వతీదేవి శకులమరల్పుట 380

శివుఁడు గణపతికి బ్రహ్మదేవునితో నుపనయనము సేయించుట ,,

పేజీ

శివుఁడు గణపతి కగ్రపూజ్యత నొసంగుట 381

శివుఁడు గణపతివ్రతంబుఁ జెప్పుట ,,

గణపతివ్రతోద్యాపనవిధానము 382

శివుఁడు గణాధ్యక్షపదమునకు భూ ప్రదక్షిణంబు పణంబుగా నేర్పఱచుట 384

పార్వతీపరమేశ్వరులు గజాననునకు గణేశపట్టంబుఁ గట్టుట 385

విశ్వరూపుఁడు తనకూఁతుల నిర్వు రను గణపతికిచ్చి పెండ్లిసేయుట 386

గణపతి కిద్దఱుభార్యలం దిద్దఱు పుత్రులు జన్మించుట ,,

ఫలశ్రుతి ,,

బ్రహ్మదేవుఁడు శుంభనిశుంభవధకై శివునియొద్దకు వచ్చుట 387

శివుఁడు పార్వతీదేవినిఁ గాళి యనిన నామెగినిసి నిష్ఠురోక్తులాడుట ,,

శివుఁడు పార్వతీదేవిని బ్రతిమాలుట 388

పార్వతీదేవి తపంబుసేయుటకై శివుని సెలవడుగుట 389

పార్వతీదేవి తపస్సుఁజేయుట 390

వ్యాఘ్రము పార్వతీదేవియొద్దకు వచ్చియుండుట ,,

బ్రహ్మదేవుఁడు పార్వతీదేవియొద్దకు వచ్చియొకశక్తినిబుట్టింపుమనుట 391

పార్వతీదేవి కాలతనువునఁ గౌశికిఁ బుట్టించి తాను గౌరి యగుట 391

పార్వతీదేవి తనను సేవించుచున్న వ్యాఘ్రమును గరుణింతు ననుట 393

	పేజీ
బ్రహ్మదేవుఁడు పార్వతీదేవినిఁ బ్రశంసించుట	394
కౌశికి శుంభనిశుంభాసురులను జంపి వింధ్యగిరియందుండుట	394
పార్వతీదేవియొద్దకు వచ్చి శివుఁడు కోపోపశమనంబు చేయుట	395
పార్వతీదేవి మలుకఁ దొలఁగిశివునకు గౌశికీవృత్తాంతంబు జెప్పుట	396
పార్వతీదేవి శివుని వ్యాఘ్రమును ద్వారపాలకునిఁ జేయుమనుట	396
వ్యాఘ్రము ఖడ్గవేత్రధరుండగు పురుషుండగుట	397
జగద్రక్షణార్థమై పార్వతీపరమేశ్వరులు మహాశివభవనంబున నిత్యసుఖంబు లొందుచుండుట	397

యుద్ధ ఖండము

ప్రథమాశ్వాసము

త్రిపురాసుర చరితము

త్రిపురాసురులు బ్రహ్మదేవుని వరంబు వడుగుట	400
త్రిపురాసురుల బాధ తెలుపుటకై బ్రహ్మకైలాసాద్రికేగుట	402
శివుఁడుత్రిపురాసులు భక్తులైనందున వధింపననుట	403
విష్ణుమూర్తి అరిహన్ముని బుట్టించుట	,,
అరిహుఁడు మాయాశాస్త్రంబుల రచించుట	404
అరిహన్ముని త్రిపురాసురులకు దీక్షనిచ్చి స్వధర్మములఁ జెప్పుట	405
ధర్మచ్యుతులైన త్రిపురాసురులఁ జంపుమని సురలు శివుని బ్రార్థించుట	408
శివుఁడు త్రిపురంబుల దహించి త్రిపురాసురులఁ జంపుట	409
శివుని దేవతలు స్తుతించుట	410
జలంధాసురచరిత్రము	,,
ఫాలనేత్రాగ్నిచే నింద్రునిఁగాల్చవలదని గురుఁడు శివుని సన్నుతించుట	411
గురుని ప్రార్థనచే శివుఁడు ఫాలనేత్రాగ్నిని సముద్రమందు వేయుట	412
జలంధరుని జననము	,,
జలంధరుని వివాహము	413
శుక్రుఁడు జలంధరునకు రాహువును గుఱించి చెప్పుట	414
జలంధరుఁ డింద్రునియొద్దకు ఘస్మరుండను దూతను బంపుట	415
ఇంద్రుఁడు జలంధరునకుఁ బ్రత్యుత్తరంబుఁ బంపుట	415
దేవాసురయుద్ధము	416
దేవతలు పరాజయంబు నొంది పాఱిపోవుట	417
విష్ణుమూర్తి జలంధరునితోఁ బోరుట	418
విష్ణుమూర్తి లక్ష్మితో జలంధరునింటనుండుట	,,
జలంధరాసురుఁడు కైలాసగిరిపై దండెత్తుట	420
శివుఁడు సుదర్శనంబున జలంధరాసురున్ జంపుట	421

పేజీ

విష్ణుమూర్తి జలంధరునితనవుఁ జెంది బృందతో సుఖించుట 422

విష్ణుమూర్తిని బృందా దేవి శపించుట 423

శంఖచూడచరిత్రము 422

శంఖచూడుని జననము 424

శంఖచూడునకు బ్రహ్మ వరంబు లిచ్చుట 424

శంఖచూడుఁడు బ్రహ్మశాసనంబున దులసిన్ జేరుట 425

శంఖచూడునితోఁ దులసి సంభాషించుట 426

తులసీ శంఖచూడులు గంధర్వ విధిఁ గలియుట 428

శంఖ చూడుఁడు రాజ్యము సేయుట ,,

శంఖచూడమహేంద్రుల యుద్ధము 429

శివుడు శంఖచూడునికడకు దూతను బంపుట 430

శివుడు శంఖచూడునిపై యుద్ధమునకు వెడలుట 432

శంఖచూడుఁడు శివుని దర్శించుట 434

ప్రమథ దేవాసుర సంకులసమరము 436

శివుడు శంఖచూడుని వధించుట 437

విష్ణుమూర్తి శంఖచూడరూపంబునఁ దులసితోఁ గ్రీడించుట 438

తులసి విష్ణుని శపించుట 438

తులసీ శంఖచూడులు విష్ణులోకంబుఁ జెందుట 439

బాణాసుర చరిత్రము ఉషాపరిణయము 439

శివుఁడు బాణాసురునకు వరం బిచ్చి శోణపురికి వచ్చి యుండుట 440

ఉష పార్వతిరూపంబు నొందుట 441

పేజీ

పార్వతీదేవి ఉషారూపంబుఁ జూచి మెచ్చి వరం బిచ్చుట 442

బాణాసురుఁడు మదముచే శివుని యుద్ధంబునకుఁ బిలుచుట 442

ఉష యనిరుద్ధునితో స్వప్నమున భోగ మొందుట 443

చిత్రరేఖ చిత్రపటంబులను వ్రాసి చూపుట 444

చిత్రరేఖ మంత్రశక్తిచే ద్వారకకుఁ బోయి యనిరుద్ధుని దెచ్చుట 445

అనిరుద్ధుఁడు ఉషతోఁ గ్రీడించుట 446

బాణాసురుఁడనిరుద్ధుని నాగపాశంబుల బంధించుట 448

శ్రీకృష్ణుఁడు బాణాసురుని మీఁదికి యుద్ధమునకు వచ్చుట 449

శైవజ్వరముచే వైష్ణవజ్వర మోడి శివునిచే నభయ మొందుట 450

శ్రీకృష్ణుఁడు శివునిచే నోటుపడి నుతించుట 451

శ్రీకృష్ణుఁడు బాణునిజయించుటకై శివుని సెల వడుగుట 452

శ్రీకృష్ణుఁడు బాణుని జంపఁదలపడ శివుఁడు వారించుట 454

బాణాసురుఁడు శివుని నుతించి నృత్యంబు చేయుట ,,

శివుఁడు బాణాసురునకు వరంబు లిచ్చుట ,,

విదలోత్పలదానవసంహారము 455

లీలాఖండము – అ ౧

శివలీలావతారపరిగణన 457

నందికేశ్వరావతారలీల 491

	పేజీ
నందికేశ్వరజననము	462
శివుఁడు నందికేశునకుఁ బ్రత్యక్షమగుట	464
నందికేశ్వర పట్టాభిషేక వివాహములు	465
శ్రీ భైరవలీల	467
శ్రీభైరవ ప్రాదుర్భావము	469
భైరవుఁడు బ్రహ్మదేవుని పంచమ శిరంబును ద్రుంచుట	470
భైరవుఁడు వైకుంఠమున కేఁగుట	421
విష్ణుమూర్తి పనుపున లక్ష్మీదేవి భైరవున కమృతభిక్ష నిచ్చుట	473
శ్రీ శరభావతారలీల	473
దేవతలు శివునిఁ జేరి నృసింహమూర్తికి శాంతిఁ గూర్పుమని ప్రార్థించుట	465
శివుఁడు వీరభద్రునకు నృసింహావతార శాంతిని గుఱించి చెప్పుట	476
వీరభద్రుఁడు నృసింహుని సామోక్తుల శాంతింపుమనుట	477
నృసింహమూర్తి వీరభద్రుని గినిసి సంభాషించుట	,,
వీరభద్రుఁడు నృసింహునిపైఁ గోపించి భాషించుట	478
శరభావిర్భావము	480
నృసింహావతారశాంతి	482
ఫలశ్రుతి	484
యక్షేశ్వరలీల	,,
దేవతలు గడ్డిపరకను గదల్పలేక పోవుట	485
దేవతలు యక్షుని శివునిగ నెఱింగి వినుతించుట	,,
దుర్వాసోమున్యవతారలీల	486
దుర్వాసుఁడు శ్రీకృష్ణునకు వరము లిచ్చుట	488
హనుమదవతారలీల	489
పిప్పలాదమున్యవతారలీల	,,
పిప్పలాదుఁడు ప్రాణముఁ బాసి తనువు దేవతల కిచ్చుట	490
సువర్చ దేవతల శపించుట	491
పిప్పలాదజననము	,,
యతినాథలీల - ఆహుకభిల్ల చరిత్రము	429
భిల్లుఁడు సింగములతోఁ బోరి చచ్చుట	493
భిల్లసతికి శివుఁడు ప్రసన్నుండై వరంబు లిచ్చుట	495
సురేశ్వరలీల ఉపమన్యుచరిత్రము	496
ఉపమన్యుడుఁ తపసుకై తల్లిని సెలవడుగుట	498
ఉపమన్యునకుఁ దల్లి శివవైభవంబు జెప్పుట	,,
ఉపమన్యునకుఁ దల్లి శివుని మాయా రూపంబులను జెప్పుట	499
ఉపమన్యుఁడు హిమాద్రిఁ జేరి శివుని గూర్చి తపంబొనరించుట	501
శివుఁడు దేవేంద్రుఁడై వచ్చి యుపమన్యునకు వరమిచ్చెద ననుట	503
ఉపమన్యుడు దేవేంద్రుని నిరసించుట	,,
కృతకేంద్రున కుపమన్యుఁడు శివుని గుఱించి చెప్పుట	504
ఉపమన్యుని మెచ్చి శివుఁడు ప్రత్యక్ష మగుట	505

	పేజీ
ఉపమన్యుఁడు శివుని స్తుతించుట	508
శివుఁడు ఉపమన్యునకు వరంబు లిచ్చుట	510
కిరాతేశ్వరలీల	5 1
శ్రీకృష్ణుడు పాండవులయొద్దకు వచ్చుట	,,
వ్యాసమహాముని పాండవులయొద్దకు వచ్చుట	512
అర్జునుఁడు తపస్సుకైయింద్రకీలాద్రికిఁ బోవుట	514
ఇంద్రుఁడు బ్రహ్మచారి రూపంబున వచ్చి యర్జునుని బరీక్షించుట	5 5
ఇంద్రుఁ డర్జునునకు నిజరూపంబు జూపుట	,,
మూకాసురుఁడు సూకరాకారముతో నర్జునునకు గీడుసేయ వచ్చుట	5 6
కృతకకిరాతార్జును లిరువురు మాయాసూకరముపై బాణంబు లేసి చంపుట	5 8
మాయాకిరాతార్జునుల యుద్ధము	520
అర్జునుఁడు మాయాకిరాతుని శివునిగాఁ దెలిసికొని స్తుతించుట	521
శివుఁ డర్జునునకు పాసుపతాస్త్ర మిచ్చుట	5 2

లింగవైభవఖండము - ఆ ౧

సూతుఁడు మునులకు జ్యోతిర్లింగంబు లెఱింగించుట	525
సూతుఁడు జ్యోతిర్లింగోప లింగంబులను దెల్పుట	526
ప్రాచీన దివ్యలింగములు	527
దక్షిణదేశ దివ్యలింగములు	528
పశ్చిమదేశ దివ్యలింగములు	5 4

లింగవైభవఖండము ఆ. ౨

సౌరాష్ట్రము-సోమనాథలింగము	5 7
దక్షుఁడు చంద్రుని శపించుట	5 8
చంద్రుఁడు శివుని యనుగ్రహంబున క్షయరుజను బాయుట	539
శ్రీశైలము-మల్లికార్జునలింగము	540
ఉజ్జయిని మహాకాళలింగము	540
చంద్రసేనమహారాజచరిత్రము	542
గోపబాలకచరిత్రము	543
హనుమంతుడు ప్రత్యక్షమై గోపబాలుని బుజ్జగించుట	544
ఓంకారక్షేత్రము - పారమేశ్వర లింగము	546
హిమగిరి - కేదారలింగము	547
ఢాకిని - భీమశంకరలింగము	548
భీమాసురుఁడు శివభక్తుఁ డగు సుదక్షిణునిఁదత్సతినిఁ జెరయందుంచుట	550
పార్థివలింగమునుండి శివుఁడు వెలువడి భీమాసురునిఁ జంపుట	551
శ్రీకాశి - విశ్వేశ్వరలింగము	552
శివుఁడు కాశీపంచక్రోశమును సృష్టించుట	552
విష్ణుమూర్తి చక్రంబునఁబుష్కరిణిఁ ద్రవ్వుట	553
చక్రపుష్కరిణి మణికర్ణిక యగుట	553
గౌతమీతటము-త్ర్యంబకలింగము	555
గౌతమాశ్రమమునకు మునులు వచ్చుట	556

	పేజీ
నందికేశ్వరజననము	462
శివుఁడు నందికేశునకుఁ బ్రత్యక్షమగుట	464
నందికేశ్వర పట్టాభిషేక వివాహములు	465
శ్రీ భైరవలీల	467
శ్రీభైరవ ప్రాదుర్భావము	469
భైరవుఁడు బ్రహ్మదేవుని పంచమ శిరంబును ద్రుంచుట	470
భైరవుఁడు వైకుంఠమున కేగుట	421
విష్ణుమూర్తి పనుపున లక్ష్మీదేవి భైరవున కమృతభిక్ష నిచ్చుట	473
శ్రీ శరభావతారలీల	473
దేవతలు శివునిఁజేరి నృసింహమూర్తికి శాంతిఁ గూర్పుమని ప్రార్థించుట	465
శివుఁడు వీరభద్రునకు నృసింహావతార శాంతిని గుఱించి చెప్పుట	476
వీరభద్రుఁడు నృసింహుని సామోక్తుల శాంతింపుమనుట	477
నృసింహమూర్తి వీరభద్రుని గినిసి సంభాషించుట	,,
వీరభద్రుఁడు నృసింహునిపైఁ గోపించి భాషించుట	478
శరభావిర్భావము	480
నృసింహావతారశాంతి	482
ఫలశ్రుతి	484
యక్షేశ్వరలీల	,,
దేవతలు గడ్డిపరకను గదల్పలేక పోవుట	485
దేవతలు యక్షుని శివునిగ నెఱింగి వినుతించుట	,,
దుర్వాసోమున్యవతారలీల	486
దుర్వాసుఁడు శ్రీకృష్ణునకు వరము లిచ్చుట	488
హనుమదవతారలీల	489
పిప్పలాదమున్యవతారలీల	,,
పిప్పలాదుఁడు ప్రాణముఁ బాసి తనువు దేవతల కిచ్చుట	490
సువర్చ దేవతల శపించుట	491
పిప్పలాదజననము	,,
యతినాథలీల – ఆహుకభిల్ల చరిత్రము	429
భిల్లుఁడు సింగములతోఁ బోరి చచ్చుట	493
భిల్లసతికి శివుఁడు ప్రసన్నుండై వరంబు లిచ్చుట	495
సురేశ్వరలీల ఉపమన్యుచరిత్రము	496
ఉపమన్యుఁడు తపసుకై తల్లిని సెలవడుగుట	498
ఉపమన్యునకుఁ దల్లి శివవైభవంబు జెప్పుట	,,
ఉపమన్యునకుఁ దల్లి శివుని మాయారూపంబులను జెప్పుట	499
ఉపమన్యుఁడు హిమాద్రిఁజేరి శివుని గూర్చి తపంబొనరించుట	501
శివుఁడు దేవేంద్రుఁడై వచ్చి యుపమన్యునకు వరమిచ్చెద ననుట	502
ఉపమన్యుఁడు దేవేంద్రుని నిరసించుట	,,
కృతకేంద్రున కుపమన్యుఁడు శివుని గుఱించి చెప్పుట	504
ఉపమన్యుని మెచ్చి శివుఁడు ప్రత్యక్షమగుట	506

	పేజీ
ఉపమన్యుఁడు శివుని స్తుతించుట	508
శివుఁడు ఉపమన్యునకు వరంబు లిచ్చుట	510
కిరాతేశ్వరలీల	5.1
శ్రీకృష్ణుడు పాండవులయొద్దకు వచ్చుట	,,
వ్యాసమహాముని పాండవులయొద్దకు వచ్చుట	512
అర్జునుఁడు తపస్సుకై యింద్రకీలాద్రికిఁ బోవుట	514
ఇంద్రుఁడు బ్రహ్మచారి రూపంబున వచ్చి యర్జునుని బరీక్షించుట	5.5
ఇంద్రుఁ డర్జునునకు నిజరూపంబు జూపుట	,,
మూకాసురుఁడు సూకరాకారముతో నర్జునునకు గీడుసేయ వచ్చుట	5.6
కృతకకిరాతార్జును లిరువురు మాయాసూకరముపై బాణంబు లేసి చంపుట	5 8
మాయాకిరాతార్జునుల యుద్ధము	520
అర్జునుఁడు మాయాకిరాతుని శివునిగాఁ దెలిసికొని స్తుతించుట	521
శివుఁ డర్జునునకు బాసుపతాస్త్ర మిచ్చుట	5.2

లింగవైభవఖండము - ఆ ౧

సూతుఁడు మునులకు జ్యోతిర్లింగంబు లెఱింగించుట	525
సూతుఁడు జ్యోతిర్లింగోప లింగంబులను దెల్పుట	526

	పేజీ
ప్రాచీన దివ్యలింగములు	527
దక్షిణదేశ దివ్యలింగములు	528
పశ్చిమదేశ దివ్యలింగములు	534

లింగవైభవఖండము ఆ. ౨

సౌరాష్ట్రము–సోమనాథలింగము	5.7
దక్షుఁడు చంద్రుని శపించుట	5.8
చంద్రుఁడు శివుని యనుగ్రహంబున క్షయరుజను బాయుట	539
శ్రీశైలము–మల్లికార్జునలింగము	540
ఉజ్జయిని మహాకాళలింగము	540
చంద్రసేనమహారాజచరిత్రము	542
గోపబాలకచరిత్రము	543
హనుమంతుడు ప్రత్యక్షమై గోపబాలుని బుజ్జగించుట	544
ఓంకారక్షేత్రము – పారమేశ్వర లింగము	546
హిమగిరి – కేదారలింగము	547
ఢాకిని – భీమశంకరలింగము	548
భీమాసురుఁడు శివభక్తుఁ డగు సుదక్షిణునిఁదత్సతినిఁ జెరయందుంచుట	550
పార్థివలింగమునుండి శివుఁడు వెలువడి భీమాసురునిఁ జంపుట	551
శ్రీకాశి – విశ్వేశ్వరలింగము	552
శివుఁడు కాశీపంచక్రోశమును సృష్టించుట	552
విష్ణుమూర్తి చక్రంబునఁబుష్కరిణిఁ దవ్వుట	553
చక్రపుష్కరిణి మణికర్ణిక యగుట	553
గౌతమీతటము–త్ర్యంబకలింగము	555
గౌతమాశ్రమమునకు మునులు వచ్చుట	556

	పేజీ
మునుల నిర్బంధము చేగణపతి మాయా ధేనువై గౌతమునిచేఁజచ్చుట	558
గౌతమఋషి మాశ్రమమును విడచి దన్వేగుట	559
గౌతముఁడు పార్థివలింగార్చనంబొన ర్చుట - శివుఁడు ప్రత్యక్షమగుట	560
శివుఁడు గౌతమునికై గంగను భువి కవతరింపఁ జేయుట	561
గౌతమశిష్యులు మునులశపించుట	562
శ్రీవైద్యనాథలింగము	563
దారుకవనము-నాగేశ్వరలింగము	564
పార్వతీదేవి దారుకను రక్షింపు మని శివుని వేడుట	566
శ్రీరామేశ్వరలింగము	567
శివుఁడు రామునకుఁ బ్రత్యక్షమై వరంబు లిచ్చుట	467
దేవగిరిశివాలయము — ఘుశ్మేశ్వర లింగము	569
ఘుశ్మకుఁ బుత్రుఁడు జన్మించుట	571
సుదేహ ఘుశ్మకొమరునిఁ జంపుట	571
ఘుశ్మకొమరుఁడు జీవితుండై వచ్చుట	572
లింగస్వరూపకథనము	573
దారుకావనమునిచరిత్రము	574
మునులపరీక్షకై శివుఁడు దారుకా వనంబునకు వచ్చుట	,,
మునిభార్యలు శివునిజూచి మోహించి వెంటఁబడుట	575
మునులు శివునిఁ గోపించి కొట్టఁ బూనుట	576
శివలింగము మునులను బాధించుట	577
సముచితార్చనచే శివలింగంబు శాంతిఁ జెందుట	578
లింగోద్భవచరితము	579
బ్రహ్మవిష్ణులకలహము	580
తేజోలింగోద్భవము	582
కేతకీ సహాయము	583
లింగశిరంబుఁ జూచితినని బ్రహ్మ బొంకుట	584
యజ్ఞాంతంబున నకుబ్రహ్మ కపూజ్యత విధించుట	,,
శివుఁడు కేతకిని శపించుట	585
శివభక్తాయుకథనిక	586
అంధకేశ్వరలింగచరిత్రము	588
సుదర్శనునిచరిత్రము	589
శివుఁడు సుదర్శనుని శపించుట	,,
పార్వతీదేవి సుదర్శనుని వటువు నొనర్చుట	590
అత్రీశలింగము	591
అత్రిముని తపస్సమాధి నొందుట	592
గంగాశంకరు లనసూయాభీష్టంబుఁ దీర్పఁదలఁచుట	,,
గంగాదేవి స్త్రీరూపముతో ననసూయకు దర్శనమిచ్చుట	593
అత్రిముని యుదకముల గోరుట	,,
అనసూయ గంగ నెల్లప్పుడట వసింపుమనుట	594
నందికేశలింగము	595
ధేనువు సాహసకృత్యము	596
ఋషికాచరిత్రము	599
శివుఁడుకన్యకుని జంపిఋషీకకు వరంబులిచ్చుట	600
హరీశ్వరలింగము	601

	పేజీ
విష్ణుమూర్తి శివలింగమునకు నేత్రకమలంబు సర్పించుట	602
శివుఁడు విష్ణుమూర్తికి సుదర్శనము నిచ్చుట	,,
మహాబలేశ్వరలింగము (గోకర్ణము)	603
సోమనీచరిత్రము	604
సోమిని శూద్రునకు భార్యయగుట	605
సోమిని అంధచండాలియైపుట్టుట	606
అంధచండాలి గోకర్ణక్షేత్రమునకుబోవుట	607
అంధచండాలి శివలోకమునకేగుట	608
మిత్రసహోపాఖ్యానము	,,
వసిష్ఠముని మిత్రసహుని శపించుట	609
మిత్రసహుఁడుకల్మాషపాదుండగుట	,,
బ్రహ్మరాక్షసుఁడైన కల్మాషపాదుఁడు మునిపుత్రునిజంపుట	610
మదయంతి భర్తకు మునిసతీశాపంబు దెల్పుట	,,
శివవ్రతములు	6 1
శ్రీశివరాత్రివ్రతవిధానము	612
వ్యాధేశ్వరలింగము	617
వ్యాధునకు శివలింగార్చన పొసగుట	618
మృగీమృగములు వ్యాధునితో శపథములుచేసిపోవుట	,,
మృగీద్వయితో మృగమునుదచ్చి శువులును వ్యాధుని జేరుట	622
వ్యాధునకు శివుఁడు ప్రత్యక్షమై వరములిచ్చుట	,,
భక్తిప్రాబల్య ప్రతిపాదనము	624

ఉమాఖండము—అ ౧

	పేజీ
జాంబవతి పుత్రార్థమై శ్రీకృష్ణుని శివునిగూర్చితపింపుమనుట	626
శ్రీకృష్ణుఁడు తపస్సుకై హిమగిరికి వచ్చుట	627
హిమాద్రిలో శివునిగుఱించి తపించి సిద్ధులొందినవారలు	628
ఉపమన్యుఁడు శ్రీకృష్ణునకు శైవదీక్ష నిచ్చుట	630
కృష్ణునితపంబుమెచ్చి పార్వతీశ్వరులు సాక్షాత్కరించుట	,,
శ్రీకృష్ణుఁడు శివుని స్తుతించుట	632
శ్రీకృష్ణునకు శివుఁడు వరంబులిచ్చుట	633
శ్రీకృష్ణునకుఁ బార్వతీదేవి వరంబులిచ్చుట	,,
శివమాయామోహితులు	634
పాపభేదములు	635
పంచమహాపాపులు	636
బ్రహ్మఘ్నసమానులు	638
నరకములు	639
పాపహరదానధర్మములు	,,
భూమిసప్తద్వీపములు	641
భగోళము	646
పాతాళములు	647
పంచచూడ స్త్రీస్వభావము నారదునకుజెప్పుట	648
కాలజ్ఞానము	650
ఛాయాపురుషదర్శనఫలభేదములు	651
మృత్యుంజయయోగములు	652

	పేజీ
ప్రతిసర్గము మన్వంతరంబులు వంశములు తదనుచరితములు	657
సావర్ణి మనుజనము	662
అశ్వనీ దేవతలజననము	664
వైవస్వతమనువంశము	665
పురూరవశ్చక్రవర్తి జననము	666
సగరచక్రవర్తి చరిత్రము	670
సగరసుతులు కపిలకోపాగ్నిచే బూదియగుట	672
భగీరథుఁడు పుడమికి గంగను దెచ్చుట	673
గంగావతరణము	674
శ్రీరామచరిత్రము	675
చంద్రవంశము	,,
వ్యాసజన్మము	677
సురథుఁడు సుమేధఋష్యాశ్రమంబు జేరుట	682
సుమేధుఁడు సురథునకు మహామాయావైభవంబుఁ జెప్పుట	,,
మధుకైటభసంహారము	683
మహిషాసురచరితము	684
దుర్గావతారము	685
దుర్గాదేవికి దివ్యులాయుధాదుల నిచ్చుట	686
మహిషాసురుఁడు దుర్గాదేవికడకు యుద్ధమునకు వచ్చుట	,,
మహిషాసురసంహారము	688
దుర్గాసురభంజనము	689
శతాక్షీప్రాదుర్భావము	690
శతాక్షీదుర్గాసురుల యుద్ధము	691
దుర్గాసురసంహారము	,,
దేవిస్తుతి	,,

	పేజీ
శతాక్షిదివ్యుల ననుగ్రహించుట	692
దేవీపూజనము	693
నవరాత్రిపూజ	,,

కైలాసఖండము — అ ౧

వామదేవముని కుమారాద్రిఁ జేరి కుమారుని సేవించుట	695
వామదేవుఁడు కుమారస్వామిని ప్రణవార్థముఁ జెప్పుమనుట	697
వామదేవునకుఁ గుమారస్వామి ప్రణవార్థముఁ జెప్పుట	,,
మంత్రిమయమూర్తి	697
ప్రణవస్వరూపము	700
కుమారుఁడు వామదేవునకు జగత్కారకుని గుఱించి చెప్పుట	706
వామదేవునకుఁ గుమారుఁడు శక్తివిశిష్టశివాద్వైతముఁ జెప్పుట	708
కుమారుఁడు వామదేవుని శివతత్త్వప్రచారకుఁడ వౌదువనుట	710

వాయవీయఖండము - అ ౧

మునులు బ్రహ్మజిజ్ఞాసులై చతుర్ముఖునియొద్దకుఁ బోవుట	713
మునులు బ్రహ్మను నుతించుట	714
బ్రహ్మదేవుఁడు మునులకు బరతత్వంబుఁ జెప్పుట	,,
నేమిపతనంబున వనంబు నైమిశారణ్యసంజ్ఞఁ దాల్చుట	718
బ్రహ్మజ్ఞచే మునులయొద్దకు వాయుదేవుఁడు వచ్చుట	,,

	పేజీ
మునివాయుదేవసంభాషణ	719
వాయుదేవుఁడు మునులకుఁ బశుపాశ పతిస్వరూపంబు జెప్పుట	720
వాయుదేవుఁడు మునులకు మాయా స్వరూపంబు జెప్పుట	721
వాయుదేవుఁడు మునులకుఁ గలాది పంచకంబు నెఱింగించుట	922
వాయుదేవుఁడు మునులకు గుణత్రయ స్వరూపంబు జెప్పుట	723
వాయుదేవుఁడు మునుల కాత్మ స్వరూపంబుఁ జెప్పుట	724
వాయుదేవుఁడు మునుల కీశ్వర విషయంబుఁ జెప్పుట	725
మునులు వాయుదేవుని గాలస్వరూపంబు జెప్పు మని యడుగుట	727
కాలపరిమాణములు	728
వాయుదేవుఁడు మునులకు సృష్టి ప్రకారంబుఁ జెప్పుట	730
వాయుదేవుఁడు మునులకు లయంబు తీ రెఱింగించుట	731
మార్కండేయచరిత్రము	731
మృకండుముని బ్రహ్మసభాద్వారంబున నవమానపడుట	733
మరుద్వతి మునుల భార్యలచే నవమానపడుట	734
మృకండుముని తప స్సొనరించుట	725
పార్వతీపరమేశులు మునిదంపతులకు సాక్షాత్కరించుట	735
శివుఁడు మృకండునకు వరమిచ్చుట	736
మృకండువుతో ్రిదయము	737
మార్కండేయుని బాల్యవర్తనము	738
తలిదండ్రులకు మార్కండేయుఁడు ధైర్యముఁ జెప్పుట	739
మార్కండేయుఁడు తలిదండ్రుల సెల వొంది తపంబున కేగుట	740
యముఁడు మార్కండేయుని యొద్దకు దూతలఁ బంపుట	741
యముఁడు మార్కండేయుని ధర్షించుట	742
మార్కండేయుఁడు యముని నిరసించి పలుకుట	743
మార్కండేయకృతశివస్తోత్రము	743
నారదుఁడు మార్కండేయుని రక్షింపుమని పార్వతీపరమేశ్వరుల నర్థించుట	745
శివుఁడు త్రిశూలధారచే యముని గూల్చి మార్కండేయున కభయ మిచ్చుట	746
శివుఁడు మార్కండేయప్రార్థనచే యముని జీవింపఁజేయుట	746
పార్వతీపరమేశ్వరులు మార్కండేయునకు బ్రహ్మాయువు నిచ్చుట	747
ఉపమన్యుముని శ్రీకృష్ణునకుఁ దెల్పిన ఆత్మజ్ఞానము	748
శివుఁడు దేవతలకు సూర్యాత్మక నిజతనువుఁ జూపుట	749
తిరోహితశాస్త్రప్రతిష్ఠ	,,
ఉపమన్యుఁడు కృష్ణునకు జగత్కారకునిగూర్చి చెప్పుట	750
ఉపమన్యుఁడు కృష్ణునకు ముఖ్యాంశంబులఁ జెప్పుట	751
ఉపమన్యుఁడు శ్రీకృష్ణునకు శివపూజాక్రమంబును జెప్పుట	752

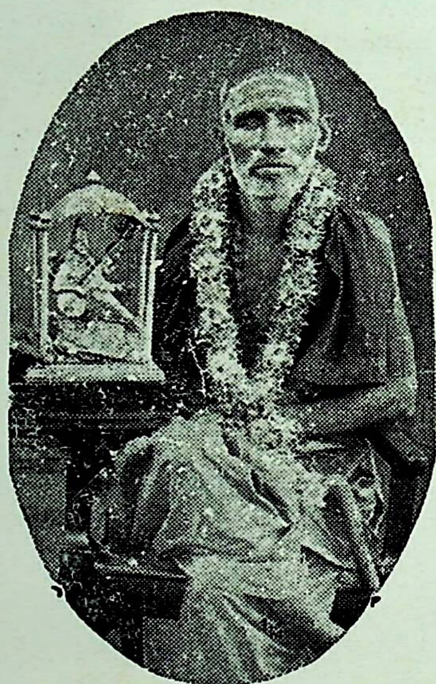
	పేజీ
నారదుఁడు తుంబురునితో సామ్యంబు బడయుట	754
బ్రహ్మ సనత్కుమారుఁ డొంటెయై శాపమోక్ష మొందిన తెఱఁగుఁ జెప్పుట	755
నైమిశమునులు స్కందసరోవరముఁ జేరుట	756
నందికేశుఁడు సనత్కుమారునితో మునులకుఁ జెప్పిన ముఖ్యసారము లింగధారణము	757

విద్యేశ్వరఖండము

హస్తపీఠంబులందు లింగమును బూజించినఫలములు	759
లింగభేదములు	760
పార్థివలింగపూజోత్కృష్టత	761
శివనిర్మాల్యము శైవదీక్షితులకు గ్రాహ్యము	765
బిల్వమాహాత్మ్యము	767
భస్మవిషయము	,,
రుద్రాక్షధారణము - తన్మాహాత్మ్యము	770
మంత్రపూర్వకరుద్రాక్షధారణము తత్ఫలము	772
శివనామపుణ్యము	774
పురాణఫలశ్రుతి	775

శ్రీ శ్రీ శ్రీ

కవి గురులు:

బ్ర॥శ్రీ॥ చెళ్ళపిళ్ళ వెంకటశాస్త్రిలవారు

శతావధానులు.

విద్వదభిప్రాయములు.

శ్రీ కింకవీంద్రఘటాపంచాననేత్యాద్యనేక బిరుదాంచితులును గవిచక్రవర్తులును గలాప్రపూర్ణులునగు బ్రహ్మశ్రీ చెళ్ళపిళ్ళ వెంకటశాస్త్రిలవారు. శతావధానులు-

శ్రీమత్పర దేవతాయైనమః

శివపురాణము.

దీనిని శ్రీ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరశాస్త్రిగారు తెలిఁగించిరి. వీరి తెలుఁగు మక్కికిమక్కిగాఁగాక స్వతంత్రరచనకున్న ధారాశుద్ధిగలిగి నిర్దుష్టమై ప్రసాదగుణము గలిగి రసవంతముగ నలరుచున్నది. ఈకవికి సంస్కృతాంధ్రములయం దసాధారణమైన సాహిత్యమున్నదని యిందలిరచనయే తెలుపుచున్నది. మూలములోనున్న విషయములుకొన్ని నేఁటికాలమునకు రుచింపవనితోఁచి, సంగ్రహించి యనువదించుట గమనింపఁదగినయంశము. ఈయన జన్మముచేతనే మిక్కిలి శివభక్తుడు; శాక్రప్రవర్తనచేతఁగూడ నసిధారావ్రతమగు శివభక్తిగల నిమథయోగ్యుడు. నాకీయన శిష్యకోటిలోనివాఁడగుటచే నింతకన్న నధికముగావ్రాయక యుపాస్యుండగు సదాశివుఁడీయనకు నిరామయాయురారోగ్యాదులొసంగి కాపాడుఁగాకయని యాశీర్వదించుచు నింతటితో ముగించుచున్నాఁడను—

చెళ్ళపిళ్ళ వెంకటశాస్త్రి - శతావధాని
క్షీరసాగరము బిల్డింగ్సు.
గవర్నరుపేట — బెజవాడ.

బ్రహ్మశ్రీ కాశీకృష్ణాచార్యులుగారు. అవధాని శిరోమణులు. గుంటూరు.

శ్రీలక్ష్మీహయగ్రీవో విజయతే.

శ్రీరస్తు చి॥ ముదిగొండ నాగవీరయ్య మహాకవి నాశీర్వదించి వ్రాయునభిప్రాయము. ఆశీరుభయకుశలోపరి.

సహజకవితాలంకృతా! మీశివపురాణము నాకందిన మొదటిదినమువనే గ్రంథమును జదివితిని. అప్రయత్నముగ 393 వపుటలో నట్టడుగుననున్న కందము "బిడ్డపెరుగూరుగాయలు" అను పద్యము నాకంటఁబడి "యింత పెద్దపుస్తకమును బుల్యేతర పరిశీలనాపద్ధతిలోఁద్వరగాఁ జూడఁగల శక్తి లేనివృద్ధుఁడనై తిఁగదా!"

అనినామనంబునకు విచారమును గల్గించెను. మీ గ్రంథమునందలి పీఠికోపోద్ఘాతము
లను మున్నుడిని సాంగోపాంగముఁ జదివి గ్రంథమునందుఁ గూడఁ గొంతవఱకు నాయా
భాగములఁ జదివి పరమానందమును బొందితిని. సహజకవితా ప్రియుఁడనగుటచే నట్టి
కైతదొరికినప్పుడు దాని నామూలాగ్రమనుభవింపకపోతినని విచారమేగాని అభి
ప్రాయమొసంగుటకు నాయీ అనుభవము చాలు. మీ పుట్టుకైతను మీ జిడ్డుపెరుగు
పద్యము చూచినతోడ నేపడ్డించుచున్నది. కావున మీది పెట్టుకైత కాదు. అవకాశము
న్నచో చూచుకొలఁది మీ గ్రంథములో నాల్గవపాలంతసదభిప్రాయము వ్రాయవచ్చును.
సుప్రసిద్ధులగు బ్ర॥ శ్రీ॥ విశ్వనాథసత్యనారాయణశాస్త్రి తూములూరి శివరామ
కృష్ణశాస్త్రి మహోదయులు వ్రాసిన పీఠికోపోద్ఘాతములనే నేనుగూడ నాదిలో నీగ్రం
థమును జూచియున్నయెడల వ్రాసియుందును. కావున వారు వ్రాసినవిషయము
లన్నియు మీ శివపురాణమునందుగలవని నాకుదోచినది. అందుచే నారెంటిని నేను
యథార్థములని హృదయపూర్వకముగ విశ్వసించుచున్నాఁడను. ఐనను నాసొంత
ముగగూడ రెండుపద్యముల నీదిగువ వ్రాయుదును.

ఉ॥ బమ్మెరపోతరాడ్రచిత । భాగవతమ్ము భవత్పురాణర
త్నమ్మునకీడుజోడని మ । నమ్మున నమ్ముచు విష్ణుశంభుశ
బ్దమ్ములఁ దీయ నీదుకృతి । భాగవతమ్మయి యద్దినీపురా
ణమ్మయి గాలుచుండెను న । నారత మీధరనంచు నెంచెదన్.

ఉ॥ తియ్యదనంబునందుఁ గవి । తిక్కనఁ జిక్కదనంబునందు న
న్నయ్యకవీంద్రుఁ గమ్మదన । మందల యెఱ్ఱనగారి కేరిదో
యయ్యా! శ్రీమూర్తులీవొకఁడ । వైతివహో! ముదిగొండనాగవీ
రయ్యా! మహాకవీ! శివపు । రాణమహాకృతిసిద్ధవాగ్ఘరిన్.

నేనువయోవృద్ధుఁడనగుటచే నీయభిప్రాయము నాశీఃపూర్వకముగ వ్రాసితిని.

ఇతిశం—

కాశీకృష్ణాచార్యః

27-3-47 గుంటూరు.

శ్రీశైవమహాపీఠాధ్యక్షులు, శతాధికగ్రంథకర్తలు, శివయోగి, మహోపా
ధ్యాయ బ్ర॥ శ్రీ॥ ముదిగొండ నాగలింగశాస్త్రులవారు—

సీ॥ అనఘ! నీకృతిరత్నంబు । నాంధ్రశివమహాపురాణంబుఁ గనుఁగొంటి । నాదరమున
జూడ్కు నేర్పున నెలకొన్న । కోమలతను, హాయిదికిఁ గూర్చెవిద్ది యానందగరిమ

గీ॥ గ్రంథబహుళ నమేయార్థ, గౌరవమున, గొప్పదై దుస్తరంబగు ♦ నిప్పురాణ
జలధిలంఘింప నలఁతులఁ ♦ గలవియెయిది, భవవనధితోఁ డదాఁటితి ♦ భవునికృపను. ౨

ఉ॥ శైవుడ నాత్మవంశవర ♦ జాతుఁడవున్ విబుధాంధ్రభారతీ
కోవిదమాళివిఁగవివి ♦ గోపతివాహపురాణరూపసం
భావితకీర్తిమైదగు భ ♦ వత్కృతి యీగతి నస్మదీయమో
దావహ మాట వింతయెటు ♦ లన్యులనే తనియించుచుండగన్. ౩

క॥ అగజాపతిమహిమోన్నతి, నగణితఘనసుగుణమణిగ ♦ ణాభరణంబై
నెగడుచునుండిన నీకృతిఁ, దగుగతిఁబొగడంగ నవ్వి ♦ ధాతకు వశమే? ౪

సీ॥ మనుజభావము విప్ర ♦ జనువున రాజిల్లె, నద్ది శైవాన్వవా ♦ యజత నెగడ
శైవవంశ్యతయును ♦ సాహితిచే నొప్పె, సాహితి కవితచే ♦ సఫలమయ్యె
కవితయు సన్నుతిఁ ♦ గాంచె సర్వోత్తర, మహానాంధ్రశివపురా ♦ ణాఖ్యకృతిని
నౌర! సద్గుణరాజి ♦ యన్యోన్యభూషణ, భూష్యతనొక్కెడ ♦ బొసఁగఁగలవె?

గీ॥ నీలగళుకృప నీయుంద ♦ నిలిచెగాక, నిట్టిశుభగుణపంక్తికి ♦ హేతువైన
పూర్వపుణ్యంబునీయది ♦ పొగడదరమె. యీధ్యగుణపూర్తి! నాగవీ ♦ రేశశాస్త్రి! ౫

క॥ భవవిలయకారి హరవై, భవనిలయంబై సమస్త ♦ భవికాలయమౌ
భవజిలుచుండిననీకృతి, భువివెలయున్ గాతమెల్ల ♦ పుడు గాశివరేశా. ౬

గీ॥ ససులదారుఁడవగునీకు ♦ శంకరుండు. సంపద చిరాయువు సుఖం బొ ♦ సంగుగాత!
ధరణినీకృతి యాచంద్ర ♦ తారకముగ, నిర్మలభవద్యశంబులో ♦ నిలుచుగాక! ౭

గీ॥ జనచయంబుభవత్కృతి ♦ జదువుచుండి. సమధికంబైతనర్చెడు ♦ శంభునికృప
నాయురారోగ్యయుక్తమై ♦ యనవరతమునున్నతానందమునుబొందు ♦ చుండుఁగాత!

గీ॥ అనుచుముదిగొండనాగలిం ♦ గాహ్వయుండు, రసికజనతాతిహృద్యమై ♦ యెసఁగు
నాంధ్రశివపురాణంబుగూర్చి వి ♦ శేషమైన, తనదునామోదముందెల్పె ♦ దద్జ్ఞులలర ౮

ముదిగొండ నాగలింగశాస్త్రి

4—8—1947 తెనాలి.

ఉపాధ్యాయపండిత పరిషదధ్యక్షులు — బ్రహ్మశ్రీ మల్లాది సూర్యనారాయణ శాస్త్రిలవారు — ధవళేశ్వరము—

బ్రహ్మశ్రీముదిగొండ నాగవీరేశ్వరకవిగారు సాదరముగా నాకంపిన నిజవిరచిత శివపురాణమను మహాకృతిలోని పెక్కుభాగములు చదివి యెంతయుసంతోషించితిని. వ్యాసమహర్షి పేరబరగిన యీపురాణమును వీరనువదించిరన్నమాటయే.

కాని యిది స్వతంత్రరచనగా సుబోధ్యము సుపాఠ్యమునై యీకవివైదుష్యకవిత్వ వైదగ్ధ్యమును వెల్లడించుచున్నది. వీరియిట్టిరచనకు ముఖ్యముగా హరవిలాసాదు లాంధ్రీకరించిన కవిసార్వభౌముఁడు శ్రీనాథుని యథేచ్ఛానువాదము మార్గదర్శక మనుట తథ్యము. ఇది పురాణమేయైనను యిందలి ఖండములు ప్రబంధశైలిని నడచినవని పాఠకులు భావింపక పోరు. సంస్కృతవాఙ్మయమున శైవగ్రంథసంతతి యింతేనికలదు. అందలి ప్రధానాంశములన్నియు నిందు కనవచ్చుట జేసి శివభక్తులకు భక్తిసర్వస్వమును, ఆంధ్రకవితాభిలాషుల కుత్తమప్రబంధమునై యాచంద్రార్క మీపురాణ మాంధ్రావని విలసిల్లునని యాసించుచున్నాను. ఈకవి యిట్టి మహా కావ్యము నిర్మించి తాము తరించి భక్తులను తరింపజేసిన వారైరి యనుట నిజము. ఆంధ్రవాణి కిది మఱియొకమణిహారము—

18-3-47 మల్లాదిసూర్యనారాయణశాస్త్రి.

శ్రీతిరుపతి వెంకటేశ్వర ప్రాచ్యవిద్యాపీఠ ప్రధానోపాధ్యాయులు, సంస్కృతాంధ్రవాఙ్మయపరిశోధకాగ్రణులునగు బ్ర॥ శ్రీ॥ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రులవారు.

ఆర్య! మీచే రచితప్రకటితమైన శివపురాణమునందందు హాయిహాయిగాఁజదివి యానందించినాను. మీరు మీప్రజ్ఞను జిరకాలముడాచియుంచుకొని పరితృప్తిపరచు కొని యీగ్రంథమునురచియించితిరి. శ్రీగురుపాదులు వెంకటశాస్త్రిగారును,మిత్రులు గుణగ్రహణపరాయణులు సత్యనారాయణకవిగారును మెచ్చుకొన్న మీగ్రంథమును నాబోటివాఁడు మెచ్చుట సిద్ధసాధనము. తథాపీదమస్తు. మీగ్రంథము మహాగ్రంథము. మీరుమహాకవులు. గ్రంథయోగ్యతకుదగినరచనాయోగ్యతగలవారు మీరు. మీరచనారీతి మంచిపురాణఫక్కినిసాగినది. కుమారసంభవాది సంస్కృతాంధ్ర ప్రాచీనకృతులలోని శివకథలు మీపురాణములోనున్నవి. ప్రాచీనకవులీ శివపురాణమును జాలసంగ్రహించి తమకృతులందు వినియోగించుకొనిరి. మీగ్రంథ మేతత్పురాణ ప్రయోజనమును సర్వవిధముల నాంధ్రులకు సమకూర్ప గలిగియున్నది. నిర్దుష్టము, గుణబహుళమునగు మీరచన శ్రీవెంకటశాస్త్రిగారిరచనపుబోలికలు గలదై నాకు వేడ్కఁగొల్పినది. తీరికలేమిచేఁబర్యాప్తముగా జదువుటకును బరితృప్తి తీరసవిమర్శముగాఁబ్రశంసించుటకును జాలకున్నాను. క్షమింపుడు.

మిత్రుఁడు
వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రి

1-3-47 తిరుపతి

శతావధానులు బ్రహ్మశ్రీ వేలూరి శివరామశాస్త్రిలవారు-

అయ్యా! తాము వయస్సుచేఁగనిష్ఠులయ్యు గుణములచే జ్యేష్ఠులు. తామీ శివపురాణము రచించి గురి ఋణము తీర్చితిరి ఆ కీర్తి గురుపుత్రులను భ్రాతృమంతులుగను జేసినందులకు మిమ్మభినందించుచున్నాను. ఇదియటుండె. శ్రుతులవిదపఁ బురాణములు జ్ఞానభాండారములు- తాము వానిలో నొకటి చక్కఁగా తెరచితిరి. చిత్తగింపవలయును.

వేలూరి శివరామశాస్త్రి

18-8-47 సూరవరము - ఆత్కూరుటపా

కృష్ణాజిల్లా.

శ్రీభోగేశ్వరసత్యవత్యుపాఖ్యానాది మహాకావ్య నిర్మాతలు బ్రహ్మశ్రీ తుల్లంపల్లి మల్లికార్జునశాస్త్రిలవారు-

శివాయగురవే నమః

ఆశీస్సు

ఆర్యా॥ ముదిగొండనాగవీరే । శ్వరకవికృతశివపురాణకావ్యమిదం
జీయాదారవిచంద్రం । శివజన పరితోషలాలనానాంద్రం. ౧

మ॥ కవితాచార్యుఁడు వెంకటేశ్వరు పరిష్కారమ్మునుంగాంచి; పైఁ
గవిసమ్రాట్టు సువర్ణ పీఠమును సింగారించు, మీ మాతృభ
క్తి విశేషమ్మరుదారఁగిట్లు పొడసై దీపించు నీకావ్య మాం
ధ్రనధూటీశుభకర్ణ పాళిసుమసౌందర్యమ్ములం దిద్దుతన్. ౨

శా॥ శైవుండై జనియించినందుకు నీ జన్మమ్ము సార్థమ్ముగా
దేవుండిచ్చు కవిత్వశక్తి, జననీ దివ్యాంఘ్రి సంసేవనన్
దావుల్గూర్చె వెలార్చితీ శివపురాణమ్మాం గవుల్మెచ్చ, మే
ధావి గామణి! నాగవీరయకవీ! ధన్యుండ వీవెంతయున్. 3

మ॥ పిసియుంటేన్ విసిపింప సచ్చటచటన్ విన్నాడ నేడెంతయున్
గనుగొంటిన్ భవదీయ సత్కృతిని శ్లాఘ్యమ్మయ్యె నీపూన్కి, స
జ్జనతామాన్యము భక్తిబంధురము నీ సౌజన్యభావప్రకా
శనమీ కావ్యము, సత్కవీంద్రసుమనస్సంతోషపోషమ్మగున్. ౪

ఉ॥ లేఁక చాలకున్న, నిజదేహమునన్ సరిలేకయున్న. నీ
వారిమిత్రోడ నింతటి మహోన్నతి కావ్యము చేయ జేసె, గౌ
రీరమణుండు దాఁ దన చరిత్ర ప్రసిద్ధివహించు పొంటె, నా
కారుణికోత్తముం డొసఁగుఁగావుత నీకుఁ జిరాయువున్నతుల్. ౫

మల్లంపల్లి మల్లికార్జునశాస్త్రి.

23—2—47 చిట్టిగూడూరు.

ఈ శ్రీమల్లికార్జున శాస్త్రిలవారి తృతీయపుత్రులును, శ్రీకాంచీమాహాత్మ్యాది గ్రంథరచయితలును, ఉభయభాషాప్రవీణులునునగు బ్ర॥ శ్రీ॥ మల్లంపల్లి వీరేశ్వర శాస్త్రిగారు.

అభినందనము.

శా॥ మా మాతామహవంశ్యుఁడే యనినసమ్మానమ్ము, నారాధ్యభూ
సామాన్యమ్మభిమాన, మద్యతనతాసంకోచభావమ్మునున్
బ్రేమమ్మున్ విడనాడి మీకృతి నెడన్ వీక్షింపఁగా, నాంధ్రభా
షామంజీరరవానుకారియగుచున్ సంతోషము ల్వార్చెడిన్. ౧

మ॥ కలఁడా శైవులయందు నేఁడును మహాకావ్యక్రియాదక్షుఁ, డో
మలభవ్యప్రతిభాభిరాముఁ డని వేగాబున్ విచారింప నీ
విలసద్భావగభీర, మారసగుణాన్వితమ్ము, నానాజనుః
ఫల మీకబ్బము దెల్పె నీప్రమథభావమ్మున్ గవిగ్రామణీ! ౨

ఉ॥ కవులఋణమ్ము దీర్చికొనఁగల్గిన, యిన్నొక పాటివానిఁగాఁ
గవియనరాదుగాక, శివకావ్యకథాకథనాధురీణునిన్
గవియనఁజెల్లదే? బిరుదు కైకొన నొల్లని నీవినీతికిం
దవునిది నాగవీరయబుధప్రవరా! సుకవీ! మహాకవీ! ౩

23-2-47 మల్లంపల్లి వీరేశ్వరశాస్త్రి

Pandit N. S. College
Parnasala P. O.
Kistna (Dt)
(Via) Masulipatam.

సర్వతంత్ర కళాశాలాప్రధానాచార్యుఁడు బ్రహ్మశ్రీ తాడేపల్లి సాంబమూర్తి శాస్త్రిగారు – బెజవాడ.

అయ్యా! నాయభిప్రాయమును శబ్దసంక్షేపమున దెలుపుకొనుచున్నాను.

గీ॥ తేనె లొలుకుఁడి పలుకులతీపిఁ బలుకు
వెలఁదికులుకులతళుకులు వెలయఁ బూర్వ
సత్కవీశ్వరపద్ధతిఁ జాటినట్టి
శివపురాణమ్ము నీసాంబశివుఁడు మెచ్చె.

తాడేపల్లి సాంబమూర్తి శాస్త్రి
22-2-47 బెజవాడ

ఆంధ్రవిశ్వకళాపరిషత్ప్రధానాచార్యులు, సౌందరనందాదికావ్యనిర్మాతలు బ్ర॥ శ్రీ॥ పింగళిలక్ష్మీకాంతకవి ఎం. యే. గారు—

బ్రహ్మశ్రీ ముదిగొండ నాగవీరయ్యశాస్త్రిగారికి నమస్కారములు. మీరు దయతోఁబంపిన శివపురాణమందినది. చాలకృతజ్ఞుడ. మీగ్రంధము నామమాత్రమున పురాణమేకాని రచనలో కావ్యమువలెనున్నది. అనగా పురాణోచితమైన ప్రసన్నధారాళతయు కావ్యోచితమైన రసదీప్తియుకలవన్నమాట. గ్రంధముచదివి నేను చాల ఆనందించితినని వ్రాయుట పునరుక్తి. చిత్తగించవలెను.

పింగళి లక్ష్మీకాంతము.
26-2-47 వాల్తేరు.

హైదరాబాదు నిజాం కళాశాల రిటైర్డు ప్రొఫెసరు బ్రహ్మశ్రీ మసుగంటి సీతారామయ్యగారు. ఎం. ఏ.

కవివరా! తాము దయతో నాకిచ్చిన శివపురాణమును స్థాలీపులాకన్యాయముగా చదివితిని. మిక్కిలి యానందించితిని. పూర్వకవుల కెంతమాత్రమును తీసిపోని తమవంటి విద్వత్కవులీ కాలమున కూడ నచ్చటచ్చట మిగిలియుండుట మిక్కిలి ముదావహము. రసవంతమై, నిర్దుష్టమై ధారావాహికగా ప్రవహించు శైలిలో శివపురాణమును రచియించుట తమకు దక్కినది. తాము శైవులై యుండుట కూడ మరియొక విశేషము. కాకపోయిన శివపురాణహృదయమును మఱియొక వ్యక్తి గ్రహించియుండునా?

వృద్ధులయ్యు దీర్ఘకాలసాధ్యమగునిట్టి యపూర్వకార్యమును నిర్వర్తించి భాషామ తల్లికి నూతనాలంకారమును సమకూర్చినారు. పోతన్నగారు "పల్కించెడివాడురామ భద్రుండట" యన్నట్లు మిమ్ము నా పరశివుడు పల్కించినాడనుటలో నెట్టి యాశ్చ ర్యమును లేదు. భగవత్కటాక్షము లేకయున్న నిట్టి యుద్గ్రంధరచనము సుసాధ్య మగునా?

గ్రంధమునందలి గుణజాలమును పీఠికారచయిత లుగ్గడించిరి గాన నేనా పనికి బూనుట చర్వితచర్వణ మగుటయేగాక గ్రంధవిస్తృతియు నగును. ఈ శతాబ్ద పూర్వార్థమున వెలువడిన యుత్తమ గ్రంధములలో తమ శివపురాణ మొకటియని చెప్పుటతో తృప్తి నొందుచున్నాను. మీరు ధన్యజీవులు.

విధేయుడు
కురుగంటి సీతారామయ్య.

14—8—47. 89. బి. నాంపల్లి.
హైదాబాదు—దక్కన్.

విద్వత్కవిరాజ, కవికులశేఖర, ప్రాచ్యసాహిత్యవిద్యాప్రవీణ బ్రః శ్రీ శిరిపెల్లవిశ్వనాధశాస్త్రిగారు. ఎం. ఏ. ప్రొఫెసర్ నిజాంకళాశాల. హైదాబాద్-దం.
అభినవపోతన శ్రీముదిగొండ నాగవీరేశ్వర కవీంద్రుని శివపురాణకృతి:

మ॥ శివపారమ్యము భక్తినుత్కలిక లక్షీణంబుగానిండఁగాఁ
గవితావాహిని కావ్యకల్పకముగాఁ గల్యాణనిత్యోత్సవ
మ్మవలీలన్ ప్రవదింప పోతన మహోద్యానప్రసూనమ్ములన్
శివభావమ్మతిమాధురీరుచుల వాసింగన్న సత్కావ్యమీ.

తే॥ శివపురాణ ముదారము నవ మతులము, నాగవీరేశ్వరకవీశ్వరుఁ గనంగ నుర్వి
గుణసముంచితము హితమ్ము సురుతరమ్ము, పోతనార్యుడెఁ నాగేశుఁ డీతఁడరయ.

ఉ॥ భక్తి విరక్తి లోకహితవర్తన నిర్మలశైవదక్షవాక్
శక్తి రసైకదక్షతయు సారవిశాలనహార్దభావముల్
యుక్తియు నచ్ఛశిల్పము మహోదయమై తగు మీదుకావ్యమా
ముక్తికి భుక్తికిన్ దగిన మూర్తి రచించితివో కవీశ్వరా!

చ॥ వయసున(బెద్ద(యయ్యు కృతివల్లభతతి(నవయౌవనుండుగా
నియమము ధార శిల్పమును నిగ్గగు శబ్దము భావనమ్మలో
నయమును బింకముల్ సరసనర్మకథార్థవిధానకల్పముల్
మెయిని దెనుంగు సంస్కృతులు మేల్ రతనంబులు మీదు కైతలన్

ఉ॥ పోకడ కూర్పు శబ్దములు పూర్వకవీంద్రులకావ్యగర్భమం
దేకడ నెట్టిశక్తి గని యేప్రవహించినతీరు దిద్దుటల్
రాకల పండువెన్నెల చరాచరమోహనపూర్ణమూర్తిగా
మీకవితానభూటి దగు మేలిరుచుల్ దలంతు(గవీశ్వరా!

8–8–47

"ఆనంద"
— సరిపెల్లి విశ్వనాథశాస్త్రి
58 శిరా శికిందాబాదు.

హైదరాబాదు ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయ ప్రధానాంధ్రోపాధ్యాయులు
బ్ర॥ శ్రీ॥ రాయప్రోలు సుబ్బారావుగారు.
శ్రీ నాగవీరేశ్వరశాస్త్రిగారికి నమస్కృతులు—

క॥ శ్రీశివపురాణరుచులు ప్ర, కాశించెను యుష్మదుభయకావ్యవిరచనా
కౌశలమున శివకథనా, వేశము పాండిత్యబలము వీరేశకవీ!

క॥ శివ మనగ మంగళము త, చ్ఛివస్వరూపంబె యుల్లసిలు నానామా
నవసంతాన శ్రీయో, వివర్ధనకలాపమందు వీరేశకవీ!

క॥ త్రొడిమెలలో మొగ్గలవలె, నుడువులు కుదురైనయెడల నూల్కొనగనం
బడు శివునికంఠస్వరము, బెడగారుచు నీదు కవిత వీరేశకవీ!

21–3–47

రాయప్రోలు సుబ్బారావు.

శతావధానులు బ్ర॥ శ్రీ॥ నల్లాన్ చక్రవర్తి శ్రీనివాస వేంకటాచార్యులుగారు—

బ్రహ్మశ్రీ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వర శాస్త్రిల వారి సన్నిధికి —

తామనుగ్రహించిన శివపురాణమును స్థాలీపులాకన్యాయమునఁ బఠించితిని. కవితాకల్పశాఖికి కుక్కమూతిపిందెలు వేయుచున్న యీకాలమునందు ప్రతిభావ్యుత్పత్త్యభ్యాసపాకముల్లసితముగ పురాణగ్రంథనిబంధన మొనర్పగల సత్కవులుగలరని యమందానందమునందితిని. ఎడనెడ నన్నయతిక్కన శ్రీనాథపోతనలను సాక్షాత్కరింపఁ జేసితిరి. రసస్యందజనకమగు శ్రీపార్వతీపరమేశ్వర సాహిత్యము నారాధించి యీ వార్ధకమును సార్థకముగావించుకొంటిరి. నేటిసాహిత్యమున మీరొక విశిష్టస్థానమలంకరింపదగినదని నాయభిప్రాయము. చిత్తగించవలెను.

వెంకటాచార్య

20-3-47 సికింద్రాబాదు.

సికింద్రాబాదు మహబూబు కాలేజీ ప్రధానాంధ్రపండితులు శిరోమణి బ్ర॥ శ్రీ॥ సన్నిధానము సూర్యనారాయణశాస్త్రిగారు.

బ్రహ్మశ్రీ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరకవిగారు రచించిన శివపురాణమును నాదరముతోఁ జదివితిని. దీనికిటీకను విరచించిన శ్రీవిశ్వనాథ సత్యనారాయణగారే వీరికవిత్వమునందుగల విశిష్టతనంతయును సముద్రమునుండి పీయూషమునువలె మథించి తీసి యాస్వాదింపఁ బాఠకులకొసంగిరి. మరియు బ్రహ్మశ్రీ తూములూరి శివరామకృష్ణశాస్త్రిగారును వీరిగ్రంథము నామూలాగ్రముగా శోధించి వీరిప్రతిభావిశేషములను లెస్సగాఁజూపించియుండిరి. ఈ యిరువురి పీఠికలచే సర్వమును గతార్థమగుచున్నది. ఇతరులయభిప్రాయములు చర్వితచర్వణములే యగుచున్నవి. కావున నేను వారియిరువురి యభిప్రాయముతో నేకీభవించుచున్నాననిమాత్రము తెలుపుచున్నాను.

శ్రీశాస్త్రిగారు కవిత్వమున సిద్ధహస్తులు. పెక్కుగ్రంథములను విరచించిరి. పరమేశ్వరుఁడు వీరికి దీర్ఘాయురారోగ్యములొసంగి వీరిచే నితోధికమగు సారస్వతసేవను జేయించుగాతమని నాయాశంసనము—

సన్నిధానము సూర్యనారాయణశాస్త్రి

25-3-47 44 జీరాకంపౌండు

సికింద్రాబాదు.

శ్రీజటప్రోలుసంస్థానవిద్వత్కవులు బ్రహ్మశ్రీ వాజపేయయాజుల రామసుబ్బా-
రాయుడుగారు, బి. యే., స్నేహలతాకవితాసంఘము—కొల్లాపురము.

శ్రీమత్పరదేవతాయైనమః

అభినందనము.

ఉ॥ శశ్వదనంతకీర్తికరసాధనమా ముదిగొండనాగవీ
రేశ్వరశాస్త్రిగారురచియించిన యీశివకావ్యమెన్నగన్
విశ్వమునందు వ్యాప్తమయి పేరును బెంపును దెచ్చునట్టిదీ
శాశ్వతమైనసత్కృతి రసజ్ఞులమై తనరారుచుండుటన్

ఉ॥ రాజులు మెచ్చునట్లు కవిరాజులు మిక్కిలిమెచ్చునట్లు వి
భ్రాజితలీల నీశివపురాణమువ్రాసి తెలుంగుభూమికిన్
దేజముదెచ్చినట్టి కవిధీరుడితండు బహూక్తులేటికే
యోజ ఁబఠించినన్ జయబలోన్నతి గల్గును బాఠకాళికిన్

గీ॥ కంస్లకగుపడు దేవులెక్కాలమందు, గనిసతల్లిదండ్రులకిది కావ్యమంచు
వినయమిగురొత్తఁ గాన సర్పించునట్టి, నాగవీరేశ్వరుండు గుణజ్ఞుఁడన్న

గీ॥ శివుని పేరెంచుమాత్రానసిద్ధికలద, లన్నశివపురాణంబెల్ల మిన్నగాఁగ,
వ్రాయువారికిఁగల్గునపారసుఖము, చదువువారికి గలుగుసంపదల వెల్ల.

ఉ॥ వ్రాసినకావ్య మెంత మధురంబని పల్కఁగనేర్తు? మేటియు
ల్లాసముగల్గు తెల్గుకళలన్ దనరారుప్రయోక్తలుండె నే
వీసమునైనలోటు గనుపింపదు చూత మటన్నగానఁగై
కైలాసనివాసుఁ డీకవి కలంకృతిగాఁ జిరకీర్తి నిచ్చుతన్.

వాజపేయయాజుల రామసుబ్బారాయుడు.
బి. యే.

కొల్లాపురము

ద్రవ్యదాతలు

రు-	మ॥ రా॥ శ్రీ
51	రుమాళ్ళకొండయ్య
50	వంగపల్లి వీరయ్య
25	ఉప్పలంచుబాలరాజయ్య
25	నోములపానయ్య
25	మనసానిలక్ష్మయ్య
25	బిజ్జాలలక్ష్మయ్య పద్మా రామయ్య
25	తడుకశంకరయ్య జక్కానిచంద్రయ్య
25	సాల్వేరు రామయ్య
25	తేలుకుంట వెంకయ్య
15	వారణాసిమల్లయ్య
15	నంబూరినాగభూషణంకృష్ణమూర్తి
15	మాలి రామలింగము రాములు

రు-	మ॥ రా॥ శ్రీ
15	కోటగిరి తేజోలింగము
15	కోటిపల్లి గంగయ్య
15	ముచ్చెర్ల ఈశ్వరయ్య
15	పొట్టిపల్లి చంద్రయ్య
15	బచ్చు లింగయ్య
15	వంకమామిడిలింగయ్య బూచశంకరయ్య
15	కైలాస శంకరయ్య
15	పెద్ది రాజలింగయ్య
15	ఇరుకుళ్ళ శంకరయ్య
15	వంగపల్లి లింగన్నగారి లక్ష్మయ్య

తప్పొప్పులు

— పీఠికలో —

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
10	11	నన్నయ్య	పెద్దన్న
24	20	సూక్ష్మ	సూక్ష్మ
25	9	పంచూడ	పంచచూడా
		—మున్నుడిలో—	
9	5	అర్సఆదిభ్యోచ్ నుండి	ప్రజ్ఞాదిభ్యశ్చాణ్ నుండి-
		—గ్రంథములో—	
16	13	హాస్యమిద్ధంక	హాస్యతత్ధరక
38	18	భూసురులతోడ	భూసురులచేత
156	23	నరుదొప్పంగా	జనవొప్పంగా
217	1	ఎవ్వనికూతు	ఎవనివుత్రి
482	20	మదాంధ కారము	మహాంధకారము
524	10	హిమరుణ్మ్సగ్ధార్థ కాంతంబు	హిమరుకో కాభిగానుంబు
729	17	నాల్గువంద లేండ్లు సంధ్యం	నెన్మిదివంద లేండ్లుసంధ్యాం

దివ్యదాతలు

రూ॥	మ॥ రా॥ శ్రీ
50	తోట అప్పయ్య
35	అన్నం రత్నయ్య అండ్ సన్స్ గార్లు
20	ఆమేటి పాపయ్య
15	మూసెట్టి రంగనాయకమ్మ
15	చందా రాజన్న
15	గోపిసెట్టి శంకరయ్య
15	క్యాస చంద్రయ్య
15	బెజుగం చన్నయ్య వెంకయ్య గార్లు
15	బి. నరసిములు కంట్రాక్టరు
15	కొమిరిసెట్టి శంకరయ్య

శ్రీ మహామహోపాధ్యాయాద్యనేక బిరుదాంచితులు, ఆంధ్రభారతీకవులు
బ్రహ్మశ్రీ శ్రీపాద కృష్ణమూర్తి శాస్త్రిలవారు — కవిసార్వభౌములు —

బ్రహ్మశ్రీ ముదిగొండ నాగవీరయ్య శాస్త్రిగారికి,

అయ్యా! మీరచించిన గ్రంథ మంతయుఁ జదువఁజాల నైతిని. అక్కడక్కడఁ గొంచెముకొంచెముగాఁ జదివితిని. కవిత్వము మిక్కిలి చక్కగా నున్న దని మనవి చేయుచున్నాను. మీరు కవితావిషయములో గొప్ప శుశ్రూష చేసియున్నారు. తత్ఫలితముగా నిట్లు సుకవిత్వ మలవడిన దని పండితులు తలంచుచున్నారు.

1–3–'47 చిత్తగించవలెను,

రాజమహేంద్రవరము శ్రీపాద కృష్ణమూర్తి శాస్త్రి

—

కృష్ణాపత్రికాభిప్రాయము

శ్రీ శివపురాణము

శ్రీ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరకవి విరచితము. వ్యాసకృతములైన అష్టాదశ పురాణాలలోనిదగు నీయుద్గ్రంథము పురాణముల నాంధ్రీకరించిన పోతనాది మహాకవుల మార్గము ననుసరించి రచింపబడినది. సృష్టి, సతీ, పార్వతీ, కుమార, యుద్ధ, లీలా, లింగవైభవ, ఉమా, కైలాస, వాయవీయ, విద్యేశ్వరములను ఏకాదశఖండములచే నొప్పిన యీయుద్గ్రంథమును రచించిన నాగవీరేశ్వరకవి గారు పండితకవులు. శివభక్తి పారమ్యమును బోధించు నీపురాణము వీరిచేతులలో బడి ఆంధ్రసరస్వతీహస్తభూషణమైన దని చెప్పవచ్చును, ఆరువేలపద్యముల యీగ్రంథము ఎచట చూచినను కుంటుపోని రచనాపటిష్ఠత చేత, కదళీపాకముచే, కండగల పలుకుబడిచే నొప్పారి రసము చిప్పిలుచున్నది. శ్రీ విశ్వనాథ సత్యనారాయణకవిసమ్రాట్టు రచించిన విపులమైనపీఠిక ఈగ్రంథముఖము నలంకరించుచున్నది.

19–4–1947 "శ్రీవత్స"

కృతికర్త
శ్రీ ముదిగొండ నాగవీరయ్యా శాస్త్రి

శ్రీ శివాభ్యాం నమః

శ్రీ శివపురాణము

సృష్టిఖండము

ప్రథమాశ్వాసము

విభుఁ డాత్మనేత్రసర ♦ సీరుహపూజ నొనర్చ యేమహా
దేవుని సుప్రసాదనియ ♦ తిన్ గొనె సర్వసుపర్వచక్రిర
క్షావహమైనచక్రము సు ♦ ధాంశుఁడిఁ కెవ్వనిఁ జెంది దక్షశా
పావధినొంఁచె నట్టి సద ♦ యాత్ము శివున్ బరమాత్ముఁ గొల్చెదన్

చ. పెనిమిటి పెందొడన్ జనవు ♦ పెంపునఁ జక్కఁగ నెక్కి యక్కునన్
దనయు గణేశు నత్తిగొని ♦ తావలచేతఁ గుమారు నెమ్మొగం
బును దయమీఱఁ బుణ్కుచున ♦ మోనమయంచు వచించు మాధవా
ద్యనిమిషనాథశేఖరుల ♦ నాదటఁ బ్రోచు నుమన్ భజించెదన్. 2

క॥ సకలామరసముదయమునఁ, బ్రకటితముగఁ దొల్తపూజఁ బడసి ప్రమథనా
యకుఁడై కడు మాతాపిత, లకు మురుపిడు దంతిముఖుఁ గొలచెదన్ మదిలోన్ 3

ఉ॥ రుద్రమహోగ్రరోషమయ ♦ రూపముఁ జేకొని దక్షుమార్ధమున్
రౌద్రతరార్భటిన్ దునిమి ♦ రాక్షసమర్దనముఖ్యులన్ భయో
న్నిద్రులఁ జేసి భక్తులను ♦ నిత్యము సాఁకెడు భద్రకాళికా
భద్రుఁడు వీరభద్రుఁడు శు ♦ భంబిడుఁ గావుత మాకు నిచ్చలున్. 4

సీ॥ మధురసారభచారు ♦ మకరందబంధుర, శోణాబ్జ మొకకేల ♦ సొంపుచిలుక
లలితరాగాయతా ♦ లాపశోభితహేమ, వల్లకి యొకచేత ♦ వన్నెదొలుక
రసవత్స్వాలంకార ♦ రమ్యభావవిశాల, పుస్తక మొకకేలఁ ♦ బొంకమొలుక
భక్త్రపావననామ ♦ పరమజపోజ్జ్వల, మణిమాల యొకచేత ♦ మానుగులుక

గీ॥ సురభిసౌవర్ణపుష్కరాంతరమనోజ్ఞ, కర్ణికాసీనధాతృముఖమునవమరు
వాణి నిర్జితశుకపికవాణి వాణి, గరిమనొసఁగ భజింతుఁ జొక్కముగుభక్తి.

సీ. షట్కాలశివలింగసమయసమర్చాభి, రాము శ్రీవేమనారాధ్యగురుని
నిగమాగమార్ణవనిష్ణాతుఁ బావన, భావుని వీరమల్లావధాని
శబ్దవిద్యాపారచతురుఁ జిజ్జావ్వూరి, వంశ్య సీతారామపండితేందుని
శతవధానమనీషి చంద్రులఁగిజ్కవి, గజకేసరుల శతగ్రంథకవుల

గీ. మఱియు నేమానిరాజయన్ మంత్రశాస్త్ర, వక్త మున్నగునాచార్యవరుల నాదు
చిత్తమున మేలిభక్తినర్చించి యుంచి, తోక్తులనొకండఁ గృతిసేయ నూహచేసి.

ఉ. శైవపురాణమెందును బ్రశస్తము శర్వకథాసుధాభిధా
రావహసర్వభాగవిభవాస్పదధామము భూరివిస్ఫుర
ద్భావరసాభిరంజకము పాతకకోటికి బూరుపార్థల
క్ష్మీవిలసన్నివాసమని చిత్తమునందిగురొత్తువేడ్కతోన్, 7

చ. తెనుఁగొనరింపఁ బూనితి సుధీప్రవరుల్ మదిఁబొంగ భారతీ
కనదురురత్నసంకలితకాంచనకాంచికలాపకింకిణీ
ఘనతరనిస్వనంబెసఁగఁగా వికసల్లలితారవిందసం
జనితనితాంతసౌరభలసన్మధురోక్తుల రక్తులేర్పడన్, 8

—* కవి స్తుతి *—

గీ॥ ఘనుల వల్మీకభూ వ్యాసకాళిదాస, భాస భారవి భవభూతి బాణ భట్టి
మాఘ శ్రీహర్ష బిల్హణ మల్హణాది, సంస్కృతకవీంద్రపదసారసముల కెఱఁగి.

వ॥ ఆంధ్రకవులందు

ఉ. అంచితభక్తిఁగొల్తు విబుధావళి కున్నతవైభవంబునన్
బ్రాంచదమేయహర్షజనకాతురచారుపదప్రదాతలా
కాంచనగర్భ విష్ణు శశిఖండకిరీటులఁ బోటిసేయుచున్
మించిననన్నయాదికవి నేతల భారతధాతలన్ మదిన్. 10

క॥ సోముని భీముని నాచన, సోముని శ్రీనాథబుధుని సూరన్నను బ్ర
జ్ఞామహితుఁ బెద్దనార్యునిఁ, బ్రేమమ్మునఁగొలుతు వారి పెంపుఁబొగడుచున్. 11

శా॥ ఎందెందేనియు భ్రాంతిహేతుకముగా నేదేన్ దోసంగుండుటో
ప్పుందదక్షేంద్రుల కేని యంతనెమెటుల్ పోనోవు సర్వంకషా
స్పందప్రోద్ధతభారతీరుచిరశుంభద్దుంభసంరంభముల్
మందుల్ దీని నెఱుంగఁజాల రదిక్షేమంబౌను మాకెంతయున్. 12

చ. తిరుపతి వేంకటేశకవిసింధురులు కావ్యములందు భారత
స్ఫురితపథానురోధగతి సొంపులునింపిరి నేనునట్లె యా
దరమెసఁగంగ వారిసువిధానవుభంగి నెఱింగి కబ్బమున్
బరఁగరచింతు దీనిపరిపాకము లోకమెఱుంగఁగావుతన్. 13

క॥ మక్కికిమక్కిన్గూర్చుట, చక్కనిమార్కంబుగాని చందముగుట నా
చక్కి విడనాడి నాయీ, ఫక్కిన్ బొనరింతులలితపద్ధతిమెఱయన్. 14

క॥ శివలింగము రుద్రాకలు, శివలింగధరుండు గురుఁడు శ్రీఫలదళముల్
శివమంత్రము బూదియు నా, కవిరళభద్రంబులొసఁగు నశ్రాంతమ్ముల్. 15

—* శైవాచార్యాది సత్కృతి *—

క॥ *పన్నిద్దఱు సూర్యులు నాఁ, బన్నిద్దఱు రేవణాది పాశుపతనుసం
పన్నిధులు బుధులు వారల, కున్నతులఁ బొనర్తునే నకుంఠితభక్తిన్ 16

వ॥ అందును

క॥ శ్రీకంఠుడనంగను వి, ద్యాకంఠుఁడు నీలకంఠుఁ డనునామములన్
లోకోత్తరఘనపుణ్యు, శ్లోకుఁడగు భాష్యకార సోమునిఁగొలుతున్. 17

ఉ॥ కొండఱు వ్యాససూత్రములకున్ గనుగప్పి యపార్థకల్పనల్
బొందువడంగఁ బొత్తములఁ బూన్చిన వందురుచున్న వ్యాసమా
నిం దనుపంగ సూత్రగత నిశ్చితతత్త్వముఁదెల్పి శైవరా
జిం దనరించినట్టి గురుశేఖరుఁ గొల్చెద నీలకంఠునిన్. 18

సీ॥ హరువొప్పఁగాంచి నేకామేశువరమున, నెవఁడబ్రముగ జనియించి మించె
శ్రీనీలకంఠదేశికపదపద్మసే, వనమున నెవ్వఁడు వాసిఁజెందె
మద్దర్శనంబుల సారపారముఁగాంచి, యెవఁడు సిద్ధాంతంబు లెసఁగఁజేసె
సర్వవేదార్థ విజ్ఞానంబుఁగొనితత్త్వ, మిదియంచు నెవఁడు దాఁనెఱుకపఱచె
గీ॥ అతఁడు శ్రీహరదత్తుఁడాఖ్యాతసర్వ, దేశరాజన్యగోష్ఠిని వేశకోవి
దాతిశయగేయసుయశోమహామహుండు, శర్వనిభుఁడొందుఁగాతనాసన్నుతులను

* 16 పన్నిద్దఱు రేవణాది పాశుపత సుసంపన్నిధులు —
సిద్ధత్రయము : 1 రేవణసిద్ధుఁడు 2 మరుళసిద్ధుఁడు 3 ఏకోరామసిద్ధుఁడు.
ఆరాధ్యత్రయము : 1 ఉద్భటారాధ్యుఁడు 2 వేమారాధ్యుఁడు 3 విశ్వారాధ్యుఁడు
పండితత్రయము : 1 మల్లికార్జునపండితుఁడు 2 శ్రీపతిపండితుఁడు 3 మంచనపండితుఁడు
ఆచార్యత్రయము : 1 నీలకంఠశివాచార్యుఁడు 2 హరదత్తాచార్యుఁడు 3 భట్టభాస్కరాచార్యుఁడు
వీరలు శైవమత మూలాచార్యులు. వీరిలో 3 వ ఆచార్యుఁడు మొదలుకొని 9 వ ఆచార్యునివఱకు దద్వంశ్యు లిప్పటివఱకు శైవమతాచార్య పురుషులై పేర్కొనఁబడుచున్నారు.

చ. *అలికమునన్ గృశానుఁ గృశ♦నందని శంకరుఁ డాఱుమోములన్
వెలయనిశక్తిహస్తుఁడు ప♦విత్రతపంబును గోలుపోని క్రా
ల్గలుఁడల గాధినందనుఁడు ♦ శాంభవభాష్యవిరాజి నాదుజో
తలఁగొను శైవపండితవి♦ధాతృఁడు శ్రీపతిపండితుం డిటన్. 20

గీ॥ ఘనభవక రాళపంకలం♦ఘనపటిష్ఠు, బ్రహ్మవిద్యా ప్రబోధన♦ప్రౌఢుఁ బావ
నమతిఁ గల్యాణపూర్వా♦నందయతిని, వేమఱు నుతింతు నాదుహృ♦ ద్వేశ్మమందు.

క॥ ఆయుర్వేదకళానిధి,యై యనురాగమున నన్ను ♦ నావిద్యను బ్ర
జ్ఞాయుతుఁ జేసిన నవరా, త్రేయు ములుగు రామలింగ♦ దేశికుఁ గొలుతున్. 22

చ. శివపురవంశసింధుభవ♦శీతలరశ్మి శిరీషపుష్పపే
లవహృదయుం డలంకృతిక♦లాలలితుండును నాకు నెయ్యుఁడున్
శివునిఁ భజింపఁ దత్పదముఁ♦జెందినయట్టిఁడు నైనమల్లయా
ఖ్యవిబుధవర్యు నెంచెద మ♦దాత్మమునందుఁ దదాత్మ మెచ్చుచున్. 23

గీ॥ మఱియు నామామ ధైర్యర♦మామహితుఁడు, శివపురాన్వయ పాథోధి♦శీతభానుఁ
డాఢ్యుఁడు శివార్చనాపర♦మాంతరంగుఁ, డట్టి దుర్గాహ్వయుని మది♦యందుఁ గొలుతు.

గీ॥ ఘనుఁడు భోగేశ్వరాదిస♦త్కావ్యసవిత, మల్లమపలికులాబ్ధిహి♦మకరమూర్తి
మల్లికార్జునశాస్త్రి మా♦మకకవిత్వ, మండనావహుఁ డాత్మస♦మర్చ్యుఁ డెపుడు. 25

వ॥ మఱియును

గీ॥ తూములూర్యన్వయసుధాబ్ధి♦సోముఁ డిభ్య, సభ్యచరితుండు శాబ్దిక♦చంద్రుఁ డస్మ
దీయకృతిరత్నమున్ సానఁ♦దీర్చె నట్టి, దిట్ట శివరామకృష్ణశా♦స్త్రిని నుతింతు.

క. ఇఁక నెందఱో మనీషులు, ప్రకటితకవితాకళావి♦రాజితు లీమా
మకకృతికి వన్నెఁ గూర్చిరి, యకలంకమతిన్ దలంతు ♦ నవ్వారిసిరిన్. 27

వ॥ ప్రాచీనాచారంబుకతన నస్మదీయవంశచరిత్రంబు నొక్కించుక ముచ్చటించెద.

—* వంశానుక్రమణిక *—

క॥ ధరణిన్ బ్రాహ్మణశాఖల, హరువగు నారాధ్యశాఖ ♦ యలరు నొకండం
దిరమగు మావంశము భా, సురభారద్వాజగోత్ర ♦ శోభితమగుచున్. 29

క॥ యాజుషశాఖాధ్యాయున, భ్రాజితమై యిష్టలింగ ♦ భాస్వత్తరపూ
జాజాగరూకమై కడు, రాజిలు ననవరతమార్య ♦ రాజస్తుతమై. 30

* 20 శ్రీపతి పండితారాధ్యులు : పూజ్యపాదులగు వీరు గూడ వైయాసిక సూత్రములకు శ్రీకర భాష్యంబను పేరితో సవిశేష శివాద్వైతభాష్యంబును రచించిరి.

వ. అందు

శా. శ్రీకాశీశ్వరలింగదివ్యకరుణా ♦ శ్రీభాగ్యజాతుండు లో
కైకఖ్యాతమహాతపోనియతదీ♦వ్యద్భవ్యతేజుండు వీ
తాకాశల్యనిరస్తకల్యధికవ♦ర్గస్తోముఁ డొప్పొందెఁ జం
ద్రాకల్పోపముఁ డుద్భటార్యగురుమా♦ర్తాండుం డిలామండలిన్. 31

సీ. ఏ గురుండుండె ఖం♦డేందుమౌళీష్టని, వాసమౌ ముదిగొండ ♦ పట్టణమున
ఏ సుధీశ్వరుఁడొందె ♦ హిమగిరిజాభయా, సౌభాగ్యసుందరీ ♦ సాధ్విపాణి
ఏ దేశికాగ్రణి ♦ యిచ్చె భోజాదిరా, జాధిరాజుల కిల ♦ నభవదీక్ష
ఏ మహాత్ముఁడు వాపె ♦ నీశశాపంబు భూ, తంబులై యున్న గం♦ధర్వతతికి

గీ. అట్టి నిరపాయగేయు వి♦ఖ్యాతపూత, వికచకమలవనామోద ♦ నికరసార
కీర్తిపూర్తివిరాజితా♦ఖిలదిగంత, రాళమండలుఁ డారాధ్య ♦ రాజమౌళి. 32

సీ. భంజించె బౌద్ధాది పాషండమతములఁ, బ్రతివాదు లెల్లన♦బ్బింబుఁ జెంద
రంజించె పార్వతీ ♦ రమణమతంబు శాం, భవులెల్ల మేటిసం♦బరముఁ జెంద
విరచించె హారలీల ♦ వెలయుసలంకార, సంగ్రహకావ్యంబుఁ ♦ జతురులలర
నార్జించె నిష్టలిం♦గార్చనాఘనయోగ, లబ్ధనిర్వాణక♦ల్యాణలక్ష్మి

గీ. భక్తు లుప్పొంగఁ గరతల♦భ్రాజమాన, శాంభవప్రాణలింగాను ♦ సంగతాత్ముఁ
డై యనశ్వరగౌరీశ్వ♦రాధివాస, భాసురంబగు కైలాస ♦ పదముఁ జెందె. 33

గీ. అట్టియారాధ్యమకుటుని♦యన్వయమునఁ, బుట్టి చెలువొందిరనఘులు♦భూరియశులు
చంద్రశేఖరదేశిక ♦ చంద్రముఖ్యు. లవనిఁబలువురు కలిదోష ♦ వారణచణులు.

వ. ఉద్భటగురుండు మొదలుచేసి వీరందఱు పెక్కుతరంబులవఱకు ముదిగొండ యందుఁ గాపురముండుట ముదిగొండవారనంబరంగిరి. 35

క. మును రామలింగసత్కవి, జనమాన్యుం డుద్భటార్య ♦ చరితవిరచనం
బొనరించి వీరివంగడ, మన నిట్టిదొ యెఱుఁగఁ జేసె ♦ నందఱు మెచ్చన్. 36

వ. పదంపడి వీరివంశ్యు లతిశయాభివృద్ధిం జెంది వేఱువేఱుగ్రామంబులందు వసించి పెక్కుతరంబులు గడచుట నన్యోన్యజ్ఞాతిధర్మంబుఁ బాసి పెక్కు తెగలవారైరి. అవ్వానిలో సుప్రసిద్ధు లనేకులు పొడమి పేరుపెంపున్ గాంచినవారలందుఁ గొందఱి నిందుఁ జేర్కొందు. 37

సీ. చిన్మయదీక్షాది ♦ శివమతగ్రంథక, ల్పకశాఖి శ్రీవీర♦భద్రగురుఁడు
షడ్దర్శనాగమ ♦ శౌండుండు కేదార, లింగపండితరాజ ♦ పుంగవుండు

నందిగామాగ్రజ ♦ న్మెందుండు వేదాగ, మాంభోధి వీరభ ♦ ద్రావధాని
కొండవీడున నున్న ♦ కుసుమకోమలకావ్య, కమనీయవీరభా ♦ గవతధాత

గీ. పాణినీయాగమాంత వి ♦ భాసితోరు, బాదరాయణఘనకలా ♦ భరితమహిత
పాండితీస్ఫూర్తి రచితశై ♦ వప్రబంధ, రంగదురుకీర్తి శ్రీనాగ ♦ లింగశాస్త్రి. ౩౮

సీ. ఎవ్వానిశుభనామ ♦ మేప్రొద్దు నుడివిన, జనులకుఁబాపసం ♦ చయము దొలఁగు
ఎవ్వానిచారిత్ర ♦ మే శైవమండలి, కెల్లయాదర్శమై ♦ యెసకమెసఁగు
ఎవ్వానిదాతృత్వ ♦ మెల్లదేశములందు, విఖ్యాతిఁగాంచి కా ♦ వించెఁదనివి
ఎవ్వానిసద్బోధ ♦ లెంతకాలంబేని, వినుగుఁగాంచకయె కాం ♦ వించు భక్తి

గీ. ఎవఁడు చేసిన షట్కాలి ♦ కేష్టలింగ, పూజఁగావించెఁ బరులకుఁ ♦ బులకతతుల
నట్టిశ్రీశంకరారాధ్యుఁ ♦ డార్యబోధ్యుఁ, డనుపమానయశస్కుఁడై ♦ యవనివెల

వ. ఇఁక నిజాము దేశమందు నల్లగొండజిల్లాలోని నారాయణపురంబందుఁ గాపురం
బున్న మా తెగయందు

సీ. సహజాంధ్రపాండితీ ♦ శాలి శివార్చనా, మానితాత్ముఁడు తాత ♦ మంత్రమూర్తి
* నిరతాన్నదానాభి ♦ నిరతుండు వీరభ, ద్రగురుండు తండ్రి స ♦ త్యవ్రతుండు
అమలగుణాఢ్యలై ♦ యలరినయట్టి శ్రీ, శరభమ్మనాగమల్ ♦ సవతితల్లు
లకలంకచారిత్ర ♦ హారితగోత్రోద్భవ, యైనలక్ష్మమ్మ మామ ♦ కీనజనని

గీ. సవతితల్లికుమారుఁడు ♦ శరభమూర్తి, యన్న శరభమ్మలాతని ♦ యనుజలిరు
రక్కలై నాకు వెలసిరి ♦ యమలమతులు, నాగవీరేశ్వరుండని ♦ నాదు పేరు. ౪౦

చ. సిరులరహించు సైన్యపుర ♦ సీమ వసించెడ నద్రిజామహే
శ్వరకరుణాప్రసాదిత వి ♦ భాసిత సత్కవితాయుతుండ భా
స్వరవిభ వేష్టలింగగత ♦ భక్త్యతిమాత్ర పవిత్రగాత్రుఁడన్
గురుజనపూజనోత్సుకుఁడఁ ♦ గుత్సితలోకపరాఙ్ముఖాత్ముఁడన్. ౪౧

గీ. తగరచించితి మును సుభ ♦ ద్రావివాహ, నాటకంబును శ్రీశైలనాథ ♦ దేవి
భ్రామరీశక్తి పేరిటఁ ♦ బద్యశతక, మును సువర్ణోక్తి శివతత్త్వ ♦ బోధినియును.

ఉ. బమ్మెరపోతనాఖ్యకవి ♦ భానుఁడు భాగవతప్రబంధమున్
గమ్మని పూవుతేనియలఁ ♦ గ్రాలెడు మేలిమిశైలిఁదీర్చి ని
త్యమ్మగు తేజముఁ బడయఁ ♦ దామరసాక్షునికిచ్చె నార్యవ
ర్గమ్ము శరమ్ముకౌతుకభ ♦ రమ్మున గీతరవమ్ము సేయఁగన్. ౪౨

---

* మాతండ్రిగారగు ఈ శ్రీ వీరభద్రయ్యగారిప్పటికి 70 సంవత్సరముల క్రితము నివాసస్థలిని వదలి శిష్యుల యాహ్వానముచేత ఈ శికిందారాబాదుకుఁ గాపురము వచ్చినారు.

ఉ. పింగళిసూరనార్యకవి ♦ విజ్ఞవరుండు ప్రభావతీచరి
త్రం గమనీయకల్పనల ♦ రమ్యతరోక్తులఁదీర్చి భక్తియు
క్తిం గృతినిచ్చెఁదండ్రికి సు♦ధీమణు లంచితహర్షమొంద నా
రంగదుదారకీర్తికవి ♦ రాజకిరీటుఁదలంప నింపగున్. 45

వ. కావున నట్లే

—* కృతి సమర్పణము *—

గీ. తల్లిదండ్రులకన్న నిఁతరముపరము, లేదనివచించు శాస్త్రని♦నాదసరణి
తల్లిదండ్రుల కీప్రబం♦ధంబొసంగి, ధన్యతను గాంతు నెల్లవి♦ధముల నేను. 46

ఉ. నాజనకుండు చాలఁగవ♦నంబునఁ బ్రేమము జెంది కావ్యమో
జోజ గ్రహింప నెంచియును ♦ యోగములేక గతించె నిప్పుడా
యోజఁదలంచి తల్లికిని ♦ నొప్పఁగ నాడగుతండ్రి కీకృతిన్
భ్రాజితభక్తి నిచ్చెదను ♦ భర్గుఁడు దీని ననుగ్రహించుతన్. 47

క. ఒకయాశ్వాసముఁదల్లికిఁ, నొకయాశ్వాసంబుఁదండ్రి ♦ కొసగెద నాయీ
సుకృతకృతి నిద్దివారల, కకలంకయశంబు నొసఁగు ♦ నాకల్పముగాన్. 48

క. కృతిపతులఁట తలిదండ్రులు, కృతిశైవమహాపురాణ ♦ గీతంబట యీ
కృతిరచయితనగు నేనిటఁ, గృతకృత్యుఁడనగుట కొండు ♦ కృషిగావలెనే. 49

*క. ఉద్బోధకుఁ డీశ్వరుఁడఁట, సద్భావములోడ నిద్ది ♦ సల్పుటయఁట యీ
మద్భంగము లేకయె కృతి, యద్భుతగతిఁ బూర్తినొంది ♦ యలరుటయరుదే. 50

ఉ. మొక్కులు మొక్కి వేల్పులకు ♦ మోదములో ననుఁగన్నయంత నే
మిక్కుటమైన రోగములు ♦ మేకొని నన్నలయింపఁ జింతతోఁ
బొక్కుచుఁ బెక్కుపాట్లుపడి ♦ పొంకముఁగూరిచి పెంచి పెండిలిన్
జక్కఁగఁజేసి పెండ్లమును ♦ సంతతినిన్నను సాఁకుతల్లికిన్. 51

గీ. నన్నుఁగని పదమాడేండ్లు ♦ నాకునిండు, దాఁక నాకిష్టవస్తుప్ర♦దానమున ము
దంబుఁగూర్చుచు విద్దెల ♦ దార్పఁగడఁగి, యంతఁదాశివుఁజేరిన♦యట్టిపితకు. 62

వ. సమర్పితంబుగా, నేనాంధ్రీకరింపఁబోవు శివపురాణంబునకుఁ గథాక్రమంబు.

---

* పాఠాంతరము : ఉద్భవకరుఁ డీశ్వరుఁడఁట.

నందిగామాగ్రజుం డన్నె మేందుండు వేదాగ, మాంభోధి వీరభద్రావధాని
కొండవీడున నున్న కుసుమకోమలకావ్య, కమనీయవీరభాగవతధాత

గీ. పాణినీయాగమాంత విభాసితోరు, బాదరాయణఘనకలాభరితమహిత
పాండితీస్ఫూర్తి రచితశైవప్రబంధ, రంగదురుకీర్తి శ్రీనాగలింగశాస్త్రి. ౩౮

సీ. ఎవ్వానిశుభనామ మేప్రొద్దు నుడివిన, జనులకుఁ బాపసంచయము దొలఁగు
ఎవ్వానిచారిత్ర మే శైవమండలి, కెల్లయాదర్శమై యెసకమెసఁగు
ఎవ్వానిదాతృత్వ మెల్లదేశములందు, విఖ్యాతిఁగాంచి కావించెఁదనివి
ఎవ్వానిసద్బోధ మెంతకాలంబేని, వినుగుఁగాంచక యె కావించు భక్తి

గీ. ఎవఁడు చేసిన వట్కాలి కేష్టలింగ, పూజఁగావించెఁ బరులకుఁ బులకతతుల
నట్టిశ్రీశంకరారాధ్యుఁ డార్యబోధ్యుఁ, డనుపమానయశస్కుఁడై యనని వెలసె

వ. ఇఁక నిజాము దేశమందు నల్లగొండజిల్లాలోని నారాయణపురంబందుఁ గాపురం
బున్న మా తెగయందు

సీ. సహజాంధ్రపాండితీశాలి శివార్చనా, మానితాత్ముఁడు తాతమంత్రమూర్తి
* నిరతాన్నదానాభినిరతుండు వీరభ, ద్రగురుండు తండ్రి సత్యవ్రతుండు
అమలగుణాఢ్యలై యలరినయట్టి శ్రీ, శరభమ్మ నాగమల్ సవతితల్లు
లకలంకచారిత్ర హారితగోత్రోద్భవ, మైనలక్ష్మమ్మ మామ కీనజనని

గీ. సవతితల్లికుమారుఁడు శరభమూర్తి, యన్న శరభమ్మలాతని యనుజలిర్వు
రక్కలై నాకు వెలసిరి యమలమతులు, నాగవీరేశ్వరుండని నాదుపేరు. ౪౧

చ. సిరులరహించు సైన్యపురసీమ వసించెద నద్రిజామహే
శ్వరకరుణాప్రసాదిత విభాసిత సత్కవితాయుతుండ భా
స్వరవిభ వేష్టలింగగత భక్త్యతిమాత్ర పవిత్రగాత్రుఁడన్
గురుజనపూజనోత్సుకుఁడఁ గుత్సితలోకపరాఙ్ముఖాత్ముఁడన్. ౪౨

గీ. తగరచించితి మును సుభద్రావివాహ, నాటకంబును శ్రీశైలనాథదేవి
భ్రామరీశక్తిపేరిటఁ బద్యశతక, మును సువర్ణోక్తిశివతత్త్వబోధినియును.

ఉ. బమ్మెరపోతనాఖ్యకవి భానుఁడు భాగవతప్రబంధమున్
గమ్మని పూవుతేనియలఁ గ్రాలెడు మేలిమిశైలిఁదీర్చి ని
త్యమ్మగు తేజమున్ బడయఁ దామరసాక్షునికిచ్చె నార్యవ
ర్గమ్ము శరమ్ముకౌతుకభరమ్మున గీతరవమ్ము సేయఁగన్. ౪౪

* మాతండ్రిగారగు ఈ శ్రీ వీరభద్రయ్యగారిప్పటికి 70 సంవత్సరముల క్రితము నివాసస్థలిని వదిలి
శిష్యుల యాహ్వానముచేత ఈ శికిందాబాదునఁ గాపురము వచ్చినారు.

ఉ. పింగళిసూరనార్యకవి ♦ విజ్ఞవరుండు ప్రభావతీచరి
త్రంబు గమనీయకల్పనల ♦ రమ్యతరోక్తులఁదీర్చి భక్తియు
క్తిం గృతినిచ్చెఁజంద్రికి సుధీమణు లంచితహర్షమొంద నా
రంగదుదారకీర్తికవి ♦ రాజకిరీటుఁడలంప నింపగున్. 45

వ. కావున నట్లే

—* కృతి సమర్పణము *—

గీ. తల్లిదండ్రులకన్న నితరము పరము, లేదనివచించు శాస్త్రని♦నాదసరణి
తల్లిదండ్రుల కీప్రబం♦ధంబొసంగి, ధన్యతను గాంతు నెల్లవి♦ధముల నేను. 46

ఉ. నాజనకుండు చాలఁగవ♦నంబునఁ బ్రేమము జెంది కావ్యమొ
డోజ గ్రహింప నెంచియును ♦ యోగములేక గతించె నిప్పుడా
రోజఁదలంచి తల్లికిని ♦ నొప్పగ నాదగుతండ్రి కీకృతిన్
భ్రాజితభక్తి నిచ్చెదను ♦ భర్గుఁడు దీని ననుగ్రహించుతన్. 47

క. ఒకయాశ్వాసముఁదల్లికిఁ, నొకయాశ్వాసంబుఁదండ్రి ♦ కొసగెద నాయీ
సుకృతకృతి నిద్దివారల, కకలంకయశంబు నొసఁగు ♦ నాకల్పముగాన్. 48

క. కృతిపతులఁట తలిదండ్రులు, కృతిశైవమహాపురాణ ♦ గీతంబఁట యీ
కృతిరచయితనగు నేనిటఁ, గృతకృత్యుఁడనగుట కొంకు ♦ కృషిగావలెనే. 49

*క. ఉద్బోధకుఁ డీశ్వరుఁడఁట, సద్భావములోడ నిద్ది ♦ సల్పుటయఁట యీ
మద్భంగము లేకయె కృతి, యద్భుతగతిఁ బూర్తినొంది ♦ యలరుటయరుదే. 50

ఉ. మొక్కులు మొక్కి వేల్పులకు ♦ మోదములో ననుఁగన్నయంతనే
మిక్కుటమైన రోగములు ♦ మేకొని నన్నలయింపఁ జింతతోఁ
బొక్కుచుఁ బెక్కుపాట్లుపడి ♦ పొంకముఁగూరిచి పెంచి పెండిలిన్
జక్కగఁజేసి పెండ్లమును ♦ సంతతినిన్నను సాఁకుతల్లికిన్. 51

గీ. నన్నుఁగని పదమూడేండ్లు ♦ నాకునిండు, దాఁక నాకిష్టవస్తుప్ర♦దానమున ము
దంబుఁగూర్చుచు విద్దెల ♦ ఁదార్పఁగడఁగి, యుంతఁదాశివుఁజేరిన♦యట్టిపితకు. 52

వ. సమర్పితంబుగా నేనాంధ్రీకరింపఁబోవు శివపురాణంబునకుఁ గథాక్రమంబు.

---

* పాఠాంతరము : ఉద్భవకరుఁ డీశ్వరుఁడఁట.

—* గ్రంథారంభము *—

ఉ. ఎల్లజగంబులన్ సలుప ♦ నెంచి విరించినిఁగాంచి ప్రజ్ఞతో
ఖిల్లఁగఁజేయు వేదములఁ ♦ జేర్మినొసంగినవాని దీప్తిసం
ధిల్లసమస్త దేవులకు ♦ ధీస్ఫురణంబుఁ బొనర్చువాని నా
యుల్లమునందుఁగొల్తు నుమ♦నొప్పినడాతొడవాస నాదటన్. 53

క. శ్రీశైలసన్నికృష్టను, దేశోజ్జ్వలశివపురాఖ్య ♦ దివ్యపురభవా!
ఈశార్చనాభిరతకో, టీశారాధ్యేంద్రవరదు ♦ హితి! లక్ష్మ్యంబా! 54

వ. అవధరింపుము.

క. నైమిశవనమున లోక, క్షేమార్థము శౌనకాద్య♦ఖిలమానులు చే
తోమోదమొదవ సూతుని, తో మను రాలాపచయు♦చతురతరఫణితిన్. 55

ఉ. పావనమూర్తి! నీవలన ♦ ఁబల్మఱు వింటిమి విస్ఫురత్స్ఫురా
ణావగతప్రమోదభరి♦తాద్భుత దివ్యకథాప్రబోధలన్
భావమునందు సంతసము ♦ పర్వెదునైనను తృప్తిగా ఁదే
మో! విన వేడ్కయేపొడము ♦ ముక్తులరక్తుల శక్తియెట్టిదో! 56

కం. నీవలె విద్యావిభవము, నీవలె చాతుర్యధుర్య ♦ నిపుణత మఱియున్
నీవలె నవరసరుచిర వ. చోవిలసితధార లెవ్వఁడు ♦ చూపఁగొనుధరన్. 57

గీ. పారమేశ్వరవిజ్ఞాన ♦ భరితమూర్తి, వఖిలకల్యాణజనక నా♦నాగమార్థ
వేదివి పరాశరాత్మజు ♦ విమలచిత్త, మునకునచ్చిన శిష్యుఁడ ♦ వనఘ! నీవు.

గీ. ఎల్లవిద్యలసారంబు ♦ నెఱిఁగినట్టి, దిట్టమైనను బరులకుఁ ♦ దెలివిగలుగ
బోధసేయుకయున్నదాఁ ♦ బొందునఘము, కలిమిగలిగియు నీయని కఠినుఁబోలె.

క. విద్యయు బోధనమును నన, వద్యాచారప్రచార ♦ వైభవముగడున్
హృద్యగతి మఱియు నీకడఁ, జోద్యముగాదొక్కొ! యిన్ని♦సొంపులు గుదురన్.

—* శౌనకాదిమునులు సూతుని శివపురాణమును వినుచుమని యడుగుట *—

ఉ. ఏది వినన్ మనంబునకు ♦ హెచ్చగుసంతసమావహిల్లి వే
ఱేది వినంగ వేడ్కజని ♦ యింపదు ముక్తిసతీ కరగ్రహం
బేదివినన్ లభించుఁ ♦ బరమేశ్వరుఁ డేదివినన్ బ్రసాదమా
పాదన సేయునట్టిది కృ♦పన్ సెలవిమ్ము మహాత్మ! మాకిఁకన్. 61

ఉ. ఎందునుగానిచూడ జగ♦దీశ్వరబోధకమౌ చరిత్రమే
డెందమునందుఁ గుందడపి ♦ శ్రీవిగ మోక్షవధూటిసంగమం

బందిక నీయఁగాఁదగెదు • నన్యమిఁకట్టిదిగాదు గాన మా
కిందున వేందుభృచ్చరిత • మే విన నింపగుసొంపగుర్జుమీ! 62

క. కావునను శివపురాణము, వేవేగ మాకు నిపుడు • వినిపింపుము సూ
తా! విద్వజ్జనగీతా! నీవైదుషి దీప్తమెంతో • నేరిమిదనరన్.

వ. అనుడు నంత సూతుం డాహ్లాదంబుతో

—* సూతుఁడు హర్షించి ప్రారంభము సేయుట *—

ఉ. ధన్యుఁడనైతి వంగడము • తథ్యమబాధ్యయశంబునొందె సౌ
జన్యనిధానులుర్బుధులు • సారతపోనిధులైన మీరు సా
మాన్యుఁడనైన నానుడుల • మచ్చికతోవిని మెచ్చి క్రమ్మఱన్
మాన్యతతో వినన్ గడఁగి • మంజుతరోక్తుల నిట్లుగోరుటన్ 64

ఉ. అందును నెల్లలోకముల • కాదిమకారణుఁడై దనర్చు న
య్యిందుధరున్ భజించు నల•యింపగు శైవపురాణరాజమున్
విందొనరింపుమంచు సర•విన్ ననుఁగోరుట కింతయంతయం
చుందలపెట్టరానిసిరిఁ • జొక్కితి నిక్కితి సాటివారిలోన్ 65

సీ. శివపురాణముభువిఁ • జేకుఱుదనుక నే, బ్రహ్మహత్యాదిపా • పములు పొదలు
శివపురాణముభువిఁ • జేకుఱుదనుక నే, కలిమహోత్పాతము • లొప్పులుచుచుండు
శివపురాణముభువిఁ • జేకుఱుదనుక నే, కాలకింకరులసం • కటములొదవు
శివపురాణముభువిఁ • జేకుఱుదనుక నే, శాస్త్రంబులు వివాద • సరణిమించు

గీ. శివపురాణంబిఁకనుభువిఁ • జేరుదనుక, బరమశివతత్త్వమెఱుఁగఁగాఁ • బడదుపుడమి
శివపురాణమిఁకనుభువిఁ • జేరుదనుక, దివ్యవిజ్ఞానమెంతయుఁ • దేజరిలదు. 66

గీ. అట్టి శైవపురాణము • నవనివినిన, జదివినను దత్ఫలంబునేఁ • జాటఁగలనె?
పద్యమేనర్థపద్యమేన్ • బఠనసేయ, వినిన సర్వాఘవితతులు • విడుపునొందు 67

వ. కావున నింతకన్న మేలు తెలుంగు వేఱొక్కండు లేదిఁకసత్వరం బుపక్రమించె
ద వినుండన్ననవ్వారలు హర్షంబుతో. 68

—* శౌనకాదిమునులు సూతునితో శివతత్త్వంబు తెరెలింగింపుమనుట *—

గీ. ఎంతయేనియు శుశ్రూష • హెచ్చుచుండెఁ, జెప్పుమిప్పుడు కృపతోడ • శివునితత్త్వ
మేమెఱుంగమగుఁణుఁడైన • యీశ్వరుండు, గుణము నెట్టులఁజెందెనో • గోవిదేంద్ర

ఉ. సర్గముకన్న మున్నుఁ బుర శాసనుఁ డెట్టులనుండునింకనా
సర్గపుమధ్య నెక్కరణి జక్కఁగఁగ్రీడ యొనర్చుదానియు
త్సర్గమునం దెటుల్ మరలఁ దావసియించుఁ గృపాళు! సెప్పుమా
భర్గుఁడు లోకశంకరుఁడు పన్నుగ నెట్లు ప్రసన్నుఁడయ్యెడున్. 70

చ. అతఁడు ప్రసన్నుఁడై జనుల కర్మిలి నెట్టి ఫలంబొసంగు? నా
వితతదయాకరుండుగడు వేగిర మొంది ప్రసన్నుఁ డౌనటం
చతులితమౌ ననుగ్రహము నారయునంచును భక్తకోటులన్
వెతవడనీయఁడం చెపుడు విందుము విందుగఁ దెల్పుతత్కథన్ 71

గీ. బ్రహ్మ విష్ణువు రుద్రుండు పరమశివుని, యంశజులటంచు నందుఁబూ ర్ణాంశుఁడల్ల
రుద్రుఁడని వినుచుందుమా రుచిరమూర్తి, విస్ఫురితలీలలను విని పింపుమనఘ!

క. రుద్రావిర్భావంబును, రుద్రాణీజన్మకథని రూపింపు విప
శ్చిద్రాజులు మెచ్చఁగవి, ద్వద్రమణా! నీదుకీర్తి వర్ధిలుభువిలోన్

వ. అనిన విని సూతుండిట్లనియె.

క. ధన్యులు గృతకృత్యులుమీ, రన్యులవలెఁగాదు నిర్మ లాంతఃకరణుల్
మాన్యులు మురియుచు వినుతన, నన్యాదృశమైన ప్రమథ నాథకథనొగిన్ 74

గీ. శివకథానైష్ఠికమనీష చెలువుమీఱ, వెలసెనేనియు జాహ్నవీ సలిలమట్లు
పూతులనొనర్చు నాండ్రను బూరుషులను, బృచ్ఛకుని విను వారిని వినుచువాని

క. భవరోగౌషధ మిదివినుఁ, డవిరళమోదమున నీప్సి తార్థప్రదమీ
శివచరితము నారదమౌ, నివరేణ్యుఁడుఁ దండ్రినడుగ నీరజభవుఁడున్ 76

గీ. సంతసంబలరఁగ నాత్మ జన్మనకు వ, చించె నట్టుల మదికి రు చించునటుల
తపసులార! భవత్సన్ని ధానమందు, శాంకరయశంబు గానంబు సల్పువాఁడ 77

.... కథాప్రారంభము ....

—* నారదముని తపస్సొనరించుట *—

క. అని వేగమె సూతుఁడు దన, మనమునఁ బరశివచరణ సమర్చాణమును న
ప్డానరించి యిట్లు పలికెను, ఘనమధురమరందసూక్తి కౌశల్యమునన్. 78

ఉ. నారదమౌనివర్యుఁ డొక నాఁడు మహేశ్వరభక్తియోగ దీ
పారతుఁడై తుషారగిరి కందరరాజము నొంది స్వర్ణ సీ

చారుతరంగశీకరర • సప్రసరత్ప్రకరాలవాలమా
లూరరసాలసాలతరు • లుంగలవంగ వనంబు నొక్కెడన్. 79

ఉ. కాంచి మనంబునచ్చియటఁ • గాపురమొంది వియన్నదిన్గడున్
మించినవేడ్కఁ గ్రుంకులిడి • మేలుగ లోన 'శివోహ'మంచు యో
జించుచు నుండెనంతఁ గడఁ • చెన్ జిరమాపయి వృత్రభేది వీ
క్షించి మునీశ్వరవ్రతముఁ • జేవఁదొలంగి కలంగె నెంతయున్. 80

గీ. సంయమిదివంబుదనకై వశ • సఁబుఁజేసి, కొనఁగమదిఁబూనితపసుఁగై • కొనియెనిట్లు
లేకయుండిన నిట్టు ల • లోకదీప్తిఁ, బెద్దకాలంబొనర్చునే • బిట్టుతపసు. 81

క. నేనూరకున్న నిటులే, మానకస్వారాజ్యమూడి • మహితాత్మకుఁడీ
మౌనీంద్రు నొందు నిందను, మానములేదెంతయేని • మదిఁ బరికింపన్. 82

ఉ. కావున నిప్డె తాపసుని • గర్వమణంగఁగ నత్తపంబునేఁ
బూవిలుకాని సాయమున • బూదియొనర్చెదనంచు వేగన
బ్భావజు నాత్మలోఁ దలఁప • బంచశిలీముఖుఁ డేగుదెంచి తా
దేవర! యేమిసెల్వనుడు • దేవవిభుండనె నివ్విధంబుగాన్ 83

చ. మునివరుడైన నారదుఁడు • మూర్ఖత, నాకధరాధిపత్యమున్
మనమునఁగోరి ఘోరముగ • మంచుమలన్ దపియించుచుండె నీ
యనుచరరాజిఁ దోడ్కొనిర • యమ్మునినమ్మునిఁ జేరికామవే
దనకు వశున్బొనర్చి బలి • తంపు తపమ్మును వమ్మొనర్పుమా! 84

మ. అని పంపన్ మరుఁడంతమాధవుఁ ప్రియా • మాధీశు గంధానిలున్
దనవెంటన్ గొనిపోయి మౌనివరుచి • త్తంబుత్తలంబొందిస్త్రీ
జనతాసక్తముగాఁగఁజేయఁగడఁగన్ • సర్వేశ్వరానుగ్రహం
బున నమ్మౌని రవంతయేనిఁ జలనం • బున్ జెందకందుండుటన్ 85

చ. కని మదనుండు భీతిఁగొని • క్రన్ననినింద్రునిఁజేరి తద్విధం
బును నవబోధచేసిచనెఁ • బొల్పగు నారదశక్తి కెంతయున్
మనమున మెచ్చెదేవపతి • మౌని చిరంబు తపించి యంతసి
ద్ధిని గడియించి నానని మ • దిన్ గరువంబువహించి మించుచున్ 86

—* నారదముని, తపస్సిద్ధి యైనదనుకొని త్రిమూర్తులయొద్ద కేగుట *—

క. కాముని జయించితిని యిఁకఁ, గామాదినిఁ బోటిసేయఁ • గంటినిజతపం
బీమాద్రి సిద్ధిఁజెందె నిఁ, కేమని యత్తపసుమౌని • హెచ్చుగుకలిమిన్. 87

శా. కైలాసంబున కేగి యాత్మసుతపో ♦ గంభీరభాగ్యంబు స
ర్వాలంకారుఁ నితోడఁ జెప్పఁటకునై ♦ యచ్చోటికింబోయి య
న్నీలగ్రీవునిఁ జేరి మ్రొక్కి మిగులన్ ♦ నీటొప్ప నాత్మోన్నతిన్
వాలాయంబుగఁ దెల్పెశంకరుఁడు "వా ♦ హ్వా" యంచు హర్షించఁగా. 88

చ. శివుఁడు మునీంద్రుగర్వమును ♦ జిత్తమునందు నెఱింగియున్ గడున్
బ్రవిమలమైనభక్తజన ♦ వత్సలతన్ విడనాడకమ్మని
ప్రవరునితోడ నిట్లనెఁ జి ♦ రంబు తపంబొనరించి సిద్ధివై
భవమును జెందితీవు ముని ♦ వర్య! కడున్ గడు సంతసించితిన్. 89

క. ఐన నొకమాట సెప్పెద, మానసమున నుంపుదీని ♦ మఱవకు మెపుడున్
మౌనీంద్రా! వైకుంఠుని, తో నుడువకు నీతపంబు ♦ తోరపుసిద్ధిన్. 90

క. అనిబోధించిన విని ముని, మనమున నదిలెక్కగొనక ♦ మఱియుఁ గమలజ
న్మని యొద్దకేగి యట్టులె, తన కామజయంబుఁ దెలుపఁ ♦ దద్జ్ఞుఁ డతండున్.91

క. శంకరు ననుగ్రహంబునఁ, బంకజసాయకజయంబు ♦ వాటిలెమునికా
వొంక మెఱుంగకయితఁడిటు, మంకుతన మ్మొందె వదరు ♦ మాన్పెద నిట్టుల్.92

క. అనికొని నారదమునితోఁ, ననియెఁ గుమారా! మహేశ్వ ♦ రానుగ్రహమ
ట్లనువుగ మన్మథ జయమ్ముల్, బొనరించిన దండుఁగులుకఁ ♦ బోకుమెడందన్ 93

ఉ. మున్నట శంకరుండు తప ♦ మున్ బొనరించుచునున్న మన్మథుం
డన్నిటలాక్షు గెల్వఁజని ♦ యంతముఁ జెందెఁ దదీయదేవియా
పన్నగభూషణుల్ గొలిచి ♦ భర్తననంగునిగాఁగ నొందెనా
పున్నెపుభూమి శాంకరవి ♦ భూతిజయించితి వీవు కామునిన్ 94

క. చను మదరిపాటుఁ జెందకు, తనుజ! యనుడు నారదుఁడు హి ♦ తవునరయక య
వ్వనజాక్షుని చెంగటకే, గిన నాతండరసి వేడ్కఁ ♦ గీల్కొను మదితో. 95

ఉ. ఏమి మునీంద్ర! లెస్సె? యిపు ♦ డెచ్చటనుండి మదీయధామమున్
బ్రేమమునిూఱఁ జేరితివి ♦ పెద్దయుఁ బ్రొద్దులు మంచుఁగొండలో
నేమమునిూఱఁగాఁ దపసు ♦ నెగ్గఁగఁ జేసితివయ్య!నీవు దీ
టేమహిఁవచ్చునే పెఱ ఋ ♦ షీంద్రులలో నొకఁడేనిఁ జూడఁగన్ 96

—* నారదుఁ డహంకరించుట *—

ఆ. అని బహూకరింప ♦ నమ్మౌని పొగరునఁ, దనదుతపసు పెంపుఁ ♦ దమ్మివిల్తు
గెలుపు హెచ్చుమిూఱఁ ♦ గేరుచుఁ జెప్పెను, హరియు వినియె మంద ♦ హాసమలర.

వ. అంతఁ బుండరీకాక్షుండు,

క. విని యెందజయ్యమైన శి, వుని మాయాసరణిఁదపసి ♦ పోలుపజేయిట్టుల్
మనసిజుని నిల్వరించితి, నని సారకోఁతలను♦గోయు నజ్ఞతబలిమిన్. 98

గీ.అనిమనంబునఁదలఁచిది♦వ్యబుషియుల్ల,మలరఁగాఁబల్కె మునియనుహారుస హెంది
కంజనయనునితోఁ నవె ♦ గాముఁడేమి. సేయగలఁడు మహాత్మక! ♦ చేవమీాజె.

క. అని గర్వపడి మునీంద్రుఁడు, చనియెను దనయిచ్ఛకలిమిఁ♦జక్రాయుధుఁడ
మ్మునిపైఁగినిసి శివేచ్ఛన్, దనమాయనుద్రోవలోనఁ♦దనరఁగఁజేయన్. 100

మ. హరినిన్ బాసి మునీంద్రుఁడెందొచనఁబో ♦ నధ్వంబునందొక్కచోఁ
బుర మొక్కండగుపట్టెఁ గర్బురమయ ♦ ప్రోత్తుంగహర్మ్యంబు సుం
దరనారీనరవర్గసేవితము నా ♦ నావస్తువిస్తారబం
ధుర మత్యద్భుతమై భవంబుమునియు ♦ ద్భూతాభిలాషాత్ముఁడై . 101

—* నారదుఁడు శ్రీమతినిఁజూచి మోహించుట *—

మ. నగరున్జొచ్చి నరేంద్రమందిరము నొం ♦ దన్ బోవఁగానందు భ
వ్యగుణుం డప్పురినేలు శీలనిధియన్ ♦ బ్రఖ్యాతభూనేత రూ
పగుణాలంకృతమైన శ్రీమతియనా ♦ బాలన్స్వకీ యాత్మజన్
దగురాజన్యున కీయఁగోరి పురమ ♦ త్యంతంబు గై సేసియున్ 102

ఆ. రాజవరులనెల్ల ♦ నోజమైఁ బిలిపించి, తగస్వయంవరముఁ♦బొ సఁగఘటించి
పుత్రిహస్తమందుఁ ♦ బూదండనిడిమది, కిష్టమైనవాని ♦ కేయుమనియె. 103

ఉ. అత్తఱిమానియున్ జెదరి♦నట్టిమనంబున నందుఁజేర రా
జోత్తముఁ డాతఁడమ్మునికి ♦ నొప్పగ బాద్యము నర్ఘ్యమిచ్చి మేల్
మ త్తెపుగద్దె యెక్కనిడి♦పుత్రినిఁ దోడ్కొనివచ్చి మానిరాట్
సత్తము పాదపద్మములఁ ♦ జక్కఁగ మ్రొక్కఁగజేయ నాతఁడున్ 104

ఉ. కన్నెనుజూచి యచ్చెరువుఁ ♦ గాంచి మునీంద్రుఁడు మన్మథాస్త్రసం
పన్న మనంబుతో నృపతి♦వర్యునికిట్లనెఁ బార్థివేంద్ర! యీ
సన్నుతగాత్రి దివ్యతను♦జాతవలెన్ గనుపట్టుచున్న దీ
చిన్నది యెవ్వతోచెపుమ ♦ చెచ్చెర ముచ్చటమీఱనాకుఁకన్.

వ. అనిన నజ్జననాథుం డిట్లనియె.

చ. మునివర! నాదుకూఁతురు స ♦ ముజ్జ్వలరూపనిధాన దీనికి
ష్టనువుగ భర్తఁగూర్పఁగ స్వ♦యంవరమున్ బొనసగించినాఁడ నా
తనుజకుఁగల్గుభాగ్యమును ♦ దద్జ్ఞులు మీర లెఱింగియుందురినా!
మనమలరన్ వచింపుఁడు న♦మస్కృతులన్ బొనరింతు మీకిఁకన్. 106

ఆ. అనుడు మౌనియనియె♦నధిప! నీకూఁతురు, కలిమిచెలువవోలె ♦ వెలయుసిరుల
విభుఁడు మరునిఁగన్న♦వెన్నుఁడే యనఁదగు, నట్టులమరుమీఱు♦హరుసమునను.

క. అనినొడివి నారదుండా, జనపతికడనుండి విష్ణు ♦ సన్నిధికి వెసన్
జని యాయనఘునకారా, తనయ స్వయంవరవిధంబుఁ♦దగఁజెప్పి వెసన్, 108

మ. హరి! నామానసమున్ హరించె నృపక ♦ న్యారత్న మెట్లోననున్
జరితార్థున్ బొనరించు మేల్సొబగు సం ♦ ధానింపు మాలోకసుం
దరియా నగ్గిరితన్ బరిగ్రహము సే ♦ యంజాలనేనిన్బొరిం
బొరిఁబుష్పేషు శరార్చిఁగాల్పఁబడుదున్ ♦ బోనాడుదున్ బ్రాణముల్. 109

గీ. మేల్మిబంగారుబొమ్మ య♦మ్మొలఁతలక్ష్మి, తోడ నెనవచ్చు నీకైన♦తోయజాక్షి
అరమరయొనర్పకరుతయం♦దలరుదండ, వేయుఁగావున నీరూపు♦నీయునాకు.110

గీ. అనుచుఁ గడు వేఁడుటయుహరి♦యల్లననగి,
యనియె మోమోటమరయనే♦ యకట నీదు?
మాటనేఁ ద్రోసివేతునే ♦ మౌనితిలక!
చనుమటులె యిచ్చితిని జక్కఁ ♦ దనపురూపు 111

క. హరివచనమ్మును విని ముని, హరుసంబున నృపసుతా స్వ♦యంవరశాలన్
బిరబిరగఁజేరి యచ్చట, హిరణ్యపీఠి నివసించె♦ నెంతయుఁ బేర్మిన్ 112

క. హరియొసగెన్ మునికి మనోహరమగు తనమేలిరూపు ♦ నఖుతవఱకుపై
హరిశిరసున్ గూరిచెనిది,యరయక మునిగూరుచుండె♦నచటమురియుచున్ 113

ఉ. అచ్చటివారలందఱును♦ నమ్ముని యాకృతిఁజూచి నవ్వుచున్
బిచ్చబికారి యీతఁడిటఁ♦ బెచ్చగుపూనికిఁ గూరుచున్న వాఁ
డిచ్చెలిఁ బెండ్లియాడుతమి♦నీ దొరలన్ విడనాడి యీతనిన్
మెచ్చి వరించునే? యకట♦ మీనవిలోచన యెట్టులేనియున్ 114

క. క్రోఁతికిఁ గొబ్బరికాయయె, యీతరుణీమణికి నాథుఁ♦డీతండైనన్
గోఁతిమొకము మునియితఁ డి,ట్లాతుర పడుచుండెఁ గన్నె♦నాసించికడున్ 115

గీ. అనుచు నచ్చటివా రను ♦ కొనుచునుండి,
రా జగన్మోహిని యనంగ ♦ నలరు రాచ
కొమిరె కూర్చుండియున్న భూ ♦ రమణవరుల,
నొక్కొకరిఁ జూచుచుం బాయు ♦ చుండెనందు. 116

క. నారదమునినిన్గని చె, న్నారెడు రూపంబువాన ♦ రాస్యముఁగని లోఁ
గూరిమిఁజెందక తొలఁగెను, సారెకుముని యతిసాచి♦చక్కఁగనుఁగొనన్.

విష్ణుమూర్తి శ్రీమతిఁ బెండ్లాడి వైకుంఠమునకుఁ దోడ్కొనిపోవుట.

క. అత్తఱిఁగమలాక్షుండా, బిత్తరియెడ వేడ్కఁజెంది ♦ పేరిమినొకరా
జోత్తముఁడై యటఁజేపడు, నత్తలిరుంబోఁడిసూచి ♦ హారమువేసెన్. 118

ఉ. అంత సరోజనేత్రుఁడు ప్రి ♦ యంబున నక్కలికిం గ్రహించి బల్
సంతసమొప్పఁగాఁదనదు ♦ సద్మముఁజేరె నరేంద్రులెల్లరున్
జింతిలి వేగవేగముగ ♦ స్వీయపురంబుల త్రోవఁబట్టిర
ట్లంతయుఁ జూచి నారదుఁడు ♦ హా! యిదియేమి యటంచుఁ గించతో. 119

ఉ. వారిని వీరినిం దఱిసి ♦ బాలిక నెవ్వఁడు గొంచఁబోయె బం
గారుసరంబు నాయుతఁ ♦ గామిని వేయఁగఁబూనియుండె మీ
రారయుఁ డెందునున్నదో ర♦యంబుననంచు మునీంద్రుఁడాడ గౌ
రీరమణప్రియుల్ మఱిమ♦ఱి మునిఁగాంచుచు నిర్వ్యరచొప్పటన్. 120

చ. నగుచు నిటుల్వచించి రల♦నాతుక నెత్తుకపోయె విష్ణు వ
మ్మగువ నిన్నుఁ బరించునొకొ ♦ మర్కటవక్త్రుఁడ! చాలుఁజాలు నీ
మొగమును గన్నరోఁతవాడ ♦ మున్గడుఁ జక్కఁదనాలబాలకున్
దగుదునటంచు నెట్టులుమ ♦ నంబున నెంచితొ? కొంచకింతయున్. 121

క. బంగరువిరిసరమును నా, రంగారుసురాళిరాజ ♦ రాజగమనసా
రంగవిలోచన హరియఱు, తంగై సేసెను గ్రహించెఁ ♦ దన్వినతండున్. 122

ఆ. ఇటులవారు చెప్ప ♦ నీరసతోముని, వారిఁజూచిగినిసి ♦ మీరలిట్లుఁ
నన్నువెక్కిరించి ♦ నారుగావున భువి, దనుజయోనిఁబుట్టుఁ♦డనిశపించె. 123

క. వార్తలు జ్ఞానధనముచే, కూరినవారాట మదినిఁ ♦ గుందక యొశివే
ర్చారీతినడచునని య, న్నారదునిఁ దూఱిరైరి ♦ నడచిరెచటికో. 124

ఉ. అంతమునీంద్రుఁడాత్మముఖ ♦ మద్దమునన్ బరికించి విస్మయం
బెంతయుఁజెంది చక్రధరుఁ ♦ డిట్టులొనర్చిన వాఁడటంచులోఁ.

—* నారదుఁడు విష్ణుమూర్తిని శపించుట *—

జింతిలిభగ్గుభగ్గుమను ♦ శ్రీఘరుషాగ్ని భరంబుతోనిశాఁ
టాంతకుఁ జేరినిల్చికడు ♦ నాతతరౌద్రమయోక్తి నిట్లనెఁ. 125

ఉ. మోసమటుల్ బొనర్చితి వ ♦ మోఘవచస్కుఁడవంచు నెంచి నే
నాసనుజెంది యట్లునిను ♦ యాచనచేసినదానికిట్లు బల్
దోసమనాకచేసితివి ♦ తుంటరి! కొంటెతనంబు చెయ్వి వి
శ్వాసవిఘాతుకా! యురక ♦ సల్పిన నేరము రిత్తవోవునే. 126

ఉ. పూనికతోడఁ గట్టికుడు♦పున్ నిను నీయఘమెంచిచూడు నా
మానసమున్ గరంచిన కు♦మారినిఁ జేకొవి పల్వురందు నా
కీ నగుఁబాటుఁగూర్చితివి ♦ హెచ్చగనీవిటు స్త్రీకృతంబునన్
బూనెదుగాక పెన్వగను ♦ బూనెదుగాకపహాస్య మిద్ధరఁ. 127

క. మఱియుఁ వానరముఖమును, సరియని నాకిచ్చినట్టి ♦ చందమునకు వా
నరులే శరణంబౌదురు, నరుఁడవు నీవగుచువగఁద ♦ నరుదువుభువిలోఁ. 128

గీ. ఇట్లుమునిశాపమిచ్చిన♦నీశ్వరేచ్ఛ, యనుచుఁబురుషోత్తముండెద్ది♦యనక కినుక
లేకయానందముననుండె♦వీఁకమెఱయ,శంకరునిమాయయంతన♦జ్జటిలుఁబాయ.

—* నారదుఁడు పశ్చాత్తప్తుఁడగుట *—

మ. మునివర్యుండు ప్రబోధమొంది కినుకన్ ♦ భోగీంద్రతల్పున్ సెపిం
చిన దోసంబున కెంతయేని మదిని♦స్సీ! యంచు భీతాత్ముఁడై
వనజాతాక్షునిఁజేరి మ్రొక్కి చెడితిఁ ♦ బాపంబిటుల్ కట్టికొం
టిని సర్వామరవంద్య శ్రీవిభుని నే ♦ నిందించి కుందించితిన్. 130

ఉ. ఎట్లుమహాత్మ! నిన్ను శపి♦యించినదోసము నాకుఁబాయు నీ
వెట్లుభరించియొందఁగల ♦ వీచెడుతాపసి యేవమైనయీ
తిట్లు సహింపరానివిఁకఁ ♦ దీంద్రవుటల్కను ముక్కముక్కయా
వట్లుగ నన్నుఁజెండఁదగు ♦ నండజకేతన! చక్రధారచేఁ. 131

క. అప్పగిది సేయవేనిన్, దెప్పరమగునిరయమొంది ♦ దిక్కుఁగనకబల్
ముప్పునముఁజిగెదనిఁక, నాతిప్పలుపాయునటులే వి ♦ ధింపుముశిక్షన్. 132

చ. అనియనినంత శ్రీదయితుఁ ♦ డల్లననవ్వియుసీంద్రుతోడని
ట్లనెమునిరాజ! యేలయిటు ♦ లాత్మమఱుంగెదవంతయీశ్వరే
చ్ఛనునడుచన్ మఱొక్కరి వ ♦ శంబగునే పనిలేనియిట్టివే
దనఁగొనకమ్మహేశ్వరునె ♦ దన్ దలపోయుము పాయుమజ్ఞతన్. 133

చ. సకలముఁగాలచక్రమును ♦ శంకరుఁడేతిరుగంగఁజేయునా
యకుఁడతఁడన్ని యాత్మలకు ♦ నక్షరమూర్తి, కృపానువర్తి, మా
మకదయితుండు నిచ్చలు ర ♦ మాసతి యేనును దత్పదాబ్జముల్
దికమక లేక కొల్చెదము ♦ దివ్యమునీ! గుఱుతింపు మింపుగన్. 134

ఉ. ఐననుగూడ శాంభవ మ ♦ హాద్భుతమాయకులోఁగి యెప్పుడె
ప్డేనును బ్రహ్మదేవుఁడుఁ మ ♦ హేంద్రుఁడుమోహము నొందుచున్ వగన్
బూనుచు నుందుమట్లగుటఁ ♦ బూనిమఱెవ్వరుదాఁటఁజాలువా
రానియతిన్ గరంబెఱిఁగి ♦ యక్కట వెక్కసపాటు మానుమా. 135

— * విష్ణుమూర్తి నారదునకు హితోపదేశంబుచేయుట * —

ఉ. నీదగుహంకృతిన్ మలఁప ♦ నీలగళుండటు గూర్చెనీకునన్
నీదుముఖంబునన్ మరల ♦ నేర్పుగనాకును శాపసూక్తినా
పాదనచేసెఁ దాన గరు ♦ వంబు భయంబును మాను చిత్తమా
హ్లాదమునొంద నిందుధరు ♦ నన్వహమున్ భజనంబొనర్పుమా. 136

శా. దానన్ నీకఘముల్ దొలంగు సుచరి ♦ త్రఖ్యాతియేపొందు వి
జ్ఞానంబబ్బును డెందమందుఁగల నా ♦ నాసంకటాంకూరముల్
లోనన్ మ్రగ్గు శుభైకమూర్తివయి యీ ♦ లోకంబులన్ మింతు వీ
నీనేర్పున్ గని చేతురింక జనముల్ ♦ నిత్యంబు శర్వార్చనన్. 137

క. మనసున వాకున గాత్రం, బున శంకరుఁగొల్చునతఁడె ♦ బుధుఁడును పుణ్యుం
డును ధన్యుండును వైదికుఁ, డును జీవన్ముక్తుఁడగుఁగ ♦ డున్ బేర్మిమెయిన్.

క. శివనామంబనియెడుఘన, దవహేతికి నఘవనములు ♦ దగ్ధములగునా
శివనామతరినిఁగొని యీ, భవనీరధి దాఁటవలె ను ♦ పాయమున మునీ. 139

క. భవదవమధ్యంబునఁ జి, క్కువడినడచుచున్ గరంబు • కుందెడువారల్
శివనామ సుధారస వృ, ష్టివలనఁ దెఱపిగొనికాంతురు • సేమంబు భువిన్. 140

క. పలుజన్మంబులఁ దపస్సు, సలిపిన నేగాని భక్తి • శంకరునియెడన్
గలుగదు కలిగినయేని స, కలదేవులసరిగ శివునిఁ • గనునట్లమరున్. 141

గీ. లాఁతివేల్పులసరిగ బా • లశశిధరుని, యెడఁ బ్రవృత్తియొనర్చిన • యేని మనసు
నందుఁ జాపల్యవైఖరి • నొందియమరు, నేని యాభక్తివితయగు • నెఱుఁగుమార్య!

క. వినుముని! యెందునుసామ్యము, గననిదియై చపలగుణము • గననిదియై వా
సినిమెఱయు శంభుభక్తి భు, విని సర్వార్థంబులొసఁగు • వేడ్కలుమించన్.

క. నుదుటను బూదియు నఱుతన్, రుదురాకలునాల్కలో వి • రూపాక్షుని పే
రొదవినచో నవ్వాఁడఘ, విదళనము నొనర్పఁగలఁడు • విజ్ఞవతంసా. 144

క. బాపలసొమ్ములఁ దోఁచియు, బాఁపలఁ గొట్టియును వేఱు • పాపంబులనా
టోపంబున సల్పియు నా, పాపంబులఁ బాయు శివుని • భక్తిఁ బడసినన్. 145

క. ఆపాదమస్తకము భ, స్మాపాదన మొందుమెప్పు • డఖిలాంగములం
దోపికరుదురక్కలఁ గొను, శ్రీపంచాక్షరజపంబు • సేయుము మానీ! 146

క. శివకథలఁ జెప్పుమెప్పుడు, శివకథలను వినుచునుండు • శివభక్తులనుఁ
శివునిన్ గొలుచుచునుండుము, శివతీర్థంబులకుఁ జనుము • సేమంబొనరున్. 147

ఉ. అందును వారణాసికిఁ బ్ర • యాణమొనర్పుము దేవమౌని! ము
న్నందుగ శంకరుండచటఁ • బొంగుచు భూధరరాజకన్యతో
నందనరాజితో నమర • నాయకముఖ్యులతోఁడ వాసమున్
బొందివసించు నయ్యదియ • పూర్వము సృష్టికి శిష్టతల్లజా. 148

ఉ. అచ్చటనుండి యెల్లయభ • వాయతధామము లీక్షచేసి సొం
పెచ్చఁగ సత్యలోకమున • కేగి భవద్గురు సారసోద్భవున్
హెచ్చుగఁ బూజసేసి పర • మేశ్వరతత్త్వ మెఱుంగఁ గోరుమా
సచ్చరితుండు శైవజన • సత్తముఁ డర్సమెసంగఁ జెప్పెడున్. 149

క. అనిపనిచిన నతఁడునుగడు, మనమున సంతసముఁ జెంది • మధువైరికి వం
దనములఁ బొనర్చి రయమున, ఘనపుణ్యవితానరాశిఁ • గాశిన్ జేరెన్. 150

—* నారదుఁడు తీర్థయాత్ర సల్పుట *—

గీ. చేరి మిన్నేటియం దభి • షేక మొంది, విశ్వనాథుని దద్దేవి • విష్ణుపతినిఁ
గొలిచి భైరవుఁ బూజించి • జలజనయను, మాధవుని భజియించి సం • బరము మెఱయ

శా. శ్రీశైలేశు భజించి భ్రామరిని సం • సేవించి శ్రీకాళహ
స్తీశున్ దత్సతిఁ బూజచేసి నటనా • ధీశున్ దదీయప్రియన్
బ్రాశస్త్యంబుగఁ గొల్చి పాండ్యవిభు • దారాయుక్తునర్చించి రా
మేశున్ బర్వతవర్ధనిన్ బ్రియముమై • నీక్షించి సేవించియున్. 152

గీ. ఏకసహాకారవిభుని నా • గేశుఁ ద్ర్యంబ, కేశు ఘుశ్మేశు నుజ్జయి • నీశుఁ బ్రణవ
నాథు శ్రీభీమశంకర • నాథు సోమ, నాథుఁ గేదారనాథుఁ ద • న్నలినదృశల. 153

—* నారదుఁడు బ్రహ్మయొద్ద కేఁగి శివతత్త్వంబుఁ జెప్పుమనుట *—

క. కొలిచి యజుఁ జేరఁ జని జో, తలసలిపి స్వవృత్తమెల్లఁ • దాఁ దెలిపి వెసన్
నెలతలఁ దాల్చినదొరయ, క్కలిమిఁ దెలియఁ గోరి భూరి • కౌతుకమమరన్. 154

గీ. శివునితత్వం బెఱుఁగఁ గోరి • చేరినాఁడ, తండ్రి! నిన్నద్ది తెలుపుమా • తత్త్వవేది
వీవగుట నగుణుండైన • యీశ్వరుండు, గుణత నెట్టులఁ జెందెనో • కోవిదేంద్ర. 155

ఉ. సర్గముకన్న మున్ను స్మర • శాసనుఁ డెట్టుల నుండునింకఁ దా
సర్గపుమధ్య నెక్కరణిఁ • జక్కఁగఁ గ్రీడయొనర్చు దానియు
త్సర్గమునం దెటుల్ మరలఁ • దావసియించుఁ గృపాళు! చెప్పుమా
భర్గుఁడు లోకశంకరుఁడు • పన్నుగ నెట్లు ప్రసన్నుఁ డయ్యెడున్

చ. అతఁడు ప్రసన్నుఁడై జనుల • కర్మిలి నెట్టిఫలంబొసంగు నా
వితతదయాకరుండు కడు • వేగిరమందె ప్రసన్నుఁ డౌనటం
చతులితమా ననుగ్రహము • నారయునంచును భక్తకోటులన్
వెతవడనీయఁడం చెపుడు • విందుము విందుగఁ దెల్పు తత్కథన్. 157

గీ. నీవు వెన్నుఁడు రుద్రుఁడా • నిత్యమూర్తి, యంశజులటంచు నందు • బూర్ణాంశుఁ డిందు
మౌళి యనివినుచుందుమా • మహితమూర్తి, విస్ఫురితలీలలను విని • పింపుమనఘ.

వ. మఱియు నాసీలలో హితుని యావిర్భావంబును, రుద్రాణీ జన్మోదంతంబును, సాకల్యంబుగ నెఱింగింపుమని ప్రార్థించుచుండ నంత సంతుష్టుండై విరించనుం డిట్లనియె. 159

—* బ్రహ్మదేవుఁడు నారదునకు శివతత్త్వంబు తీఱెటింగించుట *—

ఉ. చాలఁగ సంతసంబొదవెఁ • జక్కఁగలోకహితార్థివై యిటుల్
మేలుగ శైవతత్త్వము న•మేయమెఱుంగఁగఁగోరినాఁడ వా
బాలశశాంకశేఖరుని • భాస్వరవృత్తము విన్ననెట్టి పా
పాలసులేనిఁదక్కలుష • మంటకగెంటి సుఖింతురాత్మజా. 160

శా. ఐనన్ బుత్త్రిక! శైవతత్త్వమును వి • శ్వాద్యుండుఁ పద్మేక్షణుం
డేనున్ నిక్కమెఱుంగఁ జాలమిఁక యె • ట్లేనర్కునిన్ దీపమ
ట్లేనిప్పట్ల నెఱుంగఁ జెప్పెదను వి • న్మీ!నాదు! వైదుష్య వి
జ్ఞాన శ్రీపరిమాణమెంత వఱకొ • జ్జంజేసి రంజించునో. 161

చ. వినుమఖిల ప్రపంచలయ • వేళఁజరాచర వస్తుజాలమె
ల్లనులయమొంది నప్పుడఖి • లమ్ము తమోమయమ్మె యనర్కమై
యనలనిశాకర గ్రహాధ • రాంబువియత్పవమాన శూన్యమై
యనహమునై యరాత్రమయి • యప్రతిమంబగు నప్రధానమై. 162

తే. పంచతన్మాత్రల వియు న • ప్పట్ల వెలయ, వట్టిసూదుల బెజ్జమా • నట్టిగట్టి,
బెట్టిదపు గ్రుడ్డిచీకఁటి • పెరిమయమర, నుండెసద్వస్తువొక్కండు!నిండుమీఱి.

క. అదిమాటగు పోలికయ, ట్లొదవిన నది సదసదాఖ్య • నొందును యోగుల్
సదమలచిత్తులు దీనినె, హృదయాకాశంబులోన • నీక్షింత్రెపుడున్. 164

ఉ. వాకులు డెందమాయెడను • వైదుషిచాలక వెక్కసేగుఁబే
రేకనరాదు రూపునొక • రేకయుతోఁచదు బల్పుచిక్కటల్
చీకటలేవు పెద్దదియుఁ • జిన్నదియాటయు లేదు పొద్గునున్
గాకయుఁ బొట్టిగాక తగుఁ • గానక యేదొకవర్ణమై ఖరిన్. 165

క. కలదని చెప్పిన యత్త్రొలి, పలుకు గడున్ జడియు యోగి • భావసుగమమై
యలరెడు నవికారము ని, శ్చలము నిరాధారమగుచు • సంయమివర్యా! 166

క. సత్యము జ్ఞానమనంతము, వ్యత్యయరహితంబునున్ జి•దాత్మకమగుచున్
నిత్యానందమునగుచుఁ బ, రిత్యక్తోపద్రవ మల•రె నొకమహామటన్. 167

గీ. అప్రమేయ మనారంభ • మద్వితీయ, మాకృతివిహీన మవికాస•మగుచు నిర్వి
కల్పమునునిర్గుణం బాత్మ•కారణంబు, నగుచునిర్మాయమైయల•రారునొకఁడు.

—* శివుఁడు సగుణుండై యేర్పడుట *—

గీ. విగ్రహము లేక యీరీతి • వెలసి కొంత, కాలమైనంతఁ దనుదానె • కల్పనంబు
చేసికొని యొకమూర్తియై • చెలువుమిగిలె, లీలమెయిమించు నేరిమి • మేలుమీఱ.

వ. మఱియు నమ్మూర్తియు.

క. సర్వైశ్వర్యగుణంబుల, సర్వజ్ఞానమునఁ దనరి • సర్వగమగుచున్
సర్వమునున్ బరికింపుచు, సర్వాద్యయు సర్వవంద్య • సర్వదయగుచున్. 170

గీ. సర్వమును బొనరించుచు • శాంతశుద్ధ, రూపమైశ్వర మిభ్భంగి • యేపు
మిగుల, నంతనంతర్ధి నొందెఁజి • దాత్మమైన, యప్పరబ్రహ్మమెల్లెడ • నమరునద్ది.

క. ప్రాచీనంబయి రూపం, బేచొప్పడనట్టి బ్రహ్మ • మిటుగొనరూప,
ర్వాచీనులైనవారు ప, రాచీనులు శివునిగాస్మ • రణచేసిరొగిన్. 172

వ. అంతఁ గొంతకాలంబునకు.

—* సగుణశక్తి యేర్పడుట *—

తే. గీ. ఏకకుండయి తనయిచ్ఛ • నెసఁగునీశ్వ
రుండుదనమూర్తినుండి యొ • కొండుశక్తి
తనువుసృష్టించెనయ్యది • తననుబాయ
కుండునట్టిది నీడ య • ట్లొంది కగను. 173

క. దానినె ప్రకృతినిగాఁగఁబ్రి, ధానముగా మాయఁగాఁగఁ • దజ్ఞులనుదుర
ద్దానినె బుద్ధికి మాతను, గానెఱుఁగుము త్రిగుణకలిత • గా నెఱుఁగు మునీ!

క. ఆపెయె యంబికవినుమా, యాపెయె సకలేశ్వరియును • నరుదొప్పఁగ న
య్యాపెయె త్రిదేవజననియు, నాపెయెయగు మూలకార • ణాఖ్య కుమారా!

వ. మఱియు నమ్మహేశ్వరి రూపవిశేషంబుల గుఱించి పేర్కొనుటకు శక్యంబు
గాదు. 176

సీ. శంఖచక్రగదాసి • శరకార్ముకాభయ, వరదాష్టహస్తముల్ • వాసిమీఱ
ఇందుసహస్రభూ • యిష్ఠవిద్యుతి వొల్చు, ముఖదీధితిచ్ఛటల్ • మురిపమెసఁగ
ఫుల్లారవిందవి • స్ఫూర్తిమీఱెడు వాలు, కనుదోయికాంతి చొ • క్కముగనిగుడ
నవరత్నమయములౌ • నగలనొప్పిదమైన, తనువెంతొ మేల్మిసం • తసమునీన

గీ. తలఁపఁగ నశక్యమగు తేజ • మలరుచుండ
నఖిలమున కాదిహేతువై • హరువుమీఱి
నొకతెమైయుండి పెక్కురై • యొప్పు పెంపు,
గలిగి యమ్నాయపాదలుమేల్ • చెలువమమర. 177

గీ. పరమపూరుషుఁడై నయ•భర్గుఁడపుడు, ఫాలచంద్రుఁ డుముక్కంటి•పంచముఖుఁడు
దశభుజుండును గర్పూర•ధవళుఁడై శి, రమునగంగను జేతశూ•లమునుదాల్చె.

క. అట్టిశివుండును శివయును, బెట్టిదమగుపూన్కినొక్క • వీడమరిచియం
దిట్టలమగు ప్రేముడికొండి, గట్టి యొనర్చిరి చిరంబు • కాపురమనఘా! 179

క. శివులకు నివాసమైతగి, శివనగరంబనఁగ బరగెఁ • జేవమెయిలయం
బవుట నెఱుంగమిచేభువి, నవిముక్తంబనెడు నాహ్వా • యంబును గొనియన్.

క. ఆనందమూర్తులైన భ, వానీభవులకు విహార • వనతలమైగా,
ఘానందజనకమగుటది, యానందవనంబనంగ • నవనిఁ వెలసెన్. 181

క. అచ్చోట శివుఁడు శక్తియు, నచ్చపుఁదపసునను గాటమగు యోగమునన్.
హెచ్చగు విహారగరిమల, మెచ్చవసింపుచునొకప్డు • మేలుగమదిలోన్. 182

శా. లావుఁజేవయు నోర్పునేర్పు బలము • ల్లాసంబునుత్సాహ మొ
ప్పౌ వైదుష్యము చెల్మికల్మిగల • నీటాపుత్త్రుఁబుట్టించిమా
యీవై రాజ్యవిభున్ బొనర్చిన భరం • బెల్లన్ దలన్ దాల్చు, మా
కావిశ్రాంతిఁకు యోగలీలలనపా • యంబై ముదంబీయుతన్. 183

గీ. అట్టులైనఁ దలఁపులను • నలలు సత్వ
మనెడు రతనంబులును రజ • మనెడువిద్రు
మలతయును దామసములౌ మొ • సలులు గలిగి
లాఁచునుల్లంపుకడలి సం • క్షోచపఱచి. 184

ఉ. ఆతఁడె మాయనుగ్రహము • నందిసృజించుఁ జరాచరంబుల
ల్లాతఁడె సర్వజంతుతతి • నర్మిలిఁ బ్రోచుచునుండు నెప్పుడె
ష్టాతఁడె యెల్లలోకముల • కంతము గూర్పఁగలండు నిక్కమ
ట్లీతఁటి నట్టివాని నొక • యీడ్యునిఁబుట్టగఁజేయుటొప్పగున్. 185

క. అవ్వాని సాయమున మే, మివ్వనమున హాయిమీఱ • నింపగుక్రీడల్
నివ్వాటిలంగ రహించెద, మివ్వరుసగననుచు ఘనత • రేచ్ఛావశతన్. 186

క. ఈలాగిరువురు దృఢముగ, నాలోచనసేయ నంత ♦ నా పరమశివుం
డాలోకసుందరిని నపు, డాలోకించెను సుధామ ♦ యాయత దృష్టిన్ 187

వ. అంత

—* విష్ణుమూర్తి జననము *—

క. వేడుకతో వారలుగని, రీ డెందునులేని యంద ♦ మింపగువానిన్
మూడు జగంబులనేలెడు, పోడిమిగలవానిఁ దమ్ముఁ ♦ బోలినవానిన్ 188

సీ. ఇంద్ర నీలముడాలు ♦ నీసడింపఁగఁ జాలు, నీలంపుమై నిగ ♦ నిగలవాని
వేయి రేకులతమ్మి ♦ విరులగెల్వఁగఁ, జాలువిరివైన కనుదోయి ♦ వెలయువాని
చెనఁటుల సమయింపఁ ♦ జేవగల్గిన సాధ, నములొప్పు నాల్గు హ ♦ స్తములవాని
అమృతంబుకన్నఁ దీ♦యఁగనొప్పుమాధురిఁ, గురిపించు నెమ్మోము♦కొమరువాని

గీ. పలురకములైన రతనాల ♦ వెలసిధగధ, గలు తనర్చు కిరీటంబు ♦ గ్రాలువాని
కౌస్తుభంబను మణియెద ♦ గలుగువాని, పసిఁడిపుట్టంబుఁగట్టిన ♦ బాలునొకని

ఉ. కాంచినతోడ బాలకుఁడు ♦ గ్రక్కునడాసి నమస్కరించి బల్
మించిన భక్తిసంపదను ♦ మేకొని యోకరుణాలవాల! కాం,
క్షించెద నీకృపాగరిమఁ ♦ జేయఁగలట్టిది చెప్పుమన్నఁ బ్రే
మించిమహేశుఁ డిట్లనియె ♦ మెచ్చుచు సారసుధామయోక్తులన్ 190

సీ. జగముల నెల్లనిం ♦ డఁగఁజాలు తేజంబు, వెలయుట విష్ణునా ♦ వెలసెదీవు
కమలంబులను బోలు ♦ కనులు గల్గుటఁజేసి, కమలాక్షుఁడను పేరుఁ ♦ గాంతువీవు
రాకాసిమూకలఁ ♦ బోకార్చుటన్ జేసి, దైత్యారి యనుపేరఁ ♦ దనరఁగలవు
బంగారుపుట్టముల్ ♦ పసమీఱఁజుట్టుటఁ, గాంచనాంబరుఁడను ♦ ఖ్యాతిగందు

గీ. వంత మొందక చెందెద ♦ వచ్యుతాఖ్య, ఁజక్కని కురుల్గలుగుటఁగే♦శవసమాఖ్య
యెల్లజీవుల మనసుల ♦ నెల్లరం జ, నము నొనర్చుట హరినామ ♦ మమరునీకు

క. పురుషులలోఁగడు నుత్తమ, పురుషుఁడవై యొప్పుకతనఁ ♦ బురుషోత్తముఁడం,
చురహింతువు సిరిఁజేకొని, ధర శ్రీధరుఁడనెడు పేరు♦దాల్తువు వత్సా

వ. మఱియు నల్లనివాఁడ వౌటఁగృష్ణుండవనియును నాలుగు భుజంబుల నొప్పుటఁ
జతుర్బాహుఁడవనియును విశ్వంబునెల్ల భరించువాఁడ వౌటంజేసి విశ్వంభరుఁ
డవనియునుఁ బరఁగుచు నీకనుబలు పేరులనుసార్థకంబులుగానొనర్చిధరించెదవు.

—* విష్ణుమూర్తి తపస్సుచేయుట *—

చ. ఇఁకను దపింపుమాపయిని ♦ నెల్లనొనర్తువుగాకయంచుఁ బా
యకతనయందునున్ననిగ ♦ మావళినిశ్వసితంబొనర్చిపు,
త్రకునకొసంగి యంబికయుఁ ♦ దాను, దిరోహితులైరి విష్ణుఁడా,
ర్యకు శివమూర్తికిఁ బ్రణుతు ♦ లల్లనఁజేసి తపించె ధీరుఁడై. 194

ఆ. పదియురెండువేల ♦ వత్సరంబులుదపం, బరుదుగానొనర్చి ♦ యబ్జనయనుఁ
డఖిలసిద్ధికరుని ♦ హరునిఁగనన్‌లేక, పొగులుచుండనొక్క మోతపొలిచె.

చ. "మరలఁదపింపుమోపికను ♦ మానకు చాలదు నీతపంబు వే
గిరపడఁబోకు శంకరుఁ డ ♦ కిల్బిషుఁడిష్టఫలప్రదాత ని
బ్బరమునుజెంది చేకొను మ ♦ వశ్యము సర్వవిధార్థసిద్ధులన్
హరి!"యననాలకించి యతఁ ♦ డానుడియంబరవాణిగానెదన్. 196

చ. తలఁచికదుర్ప్రపత్తిమెయిఁ ♦ దద్దయుఁబెద్దయుఁ గాలమట్లు ని
శ్చలమగు తాపసవ్రతము ♦ సల్పుడు శంభుదయన్ సుఖాత్మమై
యలరుప్రబోధమొక్కఁడుద ♦ యంబయితోఁచిన నచ్యుతుండు పె
ల్లలరి మహేశతత్త్వవిభ ♦ వాయతసిద్ధికి నబ్రమొందుచున్. 197

గీ. చిరతపంబునఁ గడునల ♦ సినతనువున
నుండి జలధారలెంతయు ♦ దండిగాను
వెలువడుచు నుండనాతఁడా ♦ సలిలమందుఁ
బవ్వళించి నిదురఁజెందె ♦ బహుయుగములు. 198

క. నీరమునఁ దడపుకాలము, చేరివసించుటను జేసి ♦ చెన్నెసలారన్
నారాయణుఁడనుపేరున, నీరజాక్షుండు కడిఁది ♦ నీటొప్పభువిన్ 199

క. ఈలో వెలువడె నిరువది, నాలుగుతత్త్వములు ప్రణవ ♦ నాయకునిచ్చన్
మేలగువాని క్రమముఁ బరి, శీలనగావింపు మిపుడు ♦ చెప్పెద మానీ! 200

సీ. ప్రకృతినుంచి మహత్తు♦పరిఢవిల్లెను దానఁ, ద్రిగుణాఢ్యయగునహం♦కృతిజనించె
నాయహంకృతిచేత ♦ నైదుతన్మాత్రలు, పరఁగె నవ్వానిచేఁ ♦ బంచభూత
ములువానిచేతను ♦ బుట్టె నింద్రియములు, పదిజ్ఞాన కర్మసం ♦ పాదకములు,
సాత్వికా హంకార ♦ జనితమై మనమది, పొలిచె వీనినిజెంది ♦ పుండరీక

గీ. నయనుఁడా బ్రహ్మరూపమహా • నారమందుఁ
బెద్దకాలంబు పవళించి • నిద్దురొందె
నంత శంకరు నిచ్చచే • నబ్జమొకఁడు
పొలిచె విష్ణుని పొక్కిటఁ • బొంకముగను

వ. మఱియు నారాజీవంబు

ఉ. అంతములేని యోజనము • లౌనిడి వట్టులెమిాఱు నవ్వెడ,
ల్పంతములేని నాళముల • హర్వుగనొంది దినేంద్రకోటి భా
స్వంతము కర్ణికారసుమ • భాసురమున్ సుభగంబునై కడున్
వింతగఁ దత్త్వయుక్తమయి • విశ్వజనీనమౌగాఁదనర్చెడున్. 202

—* బ్రహ్మదేవుని జననము *—

ఉ. అందు శివుండు దక్షిణని • జాంగమునుండి స్వకీయమాయచే
స్పందితుఁగానొనర్చి నను • జక్కఁగ వెల్వడఁజేసె నంతనేఁ
బొందుగనాల్గు మోముల వి • భూతిదలిర్పఁగ శోణమూర్తినై
యెందును దల్లిదండ్రులమ • తెవ్వరిసిన్ గనకాత్మఁగుందుచున్. 203

ఉ. ఎవ్వఁడనేను? పద్మతల • మెందులకొందితి నేడనుండి యి
ప్డివ్వనజంబుఁబోవిడిచి • యెచ్చటికేగఁగఁ జెల్లునాకు?ద
ల్లెవ్వతయో? గురుండెవఁడో • యిష్టులులేరొకో యంచు నెంచుచున్
నెవ్వగఁజెంది కుందితి ము • నీ! శివమాయ నెఱుంగకెద్దియున్. 204

ఆ. అంతఁగొంతకాల • మాలోచనయొనర్చి తనకు, వాసమైన • తమ్మిపూవుఁ
దేఱిచూచియపుడు • దీనియాధారమే, నాకుఁగర్తయనుచు • నమ్మకమున.

చ. బిరబిరపద్మమున్ విడిచి • బిట్టగుపూన్కిని నాళనాళమున్
వరుసగఁ జేరి పోవనొక • వర్ష శతంబుగతించె నంతకున్
సరసిజమున్నచోటుఁ గనఁ • జాలక వేసరియంత వెన్కకున్
మరలిరయంబునన్ నళిన • మార్గముఁజేకొని ప్రాకితిన్ బయిఁ. 206

—* బ్రహ్మదేవుఁడు తపస్సొనరించుట *—

ఉ. ప్రాకుచునుంటిఁగాని శత • వత్సరకాలము పూర్వమున్న నా
ళీకపుగద్దెఁ గన్గొనఁగ • లేకభ్రమించుచు డిల్లపోయితిఁ

జో కగనప్డు శంకరుని • చోదనతోఁ 'దప' యంచునొక్కఁడో
వాకువినన్ బడెన్ బిదప • వాసిగనట్లు తపించితిన్ గడున్. 207

గీ. తండ్రినిన్ గనుకూరిమిఁ • దవిలియేను
బదియురెండేండ్లు సేయన • ప్పరమ తపము
కన్పడియెనొక్క పురుషుండు • గడిఁదిపేర్మి
పద్మనేత్రంబులొప్పెడు • బలియుఁ డపుడు. 208

—• బ్రహ్మదేవునకు విష్ణుమూర్తి యగుపడుట •—

ఉ. బంగరుపట్టుపుట్టముల • బాగుగఁగట్టినవాఁడు చేతులన్
హంగుగ శంఖచక్రగద • లబ్జమునొందినవాఁడు నీలమే
ఘాంగుఁడు కోటిమన్మథుల • నందమునన్నిరసించువాఁడునా
కుంగల సందియంబులను • గుందును దీర్పగఁ జాలువాఁడటన్. 209

వ. అంత.

చ. కనుఁగొని యేనునీశ్వరుని • గాటపుమాయఁగలంగి గర్వినై
వనరుహనేత్రునిన్ గని యె • వండవు సెప్పుమటంచు నొక్కదె
బ్బను నురమందుఁ గొట్టుటయు • బల్లిదుఁడాతఁడు వేగనంత ని
ద్రను విడి కూరుచుండి నను • దాఁగని యిట్లనె సంతసంబునన్. 210

—• బ్రహ్మవిష్ణుల వివాదము •—

ఉ. మంచిగవచ్చినాఁడవు కు • మార! శుభంబె? భయంబువీడు ప్రే
మించి యొసంగువాఁడ నీక • మేలగు సర్వవిధార్థ సిద్ధులన్
గొంచక యడ్గుమన్నవిని • గొప్పగురాజసబుద్ధితోడఁబ
ల్మించిన యల్కఁజెంది యద • లించి హసించి యిటుల్వచించితిన్. 211

ఉ. ఓయికుమార! యంచునను • నుల్కకపల్కుచునుంటి విట్లునా
నాయన వోలెనీకుఁదగు • నా యగునా పరువబ్జ సంభవున్
డాయఁగరమ్మనమాదెద ది • టంబదియెంతొ? సరోజనేత్ర! నే
నీయలవున్ జలంబునిట • నిల్పెద మల్పెద బాలిశోక్తులన్. 212

చ. అనవనజాతనేత్రుఁడు ప్రి • యంబున, నిట్లనె నీవునాదునం
దనుఁడవు నాదునాభినళి • నంబున నిన్ గనినాఁడ నింకనున్

వినయపు వృత్తమ్ముఱ్ఱ గఱపి • వేదములన్ దయనీయవచ్చితిన్
ననుగుఱితింపకిట్లు వృజి • నంబులువల్కుట నాయమానొకో. 213

క. అనవుడు వేదంబులనా • కనుగ్రహముసేయనిట్టు • లరుదెంచితివా
ననునజుస్వాయంభువును గ, ర్తను జగములకెల్లననుచుఁ • దామాడుశ్రుతుల్. 214

క. నేనే ప్రకృతిని యంతను, నేనే సర్వప్రపంచ • నిర్మాత నిఁకన్
నేనే విశ్వాత్ముండను, నేనే నిత్యుండవిన్ము • నీరజనేత్రా. 215

క. అనుడు విని యాతఁడుఁనుగిను, కనుగొని నామాయనిట్లుగానక కాఱుల్
ననువదరెదవది యిపుడే కనబఁడు, వినుమైనమరలఁ • గడపటినుడువుల్. 216

మ. పరతత్త్వంబగువాఁడ విష్ణుఁడఁబరబ్ర • హ్మంబ సర్వేశుఁడన్
బరమజ్యోతిని విశ్వకారణుఁడ స • ర్వవ్యాపిచిద్రూపుఁడన్.
బురుషుండన్ బరమాత్మనవ్యయుఁడ వి • స్ఫూర్జత్ప్రధానంబు ధీ
నరుదొప్పన్ సృజియించినాఁడ త్రిగుణా • హంకార తన్మాత్రలన్. 217

ఆ. వానినుండిభూత • పంచకంబును నింద్రి, యములఁబొడమఁజేసి • నాఁడనిట్టి
నన్నెఱుంగకిట్ల • నర్థవాక్యంబుల, నాడెదేలపలుమ • అబ్జగర్భ! 218

క. ఇపుడేని శరణమొందుము, విపరీతోక్తులనుమాని • వేగనిఁ కనునే
నెపుడును రక్షించెద నిన్, గృపమెయి దుఃఖములనుండి • గిడ్వడనియటుల్. 219

గీ. అనినఁ గడునల్గియేనప్డు • హరినిగవిసి, యుద్ధమొనరించితినిగడు • నుద్ధతమతి
జరిగెఁ బెక్కేండ్లవఱకట్లు • సంగరంబు, హరికినాకును బ్రళయనీ • రాకరమున.

— లింగోత్పత్తి —

గీ. అంతలోనొక శివలింగ • మనుపమంబు,
అదిమధ్యాంతరహితమ • వ్యక్తమూర్తి
పెరుఁగుటయుఁదఱుఁగుటలేని • పేర్మినమరి,
ఘోరుచున్నట్టి మామధ్యఁ • బొలిచెఁబెలుచ. 221

వ. మఱియు నాలింగంబు,

క. కానానలశతనిభమై, జ్వాలామాలాసహస్ర • చటులంబై మా
యాలమును మమ్ముఁ దెగడెడు, లీలఁగఁగన్పడుడు మదిఁ దెలిసికొనిమేముఱ్ఱ.

వ. ఈలింగంబెచ్చటనుండి యెట్లిచ్చటఁ జేరెనోయని విచారించుచున్నంత నన్నుఁ గాంచి విష్ణుండిట్లనియె.

చ. ఇరువురమిట్లు సంగరము ♦ నెంతయుఁ బూన్కినొనర్చుచుండ ని
త్తఱిఁబొడసూపెనింకనొక ♦ దారుణవస్తువునీవు దీనిదా
శిరమునుగాంచిరమ్మని పరి ♦ శీలనఁజేసెదనేను బాదముల్
సరగున దీనినారయుట ♦ చక్కనియోజ పయోజసంభవా 223

ఉ. నావుడువాయువేగమ గ ♦ నందగుదెల్లనివర్ణమున్ గడుఁ
జేవగలట్టి ఱెక్కలును ♦ జెందిన యందపు రాజహంసనై
నే వినువీధికేగితిన ♦ నిందితలింగ శిరంబుఁగాంచఁగా

— * బ్రహ్మవిష్ణువులు లింగాద్యంతంబులఁ జూడబోవుట *—

శ్రీవిలసిల్లునాహరియుఁ ♦ జెచ్చరలింగపదంబులారయన్. 224

క. శతయోజనాయుతంబుర ♦ జతవర్ణము మేరుశైల ♦ సమవిస్తృతమున్
సితతీక్ష్ణదశనమునునై, యతిశయనదమొప్పఁగ్రోడ ♦ మై వేగమునన్. 225

ఆ. పుడమిఁద్రవ్వకొనుచుఁ ♦ బోయెనధోభాగ, మునకు శేషకమఠ ♦ ములనుదాటి
పెద్దకాలమరిగి ♦ తద్దయునలసిపా, దములఁగనకమరల ♦ ధాత్రిఁజేరె. 226

వ. అట్లునారాయణుండు శ్వేతవరాహ రూపంబుఁజెందిన యనేహంబు మొదలు చేసి యిక్కల్పంబు శ్వేతవరాహ కల్పంబనంబడియెనంత.

క. నేనును జిరకాలము వినుపై నెగురుచుఁ బోయిపోయి ♦ బడలియడలియ
డ్డనియు నెగయఁగలేకథ, రానిలయముఁ జేరితినిశి ♦ రంబుఁగనకయే. 227

గీ. అంతనిరువురమన్యోన్య ♦ మరసికొనియ, శక్యమగుటయుశంభుతే ♦ జంబుఁగాఁగ
నెఱిఁగిధ్యానమొనర్చిమ ♦ హేశుఁ, దనదు, రూపమునుజూపఁగోరితి ♦ మోపిభక్తి.

—* శబ్దబ్రహ్మోత్పత్తి *—

మ. ఒకనాదంబు వినంగనయ్యెనపుడో ♦ మోమంచునుచ్చైస్స్వనం
బుకడున్ దీర్ఘము స్పష్టమై యటమొదల్ ♦ పొల్పొప్పెనాద్యస్వరం
బిఁకనాపైన ను కారమాపయిని నో ♦ ప్పింపౌమకారంబునుర్
బ్రకటంబౌ తుదినామమోమనుచు వి ♦ భ్రాజద్గతిన్ మీఱుచున్. 229

గీ. ఆద్యవర్ణంబి కారమా • నర్కబింబ, నిభము దక్కినమున, నగ్ని • నిభముగా ను
కార ముత్తరమునను మ • కారమిందు, మండలప్రఖ్యమై మధ్య • నిండుకొనియె.

క. శుద్ధస్ఫటికాకారం, బిద్ధము పరమాత్మ మమల • మీద్యప్రభమున్
సిద్ధానందము దృఢ మప, విద్ధపరిచ్ఛేదమగుచు • వెలసెనటుపయిన్. 231

వ. వెలుఁగుపడి యద్దాని నారయుచుండ నంత రాజీవాక్షుండు శబ్దబ్రహ్మాత
నుండునుం బరబ్రహ్మంబును బరమేశ్వరుండునగు మహాదేవునిఁ గాఁ గుఱితించె
నంత నాశబ్దంబునందు. 232

క. బీజము యోనియు బీజిగ, రాజిల్లెడు నాత్రివర్ణ • రాజములందున్
బీజమునలువ యకారము, భ్రాజిలునల యోని హరియు • వర్ణముమానీ! 233

క. వెలసెడు బీజి మకారం, బిల రుద్రుఁడుగాఁగవీర • లిటుక్రమముమెయిన్
విలసిలుడు రఖిలసర్గం, బలరఁగ మోహమునను గ్ర • హంబుసలుపుచున్. 234

వ. ఈ మువ్వురకు పైనఁ బ్రధాన పురుషేశ్వరుండగు మహేశ్వరుండు నాదా
త్మకమై యులరారునతండే యీత్రివిధంబులగు బీజబీజయోనులనుగ నాత్మను
విభజించి వెలయించె. అట్టిమహేశ్వరుండే యీలింగంబు. 235

గీ. అమ్మహాలింగమున బీజ • మగునకార
మాయుకారాత్మమగు • యోనియందుఁ జేర్పఁ
బడిపొదలి కాంచనాండమై • కరముచిరము
నీరమందుండె నెంతయు • నీటుమీఱి 236

గీ. వేయియేఁడుల కద్దాని • విశ్వభర్త
నీటినుండి వెలువఱచి • నూటినొక్క
ఘాతమున రెండుసేయనో • కండుపైక,
పాలమగుడు మఱొండయ్యె • వసుమతిగను

క. ఆయండమున విరించనుఁ, డాయతభుజుఁ డుద్భవిల్లె • నతఁడె జగములన్,
జేయును సర్గేశుండయి, యీయడె యోమనెడినాద • మెఱుఁగుఁడు మదులన్

గీ. ఆ యజుర్వేద మిటుసెప్ప • నల్లె నిజమ
టంచు ఋక్కులు సామంబు • లనియెనిట్లు
తెలిసి దేవేశుఁడగుమహా • దేవుగుఱిఁచి
యేముధ్యానము నొనరింప • నీశ్వరుండు 240

*— అక్షరమూర్తి ప్రకటనము *—

గీ. అక్షరాత్మకమగు రూప ♦ మపుడు కెంది
నగుచుమామెట్టయెదురుగా ♦ నగుపడుడుము
దమ్మినుసుడింప మేముని ♦ ద్దఅముఁగాంచి
నార మామూర్తి నెందుఁగా ♦ నఁగఁదరంబె 241

సీ. అలఅకారము మూర్ధ ♦ మాకారములలాట,మక్షులు కుడియెడ్మ ♦ లలఇ,ఈ,లు
విలసిల్లు కుడియెడ్మ ♦ వీనులై ఉద్వయి, ఋద్వయనే కపో ♦ లద్వయంబు
వలపల దాపల ♦ వనరునాసాపుటం, బులు ఌద్వయంబయి ♦ పొలుపుమీఱె
ఏకారమూర్ధ్వోష్ఠ ♦ మైకారమధరోష్ఠ, మో,ఔ,లు రదరాజి ♦యొప్పెనటులె

గీ. అ యనుస్వారము విసర్గ ♦ మల్లతాలు, యుగళి దక్షిణవామబా ♦హులు కవర్గ
మనుజవర్గంబటులెపాద ♦ములు టవర్గ, మనుదవర్గంబుగాఁగడు ♦మురువుమీఱె.

గీ. ఉదరము పవర్ణమైప్రక్క ♦ లొప్పె కుడియు,
నెడమలు ఫవర్ణము బవర్ణ ♦ మింపుమీఱ
స్కంధమలరొందెను భవర్ణ ♦ కలితమై మ
వర్ణమయ్యెను హృదయంబు ♦ వాసియమర. 243

క. యరలవశషసా,లేడును, వరుసదనర సప్తధాతు ♦ వర్గంబయ్యెన్
వలెనె హకారము నాభిగ, నరుదగు ఘ్రాణము క్షకార ♦ మైయొప్పెఁగడున్.

గీ. ఇట్లు వర్ణాత్మకంబౌ మ♦హేశతనువు
నేను హరియును గని వేడ్క ♦ నివ్వటిల్లఁ
దిరుగ నంతకుఁబయిఁ జూచి ♦ తిమి వరేణ్య
మంత్రమయమైనయీశ్వరు ♦ మహితమూర్తి. 245

వ. అందు నోంకారసంభవంబును గలాపంచకసంయుతంబును శుద్ధస్ఫటికాకారంబును, అష్టత్రింశదక్షరంబును, మేఘాకారంబును, సర్వధర్మార్థసాధకంబును, గాయత్రీపరిభవంబును, వశ్యకారకంబును, జతుర్వింశతి వర్ణాఢ్యంబును, జతుష్కళమును, బంచశతమును, గలాష్టకసమన్వితంబును, నత్యంతాభిచారికంబును త్రింశచ్ఛుభాక్షరంబును, యజుర్వేదసమాయుక్తంబును, బంచవింశచ్ఛుభాక్షరంబును, కలాష్టక సమన్వితంబును, సుశ్వేతంబును, శాంతికంబును, త్రియోదశకలాయుక్తంబును, లోహితంబును, నుత్పత్తి వృద్ధి సంహార కారణంబును

నేకాధికషష్టిపరిమితాక్షరంబును, నవ మంత్రం బులంబరికించితిమి. అట్లు మృత్యుంజయ మంత్రంబును, పంచాక్షర మంత్రంబును, జింతామణీ మంత్రంబును, దక్షిణామూర్తి మంత్రంబును, తత్త్వమసియను మహావాక్య మంత్రమును, గన్పట్టుడుభగవానుండగు నారాయణుం డేనునుజపించితిమంతనీశానుండునుం ద్రయీరూపుండును, బురుషుండును, బురాతనుండును, నఘోరహృదయుండును, సుందరుండును, లలితపాదుండును, విశ్వతోక్షికరుండును, బ్రహ్మాధిపతియును, సర్గస్థితిప్రళయకారణుండును, వరదుండు నీశ్వరుండు నగు మహాదేవునిం గాంచి యిష్టవచనంబులతో సన్నుతులఁ బొనర్చితిమి. 246

—* శక్తివిశిష్టేశ్వర సాక్షాత్కారము *—

క. శివుడంత శక్తియుతుఁడై, త్రివిలోచనుఁడై విభూతి • దివ్యన్ముఖుడై
వివిధాభరణతనుండై, యవిరళకృప దరిసెనంబు • నవుడొసఁగె వడిన్. 247

గీ. అంత మేమెంతొ సంతసం • బవుడుచెంది, మరల నద్దేవదేవునిఁ • గరముభక్తి
నుతిఁబొనర్చితిమంత నెఁయతులకరుణఁ, బ్రౌఢమైతగు నిగమస • ర్వస్వమిడియె,

గీ. దానవిజ్ఞానగరిమ నెం • తయునుజెంది, నార మచ్యుతుఁడపుడా యు • దార మూర్తి
గాంచి కేల్గవజోడించి • వంచితనువు, మించి వేడుకనిట్టుల • ర్థించి యడిగె. 249

ఉ. నీమదికెట్లు సంతసము • నెక్కొనఁజేయఁగఁజాలువారమో
యేమిట నీవు మెచ్చెదొ మ • హేశ్వర! నీదగు నర్చ యెట్టిదో
మేమొనరింపఁగాఁదగిన • మేలిమికృత్యమదేమొ! యిత్తఱిన్
బ్రేమడిమీఱఁ దెల్పి మము • బ్రీతులఁజేసియనుగ్రహింపవే. 250

చ. అనియడుగన్ మహేశ్వరుఁడు • హర్షముతోడ నిటుల్వచించె భ
క్తినిఁ గొని మీరలిప్పగిదిఁ • దేకువతో నుతిసల్పినందుకే
నును బరితోషమొందితి సు • రోత్తములార! శివుండనేను మీ
మనమున జంకుఁగొంకు నను • మానము మానివినుండు నానుడిన్. 251

—* శివుఁడు బ్రహ్మవిష్ణులకు లింగమును బూజించుఁడని చెప్పుట *—

క. లింగంబిది పూజింపుఁడు, లింగంబేనాదుమూర్తి • లీలమెయినిటన్
రంగుసెడి జగములన్నియు, భంగంబునుజెందుకతనఁ • బదమది యొదవెన్ 252

క. కూటిమి నాలింగంబును, మీటినయనురాగమొప్ప • మీరలుగొలువుం
డారసి మీయిష్టంబులఁ, దీరుతు సందియములేదు • దివ్యపజ్ఞుల్. 253

క. మీకెపుడిడుములఁ బెన్వగ, నేకూరినమామకీన ♦ శివలింగమున
స్తోకమతి నర్చనేయుఁడు, వీఁకఁజెనళియించు సర్వ ♦ విధములగు వెతల్. 254

క. పార్థివలింగము సల్పిను, ఖార్థులగుచుఁ బూజనేయ ♦ నభిమతముగ స
ర్వార్థముల నొసఁగువాఁడఁ గృ, తార్థులగుదు రెండుజనము ♦ లరయుండట్టుల్

చ. తివిరివినుండు మీరలు మ ♦ దీయతనూజులు వామగాత్రమం
దవిరళతేజ! గంటి నిను ♦ నబ్జజు దక్షిణమూర్తిఁ గాంచితిర్
భువనములన్ రచించు విధి ♦ పుష్కరలోచన! వానిఁబ్రోవు నే
ర్పవునటు లేనునున్ బయిన ♦ నారయుచుండెద మిమ్మునిచ్చలున్ 257

క. అని లింగపూజనక్రమ, మును మాకెఱిగించినంత ♦ మురిసితిమేమున్
వనజేక్షణుండు శంకరుఁ, గనిమరలన్ గోరెనిట్లు ♦ ఘనమగు వేడ్కన్ 258

ఉ. దేవ! వరంబు మాకిడమ ♦ దిన్ గృపఁబూనితివేని నేమునున్
బావనమైన నీకృపకుఁ ♦ బాత్రులమేని యనుగ్రహించి మా
కేవగనైనఁగాని చలి ♦ యింపని నీ పదభక్తి నీయుమా
నీవును మాకుఁదోడుగ జ ♦ నించి యొనర్పుమ సాయ మన్నిటన్

వ. అని యర్థించిన మహాదేవుండిట్లనియె.

ఉ. ఇచ్చితి నాదుభక్తిఁగడు ♦ హెచ్చగమీకు సురేశులార! పై
పెచ్చిఁక మీకు నూఁతగ భు ♦ విన్ ననుఁబుట్టు మటంచుఁగోరినా
రిచ్చమెయిన్ జగంబులను ♦ నేనరచింతును బెంతుఁ ద్రుంతు నే
నెచ్చట నెట్టి వైకృతుల ♦ నెప్పుడుఁ జెందనివాఁడఁ జూడుఁడీ 259

గీ. సచ్చిదానందరూపుఁడ♦సత్యమూర్తి, నగు పరబ్రహ్మమేనుమూ♦డగువిధముల
బ్రహ్మ విష్ణు హరాఖ్యలఁ ♦ బరఁగి సృష్టి,రక్షణాంతము లొనరింతు♦ఱట్టులేక.

ఉ. ఒక్కటిగాఁగనుండినమ♦హోజ్జ్వలతేజము మూఁడుమూర్తులై
చక్కఁగనంబడున్ భిదయ ♦ సత్యము బంగరు వొక్కఁడయ్యునర్
బెక్కులు సొమ్ములై తనరి ♦ భేదము లేక యొసంగు మృత్తుదా
నొక్కటి పెక్కురూపముల ♦ నొందియుఁ జెందదు వస్తుభేదమున్. 261

—*శివుఁడు బ్రహ్మముఖంబున రుద్రుఁడనై పుట్టెదనని చెప్పుట*—

క. మీయిప్సితంబు నిత్తటేఁ, ద్రోయంగాఁజాలనిఁకను ♦ దోయజగర్భా!
నీయలికంబునఁ బొడమెదఁ, జేయుమునామకరణంబుఁ ♦ జెలగెడు వేడ్కన్. 262

క. రుద్రుఁడను పేరు చేకొని, భద్రాత్మకమూర్తి నగుచుఁ • బరగుదు నాయీ
చిద్రూపమునకు నతని ల. సద్రూపంబునకు లేద•జా! భేదమెట్టన్. 263

గీ. మారలిరువు రటుల్ నాయ • మేయతేజ,
మైననున్ మాయకగ్గమై • యమరియుందు
రతడు ప్రకృతికిఁ గోఁ గక • యలరు నాదు
పూర్ణమగు నవతారమై • పొలుచు కతన. 264

ఉ. కావున నాకు రుద్రునకుఁ • గల్పన సేయకుఁ డెందు భేదపుఁ
భావము లాతనిఁ గొలిచి • భద్రములొందుఁడ తండు నేన నే
నావృషకేతుఁ డౌ జలము • లగ్నులచేరికఁ దాఁక రాని వా
నావిధి నేనునున్ గుణస • మాశ్రయమొందిన నొంద బంధమున్ 265

—* శివుఁడు త్రిమూర్తులకుఁ గృత్యభేదంబు నిరూపించుట *—

ఉ. నీవు రజోగుణంబున జ • నింపఁగఁ జేయు విధాత! లోకముల్
పావని నాదుశక్తి నిను • భారతియై భజియించు నెప్డు రా, జీవదళాక్ష!
సత్త్వగుణ • సేవధివై భువనంబు లేలునిఁ
శ్రీవనితాస్వరూపమునఁ • జెందును మామకశక్తి యట్టులే 266

గీ. ఇఁకను రుద్రుఁడు తామ, సం • బెనసి సర్వ,
లోకముల నంత మొందించు • వీఁక మెఱసి,
ఆతనిన్ జేరు నాశక్తి • యతులమూర్తి,
కాళికయనాఁగఁ బేర్మిఁ బ్ర • ఖ్యాతయగుచు

క. అంతస్సత్త్వుఁడు రుద్రుం, డెంతయుఁ దమమెనయు వెలికి • నీవును నటలే,
నంతస్తమస్కుఁడవగుచు, వింతగ సత్త్వ గుణుడవయి • వెలసెదు వెలికిన్ 268

గీ. అజుఁడు బహిరంతరంగము • లందు రజము, నే ధరించునుగానిన • న్నిష్ఠఁ గోరి
తొలిభవంబునఁ దపసొంది • కొలిచినట్టి కతనఁ దత్ఫలమునఁ బుట్టుఁ • గాంతుననఘ!

ఉ. సాయమొనర్తు మీకిఁకను • సర్వవిదార్థములందు మీరునున్
బాయక నన్నుఁ గొల్వుఁడు శు • భంబగు నంబుజనేత్ర! నీకు నా
కేయెడ భేదభావమది • యెప్పుడు గల్గదు నేను నీవ నీ
వేయయి గానుపింతునిఁ క • నేనును రుద్రుఁడనై జగంబునన్. 270

చ. నలువకు మించినట్టి యల • నాక విరోధుల గీటడంపుని
చ్చలు వివిధావతారములఁ • జక్కఁగ నొంది జగంబులేలునీ
యలవికి మించినట్టి దను • జాగ్రణులన్ సమయింతు నేను నన్
దలఁపుము సంకటంబులని • తాంతము గాచెదరుద్రమూర్తినై 271

క. నీకునునాకును భేదము, లేకున్నను నెవ్వడేన్ జ • లింపకమదిలో
లేకియయి భేదమెంచిన, చీఁకటినరకంబుమాతఁ • జేడ్పడెడు హరీ! 272

ఆ. నన్నుఁబూజచేసి • నిన్నునిందించిన, నిన్నుఁబూజచేసి • నన్నుదూఱ
సందియంబులేక • శమనునిశిక్షకుఁ, బాత్రమగుదురంతు • పంతులేక 173

క. మఱియుఁ ద్రిమూర్తులయెడనే, మొఱకైనను జెడుతలంపుఁ•బూనినయెడ వాఁ
డరమర లేక యెచెడున, చ్చెరువిందుల లేదెఱుంగు•శ్రీహరి! యెపుడున్

—• బ్రహ్మవిష్ణ్వాదుల కాయుర్నిరూపణము •—

గీ. ఇఁకను మీకును సర్గర ప్రకరమునకు,
మనుజులకు నాయువునుదెల్పె • దను వినుండు
కృతయుగము త్రేత ద్వాపరాం • కితముగ
లియు, గంబునానొప్పు నాల్గుయు • గంబులిలను 175

గీ. ఆచతుర్యుగ సాహస్ర • మైన నజున, కగునహంబట్లెరాతిరి • యగును ముప్ప
దిట్టి దినములకొక నెల•యెసఁగునివియుఁ,బదియురెండైననొక యేఁడు•పరిథవిల్లు

క. అట్టిశతవత్సరంబులు, బిట్టుగనాయువగు విధికి • విధియేఁడొకఁడౌ
నెట్టననీకొకవాసర, మట్టిదినంబుల శతాబ్ద • మాయువునీకౌ. 277

ఆ. జలజనయన! నీదు • సంవత్సరంబొకం, డగును రుద్రునకున • హంబొకండు
అట్టివాసరముల • హాయనశతమైన, రుద్రుఁడపుడునరుని • రూపుదాల్చు.

వ. మఱియువినుండు త్రిమూర్తులకు నఖిలదేవ గంధర్వ దనుజ మనుజాది దేహు లకుఁ బ్రతిదినం బుచ్ఛ్వాస నిశ్వాసంబు లిరువదియొక్క వేయి యాఱు నూఱులు ప్రవర్తించుచుండు నట్టి ప్రవర్తిల్లిన దినంబుల మానంబుతో నగు సంవత్సర శతంబులు వారికాయుర్దాయమగు నీక నుచ్ఛ్వాస నిశ్వాసంబు లాఱైననొక్క పలంబగు నట్టివి యఱువదియైన నొక్కఘటియగు నాఘటికా షష్టియైన నొకపవలును రాతిరియునగును. సామాన్యజనులకీ యుచ్ఛ్వాస

నిశ్వాసంబుల దెలియంగ నెఱింగి లెక్కపెట్టుట గడుదుర్లభంబు. యోగులగు
వారలకయ్యది సులభంబింక మీరడిగిన వెల్లం దెలిపి మీయభీష్టవరంబులనిచ్చితి
నీపిదపం జెచ్చెర బ్రహ్మ లలాటంబున నీలలోహిత రుద్రుండనై పొడసూపుదు
మీరనవరతంబు లింగపూజనం బొనరింపుచు నా విధించినయట్లు సర్గాదుల
రచించుచుండుండని మహేశ్వరుం డంతర్ధానంబు నొందెనంత నవ్వార లతి
భక్తితో లింగంబు నర్చించిరది మొదలు లింగపూజనంబు ప్రసిద్ధంబై సర్వ
జన సేవితంబై యొప్పె నని పద్మసంభవుండు నారదునకుం జెప్పెననుడు నంత
సూతునకు మునులిట్లనిరి. 280

గీ. లింగపూజాక్రమంబున ◆ లికనయనుఁడు, జలజనేత్రునకును విరిం◆చునకు గలరి
చెప్పెనంచాడితిరది యే◆చందమో? యె, ఱుంగఁజాలము చెప్పుమ◆నంగ నతఁడు.

క. మఱిసి యటులే వచించెద, వరమతులింక వినుఁడు శివుఁడు ◆ వైకుంఠునకున్
సరసిజభవునకు నుడివిన, తెఱఁగు◆నిజాత్మజులకఁ జుఁడు దెలిపె ముదమునన్. 282

ఆ. ఆసనత్కుమారు ◆ డస్మద్గురునకుప, మన్యునకును జెప్పె ◆ మాన్యమూర్తి
నాసతీర్థులకును ◆ నాకును మాగురుం, డాదరమునఁ దెలిపె◆వ్యాసమౌని. 283

గీ. అతులచారిత్రుఁ డుపమన్యుఁ◆డల్లెకృష్ణు, నకు వచించెను లింగార్చ◆నాక్రమంబు
మీకు నటులేను దెల్పెద◆మీర లెఱిఁగి, చేయుఁడు మహేశలింగార్చ◆సిద్ధులొనరు

క. నారదమునియడుగుడు న, న్నీరజగర్భుండు చెప్పె◆నేరిమి మీఱన్
గూరిమిఁ గుమార! శివపూ, జారీతి వచింపఁ దరమె◆శతసమలకునున్. 284

వ. వినను సంక్షేపంబుగాఁ జెప్పెదను వినుము.

క. ధర బ్రహ్మక్షత్రియ వి, ట్చరణోద్భవు లాంధ్రు మగలు ◆ శర్వసమర్చన్
నిరతులయి చేయఁ జెల్లును, దరమారసి వారివారి ◆ ధర్మానుసృతిన్ 285

శా. ఆయుష్మంతులు వంశకర్తలును నీ ◆ డ్యప్రజ్ఞులౌ పుత్రులన్
జాయన్ బుణ్యగుణోత్తమన్ రమణి వి ◆ జ్ఞానాఢ్యయౌ విద్యనా
త్మాయత్తంబగు మేటిభాగ్యమును దీ ◆ ర్ఘాయుస్సు నారోగ్యమున్
శ్రీ యొప్పొందు మహేశపూజన మిడున్ ◆ సిద్ధంబు పుత్రోత్తమా! 286

ఆ. శివుని పూజ నెపుడు ◆ సేయని చెనఁటికి, నాల్గువిధములౌన ◆ నర్థములు ఘ
టిల్లు దెవులు లేమి ◆ డియు రాజశిక్షయు, వడిసిపోని ఋణము◆కొడుక! వినుమ

— శివపూజావిధానము —

క. ప్రొద్దు పొడుచుటకు మున్నే, నిద్దురవిడి శివుని హరిని • నిజదేశికునిన్,
హృద్దేశంబునఁ జేర్కొని, యద్దివిషత్తీర్థరాజి • నాత్మఁదలఁచియున్

వ. అంత

గీ. దక్షిణాశకరిగి మలో•త్సర్జనంబొ,నరిచిమ్మైదు తడవలు భూ•సురుఁడు మృత్తిఁ
బడసి పాయువుఁగడుగఁగా•వలయుగుహ్య, మొక్కపరిశుద్ధిసేయఁగ•నొప్పునిలను

గీ. క్షత్రియుఁడు నాల్గుమాఱ్లూరు • జాతుఁడును ద్రి
వారము జఘన్యజుఁడును ది్వ • వారమాడు
వారు శూద్రుసివలె మట్టిఁ • బడసి పాయు
వును గడుగవలయును గుహ్య • మునునొకపరి 290

క. ఎడమచెయి పదియుమాఱులు, కుడిచేతిని నేడుమార్లు • కుడియెడమల నే
ర్పడు కరచరణముల నటుల్ • గడుగవలయు నొక్కమాఱు • కల్మషమవియన్

వ. అటుపిమ్మట దంతధావనమునకై ద్వాదశాంగుళ ప్రమాణంబుగాదంతకాష్టంబుఁ గొని తద్ధావనంబు సేయవలయును. క్షత్రియ విట్ఛూద్రులు క్రమంబుగ నంత నొక్కొక్క యంగుళ పరిమాణంబు తగ్గించి దంతయష్టిన్గొని దంతధావనంబు సేయవలయు నిది ప్రతిపష్షష్టీనవమీ పర్వంబులందును, రవివారంబులందును శ్రాద్ధదినములు మున్నగు నిషిద్ధదినములందును జేయగిట్టదు. అట్టి యనర్హదినంబులందు దంతధావనార్థంబు పదిరెండుతడవలం జలులతోఁగంతూషంబు సేయనగు-అనంతరంబు తీర్థాదులందు సమంత్రకంబుగ స్నానమాడవలయు నటుపిమ్మట నాచమనముచేసి తడివస్త్రంబుల విడిచి ధౌతపటంబుల ధరించి యేకాంత సుస్థలంబునం గూర్చుండి సంధ్యావిధి ననుష్ఠించి మనంబు సుస్థిరంబొనర్చి పూజాగృహంబుఁజేరి స్వాసనంబులఁ గూర్చుండి న్యాసాదికంబులొనర్చి క్రమంబుగఁ పూజావిధి నారంభము సేయవలయును.

తే. గీ. అష్టదళపద్మము రచించి • యందుముందు
భద్రకరివక్త్రిఁ గొలిచి దా • వారికులను
దిక్పతులఁ బూజచేసియెం • తేనిఁ బీఠ
పూజనముచేసి యట లింగ • మూర్తి నునిచి. 293

సీ. ఆచమనముచేసి • హస్తంబులన్ గడ్గి, కొనియుఁబ్రాణాయామ•మును నొనర్చి
పంచవక్త్రుని దశ • బాహు శుద్ధస్ఫటి, కాకారు శంకరు • నాత్మఁగొలిచి

శంభుసారూప్యంబు • స్మరియించి యఘమును, దహియించి తనుశుద్ధిఁ • దనరఁజేసి
మూలమంత్రమ్మున • నొలిఁగరన్యాస, మట్లె యంగన్యాస • మమరసల్పి

గీ. పాద్యమునకర్ఘ్యమునకును • బరగనాచ,మనమునకుఁబాత్రనవకంబు • నొనరనిల్పి
వానిపై దర్భలనుజేర్చి • వరుసవారి,తోడనభ్యుక్షణముచేసి • తోయమునుంచి. 295

గీ. షట్పాది— ప్రణవమును స్మరియించుచుఁ • బాద్యపాత్ర,
యందుశీరంబుఁ జందనం • బమరఁజేర్చి
జాతి కంకోల కర్పూర • జాతచూర్ణ
ములను వటమూలజతమాల • భూజజముల
రజములను నాచమనపుఁబా • త్రలఘటించి
యన్నిటను జందనద్రవ్య • మమరఁజేసి. 296

క. శ్రీ నీలగళుని సన్నిధి, లో నందీశ్వరుని నిల్పి • లోలుపమతి సు
ధ్యానావాహనములచే, స్నానసుగంధాది పూజ • నమఁ జేయవలెన్

వ. అనంతరం బందు శివునకుఁ బూర్వాదిశయందు నణిమను, దక్షిణంబున లఘి
మను, పశ్చిమంబున మహిమను, ఉత్తరంబందు గరిమను, నూర్ధ్వంబున,
బ్రాప్తిని, నాగ్నేయంబునఁ బ్రాకామ్యంబును, నిరురుతిదిశను నీశత్వంబును,
వాయవ్యంబున వశిత్వంబును, నీశాన్యంబందు సర్వజ్ఞత్వంబును, కర్ణికయందు
సోముని, సోమునికిఁ గ్రిందుగ సూర్యుని, సూర్యాధః ప్రదేశంబునఁ బావకునిఁ
బావకునికిఁ గ్రిందుగ ధర్మాదులను, సోమునికి వెనుక గుణత్రయంబును,
జతుర్దిక్కులందు నవ్యక్తాదులను, గ్రమంబునఁ గల్పన సేయవలయును.

మఱియుఁ బరమేశ్వరునకు సద్యోజాత మంత్రంబున నావాహనంబు
చేసి వాసుదేవ మంత్రంబున సింహాసనోప వేశనంబును, దత్పురుష మంత్రం
బున సాన్నిధ్యంబును నఘోర మంతంబున నిరోధానంబును, నీశాన మం
త్రంబునఁ బాద్యాచమనార్ఘ్యంబుల నొసంగి పూజఁగావించవలయును. ప్రత్యుప
చారంబునందుఃప్రణవాదిగ నమోంతముగ నర్చించవలయును. పరమశివుని
సుగంధ చందనోదకంబులఁ బంచామృతంబులఁ బుష్పోదకంబుల ఫలరసంబులఁ
బ్రణవముచే నభిమంత్రించి యభిషేకముచేసి శ్వేతవస్త్రంబునం దడియొత్తి,
భస్మలేపనంబొనర్చి వేగిరంబుగఁ జందనం బర్పింప వలయును. అటుమీఁద
సుందరంబులు నక్షతంబులగు శ్వేతతండులంబులను గుశాపామార్గ పాటలీ

కర్పూరంబులను, జాది, సంపెంగ, తెల్లగన్నేరు, మల్లె పూవులను, దుమ్మి పూవుల, జమ్మిపూవులఁ గలువలఁ గ్రొత్త్రొత్త రకంబులగు సుందర సుగంధ పుష్పంబులను, గోమల బిల్వదళంబుల నర్చించవలయును, మఱియు నభిషేకం బందు జలధార సమంత్రకంబుగనే యర్పించవలయును. ఆ మంత్రంబులను గూడ నుడివెదను వినుండు. రుద్రంబును, నీలరుద్రంబును జమకంబును, శ్రీసూక్తంబును, రాత్రిసూక్తంబును, హోతారంబు, అథర్వశిరస్సు, అథర్వ శిఖయు, శాంతియు, వరుణంబును, సామంబును, పుష్పసూక్తంబును, బురుష సూక్తంబును మృత్యుంజయమంత్రంబును, పంచాక్షరంబు మున్నగునవి. వీనిఁ బఠింపుచు సహస్ర జలధారలతోఁగాని ఏకోత్తరశతధారలతోఁగాని యభిషేకము చేయవలయును. అనంతరము మరల విభూతి చందనాక్షత కుసుమ బిల్వంబుల లింగమున కర్పించవలయును. పిమ్మట ప్రణవోచ్చార ణంబున ముఖ వాసన లొసంగి ధూపదీప నైవేద్య తాంబూల నీరాజనంబుల సమర్పించి నానావిధధ్యాన మంత్రపఠనంబుతో మంత్రపుష్పంబిడి నమస్క రించి పునరర్ఘ్యంబిచ్చి సుందరసుమంబులం బాదంబులందుజల్లి నిలిచి దోయిలి వట్టి యిట్లు శంకరునిఁ బ్రార్థించవలయును.

క. ఎఱిఁగియొ యెఱుఁగకయో నిన్, బరమేశ్వర! కొలిచినాఁడ•భాస్వరకృప నీ వరసి సఫలం బొనర్పుము, కరుణాకర! భక్తలోక • కల్పవలాశీ! 299

గీ. ఇట్లు విజ్ఞాపనయొనర్చి • యాశు మాళి, విరుల నర్పణచేసి భూ • సురులతోడ స్వస్తిమంత్రంబులను లెస్సఁజదువఁజేసి, మార్జనముచేసి శివుని న•మస్కరించి.

క. శివ! నీదు భక్తినొసఁగుము, శివ! నీదు ప్రపత్తినిడు స•సిగనేజని నేన్ శివ! నీదు భక్తి నొసఁగుము, శివ! నీదు ప్రపత్తినిమ్ము • చేమోడ్పులివే.300

గీ. ఇట్లు శంకరుఁ బ్రార్థించి•యెంతయేని, భక్తితో గళనాదంబుఁ • బట్టి మ్రొక్కి హరునిపరిచారగణములు•కెఱఁగియర్చననుసమాప్తియొనర్పఁద•గునుముదమున

గీ. ఇట్లుశివభక్తుఁడై యెవఁ•డీశ్వరార్చ, నముఁబొనర్చునొయవ్వాని•కమరునఖిల సిద్ధులును సకలాభీష్ట • సిదులును న, తండు వక్తలలోన ను•త్తమతఁదనరు.302

క. రోగంబును వగపును హ్రా, ద్వేగంబును గలుషములను•విసమును బుణమున్ బోగొట్టు శివసమర్చన, బాగుగఁగళ్యాణమిచ్చి • పాలించునిలన్. 303

• ఈ వచనంబందు స్పష్టార్థము కొన్ని పదంబులందు సంధి చేయలేదు.

—* నారదుఁడు బ్రహ్మదేవుని శివపూజనుగుఱించి యింకను జెప్పుమనుట *—

ఆ. ఇట్లు చెప్పినాఁడ • నీశ్వరార్చనవిధ, మింక నేదివినఁగ • నెంచినాఁడ
వదుగుమన్న నాతఁ • డలరియిట్లనె దేవ?, మఱియు జెప్పుశివసమర్చఁగుఱిచి.

వ. అనినవనజోద్భవుండిట్లనియె.

చ. వినుము కుమార! యొక్కపుడు • వేడుకతో సురలన్ మునీంద్రులన్
గని యిటులంటి శాశ్వతసు • ఖంబును నెవ్వరు గోరువారలో
ఘనతర సిద్ధులన్ వలచు • కాముకులెవ్వరో వార నెల్లనన్
వెనుకొనిరండనాన్ గదలి • వేగిరమట్టులె వచ్చిరందఱున్. 306

ఉ. అంతనె వారలేను గల • శాబ్ధిని జేరఁగఁబోయి యందుఁదై
త్యాంతకు నాదిదేవు వన • జాక్షుని డాఁసి జోహారుచేయ న
ల్లంతనెయమ్మహాత్ముఁడు ర • యంబునఁగన్గొని మీరలందఱున్.
వింతగఁజేరినా రిటకు • వేగవచింపుఁడు కారణంబనన్. 307

ఉ. ఏమువచించినారము ర • మేశ్వర! మాకెఱుఁగంగఁ జెప్పుమా
ప్రేముడి నెవ్వనిన్ గొలువఁ • బెంపఱి దుఃఖము లెల్లడుల్లునా
నా మధువైరి యిట్లయె • నక్కట యంబుజగర్భ? యేను నీ
వీమునులున్ సురల్ వినమె • యింతకుమున్ను వచింతునైననున్. 308

—* బ్రహ్మకు విష్ణుమూర్తి శివలింగపూజ - సర్వార్థకారియనుట *—

చ. కనుఁగొనలేదె నీ వఖిల•కారణకారణు నిర్ధమూర్తిఁబా
వన కరుణాధురంధరుని • భర్గుని భక్తజనావనోద్యమున్
ఘనతరదుఃఖనాశకుని • గంజభవా! శివలింగపూజనం
బున కురు వెందులేదదియె • పోకడచున్ బ్రుదటి సర్వశోకముల్. 309

వ. ఇంకను.

ఉ. దారను బుత్రులన్ ధనము • దార్ఢ్యము నాయువు రాజ్యలక్ష్మి వి
స్తారసుఖంబులన్ యశము • స్వర్గము మోక్షముఁ గోరువారలేన్
గూరిమి లింగపూజనముఁ • గోరి యొనర్పఁగఁ జెల్లునట్టు లె
వ్వారలు సేయకున్న నిఁక • వానినిఁ గానఁగలేరు రూఢిగన్. 310

క. శివభక్తిఁ గొనినవారలు, శివలింగము నెప్డు పూజ ♦ చేసెడువారల్
శివునిన్ దలంచువారలు, భవదుఃఖంబులను దొలఁ ♦ బాయుదు రెందున్. 311

ఆ. విష్ణు విట్లు సెప్ప ♦ విని వేల్పులెల్లరు, పొంగి శంభులింగ ♦ పూజనంబు
సేయఁగడఁగి వేగ ♦ శ్రీనాథునడిగిరి, లింగములను గడఁగి ♦ లిప్పమెఱయ. 312

క. హరి యంత విశ్వకర్మను, సరగునఁ బిలిపించి శిల్పి! సత్వరముగ శాం
కరలింగములను నొనరిచి, సురలందఱ కీయుమనిన ♦ సులువుగ నతఁడున్. 312

*— హరిబ్రహ్మాదులు శివలింగములను ధరించి పూజించుట *—

వ. అర్వాత నెఱింగి శివలింగంబుల నిర్మించి దివ్యవరుల కీయుడు నాదరంబున నవ్వానిని శివేచ్ఛతోఁ బరిగ్రహించి యుత్తమాంగంబులం దిట్లు ధరించి పూజించిరి. 313

గీ. ఇంద్రనీలమయంబు మ ♦ హేశలింగ, మద్ధిధరియించిపూజించె ♦ నబ్జనయనుఁ
డట్టులె హిరణ్యలింగంబు ♦ నర్థిఁ దాల్చి, పూజఁగావించెనలరి స ♦ రోజభవుఁడు

సీ. పటికంబులింగంబుఁ ♦ బద్మాలయ గ్రహించి, కొలిచెనిండారెడు ♦ కుతుక మొదవ
బ్రహ్మణియును రత్న ♦ భాస్వరలింగంబుఁ, బడసి యర్చించె వి ♦ స్ఫారభక్తి
పద్మరాగమయంబ ♦ భవలింగమును గొని, పూజ గావించెన ♦ ముచినిహంత
దండధరుండు ని ♦ తాంతపీతమణీర, చితలింగ మొంది య ♦ ర్చించె నిష్ఠ
శ్యామలపులింగమర్చించె ♦ నంబువిభుడు, వజ్రలింగంబుఁగొలిచె ది ♦ వాకరుండు
కైరవామోదకరుఁడు ము ♦ క్తామణిమయ, లింగమును జెంది నైష్ఠిక ♦ లీలగొలిచె

క. వసువులువిశ్వేదేవులు, కుసిమెయిరౌప్యమయ మార ♦ కూటమయములొ
పసినెలదాలుపులింగము, ల సమర్చన చేసిరొంది ♦ లలితాంగములన్. 316

క. పవడపులింగము భోగి, ప్రవరులు తామ్రకృతలింగ ♦ రాజము నాది
త్యవరులు దస్రులిఁకన్ బా, ర్థివలింగముఁ జెంది కొల్చి ♦ రి మునిలలామా. 317

గీ. అర్చనాపద్ధతిని దివ్యు ♦ లందఱికిని, దెలిపె విష్ణుం డమరులేను ♦ దేఁకువెసఁగ
జలజనయనుని సెలవొంది ♦ సత్వరముగ, నాత్మధామములొందితి ♦ మందఱమును.

వ. అంత. 319

క. పుట్టుకలందును మనుజుని, పుట్టుక శ్రేష్ఠమవునందుఁ ♦ బూతకులమునన్
బుట్టుట యెక్కుడు పుట్టియు, నట్టుగొనక జాతికర్మ ♦ నడువఁగవలయున్. 320

క. జ్ఞానం బొదవెడుదనుక న, నూనంబుగ జాతికర్మ • నొనరింపవలెన్
జ్ఞానము మోక్షము నిడు నను, మానము లేదించుకేని • మౌనిప్రవరా! 321

గీ. కర్మయజ్ఞ సహస్రంబు•కన్న దాప,సవ్రతం బది మేలగు • సరణి మించుఁ
దాపసవ్రతమునకన్న, ధ్యానయజ్ఞ•ముత్తమంబగు నది జ్ఞాన•మొదవఁజేయు.

వ. ఆ ధ్యానయజ్ఞం బొనర్చినవానికి శివుండు సన్నిహితుం డగును. వానికిఁ బ్రాయశ్చిత్తమక్కఱలేదు. మఱియు నట్టివానికి సుఖదుఃఖంబులు, ధర్మాధర్మంబులు గానవ్పట్టవు. ఇఁకను లింగము బాహ్యమనియు నాభ్యంతరమనియు రెండువిధము లొప్పు. బాహ్యము స్థూల మాభ్యంతరంబు సూక్ష్మంబు, కర్మయజ్ఞంబొనర్చువారు బాహ్యలింగ పూజనప్రియులు. ఆధ్యాత్మికమగులింగంబు ప్రత్యక్షంబు గానివారలకీ బాహ్యలింగంబే శరణ్యంబు– ఈ స్థూల లింగంబున వారలు సర్వోపచారంబుల నర్పింపఁజెల్లు, జ్ఞానులగువారమలంబు నవ్యయంబు నగు సూక్ష్మలింగంబు నర్చింతురు. అట్టివారికిఁ జిత్తంబందు సకలమనియు, నిష్కళమనియెడు విచారంబు గలుగదు. ఎల్ల జగంబీశ్వర మయంబై కన్పట్టు విహితా విహితంబులందు విధినిషేధంబులు గూడ నవ్వారలబాధింపవు. 323

క. సలిలంబందలి పద్మము, సలిలంబునఁజెదరిపోని • చందమున మునీ!
యిలు విడువకున్న జ్ఞానియు, బలితంబగుకర్మబంధ • పటలిఁజొరఁడిలన్.

వ. ఇఁకనిట్లు జ్ఞానసిద్ధివఱకుఁ గర్మలనొనర్పఁదగు నటుమీఁదనొక్క శివపూజను మాత్ర మొనర్పందగును.

క. రవి యొక్కఁడైనఁ జెలువుల, భువి బావులఁబెక్కురట్లు•పొలుచునటులె శ్రీ
శివుఁడొకఁడె సదసదాత్మక, మవుసర్వజగంబెలుంగు•నాత్మమున మునీ! 324

వ. ఇట్టు హృదయంబున సర్వంబు సాక్షాన్మహేశ్వరునిగ నెఱుంగుటకై ప్రతిమాద్యర్చనంబు ప్రతిపాదింపఁ బడియె.

గీ. చెలఁగి యుచ్చైఃపదంబును • జేరఁబోవు, నట్టివానికి యూఁత యె•ట్లవసరంబొ
నిర్గుణజ్ఞానసిద్ధికై • నియత విగ్ర,హార్చనం బవలంబనం•బై తనర్చు. 325

వ. ఇందున నెల్లవారలకు జ్ఞానసిద్ధికై స్వజాతి కర్మాచరణం బావశ్యకంబు. దేహికీశ్వరపూజనంబులేక పాతకంబు దొలంగదు. అద్ది దవులఁబాయకున్న జ్ఞానసిద్ధి యమరదు. పాపంబు దొలంగిన సర్వంబు నిర్మలంబగు. 326

క. మలినపటము రంగద్దిన, వెలవెలఁ బోయెడునుగాక • వెలయునె చెలువై
మలినతఁగడిగిన పైరం,గలరెడు నమలమతి జ్ఞాన•మలరునటు. సుతా. 327

గీ. జ్ఞానవిజ్ఞానములనెల్ల • సంతరించుఁ
జలనమొందని భక్తి త•ద్విలసనమున
కారయఁగ సద్గురుఁడు మూల • మట్టి గురున
కగును మూలంబు సత్సంగ • మవనిలోన. 328

గీ. సాధుసాంగత్యమున నబ్బు • సద్గురుండు, నతనిచే మంత్ర మద్దాన•నమరు భక్తి
దాన జ్ఞానంబుసిద్ధించు•జ్ఞానమదియుఁ, గూర్చువిజ్ఞాన మది భిదఁ•గూలఁజేయు.

క. భేదము సుడిఁగిన దుఃఖం,బేది యతండే మహేశుఁ • డెల్లవిధములం
దీదృశుఁ డపురూపంబగు, నేదేవత లేనివాని • నెన్నుదురు భువిన్. 330

గీ. మృచ్ఛిలామయదేవు•లమేయ నీర, మయములౌ తీర్థములు జ్ఞాన•మయునిఁబోల
వవ్వి తడవుగ శుద్ధిసే•యంగనోపు, దరిసెనమున నె సాధులం•తయు ఘటింత్రు.

వ. కావున నట్లు జానసిద్ధికై దేవతార్చనం బావశ్యకంబు, అందుఁగూడ శివలింగ
పూజనం బత్యంతావశ్యకంబు. 332

గీ. అఖిలలోకైకమూలమా • హరుసిఁ గొలువ,
సర్వదేవులఁ గొలిచిన • సరణి యమరు
జలము మూలమునం జేర్ప • శాఖలెల్ల
నలరు నవి వాడ మూలమే • మట్లుచెడదు. 333

వ. అనుడు నారదుండు మహాత్మా! నారాయణుఁడు సురలకందఱి కెట్లు శివపూజా
విధి నెఱింగించెనో యద్ది వక్కాణింపుమన్న శతానందుం డిట్లనియె. 334

—* విష్ణుమూర్తి దేవతలకుఁ జెప్పిన శివలింగపూజా విధానము *—

క. అరుణోదయమునకును మును, ధరామరుఁడు నిదుర లేచి • తద్దయు భక్తిన్
శిరసున నంజలిఁ జేరిచి, పరమేశ్వరు నిత్తెఱఁగునఁ • బ్రార్థించవలెన్. 335

క. శివ! ధర్మంబే నెఱిఁగియుఁ, బ్రవృత్తిగొనకుంటి నందుఁ • బ్రజ్ఞనువిడి నే
శివ! యట్లధర్మమెఱిఁగియు, నివృత్తిఁగననైతి నెట్లొ • నేరుపు! హితవున్. 336

వ. అని యర్థించి గురుపాదుకల సంస్మరించి కాల్యావసరంబులఁ దీర్చికొని యవ
కాశంబునుబట్టి నదియందుఁ గాని గృహమందుఁ గాని నియతంబుగ స్నానం
బొనర్పవలెను. 337

గీ. రవిదినంబున గ్రహణ సం॥క్రాంతులందు,
శ్రాద్ధదినమందును నుపవా॥స దినమందు
సకల తీర్థంబులందు నా ॥ శౌచమందు
స్నాన మది వేడినీళ్ళతో ॥ సల్పఁజనదు.

వ. మఱియుఁ దైలాభ్యంగనంబుఁగూడ నిట్లే వారంబులు సూచియొనర్పఁ దగును. ప్రతినిత్యంబు నభ్యంగనము సేయువారలకెపుడును దోసంబులేదు. అందునావనూనెతోఁ దలంటుకొనువారల కొక్క గ్రహణంబునఁ దక్కఁ దక్కిన సమయంబులందు నిషేధంబులేదు. మజ్జనానంతరము దేవఋషి పితృతర్పణంబొనరించి ధౌతవస్త్రంబుఁ గట్టి శుచిప్రదేశంబున, మృగచర్మంబునఁగాని దర్భాసనాదులందుఁ గాని గూర్చుండి భస్మత్రిపుండ్రంబుల ధరించి రుద్రాక్ష ధారణం బొనర్చి నిత్యకర్మలను జపతపోదానంబులను సల్పి పూజాద్రవ్యంబుల నెల్ల సాన్నిధ్యమునందుఁ జేర్చుకొని గురువందనంబుచేసి సంకల్ప పూర్వకంబుగఁ బరివార దేవతాయుక్తంబుగ శివునిఁ బూజించవలెను.

గీ. ముందుగా గణనాథునిఁ ॥ బూజచేసి, కొమరుసామిని దౌవా రి॥కులను గొల్చి
కుంకుమసుగంధచందన॥కుసుమధూప, దీపనైవేద్యముల, నుమన్॥దీర్చికొల్చి.

వ. అనంతరంబున నాచమనఁ బ్రాణాయామంబుల సల్పి యఖండ దీపారాధనం బొనర్చి పద్మాసనంబునఁ గాని భద్రోత్తానపర్యం కాసనంబులందుఁ గాని సుఖంబుగఁ గూర్చుండి యనన్యమానసుండై బాణలింగంబును గాని, సువర్ణ రజతలింగంబును గాని, పార్థివలింగంబును గాని మూలమంత్రోచ్చారణం బుతోఁ బంచముద్రలఁ జూపించి యావాహన స్థాపన సన్నిధాపన సన్నిరోధ నావకుంఠనంబుల నొనర్చి. 340

సీ. కప్పురంబునకన్నఁ ॥ గడు తెల్లనగువాని, నెలరేక తలపైన ॥ నెగడువాని
జడలచొళ్లెము నెంతొ॥చక్కఁదాల్చినవాని, వెలిబూది నుదురున॥వెలయువాని
నేన్గుచర్మంబు బి॥ట్టెలమిఁగట్టినవానిఁ, బులితోలు బుజములఁ ॥ బొలుచువాని
పెనుపాపపేరులఁ ॥ బేర్మినొందినవాని, నందిపెక్కెమున మి॥న్నందువాని

గీ. వెండికొండను గాపురం॥బుండువాని, గట్టురాచూలిఁ గట్టుకొ॥న్నట్టివాని
నజగవంబను పెద్దవి॥ల్లమరువాని, నెల్లజగముల కొడయఁడై॥ యేలువాని.

క. దాసజనంబును గడుసు,ల్లాసంబున మనుచు వాని • లలితకృపాశ్రీ
భాసురుని బరమశివునిన్, వాసిమెయిన్ బూజసేయ•వలయును మానీ! ౪౩

వ. ఆసన పాద్యార్ఘ్యాచమనంబులొసంగి ససుగంధచందనోదకధారల షడంగము లతో శతరుద్రీయ చమకానువాకంబులతో నేకాదశవారము లభిషేకముచేసి శుద్ధ వస్త్రంబుతోఁ దడి యొత్తవలయును. అటుపిమ్మట నాచమనంబొసంగి వస్త్రంబుల నర్పింపవలయు నామీఁద తిలలు, యవలు, గోధుమలు, పెసలు, మినుములు, శివునికి మంత్రంబులతో నర్పించి యటుపైఁ బద్మంబులు, శంఖ పుష్పంబులు, ధుత్తూరంబులు, దుమ్మిపూవులు, మందారకుసుమంబులు, బిల్వ దళంబులు దులసీపత్రంబు లర్పింపవలయును. అన్నిటియందు బిల్వదళంబు లుత్తమోత్తమంబులు. వీని యర్పణంబున సర్వసిద్ధులు సేకూరు ననంతరము సుగంధచూర్ణముల నత్తరువుల నర్పించి గుగ్గుల్వగరు ధూపంబులు దీపంబులు నొసంగి యిట్లర్చించుచు బునరర్ఘ్యం బీయవలయును.

క. ఇమ్ము మహేశ్వర! రూపము, నిమ్ము గరీయమగుభోగ మిందుకిరీటా
ఇమ్ము శివ! కీరితిని నా,కిమ్ము హరా! ముక్తి నర్ఘ్య మిదిగొను గొలుతుఁ.

వ. తరువాత ననేకవిధంబులగు మధురభక్ష్యంబులతో దివ్యాన్నంబు నైవేద్యంబు చేసి యాచమనంబు సేయించి సుగంధ తాంబూలంబుల నర్పించి పంచవర్తి జ్వాలలతోఁ పాదంబులందు నాలుగు మాఱులు పొక్కిట రెండుమాఱు లొక్క తడవ మొగంబందు నేడుమాఱులు సర్వాంగములందు మొత్తము పదు నాలుగుమాఱులు, దీపహారతి నటుపైఁ గర్పూర నీరాజనంబిచ్చి గురూక్త మూలమంత్రంబు జపించి వేద స్తవంబులతో మంత్రపుష్పంబు సమర్పించి ప్రద క్షిణ నమస్కారంబు లొనర్చి మఱియు నిట్లు విజ్ఞప్తియొనర్పవలెను.

క. భువిఁబదము జాఱినంతనె, భువియే యవలంబన మయి • పొసఁగెడు నటులే
భవ! నీయెడనేఁ దప్పిన, శివ! నీవేదిక్కుగాదె • శశిరకరధరా

క. పరివారయుతముగా నీ, యిరవున కేగుము మహేశ! • యిత్తఱిఁ గృపతో
మరల సమర్చన వేళకుఁ, దఱియుము దాసజనదుఃఖ • దళనప్రవణా

వ. ఇట్లర్చించి తిరిగియు, బుష్పాంజలి నర్పించి స్వహృదయంబునందు శివలింగంబును విసర్జించి తత్తీర్థంబు మూర్ధంబునందుఁ జల్లుకొని గ్రహించునది. ఇట్లు భోగ మోక్షప్రదంబు శివసమర్చన ప్రకారం బుపదేశించితి నిఁకేమి వినవలఁతు

వెఱింగింపుమనుడు మహాత్మా! పుష్పపత్రార్చనంబునందు శివుండేయేపుష్ప పత్రంబులనే యేఫలంబు లొసంగునో యెఱింగింపుమనిన ననుకంపతో నిలింప జ్యేష్ఠుండిట్లనియె.

—* ప్రత్యేక పుష్పపత్రార్చనాఫల నిరూపణము *—

గీ. పద్మములు బిల్వదళ శత • పత్ర శంఖ, సుమములొకలక్షచేతఁబ • శుపతిలింగ
మర్చనముసేయఁబాపంబు • లస్తమించు, భాగ్యములుపట్టుసందియం • పడగఁజనదు

క. ఇరువదిపద్మములైనన్, బరఁగును బ్రస్థంబు వేయి • బైల్వదళములే
నరప్రస్థము శతపత్రము, లరప్రస్థము వేయియైన • నరయు మునీంద్రా. 351

వ. పదియాఱు పలంబులొక్క ప్రస్థంబగుఁ బదిటంకంబు లొక్కపలమగు నీ పరిమాణంబెఱింగి యర్చింపవలయును. రాజ్యకామియగు నాఁతఁడీ పద్మాది చతుష్టయంబున నొక్కటనేని పదికోట్ల లెక్కతోఁ బార్థివలింగపూజ విధి విహితంబుగ నొనర్చిన శివానుగ్రహంబున రాజ్యంబుఁ బడయు మఱియుఁ బ్రాధాన్యకామి తదర్ధంబుచేతను గారాగృహబద్ధుండు లక్షయగు వానిచే రోగగ్రస్తుండు తదర్ధంబునను గన్యాకాముకుఁడు తదీయార్ధంబునను విద్యా కాముండద్దానిలో నర్ధంబునను బూజించిన నిష్టంబులఁ బడయుదురు.

సీ. కుశలచేఁ గొలిచినఁ • గూరుచునాయువు, నున్మత్తసుమపూజ • యొసఁగు సుతుల
కరమొందు యశమున • గస్త్యసుమార్చన, నర్కపుష్పార్చ శౌ • ర్యంబొసంగు
కలువలపూజ వి • క్రమము సంతనసేయు, వైరులఁ గడపు జ • పాసుమార్చ
గన్నేరువిరిపూజ • గడఁగి రిపులనేచు, బంధూకపూజ రాఁ • బట్టునగల

గీ. జాతిపుష్పార్చవాహన • సంపదనిడు, మల్లియలపూజయొసఁగు రా • మయగుసతిని
మొల్లపూవులయర్చన • భోగమిచ్చు, నవిసెపూపూజ శంభుస • ఖ్యంబుఁగూర్చు.

వ. మఱియును.

గీ. రాజికాకుసుమార్చ య • రాతిహరము, కడఁగివావిలివిరిపూజ • కలుషహరము
కొండగోగువిరులపూజ • కోకలొసఁగు, దిరిసెనపుఁబూలపూజ సం • బరముసేయు.

గీ. నువ్వుపువ్వులయర్చన • జవ్వనమిడు, తుమ్మిపువ్వులపూజ మో • క్షమ్మునిచ్చు
నందివర్ధనసుమపూజ • యందమొసఁగు, నలకురంటకకుసుమార్చ • గలిమిఁగూర్చు

క. సంపెఁగ మొగలివిరులఁ బ్రేే, మింపఁడు బాలేందుమౌళి • మిగులు విరులలో
నింపగు సొంపగునవి య,ర్పింపఁగఁజెందెద రమేయ • విపుల ఫలంబుల్. ౩౫౫

వ. వెండియు.

గీ. లక్షబిల్వార్చనంబు మహాపాతకరఘన, కెవఁడుసేయునో యవ్వానికీప్సితంబు
లన్నిగూరిచి ముక్తినంత్యముననిచ్చు, జమ్మిదళములపూజ మోక్షమ్ముసేయు.

—* ధాన్యపూజాఫల నిరూపణము *—

వ. ఇట్లు పుష్ప పత్రార్చనా ఫలంబును వేఱువేఱుగ నీ కెఱింగించితి నిఁక ధాన్యార్చనంబులీ రెఱింగించెదను వినుము. తండులారోపణచేత లక్ష్మీవృద్ధి యగును తండులంబులు తొమ్మిది ప్రస్థంబుల పై రెండుపలంబులైన నొకలక్ష ప్రమాణంబగు. శివలింగంబును బూజించి సుందరవస్త్రం బొండు లింగంబుపై నునిచి పూర్వోక్తప్రమాణంబుగ లక్షాక్షత తండులంబు లర్పించి యవ్వానిపై యొక్క శ్రీఫలంబుంచి సుగంధపుష్ప ధూపదీపనైవేద్యంబులొసంగి పన్నిద్దఱు బ్రాహ్మణులకు భోజనంబిడి యవ్వారలకు దక్షిణలిచ్చి యాజ్ఞికునకు శక్తి లోపంబుసేయక దక్షిణలీయవలయు నిట్లైన లక్షతండులార్చన యగును. లక్ష తిలార్చనచేత మహాపాపనాశనంబగును. తిలలు పదకొండు పలంబులైన నొక లక్ష యగు నవ్వాని తొలుతటివలెఁ బూజించి యట్లే బ్రాహ్మణులకు భోజన దక్షిణ లర్పింపవలయును. అటులొనర్చిన సమస్తాఘంబులుసమసి పోఁగలవు. లక్ష యవపూజ స్వర్గసౌఖ్యంబునిచ్చు నెన్మిది ప్రస్థంబుల పదిపలంబులు యవలైననొక లక్షయగు నవ్వానితోఁ బూర్వోక్తవిధిఁ బూజించి బ్రాహ్మణు లకు భోజనంబుఁబెట్టి దక్షిణలీవయవలయును. గోధూమార్చనంబుసంతాన వృద్ధికరము అర్ధద్రోణంబు గోదుమలు లక్షయగును. పూర్వోక్తవిధిగ నర్చన నొనర్చి బ్రాహ్మణులకు భోజనదక్షిణ లీయవలయును. ముద్గార్చన సుఖంబుఁ గూర్చునేడు ప్రస్థంబులపైఁ బదిపలంబులు పెసలైనలక్షయగును. పూర్వోక్త విధి నవ్వానినర్పించి పదియొక్కరు బ్రాహ్మణులకు అన్నంబుఁబెట్టి దక్షిణ లీయవలయును. ప్రియంగు పూజనంబునఁ ద్రివర్గవృద్ధియగును. కొఱ్ఱలు ప్రస్థ బైన నొకలక్షయగును. వెనుకటివలెఁబూజించి పంద్రెండుగురు బాపలకు సాపాటు గావింపఁజేసి దక్షిణలీయ వలయును. సార్షపార్చన శత్రుహింసిని. ఇరువది ప్రస్థంబులావాలైన నొకలక్షయగు వెనుకటివలె నర్పించి బ్రాహ్మ ణుల కన్నదానంబుచేసి దక్షిణలీయవలయును. మరియు మిరియాలతో శివ లింగంబు నర్చించినఁ బరిపంథిమారణం బొనరు. ఆఢకదళార్చన సర్వసౌఖ్య ఫలంబిచ్చు నిద్దిధాన్యార్చనామాన ప్రకారంబిఁకఁబుష్పమానంబులు వినుము.

శంఖపుష్పంబులొక ప్రస్థంబైన లక్షయగు జాదివిరులు మొల్లపూవులు పదియు నొక్కప్రస్థంబైన లక్షయగు. రాజికాకుసుమంబు లర్ధప్రస్థంబైన లక్షయగు నిరువది ప్రస్థంబులు మల్లెపూవులు లక్షయగు నందొక్క ప్రస్థంబు దక్కువైన నువ్వుపువ్వులు లక్షయగు నిక ముప్పదియెనిమిది ప్రస్థంబులు గన్నేరు విరులైన లక్షయగు వావిలి పూవులట్టులేయగును. కొండగోగువిరులు శిరీషకుసుమంబులు. మంకెనపూవులు పదిప్రస్థంబులైన నొక్కొకడు లక్షయగు. వీని దెలిసి లెక్కయెఱింగి పూజింపవలయును.

—* అభిషేకఫల నిరూపణము *—

ఇంక నభిషేకజలధారాఫలంబుల విశదీకరించెద వినుము. జ్వరప్రలాపశాంతికై పదకొండు మాఱులు శతరుద్రీయ చమకానువాకంబులతోఁ బురుషసూక్తముతో షడంగ న్యాసములతో, మహామృత్యుంజయ గాయత్రీ జపములతో శివలింగంబును సభస్మజలధారల నభిషేకింప వలయును.

క. ఘృతధారల నభిషేకము, సుతవృద్ధిని గోరిసేయ • శుభ్రాంశుధరుం
డతులకరుణాళుఁడై యిడు, సుతులను తేజోమహితుల • శుభగుణయుతులన్.

వ. ఇంకను.

సీ. దుగ్ధాభిషేకంబు • దుఃఖంబుఁ బోఁజిమ్ము, చక్కెరఁజేర్ప వి • స్తరిలుఁ బ్రజ్ఞ
తైలసేకంబు ని • ర్మూలించుఁ బగతుర, నత్తరువర్పింప • నమరు భోగ
మావనూనియసేక • మరిమర్దనము చేయుఁ, దేనెతో స్నపియింప • నీనుఁగల్మి
ఇక్షురసపుసేక • మొసఁగించు మోదంబు, గంగాంబుధార మో • క్షంబు నిచ్చు

గీ. నయుతమానంబుగా నిట్టు • నభవలింగ, మర్థిమై రుద్రపాఠపా • రాయణంబు
లమర నభిషేక మొనరించి • యట్లు రుద్ర, సంఖ్యతోఁ బాఁపలకుజగ్గి • సల్పవలయు.

వ. ఇట్లు నందిస్కందగణేశోమాసమేతంబుగ శివుని విధిప్రకారంబు సమంత్రకంబుగఁ బూజించిన నఖిల భోగంబులు చెంది పుత్రపౌత్రాదులతో నానందంబునొంది యంతంబున మోక్షంబు నొందుదురనుడు నారదుండు మహాత్మా! సంతసంబయ్యె నిక సృష్టిఁగూరిచి యటుపై వృత్తాంతంబు నెఱింగింపుమనిన విధి యిట్లనియె.

—* బ్రహ్మదేవుఁడు నారదునకు సృష్టిఁగూర్చి చెప్పుట *—

చ. తరుణశశాంకశేఖరుఁడు • దానటు లంతర మొంద నేను న
ప్పరమశివాజ్ఞ లోకములఁ • బన్నుగ సృష్టియొనర్పఁగోరి శం

కరుని మనంబునన్ గొలువఁ • గాండమునందగు పట్టె నండమొం
డిరువదినాల్గు తత్త్వముల • నింపుగనొందిన యద్ది నాకటన్, 361

గీ. ఆవిరాడ్రూపమునుజూచి • యంతసంది, యంబునేఁజెందిదారుణంబై నతపముఁ
బదియురెండేండ్లు గావింపఁ • బద్మనయనుఁ, డాదటన్ జేరి నాదు దే • హంబునిమిరి.

క. వరమడుగు సంతసించితి, నరమరయొక్కింతలేక • యబ్జభవా! స
త్వరమికయుండునదిలే, దరయుము సర్వంబు నిత్తు • నభవుని కరుణన్. 363

గీ. అనిననేనట్లె శివుఁడున • న్నప్పగించె, నీకటు మహాత్మ! మ్రొక్కెద • వీఁక మెఱయు
నీవిరాడ్రూపమగునండ • మీవుగనుము, జడమగుచుజ్ఞానశూన్యమై • యడరెనిట్లు

క. దీనన్ జైతన్యంబు న, నూనకృపన్ సంతరింపు • ముజ్జ్వలతేజా!
దానన్ సంతసమొందెద, నీ నిరుపమ విభవమునకు • నేస్తంబునకున్. 365

క. అని సన్నుతింప విష్ణుం, డనంతరూపంబుఁజెంది • యండమునొందెన్
ఘనతర సహస్రశీర్షము, లును సాహస్రాక్షిపదము • లును జెలువొందన్. 366

శా. అంతన్ జేతనయుక్తమై తనరి యా • యండంబు ప్రస్ఫీతమై
యెంతేనిర్వదినాల్గు పర్వములతో • నింపొందె వైకుంఠమన్
వింతౌ పట్టణ మెల్లలోకములపై • విష్ణుండు నిర్మించి య
త్యంతామోదముతోడ నుండె నటలే • దా వీటికేపాటునున్. 367

ఉ. నేనును సత్యమార్గబదము • నెక్కొని యక్కఱకంటనానతిం
బూనిజగంబులన్ సలుపఁ • బూన్కిని జెందుడుఁ బాపసృష్టినా
నేను తమోమయంబులయి • యేర్పడెనంత నె స్థావరాహ్వాయం
బూనినవానిసల్పి యవి • బోధములేనివటంచు నెంతయున్. 368

మ. హరునిన్ ధ్యానముసేయుచుండఁగనె తి • ర్యక్స్రోతమహాసర్గమొం
డిరవొప్పన్ బశుబక్షి ముఖ్యగణమై • యేపొందె నద్దాన సం
బరమొక్కింతయుఁగానకున్నతఱి నూ • ర్ధ్వస్రోతమా సృష్టి వి
స్తరిలెన్ సాత్త్వికమొప్పిరయ్యెడ సురల్ • ధన్యుల్ సుఖాపాదకుల్. 369

మ. అదియున్ జూచి యసాధకంబె యని నే • నాత్మన్ విచారింప న
ప్పుదనందే మఱియొండు సర్గమది య • ర్వాక్స్రోతమారాజసా
స్పదమైయొప్పెను మానిసుల్ పొడమిరా • పై భూతసర్గంబొకొం
డొదవెన్ సర్గము లిట్టులైదమరె శా • ర్వోదారసంపత్తిచే. 370

మ. మొదటన్‌బుట్టె మహత్తు దాన నదియొ•ప్పన్ సృష్టులందాద్య మా
పిదపన్ సూక్ష్మము లైదుగాఁబరఁగి మేల్ • పేరొందు తన్మాత్రలన్
విదితంబయ్యె ద్వితీయసృష్టి యిఁక నా • విఖ్యాతవై కారికం
బుదగెన్ మూఁడవసృష్టి ప్రాకృతములై• పొల్పొందు నీసర్గముల్. 371

గీ. అంతమీఁదట మనమందు•ననఘులైన, సనకముఖ్యమునులనాత్మ•సదృశమూర్తు
లైదుగురను సృజించినే•నాచరించు, సృష్టియెడఁ జేర్ప నవ్వార•లిష్టపడక. 372

క. పరమశివధ్యానంబున, మరగిన చిత్తములతోఁ గు•మారులు నన్నున్
గురిగొనకపీడి యెందేఁ, బరుగెత్తిరి జ్ఞానదీవి•భాసితులగుచున్. 373

వ. వీరి సృష్టి తొమ్మిదవదియగు నిఁక నిట్లే నీసృష్టి నవకంబందును.

ఉ. వీని యవాంతరంబులగు • భేదములెన్నియొ పెక్కులున్నవ
వ్వానిని లెక్కసేయఁగల•వాఁడెవఁ డిందుమునీంద్ర! యప్డునే
సూనుల యప్పరాఙ్ముఖతఁ • జూచి కడున్ గడుఁ గ్రోధమూర్తినై
దీనతఁజెంది యేడ్వఁగను దెప్పన రాఁ•లిన వశ్రుబిందువుల్. 374

క. జలజల కన్నీ రట్టుల, నొలుకంగాఁ బుడమినుండి • యుగ్రవిషములొ
చిలువలు వెలసినవెంతయుఁ, బలురకములతోడఁ బొడమి • బ్రహ్మణ్యవరా!

—* శ్రీ రుద్రోత్పత్తి *—

ఉ. వానినిఁజూచి రోసి కడు • వందురుచున్ వారిబోధతో శివున్
ధ్యానముసేయుచుండుడు • ఘృణాకరుఁడై శివుఁడాత్మ నాసపై
మానెసఁగన్ బొమల్ నడుమ • మాన్యపదంబవిముక్తమందు నెం
తేనియుఁ దేజువంబొలిచె • దిక్కులు దేజరిలంగఁ జక్కఁగన్. 376

మ. కనినేనాశివు నీలలోహితు జగ•త్కల్యాణ సంధాయకున్
ఘనతేజఃపటలీ విభాసిత దిశా•కాండున్ శివావల్లభున్
మనమందక్కజమొంది మ్రొక్కి పరమా • మ్నాయంబులన్ బాడి సృ
ష్టినిఁ గూర్పన్ బతిమాల శర్వుఁడు సృజిం • చెన్ రుద్రసంఘంబులన్,

ఉ. వారలఁ గాంచి నేభువన • వంద్య! జనుర్మరణామయార్తులన్
గూరనివీరి సల్పితివి • కూడునె యిట్లు మహాత్మ! యింకపై
నారసి జన్మదుఃఖముల • నందెడువారి సృజింపుమన్నన
ద్ధీరుఁడు నానుడుల్విని వి • ధీ! యటలేను సృజింప విన్మఁకన్. 378

గీ. జన్మదుఃఖనిమగ్నులౌ • జనులనెల్ల, నుద్ధరించెద గురుఁడనై • సిద్ధినొసఁగి
నీవె సృజియింపు దుఃఖంబు• నెక్కొనెడు ప్ర, జలనునే నొల్లనీసృష్టి• జలజగర్భ!

క. నాయానతిచేనిన్నీ, మాయతలుచుచుట్టఁబోదు•మంచిగసృష్టిన్
జేయుచునుండుము నేనిఁకఁ, బోయెద నాయిచ్చననుచుఁ • బొందుగనంతన్.

క. అంతర్ధిఁజెంది వేగిర, మెంతో వైకుంఠనగరి • కెక్కుడుపైనన్
వింతగఁబొలిచెడు ప్రోలున, నంతశ్రీలెసఁగసల్పి•యందువసించెన్. 381

ఉ. నేనును బంచభూతముల • నేర్పుమెయిన్ సృజియించి యంతనా
నానగసింధుపల్వల వ • నప్రముఖంబులనట్ల గలాఘుటీ
దైననికాయ మొప్పయుగ • తండములన్ రచియించి యంతలో
నేనియుఁదన్విఁ జెందక మ • హేశ్వరుధ్యానముచేసి వాసిగన్. 382

—* దేవాది సృష్టి *—

సీ. కనులందు నమ్మరీ•చిని హృదయమున భృ, గుని శ్రుతులందు న•త్రిని శిరసున
నంగిరసునిఁ దొడ • లందునిన్ జాయయం, దాకర్దమునిఁబ్రాణ • మందు దక్షు
వ్యానంబునన్ బుల•హముని నపానంబు, నన్ గ్రతువును సమా • నమున నవ్వ
శిష్ఠుసంకల్పము • చేతధర్మునినుదాన, మునఁ బులస్త్యు మ • నమున రుచిని

గీ. సృష్టిసాధకులనుగ సృ•జించివృద్ధిఁ గోరి శంకరుఁదలఁప న•గ్గురుకృపాబ్ధి
యర్ధనారీశరూపంబు•నర్థిఁజూపె, నేనునట్టులేయగురూప•మెలమినొంది. 383

క. సగముతనువు యోషగఁబెఱ, సగముతనువు బురుషుఁడుగను • సౌరొప్పవిధం
బుగ సంతరించికొని చ, క్కఁగ మరల సృజించినాఁడఁ • గౌశల్యమునన్,

గీ. ఘనుఁడు స్వాయంభువుం డను • మనువునున్ ద
పస్వినియు యోగినియునైన • పద్మగంధి
యనఘ శతరూపయనునొక్క • యన్నుమిన్న
జనన మొందిరి డెందము • త్సవముఁ జెంద. 385

క. వారలు పరస్పరముదమి, గూరవివాహంబు నొంది • కూడి నిజకులో
ద్ధారుల నిర్వురకొమరులఁ, జారుతనుల సుతలఁ గనిరి•జక్కఁగముగురన్. 386

గీ. అగ్రియుందు ప్రియవ్రతుం•డన యవీ యుఁ
డల్ల యుత్తానపదుఁడన • నమరిరిఁకను

నొప్పి రాకూతియన దేవ • హూతియనఁ బ్ర
సూతి యననాహ్వాయము లొంది • సుతలు తపసి 387

గీ. రుచికి నాకూతిఁ గర్దమో • రుయశునకును, దేవహూతిని నర్పించి • ధీరుఁడల్ల
దక్షునకునా ప్రసూతిని • ధారవోసె, ఘనుఁడుస్వాయంభువుఁడనునా • మనువుప్రీతి.

శా. ఆకూత్యంగనయందు నారుచికి య • జ్ఞాఖ్యుండునర్థ దక్షిణా
ఖ్యాకస్త్రీయును బుట్టిరాపురుషు స్వా • యంభూతుఁడౌ తాత పు
త్రాకారంబుగనొందె దక్షిణవివా • హంబాడె నవ్వాని సు
శ్రీకుల్ పన్నిరువుర్సుతుల్ వొడమిర • ర్చిష్మంతులవ్వారికిన్. 389

క. ఇఁక దేవహూతి కర్దము, లకుఁబొడమిరి పుత్రులు కపి • లముఖులును బ్రసూ
తికి దక్షునకుదయించిరి, సుకన్యలిరువది నలువురు • సుందరమూర్తుల్. 390

వ. అందు.

సీ. ధర్ముఁడుగొనె త్రయో • దశకన్యకలవారి, పేరుల నెఱిఁగింతు • బేర్మివినుము
శ్రద్ధ లక్ష్మియు ధృతి • శాంతి తుష్టియుఁ బుష్టి, కీర్తి సిద్ధియు బుద్ధి • క్రియయు మేధ
లజ్జ వసువునావె • లయువారలవ్వారి, చెలియండ్రు పదియొక్క • రనఘమతులు
ఖ్యాతియుసతియుసం • భూతియుస్మృతియుఁ బ్రీ, తియునుక్షమయుసన్న • తియనురూప

గీ. ఊర్జస్వాహాస్వధలుఖ్యాతి • నొందెభృగుఁడు, సతిని బెండ్లాడెనబ్భాల • చంద్రధరుఁడు
చేకొనె మరీచిసంభూతి • స్మృతిని నంగిరసుఁడు ప్రీతిఁబులస్త్యుండు • రహిఁబడసిరి.

క. క్రతువు పులహుండునత్రిమ, హితతేజుండౌ వసిష్ఠ • ఋషి యగ్నియునర్
బితలును దక్కిన యార్వుర, గుతుకమునన్ బెండ్లియాడి • కొనిరి వరుసగన్.

క. మఱియును వీరల వలనన్ • విరివిగ భువనత్రయంబు • విస్తరిలెఁ జరా
చరమటు గర్మవశంబై, హరు నానతి లెక్కలేని • యట్లు గుమారా. 393

వ. ఇఁకను గల్పభేదంబు చొప్పున నొక్కపుడు దక్షున కఱువదిమంది కూఁతులు జనింప వారలలోఁ బదిమందిని ధర్మునకును, నిరువదియేడ్గురను జందురునకును, బదమూఁగురఁ గశ్యపునకును, నల్గురను వైనతేయునకు భృగ్వాంగిరః కృశాశ్వులకు నిద్దఱ నిద్దఱనొసంగి వివాహంబొనరించె. నవ్వారిచేఁ జరాచరసృష్టి యభివృద్ధిఁజెంది పొదలె నిలింపులు, మును,లసురులు. మానిసులు,వృక్షంబులుఁ బక్షులుఁ బన్నగంబులు మృగంబులు మున్నగువానితోఁ బాతాళంబు మును కొని బ్రహ్మలోకంబువఱకు శూన్యప్రదేశంబనునది లేక నిండారియుండె.

క. పరమేశ్వరి, సతియనుపేరిరవొప్పన్ దక్షసుతగ • నేర్పడి శర్వున్
బరిణయమాడెను భక్తోద్ధరణమునకుఁ బొడమఁజేసె • భర్గుండావెన్.

మ. సతియున్ శంకరుఁ జెట్టఁబట్టియు జడ•స్వాంతుండు దక్షుండు దు
ర్మతియై యీశ్వరుతోఁ బగన్గొని య•ధర్మంబౌ పథంబొందఁ ద
త్క్రతువందే తన మేనుగాల్చికొని యా•త్మస్థానమొందెన్ మరు
ద్వితతుల్ గ్రమ్మర వేడ నద్రిసుతయై • విశ్వేశు నొందెన్ విభున్. 396

వ. మఱియు నప్పరమేశ్వరి కసంఖ్యాత నామధేయంబులు భక్తజన భోగ మోక్ష
కరంబులుగలవైన నందు.

గీ. కాళి చండిక శ్రీభద్ర•కాళి భద్ర, జయ మృడాని భగవతి వి•జయ జయంతి
కామ చాముండ సర్వమం•గళ పరాంబ,దుర్గ కామద యని పిలు•తురు విబుధులు.

గీ. పరమశివు నాజ్ఞచే సృష్టి•విరచనంబు
చేసితిని నిట్టులేనును • శ్రీపతియును
రుద్రుఁడును గుణమయులము • రుక్మమూర్తి
శివుఁడొకండ గుణుఁడు గుణ•శ్రీఁబరఁగిన. 398

క. శివలోకమున రమణియగు, శివతో రహియించుచుండు శివుఁడెల్లపుడున్
సువిదితుఁడతఁడెస్వతంత్రుఁడ,భవుఁడును పరమాత్మయరయు•ప్రౌఢమతిసుతా!

గీ. శివుని పూర్ణావతారమా•శిశిరకిరణ,ధరుఁడు రుద్రుఁడు శివుఁడనఁబరఁగు నిలను
అతని వాసంబు కైలాస•మద్దియాయ,జాండమెల్లను బొలిసిన • నవియదెపుడు.

వ. శివుండా కైలాస పర్వతంబున, రాజరాజగు కుబేరుని పూజలనొందుచు
నాతనియందు బద్ధసఖ్యుండై యుండె ననుడు నారదుండు నాళీకసంభవున
కిట్లనియె.

గీ. ఎపుడు కైలాసమున కేగె • నిందుధరుఁడు
ఎందుఁ బొసఁగెఁ గుబేరున • కీశమైత్రి
ఏమియొనరించె శివుఁడందు • నెఱుఁగఁ జెపుమ!
వినఁగఁ గూరిమి పొడమె సం•విన్మయాత్మ! 401

వ. అని యడిగిన విధాత యిట్లనియె.

—* కుబేరుని పూర్వజన్మ చరిత్రము *—

క. కాంపిల్యం బనఁబడు నొక, సంపన్నాలయమగు నగరి • శాఖాసీమన్
సొంపుగ వసించె భూమిని, లింపుఁడొకఁడు విద్యలన్ బలీయుఁడు మిగులన్.

గీ. సోమపీథ్యన్వయ సుధాబ్ధిసోమమూర్తి, యజ్ఞదీక్షితుఁ డుత్తమఖ్యాతకీర్తి
యజ్ఞదత్తాహ్వాయుం డఖిలాంగ వేద, వేది వేదాంతవక్త క్ష్మావిభునిహితుఁడు.

క. ఆతని తనయుఁడు గుణనిధి, చేతోభవరుచిరమూర్తి • చిన్నతనమునన్
బ్రీతిఁ బెరుఁగుచుండెను సం,గాతులతో నాడుకొనుచుఁ • గలయఁ దిరుగుచున్.

క. గర్భాష్టకమైనంతనె, నిర్భరయశుఁ డల్ల యష్ట నిష్ఠామతి నా
త్మార్భకునకుపనయన మా,విర్భూతప్రీతిసల్పె • విత్తములలరన్. 405

చ. కరమనురక్తిఁ దల్లి నవకంబగు తీయనిరొట్టెలన్నమున్
బెరుఁగును నేయికూరలును • వెన్నయు మీఁగడ పప్పు లప్పముల్
బిరబిరఁ బెట్టి దుస్తులను • బేర్మి నొసంగుచునుండు నిత్యమున్
జెఱుతయు ధూర్తబాలురను • జేరి చరించుచునుండె నెల్లెడన్. 406

చ. మఱియును గొన్నినాళ్ళకు కు • మారకుఁడాతఁడు ప్రత్యహంబుఁ జూ
దరులగువారిఁ గూడికొని • తద్దయు బంగర పుంగరంబులన్
మురుగులు మున్నుగాఁ గలవి • భూషణముల్ వ్యయపెట్టుచుండె సం
కరకులజన్ములౌ చెలిమి • కాండ్రనుగూడి మెలంగుచున్ బొరిన్. 407

క. వైదికగోష్ఠుల నొల్లం, డాదరమును గనఁడు దేవ • తాలయముల సం
పాదించు మేటినేస్తం, బాదటఁ బాషండ నట శ • తావళితోడన్. 408

ఉ. స్నానము మానె సంధ్యలకుఁ • జక్కఁగ నీళ్ళొసగెన్ మొగంబునన్
గానక పోయె బూదిమడిఁ • గట్టఁగ రోసెను వేదపాఠమున్
మానె గురున్ సతీర్థులను • మానసమందున విస్మరించె నెం
తేనియు గీతవాద్యముల • నెప్డుఁదవులొక్కని యుండె నింపుమై. 409

క. చూపులగుజ్జుమువలెనతఁ, డేపుమెయిన్ బెరుఁగుచుండ • నీతని తండ్రిన్
శ్రీపతినిభుఁడని యెఱిఁగిమ • హాపరితోషమున మేటియగ్రజుఁ డొకఁడున్.

క. తనయన్ సురూపరేఖా, వినయన్ శ్రీయజ్ఞదత్త•విబుధుననుమతిన్
గొని తత్తనయున కొసఁగెను, ఘనమగు హారణములనిచ్చి•గౌరవమెసఁగన్.

చ. తనయుని చెడ్డచెయ్వులను • దండ్రియెఱుంగఁడు రాచగిముకున్
జని యట ధర్మశాస్త్రములు • సచ్చరితంబులుఁ జెప్ప నెప్డు నం
దను చదువున్ గుఱించి నడతన్ గడుఁగూర్చియు సోమిదమ్మతో
దినదిన మడ్గుచుండును బదిఱబదిగా నతఁ డార్తచిత్తుఁడై

చ. కనపడఁడేమి పుత్రకుఁడు • కన్నుల కెప్పుడటన్న నాపె చె
ప్పును బలుమాఱు లా నిగమ•పుంజములన్ మఱి శబ్దశాస్త్రసూ
త్రనిచయమున్ గడున్ జదివి • తత్సహపాఠులతోడ నిప్పుడే
యనఘచరిత్ర! దేశికుని • యాలయమేగఁగఁబోయె నంచనున్. 413

ఉ. స్నానముచేసెనే? విధిగ • సంధ్యనువార్చెనే? భస్మపుండ్రముల్
మానకదాల్చెనే? సుతుఁడు • మడ్గునుగట్టి భుజించెనే? శివ
ధ్యానము చేసెనే? గురుని • యంతికమొంది త్రయిన్ బఠించెనే?
మానిని! యన్నఁ దత్సతి స•మస్తమునుఱ నెఱవేర్చెఁ గొడ్కునున్. 414

సీ. గంగలోనికిఁజని•కాని స్నానంబు సేయుండెన్నఁడేని కొడ్కుంచుఁజెప్పుఁ
గాలంబు దప్పకే•కాని సంధ్యాగోష్ఠి, నొనరింపఁడాత్మజుం•డని వచించు
నొక్కనాఁడును నాగ • యొనరింపకే గురు,నొద్దన్ జదువుఁదన•యుఁడనిపల్కు
బలుజ్వరంపడియుఁదాఁ•గొలుచుటమానఁడు,శివలింగమునుమన•చిరుతయనును

గీ. నేర్పుమెయి నిట్టులయ్యాజి • నెలఁత విభుని
తోడఁబలుకుచుఁ • గొమరుని దుడుకుచేత
లన్నియును గప్పిపుచ్చుచు • నాత్మఁ గుందు
చుండు నెంతయుఁ గొమరుపై • నున్న కరుణ. 415

క. సతి పల్కినపల్కులు సూ, నృతములుగానమ్మి కోవి • దేంద్రుఁడుప్రీతిఱ
సతమలరుచుండె గృహకృ, త్యతతిఱ దీరికయొకింత • యలవడకుంటన్. 416

వ. అంతఁ దల్లియు.

సీ. ప్రత్యహంబును గొమరు సా • పడఁగఁ జేయు
చున్న సమయంబునందు • నా యన్న! నీదు
తండ్రి కడుకోపనుఁడు నీవు • తగవెఱింగి
మానుమీ చెడ్డపనులిఁక • నేని యిపుడు. 417

క. ఇంతదనుక దాఁచితినే, సుంతయెఱిఁగెనే నీదండ్రి • చూడుము! నిను నసుర
గొంతుకఁగోయను దలఁకఁడు, పంతముతో నెవ్వరడ్డపడినఁ • గుమారా!

గీ. బ్రాహ్మణులకెప్డు సద్విద్య • పరమసాధు, వర్తనము సజ్జనులచెల్మి • వాసిఁగూర్చు
ధనమునిచ్చును • గీర్తినీఁదనరఁజేయు, నేటికో నీకు రుచియింప • దీహితోక్తి.

సీ. వినవొకో "కిముధనై • ర్విద్యానవద్యాయ ది," యటంచుఁజెప్పను • ధీజనోక్తి
అరయవా? నీవు "వి • ద్యావిహీనఃపశు" వనిపల్కినట్టియా • ర్యజనసూక్తి
తెలియవైతివొకో! మ • దిరబూని, "వాగ్భూషణంభూషణ" మను గు • ణజ్ఞులనుడి
ఎఱుఁగవైతోయెపు • డేని "విద్యాఖ్యమం, తద్ధనం" బనునట్టి • తద్జ్ఞవచన.

గీ. మరసి దుర్జనసంసర్గ • మకట! పాసి, సాధుజనసహవాసంబు • సలుపుమన్న!
వేదవిద్యల నెపుడు సే • వింపుమన్న, బ్రాహ్మణాచారమును నెడఁ • బాయకన్న!

క. వినుము సుతా! సచ్ఛ్రోత్రియు, లనఘులు దీక్షితులు సోమ • యాజులు నీవం
శసిదానులైన పూర్వులు, కనవలదే వారిదైన • గౌరవము మదిన్. 421

గీ. అందఱ నటుంచి కనుము నీ • యాత్మజనకుఁ
డెట్టిఁడో? ప్రతిదినమును • న్నెంతయేని
నిన్నుఁగూర్చి యడుగుచుండు • నిర్మలాత్ముఁ
డాయనఘునేని భావింపు • మాత్మయందు. 422

ఉ. ఆతఁడు ఖ్యాతతేజుఁడు మ • హామహులందు మహామహుండు స
త్పూతచరిత్రుఁ డాఢ్యుఁడు వి • భూషితవైధసవంశుఁ డున్నతుం
డైతగునట్టిఁడన్నిటను • నట్టి గరిష్ఠున కాత్మజుండవై
నీతిఁదొరంగి యివ్విధము • నీవు చరింపఁగ మేలొకో? సుతా! 423

ఉ. ఎప్పుడొ గుట్టు బైటఁపడు • నెన్నిదినంబులు దాఁగియుండు మా
యప్పరొ! నీదు తిప్పలిఁక • నావలఁజూతము తల్లియొందుపా
ట్లప్పుడుసూడు కుక్కలకు • నైనను నక్కలకైననుండువా
మప్పుఁదలంచి భీతిలెద • ముందరనున్నది పండు వాత్మజా! 424

క. అరసి సుతా! "పుత్రశ్శ్న,త్రురపండిత" యనెడు వరబు • ధులవాక్యములన్
గుఱిగొనుమా? నెఱిఁగనుమా, యురియాడెడు నాదుమదికి • నూరటనిడుమా!

క. పదునెనిమిదేండ్లుదాఁటెన్? గద? నీకీ పడుచుగడు న • కల్మష యిదియుం
బదియాఱేండ్లదిలేదే, కొదవ యిఁకన్ దండ్రి భక్తిఁ • గొలువుము తండ్రీ!

వ. ఇంకను నీకు.

గీ. మామ సద్గుణశీల ర • మామనోజ్ఞుఁ
డ_త్తసౌజన్యనిధి వారి • యాత్మజులును
నమల విద్యాధురీణులై • యాజి తేజి
రతులులిఁక నీదు మాతులు • లన్ని యెడల. 427

గీ. నేనునుంబతి పదపద్మ • నిరతమతిని
శంకరుఁడు సాక్షి యిట బుతు • స్నానమాడి
చూడలే దెటువంటి దు • ష్టుని మొగంబు
పొడమితి వదెట్టు లిభ్భంగిఁ • గొడుక! దుడుక! 428

చ. అనుదినమిట్లు పుత్రకున • కాయమబుద్ధులు చెప్పుచుండినన్
వినిఁ మదిఁ జేర్చ కాతఁడు వి • వేకవిహీనతఁ జేసితొంటి తె
ర్వునఁ జనుచుండె వేఁటయును • రోచెలి జూదము చౌర్య మాసవం
బును బిశునత్వమున్ బదరి • బొంకుటసేకుఱఁ ద్రొల్ల వెన్నఁడున్. 429

చ. ఎదియెది మధ్యగేహమున • నీక్షణగోచర మానా వేగఁ దా
నదియది సంగ్రహించుకొని • యర్పణసేయును జూదగాండ్ర కిం
పొదవ నొకప్డు కుందనపు • టుంగర మొక్కటి తండ్రిచేతి వ్రే
లిది యెటొ దొంగిలించికొని • యిచ్చె దురోదరమూర్తి కొడ్డుగాన్. 430

వ. అంతనొక్కనాఁటి మధ్యందిన సమయంబునందు దైవవశంబునఁ జేసి దీక్షి
తుండు రాజవీథియందు.

ఉ. జూదరి వ్రేలినున్నతన • సొంపగుకెంపులపైఁడి యుంగ్రమున్
మీఁదుగ జూచిచూచితన • మేలిమి యుంగరమా టుటింగి కో
పోదయమూర్తియై కితవ! • యుంగరమిద్దియెటుల్ లభించె బొం
కేదియులేక తెల్పు మల • యించెదఁ భూపతియొద్ద ఁ గానిచోన్ 431

మ. అన నవ్వాఁడును దీక్షితుంగని మ•హాత్మా! జూదమందాడి నీ
తనయుం డీయది నాకొసంగె నిది త•థ్యం బీయదేకాదిఁ కన్
వినుఁడాతండు సువర్ణభూషణములన్ • వి_త్తంబులన్ దెచ్చి మా
కనయం బిచ్చుచునుండు నె_త్తములకై • యాటోపమున్ జూపుచున్. 432

ఆ. రౌప్య కాంస్య తామ్రరచిత•భాజనముల, నారకూటకృత ఘు•టాళి మేలి
సేలువులను మంచి • చీనాంబరంబులన్, దెచ్చి యమ్మచుండు • నె_త్తములకు.

క. నాకొక్కనికే కాదా, పోకిరి యోటువడి సభిక • ముఖ్యులచేతన్
జీకొట్లు కట్లువడి తన, కోకలనున్ బ్రతిదినంబుఁ • గోల్పడుచుండున్. 434

క. అనునంత యాజి విభ్రాం,తినిఁగొని లజ్జయును గినుక • దీఱని వగయున్
బెనఁగొని మనమున నలంపఁగ, దనయిలు చేరంగఁబోయి • తాపముఁ గదురన్.

గీ. దీక్షితాయిని! యిటురావె • తేఁగదే! మ
దీయమౌ నుంగరము రత్న • దీపితమును
బర్వమందిచ్చె నెద్దానిఁ • బ్రభుఁడు నాకు
నీవు చేకొంటి వెద్దాని • నెయ్యమునను. 436

చ. అన విని యాపె వేగమె మ • హాత్మ! మడిన్ ధరియింపుఁడన్న కాం
తునుగొని పెక్కరర్థులదె • సావిడినిండి పరుండియున్న వా
రనఘులు మేదినీవిబుధు • లంగుళిభూషణ మేను బెట్టితో
ననువగు దంతపుం బరణి • యందుఁ దిరంబుగనుంచి దాఁచితిన్. 437

క. సాపడినంతనె వేగమె, యాపేటికఁ దెఱచి యిత్తు • నధిప! యనుడు నా
నే? పరమసత్యభాషిణి, యా పాతివ్రత్యకుశల • యానే? గృహిణీ! 438

ఉ. ఎక్కడఁబోయె నీతనయుఁ • డెక్కడఁబోయినఁ బోవుఁగాక నా
కక్కలుపాత్రుతోడ నిఁక • నక్కఱ యొక్కఁడులేదు సేలువుల్
రొక్కము లున్ నగల్ రజత • రుక్మమయంబులు భాజనంబు లీ
వెక్కడ దాఁచితో యిటకు • నిప్పుడు దెమ్మిఁక రమ్ము చూచెదన్. 439

చ. కొడుకును భ్రష్టుఁజేసితివి • కూయుచునుంటివి దబ్బఱల్ గడున్
గడుఁ బరిపూతమౌ యశము • గంగనుగల్పితి వర్ధమంతయున్
దుడిచి గృహంబు శుద్ధముగ • దుర్మతి! చేసితి వింకమీఁదటన్
గుడువుము నీదు కర్మమని • కోపము తాపముమీఱ యజ్వయున్. 440

గీ. స్నానమొనరించి చక్కఁగ • సంధ్యవార్చి
యగ్నిహోత్రాది కృత్యంబు • లాచరించి
యతిథు లందఱితోఁగూడ • నారగించి
యలుక దీరఁగ నొకనాఁటి • యహమునందు. 441

క. ఒకశ్రోత్రియుఁడౌ ద్విజుక,న్యకనున్ బెండ్లాడి యంత • నక్కన్నియతో
సుకముగ గృహస్థధర్మ,త్సుకుఁడై చెలువొందుచుండెఁ • జూపఱుమెచ్చన్.

వ. అంత గుణనిధియును.

మ. తనవృత్తం బఖిలంబు తండ్రివినుటన్ • దానప్డుయోజించి గీ
మునుజేరన్ జనమానిదవ్వేసఁగు భూ • ముల్ చేరఁగాఁబోయి యం
దును నన్నంబును గానకాఁకటఁ గడున్ • దుఃఖింపుచున్ సొక్కుచున్
దనతల్లిన్ స్మరియింపుచున్ బొగలుచున్ • దాపాతిరేకంబునన్. 443

ఉ. ఎచ్చటికేగువాఁడ నిఁక • నేమియొనర్పుదు సుంతవిద్యయేన్
మచ్చుకునేర్వనైతిని స • మస్తమునర్థము ధారవోసితిన్
హెచ్చుగ ద్యూతశాలకిపు • డేమి శరణ్యము? వంశమందు నే
మచ్చగఁదోఁచితిన్ దెరవు • మాలితి నిప్పటిమాట యెట్టులో! 444

చ. చదువదియున్న నెవ్వఁడును • జౌర్యముసేయఁగలేఁడు దాని భూ
మిదయితుఁ డొందలేఁడిఁక స • మీరసఖుండును గాల్పలేఁడునే
మదమున నట్టివిద్యకు న • మస్కృతిఁ జేసితిఁబిన్ననాఁట ని
య్యదనున దిక్కెవండిచట • నాఁకటమాడుచు నుంటినక్కటా! 445

గీ. తల్లియున్నదె యిందు ని • త్యం బుషస్సు
లందునేయియుఁ బెరుగును • సన్నమును బ్రి
యంబు మీఱఁగ నిడియెడు • నట్టితల్లి
తొల్లి చెప్పిన నీతుల • నొల్లనైతి. 446

క. అసివనరుచు దీనతనొక, యనోకహపు చాయనుండి • యరయుచునుండన్
ఘనుఁడగు మాహేశ్వరుఁడొక, డనఘుఁడు పక్వాన్నపాణి • యై వేగమునన్.

గీ. తనదువారెల్ల వెనుకొని • తరలిరా శి
వాలయంబున కరిగి యం•దభవలింగ
మర్చనముసేయుచుండె భ• క్త్యతిశయమున
నాఁడు శివరాత్రి యగుట న•నశనుఁడగుచు. 448

క. ఆపక్వాన్నసుగంధము, లేపుమెయిన్ నాల్గుదెసల • నెంతయుఁ బ్రాఁకన్. 449
బాఁపండారసి దటిసి ప, సాపడఁగా నెంచె నాప్ర•సాదమును దమిన్. 449

గీ. శివునిఁ బూజించి వీరు ని•శీథమందుఁ, గునుకుదురు శివనై వేద్య•మనువుమీఱ
నపుడు గొనిపోయి యద్దాని • నవల నార, గింతునని యెంత యేనియు•సంతసించి.

క. శివపూజకులను గనుచును, శివునికిఁ గట్టెదురుగా వసించి వెలపలన్
శివపూజఁ జూచుచుండెను, శివమంత్రంబులను వినుచుఁ జింతాచ్యుతుఁడై.

గీ. సముచితార్చన మిబ్భంగి సలిపి యాట, పాటలను నాగమ స్వస్తి పాఠములను
జక్కనొనరించి రాతిరి సగముదాఁట, క్షణము కనుమూసికునికిరి జనములెల్ల.

మత్తకోకిల. అంత బ్రాహ్మణుఁ డెంతయేనియు నార్తుఁడై శివమందిరా
భ్యంతరంబును జేరి దీవియ యాఱుచుండుటఁ గాంచి చే
లాంతమించుక చించి వర్తి రయంబొనర్చి వెలుంగఁగా
సంతరించి ప్రసాదభాండముఁ జక్కఁ జేకొని పొంగుచున్. 453

గీ. సౌరభములాని యావలఁ జని యథేచ్ఛ, నారగించుదునని బాఁప డాసనొంది
దాఁటుచుండఁగఁ గాలి వేల్దాఁకెనొకని, కాతఁ డంతనె తెలివొంది యదరుఁ గదిరి.

క. బ్రుచ్చదె! బ్రుచ్చదె! యనుచును, హెచ్చుగ నతఁడఱచుచుండ నెల్లరు గనులన్
విచ్చి తెలివొందిరంతనె, వచ్చిరి పురరక్షక ప్రవరులుగడువడిన్. 455

వ. అంత.

గీ. పాణిఁ బక్వాన్న పాత్రంబుఁ బట్టువిడక
ప్రాణభీతినిఁ బరుగెత్తు నగ్రకులునిఁ
గదిసి బాణంబు వేసి య క్కసునఁ జంపి
రకట! దినకుండెసుంత యే నన్న మతఁడు. 456

ఉ. కాలుని దూతలెంతయును గౌతుకమొప్పఁగ దన్నినీషులై
శూలము లుగ్ర పాశములు సొంపుదలిర్పఁగఁ జేరిరంతనే
కాలహరాను జీవులును గ్రక్కున నెక్కొని వారిదవ్వులన్
దోలఁగ వారలక్కజము దోఁపఁగ నిట్లనియడ్గి రింపుమై. 457

మ. కులధర్మంబును బాసిపేఁడెపు డస ద్గోష్ఠిం బ్రవర్తించుచున్
దలినిన్ దండ్రినిఁ గుళ్ళ జేసె మడియుం స్నానంబు సంధ్యావిధిన్
గలలోనైనఁ దలంపకుండె నెటులీ కష్టాత్మకున్ ముట్టిమీ
రలు శర్వుం దగఁ జేర్తు రిట్లె శివని ర్మాల్యంబిటన్ బ్రుచ్చిలెన్. 458

క. శివనిర్మాల్యము దొంగిలి, యవినీతి భుజింపనెంచు నతఁడును మఱియున్
శివనిర్మాల్యమ్ము దాఁటెడు, నవివేకియు ముట్టఁదగని యఘులండ్రు బుధుల్.

గీ. చెప్పఁడెంతేని యిఁక వీఁడు • చేసియున్న, నావగింజంత పుణ్యమే • మైనయున్న
విని యెదము సర్వధర్మైక • విదురులీర, లున్న తాత్మకులిం దేమి • యుడుకుమాకు.

క. అనినం తనె శివకింకరు, లనిరిట్టుల స్థూలమతుల • కందునొకో శ
ర్వుని ధర్మసూక్ష్మములు తగ, విని చెద మిఁక వాని నందు • వినుఁడీ మీరల్.

మ. శివగర్భాలయమందు దివ్వె మిగులన్ • జన్నొంచుఁ గన్పట్ట న
ప్డవలోకించి పటంబుఁ జించి వడి వ • ర్త్యాకారమున్ గూర్చి తా
దివియన్ వెల్గఁగఁజేసెఁ జూచెను మహా • దేవార్చఁ బస్తుండెఁ బ
ర్వవిశేషంబున నాలకించె శివమం • త్రంబుల్ జడుండై ననున్. 462

ఆ. కలదె యింతకన్న • ఘనమైన పుణ్యంబు, కాలదూతలార! • కదలుఁడింక
నిపుడె వీనిఁ జేర్తు • మేణాంకధరు కొల్వు, సందియంబు లేదు • సత్వరమున.

గీ. కొంతకాలంబు శివుచెంత • సంతసమున, నుండి కాళింగనృపతియై • యుద్భవించు
నంత దిరుగ మహాభక్తి • నంది శివునిఁ గొలిచి శంకరు నెయ్యంబు • గూర్మిఁ జెందు.

క. అని వారలు వేగమె వా, నిని శివలోకంబుఁ జేర్చి • నీలగళుని చెం
తను నిచి రాతండందు శి, వను శివునిన్ గొలుచుచుండి • పడసె సుఖంబుల్.

వ. యామ్యకింకరులును రయంబున సంయమినీపురంబుఁ జెంది సమవర్తిం జేరి యవ్విధంబంతయు నెఱింగించుటయు నతండును సర్వంబారసి యది యట్టులే యని యవ్వారల కిట్లనియె. 466

సీ. భసితత్రిపుండ్రముల్ • ఫాలభాగములందుఁ, జెలువొందుచున్నట్టి • చేవకాండ్రు
రుద్రాక్షపూస ల • లుతఁదాల్చి నిష్టమై, బరగుచునున్నట్టి • భవ్యమతులు
పంచాక్షరీ జప • పరులై కరంబు సం, బరమొందుచున్న భా • స్వచ్చరితులు
లభవమూర్తినిఁబర • మాహ్లాదమున నిచ్చ, లర్చించుచున్నపు • ణ్యాగ్రగణ్యు

గీ. లెప్పుడేనియు నొక్కమా • ఱేని జీవ, నార్థమై కాని మఱియొక • యన్యమైన
హేతువునఁగాని మిషతోడ • నేని శివునిఁగొలుచువారెల్ల • బూజ్యులు • దెలియుఁడీరు

—* గుణనిధి కళింగరాజపుత్రుఁడై పుట్టుట *—

వ. అట్టివారినిఁజూచి దవ్వులనుండియే జోతలుచేసి తొలంగిరావలయు నిందె మఱకుండుఁడని స్వగణంబుల కానతియొసంగెనిఁక శివసన్నిధినున్న యాదీక్షి దత్తియు శివాజ్ఞాప్రకారంబు గళింగాధిపతియగు నరిందముఁడను రాజవర్యు

నకు దనయుండై జనియించి దముండను పేరంబరంగుచుఁ బూర్వపుణ్యవాస నావశంబున బాల్యంబునుండియే శివభక్తిఁ జెంది శివధర్మంబు లొనర్చుచుఁ గ్రమంబునఁ బట్టభద్రుండయ్యె నంతమీఁద. 469

క. గ్రామాధికారులనునా, భూమీశుఁడు పిల్వనంపి • పురహరువిలస ద్ధామంబులందు దివియల, నేమంబునఁ బెట్టజేయ • నియమించెనొగిన్.

వ. మఱియును.

ఉ. ఎవరేనిన్ బరమేశు కోవెలలయం•దింపొప్ప దీపంపు టు త్సవమున్ సల్పకయున్న వారి తలలన్ • ఖండాసి ఖండింతు బం ధువులేనిన్ మఱి నెయ్యురేఁ యును నిం•దున్ జూడ నప్పాటి నా దు విధానం బిదియంచుఁ జాటుఁడిఁక మ•ద్భూభాగమందెల్లెడన్. 470

క. అని యేర్పచియుఁ దానును, ఘనముగ శివునెదుర దీప•కాండంబుల లె క్కొనరింపరానియట్టుల, నునుచుచుఁ గడుభక్తిఁ గొలుచు•చుండెనునిచ్చల్.

గీ. ఇట్లు శివుదేవళములలో • నెన్నియేని దీపముల నుత్సవంబుగఁ•దీర్పఁజేసి బహువిధములగు భోగము•ల్వాడసి కొంత కాలమున కల్ల పార్థివ • కాయమువిడి. 472

క. అలకాపురికీశ్వరుఁడై, యల కాలహరునకు మిత్రుఁ•డై సిరులొందెన్ అలకాపురుషుండగువాఁ,డల కాలగళాల యాత్రి•యపు సుకృతమునన్. 473

— * గుణనిధి కుబేరుండై శివునకుఁ జెలికాఁడగుట * —

వ. అదియు నానుపూర్విగ నెఱింగింతు వినుము.

గీ. పద్మకల్పంబునందు మ•త్స్వాంతజాతుఁ డౌ పులస్త్యుని కాత్మజుం•డయ్యె విశ్ర వస్సు, తత్పుత్రుఁడై పుణ్య•వైభవుండు వై శ్రవణుఁడేలె లంకయన్ • బట్టణమును. 474

చ. అతఁడును మేఘవాహన స • మాహ్వయకల్పమునందుఁ గాశికన్ హితమతిఁ జిత్రకాశికను • నింపునఁ జేరిశివప్రతిష్ఠ నం

చితవిభవంబునన్ సలిపి • శ్రీగళలింగమునందుఁ జూడ్కిసం
తతమలరంగఁ గూరిచిని • తాంతతపంబొనరించె మించుగన్. 475

వ. మఱియు నాతనియందు.

గీ. విలసితతపోగ్నిశిఖము వి • వేకదీప
మధికతరభక్తి సుస్నేహ • మనిల రోధ
నిశ్చలంబు శివైక్యమన్ • నిపుణపాత్రఁ
గామముఖ విఘ్నవిహతినిఁ • గాంచకలరె.

క. ఎమ్ములు చర్మమ్మవశి, ష్టమ్మగునట్లొడలుగడుఁగృ • శతఁగొనబహు వ
ర్షమ్ములు సలిపెఁదపోవ్రత, మమ్మహితుఁడు సకలదివ్యు • లలరిపొగడఁగాన్.

చ. చిరముగఁ జూడ్కిలింగమునఁ • జేర్చితపించుచు నున్నయట్టి య
బ్బిరుదుఁ దపస్విఁజూచుటమిఁ • బేరిమి విశ్వవిభుండు గౌరితోఁ
బిరబిరఁ జేరి కోర్కొను మ • భీష్టములిచ్చెద నన్ననాతఁడుఁ
సరగున నేత్రములెదెఱచి • శంకరు సూర్యసహస్రభాస్వరున్. 478

చ. కనుఁగొనఁజాల కార్తివడి • క్రన్ననఁగన్నులుమూసి యిట్లనెన్
ఘనకరుణానిధాన! ననుఁ • గావఁగవచ్చివరంబు లిచ్చెదన్
గొనుమనియంటి వింకొకఁడు • గోరను గోరెద నీపదాబ్జముల్
దనియుచుఁ గన్గొనఁ వెరవుఁ • దార్కొనఁజేయుము వేగ మ్రొక్కెదన్.

మ. అని యర్థింపుఁడు వేగ శంకరుఁడు దా • నత్తాపసగ్రామణిం
ద్రునకఁ ప్డేయని మేషదృష్టి యిడ సం • తోషించి యాతండు వే
గనె కాంచెన్ రమణీమణిన్ త్రిజగతీ • కళ్యాణసంధాయినిన్
ఘనకారుణ్యనిధిన్ మహేశ్వరిని యో • గశ్రీధురీణాకృతిన్. 480

చ. శివుని బుజంబుసోఁకఁ గడుఁ • జెన్నగు నెన్నగుమోముతోడఁ జె
ల్వవు సిరినొప్పియున్న జగ • దంబికనున్గని యాపె యెవ్వతో
శివుని సరాసరిన్నిలిచి • శ్రీ రహిమీఱుచునున్న దెట్టి మే
లవు తపసొంది యొందెనొకొ? • యబ్జసుగంధికరం బిటుల్ సిరిన్. 481

క. ఔరా? యందంపు బసం, బౌరా? శ్రీవిలసనాయ • తాభ్యుదయంబుల్
ఔరా? ప్రేమాతియం, బౌరా! సౌభాగ్యగరిమ • లరయఁ దరమే. 482

క. నా తపసుకన్న నురవుగ, నీ తామరసాక్షి తపసు • నెటుచేసెనొ సం
ప్రీతి నిటు గారవించెను, భూతేశ్వరుఁడని యసూయ • పొదలఁగఁగనుడున్.

క. చెడుమది నిటు సూచిన యప్పుడ తత్పరిపాకరూప•మున నాతనిడా
నెడమ కనుగ్రుడ్డు పగిలెను, గుడువక సుడియునొకొ యెందుఁ•గూడని చెయ్వుల్.

వ. అంత,

ఉ. ఆరసి యవ్విధంబు నఖి•లాంబుజజాండకరండశిల్పయూ
నా రమణీమతల్లి తన • యాత్మవిభున్గని దేవ! యెవ్వఁడీ
క్రూరుఁడు క్రూరదృష్టి ననుఁ• గొంకక చూచెడు వీనిదైన యీ
నేరమినారయన్ వలయు • నెట్టననన్న మహేశుఁడాఁదటన్. 486

ఉ. సైరణసేయు దేవి! సుతు • చాపలభావము వీఁడుపుత్రకుం
డారయుమెందుఁ గొడ్కు లన • యంబు ప్రియేతరములొ్వనర్చినన్
నేరములంచు నెంచకయె • నిచ్చలు సాఁకుచునుండువారొ నీ
వారహిఁజెంది వీనిని ద • యన్గని ప్రోవుము మేటిప్రేముడిన్. 487

క. అనియిటు తనగేహిని కిను, కను నుడిపి తపస్వినిఁగని • కనికరముగడున్
దనుకఁగమహేశుఁడిత్తెఱఁ, గున వరముల నొసఁగెఁ దనదు •గొప్పదలిర్పన్

సీ. గుహ్యకులకునుజ • క్కులకునుగిన్నరు, లకుఁబుణ్యజనులకే • లికవుగమ్మ
అక్షయతన్దన • రారుచుండెడు నవ, నిధులకుసతతంబు •నేతవగుము
నీవీటియెలతోఁట • నిచ్చలునేనుందు, నెడపక నా చెల్మి • నెప్డుఁబడయు
మరసిధనంబుల • నఖిలజనంబున, కిచ్చువదాన్యత • హెచ్చుమిగులు

గీ. మనివరంబుల నొసఁగి యా•ర్యాపదంబు
లందుఁబడు మీపెనీతల్లి • యాదరించు
నని యటుల సల్పిఁజేసి తా • నపుడుప్రియుఁగూఁ,
గావు నీసుతునని చెప్పఁ గడఁగి యుమయు. 489

చ. వినుముకుమార! నీకుఁగడు • విస్తరిలున్ శివభక్తి సామియి
చ్చినవరముల్ఫలించు నీఁకఁ • జెడ్డతనంబున నీవునాదు చె
ల్వునుగని యోరసంపడుటఁ • బూన్కి కుబేరుఁడనన్ సమాహ్వాయం
బును ధరియింతువెప్డు శుభ•ముల్వెనుపొందునుగాక నీకిలన్. 490

వ. అనుచు నయ్యాదిశక్తి యిట్లు వరంబులిచ్చిన నంత ఖండేందుమౌళి దేవితో నంతర్ధానంబు నొందె నంతఁ బరమశివుని రూపాంతరంబైన నీలలోహితరుద్రుఁడఖండ ప్రమథ దేవ భూతగణంబులతో శుభముహూర్తంబున నలకానగర బాహ్యోద్యానం బందలి కలధౌత శైలశిఖరాగ్ర హర్మ్యతలంబునఁ బ్రవేశించె ననంతరంబున నఖిలమునివరులును సిద్ధులును, మూర్తిమంతంబులగు నిగమంబులు నాగమంబులును, హరివిరించనులును దారసించి వచ్చి సర్వేశ్వరుని సేవించిరి. కుబేరుం డానందంబున నందఱి కాతిథ్యంబొసంగి యలరె. మహేశ్వరుం డయ్యెడ దివ్యజనుల నందఱ నభీష్టవరదానంబుల సంతుష్టులం జేసిన నవ్వారలందఱు శివాజ్ఞాప్రకారంబుగ స్వస్థానంబుల కఱిగి రిట్లు కుబేరుండు శివానుగ్రహంబునకుం బాత్రుండయ్యె నిఁక నందు భర్గుండు బ్రహ్మచారిగ నుండి కొంతకాలంబున కాత్మశక్తి దాక్షాయణిగ జనించుటఁజేసి యద్దేవిఁ బెండ్లాడి యాపెతో నందు యోగవిహారంబు లొనర్చెనని శతానందుం డాత్మజునకు బోధించె నీ సృష్టిప్రకార కథనంబు నెవ్వరేనిఁ జదివిన వినిన నవ్వారలు భోగమోక్షంబు లొందెదరని తెల్పిన సూతునకు శౌనకాదులు దాక్షాయణీ రుద్రుల పరిణయంబును నవ్వారి లీలలఁ నెఱింగింపు మనుటయు.

మాలినీవృత్తము. నిగమహితచరిత్రా ♦ నిత్యధర్మానుయాత్రా
సుగుణమణి నిధానా ♦ సూరిగణ్యాభిధానా
అగణిత శుభకీర్తీ ♦ యచ్ఛ పుణ్యాఢ్యమూర్తీ!
విగళిత భవచర్యా ♦ వీరభద్రేశ భార్యా! 491

గద్య. : ఇది శ్రీ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరకవి విరచితాంధ్ర శివ మహాపురాణంబునందు సృష్టిఖండము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివపురాణము

—* సతీఖండము *—

విశ్వేశ్వర లింగా
ర్చా విలసిత సుప్రసాద • జాతోద్భటవం
శ్యా! వీరభద్రదేశిక
పావనసుయశోభిరామ • భవ్యచరిత్రా

వ. అవధరింపు మక్కథకుండు శౌనకాది మహా మునీంద్రుల కిట్లనియె

—•నారదుఁడు బ్రహ్మను సతీదేవీ చరిత్రంబుఁ జెప్పుమనుట•—

ఉ. నారదుఁ డప్డు సంతసము • నాఁటినచేతము తోడ భారతీ
దారునితో నిటుల్ పలికె • దక్షున కెట్లుజనించె శక్తి య
న్నీరజలోచనన్ దమిని • నెక్కొని రుద్రుఁడెటుల్వరించె న
ద్ధీరునితోఁ బగన్ గొని వి • ధీ! మఖమేల యొనర్చె దక్షుఁడున్ 2

గీ. అంబయేటికి మరల దే • హాంతరంబు, నొంద వలసెనొ యది యర • విందగర్భ,
సర్వమును నాకెఱింగింపు • సంతసమున, నీకుసరివచ్చుగురు నెందు • నే నెఱుంగ 3

క. అని యడుగుడు రాజీవజుఁ, డనురాగముదోఁప నిట్టు • లనియెను మౌనీం
ద్రునకాత్మజ! యెఱిగింతును, మనమలరఁగఁ బరమశివుని • మహితచరిత్రన్ 4

ఉ. మున్నుమరీచి ముఖ్యులగు • పుత్రులఁ బుట్టఁగఁ జేయనంత సం
పన్నమనోజ్ఞ రేఖయగు • బాలిక సాయపుసంధ్యనాఁగడున్
జెన్నగుకన్నె యొక్కతెవ • శీకృతతాపసచిత్త వొల్చెనా
యన్నులమిన్నఁగాంచి మదఁ • మందఁగ, జాలని వారలుందు రే? 5

ఉ. అమ్మదిరాక్షిఁ బోలినయొ • యారిని నాకమునందు మర్త్యలో
కమ్మున నాగలోకమున • గాని గనుంగొన రెవ్వ రెప్డు చొ
క్కమ్మగు మేల్మిబంగరపు • కాంతులఁ బంతము మీఱ మీఱు చె
ల్వమ్మగుమేనిసొరు మురి • పంపువిలాసరసప్రసారముల్ 6

—* సంధ్యనుఁజూచి బ్రహ్మయుఁ దత్పుత్రులును మోహించుట *—

వ. అంత

ఉ. దానిని నేను నాసుతులుఁ • దప్పక తెప్పలువాల్చ కెంతయున్
బూనికఁ జూచుచున్నతఱిఁ • బుష్పశరుండట దోఁచి మమ్ము నెం
తేనియు మోహవాగురలఁ • దీరిచి త్రోయుడుఁ దెర్వుమాలి య
మ్మీనవిలోచనన్ గవయ • మేము దలంచుచు నుంటి మార్తిమై 7

చ. అదియును మన్మథార్తిఁగాని • యక్కట! యందఱ మమ్ముఁ జూచుచున్
ముదముదలిర్పఁగాఁ గడిఁది • మోహనహాస విలాసభావముల్
పొదలఁగఁ జేయుచున్ దనదు • పొంకపుమేని మెఱుంగురంగు లిం
పొదవఁగఁగాను పింపఁగఁబ • యోరుహనేత్ర యటన్ మెలంగుడున్ 8

చ. సుతయనునట్టి భావమును • జూడక ధర్మవుఁ జూఱఁబుచ్చి నేఁ
గుతుకముమీఱ నక్కలికిఁ గూడఁగఁడాయుచు నున్నఁజూచి స
న్నుతమతి ధర్ముఁడన్ నిజ • తనూజుఁడొకండు వశాత్మకుండు నిం
దితమగు నాదు మోహమును • ద్రిప్పఁగఁ నీశుఁ దలంచె నాత్మలోన్ 9

క. హరుఁ డంతనె వేగిరమున, దఱిసి ననున్ ధర్ముఁదక్క • తనుజాతుల
నందఱనున్ గని నగి లజ్జను, నెఱిగింపుచు నిట్టులనియె • నేవముదోఁపన్ 10

ఉ, అద్దిర బ్రహ్మ! యెట్లుచప • లాత్ముఁడవై కనుఁ గానకెంతయున్
ముద్దుకుమారినిన్ గవయు • బుద్ధినొనర్చితివోయి నీసుతుల్
హద్దుదొలంగి దోసమన • కాత్మసహోదరిఁ గూడ నెంచినా
రెద్దెస నేని యిట్టికత • లెప్డువినంబడెనే! జగంబునన్ 11

క. తలి కూఁతు రన్న పెండ్లము, చెలియలు నప్పయును నెప్డు • క్షేమార్థులచే
కలుషమతిఁజూడఁ దగదని, యిలవాకొనుచుండు రెండుఁ • గృతమతు లరరే

ఉ. ఎక్కడకేగె వేదములిఁ • కెక్కడఁ దాఁగెను ధర్మశాస్త్రముల్
మక్కువకూఁతుఁ గూడుటది • మంచిదె? కాంచువిరించి యన్న వే
చక్కఁగ మల్లి సిగ్గుఁగొని • చాలఁగఁజింత యొనర్చుచుండఁగా
నుక్కుకుఁ జెమ్మట ల్పొడమ • నుద్భవమొందిరి పెక్కురాత్మజుల్ 13

— * బ్రహ్మ మున్నగువారల కగ్నిష్వాత్తాదులు పుట్టుట * —

వ. అందగ్నిష్వాత్తాదులగువారలువదినాల్గువేలును, నెనుబదియాఱువేలు బర్హిషదులనువారును బితృగణంబులై యేర్పడిరి వారందఱును

క. కాటుకరేక వితమ్మున, నీటుగ రంగొప్ప వికచ • నీరజనేత్రుల్
మేటియతుల్ సంసరణము, దాఁటిన నారధికపుణ్య • తనులు మహాత్మల్. 14

గీ. మత్సుతుండైన దక్షుఘ • ర్మసలిలమున
సద్గుణనిధాన తన్వంగి • చారుదశన
కలదు లేదను నడుమొప్పు • కలికిమిన్న
కుందనపు బొమ్మయన నొక్క • కొమ్మ పొడమె. 15

వ. మఱియు సర్వాంగసుందరి యగు నమ్మగువ

క. పున్నమచందురుఁబోలిన, చిన్నారిమొగమునఁ జెలఁగు • చిఱునగవున మేల్
వెన్నెలలఁ గ్రుమ్మరింపుచు, సన్నుతయై యున్నరతిగ • సాటిరి యనరుల్. 16

వ. మఱియును నాయాత్మజులందు మరిచిప్రముఖులగు నాల్గురుదక్కఁదక్కినవారలకు రేతఃపాతంబగుడు నద్దానఁ గ్రతునకు సోమపులును వశిష్ఠునకుఁ గాలీనులును బులస్త్యున కాజ్యపులును నంగిరసునకు హవిష్మంతులును జన్మించిరి. ఇప్పురుషులంద ఱగ్నిష్వాత్తాదులతోఁ గలసి పితృగణంబులై కవ్యభోజనులై యుండి రివ్వారల జన్మంబునకు సంధ్యహేతువగుట నది పితృమాతయనఁ బరఁగె ననంతరంబు మహేశ్వరుండు మమ్మునందఱను మన్నించి ధర్మని నను గ్రహించి యంతర్ధానంబు నొందె నంతనేనును లజ్జాక్రాంతుండనై యట్టి మోహజనకుండగు కాము నుద్దేశించి బిట్టలుకతో. 17

గీ. ఓరి మన్మథ! మమ్మిట్ల • నుచితమైన, మోహవహ్నిఁబడఁగ ద్రోచి • మొక్కలమున
నుడక చేసితి వమ్మహే • శుఁడు హసించె. నీవు సురిఁగెద వాశివు • నేత్ర వహ్ని. 18

క. అని శపియించిన మదనుఁడు, విని ఝల్లునఁ జెదరి బెదరి • వేగముగ విరించినిఁ గని యేమిది జేవర!, నను సెపియించితి వకార • ణమ్ముగ నిట్టుల్. 19

మ. ననుఁబుట్టించినయప్డు మజ్జనకుఁడౌ • నారాయణుం డీవునున్
ననుఁద్రైలోక్యవిమోహనక్రియను సం • ధానింపుమంచున్ బురా
తనులౌముమ్మూరుమూర్తులీరలు మొదల్ • తథ్యంబుసర్వామరుల్
మునులుఁ దైత్యులు మర్త్యులున్ ఫణులు స • మ్మోహపాత్రు లం చాడరే. 20

క. అదియెఱిఁగి నేను నిత్తఱి, నొదవించితి మీకు విశ్రుతి • నున్నతమతిఁ ద
ప్పిదమేమిట నాయది నను, సదమద మొనరింపనిట్లు • శాపంబిడఁగాన్.

క. అని యడిగిన ద్రుహిణుం డి, ట్లనియెను సుతయందు నాకు • ననుజవయిని మ
త్తనయులకును దమిఁ గూర్పఁగ, జనునే యనుచితపుఁగృతి వి•చారము వలదే.

చ. గొనకొని యాండ్రకుఁ మగల•కున్ దమి గూరువఁగా నినున్ నిరో
జన మొనరించినామని య•సాధుపదమ్ముల మమ్ముఁ ద్రోయఁగా
ననువాకొ! మైననున్ గినుక • యంతర మొందెను శాప మింతలో
నెనయదు పెద్దకాలమున • నెప్పుడొ యట్లొనరించు నిన్నిఁకన్. 23

ఉ. అట్టులె చెల్లియున్ మరల • నాథవు పెండిలి నమ్మహాత్ముచేఁ
బుట్టుక నొందఁగాఁ గలవు • పొమ్మిఁక వందురకంచుఁ జెప్పినేఁ
జట్టన నంతరంబెనయఁ • జక్కఁగ దక్షుఁడు తత్సుతన్ రతిన్
నెట్టన మీనకేతునకు • నేరిమి నిచ్చి యొనర్చెఁ బెండిలిన్. 24

వ. అంత మన్మథుండును రతిన్గొని చని స్వావసథంబును జేరి యందు నిచ్చలును రూపరేఖాలావణ్యపుణ్యమూర్తి యగు రతితో నలరుచు

సీ. కొమ్మకన్బొమ్మల • కుదిరికఁ గన్గొని, విల్లుపై వెగటొంది • విఱిచెఁ బెడవి
సుందరిక్రీఁగంటి • చూపుల చొక్కులఁ, గని నిజాస్త్రముల లె•క్కగొనకుండె
నిండుచందురు మించు • నెలఁత మొగముఁ జూచి, జాబిల్లితోఁ జెల్మి•సలుపఁడడసె
తమ్మిమొగ్గల మీఱు • తరుణి చన్గవఁ గాంచి, తమ్ములపై ననా•దరము నూపె

గీ. బలిసిబిగిమీఱియున్న న•భ్యామ చన్నుఁ, గవపయిని వ్రేలుముత్యాల•కంఠహార
మరసి తననారి నిస్సార•మనుచు రోసె, భువనమోహనుఁడై నయా•పుష్పశరుఁడు

వ. రతియును

ఉ. చక్కనివారలందుఁ గడుఁ • జక్కనివాఁడగు కమ్మవిల్దొరన్
జక్కఁగఁ బెండ్లియాడి కడు • సంతసమొప్పఁగఁ దోడినీడ నా
నెక్కుడు వేడ్కఁ గన్గొనుచు • నింపులు సొంపులు మీఱఁగాంతునిన్
మక్కువఁ గొల్చుచుండె ర•మాసతి విష్ణునియట్లు చెల్వుమై. 27

క. సౌదామినీ వలాహకు, లాదివిషత్పదవి నెట్టు • లలరుదురో యం
దాదక్షజామదను లా, మోదంబున వెలసి రెంతొ • పొగడఁగ జగముల్.

గీ. ఏనును మదాత్మజులును మ•హేశ్వరుండు
నచ్చోటును విడి చనినంత • నద్దియెల్ల

సరసి సాయంపుసంధ్య యి ♦ ట్లని మనమునఁ
జింతయొనరించె నెంతయుఁ ♦ జిన్నవోయి. 29

ఉ. అక్కట నేను పుట్టినయ ♦ నంతరకాలమునందె యెక్కడో
చక్కఁదనంపు నాయెడలి ♦ చందముఁగన్గొని తండ్రి యన్నలుఁ
మిక్కటమైన మోహమున ♦ మీఱుచు మారుని బారికెంతయున్
జిక్కి ననున్ దమిన్గవయఁ ♦ జేరఁగ నెంచిరి పాపకర్ములై. 30

ఉ. నేనును గామవిద్ధనయి ♦ నిందితబుద్ధిఁ బథంబుఁ దప్పి యొ
ప్పైనిజహావభావలలి ♦ తాయతదృష్టిఁ దనర్చి చూచితిన్
మానసమందు వారలస ♦ మాగమకేళికి నీయకొంటి నెం
దేనియు నిట్టిచెడ్డతల ♦ పెంచఁదలంతురె యెవ్వరేనియున్. 31

ఉ. ఇంతకువారలన్ నను ర ♦ హిన్ గరఁగించిన యించువింటిజో
దెంతయు దోసకారి యతఁ ♦ డే పఱశాపమునొందె మేలు నే
నింతటి పాపశీలనయి ♦ యెట్టులనీతనువున్ భరింతుఁగా
వింతునికర్ మహాతపము ♦ విచ్చిచనంగ ♦ మహాఘపుంజముల్. 32

చ. చెడుగునుగాదె యిమ్మెయినిఁ ♦ జెందఁగ జూచితిఁ దండ్రి నన్నలన్
విడువఁగనొప్పఁ దీనిఁ దగ ♦ వేల్చెదఁ జండహుతాశనార్చియం
దొడిసి తపించెదన్ దురిత ♦ మూడిసురుంగ వెలుంగు కీర్తిరాఁ
బడసెదఁగామమద్ది యిఁక ♦ బాలురకొందని యట్లొనర్చెదన్. 33

క. అని వేగఁ జంద్రభాగా, ధునియొప్పెడు చంద్రభాగ ♦ దుర్గమగిరికిన్
జని యట నెలవొంది కడున్, ఘనతపమొనరింప నియతిఁగాంచఁగనుండెన్. 34

వ. అయ్యవసరంబున.

—* బ్రహ్మ సంధ్యయొద్దకు వశిష్టునిఁబంపుట *—

ఉ. కూతుఁరు తాపసవ్రతముఁ ♦ గోరియొనర్పఁగ నున్ననామె య
చ్చోఁత యెఱింగి యేనును వ ♦ శిష్ఠుని మత్తనుజన్ముఁ జూచి నీ
వీతఱి చంద్రభాగగిరి ♦ నేపునఁ జేరి యటన్ దపింపఁగా
నాతుర మొందుసంధ్యకుఁ బ్రి ♦ యంబున మాంత్రికదీక్ష నిమ్మఁకన్. 35

చ. ఎఱుఁగదు చిన్నబాలమన • మెంతయుఁ గంతునకోడి దానిపైఁ
గరమనురక్తిఁ జెందుటది • గాంచి జుగుప్సగ నెంచి యిట్టులన్
దిరమగుపూన్కితోఁ దపసు • దీర్పఁగఁబూనెను గాననీవు స
త్వరమటఁ జేరి యాయమకు • భర్గునిమంత్రముఁ జెప్పు సిద్ధిగాన్. 36

క. నీవీవేసముతోఁడుతఁ, బోవలదు కుమార! మాఱి • పోవలెనదియి
ట్లీవరిగినఁ దొలివృత్తము, భావంబునఁ దలఁచి వెఱచి•పఱచు దవులకున్. 37

క. అని పనిచిన నతఁ డట్టులఁ, జని కనియెను జంద్రభాగ • శైలాగ్రము నం
దొనరిన లోహిత తీర్థము, ముని పుంగలఁ దపసొనర్పఁ • బూనిన సంధ్యన్.

గీ. తీరమొందిన సంధ్యచేఁ • దేజరిల్లె
లోహితహ్రద మంభోజి•నీ హితంబు
కరము చుక్కలగుంపుతోఁ • గ్రాలునభము
పొడుచు చందురుచేఁ గాంతిఁ• బొదలినట్లు. 39

గీ. గాదకొనుచుఁ జంద్రభాగ య•క్కొండ యపర
భాగమును భేదమొనరించి • వేగమొప్ప
దక్షిణాంబుధిఁ జేరఁగఁ • దరలుచుండు
దర్శనీయమై యాస్థలి దనరు ధరను. 40

చ. కనుఁగొని సంధ్య కిట్లనియె • కంజదళేక్షణ! యేటికిట్లు ని
ర్జనవన మొంది యుంటి విటఁ • జక్కఁగ నేమియొనర్పఁ బూనితో
జనకుఁ డెవండొ చెప్పు మిఁకఁ • జందురుఁ గుందఁగజేయునీ మొగం
బున నెదియో విచారము ద•వుల్కొని యున్నటు గానుపించెదున్. 41

గీ. అనిన నమ్మునివరుని మ•హాత్మునిన్ జ్వ
లించునజ్ఞాతవేదుని • లీలఁ గ్రాలు
వాని నొడలు ధరించిన • బ్రహ్మచర్య
వ్రతమునా నొప్పువాని న•ప్పడఁతిఁ గాంచి. 42

ఉ. ఆదట మ్రొక్కి యిట్లనె మ•హాత్మ! యెఱుంగఁగలేవె నీవిఁకన్
నాదు మనోరథంబును ఘ•నంబుగ నిందుఁ దపంబుసేయ నా
హ్లాదమునొంది యిగ్గిరివ•రాగ్రముఁ జేరితి సంధ్యయండ్రు న
న్నాదిమమూర్తియా నలువ • కాత్మతనూజను జిత్తగింపుమా! 43

క. ఎఱుఁగను మంత్రము తంత్రం, బెఱుఁగను తాపస విధాన•మెఱుఁగ నొకింతే
మఱుఁగుచునుంటిని యందుల, కురుకరుణానిధి! యొసంగు • ముపదేశమిఁకన్.

—* వశిష్ఠుఁడు సంధ్యకు మంత్రోపదేశంబు చేయుట *—

క. అనినవిని యవ్వశిష్ఠుం, డొనరఁగ నవ్వనితకప్పు • డుపదేశంబి
ట్లొనరించె విధివిధిగఁ బా, వనమగుశివదీక్షనొసఁగి • వాత్సల్యమునన్. 45

క. పరమమగు గొప్ప తేజము, పరమంబగు గొప్పతపము • పరముఁడునగునా
పరమారాధ్యుఁడు శంభుఁడు, దిరముగ నెదనుండునట్లు•దిద్దికొను మదిన్. 46

వ. ఇట్లు మనంబును శివైకతానంబొనర్చినా యుపదేశించు మంత్రంబున మహేశ్వ
రునిఁ గొలువుము నీకు సకలసిద్ధులొనఁగూడునని "ఓం నమశ్శంకరాయ ఓం"
అనుమంత్రంబు నుపదేశించి మఱియు నిట్లు బోధించెను. 47

గీ. మౌనమునఁ దీర్థమాడుము • మౌనముననె
చేయుము శివార్చనను నెప్డు • చిగురుఁ బోఁడి
పర్ణజలభక్షణమునఁ ద • పంబునిట్లు
సల్పిన నభీష్ట సిద్ధియౌ • సత్యమిద్ది. 48

గీ. ఇట్లు నిచ్చలు మదిలోమ•హేశు నిల్పి
కొలువు సందియమొందక • ఫలములొందు
ననివసిష్ఠమహర్షి సం • ధ్యాలతాంగి
కెఱుకపడఁ జెప్పియంతర్థి • నెలమినొందె. 49

క. శివదీక్షనొంది సంధ్యా, కువలయలోచన కరంబు • కూరిమితోడన్
శివమంత్రంబు జపించుచు, నవధానముతోడ సలిపె•నంచితతపమున్. 50

—* శివుఁడు సంధ్యకు సాక్షాత్కరించుట *—

క. పదిరెండువేల యేండ్లట, ముదమునఁ దపియింపనంత • మూర్ధేందు ధరుం
డెదఁ గనికరించి ప్రేమా, స్పదుఁడై పొడసూప నంత • సంధ్య రయమునన్.

ఆ. ప్రభుఁ బ్రసన్నవదను•భర్గునిఁ గనుఁగొని, భయము భక్తిగదురఁ•బ్రియముతోను
తింపవలను గనక • దీనయై కనులను, మొగిచి నిలువఁజూచి • నగశయనుఁడు

క. దివ్యజ్ఞానంబును నీఁక, దివ్యవిలోచనములీయఁ • దెలివొంది కడున్
దివ్యోక్తులతో నిట్టుల, దివ్యవరున్ హరునిఁ గడు నుతించెఁ బ్రణతయై. 53

క. స్థూలము సూక్ష్మంబనఁబడు, నేలాటి విధంబుగాక • నెఱుఁగుటకుఁ గడున్
వీలమరక జ్ఞానంబున, నే లభియింపఁబడు వాని • నే సేవింతున్. 54

క. శాంతము నిర్మలమును న, త్యంతము జ్ఞానైకగమ్య • మవికారమ్మున్
ధ్వాంతపథేతరలలిత మ, నంతం బాత్మప్రకాశ • మగు శివుఁ గొలుతున్. 55

క. ఎవ్వని రూపంబులు నభ, మివ్వసుమతి సలిల మగ్గి • యిప్పవమానుం
డవ్వైవస్వతుఁ డాదిశ, లవ్విశ్వాకారుఁ గొలుతు • నహరహము రహిన్. 56

ఆ. ఇలఁ బ్రధానపురుషు • లెవ్వానిపనికినై, బయలు వెడలి రెంతొ • ప్రౌఢిదనర
నట్టి శంకరునకు • నవ్యక్తమూర్తికి, వందనమునొనర్తు • వాసిమీఱ. 57

క. కమలజరూపంబున స, ర్గము హరిరూపమునఁ బెంపు • ఖండపరశు రూ
పమున లయం బొనరించు ప, రమశివు భజియించెదన్ గ • రము భక్తిమెయిన్.

క. నీవే పరమాత్మవు శివ, నీవే చిద్విద్యవెందు • నిరుపమభావా!
నీవే బ్రహ్మవు దేవా, నీవే సద్వస్తువవుద • నిందితవిభవా! 59

క. ఎవనికిఁ దొలినడిమియునున్, జివరయుఁ గాన్పింపవెందుఁ • జెలఁగు జగమ్మీ
యవి యెవనివలన వెలువడు, నవాఙ్మనసగమ్యు నామ • హాత్ముఁ గొలిచెదన్.

క. కారణములకెల్లను మేల్, కారణమై సర్వలోక • కళ్యాణకరుం
డై రహిమీఱు పరాత్పరు, సారమయుఁ బూతపూతు • సన్నుతుఁ గొలుతున్.

ఆ. నిర్గుణుండవైన • నీగుణవైభవ, మాడుదాననేమి • యరయఁగలను
ఇంద్రుఁడేని మఱియు • పేంద్రుఁడే నెవ్వాని, రూపమరయుటకు • నోపరెపుడు. 62

క. మ్రొక్కెదనీకు మహేశ్వర! మ్రొక్కెదగీర్వాణవంద్య! • మ్రొక్కెదశంభూ!
మ్రొక్కెదఁ దపోమయా! యిఁక, దిక్కై ననుఁ బ్రోవుమయ్య • దీనశరణ్యా.

గీ. ఇట్లు నుతి చేసినట్టియా • యిందువదన, పలుకులాలించి భక్తవ • త్సలుఁడు మంచు
చేతఁ జెదరినతమ్మిపూ • రీతినలరు, పాలఁతి నెమ్మోముఁ గన్గొని • పలికెనిట్లు. 64

—* శివుఁడు సంధ్యకు వరంబులిచ్చుట *—

చ. మురిసితినమ్మ నీదుతప • మున్ గని నీవొనరించినట్టి యీ
నిరుపమ సంస్తవంబునకు • నేరిమికిన్ గడుసంతసించితిన్

వరముల నిత్తుఁ జేకొను మీవశ్యము నీదగుకోర్కు లెవ్వియో
వరుసగఁ జెల్పు మన్నియును • వైళ మొసంగెదఁ బైదలీ! యిఁకన్. 65

వ. ఇట్లు పలికిన మహేశ్వరుని వచనంబులకు సంతుష్టయై యచ్చేడియ జగత్ప్రభునకుఁ బౌనఃపున్యంబుగాఁ బ్రణమిల్లి యిట్లు విన్నవించె.

చ. వరమును జెందఁగాఁ దగిన • వాసికి నేఁ దగి యున్నఁ బూర్వపు
దురితముఁ బాసి శుద్ధనయి • తోఁచిన నాతపమీవు మెచ్చినన్
వరద! యొసంగు మిప్పుడమిఁ • బ్రాణులు పుట్టిన యంత మన్మథా
తురతను గాంచకుండునటు • దొల్తవరంబిది దేవపూజితా! 67

వ. మఱియును

ఉ. ఎవ్వని నేను నాథునిగ • నెంచి వరించెదనో త్రిశుద్ధిగా
నవ్వరునందె నామదియు • హర్నిశలున్ రహియించుఁగాక తా
నవ్విభుఁడున్ ననున్ గడుఁ బ్రి • యమ్మునఁ జేకొనియుండుఁగాక యొం
డెవ్వఁడు నన్నుఁ గామమతి • నీక్షయొనర్చినఁ గ్లీబుఁ డౌధరన్ 68

వ. ఇమ్మూఁడు వరంబులు నాకిమ్మనుడు నమ్మహేశ్వరుఁడు తథాస్తని మఱియు నిట్లనియె. 69

గీ. కొమ్మ! యిఁక నేమి మదిని సం • కోచపడకు,
పాపమంతయునున్ "బటా • పంచల" య్యె
గడిఁది తపసిట్లు చేయుట • గల్గుటన్మ
దీయమానసరుష యది • దీఱిపోయె 70

వ. ఇఁకను

గీ. పుడమిఁ బుట్టెడు వారికిఁ • బొసఁగుచుండు
బాల్యకౌమార యౌవన • వార్ధకములు
నాల్గుదశ లందు యౌవన • ప్రభవమందు
బొడము కామంబు దృఢమిది • పూవుఁబోఁడి. 71

క. లోకోత్తరసతివై కడు, వీఁకన్ దనరెదవు నీదు • విభుఁడును సుతప
శ్శ్రీకుఁడును సుందరుఁడును న, నేకామరకల్పజీవి • నిరుపముఁడౌనరున్. 72

గీ. వేఱొకఁడు నిన్నుఁ గామేచ్ఛ • వీక్ష చేసె
నేని యప్పుడె పేడియై • యేవమొందు

కోరినట్టి వరంబులఁ • గొఱఁత లేక
యిచ్చితిని హెచ్చుమీఱ ఁ• బూర్ణేందువదన! 78

వ. మఱియు నీక నీ తలంపెఱింగియుండుటఁ జేసియిట్లు చెప్పుచున్నాఁడ నీ వింతకుమున్నీ దేహంబగ్నియందు హుతంబు సేయ నెంచితివి గావున నందుల కీగిరి ప్రాంతంబునఁ జంద్రభాగతీరంబునందే మేధాతిథియను ఋషిమునులతోఁ గూడి పదిరెండేండ్లు నియతిగల యాగంబొనరించు చున్నాఁడు గావున నీ వచ్చటికేగి నాయనుగ్రహంబున నెవ్వారికంటఁబడక యుత్తరజన్మంబుననీకుఁ బతిగాదగువాని మనమందుదలంచి యగ్ని ప్రవేశంబుసేయు మంతమీఁదనా ప్రసాదంబున నమ్మేధాతిథికిఁ గూతురవై జన్మించి యందే తపంబుచేసియభీష్ట వరలాభంబు నొందెదవని పరమేశ్వరుం డంతర్హితుండయ్యె నయ్యువిదయు నట్లువేగఁజని దనమనంబునఁ దనకు మంత్రోపదేశంబొనర్చి నట్టివాని వసిష్ఠ మునిని నాథునిఁగాఁదలఁచి శివానుగ్రహంబున నెవ్వారికిఁ బొడకట్టక మేధాతిథి యజ్ఞాగ్నియందుఁ బ్రవేశించినంత వేగిరంబున సప్తజిహ్వుండునుఁ బురోడాశ మయంబగు నాయంబుజగంధి శరీరంబు దహియించి సూర్యమండలంబుఁ జేర్ప రవియును నద్దేహంబును విభజించి యూర్ధ్వభాగంబును దేవప్రీతికరంబగు నుషస్సంధ్యగాను, శేషభాగంబును బితృప్రీతికరంబగు సాయంసంధ్యగాను వెల యించె నిఁకఁ బరమేశ్వరానుగ్రహంబున నద్దేవిప్రాణంబులు దివ్య దేహంబు నొంది మేధాతిథి యజ్ఞావసానమందు,

—* సంధ్య రెండవ జన్మము - అరుంధతి యని నామకరణము *—

జాతవేదవేదియందు బంగారుతీవియఁబోలి పొడసూపిన నాతండు మురిసి యందుకొని యభిషేకంబుఁ జేసి వస్త్రాదుల నలంకరించి యరుంధతి యని నామకరణంబుఁజేసి సంతసంబునఁ బెంచుచుండె, నంత నామెయు నైదవయేడు వచ్చినయంత నె

—* అరుంధతీ వశిష్ఠుల వివాహము *—

గీ. చంద్రభాగాతటమ్మునఁ•జటులతపముఁ, జేయుచుండుదు శివకృపఁ•జేడెనపుడు
బ్రహ్మసుతుఁడై తపంబుల•వాసిఁబడసి, తనరుశిష్టున కావశి•ష్ఠునకు నొసఁగి.

క. పాణిగ్రహణ మొనర్చిరి, యేణాంకకలాధరుం డు•పేంద్రుండును న
వ్వాణీశుఁడు మున్నగు గీ, ర్వాణులుపరిణయమునన్ గ•రంబు మురియఁగన్,

గీ. ఆ త్రిమూర్తుల కరధారనపుడు వెడలె, శీఘ్రమున్న గు నదు లేడు శివజలములు
సతుల తలమానికం బరుంధతి వశిష్ఠు, తోడ నెంతయు నలరె సంతోసమునను.

క. వారిరువుర కుదయించిరి, భూరితపోనిధులు శక్తి మున్నగువుత్రుల్
వీరల సచ్చరితము నె, వ్వారలు చదివినను వినినఁ బడయుదురు సిరుల్ 78

— శివునకు మోహంబుఁగూర్పుమని బ్రహ్మ మన్మథుని బంపుట —

చ. నలువ యొకానొకప్డు తన నందనులందఱిఁ జూచిపల్కెన
య్యలికవిలోచనుండభవుఁ డక్కట సంధ్యను జూచి యేను మీ
రలు వలపొందియుత్తలవు రావును గాంచుట కీసడించి బి
ట్టలఁతితనంబొనర్చినగె నాత్మఁగలంచెడు నద్దిపుత్రకుల్ 79

ఉ. ఎట్టులనైనఁ గామమది యేర్పడఁ జేయవలెన్ బినాకి కి
ష్టట్టుల నాతఁడున్ వికృతి నంది యలందురెనేని యుల్లమి
క్కట్టును బాయు నంతదను కన్నను బాయదు గొందలంబిఁకన్
గుట్టుగనట్లు గూరుపుట కున్జతనంబు నొనర్పఁగాఁదగున్ 80

మ. అని దక్షాదిము లౌకుమారులకు నా త్మావస్థతాఁ జెప్పియం
తనెనాళీకశరున్ దలంప నతఁడున్ దారాసహాయంబుగా
దనుఁజేరన్గని ధాతయప్డతనితో ధానుష్కమూర్ధన్య! నీ
కెన యాధన్వి యొకండునున్ గలఁడొకో యీరేడులోకంబులన్ 81

ఉ. నీవటుసంధ్యపై మరులు నెక్కొనఁ జేయుట నేను నాసుతుల్
భావమునందుఁ దానిపయిఁ బాళినిఁ జెందినమాత్రకే శివుం
డేవముఁజెంది యందఱ ని సీ! యని చుల్కనచేసి నవ్వె నే
నావిధి బన్నమొందియెటు లాత్మభరింతు సహింతు నైచ్యమున్ 82

క. మమ్మెటుల నీదుపుష్పశ, రమ్ములఁ గారింపఁజేసి రమణిపయిని ను
ల్లమ్మును దలకొనఁజేసి తొ, యమ్మెయి నగ్గిరిశుమదికి నందింపుతమిన్.

క. అందనుకఁగందుపాయుదు, కొందలమునఁ గుందుమనము గోవిందసుతా!
యిందెటులైనను నీవుమ, దిందేకువఁజేసి వెతను దీర్పుముమాకున్. 84

గీ. ఇఁకను సోదర! "పితృసమో జ్యేష్ఠ" యనుచు
విబుధులాడెడు పల్కును విందువెపుడు

నాదుపనుపును బొనరించి • నన్నుఁ దేఱ్పు
మెంతయును నీకువిధియగు • నింత యేల. 85

క. అనుడు హరినందనుఁడు విని, తనమనమునఁ గొంకియును వి • ధాతృనకపుడి
ట్లనె యొనరించెద నీపను, పునునైన యొకండువినుు వి•భూ! పేర్మిమెయిన్. 86

క. నాకస్త్రము చెలువ యదియు, లేకెట్టుల శివునిమదికి • నెసఁగింతుఁదర్మి
జోకగుపొలఁతుక జూపుము, వీఁకన్ జని చేతువిశ్వ • విభునకుఁ బాళిన్. 87

గీ. అనిననళినజుఁడప్డు చిం • తాకులాత్ముఁ
డై కటా! యెవ్వ తెనుఁ బంపి • యభవుఁ గరఁగఁ
జేయనగునంచు మదిని యో • జించుచుండ
నంత నిశ్వాసమునఁ జైత్రు • డపుడు పొడమె. 88

క. ఆతఁడు సంధ్యార్క విభుం, డాతతపీనాంసుఁ డంబు • జాక్షుఁడు కాను
ప్రీతికరుఁడు మోహనుఁడై, చేతస్సంతోష మొదవఁ • జేయుడునంతన్. 89

క. కమ్మని మలయానిలమది, కమ్మకొనెన్ భ్రమరులెల్లఁ • గడుఁ బూచియు డె
దమ్మనకు రహినిఁ గూర్పఁగ, బమ్మయు, బరికించి యనియెఁ • బంచశరునితో

ఉ. అగ్గికిఁ గాడ్పువోలె విను • మంబుజబాణ! వసంతుఁ డీతఁడున్
నిగ్గగు మిత్రుఁడై తనరి • నీకు సహాయము సేయు నింకఁ దా
నగ్గలికన్ బొనర్పఁగల • దన్నువ తెమ్మెర మాట లేటికిన్
నెగ్గుదు విప్డు వేచనుము • నీలగళాశ్రయ దివ్యభూమికిన్ 91

వ. ఇంకను

గీ. నిన్ను వెన్నాడి యీరతి • నెగడుచుండుఁ
గాన మీదంపతుల రహిఁ • గాంచి శివుని
మనసు చెదరిన నాకనాతి • మరఁగఁ దలఁచు
నప్పుడేను సృజింతు న • పూర్వ యగుసతిని 92

వ. అని యనుప వల్లెయని యరవిందబాణుండాతని సెలవొంది రతితో వసంతమంద
మారుతులన్ గూడి హరు నన్వేషించుచుఁ జని యందు. 93

గీ. పూవుటంపరజోదు శం • భునికిఁ గట్టె, దురుగ మల్లెలమొల్లలఁ • గురువకము
సంపెఁగలనింపుగదురఁ • బుష్పింపఁ జేసి, జుమ్మజుమ్మను తేంట్లగా • నమ్ముఁ గూర్చ

క. క్రొమ్మామ్మిడుల నిమ్మలఁజె, ల్వమ్మగఁ జిగిరింపఁజేసి లలితదళాగ్రా
సమ్మునఁగోయెలగమి నొ. క్కమ్మడిఁ బంచమముఁ బాడఁ గూరిచె రహిమై 95

క. గెలపండినయనఁటుల జొ, బ్బిలుపానకములఁ దనర్చు విరివగు నెలమా
వుల పండ్ల మెక్కి యుక్కునఁ, జెలఁగి వదరఁజేసె రామ చిల్కలపిండున్. 96

గీ. పారిజాతపువిరులఁ గ ల్వలవనంబు, లోనఁబొగడలపైఁ దావు లాని యాని
యల్లనల్లనఁజనుదెంచు పిల్లగాడ్పు, గముల శశిభూషణునియంతి కమున కనిపె.

క. తానును రతియు నతుల కే, ళీనిరుపమహావభావ లీలాయుతులై
పూనికమై శివు గెలువఁగ, నానావిధ విభ్రమము లొ నర్చుచునుండెన్. 98

గీ. ఆవనంబున నున్నట్టి యఖిలజంతు, జాలమది మారుక్రొవ్వాడి కోలలకుఁగ
డున్ బెగడి బీరుపోయిజో డులను వెదకి, కూడెనెంతయుఁగూర్మలు గొనలుసాఁగ

క. హరుఁడించు కేనియును మదిఁ, గరఁగక స్థిరచిత్తమున నె గరువముదనరన్
హరువుగనుండుటఁగని వెఱ, మరుఁడాత్మ బలములతోడ మరలిదయితతోన్

—మన్మథుఁడు శివునకు మోహంబుఁ బుట్టింపలేనను ట—

గీ. సత్వరముగా విరించను సముఖమునకు, నేగి ప్రణమిల్లి యిట్లనె నాగిరీశు
గరఁగఁజేయుట దేవ! నా తరముగాదు, సిగ్గుచేటగుఁ గాదెనా చెయిద మందు

ఉ. నీవును నాదుతండ్రియును నిర్జరనాయకుఁ డాదిగల్గున
ద్దేవులయట్ల కాఁదలఁచి దీనఁ గడంగితి వమ్మఁ జెందెనా
యేవపుపాట్లు భర్గునెడ నెట్టులొ గండము దాఁటివచ్చితిన్
బోవిడుమయ్య నన్నిఁకను బున్నెము సర్వజగత్పితామహా! 102

క. నావలలకగ్గమగు నాకొ!, దేవాధీశానుఁడాది దేవుండభవుం
డోవనజోద్భవ! గడ్డిది, నీవిప్పని నెగ్గలేపు నిక్కమరయుమా! 103

క. గుండెలు తటతటకొట్టుకొ, నం డీల్వడి బిక్కమొగము నన్ నుడువుమరున్
దండిగఁగని యరవిందభ, వుండుస్స్మరని మదిఁగడిఁది పొగలుచు వేగన్ 104

గీ. పంచశరునకు సెలవిచ్చి కించతోడఁ, బెద్దతడవు విచారించి విష్ణులోక
మేగి శ్రీధరుపదముల కెఱఁగినిలువ, నలువయాకృతిఁగని మదిఁగలఁగిహరియు

—• బ్రహ్మ విష్ణుమూర్తియొద్దకేగి శివునకుఁ గామోపాయం బడుగుట •—

ఉ. ఉత్తలపాటు మీఱికడు • నూర్చుచు వచ్చితి వేమి ధాత! నీ
కిత్తఱి యేమి లోటాదవె • నేర్పడఁ జెప్పుమటన్న నాతఁడు
దత్తఱ మొప్పఁబల్కె నొక • నాఁడల సంధ్యను బుత్రులే నక
స్మాత్తుగఁ జూచి మోహపడ • శర్వుఁడు డాసి హసించె నెంతయున్ 106

ఉ. అప్పటినుండి నాహృదయ • మాతని కిట్టులె యొక్కచెల్వపై
దెప్పరమైన మోహమును • దీగలువాఱఁగఁ జేయఁజెల్లునం
చప్పువువింటి జోదును ర • యమ్మునఁ బంచిననాతఁ డెంతయుఁ
గొప్పగ యత్నముల్ సలిపి • కుందుచువచ్చెను లబ్ధిలేక యే 107

ఉ నాసుతుఁడయ్యు రుద్రుఁడటు • నన్నవమానము సేయఁ జెల్లునే?
వాసియడంగె నెట్టు లల • భర్గుఁడు నాసరియైనఁ గొంచెము
ఛ్ఛ్వాసము చెందవచ్చునను • భావముతోడనె యుంటి నెట్టులీ
గాసితొలంగు రుద్రునకుఁ • గామము గల్గు మహాత్మ! చెప్పవే 108

—• విష్ణుమూర్తి బ్రహ్మతో శివశక్త్యవతారంబునకై యత్నింపుమనుట •—

చ. అన నల చక్రపాణి నలువా! యవివేకపథంబుఁ జెందితీ
వనఘుని లోకనాథుని మహాత్ముని నాత్మజుఁగాఁగ నెంచి యి
ట్లనిశము గుళ్ళుచుంటివిఁక నామదిఁ బాయుము నీదు ప్రార్థనన్
దనయుఁడుగా జనించెను సదాశివమూర్తి జగద్ధితంబుగాన్. 109

ఉ. ఎవ్వని నారయంగ మన • మిర్వురమున్ బనిఁబూని పెక్కునా
ళ్ళివ్వసుధన్ వియత్తలము • నెంతయు మీఱుచుఁ బోవుచున్ దుదిన్
గ్రొవ్వఱ నవ్వుఁబాట్ల కెదఁ • గొంకక వచ్చి నమస్కరించి మా
యివ్వెడఁగుం బనుల్ మది సహింపు మహేశ! యటంచు మ్రొక్కమే. 110

చ. మఱచితివే మహేశ్వరుని • మానసమం దసమానవైభవున్
హరుని ననాదిపూరుషుని • నాత్మవిహారుని స్వప్రకాశునిన్
బరమమునీంద్రవందితుని • భక్తజనావనబద్ధకంకణున్
గరువము సెంది యిట్లురక • కాఱులు ప్రేలఁగఁ జెల్లునే విధీ! 111

ఉ. ఎంతటివాఁడవీవు హరుఁ డెట్టి మహాత్ముఁడు నల్వ! నన్ను ని
న్నింతటివాండ్రఁగా సలిపె • నిద్దఱినిన్ సృజియించి యీశ్వరుం

డెంతయు నీవు బాలిశత • నెద్ది యెఱుంగక మోఱకుండవై
పంతము నొంది యిట్లు • పలుపాటులఁ జెందితి వేమి సెప్పుదున్. 112

ఉ. మానుము మానుమీ తెఱఁగు • మంచిది కాఁదిక లోకనాథునిన్
బూనిసతీసహాయునిగ • బొందుగఁ జూడఁ దలంచితేని యెం
తేని దపంబు సేయుమను • మీశ్వరశక్తినిఁ గోరి దక్షునిన్
మానక యాజగన్మయి కు • మారికయై జనియించు వానికిన్ 113

ఉ. ఆయమ యోగనిద్ర పర • మాత్మవిహారిణి శంభుశక్తి తా
నాయభవున్ మహేశ్వరుని • నర్థి మెయిన్ దపమొంది మెచ్చఁగాఁ
జేయును శంభుచిత్తమును • జెమ్మగిలంగ నొనర్చు నెంతయున్
వేయినుడుల్ పనేమి! యిఁక • విశ్వవిభున్ వరియించు రూఢిగన్ 114

చ. చనుమిఁక సత్యలోకమనఁ • జక్కనతండును బుండరీకలో
చనునకు జోతచేసి చని • సద్మము చేరి పరాంబయా శివన్
మనమునఁ గొల్చియుంతనె కు • మారుని దక్షుని బిల్చి యిట్లనెన్
ఘనతపమొంది శాంకరిని • గాళినిఁ భక్తి భజింపుమీవిఁకన్ 115

గీ. భక్తవత్సల పరమాత్మ • శక్తి వేగ, నిన్నుఁ గరుణించి కూఁతురై • నీకుఁ బొడము
నాపె శంకరుఁ బెండ్లాడి • యఖిలలోక, రక్షణం బొనరించును • రాణమీఱి. 116

— దక్షుండు మహేశ్వరినిగూర్చి తపస్సొనరించుట —

క. అని యిట్లుపదేశించి స, లిన గర్భుండనుప నట్లు • లిప్సన్ గొనిదు
ర్గను నఖిలాజాండేశ్వరి, ననువుగఁ గొల్చుచుఁ దపించె • నాతఁడు నిష్ఠన్ 117

గీ. పవనజగ్ధియై మూఁడు వే • ల్వత్సరంబు
లుగ్రతప మొనరింపు డు • దగ్రకరుణ
మెఱయ సాక్షాత్కరించె శం • కరపురంధ్రి
దక్షుఁడునుఁ గడుముదమునన్ • దనిసి చూచె. 118

— శ్రీపరదేవత దక్షునకుఁ బ్రత్యక్షమగుట —

సీ. సింగంబు నెక్కి వా • సిన్ బొల్చుదాని మే, ఘంబనా కృష్ణగా • త్రంబుదాని
నందమౌ నగుమోము • నలరారుదాని ర, క్తారక్తలోచనయుగం • బమరుదాని
వరదాభయాబ్జాసి • ధరకరంబులదాని, నిడివైన మేల్గప్పు • నెఱులదాని
నొక్కపెట్టునఁగాంతు • లొప్పఁగుప్పెడుదాని, మదికి నానందం బ • మర్చుదాని

గీ. నంబికను బరికించి సా • ష్టాంగమెఱఁగి
మ్రొక్కి భయభక్తు లమరు మే • ల్మొక్కదనర
నిట్లు సంస్తవ మొనరించె • నెంతయేని
నమ్రుఁడై దోయిలిని వద • నమునఁ జేర్చి. 119

క. జగదంబికా! మహేశ్వరి!, జగదీశ్వరి! సత్కృపావిశాలా! నా కి
మ్మొగ నీ దరిసెన మిచ్చితి, వగణితకల్యాణ గుణగణా!జోతలివే. 120

క. కరుణింపుము శివరూపిణి!, కరుణింపుము భక్తవరద! • కరుణింపుముమా
కరుణింపుము భగవతి! ననుఁ, గరుణింపుమ నాదిమూర్తి! • కరుణింపుశివా!

—* పరదేవత దక్షునకు వరం బిచ్చుట *—

గీ. ఇట్లు దక్షుఁడు స్తుతియింప • నీశ్వరియుఁ ద
దీయమానీప్సితంబును • దెలిసియు నిటు
లడిగె మెచ్చితి నీతపం • బడుగు నీ య
భీష్ట మిచ్చెద నిక్కచ్చి • యెద్దియేని. 122

వ. అనిన దక్షుం డిట్లనియె.

చ. వరమున కేను నర్హమగు • వాఁడనయేని భవాని! యీశ్వరే
శ్వరుఁడు విరించిపుత్రుఁడయి • వాసిగ రుద్రుఁడనాఁగ బేరితోఁ
దిరముగఁ దాపసవ్రతముఁ • దీర్పుచునుండెను; నీవదేలయీ
వఱకు భువిన్ జనింపవిఁక • భర్గుఁడు లాఁతిసతిన్ వరించునే 123

ఉ. పుట్టుము నాదుపుత్రివయి • భూరితపోమయి! తాపమొంది చే
పట్టుము సర్వశంకరుని • బాగుగ నందఱకున్ ముదంబురాఁ
బట్టుము సర్వనిర్జరుల • బాధ లడంగి సురుంగఁ బాపుమలన్
నెట్టుమపూర్వలీలలను • నేరిమిఁ గూరుపుమంబరో! యిఁకన్ 124

క. అని దక్షుఁడు గోరుడు న, ల్లననగి మనమందు శశిక • లాలంకారున్
మననంబుచేసి దక్షుని, కనియెను భువనైకమాత • యమృతము చిందన్ 125

మ. అవునట్లే శివుఁ డెప్డులాఁతిమగు, వన్ • వార్షించి తానొందఁడా
రవికోటిప్రభు జన్మ జన్మమున నే • రంజించి సేవించెదన్
ధవుఁడాతండిఁక దాసినై దయితనై • దైవాఱుదుర్గ బద్మసం
భవపుత్రా! యిఁకమీఁద నీదు సుతనై • ప్రాదుర్భవింతున్ జుమీ. 126

క. కావింతుఁగడిఁది తపమును, సేవింతుఁ గిశోరచంద్ర • శేఖరపదముల్
రావింతునీకుఁ గీరితి, నీవింతటి తపముసేయ • నెనదుజనించెన్ 127

ఉ. వినను నొక్క బాసగల • దయ్యది చెప్పెద నాలకింపు! నా
పైన ననాదరంబెపుడు • పాయక నీమదియందుఁ జేరునో
నేనది వేగనారసి జ • నిన్ విరమింపఁగఁ జేయుదాన వే
ఱొనొక జన్మమొందఁగల • నారయు మీ మదియందు రూఢిగన్

క. చనుమిఁకఁ దావక వేశ్మం, బునకు భవద్దేవి గర్భ • మునఁ బుట్టెదనం
చని యంతర్ధానము చెం, దెను దక్షుండంతఁ దనదు • ధీమములఁ జేరెన్. 129

—* దక్షుఁడు వీరిణిన్ బెండ్లాడి మిథునసృష్టి యొనర్చుట *—

వ. అంత నతండు

ఉ. మానససృష్టి పెంపగుట • మాని యెదోవిధమొప్పనుండ న
ద్దానివితంబు దక్షుఁడు వి • ధాతకుఁ దెల్ప నతండు మైథునం
బూనియొనర్ప వృద్ధియగు • పొల్తిని వీరణపుత్రి వీరిణిన్
మానక పెండ్లియాడి యల • మానినితో నొనరింపు సర్గమున్. 130

క. అని యుపదేశింప నతం, డును వీరిణిఁ బెండ్లిఁగొని త • నూజులఁ బదివే
లను హార్యశ్వాహ్వాయులను, గని తపసానరించి సృష్టిఁ • గావింపుఁడనెన్. 131

ఉ. వారలు దక్షవాక్య పరి • పాలన బద్ధమనస్కులై కడున్
గూరిమి గంగ సంద్రమునఁ • గూడెడుచోటికిఁ జేరి యందు వి
స్తార తపంబు సల్పుచు ని • తాంతము సృష్టినొనర్ప నుండుడుర్
నారద! నీవు వారలను • నచ్చికమీఱఁగఁ జేరి కూరిమిన్. 132

క. వైరాగ్యము బోధించితి, వారసి యవ్వారుమోక్ష • మర్థించి పితన్
జేరక చని రెండేనియు, నా రాజీవజతనూజుఁ • డరసియు నంతన్. 133

క. మది వగచి మరల సృష్టిన్, బొదలిచి సబలాశ్వుల నెడు • పుత్ర సహస్రం
బొదవింపఁజేసి వారల, కదియెవిధం బమరఁజెప్పి • యనిపెఁ దపస్కై. 134

గీ. చేరివారలు స్వర్ణదీ • సింధుసంగ, మావనిని నట నారాయ • ణాఖ్యసరసి
యందుజలమాడి తపముసే • యంగనపుడు, నీవు వారికివిజ్ఞాన • నియతిఁగఱప. 135

క. వారును దొలివారివలెన్, మీఱి జనకశాసనంబు • మెలఁకువతోడన్
బారమహంసవ్రతమునఁ, జేరిరి మోక్షైకహర్మ్య•శిఖరాగ్రంబున్. 136

గీ. దక్షుఁడును గొన్నినాళ్ళకుఁ • దనయులెల్లఁ
గలహభోజను బోధక•గ్గమయి ముక్తిఁ
జెందుటారసి పెల్వగఁ • జెందికుంది
పేరుటల్కతో శాపంబుఁ • బెట్టెమునికి. 137

ఉ. ఓరిదురాత్మ! నాసుతుల • నొక్కనినైనను దక్కకుండఁగా
నేరిమి వారలందఱికి • నేర్పితివౌర! యతీంద్ర చర్యన
న్వారలు ముగ్ధులైయకట! పాసిరినన్నిఁకఁ, బాపలాత్మతన్
వీఱిఁడివోలె నెప్పుడుభు • విన్దిరుగాడెదుగాక నీవిటుల్. 138

ఆ. అణఁగిమణఁగియుండ • కారి వేరము లేక, చుట్టపక్కమనెడు • సొరిదిలేక
క్రిందుమీఁదుఁగనక • భ్రమించితివి సంతుఁ,బోరుసీకుఁదీర్పఁ•పొట్టవుంట.139

ఆ. ఇలఋణత్రయంబు • నెవ్వఁడుదీర్పక, శైశవంబునందె • సన్న్యసించు
నట్టివానికెప్పుడమర వి • హాపరంబు, లాత్మపదమునొంద•కార్తిఁజెందు 140

ఆ. ఎట్టులున్న నీకు • నేమిర! పిలిచియుఁ, దలఁచియెఱుఁగనిన్నుఁ•గలహకారి!
కొడుకులేసినిన్నుఁ • గోరిరా! యెటుకకై, యుడుము కేటికోరి? • యూరివార్త

గీ. అనుచు సినుముని శపియించి • యంతనాదు
తనయుఁడాంధ్రను సృష్టింపఁ • దలఁచి పెక్కు
కన్యకల వీరిణీదేవి • గర్భమందుఁ
బుట్టఁగాఁజేసి కశ్యప • ముఖులకిచ్చె. 142

వ. అవంతరంబు

చ. మును శివ, కూఁతురై తనకుఁ • బుట్టెదునట్లు వరంబొసంగెఁ గా
వునఁ జతురాన నాత్మజుఁడు • పుణ్యతపోమయి నామహేశ్వరిన్
మనమునఁ దల్పు నాపెయు స•మగ్రకళల్దనరంగ దక్షు నె
మ్మనమునఁ జేరె నాతఁడును • మానిని వీరిణిఁ జేర్చెఁ దేజమున్ 43

ఉ. వీరిణియున్ బరాంబిక య•భీక్ష్ణతరోజముఁ దాల్చి రాజిలెన్
శ్రీరమణాది నిర్జరులు • చిన్మయి దక్షవధూదరంబునన్

జేరుట యంతనారసిభ ॰ జం‍చిరి ధ్యానశతమ్ములొప్ప న
వ్వారిజగర్భజుండు మదిఁ ॰ బండువునొందుచునుండె దండిగన్. 144

— * దాక్షాయణీ జననము * —

మ. శుభతారాగ్రహలగ్న వేళ దురిత ॰ క్షోభంబుగా వీరిణీ
విభు చిత్తమ్ము ప్రమోదమొంది యలరన్ ॰ విశ్వైకవంద్యాత్మ సౌ
రభముల్ గుప్పజనించె వీరిణి సుగ ॰ ర్భంబందు బృందారకుల్
శుభనిక్వాణములన్ బొనర్చిరి కడున్ ॰ సొంపొప్పెఁ బూవృష్టియున్. 145

గీ. అపుడు దక్షుఁడు జగదంబ ॰ నరసి మ్రొక్కి
దోయిలొగ్గుచు నిట్లు సం ॰ తోసమునను
బలికె మ్రొక్కెద జగదంబ! ॰ పరమశక్తి!
కరుణ సల్పు మహా దేవి! ॰ కలుషహంత్రి! 146

ఆ. ఏపెచేత ధాత ॰ యీజగన్నిర్మాణ, కృతిని యుక్తుఁడగుచు ॰ సతమొనర్చు
నట్టిభువనధాత్రి ॰ వగుమహేశ్వరి! నిన్నుఁ, గొలుచువాఁడఁగూర్మి ॰ కొనలుసాగ

ఆ. ఏకెచేతఁజక్రి ॰ యీరేడుజగముల, నేలఁగా నియోగ లీలనొంది
యల్లె సలుపుచుండె ॰ నట్టిజగద్ధాత్రి, నమ్మహేశ్వరినీన ॰ నాదిగొలుతు.148

ఆ. ఏమెచేత రుద్రుఁ ॰ డీజగత్సంహృతి, క్రియ నియుక్తుఁడగుచు ॰ రయమువిూఱ
సలుపుచుండె నట్టి ॰ సర్వజగన్మయి, నమ్మి కొలుతు నేన ॰ నారతంబు. 149

గీ. దక్షుఁడిట్టులస్తుతియింపఁ ॰ దాఁబరాంబ, దక్షుఁగనియిట్లుపల్కెను ॰ దారచరిత
నీకువరమిచ్చినట్టుల ॰ నే జనించి, తిని గ్రహింపు దపోమయ ॰ దీప్తులమర. 150

వ. అనిపలికి యాత్మమాయా విశేషంబునఁ జఱుత బాలికయై రోదనంబుఁ జేసిన జనయిత్రి మున్నగు శుద్ధాంత వధూజనంబులెల్ల బాలనుజూచి హరుసంబునఁ బొంగిపొరలిరి. దక్షుండునుఁ గులాచారప్రకారంబు బ్రాహ్మణులకు దానంబులును లాఁతులకు ధనంబులును బంచిపెట్టి యుమయనియు సతీదేవియనియు నామకరణంబుఁ జేసె. నృత్తగీత వినోదంబులొక్క యెత్తుగ నొనర్పఁబడియె నపుడు హరిబ్రహ్మాదులు దారసించి పరమేశ్వరిని సేవించి చనిరంత.

క. దక్షప్రజాపతికి సుత, యై క్షితి జన్మంబునొంది ॰ నట్టికతమునన్
దాక్షాయణి యనునాహ్వాయ, మక్షీణతపోనిధాన ॰ మాపె ధరించెన్. 152

క. అల్లారుముద్దుగాఁ దమ, కుల్లాసముమీఱఁ బొడమి యుద్యత్కాంతుల్
జల్లెడు నిందీవరఘృణిఁ, దల్లియుఁ దండ్రియును గాంచి తనిసిరిమిగులన్. 153

క. సితపక్షశశికలాకృతి, నతిశయముగ దినముదినము నరుదుగఁ బొదలెన్
సతి యోగవిద్యశాంకరి, యతిరుచిరమనోజ్ఞమూర్తి యగుచు ముదమునన్.

వ. అంత నొక్కనాఁ డక్కలికిమిన్న.

ఉ. కుంచెయు రంగులున్ బలుకఁ గూరిమినొందిమహేశ్వరాకృతిన్
మంచిగ దిద్దివ్రాసి యస మానముదంబెసలారఁబూజగా
వించి శివానుకంప కెద వీక్షణసేయుచు వింతవింతగాఁ
బంచమసుస్వరం బమరఁ బాడెవిపంచిక మీటుచున్ లలిన్. 155

—* సతీదేవి నందావ్రతంబు సేయుట *—

వ. అంతనయ్యంబిక బాల్యంబుఁ బోవిడిచి శివపాణిగ్రహణంబుఁ గోరి నందా వ్రతంబు సేయంగడంగి యాత్మజనకానుమతితో నాశ్వయుజ ప్రతిపత్తునందు నభవుని సలవణంబులగు గుడోదనంబులఁ బూజించి కార్తిక చతుర్దశియందు శివునిఁ బాయ సాపూపంబులనర్చించి మార్గశీర్ష బహుళాష్టమియందుహరునిసతిలయవోదనంబుల నర్చించి పౌషశుద్ధ సప్తమియం దుషస్సున * కృసరాన్నంబున మహేశ్వరుఁగొల్చి రేయి జాగరణంబొనర్చి మాఘపూర్ణిమయందు నదీతీరంబున శంకరపూజనం బొనర్చె, ఫాల్గునబహుళ చతుర్దశియందు రేయి నాలుగుజాముల శైలూషంబులఁ బూజించి జాగరణంబొనర్చె, చైత్రశుద్ధ చతుర్దశియందు రేఁ బగలుశివునిఁ బలాశదమనంబులను బూజించి వైశాఖశుద్ధ తృతీయ రుద్రుని సతిలయవోదనంబుల నర్చించె. జ్యేష్ఠపూర్ణిమా రాత్రి యందుత్తరేణి పుష్పంబులచే వస్త్రంబులచే శర్వునిఁబూజించి యాషాఢశుద్ధ చతుర్దశియం దుత్తరేణి విరులచేఁ గృష్ణవస్త్రంబులతో రుద్రునిఁబూజించి శ్రావణ శుద్ధాష్టమీ చతుర్దశులందు దర్భలచే యజ్ఞోపవీత వస్త్రంబులతో భర్గునిఁబూజించి భాద్ర కృష్ణత్రయోదశియందు నానావిధ పుష్పఫలములచే శంకరునిఁబూజించి జలహారయై దర్శాంతంబుగ శివార్చనం బొనర్చుచు వత్సరంబిట్లు నందావ్రతంబు నిష్ప్రత్యూహంబుగ నొనర్చుచుండుడు.

* టిప్పణి : కృసరాన్నము – పులగము.

ఉ. తామరసాక్షుఁడప్పగిది దక్షతనూజ వ్రతంబుఁ జేయుచున్
సోమకలాధరున్ దనమ నోవిభుఁగాఁగ వరించి యుండుటన్
దామదమొప్ప నారసి హి తమ్ముగశంకరుపాలి కేగి యా
సోమనిభాస్య దక్షసుత చొప్పఖిలంబు వచించెఁ బ్రేమడిన్. 157

శా. నీకై జన్మియఁగట్టె నంట!సురరా జ్ఞీకోటు లాదివ్యనా
ళీకాక్షీసతిఁ బోటికై యెదురఁగా లేరంట!నందావ్రతం
బాకన్యామణి నిన్నుఁ గూరిచియె తా నవ్యాజభావంబునన్
లోకుల్ మెచ్చ నొనర్చు చుండెనఁట!యా లోలాక్షి నీక్షింపుమా! 158

క. బాలసుమీ!హిమకరశిశు, ఫాలసుమీ! యోగలబ్ధ పరమార్థత్వా
పాలసుమీ! రచితజగ, న్మాలసుమీ!నీయఖుతకు మణిమాలసుమీ! 159

చ. చనుమిఁక దక్షకన్యకని శాంతముఁ జేరి వరంబొసంగివే
గనె కరపీడనంబ మరఁ గాఁగ్రహించుము మహాత్మ! భక్తరం
జనముననె యెల్ల ప్రొద్దులను సల్పుటకే యిటురూపు నొందినా
వనఘచరిత్ర! యావైభవ దర్చనయం దభియుక్త భక్తయా 160

గీ. అని హరివచింప విని శివుం డాదరమున
నప్పటికి మున్నె సతివ్రతం బాత్మ నెఱిఁగి
యున్నకతమున హరినన్పి యురుతరకరు
ణాఢ్యుఁడై సతి యున్నహ ర్మ్యమున కరిగె 161

క. సతియును నిట్టులనందా, వ్రతము ననుష్ఠించి శివుని వదలక పూజో
న్నతి నష్టమిఁ బస్తుంగొని, యతినిష్ఠన్ నవమియందు నర్చనచేసెన్ 162

— సతీదేవికి శివుఁడు ప్రత్యక్షమగుట —

క. పూజావసానమున నే, యాజగదీశ్వరుఁడు మంగ శాకారుండై
యా జైవాతృకముఖకవు, డోజన్ దరిసెనము నొసఁగె నూర్జితకరుణన్ 163

ఉ. అందము లైతనర్చు నిఖి లావయవమ్ములవానిఁ జందురున్
గిందురు మారుఁ గీరు నొక కేవపమీ జెడు సొరువాని నొ
ప్పొందగు సుందరీమణుల పొందికచూడ్కుల లాగి మూఁగఁజే
యందగువాని శంకరుని నాయరవిందజపౌత్రి గన్గొనెన్ 164

చ. కనినునుసిగ్గునన్ జరణ • కంజములన్ నుదురుంచి మ్రొక్కి వే
గనె భయభక్తు లెంతయును • గ్రమ్మఁగొనన్ వెడగాఁగ నిల్చినన్
గనుఁగొని చంద్రశేఖరుఁడు • కల్కిరో! మెచ్చితి నీవ్రతంబు ని
త్తును వరమడ్గు నీమదికిఁ • దోఁచినయట్లు రుచించినట్టులన్. 165

గీ. తెలిసియుండియుఁ దెలియన • ట్టుల విభుండు
తనదుపల్కు విననగోరి • తన్ను నడుగ
మురిసి సిగ్గున మ్రాన్పడి • తెఱవయున్న
చందమెంతయుఁ గనిమది • సంతసించి. 166

క. మరల వరమడుగుమంచును, దరుణేందుధరుండు సతినిఁ • దడయక యడుగన్
గరిరాజయాన సిగ్గును, మరలిచియనె దేవ! యిమ్ము • మరలనివరమున్. 167

చ. అనియడుగన్ శివుండు మది • నారసియిట్లనె నాకుభార్యవై
యొనరుము సుందరీ! యనుడుఁ • నుక్తినిఁ జూచిని దక్షపుత్రి నె
మ్మనమున గోరినట్టులెయ • మర్చిన శంకరు ప్రక్కనిల్చి యా
వననిజహావభావముల • వాసిదనర్పఁగఁ జేయు నెంతయున్ 168

గీ. తరుణశృంగారమూర్తులై • తనరియున్న,
వారి నిరువురఁ జూడన • భ్రంబునందు
జెలఁగు చిత్రాశశులజతన్ • దెలుపుచుండి
రరుస మొనగూర్చు మదికి నా • యందుబాటు 169

గీ. స్ఫటికమణిమయమూర్తియా • శంభుదండ,
స్నిగ్ధభిన్నాంజనద్యుతి • శివదలిర్చ
నిండుచందురు వెనుకొని • నీటుమీఱి
యున్న ఘనలేఖవోలెనం • దొప్పియుండె 170

—• శివుఁడు సతీదేవికి వరంబిచ్చుట •—

అ. అంత దక్షపుత్రి • యంజలి జోడించి, యనియె దేవదేవ! • జనకునడిగి
నన్ వివాహవిధిద • నర్పఁ జేకొనుమన, నింపుమీఱ వరదుఁడీయకొనియె 171

వ. మఱియు

క. అనియె నొకబాస చేసెద, వినుసతి! నావచనమంద ◊ విశ్వాసమునీ
మనమున నెపుడే నొదవిన, మననిద్దఱఁ బాపనోపు ◊ మానకయదిలెర్మ్ 172

క. ఇటులాడి కాలుసాఁగక, యెటులోపయనంబుఁ జేసి ◊ యేఁగెను శివుఁడం
తట దాక్షాయణి పితలను, జటులగతిన్ దలఁచిచెప్పె ◊ శంకరుపరముల్ 173

వ. అనంతరంబున శివుండుసరస్వతీ సహాయంబుగఁ జతుర్ముఖున్ దలఁపుడునతం
డట్లు విచ్చేయ సతీవ్రతంబు తెఱఁగు నాపెకభీష్ట వరదానంబు నొసంగుటయు
దెలిపిఁ తద్వివాహార్థంబు దక్షునుద్బోధింపఁ బంచిన నాతండలరిచని వధూసమే
తుండగు దక్షునిన్ జేరి యిట్లనియె. 174

చ. కొమిరెనొసంగు రుద్రునకుఁ ◊ గోమలిచేసిన సద్వ్రతంబున
ర్చయు సమకూరమెచ్చియె వ ◊ రంబొసగెన్ సతిఁగాఁగఁ జేకొనన్
గరము ముశంబుగూరెఁ ద్రుటి ◊ కాలము జాగొనరింప కీవు వే
గిరముగ సర్వయత్నములు ◊ గీల్కొనఁ జేసి యొనర్పు పెండిలిన్. 175

క. అనియుపదేశించిన నతఁ, డునునోమనిపల్కె ద్రుహిణుఁడును శుభలగ్నం
బును నేరుపఱచి శంకరుఁ, గొని తేరన్మరలఁ గదలె ◊ గోధ్వజుకడకున్. 176

గీ. చని మహేశ్వరునకు మ్రొక్కి ◊ సత్వరముగ
దరలి రమ్మనెఁ బెండ్లికై ◊ తనయనిచ్చు
నాదుతనయుండు దక్షుఁడ ◊ నాదిపురుష!
వేగ నీజనములతోడ ◊ వెడలు మటకు. 177

క. అనిచెప్పుట కభవుఁడుముద, మునుజేకొని నారదు ముని ◊ ముఖ్యుఁదలఁప వే
గ నెనతఁడు సేరనచ్చినఁ, జనవలెఁ బెండ్లాడ దక్షు ◊ సదనంబునకున్. 178

ఉ. నీవు మరీచి మున్నగుము ◊ నిప్రవరోత్తములర్ సదారులర్
శ్రీవిభునిన్ రమన్ నిఖిల ◊ సిద్ధసురాసురదివ్యవర్గమున్
నావచనంబుగాఁ బిలిచి ◊ నాదుగణంబులతోడఁ బెండ్లికిన్
రావలెనన్న నాతఁడు గ ◊ రంబు ప్రమోదముఁజెంది యట్టులన్. 179

ఆ. ప్రభునినుడుగుశన్న ◊ పై పెచ్చుగా నెల్ల, వారిఁబిలువ నెల్ల ◊ వారువచ్చి
పెండ్లిపనులనెల్లఁ ◊ బేర్మిమైనొనరించి, పయనమెఱుకసేయ ◊ భర్గుఁడపుడు.180

క. అలరుననడ్వాహముపై, లలితగతిన్ గూరుచుండి ◊ లక్షల్కోట్లా
బలములు ముందును వెనుకను, జెలఁగఁగ దక్షునిపురంబుఁ ◊ జేరరయమునన్.

—* సతీ శివ వివాహము *—

ఉ. దక్షుఁడుచేరవచ్చి ప్రమ ♦ దంబుననందఱు గారవించి వి
శ్వాక్షున కమ్మహేశ్వరున ♦ కర్థిమెయిన్ వరపూజఁ జేసి తా
నక్షయభాగ్యయుక్తమగు ♦ నాత్మగృహంబును జేర్చి యందుఁబ
ద్మాక్షిని నాత్మపుత్రికను ♦ నార్యను దెచ్చి కరంబుప్రీతితోన్. 182

గీ. గ్రహబలాన్విత శుభలగ్న ♦ కాలమరసి
విధివిధానముగా విశ్వ ♦ విభునకొసఁగె
హరుసమును జెందెబాలేందు ♦ ధరుఁడు దక్ష
పుత్రి పాణిగ్రహణమొంది ♦ మురిసెమిగుల. 183

గీ. అట్లు పరిణయమాడిన ♦ యాదిదంప
తులను గని వేల్పులెల్లరు ♦ నలరి యలరు
వృష్టిఁ గూర్చిరి యచ్చర ♦ వెలఁదు లాడి
పాడిరి సువాద్యములు మ్రోసెఁ ♦ బలురకముల. 184

వ. అంత శివానుమతితో విరించి యజ్ఞశాలకడకు నూత్నదంపతులఁగొని చని యగ్నిప్రతిష్ఠం బొనరించి విధిప్రకారంబు హోమంబు నెఱవేర్చి ప్రదక్షిణంబు నొనర్పఁజేయుచున్నంతఁ బరమశివమాయచే దక్షకన్యకా చరణాబ్జంబు నిరీక్షించి పంచశరపీడితుండై చూడ్కి మరల్పలేకున్నంతఁదత్రత్యులెల్లరక్కఱ పడఁగాంచి మించుటల్కతోఁబంచాస్యుండు విరించనుఁబొడువజూడుడు నెల్లరు హా,హా, కారంబులుచేసి యబ్జసంభవు మహాపరాధంబును మన్నింపుమని శివునిఁ బ్రసన్నున్ బొనర్చిరపుడు ద్రుహిణునకు రేతఃపాతంబై యందుఁ బుష్కలావర్తకద్రోణసంవర్తకము లనెడుమేఘంబు లుత్పన్నంబులై శివాజ్ఞతో వినువీధిఁజేరియుండె నంతఁ జతుర్ముఖుండు వినీతుండై పరమేశ్వరాంఘ్రులన్‌బడి క్షమనువేడఁ బరమేశ్వరుండు గరుణించి ప్రసన్నుండయ్యె నంత నళినజుం డవశేషంబును దీర్చుడునంత సతీశివులేకాసనంబునఁ గూరుచుండి రపుడు, విష్ణ్వాది సకలసురలును దివ్యప్రమథ భూతగణంబు లవ్వారికిఁ బ్రణమిల్లి యానందించిరంత నమ్ముఱునాఁడు దక్షునకుఁ బయనంబెఱిఁగించి మహేశ్వరుండు సతితో దేవగణంబులుగొల్వఁ గైలాసంబుఁ బ్రవేశించి యందఱకు సముచిత గౌరవంబులొనర్చి యాహూతులనందఱ వారియాలయంబుల కనిపి

నందీశ్వరుని హజారంబు వాకిటనునిచి సతీదేవితో నభ్యంతర గృహంబుఁ
బ్రవేశించె నీసతీమహేశ్వర వివాహచరితంబు నెవ్వరాకర్ణించినఁ జదివిన
నవ్వారి కైహికాముష్మిక ఫలంబులొదవునని సూతుండు శౌనకాదులకుఁ
జెప్పినయంత నవ్వారవ్వలికథ నెఱిఁగింపుమనుటయు సూతుండిట్లనియె. 185

—* సతీశివ విహారములు *—

క. పరమేశ్వరుండు సతితోఁ, నురుమోదంబమర సురత • మొందెను బలువ
త్సరములు నిముసములట్టులఁ, బరిశీలనసేయరాని • పగిదిగనమరన్. 186

మ. వనపుష్పంబుల హారముల్ నిజవధూ • వక్షంబునన్ వైచు భా
మిని యద్దంబును జూచికొన్నపుడు బే • ర్మిన్ డాసితానున్ విలో
కనసేయున్ రవలొప్పు కమ్మలను వే • గన్ దీయువేవేయునే
మినుడిన్ జెప్పినసుద్ది జెవిన్ దరిసియే • మేలొందఁజెప్పున్ రహిన్. 187

గీ. సతి యితర వస్తువులఁ జూచు • చందమరసి
వెనుదెసనుడాసి యాశ్లేష • మును బొనర్చు
చకితయై వ్యాకులమున వె • నుకకుఁజూడ
నలఁతినవ్వునగి ముద్దాడు • నామెమోము. 188

సీ. పసిఁడి తామర మొగ్గల • పగిది మెఱయు
భామచనుదోయిఁ గస్తూరి • పంక మలఁది
తేఁటిఁ బ్రాలిన చెలువంపు • తీరొనర్చి
చూడుమిది సుందరీ!యని • చూపి మఱియు. 189

క. కలికిచనుదోయిఁ గ్రాలెడు, చెలువపు ముత్యాలదండఁ • జేకొని ప్రీతిన్
గలయన్ గనినట్టులఁగని, యలరుచు నచ్చటనేచేర్చు • నంత నెమరలన్. 190

గీ. కడఁగి కెంపులపంకీలు • కడియములను
మేల్మిమొలనూలు విడదీసి • మెచ్చుగులుకఁ
దానెయమరించుఁ బలుమాఱు • తమినిఁ బలుర
కముల విరులనుదెచ్చి చో • ళ్ళెము నమర్చు. 191

గీ. ఇప్పగిదిఁ జెల్వతోఁ గూడి • యీశ్వరుండు
రాతిరియుఁ బవలును రాగ • రంజితుఁడయి
ఇంతినెడఁ బాయకెంతయు • సంతసమున
నున్నఁగాముఁడు గొలుచుచు • నుండెవారి. 192

వ. కొన్నివందల వత్సరంబులమీఁద.

క. హరుఁడంత శీతశైలము, స్మరియించి బిరాననటకు • సతితోఁ జని యం
దురమైన శిఖరతలమున, నిరవొప్పగ నుండెనెంత • యేనిఁ బ్రియమునన్.

క. అందలిమ్రాకులు తీవియ, లందముగఁ జిగిర్చిపూచె • నలదీర్ఘికలున్
బొందామరలన్ గలువలఁ, బొందుగ వికసింపఁజేసెఁ • బుష్పశరాజ్ఞన్. 194

క. గందపు మ్రాకులపై నర, విందమ్ములపయినిఁ గుంద • బృందమ్ములపైఁ
జిందుమరందము లొందుచు మందసమీరములు శివుల • మదులలరించెన్. 195

సీ. సంజకెంజాయలఁ • జానగు చందురుఁ, బురణించు పాలాశ • పుష్పతతులు
కందర్పకేతుల • నందగునాగకే, సరమహీజాతప్ర • సవవితతులు
అలపవమానున • కామోదమిడిమేల్మి, భాసిలుచున్న ల • వంగలతిక
లమ్మరుబలముల • కమరబోనంబిచ్చి, యలరెడు నెలమావు • లందమైన.

గీ. కొలకులందలి యుదకముల్ •గలకలేక, వికచకమలోత్కరంబుల • వెలసిజోతు
లనువెలుంగగజేయుచు•మునులమనము, లనుదలంపఁగఁజేయుచుం•డెనువిరివిగ

క. చందురుఁడు నాల్గుజాలఁ, బసందుగ వెన్నెలలునించి • సంబర మొదవన్
విందొనరింప విభావరు, లుందద్దయు నొడికమగు చెలువుసూపెసిరిన్. 197

ఉ. అట్టిసుఖాఢ్యమైన సమ • యమ్మున శంకరుఁ డాత్మదారనా
గట్టుపయిన్ నికుంజముల • గాంగతటంబుల నేటిలంకలన్
నెట్టన మీటి భోగముల • నెక్కొని యక్కున నొందుచుండెఁ దా
నిట్టలమైన బాళి విభుఁ • డెట్టులనట్టుల నొప్పెనాకెయున్. 198

గీ. సతిముఖేందుసుధాపాన•సమ్మదమున, రమణియానన సౌరభ•గ్రహణమునను
చెలువయందంపుఁ బేర్మికి•లలితశీల, మునకు శివమదకరి గట్టుఁ•బొందెసతము.

క. పలుకులఁ జూపుల మేల్చె, య్యల హాస్యాలాపములను•నుడురాజధరుం
డలరించుచు దాక్షాయణి, కెలన నెడన్ బాయకుండు•కేళీరతుఁడై. 200

—* ప్రావృట్కాలవర్ణనము *—

వ. ఇట్లు మహేశ్వరుండు గొంతకాలం బోషధిప్రస్థంబునందు సతీదేవితో విహా
రంబు లొనర్చుచున్నంతఁ బర్జన్యకాలాగమంబగుడు నొక్కనాఁ డమ్మహాదేవి
విభున కిట్లనియె. 201

శా. ప్రాణేశా! కనుగొంటివే యడరుసీ • ప్రావృడ్గతిన్ మేఘని
    క్వాణంబుల్ భయదంబులై తనరె రం•గత్తుంగశృంగాళిఁ బ్ర
    క్వాణాటోపముతోఁ జెలంగెను మహా•వర్షాంబుధారల్ జగ
    త్ప్రాణంబుల్ చెలరేఁగె, బిట్టెసఁగె ని•ర్ఘాతప్రపాతంబులున్. 202

చ. రవి గనుపట్టఁడయ్యె దిన • రాజి విభావరులందు యామినీ
    ధవుఁ డగుపట్టఁడయ్యెనిఁక • దారలుగీరలు లెక్కయేమిటన్
    బవలును రాత్రి యొక్కసరి • భాసిలుచున్నది గర్జదభ్రముల్
    రవములతోడ మీఁదఁబడు • లాఁగుచరించెను మారుతాహతిన్. 203

గీ. గాడ్పుతోఁగూడి పెద్దవృ • క్షంబు లెగిరి
    నృత్తమొనరించుచున్నట్లు • నెగడెఁ జదల
    భీరువుల చిత్తములకుఁ బల్ • భీతిసేయు
    చున్నవిట్టులనరయు సం • పన్నతేజ! 204

గీ. చాతకపతత్రులును శిఖుల్ • జలదములకు
    నెదురువోవుచు నున్న న • య్యెడనుందుఁ
    గరకవృష్టిచే నవ్వానిఁ • గానుపట్ట
    నట్లు సల్పెడు నవ్వేలా • హాకము లేచి. 205

గీ. ఇట్టిసమయంబు నారసి • యెంతయేని
    పూన్కిఁగాకములు జకోర • ములును నీడ
    ములను సలుపుకొనుచు స్వస్థ • ముగ వసించె
    నీవు దలఁపవదేలొకో • నిలువ గీము. 206

క. కనుఁగొను పలురంగులతో, వెలసెడు మేఘములతోడ • విశ్వేశ్వర!యీ
    ఘనమగుహిమవన్నగ మిట, నొనరెడుతె క్కలు గలట్టి•యుదధియనఁగడున్.

ఉ. కావున దేవరా! మనము •గ్రచ్చఱ యిమ్మలఁ బాసి యొందుచో
    ఁటవిధినైనఁ జేరుదము • హెచ్చుగ నుల్కు జనించెనాకనన్
    దావిని లోకనాయకుఁడు • దద్దహసించి యిటుల్ వచించెఁ గాం
    తా! వెలిపొంద నేటికి హి • తంబగు వాసమొనర్తుఁజక్కఁగన్. 208

ఉ. మేఘము లీనగంబునకు • మేఖలఁదాఁటక క్రిందనుండు నభ్రా
    ఘము లింకరావ్యగిరి • యంఘ్రులయందె వసించు నాసుప

ర్వ్యాఘనివాసమైన కన కాద్రిని నట్టులెయుండు వీనిలో
నోఘనవేణి! నీకెచట నుండఁబ్రియంబొ వచింపు మింపుగన్. 20

వ. అందీ హిమగిరి నారయుము.

సీ. సిద్ధాంగనలు నాగ సీమంతినులు నెప్డు, వదలక నీకు సే వలుపొనర్త్రు
రద్రిరాజపురంధ్రి యమ్మేనకయు నినుఁ, బ్రేమించి పూజగా వించుభక్తి
బంగారు పద్మముల్ భాసిలుమానస, సరసి మదికిఁగూర్చు సంబరంబు
పులులెలుంగులు సింగ ములు దపోమహిమల, కొదుగుచునందంద నోసరిల్ల

గీ. దివిజగంగావధూటిబల్ తేజ మెసఁగఁ, దీరుతీరులనృత్తముల్ దీర్చుచుండు
బచ్చికలయాస్తరణములిం పెచ్చఁజేయు, బాయ నెంతువెకాంతప్రా లేయధరమ

చ. ఎడపక యెల్లకాలమొక టేవిధిఁ బూఁచి ఫలించుచుండు ని
య్యెడ నిఖిలద్రుమంబులును, నెల్లపుడబ్జకువాలజాలమున్
బొడమఁగఁజేయు దీర్ఘికలు, మోహనమంజులగానమాధురిన్
దడయక కూర్చుచుండు సత తమ్ముఁ బికప్రముఖమ్ము లిమ్ముగన్. 21

చ. ఇఁకను హిరణ్యశైలమున నింపుమెయిన్ మఘవాదిలోకనా
యకు లమరావతీప్రముఖ హర్షకరోత్తమరాజధానులన్
రకముగసల్పి యందులఁది రంబుగఁ గాపురమున్నవారలా
త్మకు ముదమైనఁ జెప్పదయి తా! యటకేగుదమా? ప్రియంబుగన్. 2

ఉ. అందు మహేంద్రురాణి నిను నాదటఁ గాంచిప్రియంబుసేయుఁబ
ల్విందులు సేతురెంతయును వేల్పులచేడియ లచ్చరల్ గడున్
బొందుగసేవఁ జేతురిదుర పూర్వవినోదములన్ బొనర్చుచా
రిందుముఖీ! వచింపుమిఁక నేగఁగనెంచినఁ గాంచనాద్రికిన్. 2

వ. అట్లుకాదేని.

ఆ. మనదు వెండికొండ కనఘాత్మ! చేరఁగ, దలఁచెదేనిఁ జెప్పు దరులు సా
పులును గాంగకూల ములును జెల్వగునెందు, నెందు బ్రహ్మపుత్ర సందడిం

వ. అనుడు దేవదేవి యభవ! యీహిమగిరి, యూర్ధ్వశిఖరమందు నుందమన
వేగముగశివుండు వెలఁదినిఁదోడ్కొని, యున్నతంపుశిఖర మొందెనపుడు.

క. అందువనంబులుఁ గొలఁకులు, మందసమీరములు సిద్ధ మహిళామణులున్
గందువఁగూర్చిరి మనముల, నిందుకలాధరునకును మహేశ్వరి కెలమిన్.

గీ. కేరి విద్యాధరీకోటు,కిన్నరీత,తియును నప్సరశ్శ్రేణి యెం తేనిమీఱి
వేణువీణామృదంగ ని క్వాణగతుల, నృత్తముల సల్పుచుండిరి చిత్తసుఖము.

గీ. ఇట్లు నీహారగిరిఁ బర మేశ్వరుండు, రమణితోఁబది వేల్వత్స రంబు లిష్ట
భోగములనొంది యానంద మునఁదేలెంగె, రాతిరియుఁబవలనెడు నేర్పాటులేక

ఉ. ఒక్కొకనాఁడు పద్మముఖి నొద్దికఁ జేకొని కాంచనాద్రికిన్
జక్కఁగఁజేరి యందు మణి సానువులన్ విహరించివచ్చు వే
ఱొక్కపుడీ యిలాతలమ హోన్నతదివ్యవనీతలంబులన్
మక్కువతోఁ జరించుచును మానినితో మరలున్ హిమాద్రికిన్. 219

వ. ఇట్లు దాక్షాయణీ శివు లన్యోన్యసంగతి ననురాగభూజంబు నత్యంతాభివృద్ధిఁ దనర్చినంత భవాని దాంపత్యసుఖముల నెంతేనిఁ దనిసి సంతుష్టయై యొక్కనాఁ డేకాంతంబున శంకరునకు మ్రొక్కి భక్తితో దోయిలొగ్గి ప్రహ్వీభూతయై యిట్లు ప్రార్థించి యడిగె. 220

—* శివుఁడు సతీదేవికి జ్ఞానమార్గంబు నుపదేశించుట *—

చ. పరమకృపాళు! నీవలన బాగుగ భోగసుఖంబులొంది యం
దరుసము నొందితిన్ మరలె నాత్మ యిఁకన్ జనుఁ డెట్లు దుఃఖని
స్తరణము నెందు జీవులెటు సంసరణమ్మును బాసి నిత్యమౌ
పరమపదంబుఁ గాంతురు కృపన్ సెలవిమ్ము మహాత్మ! యీతఱిన్. 221

క. అని లోకోద్ధరణార్థము,వినయమ్మున నాదిశక్తి విభునడుగఁగ బ్రీ
తినిఁ గొని శంకరుఁడిట్టుల, ననియెను దాక్షాయణీ! ప్రియంబుగవినుమా!

మ. పరతత్త్వంబిది యేనినారసినచో బంధంబులన్ బాసిమో
క్షరమ జెందును జంతు వెప్పుడది విజ్ఞానస్వరూపంబిఁకన్వ
బరుఁడుగ నేసన కారయన్ దగునుస ర్వంబిద్ది బ్రహ్మంబుగాఁ
బరమార్థైక మనంబునన్ దెలియుమీ బాటన్ సరోజాననా! 223

క. అదిదుర్లభ మత్యంతం, బది యెఱిఁగినవాఁడు చూడ నరుదగు జగతిన్
ముదితా! భక్తియనంబడు, బదిలంబగు వస్తువొకఁడు భాసిలెడు నిలన్. 224

ఉ. పొలుపుగ భుక్తిముక్తిఫల భోగములొందఁగఁజేయు భక్తి యి
మ్ముల నది తల్లియై పరఁగుఁ బుణ్యవతీ! భువి నెల్లవారికిన్

సులభము దాని యార్జనము • చోద్యము జ్ఞానముకన్న భిన్నమై
యలరును గాని భక్తి, దయి•వారనిచో(గనలేరు జ్ఞానమున్. 225

గీ. భక్త్యధీనుఁడనై యేను • బరమనీచ, జనులకేనియుఁ బాపిష్ఠ • జనులకేనిఁ
గైవసంబయి వారి య•గారములను, జేరి కొలుచుచునుందును • మేరమీఱి.

వ. ఆ భక్తి సగుణ నిర్గుణ భేదంబుల ద్వివిధంబై యలరు, నందు మొదటిది వైధి యనియు స్వాభావికి యనియు ద్వివిధంబయ్యె నా రెండును నైష్ఠికి, యనైష్ఠికి, యను భేదంబుల నొప్పి ప్రత్యేకంబు ద్వివిధంబులయ్యె, నందు నైష్ఠికి మరల యాఱువిధంబులయ్యె; అనైష్ఠికి యేకరూపయే; ఈయవి, విహితావిహిత భేదంబులతో మఱియు ననేకవిధంబులయ్యె, వాని స్వరూపంబు మఱొకమాఱు దెల్పెద నిపుడు ప్రసిద్ధంబులగు నా రెండు భక్తులకుఁ దొమ్మిది యంగంబులను బుధులు లెక్కపెట్టి రవ్వానిని వాని స్వరూపంబును దేటపఱతు వినుమని యిట్లనియె.

గీ. శ్రవణమును గీర్తనంబును • స్మరణసేవ
నములునున్ దాస్యమును నర్చ • నయునువంద
నమును సఖ్యంబు స్వాత్మార్ప • ణమును ననెడు
నవవిధాంగము లొంది త • నర్చుభక్తి. 228

వ. ఇఁకను వీనిస్వరూపంబు దెలియఁజేయుదుఁనారయుము.

సీ. నాదులీలాకథ • లాదట వినుచుహా, ర్షము నొందుటయె శ్రవ• ణమనఁబడును
హృదయాంబరముననా • హృద్యలీలలను దా,రొక్కనిపాడుటద్దికీ• ర్తనమనఁబడు
ననుజగన్మయునిగా•నమ్మినిర్భయమతి, స్మరియించుచుండుటే • స్మరణమగును
అరుణోదయాదిగ•నహము రేయియు వేడ్క, చెన్నొందఁగొలుచుటే•సేవనంబు

గీ. హృదయపీయూష రసమది • యుబికి పాఱఁ
బ్రియముఁ జెందుటే దాస్యమన్ • బేరుఁగాంచు
రహియమర షోడశోపచా • రములు దనర
నన్నుఁబూజించుటయె యర్చ •నంబు వినుము. 230

క మనువును జపించుచునుమది, ననువుగ ధ్యానము సలుపుచు • నష్టాంగములు
ర్వినిఁజేర్చిమ్రొక్కుటే వం, దనమని చెప్పుదురు పరమ•తత్త్వజ్ఞ మునుల్

గీ. కడఁగి కష్టసుఖముల లె ♦ క్కఁగొనకెప్డు
నమ్మికొలుచుసెెు సఖ్యమ ♦ నాఁగఁజెలఁగుఁ
దనువు సెంతయుఁ బేర్మిమైఁ ♦ దనకుఁ గాక
నాకు విడుచుసెెు యాత్మార్ప ♦ ణంబు చెలువ! 231

వ. ఈయవి తొమ్మిదియు భక్తికంగంబులై భుక్తిముక్తి ప్రదంబులై నా కతి ప్రియంబులై యలరారుచుండు నింకను బిల్వాశ్రయాది కంబులగు నుపాంగంబులును బెక్కులుగల వవ్వాని నీవయారయఁ గలవిట్లుసాంగోపాంగమగుభక్తి తెఱంగునీ కెఱింగించితి.

గీ. ఇద్ది వైరాగ్యమాతృక ♦ యిద్ది ముక్తి
దాత్రి సర్వఫలోత్పత్తి ♦ దాయిని యగు
నీకుఁబోటి యొనర్చు బల్ ♦ నీటుమెఱయ
నామదిఁ గరంచు పెక్కేల ♦ నలినవదన! 233

గీ. భక్తి జ్ఞానంబు విరతినాఁ ♦ బరఁగుత్రిపుటి
యందు జ్ఞానవైరాగ్యము ♦ లమరుటరిది
భక్తినొందుట సులువగు ♦ భక్తియొదవ
సర్వమీడేఱు నాదు వ ♦ శ్యతఁ బొనర్చు.

వ. మఱియు భక్తివశ్యుండనై యేను.

శా. పాపాత్ముండగు పక్షికంతునకు బల్ ♦ భాగ్యంబులర్పించితిన్
బాపన్ వేపఁగఁజూచి దండధరునిన్ ♦ ప్రాణంబులన్ బాపితిన్
సాపాటుగ బొనరించితిన్ గరళమున్ ♦ జంకింతయున్ జెందకే
యీ పాట్లన్నియు భక్తినిన్ వలచియే ♦ యిందర్ధ బింబాలికా! 235

ఉ. కావున దేవి! నే మిగులఁ ♦ గాంక్ష యొనర్చెద భక్తియోగమున్
శ్రీవిలసిల్ల భక్తులను ♦ జేరెద నెల్లపుడన్న దేవియున్
భావమునందు భక్తియె ఘనంబని మెచ్చి ప్రమోదమొందె నిం
కేవియొ ధర్మమర్మము లనేకములడ్గినఁ జెప్పె నీశుఁడున్. 236

వ. అహరహం బిట్లు లోకహితార్థినిమై యమ్మహేశ్వరి మహేశ్వరుని నానాశాస్త్ర సంకేతవిషయంబులను వర్ణాశ్రమాచార నిబంధనంబులను స్త్రీ పురుష ధర్మం

బులను జ్యోతిశ్శకున సాముద్రిక వైద్యేతిహాసక్రమంబుల నడ్గి సదుత్తరంబు లొంది యానందమొందుచుండె ననుడు సూతునకు శౌనకాదు లవ్వలి కథ నెఱింగింపుమనుటయు సూతుం డిట్లనియె.

—* ప్రయాగలో దేవమునులు యజ్ఞము నొనర్చుట *—

చ. అతుల మునీంద్రులెల్లరు ప్రయాగను జేరి మహామఖంబొకం
డతను విభూతిసల్పుచు మహామహులందఱఁ గోరి పిల్వఁగాఁ
గుతుకముతోడ నందు నొనఁగూడిరి సర్వసుపర్వులున్ ఋషుల్
క్రతువది పెద్దకాలము విరాజిలె నెల్లరుమెచ్చ నచ్చటన్. 23

గీ. అందు బ్రాహ్మీసమేతుఁడై యబ్జభవుఁడు
భృగువు భగుఁడును బూషముఁన్నగు గరిష్ఠు
లుండిరి మహేశుఁడును వచ్చియుండె నంత
దక్షుఁ డొకనాఁడు విచ్చేసె దర్పమెసఁగ. 23

క. వచ్చిన దక్షునిఁ గనుఁగొని, యచ్చటివారెల్ల లేచి యాహ్లాదముతో
హెచ్చగు గద్దియనిడి మది, మెచ్చునటుల్ మ్రొక్కి కొలువ మేలుగ నతఁడు[illegible]

ఆ. వారిగారవించి వారిజసంభవుఁ, జేరి మ్రొక్కి గద్దెఁ జేరికూరు
చుండి శివునిఁగనియ తండు దనను జేరి. మ్రొక్కలేదటంచు నుక్కుమిగిల్

క. మునులను వేల్పులఁగనుఁగొని,యనియె భవుండితఁడుమామకాత్మజఁగొని[illegible]
కనువుగ శిష్యుండై నను, నొనరింపఁడు గౌరవంబు నొక్కింతేనిన్.

ఆ. అశుచి లుప్తకర్ముఁ డతిభిన్నసేతువు, మాని,యీతఁడిట్టి వానికేన
నర్హుఁడైనవాని కామ్నాయవిద్యను, బలెనొసంగినాఁడఁ బట్టి నట్ల. 24

సీ. ఘోరంబులగుప్రేత వారంబులనుగూడి, సంచరించుచునుండు సంతసము[illegible]
నిలువాకిలియునని యెంచకనిచ్చలు, కాపురంబుండును గాటియందు
ఉన్మత్తునిన్ బోలి యొడలెఱుంగక యెప్డు, నగ్నుడై హసియించు నానఁదక[illegible]
తామసజనులకుఁ దావిభుండై కడు, కూరిమితో నేలు కొనును వారి

గీ. పేరెశివుఁడని యశివుడై వెలయు నిట్టి
నష్టశౌచునకెఱుఁగక నలిననూతి

చోదనన్ జేసి యెద్దియుఁ ॰ జూడకట్టు
సాధ్వియగు కూఁతునొాసఁగితిఁ ॰ జదురుఁదప్పి. 244

—* దక్షుఁడు శివుని శపించుట *—

క. అనియిట్లుపలికి వేగమె, కనుఁగవయందగ్ను లొాదవఁ ॰ గనుఁగొానియభవుఁ
బెనుకినుక తోడ నుదకం, బును ముట్టి శపించెనిట్లు ॰ భూతేశ్వరునిఁ

క. ఇతఁడిఁకను సర్వయజ్ఞ, ప్రతతుల భాగంబులేక ॰ వందురును బహి
ష్కృతుఁడగు సురలకు మునులకు, నతీతుఁడగు నితని కేటి ॰ కాహవ్యంబుల్

గీ. ధాత మున్నగువారు వ॰ల్దనుచు నుడువు,చున్న నిట్టులఁ గొాంక॰యుద్ధతమతి
యై శపించిన దక్షున ॰ కలిగి నంది, కేశుఁడిట్లని ప్రతిశాప॰మిచ్చె వేగ. 247

—* నందికేశ్వరుఁడు దక్షునకుఁ బ్రతిశాపం బిచ్చుట *—

ఉ. ఓరి! దురాత్మ! దక్ష! వినుమోరి! మహేశ్వరు యజ్ఞకోటికిన్
దూరము సేయ నీతరమె? ॰ దుర్మతి! శర్మముదక్కి నీవిటుల్
గారులుప్రేల నేమియగుఁ॰గాపురుషాగ్రణి! బ స్తమాళివై
తీరెదుగాక వేగ నీఁకఁ ॰ దీఁపురమెల్ల నడంగుఁ గావుతన్. 248

చ. ఎవనిఁ దలంచినంత సక॰లేజ్యలు పూర్ణతనొాంది మించు నిం
కెవని నుతించిరేని జనుల॰కెల్ల నమంగళముల్ దొాలంగి మే
లవు; నెవనిన్ భజింత్రు గమ॰లాక్షుఁడు నీ గురుఁడైన ధాత నా
యవికృతు నాదిదేవుని వృ॰థా శపియించితె! యజ్ఞబాహ్యుఁగా

క. అని తన్ను శపించిన నం,దినిఁగని దక్షుండు మిగులఁ ॰ దీంద్రపుటలుకన్
గొానియిట్టుల మరల సెపిం, చెను ముందుఁ వెనుకఁ గనక ॰ చేవదలిర్పన్

—* దక్షుఁడు నందికేశ్వరుఁడు మున్నగువారిని సెపించుట *—

ఉ. మీరలు రుద్రభక్తులయి ॰ మీఱియిటుల్ చెలరేగుచున్న వా
రీరిఁక వేదబాహ్యులయి ॰ యెల్లరు వేదపథంబు వైదికా
చారము దవ్వుఁజేసి భసి ॰ తానసులై చరియింత్రుగాక బృం
దారకులున్ మునుల్ దగుప॰థమ్మునఁ జేరకయుంద్రు గావుతన్. 251

వ. అనిదక్షుండు శపించినయంత భృగ్వాదు లలరుచున్నన్ గాంచి నందికేశుండు మరల నవ్వారికిట్లు ప్రతిశాపంబిచ్చె. 252

—* నందికేశుఁడు భృగ్వాదిమునులకు శాపం బిచ్చుట *—

గీ. ఎవరు శివునకు విముఖులై • యేవమనక
యిట్టి తుచ్ఛోక్తులకు ముదం • బెనయువారొ
యట్టివారలు వేదత • త్త్వార్థమునకు
బాహ్యులగుదురుగాక యె • ప్పట్లనేని 253

క. మఱియును గామాత్మకులై, దరిద్రులయి యాచకులయి • ధర్మచ్యుతులై
వెలివక యభక్ష్యములఁదిను, దురు శూద్రులయాజకులగు•దురునగజగముల్

వ. అని శాపం బిచ్చినంత శివుండుడిపి దక్షశాపంబున కావంత యలుగక నందికే
శున కిట్లనియె. 256

ఆ. తగునె బ్రహ్మకులుల • దండింప శాపోక్తి, నేమియయ్యె శాప•మీాయనాకుఁ
బరులకోసరముగ•బావిదూఁకుటమేలె?, తెలియునవెడివాఁడె• తెలియలేఁడు.

వ. అని యిట్లు నందికేశుని కందుఁబాపి సత్వరంబుగఁ బరిజనంబులతోఁ బరమేశ్వ
రుండు కైలాసంబున కేగెనంత దక్షుండు గుపితుండై భృగ్వాదులను దోడ్కొని
కనఖలక్షేత్రంబుఁ జేరి యందు శివవిహీనంబుగ వాజపేయమఖం బొనరించి
యట్టులే బృహస్పతిసవనంబుఁ జేయనెంచి సకలామరులను బరమమునుల
నందఱఁ బిలిచి యజ్ఞారంభంబు సేయుదు-

—* దక్ష యజ్ఞము *—

ఆ. కదలివచ్చె నటకు • గంజనేత్రుఁ డజుండు, దేవనాథుఁడాది • దిక్పతులును
వారిగేహినులును • వసుగణంబును ద్వాద, శార్కులును గ్రహంబు•లలరి వేగ.

వ. మఱియు నీఁకను విశ్వేదేవతులును మరుత్తులును బితృగణంబు లప్సరో
జనంబులు గంధర్వ సిద్ధ విద్యాధర కిన్నర యక్షోరగ పతంగ ముఖ్యులును
గశ్యపాగస్త్య వామదేవాత్రి భృగుభగమరీచి, నారద పరాశర గర్గ, భార్గ
వాది పరమమునీంద్రు లరుదెంచి రవ్వారి కందఱకు దక్షుఁ డర్ఘ్య సత్కారంబు
లొనరించి విశ్వకర్మ విరచితామల గేహంబులు సమర్పించి యందుంచిన
వారంద ఱట్లుండుడు సవనంబునందు భృగ్వాదులు ఋత్విజులుగను బుండరీ
కాక్షుం డధిష్ఠాతగను బద్మజుండు క్రియావిధిదర్శకుఁడుగాను సర్వదిక్పా
లులు సాయుధులై రక్షకభటులుగను ద్వారపాలకులుగను నియమింపఁ బడి
రింకను యజ్ఞంబు సురూపంబై యజ్ఞశాలకుఁ జేరియుండె నగ్నియు నిజరూపం

బున హవిర్గ్రహణంబునకు సిద్ధంబై యుండె నిర్జరులు మొదలగు వేలు ఋత్విగ్గణంబులును, నలువది నాలుగు వేలుధాతృగణంబులును నట్లే యధ్వర్యు హోతృగణంబులును దీక్షితులై యుండిరంత దక్షుండు దారతో రచిత కౌతుక మంగళాచారుండై దీక్షితుండై యజ్ఞశాలకుఁ జేరియుండె నందఱాత్మ కార్యపరతంత్రులై యుండిరా సభయందుఁ గపాలి యనర్హుఁడనియు నాతనిఁ జేరుట సతియు ననర్హయనియుఁ బిలువనికతమ్మున సతీమహేశ్వరులు దక్కఁ దక్కిన నిఖిలామర దివ్యముని జనంబులు, బ్రహ్మర్షులు, రాజర్షులు, మున్నగు వారెల్ల సదారంబుగ సపరివారంబుగ విచ్చేయుటఁ జేసి సభ యెంతయు సందడి మిగిలియుండుట నందు శైవాగగణ్యుండగు దధీచి, మహేశ్వరీమహేశ్వరుల పొలుపవఁ గానక యులికిపడి దక్షునకిట్లనియె.

ఉ. అందఱుఁ జేరి నారి చటి ♦ కయ్యలు నమ్మలు రాకయుండిరా
యిందుకలాధరుండు శివ ♦ డేలొకో పిల్వఁగ లేదొ వారి నిం
దిందఱుచేరియున్న సభ ♦ యెంతయు దేవుఁడు లేని జాతర
ట్లుండగియుండె నీకిదియు ♦ లోపముగాఁ గనుపట్టదే? మదిన్ 260

ఆ. ఎవనిచేత శుభము ♦ లేప్రొద్దుఁ బాయక, భక్తజనుల నొందుఁ బరమశివుఁడ
తండు చేరకుండెఁ ♦ దగుకతంబెద్దియో, సవము నెగ్గఁగలదె? ♦ శివుఁడు లేక

ఆ. వినుమమంగళములు ♦ విఘ్నముల్ రాకాసు, లెవనిఁదవులఁజూచి ♦ యవియు వేగ,
నట్టి పరమశివుని ♦ నభవుని వెడచేసి, తేల? దక్ష! యెఱిఁగి ♦ యెఱిఁగియిట్లు

వ. ఇప్పటికేనియు

చ. పనుపు విధాతనేనియును ♦ బద్మదళాక్షుని నేని వేగఁ గూఁ
తును బరమేశ్వరున్ వడిగఁ ♦ దోడ్కొనిరమ్మని దక్ష! యట్టులై
ననుభవదీయ యజ్ఞము జ ♦ నస్తుతమై సిరిఁ బొల్చు సిద్ధినిన్
గొనునిఁక నీవు శైవ్రత్వమును ♦ గొందువు సర్వసుపర్వులందునున్ 263

వ. అనిన విని కినిసి దక్షుండు ముని కిట్లనియె

చ. ముని! వినుమా! కపాలి గడు ♦ భూతగణంబులఁ బ్రేతవర్గమున్
బెనఁగొని యస్థిసంచయము ♦ పేరిమిఁ జేకొని కాడులందునె
ప్పును దిరుగాడుచుండు నిఁకఁ ♦ బుత్రియు నాతని చెట్టఁబట్టుటన్
మనమున వీరనర్హులని ♦ మానితి యాగమునందుఁ బిల్వఁగా 264

చ. అనవిని యెల్లరున్ వినియు • నద్దము సెప్పక యున్నఁజూచియ
య్మునికులచంద్రుఁ డేవమును • బొందిమఖంబిది బన్న మొందు నిం
దునఁదగు వార లెల్లరును • దుఃఖముఁ జెందుదు రివ్విభుండునున్
ఘనమగు నాపదన్ బొరయుఁ • గాక! యటంచు శపించి వ్రేల్మిడిన్

గీ. తనదు శిష్యులతోఁగూడః • దర లె మఖముఁ
బాసి యాతనితోఁబాటు • వామ దేవ
మునియు ఘటసంభవుఁడు గౌత • ముఁడు శిలాదుఁ
డును గదలిపోయి రెంతయుఁ • గినుకఁగదిరి

చ. చనిన మునీంద్రులన్ గనియు • సంతసమున్గొని దక్షుఁడిట్లు వ
ల్కెను ముదమయ్యె వీరిటుల • లేచి ప్రయాణము సేయు టెందు శ
ర్వుని మత మొందినట్టి శఠ • బుద్ధు లనిద్ధులు చేర రాదిఁకన్
మునులు! సుపర్వవల్లభులు! • పూర్తి యొనర్పుఁడు నాదుజన్నమున్

వ. అనుడునంత భావ్యనర్థ వశంబునఁ గేశవుండును బుత్రస్నేహంబునఁ బద్మ
డును బ్రంహాండాధిపతియగుటన్ జేసి బుగులున నెల్ల దివ్యర్షి జనంబుల
మిన్నకుండి జన్నంబున కారంభము చేసి యొనర్చుచుండి రంత రాజశై
యందు సవితానంబగు ధారాగృహంబున సఖులతో సంతసంబుననున్న మహే
శ్వరి యాకసంబున విమానంబులతో దక్షాధ్వరంబున కరుగుచున్న వేల్పు
గాంచి సఖియగు విజయంబంచి తన్ముఖంబున సర్వం బెఱింగి మనంబు
దిట్లాందోళనం బొనర్చె.

—* సతీదేవి దక్షయజ్ఞమునకుఁ బోవుటకు శివుని సెలవడుగుట *—

చ. జనకుఁడు మేటిజన్నమును • సల్పెడునంట! మదంబయేని న
య్యనఘుఁడు నేని నన్బిలువ • రక్కట! యక్కత మేమొ యెట్టులై
నను నట కేగకుండిన మనంబు దిరంబగునే? మదాత్మనా
థుని కెఱిఁగించి సెల్వుఁగొని • తొందరగా నట కేగఁగావలెన్.

క. అనికొని యిట్లు శివుండుండిన యాస్థానమును జేరి • నిలిచి ప్రణతగా
ననఘుఁడు గనుఁగొని సతితో, నసె నేటికివచ్చి తిందు • నరవిందముఖి!

చ. హరుఁడిటు లడ్గఁగా సతియు • నంజలిచేసి వచించె జీవితే
శ్వర! విను నాదు తండ్రి యొక • జన్నము సేయుచునుండెనంట! నీ

ర్జరులు మునుల్ ఋషుల్ నిఖిల • చారణసిద్ధపతంగ నాగ కి
న్నరు లరుదెంచినార లఁట! • నామది యూరెడు నందుఁ బోవఁగా. 271

ఆ. పిలువఁడాయె నేమి • తలఁచెనో? నాతండ్రి, మఱచెనొక్కొ! మనల • మానసమున
నగునె? మఱచు టెందు • నల్లునిఁ గూఁతును, గతమదే మొ వింత • గాదె! యిదియు.

సీ. రహి "ననాహూతోఽధ్వరం గచ్ఛ" యనుసూరి, సూక్తికి మదిఁ గోనఁ • జోటొసంగి
అఱువదేడులు దాఁట • నస్తోబిస్తను చొప్పు, ముదిమి దక్షుని తెఱం • గెదనురల్పి
పాయక నినుఁ గొల్చు • పడఁతిని భక్తనా, నాకూర్మిఁ దీర్ప మ • నంబుఁ బూని
ఆఁడది పుట్టింటి • కాసఁ జెందుననాఁ బ్ర, జలు వల్కనుడి మదిఁ • జాలఁ దడవి

గీ. పయన మొనరింపు దేవేశ! • రయము మీఱ
నన్నుఁ దోడ్కొని ప్రమథ జ • నంబు తోడ
రాఁదలఁచవేని ననుఁ బంపు • మాదరమునఁ
బోయివచ్చెద నీపాద • ములకు మ్రొక్కి 273

క. చని యందుల కేటికి మన,లను బిల్వఁగ మానెనో త • లంపెఱిఁగెద వే
గనె మఱలివచ్చెదను నా, కనుజ్ఞ యిడి పంపు చూతు • నాయుత్సవమున్ 273

క. అని సర్వేశ్వరి యడిగిన, విని శివుఁడా దక్షసవన • వృత్తంబెల్లన్
మనమం దెఱింగి యనెనీ, జనకుఁడు నన్ జిన్నసేయ • జన్నముఁ బూనెన్ 275

ఉ. కూళయతండు నాపయినఁ • గ్రోధమునొంది దురుక్తులాడి యీ
వేళకు జన్నమంచునొక • పేరిడి నన్ వెలివెట్టి సర్పదుర్
హాళిగ నందుఁ బోవ మృతి • కన్నను నెక్కుడు దుఃఖమౌఁ జుమీ
యాళిరో! మానుమీ పయన • మాత్మహితంబుగ నెంచి యిత్తఱిన్ 276

క. ఇటు లనిననుఁ జనుటకు లం, పటయై యున్నట్టి తనదు • పణఁతిన్ గని మీఁ
దట రానున్న యనర్థము, పటుమతి నెఱిఁగియును నటకుఁ • బంపఁగ నిచ్చన్ 277

—* సతీదేవి దక్షయజ్ఞమునకుఁ బోవుట *—

గీ. వృషముపై నెక్కి యఱువది • వేల గణము
గొలువ దేవేరి! యటకేగు • గొంకకనుడుఁ
గడుముదం బొంది కైసేసి • వడిగ నెద్దు
నెక్కి జామరములు ఛత్ర • మేయఁ జెలులు 278

క. ఒకచెలియ గోరువంకను, నొకచెలి విరికందుకంబు • నొకచెలి యద్దం
బొకచెలి వికసితపద్మం, బొకచెలి తాంబూలపేటి • నొంది చనిరొగిన్

వ. కదలి యంతంత నొదవెడు దుశ్శకునంబులకు మదిఁ గొంకుచు సతీదేవి యతి త్వరితంబునఁ గనఖలక్షేత్రంబుఁ జెంది యందు దక్షయజ్ఞ ప్రాకారంబుగవను ముందఱ వృషంబుడిగ్గి బలంబులనెల్ల నందయునిచి కతిపయ పరివారంబుతో యజ్ఞశాలం దఱియుడు నంత వీరిణి యాత్మజాతన్గని యాదరంబున నెదుర్కొని పీఠంబు నొసంగుటయు నక్కచెల్లెంద్రును నట్లే యాదరంబుఁ జూపుటయుఁ దండ్రియగు దక్షుండుమాత్రము దన్నుఁగాంచియు ననాదరంబున మిన్నకుండు టయు వేల్పులెల్లరును దక్షానుమతితోఁ దన్నుఁ జూచియుఁజూడనట్లు స్వవిహిత హవిర్భాగములందుకొనుచుండుటయు, నాత్మవిభుండగు మహాదేవున కందు హవిర్భాగంబు శూన్యంబుఁజేయుటయుఁ గాంచి తల్లి యొసంగిన పీఠంబుఁ దాఁకక మహాదేవి రుష్టయై క్రోధాగ్నిఁ గాల్చునదియుఁబోలె దక్షునీక్షించి యిట్లనియె. 280

మ. జనకా! యేల మహేశ్వరున్ బిలువకీ • చందంబు జన్నంబొన
ర్పను బూన్కిన్ దొరఁకొంటి వీజగము లే • భద్రాత్ముచే శుద్ధిఁగాం
చునొ యయ్యాదిమదేవు నన్యులవలెన్ • జూడన్ వివేకంబె య
ఘునుఁడిచ్చోటికి రాకయున్నఁ జెడు యా • గంబిద్ది నేఁజెప్పితిన్. 281

క. యజ్ఞవిదగ్రేసరుఁడున్, యజ్ఞాంగుఁడు యజ్ఞతనుఁడు • యజ్ఞకరుఁడునుర్
యజ్ఞేశ్వరుఁడగు నీశ్వరు, యజ్ఞంబునఁ బిలువకున్న • యజ్ఞంబగునే? 282

ఉ. ఈ హరి నీ పితామహుని • నీ పురుహూతుని నీ మునీంద్రులన్
మోహముతోడఁ బిల్చి యల • భూతపతిన్ విడనాడితీవు నీ
రాహరుచేతనే పదవులంది • యిటుల్ దొరలైరి యద్ది నీ
వూహనెఱుంగకిప్పగిది నుత్పథమొందితి వజ్ఞశేముషీ! 283

—* సతీదేవి విష్ణ్వాదిదేవతల నుపాలంభించుట *—

వ. ఇట్టులడిగి నిలింపులన్ జూచి యిట్లనియె.

చ. చనునె హరీ! సరోజభవ! • శక్ర! హుతాశనముఖ్యులార! స
న్మునికులవర్యులార! శశి • భానుఁడబ్జభవాండభాండపా

వనుఁ డతులుండు రానియెడ ♦ వాసిగ మీరలుచేరి హవ్యముల్
గొనుచు వసించినా రిటులఁ ♦ గొంకును జంకును మాని యాత్మలన్. 284

ఉ. ఓయి రమేశ! నిన్ను నిటు ♦ లుద్భవమొందఁగఁజేసి మేటి యా
మ్నాయములిచ్చి దైత్యజన ♦ మారణసాధనమైన చక్రమున్
శ్రీయలరంగ నిచ్చియు న♦శేషజగత్సముదాయనాథుఁగాఁ
జేయఁగలేదె? విస్మృతినిఁ ♦ జెందఁగ మందమనీష! యెప్పునే. 285

చ. నలినజ! నిన్నుఁబుట్టఁగ నొ♦నర్చి శ్రుతిప్రకరంబొసంగి యీ
విలసిత లోకరాజి నొద♦వింపఁగఁ జేసెడు సృష్టిచాతురిన్
బలమునొసంగి సర్వసుర♦వందితుఁజేసె దయాళు నాశివున్
దలఁపఁగఁజెల్లదే యిటుల ♦ దర్పము సర్పమువోలెఁ జెందదే? 286

గీ. చెలఁగి నీ యైదవశిరంబుఁ ♦ జిదిమివైచి
మదముఁబోకడఁ బెట్టిన ♦ మానసమున
నదియు నేనియు దలఁపవే ♦ మచ్చరియము
పంకజోద్భవ! యిమ్మాడ్కి ♦ బాటఁదొలఁగి 287

ఆ. అమరనాథ! యేల ♦ యతిగర్వితుండవై నిక్కి దడిచిపడకు ♦ నీదుహస్త
మశనితోడ స్తంభ ♦ మందించు టెఱుఁగవే, మరలఁగుడుతు వార్తి♦ బిరబిరనిట

క. అనియెడు కూఁతును గని పెను, కినుకన్ గొని యిట్టులనె నొ♦గిన్ దక్షుఁడు మా
నిని! నిన్నెవ్వరు పిలిచిరి ♦ చనునే? యిటు పిలుపులేని ♦ సవనముఁజేరన్ 289

ఉ. [illegible]క నూరకుండు మటుఁ ♦ బోవకయుండిన, నీదు నాథు జ
న్మమ్మున కేను బిల్వ సుగు♦ణమ్మొకఁడేనియు లేదు ప్రేతభూ
తమ్ములతోడ నేస్తము స♦తమ్మొనరించుచు నొల్కియందు ని
త్యమ్ముగనుండుఁ గశ్మలుఁడు ♦ దైవతగోష్ఠికిఁ బాఁపితిన్ జుమీ!

గీ. అరయ కిదియెల్ల నా విరూ ♦ పాక్షునకును
నిన్నొసంగితి విధిఁబట్టి ♦ నేర్పుమాలి
అరసి యిఁక యల్కవిడుము దా ♦ యమును గొనుము
నీవుమాత్రము దాక్షాయ ♦ ణీ! రయమున. 291

—* సతీదేవి దక్షునిఁ దెగడుట *—

వ. అనిన విని మహేశ్వరి దురాత్ముఁడగు నాత్మజనకుని ప్రలాపంబుల కత్యం
బు గనలి మనంబున నీశ్వరోక్తిం దలఁచి యం దవిశ్వాసం బొనర్చిన త
ననుచితంబును వరప్రదాన సమయంబునందు శంకరుఁడు దనకుఁ జేసిన సమ
బును నారసి పశ్చాత్తాపంబుఁ జెంది మనంబునం దిట్లాందోళనం బొనర్చె

ఉ. ఎట్టులఁ బోవుదాననిఁక • నే విభునొద్దకుఁ జిక్కవచ్చె న
న్నెట్టుల నేలు సర్వజగ • దీశ్వరుఁ డిందలి వృత్తమగ్గనే
నెట్టులనీ దురాత్మ తెఱఁ • గేర్పడఁ • జెప్పుదు ముప్పుమూఁడె ని
క్కట్టునఁ గూలితిన్ విభుఁడు • గాదన మానఁగలేక పోయితిన్

వ. అని తండ్రి నుద్దేశించి

గీ. జనక! శంకరు నిందచే • సిన యఘంబుఁ
గుడుతువిఁక సందియము లేదు • గొప్ప దుఃఖ
మొందుదువు పరమందును • నొందఁగలవు
ఘోరమగు నారకాగ్ని సం • కోచపడక

గీ. అఖిల దేహులకెపుడు ప్రి • యాత్ముఁడైన
యభవునకు నధికులును బ్రి • యాప్రియులును
లేరు; నిర్వైరు శర్వునిన్ • దెలియ కిట్లు
నీవ యెడచేసి తెవ్వారు • నేరరిట్లు

చ. పరుల గుణంబులన్ జడులు • పల్కుచునుంద్రు దోసంగులంచు నే
ర్పరులు గుణంబులన్ బడసి • పాటియొనర్పరు దోషబృందముల్
బరము లిఁకెప్డు దోసములఁ • బ్రౌఢిగుణంబులుగా నొనర్తు రి
ప్పరసున నీ వనార్యమతి • భర్గునియం దఘమెంచినా విటుల్

గీ. ఉత్తమ జనాంఘ్రి రజమున • నూడ్వఁబడిన
తెలివిగల క్షణపాత్మవా • దులు జగమున
నుత్తముల నీసుమైదూఱు • చుందు రెందు
నదియె మంగళమై తన • రారుఁగాక

క. శివయను నక్కరములు రెం, డవియించునుక్తిదలఁచు వారి • యఘ పుంజముల
శివునిఁ బవిత్ర యశస్కుని, శివేతరుఁడ వీవు దెగడఁ • జిత్రంబగుఁగా!

ఆ. ఎవని పాదపద్మ • మేవేళ బ్రహ్మర,సాసవార్థు లర్థి • డాసి హృన్మి
లిందముల నికామ • మొందుదురో తృప్తి, యట్టి విశ్వబంధు • నలిగితీవు. 299

చ. వినుమజముఖ్యులై యలరు • వేలుపులెల్లరు నాల్కమిట్టలోఁ
బునకలు బూదినిగ్గొనియు • భూతగణంబులతోఁ జరించు శ
ర్వుని పదపాంసు లేశమును • బూని ధరింతురు మౌళులందు నీ
పనినయటుల్ దలంప రశి • వాత్మునిఁ గాఁగ శివున్ శివేతరా! 300

ఆ. విను ప్రవృత్తమని ని • వృత్తమనియుఁ గర్మ
వేదమందు వేఱు • వేఱుగా వి
భాగమొందియుండె • రాగవైరాగ్యల
క్షణములొప్పమీఱఁ • గ్రమముమెఱయ. 301

ఆ. ఒక్క కర్తయందు • యుగపదాచరణంబు
కర్మయుగమునకు ని • ష్కామవైర
మెట్టికర్మయేని • యెసఁగదు బ్రహ్మయం
దెఱుఁగు హృదయమందు • నివ్విధంబు. 302

ఉ. యణిమాదులౌ పదవు • లస్ఫుటకారణముల్ మహాత్మహృ
ద్గేయము లస్మదీయములు • కిల్బిషి! నీకొనగూడ వెప్డు నిన్
డాయును యజ్ఞగేహములఁ • దద్విహితౌదన తృప్తులై కడున్
బాయక ధూమవర్త్మలగు • వారలు మెచ్చ పదంబు లారయన్. 303

ఉ. ఎవ్వఁడు శంకరున్ దెగడు • నెవ్వఁడు తత్పరివాదవాదమున్
గ్రొవ్వివినున్ సమానముగఁ • గూలుదురిద్దఱు నారకాంధునన్
జివ్వన శర్వదూషకుని • జిహ్వఁ దెగేయఁగఁ జెల్లుఁ జాలఁ డేన్
నెవ్వగఁ జావఁ జెల్లునటు • నీల్గని చోవెడఁ బాయఁగాఁదగున్.

ఉ. కావున నే త్వదీయమను • గశ్మలమై తగు నాదు దేహమున్
బోవిడుదానఁ జాలునిఁకఁ • బుణ్యుని నిందయొనర్చినట్టి నీ
యేవవు చెడ్డచుట్టరికి • మింకనుగావుత బ్రాహ్మణబ్రువా!
తావకమూర్తిజాతతను • దాహముఁ జేతు సుఖంతు నాపయిన్. 305

క. నను దాక్షాయణి యనినా, మనోవిభుఁడు పిలువ నామ • నము నొచ్చునిఁకన్
జనములు మెచ్చఁగ నీతను, వును గుణపమునట్టుఁ బాసి • పొందెద శుభముల్.

—* సతీదేవి దేవతలను శపించుట *—

క. సురలు మునులీరు విను(డీక, యరయక యనుచితపు(గర్మ మామోదమునన్
జరుపుచునుంటిరి జడులై, హరుదండమునొంది దుఃఖమందుదురు వెసన్. 307

ఆ. ఇట్లు వల్కికినిసి యీశ్వరియుత్తరా, భిముఖ మొప్పనట్లు పృథ్వి(గూరు
చుండి మౌనమొంది యుదక మాచమనంబు, చేసి కనులుమూసి శివుని(దల(చి

క. దేవాదిదేవు(డగు శివ, దేవునియంకతలమందు(దేజరిలునొడల్
గావలు(డగు దక్షుఃపగ, కీవిధి(బాయంగనెంచి యెంతయు(బూన్కిన్.

గీ. ప్రాణము నపానమును నొక పగిది నాభి
నుంచి వెడలించి హృదయమం దుంచి బుద్ధి
తో నచటినుంచి కంఠంబు త్రోవబొమల
మధ్యమున(జేర్చియంత శాం భవి రయమున. 308

—* సతీదేవి యోగాగ్నిచే దగ్ధమగుట *—

గీ. ఒడలియందు మరుద్వీతి హోత్రధార
ణము(దనర(జేసి శివపదా బ్జములు దక్క
నన్యమెద్దియు(గనకుండె నపుడుయోగ
వహ్నులు జ్వలించి కాల్చెన య్యొడలు వడిగ. 310

క. ఆకసమున(బుడమిపయిన్, జోకగనున్నట్టి రద్ది చూచికడుఁ హా
హాకారంబులు సెల(గ(గ, శోకంబునుజెంది దక్షు(జూచి యని రిటుల్. 311

సీ. తివిరియొక్క కలకెల్లవారు నెదక్ష!, మరియ(బోషమనికొందలు నోడివిరి
ఇల్లిక్కనంతట నేపండుగానొకో, కన(బోదువని కొంద అనిరి మీఱి
ముందఱ నున్నది ముదుసళ్ళపండుగ, అయ్యాశోనందఱ కనిరికొంద
ఱిది కట్టికుడుపు నీ వెందేగ(దప్పదు, కూ(తుగోడనియును గొందఱనిరి. 312

గీ. జగములీ సూర్యచంద్ర న క్షత్రరాసు
లెంతవఱ కిద్ధకాంతుల నేపుమీఱు
నంతవఱకీవు పుత్రికా హంతకుండ
వనుచు దుష్కీర్తినొందెద వనిరి వనరి. 313

క. ఆ శివురాణిఁ వెనుకొని, యాశాలను జేరినట్టి • యభవానుచరుల్
శ్రీశివ సురుఁగుడు గని హా, హా శాంకరి! యనుచుదుఃఖమంది • రయమునన్.

ఆ. పరశు శూల ఖడ్గ • ధరులౌచు బిరబిర, దక్షుఁ జదుపవచ్చు • తత్త్వమరసి
యజ్ఞహంతృ మారణార్థమై దక్షిణా,గ్నిని భృగుండు హావనమును బొనర్చె.

వ. దానఁ జేసి

క. భూరితరబలులు ఋభు లను, వారు పొడమి యుల్ముకములఁ • బట్టి యురగకే
యూరుని పారిషదులతోఁ, బోరి పఱువఁ జేసిరంతఁ • బొంకముమీఱన్. 315

—* ఆకాశవాణి దక్షుని శపించుట *—

వ. అంత నయ్యవసరంబున నభోవాణి పెద్దయెలుంగుతో నచ్చటివారెల్ల రాల
కించి యచ్చెరువొంది యదరుఁజెంద నిట్లు వక్కాణించె. 316

ఉ. ఓరి మదాంధ! దక్ష! విను • ముగ్గునితోడ విరోధమొంది యి
ట్లాఱడి యాగమున్ గడఁగి • తాత్మజనంతముఁ జేసి తేవపుం
ధీరతనొంది యింకను దధీచి హితోక్తి ననాదరించితౌ
రౌర! యఘంబుపై నఘము • నార్జనఁ జేసితి విట్లు దుర్మతీ! 317

సీ. ఏ సతీదేవి బాలేందు శేఖర పత్ని, యఖిలలోక సముచ్చయంబు లేలు
ఏ సతీదేవి బ్రహ్మేంద్రచంద్రార్క ప్రముఖ నిర్జరశ్రేణి • పూజలొందు
ఏ సతీదేవి యోగీంద్ర మనోరాజి, బ్రహ్మవిద్యాకృతిఁ • బరిఢవిల్లు
ఏ సతీదేవి భక్తేష్టంబు లారసి, భోగ మోక్షంబులఁ • బూన్కి నొసఁగు

గీ. ఏ సతీదేవి కల్పాంతమీక్షచేసి, సర్వసంహార మొనరించుఁ • జటుల శక్తి
ఆ సతీదేవి నిత్య కల్యాణమూర్తి, నా జగన్మాత నెడఁ జేసి • తౌర ద్రోహి!

గీ. దీని ఫలమంత యిపుడె సందియము లేక, కుడుతు వీఁక నీ సభాస్తారకోటితోడ
నీదు మస్తంబుఁ దెగిపడు • నేలమీద, సవనమిది భంగమున్ జెందు • సత్వరముగ.

వ. మఱియును.

క. నినుఁ జేరిన యీ దివ్యుల, కనుచిత కర్మలకు శాస్తియగు • మెండుగ వె
న్కను ముందుఁ గనక వీ రీ, యనువున విందులను మెక్కి • రరుసంబుమెయిన్.

వ. అని యిట్లు వచించి యూరకుండుఁడు

ఉ. అంత సురల్ మునుల్ మనము లందు విషాదమునున్ భయంబున
త్యంతము నొంది ముందటి మహాపద డాయుచునున్నయట్లుగా
నెంతయు నిశ్చయించి వన జేక్షణు సన్నిధిఁ జేరి దేవ! క
ల్పాంతమువోలెఁ దోఁచెడు దయామతిఁ బ్రోవఁగడంగు మిందఱన్. 821

క. అని యర్థించిరి దక్షుం, డును జక్రాయుధున కెఱఁగి నుతిఁజేసి యనెన్
వనజాక్ష! నీదు సాయము, నను జన్నము సేయఁగడఁగినాఁడ మనుపుమా.

వ. అని యభ్యర్థించె నంతమీఁద.

మత్తకోకిల. పాఱినట్టి గణంబులెల్లఁ గ పర్దిఁ జేరఁగఁబోయి య
ఘ్ఘోరమంతయుఁ దెల్పి రంతనె కోవిదోత్తముఁడైన య
న్నారదర్షియు శర్వుఁజేరి ప్రణామముల్ పొనరించి యా
తీరునంతయుఁ బూసగ్రుచ్చిన తీరుఁదెల్పెను రోజుచున్. 823

—* శ్రీ వీరభద్ర జననము *—

చ. విని పరమాగ్రహంబుఁగొని విశ్వగురుండు కఠోర ఘోర గ
ర్జన మొనరించి యొక్కజడఁ జక్కఁ దెగన్గొని పర్వతాగ్రమే
దినిపయిఁ గొట్టినంతనె యుదీర్ణతరప్రలయాభ్రఘోషముల్
దనర ధగద్ధగచ్ఛవులు దార్కొని వెల్గొనరింప నెల్లెడన్. 824

మ. ప్రలయార్కద్యుతియెల్ల విశ్వముపయిన్ వ్యాపింప దివ్యాయుధో
జ్జ్వలముల్ హస్తసహస్రముల్ వెలయ దీవ్యద్విక్రమాంచత్కళా
లలితాకారుఁడు వీరభద్రుఁడు మహోల్లాసంబునన్ బుట్టె న
క్కలనన్ బొల్చెను భద్రకాళి యటులే కీర్తింప వైమానికుల్. 825

క. వారలతోడనె పొడమెను, భూరితర కృపాణపాణి భూతవితతులున్
ఘోర జ్వరములు తనువుల,తో రాజిల్లుచును దోడుతోడ రయమునన్.

ఆ. పొడమి యిట్లు వీరమూర్ధన్యుఁ డీశ్వరుఁ, జేరి సాఁగిమ్రొక్కి శిరసువంచి
ఏమిసేయవలయు నెఱిఁగింపు మీఁక నాకు, సకలభువన నికర చక్రవర్తి!

సీ. ఇంకఁగఁజేతునా? యీ సప్తసాగర, సలిలంబు లన్నియు జలధితూణ!
పిండిమొనర్తునా? పేర్మి నీ కులపర్వ,తముల మొత్తమ్ముల ధర్మనిరత!
ముక్కలుచేతునా? దిక్కరీంద్రంబుల, యకుంభతలముల ననఘచరిత!
కసవొనరింతునా? కమలజాండములెల్లఁ, గదిసి చేపట్టి గంగా జటాల!

గీ. చిదిమివైతువె? భాస్కర శీతకరుల, గరుడ గంధర్వ యక్షరాక్షస నిలింప
సిద్ధమునిచారణోరగ శ్రేణిఁబట్టి, హింస యొనరింతునా? బల్జిఘాంస మెఱయ.

గీ. నీ కరుణ నన్ను మించిన లోకశూరుఁ
డెందు లేఁడిది నిక్కువం బిందుభూష!
పద్దిసెప్పిన నొనరింతు నిపుడె వేగ
సెలవొసఁగి పంపుమా దృతిఁ జేసి జనక! 329

వ. అనిన మహేశ్వరుం డిట్లనియె.

క. సవనముతో దక్షుఁ జదుపు, మవినీతుని నీవు మామకాంశప్రభవుం
డవు నీచేఁ దెగుదురిఁకన్, దివిజులు మునిజులును నేని దీవ్యచ్ఛక్తిన్. 330

క. అని నుడువఁగఁ బరితోషముఁ, గొని సాఁగిలి మ్రొక్కి సెలవుఁ గొని కాళికతో
ననుచరవర్గంబులతో, ఘనభూతప్రతతితోడఁ గదలె రయమునన్. 331

—* శివుని సెలవుచే వీరభద్రుండు దక్షయజ్ఞంబున కరుగుట *—

వ. అంత నవ్వీరుం డయుతసింహంబులు పూన్చిన దివ్యస్యందనంబుపై నెక్కి సింహ శార్దూల గజ తురంగ బలీవర్దంబుల నెక్కి సాయుధులై వచ్చు మూడుకోట్ల రుద్రగణంబులతో వెడలుడు భేరీనాదంబులు శంఖనిస్వనంబులు పటహ ఝల్లరీ కాహళమృదంగఘంటా వేణువీణా డమరుఘుటధ్వానంబు లొనరింపుచు పారిషద బృందంబు లనేకంబులు ముందు నడచిరి. ఇఁక గణపాలురగు శంకుకర్ణుండును, అమోఘుండును, కోకిలుండును, కాష్టాగూఢుండును, సుమంతకుండును, కాకపాదోదరుండును, సంతానకుండును, మహాబలుండును, మధుపింగుండును, పూర్ణభద్రుండును, జతుర్వక్త్రుండును, విరూపాక్షుండును, సంవర్తకుండును, లకులీశుండును, లోకాంతకుండును, దైత్యాంతకుండును, అశనియు, బాలకుండును, గపాలీశుండును, సంహారకుండును, కుండవిష్టంభకులును, సన్నాదుండు, పిప్పిలుండును, జంద్రతాపసుఁడు, మహావేశుఁడును, కాలకాలకమహాకాలురును, అగ్నికృత్తును, అగ్నిముఖుఁడును, ఆదిత్యమూర్ధుఁడును, వికృతుఁడును, విశాఖుఁడును, సర్వాంకకుఁడును, జ్వాలావేశుఁడును, బర్వతకుండును, క్షేత్రపాలకుండగు భైరవుండును, సుకేశీవల్లభుండగు నందీశుఁడును, సర్వసేనానియగు జండీశుండును, మహాగణేశ్వరుండగు మణిమంతుండును ననేకకోటి ప్రమథభూత వీరసైన్యంబులతో ననుగమించిరి. ఇఁక భద్రకాళియు, విభుని

వీఱుంద సింగంబెక్కి సాయుధమై సాయుధలగు మహాకాళీ, గౌరీ, కాత్యాయనీ, చాముండా, ముండమర్దినీ, భద్రా, వైష్ణవీ, ఈశానీ, నారసింహీనామక నవదుర్గలతో శాకినీ, ఢాకినీ, కుశ్మాండీ, పర్పటీ, చటికాజ్వర, బలంబులతోఁ జతుష్షష్టి యోగినీచక్రంబుతో, నాసురీ, యక్షిణీ, మోహినీ బలంబులతోననుగమించె నంత శివాజ్ఞంజేసి యవ్వారిపైఁ గల్పప్రసూన వర్షంబును సుగంధ పవమాన ప్రచారంబమరి శుభశకునంబు లేపొందెనంతఁ గనఖలంబందలి దక్షాధ్వరశాలయందు దుర్నిమిత్తంబులు పెక్కు లుత్పన్నంబులగుచునుండె.

సీ. భానుమండలముపైఁ • బరివేషములు చుట్టి, తారాగణంబులెం • తయునుడుల్లె కడఁగి వెన్వెంటను • ల్కావృష్టి చెలరేఁగె, శోణితవృష్టులె • చ్చొటనుమీఱె గొప్ప సర్పంబులు • గూలి కూయుచునుండె, వృశ్చికవర్షముల్ • వి స్తరిల్లె ఖరవాతముల్మెండు • గా నేచివీచె ధ, వళవృశ్చికంబులు • గాలిచేఁబడమి

గీ. దక్షువామాక్షియును వామ • పక్షములును
బెక్కుతడవలదిరె మఱి • యుక్కు మిగిలి
గృధ్రములు దక్షుతల ముట్టి • కెరలుచుండె
శలభములు నిండె సధ్వర • శాలనెందు. ౩౩౯

వ. అంత.

చ. తనరెఁ బరాగ ముత్తరప • థమ్మ్మననుండి యఖండభంగి నిం
గిని బుడమిన్ నిరంతరము • గీల్కొని జీఁకటిఁ బర్వజేయుచున్
వినఁబడె వీరహుంకృతు ల • విస్ఫుటభైరవరావఘోరణుల్
మునులు సదస్యులున్ విని గు • ముల్గొని కంపితచిత్తులై రటన్. ౩౩౪

—*ఉత్పాతంబులకు వీరిణి మున్నగువారు భయపడుట *—

వ. అందువీరిణి మొదలగు దేవీజనంబులెల్ల రాఘోరంబులన్నియుఁ గ్రమంబుగఁ గాంచి వగచుచుఁ దమలో దక్షునిఁగూర్చి యిట్లు దలంచిరి.

ఉ. కూఁతును గోలుబోయె • పయిఁగూలఁగ వచ్చెవిపత్తు మోఱకుం
డీతఁడు కాలకాలుని మ • హేశ్వరుఁజుల్కనఁజేసి జన్నమున్
నీతిదొరంగి యిట్టు లతి • నిందితభంగిఁ గడంగె నెక్కడో
పాతకమిద్ది మిన్నకయ • పాయునె డాయును గాకదోడుతోన్. ౩౩౫

గీ. ఇట్టు లనుకొనుచున్నంత • నేగుదెంచి, రకట వికటాట్టహాసంబు • లత్యుదగ్ర
భీషణధ్వానములు మీఱ • పృథులవీర, భూతపర్యాలు దళములు • ముట్టికొనఁగ.

చ. పొడఁగని వేల్పులు న్మునులు • పొంకము దప్పి కడున్ భయంబునన్
వడఁకుచు నల్గడ ల్గనుచు • వాయిడి కూయుచుఁ దత్తరిల్లుచున్
వడిఁ బరుగెత్తి పోవుచును • వచ్చుచుఁ జచ్చితిమంచు నొచ్చుచున్
బడుచును లేచుచున్ మిగుల • బాలిశులై విలపించి రెంతయున్. 338

వ. అయ్యవసరంబున

సీ. దర్పమంతయుఁ గోల్పోయి • దక్షుఁడును ద
దీయ ముఖ్యానుచరులును • దోయజాక్షుఁ
జేరి యభయంబు గోరుడు • శ్రీదయితుఁడు
వీరభద్రుని రాక భావించి మదిని. 339

ఉ. తానును జంకునొంది యల • దక్షునితో ననె యాజి! నీవుఁ దు
ర్మానముఁ జెంది యుగ్రు నసమాను మహామహు నిందఁ జేసి యీ
కానని జన్న మొందితివి • కల్మషమున్ వడిఁగట్టికొంటి వి
ఘ్నేను గడంగినన్ విడువ • దీవినిపాతము సర్వభంగులన్. 340

శా. నేనున్ ధాతయు నీతిమాలి యిటులన్ • నీయాగమున్ జేరి యెం
తేనిన్ భంగముఁ జెందనుంటి మది యల్లేయా నిఁకన్ దివ్యులున్
మానుల్ లెక్కకు వచ్చువారె దటిసెన్ • మాద్యద్భటశ్రేణితోఁ
దానై రుద్రుఁడు వీరభద్రుఁ డెటులన్ • దప్పింతు నీభంగముల్. 341

—* ఇంద్రాదులు వీరభద్రునితో యుద్ధము చేయుట *—

గీ. అంతలోననె యజ్ఞశాలాంతరాళ
మునకుఁ జేరిన యవ్వీరజనులఁ జూచి
యింద్రుఁడును నగ్ని యముఁడు నైరృతుఁడు వరుణ
గంధవాహు లెదుర్కొని • కడఁగి రాజి. 342

క. చండీశుం డళని విశా, ఖుండును దైత్యాంతకుండు గోకిలుఁడు నమో
ఘుండు ననువారు వారల, దండిగ నెదిరించి తాఁకి • దర్పంబెసఁగన్. 343

క. వారువముల నరదంబుల, సారెకు మర్దించి వారి • చటులాయుధ వి
స్తారంబుల దూరంబునఁ, జూరున్ బొనరించి మెయులఁ • జొనిపిరి శరముల్.

మ. మఱియుం బైఁబడి చంపఁగాఁ దలఁచి య♦మ్మాహేశ్వరగ్రామణుల్
దఱియన్ వచ్చుటఁ జూచి వేగముగ న♦ద్దంభోళిభృన్ముఖ్యులం
దఱు భీతిన్గొని పాఱిరప్డు మునులున్ ♦ దామోదరున్ జేర న
క్కఱివేల్పావహమొందఁగాఁ దలఁచి చ♦క్కన్ నిల్వఁ జక్రంబుతోన్. 345

—* విష్ణుమూర్తి వీరభద్రునితో యుద్ధము సేయవచ్చుట *—

ఉ. శంభుసుతుండు చూచి మధు♦శాసన! యుద్ధమొనర్ప వచ్చితే
కుంభిని నిన్నుఁబోల్పఁదగు ♦ కోవిదుఁ డొక్కఁడు గానవచ్చునే?
శంభునిఁగొల్చి తద్దయను♦సారభుజాబల మొంది యుక్కునన్
శుంభదరీంద్రసంఘముల ♦ స్రుక్కఁగఁ జేయవె పెక్కుమార్లిలన్. 346

ఉ. ఎక్కడనుండి చక్రము ర♦మేశ్వర! చెందితి వింత విస్మయం
బెక్కడనుండి దాపరిలె ♦ నింతయుఁ గన్గొనఁగూడదే మదిన్
జక్కఁగనిల్వు నీదయిన ♦ శక్తినిఁ జూచెద నంతయున్ గడున్
జెక్కులు వాకలేల యిఁక ♦ వీఁకఁదొడంగు మణంగు బింకముల్. 347

గీ. కనవె? దాక్షియణీపాత ♦ మనఘమూర్తి!
వినవె? మునివర్యుఁడగు దధీ ♦ చుని హితోక్తి
కడఁగిచేరితె యజ్ఞభా ♦ గమును జెంద
గిట్టదే? నీకు శివునకే ♦ క్రేవనేని 348

మ. అనినన్ దానవవైరి యంత విని దా ♦ నాటోపమున్ జెంద కి
ట్లనె రుద్రాత్మజ! భద్రమూర్తి! విను నా ♦ యాంతర్యము న్నేను శ
ర్వు నెడన్ ద్వేషినిగాను భక్తుఁడనె నే♦ర్పున్దక్క యిట్టీ మఖం
బును జేరన్ జనుదెంచుటే యఘముగాఁ ♦ బోల్చెన్ విధిప్రేరణన్. 349

ఉ. ఈతఁడు నాకు భక్తుఁడయి ♦ హెచ్చుగ వేఁడుటఁ జేసి యీ సవం
బీ తెఱఁగొందియుంటిని మ♦హేశ్వరుఁ బిల్వమి నారయంగ లే
దీతని కిప్డు బాసట వ ♦ హింపక యుండిన నాడికొందుర
జేతము తీరుఁ దెల్పితిని ♦ చేయుము దేవ యొసంగఁగా ననిన్ 350

గీ. అవలఁగానున్నదగు విజ ♦ యంబు నీక, యగును సందియమేమి లే♦దయిననన్నుఁ
గడచి దక్షునిఁ జేరు ని♦క్కచ్చి యిద్ది, దైవదూషకులకు మేలు ♦ దారసిలునె

—* విష్ణు వీరభద్రుల యుద్ధము *—

చ. అనుటయు వీరభద్రుఁడు ప్రి • యంబెదఁజెందియు నట్లె యానుగా
కని దనుజాంతకున్ గదసి • యక్కజమొందఁగఁ బెక్కుకైదువుల్
తనువునఁ గ్రుచ్చి యున్నతన • దం బొనరించె రయంబుమీఱ న
వ్వనజవిలోచనుండు శర • వర్షము వీరునిపైఁ దనర్పుచున్ 352

గీ. పాంచజన్యంబు నూఁదిన • పాఱినట్టి, వాసవుఁడు మున్నుగాఁగల • వారు మరలి
వీరబలములతోఁ బోర • వెడలి రంత, వీరభద్రుఁడు చండీశ • భైరవులును, 353

గీ. వీరవర్యుల గణపాల • ధీరవరుల
యోగినీచక్రమునుగూడి • రేఁగి సురల
నెల్లఁ బసిపట్టి మర్దించు • టెఱిఁగి యురగ
శయనుఁ డవ్వారిపై సుద • ర్శనము నేసె 354

చ. అది గని యొక్కవీరుఁడు ర • యంబున లాగి గ్రసించుచుండ న
ప్పదనునఁ దోయజేక్షణుఁడు • పర్వునవచ్చి గణేంద్రువక్త్రమున్
వదలిచి చక్రమున్ గొని జ • వంబున నాత్మరథంబుఁ జేరె న
య్యదిగని వేల్పులెల్లరును • నాసల బాసిరి సంగరమ్ముపై. 355

ఉ. అంత మహాత్ముఁడైన హరి • యచ్చెరువై తగు యోగవిద్యచే
నంతములేని విష్ణుల మ • హాత్ముల శంఖసుదర్శనాంకులన్
వింతగ సంతరింపఁ గని • వీరుఁడు రుద్రమయంబు నస్త్రమున్
బొంతనచేసి కాల్చె నల • భూరిసుదర్శనపాణు లందఱన్. 356

క. ఆ తరువాయి నె వెన్నునిఁ, జేతి త్రిశూలంబుతోడఁ • జేవఁబొడువఁగా
నాతఁడు గడునొచ్చి వడిన్, భూతలమునఁ బడియె సురలు • మునులున్
[బొగలన్ 357*

---

* శివపురాణే సతీఖండే సప్తత్రింశ దధ్యాయే — శ్లో॥ అథ విష్ణుర్మహాతేజాః । చక్రముద్యమ్య మూర్చితః...యుయుధే భగవాంస్తేన । వీరభద్రేణ మాధవః ॥ తయోస్సమభవద్యుద్ధం । సుఘోరం రోమహర్షణం । మహావీరాధిపత్యోస్తు । నానాస్త్ర ధరయోర్మునే ॥ విష్ణోర్యోగబలాత్తస్య ॥ దేహాద్దేవ సుదారుణాః । శంఖ చక్ర గదాహస్తాః । అసంఖ్యాతాశ్చ జజ్ఞిరే ॥ తేచాపియుయుధుస్తేన । వీరభద్రేణభాషతా । విష్ణువద్బలవంతోహి । నానాయుధ ధరాగణాః॥ తాన్ సర్వానపి వీరోసౌ । నారాయణ సమప్రభాన్ । భస్మీ చకార శూలేన। జ్ఞాత్వా స్మృత్వా । శివం ప్రభుం ॥ తతశ్చోరసితం విష్ణుం । లీలయై వరణాజిరే। జఘాన వీరభద్రోహి।

ఆ. కొంతవడికి లేచి క్రోధరక్తేక్షణుఁ, డగుచు గూఢపాచ్ఛ యానుఁడార్చి
వీరభద్రుపైన • విసరి వేయఁగఁ జక్ర, మాతఁ డేయఁగని మహేశసుతుఁడు.

చ. శివునిఁ దలంచి చక్రమును • శ్రీపుభుజంబును స్తంభ మొందున
ట్లవిహతతేజుఁ డా భుజగ • హార కుమారుఁ డొనర్ప నప్డు కే
శవుఁడును మంత్రవేదులగు • సన్మునివర్యుల మంత్రశక్తి బా
హువును గదల్చెఁ జక్రము సముద్ధతిఁ జెందకయుండె స్తబ్ధమై. 359

వ. అంత నద్దానిన్‌గాంచి యచ్యుతుండు

గీ. తివిరి సశరంబు శార్ఙ్గంబుఁ ద్రిప్పి వీర
భద్రుపై వేయ నాతండు • వడిఁ ద్రిశూల
ధారఁ దుత్తినియలు చేసె • దాని నంత
దవులఁగని నల్వ హరిచాటుఁ • దటిసి యనియె. 360

క. కానున్నది యగు నిట నే, మేనియు నొనరింప లబ్ధి • యెసఁగదు వీరల్
గానని తెలిఁగున వీండ్లకుఁ, బోనగునని హెచ్చరింపఁ • బురుషోత్తముఁడున్.

వ. సమయోచితంబుగ విధివచనంబుతీ రనుష్ఠింప నెంచి సమరావనిన్ దొలంగి సూక్ష్మరూపంబు నొంది నిజధామంబుఁ జెందెఁ బద్మజుం డట్టులె యొనర్చె నద్ది యారసియు వీరభద్రుండు శివానుమతితో నుపేక్షించె నంత.

—* వీరభద్రుఁడు యజ్ఞశిరచ్ఛేదనంబు చేయుట *—

గీ. యజ్ఞమును భీతినొంది మృ • గాకృతిఁ జ
హించి యాకసమునఁ బరు • గెత్తు టరసి

త్రిశూలేన మహాబలీ ॥ తేన ఘాతేన సహసా । విహతః పురుషోత్తమః। పపాత చతదా భూమౌ। విసంజ్ఞో భూన్మునే హరిః ॥ క్రోధరక్తేక్షణ శ్రీమాన్ । తత ఉత్థాయ సప్రభుః । ప్రహర్తుం చక్రముద్యమ్య । అతిష్ఠత్ పురుషర్షభః ॥ తస్యచక్రం సుహారౌద్రం । కాలాదిత్య సమప్రభం । వ్యష్టం భయ దదీనాత్మా । వీరభద్ర శ్శివాత్మజః ॥ మునే శంభోః ప్రభావాత్తు । మాయేశస్య మహాప్రభో । నచచాల హరేశ్చక్రం । కరస్థం స్తంభితం ధ్రువం ॥ అథ విష్ణుర్గణేశేన । వీరభద్రేణ భాషతా । అతిష్ఠత్ స్తంభితస్తేన । శృంగవా నివనిశ్చలః ॥ తతోవిష్ణు స్తంభితోహి । వీరభద్రేణ నారద । యజ్ఞోప మంత్రణ వశాత్ । స్తంభ నిర్ముక్తిమాయయౌ॥ శార్ఙ్గం జగ్రాహాసక్రుద్ధః । స్వధనుస్సశరం మునే । త్రిభిశ్చ ధర్షితో బాణైః। తేనశార్ఙ్గం ధనుర్హరేః ॥ వీరభద్రేణ తత్రావ । త్రిధాభూత్ తత్ క్షణాన్మునే । అథ విష్ణుర్మహావాణ్యా । బోధిత స్తం మహాగణం ॥ అసహ్యావర్చసంజ్ఞాత్వా । అంతర్ధాతుం మనోదధే । విష్ణోమయిగతే చైవ । దేవాశ్చ మునిభిస్సహా । వినిర్జితా గణైస్సర్వే । ఏతే యజ్ఞోప జీవనః ॥

వాఁడి నారసమున శిరః • పాతమొనరఁ
జేసె శ్రీవీరభద్రుండు • వాసిమెఱయ 363

క. మునియగు నంగిరసుఁ గృశా, శ్వుని ధర్ము నరిష్టనేమి • సువిదితుదత్త్రం
ఘనుఁడగు కశ్యపునిఁ బదం, బున శిరములు మెట్టి కడిమి•పోలు పెడలించెన్.

గీ. మఱియుఁ గొందఱు మునులను • మట్టగించి
రిఁకను స్వాహాదులా వేల్పు • టిగురుఁ బోండ్లు
బుగులుకొనునట్లుగాఁ గొంద • ఱెగిచి నగిరి
పఱచు సురలను గొందఱు • పట్టుకొనిరి. 365

క. కొందఱు ప్రాగ్వంశంబును, గొందఱు పత్నీభవనముఁ • గొదగొనికడిమిన్
గొందఱు సదస్యశాలను, గొందఱు నాగ్నీధ్రశాలఁ • గూల్చిరి వేగన్. 366

ఉ. కొందఱు కుండమేఖలలఁ • గూల్చిరికొందఱు యజ్ఞపాత్రలన్
జిందఱ వందఱౌనటులు • చేసిరికొందఱు వహ్నులార్పిరిం
కం దురుసైన కొందఱు ప • గన్ గొని కుండములందు మూత్రమే
పొందుచుఁ జేసి రిట్టు లెదు • రొక్కఁడు లేకయె మించుపూన్కిమై. 367

వ. అంత వీరభద్రుండును, మణిమంతుండును, నందియుఁ, జండీశ్వరుండును యజ
మాన భృగు భగపూషులన్ బట్టికొని తిగిచి పదంబులచేఁ గంఠంబులను మెట్టి.

—* భృగ్వాదిమునుల శిక్ష - వీరభద్రుఁడు దక్షునిఁ జంపుట *—

సీ. భృగునిమీసల నూడఁ•బెఱికె మణిమంతుఁ, డెవఁడు సభఁ జ మీస•లెత్తి తృళ్ళె
భగుని కన్గవ నంది•పట్టి కోసె శపించు, దక్షు నెవ్వాఁడు కంటఁ • దానలర్చె
పూషుపండ్లనుడుల్చెఁ • బూన్కిఁ చండీశ్వరుఁ, డెవఁ డీశుఁ దిట్టుట•కెగసి నవ్వె
దక్షునిశిర మసి•ధార వీరప్రభుఁ, డంత మొందించియు • నంత దాని

గీ. శస్త్రములఁ ద్రెంపలేక వి•స్మయముఁ బొంది
సంజ్ఞపన మోగబలిమి మ•స్తమును ద్రెంచి
దక్షిణాగ్నిని వేసి ద•గ్ధంబొనర్చె
ప్రమథవీరులు సాధువా•దములొనర్ప. 369

ఆ. పుష్పవృష్టిఁ గురిసెఁ • బురహరు తనయుపై, వీరవితతిపైన • వెల్లివిరిసి
జయజయ ధ్వనులు ప్ర•శస్తిమీఱఁగ నంతఁ, జనిరి రజతగిరికి • శర్వుఁ జేర.

వ. సులభసంప్రాప్త విజయులై మహామోదంబుతోఁ బరమేశ్వరునిఁ జేరి మ్రొక్కి విజయంబుఁ దెల్పినఁ బరమశివుండుఁ బరితోషంబుఁ జెంది వీరభద్రున్ గారవించి గణాధ్యక్షు నొనర్చె నంత యజ్ఞం బట్లు భగ్నంబై ఛిన్నభిన్నాంగులైన ఋత్విక్సురమునిగణంబులన్ జూచి తక్కటివారంద అజునిఁదోడ్కొని వైకుంఠ పురంబున కరిగి యురగశయను దరిసించి మ్రొక్కి యవ్విధంబెల్లఁ దెలిపి యనుగ్రహించి దేవముని రక్షణం బొనర్పుమని వేఁడుడు బుండరీకలోచనుం డిట్లనియె. 371

క. తేజీయసుఁడగు పురుషుని, పై జనుఁ డపరాధియగుచు ♦ బ్రదుకునెయెందున్ రోజింపఁదగదె యిట్టుల, నే జడుఁడేనియును గడిఁది ♦ యింగితమెసఁగన్.

మ. మనమెల్లన్ బరమేశ్వరున్ మఖవిభుం ♦ మాన్యున్ వెడంజేసి ద క్షుని యాగంబునఁ జూఱగొంటిమి హవి ♦ స్తోమంబు లిష్టైన నా ఘనునిన్ గారుణికాగ్రగణ్యుని జగ ♦ త్కల్యాణమూర్తిన్ రయం బున నంఘ్రుల్గొని "క్షమ్యతా'' మనికడున్ ♦ బ్రాల్మాప్పఁ వేడన్ దగుక్. 373

క. ఎవఁడలిగినఁ జెడుజగమా, శివుని సతీవిధురు వేగఁ ♦ జేరిక్షమింపన్ స్తవములొనరించి తద్దయ,! సవనము రక్షింపవలయు ♦ సముచితమిదియా.

ఉ. ఈమును లీసురల్ నలువ ♦ యీవును నేనునుఁ బాకశాసనుం డేమహనీయు వీర్యబల ♦ మిట్టిది తత్త్వమిఁకట్టి దంచు సుం తేమి యెఱుంగఁజాలము మ ♦ హేశ్వరుఁడట్టేఁడు వేఱుత్రోవతో నేమెయిమెచ్చు నవ్వారవు ♦ నెవ్వఁడు సేయు స్వతంత్రుపై నటుల్. 375

—* విష్ణ్వాదిసురలు కైలాసమునకుఁ బోవుట *—

గీ. అనియిటులు చెప్పి వైకుంఠు ♦ డఖిల సురల మునులఁగొని నల్వతో వేగఁ ♦ బురహరేష్ట వాసమె పోల్చునట్టి కై ♦ లాస శైల రాజమున కేగి భయభక్తి ♦ లోజమెఱయ. 376

గీ. జన్మయోగతపోమంత్ర ♦ సమ్మగోష ధులను సిద్ధులగున్ వారి ♦ కలవియై ప రులకుఁబోరాక దివ్యాప్స ♦ రోజనముల సకల గంధర్వ వితతుల ♦ సంగతమయి. 377

—* కైలాసగిరి వర్ణనము *—

క. నానాధాతు విచిత్రిత, నానామణిమయశిరోఘ • నంబయి యింపౌ
నానామృగతతియుతమై, నానాపాదప లతాభి • నందిత మగుచున్. 378

సీ. ఇష్టఫలములీయ • నెందుద్విజుల బిల్చు, గల్పద్రుమములు శా • ఖాకరముల
సిద్ధసుందరులెప్డు • చేరి ప్రియులతోడ, రమియింతు ర్మణికంద • రముల నెందు
సందడించెడు సతీ • స్నానపుణ్యాతరోద, యై నంద యెచ్చోట • నద్భుతగతి
గప్రింబులనఁగుల • కంచెలతో నెందు, నళినీపులినము లా • నంద మొసఁగు

గీ. ఘనమయూరంబు లెందుఁ గోకల నిగుడ్పు
మూర్ఛనలొనర్చు మత్తాళి • పుంజమెందు
దనరు సెలయేఱు లెచట వా • దముల మించు
నెన్న లెచ్చోట గిరియాన • మెలమిఁజూపు. 379

వ. అట్టి శ్రీ కైలాసపర్వతంబునందు.

సీ. ఎలమావులును నిమ్మ • లీత చిట్టీతలు, పారిజాతములు మందార తరులు
పొన్నలునున్ సుర • పొన్నలుఁ బొగడలు, గన్నేర్లు సంపఁగుల్ • గాంచనములు
రేఁగులునున్ గంగ • రేఁగులునున్ గొండ,గోఁగులుఁ బనసలు • గోడిసెగములు
దబ్బలునున్ నార • దబ్బలునున్ నారి,కడములు ఖర్జూరము లక్రముకములును

గీ. వెలగ లిప్ప లుసిరికలు • వేపతరులు
మేడి నేరేడు మద్ది మా • రేడుగములు
తాటిమ్రాఁకులు చీఁకటి • తరులు మఱ్ఱి
మ్రాకులును రావిమ్రానులు • జోకమెఱయ. 380

గీ. తియ్యమామిడి రసదాడి • తేనె యరఁటి
తీయదానిమ్మ గజనిమ్మ • తెగలు మఱి తు
రంజి నారింజగములు హే • రాళమైన
వెదురుకోనలును బలాశ • వృక్షరాజి. 381

గీ. పుష్పితాశోకములు మల్లె • పొదలు జాది
తోఁపులును బండిగురివింద • తోఁపు లేపు
మీఱు బంగారు తామర • లెమ్మెల్మిరంగు
రంగులొప్పెడు కలువలు • గల సరసులు. 382

క. ఏలకితీఁగెలు తాంబూ,లీలతలు లవంగలతలు • లేఁబోకలునున్
మేలిమిజాతులు పలు త,క్కోలకముల వరుసలెంతొ • తోసంబిడెడున్. 383

క. పలురకముల ద్రాక్షల పం,దిలు లెంతయు వింతఁగొలుపు • తీయనఁదగు పం
డులగుత్తులఁ దనియుచు రా,చిలుకలు విందొంది పాడ • శివమంత్రంబున్.

సీ. ఇభములు సింహాశ•రభముల్ పులుల్ గదు,పులు నొక్కయెడ నేస్త•మున వసించు
అడవియేన్గుల యొరి•పిడినొప్పు హరిచంద,నముల గాడ్పులరించు • నమరులమది
రక్తకంఠ ఖగస్వ•రముల మేళముఁ జెందు, షట్పదమండలీ • స్వరసరణులు
కలహంస కులపతుల్ కడఁగి చెప్పును శత,రుద్రీయ పాఠముల్ • రుచ్యముగను

గీ. పచ్చలే మెట్లుగఁ దనర్చు • పద్మసరసు
లింపుమెయిఁ బుణ్యకాంతల • కిచ్చు ముదము
పొంకమగు వెండి బంగరు • పువ్వకములు
మేలి రతనాల గద్దెల • మేలుమీఱి. 385

ఉ. క్రోఁతులు కొండముచ్చులును • క్రోడములున్ బులులున్ సివంగులున్
వాతమృగంబు లెల్గులును • బస్తములాలును నెద్దులున్ మనుం
బోతులు సింగముల్ శరభ•ముల్ గురుఁబోతులు పాఁడిగేదెలున్
బోతులు గోడిగల్ హరులుఁ • బొంకపు నాభిమృగంబు లొప్పెడున్. 386

గీ. యోజనశతంబు పొడవు పా•దోనముగను
విరివి దైవారు శాఖల • వెలసి కొండ
నెల్లఁ దఱుగని నీడ శో•భిల్లఁదగి ము
ముక్షు శరణం బయిన వట • భూజమందు. 387

సీ. అలుకనుబాసిన • యంతకుఁ బోలి సు,ఖాసీనుఁడై యున్న • యట్టివాని
శాంతాత్ములై తగు • సనకాది సిద్ధుల,చే సేవలనుఁ జెంది • చెలఁగువాని
జక్కులకును నల • రక్కసులకు దొర,యౌ కుబేరుని పూజ•లందువాని
విద్యాతపోయోగ • విభుఁడై తదీయాధ్వ,మొంది విరాజిల్లు•చున్నవాని

గీ. తపసులకు నిష్టమగు జటా•దండ భస్మ,చర్మముల నెలరేకను • సాంధ్యగగన
రుచిసలరు గాత్రమెలమిఁ దా•లిచినవాని, విశ్వమంగళములను నిర్వించువాని.

—* విష్ణ్వాదులు శివుని దరిసించి ధ్యానంబొనర్చుట *—

సీ. దర్భమయంబయి • తనరిన బ్రుసియందు, నుపవిష్టుఁడై సిరి • నున్నవాని
సజ్జనుల్వినఁగ శా•శ్వతపు బ్రహ్మంబు నా,రదునకుఁ జెప్పుచుఁ • బొదలువాని

కుడిలోడఁ జేరిచి ♦ యెడమకాలిని నెడ్మ, మోకాలిపయిఁ జెయిన్ ♦ బూనువాని
రాణింపఁ దర్కముద్రనుఁ జెంది యొకచేత, నొకచేత జపమాల ♦ నొందువాని

గీ. బ్రహ్మనిర్వాణ సుఖమున ♦ బరఁగువాని
యోగపట్టంబుఁ గట్టి చెన్నొందువాని
మునులకెల్లర కాద్యుఁడై ♦ పొలుచువానిఁ
బరమశివు నచ్యుతాదులో ♦ సురలు గనిరి. 389

గీ. నంది సెలవొంది డగ్గఱి ♦ వందనము లొ
నర్చి శిరసుల నంజలుల్ ♦ చేర్చి నిలిచి
రభవుఁ డరవిందనయనున ♦ కజునకును బ్ర
ణతులొనర్చి యొసఁగె నాసనములంత. 390

వ. నారాయణుం డిట్లనియె.

గీ. ఎఱుఁగుదుము నిన్ను విశ్వేశు ♦ నీ జగతికి
యోని బీజములై యొప్పు ♦ చున్న శక్తి
శివులకునుఁ గారణంబయి ♦ చెన్నుమీఱు
నా నిరంతర బ్రహ్మంబ ♦ వయ్యనీవు. 391

గీ. సరవి స్వాంశములగు శివ ♦ శక్తులందు
నూర్ణపద మట్లు గ్రీడింపు ♦ చుండి జగము
బొడమఁగాఁ జేసి పోషించి ♦ యడఁతు వీవు
నిర్వికార చిదానంద ♦ నిత్యరూప! 392

ఉ. నీవె త్రయీ సురక్షణము ♦ నెట్టనఁ జేయఁగ నధ్వరంబు మున్
బావన! పుట్టచేసితివి ♦ బల్లిదమై తగు సూత్రమేర్పడన్
శ్రీ విలసిల్లు ధర్మమయ ♦ సేతువులన్ బొనరించినావు భూ
దేవులు వానినైష్ఠికమ ♦ తిన్ బొనరింత్రు వ్రతంబు నొందుచున్. 393

క. మంగళ! మంగళ కర్మల, కుం గావించెదవు స్వర్గ ♦ కూటము ముక్తిన్
బొంగర నిడెదవు పెఱలక, మంగళులకు నరక మెందు ♦ మాఱదదియె కేన్.

వ. అయినను

విష్ణుమూర్తి శివునితో దక్షుని బ్రతికించి యజ్ఞమును బూర్తిచేయింపుమనుట

మ. బ్రతుకన్ జేయుము దక్షునిప్డు భగనే • త్రంబుల్ బ్రసాదింపుమా
దృతి మీసంబులనీయుమీ భృగునకున్ • దెప్పింపుదంతంబు లు
న్నతకారుణ్యమయాత్మ! పూష కిఁక జ • న్నంబందు నీచేత శి
క్షితులౌ దివ్యులు ఋత్విజుల్ సుఖతను • శ్రీలొందఁ బాలింపుమా. 895

క. సమయించితి వలయజ్ఞశి, రము మరలసముద్ధరింపు • క్రతువెవ్వనిచే
నమరు ఫలసిద్ధి వానికిఁ గుమఖులు భాగంబునీక • కూలిరియట్టుల్. 896

క. ఇది గొనుము పూర్ణభాగం, బిది క్రతుశేషంబు రుద్ర! • యిది నీయదియౌ
ముదమున నీభాగంబునఁ, బొదలఁగ నొనరింపు సవన • పూర్తి మహేశా!

వ. అంత విరించి యిట్లనియె.

చ. చెడు మదినొంది భేదగతిఁ • జేడ్పడి కర్మమునందె నిచ్చలున్
సుడివడువారు లోఁతుల య • శోధనముల్గని కుందువారు నౌ
చెడుగులు మర్మముల్ దునియఁ • జేయఁగఁ గూయుదు రన్యులర్ వడిన్
వడి నిఁకఁ జంపరట్టివిధి • వంచితులర్ మిముబోటి సత్తముల్. 898

వ. ఇంద్రుండిట్లనియె.

క. వందనము నీలకంఠున, కిందుధరున కాద్యునకు మ • హీయసునకు నా
నందైకహేతువునకు న,మందకృపామయతనునకు • మహితాత్మునకున్. 899

క. ధాతలకెల్లర కీవె వి,ధాతవు త్రిగుణాత్ముడవు సు • ధాకరమకుటా!
నేతలకెల్లర కీవే, నేతవు పాలింపుమిఁకను • నీదు జనములన్. 400

వ. దివ్యమునిజనంబు లిట్లనిరి.

సీ. ఉచితరూపునకు స • ద్యోజాతమూర్తికి, గదికి శూలికి ధన్వి • కిదియె ప్రణతి
వామదేవునకును • వామనేత్రునకును, వామమూర్తికి నిదే • వందనంబు
ఘోరఘోరునకు న • ఘోరమూర్తికిఁ బరే,శునకు వికటునకు • జోత యిదియె
పురుషార్థదునకుఁ ద • త్పురుషమూర్తి కనాది, పురుషున కిదియె చే • మోడ్పు నేఁత

గీ. ఇనున కీశానమూర్తికి • నీశ్వరునకు
బ్రహ్మరూపునకును బర • బ్రహ్మ కిష్ట
తనునకుఁ బ్రియాతనునకు సుం • దరతనునకు
భక్తిఁ గావింతు మిదె యభి • వాదనంబు. 401

వ. అంత నిలింపుల్ గాంచి బాలేందుశేఖరుం డిట్లనియె.

—* శివుఁ డనుగ్రహించుట *—

ఉ. మోహముఁ జెందినట్టి యల • ముగ్ధులదోసము నేఁ దలంపఁ బా
పోహను జెంది త్వళ్ళిన దు • రుద్ధతమూరులఁ శిక్షఁ జేసితిన్
మోహితబుద్ధి దక్షుఁ డటు • పూనిన జన్నము బన్నమొందె ని
ష్టోహరి! యో విరించి! వినుఁ • డొప్పుగ సర్వము నిర్వహిల్లఁగన్ 402

గీ. అధ్వరికి బస్తమస్తకం • బమరు మిత్ర
చక్షువునఁ జూచు భగుఁడు పూ • షయజమాన
దంతములచేత నమలుచుఁ • దానుఁ బిష్ట
భుక్కగు భృగుం డజశ్మశ్రు • వులను జెందు. 403

—* దక్షుఁడు జీవించుట *—

వ. మఱియు ఋత్విక్కు లశ్వినీదేవతల బాహువులచేతను, బూషహస్తంబుల చేతను బాహుహస్తంబులఁ బడసి జీవింతు రట్లొనర్పుండన్న నయ్యాదిమదేవుని నుడుల కఖిలర్షిజనంబు లలరి సాధువాదంబుల ధన్యవాదంబులనొనర్చి మ్రొక్కి రంతఁ బుండరీకాక్షుండును విరించియుఁ బరమశివుని సవనంబునకు భక్తిమెయి నామంత్రణంబు సేయుడు. మహాదేవుండు హర్షించి నందీశ్వరాదులతో నందుఁ జని యట్లొనరింపఁ జేయుడు నవ్వారెల్ల హారుసంబుఁ జెంద దక్షుండు నిద్ర మేల్కాంచినట్లు లేచి కూర్చుండి ప్రబోధంబుఁ జెంది ముందఱనున్న శివున్ జూచినయంతనె శరత్కాలంబు నందలి హ్రదంబుఁ బోలి యకల్మషచిత్తుండై పూర్వవైరంబు మఱచి శివస్తవంబుఁ జేయఁ బూనియు మృతిఁ జెందిన కూఁతుఁ దలఁచి దుఃఖంబున బాష్పపూరితనయనుఁడై యెద్దియుఁ బలుకఁ జాలకున్న నెట్లొ హృదయంబు బిగ్గవట్టి యిట్లు మహేశ్వరుఁ బ్రస్తుతించె.

—* దక్షుఁడు శివుని సన్నుతించుట *—

ఉ. పెక్కులు తిట్టినట్టి నను • బిట్టుగ దండము చేసితద్ది దా
నెక్కు డనుగ్రహంబు గనె • యేర్పడె నాయెడ వెన్నుఁ డీవు పెం
పెక్కఁగ బ్రహ్మబంధువుల • నేనియు నన్ను వసేయఁ బూన రా
చక్క మహేశ! యెట్లు వ్రత • చర్యలఁ బాయుదు వీవు పేర్మిమై. 405

ఉ. వేదము రక్షసేయుటకు • వెన్కనె మెప్డొ తపోవ్రతేద్ధ వి
ద్యాదులఁ జెన్నుమీఱు భవ • దాస్యమునన్ సృజియించి విప్రులన్
గాదిలిప్రేమ నావులను • గట్టునఁ జేకొని కాచు గొల్లఁ డ
ట్లేఁదుచునుండు వెల్లపుడు • నెంతయుఁ బాములఁ బాపి యాశ్వరా! 406

చ. నిను బరమాత్మ నారయక • నే నటు లెగ్గులు పల్కినన్ మనం
బున నవి లెక్కసేయక యె • పుణ్యవిగర్హణజాతపాతకం
బునఁ బెనుగోతఁ గూలు నను • భూరికృపన్ బ్రతికించి తిట్టులన్
నినుఁ గొనియాడఁ జాలుదునె • నీదగు పుణ్యమె నిన్ను మెచ్చెడున్. 407

గీ. వరదునకు విశ్వపతి కార్త • బాంధవునకు
జ్ఞాననిధి కీశ్వరునకు స • నాతనునకు
సర్వదేవాధిపతికిఁ బ్ర • శాంతమతికి
సర్వకారణునకు నమ • స్కార మిదియె. 408

— * శివుఁడు దక్షునకు హితంబుఁ జెప్పుట * —

గీ. అనియిటుల వేడి మ్రొక్కిన • యట్టిదక్షుఁ
గని యనుగ్రహ మొంది యి • ట్లనియె దక్ష!
వినుప్రసన్నుఁడ నైతి నే • వేళనేని
భక్తులకు లోఁగువాఁడ నేన్ • బ్రభుఁడనైన. 409

వ. నన్నుఁ బూజించుభక్తు లార్తుఁడు జిజ్ఞాసువర్థార్థియుజ్ఞానియు ననువారలై నాల్గు విధంబులుగ నన్నర్చింతు, రుత్తరోత్తరు లుత్తములందఱియందు జ్ఞాని నాకు బ్రియతరుం డతఁడు నారూపుగఁ దెలియుము, నేను జ్ఞానగమ్యుండను గాని తదితరంబులకు సాధ్యుండనుగాను. 410

గీ. వేదములచేత నీక్రతు • వితతిచేత
దానములచేతఁ దపసుచే • దక్ష! నన్నుఁ
బడయఁ జాలరు కర్మత • త్పరులు పుడమి
భక్తిచే జ్ఞానమునఁ బట్టు • పడుదు నెపుడు. 411

వ. నీవుభక్తిజ్ఞానంబులఁ బాసి కేవల కర్మతత్పరుండవై యిట్లు బన్నంబు నొందితి వీఁకమీఁద జ్ఞానమార్గంబు నాశ్రయింపుము. మఱియు వేఱొండు రహస్యంబు గల దది యెఱిఁగింతువినుము. 412

క. నేనును బ్రహ్మయు వెన్నుఁడు, పూనిజగంబులకు హేతు • భూతులమైనన్
నే నీశ్వరుఁడను సాక్షిని, నేను స్వయంభాసకుఁడను • నిత్యుఁడ వినుమా. 413

గీ. ఆత్మ మా యనుగుణమయి • నందిజగముఁ
బొడముఁ జేయుచుఁ సాఁకుచు • బొలియఁ జేయు
చును గిరియోచిత నామంబు • లొనరఁ దాల్చు
చుందు నిఁక నిందు సందియం • బొదవ దెపుడు. 414

గీ. అట్టి పరమాత్మనయిన నా •యందు బ్రహ్మ
విష్ణులను భూతకోటినిఁ • బిచ్చవాండు
జెలఁగి వేఱుగఁ జూతురు • శిరసు మొకము
మున్నయినవాని వేఱుగ • నెన్నఁడెవఁడు. 415

క. సకలాత్ములమై నిచ్చలు, నొకరూపగు మా ముగురను • నొండు తెఱఁగు నెం
చక సేవించునతండే, యకలంకంబైన శాంతి • నందికొను భువిన్. 416

వ. ఇఁక నట్లుగాక,

గీ. వెన్ను నొల్లక నన్ గొల్చు • చున్న వాఁడు
నన్నలిగి వెన్నునిన్ గొల్చు•చున్న వాఁడు
వీరలిద్వరు జముపీట • వేఁగుచుందు
రంబుజహితుండు జంద్రుఁ డు•న్నంతదనుక. 417

వ. మఱియును.

క. కమలజు భక్తిఁ దొరంగిన, గమలాపతి భక్తి యెపుడు • గలుగదు వినుమా
కమలేశుభక్తి లేకయె, యమరదు నాయందు భక్తి • యబ్జజతనయా! 418

వ. కావున నీవిఁక భేదబుద్ధిఁ బాసి జ్ఞానివై యుపాసింపు మిఁక యాగంబుఁ బూర్తి యొనరింపుమన్న దక్షుం డలరి శివు నఖిలేశ్వరుండని తలంచి సకుటుంబముగా నర్చించి యజ్ఞంబు మరల ననుసంధానించి వేల్పులకెల్లరకు భాగంబు లొసంగి పూర్ణభాగంబు మహేశ్వరునకిచ్చి తదనుగ్రహంబుఁబడసి యజ్ఞంబు సమాప్తం బొనరించె నంతఁ బరమేశ్వరుండు కైలాసంబునకరిగె. బ్రహ్మవిష్ణులును నఖిల సురమునీంద్రులు సంతసంబునఁ బరమేశ్వరుయశశ్చరితంబు గానంబుసేయుచు నిజనివాసంబుల కరిగిరి. మహేశ్వరుం డట్లు నిజస్థానంబుఁ జేరియు సతీదేవిన్ దలఁచి పలుమాఱు సతీ చరితంబులు గణంబుల కెఱిఁగించుచుఁ బరమాత్మ

యయ్యును బ్రాపంచిక భంగి నభినయించుచు నిర్వికారుండై యుండె, పరమేశ్వరి యగుదాక్షాయణి యిట్లు పూర్వక ళేబరంబుఁ బాసి దేవ ప్రార్థితయై దేవకార్యంబు కొఱకు మఱల హిమవద్గిరీంద్రపత్ని యగు మేనకయందు జన్మించి తపంబొంది మహేశ్వరున్ జేపట్టె నీ సతీ చరిత్రంబు నెవ్వరేనిఁ జదివిన వినిన నవ్వారు సకల సంపదలన్ బొందలుదు రనిన సూతునకు శౌనకాదులు మహాత్మా! దక్ష యజ్ఞంబం దిట్లు పుండరీకాక్షుండు శివు నరయక వచ్చి యవమతిన్ జెందుట కేమికతం బెఱుఁగఁ జెప్పు మనుడు సూతుం డిట్లనియె.

—* క్షుప దధీచుల కలహ వృత్తాంతము *—

గీ. చ్యవనపుత్రుండు భృగువంశ • సంభవుఁడు ద
ధీచియనుబుషి శపియింప • నా చతుర్భు
జుఁడు పరాకొంది యట్లు ద • క్షుని మఖమునఁ
జేరి చిన్నతనంబొందెఁ • జేవమాలి. 420

క. అన నేటికి శపియించెను, ముని పురుషోత్తముని సకల • భూతశరణ్యున్
మునివర! యెఱిఁగింపు నా, ననఘుఁడు నుడువంగఁదొడఁగె • నవ్వారికిటుల్

క. క్షుపుఁడను వైష్ణవుఁడగునొక, నృపునకును దధీచిమునికి • నే స్తంబురు వా
విపులేశుండొకపరి మా, నిపతినిఁగని యిట్లుతా న • నియె మత్తమతిన్ 422

చ. ఎనిమిదిదిక్కులోలి మెయి • నేలెడు వేల్పులమాత్రలొంది మే
దినిపయిఁబొల్చు భూపతి మ • దిన్ దలపోయఁ ద్రివర్ణపఙ్క్తిలో
ఘనతను మించునల్లతఁడె • గౌరవభాజనుఁడన్న నంత న
మ్మునివిని వేదపుంబథముఁ • బూనని యన్నుడికల్గి యిట్లనెన్. 423

క. జనవినుత "బ్రాహ్మణో గురు", రను వచనముఁదలఁపు మదిని • నఖిలమునకు బా
వనుఁడే గరీయుఁడును బూ, జనభాజనుఁ డిద్ది వేద • సమ్మత మనుడున్. 424

చ. నరవరుఁడాలకించి యటు • నచ్చికసేయక శ్రీమదంబునన్
బొరసిన బుద్ధి యిట్లనియె • భూవిభుఁడే కడుమేటి యాతఁడే
యురవగు దైవతంబిఁకను • నుర్వరఁజెందిన విష్ణువాతఁడే
ధర నిఁక నగ్రపూజ్యుఁడగుఁ • దాపస! నీకటు లేను పూజ్యుఁడన్. 425

గీ. అనిన విని ముని క్రుద్ధుఁడై • యాత్మగౌర
వం బరసి నెడమపిడికిట • వసుమతీశు
నెత్తిపై మొత్తె నతఁడు గి• న్కెత్తి వజ్ర
మేసి మునివరుఁ జీల్చెను • దోసమనక. 426

క. మునివజ్రహతినిఁ జాను, ర్విని బడి కులపతిని శుక్రు • వినయమ్మున వేఁ
డిన నతఁడు చేరవచ్చి ము, నిని సంజీవిని కలన్ మ•నిచె నంతఁ గృపన్. 427

వ. వాత్సల్యంబుతోడ దధీచికి మృతసంజీవినీ విద్య నుపదేశించి, కుమారా!
మృత్యుంజయుఁడగు నీశ్వరుని భజించుచు నీ మహామృత్యుంజయ మంత్రంబు
నుపాసింపుము. దీన నీకు మృత్యుభయంబు దొలఁగి శ్రేయంబు చేకూరునని
యి ట్లమ్మంత్రం బుపదేశించె. 428

—* మహా మృత్యుంజయ మంత్రము *—

ధ్యానం -

శ్లో॥ హస్తాంభోజ యుగస్థ కుంభయుగలాదుద్ధృత్యతోయం శిర
స్సించంతం కరయోర్యుగేన దధతం । స్వాంకే సకుంభౌ కరౌ
అక్షస్రఙ్మృగహ స్త మంబుజగతం । మూర్ధస్థ చంద్రస్రవ
త్పీయూషార్ద్ర తనుం భజే సగిరిజం । త్ర్యక్షంచ మృత్యుంజయం.

మనుః -

శ్లో॥ త్ర్యంబకం యజామహే । త్రైలోక్యపి తరం ప్రభుం । త్రిమండల స్యపి తరం
త్రిగుణస్య మహేశ్వరం । త్రితత్త్వస్య త్రివహ్నేశ్చ । త్రిధా భూతస్య సర్వతః।
త్రిదివస్య త్రిబాహోశ్చ । త్రిధా భూతస్య సర్వతః । త్రిదేవస్య మహాదేవం।
సుగంధిం పుష్టివర్ధనం । సర్వభూతేషు సర్వత్ర । త్రిగుణేషు కృతౌ యథా ।
ఇంద్రియేషు తదన్యేషు । దేవేషు చ గణేషు చ । పుష్పే సుగంధివత్సూర ।
సుగంధి మమరేశ్వరః । పుష్టిశ్చ ప్రకృతేర్యస్మా । త్పురుషాద్వైద్విజోత్తమ।
మహదాది విశేషాంత । వికల్పశ్చాపి సువ్రత । విష్ణోః పితామహస్యాపి ।
మునీనాంచ మహామునే । ఇంద్రియస్య చ దేవానాం । తస్మాద్వై పుష్టి
వర్ధనః । తం దేవ మమృతం రుద్రం । కర్మణా తపసాపివా । స్వాధ్యాయేనచ
యోగేన । ధ్యానేన చ ప్రజాయతే । సత్యేనాన్యేన సూక్ష్మాయా । న్మృత్యు

పాశాద్భవః స్వయం । బంధమోక్షకరో యస్మా । దుర్వారుక మివ ప్రభుః ।
మృతసంజీవినీమంత్రో । మను సర్వోత్తమ స్స్మృతః॥

వ. ఈయదియె సర్వోత్తమంబగు మృతసంజీవనీ మహామంత్రం బీశ్వరుని బూజిం పుచు నిద్దాని జపించుము. మఱియు నీయది జపంబున నభిషేకంబునను హోమంబునను నిమ్మాడింటఁగూడ ఫలంబొసంగు శివసన్నిధిఁజేరి యీమంత్రంబు జపించినవానికి మృత్యుభయంబులేదు. ఇఁకనిమ్మంత్రంబునను న్యాసాదుల నొనర్చి జపించుచు శివునిబూజించిన మఱియు విశేషఫలం బొందనగునని యిట్లు సక్రమం బుపదేశించి శుక్రుండు స్వస్థానంబునకరిగి నంతదధీచి శివుని సంస్మరించి తపంబునకై వనంబున కరిగి యందు మహేశ్వరులఁ బూజించుచు నమ్మహా మృత్యుంజయమంత్రంబు నేకనిష్ఠతో బెక్కుదినంబులు జపించి నంత భక్తవత్సలుండైన శంకరుఁడు మునిఁ దారసించి వరంబడుగు మిచ్చెద ననుడు దధీచిముని కరంబుమురిసి యిట్లనియె. 429

—* శివుఁడు దధీచిమునికి వరమునిచ్చుట *—

గీ. దేవ! నాకిడు వజ్రాస్థి • దివ్యతనువు
మఱియు నమృతత్వము నదీన • మతియు ననుడు
శంకరుండట్ల యగునని • సంయమికి వ
రం బొసఁగి వేగ నిజనివా • సంబుఁజేరె. 430

చ. మునియు వరంబుఁజెంది తపు • భూభుజుఁజేరి పదంబుచే శిరం
బును వడిమోఁదె నాతఁడును • భూరితరాగ్రహ మొంది వజ్రమున్
ముని యురమందువేయ నది • మున్పటి యట్టులఁగాక పూరిగాఁ
గనుపడ తేఁడు సూచిఁమది • గాటపునక్కజ మొందియంత నే. 431

ఉ. కానకుఁ బోయి శ్రీపతినిఁ • గంజదళాక్షుని భక్తవత్సలుల్
బూనికతోడ నెంచి తపముల్ బొనరింపఁగ దేవనాథుఁ డా
మానవనాథుఁజేరి చను • మానముతోడ నభీష్టమడ్గఁగా
నానృపుఁ డర్సమొంది కమలాక్షున కర్మిలి మ్రొక్కి యిట్లనెన్. 432

గీ. బాఁపఁడొక్కఁడు ననుఁ దల • బగులఁదన్నె
వజ్రమేసితి వితయమ్యో • వరద! యతఁడు

శివునిఁ బూజించి వాంఛిత • సిద్ధులొందె
వానిపేరు దధీచి • యవ్వానిఁ గనుము. 433

వ. మఱియుఁ దనకును దధీచికి జరిగిన వాదంబు తెఱంగునంతయుఁ దెలిపినఁ బురుషోత్తముఁ డవ్విధంబెల్ల నారసి దధీచియెడ ననుచితంబు లేకున్నను క్షుపునికై తానదధీచినిఁ జెనకక తప్పమియును, దధీచిచేఁ దన కనర్థంబు రానుండుటయు నెఱింగియును భక్తవాత్సల్యంబుఁ ద్రోసివేయఁజాలక దధీచితోఁ బోరనెంచి క్షుపున కిట్లనియె. 434

సీ. బ్రాహ్మణు లజయ్యు లందును • బాశుపతులు
కడిఁది మగలట్టివారితోఁ • గడఁగ నగునె
యేమిసేయుదు నినుఁగూర్చి • యెట్లుగాని
పోరుసేతు దధీచితో • భూమిజాని! 435

—* విష్ణుమూర్తి దధీచితోఁ బోరవచ్చుట *—

క. అని వేగ దధీచి మునీం, ద్రుని డగ్గఱి బవరమడుగఁ దోయజనేత్రుం
గని ముని యనియెను కేశవ!, నిను నెఱుఁగుదు భక్తకార్య•నిష్ణాతునిగాన్.

సీ. ఐన వినుము మహేశ్వరా•ర్చానిరతుల
కెందు నలఁదురు టబ్బమి • యెంచువాఁడ
అట్లుగా కది యొదవుచో • నరసిపల్కు-
కలను చేసెద నీతోడఁ • గంజనయన! 437

—* విష్ణు దధీచుల యుద్ధము *—

క. శేదలమట బెదరేమియు, లేదెందుఁ బరాజయంబు • లేనేలే ద్రో
శ్రీదయిత! యనుడు గుపితుం,డై దానవహంత చక్ర•మారసి కనఁగా. 438

ఆ. అదియుఁ జలనంబుమాలిన • నమ్మునీంద్రుఁ
డరసి నగి యిట్టులనె హరి! • వైళ మీ సు
దర్శనము ననుఁ దెగటార్పఁ • దఱియ దన్య
సాధనములనుగొని వేయు • చలముమీఱి. 439

క. అని యుల్లసమాడిన య•మ్మునిపయి నందకము గదను • భూర్యస్త్రములన్
వనజాక్షుఁడేసె సంక్రం,దనముఖులును దఱిసి మునిని • నానాస్త్రములన్.

సీ. పొదవ ముని యల్గి యొకకుశ ♦ ముష్టిఁ దెచ్చి
శివునిఁ స్మరియించి విడిచినఁ ♦ జెలఁగి యద్ది
ఘనమగు త్రిశూలమై వారి ♦ కఠినసాధ
నముల నస్త్రంబులను వేగ ♦ సమయఁజేసి. 441

వ. సకల నిలింపులతో జనార్దనుని మర్దింప నేతెంచుచుండుటన్ గాంచి.

గీ. అతుల మాయాన్వితుండగు ♦ నచ్యుతుండు
తన్నుఁబోలిన చక్రిగ♦దాధరులను
నయుతమూర్తుల వెడలింప ♦ నడరి వారు
తాపసునిపైకి దుముకఁగఁ ♦ దలఁకకతఁడు. 442

క. వారందఱి శూలమునన్, జూరుని బొనరించి యార్వఁ♦జూచి హరియుఁ దా
మీఱిన కినుకన్ ఘోరా,కారుండై విశ్వరూప♦గరిమన్ జూపెన్. 443

క. పదునెనిమిది లోకంబులు, నదీనదోదధులతోడ ♦ నగములతోడన్
బొదలెను భగవత్తనువున, నది గని ముని శివునిఁ దలఁచి♦యచ్చెరు వొప్పన్.

గీ. హరికి నిట్లనె నిదియేమి ♦ యచ్చెరియము
కనుము నేఁ జూపెదనటంచు ♦ గరిమ మెఱయ
చ్యావనియుఁ దనయందు బ్రహ్మ♦ాండమెల్లఁ
జూప విస్మయ మొందిరి ♦ సురలు హరియు. 445

క. అంతయెగాక జనార్దను, నెంతయు దహియించుచున్న♦ఋషిఁగని హరిబ
ల్వంతములోఁ దలపడఁగని, చింతిలి పరమేష్ఠియటకుఁ♦జేరి రయమునన్ *446

చ. వలదు మహాత్మ! భక్తజన ♦ వత్సల! పద్మదళాక్ష! మానిపై
నలుకను మాను మీఁతఁడలి ♦ కాత్మునిభక్తుఁడు ప్రోడ యెంతయున్
గలుషము లేదు వీనియెడఁ ♦ గర్కశభావముఁ డింపు తేనికిన్
జెలిమిఘటింపు! మానియెడఁ ♦ జెల్లదు వేఱువిధంబు రూఢిగాన్. 447

వ. అని చెప్పుట యాలకించి ఋషుండు పశ్చాత్తప్తుండై తనకోసరంబిట్లు రమా
కాంతుండాఱడి నొందుటకెంతేని వందురి యథార్థంబెఱింగి వచ్చి దధీచి యఁ
గ్రుఘులందుఁ బడి యిట్లు ప్రార్థించె. 448

* సతీఖండే అష్టత్రింశోధ్యాయే—శ్లో॥ దదాహ విష్ణుం । దేవేశం దధీచి శ్శైవసత్తమః ।

—* క్షుపుఁడు దధీచినర్థించి యుద్ధంబునుడుపుట *—

శా. మన్నింపన్ గదవయ్య! నాయఘములన్ ॥ మౌనీంద్రచూడామణీ!
మన్నింపన్ గదవయ్య! నా చెడుపనిన్ ॥ మాహేశ్వరగ్రామణీ!
మన్నింపన్ గదవయ్య! నామదము నా ॥ మ్నాయైక విద్వన్మణీ!
మన్నింపన్ గదవయ్య! వేగనను న ॥ స్మన్మిత్ర చింతామణీ! 449

వ. అనియిట్లు దీనుండై యనుగ్రహం బర్థించుచున్న క్షుపునకభయంబిచ్చి తన మదిని శివుని సంస్మరించి రమేశ్వరునితో నితరదేవతలన్ గాంచి యాగ్రహంబుతో. 450

గీ. తివిరి మధువైరి! నీవును ॥ దివిజులెల్ల
రుద్రకోపాగ్నిఁ బొగలుదు ॥ రు దురితమందె
యని శపించి క్షుపునిఁ జూచి ॥ యధిప! నృపుఁడు
పూజ్యుఁడేయైన బ్రాహ్మణుల్ ॥ పూజ్యతములు. 451

వ. అనిచెప్పి మునీంద్రుం డాత్మాశ్రమమున కేగె నంత విష్ణుండు చలంబు మాని సురలతో స్వలోకంబునకరిగె. క్షుపుండును మనఃకాలుష్యంబును బాసి నిజగృహంబునకరిగె నీ సమరంబు పశ్చిమోత్తరంబందలి స్థానేశ్వరంబనునెడ జరుగుటన్‌జేసి యద్ది పుణ్యస్థలంబయ్యె జను లియ్యది సేవించిన శివానుగ్రహంబు నొందుదు రిక్కతన విష్ణ్వాది సురలు మోహితులై దక్షాధ్వరంబున కేగి యట్లు భంగంబొందె రీక్షుపదధీచి వాద చరిత్రంబు సంక్షేపంబుగ మీకెఱింగించితి నిద్దానిఁ జదివిన వినిన జనుల కపమృత్యుపీడా పరిహారంబగు రణంబునందెవ్వరేని దీనిఁ జదివిన మృత్యుభయంబుఁ దక్కి విజయంబుఁగాంతు రని సూతుండు శౌనకాదిమునులకుఁ జెప్పటయు. 452

క. మంత్రారాధ్యసుతా! శివ, మంత్రజపాత్యంత కుశల ॥ మానసహంసా!
యంత్రిత సత్కార్యా! దు, స్తంత్రజనవ్యూహవిముఖ! ॥ ధార్మికసముఖా!

గద్య — ఇది శ్రీ బుధజన విధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వర నామధేయ ప్రణీతంబైన శివపురాణం బందలి సతీఖండంబు సర్వంబును సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

పార్వతీ ఖండము

ప్రథమాశ్వాసము

మదుమా శంకరపద
తామరసామోదభక్త • తల్లజ సుకథా!
ప్రేమమతీ! లక్ష్మ్యంబా!
మామకజననీ! మనీషి • మాన్యచరిత్రా! 1

వ. అవధరింపుము. శౌనకాదిమునులు సూతునిఁ గాంచి.

—* సూతుని శౌనకాదులు పార్వతీ జన్మ చరిత్రంబు జెప్పుమనుట *—

మ. మును దక్షాధ్వరమందు మేన్విడిన యం•భోజాక్షి దాక్షాయణీ
వనితారత్నము దివ్యవర్యుల యద • భ్యర్థనన్ జేసి పా
వనుఁడౌ పర్వతరాజమౌళికిని భా • స్వచ్ఛీలమేనాబ్జలో
చనకున్ బుట్టి హరున్ వరించెనని ప్ర•స్తావించి తీవెంతయున్. 2

గీ. అరసి యేపుణ్యమున జగ•దంబ నసుఁగు
సుతనుగాఁ గొని రద్రి దం • పతులు గిరిజ
యేమి తప మొనరించి తాఁ • గామహరుని
రాణియయ్యె వచింపు పు•రాణసూరి! 3

వ. అని యడిగిన మునులకు సూతుం డలరి యిట్లనియె.

మ. మును రాజీవభవుండు నారదున కామోదంబుతో నిచ్చరి
త్రను బుత్రాదృతిఁ జెప్పె నమ్మునినిశాంత స్నేహభావంబునన్
ఘనుఁడౌ వ్యాసమహర్షికిన్ దెలిపె నక్కారుణ్యవారాశి నా
కనురాగంబునఁ దెల్పె మీకిపుడు నే నద్దాని బోధించెదన్. 4

చ. గురునకు వందనంబిడుదు గోపతివాహను శీతశైలజన్
దిరముగ నాత్మలోఁ గొలుతు దివ్యతపోనిధులార! మీరిఁకన్
బరమశివున్ మహేశ్వరిని భావమునన్ గుదురొప్పనిల్పి భా
సురతర ధారుణన్ గనుఁ డశోకనిధానకథాసుధాంజలుల్. 5

—* కథా ప్రారంభము - హిమవద్గిరి వర్ణనము *—

ఉ. ఉత్తరదిక్కునందుఁ జెలువొందు హిమాలయ నామధేయ దీ
వ్యత్తర పర్వతేంద్రము మహామణి రత్ననిధాన మెల్ల సం
పత్తులకెల్ల ప్రాగపరవార్ధులఁ దాఁకుచుఁ బృథ్విఁగొల్చు లో
కోత్తర మానదండమన నుజ్జ్వలకాంతుల నొప్పు గొప్పగన్. 6

సీ. అభ్రగంగా తరంగాళి నుయ్యెలలూఁగు, రాజహంసవతంసరాజి యెందు
హేమతామరసమాలామండనము సేయుఁ, గమనీయగంధర్వగణము లెందు
బహుమహాసవనయూపస్తంభముల లెక్క, సేయు విద్యాధరశ్రేణి యెందు
నిజబాణనిర్భిన్న గజకుంభముల ముత్తియము లేరు భిల్లచయంబు లెందు

గీ. జగములన్నియు సల్పిన చంద్రమౌళి
యడుగు దృఢభక్తి వైభవంబమరఁ గొల్చి
యష్టసిద్ధులఁ గొని సుపర్వాళి మరియు
నెందు నట్టి శుభాఢ్యంబు హిమనగంబు.

క. ఘనసారాద్రి యనన్ జం, దనశైలేంద్రంబనంగ నవనీతనగం
బన రాజత పర్వతమనఁ, జను పలిగుబ్బలి లసద్విశదవిద్యుతులన్. 8

గీ. స్ఫాటికశిలోచ్చయంబనఁ బరఁగుఁగాని
నీరసముగాదు శర్కరాధారుణీ ధ
రంబనఁగఁ జెల్లుఁ గాని యరయఁ బిపీలి
కాహృతముగాదు హిమవన్నగము జగమున. 9

మ. కడుధావళ్యము నొప్పు మూర్తి రమచే • గంగాధునీధారలన్
వెడలన్ జిమ్ముశిరమ్ముచే మునిజనా • భీష్టాశ్రయత్వమ్ముచే
నడఁగన్‌బోని యనన్యసంచిత మహా • హైశ్వర్య సంపత్తిచేఁ
బుడమిన్ శంకరమూర్తిఁబోలు హిమ • వద్భూభృద్వరం బారయన్. 10

శా. నానాదివ్యసుగంధపుష్పలతలున్ • నానాఫలోర్వీజముల్
నానారత్నమయంపు గోనలును గం • ధర్వామర స్కంధముల్
మానీంద్రాశ్రమముల్ సరిత్తతులు భిల్లస్త్రీకనద్వేణు వీ
ణానాదంబులు చెన్నుమీఱు గిరికాం • తారంబులం దెల్లెడన్. 11

గీ. అమరఁ గేదార దేవుని • యండఁజేరఁ
గిన్నరతఁ గింపురుషత భం • గించునంచుఁ
గిన్నరులుఁ గింపురుషు లల్ల • గిరినిఁజేరి
నరులు పూరుషులై యల • రిరి యయారె! 12

వ. మఱియు నప్పర్వతరాజంబు.

గీ. పసిఁడి మొదలగు లోహాల • పంటచేను
మేటి యోషధులకునెల్ల • మేల్మి పొలము
ఏనుఁగులు సింగములు వసి • యించు కోన
యగుచుఁ దగు మంచుఁగొండ పు • ణ్యములకండ, 13

క. కేదారము మోక్షౌషధి, కేదారము బదరవన మొ • గిన్ శంకరు దా
మోదరుఁ గైవసముగఁగొని, శ్రీఁదనరుచు జగములందుఁ • జెలువుఁదనర్చెన్

క. ఒకచో గంగానది యిఁక, నొకచో యమునాధునియు మ • ఱొకచోనా గం
డకినిర్ఝరిణియునున్ వే,ఱొకచో నా బ్రహ్మపుత్రి • యుదయించె నటన్.

గీ. అలకనందాస్రవంతి కా • భ్యర్ణమందు
నలరు రుద్రాక్ష తరువనం • బుల నఖండ
బిల్వమూలాశ్రయంబుఁ గా • వించి తపము
సిద్ధిఁగాంతురు మునులంద • చిరమునంద. 16

క. స్థావర జంగమ రూపము, లీవిశ్వోత్తరమహాద్రి • కెసఁగును తెంటస్
స్థావరమిది వేఱొకఁ డిల, దేవాకారుండు రుచిర • దేహుండలరున్. 17

గీ. దర్శనీయుఁడు పుణ్యతత్పరుఁడు మంచి
వారలకు నెల్లఁ బ్రియమైన • వాఁడు కేశ
వాంశుఁ డుద్దామ తేజస్వి • యవికృతుండు
రాణఁ దనరొందుఁ బర్వత • రాజరాజు. 18

ఉ. ఆ నగరాజవర్యుఁడు కులాభ్యుదయంబును ధర్మవృద్ధి నెం
తేనియు దేవతాపితృహి • తేచ్ఛయు నెంచి వివాహమాడఁగాఁ
బూనుడు దేవతాగ్రణులు • పొందుగ నాత్మహితప్రయోజనా
ధీనమనస్కులౌచుఁ బితృ • దేవులపాలికిఁ జేరి కూరిమిన్. 19

ఉ. మీకును నాకవాసులకు • మేదినికంతకు సౌఖ్యసంపదల్
చేకురఁ జేయఁగాఁ గడఁగి • చెచ్చెర వచ్చితి మిందు నిత్యల
క్ష్మీకలితన్ భవత్సుతను • మేనకకన్యను శైలరాజ సు
శ్లోకున కిచ్చి ధర్మవిధి • చొప్పునఁ బెండ్లి యొనర్పుఁ డిత్తఱిన్. 20

గీ. దాన సకలంబు ఫలియించుఁ • గాన మీరు
సంశయింపకుఁ డిబ్భంగి • సత్వరముగఁ
బెండ్లిఁ గూర్పుఁడు సురలకుఁ • బ్రియముసేయు
వారలేనియు భూరి విచారులార! 21

క. అనియిటు పలుకఁగ వారలువిని, తమకూఁతులకు సంభ • వించిన శాపం
బును దెలిసియు సురవర్యుల, యనుశాసన మారసియుఁ దథాస్తనిరి తగన్.

—* మేనకా హిమవద్వివాహము *—

శా. అంతన్ వేగమె శైలరాజవరు నా • హ్వానించి దేవవ్రజం
బెంతో సంతసమొంది యుత్సవములె • న్నోభంగులన్ బన్నన
త్యంతామోదముతోడ నప్పితలు గ • న్యాదానమున్ జేసి శ్రీ
మంతంపుంబసఁ బెండ్లి చేసిరి మునుల్ • మన్నించి దీవించగన్. 23

క. హరియును బరమేష్ఠియునున్, హరిహయుఁడును లోనుగల్గు • నమరు లుమన్ శం
కరు మదిలోఁ దలఁచుచున, ప్పరిణయమునఁ జెందిరపుడు • పరమ ప్రీతిన్. 24

గీ. దేవతలు మానులును బితృ • దేవతలను
జాలఁగొనియాడి గిరిరాజు • చనవు మెచ్చి

చనిరి తమగీములకు హిమా • చలుఁడు సంత
సమున నిలుఁజేరె మేనకా • సతినిఁగూడి. 25

క. అనిపలికిన సూతునిఁగనుఁ, గొని మేనకజన్మకథను • గొనకొని యమ్మా
నిని తోఁబుట్టుల చరితం, బును శాపవిధానమును జెప్పుఁడనిరి మౌనుల్. 26

—* మేనక మున్నగువారికి సనకాదులశాపము *—

శా. సూతుండిట్లనెఁ బద్మజాత్మజుఁడు ద • క్షుండఖ్య మునీంద్రుండు వి
ఖ్యాతుం డాతని కూఁతులవ్వాదుగు ర • క్తాంజాస్యలన్ గశ్యపా
ఖ్యాతుండాదిగ నొప్పువారి కిడి క • ల్యాణంబు చేసెన్ స్వధన్
జేతోమోదము తోడనందుఁ బితరుల్ • చేపట్టి రప్పట్టునన్. 27

గీ. వారలకు నాస్వధనుబుట్టి • వన్నెఁగాంచి
రాత్మజాతలు మూఁగురా • యతివలందు
మేన తొలిచూలు రెండవ • చాన ధన్య
చివరకాన్పు కలావతి • చిగురుఁబోణి. 28

క. ఈముప్వుర యాహ్వాయములు, శ్రీమంగళదాయకములు • చింతాహరముల్
ప్రేమమునఁ దలఁచువారికిఁ, గామితములనిడు నవిఘ్న • కరములు ధరణిన్.

గీ. అట్టిముప్వురు కన్యక • లమలమతులు
ఘనతరజ్ఞాననిధులు యో • గినులు లోక
మాతలనఁ జెల్లువారుఁ సం • ప్రీతినెల్ల
లోకముల సంచరింతురు • వీఁకమెఱయ. 30

శా. శ్వేతద్వీప మొకప్పుడీ ముగురు ల • క్ష్మీనాథు దర్శింపఁగాఁ
బ్రీతిన్ జేరి రథాంగహస్తునకుఁ బే • ర్మిన్ మ్రొక్కి మేల్ భక్కులన్
జేతోమోదముగా నుతించి తగువా • సిన్ బొల్చు పీఠంబులన్
జాతామోదమునన్ వసించిరి సరో • జాతాక్షుకన్నన్నలన్. 31

గీ. బ్రహ్మమానసపుత్రులు • బ్రహ్మవేత్త
లఖిలలోకార్చితులు సన • కాది ఋషులు
నలువు రపు డటకే తెంచి • నలిననేత్రు
నాదరంబునఁ గాంచి సాష్టాంగపడిరి. 32

క. వారిన్గని యటనుండిన, వారెల్లరు గద్దియలను • వదలినిలిచి కై
వారములుచేసి మ్రొక్కిరి, సారెకు భయభక్తు లాత్మ • సంబాళింపన్. 33

క. హరియును మునితల్లజులను, బరమామోదమునఁ గాంచి • బహుమణిగణ భా
స్వరపీఠము లెక్కుండన, నరుదుగ నాసీనులైరి • యమ్మానివరుల్. 34

గీ. అప్పు డటనున్న మేన ధ • న్యయుఁ గలావ
తియును దైవవిమోహిత • లయి ఋషులను
గాంచి గద్దియలందుండి • కదలకుండి
రకట! చెడుకాలమునఁ దెల్వి • యమర దెపుడు. 35

క. ఎదురుకొనక లేవక తమ, పదముల కెఱఁగక యొకింతఁ • బలుకక తగు న
మ్మదవతులఁగాంచి సంయము, లెదఁ గినుకన్ గొనిరి జ్ఞాను • లే యైనఁ గడున్.

వ. అంత వారలలోన సనత్కుమారుం డా చంచలాక్షుల నీక్షించి యిట్లు
శాపంబిచ్చె. 37

చ. గరువముఁజెంది మీరు పితృ • కన్యకలైనను మానులన్ మమున్
బరిభవమొప్పఁ గాంచి యిటు • పల్కక లేవక మ్రొక్కకుంటి రి
క్కరణి సురాంగనోచితము • గాదిఁక నాకముఁబాసి మీరు మా
నుష ధరకేగి మానిసుల • కున్ సతులౌదురుగాఁత యుగ్మలుల్! 38

గీ. ఎవ్వ రజ్ఞానమోహిత • హృదయు లగుచు
ననుచితము లాచరింతురో • యట్టివారు
గుడుతు రక్కార్యఫలములఁ • బుడమిలోనఁ
దప్పు దెప్పు డ దేలాఁటి • తద్జ్ఞులకును. 39

చ. అని శపియింపఁగా విని భ • యమ్మున నప్పితృకన్య లెంతయున్
మనములఁ బొక్కుచున్ దురభి • మానముఁ బాసి మునీశ్వరాంఘ్రులం
దునఁ దలలుంచి మ్రొక్కి విన • తుల్ బొనరించి మహాత్ములార! పా
వన మతులార! మాదయిన • పాపముఁబాపి యనుగ్రహింపరే! 40

క. "దాసులతప్పులు దండము,తో సరి"యని యరసి యవులఁ • ద్రోయక మము వి
శ్వాసమున శాపమోక్షము, చేసి కటాక్షింపుఁడీ య • చింత్యప్రజ్ఞుల్! 41

క. ఇదియఁ బ్రమాదవశంబున, నొదవిన తప్పిదముగాని • యుత్తముల మిమున్
మదమునఁ జుల్కనచేసిన, యదిగా దిఁక నరసి ప్రోవుఁ • డచ్చచరిత్రుల్! 42

గీ. అని యిటులు పెక్కుభంగుల • నంజలుల్ ఘ
టించి ప్రార్థించు నబలలఁ • గాంచి యంచి
తాదరమున క్షమించి న•యంబుగాఁ బ్రి
యంబుగ సనత్కుమారుఁ డి•ట్లనియె మరల. 43

—* సనత్కుమారుఁడు మేనకాదుల ననుగ్రహించుట *—

ఉ. సంతసమయ్యె మానసము • చక్కవడెన్ పితృకన్యలార ! మీ
రెంతయు దైన్యమొంది యిటు • లెంతొ ప్రియంబుగ మమ్ము వేఁడుటన్
జింతఁదొలంగుడింక ధృతిఁ•జెందుఁడు పొందుఁడు శ్రేయ మెవ్వరేన్
వంత ఘొసంగినప్డు కద • వందురి మందటే బాగెఱుంగుటల్. 44

వ. మీకొసంగిన శాపంబుఁగూడ శ్రేయంబై యొసంగు నద్దానిఁ దేటపఱిచెద వినుండు మీ ముగ్గురిలో, 45

మ. హిమశైలేంద్రుఁడు మేనకన్ జనకరా•జేంద్రుండు ధన్యన్ వణి
క్సమనుండౌ వృషభానుఁ డంతిమను మె•చ్చల్ మీరఁ బెండ్లాడ మీ
కుమయున్ సీతయు రాధయున్ గ్రమముగా • నుత్పన్నలై శర్వా న
ర్యమవంశ్యుండగు రాముఁ గృష్ణుని వివా•హంబాడు వారిమ్మహిన్, 46

వ. కృత త్రేతా ద్వాపర యుగంబులందుఁ గ్రమమ్మున మీరు మూఁగురును గూఁతులవలన మిగుల గీర్తిన్ జెంది వారి యనుగ్రహంబునఁ గైలాస వైకుంఠ గోలోకంబులకుఁ జనువారింక మీకు లగ్గయ్యెడునని దీవించి కేశవుని యనుజ్ఞన్ గొని యమ్మును లంతర్ధానంబునొందిరి. పితృకన్యలును దెప్పరిల్లి విష్ణుదేవుని వీడ్కొని తమ నెలవులకున్ బోయిరనిన సూతునకు శౌనకాదు లిట్లనిరి, 47

గీ. మేనకాజన్మచరిత మ • మ్మేలఁత పెండ్లి
యును దెలిసికొంటిమది్రా • జోత్తమునకు
యఖిల జగదంబకూఁతురై • యవతరించు
టయును నీశ్వరుఁ బెండ్లాడు • టయును జెపుమ. 48

ఉ. నావుడు సూతుఁడిట్లనె మ • నశ్ప్రియమొప్ప నగాధిరాజు మే
నావనితన్ గ్రహించి సద • నంబున కేగి మనోజభోగసౌ

ఖ్యావలిఁ దేలుచుఁ గడిఁది • హాయనముల్ గడపెన్ నభస్సరివం
తీవిపులోర్మి శీతలసు • దేశవిశాలవనీతలంబులన్. 49

— * విష్ణ్వాది దేవతలు హిమవంతునియొద్దకు వచ్చుట * —

గీ. అంతఁగొన్ని దినంబుల • నచ్యుత ప్ర
ముఖనిఖలలేఖు లేకమై • భూధరేంద్రు
కడకు నరుదేరఁగాఁ గాంచి • కడిఁదిభక్తి
వందనము చేసి పీఠముల్ • వరుస నొసఁగి. 50

గీ. అర్ఘ్యపాద్యంబులను జంద • నాక్షతాబ్జ
ములను బూజించి కల్పక • ఫలములిచ్చి
మృదుమధుర వాగ్విలాసంబు • మెఱయ వినయ
వినతుఁడై యిట్లుపల్కెఁ బృ • థ్వీధరుండు. 51

ఉ. నేఁడు ఫలంబుఁ జెందె జని • నేఁడు ఫలంబును జెందె నర్చయున్
నేఁడు ఫలంబుఁ జెందెసిరి • నేఁడు ఫలంబును జెందె జ్ఞానముల్
నేఁడు ఫలంబుఁ జెందిరి మ • నీషులు మెచ్చఁబితాళ్ళు గుంపుగాఁ
గూడి మహాత్ములీరలిట • కున్ జనుదెంచుటచేత బ్రాఁతిగన్. 52

క. ధన్యుఁడనైతిని రాష్ట్రము, ధన్యంబయ్యెను గొలంబు • ధన్యంబయ్యెన్
ధన్యతఁ జెందెఁ గుటుంబము, ధన్యతఁ జెందెను క్రియావి • ధానంబెల్లన్. 53

క. తమసేవకుఁడై తగు నీ, హిమభూధరుచేత నిప్పు • డేవనియేన్ జి
త్తమునందుఁ దలఁతురేనియుఁ, బ్రమోదమిగురొత్తఁ జెపుఁడు • పావనచరణుల్.

క. అని పల్కిన హిమవంతునిఁ, గని వనజాక్షాదు లాత్మ • కార్యమునకు సి
ద్ధిని నిశ్చయించి వేగమె, యనురాగముతోడ నిట్టు • లని రాతనితోన్. 55

గీ. వినుము గిరిరాజ! మేము నీ • వేశ్మమునకుఁ
గడు ముదమ్మున వచ్చిన • కారణమును
దెలియఁ జెప్పెద మది నీకు • దివిజరాజి
కఖిల లోకంబులకుఁ గుశ • లావహంబు. 56

—* విష్ణ్వాదులు మేనా హిమవంతులను దపంబు సేయుమనుట *—

ఉ. ఆదిమశక్తి సర్వజగదంబిక మున్నల దక్షుకూఁతురై
యాదిమదేవుఁడౌ శివున కాలయి యాలరిదక్షుఁ డీశునం
దాదరబుద్ధి మాని దురహంకృతి నధ్వరమూన నేనవుఁ
వేదనఁ జెంది దేహమును ఁ బీడుట నందఱెఱుంగు జాడయే. 57

ఉ. ఆ జగదంబ యానమధి కాతతసత్కరుణావలంబ దా
నా జగదీశుఁ బాసి యటు లాత్మపదంబును జెంద నీశ్వరుం
డోజముఁ దక్కి భూవలయ మొంటిగఁ గ్రుమ్మరి విస్ఫురత్తపో
యోజన సేయుచుండె నిపు డొక్కట యోగులు చుట్టి కొల్వఁగన్. 58

గీ. అమ్మహాదేవి గర్భమ్మున నవతరించి
యామహాదేవుఁ బెండ్లాడి నపుడు మరల
నందఱికి లెస్సలయ్యెడు నంతదనుక
సుఖము సమకూర దెందు విశుద్ధకీర్తి! 59

ఉ. కావున నీవు నీ సతియు గాటపుభక్తి వహించి యమ్మహా
దేవి గుఱించి తీవ్రతర దివ్యతపం బొనరింపుఁ డింపుమై
పావనులైన మీకు గుణవల్లభ యాజగదంబ కూఁతురై
నీవనితోదరంబున జనించును బెంచును మేటి శ్రేయముల్. 60

క. ఇది విధివిహితం బిత్తఱి, నదనెఱిఁగి భవద్గృహమున కరుదెంచితి మ
భ్యుదయ విధానముఁ దెల్పఁగ. నిదియదియని యనక సేయుఁడీకమాపనువుల్

వ. అని చెప్పిన నప్పర్వతసార్వభౌముఁ డందులకు వల్లే యనినంత సుపర్వాగ్ర
మణు లాతనికిఁ దత్సతియగు మేనకకున్ దపశ్చర్యా ప్రకారం బుపదేశించి
వారలఁ దపంబందు నియోగించి, యటనుండి వెడలి మార్గమధ్యంబున నొక్క
పుణ్యారణ్యప్రదేశంబందు మహేశ్వరిన్ గూర్చి నమస్కరించి యిట్లు ధ్యానం
బొనర్చిరి.

—* విష్ణ్వాదులు పరదేవతనుగూర్చి ధ్యానము సేయుట *—

మ. జగదంబా! యుమ! శంభులోక నిలయా! శర్వప్రియా! దుర్గ! యి
మ్మొగ నీయడుగుల మ్రొక్కి కొల్చెదము వి స్ఫూర్జత్ప్రతాపాయతా!

త్రిగుణాతీత! గుణాంచితా! శ్రుతినుతా! శ్రీశక్తి! యవ్యక్తమూ
ర్తి! గభస్తి స్ఫురితాకృతీ! బుజగతీ! దీవ్యచ్చరిత్రోన్నతీ! 63

సీ. కమలజాండములందుఁ గల జగజ్జీవుల, నుండి యంతకుఁదృప్తి నొసఁగుదాని
భాస్కరమండల వర్తినియగుచుఁ బ్ర, పంచప్రకాశమ్ముఁ బెంచుదాని
నిద్రయన్ బేరితో నిఖిలభూతములకు, మాయాపటంబున మఱచుదాని
సంసారజాతవి స్తారదుఃఖాబ్ధిని, స్తారతరణినాఁగఁ దనరుదాని

గీ. యమము మున్నగు సర్వయోగములపాల
నమునఁజాల వలంతియై యనురుదాని
వింధ్యగిరివాసనిరతయై వెలయుదానిఁ
బరమ శివురాణిఁగొల్తుమ పారభక్తి. 64

ఉ. నీవె సమస్త వేదగత నిశ్చితతత్త్వమ వంబరో! యిఁకన్
నీవె సమస్త దేవగణ నిత్యనియామక వమ్మరో! యిఁకన్
నీవె సమస్త లోకముల నేటుగ సాఁకెదు జాణవంబికా!
నీవె సమస్త దుర్గతుల నెట్టనఁగొట్టెదు దిట్ట యీశ్వరీ! 65

క. పుష్టివినీవే సురలకుఁ, దుష్టివినీవే మునీంద్ర ధూర్వహులకుఁజి
త్తేష్టరమ వీవె పుణ్యుల, కష్టమశని వీవె దుర్జ నావళికెల్లన్. 66

గీ. వేదములకెల్లఁ దల్లివై విశ్వమెల్ల
వెలయు గాయత్రి వీవె సావిత్రి వీవె
ఆ సరస్వతి వీవె సర్వాగమార్థ
సారవస్తువ వగు దీవె సత్య మీవె. 67

—* విష్ణ్వాదులకుఁ బరదేవత సాక్షాత్కరించుట *—

గీ. అని యిటుల్ వినుతింపుచు నంబికను గ, నంగ వాంఛించు దేవాధినాథవరుల
కట్టెదుర నగ్గలంబైన కరుణ గదుర, నమ్మహాదేవియపుడు ప్రత్యక్షమయ్యె.

క. రత్నమయంబగు రథమున, నూత్నపు మృదులాస్తరణ మనోజ్ఞస్థలి శ్రీ
రత్నమగు రాజభూషణు, పత్ని సురోత్తముల యత్నఫలమై యొప్పెన్.

గీ. కోటిసూర్యాధికంబైన గురుతర, ప్రకాశ తేజఃప్రకరమునఁ గరముదృష్టి
దుర్గమంబయి రంజిల్లు దుర్గ ననుప, మాన దివ్యన్మహామాయఁ గాన లేక,

వ. పదంపడి దివిజనాయకు లమ్మహాదేవికి వినతులై నుతిశతంబు లర్పించి దర్శనం బపేక్షించియుండ. 71

సీ. చాపబాణాంకుశ • చటులపాశారవిం,దములొప్పు నాల్గు హ • స్తములతోడ
బాలేందురేఖా వి • భాసితంబగుచు నం,దంబుఁ జెందిన కిరీ • టంబుతోడ
పద్మరాగచ్ఛాయఁ • బరిఢవించిన మనో,జ్ఞములైన మాల్యాంబ • రములతోడ
మందహాసపు తీవి • మానుగుల్కెడు దయా,స్పదములై తగు కటా • క్షములతోడ

గీ. భవ్యకాశ్మీరగంధలే • పములతోడ
ముంగురులుమూఁగు కస్తూరి • బొట్టుతోడ
భువనములకెల్ల భ్రమసేయు • మూర్తితోడ
శంకరార్ధాంగలక్ష్మి మ్రా • క్షాత్కరించె. 72

వ. అంత నిలింపు లత్యంతసంతోషితస్వాంతులై సాష్టాంగవందనంబు లాచరించి యంబిక నిట్లు వినుతించిరి.

మ. శివ! కల్యాణి! భవాని! యీశ్వరి! జగ • త్సేవ్యా! సమస్తార్తిహృ
ద్వ్యవసాయా! నిగమంబు వాఙ్మనససం • పత్తిని భవచ్ఛక్తిసం
స్తవమున్ జేయఁగఁ దక్కి కాదదియెదో • శక్యంబుగాదంచు మిం
చువెలన్‌గాంచి వచించెఁ దల్లి! యిఁకమా • సూక్తుల్ యథోక్తంబులే? 74

క. ఐనను నీభక్తులకే, మేనిభయంబింతలేక • యెట్లో భవదీ
యానూనమహిమ నెన్న భ, వానీ! దయమెత్తువమ్మ! పరమప్రీతిన్. 75

—*విష్ణ్వాదులు పరదేవతను మరల జన్మంబునొంది శివునిఁ బెండ్లాడుమనుట*—

ఉ. దక్షుని కూఁతురై మును సు • ధాకరశేఖరుఁ బెండ్లియాడి బ
లక్షు మహేశ్వరున్ దెగడు • కశ్మలు దక్షుని రోసి యాత్మ దే
హ క్షయమున్ బొనర్చి యిటు • లాత్మపదంబును జెందితీవు ఫా
లాక్షుఁడు నీవియోగమున • నార్తిసహించి కృశించె నెంతయున్. 76

సీ తల్లి! లోఁగటి యవతార • దశను దేవ
కార్యసిద్ధి నొనర్పక • కడపితీవు
మునులు వేల్పులుమేమెల్ల • వనటఁగుంది
శరణుఁ జెందితి మమ్మ! నీ చరణములను. 77

చ. మరల ధరన్ జనింపు శశి•మండనుఁ బెండిలియాడి యా కృపా
కరుని మనం బలర్ప పద•కంజములన్ భజియించు మమ్ము వి
స్తరకరుణాతిరేకమున • సౌఖ్యములొందఁగఁ జేయు విస్మయా
కరమగులీలఁ గూర్పుము జ•గంబులు మెచ్చ మహేశ్వరప్రియా! 78

గీ. అనుడు జగదేకమాతృక • యాలకించి
హేతువెంచి మదిన్ హృద•యేశు నీశు
భక్తితోడ స్మరించి దె•ప్పరపుఁ గరుణ
నచ్యుతాదులఁ గాంచి యి•ట్లనుచుఁ బలికె. 79

—* పరదేవత దేవతలకు వరములిచ్చుట *—

ఉ. ఓ హరి! యో చతుర్ముఖుఁడ! • యో పురుహూత! వినుండు యుష్మదీ
యేహ నెఱింగితిన్ వరము • నిచ్చెద మెచ్చెద మీ ప్రపత్తులన్
మోహము నేనచేసితిని • మూర్ఖుఁడు దక్షుని కట్లు నాఁడు సం
దేహములేక యిబ్భువి జ•నించెద మించెద శంభు రాణినై. 80

గీ. కలవు హేతువులిఁకఁ గొన్ని • కనికరమునఁ
జెప్పెద వినుండు మున్నల • శీతశైల
భర్త యాతనిసతి మేన • పరమసాధ్వి
నన్ను సేవించి రధిక ప్ర•పన్నులగుచు. 81

ఆ. ఇపుడుఁగూడ వార • లెంతో భక్తినిఁ జెంది
నన్ను సుతనుగా మ•నసునఁ గోరి
తపసుఁ బూనిరింకఁ • దథ్యంబుగా వారి
గర్భమందుఁ బుట్టుఁ • గాంచుదాన. 82

వ. మఱియును.

ఉ. అక్కట! నా మనోదయితుఁ • డా శివుఁడెంతయు నావియుక్తిచే
వెక్కసమైన దుఃఖమున • వేమఱుఁ బొక్కుచు స్రుక్కుచున్ గడున్
జిక్కి దిగంబరుఁడయి య•శేషధరన్ దిరుగాడుచుండె నా
కక్కరుణాకరున్ దలఁప • నార్తియగున్ హృదయంబు నీరగున్. 84

సీ. ధరియించు నాతండు•తాపంబణఁప ఘోర, దర్వీకరముఁబుష్ప•దామ మనుచు
చరియించు నాతండు • సంతసంబొప్ప శ్మ, శానవాటుల వన•స్థలములనుచు

కొలువుండు నాతండు ♦ కుతుకంబుతోడఁ గు, ధరకూటముల సౌధ ♦ తలములనుచు
నలఁదు నాతండు భూ ♦ త్యర్థంబుగానల్ల, కాటిభస్మంబు శ్రీ ♦ గంధమనుచు
గీ. ఏమనుచుఁ జెప్పుదాన నా ♦ యీవియోగ, దుఃఖభరమునఁ బొగలురు ♦ ద్రుని చరిత్ర
మక్కటా! మిక్కుటంబగు ♦ నక్కటికము, సేయుదయేరి కేని యో ♦ జింపుఁడీరు. 84

ఉ. నాదుశవంబు మూఁపున ఘ ♦ నవ్యథ మోయుచుఁ గొన్నినాళ్ళటుల్
రోదనముం బొనర్చు పతి ♦ రుద్రునిఁ గాంచి రమాకళత్ర! నీ
వాదర మొప్పఁ జక్రమున ♦ నాశవగాత్రముఁ ద్రుంచివైచి యా
వేదన మాన్పలేదె సర ♦ విన్ సురలెల్లరు సంతసింపఁగన్. 85

చ. "అరయక తండ్రి నాకటు ల ♦ నాదరమున్ బొనరింపఁ గుంది ని
ర్భరమగు రోసమొంది సతి ♦ ప్రాణముఁబాసె నటుల్ పతివ్రతా
భరణమనాఁగ నింపెసఁగు ♦ భార్యను బాసి యెటుల్ భరింతు దు
ర్భరమగు దుఃఖమంచు" నిలుఁ ♦ బాసె గణంబులఁ బాసె భర్త దాన్. 86

గీ. ధీరుఁడయ్యును మాయకు ♦ దూరుఁడయ్యు
నే వికారంబు లేని మ ♦ హేశుఁడయ్యుఁ
బూర్ణుఁడై యొప్పునయ్యాది ♦ పురుషుఁడయ్యుఁ,
గాముకునిఁ బోలి పొగలె జ ♦ గంబునందు. 87

క. కాకున్న నిట్టిమోహపుఁ, జీకాకుపడంగ నట్టి ♦ శివునక దేలా?
లౌకికుఁడు వోలెఁ దిరిగెన, లౌకికుఁడై ప్రకృతికెవుఁడ ♦ లక్ష్యంబైనన్. 88

గీ. నా వియోగంబు మొదలు నా ♦ నా విధోప
భోగములతో నుడిగెఁ గామ ♦ భోగమతఁడు
నేన యవతార మెత్తినఁ ♦ గాని మరలఁ
బెండ్లియాడఁడు వేఱొక్క ♦ వెలఁదినెందు. 89

ఉ. కావున నింక సత్వరము ♦ గా నవతార మొనర్తు శైలప
త్నీ విమలోదరంబున జ ♦ నింతు నఘాపహులైన తాపసుల్
భావములందుఁ బొంగఁగ న ♦ పారతపం బొనరించి యమ్మహా
దేవుని రాణి నౌదుఁగదుఁ ♦ దేకువ సాఁకుదు నాకవాసులన్. 90

ఉ. పొండిఁక మీగృహంబులకు ♦ భూతపతిన్ శివుఁ గొల్వుఁడాదయా
మండనుఁ డెల్లదుఃఖముల ♦ మాన్పి సుఖంబిడు నాసుమేరుకో

దండుని పత్నినై యొప్పఁగఁదగ ♦ తద్దయు ధన్యతఁ జెంది మేను బ్ర
హ్మాండమునందు వంద్యయయి ♦ యందఱుఁగాచుట దేవనాయకుల్! 91

గీ. అనియిటులఁబల్కి జగదంబ ♦ యాదితేయ
నాయకులు చూచుచుండఁగ ♦ నత్తటిల్ల
తనదె నిజధామమొందఁ ద్రి ♦ దశవతంసు
లంబఁ గొనియాడి తమయిండ్ల ♦ కరిగిరెలమి. 92

గీ. మునులు సూతునితో నిట్టు ♦ లనిరి దేవ
దేవి నిజధామమొందఁగా ♦ దివ్యవరులు
తమ గృహంబులకేగ భూ ♦ ధరుఁడు మేన
యెట్లు తపసొనరించిరో ♦ యెఱుఁగఁజెపుము. 93

—* మేనకా హిమవత్తపో వర్ణనము *—

క. అనవుడు సూతుండిట్లనె, మునులార! వినుండు దేవ♦ముఖ్యులటులు బో
ధనమొనరించి చనన్ శ్రీతనగేంద్రుఁడు మేనయును ని♦తాంతప్రేమన్. 94

చ. పరఁగఁ దపంబొనర్చి రన♦వద్యమహోద్యమకామధామ వి
స్ఫురదసమానమానసవి♦భూషితభక్తినియుక్తులై మహే
శ్వరసహితంబుగా నుమను♦ జైత్రసితప్రతిపత్తు దొట్టగా
నిరువదియేడువారము ల♦హీనవిధానముగా భజింపుచున్. 95

గీ. పర్వతేంద్రుని రాణి సం♦బరముతోడ
నిరుపమానసుసంతాన ♦ నిరత యగుచు
గాంగసైకతమున మహా ♦ గౌరి విగ్ర
హమును బొనరించి పూజించు ♦ నహరహంబు. 96

గీ. తదియనాఁ డష్టమిని నితాం♦త పరిపత్తి
తోడఁ బస్తుండి యమ్మఱు♦నాఁడు మోద
కాన్నముల గౌరిఁ బూజించి ♦ యవనిసురల
సాపడఁగఁజేసి దానముల్ ♦ చాలఁజేయు. 97

క. కొన్నిదినంబులు ఫలములు, గొన్నిదినంబులును వన్య ♦ కుసుమరసంబున్
గొన్నిదినంబులు జలమును, గొన్నిదినంబులును గాలిఁ ♦ గ్రోలి తపించెన్. 98

—* మేనకకుఁ బరదేవత ప్రత్యక్షమగుట *—

గీ. సప్తవింశతి వారముల్ • జరుప నిట్లు
కడఁగి జగదేకమాత మే • ల్కరుణ మెసఁగ
సంతసంబున మేనకా • కాంత యెదుర
నిలిచి ప్రత్యక్షమయ్యెఁ గో • ర్కులను దీర్ప. 99

క. మెచ్చితి సాధ్వీ! నీ భా, స్వచ్చరితతపో వ్రతంబు • వరమడుగు మిఁకన్
హెచ్చుగ నెట్టిదియే నే, నిచ్చెదఁ దడఁబాటు లేక • హిమశైలసతీ! 100

గీ. అంబ వాల్లభ్యమలర ని • ట్లనుడు మేన, యంబఁ గని మ్రొక్కి విజ్ఞాన • మలమి కొనఁగ
నంజలిఁ బొనర్చి మధురోక్తు • లమర నిట్లు, ధ్యాన మొనరించెఁ దత్పదా • ధీనయగుచు

గీ. ఏ మహామాయ తనయందు • నీ జగంబుఁ
బొడమఁ జేసి ధరించు వి • స్ఫూర్తి గరిమ
నమ్మహాదేవి నా చండి • కాంబ నిప్డు
డెందమున గొల్చెఁ యొనరింతు • వందనములు. 101

సీ. ఎల్లలోకములకు • హేతువై తగుదాని, యోగనిద్రయనంగ • నొప్పుదాని
భక్తులవలవంతఁ • బాఱఁ దోలెడుదాని, మంచిదాసుల మురి • పించుదాని
తల్లులకెల్లను • దల్లియై తగుదాని, నానందమున నెప్పు • డలరుదాని
నిర్జరీరత్నమై • నీటు మీఱెడుదానిఁ, దమ్మిపూదండలఁ • దాల్చుదాని

గీ. సర్వకార్యార్థములను నొ • సంగుదానిఁ, బ్రాణులకు నెల్ల బుద్ధియై • పరఁగుదాని
యతులకెల్లర కెఱుకయై • యమరుదాని, సిద్ధమగుదానిఁ గొలుతుఁ ద్రి • శుద్ధిగాను.

చ. అనలునియందు నుగ్రకల • వై హరిదశ్వునియందు దాహ కృ
ద్ఘనకలవై శశాంకునెడఁ • గాటపుసంతస మిచ్చు కాంతివై
దనుజ నిహంతయందు విత • తంబగు మాయవునై సుధాంశుమం
డను నెడఁ జిన్మయాకృతిఁ గ • నంబడు దీవె గదమ్మ శాంకరీ!

గీ. ఊర్ధ్వరేతస్కులై కడు • నొప్పు ఋషుల, కందఱకు బ్రహ్మవిద్యవై • యలరె దీవు
జగమునందలి సంసారి • జనమునకును, గోర్కెవై యొప్పుచుందువు • కూర్మిమీఱ

క. కష్టం బేమియుఁ గాంచక, సృష్టిస్థితి నాశములను • జేకూర్పుటకై
స్రష్టను హరిహరులను మహి, తేష్టమతిఁ గూర్చినట్టి • యేలిక వీవే. 106

సీ. తల్లి!నాబోటులేడ యుద్దాముమైన, నీప్రభావంబు నెలమి వర్ణించు నేడ
శరణుఁ జేసెదనమ్మ! ప్రసన్న వగుము, యిష్టవరములనిమ్ము మహేశపత్ని!

క. ఇట్లు నుతించి భజించిన, గట్లేలికసానిఁ గాంచి • కాళీసతి దా
నిట్లనఁ జెల్లనిదయ, యల్లేర్పడఁ గౌఁగిలించి • యాదటఁ బలికెన్. 108

ఉ. కొండలతేనిరాణి! యనుఁగుంజెలి వమ్మరొ! నాకు నీవు నే
నిండగు గారవమ్మెసఁగ • నీదగుకోర్కుల నీయవచ్చితిన్
దండిగఁగోరు మొండనక • తప్పక యిచ్చెద నాకు నీయరా
కుండెడి దంచు నొక్కటియు • నుండదు ముజ్జగమందు నెందునున్. 100

గీ. అమృతధారలఁజిందు దుర్గాంబపలుకు, సంబరంబున విని గిరి • సార్వభౌమ
పత్ని దోయిలియొగ్గి యిప్పగిదిఁబలికెఁ, దల్లి! నే వర మొందఁగాఁదగిన యెడల

మ. శతపుత్రుల్ నుతిపాత్రు లిప్డు తొలుతన్ • జైత్రుల్ చిరంజీవులున్
మతిమంతుల్ జనియింపఁగావలె నిఁకన్ • మన్నించి నీవింపుమై
సుతవై నాకు జనింపగాఁవలె సురస్తోమంబుకార్యంబు నా
దృతిఁ గూర్పన్వలె వామదేవసతివై • తీర్పన్వలెన్ లీలలన్.

—* పరదేవత మేనకకుఁ గోరిన వరంబులిచ్చుట *—

గీ. అనుడు మేనావరంబుల • నాలకించి, మందహాసమొనర్చి బాలేందుమౌళి
కాళి యిట్లనె మేనకాకాంత! నీవు, గనెదు నూర్గురుకొడుకులగరిమ మెఱయ.

ఉ. అందును సత్తమోత్తముఁ డహర్పతితేజుఁ డొకండు ముఖ్యుఁడై
ముందుగఁ బుట్టు నేనును నమోఘతరాదర మొప్ప నుద్భవం
బొందెద నీదు గర్భమున • నాత్మజనై యనిమేషకార్య మ
ర్థిం దగఁజేతు నీశ్వరు వరింతు నికం జను కంజలోచనా! 113

వ. అని యిట్లు వరంబిచ్చి యమ్మహాదేవి యంతర్ధానంబుఁజెంద నమ్మేనక యద్దిశాభాగంబునకుఁ బ్రణామమ్ము లొనర్చి యత్యంత సమ్మోదమ్మున నదపశక్లేశమ్ముఁబోఁజిమ్మి జయశబ్దమ్ము లొక్కుమ్మడిఁ గావింపుచు నాత్మేశ్వరుఁ జేరనరిగి వరసిద్ధిన్ దెలిపిన గిరీశ్వరుండును సంతుష్టుండై యకోమలాంగిన్ బెక్కుభంగులఁ గొనియాడి యక్కునన్ జేర్చి గారవించె. 114

—* మేనకకు నూర్గురు కొడుకులు పుట్టుట *—

గీ. అంత గిరిరాజదంపతు • లతులరతుల, సౌఖ్యమొందఁగ మేనకా • సాధ్వి చూలుఁ
దాల్చి మేలైన వేళలోఁ • దనయుఁ గనియె, ఘనుని మైనాకనాము న • గణ్యబలుని.

క. పదఁపడి వరమహిమంబున, నుదయించిరి సుతులు వారి • కుదితార్కనిభుల్
ముదమునఁ బుత్రోత్సవ మా, యదనున నొనరించె భూధ • రాధీశ్వరుఁడున్.

క. గిరివరుఁడొసఁగెను దానము, లురవుగ బ్రాహ్మణులకప్పు • డొడ్లకును ధనం
బరుదొప్పనిచ్చె గౌరీ, పరమేశ్వరచరణకమల • భక్తి నిగిడ్చెన్. 117

చ. హిమగిరి మేనయున్ జగద •ధీశ్వరి పుట్టువుఁ గోరి యాత్మచి
త్తమునఁ దలంప నాపెయును • దా నిడినట్టి వరంబు నప్పు స
త్యము నొనరింపఁగాఁ గడఁగి • దైవతకార్యభరంబు నెంచి పూ
ర్ణమయిన యంశతో హిమధ • రాధరుచిత్తము నొందెఁ బొందుగన్. 118

—* పరదేవతాతేజంబు మేనకాగర్భంబునఁ జేరుట *—

క. అగట్టులతేఁడ త్తఱిఁ, దా గౌరీతేజ మెలమిఁ • దాల్చె మెఱయుచున్
బాగైయమరు ముహూర్తపు, భాగంబున నద్దిచేర్చె • భార్యతనువునన్. 119

గీ. తనదు పెనిమిటియెడనుండి • తన్నుఁ జేరి
నట్టి జగదంబతేజంబు • నంది మేన
గర్భమున్ దాల్చి నిర్భర • కాంతిపుంజ
రంజితాకార యగుచుఁ గ • రంబు మెఱసె. 120

గీ. అరగింపున నరుచి మెం • డయ్యె నలఁత
నిద్దురయుఁ గడుఁ బొడలె మై • నెగడునగలు
నగము మాలకుఁబడియె నె • మ్మొగము లొద్ధ
కుసుమసమ మయ్యె గట్టురా • కొమ్మ కపుడు. 121

గీ. మట్టితావులఁ జిమ్ముమ • న్నగువమోము
కమ్మనలఁ జాలఁ గొనుచు నే • కాంతమందుఁ
దనివిఁ గొనలేకయున్నను • దారహర్ష
భరముఁ జెందె మహీధర • ప్రవరుఁ డపుడు. 122

క. దోహదముఁదీర్పఁ దలకొని, యా హిమవంతుండు మేన • కాత్మస్పృహ నెం
తో హరువొప్ప నెఱింగి మ,హాహర్ష మెసంగఁ గూర్చె • నపు డద్దానిన్. 124

గీ. దేవతలపాలి కల్పల • తికనుబోలు, నంబికను గర్భమునఁదాల్చి • యమరు సతిని
రత్నఖనిగర్భమైన యు • ర్వరనుబోలెఁ, గాంచిమురిసెగిరీశ్వ • రాగ్రగణియునంత.

గీ. అభ్రితంబగు నాకస • మట్లు ప్రసవ, సమయ మొందిన సతికి ర • క్షకులనున్ జి
కిత్సకులనేర్పఱచి గర్భ • గేహమందు, నునిచి యంబనుదలఁచుచు • నుండెనతఁడు.

—* విష్ణ్వాదులువచ్చి మేనాగర్భస్థయగు పరదేవతను స్తుతించుట *—

ఉ. మేనకకడుపులోనఁ దమ • మేలునకై పుడమిన్ జనింపఁగాఁ
బూనిన యంబికన్ మిగులఁ • బొంగఁగఁజేయ సుపర్వనాయకుల్
మానులు దారసిల్లి యస • మానవచస్స్వనముల్ సెలంగఁగా
ధ్యానముచేసి రాగమని • దానవిధానపథానురోధులై. 126

ఆ. జయము జయము దుర్గ! • జయము మహేశ్వరి!
జయము జయము విజ్ఞ! • జయము కాళి!
జయము సత్యనిష్ఠ! • జయము సత్యవ్రత!
జయము సత్యరూప! • జయము శక్తి! 127

శా. తల్లీ! నీవలనన్ గదా జగము లా • తంకంబు లేకింత యే
నుల్లాసంబును జెంది పెంపెసఁగు నీ • వాక్కింత దవ్వొందినన్
ముల్లోకంబులు డెల్విఁదప్పి చెడు మే • మున్ మేటి నీసత్కృపా
వేల్లద్భాగ్యమునన్ సురక్షితులమై • పేర్గాంటి మంబా! యిటుల్. 128

క. పుడమి జనియించి యిఁకమా,యిడుములఁగడ తేర్పుమమ్మ! • యెంతయుఁ బేర్మిన్
కడు నేడుగడగఁ గొని ని,న్నడపకఁ బూజించువారి • యెడఁగల కరుణన్.

గీ. మేనకాగర్భమందుఁ బేర్మిన్ దనర్చు, నఖిల లోకాంబనిట్టుఁ గొని • యాడి వార
లెల్లఁ దమతమ నెలవుల • కేగిరంత, మేనకకునిండె నెలలు తొ • మ్మిదియునపుడు.

వ. పదియవమాసంబున నొక్క శుభసమయంబున. 131

—* శ్రీ పరదేవతావతార ఘట్టము *—

సీ. ఆకసంబు ప్రసన్న • మయ్యెను గాంతన,క్షత్రమాలాగ్రహ • కలితమగుచు
గాడ్పు సుఖస్పర్శ • గలిగివీచెను మేలి, కమ్మపుప్పొడులను • గ్రమ్ముకొనుచు

సలిలంబు దనరెఁ•గాసారసరోధునీ, వితతిన్ బ్రఫుల్లార•విందమగుచు
వసుధయొప్పెను జన•పదపట్టణారణ్య,ముల నెన్నఁదగు పండు•గలనుగనుచు

గీ. అగ్నిహవ్యంబునొందెఁ స•వ్యార్చియగుచుఁ, జందురుఁడుపండువెన్నెలఁ•జల్లెఁబెల్లు
పుష్పవర్షంబుగురిసె వి•స్ఫూర్తి దిశలు, మెఱసె సజ్జనులెంతయు•మురిసిరెలమి.

క. పాడిరి గంధర్వులు దివి, నాడిరి రంభోర్వశీము•ఖాప్సరస లొగిన్
వీడిరి యలజడి వేల్పులు, వాడిరి బెగ్గడిలి వనటఁ • బాపచరిత్రుల్. 133

గీ. పరఁగ శ్రీచైత్ర శుద్ధ న•వమి నిశీథ, మందు మృగశీర్ష నక్షత్ర•మందు క్షీర
సాగరమునుండి యిందిర•చాడ్పు మేన, కాతరుణి గర్భమందు శ్రీ•కాళిపొడమె.

క. శివ యవతారము సేయఁగ, శివుఁడానందించె నింగిఁ • జెలఁగుచు భేరీ
రవ మొనరించిరి వేల్పులు, రవమున్ బొనరించె మేఘ•రాజి యనువుగాన్.

ఆ. పుష్పవృష్టి యలరెఁ•బొలుపుగాఁగమ్మనల్, గుప్పెగాడ్పు శీత•కుధర నగరి
నుండు వారికెల్ల•నూడె నుమ్మలికమ్ము, సాటిలేని సంత•సం బెసంగె 136

—* విష్ణ్వాదిదేవతలు పరదేవతను దలిసి స్తుతించుట *—

క. అనిమిషులు గడిఁదిహర్షం, బున నట కరుదెంచి నిఖిల•భువనాంబను గ
న్గొని యిట్లు నుతిఁబొనర్చిరి, కనదసమానాభిరామ • ఘనతరఫణితిన్. 137

ఉ. అంబరో! దేవకార్యమును • సర్థిఘటింపఁ దలంపుచేసి జ
న్మంబును నొందినట్టి నిను • నమ్మి భజించెదమమ్మ! యిష్ట పూ
ర్ణంబు నొనర్చి తీవు గిరి•రాణ్మిథునోరు మనోరథంబు సి
ద్ధిం బొనరింపువేగ మిఁక • దివ్యులకార్య మవక్రవిక్రమా! 138

ఆ. విష్ణుముఖ్యదేవ•విభులిట్లు జగదంబి, కను నుతించిమ్రొక్కి•కడుముదమునఁ
దమదు ధామములకుఁ•దరలిరి జగదీశ్వ, రీ దయన్ బొగడుచు•నాదరమున.

క. నీలోత్పల దళకాంతులఁ, బోలినతనుకాంతి మిగులఁ • బొంగిపొరలు న
క్కాలికదివ్యాకారము, శైలేశ్వరి గాంచి మించు • సంతసమెసఁగన్. 140

చ. ఓపరమేశ్వరీ! త్రిభువ • నోన్నత పూతచరిత్ర! సత్కృపా
దీపవతీ! సతీ! సకల • దేవనుతా! శివధర్మపత్ని! నీ
వీపగిదిన్ గృపన్సలుపు • టెంతయు సంతసమమ్మ! మైన నీ
రూపముమార్చి నాసుతగ • రూపము మైకొనుమమ్మ శాంకరీ! 141

క. ఇటు లాడిన మేనకనుడి, నిటలాక్షునిరాణి విని వి • నిద్రప్రేమన్
గుటిలత యొకింతలేకయె, యిటు వల్కె సుధారసంపు • టిమిడిక యమరన్. 142

ఉ. మేనక! మున్ను నీతపసు • మెచ్చివరంబిటులిచ్చి యిప్పుడ
ద్దాని ఘటించితిన్ గుఱుతు • దట్టుటకై యిటునా స్వరూపమున్
బూనితి నిప్డు దీనివిడి • పుత్రికయాకృతిఁ జెందుదాన సం
తానముదంబు నొందుఁ డగ • తల్లజమాళియుఁ బుణ్యవీవునున్. 143

గీ. దేవతలకార్యభర మిఁకఁ • దీర్చుదానఁ
బరఁగఁదరుణేందుధరుఁ జెట్ట • పట్టుదాన
దుర్మతులయాస లడుగంటఁ • దునుముదానఁ
బెనుచుదాన శుభంబులఁ • బేర్మిమీకు, 144

క. నాయందు దుహితృభావము, సేయుఁడు ననుఁబెంచి పెండ్లి • సేయుఁడు ప్రేమన్
రాయుఁడు పాపచయంబుల, వేయుఁడు నిర్వాణసౌఖ్య • విజయధ్వజమున్. 145

వ. ఇట్లుచెప్పి యప్పరదేవత తత్క్షణంబున నాత్మమాయా విశేషంబున బాలికా
కృతిన్ దనరి రోదనంబుచేసిన మేనకయును దత్సంగతాళీజనంబులును ననన్య
సామాన్యంబగు నబ్బాలికాతేజంబున కక్కజంబొంది కడున్గడు సంతసంబొంది
రాసమయంబున. 146

గీ. పుఱుటి పానుపునందు వి • స్ఫురితగతులఁ
బరఁగు బాలాతనుప్రభా • పటలి నర్ధ
రాత్రమున వెల్గు దీపముల్ • రహిఁనిఁ దక్కి-
చిత్రగత దీపములఁబోలి • చెలఁగె నపుడు. 147

—* హిమవంతుఁడు పుత్రీ జననోత్సవము సేయుట *—

క. పుత్రీ జననోదంతము, నాత్రముగా వచ్చి చెప్పి • నట్టి జనుల కే
మాత్రము గొంకక శ్వేత,చ్ఛత్రము వెలిగానొసఁగె న • చలుఁడఖిలంబున్.

గీ. హితులగు మహీసురులఁ బురో • హితులఁగూడి
శైలపతి పుఱుటింటికిఁ • జని కుమారిఁ
గనియెఁ గాంతుల గృహమెల్లఁ • గప్పుదాని
వల్లకలువల డాలు వెన్నాడుదాని. 149

చ. కని ఘనమైన సంతసము • గ్రమ్ముకొనంగ నగేంద్రుఁ డాత్మజా
జనన మహోత్సవంబెసఁగ • సల్పె ననల్పములైన వాద్యని
స్వనములు వారసుందరుల • సౌరు మీఱెడు నాటపాటలన్
గొనబుఁడనర్ప బ్రాహ్మణులకున్ దగు దానములిచ్చె హెచ్చుగన్. 150

—* నామకరణము *—

గీ. జాతకర్మంబు లొనరించి • శైలరాజు
మునులతో మంచి సుముహూర్త • మునను సుతకు
నామకరణంబు చేసినా • నాధనములఁ
బంచిపెట్టెను యాచక • ప్రతతి కపుడు. 151

గీ. కాళి! కామేశ్వరీ! శివ! • కామసుంద
రీ! లలిత! ఆర్య! చండిక! • బాల! యనుచుఁ
బేరులను బెట్టి యెంతయుఁ • బ్రియము మెఱయఁ
బిలిచిరా బాలికను నింపు • పెంపుగదుర. 152

క. పర్వతపతియా హిమవ, త్పర్వతమున కెలమి నిడు న • పత్యంబగుటన్
బార్వతి యను పేరునునీ, యుర్వీన్ గై సేసె నాపె • యుచితవిధముగాఁ. 153

*గీ. అఖిల జగదంబయై సము • దారకరుణ
జగములన్ గాచుచుండుటఁ • జక్క నుమ య
టంచుఁ బేరును దాల్చి యా • యవనియందుఁ
బరఁగు నెల్లర మదులకు • మురుపు నిడుచు. 154

క. నానావిధ గానంబుల, నూనగతిన్ గాయకాగ్ర • ణులు సల్పిరి సు
శ్రీనిధి గిరిపతి వారికిఁ, గానకకానక చయంబుఁ • గానుకలొసఁగెన్ 155

గీ. అంత హిమవంతుఁ డెంతయు • సంతసంబె
సంగ నుత్సవమిబ్భంగి • సంతరించి
కూఁతుఁ బలుమఱుఁ గాంచుచుఁ • జేతమందుఁ
బొంగెఁ బెల్లిదముగ బహు • పుత్రుఁడైన. 156

* అవతీత్యుమా = రక్షించునట్టిది-అవ రక్షణే

చ. వలిమల కూఁతురెంతయును • వార్షికకాలమునాఁటి గంగ య
ట్టుల శరదిందుచంద్రికయటుల్ కమనీయతరాంగియై దినం
బుల వరుసన్ గడున్ బొదలెఁ • బొందుగ బంధుజనంబులెల్ల న
చ్చెలువముఁ గాంచి యచ్చెరువుఁ • జెంది ముదంబును జెంది రింపునన్. 157

క. పలువురు నందనులొప్పఁగఁ, గలవారైనను గుమారి • కనుఁగనుచు హిమా
చలుఁడున్ దత్పత్నియు ని,మ్ముల ఁదృప్తిన్ జెందరైరి • మురియుచు నెపుడున్.

చ. కలిమిగ మ్రాకులెల్ల నన • కారునెడన్ జిగిరించి పూచి తా
వుల విలసిల్లుచున్నను ద • వుల్కొనుఁ జూతసుమంబునందుఁ దే
టులు కులశైలవల్లభుఁ డటుల్ గొడుకుల్ గడు నెక్కుడున్న ని
చ్చలు సుతనే కనుంగొనుచు • సంతసమొంది చెలంగు నెంతయున్. 159

సీ. సంస్కారవంతమౌ • చక్కనివాక్కునఁ, దేజంబునొందిన • ధీరుపోల్కి
మహనీయతరకాంతి • మండితంబగు శిఖ, భాస్వరంబైన దీ • పంబు పగిది
విమలోదకంబున • వెలయు గంగాఝరిఁ, గమనీయమైన యా • కసముమాడ్కి
సరసకవీంద్ర వి • స్ఫురితమై తగుగోష్ఠి, జానొందినట్టి రా • జన్యుఁ డట్లు

గీ. అఖిల జగముల కంబిక • యైన యార్య
చేత నీక సర్వపర్వత • శేఖరుండు
పూతుఁడును భూషితుండయి • పొలుపుమీఱి
పుడమియందెల్లఁ గీర్తి వి • స్ఫూర్తిఁబడసె. 160

—* శ్రీ పార్వతీ బాల్యక్రీడాభివర్ణనము *—

గీ. ప్రబలసింహంబులను గొంతుఁ • బట్టి లాగి,
తెచ్చి యెక్కి వనంబెల్లఁ • దిరుగుఁగాళి
గున్నయేనుఁగుఁ గొనివచ్చి • కొమరుఁ డనుచు
నెత్తికొని ముద్దిడును బ్రియం • బెసక మెసఁగ. 161

వ. మఱియు నప్పర్వతరాజకుమారి బాల్యక్రీడావినోదంబులఁ దవిలి తోడిపడుచులఁ
గూడికొని చదలేటి యిసుకతిన్నెలందుఁ జేరి

సీ. జననినే నీకనాదు • సంతాన మీరని, పండ్లో గిరంబులు • పంచిపెట్టు
జగములేలెడు దొర • సానినే నీరలు, ప్రజలంచుఁ బరువొప్పఁ • బనులుసెప్పు

కామధేనువు నేను గడమసురభులీర, టంచుఁ గోర్కులను యోజించి తీర్చు
కల్పవల్లిని నేను స్వల్పలతలు మీర, లని నిజౌన్నత్యంబు నమరఁజూపు

గీ. గురుగు లమరించు బ్రహ్మాండగోళములని
బొమ్మలను గూర్చు హరిపద్మభువు లనుచును
బంతులాడును రవిహిమ భానులనుచు
శైలరాజకుమారి శైశవముగూరి. 164

ఉ. శారదవేళ హంసములు జాహ్నవిఁజేరెడునట్లు రేయి వి
స్తారరుచుల్ మహాపథులఁ జక్కఁగఁజెందెడుమాడ్కి నద్రిజన్
జేరెఁ దమంతఁబూర్వజనిసిద్ధములై తగువిద్యలెల్ల నం
భోరుహనేత్ర దా గురుల పొంతఁ బఠింపుచునుండ వింతగాన్. 165

సీ. శివయని పిలువఁగాఁ జెలువ పల్కునుగాని, యన్యాహ్వాయంబులఁ గలఁకిసేయు
ఇందుశేఖరము బిట్టెలమిఁ దాల్చునుగాని, తలఁదాల్ప దెన్నండు తక్కునగల
గజరిపుబుసభత ల్లజముల నెక్కును, గాని యెక్కదులాఁతికరుల హరుల
భర్మారవిందసం భవపరాగవిభూతు, లలఁదు గాని యలంద దన్యలేప

గీ. ములను నిచ్చలుసామగీ తుల నెగాయ
నముసలువుఁగాని యితరగీ తములఁ గనదు
శరధను శ్శూలములనె హ స్తములఁ దాల్చుఁ
గాని యల్పాయుధములఁదాఁ కందలఁపదు. 166

వ. మఱియును.

సీ. బాల విపంచికా వాదనంబొనరించుఁ, బరమేష్ఠిరాణిసం బరముఁజెంద
కాళి గాత్రమున రాగముల నాలాపించు, నిందిరహృదయంబు డిందువడఁగ
లలిత నర్తనకౌశ లంబుఁజూపించున, వ్విద్యాధరాంగనల్ వెఱఁగుఁజెంద
శివచిత్రము లిఖించుఁ జెలువుగా వలరాజు, రాణిధైర్యంబు గరంబు సడల

గీ. అనుపమానమనోజ్ఞ కా వ్యంబు లల్లు
నల్ల గురుకావ్య దేవులు డిల్ల వడఁగ
బరమకళ్యాణి గిరివరే శ్వరకుమారి
లీలలేమని లెక్కింపఁ బోలుఁ బుడమి. 168

—* నారదాగమనము *—

ఉ. నారదమౌని యొక్కసుది • నంబునఁ గొండలఱేని వీటికిన్
భూరితరప్రమోదమునఁ • బోయి గిరీంద్రునిఁ దారసించినన్
గూరిమి పేర్మి నాతఁడును • గొబ్బున లేచి నమస్కరించి దై
వాఱెడు వేడ్కఁ బీఠమిడి • పాద్యము నర్ఘ్యమునిచ్చి మెచ్చఁగన్ 169

గీ. తనదు కూఁతును రప్పించి • వినయమెసఁగ
మునిపదంబుల కెఱఁగించి • ముఖ్యకార్య
మిదియని తలంచి వినతుఁడై • యింపుగదుర
నంజలి రచించి యిట్లని • యడిగెఁ బ్రీతి. 170

హిమవంతుఁడు నారదునకుఁ బార్వతి హస్తంబుఁజూపి ఫలంబులఁ దెల్పుమనుట

ఉ. ఓ మహనీయ దివ్యకరుణోదధి! యో పరమేష్ఠిపుత్రక
గ్రామణి! మత్సుతాకరముఁ • గాంచి గుణాగుణముల్ గ్రహించి యీ
కోమలగాత్రి యెవ్వనిక • గున్ దొరసాని మఱెట్టి సౌఖ్యముల్
దా మహిఁ జెందునో చెప్పుఁడు • తథ్యము మీవచనంబు ధారుణిన్. 171

గీ. ఇట్టులడిగిన గిరిపతి • యిచ్చనెఱిఁగి, దేవముని కాళిహస్తంబుఁ • దేఱిచూచి
అఖిల శుభలక్షణంబుల • నరసిమురిసి, యిట్లుపల్కెను భూమిధ • రేంద్రుతోడ.

శా. శైలేంద్రా! విను శారదేందుకలనా • సారొంది వర్ధిల్లు నీ
బాలారత్నము నీదుకూఁతు రఖిల • భ్రాజిష్ణురేఖాఢ్య గో
త్రాలంకారము సేయు మీకుఁ బతి కు • ద్యత్సౌఖ్యమున్ గూర్చు వా
ణీలక్ష్ముల్ పొగడంగ నొప్పు సిరి రా • ణింపంగ సొంపుంగనున్. 173

వ. వెండియు నజ్జడదారి యెలనగవుతో వాగ్విలాసంబు మెఱయ గిరివరున కిట్లనియె. 174

—* నారదుఁడు పార్వతికి దిగంబరజటిలుఁడు మగఁడగు ననుట *—

గీ. అద్రిరాజన్య! నీకూఁతు • హస్తమందు, రేఖలెల్ల సులక్షణ • రేఖలైన
నొక్కరేఖ విలక్షణం • బున్నకతన, దానిఫలమెఱిఁగింతు నం • తయును వినుము.

గీ. యోగి, నగ్నుండు, కడిఁది భై • రాగి, గుణము
లేనివాఁడును దలిదండ్రి • లేనివాఁడు

అశివవేషధరుం డొకఁ డనభిమాని
నీదు కూఁతును బెండ్లాడు నిజము వినుము. 176

వ. అనినంత

మత్తకోకిల. కాళి నారదమౌని పల్కులఁ గ్రాలుభావమునెఱింగి య
క్కాలకాలుఁడె యాత్మనాథుఁడు గాఁగలండని మెంచి లోఁ
జాల సంతసమొంది చిత్తము శంకరాంఘ్రులఁ జేర్చి తా
నాలకింపుచునుండె వారి ప్రియాతురోక్తుల నెంతయున్. 177

క. నారదమునిపల్కుల విని, భూరివ్యసనమునఁ గుంది భూధరుఁడును మే
నారమణి యెట్టకేలకు, సైరణఁగొని యిట్టులనిరి చనవున మునితోన్. 178

చ. అలమటఁ జెందె డెందము మహాత్మ! భవద్వచనం బమోఘు మీ
యలజడి కెట్టులోర్తు మకటా! పలునోములు నోఁచి కన్న యీ
లలితకుమారికిన్ బతి విలక్షణుఁ డేర్పడ మాదు జీవితం
బులు చెడు దీని మార్పఁగల పొంకము గల్గినఁ దెల్పుఁడీ దయన్. 179

—* గిరిరాజుతో నారదుఁడు పార్వతి శివపత్నియగునసుట *—

ఉ. నావుడు నారదుండనె మనఃప్రియమొప్ప నగాధిరాజ! మీ
రీవిధి కించనొందఁదగు నే? విధి చెప్పుము దిద్దఁబోలునే?
భావమునందు నేనొక యుపాయము నారసి చెప్పెదన్ వినుం
డీ వగపెల్లఁబాసి సుఖమే సమకూరెడుభంగిగా నిఁకన్

గీ. వినుఁడు శివునందు నేనన్నవిధము లెల్లఁ, జెల్లుఁగావున నతని కీచేడె నిచ్చి
పెండ్లిఁగావింపుఁ డట్లైనఁ బేర్మియలరు, నెల్లదోషంబు లొక్కట నింకిపోవు.

గీ. ప్రభులయెడ దోసమొక్కింత వంతనిడదు
లాఁతియం దది యే దుఃఖహేతువగును
స్వర్ణదీపావకార్కుల చంద మిందు
నరయు మెచ్చోటనేని యహార్యతిలక! 183

క. కావున నీప్రియసుత యగు, నీశివ నాశివునకొసఁగి యింపుగ బెండ్లిన్
గావింపుము కులమలరఁగ, నీవెత యంతయును దొలఁగు నెగడుసుఖంబుల్.

చ. శివుఁ డఖిలేశ్వరేశ్వరుఁడు • శిష్టజనావనబద్ధకంకణుం
డవికృతుఁ డప్రమేయుఁ డఖి•లామరపూజితపాదపద్ముఁ డు
ద్భవనిధనంబులన్ గనని • బల్లిదుఁ డిద్ధతపోధనాగ్రియై
భవుఁడు సమర్థుఁ డెందు నిఁకఁ • బర్వతరాజవరేణ్య! యారయన్. 184

వ. ఇవ్విధంబునఁ జెప్పి యమ్మునిప్రవరుండు వెండియు నిండువేడుకన్ గొండల దొరతో నిశ్చితంబుగ నిట్లనియె. 185

చ. కులగిరిరాజ! నీయనుఁగు • కూఁతురు రూఢిగ రాజమౌళినే
వలచి వివాహమాడు నిది • వాస్తవమెంతయు వీరలొండొరుల్
బలితపుఁ బ్రేమబంధమునఁ • బాయని తీయని చెల్మికల్మిసొం
పెలయఁగ సర్వసౌఖ్యముల • నెప్పురహింతురు గాంతురెన్నికన్. 186

మ. మఱియున్ నీదుకుమారి సాధ్వియు నిలిం • పగ్రామణీభామినీ
శ్వరియై యీశ్వరుఁ బ్రీతుఁ జేయుచుఁ దప • శ్చర్యా హిరణ్యాభయై
ధర గౌరీప్రథఁ జెందుఁ గారుణికచే • తస్స్ఫూర్తి రాణింప ని
ర్జరకార్యంబు ఫలింపఁ జేయు సురలా • శాసించి భాసించగన్. 187

గీ. దేవదేవునిఁ జేపట్టి • దేవులైన, హరివిరించి ప్రముఖులచే • నర్చలొంది
అఖిలభువనంబులకుఁ దాన • యధికయగుచుఁ, బరఁగు నీపుత్రి నీహార • పర్వతేంద్ర!

గీ. పరమవైరాగ్యభావవి • స్ఫారహృదయుఁ, డైనరుద్రునిఁ జెందియు • నార్య తనదు
మేలిగానములకలిమి న • మేయతపము, బలిమి శంకరదేహార్థ • భాగమొందు. 189

క. ఈ కన్నెను దక్క శివుం, డే కాంతను బెండ్లియాడఁ • డిది నిక్కం బి
ట్లేకాంతముగాఁ జెప్పితి, నీకో నగరాజతిలక! • నిలుపు మిది మదిన్. 190

క. కావున నీ కన్నియ నీ, వే వేళనుగాని యొడ్ల • కీయఁగ మదిలో
భావింపకు మీమె మహా, దేవుని సొత్తనుచు మిగులఁ • దెలియు మగవరా!

గీ. ఇట్లు నారదముని యన • హిమనగేంద్రుఁ
డిట్లనియె విన్ము మౌని వ • రేంద్ర! యొక్క
మనవి శివుని గుఱించి నే • వినినయట్లు
నీదు సన్నిధిఁ జెప్పికొ • నియెద నిపుడు, 192

సీ. దాక్షాయణీసతి • తనువుఁ బాసిననాఁట, నుండి విరాగియై • యుండెననియు
సంగంబువిడిచి ని•ర్జరగోచరముగాని, ఘనతపంబొనరింప•గడఁగెననియు
నక్షయంబై శివం•బై పరబ్రహ్మమై, యలరుస్వాత్మమున నె•ప్డలరు ననియు
నిర్వికారంబగు•నిజరూపముననుండి, మానసంబును దింపఁ•బూనఁడనియు
గీ. మున్నుసతితోడ వేడ్క•కన్నెనెపుడు, పెండ్లియాడను నేనని•ప్రియమెసంగ
బాసఁగావించెననియుఁ గై•లాసభర్త, కిన్నరులు వచ్చిచెప్పుదు•రిన్నగమున.

క. అట్టిశివుండు మునీశ్వర! బిట్టుగ వేడ్కన్సతినిఁ • బెండ్లాడఁగ ని
ప్పట్టునఁ దలంచునెట్లని, గట్టులఱేఁ డూరకున్నఁ • గనిమునియనియెన్. 194

చ. గొనకొని దక్షపుత్రి ప్రతి • కూలతనొందినతండ్రిమీఁదియా
సునఁ దనమూర్తిఁ బాసి త్రిద • శుల్ మొఱపెట్టిన మీఁద మీదనం
దనయయి పుట్టెఁ గాళికగ • దక్షజ కీమెకు లేదు భేద మీ
శునిసతియై కరంబలరుఁ • జుమ్మలుమాను ధరాధరాగ్రణీ! 195

గీ. తన కుమారిక పూర్వవృ•త్తంబు సర్వ
మును మునీంద్రునితో హిమ • భూధరుఁడు వ
ధూసుతుల కట్టెదుట విని • పాసె సంది
యంబు నెల్లను దన హృద•యంబునందు. 196

గీ. కాళి తన పూర్వజన్మంబు • కథనమును ది
టంబుగా నీశుఁ జేపట్టు • టయును నార
దు నుడివిని సిగ్గుచేత న•ధోముఖియును
సస్మితాస్యయునైయుండ • జనకుఁడంత. 191

చ. కని తనపీఠమం దుమను • గ్రిచ్చఱఁ జేర్చి కవుంగలించి మో
మునఁ దనమోముఁ జేర్చి శిర•మున్ వెస ముద్దిడి చెక్కులం గరం
బున నరుదొప్పఁగాఁ బుణికి • పొందుగ హర్షముఁ జెందియుండ న
మ్మునిగిరిరాజుఁ దత్సతినిఁ • బూర్తిగఁ బ్రీతులఁ జేయ నిట్లనున్. 193

ఉ. పర్వతరాజ! నీతనయ • పన్నుగఁ గొన్నిదినాలమీఁద సౌ
పర్వణ బృందకల్పిత స•పర్యల నొందుచు నాదిమూర్తియున్
సర్వజగత్ప్రభుండు నగు • శర్వుని యంకతలంబు నెక్కి యీ
యుర్విఁ దలంప రాని కను•లొందని వైభవమొందుఁ బొందుగన్. 199

గీ. అని ప్రియంబుగ వారల • యంతరంగ,ములను సంతోషభరమునఁ • బొంగఁజేసి
అమరమౌని యథేచ్ఛగ • నరుగుటయును, వారలంత గృహంబులో • పలికిఁజనిరి.

గీ. కొంత కాలంబుచనినంతఁ • గుధరవరుని, రాణిమేనక తనమనో • రమణు సన్ని
ధానమున కేగి వేగఁబా • దములకెఱఁగి,యిట్టులడిగెఁ బ్రియో క్తుల • నింపుగదుర.

—* హిమవంతునితోఁ మేనక పార్వతికిఁ బెండ్లిసేయు మనుట *—

ఉ. నారదుఁ డట్లు మీ యెదుర • నాఁడు వచించిన జాడయేమొ? నే
నారయలేకయుంటిని య • థార్థము స్త్రీజనచాపలంబునన్
గూరిమిపుత్రి కిప్పు డను • కూలముగా వరుఁగూర్చి పెండ్లి వి
స్తారతరప్రమోదమున • సల్పుఁడు మల్పుఁడు నాథ! నావ్యథన్.

క. ధనమును బ్రాయము చక్కం, దనమును దావ్యవివేక • దాక్ష్యంబులు పా
వనమైన వంగడము గ, ల్గిన నరునకుఁ గన్నె నిడవ • లెన్ సుతయలరన్. 203

ఉ. సుందరరూపమున్నను వ • చోగరిమంబది యున్న యద్దియు
న్నం దగుభాగ్య మబ్బదు ఘ • నంబది గల్గిన నీడుజోడునుక్
బొందికఁ గాంచ వవ్వియును • బొల్పెసలారినఁ బావనాన్వయం
బందికఁ జెందదొక్కయెడ • నన్నియుఁ గూడు టలభ్యమేరికిన్. 204

వ. ఐనను

క. ఏలాఁటివానికైనను, బాలిక నీయంగఁ దలఁప • వచ్చునె? తమ క
న్యాలావణ్య గుణంబులఁ, బోలిక నరయంగవలదె • పురుషవరేణ్యా!

చ. అలరుల సెజ్జయందు లలి • తాంగిక జాఁ బవళించి నిద్ర నొ
త్తిలి పొరలంగఁ గెంపడరి • దేహము గందెడుఁ గుందకోరకం
బుల నెపుడేని నెచ్చెలుల • పోటికినై చిదుపంగఁ గల్కి వ్రే
ళులఁ గఱగట్టు నెత్తు రిల • లోఁగని నామొకొయిట్టి కన్నెలన్. 206

గీ. అనుచుఁ గన్నీరు దొఱఁగన • గాధిరాజ,రమణి నాథునిపదముల • వ్రాలియున్న
నన్నగోత్తముఁడత్తన్వి • నాదరమునఁ,గౌగిటన్ జేర్చియిట్లనె • గారవమున. 207

చ. వినుమిఁక దేవి! దేవముని • విజ్ఞశిరోమణి చెప్పినట్టి పా
వనవచనంబు బొంకగునె? • వద్దిఁక వేఱుతలంపు లింపుమై

దనయను శంభుఁ గూరిచి యు • దారతపం బొనరింపు మంచు బో
ధను బొనరించి పంపు నియ • తంబుగ దాన శుభంబు సేకుఱున్. 208

క. అగుణములన్నియు శివునెడ, సుగుణములై పరఁగు వినుము • సుందరి! యిఁకనా
యగణిత తపోనిధానుం, డగజను బెండ్లాడుఁ దపము • నర్మిలి సేయన్. 209

వ. అనుచుపని యానీసుంతినీలలామంబు పెనిమిటి పలుకుల కలరి కూఁతుర దప
శ్చరణంబునకై శిక్షణ్ బొనర్చు పొంటె నాపెసమీపంబునకున్ జని యనన్య
సామాన్యంబగు నబ్బాలిక సౌకుమార్యధుర్యతన్ గని తపోవ్రతం బుపదేశింప
నోడి కన్నీరుమున్నీరుగాఁ గార్చుచున్నఁగాంచి యన్నగరాజకుమారి నిజ
జననీమనోగతం బెఱింగి తగుభంగి నూరడించి యిట్లనియె. 210

—* పార్వతి స్వప్నవృత్తాంతము *—

శా. అమ్మా! స్వప్నముఁగంటిఁ జెప్పెదను విన్మా! నేఁటి ప్రత్యూష పూ
ర్వమ్మం దొక్కతపస్వి విప్రుఁ డనుకంపన్ శంకరానుగ్రహా
ర్థమ్మై నన్నుఁ దపంబుఁజేయుమని హర్షంబొప్పఁగా శైవమం
త్రమ్మున్ జెప్పి చనెన్ విచిత్రమగు వృత్తం బిద్ది యోజింపుమా! 211

చ. కలయనరాదు నిక్కువముగా శివమంత్రముఁ జెప్పిపోయెఁ దాఁ
గల యది కాదనందగదు • కన్నులు మున్నగు వాని తెల్వి యే
మలరదు తల్లి! దానఁ గడు • నక్కజమా మదికంచుఁ జెప్పఁగా
వలిమలరాణి బిట్టలరి • వల్లభు నల్లనఁబిల్చి పేర్మిమై. 212

గీ. తనయఁగాంచిన కలఁ గల • తత్త్వమంతఁ
గాంతునకుఁదెల్ప నాతండు • గరము మురిసి
తాను గాంచిన కలతీరుఁ • దన వధూటి
కిట్లు చెప్పెను సంతోస • మినుమడింప. 213

—* హిమవంతుని స్వప్నవృత్తాంతము *—

ఉ. నాకల నొక్క దివ్యఋషి • నాథుఁడు నారద బోధితాంగకుం
డీ కుధరోపకంఠమున • కింపుమెయిన్ జనుదెంచి సంయమ
శ్రీకులు మానులెన్నఁగ గరిష్ఠ తపోవ్రతమున్ బొనర్పఁగా
వీఁకఁగడంగ నే సుతను • వేగొని యా ఘనుపాలికేగితిన్. 214

గీ. పోయి కనుఁగొని నేనల్ల • పురుషవరుని
నారదోక్తవరునిగాఁగ • నమ్మి ప్రేముక్కి
సేవకై యుంతు నాకూఁతు • సెలవొసంగు
మంచుఁ బ్రార్థింపఁగా నిషేధించె నతఁడు. 215

గీ. అంత నాకూఁతునకు వారి • కపుడు చాల
సాంఖ్య వేదాంతరీతుల • జరిగె వాద
మప్పు డాస్వామి నెనరొంది • యాజ్ఞనొసఁగ
నుంచితిని వారికడఁ గూఁతు • మించుఁబోఁడి. 216

ఉ. కూఁతురు యోగివర్యునకుఁ • గూరిమి పేరిమి సేవఁజేయుచున్
జేతము సంతసంబలరఁ • జేయుచునుండె నటంచు స్వప్నమున్
రాతిరి దెల్లవాఱుతటి • రాణిరో! కంటిని తత్ఫలంబిఁకన్
జాతము కొద్దికాల మిది • శోభనసూచనమంచుఁ దోఁచెడున్. 217

క. అని యిట్లు శైలకులపతి, తన గేహినితోడఁజెప్పి • తా స్వప్నఫలం
బునుగను పూనిక నుండెను, మనసున శివచింతనంబు • మల్లడిగొనఁగన్.

మత్తకోకిల : సూతుఁ డిట్లు వచింపఁగా విని • చోద్యమంది మునీశ్వరుల్
సూతు సద్గుణపూతు నాదృతిఁ • జూచి యిట్లని రింపుమై
భూతభర్త శివుండు రాజత • భూధరంబున నిప్డు తాఁ
జేతమం దిరవొంది యెయ్యది • సేయుచుండెనొ చెప్పఁడీ. 219

క. అని మునులన సూతుండిట్లనె వినుఁ డనఘాత్ములార! • యభవుఁడు దాఁ బ
త్నిని బాసిన యదిమొదలుగ, ఘనతర తాపానలమునఁ • గ్రాఁగి వెగడునన్.

చ. తిరిగి ధరిత్రినెల్లెడ న • దేవరుసన్ మరులొంది జీవితే
శ్వరిని మనంబునన్ మఱవఁ • జాలక తద్గుణజాల వైభవం
బరుదుగఁ గింకరోత్తముల • యాత్మలు దల్లడమొందఁ జెప్పుచున్
దిరుగ నిజాద్రిఁ జేరెమది • ధీరతఁజేకొని యెట్టకేలకున్. 221

చ. త్రిగుణములన్ దొలంగి విక్రు • తిన్ గొనవట్టి నిజస్వరూప మి
మ్మగఁ గనుచున్ జిరం బిటుల • భూరితరాతులితప్రమోద పూ
రగతమనస్కుఁడై కడు వి • రాజిలె సన్మని రాజులెల్లఁజ
కగ్గఁగ నిఁకయోగమర్మములఁ • గర్మఠులై తనయొద్ద నేర్వఁగన్. 222

—* శివుని లలాటఘర్మజలమునుండి కుజుఁడుపుట్టుట *—

ఆ. అట్లు చాలకాల • మరిగిన వెంబడిఁ, జిత్ర మొక్కనాఁడు • శివునినొసటి
ఘర్మవారికణము • గ్రక్కునఁ బుడమిపైఁ, జింద బాలుఁడగుచుఁ • జెలువుమిగిలె

సీ. ఆజానులంబబా • హాచతుష్కమువానిఁ, బద్మరాగారుణ • ప్రభలవాని
నందంబుఁ జిందు మేఁ • లగు మోముగలవాని, రాణించు వెడఁదయు • రంబువానిఁ
గమనీయమైన • యాకారంబు గలవానిఁ, బరులకసాధ్యుఁడై • పరఁగు వాని
దివ్యతేజంబులఁ • దెలివిమించెడువాని, గంభీరదృష్టులఁ • గాంచువాని

గీ. జననమును జెందియున్నత • స్వనమెసంగ, రోదనముసేయువాని న • త్యాదరమున
నెత్తికొనివచ్చియప్పుమ • హేశు నెదుట, నిలిచియుండెను ధాధర • ణీవధూటి. 225

గీ. సుతునిఁ గని తెచ్చి నిలిచిన • సుందరీ ల, లామ క్షమఁ బరికించి కై • లాసభర్త
మందహాసంబుచింద నా • నందసాంద్ర, వచనముల నిట్లు పలికె న • వ్యసుధతోడ.

చ. ధరణివధూటి! నీవు గడు • ధన్యవు నాదు శ్రమాంబుజన్ముఁడై
యరుదుగ నీయెడన్ బొడమి • నట్టి తనూజుని వీనిఁ బెంపు మా
దరమున నిక్కుమారుఁడు త్రి • తాపవిహీనుఁడు సద్గుణాకరుం
డురుసుఖదాత నీకగు మ • దుక్తి గ్రహించి గ్రహింపు మర్భకున్. 226

ఉ. భూమియు నట్లకాకయని • పుత్రునిఁ దోడ్కొని పోయి పెంపఁగా
భౌముఁడటంచుఁ బేరుఁగొని • బాలుఁడు వృద్ధినిఁ జెంది కాశికా
ధామముఁ జేరి యందు హిమ • ధామశిరోమ్మణిఁ గూర్చి నిష్ఠ ను
ద్దామతపంబుఁ జేసి మహి • తంబగు శంభు ననుగ్రహంబునన్. 227

క. గ్రహములలో నొకబలవ, ద్గ్రహమై భార్గవుని పదము • కన్నను మీఁదన్
బహుతరవిభవాస్పదమై, రహిమీఱెడు మండలమున • రాజయ్యెఁదగన్. 228

—* శివుఁడు హిమాద్రికి వచ్చి తపంబు సేయుట *—

గీ. జగదధీశ్వరుఁ డంతట • శైలరాజ, పుత్రియై జగదీశ్వరి • పుట్టుటయును
నెనిమిదేండ్లవయస్సువ • హించుటయును, నాత్మయందు నెఱింగియా • హ్లాదమొందె.

వ. అంతఁ గొంతకాలంబు చనుడు.

శా. గంగాభంగతరంగరంగదురుశృం • గప్రాతశీతాచలో
త్తుంగాధిత్యకయందు డెంద మలరన్ • దుర్దాంతభంగిన్ దపం

బుం గావింపఁగడంగి భృంగిరిటుఁడున్ • మున్నా గణేంద్రాళితో
డం గాలాంతకమూర్తి ... గిరిరాట్ప్రస్థంబు నాస్థోన్నతిన్. 231

ఆ. బ్రహ్మపురము నుండి • పరమపావనియైన, గంగ యవతరించెఁ గడఁగి యెచట
నటవసించి తపసు • నారంభ మొనరించె, మౌనులలరఁ జంద్ర • మౌళియపుడు.

మ. నిరపాయంబయి నిర్వికారమునునై • నిత్యంబునై యాశ్రయాం
తరశూన్యంబయి జ్యోతిరూపమయి య • ద్వైతంబునై సంవిదా
కరమై సర్వజగన్మయంబునయి మే • ల్గన్పట్టు స్వాత్మంబునం
దు రహిన్ ధారణఁ జెందియుండె గణనాథుల్ గొంద ఆట్లుండఁగన్. 232

ఉ. నందియు భృంగి మున్నగు గ • ణప్రవరుల్ మఱిగొందఱందుఁ బా
లేందుకిరీటుఁ జిత్తవిహి • తేష్ట సపర్యలఁ గొల్చుచుండిరిం
కం దమ మొప్ప మానవిధి • గాంచి వసించిరి కొందఱింకనుం
గొందఱు ద్వారదేశమునఁ • గోలలఁ దాల్చి వసించిరిమ్మెగన్. 233

— * హిమవంతుఁడు శివుని సందర్శించుట * —

గీ. హిమగిరీశ్వరుఁ డంత స • ర్వేశ్వరుండు, ప్రమథనాథులతోడఁ ద • పంబుఁ జేయ
నోషధిప్రస్థభూమిఁ దా • నొందెననుచు, విని పరిజనంబుతో వచ్చి • వేగిరముగ.

సీ. విరియఁబూసినమల్లె • విరుల మొత్తమ్ముల, చందమొప్పెడు మేని • చాయవాని
గందపుంబొడికన్నఁ • గరము ధావళ్యంపు, పసమీఱు భసితలే • పంబువాని
నెలదేటిదాఁటుల • చెలువుఁగలంచునై, ల్యముమీఱు నఱుతభా • గ్యంబువానిఁ
గెందమ్మిమొగ్గల • యందంపుపెంపునై, రింపని యడుగుల • సొంపువాని

గీ. నమరు నఱమోడ్పు కనుదోయి • నలరువానిఁ
బ్రౌఢ నాసాగ్రదృష్టియై • పరఁగువాని
నొనరఁ బద్మాసనమునఁ గూ • ర్చున్నవాని
నఖిలలోకేశ్వరునిఁ గాంచి • హర్షమునను. 235

ఉ. సాఁగిలి మ్రొక్కి గంధ సుమ • సారముఁ బాద్యము నర్ఘ్యమిచ్చి ని
ష్ఠాగరిమన్ మనోజ్ఞహరి • చందనపుష్పఫలార్చనంబులన్
వేగనొనర్చి యచ్చమగు • వేడ్క భయంబును భక్తియున్ మదిన్
లోఁగఁగఁజేయ నమ్రతను • లోఁగొని యంజలిఁబూని యిట్లనెన్. 236

క. దేవాదిదేవ! శంకర, నీవెకదా? సకలభువన • నికరమునకు ర
క్షావహుఁడ వారయ మహా, దేవ! కపర్దీ! గరిష్ఠ • దివ్యత్కీర్తీ!

సీ. నిర్గుణుం డైనను • నిత్యంబు భక్తుల, నాఁకఁగ సగుణుఁడౌ • చతురుఁ డెవఁడు
సర్వలోకనివాస • చతురుఁడై నను వెండి, కొండయందుండు నా • థుండెవండు
దేవరాజి కెల్ల • దేవుండు తానయ్యు, యోగిరూపొప్పుచుఁ • రాగియెవఁడు
ఏకాంతు లెఱుఁగని • యీశ్వరుం డైన భ, క్తప్రీతిఁ గాంక్షించు • ధన్యుఁ డెవఁడు.

గీ. త్రిగుణములకును నాప్రకృ • తికిని నీశుఁ, డై పరాజిల్లు నప్పర • మాత్మ యెవఁడు
హరివిరించుల యాడిగ • మందు నెవ్వఁ, డట్టి నీకు నమస్కార • మాదిమూర్తి!

క. వాగీశర మేశులకు, వ్వాగీశర మేశ్వరత్వ • వైభవము నిలన్
బాగొప్ప నిడిన దాతవు, యోగీశ్వర! నీవకాదె • యురుతరకరుణన్. 239

ఉ. నీదుచరిత్ర మెన్న రజ • నీకరశేఖర! శక్యమా నె దా
మోదరకాంచనోదరము • ఖోత్తమ నిర్జరపాళి కెల్ల నా
మోద మెసంగ భక్తజన • పుంగవకోటికిఁ జెల్లునద్ది నీ
వాదర బుద్ధి వారల ర • యంబునఁ జేరుట లోకనాయకా! 240

ఉ. భాగ్యముగాదె నీవిటఁ గృ • పానిధి! యీప్రమథాళితోడ వై
రాగ్య మతిన్ దపోవ్రత భ • రంబు వహింపఁగఁ జేరు టెల్ల నన్
యోగ్యునిఁ జేసి తిప్డు కుల • మున్నతిఁ గాంచె వరించె నల్ల సౌ
భాగ్యరమామనోజ్ఞ పరి • భాసితచారుకటాక్షమాలికల్. 241

ఉ. ఇఁకను మహేశ! సేవకున • కెద్దియు నేని పనిన్ ఘటించి తా
వక పరిచారకవ్రజము • వంక ననున్ గొని యాదరింపు మే
నకలుష చిత్తవృత్తి ముద • మందిి యొనర్చెద నీదుసేవ మా
మకహితపుత్రబాంధవ స • మాజముతోడ దయామయాత్మకా! 242

గీ. ఇట్లు గిరిరాజు పలికిన • నీశ్వరుండు
విని కనులువిప్పి పర్వత • విభుని వాని
గణమునుఁ గూడఁ దాఁ జూడఁ • గాంచి యపుడు
మందహాసం బెసంగ ని • మ్మాడ్కిఁ బలికె. 243

చ. వినుము ధరాధరేశ్వర! పవిత్రునిగా నిను నెంచి నీదు పా
వనశిఖరప్రదేశమున • బాఢతపం బొనరింప వచ్చితిన్
మునులకు నిర్జరేంద్రుల కమోఘతపస్వుల కిష్టభూమియై
యొనరు మరున్నదీసురుచిరోదకపూతము నీతటం బిలన్. 244

ఉ. చేయుదు నిందు నే దపము • శీతమహీధర! కొన్నినాళ్ళు నీ
వీయెడ కిష్టరుల్ దిరుగ • నీయకు నాదు తపోంతరాయముల్
సేయఁగనీయ కీయది యె • సేవయగున్ బరమోత్తమంబుగాఁ
జేయుము తత్ప్రియత్నమిఁకఁ • జేరుము నీదు గృహంబు నింబుగన్. 245

గీ. ఇట్లు జగదీశ్వరుండు గిరీశ్వరునకు, జెప్ప విని గట్లఱేఁడప్పు • డొప్పమీఱు
చనవుతోడుత నిట్లనె సంతసం బె, సంగ దేవాధినాథుని సముఖమందు. 246

క. ఏమని చెప్పుదు మీతోఁ, బ్రేముడి నాపన్నిష్ఠమునకు • నిచ్చేసి మహా
త్మా! మధురోక్తుల నిట్లనఁ, గా ముదమగ్గలముగాఁగఁ • గడలుకొనె మదిన్.

ఉ. వెగ్గలమైన నిష్ఠఁగొని • వేలుపు లుగ్రతపంబుఁ జేసి ని
న్నగ్గలికన్ గనన్ గడఁగ • నందక యుందురు వారికట్లు నా
నిగ్గగు భాగధేయమున • నీవ యిటుల్ గరుణామయుండవై
దగ్గఱఁ జేరినాఁడ విటు • తాపములింకె మహాత్మా! నాకిఁకన్. 248

శా. నాకన్నన్ ఘనుఁడొక్కఁ డీ జగములోనన్ లేఁడు లెక్కింపఁగా
నాకీడైన నరుండునుర్వి గలుగఁడన్నన్ నాదు ప్రస్థంబునన్
లోకాధీశ్వర! నీవు చేరి తపసున్ • యోజించుటన్ జేసి య
న్నాకాధీశునికన్న మిన్నయగుదున్ • నాగేంద్రచర్మాంబరా! 249

చ. పరఁగఁ దపంబుఁ జేయుము సుపర్వశిరోమణి! యంతరాయముల్
దొరయునె నీతపంబునకుఁ • దోరపుఁగూరిమి పేర్మి నీదు నా
కరు గిరిరాజవర్యుఁ డొడికమ్ముగ సేవయొనర్చు నింక సు
స్థిరమతితో స్వతంత్రతను • జేకొని కైకొను నాదు సేవలన్. 250

క. అని వినయమ్మున యమదమ,మునితో నగరాజు ప్రియపు • నుడికారముచొ
ప్పునఁబలికి తనదు గేహం,బున కేగి వచించె సర్వమును దన ప్రియకున్.

చ. అనుచరవర్గమున్ బిలిచి • యాతఁడనెన్ వినుఁడింకమీఁద స్వ
ర్ధుని దిగునట్టిచోటి కెవరున్ జనఁగూడదు పోయిరేని శి

షను బొనరింతు వారలను • ఘాతుకరీతి నిజంబు నాదుశా
సనమిదియంచుఁ బ్రస్థమునఁ • జాటుఁడు నెల్ల రెఱుంగునట్లుగాఁ. 252

వ. అని పనిచిన నవ్వారలు.

క. గంగావతరణమున కేఁగంగాఁదగ దెవరుఁ గొంత • కాలంబిటు లా
గంగావలె తేఁడేపడఁ, గంగా శిక్షించు నాజ్ఞ • గడచినవారిఁ. 253

—* హిమవంతుఁడు పార్వతీ పరిచర్యలఁ గొనుచుండుమని శివు నర్థించుట *—

ఆ. ఇట్లు సాఁటుటయును • హిమవంతుఁడెంతయు, సంతసమున నీశు • సన్నిధాన
మునకుఁబోయె దివ్య • పుష్పఫలంబులఁ, గొనియుఁదనదుసుతను • గొనియుమఱియు

క. చని ధ్యానతత్పరుండగు, ననఘుని లోకాధినాథు • నాదటఁగని వం
దనమొప్పఁజేసి పూల్ పండ్లను నొసఁగి సుతనునిలిపి యో • డయనికెదురుగాన్.

ఉ. ఓ కరుణాపయోనిధి! మ • హోన్నత పూతచరిత్ర! నీదు సే
వాకుతుకమ్ముతో నిటకు • వచ్చె మదాత్మజ దీనిసేవలన్
జేకొనుమయ్య! ప్రత్యహము • సేవయొనర్చు సఖీసమేతయై
తేఁకువతోడ నాయెడ వి • ధించిన మేటియనుగ్రహంబునన్. 256

—* శివుఁడు పార్వతీదేవినిఁ జూచుట *—

వ. అని యభ్యర్థించిన మహేశ్వరుండాలకించి.

సీ. కనివిని యెఱుఁగని • ఘనతరసౌందర్య, ధుర్యయం చాత్మకుఁ • దోఁచుదాని
దక్షకన్యకకన్నఁ • దద్దయుఁ జక్కంద, నముగల్గి కీవుల • నమరుదాని
ఘనయోగులకునైనఁ • గందర్పవికృతి సల్పంజాలినట్టి రూ • పంబుదానిఁ
గాననంతయునుం బ్ర • కాశింపఁజేయు దివ్యంబైన కాంతిపుం • జంబుదాని

గీ. నభినవంబైన జవ్వనం • బమరుదానిఁ, నమరుకస్తూరికాఘుమ • ఘుమలదాని
నఖిలలోకంబులకు మూల • మ్మైనదాని, బర్వతేంద్రకుమారియై • పరఁగుదానిఁ

సీ. కలువతేకుల మించఁ • గలకనుంగవదానిఁ, జంద్రమండలనిభా • స్యంబుదాని
గండుతుమ్మెదలట్టి • కఱికురుల్ గలదానిఁ, గంబునిభంబైన • గళముదాని
దమ్మితూడులఁబోల్పఁ • దగు బుజంబులదానిఁ, రమ్యమైతగువళి • త్రయముదానిఁ
గమలకుట్మలపీన • ఘనకుచంబులదానిఁ, గడుసన్నమైన నె • న్నడుముదాని

గీ. మెట్టదామరలన్ బోలి మేల్మికోమ, లంబు మీఱిన పాదయు గంబుదాని
ధ్యానులకు మోహనాస్త్రమై తనరుదాని, నవనిరమణీ శిరోమణియైనదాని

ఉ. చూచి తదంగ సౌష్ఠవపు సొంపులు నింపు జనింప నంతతో
లోచనముల్ మొగిడ్చి యవిలోలము నుత్తమమైనయాత్మయం
దే చరియించుచున్న సకలేశ్వరుఁ గాంచి గిరీశ్వరుండు సం
కోచముతోఁ దగుల్గొనిన కుందున జోతయొనర్చి యిట్లనెన్. 259

ఉ. దేవ! మహానుభావ! శివ! దివ్యకృపాకర! శర్వ! శంకరా!
నీవె చరాచరంబులకు నిత్యముహర్షము నిచ్చుదాత వీ
నీ విభవంబెఱుంగుటకు నేరక వేదచయంబు శాస్త్రమెం
తో వెరపొప్పఁ జెప్పవలఁతుల్ పరులెవ్వరిఁకన్ మహేశ్వరా! 260

క. ఐనను బరమేశ్వర! యీ, దీనుని హిమవంతుఁ గనులు దెఱచి ఘనదయన్
బూని భవదీయ దాసునిఁ, గా నేర్పడఁ జూడుమా జగన్నుత చరితా!

చ. అనుదినముం మహేశ్వర! మదాత్మజతోఁ జనుదెంచి నీదు ద
ర్శన మొనరించి పోయెదఁ బ్రసన్నమతిన్ సెలవిమ్మటన్న న
య్యనఘుని పల్కులన్ విని రయమ్మునఁ గన్నులు విప్పి చూచి యి
ట్లనె జగదీశ్వరుం డపుడు ధ్యాన మొకించుక మాని మానుగన్. 262

క. నాయొద్దకు నీవొక్కఁడ, వే యనుదిన మేగుదెంచుమీ! నీ తనయన్
నీయింట నునిచి రమ్మటు, సేయనిచో నన్నుఁ గనుట చేకుఱదు సుమీ! 263

గీ. అని వినిశ్చితముగఁ బల్కె నమ్మహేశు, నకు గిరీశ్వరుఁ డిట్లనె నాథ! యేమి
కారణంబున నిందు రాఁగాదు నాదు, తనయ కది నీదు సేవకుఁ దగదొ యేమొ!

క. అని యడిగిన హిమవంతున, కనియెను లోకాధినాథుఁ డాహ్లాదముతో
డను లోకాచారంబులు, గనఁ జేయుచు నితర యతుల గతులఁ దెలుపుచున్.

శా. మాయారూపిణులంచుఁ జేడియల నామ్నాయంబు బోధించు వి
న్నా! యందున్ యువతుల్ విశేషమిఁకఁ దామవ్వారిలో సుందరుల్
బాయన్ జేయుదు రెందుఁ జిత్తనియతిన్ బాటించి మోహోద్ధతిన్
డాయన్ జేయుదు రందుచేఁ దపము విఘ్నంబౌను సత్యంబుగా. 266

క. బిత్తరుల గుత్తపుం జను, గుత్తులనున్ జిగిరుమోవి గ్రొందీవెలఁబోల్
మెత్తని మేనులఁ గాంచినఁ, దత్తఱపడరొక్కొ యెట్టితపసులు పుడమిన్.

ఉ. అందును నీదుపుత్రి రుచిరాంగి, నవీనవయోవిలాస, పూ
ర్ణేందునిభోజ్జ్వలానన కరీంద్రవరేణ్యసమానయాన నే
నిందుఁ దపోవ్రతుండను నిరీహుఁడ యోగికులుండ నాకు నీ
నందనతోడ నేమిపని నాగకులేంద్ర! తలంచి చూడుమా! 268

ఉ. నీవును దాపసేంద్రుల ననేకుల నేలెడువాఁడ వాగమాం
తావగతప్రబోధుఁడవు న్యాయ్యమెఱుంగనివాఁడవొక్కొ యీ
భావముమాను మీపగిదిఁ బల్కకుమింక నగాధిరాజ! యో
షావళియేడ? యోగుల సమక్షము లేడ? యెడందఁ గాంచుమా! 269

గీ. అనుచు నిష్ఠురముగ నిస్పృహంబుగాఁగఁ
బలికి విరమించియున్న నప్పరమపురుషుఁ
గాంచి భయకంపితుండయి గట్లవాఁడు
మిన్నకుండె వికాసంబు తెన్నుదక్కి. 270

క. హరుని వచనంబు విని గిరి,వరుచకితాకృతినిఁ జూచి పార్వతి దా శం
కరునకు నమస్కరించి మధురఫణుతుల నిట్టులనెఁ జతురతరమతితోన్.

గీ. దేవ! నాతండ్రి కిత్తఱి నీవు చెప్పి,నట్టి యంశంబునకు సరియైన యుత్త
రంబు నేఁజెప్పుదానఁ గఠోరంబుగనిక,రంబమర నాలకింపు హర్షంబుతోడ.

—* పార్వతీ పరమేశ్వరుల సాంఖ్యవేదాంతపథ వివాదము *—

ఉ. తాపసశక్తితోఁ దగిలి దండితపం బొనరించుచుంటి వీ
తాపసశక్తితోడనె యుదారతపంబున నిచ్చగగ్గె నీ
తాపసశక్తియే ప్రకృతి దా నఖిలంబు రచించుఁ బెంచు నా
టోపమణంగఁ ద్రుంచెడు నటుల్ గనుమేదా యదీవెవండవా. 273

ఆ. ప్రకృతియొకటిఁ బాసి పశుపతి! లింగరూ,పమున నొప్పనీవు వసుధవంద్యుఁ
డవును బూజనీయుఁడవును ధ్యానార్హుండ, వగుదువయ్య యెట్టు లరసిచెపుమ!

వ. అనినంత.

క. పర్వతరాజసుతోక్తుల, సర్వస్వం బరసి తనదు • శాసనమును దా
నిర్వాహం బొనరించుచు, శర్వుండిట్లనియె వల్కె సుప్ర • సన్నాత్ముండై

చ. పరమతపంబునన్ బ్రకృతిఁ • బట్టి యడంచెద శుద్ధమూర్తినై
పరఁగెద నేను సత్యముగఁ • బ్రాజ్ఞులకీ ప్రకృతి శ్రయంబు నె
ప్పురుసునఁ జెల్ల దేవికృతి • పాల్పడకెందును లోకవృత్తముల్
బొరయొకయుండఁ జెల్లునిది • పొచ్చెముగాదు మహీధరాత్మజా! 276

క. అనవేగనె నగిత్రక్రమ్మఱ, ననియెను గాళికయు శశిక • లాభరణునితో
ఘనతరచరితా నీనుడి, యను బ్రకృతివశంబుగాక • యొండొకఁడగునే 277

క. అందీవెక్కటమునఁ బ్రకృ, తిందాఁటినవాఁడవైతి • తెలుపు మఖిలమున్
సందియము లేక బద్ధమ, గుం దానన్ గాదనంగఁ • గూడునె యనఘా! 278

గీ. వచన మాదానగమనముల్ • వదలుటయును
సుఖము నొందుట వినుటయుఁ • జూచుటయును
స్పర్శ మాఘ్రాణమును రస • జ్ఞతయుఁ బ్రకృతి
కృతము లివిగాదనుట యెట్లు • వితథ వచన! 279

గీ. ప్రకృదాటినవాఁడ వేన్ • భవ్యచరిత!, తపమదేటికి నీకిందుఁ • దత్త్వమెఱిఁగి
నట్టివానికిఁ దపసున • నవసరంబు, లేదు వాగ్వాదమున నేమి • లేదు లబ్ధి. 280

వ. ప్రత్యక్షసిద్ధియం దనుమాన ప్రమాణంబు నెవ్వ రంగీకరింతురు? నీ వప్రాకృ
తుండ వగుట యెట్లు? లోకమందు దేహు లెంతవఱ కిందిరియజన్య జ్ఞానాను
భవంబు గలిగియుందు రంతదనుక ప్రాకృతులౌట స్పష్టంబు.

ఉ. మాటలు వేయునేల వినుమా యనుమానము మాని సర్వమున్
దేటయొనర్చెదన్ బ్రకృతి • నేన్ బురుషుండవు నీవు సుంతయేన్
బూటక మేదిటన్ సగుణ • మూర్తివి నాదయనొందు వీవు నా
కూటమిఁబాసి సుంతయొనఁ • గూర్పఁగఁలాడవె నిర్గుణుండవై. 282

ఆ. నన్నుఁజేరికాదె • నాథ! నీవెల్ల క, ర్మములఁజేయుటరయ • మహిని నెపుడు
అట్లుగాక ప్రకృతి • కవ్వల నీవున్న, భయముఁబాసి నా స • పర్యఁ గొనుము.

ఆ. ఇట్లు సాంఖ్యసరణి • హిమగిరికన్య దాఁ, జెప్పినట్టి నుడుల • నొప్పుమెఱయ
విని శివుండు పలికె • వేదాంతమతమార్గ, గామియగుచు నిటులఁ • గాళితోడ.

—* శివుఁడు పార్వతీ పరిచర్యలఁ గొనుట కంగీకరించుట *—

మ. గిరిజా! నీవిటు సాంఖ్యవాదినివి కాం•క్షింపన్ నిషేధింప ని
ష్ఠురమా, నట్టులెచేయు ప్రత్యహము ని•చ్చో నాకు శుశ్రూష నేఁ
బరమేశానుఁడనేని మాయకు దురా•పస్థానభూతుండనేన్
దరమే? నన్నుఁ జలింపఁజేయుటకుఁ గాం•తాలోకచూడామణీ! 285

గీ. ఇట్లు గాళికిఁజెప్పి శై•లేంద్రుతోడఁ, బలికె భక్తానురంజన•పరుఁడు హరుఁడు
నీదుప్రస్థంబునన్ దపో•నిష్ఠనుండె,దను స్వరూపంబు నానంద•ఘనముఁగనుచు.

క. సెలవొసఁగు నాకుఁ దపసిట, సలుపుటకై తావకాను•శాసనమును ని
మ్ములఁగనక తపముసేయఁగ, నలవియె యిట నేరికేని • నగరాజవరా!

వ. అనిన విని హిమవంతుఁడత్యంతవిధేయుండై ప్రణమిల్లి శివునకిట్లనియె. 288

గీ. దేవదైతేయమానుషా•ధిష్ఠితంబు, లీ జగంబులకెల్లను • నీవె యీశ్వ
రుండవైయుండ దేవ! తు•చ్ఛుండనైన, యేనెటుల నేమిసెప్పుదు•నిందుఁగడఁగి.

క. అనవిని హిమవంతునితో, ననుకంపదనర్పఁగా మ•హాదేవుం డి
ట్లనియె గిరిరాజ! వేశ్మం•బునకేగుండన్న మురిసి•పోయిరి వారల్. 290

—* పార్వతి చెలులతోఁ బ్రతిదినము శివునకుఁ బరిచర్యసేయుట *—

చ. ప్రతిదినమున్ గిరీశ్వరుఁడు • పార్వతిఁ దోడ్కొనిపోయి శంకరున్
గుతుకముతోడఁ గొల్చి చను • గోత్రవరేణ్యుఁడు రాకయున్న నం
చితమతితో సఖిద్వయము • చేరికఁదాశివుఁజేరి భూమి భృ
త్సుత పరిచర్య సేయుఁబ్రమ•థుల్ శివునానతి నాఁపరాసతిన్. 291

ఉ. పర్వతరాజసూక్తి యెడ • భర్గుఁడు గౌరవభావముంచి య
ప్పార్వతితోడ నిట్టులనె • బాలిక! నీవిఁక నీసఖిద్వయిన్
హార్యుఁగ దోడుగాఁ గొని మ • దంతికభూమికి వచ్చిభక్తిమేల్
బర్వఁగ సేవఁజేసి చను • ప్రత్యహమున్ వెఱపొంద కింతయున్.

ఆ. ఇట్లుచెప్పి శివుఁడు • హిమగిరి కన్యకా, సేవనిర్వికార • చిత్తుఁడగుచుఁ
జేకొనుచు వసించెఁ•జిత్రమా విఘ్నంబు, తెరవుఁజెందియట్టి• తెరవుఁజొరఁడు.

క. కొండలదొర డెందంబున, నిండగు మోదంబుఁజెంది • నిలయంబునఁ దా
నుండెఁ బ్రియంబున జగదీ,శుండట స్వాత్మమును గనుచు • శోభిలెమిగులన్.

ఉ. కాళి సఖిద్వయిన్ జతగఁ గైకొని నిత్యము చంద్రశేఖరుఁ
వేళకుఁ జేరి తత్పదవనేజము లభ్రధునీజలంబులన్
క్షాళనచేసి యఘ్నునరసంబును గ్రోలు విశుద్ధవిస్ఫుర
చ్ఛేలముతోఁ దడిన్ దుడుచుఁ జెన్నుగఁ బూజలొనర్చు సద్విధిన్.

ఆ. మరల మరల మ్రొక్కి మానుగ నిత్యమి,బ్భంగి ధీరుఁడై తపంబుసేయు
శంకరుని భజించి శైలేంద్రకన్యక, మగుడఁ జేరుఁ దండ్రి మందిరంబు. 296

వ. ఇట్లు చిరకాలంబు గడచినంత నగ్గిరిరాజకుమారి శివునిఁ జేరి.

సీ. ఒకనాఁడు కాళిక సకియలతో గాన, మొనరించెఁ గామవర్ధనముగాఁగ
ఒకనాఁడు కుశసమిద్వికచసుమంబుల, స్వయముగాఁ దెచ్చి యర్పణముచేసె
ఒకనాఁడు పుష్పమాలికల నాశ్రమమెల్లఁ, బొంకంబుగాఁ దానలంకరించె
ఒకనాఁడు శివునిఁదానొంటిమై తెప్పవే,యక చూచి కడువిస్మయంబుఁ జెందె

గీ. అంత శివుఁడును నొంటిమైనపుడు తనదు
మ్రోలనున్నట్టి యాజగన్మోహనాంగిఁ
గనియు భూతతనువున నొప్పినదటంచు
దారగా గ్రహియింపఁగఁ దలఁపకుండె. 297

వ. మరలఁ గొన్నినాళ్ళ కమ్మహాదేవుఁడు.

గీ. సంయతేంద్రియయై తన చరణసేవ,నంబె మదిఁబూనియున్న నన్నగకులేంద్ర
పుత్రినారసి కడుకృపాపూర్ణమతిఁ ద,లంచె నెమ్మనమందు నీలాగుగాను.

క. ఎపుడు గరువంబుఁ బోవిడి, తపమున్ సలుపంగఁ దొడఁగు తన్వీమణి దా
నపు డేనును దడయక లో,లుపమతిఁ బెండ్లాడువాఁడ లోలాక్షినిటన్. 299

ఉ. ఇప్పగిదిన్ దలంచి జగదీశ్వరుఁడంతనె ధ్యానయోగ మ
ల్లెప్పటియట్టులొంది మది నెట్టివిచారము నొంద కెంతయున్
దప్పక సేవఁజేయు వసుధాధరరాజవరేణ్యకన్యఁ దా
నెప్పుడు చూచుచుండియు నదేమొకొ చూడనియట్టులుండెడున్. 300

క. గిరిజ యనుదినము శివునకుఁ, బరిచర్య నొనర్చుచుండి బాగుగ నతిభా
స్వరమైన శివునిరూపం, బుఱవుగఁజూచుచు మనమున నువ్విళులూరున్.

వ. అంతఁ గొంతకాలం బిట్లు చనినంతఁ దారకాసుర బాధితులైన సురలు పర మేష్ఠి యనుమతంబునఁ బార్వతీ పరమేశ్వర సమ్మేళనంబునకై పచ్చవిలుతుం బుత్తెంచ నతండు పరమేశ్వరు కంటిమంటన్ గరంగుటన్ గాంచి పార్వతి గర్వంబు దొఱంగి ఘోరంబగు తపం బొనరించినంత శివుండు సంతుష్టుండై వివాహం బాడె ననిన విని సూతునకు శౌనకాదు లిట్లనిరి. 807

గీ. తారకాసురుఁ డెవ్వఁ డు•దారబలము, వాని కెట్లులభించె ? సు•పర్వులెట్టు లంతకాంతకు మీఁదికి • నలరువిల్తుఁ, బంపి రెట్టుల నాతండు•పయనమయ్యె.

క. ఎతెఁగింపుము చక్కఁగ నీక, నఱమఱ యొక్కింత లేక • యనఘాత్మక! మా యుఱవగు దగయడఁగఁగఁ గ్ర, చ్చఱ ఘనమకరందమధుర•చారుతరగవిన్

వ. అనుటయు

శా. శ్రీరాజద్వరవర్ణినీసముదయ•శ్రేణీప్రశంసాఢ్య! వి
స్తారౌదార్యదయారసాబ్ధిహృదయా!•శైలేంద్రజా శంకరా
ర్చారాజన్మధురాశయా! పతిహిత•పారంభసంరంభ! కా
శీరామేశ్వరముఖ్యతీర్థ గమన•శ్రీభోగభాగ్యోదయా! 805

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వర నామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి పార్వతీఖండంబునఁ
బ్రథ మాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

పార్వతీ ఖండము

ద్వితీయాశ్వాసము

మల్లికాంబికాతను
జా! మృదుమధుర ప్రసంగ • షట్కాలశివా
ర్చామోదమానసాబ్జ! స
భామాన్యా! యనఘ! వీర•భద్రారాధ్యా!

వ. అవధరింపు మక్కథకుండు శౌనకాదిమహాముసీంద్రుల కిట్లనియె. 2

—* సూతుఁడు శౌనకాదులకుఁ దారకాసురోదంతంబుఁ జెప్పుట *—

ఉ. సారసగర్భపౌత్రుఁ డధి • శక్తి మరీచికుమారుఁ డాస్వయం
భూరుచి కశ్యపుండు పద • మూఁగురఁ దక్షుని యాత్మజాతలన్
బేరిమిఁ బెండ్లియాడ నటఁ • బెద్దదియైన దితీభయాన కా
భూరిబలుల్ హిరణ్యకశి • పుండు హిరణ్యవిలోచనుండునుక. 3

ఆ. తనయులై జనించి • ధాత్రియందెల్లెడ, దుఃఖకరులుగాఁగఁ • దొడరనవుడు
హరి నృసింహసూక • రాకారముల వారిఁ, బట్టిచంపె విబుధ•పక్షులలర. 4

చ. దితియును ఘోరదుఃఖమున • దీనతఁజెంది నిజాత్మనాథు నం
చితమతిఁ గొల్చి చూలుఁగొన • జిష్ణుఁడెఱింగి తదీయగర్భము
ద్ధతిఁ గులిశప్రయోగమున • సంతనె వ్రయ్యలు చేసినక మహో
న్నతమగు కాశ్యపాంశ మది • నాశముగాక తనర్చె నెంతయుక. 5

గీ. నిదురఁబోవుచునున్నయ • న్నలఁతకొక్క, నాఁడుదైవిక యోగంబు • నన్ మరుత్తు
లనెడు పేరునఁ బెక్కురు • తనయు లుద్భ, వించి నాకముఁ జేరి సే • వించిరింద్రు. 6

క. అందింద్రుని యనుమతితో, డం దిరముగ వారలుండు • టనుజూచి కడుఁ
బందురి దితిసుందరి దిరు, గం దనవిభుఁ జేరి చెప్పి • కలవిధమెల్లన్. 7

గీ. మరల గర్భంబుఁ గోరి య • మ్మగువ మగని
వేఁడఁగా నతఁడిట్లను • వెలఁది! వినుము
పదియు వేలేండ్లు రాజీవ • భవునిఁ గూర్చి
పావనాత్మక వై చేయు • పరమతపము. 8

క. ఆరీతి సల్పఁగా సుతుఁ, డో రమణీ! నీకుఁ బొడము • నుజ్జ్వలగాత్రుం
డారూఢవిక్రముఁడు జగ, దారాధ్యచరిత్రుఁ డొకరుఁ • డపుడు హితముగాన్.

—* వజ్రాంగుని యుత్పత్తి *—

ఆ. ఇట్లు కలిపి పంప • నిందీవరాక్షి దా
నత్తెఱంగు తపము • నాచరించి
వచ్చి విభునిఁ గొల్చి • వరుస వేఁకటిదాల్చి
సుతునిఁ గనియె నొకని • సురుచిరాంగు. 10

క. ఆతఁడు వజ్రాంగుండని, ఖ్యాతిన్ గొనె నాహ్వాయంబు • సార్థక మొప్పన్,
చేతోమోదముఁ గనె దితి, యాతంకముఁ జెంది కుంది • రమరులు పెలుచన్. 11

వ. ఇట్లు దినదినప్రవర్ధమానుండై యతండు నిజజననీ శాసనంబునన్ జేసి యొక్కనాఁ
డేకరథమ్ములో నాకమ్మున కేగి. 12

—* వజ్రాంగుని విజయము *—

చ. కదసి మహేంద్రు నాహవము • ఖమ్మునఁ బట్టి సురల్ గలంగఁ దో
ర్మదమెడలించి బిట్టలుక • మైకొని బెట్టిదమైనశిక్షఁ బెం
పొదవఁగఁ జేసి నిర్జరస • మూహముతోఁ జెరవెట్టి యార్చె న
య్యదనున వాసవవ్యసన • మారసి యాదితి చెందె మోదమున్. 13

గీ. దేవతలు చాలదీనులై • తీవ్రదుఃఖ, భరముఁ జెందిరి తత్సతుల్ • బహులశోక
సాగరంబున మునిఁగిరా • చందమెఱిఁగి, కమలజుఁడు కశ్యపునితోడఁ • గదలివచ్చి.

క. సామోక్తుల వజ్రాంగుని, తో మానసమలరం బల్కి • ద్రుహిణుండల సు
త్రాముని దివిషచ్చక్రిము, తో మగుడన్ విడువంజేసె • దోరంవుదయన్. 15

వ. అంత శివభక్తాగ్రిగణ్యుండును బరిశుద్ధాంతరంగుండును నిర్వికారుండును నిత్య సంతుష్టుండును నగు వజ్రాంగుం డట్లు ధాత యనుమతిని బురుహూతాది సకలాదితేయులన్ విడిచిపుచ్చి యత్తాత కిట్లనియె. 16

మ. పరమేష్ఠీ! విను మీ బిడౌజుండు మహాపాపిష్ఠుం డెట్లీతనిన్
గరుణన్ గాంచితి వస్మదీయజననీ • గర్భస్థతేజంబుం దెం
పరియై వ్రియ్యలుచేసె స్వార్థపరుండై • మాతల్లి యుల్లంబు వం
దురంజేసెన్ బలుమార్లు నద్ది గుడిపెన్ • దుఃఖంబు నిక్కంబిటుల్. 17

మ. తనరాజ్యంబును నేలుంగాక యుంక నీతండిష్ట లోకేశ! మ
జ్జననీ శాసనమొంది యివ్విధము శిక్షన్ జేసితిన్ నీవు నా
జనకుండున్ జనుదెంచి యివ్విధము యాచ్ఞన్ సల్పంగా దందునే
ధనలోభంబునం జేయలేదిటులం దార్థ్యం బిద్ది భావింపుమా! 18

ఉ. ఒల్లను దారహారముల • నొల్లను రత్నవిభూషణంబు లే
నొల్లను వాహనపరికర • మొల్లను రాజ్యము భోగవైభవం
బొల్లను దేవ! తత్త్వమది • యొక్కటిం గోరెదం జెప్పుమయ్య! తా
నెల్ల సమస్తదుఃఖముల • నేపునం బాపి సుఖం బొసంగునో. 19

చ. అదివిని పద్మజుండు హృద • యంబున నూరటం జెంది సత్త్వసం
పదరహిం జెందె నీతండిక • భామిని వీనికి నే సృజింతు నం
చెదను దలంచి యట్లె సృజి • యించి వరాంగి యనాంగ నుగ్మలిన్
ముదమునవిచ్చి యద్దితిజ • ముఖ్యుని పెండిలిచేసె వాసిగన్. 20

వ. అనంతరం బక్కాంచనగర్భుండును గర్వపుండునుం దమనివాసంబుల కరిగి రట వజ్రాంగుడును దామసభావంబు లేక సాత్వికాంతఃకరణుండై యెల్లరతో నిర్వైరంబుగ సుఖంబుండె, వరాంగి వల్లభునితోడం గూడియుండియు సాత్త్విక భావంబునొందక సకామయై వివిధోపచారంబులం బెనిమిటి నారాధించుచుండె.

గీ. అంతవజ్రాంగుం డెంతయుం • గాంతసేయు
సేవలన్ గడుప్రీతుండై • చెలువం గాంచి

పలికె నాతోడఁ దెల్పుశం • పాలతాంగి!
నీ మనోరథ మీడేర్తు • నిక్కముగను. 22

మ. అనినన్ వేగ వరాంగి దావిని మహా • హ్లాదంబుతో మ్రొక్కి యి
ట్లనె దేవా! కరుణించె దేనిఁ దనయున్ • బాలించవ్వలుఁ బాకశా
సనదుఃఖపరిదు లోక జిత్వరుఁ బలిశ • స్త్రశ్రేణియు నాకిడ్సునన్
జనియింపన్ బొనరింపుమట్లయిన నే • సంతోసముం జెందెదన్. 23

క. అనియడుగఁ బ్రియావాక్యం, బునువిని యక్కజముఁ జెంది • పురుషశ్రేష్ఠుం
డును జ్ఞానియునగు నతఁడి, ట్లని కొనియెన్ మానసంబు • నం దాపలుఁడై.

ఉ. కోరుము నీదు వాంఛితము • కోమలి! నే నొడఁగూర్తు నంచుఁ ద
వ్వారయ కేనుబల్కితి వ • రాంగి సురావలితో విరోధమున్
గోరివచించె నట్టులొనఁ • గూర్చిన లోకము లార్తిఁ జెందునే
నేరక తెచ్చుకొంటి నవి • నీతుఁడనై యిటుఁబాప హేతువున్. 25

ఉ. కాదని యిప్డు మీఱుటది • కర్జమె దోసముగాదె యెక్కడన్
బోదు నెటుల్ పొనర్తు నెటుఁ • బోయిన ధర్మవిరుద్ధమార్గ మిం
దేది హితేతరంబు హిత • మెయ్యదియంచు విచారసాగరం
బీదుచుఁ గొన్నినాళ్ళిటుల • నే కడపెన్ గడు భీతచిత్తుఁడై. 26

గీ. అంతఁ బరమేశ్వరేచ్ఛచే • నతఁడు దార
హితము నే చేయఁదలఁచి భూ • యిష్ఠతపము
నజునిఁగోరి యొనర్ప న • య్యలఘుఁ డెదుర
నిలిచి నీ యీప్సితంబేద్ది • తెలుపుమనిన. 27

శా. ఆవజ్రాంగుఁడు పద్మజున్‌గని మహా • హర్షంబునన్ మ్రొక్కి నా
నా వేదోక్తుల సన్నుతుల్ సలిపి వా • జ్ఞాథా! మదీయాంగనా
భావారూఢునిఁ బుత్రునిమ్ము త్రిజగ • త్ప్రఖ్యాతవిక్రాంతుఁ దే
జోవిద్యోతితదిగ్వితాను సుతప • స్తోమాభిరామాత్మకున్. 28

గీ. ఇట్లుగోరిన విని పర • మేష్ఠియట్టు,లగునుగాకని పలికి ని • జాత్మమందుఁ
దలఁకుఁగొని శివు నెంతయుఁ • దలఁచికొలిచి, చనియె వేగంబుగానిజ • సదనమునకు.

—* తారకాసురుఁడు పుట్టుట *—

ఉత్సాహవృత్తము. అంతఁ దా వరాంగి గర్భ • మంది సంతసమున భా
స్వంతమైన తేజమొంది • చాలకాలమేగ రా
త్ర్యంతమందు నర్కుఁబోలె • నతిశుభంపువేళన
క్కాంతగనెఁ ద్రిలోకశూరుఁ•గాఁగుమారు నుజ్జ్వలున్. 30

వ. అయ్యవసరంబున.

సీ. వసుమతి వణఁకెఁ బ•ర్వతవనంబుల తోడ, దిశలందు జ్వాలలెం • తేనిఁదనరె
తోయదప్రకరంబు • పూయవర్షమునించె, నుప్పెనల్ చెలరేఁగె•నుదధులందు
సుడిగాడ్పు రేఁగియె•క్కుడురజంబులఁ గుప్పెఁ గొప్పమానులు పెల్లు•గూలెఁ బుడమి
పరివేషములు ప్రభా•కరచంద్రములఁజుట్టె, నిర్ఘాతపాతముల్ • నెగడెమిగుల

గీ. శునకముల్ దలలెత్తి రో • దనము చేసె
గుడ్లగూబలు నక్కలు • గూసెఁ బసులు
కారణం బించుకేని లే • కయె రయమున
వదలె మూత్రపురీషముల్ • బెదరి బెదరి. 31

క. ఇటుల మహోత్పాతము లు, త్కటముగ నపుడుప్పతిల్ల • గని మూఢజనుల్
పటుతరవిప్లవమేదో, ఘటిల్లెనని మనసులందుఁ•గాంచిరి కలఁతన్. 32

గీ. అపుడు కశ్యపసహితుఁడై • యబ్జభవుఁడు
వచ్చి తారకుఁ డనుచు నా • హ్వాయమొనర్చె
బాలునకు; బాలుఁడట మీఁద • వరుసతోడఁ
గొండవలె దృఢకాయుఁడై • గొప్పఁజెందె. 33

వ. అంతఁ గొంతకాలంబు చనినంత.

గీ. తారకాసురుఁ డపుడు శా•త్రవజయంబుఁ
బడయఁ దపసొనరింపఁగాఁ • గడఁగి తల్లి
సెలవుఁగొని మధువనభూమిఁ•జేరి భూరి
తపముఁ జేయఁగఁదొడఁగె ధా•తను గుఱించి. 34

—* తారకాసురతపోవర్ణనము *—

సీ. ఒకయంఘ్రి నిలిచి బా•హువులఁబైకెత్తి ది, వేంద్రుఁగన్గొనుచు నూ•ఱేండ్లుగడపి
పూనిపాదాంగుష్ఠ•మున నే నిలిచి యట్లె, యినునిఁగన్గొనుచు నూ•ఱేండ్లుగడపి

ఒకచేతనే నేల•నొంది తాఁ దలక్రిందు, లెగసి దర్పమున నూ•ఱేండ్లుగడపి
ద్రుమశాఖఁ బాదద్వ•యమున నాలంబన, మొనఁగఁ గావించి నూ•ఱేండ్లుగడపి

గీ. ఇల ననలమధ్యమందు నూ•ఱేండ్లుగడపి
మెలమి జలమధ్యమందు నూ•ఱేండ్లుగడపి
యనువుగా దృఢచిత్తుఁడై • యనిలభక్ష
ణంబు సేయుచు నతఁడు త•పంబు సలిపె. 35

ఉ. ఉగ్రతపంబు నిట్లు నియ•మోద్ధతిఁ జేయఁగ నప్డు వాని శీ
ర్షాగ్రమునుండి యగ్నులు ర•యంబున వెల్వడి చుట్టి మేదురో
దగ్రతరార్చులన్ భువన•దాహము చేయఁగ డంగఁగా నిలిం
పాగ్రణులెల్లఁ జేరిరి భ•యాతురులై పరమేష్ఠిలోకమున్. 36

చ. చని విధిఁగాంచి మ్రొక్కి కడు • సంస్తుతులన్ బొనరించి దైత్యవ
ర్యుని ఘనతాపసవ్రతమ•హోన్నతిఁ దెల్పి తదీయ తాపవే
దన భువనంబు లన్నియును • దగ్ధము కాఁగలవంచుఁ జెప్పి గొ
బ్బునఁ గరుణించి పోవుమని • ప్రోవుగ బల్కిరి యుల్కనన్ సురల్. 37

గీ. అనిన విని పద్మసంభవుం • డాదరమున
దైవతారి యుదంతమం•తయును మంత
నమునఁ జింతించి వేలుపు•గములఁ బంచి
యసుర యున్నెడ కరుదెంచి • యనియె నిట్లు. 38

—* బ్రహ్మదేవుఁడు తారకాసురునకు వరంబు లిచ్చుట *—

ఉ. తారక! నీతపోవ్రత ము•దారతరం బది మెచ్చి నీకిటుల్
గోరిక లీయ వచ్చితిని • కోరఁగ రానివటంచు లేవు నీ
వారసి తెల్పు మీప్సితము • లన్ని యొసంగెద నన్న ధాతతో
భూరిముదంబునన్ దనుజ • పుంగవుఁ డప్పుడు మ్రొక్కి యిట్లనెన్. 39

తరల. సకలలోకవిధాత! నీవు ప్ర•సన్నభావముఁ జెంద వే
ఱొకటి దక్కవయుందునే వర • మొంద నేఁ దగియున్నచో
సకలనిర్జరరాజిఁ గెల్వఁగ • శక్తినిమ్ము పురారి క
ర్భకుఁడు గల్గినఁ జంపుఁగాక దు•రంబునం దతఁ డేఁచినన్. 40

వ. అనుగ్రహించి నాకీ రెండు వరంబు లీయుమని యడిగినఁ బితామహుండు తథా స్తని యొసంగి నిజధామంబున కరిగె – తారకుండును నిజపట్టణంబగు శోణిత పురంబుఁ బ్రవేశించి దైత్యగురుండగు భార్గవుని యనుమతితో సుముహూ ర్తంబునందుఁ ద్రిలోకరాజ్య పట్టాభిషేకంబుఁ జెందె. 41

—* తారక దిగ్విజయము *—

శా. అంతన్ దానవభర్త సర్వవిజయం • బాసించి నాకంబు వి
క్రాంతిన్ జేరి పురందరున్ గడిఁది సం • గ్రామంబునన్ గెల్చి దు
ర్దాంతస్ఫూర్తి సమస్తనిర్జరుల శౌ • ర్యం బూడ్చి నిర్జించి ని
శ్చింతన్ వారలచే నుపాయనములన్ • జెందెన్ మహోత్సాహియై. 42

సీ. ఐరావతంబిచ్చె • హరిహయుం డడలున, నవనిధు లొసఁగెఁ గి • న్నరులతేఁడు
వరుణుండు దివ్యాశ్వ • వర్గంబు లిచ్చెను, నుచ్చైశ్రవంబుఁ బ్రొ • ద్దిచ్చెఁదలఁకి
కామధేనువు నార్ఘ • గణము సమర్పించె,దొగలవిందమృతమి • మ్ముగ నొసంగె
వసుమతియొసఁగె సు • వర్ణసస్యంబుల, రత్నంబులిచ్చె సం • ద్రములరాజు

గీ. ఇప్పగిది నెల్ల రలుకున • నిచ్చునట్టి, వస్తువాహనములఁగొని • వైభవమున
సకలలోకములేలెఁ గౌ • శలముమెఱయఁ, దారకుండు సురశ్రీ వి • దారకుండు.

మ. ఒకనాఁ డచ్యుతుఁ గెల్వఁగాఁదలఁచి పే • రుత్సాహ మొప్పంగ సై
నికవర్గంబులతో వడిన్జని ఘనా • నీకంబునన్ దీవ్రసా
యకజాలంబులఁ గేశవున్బొదవఁ బ • ద్మాక్షుండు రుష్టాత్ముఁడై
ప్రకటోదగ్రకఠోరధారమగు చ • క్రం బేసి యార్చెన్ గడున్.

క. చక్రం బల్లేసిన ని, ర్వక్రంబుగ నేగి దాన • వప్రభునఱుతన్
విక్రమముదక్కి సుమహా, రక్రియఁ జెలువొందె దైత్య • రాజి యలరఁగాన్.

గీ. అంత శ్రీకాంతుఁ డక్కజ • మంది వైరి
జయము మదినెంచి తత్కాల • సముచితముగఁ
దారకునకు విధేయుఁడై • తగులమెసఁగఁ
బలికి నిజపురి కనిపెను • పాయమునను. 46

—* దేవతాపీడనము *—

గీ. తారకాసురుఁ డపుడు శా • త్రవజయంబుఁ
బూర్తిగా నొంది వేల్పుల • నార్తిపెట్టి

యెల్ల జగములఁ దనయాజ్ఞ • చెల్లునట్లు
చేసి భోగంబులను బెల్లు • చెందుచుండె. 47

వ. అంత దేవతలందఱు పరాజితులై తారకాసురుని దాస్యంబుఁజెంది యెల్ల వేళలవ్వానిఁ గొలుచుచుండిరి. 48

సీ. మారుతుం డిల్లిల్లు • మార్జనం బొనరించుఁ, గలయంపిఁజల్లును • గాండభర్త
వై శ్వానరుండు మేల్ • వంటకం బొనరించు, రక్షకభటుఁడై పరంగు జముఁడు
ఆశ్వినేయులుగొల్తు • రమరిక వెజ్జులై, బొక్కసంబులఁబెంచు • జక్కులదొర
తుంబురుం డొనరించుఁ • దోరంపుగానంబు, నాట్య మచ్చరలు పొనర్తురరసి

గీ. అనుదినం బినుఁడర్వమా • నట్టులెండ, గాయురేతేఁడు నట్టులే • కర్జమెఱిఁగి
వెన్నెలలునించునింద్రుండు • విధముఁదెలిసి, వానఁగురిపించుదై తేయ • వరునకదిరి

—* దేవతలు బ్రహ్మదేవునకు దమయార్తిఁ జెప్పికొనుట *—

సుగంధి. చాల కాలమిట్లుఁ సేవ • సల్పి వేల్పులెల్లరున్
జాలినొంది డీలుఁజెంది • సత్యలోకమేగి యం
దోలగంబునందుఁ గాంచ • నోదరుఁ బ్రపన్నులై
చాలభక్తిఁజేరి మ్రొక్కి • సంస్తుతించి రెంతయున్. 50

చ. నలినజుఁడప్డు వారల మనస్స్థితి నారసి గారవంపు పెం
పలరఁగ నిట్లుఁబల్కె హృదయంబుల నవ్వగఁజెందియున్న య
ట్టుల మదిఁదోఁచెఁ దాఁచక యిటుల్ చెపుఁడయ్య నిలింపులార! మీ
యలుకఁ దొలంగఁజేయు వితమారసెదఁ జుఁడి యెల్లభంగులన్. 51

గీ. అనిన దేవతలనిరి మహాత్మ! నీకు, గోచరంబెట్లుగాదొకో • గురుతరవ్య
థావిపన్నులమగు మాయుదంతమంత, యకట! తారకహేతుకంబై యలంప.

ఉ. తారకుఁడట్లు నీకడ నుదారవరంబులఁ జెంది వీరల
క్ష్మీరమణీయవైభవవిశేషవిజృంభితదివ్యశక్తి బృం
దారకబృందమున్ గెలిచి • నాకము మున్నగుచోట్లనెల్ల ది
వ్యారుల ధీరులన్ నిలిపి • యార్తులఁజేయుచునుండె మమ్మిటుల్. 53

ఉ. ఏమనిచెప్పవారమిఁక • నేవములేకలవాఁడు సేయు న
వ్వ్యామములు పద్మసంభవ! సుపర్వులమెల్లర మెగ్గమాలి మా

దీమసమెల్లఁ గోలుపడి • దేబెలమై కడు తుచ్ఛపుం బనుల్
మే మొనరింపుచుంటిమి య•మిత్రుని కుల్కుచు రాతిరింబవల్. 54

చ. కటకట యెట్టులోర్తుమొడి•కమ్మిన సేవ లొనర్చుచున్న న
క్కుటిలుఁ డిఁకెద్దియేని యొక • కూడనికార్యము సెప్పి గొప్ప సి
ల్గట నొడఁగూర్చ నెందయిన • నందకపోవుదమన్న గుండెలే
దెటులనొనర్తు మెందుఁజరి•యింతుము చెప్పుము లోకనాయకా ! 55

ఉ. ముప్పదిమూడుకోట్ల సుర•పుంగవు లర్వదికోటు లచ్చరల్
గొప్పమునీశ్వరుల్ నరులు • ఘోరఫణాధరశేఖరుల్ నెఱిం
దప్పక తారకాసురుని • దాస్యముసేయుచు భీతచిత్తులై
యెప్పటికప్పుడే గడుప • నెంతురు కాలము కంజసంభవా! 56

ఉ. లేవు ధరిత్రి జన్నములు • లేవు వ్రతంబులునున్ దపంబులున్
లేవు నవగ్రహార్చనలు • లేవు యథోచిత దానధర్మముల్
లేవు సుఖప్రసంగములు • లేవు శుభక్రియ లెందునేనియున్
లేవిటుఁ గావలుండగు ని•లింపవిరోధి కతమ్మునన్ విభూ! 57

ఉ. ఇందఱ మిట్లు సర్వభువ•నేశ్వర! తారకపావకార్చులన్
డింది కడున్ బొకారుచును • నీదరిఁజేరితి మిప్పు డీ వుపే
క్షిం దలపెట్టిచంపెదవొ • క్రిన్నన జాలిఁదలంచి మన్నెదో
వందనముల్ ప్రభూ! సురల•వైళము గట్టులఁజేర్పు మెట్టులేఁ. 58

గీ. సకలరాక్షసలోక శి•క్షాచణంబు, నిఖిల సుర ముని సజ్జన • నికరరక్ష
కంబునై యొప్పువిష్ణుచ•క్రంబు తార, కాసురునికంఠమునఁ బుష్ప•హారమయ్యె.

క. ఆ పాపాత్ముని మంత్రిలు, పాపతములు క్రౌంచముఖులు • పటుబాహుబలా
టోపమునఁ గూర్చునాపద, లోపఁగ వశమౌనె కాంచ•నోదర! మాకున్. 60

క. మించిన దయామతిన్ బో, షించిన నీవే దురంత • చింతాజలధిన్
ముంచిన నీవే దిక్కని, కొంచక వచ్చితిమి నెనరుఁ•గూర్పుము తండ్రీ! 61

గీ. సన్నిపాతమహావ్యాధి • సంప్రకోప
మందు మందులు వమ్మగు • మాడ్కి నస్మ
దీయయత్నంబులెల్ల దై•తేయవిభుని
యందు వితలయ్యె నకట! యే•పందు మనఘ! 62

ఉ. కన్నుల బాష్పముల్ దొరఁగఁ • గా నమరోత్తములెల్ల నిట్టులా
పన్నతఁ బొక్కుచుండ దమ వి • పన్నతఁ దెల్ప ననల్పదుఃఖసం
పన్నమనంబుతో నజుఁడు • వారల గోడపుడాలకించి యా
పన్నతకంధరుండయి వి • చారముచూపి యొకింత సేపటుల్. 63

గీ. వేల్పులనుజూచి మీరిట్లు • వెఱవఁదగునె, కాలమొకరీతిగానుండఁ • గలదె యెందుఁ
గడఁగిచీఁకటి గొన్నాళ్ళు • గానుపింప, వెన్నెలవెలుంగు వెనువెంట • వేగిరముగ.

ఉ. నేన యొసంగినాఁడ రజ • నీచరనాథునకవ్వరంబు న
ద్దానవుఁడేచి మీకిటులఁ • దాపముసేయుటఁ జూడఁగాఁ గడున్
మానసమెంతొ నొచ్చె యిది • మంచిదె? సాధులఘోష పాటిగా
వానికిఁ జేటుదెచ్చు నిఁక • వందురుఁ జెందకుఁడిం దకల్మషుల్! 65

ఉ. వానితపంబు లోకముల • వారణరీతి దహించుచుండఁగా
నేనటులీయకొంటిఁ బర • మేశ్వరుఁ డాత్మజుఁ గాంచెనేని య
ద్దానవు నుగ్రయుద్ధమునఁ • దాఁకి వధించు నతండు గాక య
వ్వాని జయింపలేరొరులు • వారిజలోచనుఁడేని శర్వుఁడేన్. 66

—* బ్రహ్మదేవుఁడు కుమారజన్మార్థమై యుపాయంబు జెప్పుట *—

గీ. మున్ను దక్షాధ్వరంబున • మూర్తిఁబాసి, నట్టిజగదంబ దా నిపు • డద్రిరాజ
దారగర్భంబునన్బుట్టి • తనరె శివుఁడు, తపముసేయఁగ హిమగిరీం • ద్రమునుజేరె

చ. శివునకు సేవఁజేయుటకు • శీతగిరీశ్వరుఁ డాత్మపుత్రియా
శివను విధించె నాపెయును • సేవయొనర్చుచునుండె నిత్యమా
భవునకుఁ బర్వతాత్మజను • బన్నుగఁగూర్చినచోఁ గుమారుఁడు
ద్భవమగు దాన మీవెతలు • వాయు సుఖంబొనఁగూడు రూఢిగన్. 68

ఆ. ఇదియె చక్కనైన • హితమార్గ మొండిఁక, లేదు వేఱు తెరువు • లేఖులార!
కడఁగిమీరలట్టి • కార్యంబుఁగూర్పఁగాఁ, బూని రేనిమీకుఁ • బొసఁగుశుభము. 69

గీ. తారకున కేను మేలట్లు • దనరఁ జేసి, యిపుడు నేఁగీడుసలుపుట • హితముగాదు
విసపుమ్రాఁకైన నున్ బెంచి • విఱుగఁగొట్టఁ, దగదు మూర్ఖునకేనియు • దారులార!

ఉ. ఇంకను నేను దారకున • కెంతయు మంచి తెఱంగుఁ జెప్పి యా
వంకరలెల్లమాని త్రిది • వంబు సుపర్వులకిచ్చి భూమిపై

హంకృతి లేకయుండుమని • యారసి బుద్ధులుసెప్పివచ్చెదన్
బొంకము మీఱి మీఱిఁకను • బోయి యొనర్పఁడు తత్ప్రియత్నమున్. 71

చ. అని యిటు వేల్పులన్‌బనిచి • యాతఁడు తారకుపాలికేగి మ
న్ననలను వానిచేఁ బడసి • నాకము లేఖులకిచ్చి సంతసం
బొనరఁగ శోణితాఖ్యపురి • నుండి జగంబులనేలు మట్టులే
వనయము నీకు శ్రేయమగు • నాయమరోత్కరమొందు నూఱటన్. 72

క. స్వారాజ్యంబేలుట నీ, కోరిన యదిగాదు నీవు • గోరిన వరమున్
మీఱక యిచ్చితి జబ్బన, జాఱఁగ నీకిఁ దనివిఁగొను మ • సురవర! దీనన్.

గీ. ఇట్లాడంబడఁజెప్పి తా • నేగె నజుఁడు, స్వర్గమా యసురేంద్రుఁ • డప్పటికి విడిచి
శోణితపురంబుఁ జేరి య • చ్చోటనుండి, సర్వలోకంబు లేలె ని • ష్కంటకముగ.

—* ఇంద్రుఁడు మన్మథుని రప్పించుట *—

మ. సుర లొక్కించుకఁ దెప్పరిల్లి సురరా • జున్ జేరఁగాఁబోయి యా
దరమొప్పన్ బరమేష్ఠిసెప్పిన యుదం • తంబంతయున్ జెప్పి ముం
దటి కార్యంబునకై త్వరన్ సలుప సు • త్రాముండు వాచస్పతి
త్వరితాదేశమునన్ దలంచె మదిఁ గం • దర్పున్ గడున్ బ్రీతితోన్. 75

చ. తలఁచినతోడఁ బచ్చవిలుదంట • గరంబు ముదంబుతో మధుం
బిలిచి రథంబు నాయితముఁ • బెట్టఁగఁబంచి రతీసహాయుఁడై
చిలుకలు గోరువంకలును • సింహానదంబులొనర్ప వైభవం
బలరఁగఁ దేరునెక్కి త్రిద • శాలయభూమికి వచ్చె హెచ్చుగన్. 76

క. ధార్మికనిలయంబైన సు, ధర్మం దగఁజేరి దేవ • తలతోఁ ద్రిజగ
చ్ఛర్మంబు నరయు నింద్రుని, నిర్మలమతిఁ జేరి మ్రొక్కి • నిలిచి యిటులనెం.

గీ. ఏల నన్‌దలఁచితివి మ • హేంద్ర! యేమి, పనిపొనంగెను నాతోడఁ • బలుకు నీదు
సెలవుశిరమునఁదాల్చి నేఁ • జేయువాఁడ, నీదుకార్యంబుఁదడయక • నిక్కముగను

—* ఇంద్రుఁడు మన్మథునకు దేవకార్యంబుఁ దెలుపుట *—

మ. అనఁ గందర్పునివాక్యమున్ విని మహా • హ్లాదం బెదన్‌జెంది య
ఘునుఁ బ్రీతిన్‌గని నిర్జరేంద్రుఁడనియెం • గ్రాహధ్వజా! మేలుమే

లనిశం బాప్తులకార్య మీవు నిజకా•ర్యంబట్లు భావింతు వెం
దును నీయట్టి సఖుండుగల్గునె? దిశా•స్తోమంబు గాలించినన్. 79

గీ. పుష్పసాయక! నీవు దం•భోళియును మ, దీయ జయసాధకంబు లెం•తేనియళని
కుంఠితంబగు నపుడప్డు•కొదవలేక, నీ వమోఘతేజస్వివై •నెగడెదవుడు. 80

ఉ. అక్కటతనర్ రమాసుత! మ•దాత్మసఖుండవు నీవు మాకిటుల్
వెక్కసమైన దుఃఖ మది•వేఁచుచున్నది నీసహా•యమున్
గ్రక్కునఁజెంది యిక్కడిఁది•కాఱియఁబాయవలెన్ గడంగి నీ
వెక్కువ మక్కువర్ గొని సు•హృద్వ్యసనంబు హరింపఁగావలెన్. 81

శా. నీకన్నన్ బరుఁడొక్కఁడిప్పనిని దా •నిర్వాహమున్ జేయఁగా
లేకుంటర్ భవదీయ విక్రమముఁ జె•ల్మిన్ గోరి రావించితిన్
మా కీ యాపదయందు నేడుగడవై •మన్నంగ నీభారమో
శ్రీకాంతానన! పద్మభాస్కర! మహా •శృంగారవీరాగ్రణీ! 82

శా. ఆపత్కాలమునందు నెచ్చెలిని ఘో•రాజిన్ భటశ్రేష్ఠు రో
గాపన్నుండగునప్డు పెండ్లమును న•త్యంతోరు దుర్భిక్షమం
దో పేర్గొన్న వదాన్యశేఖరుని స•త్యోక్తిన్ మహాసంకటా
టోపంబందుఁ బరీక్షసేయఁదగు న•ట్టుల్ దల్తు రార్యోత్తముల్. 83

గీ. ఇప్పు డనివార్యమై మమ్ము •నేఁచుచున్న
యీ మహాపదయందుఁ బ•రీక్ష నీకు
గాఁగలదు కాఁగలదు చెలి•కాఁడ! జయము
సందియములేదు సౌందర్య •శౌర్యధుర్య! 84

గీ. అనిన నింద్రుని వచనంబు•లాలకించి, పంచబాణుఁడు ప్రేమాను•బంధపూర్వ
కముగ మొగమున లేనగ•వమరనిట్టు, లనియె నత్తఱిఁ బృథ్వీధ•రారితోడ. 85

ఉ. ఏల యిటుల్ వచించెద వ•హీనపరాక్రమ! దీనికుత్తరం
బేల? యొనర్చుకార్య మది•యే దెలుపున్ విశదంబుగాఁగ డ
చ్చీలనుగొట్టి కార్యమునఁ •జేవయొకింతయుఁ జూపకున్న న
ప్పాలసుమెచ్చునే? జగము •పల్మఱు మాటలఁ గేల నీకడన్. 86

క. ఐన నొకించుక విను నా, చేనగు కార్యంబు నీకుఁ •జెప్పెదఁ బురుహూ
తా! నీపదమాక్రమణముఁ, బూన నెవం డుగ్రతపముఁ•బూ నెనొ వానిన్. 87

క. క్షణమాత్రంబున మహిలే, క్షణ శృంఖలఁ గట్టివేసి గాసి యొనర్తున్
రణరంగ రిపువిదారణ, చణమగు కులిశంబదేల స్వల్పంబునకై. 88

చ. సురగరుడోరగప్రథితశూరుల నేనియు సిద్ధసాధ్యకి
న్నరనరయక్షరాక్షసకనద్ఘనశౌర్యులనేని శారదే
శ్వరకమలేశ్వరేశ్వరుల సైతము నాకవిలాసినీమదో
ద్ధురకుచశైలదుర్గముల దూఱఁగఁజేసెద వాసిఁగాంచెదన్. 89

క. సామాన్యుల లెక్కింపఁగ నేమి ఘన మిఁకన్ జగత్త్ర యీనాయక! యు
ద్దామమతినాకుఁ జెప్పుము, నీమనమం దెవ్వఁ డడలు నెక్కొనఁజేసెన్ 90

వ. అనిన సూనశరునకు సునాసీరుం డిట్లనియె.

చ. సరవిగఁ జెప్పెదన్ గుసుమ సాయక! విన్మిఁకఁ దారకాసురుం
డురుతప మొంది బ్రహ్మవర మొందె నిలింపులకెం దజేయుఁడై
గిరిశకుమారుతోడ ననిఁ గీడ్పడునట్లుగ; వానితోడనా
హరియును నేనునున్ దివిజు లందఱు మోడితి మేమి సెప్పుదున్ 91

ఆ.వె. ఇట్లుగెలిచి మమ్ము నేవంపుపనులందుఁ, బాదుకొల్పి యట్టి పనులు గొనుచు
నస్మదీయ వైభ వాతిశయంబెల్లఁ, గొల్లగొట్టి మిగుల నుల్లసిల్లె 92

ఉ. అంతియెకాదు నిర్జరుల కాతఁ డనేకవిధంబులన్ గడున్
వంతలఁ గూర్చుచుండు గరువంబున వాఁడొనరించు చెట్టలిం
తింతలటంచు నాత్మ గణియింపఁ దరంబె రతీశ! యిట్టి మా
చింతలనెల్లఁ బాపఁగల చేవగలట్టి వలంతివీవెకా! 93

ఉ. శంకరుఁ డిప్డు హైమగిరి సానువునందు నుదారమౌ తపం
బంకిలిలేక చేసెడు హిమాచలకన్యక శర్వుసేవకై
శాంకముమీఱ సన్నిధికిఁ బోయి యుపాసనచేయు నిచ్చలా
టంకములేక నీవిఁక నటన్ జని వారలఁగూర్పు నేర్పునన్. 94

క. శక్తి శివుల కట్టుల సం,యుక్తిన్ బొసఁగించితేని యురువిక్రమ సు
వ్యక్తబలుండు కుమారుఁడు, శక్తిధరుం డుద్భవిల్లి చంపు నసురునిన్. 95

ఉ. కావున నెల్లదివ్యులకుఁ గంటకుఁడై చరియించు తారకున్
జేవయడంచి చంపుటకుఁ జిత్తమునందుఁ దలంచి చెల్మినై

నీ విపు డాడినట్టి నుడినే స్మరియించి యొనర్పు మిప్పనిన్
నీ విశదోరుకీర్తు లవనిన్ జెలువొందఁగ నెల్లకాలమున్. 96

చ. అనిన లతాంతచాపుఁడు భయంపడి సంతయుఁదోఁచ కాత్మలో
వనరుచు నిట్లువల్కె సురవల్లభ! యాతకహంతయేడ ? యీ
వనరుహబాణుఁడేడ? యనివార్యతపం బదియేడ? యందు మో
హనకలయేడ ? సర్వము మహావిపరీతవిధాన మారయన్. 97

క. మాటలవెంబడిఁ బల్కితి, నీటున నిటలాక్షునేని నేఁగెల్చెదనం
చోటున్ బాటుం గాంచక, చేటున్ గొని తెచ్చుకొంటి సిద్ధం బరయన్. 98

ఉ. వాడిన రాలిపోవు సుమవర్గము కాండచయంబు పుష్పనా
నేడకొపాఱు పుల్గు లొకయేనవు వారునముల్ స్వరూపమే
జాడనులేని తెమ్మెరలు చచ్చువజీరులు దోడుకుందురే
ఱేఁడబలల్ బలంబులు సరే యిఁక రుద్రునితోడఁ బోరుటల్. 99

గీ. కాన నాపయిఁ గరుణించి మాని యీ మ
హోద్యమము నిప్డు వేఱొక్క యూహనెంచ
గాఁదగును మీకు దేవేంద్ర! కష్టమిద్ది
కొండనెత్తి తలన్దాల్చుకొనఁ దరంబె ? 100

క. అనిపల్కిన మరునకుఁ దా, ననిమిషనాథుండు మిత్రమా! యిట్లనఁగా
ననువే? శివునకు వెఱవఁగ, ననుచితమేమున్న దిందు నరయుము మదిలోన్.

ఆ. పెక్కుకల్లలాడి యొక్కయిల్లును నిల్పఁ, జెల్లునంద్రు జనులు చెల్మికాఁడ!
పర్వతేంద్రసుతను పశుపతికిన్ గూర్ప, మంచిపనియె గాన కించపడకు.

క. పదునాల్గు భువనములకీ, యదను మహావ్యసనజనకమై యున్నది దు
ర్మదుఁడగు నసురకతమ్మునఁ, బదపడి నీవలన మేలుఁబడయఁగవలయున్ 103

గీ. వినుము పల్వురు గడగండ్ల వేఁగుచున్న
యపుడు దా సాయమొనరింప నర్హుఁడయ్యు
నట్లొనర్పక యుండిన నఘముఁజెందు
సాయ మొనరించినన్ జెందు సంపదలను. 104

క. చేసెదనని వాగ్దానముఁ, జేసితి తొలుదొల్త నిపుడు సేయకయున్నన్
వాసి చెలంగునె? నీకున్, దోసము గాదొక్కొ వాకుఁ ద్రోయఁగనాడన్ 105

క. నిన్నొక్కనిఁ బంపఁగ మే, ము న్నెఱిగఁ దలంతుమే య • మోఘవచన! నీ
వెన్నంటి వచ్చెదము నీ, కున్నత జయ మొదవునట్టు•లొప్పఁబలుకుచున్ 106

గీ. అనిన విని తాను మున్నాడి • నట్టినుడినిఁ
దలఁచి దైవేచ్ఛతో నిజా•త్మమును దిటము
చేసి యింద్రునితో నట్లె • సేయువాఁడ
నని సెలవుఁజెంది హిమగిరి • కరిగె మరుఁడు 107

—* మన్మథుఁడు రతివసంతులతో హిమాద్రి కరుగుట *—

వ. అంత

ఉ. ఎచ్చట మిన్నువాఁక దిగి • యేపుమెయిన్ బ్రవహించు మించుగా
నెచ్చట బిల్వవృక్షముల•యింపగు గుంపులు సొంపుమీఱుఁ దా
వచ్చటఁజేసి ఘోరతప • మందు విరాజిలు శర్వుఁ జేరఁగా
వచ్చె రతిన్ వసంతుఁ బరి • వారమునుం గొని మారుఁడత్తఱిన్ 108

—* వసంతోదయ వర్ణనము *—

ఉ. అంత వసంతసంగతవ•నాంతరభూమి నితాంతసౌరభ
భ్రాంతమిళిందబృందసుమ•రాజవిరాజితమై దిగంతవి
క్రాంతతరస్ఫురన్నదవి•కర్షితఘర్షితమానిమానసో
దంతశకుంతపూర్ణమయి • తద్దయు భాసిలె దృష్టికాంతమై. 109

ఉ. కన్నులపండువై మదికి • గాటపు హర్షము నిచ్చు చందురుం
డెన్నికమీఱఁ గాయు కడు • నింపగు వెన్నెలపేరిదూతి య
త్యున్నతిఁ గొమ్మలన్ మగల • నొక్కటఁ దార్చుచు నొప్పమీఱెఁ దా
నన్నువగాడ్పు వారల ప్ర•యాసలఁ బాఁపుచు నుండె నెంతయున్. 110

గీ. అట్టితఱి వనవాటిక•యందు మ్రోళ్ళు, గూడఁజిగిరించిపూచి తే•కువయొసంగఁ
జేతనములకె కాక య•చేతనముల, రక్తిముంచెడు మన్మథ•శక్తిఁదెలిపె. 111

ఉ. ఇవ్విధి నెల్లజంతువుల•కెంతయు సంతసమున్ బొనర్చుచున్
బువ్విలుకానిచేఁతలకుఁ • బూన్కి యొసంగుచునున్న యామనిన్
జివ్వనఁజూచి యీశ్వరుఁడు • చిత్రము! కాలముగానికాలమం
దివ్విధ మెట్టులయ్యె నని • హెచ్చుగ నచ్చెరు వొందె నాత్మలోన్. 112

చ. మనసున సుంతయున్ వికృతి • మల్లడినొందక ధీరచిత్తుఁడై
మునుపటియట్లు గాఢతప•మున్ బొనరింపుచు నున్న యీశ్వరున్
గని మదనుండు సారసహ•కారశరంబును వింటఁగూర్చి ప్ర
క్కన నిలుచుండెఁ దోడగుచుఁ • గాంతయు నెంతయు నింపుఁగూర్పఁగన్.

శా. శృంగారంబును హావభావములతో • నెంతే రహిన్ మన్మథా
జ్ఞం గాటంబగుపూన్కిఁ దద్విపినదే•శం బింపుమైఁ జేరఁ దా
నం గంధర్వులు రేఁచి కామినుల డెం•దంబారఁ గందర్పకే
ళిం గాఢానుపమోపభోగముల నో•లిన్ దేలి రత్యున్నతిన్. 114

గీ. రతివసంతులతో వల•రాజు తనదు,బలఁగముల నెల్లఁదోడ్కొని•బాణహస్తుఁ
డై విజృంభింపఁగా నెవ్వఁ•డతనుతాప,మునకుఁ బాల్పడకుండుని•ప్పుడమియందు.

మ. తన విక్రాంతి యిటుల్ దనర్చినను రం•ధ్రం బించుకేన్ భూతనా
థునియం దేర్పడకున్నఁ జూచి కుసుమా•స్త్రుం డాత్మలోనన్ భయం
బును జెందెన్ దరమే లలాటతట వి•స్ఫూర్జద్బృహద్భానులో
చను దీవ్యత్సుతపోగభీరు హరు నొం•చంగోరి యుంకించఁగన్. 116

—* పార్వతి పరిచర్యకై శివునియొద్దకు వచ్చుట *—

ఉ. అంత నగాధిరాజసుత • యాత్మసఖిద్వయిలోడ నీశ్వరా
భ్యంతికభూమిఁ జేరి శివు • నర్చనసేయఁగ వేఁచియుండెఁ గా
లాంతకుఁ డాక్షణంబుననె • ధ్యానముమానె లతాంతనాయకుం
డంతటిరంధ్ర మారసి ప్ర•హర్షణబాణము నొంది పొందికన్. 117

సీ. తనదు యత్నంబునకు దృఢా • ధారమైన
కాళికా గహనంబును • గాంచిమించి
యించువిలు లాఁగి మది సంత • సించునటులఁ
బురహరుని మీఁద వేసెను • బుష్ప శరము. 118

—* మన్మథాస్త్ర చోదితుండగు శివుండు పార్వతిఁ జూచి వర్ణించుట *—

ఉ. పార్వతియుఁ మహేశ్వరునిఁ • బన్నుగఁ జేరి నమస్కరించి మేల్
బర్వెడు వేడ్కమైఁ గొలిచి • ప్రక్కన నిల్చి సముల్లసద్వయో
గర్వవిలాస దీప్తిఁ జను•గట్టుల నొక్కట నిక్కఁ జేయుచున్
శర్వు నెగాదిగన్ గనె మ•నంబొకయింత చలింప నీశుఁడున్ 119

క. ఈకాళిక చక్కందన, మేకోమలికేనిఁ గల్గదిది నిక్కంబౌ
నీకాంత బళిర లావ, ణ్యాకర మో హరుని మోహనాస్త్రము యరయన్ 120

ఉ. తమ్మియొ? ముద్దుమోమొ? కుముదమ్ములజంటయొ? కన్నుదోయియో?
యమ్మరువిండ్లొ? కన్బొమలొ? యభ్రములో? కుచులో కొక్కొ? పక్వబిం
బమ్మొకొ? మోవియో? తిలసుమంబొకొ? నాసికయొక్కొ? మేటిచొ
క్కమ్మగురత్నవేదికయొ? కల్కిపిఱుందొ? నభంబొ? కౌనొకో?

మ. స్వరమో? కోయిల యెల్గొ? లేనగవొకో? చాంద్రాతపంబో? రసో
ద్ధురమావీక్షణమాలయో? స్మరశరస్తోమప్రకారంబొ? సం
చరణంబో? యసకృద్ధగద్ధగలు మించన్ మించుక్రొమ్మించుసొం
పో? రహిన్ గూర్చెడునిద్ది తాపసులకేఁ బూవిల్తుచేవేటులన్

సీ. ఇక్కల్కి నెమ్మేని చక్కదనంబెన్నఁ, గారాదు పెక్కేండ్లు కష్టపడిన
ఇచ్చెల్వ గట్టిన యీవల్వలెంతయు, సింగారమొంది వాసిన్ జెలంగు
ఈభామ గైసేయ నింపగు నీపుష్ప, దామంబులొసఁగు నెంతో ముదంబు
ఈరుచిరాంగిఁ దా నే తపస్సునుజేసి, కనినాఁడొ ధన్యుఁ డీ గట్టుఱేఁడు

గీ. అందమంతయు నీ సుందరాంగి యగుచు
నవని జన్మించెఁగాఁబోలు నద్దిరయ్య!
ఇది యనన్యసమాకార యిదియె ధన్య
ఇదియె సర్వాంగసుందరి యిదియె రమణి. 123

చ. అని యిటులద్రిజాసురుచిరాంగకదివ్యమనోజ్ఞరేఖలన్
మనమునఁ బెక్కుతీరులఁ జమత్కృతిగాఁ దలపోసి యక్కజం
బునఁగను దేవదేవుఁగని భూధరరాజవరేణ్యకన్య ల
జ్జనుగొని దవ్వులన్ జని నిజస్ఫురదంగములన్ మొగుడ్చుచున్. 124

గీ. మాటిమాటికి శివునిపై మధురహాస, భాసురేక్షణ కువలయపఙ్క్తిఁ గుఱియు
కాళి శృంగారచేష్టలఁ గాంచి శివుఁడు, కామమున నిటులాత్మఁ దర్కంబొనర్చె.

చ. కలికిఁ జూచినంతనె సుఖమ్మధికమ్ముగఁ గల్గుచుండె నీ
చెలి బలితంపు కౌఁగిలియె చేకుఱెనేనియుఁ దానఁగల్గు వె
గ్గలమగు సౌఖ్యపుం బదవిఁ గాంచుట యెట్టి తపఃఫలంబొ యీ
చెలువను బెండ్లియాడఁగల చెల్వుఁడికెంతటి భాగ్యశాలియో? 126

—* శివుఁడు పశ్చాత్తాపంబునొందుట *—

చ. పలుమఱు చిత్తమం దిటుల • భావన చేసి మహీశుఁ డంతలో
పల మదిఁ ద్రిప్పి బోధనము • బాగుగఁ జెంది విరాగియైతగన్
లలితను గారవించి భవ•నంబున కేగ విధించి యాత్మఁదాఁ
గలుషతఁ జెందినందులకు • గాటముగా మదినొచ్చి క్రచ్చఱన్ 127

చ. సకలజగత్ప్రభుండనయి • సర్వ మెఱింగి యిసీ! రతీశసా
యకవికృతిన్ గిరీంద్ర తన•యన్ గని మోహము నేన చెందితిన్
సుకరమె యింక నన్యులకు • సుందరులౌ జవరాండ్రఁ గాంచి వే
ళొకతెఱఁ గొందకుండఁగ ని • జోన్నతచిత్తముఁ గావుసేయఁగన్ 128

ఉ. కూడని తెర్వునన్ జనితిఁ • గోమలిపై నటు లాసఁ జేసితిన్
గూడె నిటుల్ దపంబునకు • గొప్పగ విఘ్నము లన్యభామిసిన్
బాడిసెడన్ గువర్ణనలఁ • బాడితి నోడితి ధర్మమార్గపుం
జాడను వీడితిన్ జడుని • చందమునన్ దృటిలోన నక్కటా! 129

గీ. అనుచు సర్వాత్ముఁ డీశ్వరుఁ • డంత వికృతి
నంతఁ బోఁజిమ్మి కారణం • బరయుచుండెఁ
బ్రకృతి కవ్వల వెలిఁగెడు • పరమశివుఁడు
పడునె మోహాంబునందు వి • భ్రాంతుఁడగుచు. 130

—* శివుండు ఫాలనేత్రాగ్నిచే మన్మథుని దహించుట *—

మ. మరుఁడంతన్ శివుఁ దాపలన్ నిలిచి ప•ద్మం బిక్షు చాపంబునం
దిరవొప్పన్ దగిలించి మోహనశరం • బేసెన్ మహేశానుపై
హరుఁడెల్లన్ గలయంగఁజూచి తనపై • నాటోపమొప్పన్ శరో
త్కరమున్ గుప్పుచునున్న మాధవ్యాదయున్•గామున్ గనెన్ గర్వితున్.

పంచచామరము. కడింది నారసంబు లేపు•గాఁగ లాఁగి ధాకతో
వడిన్ వడిన్ మహేశుపైఁ బ్ర•హారమొప్పఁ గుప్పినన్
బెడంద సుంతలేక వీఁక • భీముఁడున్న నంతనే
యడల్ గొనెన్ మరుండు తేజ•మంతఁ గోలుపోవుచున్. 132

క. జగమునఁ బేరొందిన నా, నిగరపు మార్గణము లిందు • నీలగళునిపై
బిగిసెడి మోఘములయ్యెను, దగ దెంతటివారికేని • దర్పము శివుపై. 133

వ. అని యిట్లు స్వప్రయాసంబు నిరర్థకంబగుటఁ జూచి రతీకాంతుండు చింతా
క్రాంతుండై. 134

చ. తలఁకి నిలింపబృందమును • దత్క్షణమందుఁ దలంపఁగా నతం
డలఘులు వారలందఱును • నచ్చటి కప్పుడ వచ్చి యీశ్వరున్
విలయకృశానుభానుపరి • వేష్టితభీకరనేత్రుఁ జూచి భీ
తిలి లవమేనియున్ బలుక • లేకువలేక నతోత్తమాంగులై. 135

క. కదలక మెదలక వారలు, మదిలో నిటలాక్షుఁగూర్చి • మానుగ నుతులన్
బెదరుచు సల్పుచు నుండిరి, యదనెఱుఁగని కార్య మెప్పు • డలమటగాదే. 136

మ. పరితస్సర్పదనల్పపావకశిఖా • భస్మీకృతాకారు మా
రు రతీకామిని సూచి మూర్ఛిలె సుప • ర్వుల్ తీవ్రదుఃఖార్తిదు
ర్భరతన్ బిట్టుఘటించె బన్నమని యా • పన్నాత్ములై యేడ్చిరా
గిరిరాజాత్మజ వెల్లనై చెలులతో • గేహంబుఁ జేరన్ జనెన్. 137

—* రతీ విలాపము *—

ఉ. కాంతునిపాటుఁ గాంచి రతి • కాంతయుఁ బ్రాణముపోయినట్టులై
సుంతయుఁ దెల్విలేక పడి • చూపఱు లెల్లరు దల్లడిల్లఁగా
నంత నొకింత తెల్విఁ గొని • హా దనుజారికుమార! వేగ నా
చెంతకుఁ జేరరావె! యనిఁ • జేడ్పడితే? యని యేడ్చె ఘొల్లునన్. 138

సీ. అభవుని గెల్వ నీ • కలవిగాదని యంటి, హరుఁ డసామాన్యశౌ • ర్యాఢ్యుఁడంటి
పరుల కార్యములకుఁ • బాల్పడవలదంటిఁ, బరులు చంపుటకుఁదో • డ్పడుదురంటి
రుద్రునిబ్రోల నీ • రూపు రూపఱునంటి, మనుపఁగఁ జాల ర • తిమర్త్యులంటి
ఒక్కతెనై నేను • దిక్కుమాలెద నంటి, రా రక్కఱలకు నె • వ్వారలంటి

గీ. వేగిరమువలదంటి వి • వేకమొందు,మంటి తరమెంచుమంటి నా • యాడుకూయిఁ
బాటిగొనుమంటి పయనంబు • వలవదంటిఁ, బట్టుదలవిడుమంటి నా • భాగ్యమంటి.

ఉ. అక్కట లచ్చిపట్టి! నిను • నాఁటిఁ బెట్టి నిలింపు లింపుమై
యిక్కరకంఠుకంటిసెగ • కింధనమున్ బొనరించి తా మిఁకన్

జక్కఁగ నిండ్లకేగి తమ • సారసగంధులతోడ సౌఖ్యముల్
మక్కువమీఱ నొందఁగాఁ • మందమతిన్ జెడినాఁడ నీ విటుల్. 140

సీ. ప్రియు నెడఁబాసిన • ప్రేయసి కిఁక వేఱు, గతియున్న దే యీజ • గంబునందు
నినుఁబాసి ప్రాణముల్ • నిలుపఁగా నేటికి, గడఁగి యేమిఁక వేడ్కఁ • గాంతునాథ
పదుగురలో నెల్లఁ • బలుచనై పోయితి, రాణివాసంబు వా • రాశిఁ గలసె
వేల్పులమదు లెంతో • వేడ్కఁ జెందెనుగదా, పరవసంబున నేను • భంగపడితి

ఆ. దైవ మిట్లు చేసె • తలరి నా కిప్పాట, నేమిసేతు నింకఁ • నెందుఁజొత్తు
కనికరంబుఁ ద్రోసి • కాంతను బాసితే, పలుకవేల యిఁకను • బ్రాణనాథ!

వ. మహేశ్వరున్ జూచి

చ. అకట మహేశ! నీకుఁ దగు • నాలును గూర్పఁగ నా మనోవిభుం
డకుటిలబుద్ధితో సుముచ • యంబును గుప్పినయంత నీవిటుల్
వికటకృశానునేత్రపరి • వృద్ధకరాళతరార్చిఁ గాల్పఁ దా
వకహృదయంబునం దుచిత • భంగినిఁ గన్పడెఁగాఁ బశుప్రభూ! 142

ఆ. మిమ్ము నాలుమగల • మెలఁకువతోఁ గూర్ప, వేడ్కసేయ నాదు • విభుఁడు నీవు
మమ్ము నాలుమగల • మఱి వేఱుచేసితే, దయను బాసి కఠిన • తరచరిత్ర! 143

వ. వేల్పులఁ బరికించి.

మ. తగునే నిర్జరులార! నాపతిఁ గృతాం • తధ్వంసిపైఁ బంపి యి
మ్ముగఁ దచ్చండతరేక్షణానలశిఖా • పుంజమ్మునం దాహుతిన్
దగ నర్పించి వియోగసాగరమునన్ • నన్ద్రోచి మీరల్ ముదం
బున నాకంబును జేరి సౌఖ్యముల పెం • పున్ జెందఁగా దుర్మతిన్. 144

చ. అని యిటు లార్తయై రతి మ • హావ్యసనంబున బెగ్గడిల్లి నే
లను బడి పొర్లుచున్ వడిఁ ద • లన్ గరయుగ్మము వాడ మోఁదుచున్
గొనబు సెడన్ గురుల్ చెదరఁ • గూలుచు నిల్చుచు నేడ్చుచున్న న
వ్వనచరు లెల్లఁ జూచి కడు • వందురి రాత్మములందుఁ బెల్లుగన్. 145

—* దేవతలు మన్మథుని బ్రతికింపుటకై శివునిఁ బ్రార్థించుట *—

గీ. అంత నింద్రుండు మున్నగు • నమరవర్యు, లసమశరురాణిదరిఁ జేరి • యాదరమున
నూఱడించి హితోక్తుల • నొనర నిల్పి, పలికి రాత్మములందు న • భవుఁ దలంచి.

చ. వగపును డించి యూరడిలు • పారిజబాణునిరాణి ! పాయుమీ
యగడు లవంబు భస్మము నీ•జాంశుకమందు గ్రహించి యుంపు రూ
ఢిగ నిఁక నీమనోహరు వ•డిన్ బ్రతికించు శివుండు నీవు నీ
మగనినిఁ గ్రమ్మఱన్ గొనెదు • మానిని ! మాని నిరంతరవ్యథన్. 147

ఉ. అమ్మరొ! విన్ము దేహులకు • నారయ దుఃఖముగాని సౌఖ్యమే
నిమ్మహి నేవిధమ్మునను • నేరు ఘటింపఁగలేరు వారి క
ర్మమ్మునఁ గల్గుచుండు నవి • మాఱునె వేఱొకతీరుగాఁ గరం
బుమ్మలికమ్ముతో సురల • నూరక దూఱఁగనేల బేలవై 148

చ. అని యిటు పుష్పబాణునిప్రి•యన్ విహితోక్తుల నూఱడించి శ
ర్వునిఁ దగఁ దారసించి నెన•రున్ గొనునట్లు నుతించి పల్కిరా
యనిమిషులో మహేశ! శర•ణాగతవత్సల! మన్మథుండు చే
సిన పని స్వార్థమానె ? నిజ•చిత్తమునన్ దగ వారయన్వలెన్. 149

చ. ఖలుఁడగు తారకాసురుని • కట్టిఁడిచెయ్యుల కోర్వలేక లే
ఖులు పొనరింపఁజేసి రిటు • గోపము మాని మహేశ! యీసతీ
తిలకము నీరతిన్ దగు గ•తిన్ గృపఁగాంచి యనుగ్రహింపు నీ
యలుకకు నెవ్వ రడ్డము మ•హాత్మ! క్షమింపు క్షమింపుమీ మమున్. 150

మ. కినుకన్ జెంది సమస్తలోకముల నీ • గీర్వాణబృందంబుతో
డను సంహారముచేసె దేనియును దం•టా లేదు నీ వొక్కనిన్
వనవిల్కానినె చంపినాఁడ విది య•న్యాయంబు కారుణ్యనీ
రనిధీ! వేఁబ్రదికింపుమీ స్మరుసుప•ర్వస్తోమ ముప్పొంగఁగన్. 151

గీ. నీవు మారునిఁగాల్ప నీ•నెలఁత యలఁతఁ, గీడ్పడియె వేల్పులెల్లరు•చేడ్పడిరి జ
గంబులెల్లనుజెందె భ•యంబు దేవ!, కడఁగి యీరతిదుఃఖంబుఁ•గడపు మీఁకను.

చ. వలగొని దేవత ల్మిగుల • నందురుచున్ బ్రదికింపు మిప్డు పూ
వులవిలుకాని నం చిటుల • భోరునఁ బ్రార్థనసేయ శంకరుం
డలుకను బాసి వేల్పుగమి • నారతినిన్ గని జాలిమై నిటుల్
పలికె సుధారసప్రసర • బంధురభావవిభాసురోక్తులన్. 153

—* శివుఁడు మన్మథుని మఱొకప్పుడు బ్రతుకింతునని వరమిచ్చుట *—

చ. వినుఁడు నిలింపులార! పృథి • విన్ మధుకైటభవైరి ద్వాపరం
బున వసుదేవసూనుఁడయి • పుట్టుఁ దదంగనయైన రుక్మిణీ
వనజదళాక్షిగర్భమున • వారిజసాయకుఁ డాత్మజన్ముఁడై
జననము నొందు నాతనిని • శంబరుఁ డంబుధివైచుఁ జెచ్చెరన్. 154

గీ. అపుడు రతి శంబరునిపుర • మందుఁ జేరి, మెలఁగి మీనోదరంబున • మెఱయుబాలు
నెత్తికొనిపోయి పెంపఁ బెం • పెక్కి యతఁడు, శంబరునిఁ జంపియా రతి • సతినిఁ గొనును.

శా. హృద్యుండై నిరవద్యుఁడై సకలలో • కైకస్ఫురన్మూర్తియై
ప్రోద్యద్విక్రమనిర్జితప్రబలశ • త్రుండై జగన్మోహనై
శద్యస్వస్వుఁడునై సమృద్ధసకలై • శ్వర్యుండునై ధీరుఁడై
ప్రద్యుమ్నుండనుపేర భాసిలు జగ • త్ప్రఖ్యాతచారిత్రుఁడై. 156

గీ. వగతుఁ బరిమార్చి తద్ధన • ప్రకరములను, దెచ్చివచ్చినతనయు ర • తీసహాయుఁ
గని మనంబుల రుక్మిణీ • కమలనేత్రు, లలరుచుండుదు రెంతయు • ననవరతము.

గీ. అనిన విని దివ్యులెల్లరుఁ • దనివిఁ గొనక, దేవ! యిప్పుడె బ్రతికింపు • తిరుగ మారు
జాలమెంతయు నోర్వఁగాఁ • జాల మేము, ఏలు మేలుమనన్ బల్కె • నీలగళుఁడు.

చ. రతిని లతాంతసాయకుఁడు • రాతురులం దలరించునట్లనా
రత మశరీరుఁడై పుడమి • రామలఁ బూరుషులన్ గరంచి సం
గతిని ఘటించినట్లచిర • కాలములో వలరాచజోడు నే
బ్రతుకఁగఁ జేతు నైపుఁడు సు • రల్! రతి! సువ్రత! యంతవట్టిటుల్. 159

వ. అనినంత రతియును

క. నట్టేటఁ బుట్టిమునిగిన, యట్టయ్యెను నాదుచంద • మమరులచేతన్
బెట్టిదమగు నీ కరుణన్, బట్టి నిలుపుదాన నేను • ప్రాణము లభవా! 160

—* శివుఁడు గణములతోఁ గైలాసమున కేగుట *—

ఆ. అనుడు హరుఁ డదృశ్యుఁ • డయ్యె గణంబుతోఁ, గొంతఁ దెప్పరిల్లి • కంతురాణి
వేల్పుగమియుఁ దమదు • వేశ్మంబులకుఁ బోయి, రాత్మలందుఁ గాల • హరునిఁ దలఁచి

వ. అంత

క. మరుఁ గాల్చినట్టి యనలం, బురవై లోకములఁ గాల్పనుంకించఁగ ని
ర్జరులప్డు వెఱచి ధాతన్, దఱిసి యటుల్ దెలుపఁగా నతండు గడుపడిన్. 162

గీ. హిమగిరికి వచ్చి యద్దాని నిమ్మతోడఁ
గొలఁదిగా నొక్కయెడఁజేర్చి సలిలరాశి
కడకుఁ గొనిపోవ నంత నక్కడలి యజునిఁ
గాంచి పూజింప ననియె నిక్కరణి నజుఁడు. 163

క. హరుఁ డగ్గికంట విరివిల్, బిరుదున్ గాలిచిన యగ్గి పెరిఁగి జగములన్
హరియింపఁజాలియుండఁగ, నరసి యిటకుఁదెచ్చితిని దయన్ గను మీవున్.

గీ. దీని నీలోన నుంపు మెంతేని సలిల
మశనముగఁ గ్రోలుచుండుఁ గల్పాంతకాల
మన సముద్రుండునుర్ బడబాకృతిని బొ
దలెడు నాయగ్గిఁ దనలోనఁ దాల్చెనపుడు. 165

క. నలువయు సంతోసమునఁ గ, డలినిన్ దీవించి చనె నిటను నిఁక బడబా
నలమును మున్నీటి జలం, బులఁ బీల్చుచునుండె భువనములు సుఖమొందెన్.

క. అని సూతుఁడు సెప్పిన విని, ముని లనురాగమున ననిరి భూధరవరనం
దన చెలులతోడ సదనం, బునకున్ జని యేమొనర్చె బుధనుత! చెపుమా.

—* పార్వతి భీతిల్లి చెలులతో నిలుఁజేరుట *—

వ. అనిన సూతుం డిట్లనియె.

చ. మరుని దహించి దండధరమర్దనుఁ డంత హిమాద్రిఁ బాసి స
త్వరముగ రాజతాచలపదమ్ము గణమ్ములతోడఁ జేరె భూ
ధరసుతయున్ గడున్ దలఁకి తద్దయుఁ దల్లడపాటుమీఱ వే
గిరము పురమ్ముత్రోవ నరిగెన్ జెలు లిర్వురు దోడరా వడిన్. 168

గీ. పర్వతేశ్వరుఁ డప్డు శాంభవ దృగగ్ని, శబ్ద మాలించి చాలవిస్మయముఁ జెంది
కూఁతును దలంచి భీతుఁడై కుందుచున్ ర,యంబుగాఁ జేరవచ్చె భటాలితోడ.

ఆ. శివునిఁబాసి మిగుల చింతతో వనరుచు, వచ్చుచున్న హైమవతినిఁ జూచి
కనులనీరుఁ దుడిచి గారాబ మమర నె,త్తికొని చనియెఁ దనదుదీమమునకు.

చ. అంత హిమాద్రిపుత్రి వికలాత్మికయై నిలయంబుఁ జేరి శు
ద్ధాంతమునందుఁ దల్లిఁగని తా నవు డుద్భవ మొందినట్లుగా
స్వాంతమునన్ దలంచియును శర్వునిఁ బాయుట కాత్మఁగోసి వి
భ్రాంతినొనర్చు స్వస్ఫురితభాసురరూపముఁ దూఱె నెంతయున్. 171

—* శివునిఁగూర్చి పార్వతి విరహదుఃఖంబు నొందుట *—

ఉ. అక్కట! దేవదేవుఁ డిటు లాసమెయిన్ బ్రహ్మచర్యసేయు న
న్నక్కటికన్ దలంపక మహావిరహాంబుధిఁ ద్రోచిపోయె నే
నెక్కడి కేఁగుదాన నిఁక నేగతి నీశ్వరుఁ జేరుదాన నే
దిక్కిఁక నాకు నీ రుచిరదేహము దాహముసేయనే? యిలన్. 172

చ. అని యిటు లార్తిఁ జేకొని మహావ్యసనంబునఁ జిక్కుచున్ సఖీ
జనములతోడఁ బల్కక నిశల్ నిదురింపక స్నానపానముల్
గొనక దురంతతాపమునఁ గొందల మొందుచు నున్న యాత్మనం
దనఁ గని కుంది రెంతయు మనంబున మేనకయున్ గిరీంద్రుఁడున్. 173

మ. తలిదండ్రుల్ సయిదోడులున్ జెలులు చేతఃప్రీతిఁ బోధించినన్
దలఁపా శంకరునందుఁ జేర్చి మిగులన్ దైన్యంబుతో నశ్రుధా
రల నొక్కుమ్మడి రాల్చుచున్ గడపె గోత్రగ్రామణీపుత్రి య
గ్గలికన్ బెగ్గిలి కొన్ని ఘస్రముల నాకల్పంబు లల్లెంతయున్. 174

—* నారదుఁడు హిమవంతునియొద్దకు వచ్చుట *—

ఉ. ఇంద్రుని పంపునన్ మునివరేంద్రుఁడు నారదుఁ డంత శైలరా
జేంద్రుని చెంత కేఁగ నతఁ డెంతయు సంతసమొప్పఁ గొల్చి య
చ్చంద్రకిరీటు నాత్మసుత చక్కఁగఁ గొల్చుటయున్ శివుండు ని
స్తంద్రమతిన్ బ్రసూనశరు దాహముచేసిన యక్కథాంశమున్. 175

ఆ. చెప్పి యతఁడు చాలఁ జిన్నవోయినమోము, శోడనున్నయట్టి జాడఁ జూచి
శివునిఁ గొలువు నీదు చింత లెల్లను బాయు, నని మునీంద్రుఁ డంత నగజఁ జేరి.

—* నారదుఁడు పార్వతిని శివునకై తపంబుఁ జేయుమనుట *—

క. లోకోపకారమునకై, యాకాళికతోడఁ బలికె నమ్మా వినుమా!
శ్రీకంఠుఁడు రాజసులభుఁ, జేకూరఁడు తపసుఁ జేసి చెందఁగవలయున్. 177

ఉ. శర్వుఁడు భక్తవత్సలుఁడు • సన్మునిపూజ్యుఁ డపేతరాగుఁ డా
సర్వజగత్పతిన్ గుఱిచి • సల్పు తపంబిఁక విస్ఫురద్వయో
గర్వముతోడనున్న నిను • గాంచి యిటు ల్విడి మారుఁగాల్చి వే
దార్వుఁడు చెందె నాత్మపద • మంబ! రయం బరయంగఁబూనుమా! **178**

చ. తపసొనరించితేని నిను • దర్పకవైరి వరించు నిక్కమా
తప సొనరింపకున్న నిను • దల్పఁడు చిత్తములోన నెప్పుడున్
గపటములేక చెప్పితిని • గాళిక! యొండొకనిన్ వరించి నీ
వెపుడును జెట్టఁబట్ట విది • యెల్లయెఱింగియె యిట్లు వల్కితిన్. **179**

గీ. అనినఁ దావిని సర్వలోకైకజనని,కొంచె ముచ్ఛ్వాసమొంది హర్షించి తపము
సేయఁగా డెందమం దపేక్షించి తపసి,తోడ నిట్టులఁబల్కె సంతోసమెసఁగ.

ఉ. నారద! నీదు బోధనమునన్ మనమందలికుం దడంగె వి
స్తారతరప్రబోధ మది • దారసిలెన్ శివునందుభక్తి సే
కూరె దృఢంబుగా నిఁకను • గొంకును జంకునులేక యంచితో
దారమతిన్ బొనర్తు నియతంబుగ నుగ్రతపంబుఁ జెచ్చెరన్. **181**

మ. కలలో నీశుఁడు మున్ను నాకు నెఱుఁగంగాఁ జెప్పిపోయెఁ మహో
జ్జ్వల పంచాక్షర శైవమంత్ర మిఁక నాచక్కిఁ ఘనశ్లోక! నీ
పలుకున్ వే తలఁదాల్చి చేసెద సుదీప్తంబౌ తపం బీశ్వరుఁ
జలితాంతఃకరణున్ బొనర్చెద వడిన్ • సాధించెదన్ దత్కృపఁ. **182**

గీ. అనిన నారదమౌని యిట్లనియె మరలఁ, దల్లి! నీకల శివుఁడట్లు • దాన వచ్చి
చెప్పిపోయిన మంత్రంబుసిద్ధినొసఁగు, ననఁగ సందియమున్న దేయరసిచూడు.

వ. మఱియు నఖిలమంత్రరాజంబగు నప్పంచాక్షరీ మంత్రంబు తెఱం గెఱింగించెద
నాకర్ణింపుము. **184**

—* పంచాక్షరీమంత్ర వైభవము *—

సీ. బాలేందుమౌళి రూపముఁ జూపు దర్పణం,బరయఁగా శైవపంచాక్షరంబు
బ్రహ్మహత్యాదికపాపాటవీదావ, మరయఁగా శైవపంచాక్షరంబు
కైవల్యపుం జెలికల దీవియకు నొక, యరయఁగా శైవపంచాక్షరంబు
ఎల్లకోర్కులను రంజిల్లఁదీర్చెడు కల్ప, మరయఁగా శైవపంచాక్షరంబు

గీ. అమరగేయంబు శైవపంచాక్షరంబు, ఆగమధనంబు శైవపంచాక్షరంబు
అఖిలసుఖదము శైవపంచాక్షరంబు, హర్షనిలయంబు శైవపంచాక్షరంబు.

ఉ. కావునఁ దల్లి! యీమనువుఁ గైకొని నిష్ఠమెయిన్ శివార్థమై
నీవు తపంబు సేయు మిఁక నీలగళుండు తనంత వెగ్గలం
బౌ వలపొంది వచ్చి నిను నర్మిలిఁ బెండిలియాడు నిక్కమీ
నావచనంబు సేయు మని నారదుఁ డంత యథేచ్ఛమైఁ జనెన్. 186

—* పార్వతి మేనకా హిమవంతుల సెలవొంది తపంబునకేగుట *—

చ. అరసి గిరీంద్రపుత్రిక మహాముని వాక్యము లాలకించి స
త్వరము తపంబు సల్పుటకుఁ దా మది నిర్ణయముల్ బొనర్చి యే
డ్తెఱ సఖురాండ్రతో జనకు దీమముఁ జేరి నమస్కరించి శం
కరుఁ బడయన్ దపించెద నిఁకన్ సెలవిమ్మని కోర నాతఁడున్. 187

చ. హరుఁడు తపంబుఁదక్క నిఁక నన్యగతిన్ సమకూరఁ డన్న చొ
ప్పరసినవాఁడు గావున హిమాచలుఁ డాత్మకులంబు నున్నతిన్
నిరుపమమైన కూఁతు శివ నిష్ఠయు నెంచి తపంబె ఏనికిన్
సరి యని ధీరచిత్తమునఁ జక్కఁగ నిట్లనియెన్ గుమారితోన్. 188

క. అమ్మరో! నాకిష్టమె మీ, యమ్మ నిటులె తారసించి యడిగి సెలవుఁగై
కొమ్ము సఖురాండ్రఁగొని వేగమ్ము తపముసలిపిరమ్ము కాచుశివుఁడునిన్.

గీ. అనినయంత నె మ్రొక్కి పెల్లలరి యార్య, తల్లి కడకేగి వేగపాదములకెఱఁగి
తపముసేయఁగ నడవికిఁ దరలుదాన, సెలవొసఁగుమన్న నమ్మేన దలఁకిమదిని,

చ. వలదు కుమారి! నీ యొడలు వానకు నెండకు నోర్వదమ్మ! యి
ట్లలఁత వడంగ నేటికి? భయాస్పదమెందుఁ దపంబు గీముల
బలువురు వేలుపుల్ గలరు బాగుగ వారలలోన నొక్కనిన్
జెలువునీఁగా గ్రహింపు మిఁకఁ జేకురు నీకుసుమైన సౌఖ్యముల్. 191

చ. విను మటుగాక యున్నయెడ వేశ్మమునందు వసించి యే తపం
బనువుగఁ జేయుమమ్మ! మము నక్కట పొక్కఁగఁ జేయ కీ హఠం
బును విడుమమ్మ! యీశ్వరుని మున్ను భజించి గడించినట్టి పెం
పును మది నెంచుమమ్మ! దలఁపున్ మలుపన్ జనునమ్మ కోమలీ! 192

ఆ. ఎందు వింటిమొకో ◆ యిగురుఁబోఁడులు పతిన్
గూర్చి తపముసేయ ◆ ఘోరవిపిన
భూమిఁ జేరఁజనుట ◆ బుద్ధి నారయుమీకఁ
బర్వతేంద్రపుత్త్రి! ◆ భవ్యగాత్రి! 193

క. అని మేనక యనభిమతం,బును దెల్పిన నరసి యపుడు ◆ భూభృత్సుత మె
ద్దినిఁ బలుకక కడువగపున్, గొని వనరుచునున్న నంతఁ ◆ గుధరతరుణియున్.

చ. కనులఁదొరంగు బాష్పములు ◆ కంచుకమున్ దడుపంగఁ గుందు కూఁ
తును బరికించి యక్కటిక◆తోఁ జెలులన్ గొని యత్తపోవ్రతం
బును బొనరించి రమ్మట న◆భోమణియున్ శశియున్ దిగీశులున్
మనుతురుఁగాత నిన్నెపుడు ◆ మంగళమొందనుగాత నీకిఁకన్. 195

క. అని తన యంగీకారం,బును మేన యొసంగఁ గాళి ◆ మ్రొక్కి చెలులతోఁ
దన మందిరమునకున్ జనె, నని చెప్పినఁ బిదపఁ జెప్పు◆మనిరి మునీంద్రుల్.

శా. గిరిరాజేంద్రసుతా సుధాకరధరాం◆ఘ్రిస్ఫారపూజోల్లస
చ్ఛరభాంబా హృదయాంబుజాత కలహం◆సగ్రామణీ! భావవి
స్ఫురదత్యుత్తమ కావ్యసంకలన వి◆స్ఫూర్జత్తరాత్మా! రసో
ద్ధురసూక్తి ప్రకరేష్టగోష్ఠికుశలా! ◆ దూరాజదూరాధ్వగా! 197

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వర నామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి పార్వతీఖండంబున
ద్వితీయాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

పార్వతీ ఖండము

తృతీయాశ్వాసము

శ్రీ లింగమాంబికా పు
త్రీ! లాలితసుగుణరత్న • రింఛోళీ! సా
ధ్వీ! లభ్యపుణ్యచారి
త్రా! లలితాంబార్చనాపరా! లక్ష్మ్యంబా! 1

వ. అవధరింపు మక్కథకుండు శౌనకాది మహామునుల కిట్లనియె.

—* పార్వతీ తపోవర్ణనము *—

గీ. పార్వతి దుకూలములఁ బాసి • వల్కలములు
గట్టి మౌంజిని ముప్పురిఁ • గట్టె మొలను
అట్టె ముత్యాలహారంబు • నవులఁద్రోచి
జింకచర్మం బఱుతఁ గట్టి • చెందె జడల. 2

క. జయవిజయలఁదోడ్కొని కడుఁ, బ్రియము మెసఁగఁ దుషారభూమిభృత్తనయతగన్
వియదాపగ దిగుచోటికి, రయమునఁ జని యెను దపోభిరాగంబమరన్. 3

చ. చని యట శైలరాజసుత • శర్వుఁడు మున్ను తపించినట్టి చో
టును బరికించి యచ్చట మృడుం డగుపట్టము కెంతొ వంతఁ జే
కొని నను బాసితే యభవ! కోపముఁ జెందితి వే యటంచు నే
డ్చెను కలకంఠకోమల పంచేళిమ సుస్వర వైభవంబునన్. 4

శా. చాలన్ సేవటు లేడ్చి యంత మనమున్ ♦ స్తంభింపఁగాఁ జేసి య
బ్బాలారత్నము శృంగతీర్థమను ది♦వ్యప్రస్థమున్ జేరి యో
గాలంబం బొనరించి నిష్ఠురతపం♦ బారంభమున్ జేసె ది
వ్యాళుల్ సంతస మొంది రాత్మహిత కా♦ర్యాసక్త చిత్తంబునన్. 5

ఉ. చారుఫలద్రుబీజములఁ ♦ జాలఁగ నాటెను శైలకన్య వి
స్తారతరానురాగమునఁ ♦ దాపససిద్ధి పరీక్షకై యటన్
గూరిమి చెల్మికత్తె లను♦కూలముగా విమలాంబుసేకమున్
గూరిచి పెంచుచుండి రల♦కొమ్మపయిన్ గల చెల్మిమొక్కలన్. 6

వ. అంత

గీ. భూమిశుద్ధినొనర్చి యా♦భూధరేంద్ర, కన్య వేదిని విరచించి ♦ కౌతుకం బె
సంగఁ దపసొనరింపఁ గ♦డంగె మేటి, తాపసేంద్రులు వెఱఁగొంది♦ తలలు వంప.

సీ. తలరి పంచాగ్ని మ♦ధ్యమున వసించి గ్రీ, ష్మమునఁ గావించె ను♦చ్చండతపము
వర్షంబులం దనా♦వరణప్రదేశంబు, లందు నిల్చి యొనర్చె♦నమిత తపము
జలికాలమునఁ గుత్తు♦కలబంటి నీటిలో, నుండి కావించె సు♦హిమాగ్ర తపము
సమకాలమునఁ గర్క♦శ శిలాప్రదేశంబు, లందు నిల్చియొనర్చె♦నధిక తపము

గీ. కొలఁదిఫలభోజనంబున♦ఘోరతపము, నెలమిఁ బర్ణాశనమున భూ♦యిష్ఠ తపము
అవల నిరశనయై నిష్ఠ♦నతుల తపముఁ, దవిలి చేసెను హిమధరా♦ధరకుమారి. 8

మ. శివమంత్రంబు జపంబు సేయుచుఁ గడున్ ♦ జిత్తంబు శర్వాంఘ్రిలం
దవధానం బొనరింపఁ జేయుచు మహా♦హ్లాదంబు రెట్టింప రేఁ
బవ లేకాకృతిఁ బెక్కుహాయనములన్ ♦ భాస్వత్తపంబున్ బొన
ర్చె వనంబందు హరిద్వితానమును రో♦చిష్మచ్ఛశుల్ సూడఁగన్. 9

—*· పార్వతి ఋషులచే నపర్ణయని ఖ్యాతి నొందుట *—

చ. మునిజను లెల్లఁ బార్వతి స♦మున్నతదీక్ష వహించి పర్ణమై
నను భుజియింప కెంతయు ఘ♦నంబుగఁ జేయు తపంబుఁ గాంచి నె
మ్మనములఁ బేరుటక్కజ మ♦మర్చిన వేడ్క నపర్ణయంచుఁ గీ
ర్తన మొనరించి రాహ్వయము ♦ రాణఁదలిర్పఁగ ముజ్జగంబులన్. 10

వ. ఇంకను

చ. కడుకఠినాంగకంబులఁ బ్రకామతపం బొనరించి మించు న
క్కడిఁదిబుషుల్ గిరీశ్వరుని కన్య యొనర్చు తపంబుఁ జూచి లో
నడలి బహూకరించి కనమైతిమి యిట్టి తపంబు నెందు నె
ప్పుడు నని ధన్యవాదములఁ బొల్పుగ సల్పి రనల్పవైఖరిన్. 11

గీ. ఇట్లు చిరకాలమేగుడు హిమనగేంద్ర,తనయయొక్కనాఁడీశ్వరుఁదలఁచిమదినొ
కింతజింతించి దేవ! యిట్లేల నీదు, దాసి నరయంగ మదిలోనఁ దలఁప విపుడు.

శా. సర్వజ్ఞుండవు సర్వనాయకుఁడవున్ సర్వాత్మవై యొప్పు నో
శర్వా! సర్వజగన్నియామక! నినున్ సర్వాత్మమైఁ గోరి యి
ట్లోర్వంగరాని తపం బొనర్చు నను నీ వుత్కంఠమైఁ జేరి వే
నిర్వాహం బొనరింపు నా తపసు నిర్నిద్రప్రబోధాకరా! 13

ఉ. నీవు దయామయాత్ముఁడవు నిత్యము భక్తులఁ బ్రోచుప్రోడ వీ
నీవిమలాశయం బెఱుఁగ నేరనిదాననుగా నిఁకఁ మహా
దేవ! భవత్పదాబ్జములఁ దీరనిభక్తి భజించుదాన నా
సేవల నాదరించి దయఁ జేకొను దాసిగ వాసిగా నిఁకన్. 14

ఉ. ఎన్నటికేని నీదు మది కెక్కకపోదు మదీయమహాశ్రమం
బెన్నికమీఱు మచ్చికము హెచ్చుగఁ జేకొనివచ్చునంతవున్
నిన్నిఁక నేమఱన్ గలనె నే కడగండ్ల గణింతునే విభూ!
పన్నుగ నీవు మెచ్చని తపంబు ఘనంబని విశ్వసింతునే! 15

—* ద్విరదగతి రగడ *—

ఓ శివశంకరా! యురుకృపాకూపార!
శ్రీశాదినిర్జరార్చిత! వాసియేపార
నా తపంబును మెచ్చి నాకురంగటడాయు
ప్రీతిమై నీమదినిఁ బెద్ద జిద్దును బాయు
నానుడిని వినక జన్నమున కేగిన దంచుఁ
బూనిన యలుక నిప్పుడు విడన్ మదినెంచు
ఉడికించితిని నిన్ను నుసురుఁబాసికరంబు
బడలించితిని నిన్ను బాముఁగూర్చి తిరంబు
ఒక తప్పు సైరింపు తొప్పు నిది యెందైన

నిఁక నొండుదారక దీ • వెలుఁగు నాయందైన
చనినదానికి శాస్తి • జరిగె నిప్పటిదాఁక
మనసు నొచ్చెదె? నీకు • మఱి నాదు పెనుకాక
నవనీతమరయు మానంబు నీయది నిజము
అవినయంబును సైఁచి • యర్పింపు పదరజము
నీ యడుగుల నొత్త • నెఱి సిరిఁ జేకూర్పు
పాయని చెలిమి నాపైఁ జేర్చిఁ వెతఁ దీర్పు
జగమందు నీకెవరు • సవతు తేఁకువలోన
తగనాకో నీసేవఁ • దాకొను మేలూన
అడుగనిదే పాప • మంద్రు నీ దయచిలుక
కడుఁగొండ కాన్పుపైఁ • గనికరింబిడు మొలుక
సాకతమ్మున నన్ను • సాఁకఁగన్ జనుదేరు
నీకతమ్మున నిద్ది • నిక్కి యూరటఁ జేలు
కలలోన నీరూపుఁ • గని సంతసించెదను
కలయువచ్చిన కని • కర మరసి మెచ్చెదను.
నాదు ప్రాణం బీవె • నాదు ధనం బీవె
నాదు దైవం బీవె • నా విభవం బీవె
నన్నేలుదొర వీవె • నా యొడయఁడ వీవె
నన్ను మెచ్చెడు తొలినాఁటి నెచ్చెలి వీవె
తడవేల రారమ్మ • దాక్షిణ్యనిధి! వేగ
కడుగొప్ప నీకూర్మి • గన దెచ్చటను వీగ
నీకపర్దము తోడు • నీబాలశశి తోడు
నీకనత్కాకోల • నీలకంఠము తోడు
నందియెక్కము తోడు • నాగహారము తోడు
అందంబులైన రుద్రాక్షపేరుల తోడు
ప్రమథవర్గము తోడు • పాశుపతము తోడు
అమరిక నలఁదు భస్మాంగరాగము తోడు
కన్నియయఁట! నిన్నుఁ • గాంతుఁ జేసినదంట!
జన్నిగట్టెనఁట! చాంచల్యంబు లేదంట!
భువనమోహన! రమ్మ • పుష్పేషుహర! రమ్మ
కవిజనావన! రమ్మ • కారుణ్యనిధి! రమ్మ.

క. అని యాదిశక్తి యివ్విధమున మనసునఁ జింతచేసి • మునుపటికన్నన్
ఘనమగు తెఱఁగొప్పతపంబును జేయఁగఁ దొడఁగెఁ గడిఁది • పూనిక మెలర్పన్.

వ. అంత నవ్వనప్రదేశంబున

సీ. గున్నయేన్గులతోడఁ • గూడి నేస్తము సల్పుఁ, గొదమసింగంబులు • గూర్మిగదుర
మొదవుల మొదలు • పులులు చన్నాన నొక్క, చోట నిద్రించు నే • ర్పాటు లేక
పెనుబాము లర్మిలి • పెంపుతోఁ బడగల, గొడుగులఁ బట్టు న • కులకులముల
మేఁతల నందించు • మేటి బిడాలంబు, లెలుకల నోళ్ళను • నెసక మెసఁగ

గీ. నిట్లు జాతివిరోధంబు • లెల్లఁ బాసి, జంతుసంతతి గడిఁది వి • శ్వాస మొంది
విస్మయముదోఁప నచ్చోట • వెలసె నొలసి, పర్వతేశ్వరపుత్రి త • పంబుబలిమి.

ఉ. ఎల్ల కుజంబులున్ బుతువు • లెల్లఁ దనర్చెడు వైభవంబు సం
ధిల్ల నవప్రవాళముల • దివ్యపరీమళ పుష్పరాసులన్
గొల్లగఁ బండి మాధురినిఁ • గుప్పెడు భూరిఫలంబులన్ విరా
జిల్లె నగాధిరాజసుత • సేయు తపంబు ఫలంబుఁ దెల్పుచున్. 19

—* మేనకా హిమవంతులు సపుత్రముగా వచ్చి పార్వతినిఁ జూచి పోవుట *—

గీ. అంత హిమవంతుఁ డొక్కనాఁ • డాత్మయందు
గూఁతును దలంచి చాలఁగాఁ • గుంది తనదు
సతిని సుతులను గొని వన • స్థలముఁ జేరి
పార్వతినిఁ జూచి తల్లడ • పాటుఁ జెంది. 20

చ. అలమటమాను మింక హరుఁ • డక్కట యక్కటికంబుఁ జెంది నీ
తలఁపు ఫలింపఁజేయునె? వృ • థా యిటు లెన్నిదినంబు లిందుఁ ది
ప్పలుబడుచుందు వీతపసుఁ • బాసి గృహంబును జేరు పుష్పకో
మల మగు నీదు దేహము కు • మారి! సహింపదు మేటి తాపమున్. 21

ఉ. కామునిఁ గాల్చినట్టి కడు • కట్టిఁడి వేలుపు పట్టి! నిన్నెటుల్
ప్రేముడిఁ జెంది మెచ్చు నతి • భీషణమూర్తి విరాగి తల్లజుం
డా మహనీయచర్యుఁ డిట • కాగమనంబొనరింపఁ డమ్మరో!
నీమది నిశ్చయింపు మిది • నిక్కము సందియ మిందు లేదిఁకన్. 2[illegible]

సీ. గగనమండలిచందురుఁ • గాంచి మెచ్చి, చేతనొడిసియంగ వచ్చునే • చిగురుఁబోణి
నిర్వికారతఁ బరఁగు న • న్నీలకంఠు, నెట్లు రంజింపఁజాలెద • వింద్రుదలరి. 2[illegible]

చ. గిరిపతి యిట్లనా నతని • గేహినియున్ సుతు లట్లె వల్కి ర
ప్పురుసున వారి వాక్యములఁ • బార్వతి దా విని యల్లనవ్వి యా
దరమున నిట్లువల్కెఁ దలి•దండ్రులతోడను నన్నగార్లతోఁ
దిరముగ నాత్మవైభవము • దీటుకొనంగ వినంగ నెచ్చెలుల్. 24

మ. మును నీ వాడిన మాటలన్ మఱచితే • భూభృద్వరా! యిప్పుడై
నను నాపూన్కి నెఱుంగుఁ డిందుధరు నా•నందింపఁ జేతున్ దపం
బున నత్యుత్తమ భక్తియోగమున మీ•రొప్పిండిండ్ల కిప్పాటనే
ఘనసిద్ధిన్ గొనివత్తు మిమ్మెఁదరియంగాఁ • గొంతకాలంబులోన్. 25

చ. మరుని హరించినట్టి యస•మానుని యోగికులావతంసు నీ
శ్వరు మురిపింతు నగ్గలికఁ•జాలఁగఁ జేకొని యిందు వేగ నా
హరుఁ డరుదేరునట్లుగ మ•హాతపమున్ బొనరింతు మానుఁడీ
పిఱికితనంబు సత్యముగఁ • బేర్మి గడింతు శివప్రసాదమున్. 26

మ. అన నంతన్ గుణవంతమై యలరు • నార్యాసూక్తి కగ్గోత్రమం
డనుఁ డాత్మంబునఁ బొంగి వేగ సతితో•డన్ బుత్రవర్గంబుతోఁ
జని నాత్మావసథంబుఁ జేర నిట నం•చద్భక్తి నప్పార్వతీ
వనజాతేక్షణ యంతకంతకుఁ దపః•ప్రౌఢిన్ దనర్చెన్ గడున్. 27

—* విష్ణ్వాదులు శివసన్నిధి కరుగుట *—

ఉ. అంతఁ దపోగ్నికీలలు మ•హాద్భుతభంగిఁ జెలంగి నింగిపై
కెంతయుఁ బ్రాఁకి నల్గడల • హెచ్చుగఁ గ్రమ్మి జగత్సమూహ మ
త్యంతము గాల్చుచుండ విబు•ధాధిపముఖ్యులు జూచి భీతిమైఁ
జింతిలి పద్మసంభవునిఁ • జేరి వచించిరి తద్విధానమున్. 28

గీ. ఆతఁడును విని మనమందు•నక్కజంబుఁ, జెంది వారలతో హరిన్•జేరనరిగి
యవ్విధంబెల్లఁ దెల్పఁగా•నచ్యుతుండు, లోకరక్షణ మొనరింప•నీకఁ దొడరి.

చ. అరసితిఁ గాలికాతపసు • నారసితిన్ భువనార్తిపాత మి
త్తఱిఁ బరమేశుఁ జేరి విహి•తమ్ముగఁ గాళితపఃప్రకార మా
హరునకుఁ దెల్పి శీతకుధ•రాత్మజ నాలుగఁ గొన్మటంచు వే
గిరముగ నవ్వరంబును కో•గిన్ దయసేయుమటంచు వేఁడుఁడీ! 30

గీ. అపుడు జగములకెల్ల మేలగును గాన, సత్వరంబుగ నీశ్వర సన్నిధాన
మునకుఁ బోవలెనన దేవపుంగవులుగ,డింది యడలొందియిట్లని రందుహరికి.

గీ. మన్మథునిఁ గాల్చి హిమవత్కుమారిఁ బాసి
ప్రలయకాలాంతకాకృతిఁ బరఁగి శీత
శైలముననుండి కైలాససద్మమెుంది
నట్టి రుద్రునిఁ జేరఁబో నలవి యెట్లు? 32

వ. అనిన సుపర్వాగ్రామణులకు రమానాథుం డిట్లనియె.

చ. చలమునఁ గెల్వఁగాఁ జనిన శంబరవైరినిఁ గాల్చి చంపెఁ బే
రలుక మహేశుఁ డిప్ప శరణార్థులమై చని యుత్తెఱంగు ను
త్తలమునఁ దెల్పి వేడిన ముదమ్మున శంకరుఁ డద్రికన్యకన్
వలచి వివాహమాడు నిది వాస్తవమారయుఁ డెల్లభంగులన్. 33

ఉ. ఏనునుగూడ వచ్చెద మహేశ్వరుఁ జేరఁగఁబోద మిప్పుడే
దానలసర్వదేవపరితాపవిభంజనుఁ డుల్లసత్కృపా
ధీనమనస్కుఁ డీశ్వరుఁడు దేటికనుంగొని యెంచఁ దన్ గృపన్
బూని యనుగ్రహించు శుభమున్ బొనరించు సుపర్వశేఖరుల్! 34

చ. అని పయనంబుచేయ సురలందఱు నా హరిఁగూడి శైలసం
దన తపియించుచోటికి మొదల్ జని తద్విలసత్తపంబుఁ గ
న్గొని యసమాన తేజములఁ గుప్పుచు వెల్గు జగచ్ఛరణ్యా నా
ర్యను వినుతించి మ్రొక్కిరి సమంచితభక్తి వినమ్రగాత్రులై. 35

గీ. కదలి యటనుండి రజతనగంబుఁ జేరి, ముందుగా నందినిన్ గాంచి వందనంబు
చేసి యాందోళనంబెల్లఁ జెప్పి శివుని, దరిసెనముఁ గోరి వేడఁగాఁ దడయక తెలుపఁడు.

క. మృదుఁ జేరఁబోయి జేజే, లడరుచు నటకేగుదెంచి నట్టి తెఱఁగుఁ దా
నుడివి దరిసెనము వారల, కిడుమని ప్రార్థింప నభవుఁ డియకొనెనటుల్. 37

వ. అంత శైలాది జేజేలన్ దోడ్కొని చని భద్రవటచ్ఛాయానిషణ్ణుండగు జగ
దీశ్వరున్ గాన్పించిన సద్వారలు.

— * విష్ణ్వాదిదేవతలు శివుని స్తుతించుట * —

సీ. మగరాల నిగనిగల్ నగఁజాలు డాలుచాఁ,లఁగనీనుమేని సోయగమువానిఁ
గొమరారు నాణిముత్యములపే రమరికఁ,జే నక్షమాలగాఁ జెలఁగువానిఁ

బదినూర్ల పడగల ♦ పాపరాజురమందు, మేల్మి జందెంబుగా ♦ మెఱయువానిఁ
గడు ముదిసినయట్టి ♦ జరఠదారిగమికి రా, ణించుతత్త్వంబెఱిం♦గించువాని

గీ. నలరు నెలకూన జడలలో ♦ వెలయువాని, నెల్లజగముల దొరతనం♦బెసఁగువాని
నెట్టి వికృతులు లేనట్టి ♦ గట్టివాని, మూడుకన్నుల సామిని ♦ మురిపమునను.

ఉ. కాంచి నమస్కరించి యొడి♦కమ్మగు భక్తి నుతించిరిట్టు ల
భ్యాంచితతేజ! సర్వభువ♦నావనదక్ష! విపక్షభీమ! భ
వ్యాంచదనుగ్రహాస్పద! మ♦హాకరుణాకర! శర్వ! శంకరా!
కొంచక వేల్పులన్ మనుపు ♦ కుత్సితభీషణ! భోగిభూషణా! 40

ఉ. నీవె కదా జగంబులకు ♦ నిర్జరసంతతి కాటపట్టు నీ
చేవయెగాదె యాపదలఁ ♦ జేట్పడనీయక మమ్ము నిచ్చలుం
బ్రోవఁగఁజాలియున్న యది ♦ రూఢిగ వేఁడుచునున్నవార మో
దేవర! యాతనిన్ మరలఁ ♦ దేఁకువఁ జేకొనిసాఁకు మమ్మిఁకన్. 41

క. కులపతివనియును శ్రుతివా,క్కులపతివనియును నితాంత♦కోవిద! సుశ్లో
కులపతివనియును గరుణాం,కులపతివనియును మది నెఱుఁ♦గుదుము గుదురుగాన్.

క. అని యిటులు దీనులై కడు, వనరుచునున్నట్టి దేవ♦వల్లభుల మొఱన్
విని వారలఁ గనుఁగొని యి,ట్లనియెను దేవాదిదేవుఁ ♦ డాదరబుద్ధిన్. 43

ఉ. ఏల సుపర్వవర్యు లిటు ♦ లెంతయుఁ జింతయొసంగఁగా విచా
రాలసులై కనన్బడుదు ♦ రర్థి మెయిన్ ననుఁజేరరాఁ గతం
బోలి వచింపుఁడన్నఁ బురు♦షోత్తముఁ డాదటఁబొంగి పల్కె న
బ్బాలశశాంకమౌళికి వి♦భాసితవిష్టపపాళి కిట్టులన్. 44

—* విష్ణ్వాదులు శివునిఁ బార్వతిని బెండ్లాడుమనుట *—

ఉ. దేవ! మహానుభావ! గణు♦తింపఁగ శక్యముగానియట్టు లీ
దేవత లేను బద్మజుఁడు ♦ దీంద్రముగా నల తారకాఖ్యుఁడౌ
నేవపు రక్కసుండు ఘటి♦యించు దురంత నిరంతరార్తియం
దీవిధి గ్రుగ్గుచుంటి మిఁక ♦ నేలుము జాలిఁదలంచి యాత్మలో. 45

వ. మఱియును.

చ. మగనిగ నిన్నుఁ గోరి యల ♦ మానిని శైలకుమారి యొర్వఁగాఁ
దగని తపంబుసేయఁగ ని♦తాంతతపోజనితాగ్ని లేచి యీ

జగములఁ గాల్పఁగాఁదొడఁగె • శంకర ! యింక దయామతిన్ వధూ
టిగ నగరాజకన్యను వడిన్ వరియించి జగంబు లేలుమా ! 46

శా. నీతేజమ్మునఁ బుట్టునట్టి సుతుఁ డెంతే శక్తిసంపన్నుఁడై
దైతేయాగ్రగుఁ దారకున్ జదిపి మా • తాపంబులన్ బాఁపు దే
వా! తథ్యం బిఁక శైలరాజతనయన్ • హర్షించి పెండ్లాడు మా
శీతాద్రీశ్వరుఁ డాత్మపుత్త్రి నిడి వాసిన్ బెండ్లిసేయున్ విభూ ! 47

ఉ. దీని నె తెల్పఁగాఁగడఁగి • దేవర పాలికి వచ్చినార మీ
దీనుల నీదు సేవకులఁ • దేజికనుంగొని యార్తిఁ బాఁపఁగా
మానసమందుఁ బూను మిఁక • మంచియొనర్పుము మాకుఁ జెచ్చెరన్
మానితదివ్యవైభవ సమంచిత! సర్వజగన్నియామకా! 48

—* శివుఁడు విష్ణ్వాదులకుఁ గామనిరసనంబుఁ జెప్పుట *—

క. అనిన విని లోకనాథుం, డనియెను సురవరులతోడ నారయుఁడీరల్
మనముల నిఁక నేఁ బెండ్లా, డిన బంధమునందుఁ జిక్కు • టెకదా మరలన్. 49

ఉ. ఏనిఁక లోకసుందరి గిరీంద్రకుమారినిఁ బెండ్లియాడినన్
దా నల పార్వతీరమణి • దాహమునొందిన మారుఁ గ్రమ్మఱన్
బ్రాణము లొందఁజేయును ధ్రువంబుగఁ బంచశరుండు మించి యీ
ధ్యానము యోగమున్ జెఱచుఁ • దాపసవృత్తి నడంచు రూఢిగన్. 50

మ. మునులున్ దాపసులున్ యతీశ్వరులు సమ్మోదంబుతో ముక్తికాం
తను డాయన్ జని మేటిభోగముల నానందింపఁగా నక్క నే
తను భస్మీకృతుఁ జేసితిన్ మరలఁ గందర్పుండు పుట్టొందఁగాఁ
జనునే యాతఁడు మున్నొనర్చిన పనుల్ • సైరింపఁగాఁ బోలునే, 51

సీ. కూఁతును గాంచి తగుల్కొనఁగా మేలి, వలపు గల్గింపఁడే • వనజజునకు
తోఁబుట్టువును దమితోఁగూడి క్రీడింప, నాత్మసల్పఁడె మరీచ్యాదులకును
అన్నభార్యనుబట్టి కన్నుఁగానక రతు, ల్దేలంగఁజేయఁడే • దేవగురుని
కాముఁ డీలాటి యకార్యంబు లొనరింపఁ, జెలఁగి చంపితి సురక్షేమమునకుఁ

గీ. గాన మీరెల్ల రిప్పుడకాముఁ మడిగి, ధ్యాననిశ్చలచిత్తులై • తపము సేయుఁ
డక్షరంబైన పరమాత్మయందు సతము, క్రీడ సేయుఁడు బంధమ్ములూడిపోవ,

క. కామమునఁ బొడముఁ గ్రోధం, బీమహి నద్దాన మోహ మెసఁగును దానన్
దీమసమతి తపము సెడున్, గామము నక్కతనఁ బాయఁ గాఁదగు మీరల్.

ఆ. నన్నుఁ బోలి మీరు • పన్నుగా నిట్లు తపంబు సేయుఁ డింకఁ • బాశములను
బాయఁ దలఁపుఁడీ సుపర్వశిరోమణులార! వికృతిఁ బాసి • భూరిమతిని. 54

గీ. అనిన విని తా జనార్దనుం • డాత్మమందు
వనరి యిట్లనిపల్కె నో • వరద! యిపుడు
కడిఁది యుమ్మలికమ్మునఁ • గ్రాఁగుచున్న
మాకు దప సెట్టు లలవడు • శోకమెఱయ. 55

ఉ. ఒకయెడనుండి పార్వతి మహోగ్రతపం బొనరించుచున్ జగ
న్నికరముఁ గాల్చుచుండెను వినిద్రతరాగ్రహుఁ డల్ల తారకుం
డొకకడనుండి నిర్జరుల • నూర్జితసత్త్వుల నార్తి వెట్టుచున్
దికమక సేయుచుండె గణుతింపుము తెంపుము మాదు ఖేదమున్. 56

ఉ. ఇప్పటికేని నీమదికి • నిందతి కొందలపాటు పాటిగా
నొప్పిగఁ దోఁచ కిప్పగిది • నూల్కొనియుండినఁ జత్తు మిప్పుడే
తిప్పలు లేక నిక్కముక • దీనశరణ్యా! యగణ్యా! పుణ్యా! యీ
ముప్పడగించి లోకములఁ • బ్రోవఁగఁ బూను మనూనమౌ కృపన్. 57

చ. అలయుట మాని మేటితపమందు నిరామయమైన యాత్మమున్
దెలిసి సుఖంపుమంటి విటుఁ • దేవకు దేవ! జగద్వితానమున్
బలుమఱు పుట్టఁ జేయుఁ • డని పాలన సేయుఁడటంచు లోఁగడన్
సలిపితి వాజ్ఞ రెండెటులఁ • జక్కఁబడున్ మదిలోఁ దలంపుమా! 58

ఆ. ఇపుడు పొంగి పొరలు సీమహావిపదబ్ధి, నింకఁ జేసితేని • యెలమి కలిమి
నీనియోగ మెందుఁ బూనిక చూపిన. నందె సంచరింతు • మనఘ! మేము 59

చ. తప సొనరించుచున్న యలతన్విని శైలకుమారి నింపుమై
నిపుడు వివాహమాడ మది నెంచి హిమాద్రికి నేగి భక్తలో
లుపమతి నవ్వరం బుమకు • లోకశరణ్యా! యొసంగుమయ్యా నీ
దు పనియె కాదె సర్వజన • దుఃఖముఁ బాఁపుట లోకశంకరా! 60

చ. అని యిటు వేల్పులెల్లరు మహావ్యసనంబున నొక్కపెట్టుగా
వనరుచునున్న వారిఁ గని • వైశమె శంకరుఁ డాదరంబునన్

గని యిటు వల్కె మానుఁడు వఁగన్ బొగలన్ వెరవానొకో యిటుల్
వనరకుఁడింక ధైర్యమున • వశ్యము చెందుఁడు దేవనాయకుల్! 61

వ. పుండరీకాక్షు నుపలక్షించి

చ. తిరుగ వివాహమాడు మని • తేపకుఁ జెప్పుచునుంటి నీవు తా
మరసదళాక్ష! యద్ది కను•మా వ్యసనంబుల కాస్పదంబు బం
ధురభవకారణం బిఁక సఁతుల్ గడుమాయపునూతులందుఁ జే
రరు ఘనయోగిపుంగవులు • రమ్యతపోధనులైన సన్మునుల్. 62

—* శివుఁడు స్త్రీసంగము బ్రహ్మజ్ఞాన బాధక మనుట *—

సీ. అపవిత్రములలోన • నగ్రిమంబగుచోటు, బొంకులకెల్లను • బుట్టినిల్లు
కపటవర్తనములఁ•గనఁజేయు నెఱజాణ, చెడుగోతఁ బడఁద్రోయు•చెడ్డఘోటి
అనువుగా భ్రమసేయు • నైంద్రజాలికవిద్య, నమ్మి మేలినచోటి•నాగుపాము
సాహసంబులకెల్ల • జంకనట్టి వలంతి, పాయంగ నీయని • పరమధనము

గీ. ఒనరఁగాఁ గట్టుత్రాడులం • దుక్కుగొలుసు
క్షణికసంతోష మొసఁగు క్రొం•క్కారుతీఁగ
స్త్రీయనఁగ దానితోఁ బొత్తుఁ • జెందవలదు
బ్రహ్మనిష్ఠుల కెందేనిఁ • బద్మనయన! 63

గీ. సంగములయందుఁ గామినీ•సంగ మెక్కు,డెందునరయంగ శ్రీపతి!•యితరసంగ
ములను విడవచ్చు స్త్రీసంగ•మును విడంగఁ,జాల రెవ్వార లీ జగ•జ్జాలమందు.

క. కావున నిత్యసుఖం బది, గావలసినవార లీ జ•గంబందు నెటన్
బూవుంబోఁడుల జాడకుఁ, బోవవలదు దానఁ జెట్ట • పొడము రమేశా! 65

గీ. అనిన వనజాక్షుఁ డెంతయు • నాత్మయందుఁ
దలఁకి ముసిముసి నవ్వుల • తళుకులెసఁగ
నఖిలలోకేశ్వరున కిట్టు•లనియె మృదుల
మధురవాక్చాతురీగతుల్ • మలసికొనఁగ. 66

సీ. అఖిలతాపంబుల•హరియించు నౌషధం, బార్తికంధిని దాఁటు•నట్టి నౌక
చిత్తంబు రంజిల్లఁ•జేయఁజాలిన విద్య, సకల సౌఖ్యములకు • జన్మభూమి

ప్రతిదినంబును గ్రొత్తఁబరగుచక్కనివిందు, కోమరారుకోలమునఁ గమరతపవు
అన్నపానంబులఁ నందఁజేసెడుదైవ, మతిథిజనంబుల నరయుతల్లి

గీ. దేవయజ్ఞంబునందు నెంతేసితోడు, కష్టసుఖములయందుఁ బాలఁ గాంచుజోడు
ఆత్మసతియగుఁగావున నందఱికిని, బెండ్లియాడంగఁదగుఁగాదె పేర్మియలర.

ఉ. ఏదెటులైన మాయఁ దరియించిన నీకిఁకఁ గొంకదేల మా
కై దయతోడఁ జేకొనుము కాళిని లోకశరణ్యా! వీఁకమై
మేదురవిక్రముఁ సుతు నమేయబలాస్పదుఁ బుట్టఁజేసి నా
నాదివిజార్తికారకు వినాశముసేయుము తారకాసురుఁ. 68

ఉ. లోఁగడ నెన్నిమాఱు లిటు లోకసుఖంబునకై కడంగి నీ
వాగము మాన్పి భూరిదయ నందఱినిన్ బ్రతికించితయ్య తం
డ్రీ! గరళంబు పెల్లడరి డీకొని లోకములన్ దహింపఁగా
వేగముతోడఁ జేరొడిసి విశ్వపతీ! కబళించి కావవే. 69

ఉ. ఎక్కడనేని భక్తులకు నెప్పుడుగాని విపత్తి దోఁచఁగా
నక్కటికం దలంచి యపుడప్పుడె యట్టిది మాన్పి కాతువా
చక్కఁపు డాత్మలోఁగొని విచారణసేయుము మాదు బాములన్
మిక్కిలి గండుమీఱి మము మ్రింగెడు రక్కసు నుక్కడంపుమా! 70

—* శివుఁడు పార్వతినిఁ బెండ్లాడుట కొడంబడుట *—

గీ. అనిన విని దా మహేశ్వరుం డాత్మమందు
జాలిఁగొని యిట్టులనెఁ జాలు శాంతిఁగొనుఁడు
దేవతాకార్యమునకయి తిరుగ దారఁ
జేకొనెదఁ గాంచెదఁ గుమారు లోకవీరు. 71

చ. చనుఁడిఁక మీగృహంబులకుఁ జక్కఁగ నేనిఁక శైలరాజ నం
దన యొనరించునట్టి నియతంపుఁ దపంబువిధం బెఱింగిచే
కొనఁగఁ గడంగెదన్ గుసుమకోమల యక్కట మిక్కటంపు వే
దనబడుచుండె నాకొఱకుఁ దద్దయుభక్తిపరీతచిత్తయై. 72

—* శివుఁడు సప్తమహర్షులను దలఁచిన నవ్వారు వచ్చుట *—

గీ. అని సెలవొసంగ దేవతలంత మ్రొక్కి, సంతసంబొంది తమతమసదనములకుఁ
జనిరి శంకరుఁడంతఁ దాసప్తఋషులఁ, దలఁపవిచ్చేసి మ్రొక్కివార్వలికిరిట్లు

ఉ. పున్నెములన్ని పండె మము • బూన్కి మదిన్ దలఁపంగ నిట్టులా
సన్నులమైతి మానతి నొ•సంగు మెఱంగ కృపాంతరంగ! నీ
సన్ననొనర్తు మేపనియుఁ • జక్కఁగ నీయెడ నీదు దాస్యమున్
గొన్న సిరిన్ నుతించుటకుఁ • గోటిభవంబులకైన శక్యమే. 74

ఆ. అనిన లోకనాథుఁ • డాదరంబున వారిఁ, గాంచి యిట్టులనె వి•కాసమొప్ప
సప్తఋషులు మీరు • సర్వవిజ్ఞానాఢ్యు, లాత్మహితులు సతత•మరయనాకు.

—* శివుఁడు సప్తర్షులను పార్వతీ తపఃపరీక్షకై యనుపుట *—

శా. నీహారాచలపుత్రి నన్ను బతిఁగా • నిండారు ప్రేమంబుతో
నూహన్ జేసి మహోగ్రమైన తప మెం•తో నిష్ఠతోఁ జేయఁగా
దాహంబొందఁ దొడంగె లోకములు త•త్తాపానిలజ్వాలలన్
త్రాహి త్రాహి యటంచుఁ జేరిరి సురల్ • రక్షార్థులై నన్నిఁకన్ 76

వ. కావున

శా. గౌరీ శృంగమునన్ దపించు నగరా•ట్కన్యన్ దగన్ జేరిమీ
రా రాజాననతోడ నన్ గుఱిచి మి•థ్యానిందలన్ సల్పిచే
తోరీతి న్నుటతన్ గనుంగొనుఁడు చా•తుర్యంబు రాణింపఁగా
నేరంబంచుఁ దలంపఁబోకుఁ డెద సం•దేహింపకుం డింతయున్ 77

క. నావను విది సేయుండన, నావద్మజనిభులు వల్లె•యని సంతోష
శ్రీపరవశులై హిమగిరి, కా పార్వతియొద్దకేగి • రతివేగమునన్ 78

—* సప్తర్షులు పార్వతి యొద్దకేగి శివుని నిరసించుట *—

మ. చని యందుగ్రతపంబు చేయు నగరా • జన్యాత్మజన్మన్ లస
ద్ఘనతేజోమయవిగ్రహన్ సకలలో•కక్షేమసంధాయినిన్
గని దూరంబుననుండియే మది నమ•స్కారంబు లర్పించి వే
గని చేరన్ జనిపల్కి రివ్విధ మళీ • కచ్ఛన్నసూక్తంబులన్ 79

మ. సుకుమారీ! తపమేటికమ్మ! నిను ని•చ్చోనిట్లు నేమించిరే
వికటాత్ముల్ పగఁబూని జాదిలతికన్ • వేండ్రంపుగ్రీష్మాతపో
గ్నికిఁ ద్రోయించిన యట్లుగా, నకట • కుత్కీలాధిరాట్పుత్రి! యే
మికొఱంతన్ గొనిపూనితీవు సెపుమా • మేమున్ వినన్ గూడినన్ 80

క. అని పలికిన మునులకు రయ,మున వండన మిడుచుఁ గాళి • మోదంబున ని
ట్లనియెను మునికులతిలకులు! వినుఁడీ! నుడివెదను నాదు • వేదుఱువిధమున్.

గీ. అపహసింపకుఁ డిందు న•న్ననఘులార !, నీటిలో మేటిగోడను • నిలుప నెంచి
నట్లు దుర్లభమగు కార్య • మర్థిఁ గోరి,యుంటి నారదమౌని వ•రోక్తినొంది.

క. శివుఁ బరమేశ్వరు లోకో,ద్భవకారణు సర్వదుఃఖ•భంజనుఁ బతిగాఁ
గ వరించి వేడ్కమైఁ దప,మవుఁ గాదన కిట్లు పూని•నందితి ననఘుల్! 84

గీ. అరయ నాధారశూన్యమా • నాకసంబు,నందు తెక్కలులేని నా•డెందమనెడు
పు ల్గెగురుచుండె నద్దాని•భూరిదయను, నరసి ప్రోచునుగాతఁ జం•ద్రార్ధమౌళి.

క. అన మును లన్యోన్యంబా,ననములు గనుఁగొనుచు బిట్టు • నగి కాళికతో
ననిరి వనజాతలోచన !, చనునే నారదుని నుడిని • సంభావింపన్. 85

గీ. నారదుఁడు కూటవాది య•న్యాయపరుఁడు
ఘాతుకాత్మకుఁ డత్యంత • కపటమూర్తి
కను పయోముఖవిషకుంభ • మనఘచరిత !
కడఁగి విను మేము సెపుదు మ•క్కుటిలవిధము. 86

ఉ. ధాతకుమారుఁడైన యల • దక్షుసుతుల్ పదివేలమంది వి
ఖ్యాత చరిత్రు లాత్మజన • కాజ్ఞఁ దపంబొనరింపు చుండఁగా
నీతఁడు వారిఁజేరి నెన • రించుక లేక విరాగి భావమున్
జేతమునందుఁ జేర్చి చనెఁ • జెచ్చెరఁ బాసిరి వారు దక్షునిన్ 87

చ. తనయులు రాకమానుటను • దక్షుఁడెఱింగి ఘనంబుగా మదిన్
వనరి యనంతరంబ పది • వందల పుత్రులఁ గాంచి వారలన్
ఘనమగు తాపస వ్రతముఁ • గాంచఁగఁ బంపఁగఁ నప్డువారికిన్
మునుపటి యట్లు నారదుఁడు • ముక్తిపథం బుపదేశ మీయుడున్ 88

గీ. వార లంతట మోక్షంబుఁ • బడసి తండ్రిఁ, జేరకుండిన దక్షుఁడా•తీరుఁ దెలిసి
కరము దుఃఖించి నారదు•కపట మెఱిఁగి, చెచ్చెరశపించె నాతని•చేవయడఁగ

వ. ఇంకను

ఉ. పూనికతో హిరణ్యకశి•పుం డను దైత్యుని పూవుఁబోఁడికిన్
మానుగ దానవాంతకుని • మంత్రముఁ జెప్పి కుమారు వైష్ణవున్

గా నొనరించి తండ్రికిని • గాదిలిపట్టికి మేటివైరమున్
బూనిచి చంపఁజేసె దితిపుత్రుని శత్రునిచేత నిద్ధరన్. 90

గీ. ఎట్టివారల కేనియుఁ • బట్టిఁబట్టి, యుఱక పోరాట మొదవించి యురులఁబెట్టు
వలఁతియాతండరయుమట్టివానిజాడఁ, దలఁపఁగూడదు శ్రేయంబుఁదలఁచువారు

గీ. ఇదియె నారదచరిత మో యిగురుబోఁడి!
లాఁతిబిడ్డల నూరక నూతఁద్రోయ
ఘనుఁ డతఁడు గాన నిన్నిట్లు • కానఁజేర్చి
యిడుములన్ గుడ్పుచుండె సహింపలేక. 92

క. తలిదండ్రు లెట్లు నిన్నీ, కలహాశను నుడినిఁబట్టి • కానకుఁ బంపన్
గలిగిరి తల్లీ! వారి మృదులు వజ్రము లనఁగ మాకుఁ • దోఁచు నరయఁగాన్.

ఉ. ఇంతకు నీవు గూర్మి వరియించిన కంతువిరోధి వర్తనం
బంత నెఱింగియుంటిమి హిమాద్రిజ! చెప్పెద వించు వించు నొ
క్కింత మనంబునందుఁ గినుకెంచక యాలకింపు మ
త్యంత మతం డయోమయుఁడు • దాఁటినవాఁడు భవప్రపంచముల్. 94

గీ. కను మహాకాలమూర్తి గంగాధరుండు, పశుపతి దిగంబరుండు కపాలి శూలి
అక్కటా! భిక్షుకుఁడు విరూపాక్షుఁడుగ్రుఁడరయ వేయువిధంబుల కల్యాణమూర్తి

క. సర్వజ్ఞుండని యరుదుగ, శర్వాని నీవెంతువేమొ • స్వాంతములోనన్
బర్వతరాజకుమారీ!, యుర్వీస్యందనుఁడు స్థాణుఁ • డొప్పఁగ వినుమా!

ఉ. మున్నల దక్షకన్యక సమున్నతవాంఛఁ బినాకహస్తునిన్
బన్నుగఁ బెండ్లియాడి కడు బాములఁ జెంది మహాధ్వరంబునన్
బన్నమునొంది యోగమునఁ • బ్రాణముఁ బాసెఁ గుమారి! యెట్టి సం
పన్నతఁ గాంచి యిట్టురక • పాల్పడితీవు శివున్ వరింపఁగన్, 97

గీ. ఉండుటకు నిల్లులేదు పరుండ మంచ, మేనిలేదు పసాపడ నేమిలేదు
కట్టుటకులేదు కాటనే కాపురంబు, బిచ్చమే జీవనంబు చాం పేయగారి!

గీ. కాన నీవింకఁదపమును మానుతల్లి!, తల్లిదండ్రులకడ కేగు • తప్పకుండ
మంచిసంబంధమారసి మగనిఁగూర్తు, మమ్మ నీమదియుమ్మలి కమ్మవాయ. 99

ఉ. ఇప్పుడె చెప్పువారము రమేశ్వరుఁడౌ పురుషోత్తముండు నీ
కొప్పిదమైనభర్త యసితోత్పలమూర్తి మనోజవిద్యలన్

గొప్పసమర్థుఁ డెందు ననుకూలుఁడు గావున నట్టివాని నీ
వొప్పుగఁ బెండ్లియాడు సుఖమొందెదు పొందెదు వైభవమ్ములన్. 100

సీ. కల్యాణగుణనిధి • కమలదళాక్షుండు, నిర్గుణుం డారయ • నీలగళుఁడు
కాముకక్రీడలఁ • గౌశలుండా హరి, కామనిర్వాపణ•కరుఁడు హరుఁడు
అసమానవైభవా•యతనం బుపేంద్రుండు, భైక్షాశనుఁడు కృత్తి•వసనుఁ డితఁడు
కౌస్తుభగ్రైవేయ•కలితవక్షుఁడు చక్రి, యురగేంద్రహార కం•ధరుఁడు శూలి

గీ. ఇట్లు విపరీతరీతుల• నెక్కుడైన, తారతమ్యముతోడుతఁ • దనరుచున్న
హరిహరులతీరుఁ దెలిసి నీ•వాత్మయందు, నెమ్మి నాలోచనము సేయు•మమ్మ! సుంత.

క. కావున హరమున్ విడి నీ, వీవిధమున కొప్పు నెడల • నిపుడే మేమా
శ్రీవిష్ణువు నిటఁ దెచ్చి మ, హావైభవమొప్పఁ బెండ్లి • నమరింతు ముమా!

—* పార్వతి సప్తర్షులకు శివ మహిమంబుఁ జెప్పుట *—

వ. అనుడు.

ఉ. పక్కున నవ్వి యవ్విరచి•పంకజలోచన మానివర్యులన్
జక్కఁగఁ జూచుచున్ మిగుల • జాదుర జాదురమొప్ప నిట్లనెన్
నిక్కము లే తపస్వికుల•నీరధిచంద్రములార! మీ నుడుల్
మిక్కిలి సారవంతములె • మెప్పు ఘటిల్లఁగఁ జేయు నేరికిన్. 103

ఆ. చాలఁ గఠినుఁడైన • శైలరాజేంద్రుని, కాన్పనగుటఁ జాలఁ • గఠినతమము
నామనంబు దిరుగునా యెన్నిఁ జెప్పిన, మానులార! గుణని•ధానులార! 105

చ. వదలను నే హరం బమర•వంద్యుఁడు నారదమౌని సెప్పిన
ట్టిదియె విధంబుగాఁ దపము • నెంతయు నిష్ఠ నొనర్చెదన్ గుణా
స్పదుఁడని కాములోలుఁడని • పన్నుగఁ గేశవుఁ గూర్చి చెప్పినా
రది మది కందదెప్పుడును • నా హరుఁ బాసి వరింప నన్యులన్. 105

క. శివుఁ గుఱిచి నిర్గుణుండని, యవినయుఁడని పేద యని మ•హాత్ములు మీఱల్
గవిసి వచించితి రిట్టుల, శివతత్త్వముఁ దెలియఁగా వి•శేషము జగతిన్. 106

క. మఱచితిరో తొలిచదువుల, వెఱచితిరో నెవరికేని • వెకలుల కిలలోఁ
గఱచితిరో పెఱత్రోవల, నఱచితిరో నాదు మనము • నారయఁగ నిటుల్.

క. ఈశ్వరుఁడని సకలామ్నా,యేశ్వరుఁడని హరివిరించ•నేంద్రాది నిలిం
పేశ్వరుఁడని కల్పాంతా, నశ్వరుఁడని శివుని శ్రుతు ల•నన్ వినరో కో!

మ. త్రిగుణాతీతుఁడు నిర్వికారుఁడు జగ•ద్ధేతుండు భక్తావనా
ర్థగృహీ తాకృతి వేద వేద్యుఁ డమర•ధ్యానార్హ చారిత్రుఁ డ
జ్ఞగత ప్రోద్ధతభావదుర్లభుఁడు • విజ్ఞానాస్పదుం డీశ్వరుం
డగు మీ చెప్పినయట్లుకాదు వినుఁడీ! • యాక్షేపముల్ మానుఁడీ! 109

గీ. సకల జగదీశ్వరుండయ్యు • జగతిఁ దనదు
పెంపుఁ జూపింపఁ దలఁపఁడు • వెగ్గలంపు
భవ్య వైరాగ్యభావంబుఁ • బాదుకొలుపుఁ
బరమశివు నారయుం డింక • బ్రహ్మఋషులు! 110

సీ. విమలాత్మవిజ్ఞాన•విస్ఫూర్తి నొందెడు ఘనుం, డరయు నే యన్య వి•హారములను
నిర్వికారానంద•నిరతుఁడౌ ధన్యుండు, విషయవికారంపు • వెట్టఁగొనునె
ముక్తికాంతాభోగ•భోగ మొందెడు పుణ్యుఁ, డన్యకాంతాభోగ • మాసపడునె
స్వప్రకాశైక ద•ర్శనచణుండగు యోగి, యితరాతిశయముల • కింపు గొనునె

గీ. భక్తరక్షణమున కెట్టి•పాట్లుగాని, పడఁగ రూపంబుఁదొరకొన్న•పరమపురుషుఁ
డన్యుఁడట్టులఁ దుచ్ఛసౌ•ఖ్యంబులొందఁ, దలఁచునే యారయుండీరు•తద్‌జ్ఞులార!

ఉ. ఏనును భోగమాత్రమున•కే యిటు లిచ్ఛయొనర్చి యూర్జిత
శ్రీనిధియైన యీశ్వరునిఁ • జేకొనఁగోరను సర్వదైవతే
శానున కమ్మహేశునకు • జాయఁగనౌటకె వాంఛసేతు న
ద్దాన నె సర్వమున్ దొరయుఁ • దాపసవంశపయోధిచంద్రముల్! 113

గీ. యోగివరుఁడీశ్వరుం డేను•యోగినిని ద, పస్వి నాథుఁడు శివుఁడు తా•పసిని నేను
అల్లహరుఁడు మహాకాలుఁ•డనఘులార!, కాళినగు నేను జోడుగాఁ•గలను దనకు

వ. ఇంకను వినుండు.

సీ. శీతాంశుధరు నెంచు • చిత్తంబు చిత్తంబు, భవు సమర్చనసేయు • పాణిపాణి
ప్రమథనాథునిఁ జేరు•పదములు పదములు, శివుని సన్నుతిసేయు • జిహ్వజిహ్వ
విశ్వేశుకథ విను • వీనులు వీనులు, కాలకాలునిఁ జూచు • కనులు కనులు
పరమేశుఁ గొల్చెడు • భాగ్యంబు భాగ్యంబు, దర్పకారికినొంచు•తనువుతనువు

గీ. పురహరునిఁ గొల్వఁబూనిన • బుద్ధిబుద్ధి, శ్రీశనాయకునకు మ్రొక్కు • శిరము శిరము
శంకరుని భక్తిఁ బడసిన • చదువు చదువు, నాగభూషణు సేవించు • నరుఁడు నరుఁడు.

ఉ. ఉల్లము శంకరాంఘ్రినళి • యుగ్మసమాశ్రియయుక్తియం దొడల్
హల్లకబంధుభూషణు స • మర్చనమందు నుడిన్ మహేశ్వర
పొల్లలితావ్యాయమ్ముల జ • పోద్యమమందుఁ దిరంబుచేసి రం
జిల్లుదు రెవ్వరట్టి సుర • సేవ్యులు భవ్యులు శ్రావ్యు లిభ్భువిన్. 115

సీ. పరమశివార్చనా • పదవి నొందఁగలేనిఁ, యిక్కగా దది పాప • డొక్కగాని
ఖండేందుధరభక్తిఁ • గనకయున్నట్టి య, న్నరుఁడు గాఁ డాతండు • వఱఁడుగాని
శ్రీకంఠమూర్తికిఁ • జెలఁగి మ్రొక్కఁగలేని, శిరముగా దది పాప • భరముగాని
భోగిభూషణుపూజఁ • బూని సేయఁగలేని, కేలుగా దది చెడ్డ • తేలుగాని

గీ. శంకరుని మదిఁ జెందఁగాఁ • జాలనట్టి, తెలివిగా దది కడు చెడ్డ • తెవులుగాని
అమ్మహేశ్వరు కొలువుకై • యమరనట్టి, కలిమిగా దది పేరడ్సు • బలిమిగాని.

వ. పక్షాంతరమందైన.

సీ. రత్నాకరునిఁ దక్క • రహి నొక్కనదమును, జేరునే జాహ్నవి • సిద్ధమునులు
యజ్ఞకిటినిఁ దక్క • యడవి సూకరమును, వసుమతి చెందునె • వంద్యమూర్తు
లా భాస్కరునిఁ దక్క • యల్ల ఖద్యోతంబుఁ, గని వికసించునే • కమలవల్లి
అల ఘనాఘనుఁ దక్క • నలఁతి యావిరి తెప్ప, కేసి సౌదామని • యేగునే ము

గీ. నీంద్రు లీశ్వరుఁ దక్క నే • నింక నొకనిఁ, జెట్టఁబట్టఁ దలంతునే • చెనఁటి నగుచు
నరసితిరె నాదు హృదయంపు • టానునిప్పు, డేని వినుఁడింకఁ జెపుదు న • ట్టింత లేక.

—* పార్వతి సప్తర్షులకుఁ దన నిర్ణయంబునుఁ జెప్పుట *—

చ. అరుణగభస్తిబింబ మప • రాచలమం దుదయించినన్ గడున్
దిరమగు మేరుభూధరము • తేలికయై చలనంబు నొందినన్
స్ఫురదనలంబు శైత్యమును • జోద్యముగా వహియించినన్ శిలన్
సరసిజ ముద్భవిల్లినను • శర్వునిఁ దక్క వరింప లాఁతులన్. 118

ఉ. శర్వుఁడు నా తపంబునకు • సంతసమొందక యుండెనేని నే
నుర్విని లాఁతిపూరుషుల • నొప్పి వరింతునె యమ్మహేశ్వరున్

సర్వజగత్పతిన్ మరల జన్మమునొందియు నేని జెందఁగా
నోర్వఁగరాని యగ్గిఁబడి యొడ్డుగ నీయసు రూడఁజేసెదన్. 119

గీ. అనిన మునులు జయధ్వనుల్ హర్షభరమె, సంగనొనరించి పార్వతీచరణనళిన
ములకు మదిలోనజోతల సలిపి శివునిఁ, జేరఁజని యవ్విధంబెల్లఁ జెప్పి చనిరి.

—* శివుఁడు పార్వతినిఁ బరీక్షించుటకై యతియై చేరుట *—

చ. మునికులచంద్రు లిట్లు హిమభూధరరాజసుతామనఃపరీ
క్షను బొనరించి తెల్పిన ప్రకారమెఱింగి మహేశుఁ డప్పు డిం
కను బరిశోధనేచ్ఛఁగొని క్రిచ్ఛలవృద్ధతపస్విరూపమున్
గొని యొక యూఁతకఱ్ఱ గొడుగున్ ధరియించి చనెన్ హిమాద్రికిన్. 121

గీ. పర్వతేంద్రకుమారి తపంబుసేయు, తావునకుఁజని చెలులతోఁదనరుదాని
వేదియం దనవద్యమై వెలయుదాని, ధర్మలతఁబోలి యలరు నపర్ణఁగాంచి.

గీ. తారసించిన నుమ వృద్ధతాపసాకృ, తిఁ దనరు విప్రుఁ గాంచి తదీయదివ్య
తేజమున కాత్మలో మెచ్చి దివ్యసలిల, పుష్పఫలముల నర్పించి పూజచేసి. 123

వ. స్వాగతంబాడి వినయవినమితయై యిట్లనియె.

ఉ. ఎవ్వరు మీర లిచ్చటికి నెందుల కేగుచు నేగుదెంచినా
రివ్వనమెల్లఁ దేజముల నెంతయు వెల్గఁగఁజేయుచుంటి రా
ముమ్వురు వేల్పులం దొకరొ మోదముతో నెఱిఁగించి మాకికన్
నివ్వటిలంగఁజేయుఁడు విశిష్టవైభవ మీశ్వరోపమా! 124

చ. అనిన నగేంద్రనందనకు నాతఁడనెన్ రుచిరాంగి! స్వేచ్ఛ నెం
దును దిరుగాడుచుండెదను దోయజగర్భుని వంశ్యుఁడన్ దపం
బనవరతంబుసేతు ననయంబు జగంబున కెంతయున్ హితం
బును బొనరింతు నిక్క మిది పొందుగ విన్ము సరోరుహాననా! 125

ఉ. ఎవ్వతెవీవు? రోహిణివొ? యిందిరవో? పరమేష్ఠి రాణివో?
యవ్వనజాప్తుపత్నివొ? సురాధిపు నాతివొ? వేదమాతవో?
యి వ్వనభూమియం దిటుల నేటికి తీవ్ర తపోవ్రతంబు నీ
వివ్విధి సల్పుచుంటి వసితేక్షణ! నా కెఱిఁగింపు మింపుగన్. 126

ఉ. ఎవ్వనికూఁతు? వెద్దికుల? మెయ్యది యాహ్వాయ? మబ్జగంధి! నీ
వెవ్వని పువ్వుఁబోఁడి? విటు లెంచఁగరాని తపం బిదేల? లే
జవ్వనమం దిలన్ మగని జాడఁదొలంగి యొనర్చె దిట్లు ని
న్నవ్విభుఁ డెట్లు బాసెను? దయా గుణహీనుఁడు హీనుఁ డన్నిటన్. 127

చ. సకలముఁ దెల్పు సత్యముగ సాధ్వి! యనన్ నగరాజరాజక
న్యక చిఱునవ్వు నెమ్మొగమునన్ దళుకొత్తఁగ నిట్లుపల్కె మా
నికులవతంస! విన్మీఁకను నీవు వచించినవారిలోన నే
నొకతెనుగాను బర్వతవరోత్తమపుత్త్రిని కాళియందు రన్. 128

మ. తొలిజన్మంబున దక్షపుత్త్రినయి రుద్రున్ బేర్మిఁ బెండ్లాడి పే
రలుకన్ దక్షుఁడు నామనోవిభుని నత్యంతంబు దూషింప ని
ట్టలమానీసున నాశరీరమును గాఢంబైన యోగాగ్నిచేఁ
బొలియన్ జేసి నిలింపరక్షకొఱకై పుట్టిన్ దగన్ గాంచితిన్. 129

చ. శివుఁడు హిమాద్రిపైఁ దపము సేయుచునుండఁగఁ దారసించి నే
నవిరళభక్తిఁ గొల్వ హరుఁ డంత సుమాస్త్రుని రూపుమాపినన్
జివుకఁగఁ జేసి రౌప్యగిరిఁ జేరఁగఁ బోయెఁ దపంబు చేసి య
ద్భవుని వివాహమాడుటకుఁ బాల్పడి యిట్లు దపించెదన్ విభూ! 130

గీ. నాతపం బమ్మహేశ్వరుచేతమునకు, నేఁటివఱకెక్కకుండె నగ్నిప్రవేశ
మేనుసేయంగఁబూని మిమ్మిపుడు కాంచి, యర్చనము సేయనాఁగితి ననఘచరిత!

క. ఏజన్మంబున నన్నిఁక, నా జగదీశ్వరుఁడు గొనునొ యక్కతమున నే
నీజన్మంబును బాసెదఁ, బోఁ జనుమీ రిందునుండి పురుషశ్రేష్ఠా! 132

గీ. అనిపలికి తాపసుఁడు వలదనుచు వార
ణంబు సేయుచునున్న నన్నలినవదన
వేగమున నగ్ని దూఁకఁగ వీతిహోత్రుఁ
డపుడు చందనశీతలుండయ్యెఁ దలఁకి. 133

ఉ. కాళిక యప్డు చేయునది గానక యూరక వచ్చుచుండఁగా
వైళ మలీకమౌని గరువంబున నిట్లనిపల్కె నగ్ని నిన్
గాళి! దహింపఁదయ్యె నెటు గాంక్షితమున్ సమకూరదయ్యె వా
క్కేళిఁ దొలంగి తెల్పుము సఖీ! యిఁక నీదు మనోరథంబులన్. 134

వ. వెండియును.

చ. కలికి! తపంబుచేసి యిటఁ • గాంచెదు వైభవ మెద్ది? నీకిలన్
వెలితి గనంగరాదు కడు • వేఁదుఱుఁజెంది మృణాళకోమలో
జ్జ్వలమగు నీ శరీరమును • జండతపోర్చిఁ గృశింపఁజేసి యి
ట్లలఁచుట చిల్లపెంకుఁగొని • యక్కట! బంగరుఁ బాఱవైచుటే! 135

—* జయ యతికిఁ బార్వతీ తపఃకారణముఁ జెప్పుట *—

చ. అనిన గిరీంద్రకన్యక సఖీజాళులవంక గనుసన్నఁజేయఁ జ
య్యన జయ దారసించి వినయంబున నిట్లనిపల్కె విన్ముస
న్మునికులచంద్ర! యీ రమణి • భూధరరాజకుమారి కాళి శ
ర్వునిఁ బతిగా వరించి కడుఁ • బూన్కిఁ దపించుచునున్నదిట్టులన్. 136

క. నారదముని పనుపున నీ, సారసదళమృదులగాత్రి • చటుల తపం బి
ట్లారంభించి యొనర్చెడు, సారెకుఁ దాపసవతంస • సంఘములలరన్. 137

గీ. కరము చిరకాలమయ్యె నిక్కలికి తపము
సేయ మొదలిడి నేఁటికి • శివుఁడు మెచ్చఁ
డాయె నిత్తన్వి యితరాది • తేయవరుల
లోన నొక్కనిఁ బెండ్లాడఁ • బూనదాయె. 138

ఉ. మీరు మహాతపోనిధు లమేయదయాకరు లిద్ధమూర్తు లీ
చారుశిరీషగాత్రి నల • శంకరుఁ డెద్దియు శంకలేక వి
స్తారతరానురాగమునఁ • దప్పక చేకొని పెండ్లియాడునే?
కూరిమిమీఱఁ జెప్పుఁ డెదఁ • గుందకఁగంగఁ దగంగ వేడుకల్. 139

సీ. హంసతూలపు తల్పమందు నిద్రించునా,ర్య పరుండు గఱకైన • రాలరేల
అమలకాంచన దుకూలములఁ గట్టెడు బాల, నారచీరెల జిగిమీఱఁ గట్టు
మృగనాభిపంక సమ్మిళిత చందనగంధ, మలఁదు లలిత పూయు • నమరబూది
కల్పవృక్షఫలాళిఁ • గాంక్షించి తిను శివ, గాడ్పును మెసవు నాకటికి నోర్చి

గీ. ఏమి నుడువుదు తుహిన గిరీంద్రపుత్రి, బాలచంద్రధరున్ గోరి • ప్రబలతాప
భరముఁ జెందుచు నిట్లుండెఁ బరమపురుష!, శివునిచిత్తంబి దేటికో • చెమ్మగిలదు.

క. ఈ రమణి తపముసేయుట, కారంభముసేయువేళ • నా యా మొక్కల్
కూరిమి వేసె నిపుడు వి,స్తారఫలప్రసవరములఁ • దనరెడు నవియున్. 141

గీ. కింక నేమివినన్గోరు • దెఱుకసేయు, మనినఁ గృతకయతీశ్వరుం • డల్లనవ్వి
పార్వతినిఁజూచియిట్లని • పల్కె-నీదు, చెలియపల్కులునిజములే • చెలువ! చెపుమ

మ. అనసప్పార్వతి యిట్లుపల్కె- మునివ • ర్యా! నాసఖీభాషితం
బు నిజంబెక్కుడు ప్రేమబంధమున నే • ర్పుర్ వాఙ్మనఃకాయవ
ర్తన మాశంకరు కొల్వనందె సమకూ • రన్జేసి యిట్టీ తపో
ధనసంపత్తిఁ గొనన్ దలంచితి శివున్ • దప్పనో యొప్పనో. 143

క. అనిన విని వెక్కసంపడి, ముని యిట్లనిపల్కెఁ దెలిసె • మొదల నిదేమో
ఘనకాంక్షిత మని యడిగితిఁ, జనఁదగు నేనిందునుండఁ • జన దిఁక మీఁదన్. 144

ఆ. ఇట్లుపలికి చనఁగ • నెంచిన మునినాథుఁ, గాంచి యపుడు కాళి • కరముభక్తి
తోడ నిట్టులనియెఁ • దొందర యేటికి, నిలిచి చెపుము దేవ! • నీవుహితవు. 145

—* యతి పార్వతికి శివుని నిరసనం బుపన్యసించుట *—

వ. అనిన జటిలుం డిట్లనియె.

ఉ. నన్నిటనిల్పి నీవు శ్రవ • ణం బొనరింపఁ దలంపు చేసినన్
బన్నుగఁ దెల్పువాఁడ నిఁకఁ • బథ్యము తథ్యమునైనమార్గ మా
పన్నగభూషణున్ గుఱిచి • బాగుగ నంత నెఱింగియుంటి నీ
వెన్నికమీఱ నజ్జటిలు • నెట్లు వరించితివో ప్రియంబుగన్. 146

సీ. గజమేని యొక ఘోట • కమ్మని యున్న దే, గిటకపాఱిన ముది • గిత్తగాక
శిష్యులేనియును భు • జిష్యులేన్ గలరె ద, య్యాలకూటువల నె • య్యములుగాక
కౌశేయమేని రా • ఙ్కవమేని యున్న దే, యేన్గు రక్కసిచర్మ • మేవగాక
ఘనసారమేనిఁ • జందనసారమేని యు, న్నదియె బూది విలేప • నంబుగాక

గీ. ఓగిరంబేనిఁ గలదె నీ • వూహసేయు, చటుల కాకోదగోరు వి • షంబుగాక
ఏమి భోగంబులున్నవో • యెఱుఁగ లేవె, రుద్రునందుఁ ద్రిలోకైక • రుచిరగాత్రి!

ఉ. పూర్వమునందు దక్షుని సు • పుత్రియు నీవలె మోసపోయి తా
శర్వుని చెట్టఁబట్టి పతి • చందము గిట్టని తండ్రిచేత బి
ట్టోర్వఁగరాని చిన్నతన • మొంది మహాధ్వర భూరివేదికన్
బర్వునఁబాసెఁ బ్రాణములఁ • బార్వతి! వింటివిగాదె యిక్కతన్. 148

క. స్త్రీరత్న మీవు సుగుణో,దారుఁడు మీతండ్రి పర్వతప్రభుఁ డిలలో
భూరితరైశ్వర్యఘనుం డో రమణీమణిరో! తగునె? యుగ్రు వరింపన్.

సీ. వజ్రంబు నటు పాఱ వైచి పాషాణశకలముఁ జేకొని మూటఁ గట్టినట్లు
చందనాంబువుఁ బాఱఁ జల్లి పెల్లడుసును, బొలుపుగా నొడలెల్లఁ బూయుపోల్కి
బంగారుజలతరీ పట్టుపుట్టముఁ గెంటె, తోలు గట్టుటకయి తొడరుమాడ్కి
కమలమిత్రుని నెట్టి ఖద్యోతకాంతులఁ, గాంచి యానందింప నెంచు కరణి

గీ. మణినిధానం బెడసి లోహమయ రజంబుఁ
జెంది యానందమొందెడు చందమునను
లోకపాలకులగు నల్ల పాకశాస
నాదులను బాసి కామసంహరు వలచుట. 150

సీ. కస్తూరికా రజః కలితచందనగంధ, మేడ? చితాభస్మ మేడ? బాల!
రమణీయవల్లకీ విమలరాగగ్రామ, మేడ? శంఖధ్వాన మేడ? రామ!
లలితకాంచనమృదు లదుకూలసంచయం, బేడ? గజాజినం బేడ? కాంత!
రంగన్మనోజ్ఞ మృదంగసంగతనాద, మేడ? డమరుఘోష మేడ? రమణి!

గీ. వజ్ర వైడూర్య భూషణావళుల వేడ?, ఘనకరాళ భుజంగసంఘంబు లేడ?
తామరసనేత్ర! నీ వేడ? దహననేత్రుఁ, డేడ? యోజింపు మంతరంగితమున.

క. ఏడ సుపర్వసహాయం, బేడ పిశాచానుసరణ మిందునిభాస్యా!
ఏడ జయభేరినిస్వన? మేడ గళధ్వని? యథార్థ మెఱుఁగుము తెఱవా!

చ. తరుణిరో! యొక్కమాట విను దాఁచక చెప్పెదనిప్డు కామసం
హరునికడన్ ధనంబుగల దన్న యెడన్ బదిమందిలో దిగం
బరుఁడయి యుండు నెట్టులొకవాసగృహం బది యుండెనేనియున్
దిరముగ గాటినే తనకు దీమము సేయుట యెట్లు కోమలీ! 153

గీ. మఱియు విను మొక్కమాట రామాలలామ!, వరగుణగణంబులం దెల్ల వామదేవు
నందు నొకటేని యున్నదా యది యెఱింగి, కడఁగుమీ శివుఁ బెండ్లాడఁ గడిఁది వేడ్క

గీ. లేదు వంగసపుంబస లేదు విద్దె, లేదు సిరియును సౌరేమి లేదు చూడు
లేదు తెలివియుఁ దేటయు లేదు నెందు, లేదు నిలువాకిలియును శూలికి నొకింత.

ఉ. ఇంకను నీ యెడన్ శివున కిచ్చయె లేక కదా రతీశు మే
నింకఁగఁ జేసి నిన్నెడసి యేగెను వేఱొకచోటి కిప్పు డా

పెంకెతనంపు వేలుపును • బెండిలియాడినఁ గూడ మేటియా
తంకమెగాక సౌఖ్య మెటు • దారసిలున్ హిమశైలకన్యకా! 156

ఉ. కావున మంచిమాట విను • కాళిక! రుద్రుని మాని యన్యునిన్
శ్రీవిలసిల్లఁగా మగనిఁ • జేసికొనన్ దలఁపున్ బొనర్పుమీ
నా వచనం బమోఘమని • నచ్చికసేయుము లేకయున్నచో
నీవెటు లిచ్చగించె దటు•లే పశుభర్తను గట్టుకొమ్మిఁకన్. 157

గీ. అనిన గిరికన్యక మనంబు•నందుఁ గినుక
నొంది శివదూషణము సేయు•చున్న విప్రుఁ
జురజురగఁ జూచి పల్కె మ•చ్చరముతోడ
వచ్చె నితఁ డెవ్వఁడో యిందు • పంచకుండు. 158

—* పార్వతి శివాక్షేపములకు సమాధానంబులు సెప్పుట *—

ఉ. మోసముతోడ నాదు తప•మున్ జెఱుపన్ జనుదెంచినట్టి నీ
వేసము దెల్లమాయె నిఁక • వెంగలిపల్కులు పల్కఁబోకు నీ
వాసకలేశ్వరున్ దెలియు•నంతటివాడవె? విన్ము చెప్పెదన్
వాసిగ శైవతత్త్వము సె•బాసని విజ్ఞులు మెచ్చునట్లుగన్. 159

గీ. నిర్గుణంబగు బ్రహ్మంబు • నియత మిట్లు, కారణాంతరమున గుణ•కలన మొందె
నట్టి పరమాత్మ కెట్టుల • నట్టిపడును, జాతి గరిమం బిఁకను సువి•చారదూర!

సీ. నిశ్వాసమున మొదల్ •నిగమముల్ పుట్టించి,హరినిఁబుట్టించియ•య్యవియొసంగె
సృష్టి శక్తినొసంగి• సృజనాధికారంబుఁ, గమలజన్మునకిచ్చెఁ • గరుణయెసఁగ
స్వర్గరాజ్యముతోడ • సర్వలోకాధిప,త్యము నిచ్చె నాపురం•దరున కెలమి
నవనిధానములు కి•న్నరనాథున కొసంగి, భక్తజనాగ్రియ • పట్ట మిచ్చె

గీ. ఇట్టిశివునకు విద్యయు • హృద్యతరవి, వేకమును బ్రాభవంబును • విభవబుద్ధి
లేదనుచుఁజెప్ప నీదగు • వాదమునకు, మొఱకులారసి మెత్తురి•ప్పుడమిలోన.

సీ. ఎవ్వనివాకిట • నెలమిఁ గాపురముండు, సిధ్యష్టకంబు వా•సిన్ జెలంగి
ఎవని శిరోంఘ్రుల • నీక్షింపలేరైరి, పద్మజన్ముండు న•ప్పద్మనయనుఁ
డెవ్వనిపూజనం • బింపుమై నొనరింప, సర్వార్థసిద్ధులు • సంతరించు
నెవ్వని నొల్లని • హీనుండు సప్తజ, న్మదరిద్రితన్ జెందు • మదము డింద

గీ. నవనిగాత్రంబునందు రక్షించు ప్రేత, భూతిలేశంబు గీర్వాణముఖ్యులెపుడు
తలలఁదాల్పఁగ నాసింతు రిదండినిష్ఠ, నట్టి పరమేశుఁడెలియ నీకలవియగునె

వ. ఇఁకను

గీ. నీ వనినయట్లొకప్పుడు నీలగళుఁడు, దాన మంగళచేష్టుఁడై తనరియున్న
దవిలి తననామధేయంబుఁదలఁచువారి, కెల్లసౌఖ్యంబులను నిచ్చిలిచ్చుచుండు

గీ. ఐన నొకమాట వినుము శాంతాత్మ! శివుఁడు
లేమితో భోగముల నొందలేకయుండె
నా? యటులఁగాక వైరాగ్య మాత్మనొంది
భోగముల మానెనా? తలంపుము మనమున. 164

ఆ. ఇల్లు వెండికొండ విల్లు బంగరుకొండ, కలిమిఱేఁడు పైకములకుఱేఁడు
కొలుచుదాసులెవని కిలవానిసిరినీవె, ఱుంగఁదరమెపొమ్ము దొంగతపసి! 165

సీ. గంగామహానదీకాండంబు మెచ్చునే, జలదారి యడుసొందు సైరిభంబు
అమలమాణిక్యచయముల హర్షించునే, నత్తగుల్లల నోట నములు కొంగ
కమలమరందసారమున కాసించునే, బురదనుగ్రోలు దర్దుర మదెందు
అచ్ఛముక్తాఫలాహారంబు వడయునే, జొన్నకంకుల కేగుచున్నకాకి

గీ. అఖలదేవాధినాథుఁడై నిఖలవేద, సన్నుతుండగు శివుని భాస్వరచరిత్ర
మరసిమెచ్చఁగఁజాలదే యజ్ఞహృదయ, పొమ్మనీతోడనాకిఁకఁబోరువలదు.

ఉ. భూతసహాయుఁ డంటివికఁ బొల్పుగ విన్ము మహేంద్రముఖ్యులా
భూతశరణ్యుఁగొల్వఁ జన భూతము లేపున వేల్పుపెద్దలన్
నీతమెఱుంగఁగాగుదెల నెత్తుల మొత్తుచునుండునప్పునీ
వాతగువారిదా గరువ మారసి యెట్లు గణించెదో కదే. 167

వ. ఇఁక వినుము.

క. శివనిందను బొనరించిన, యవివేకిన్ జంపవలయు నటుదప్పినఁ ద
క్కువలాడి తిట్టవలె రెం, డివిగానియెడన్ దొలంగి యేగఁగవలయున్. 168

ఉ. కావున నీవు బాపఁడవు గాన నవధ్యుఁడ విందునుండి పొ
మ్మావెటకేనిఁ గుత్సితమతీ! యన నాతఁ డిఁకెద్దియో యనన్
బోవఁగ వేగ నంతఁగని పోవఁడితండు వితండి చూడు మ
ద్దేవుని దూఱుఁబూనెదు నదేజయ! పోదము వేఱుచోటికిన్. 169

సీ. అని రయంబున లేచి హి•మాద్రిపుత్రి, చెలులతో వేఱుచోటికి•జేరఁ దలఁచి
యొక్కయడుగిడఁగాసస్మి•తోజ్జ్వలాస్యుఁ, డగుచుశంకరుఁడంతఁబొల్లాదరమున.

—* శివుఁడు సాక్షాత్కరించి పార్వతినిఁ గైలాసంబునకు రమ్మనుట *—

శా. బాలేందుస్ఫురితోత్తమాంగరుచితో • భస్మాంగ రాగంబుతో
నీలగ్రీవముతో దయామృతఝరీ•నిష్యందదృక్ స్ఫూర్తితో
లీలాలంకృతకోటిపుష్పశరలా•లిత్యోల్లసన్మూర్తితోఁ
బ్రాలేయాచలకన్య కట్టెదుఱ శంభుం•భద్రాగసంరంభుఁడై. 171

క. ప్రత్యక్షమొంది కాళిక, నత్యనురాగమున డాసి • యనియెఁ బ్రియా! నీ
సత్యప్రణయమునకు స, ప్రత్యయతపమునకు ముదము • వడితిన్ గడిఁదిన్. 172

ఉ. ఘోరతపోధనార్ఘ్యమునఁ • గోమలి! నన్ గొని తీవు సేవకున్
నూరిమి పేరిమిన్ గొలుతుఁ • గోరినయట్టుల నేఁటినుండి నిన్
సారెకుఁ జెక్కుచిక్కుల • ఘనంబుగ నొక్కి పరీక్ష చేసితిన్
దీరని చెల్మికల్మి గను•తింపక సైఁపుము వేగ నన్నికన్. 173

ఉ. ఇందుముఖీ! తపన్ గొనెద • వేటికి నేటికిఁ దీరె నీశ్రమం
బొందికతోడ నన్ననసి • యుండవె మున్ను నిరంతరం బిఁకా
చందము డెందమందుఁగొని • సందియమున్ దిగనాడి పేర్మిమై
నిందుననుండి రాప్యగిరి • కేగఁగ రమ్మిపుడే రయమ్మనన్. 174

క. ఏలే యలినీలాలక! ఏలే బాలేందునిటల • హృద్యతరకలా!
ఏలే యిటుపరుగెత్తుట, ఏలేమల కిట్టిప్రేమ • లెఱుఁగము జగతిన్. 175

క. రమ్మా! నావెంబడి భా, రమ్మా ననుఁబ్రోచు టతిభ•రమ్మా నా నే
రమ్మా తతకరుణాధా, రమ్మారయ నీదు మనము • రాజీవముఖీ! 176

క. సైరింపుము నానేరమి, వారింపుము ఘోరవిరహ•భారజ్వరమున్
గారింపుము బిడియమును వి, చారింపుము దేవి! పూర్వ•సౌహార్ద్రములన్.

వ. అనినంతఁ బర్వతరాజకుమారియు

సీ. తేటిచూడఁగరాని • దివ్యతేజమువాని, వలపులనించు రూ•పంబువాని
ఘనఘనాఘనతుల్య • కంఠనాదమువాని, దలఁపఁజాలనిశక్తిఁ • దనరువానిఁ

గారుణ్యరసమునఁ గ్రాలుభావమువాని, నిష్కళంకాత్ముఁడై నెగడువాని
తనతపంబున కను తావమొందినవానిఁ, బ్రేమోక్తి నలఁత మన్నించువాని

గీ. నఖిలజగదీశ్వరుని మనోహరునిఁజూచి, యతులమోహానతనువునకాత్మమురిసి
తాపమెల్లనుద్రోచి జోతలనొనర్చి,కరములు మొగిడ్చి యిట్లనెఁగరముభక్తి

—* పార్వతి శివునితోఁ దలిదండ్రుల నడిగి తన్ను బెండ్లాడు మనుట *—

చ. సకల మెఱింగియుంటి సురసత్తమ! దక్షుని జన్నమం దటుల్
వికలతనొంది గాత్రమును వీడియు దేవత లొక్కటీరు తా
రకపరిభూతులై నను గరంబుభజింప నిలింపరక్షకై
యకలుషుఁడైన శైలపతియాత్మజనై జనియించితిన్ విభూ! 179

వ. కావున

ఉ. నాజనకున్ హిమాచలుని నాదగుతల్లిని మేనకాసతిన్
యోజనతోడఁ జేరి కడు యుక్తిగ భిక్షగ నన్ను గోరి వి
భ్రాజితవైభవోత్సవవిభాసితలీల వివాహమాడి నన్
రాజతశైలభూస్థలికి రాజశిరోమణి! చేర్పు మోర్పునన్. 180

శా. కన్యాదానముచేసి తత్ఫల మిలన్ గాంచున్ గిరీంద్రుండు లో
కన్యాయంబిది గాన నాదు మనవిన్ గాఢానుకంపాత్ముతో
నన్యంబెంచక యాదరింపుము మదీయంబౌ తపంబి ష్టసా
మాన్యఖ్యాతి వహించిమించుఁ బుడమిన్ మారావలేపాపహా! 181

ఉ. మున్నల దక్షునింట నను మోదముతోడ వివాహమాడుచోఁ
బన్నుగ శాస్త్రపద్ధతికి బద్ధతనొందకపోయితీవు నన్
గన్నఘనుండు దక్షుఁడును గల్పవిధాన నవగ్రహార్చనం
బు న్నెఱవేర్పకుండె వగఁబొందితిఁ జెందితి దేహనాశమున్. 182

క. కావున నిపుడు వివాహ, శ్రీవిధివిహితముగఁ బెండ్లి చేసికొనుము నన్
దేవతల కార్యసిద్ధిని, భావించి మనంబునందుఁ బావనచరితా! 183

చ. అనుడు మహేశుఁ డల్లనగి యార్యకు నిట్లనియెన్ బ్రియంబునన్
వినుము వినీలవేణి! పృథివీధరశేఖరుఁ జేరి నిన్ను భి
క్షను వరియించి యాచనను సల్పిన నాతఁ డనల్పకోపుఁడై
మనమున నీసుమాని యవమానము సేయఁగఁబూను మానినీ! 184

క. ఎంత ఘనుం డైనను దా, నెంతటి నెఱవాదియైన • నెంతటి చతురుం
డెంతదొరయైన నింతిరో!, నుంత యొకని నడుగఁబోవఁ • జులకనఁ జెందున్.

చ. ఇఁకను వివాహరీతి గణియించి పరిగ్రహ మొందుమంటి దా
సకలము నీమనోరథవు • చక్కఁగ నేయఁగుఁగాక ధాత్రిపై
యొకటియు నిత్యమై యెసఁగియుండు నె నశ్యము దృశ్యమెల్ల నూ
రక యనుమాన మొందుదురు • రాజముఖీ! జగమందకోవిదుల్. 187

వ. వెండియు నీక వినుము. నిర్గుణుండును, స్వతంత్రుండును, స్వప్రభాసితుండును, నద్వితీయుండును నగు పరబ్రహ్మంబు సర్వకర్త్రియగు ప్రకృతితోఁ గూడి సగుణుండును, నస్వతంత్రుండును, నన్యతేజోభాసితుండును, ననేకరూపుండును నగుచు జగంబున నలరారు. అట్టి ప్రకృతివగు మహామాయవు నీవ! మాయామయంబగు సర్వజగంబు నాత్మనగు నేను గృపామతిన్ ధరియింతు. ఇఁక గ్రహంబులును, దారకాగణంబులు మున్నగునవి యెవ్వి? ప్రకృతిపురుషులనగు మన యిర్వురచే లోకకల్యాణంబుకొఱకు గుణకార్యభేదంబున నివి యన్ని యుత్పాదింపఁబడియె. భక్తరక్షణార్థంబుగదా మన మిరువుర మిట్లు సగుణభావంబు నొందుట. నిర్గుణవయ్యును సర్వవ్యాపారపారీణత్వంబున సగుణవును సూక్ష్మంబైన మూలప్రకృతివయ్యును సత్వరజస్తమోమయవునైన మాయవు నీవు! ఇఁక నిర్వికారుండను నిరీహుండనైనను భక్తేచ్ఛాసంపాదిత విగ్రహుండనగు నన్ను సర్వభూతంబుల కాత్మగా నెఱుంగు మనినఁ బార్వతి ప్రణమిల్లి శివున కిట్లనియె. 188

సీ. ప్రకృతి నే నాత్మ వీవు సర్వస్వతంత్రు
లమును నిర్గుణులమునునై • యమరు మనము
భక్తవశ్యుల మై గుణభావ మిట్లు
పడసితిమి సత్య మీయది • పరమపురుష! 189

చ. ప్రకృతికి భిన్నమై పరఁగువానినిఁగాఁ బరమాత్మగా జగ
న్నికరముఁ బుట్టఁజేయఁదగు • నిత్యపదార్థముగాఁగ నెందు నేన్
వికృతివిహీనుఁగాఁ ద్రిగుణవేష్టన మొందని వానిఁ గాఁగ లో
క కృతినిఁ గోరి యాకృతినిఁ • గాంచినవానిగ నిన్నెఱుంగుదున్. 190

ఉ. వినను దేవ! నా మనవి • నారసి తప్పుఘటింప కర్మిలిన్
బూని హిమాచలున్ సకల • భూధరరాజవరేణ్యుఁ జేరి యిం

గారుణ్యరసమునఁ • గ్రాలుభావమువాని, నిష్కళంకాత్ముఁడై • నెగడువాని
తనతపంబున కను • తాపమొందినవానిఁ, బ్రేమోక్తి నలఁత మా • న్పించువాని

గీ. నఖిలజగదీశ్వరుని మనో • హరునిఁజూచి, యతులమోహానతనువుస • కాత్మమురిసి
తాపమెల్లనుద్రోచి జో • తలనొనర్చి, కరములుమొగిడ్చి యిట్లనెఁ • గరమభక్తి

—* పార్వతి శివునితోఁ దలిదండ్రుల నడిగి తన్ను బెండ్లాడు మనుట *—

చ. సకల మెఱింగియుంటి సుర • సత్తమ! దక్షుని జన్నమం దటుల్
వికలతనొంది గాత్రమును • వీడియు దేవత లొక్కతీరు తా
రకపరిభూతులై నను గ • రంబుభజింప నిలింపరక్షకై
యకలుషుఁడైన శైలపతి • యాత్మజనై జనియించితిన్ విభూ! 179

వ. కావున

ఉ. నాజనకున్ హిమాచలుని • నాదగుతల్లిని మేనకాసతిన్
యోజనతోడఁ జేరి కడు • యుక్తిగ భిక్షగ నన్ను గోరి వి
భ్రాజితవైభవోత్సవవి • భాసితలీల వివాహమాడి నన్
రాజతశైలభూస్థలికి • రాజశిరోమణి! చేర్పు మోర్పునన్. 180

శా. కన్యాదానముచేసి తత్ఫల మిలన్ • గాంచున్ గిరీంద్రుండు లో
కన్యాయంబిది గాన నాదు మనవిన్ • గాఢానుకంపాత్మతో
నన్యంబెంచక యాదరింపుము మదీ • యంబౌ తపంబి ద్దశా
మాన్యఖ్యాతి వహించిమించుఁ బుడమిన్ • మారావలేపాపహా! 181

ఉ. మున్నల దక్షునింట నను • మోదముతోడ వివాహమాడుచోఁ
బన్నుగ శాస్త్రపద్ధతికి • బద్ధతనొందకపోయితీవు సన్
గన్నఘనుండు దక్షుఁడును • గల్పవిధాన నవగ్రహార్చనం
బు న్నెఱవేర్పకుండె వగఁ • బొందితిఁ జెందితి దేహనాశమున్. 182

క. కావున నిపుడు వివాహ, శ్రీవిధివిహితముగఁ బెండ్లి • చేసికొనుము నన్
దేవతల కార్యసిద్ధిని, భావించి మనంబునందుఁ • బావనచరితా! 183

చ. అనుడు మహేశుఁ డల్లనగి • యార్యకు నిట్లనియెన్ బ్రియంబునన్
వినుము వినీలవేణి! పృథి • వీధరశేఖరుఁ జేరి నిన్ను భి
క్షను వరియించి యాచనను • సల్పిన నాతఁ డనల్పకోపుఁడై
మనమున నీసుమాని యవ • మానము సేయఁగఁ బూను మానినీ! 184

క. ఎంత ఘనుండైనను దా, నెంతటి నెఱవాదియైన • నెంతటి చతురుం
డెంతదొరయైన నింతిరో!, సుంత యొకని నడుగఁబోవఁ • జులకనఁజెందున్.

చ. ఇఁకను వివాహరీతి గణియించి పరిగ్రహ మొందుమంటి దా
సకలము నీమనోరథవు • చక్కఁగనేయఁగుఁగాక ధాత్రిపై
యొకటియు నిత్యమై యెసఁగియుండు నె నశ్యము దృశ్యమెల్ల నూ
రక యనుమాన మొందుదురు • రాజముఖీ! జగమందకోవిదుల్. 187

వ. వెండియు నిఁక వినుము. నిర్గుణుండును, స్వతంత్రుండును, స్వప్రభాసితుం డును, నద్వితీయుండును నగు పరబ్రహ్మంబు సర్వకర్త్రియగు ప్రకృతితోఁ గూడి సగుణుండును, నస్వతంత్రుండును, నన్యతేజోభాసితుండును, ననేకరూపుండును నగుచు జగంబున నలరారు. అట్టిప్రకృతివగు మహామాయవు నీవ! మాయామయంబగు సర్వజగంబు నాత్మనగు నేను గృపామతిన్ ధరియింతు. ఇఁక గ్రహంబులును, దారకాగణంబులు మున్నగునవి యెవ్వి? ప్రకృతిపురుషులమగు మన యిర్వురచే లోకకల్యాణంబుకొఱకు గుణకార్యభేదంబున నివి యన్ని యుత్పాదింపఁబడియె. భక్తరక్షణార్థంబుగదా మన మిరువుర మిట్లు సగుణభావంబు నొందుట, నిర్గుణవయ్యును సర్వవ్యాపారపారీణత్వంబున సగుణవును సూక్ష్మంబైన మూలప్రకృతివయ్యును సత్వరజస్తమోమయవునైన మాయవు నీవు! ఇఁక నిర్వికారుండను నిరీహుండనైనను భక్తేచ్ఛాసంపాదిత విగ్రహుండనగు నన్ను సర్వభూతంబుల కాత్మగా నెఱుంగు మనినఁ బార్వతి ప్రణమిల్లి శివున కిట్లనియె. 188

గీ. ప్రకృతి నే నాత్మ వీవు సర్వస్వతంత్రు
లమును నిర్గుణులమునునై • యమరు మనము
భక్తవశ్యుల మై గుణభావ మిట్లు
పడసితిమి సత్య మీయది • పరమపురుష! 189

చ. ప్రకృతికి భిన్నమై పరఁగువానినిఁగాఁ బరమాత్మగా జగ
న్నికరముఁ బుట్టఁజేయఁదగు • నిత్యపదార్థముగాఁగ నెందు నేన్
వికృతివిహీనుఁగాఁ ద్రిగుణవేష్టన మొందని వానిఁ గాఁగ లో
క కృతినిఁ గోరి యాకృతినిఁ • గాంచినవానిగ నిన్నెఱుంగుదున్. 190

ఉ. ఐనను దేవ! నా మనవి • నారసి తప్పుఘటింప కర్మిలిన్
బూని హిమాచలున్ సకల • భూధరరాజవరేణ్యుఁ జేరి యిం

పౌనటు లర్థిఁగోరు నను • నద్భుతలీలనొనర్చు కీర్తి నెం
తేనిఁ దనర్పు భూప్రజలు • హెచ్చుగఁబాడి తరింప నీశతన్. 191

గీ. జన్మజన్మమునందును • సతిని నీకు, భక్తను మహాత్మ! వేగ ని•బ్బరపుకృపను
నేను గోరినయట్టుల•నే కడంగి, తీర్పు నా వాంఛితంబును • నేర్పుమెఱయ.

—* శివుం డంగీకరించి కైలాసంబున కేగుట *—

గీ. ఇట్లు మఱిమఱి యడిగి గి•రీంద్రతనయ, యూరకున్నంత శంకరుం•డురుతరంపు
కరుణ నట్లే యొనర్చెదఁ•గాళి! యని త,దీయ విరహార్తుఁడై చేరెఁ•దిరుగ నెలవు

క. అచ్చటి ప్రమథులకెల్లను, హెచ్చుగ శివుఁ డిచ్చరిత్ర • మెఱిఁగింపఁగ వా
రెచ్చుగ సంతసమొంది మ,హోచ్చతరోత్సవము లప్పు • డొనరించి రటన్.

—* పార్వతి దీక్షాంతము చేసి తల్లిదండ్రులయొద్దకుఁ బోవుట *—

ఉ. అంత మహేశకాంత క్రమ•మంతయుఁ బాసి హృదంతరంబునన్
సంతసమొంది యగ్నులకుఁ • జక్కఁగఁ బూజలొనర్చి తాను ము
న్నెంతయు వేడ్కనాటిన మ•హీరుహరాజినిఁ బ్రేమఁజూచి దీ
క్షాంతమొనర్చి యాళులు జ•యావిజయల్ మురియంగఁ బొంగుచున్. 195

చ. నగరికిఁ జేరఁబోవ గిరి•నాథుఁ డెఱింగి కరంబుపొంగి య
త్యగణితవైభవంబున ని•జాంగనతోఁ దనయాళితోఁ బ్రథగ
దగు నల పౌరబాంధవ వి•తానముతో ద్విజరాజితోఁ బ్రియ
మ్మగ శుభవస్తువుల్ గొని ప్ర•మోదముతో నెదురేగె నత్తఱిన్. 196

క. ఏనుఁగులును గుఱ్ఱంబులు, జానగు పల్లకులునున్ రచనలన్ సొగసౌ
మేనాలును నానావిధ, గానంబులు సెలఁగ జనులు • గదిలి రెదురుగాన్. 197

క. ఆలోపలఁ బట్టణమును, గాళి సమీపించి తనను • గాంచ నెదురుగాఁ
జాలఁ బరుగిడుచుఁ జేరెడు, శైలేంద్రున కతనిసతికి • సాఁగిలి మ్రొక్కెన్.

ఉ. వారలు దీవెనల్ సలిపి • వక్షమునందుఁ గుమారిఁ జేర్చి వి
స్తారతరాశ్రుధారఁ గనుదమ్ములరాల్చి కుమారి! వచ్చితే?
శ్రీరహిమీఱు భాగ్యమును • జెందితి మీదినమందు నేఁడె విన్
గూరిమిఁ గన్నవారలము • గోటి యిఁకేటికి గోత్రవర్ధనీ! 199

చ. అని పలుమాఱు కూఁతు వద•నాబ్జము నంటుచు మేరలేని యు
బ్బును గొని రన్నలున్ ముదముఁ•బొందిరి వారి పురంధ్రులున్ గులాం
గనలును గాఁగిటన్ బడసి • గారవమున్ బొనరించి రెల్లవా
రును గొనియాడిపాడి రమ•ణుల్ గురిపించిరి పుష్పవర్షమున్. 200

ఉ. భర్మవినిర్మితంబయిన • భాసురరత్నరథంబునందు స
త్కర్మపరులైన బ్రాహ్మణులు • కాళిక నెక్కఁగఁజేసి వాద్యముల్
బేర్మిఁ జెలంగఁగా నగర•వీథులఁ బౌరవధూశిరోమణుల్
నిర్మలమౌక్తికాక్షత ల•నేకముఁ జల్లఁగఁ జేర్చి రిక్కడన్. 201

ఉ. వందులు పాటగాండ్రు గరు•వంబెసఁగన్ దమ విద్యఁజూపి యా
నందముఁగూర్చి రగ్రకుల•నాయకవర్యులు సామగీతులన్
బొందుగ స్వస్తివాదముల • బోరున సల్పిరి వారికెల్లఁ దా
వందలు వేలొసంగె హిమ•వంతుఁడు రత్నములన్ గ్రమంబుగాన్. 202

తే. ఎల్లవారి కప్పు • డీరీతి గారవం, బెలమిఁ జేసి గిరివ•రేశ్వరుండు
సంతసమున నున్న • జరిగెఁ గొన్నిదినంబు, లంత నొక్కనాఁ డ•హంబునందు.

. మేనకాకాంత సంతస•మూని తనయ
తోడ నందలు కోడండ్ర•తోడఁ జెలుల
తోడ దాసీసమూహమ్ము•తోడఁ గొలువుఁ
దీర్చి కూర్చున్న సమయంబు • తీరు నెఱిఁగి. 204

—* శివుఁడు భిక్షుకవేషంబుతో మేనాసన్నిధిని నర్తనము సేయుట *—

చ. శివుఁ డొక భిక్షుకాకృతిని • జేకొని వామకరంబునందు భై
రవరవసాధకంబగు ద•రంబును నింబుగ సవ్యహస్తమం
దవితథనాదమౌ డమరు•వంది ఘనంబుగ మ్రోగఁ జేయుచున్
వివిధగతిప్రభేదముల • వింతగ నర్తనమున్ బొనర్చుచున్. 205

ఉ. మేనకయున్న యున్నతపు•మేడకుఁ జేరఁగఁబోయి శంఖని
స్వానమనూనమౌ డమరు • వాదనమున్ బొనరించె నాగర
స్త్రీనివహంబుఁ బూరుషులుఁ • జిన్నలు పెద్దలు చేరినిండ వి
ద్యానిపుణత్వమేర్పడఁగఁ • దాండవమున్ బొనరించె మించుగన్. 206

క. ఆ గరిమమీఱు నృత్తము, బాగుగఁ గని గిరివరేంద్ర • భామినియును నా
నాగరజనంబులును గడు, నూఁగిరి తన్మయతఁజెంది • యుల్లాసమునన్. 207

ఉ. ఆ నటనంబుఁ జూచి తుహి•నాచలపుత్రిక మూర్ఛనొంది యెం
తేని మనంబునన్ నటు మ•హేశ్వరుగా గురుతింప నంత న
జ్ఞానన కాతఁ డిందుధరుఁ•డై బహుమన్మథసుందరాంగుఁడై
మానితనాగరాజకుల•మండనుఁడై గనుపట్టె నర్తకిన్. 208

చ. ఉమ యమితానురాగమున • నోయుడురాజకిరీట! నన్ను వే
గముగ భవత్సధర్మిణిని•గా సలుపన్ వరమిమ్మనాగ న
ర్తనము దనరార శంకరుఁడు • సత్వర మవ్వర మార్యకిచ్చి వి
భ్రమరమణీయతాండవ ము•పార్జితలీల నొనర్చెఁ గ్రమ్మఱన్. 209

ఉ. మేనక యంత నర్తకు న•మేయపు నృత్యముఁజూచి మెచ్చి స
న్మానము సేయఁగాఁగడఁగి • మానగుబంగరుపళ్ళెరంబులో
జానగుముత్యముల్ రవలు • చాలఁగఁ గైకొని యాయఁబోవఁగాఁ
దా నవి యొల్లకే మరలఁ • దాండవమాడుచు నుండె వేడుకన్. 210

వ. అంత మేనక యక్కృతక నటునకు మెప్పుసేయు వేడుక నీ వేమి వాంఛింతు
విచ్చెదననుటయు నతం డిట్లనియె. 211

—* మేనకతోఁ గృతకనటుఁడు దనకుఁ బార్వతి నిమ్మనుట *—

క. ఒల్లను ముత్యములను నే, నొల్లను గెంపులను రవల • నొల్లను బంగా
రొల్లను గిరిరాజ్ఞీ! యీ, ఫుల్లసరోజాక్షి నీదు • పుత్రిక నిమ్మా! 212

క. నావుడు నగమూర్ధన్యుని, దేవేరి ప్రభూతరోష•దీప్తేక్షణయై
నీ! వెకఁగ! భిక్షుకుఁడ! యో,రీ! వదరకు మిపుడు పెండ్లి•యేయగు నిచటన్.

క. నీ వన్నెకు నీ వాసికి, నీ వాలకమునకు మేటి • నీదు సిరికి నీ
పూవుంబోఁడియుఁ గావలె,నా? వింతగు నీదు తలఁపు • నట! శఠహృదయా!

ఆ. తివిరి నక్కయేడ ? • దేవలోకంబేడ ?, బడుగునటుఁడ వేడ ? • బాలయేడ!
ఎంత యంతరంబొ • యెఱుఁగకపోతివి, కనులవెట్టి నీకుఁ • గలుగుకలన.

ఉ. పొమ్మిటనుండి వేగముగఁ • బోవకయున్నను నిన్ను బంట్లు బె
త్తమ్ములతోడ బాదుదురు • తద్దయుఁ గీడొనరింతురన్న లే

శమ్ము వెలిన్ నటించుచును • జక్కఁగ నృత్తము సేయుచుండఁగా
నమ్మనుజూచి యార్య డను • నాతని కిమ్మనియెన్ బ్రియమ్మునన్. 216

వ. అంత మేనక యార్యవచనంబుల కలుకన్ జెంది మందలింప నాలోకసుందరి యుడుగక మాటికి నట్లే యర్థించుచుండ నమ్మంగళాంగిన్ బెదరించి గట్టురాణి యిట్లనియె. 217

సీ. వలదు చాముండ! యూరక • వదరఁబోకు
కన్పడినయట్టి యీ యాటగానిఁ దగిలి
పోవఁ జూచెదవా? మంచి • బుద్ధివాడమె
మంతరంబేమిచేసెనో • మాయకాఁడు. 218

వ. అనునంత

క. ఆలోపల హిమవంతుం, డాలోఁగిలి కరుగు దేరనప్పాటమే
నాలలితాంగి నగేంద్రున, కాలాగంతయును జెప్ప • నాతం డలుకన్. 219

—* మేనకా హిమవంతులు నటుని శిక్షింపఁబూనుట *—

చ. భటులిఁక వీని నావలకుఁ • బంపుఁడనన్ గుమిఁగూడి వారలా
నటు నదలింప వారికిఁ గనద్ఘనతేజుఁ డతండు చిక్కకే
యటునిటుఁ ద్రిప్పచుక్ నిజమహాద్భుతలీలల విష్ణురూపుఁడై
కటకకిరీటకుండల నికామచకాసదమేయమూర్తియై. 220

చ. కనఁబడ నా హిమాచలుఁడు • కౌతుకమొప్పఁగఁ గాంచుచుండ న
ర్చనమునఁ దాను శ్రీపతికి • రాణఁదలిర్ప సమర్పణంబు చే
సిన సుమరాజి యఘ్నుని • శీర్షమునం దగుపట్టఁ జూచి విం
తనుగొని భక్తిభావమును • దాల్చినయంతనె యంత నాతఁడున్. 221

ఉ. హంసము నెక్కి శోణితనిభాకృతితోఁ జతురాస్యుఁడై సుఖా
శంసదనేకవేద మను • సంతతిఁ బాడుచు సర్వదుఃఖవి
ధ్వంసము సేయునట్లు గన • వచ్చిన నచ్చెరువొంది పర్వతో
త్తంసుఁడు నూచుచుండెను • ముదమ్ము విధమ్ము మనమ్ముఁ గ్రమ్మఁగన్.

ఉ. అంతనె యాతఁ డా తనువు • నంతను మార్చి జవంబునన్ వివ
స్వంతుని రూపమున్ గొని దిశాతతి నల్గడ వెల్గఁజేయు న

భ్రాంతనితాంతకాంతుల నిరంతరతాపముఁ గ్రుమ్మరింప వి
భ్రాంతినిఁ జెందె సర్వకులపర్వతరాజవరుం డవారిగాన్. 223

ఆ. అంతలోన మరల నా రూపమును బాసి, యద్భుతరశ్మిరూపమంది కౌము
దీవితానములను దేవాధినాథుండు, గుప్ప నరుసమొందెఁ గుధరవరుఁడు.

మ. క్షణమాత్రం బటులుండి యంత నటరాజశ్రేష్ఠుఁ డర్ధేందుభూ
షణవిస్ఫూర్జితమౌ జటాపటలితో శైలేంద్రకన్యాసధ
ర్మిణితో భాస్వరదివ్యతేజములతో శ్రీమించు రుద్రాకృతిన్
బ్రణతాభీష్టదరీతి నొందఁ గనియెన్ బ్రాలేయశైలుం డటుల్. 225

గీ. అంత నిముసంబులోన నా హరుఁ డదృశ్యుఁ
డగుచు నిరుపాధికంబు ని రంజనంబు
నిస్పృహం బద్భుతంబయి నెగడుచున్న
దివ్యతేజంబు దనమోలిఁ దేజరిల్లె. 226

గీ. అట్టి తేజంబు గిరివరుం డరయుచుండ
నది యదృశ్యతఁ జెందె నటాధిరాజ
నేకరూపంబు లిటుఁజూపి వీఁకమగుడ
భిక్షుకుండయి గిరినాథుఁ బేర్మిఁజూచి. 227

క. కన్నియ నిమ్మని యడుగఁగ, నన్నగరాజావతంసుఁ డంగీకారం
బున్నుడువకున్నఁ గన్గొని, యన్నర్తకుఁ డం దదృశ్యుఁ డయ్యెన్ వేగన్.

—* మేనా హిమవంతులు పశ్చాత్తప్తు లగుట *—

గీ. ఇట్లు మేనా గిరీంద్రు లా యీశు మాయ
తెలియఁగఁజాలకపోయి రా యీశ్వరుండు
గదలి చనినంత జ్ఞానంబు గలుగ మనల
వంచనముచేసి చనె శివుండంచు వగచి. 229

క. వారలు శంకరునెడ విస్తారతరావ్యాజభక్తి తత్పరు లగుచున్
గూరిమి భజించుచుండిరి, సారెకు మదిలోఁ దదీయ చరణద్వయమున్. 230

వ. అనిన విని సూతునకు నైమిశారణ్యవాసులగు వాచంయము లటమీఁది
వృత్తాంతం బెఱింగింపుమనుటయు. 231

ఉ. నాకధునీపవిత్రభువ • నప్రతిమానకబంధబంధుర
శ్రీకర సుండికాహ్వయస • రిద్రసవర్ధితపుణ్యమూర్తి! మృ
ద్వీకరసప్రవాహనిభ • దివ్యవచోమకరందకందసు
శ్లోకజనాతిగీతసుయ • శోబహుమానిత! లక్ష్మమాంబికా! 232

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వర నామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి పార్వతీఖండంబునఁ
దృతీయాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

పార్వతీ ఖండము

చతుర్థాశ్వాసము

నారాయణపురజన
నా! నవనీతప్రతిమ మానసస్సారస! వి
ద్యానందపూర! సుయశో
భానిధి! ముదిగొండ వీరభద్రారాధ్యా!

వ. అక్కథకుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె.

—* శివుఁడు వైష్ణవవేషముతో మేనకా హిమవంతులకడకు వచ్చుట *—

చ. శివుఁడును రాజతాచలముఁ జేరి హిమాచలుఁ దత్సతిన్ భ్రమా
వివశులఁ జేయు పొంటె నొక విప్రుని వేసముఁ బూని విస్ఫుర
ద్ధవళతరాంశుకంబులును దండము గొడ్గును బావలొంది వై
ష్ణవతిలకంబు నెన్నొసటఁ జక్కఁగ దిద్ది స్మరింపుచున్ హరిన్. 2

క. సాలగ్రామముఁ బటికపు, మాలికఁ జేకొని తగన్ హిమధరునికడకున్
మేలుగవచ్చినఁ గన్గొని, ప్రాలేయాచలుఁడు గడుఁ బ్రపత్తిదలిర్పన్. 3

గీ. వందనముచేసి పాదారవిందములను
గడిగి యన్నిటిఁ దలఁదాల్చి కనకరత్న

పీఠము నొసంగి పూజఁ గావింప నగ్ర
జనుఁడుగొనె వారొనర్చిన సత్కృతులను. 4

క. కాలిక ద్విజునంజలకున్, ఫాలముసోఁకంగ మ్రొక్కి పరమేశ్వరుగాఁ
దాలోనెఱింగి మురిసెను, చాలఁగ దీవించె నగ్రజన్ముఁడు వారిన్. 5

వ. అంత శైలేంద్రుండుమ ధరామరేంద్రుని కుశలం బడిగి.

క. ఏదేశ మేనివాసము, భూదేవకులావతంస! పొందుగ నిట మా
కాదేశింపుము నినుఁ గన, శ్రీదయితుం గాంచినట్లు చిత్తంబలరెన్. 6

మ. అన నంతన్ హిమవంతుఁ గాంచి యతఁ డత్యంతంబు సంతుష్టుఁడై
యనియెన్ బర్వతరాజ! వైష్ణవుఁడ బ్రహ్మశ్రీకుఁడన్ యోగభా
జనుఁడన్ లోకహితం బొనర్చుటకునై సర్వప్రదేశంబులం
దును సంచార మొనర్చుచుండుఁ గనుఁగొందున్ భూతభవ్యంబులన్. 7

ఉ. కూరిమితోడుతన్ గమలకోమలగాత్రిని నీదుపుత్రి నా
నీరజవైరిజూటునకు నీవిడి పెండ్లి యొనర్తువంచు నే
నారసి నీదు యత్నము రయమ్మున మాన్పఁగడంగి వచ్చితిన్
మారవిరోధిదక్కి యొక మంచివరుం డెవఁడేని జిక్కఁడే? 8

చ. నగలను జూచి మెచ్చితొ? కనందగు నందముఁ జూచి మెచ్చితో?
నిగరపుమేటి యన్వయపునీటును గన్గొని మెచ్చితో? ప్రియం
బగు నవయౌవనోజ్జ్వలత నారసి మెచ్చితివో? భువిన్ బ్రజల్
నగ నగరాజరాజ! ప్రియనందన నెట్లు త్రిశూలి కిచ్చెదో? 9

మ. కుల శీలంబులు లేనివాఁడు ధనమే కొంతేనియున్ లేనివాఁ
డిలునున్ వాకిలి లేనివాఁడు చదు వొక్కింతేనియున్ రానివాఁ
డలసుం డందముమాలినట్టిఁడు భుజంగాకల్పుఁ డెంతేనిఁ గ
శ్మలకర్ముండు దిగంబరుండు తగునే శైలేంద్ర! యీబాలకున్. 10

మ. మతిమంతుండవు వైష్ణవాన్వయ శిరోమాణిక్యభూతుండ వీ
క్షితిభృత్సంతతి కెల్ల శాసకుఁడ వీ చిన్నారిపొన్నారిమే
నితనూజాతను నా కపాలికిడఁగా నీకెట్లు వేడ్కయ్యె నీ
మతి యికార్యమునం దవార్యముగఁ దార్మాఱయ్యె భూభృద్వరా! 11

చ. నీ వరుసంబునొందినను • నీదగు చుట్టము లెట్టులొప్పిరీ
నీ వధు వీ గుణాయతన • నీతివిచక్షణ మేన యెట్లు దా
నీవిధ మొప్పి మోసపడె? • నీవిక వీరికిఁ జెప్పకుండినన్
బావన! యిప్పుడేని నిజ • బంధుల కాలికిఁ జెప్పిచూడుమా! 12

గీ. కాలికనుమాత్రమడుగకు • కాళిచాల, రుద్రునందుఁ బ్రమోహంబు•రూఢిఁజెంది యున్నయది రోగి కేవమా•యుచితమౌష,ధంబుదీయఁగనగు నప•థ్యంబుభువిని.

క. అని నొడివి బాపఁడట భో,జనమొనరిచి చనియె నాత్మ•సద్మమునకు నం తనె మేనక హిమవంతున, కనియెను వందురుచు ఘనత•రాశ్రునయనయై.

—* వైష్ణవ బోధచే మేనక శివునకుఁ బార్వతి నీయననుట *—

మ. వినవయ్యోగద నాథ! నేఁడు ఘనుఁ డా • విప్రేంద్రుచే రుద్రువ
ర్తనమంతన్ మనమంత పొక్క నిఁక నో•ర్వన్ నా తనూజన్ ద్రినే
త్రున కీయన్‌జుమి! యట్లు నీవు వినవేన్ • దుఃఖంబుతో నర్ణవం
బున దూఁకన్‌గలదానఁ గానఁబడియోఁ • బోదున్‌జుమీ యెందు నేన్. 15

గీ. కూఁతు కుత్తుక కురిఁబోసి • కూపమందుఁ
గూలుదాన దవాగ్నిలోఁ • గాలుదాన
చచ్చుదాన నిజం బిందు • సందియంబు
లేదు ముమ్మాటి కనృతంబు • లేదు లేదు. 16

క. అని క్రమ్మచున్న దుఃఖ,మ్మున మేనక యపుడు కోప•మునుఁజెంది రయ మ్మునఁ గోపాలయమునకున్, జని పుడమిఁ బరుండె కడిఁది • సంతాపమునన్.

—* శివుఁడు సప్తర్షుల నరుంధతితో నోషధిప్రస్థమున కనుపుట *—

శా. ఈలో రాప్యగిరిన్ మహేశ్వరుఁడు దా•రేచ్ఛాలసచ్చిత్తుఁడై
దా లో సప్తమహర్షులన్ దలఁప స•ద్యస్కాల మవ్వా ర్మహో
కాలున్‌జూడ నరుంధతీసహితులై • కైలాసమున్‌జేరి య
క్కాలారిన్ గని మ్రొక్కి యిట్లు నుతులన్ • గావించిరంచన్మతిన్. 1[illegible]

మ. శివ! సర్వామరమౌళి! తోషితసుర•శ్రీ! యస్మదీయంపు భా
గ్యవిశేషంబునుగూర్చి చెప్పెదము ప్రా•గ్జన్మంబునన్ సత్తపో

ద్రవిణార్జనచేసినారము త్రయిన్ దథ్యంబుగా నేర్చినా
మువిధిన్ దీర్ఘములాడినాము సవనంబుల్ సల్పినా మన్నియున్. 19

గీ. వాఙ్మనఃకాయకృతపుణ్యవైభవంబు, గల దది యశేషమునుగూడి కాలదమన!
నీవు మమ్ముఁ దలంచుట నివ్వటిల్లె, లేక కల్గునె యిట్లతిలోకలక్ష్మి. 20

ఉ. ఏ నరుఁడేనిఁగాని నిను హృన్నలినంబున భక్తివశ్యుఁడై
దాను స్మరించినన్ సకల తాపము లింకఁగఁజేసి వాసిగా
నీ నిరవద్యమౌ కృపను నెక్కొను నందు దయాసముద్ర! నీ
వే నెఱితోడ మమ్ము స్మరియించుట యెంతటి భాగ్యమో కదే! 21

సీ. జనుషాంధుఁ డచ్ఛలోచనము లొందినయట్లు, గీతి బధిరుఁ డాలకించినట్లు
కుంటివాఁ డొక పెద్దకొండ నెక్కినయట్లు, కడుఁబేద పెన్నిధిఁ గాంచినట్లు
మూఁగయొక్కఁడు కావ్యమును రచించినయట్లు, ఘనరోగి సౌఖ్యంబుఁ గనినయట్లు
వామనుఁ డొక వృక్షఫలముఁ గోసినయట్లు, గొడ్రాలు కానుపుఁ గొనినయట్లు

గీ. ఇపుడు నీచేతఁ దలఁపొంది యీశ! నీదు, దర్శనం బేము సెందుటఁ దలఁపరాని
కలిమిఁ జెందితి మెంతొ యకలుషచరిత!, గారవంబొంది నా మెనఁ గాంచనట్లు.

క. తలఁపున దరిసెనమున మా, తలఁపుల నీడేర్చి తిఁకను దయతో నీ దా
సుల కొక పనిచెప్పి ముదం, బలరించెదె పెచ్చుగా సుధాంశుకిరీటా! 23

చ. అనవుడు మౌనులన్ గని ప్రియంబున నిట్లనియెన్ మునుల్! జగం
బునఁ గడుఁబూజ్యు లందునను బూజ్యతముల్ మఱి మీర లిప్పు డేన్
బనివడి మిమ్మిటుల్ దలఁచినాఁడ జగత్పరిరక్షణార్థమై
యనువుగ మీర లట్టిపని నారసి కూర్తురుగాక ప్రీతిమై. 24

ఉ. తారకదైత్యుచేత విబుధప్రకరంబు జగత్త్రియంబు వి
స్తారతరార్తిఁ జెందుడు సుదర్శనభృన్ముఖలేఖు లేకమై
కూరిమితో హిమాచలునికూఁతును నాతిగఁ గొన్మటంచు నన్
గోరుట కట్లొడంబడితిఁ గొంకక వారి తలంపుఁ దీర్పఁగాన్. 25

ఉ. భూజలపావకానిలనభోరవిశీతమయూఖహోతృ వి
భ్రాజితమూర్తులొందుటయుఁ బాయక యే నుపకారబుద్ధితో
నే జితచిత్తులార! వలపేమియు లేదటు లిప్డు భూమిభృ
ద్రాజకుమారిఁ గాళికను దారనుగా వరియింపఁబూనితిన్. 26

వ. ఇట్లను

శా. ప్రాలేయాచలకన్య నాకొఱక దీక్షంబా తపంబొంద నే
నాలావణ్యనిధాన కిచ్చితి వరం బాత్మేప్సితాకారమా
శైలాధీశునిఁ దత్పురంధ్రినిఁ దనూజాదాన మిమ్మంటి నా
లీలన్ జక్క నెఱింగి యిచ్చుటకుఁ జొల్మిన్ గాంచి రవ్వారలున్. 27

ఉ. అంతనె నేను వారి హృదయంబులకున్ భ్రమఁగూర్చు పొంటె బ
ల్వింతగ నొక్క వైష్ణవుని వేసముతోడుత వారి డాసి రా
ద్ధాంత మెసంగ నన్గుఱిచి తద్దయు నిందనొనర్చ నప్డు వా
రెంతయుఁ జింతనొంది సుత నిచ్చుట కిచ్చఁ దొలంగి రంతటన్. 28

గీ. అక్కతన మీర లిపుడు హిమాలయమున
కరిగి నగరాజునకుఁ దదీయాంగనకును
నచ్చునట్లుగఁ జెప్పి కన్యక నొసంగ
నీయకొలిపి ఫలాదికం బిచ్చి రండు. 29

ఉ. మేనక కీ యరుంధతి సమేళపుత్రోవ మృదూక్తిచాతురిన్
మానసమున్ గఱంచి యనుమానముఁ బాయఁగఁ జేయఁగావలెన్
ధీనిధు లీరు భూధరసుధీమణికిన్ దగునట్లు చెప్పి యె
ట్లేనియుఁ గార్యమున్ శ్రమ వహించి పొసంగఁగఁ జేయఁగావలెన్. 30

క. మీ వచనంబు జగంబున, కా వేదవచస్సువోలె నధికపు విధియా
నేవాఁడు దాఁటనేరఁడు, పావన తేజోవిభూతిభాస్వరులారా! 31

క. మీదే కార్యం బీయది, మీదే భారం బిదెల్ల మెప్పదలిర్పన్
మీదే ఘటనాచాతురి, మీదే జగమంతఁ గనుఁ డమేయచరిత్రుల్! 32

గీ. అనిన విని మునివరులు లోకాధినాథు, చేతఁ బడసిన గౌరవ శ్రీసమృద్ధి
కతులితానంద పారవశ్యమును జెంది, భక్తితోడుత నిట్లని పల్కిరపుడు.

శా. మేమే ధన్యుల మీజగత్త్రయమునన్ మేమే మహాభాగ్యల
క్ష్మీమాంగల్యవిరాజమానులము మేమే పద్మమిత్రేందును
త్రామాగ్నిప్రముఖార్హణార్హులము తథ్యం బీశ! మేమే తపః
ప్రాముఖ్యంబును గొన్నవారలము నీవాల్లభ్యభాగ్యంబునన్. 33

గీ. లోకసుఖజనకంబయి జోకమీఱు, నీమహాకార్యమునకయి యెలమికలిమిఁ
బంపుచుంటివిమమ్మిందుఁ బరమపురుష!, ఇంతకన్ననుభాగ్య మిఁ కెద్దిగలదు. 36

క. జగములకుఁదండ్రి వీ వా, యగరాజకుమారి తల్లి యల నెలవలె వృ
ద్ధిఁగొని కడు నెగడు యుక్తం, బగు నీసంబంధ మవని నమృతాంశుధరా! 37

వ. అని ఋషు లీశ్వరునకు మ్రొక్కి యాకాశమార్గంబున వెడలి యతిత్వరితంబున హిమగిరిఁ జేరి యందలి పట్టణంబు భాగ్యంబులకు విస్మయంబొందుచుఁ బరస్పరం బిట్లు చెప్పికొనిరి, 38

—* ఓషధిపస్థపుర వర్ణనము *—

సీ. చంద్రకాంత స్తంభ సంభృతోద్దామచా, మీకరానేకహ ర్మ్యకులంబు
ఘనతరస్వచ్ఛము క్తాఫలగుచ్ఛతో, రణమహామణిమయాం గణగణంబు
బహుదివ్యపాదపా వాసభాసురవనీ, రమణీయరాజీవి రాజితంబు
వరచతుర్ద్వారసుం దరతరాంచద్ధ్వజ్రి, విస్తరప్రాకార వేష్టితంబు

గీ. శుకపికక్రౌంచకలహంస నికరమధుర, గానబంధుర వికసిత కమలకైర
వోత్కరమరందగంధసా రోజ్జ్వలాంబు,పూరకాసార మద్రిరా ట్పురవరంబు.

క. అలకాపురంబు విభవం, బల కాలారిపురి శోభ నమరావతి సొం
పల కాద్రవేయపురమై, చెలువగు భోగవతి కలిమిఁ జెందు నిది సిరిన్,

ఉ. భూధరరాజపట్టణపు పోడిమిఁ గన్గొని మెచ్చివచ్చి వి
ద్యాధరరాజపుత్రులును దైవతరాజకుమారు లచ్చరల్
సాధుజనుల్ మునుల్ సకల చారణవైణికపండితేంద్రు లే
బాధలు లేకయుండిరి సెబా సనుచున్ రహి నెల్లకాలమున్. 41

క. హిమవన్నగరపు సొంపుల, యమరిక యెఱుఁగక యె మున్ను నమరావతిపై
భ్రమపడి పోదురు మనుజులు, కొమరగు నీనగరు గనినఁ గోరరు దానిన్.

గీ. అనుచు దివినుండి తనదెస కరుగుదెంచు, సప్తఋషుల నరుంధతీ సాధ్వి నద్రి
రాజుగన్గొని మిగుల హర్షంబునొంది, యర్ఘ్యవస్తువులెల్ల నా యత్తపఱుప.

గీ. మునులు బహుమానపూర్వక ముగ నగేంద్రుఁ
డొసఁగినట్టి సపర్యల నొంది పీఠ
ముల నధిష్ఠించి శైలరా ట్పుంగవునకు
మంగళాశాసనములఁ బ్రేమన్ బలికిరి. 44

మ. హిమశైలేశ్వరుఁ డాబుషీశ్వరులతో • నింపొప్ప నిచ్చొప్పఁ బ
ల్కె మహామాసివతంసులార! దమరీలీలన్ మదీయంపుగే
హము నామోదముతోడఁ జేర సఫలంబయ్యెన్ మదాత్మంబు భా
గ్యముఁగంటిన్ జగమందుఁ బూజ్యపదవిన్ • గైసేసితిన్ వాసిగాన్. 45

గీ. పృథ్వి"నభ్యాగతస్స్వయం విష్ణు"రనెడు, నుడికిసార్థకముగ మిమ్ముఁ బడసినాఁడ
ఘనులకేపని నాయందుఁ గలుగకున్న, నేదియేన్ జెప్పి యీదీను నేలికొనుఁడు

—* సప్తర్షులు పార్వతిని శివునకిమ్మని హిమవంతు నడుగుట *—

వ. అనిన మును లిట్లనిరి.

ఉ. సర్వజగన్నిదానుఁ డల • శంకరుఁ డాదిమపూరుషుం డిఁకా
సర్వజగచ్ఛయాంబిక తుషారగిరీంద్ర! భవత్కుమారి యీ
సర్వ మెఱింగి వేగముగ • శర్వున కీ యుమ నిచ్చి పెండ్లిలిన్
సద్వివాహణంబు సేయు మిఁక • నీదగు పుట్టుక సార్థకంబగున్. 47

క. లోకగురుండగు శివునకుఁ, బ్రాకటముగఁ గన్నె నిడినఁ • బ్రాలేయధరా!
నీకన్న నధికు లెవ్వరు, నీఁకన్ సర్వగురుపదవి • వెలయుదు విలలో. 48

చ. అనుడు గిరీంద్రుఁ డాబుషుల • కంజలిచేసి నమస్కరించి యి
ట్లనియె మహాత్ములార! వినుఁ • డాగ్రహమింతయు లేక మున్ను మీ
రనినవిధంబుగా శివున • కార్య నొసంగఁగఁ బూనియుంటి ని
న్న నొకఁడు వైష్ణవుం డల పినాకినిఁగూర్చి వచించె నెగ్గులన్. 49

గీ. వెగటుగా నతఁ డని చన • నగడుఁ జెంది
వగ శివామాత తన కూఁతు • వామదేవు
నకు నొసంగననుచుఁ గోప • వికల యగుచు
హతముతో నున్న దెవరేమి • యనిన వినదు. 50

ఉ. నిక్కముఁ జెప్పువాఁడ నిఁక • నేనును జ్ఞానవిహీన శేముషిన్
జక్కలతేనిసామియయి • సన్నుతిఁగొన్నను భిక్షుకుండటం
చక్కరకంఠమూర్తికి మదాత్మజ నీయఁగ మానినాఁడఁ బె
క్కక్కఱ యేటికంచుఁ బరమాత్మ విమోహితుఁ డాతఁడాడఁగన్. 51

చ. మనముల నమ్మునుల్ శివుని • మాయకు మెచ్చి యరుంధతిన్ గిరీం
ద్రునిసతిఁ దేర్పఁబంపఁగ నరుంధతియున్ జని శోకమూర్ఛితా

త్మను శయనస్థితన్ గుధర•తల్లజదారను జేరి వేగ ని
ట్లనె మధురోక్తిచాతురి ప్రి•యంబు హితంబును వెంబడింపఁగన్. 52

ఉ. మేనక! సాధ్వి! లెమ్మికను • మీదగు నిమ్మన కే నరుంధతిన్
మౌనివరుల్ గృపాలు లస•మానులు వచ్చిరనా నరుంధతీ
మానినిసుస్వరోక్తిని స•మంచితవైఖరి నాలకించి య
మ్మేనక దా నరుంధతికి • మేలుగ మ్రొక్కి యనెఁ బ్రియంబిటుల్. 53

ఉ. అక్కజ మెంతపుణ్యము మ•హాత్మ! వశిష్ఠపురంధ్రి! పేర్మి నీ
విక్కడి కేగుదెంచుట మ•హిన్ జరితార్థతఁగంటిఁ దల్లి! నే
నిక్క మపత్యయుత్తముగ • నీవగు దాసిని శ్రీసమాన! యిం
కెక్కుడు ప్రేమతో నుడువు • మేపనియేని మనఃప్రియంబుగన్. 54

క. అని యరుంధతిఁ దోడ్కొని • యా గిరీంద్రు
రాణివాసము ఋషు లాత్మ • రమణుఁ డున్న
యెడకుఁ జనుదెంచె న మ్మునుల్ • హితముతోడ
హిమగిరీంద్రున కిట్లని • రింపుమెఱయ. 55

ఉ. ఓ గిరిరాజవర్య! సుగు•ణోజ్జ్వల! మా పలు కాలకింపు నీ
బాగును గోరి చెప్పెదము • భర్గుఁడు యోగివరుండు దారసం
యోగముఁ గోరఁ డా హరి దు•రుద్ధరతారకపీడితామరో
ద్వేగముఁ బాపఁగోరి శివుఁ • బెండిలి యాడుమటంచు వేడుటన్. 56

సీ. లోకరక్షణఁ గోరియు • నీకుమారి, కకు నొసంగిన వరమును • గాంచియును శి
వుండు పెండ్లాడఁగోరె వే•ఱొండుగాదు, భూధరేంద్ర! యసామాన్య•పుణ్యసాంద్ర

వ. కావున నీక జాగుమాని నీ తనూజాత నా జగదీశ్వరున కిచ్చి. ధన్యుండవు గమ్మనిన నమ్మునీంద్రులకు హిమవంతుం డిట్లనియె. 58

—* వైష్ణవబోధచే హిమవంతుండు శివునకుఁ గన్య నీయననుట *—

మ. విభుసామగ్రి యొకింత లేదు పుడమిన్ • బ్రాముఖ్యమున్ గొన్న మేల్
విభవంబేదియు లేదు భోగమనినన్ • వేరంబె యాత్మీయబం
ధుభటశ్రేణి వివంగరాదు యతినా•థుండెందు నిర్లిప్తుఁడా
యభవుం డాతని కెట్లు నాతనయ నీ•యన్ జెల్లు మానీశ్వరుల్! 59

చ. భయమునఁగాని యేఁ గృపణభావము చేతనుగాని యాతత
స్మయమునఁగాని యంచిత విచారణ మానియుఁగాని చిన్నిక
న్నియ కనురూపమారయక నెట్టన నెవ్వనికే నొసంగినన్
రయమున నాతఁ డొందెడిని రౌరవమంచు వచించు శాస్త్రముల్. 60

వ. కావున

క. కందర్పారికిఁ గన్నియ, నుం దానము సేయఁబూను నుజుఁడీ! ఋషిసం
క్రందనులు! మీర లెఱుఁగని, చందము లే దరసి చెప్పుఁడు చదురెదియేని.

— * వశిష్ఠుడు హిమవంతునకు హితము చెప్పుట *—

క. అనుడు వశిష్ఠుం డిట్లనె, విను శైలేశ్వర! మదుక్తివిధమును నీకెం
దును హితకరమును సత్యం, బును ధర్మాబాధకంబు మోదకరంబున్. 62

వ. శైలేంద్రా! వినుము. లౌకిక వైదిక కార్యంబులందు వచనంబు త్రివిధంబై
పరంగునని శాస్త్రజ్ఞులు నిర్ణయించిరి. అందసత్యంబును దాత్కాలిక సుందరం
బును నుత్తరకాలాహితంబును నగు వాక్యంబును మిటారంబొప్ప నమిత్రుండు
చెప్పునయ్యది ముప్పుఁ గూర్చు. తొలుతఁ జేదుగఁ గన్పడినను బదంపడి మే
లందఁజేయు వచనంబు సాకతంబున హితబంధుజనుం డుపదేశించు. ఇఁకను
వినుటతోడనె యమృతపేయంబుగ నుండునదియును సార్వకాలికసుఖసంపాద
కంబును సత్యసారంబును నగు నుడి సర్వోత్తమంబై యెసంగుఁ గావున నద్దాని
నారయుము. 63

చ. వెలుపలి సంపదల్ గనఁడు విశ్వగురుం డల వామదేవుఁ డు
జ్జ్వలతరతత్త్వయోగఘనసాగరభూరివిహార ధీరుఁడై
యలరుచునుండు నాతనికి నర్మిలిఁగూర్చునె బాహ్యవైభవం
బులు పదివేలకోట్లయిన భూధరరాజకులైకభూషణా! 64

చ. ఇఁక నొక తేనికేనియు ధనేద్యునకేనియుఁ బ్రీతితోడఁ గ
న్యక నొసఁగం వరుం డొక ఘనంబగుముప్పునఁ గూలునప్డు క
న్యకజనకుండు ఘాతుకుఁ డనన్ దగియుండు శివుండు నిత్యసౌ
ఖ్యకలితుఁ డాఢ్యుఁ డాశ్రితసుభావవహుం డారయ ధారుణీధరా! 65

మ. ధనదుం డెవ్వని కింకరుం డల మరుత్త్వంతుం డనంతుండు కాం
చనగర్భుండును జక్రహస్తుఁడు ప్రశస్తంబొప్ప నెవ్వాని మా

పునె యాదర్శముచేసి లోకహిత మెవ్వున్ జేయువా రమ్మహా
త్ముని మృత్యుంజయు నెంచితీ వసదుగా ♦ మూఢానుభావంబునన్. 66

ఉ. ఎవ్వఁడు రాత్రిలేక పవలేదియులేక యసత్తు సత్తు దా
మెవ్వియు లేక చీఁకటి రక్షించుచునుండఁ జరించు నిత్యుఁడై
యెవ్వనిఁ గొల్చుఁ దానల త్రయీయాతనుఁ డెవ్వఁడొసంగు బోధనం
బవ్విభుఁగా నెఱుంగు మది ♦ నాదిమదేవు శివున్ ధరాధరా! 67

మ. ప్రతిజన్మంబున నీశుపత్ని యగు నీ ♦ బాలావతంసంబు పా
ర్వతి యేతజ్జనియందు నల్లెయగు నప్పాటిన్ విచారించి నీ
దు తనూజన్ గిరిరాజ! శంకరుని కెంతో వేడ్కఁని మ్మిమ్మప్డు నీ
మతి యట్లొప్పకయున్న నీ శివ శివున్ ♦ మన్నించి చేరున్ జుమీ! 68

క. కన్యాదాన ఫలం బిఁక, నన్యగతిన్ గోలుపోకు ♦ మఖిలాచల మూ
ర్థన్యా! మా పలుకుల సామాన్యములని యెంచి చేయుమా! మా పనువున్.

వ. ఇఁకను.

క. అనరణ్యుం డను భూపతి, తనయన్ వరియించినట్టి ♦ తాపసునకుఁ గ
న్య నొసఁగి రాజ్యం బన్వయ,మును దననున్ గాచికొనియె ♦ మున్ను గిరీంద్రా!

వ. కావున నట్లే జగదీశ్వరునకు లాఁతిఁదలంపక కూఁతునిచ్చి వివాహంబుచేసి కులంబుఁ గాచికొని కృతార్థుఁడవు గమ్మనిన నమ్మునివరునకు గట్టులతేఁ డిట్లనియె. 71

క. అనరణ్యుం డన నెవఁడా, యనఘుఁడు దనకూఁతు నెవని ♦ కర్థినొసఁగెనో
మునికులతిలకా! నాకది, విన వేడుక వొడమె వేగ ♦ వినుపింపు మిఁకన్. 72

—* అనరణ్య చరిత్రము *—

వ. అనిన వశిష్ఠుం డిట్లనియె.

గీ. ఇంద్రసావర్ణియనఁ బ్రథ నెసఁగు మనువు, వంశమందుజనించి వేర్వాసిఁగాంచి
నట్టిఁడనరణ్యుఁడ నెడుమూర్ధాభిషిక్తుఁ, డీశభక్తుండుగలఁడొకఁ డీడ్యగుణుఁడు.

చ. ఇభ్యుఁడు సభ్యవర్తనుఁ డహీనయశఃపరిభాసమాన సౌ
రభ్యపరంపరాభర నిరంతరదిఙ్నికరాంతరుండు సౌ

లభ్యముగా శతాధ్వరములన్ భృగువంశ్యుఁ బురోధఁ జేసి వా
ల్లభ్యమునన్ బొనర్చె నుతులన్ బొనరింపఁగఁ దోడిపార్థివుల్. 74

ఉ. ఆ నరపాలమౌళికి గుణాన్విత లేపురుభార్య లుండి ర
మ్యానినులందు నూర్గురు కొమారు లొకర్తుకకూఁతురున్ బ్రియం
బొనట్టు లుద్భవించిరి ధరాధిపుఁ డందటికన్నఁ గూఁతు స
న్మానతరానురాగ విభవోన్నతిఁ జూచుచునుండు నిచ్చలున్. 75

వ. పద్మ యను పేరం బరంగు నబ్జాలారత్నంబు శైశవంబు దఱలి యౌవనం
బంకురింప. 76

క. సర్వాంగసుందరియునై, సర్వకలాసముదయ ప్రసాధిత యగుచున్
సర్వగుణాస్పద యగుచున్, సర్వజగన్మోహిని యన జగమున వెలసెన్.

గీ. అంత నవయౌవనంబున నలరు నలదుఁ,బోణిఁ దన తనయనుగని భూపచంద్రుఁ
డెల్లదిశలకుఁ బత్రిక లింపుమీఱఁ, బనిచె ననురూపవరునిఁ గూర్పన్దలంచి.

—* పద్మను బిప్పలాదుం డను వృద్ధఋషి మోహించుట *—

మ. ఒకనాఁ డా లలితాంగి పద్మకమనీయోద్యన్మహాపద్మషం
డకలాపోజ్జ్వల పుష్పభద్రనదిలోనన్ స్నానమున్ జేయు వే
డుకతోడన్ బరిచారికాశతము దోడ్తోవచ్చి తా మజ్జనం
బకలంకాత్మ నొనర్చుచున్నఁ బరమేష్ఠ్యాత్మానుసారంబుగన్. 79

ఉ. అండజకేతనాహమిక కన్నువఁగూర్చిన నా దధీచి పు
త్రుండు మహాతపోరుచిర దుర్ధరతీవ్రమరీచి పిప్పలా
దుం డను మానితల్లజుఁడు తోయజగర్భనిభుండు మేటివృ
ద్ధుం డవగాహనార్థ మటఁ దోఁచి కనుంగొనె రాచకన్నియన్. 80

ఉ. చందురురేకఁబోలి కడు జానగు లేనగుమోముతీరుఁ గు
ల్కుం దగు నిక్కి చక్కనగు గుబ్బచనుంగవ మేల్మెఱుంగు చె
ల్వుం దళుకొందు పెందొడల పొందిక యందము చంద మక్కజం
బుం దమకంబుఁగూర్ప విరిబోణినిఁ జూచి మునీంద్రుఁ డార్తుఁడై. 81

వ. దాసీప్రముఖులఁ గాంచి యిట్లనియె.

ఈ రమణీమణిజనకుఁ ◆ డెవ్వఁడు వంగడమెద్ది దీనికిన్
బేరగునక్షరంబు లెవి ◆ పెండిలియయ్యెనో లేదో యాత్మనె
వ్వారలనేన్ వరించినదో ◆ వాస్తవమొప్పఁగఁ జెప్పుఁడన్న న
వ్వారలు భీరులై నిజము ◆ పల్కిరి కల్కి తెఱంగు సర్వమున్. 82

* పిప్పలాదఋషి పద్మఁ దనకిచ్చి పెండ్లిసేయు మని యనరణ్యు **నడుగుట** *

కన్నియ యడుగుటకు నమ్మని, మిన్నంది నృపాలుఁ జేరి ◆ మెప్పుదలిర్పన్
గన్నియ నిమ్మనె నట్లీ, కున్నన్ మిమ్మెల్ల భస్మ◆మొనరింతు ననెన్. 83

ఆనుడి విన్నతోడ నక◆టా యని మూర్ఛనుజెంది కుంది య
మ్మానవనాథుఁ డార్తిమెయి ◆ మాన్పడియుండ జనంబులెల్లఁ గా
లానలతేజు నమ్మునికు◆లాగ్రణిఁ గన్గొని యుల్కుఁ జెంది దీ
నాననులై సభాంగణము◆నందు వసించిరి యెట్టకేలకున్. 84

ముదిసినయట్టి యిట్టిముని◆ముఖ్యున కర్మిలికూఁతు నీయఁగా
హృదయము దల్లడిల్లు నిఁక ◆ నీయకయుండిన వృద్ధు క్రుద్ధుఁడై
గొదగొనిచంపు నిందఱను ◆ ఘోరకృతాంతునికై వడిన్ వడిన్
బొదవిన యిట్టిచిక్కుడిపి ◆ బ్రోచెడువా రెవరుంద రీయెడన్. 85

అని జనపతి పలవించుడు, జనములు విలపించి రతని ◆ సతులున్ విని
మూర్ఛనుగొని వగచిరి దుఃఖం, బున మిగులన్ బొగలి◆రతని పుత్రకులెల్లన్.

ఆసమయంబునం దొక మ◆హామహుఁడో ఋషివర్యుఁ డా నృపున్
డాసి యిటుల్ వచించెను దృ◆ఢంబుగఁ గన్య పరార్థమే కదా
వాసిగ నేఁడొ ఱేపొ యొక ◆ వత్సకాలమునాఁడొ యేనికేన్
నీ సుత నిచ్చివేయు టది ◆ నిక్కము కావున విన్మ నా నుడిన్. 87

పురుషవరేణ్యుఁ డుత్తమత◆పోనిధి మానికులాగ్రగణ్యుఁ డీ
యురుతరతేజుఁ డీతనికి ◆ నుర్విపతీ! సుత నిచ్చి పెండ్లి వే
గిరముగఁ జేయు మట్లయినఁ ◆ గీర్తియుఁ దేజము శ్రీయు నాయువుఁ
దొరకొను మీకు నెల్లరకు ◆ దొడ్డతనం బిదియెంచు మాత్మలోన్. 88

—* అనరణ్యుఁడు పిప్పలాదమునికిఁ గూఁతు నిచ్చి పెండ్లి సేయుట *—

గీ. అనిన జననాథుఁ డాత్మజ ◆ నరసి యాపె
యిష్టముఁ గాంచి తగఁ బురో◆హితుల హితుల

బంధుగులఁగూర్చి పెండ్లి సంభారమెల్ల
నాయితముచేసి యొకనాఁటి యహమునందు. 89

క. ఆదరము లేకయే కన్యాదానము చేసి పెండ్లి యమరించి వడిన్
గాదిలిసుత నల్లునితో, భూదయితుం డనిపె నపుడు మునిపల్లియకున్. 90

ఉ. తానును నగ్రపుత్రు వసుధాపతిఁ జేసి కొమారు లందఱిన్
సేనల నేలువారలనుఁ జేసి మహీశుఁడు దుఃఖితాత్ముఁడై
కానకునేగి యచ్చోటనె కాపురముండి తపంబు సేయుచున్
సూనశరాంతకున్ గడుఁ ద్రిశుద్ధిగఁ గొల్చుచునుండె నిచ్చలున్. 91

గీ. పద్మఁబద్మోపమను దన భార్యగాఁ గఁ, బడసి తనయాశ్రమముఁ జేరి పరమమౌని
యనతిలంపటుఁడగుచు నిత్యంబు విహిత, ధర్మ మొనరింపుచుండెను త్తమపుసరణి.

చ. జనకుఁ డరణ్యమేగుడు విశాంపతియై తగు కీర్తిమంతుఁడన్
ఘనభుజుఁ డప్డు తండ్రికయి క్రాఁగి యలందురి యంత భూప్రజన్
దనయులయట్ల కాచుచు నితాంతము ధర్మువుఁ దప్పకుండ మే
దినిఁ బరిపాలనంబు సుమతిన్ బొనరించుచు నుండె నిండుగన్. 92

గీ. ఇదియె యనరణ్యచరితము హిమనగేంద్ర!, పట్టిఁబట్టి యతండు తాపసునకిచ్చి
కాచికొనె నన్వవాయము కరణిసీవు, శివున కీ శివనొసఁగి రక్షింపుకొలము.

గీ. అనుడు చలిమలఱేఁ డిట్టులనియె మౌని, వర్య! పద్మాశుభాంగి దాఁ బలితశీర్షుఁ
బిప్పలాదునిఁ బెండ్లాడి పేర్మి నెట్లు, కాపురముచేసెనో యెఱుఁగంగఁ దెలుపు.

వ. అనిన వశిష్ఠుండు వినుమని యిట్లనియె.

క. అనరణ్యకన్యయును బతి, ననయంబుఁ ద్రిశుద్ధితోడ నబ్జాలయ వె
న్ననిఁబోలె చాల భక్తిన్, గొని సేవలఁ జేయుచుండెఁ గూరిమి పేర్మిన్.

—* ధర్ముఁడు పద్మాదేవినిఁ బరీక్షించుట *—

మ. అరవిందానన తీర్థమాడ నొకనాఁ డభ్రాపగన్ జేరఁబో
వ రహిన్ ధర్ముఁడు రాజరూపుఁడయి భాస్వన్మన్మథాకారుఁడై
పరమాలంకృతగాత్రుఁడై నవవయఃప్రాగల్భ్యగోచిష్ణుఁడై
వరరత్నోరుశతాంగయుక్తుఁడయి యబ్బామన్ బరీక్షింపఁగన్. 9

వ. తారసించి యిట్లనియె.

ఉ. సుందరి! యిందిరాసతినిఁ • జూడఁ బురందరుమందగామినిన్
విందగులేఁతజవ్వనపు•వింతలఁ బంతము లాడుచున్న నీ
యందము చందముల్ గెలిచి • యారడిఁగేరడమాడి మీఱునిం
దిందిరవేణి! యేలుమింక • దీనుని నీ పరిచారకున్ దమిన్. 98

చ. కడుముదుకై రుజన్బడలి • కాటికిఁ గాళ్ళను జాచియున్న న
వ్వెడఁగుమునిన్ దగన్ గొలువ • వేడుక లేమిటనబ్బ నీకు నేఁ
బుడమిదొరన్ రతిప్రియుఁడ • భోగసమర్థుఁడ నర్థినైతి నీ
కెడపక నాకురాణివయి • యెల్లసుఖంబులఁ గొన్ము కోమలీ! 99

మ. తను వత్యంతము భంగురంబలఁతి యీ • తారుణ్య మద్దానిలో
ఘనపుణ్యోదయ మిట్టి చక్కఁదన మీ • కాంతారభాగంబులో
ననుఁ బ్రేమించి మనోజభోగముల నా•నందోన్నతుల్ మీఱఁగాఁ
దనివిన్ జెంది భవజ్జనిన్ గడిమిమై • ధన్యంబుగాఁ జేయుమా! 100

మ. సొగసుల్ గుల్కెడు కల్కులెక్కుడుగ నా • శుద్ధాంతమందుండి రా
మగువల్ నీ చరణంబు లొత్తుచు నినున్ • మన్నింతు రేప్రొద్దు లి
మ్మగ నీ యిష్టమువచ్చిన ట్లనిశమున్ • భోగింపుమీ యింపుమైఁ
దగ దీ మానినిఁబాసి నన్నెనయుమీ! • తన్వీశిరోరత్నమా! 101

క. అని మీఱుచున్నతమకంబున నరదము డిగ్గి వేగఁ • బూఁబోణినిఁ జేఁ
గొన డాయుచున్న దవ్వులఁ, జని యదలిచి యిట్టులనియె•సాధ్వి గినుకతోన్.

— * పద్మాదేవి కోపించి ధర్మునకు శాపం బిచ్చుట * —

శా. దూరంబేగుము దూరమేగుము శఠా! • దుష్టాత్మ! రాజాధమా!
చీఱన్జేసెద నిన్ను ముక్కలుగ నా • శీలాసిచే నన్యకాం
తారక్తుండవు పాపసక్తుఁడవు నా • నాథున్ జగద్వంద్యు తే
జోరింఛోళినిధాను నాడెదవె లోఁచ్చుల్ పిప్పలాదున్ ఘనున్. 103

ఆ. ఎంత వేత్తలైన • నెంత యుత్తములైన, నెంత ధీరులైన • నెంత శూరు
లైన నెంత వలతు•లైనఁ బరస్త్రీలఁ, జెఱుపఁదలఁచువారు • చెడుదు రెందు.

సుగంధి. ఓరి! నాదు శాపహేతి • నుక్కడంగి యిప్డు నీ
వే రహిన్ దొలంగి వేఁడు•యింతు విద్ది నిక్కమా

సారసాప్తుఁ డెంతయేని • శైత్యభావ మొందినన్
వారిజారి వేడియైన • భాసదప్ప దిద్దిపో. 105

—* ధర్ముఁడు పద్మాదేవి యనుగ్రహంబుఁ గోరుట *—

క. అని శాపంబిడ ధర్ముఁడు, విని మనమునఁ గించనొంది • వేదనరూపున్
గొని నిలిచి సంయమీంద్రుని, వనజేక్షణ కిట్టులనియె • వణఁకుచు నంతన్.

ఉ. తల్లి! యనుగ్రహింపఁదగు • ధర్ముఁడ నేను నృపుండఁగాను నీ
యుల్లము నారయంగ నిటు • లుద్యమమూని యెఱింగి మెచ్చితిన్
దల్లులఁబోలె నెప్డు పర • దారలఁ గన్గొనువాఁడ నేఁడటుల్
జెల్లని చెయ్వుఁబూని యిటు • శిక్షనుజెందితి నర్హరీతిగాన్. 107

ఆ. చెడ్డతెరువులోనఁ • జేరి నడచువారి,కెల్ల శాస్తినొసఁగు • నీశ్వరుండు
మంచిమార్గమందు•సంచరించుచునున్న, వారి కతఁడె యిడఁడె • వైభవముల.

సీ. కలిమి లేములను సౌ•ఖ్యముల దుఃఖంబుల, జనమున కెవ్వఁడొ•సంగు నెందుఁ
జెలిమియుఁ బగయును•జేకూర్చి శత్రుమి,త్రులఁజేయ నెవఁడు పే•శలుఁడుపుడమి
నీటఁ జల్లనను వ•హ్నిన్ వేడిమిన్ జాల,మాధుర్యమెవఁడు నే•మమునఁగూర్చు
మహదాదికపదార్థ • మండలి హేతువౌ, ప్రకృతి యెవ్వనికి లో•బడి తనర్చు

గీ. సర్గరక్షాలయంబుల•సలుపునెవఁడు, ముగురుమూర్తుల కెవ్వఁడు•మూలమరయ
నట్టి పరమాత్మ శివునకు •నర్థితోడ, వందన మొనర్తు దురితంబు • డిందువడఁగ.

గీ. అని మనంబందు ఘనతరం•బైన లజ్జ
యును భయంబును బెనఁగొన • నూరకున్న
ధర్మదేవునిఁ గాంచి యా • తాపసేంద్రు
రాణి యిట్లనె మనమందు • అవ్వనొంది. 110

ఉ. నన్ను బరీక్షసేయఁగ మ•నంబున నెంచి మహాత్మ! నీ విటుల్
జిన్నతనంబు వైఖరినిఁ • జెందుటచేత నెఱుంగలేక నే
బన్నములాడి శాపమును • బల్కితి స్త్రీజనచాపలంబునన్
బున్నెపువేల్పు నీవ గదుఁ • బొందితిఁ జెందితి ధర్మలోపమున్. 111

క. నాశాపము వొలివోదా, వేశముతో నంటి నకట • వృషభస్వామీ!
నీశుద్ధతఁ దెలియుదు నా, దేశింతు వ్యవస్థ నిపుడు • దెలియుము దానిన్. 112

గీ. చందురుం డెట్లు క్షయరుజన్ జెంది పాయు
నట్లె నీ విత్తెవులు సెంది యవలఁబాయు
మెడప కొకభంగి క్షయమొందెదేని నీదు
క్షయము సర్గంబునకు నగు క్షయము నిజము. 113

గీ. కృతయుగమునఁ జతుష్పాదాకృతినిఁ దనరి
త్రేతఁజరణత్రియంబున ఖ్యాతి నొంది
ద్వాపరంబున రెండు పథములఁ గలియు
గమున నొకపాదమున నుండఁగలవు నీవు. 114

క. ఇది విధిచోదితమై యి, ట్లొదవెను బెనువంతఁ దీన నోరువుఁగొను పో
యెద నేఁ బతిసేవింపఁగ, సదయత సెలవి మ్మనాఁగ సాధ్వి కతఁ డనెన్. 115

—* ధర్ముఁడు పద్మాదేవికి వరంబు లిచ్చుట *—

ఉ. అమ్మ! శుభంబు లొందుము రయమ్మున నీదు విభుండు దివ్యరూ
పమ్మును నూత్నయౌవనము భాగ్యమునున్ రతిభోగశూరత
గమ్మనిపల్కుమాధురి నఖండతరాయువుఁ గాంచి మేటిసౌ
ఖ్యమ్ములఁదన్పు నిన్నుఁ జిరకాలము లాలనమున్ బొనర్చుచున్. 116

సీ. అలమృకండుకుమారువలెఁ జిరంజీవివై, ధనదునివలె మహాధనికుఁడగుచు
అమరనాథునిపోల్కి నైశ్వర్యవంతుఁడై, గోవిందుఁడట్టుల శైవుఁడగుచు
కపిలమహాముని కరణి సిద్ధుండయి, చంద్రునిచాడ్పు హర్షకరుఁ డగుచు
అంగీరసునిభంగి నతిమతిమంతుఁడై, పరమేష్ఠిపగిదిఁ దత్త్వజ్ఞుఁ డగుచు

గీ. నీదు ప్రాణేశ్వరుండిట్లు నెగడు సిరుల, నీవు నిచ్చలుయువతివై నిరుపమాన
భోగసామ్రాజ్యములనొంది పుత్రదశక, మెలమిఁగ నెదుపతివ్రతాతిలక! యిలను

చ. ఇటుల వరంబులీయుడు మునీంద్రపురంధ్రి కరంబుప్రీతమై
పటుతర భక్తిభావము విభాసిల ధర్మునికిన్ బ్రదక్షిణం
బట నొనరించి మ్రొక్కి తన యాశ్రమభూమికిఁ బోయె నంత వి
స్ఫుటముగ నాపెఁగూర్చి బలుచోటుల నెన్నుచుఁ బోయె ధర్ముఁడున్. 118

గీ. ధర్ముఁడొసగిన వరమునఁ దరుణుఁడైన, విభునితో భోగసుఖముల వెగ్గలముగ
దనిసిపదుగురుతనయులఁ గనిముదమునఁ, దనరెఁబద్మామహాదేవి ధాత్రియందు

ఉ. కావున శైలరాజ! యిఁక • గాళిక నీశున కిమ్ము బంతమున్
బోవిడు మేడురోజులకుఁ • బూర్ణకలానిధి పుత్త్రియుక్తుఁడై
శ్రీవిలసిల్ల రోహిణినిఁ • జెంది వసింపఁగఁ బంచమంబునన్
జీవుఁడు గ్రాల లగ్నపతి • చెల్వుగ లగ్నమునన్ వసింపఁగన్. 120

గీ. విను శుభగ్రహదృష్టమై • వెలసి పాప,దృష్టిఁగన దీముహూర్తంబు • దీనమార్గ
మాసమున సోమవారంబు•మాపురన్ శి,వను శివునకిచ్చిసల్పువి•వాహమరసి.

—* హిమవంతుఁ డాలోచించి పార్వతిని శివున కిచ్చెదననుట *—

వ. అని వశిష్ఠుం డిట్లుపదేశించి మనంబునందు శివుఁ దలంపుచు మిన్నకున్నంత
మేనకాకాంతుం డమ్మహాత్ముని వచనంబుల కక్కజంబునొంది మైనాకముఖ్యు
లగు కుమారకులను సుమేరుప్రముఖులగు నిఖిలపర్వతరాజబంధువులనుఁగాంచి
యిట్లనియె. 122

ఉ. వీఁక వశిష్ఠువాక్యముల • వింటిరి కాదె హితంబుగాఁగ మై
నాక! మహేంద్రభూధర! క•నద్ఘనవైభవమందరాద్రి! చా
మీకరగోత్ర! వింధ్యగిరి! మీ•రలు కార్యమెఱింగి పేర్మిమై
నాకు వచింపుఁ డిప్పుడు మ•నఃప్రియమొంది యొనర్తు నేనటుల్. 123

ఉ. అనవుడుఁ బర్వతేంద్రు లిటు • లాడటఁ బల్కిరి దేవకార్య మిం
పొనరఁగఁ గూర్పనే యిటుల • నుద్భవమొందెను గాళి, యందు శ
ర్వునికయి తాఁ దపోవ్రత మ•పూర్వముగా నొనరించి యీశు భ
ర్తనుగ వరంబునొందె విహి•తంబగు నిద్ది విమర్శనార్హమే? 124

క. సందియమొందక యిఁక బా,లేందుధరున కిమ్ము వేడ్క • లిగురొత్తఁగ నీ
నందన నని గిరివరు లా,నందంబుగఁ జెప్పిరపుడు • నగరాజునకున్. 125

చ. విని హిమవంతుఁ డెంతయును • వేడుకఁ జెందె హిమాద్రిజాతయున్
ఘనముగ మానసంబున వి•కాసమునొందె మహర్షు లాత్మలోఁ
గొనిరి ముదంబు మేనకకుఁ • గొందలమాఱఁగ నవ్వసిష్ఠగే
హిని ప్రియవాక్చమత్కృతుల • నెంతయుఁ బ్రీతముఁ జేసెఁ జేతమున్. 126

చ. మునుల కరుంధతీసతికిఁ • బొందుగ నాథునితోడ మృష్టభో
జనములఁ బెట్టి తాఁ గుడిచె • శైలకలత్రము శైలనాథుఁ డా

యనఘులకున్ విడెంబులిడి • యంజలిచేసి మహాత్ములార! నా
తనువు మనం బపత్యమును • ధాత్రియు బుద్ధియుఁ జంద్రమౌళి వే. 127

క. అని తనతనయను నాదరమున నగల నలంకరించి • భూధరుఁడు వశి
ష్ఠునికడనుంచి యనెన్ శర్వుని సొమ్మది నిశ్చితంబు • మునివరులారా!

—* ఋషులు పార్వతికిఁ బ్రధానంబుచేసి శివునికడ కేగుట *—

వ. అనిన మును లిట్లనిరి.

గీ. శంకరుఁడు భిక్షుకుఁడు; దాత • శైలరాజు;
భిక్ష పార్వతి; యింక నొండు • పేర్మి గలదె?
ధన్యుఁడవు శైలరాజ మూర్ధన్య! నీదు
భాగధేయంబుఁ బేర్కొన • వలనుగాదు. 129

చ. ఎలసమ మీఱ నిట్లని మునీంద్రులు పార్వతిఁ జేతనంటి పెం
పలరఁగ దీవెనల్ సలిపి • రమ్మరొ! శంకరుఁ బెండ్లియాడు ని
చ్చలు సుఖదాత్రివై తనరు • శర్వున కెప్డు వలక్షపక్షమం
దలి నెలరేకవోలె నిఁకఁ • దన్వి! భవద్గుణరాజి రాజిలున్. 130

క. ఆశాసించి యిటుల్ మహా, నీశానులు పుష్పఫలము • లిడి రార్యకు శై
లేశునకు వక్కలాకులు, బ్రాశస్త్యముగాఁగ నిడిరి • బరవసమెసఁగన్. 131

గీ. అగకులేంద్రుండు మంగళాయనము గదురఁ
బసపుఁ గుంకుములును గొని • పరఁగఁ దనదు
మీసము లలంకరించెఁ బేర్మిన్ ఋషులు వి
వాహ శుభలగ్న మప్పుడేర్పఱచి రంత. 132

వ. పరస్పరంబు సంతుష్టులై శుభప్రసంగంబు లాచరించి యున్నంత సప్తర్షు
లరుంధతీ సహితులై మేనకా నగరాజుల వీడ్కొని నిమేషమాత్రంబునఁ
గైలాసద్వారంబుఁ జేరి నంది యనుమతినంది మహేశ్వరాస్థానంబుఁ జేరి సాష్టాం
గం బొరగి మ్రొక్కి యిట్లు వక్కాణించిరి. 133

శా. దేవాధీశ! మహేశ! భవ్యకరుణాదీవ్యత్సముద్రా! భవ
త్సేవాసక్తులమైన మానుడుల నెంతేఁ బ్రీతి నాలింపు మే
నావామాక్షికిఁ బర్వతేంద్రునకు నానాభంగులన్ బోధలన్
గావింపన్ దెలివొంది నీ కుమనిడంగాఁ జెప్పి రొప్పొందుచున్. 134

గీ. నాల్గుగోజుల కిఁకను లగ్నంబు దేవ!
సురలతో నీవు హిమగిరి కరిగి యందుఁ
బార్వతినిఁ బెండ్లియాడు మభంగమోద
మెసఁగఁగఁ గుమారలబ్ధికై యిచ్చమెఱయ 135

వ. అనిన విని మహేశ్వరుండు సంతుష్టాంతరంగుండై మునివర్యుల కిట్లనియె. 136

ఆ. పెండ్లియనఁగ నేమొ పేరంటమన నేమొ, నాకుఁ బరిచయంబు లేకపోయె
నిందుఁ గడఁగి చెప్పఁడే యేమివలయునో, నిగమవాదులార నేర్మిపేర్మి. 137

వ. అనుడు విని మునులు శివుని లౌకికవచనంబుల కలరి నవ్వుచు నిట్లనిరి. 138

క. కమలామాధవులను వా, గ్రమణీధాతల శచీపురందరుల విభూ!
సుమనోగణముల సన్ముని, సముదయముల నచ్చరలను సరఁగబిలువుమీ.

క. వారెల్లవచ్చి సర్వము, నేరుపుతో సిద్ధపఱచి నెయ్యమెసంగన్
గూరుతురు పెండ్లి లోకా,ధార! యిఁకన్ బోయివచ్చెదము సెలవిమ్మా! 140

—* హిమవంతుఁడు శివునకుఁ గల్యాణపత్రికఁ బంపుట *—

వ. అని సెలవొంది ఋషు లారంజోతితో నిజధామంబుల కరిగి రంత నట హిమవంతుండు పుత్రమిత్రబంధుపరివారసామంతయుతుండై గర్గుండను స్వపురోహితునితోడ లగ్నపత్రికను లిఖింపఁజేసి మహేశ్వరునకుఁ బుత్తెంచినఁ బరమేశ్వరుఁ డతిప్రీతుండై యద్దానిఁ బుచ్చికొని తెచ్చినవారలకు దుకూలాంబరమణిమయాభరణంబుల యథోచితంబుగ నిచ్చి యనిపిన నవ్వారు సంతుష్టులై మరల హిమవంతున్ జేరి మహేశార్పిత బహుమానంబులఁ గాన్పింపుడు హిమవంతుఁ డత్యంతసంతోషితస్వాంతుండై పరిజనంబులకు వివాహసామగ్రిన్ గూర్ప నాదేశించిన నవ్వారలు 141

—* హిమవత్పరిజనులు పెండ్లిసామగ్రినిఁ గూర్పుట *—

సీ. బియ్యంబు గోదుమల్ పెసలు కందులు మినుమ్,లలచందలును సెనగలునుగొండ
లంతేసి కూరిచి యందుఁ బెసల్ మొక్కల వాని పప్పులు గాఁగ విసిరి
యెల్ల ధాన్యపుపిండ్లు నెసఁగించి నువ్వులా,వాలు మెంతులు మిరియాలు జీల
కఱ్ఱ యిమ్ములు నుప్పు కప్పురపుంగట్లు, చింతపండు గుడంబు చెఱువులగమి

గీ. తేనెచక్కెర హైయంగవీనములయు, నేఱులును నాల పాల్ పెర్గు నేర్లునూనె
బావులును నేతినూతులు పసపుగుట్ట, లటుకులింగువ సొంటియుం డ్లమరఁగూర్చి.

గీ. మఱియు ఖర్జూరపండ్లు గొబ్బెరయుఁ దమల
పాకుఁదోటలు పోకలు మాత్రికలును ల
వంగములు జాజికాయ లవ్వానిపత్తి
రియును నేలకికాయల్ వెలయు నిరవులు. 143

సీ. గసగసాల్ ధనియాల్ కలకండ ద్రాక్ష, పండ్లునున్ జీడిమామిడి పప్పుచార
పప్పు కుంకుమపూవు జవాదిపునుఁగు, కుంకుమపు జందురము గల కొట్లబారు
సీ. అగరుబుక్కాగులాలును నత్తరువును, గోరజము కస్తురియును బన్నీరుఁ బచ్చ
కప్పురంబు గచోరముల్ గమ్మధూప, పుంబొడులు పున్గవత్తులు పాలుచుగదులు

ఉ. బంగరుపళ్లెరంబులును బంగరుబాదముటాకులున్ మఱిన్
బంగరరంటియాకులును బంగరుగిన్నెలు పైఁడిదొన్నెలున్
బంగరుపంచపాత్రములు బంగరుచెంబులు పైఁడిబిందెలున్
బంగరు వీటిపేటులును బంగరుటుద్ధరణుల్ సమృద్ధిగాన్. 146

గీ. పైఁడిపన్నీరుబుడ్లును పైఁడిచంద,నంబు గిండ్లును బైఁడికర్పూరంబు గిండ్లు
పైఁడియత్తరుబరణులు పైఁడియగరు,వత్తులమరించు పాత్రములు వరుసమీఱ.

చ. వలిపపుఁబట్టుఁబుట్టములు వన్నెల వన్నెలమించు పావడల్
జిలిబిలి జాళువా సరిగచీరలు బంగరు పట్టురైకలున్
జెలువపుఁ బట్టుదోవతులు చిత్రవిచిత్రపుఁ బైఁడికండువాల్
జలతరుపట్టుసేలువులు సారగురాజ్యవచేలము ల్గడున్. 148

మ. మణిహారంబులు వజ్రపుంగడియముల్ మాణిక్యతాటంకముల్
గణనీయాపులతారహారములు ముక్తారత్నకేయూరముల్
క్వణదుద్యన్మణినూపురంబులును భాస్వద్రత్నకాంచుల్ శిరో
మణులున్ గాంచనయజ్ఞసూత్రములు శుంభత్పద్మరాగోర్మికల్. 149

క. నవధాన్యంబులు లాజలు, నవరత్నంబులును దర్భ నవతంతులునున్
నవపంచపల్లవంబులు, నవకల్పసుమములు దగు గొనబుఁ బుట్టికలుం.

చ. అరిసెలు చక్కిలంబులును నప్పడముల్ వడియంబు లింపుమీ
ర్గరిజెలు లడ్డువంబులును గమ్మనిరొట్టెల పూపముల్ జవుల్
పొరయు జిలేబులున్ మణుగుపూవులు ఫీవరు లాసవంబులున్
బరిపరియూరుఁగాయలును పానకముల్ పలుతీరు లొప్పుగాన్. 151

వ. మఱియు ననేకప్రకారంబులైన వస్తుప్రకరంబుల నాయితంబుచేసి యమరిక మెఱయనుంచి రంత గోత్రపురంధ్రు లొక్కశుభముహూర్తంబున బేరసు వాసినీజనంబులన్ గూడికొని పార్వతికి మంగళాలంకారంబుఁ జేయందొడంగి తా మమూల్య దివ్యాంబరహరిద్రాచందనకుసుమాభరణాలంకృతలై

—* సువాసినులు పార్వతినిఁ బెండ్లికూఁతును జేయుట *—

గీ. మంగళస్నాన మాజగ•న్మంగళాంగి, కనువుగాఁగూర్చి తడియొత్తి•యందమైన
జలతరీజిల్గుఁబట్టువ•ల్వలను గట్టి, నుదుటఁ గల్యాణతిలకంబు•గుదురుపఱచి 153

గీ. పునుఁగు నెత్తావికలపంబుఁ • బూసి యఱుతఁ
గైశ్యమున హరిచందన • కల్పపుష్ప
దామములఁగూర్చి మణిమయో • దారభూష
ణములఁ గై సేసి రుత్సవం • బమరనపుడు.

—* హిమవంతుని చుట్టంబులు పెండ్లికి వచ్చుట *—

క. గిరిరాజేంద్రుఁడు కౌతుక,మరుదొప్పఁగ బంధుమిత్రు • లందఱినిఁ దగన్
వరుసగఁ బిలువఁగ నంత నె, బిరబిర వార్వచ్చి రప్డు • పెంపుదలిర్పన్. 155

క. ఘనవిభవమొప్పఁ గాంతా,జనములతోఁ బుత్రమిత్ర•జనములతో వా
హనములతోఁ బరిచారక,జనములతో వచ్చిరపుడు • శైలకులజనుల్. 156

ఉ. శ్రీచెలువొందురత్నములు • చెన్నెసలారెడు నాణిముత్యముల్
పూఁచిన పైఁడితామర ల•పూర్వమణుల్ పవడంబుతీవెలున్
రోచనమున్ మృగీమదము • రుక్మముఁ గానుకలఁ దెచ్చి రప్డు క్రౌం
చాచలకాంచనాచలగ•జాచలవింధ్యమహాచలేశ్వరుల్. 157

మ. మఱియున్ మందరచందనాయతనరా•మక్ష్మాధరంబుల్ రహిన్
గరవీరాద్రియు దర్దురాద్రియును శ్రీ•కాలంజరాహార్యముల్
బిరుదొప్పారెడు పారియాత్రగిరి యావృ•ద్ధాచలంబున్ రమా
కరమౌ వేంకటశైలరాజమును వే•డ్కన్ వచ్చె నత్యున్నతిన్. 158

గీ. ఇఁకఁ ద్రికూటామ్రకూట మ•హేంద్రకూట
గంధమాదన మాల్యవ•ద్గ్రావవరులు
బ్రహ్మపుత్ర సరస్వతీ • బాహుదా శ
రావతీ సింధు శోణ భ•ద్రా నదులును. 159

క. గంగయు యమునయు నర్మద,యుం గోదావరియు భీమ•యుం గృష్ణయునుఁ
బొంగెసఁగఁ దుంగభద్రయు,నుం గావేరియును సరయు•నుస్ బ్రియమొప్పన్.

వ. ఇట్లనేకంబులగు గిరి నదీనదంబు లుమామహేశ్వరుల యుద్వాహంబని మహోత్సాహంబున ననేక రత్నోపాయనంబులఁ గొని నిజానుచర సముదయంబులతోడ నోషధిప్రస్థంబునకు విచ్చేయ నప్పుడప్పురంబు బహుజనాకీర్ణంబును రమణీయకేతుధ్వజవిరాజితంబును జతురంగబల విలసద్రజోవితానాచ్ఛాదితార్కమండలంబునునై పరంగె నంత హిమవంతుం డరుదెంచినట్టి బంధుమిత్రసామంతాభ్యాగతజనంబునకెల్ల నెదురేగి యుచితరీతి సన్మానించి కాంచనసౌధంబుల నివసింపఁజేసి వివిధోపచారంబులఁ బరితోషంబు సేయుచు స్వపురోహితుండగు గర్గుని యనుమతిన్ గల్యాణమంటప నిర్మాణంబునకై విశ్వకర్మను బిలిచి సెలవొసంగ నతండు. 161

—* కల్యాణమంటప నిర్మాణము *—

క. పదివేలయోజనంబుల్, చదరము గల్గిన సమస్థ•లమునందుఁ బసం
దొదవఁగ వివాహమందిర, మొదవించెను గనకమణిగ•ణోల్లాసితమున్. 162

వ. అందు

శా. ప్రాకారంబులు ద్వారముల్ గుసుమితా•రామంబు లచ్ఛాంబునా
ళీకోద్భాసితటాకరాజములు కే•ళీకుంజపుంజంబులున్
కేకిస్థానములున్ విచిత్రగృహముల్ • క్రీడార్హసంభారముల్
పాకాగారము లారగింపు చవికెల్ • భాండారగేహంబులున్ 163

శా. నానావర్ణకుశేశయప్రకరకాం • త క్రౌంచకాదంబని
స్వానామానసరోవరంబులును దీ • వ్యద్ధర్మ హర్మ్యంబులున్
గానాగారములైందవాశ్మమయరం•గచ్చంద్ర శాలల్ గడున్
జానొప్పచ్చల తిన్నెలున్ ఘనమణి • స్తంభాంగణంబుల్ రహిన్ 164

మ. జలయంత్రంబులు నీళ్ళనాడు గదులా • స్థానంబు లంతఃపురం
బులు పూజాయతనంబులున్ మణిమయా • భోగప్రపాశాలలు
జ్వల రత్నాతత శాతకుంభమయమం•చప్రాంచితాగారముల్
లలితార్కాయిత రత్నదీపవితతుల్ • రంగత్తటిజ్జ్యోతులున్, 165

క. బంగారు మేల్మి మేనా,లుం గనకపుటందలంబు•లున్ బలుతీర్లా
రంగారు రవల తేరులు, పొంగగు ముత్యాలసరుల • పుష్పకవితతుల్. 166

గీ. వాపికాభాససుస్థల • భాగములును, సుస్థలాభాసవాపికా•స్తోమములును
చరతతిన్ బురుడించు న•చరచయం బ, చరములన్ గేణిచేసెడు•చరవితతులు.

వ. మఱియును.

ఉ. కల్పితపర్వతంబులును • గల్పితనిర్ఝరిణీవతంసముల్
కల్పితసింహముల్ మఱియుఁ • గల్పితమత్తకరీంద్ర యూథముల్
కల్పితగోకులంబులును • గల్పితసాదితురంగసంఘముల్
కల్పితహంసపంక్తులును • గల్పితవీరభటు ల్దలిర్పఁగాన్. 168

శా. క్షీరోదంబున జాతమాత్ర యగు లక్ష్మీదేవి కైరావతం
బారాజీవసరంబు నిచ్చుపగిదిన్ • హైరణ్యాలక్ష్మి నెన్ మహా
శ్రీరంజిల్లఁగ స్వర్ణపద్మసర హ• స్తిశ్రేష్ఠమున్ దద్గృహ
ద్వారంబందున నిల్పె శిల్పరచనా • దాక్ష్యంబు పేరొందఁగాన్. 169

క. మఱియొక్క ద్వారసీమను, నరుదుగ రాజతపునంది • సమరిచి నెఱిగా
నిఱుగెలఁకులసిత చామర,ధరముల రాజతగజములఁ • దనరఁగ నిలిపెన్.

ఉ. ఇమ్మగ లోకపాలకుల • నెల్లర మానుల నెల్లరన్ స్వగే
హమ్ములతోడ నాత్మదయి•తాత్మజవాహన సైనికా ప్రబృం
దమ్ములతోడ నొక్కయెడ • దారుమయంబులఁ జేసి నిల్పె మో
హమ్మును జెంది ప్రేక్షకు లహో! యని మాటికి మెచ్చునట్లుగాన్. 171

చ. ఒకయెడ హేమపద్మమున • నొప్పఁగ ధాతను బల్కుకల్కి హం
సకులవతంసమున్ నిగమ • సంచయమున్ సనకాది యోగిరా
ణ్నికరము నారదాదిక ము•నిప్రకరంబును సిద్ధసంఘమున్
రకముగసల్పి నిల్పెను గ•రంబు ప్రమోదమునొంద నాగరుల్. 172

చ. చిలువలజేని సెజ్జపయి • శ్రీసతి పాదము లొత్తుచుండఁగా
నలువయు నాభిపుష్కరము•నన్ శ్రుతిగానము సేయుచుండఁగాఁ
బులుఁగులతేఁడు తెక్కగవఁ • బొందుగ వీవన వేయుచుండఁగా
నల హరినిన్ రచించి కడు • నందముగా నమరించె నొక్కెడన్. 173

ఉ. శ్రీవెలయంగ వాసవుఁ డశేషమహ న్నివహంబుఁ గొల్వ నై
రావణ గంధసింధురము రాణదలిర్పఁగ నెక్కి యప్సర
స్త్రీవితతేష్ట నృత్తములఁ జెల్వుగఁ గాంచెడునట్లు నొక్క శో
భావహమౌ స్థలంబున భళా! యనఁ గూరిచియుంచె నేర్పునన్. 174

ఆ. ఇట్లు దివ్యరాజి నెల్లను గడుఁ జిత్రముగ రచించి వేగముగ వివాహ
మునకువచ్చు వేలుపులకును మునులకుఁ, దక్కువారికెల్లఁ దగినయట్లు.

గీ. వేఱువేఱుగ మంచిని వేశనములఁ
గూర్పఁదలకొని హరికి వై కుంఠపురముఁ
గమలభవునకు సత్యలో కంబు హరిహ
యునకు నాకంబు నిర్మించి యుంచెనచట 176

ఉ. తక్కిన లోకపాలురకుఁ దాపసవర్యులకెల్ల వారివా
రిక్కలవంటి సద్మముల హెచ్చుగ నేర్పడఁజేసి వానిలో
నొక్కటి దక్కలేదనఁగ నుండెడునట్లు సమస్తవస్తువుల్
జక్కఁగఁగూర్చి చేర్చె హిమ శైలపతంసుఁడు బాగుబాగనన్ 177

ఉ. పుష్పితవృక్షముల్ ఫలిత భూజములుర్వి నవరత్న వేదికల్
పౌష్పరసాభిషేకహిమ భానుశిలాంగణ మండలంబువా
స్తోష్పతివాటికావిభవ దూషకనిష్కుటకోటియున్ రహిన్
గీష్పతిముఖ్యకోవిదు లొగిన్ బాగడంగఁ బొనర్చెమించుగన్ 178

ఆ. కడుబెడంగు గదురఁగాంచన నవరత్న, రాజి యలరఁగాఁగ రగ్రహాణపు
వేదినిఁకనుఋజ్ఞ వేదినిఁ బొనరించె, బాలచంద్రధరుఁడు బాగనంగ 179

ఆ. దేవశిల్పి యిల్లు తీర్చినమంటపం బెలమిఁగాంచి హిమన గేంద్రుఁడపుడు
చాలసంతసించి సరగున నగరుఁగై, సేయనాగరులకు సెలవొసంగె 180

వ. అంత వారును

—* పౌరులోషధి ప్రస్థంబును సింగారించుట *—

సీ. చెలువగురంగులఁ జిత్రించి నెల్లెడ, మేడలబారుపై మెచ్చుగులుక
ముత్యాలగవనులమురువొప్పఁగూర్చిరి, రాజమార్గములందు రాణదనర
చిత్రధ్వజపతాకశృంగారమాలికల్, గట్టిరి రకరకాల్ గాంతియలర
వైద్యుతదీపముల్ వరుసగామణిదీప, ములఁ బలుతీరుల నలరఁదీర్చి

గీ. రగరుపసన్నిటితో రథ్యలలికి మేలి, కప్పురపు ముగ్గులిడిరి చొక్కమగు కప్పు
రపుటరటిమాత్రికులాముపర్ణములు గడుసు, ఛాయనమ్ముగఁ గట్టిరి యన్నిదిశల.

—* శివుడు నారదమునికిఁ దలఁప వలఁడు వచ్చుట *—

గీ. అంతఁగలధౌతభూధరాభ్యంతికమున, శివుఁడు కల్యాణపత్రికఁ జేతఁదాల్చి
చదివికొని సంతసంబొందిసరగ నార, దముని నాత్మమునందప్డుదలఁపనతఁడు

చ. పరువునవచ్చి యత్తపసి • భర్గుని పాదపయోజయుగ్మమం
దెఱఁగి నుతింపుచున్నిలువ • నీశ్వరుఁ డాతనిఁగాంచి నమ్మునీ
శ్వర! విను మద్రిరాజసుత • చాల తపస్సానరించి నన్నుఁ దాఁ
బరిణయమాడు మంచడిగె • భక్తికిమెచ్చి వరంబొసంగితిన్ 183

గీ. సప్తఋషులు తుషారాద్రి • చంద్రుకడకుఁ
బోయి సుముహూర్తనిశ్చయంబును బొనర్చి
రికను నాల్గవరోజున నే వివాహ
లగ్నమందులకై నిన్దలంచుటయ్యె 184

క. అనినవిని నారదుండ, త్యనురాగముతోడ నిట్టు • లనెనభవునితో
ననఘ చరిత! భక్తులకెం, దును ననుకూలుండవగుటనున్ బ్రియమయ్యెన్

గీ. ఇఁకను దాసుఁడనైన నా • కెద్దియేనిఁ
దగినపనిచెప్పి చేయింపఁదగు మహేశ
యనినఁ బరమేశ్వరుం డిట్టు • లనియె దివ్య
ముని! వినుము చెప్పెదను పని • ఘనతమెఱయ. 186

—* శివుఁడు నారదునిచే దివ్యజనంబులనెల్లఁ బిలిపించుట *—

ఉ. దేవతలన్ మునీంద్రులను • దివ్యులనెల్లఁ గళత్ర పుత్ర మి
త్రావళితోడఁ బెండ్లికి రయమ్మున రండని పిల్వఁగావలెన్
నావచనం బిదంచును జనంబులకెల్ల వచింపఁగావలెన్
నీవిటు పిల్చివచ్చి కడు • సర్పునఁ గార్యముఁ గూర్పఁగావలెన్. 187

గీ. ఎవ్వరే నిప్డు నా పెండ్లి • కేగుదెంచ
రేని నాత్మీయవర్గంబులోన వారి
నెఱఁగి వెలిసేయుఁడనఁగ మునీంద్రుఁ డలరి
మ్రొక్కి సెలవొంది పోయె నభోముఖమున. 188

వ. నారదుం డతిత్వరితంబున వైకుంఠాది సకలలోకంబులకేగి దివ్యమునిజనంబుల కెల్లరకు శివకల్యాణం బెఱింగించి పిలిచి వచ్చి యీశ్వరుఁ జేరికొనియె నయ్యవసరంబున. 189

సీ. వైకుంఠమునసుండి • వనజనేత్రుఁడు సిరితో నలంకృతుఁడయి • తోడరివచ్చె
సత్యలోకమునుండి • చతురాననుఁడు పల్కుఁ, గల్కితోఁ గైసేసి • కదలివచ్చె
అమరాలయమునుండి • హరిహయుం డింద్రాణితో జయంతాదుల • తోడవచ్చె
పావకాదికదిశా • పాలకుల్ తత్తన్నివాసములందుండి • వచ్చిరెలమి

గీ. వరుసగా భాస్కరాది నవగ్రహములు
సప్తమాతృక లలవశిష్ఠప్రముఖబు
షులు మునులు దివ్యసిద్ధసాధ్యులును నచ్చ
రలునువచ్చిరి గడుసంబ • రంబు మెఱయ

—* దేవపురంధ్రులు శివుని పెండ్లికొడుకుఁ జేయుట *—

వ. ఇఁక ననేకదివ్య యక్షగంధర్వ విద్యాధరోరగాదులు వచ్చి పరమేశ్వరునకు మ్రొక్కి నిలిచిరంత మహేశ్వరుఁడును వచ్చినవారలనెల్ల యథాయోగ్యంబుగ గారవించుడు వారెల్లఁ బొంగిపొరలి మహోత్సాహంబునఁ గార్యభారంబు వహించిరపుడు కైలాసంబు మహాద్భుతోత్సవంబై యెసంగె నందొక్కసుముహూర్తంబందు సప్తమాతృకలీశ్వరునకు మంగళాభిషేకంబుఁ గావించి హరిద్రచంద నాక్షత పుష్పంబుల నలంకారంబుఁగావించిరి. 191

ఆ. విష్ణువీశ్వరునకు • విన్నపంబొనరించె, దేవ! చిత్తగించి • యీ వివాహ
మర్థి గృహ్యవిధిగ • నాచరింపుము నిన్నె, యనుసరించియెల్ల • రాచరింత్రు 192

ఆ. అనిన దేవదేవుఁ • డంగీకరింపుడు, బ్రహ్మదేవుఁడపుడు • ప్రౌఢిదనర
మంటపప్రతిష్ఠ • మఱియు నాందీముఖం • బులనుసల్పె దివ్య • మునులఁగూడి.

ఉ. గౌతముఁడున్ వసిష్ఠుఁడును • గశ్యపుఁ డత్రి శిలాద కర్దముల్
ప్రీతివిభుండునున్ భృగు మరీచి దధీచులు పైలుఁ డుత్తమ
ఖ్యాతికరుం డగస్త్యుఁడును • గణ్వుఁడు మున్నగు మౌనివల్లభుల్
ధాత సమీపమందు నవధానముతో వసియించి మించుగన్. 194

క. దక్షత మెఱయంగ శుభా, పేక్షన్ వేదోక్తనియమ • విహితసరణితో
దీక్షాబంధము లోకా, ధ్యక్షునకున్ గట్టిరెలమి • దైవాఱంగన్. 195

క. మిహిరపురోగామి నవగ్రహమండల పూజనమును గ్రచ్చఱ విఘ్నా
పహముగ నొనర్పఁ జేసిరి, బహువిజ్ఞత కల్మి బల్మి పరువంబలరన్. 196

క. వేదత్రయనూక్తంబుల, నాదరమునఁ జదివి మంగళాశాసనమున్
బ్రోదిగ నొనర్చి పెండ్లికిఁ, బోదమిఁకని విన్నవింప భువనేశ్వరుఁడున్.

— * శివుఁడు ప్రమథ దేవబలంబులతో వివాహమున కరుగుట * —

శా. నానావాద్యములెల్ల మ్రోయఁగ మహానందంబుతో నప్సర
స్త్రీనృత్తంబులు గానముల్ సెలఁగ స్వస్తిధ్వానముల్ సన్మునీ
శానుల్ సల్పఁగ మంచిమారుతమునన్ జక్రాయుధాద్యుల్ జయ
ధ్వానంబుల్ పొనరింపఁగా గిరి బహిస్స్థానంబుఁ జేరెన్ సిరిన్. 198

వ. అంత నందికేశ్వరుండు శివానుమతిఁ జెంది కొందఱ గణపాలురఁ గైలాసంబు నంద యునిచి తక్కుంగల ప్రమథ భూతగణంబులనెల్లఁ బరమేశ్వరునితో హిమవన్నగంబున కుత్సవపురస్సరంబుగాఁ గదలుండని యానతి నొసంగిన నవ్వారలమితోత్సాహంబున సలంకృతులై తమ బలంబులనెల్ల మున్నిడుకొని వేఱువేఱుగ నిట్లు ప్రార్థనంబుఁ జేసిరి. 199

సీ. కోటిబలంబుఁ దోడ్కొని శంకుకర్ణుండు, నాలుగుకోట్ల సేనల విశాఖుఁ
డైదుకోటుల సైన్య మమరఁగ పాలాఖ్యుఁ, డారుకోట్లొప్ప సందారకుండు
ఎనిమిదికోట్ల వాహినితోడ దుందుభుఁ, డల్లై యావేశనుఁ డల్లై వికృతుఁ
డల్లై విష్టంభకుండట్టులే చంద్రతా, పనుఁడింక మేటియా పారిజాతుఁ

గీ. డెలమిఁ దొమ్మిదికోట్ల వాహినులతోడఁ
గేకరాఖ్యుండు పదికోట్ల మూఁకతోడఁ
గుండపర్వతకులు పది రెండుకోట్ల
బలఁగములతోడ నడిచిరి చలువమలకు 200

గీ. అగ్నిముఖుఁడొక్క కోటితో నర్కమూర్థుఁ
డొక్క కోటిఘనావహుండొక్క కోటి
నాచతుర్వక్త్రుఁ డేడుకోట్లల మహాబ
లుండు దొమ్మిదికోటుల దండులుండ 201

క. కరణుం డిరువదికోటులు, నఱువదికోట్లొప్పఁ గాకయాదోదరుఁడున్
హారువగు సైన్యంబలరఁగ, నరుదుగ నడిచిరి హిమాలయంబునకు వడిన్ 202

వ. మఱియు సర్వాంతకుండును సంతానకుఁడును ననుగణవర్యు లిరువురొక రొక
రఱువదేసికోట్ల బలంబులతోడను గ్రాహ్యాంగుష్ఠుండును విరూపాక్షుండును సుకే
శుండును, వృషభుండును, డాళకేతుండును, షడాస్యుండును, పంచాస్యుం
డును, సంవర్తకుండును, చైత్రుండును, లకులీశుండును. లోకాంతకుఁడును,
దైత్యాంతకుండును, భృంగిరిటుండును, నశనియు, భానుకుండును నొక్కరొక
రఱువది నాలుగుకోట్ల బలంగంబులతోడను మధుపింగుండును, గోకిలుండును,
నీలుండును, బూర్ణభద్రుండును నను వీరపురుషులు ప్రత్యేకంబు తొంబదికోట్ల
దండుతోడను సన్నాహుండును, కుముదుండును, నమోఘుండును, గోకిలస్వ
నుండును, గండుకుండును, కుండలుండును, సుమంత్రుండును, మహాకేశుండును
గాలుండును, గాలకుండును, మహాకాలుండును, నగ్నికుండును, ననుగణనాథులు
వేఱువేఱుగా నూఱుకోట్ల యనీకినులతోడ నుత్సవంబొప్ప మహేశ్వర వివా
హార్థంబై కదలినడిచిరి. ఇంక భూతకోటి శతంబులతోడను బ్రమథకోటిసహ
స్రంబులతోడను జతుష్షష్టికోటి గోమజాతకదంబములతోడను శ్రీ వీరభద్రుం
డును, క్షేత్రపాలుండును, భైరవుండును, మహేశ్వరప్రతినిధి యగు నంది
కేశ్వరుండును నిఖిలసేనానియగు చండీశ్వరుండును బ్రమోదంబుతో వారు
వంబులెక్కి దత్తావధానులై యుండఱు నడిచిరందు

ఉ. అందఱు చంద్రఖండధరు లందఱు నీలగళంబుగల్గువా
రందఱు భూతిపుండ్రధరు లందఱు నందిపతాకలొప్పువా
రందఱు నక్షహారధరు లందఱు రత్నవిభూషలొప్పువా
రందఱునున్ ద్రిశూలధరు లద్భుతరూపులు శర్వసన్నిభుల్. 204

క. కొందఱు పృథివీచారులు, గొందఱు పాతాళచరులు గొందఱు ఖచరుల్
గొందఱు నాకచరులు మఱి కొందఱు వివిధప్రదేశకుశలులు సిద్ధుల్. 205

వ. ఇట్లసంఖ్యాతరుద్రచయంబు జయసంవాదంబులతో ననేకడమరుకశంఖఘంటా
భేరీ దుందుభి పటహనిస్సాణ వేణువీణా మృదంగాది వాద్యశ్రేణులతోఁ
బరమేశ్వర కల్యాణంబునకై ప్రయాణంబు సేయుడు వారలతోడ. 206

సీ. తప్తకాంచననిర్మితంబైన పూర్ణకుంభంబొప్ప నుత్తమాంగంబుతోడ
పరజనంబులకెల్ల భయము బుట్టఁగ ఘనంబైన ప్రేతాసనంబుతోడ
సర్వాంగములయందుఁ జాలఁగ వెలిఁగించు, సర్పాభరణముల సౌరుతోడ
వికటనృత్తములతో వింతవేడుక సేయు, తతపరిచారికాతతులతోడ

గీ. మురియుచుండిన వికృతంపు మొకముతోడఁ
దామరసములఁబోలు నేత్రములతోడ
శాకినీఢాకినీభూత సమితి గొలువ
భవుని చెలియలై చండిక బయలుదేఱె. 207

క. సుమనస్సముదయ ముఖల, ప్రమథగణం బగ్రమందు రవళి దనర్పన్
దమ తమ వారువములతో, సుమహోళమమరంగ వెడలె సొంపెసలారన్.

వ. అందు,

మ. దివిషత్సంఘము గొల్వఁ దార్క్ష్యనిపయిన్ దేజంబుమీఱఁగ రమా
ధవుఁ డారోహణచేసి చామరము లుద్యచ్ఛత్రమున్ బార్షద
ప్రవరుల్ వేడుకతోడనేయఁ బరివారంబెల్ల నల్దిక్కు లు
త్సవమొప్పన్ దసుడాసి రాఁదరలెఁ జేతం బెంతొ ప్రీతిన్‌గొనన్. 209

చ. నలువయు నంచవారువము నెమ్మురువొప్పఁగ నెక్కి దివ్యమా
నులు సనకాదినందనులు నున్ దనువుల్ ధరియించినట్టి ప్రాఁ
బలుకులు శాస్త్రముల్ చెలఁగి బాగుగఁదన్ గొలువన్‌గరంబు పెం
పలరఁ మహేశసేవనభరాలసుఁడై గదలెన్ రయంబునన్ 210

క. వాసవుఁడై రావతమున్, వాసి యలర నెక్కి యాత్మవర్గముతోడన్
భాసురగతి వెడలెను దన, తోసకలామరులు చెలువుతో రాణింపన్ 211

వ. అనంతరము సర్వఋషులును నాదిత్యాదినవగ్రహంబులును దేవమునియగు నారదుండును, వైణికశిరోమణియగు తుంబురుండును, గాయకులగు హాహా హూహూలును, నాశ్వనేయద్వయంబును, విశ్వావస్వాది గంధర్వ వర్యులును, గిన్నరులును, గింపురుషులును, జారణులును, విద్యాధరులును యక్షులును, వాసుకిప్రముఖులగు భోగిరాజ వతంసులును, భూతభేతాళనాథులును, బ్రాహ్మ్యాదిసప్త మాతృకలును, అదితి దేవహూతి మొదలగు దేవమాతృకలును, దితిమొదలగు రక్షోమాతలును, సురసాదికలగు నాగమాతలును, శతరూపయు, గాయత్రియు, సావిత్రియు, సరస్వతియు, నిందిరయుఁ జందురు మందయాన లిరువదేడుగురును పౌలోమి మున్నగు దేవపత్నులును నారంజోతి మున్నగు మునిపత్నులును, రుద్రపత్నులును, దేవకన్యకలు, నాగకన్యకలు,

మునికన్యకలు, రుద్రకన్యకలు, ఘృతాచి మున్నగు నచ్చరమచ్చెకంటులెల్ల రును దివ్యాంబరగంధమాల్యాభరణంబులఁ దొడికట్టిపూసి కై సేసి సిగలం జుట్టిన హరిచందనకుసుమదామసౌరభంబులయుఁ గస్తూరీసమ్మిళితమలయజ గంధసారచర్చాపరిమళంబులయు ఘనసారవీటీచర్వణామోదంబులయుఁ బరం పర లనేకయోజనప్రదేశంబులాక్రమింపఁ బుష్పకంబులెక్కి గదలిరంత. 213

గీ. వేదములచేత బహుముని • వితతిచేత, ధర్మదేవత యని యెద్ది • తసరు నద్ది అతులశుద్ధస్ఫటికనిభం•బై నితాంత, సుందరంబగు గోరాజు•చూడమపుడు.

గీ. చేరి నిలిచిన ద్విజరాజు• శేఖరుండు, భూరి మోదముతో నెక్కి • పుణ్యసతుల హరతులనొంది దివ్యగ•ణాళిగొలువఁ, బెండ్లికై మంచుఁగొండకుఁ•బేర్మిఁదరలె.

—* శివుఁడు నారదుని హిమగిరి కనుపుట *—

క. చని హిమవద్గిరి డగ్గఱి, వనజాక్షుం డంత శివుని • పనుపున సుమనో జనముల నారసి నారద, మునివరు నంపెను దుషార • భూధరుకడకున్. 215

క. ఆతఁడు చలిమలకెంతయుఁ, బ్రీతిన్‌జని దేవశిల్పి • విరచితమును వి ద్యోతితబహుతరచిత్ర,వ్రాతముఁ గల్యాణమంట•పముఁ గాంచి యటన్.

గీ. మంటపంబెల్లఁగని యంద•మర్చినట్టి, కృత్రిమ నిలింపమూర్తులఁ • గృత్రిమర్షి వరులఁగృత్రిమమూర్తియై•వఱలుతన్నుఁ, బోల్చిపరికించిబమ్మెర•పోయియపుడు.

—* నారదుఁడు వివాహమంటపమును జూచి భ్రమించుట *—

వ. మఱియు నవరత్నఖచితానేకశాతకుంభకుంభసంభృతంబును, గమనీయానేక మౌక్తికస్తబకజాంబూనదాంచలాంచితవిచిత్రపట్టజాలికార్థతిరస్కరిణీపురస్కృ తబహుద్వారపరిశోభితంబును, గాలాగరుగంధసారఘనసారకస్తూరికాసమధిక ధూపనిరవధికపరిమళపరంపరాసురభిళప్రదేశంబును, స్వస్తికరాస్తోకసమస్త ప్రశస్తవస్తువిస్తారపరిపూర్ణకోష్ఠాగారసంవేష్టితంబును, భోగవతీపురంబువోలె బహుఫణిహారమణిదీపమాలికావిభ్రాజితంబును, నాదిత్యమండలంబువోలెధగ ద్ధగితాంచచ్ఛాయావిరాజమానత్రయీమూర్తిసాన్నిధ్యసంశోభితంబును, వైకుంఠ నిలయంబువోలెపురుషోత్తమలక్ష్మీసమధిష్ఠితంబైనను విషధరేశ్వరానధిష్ఠితం బును, సత్యలోకంబువోలెఁ జతురాస్యవాణీసరిష్కృతాస్థానీసంశోభితంబైనను, ననధిగతదివ్యజ్యేష్ఠాశ్రయంబును, ద్రిదివంబువోలె ఘనధిషణసాచివ్యాంచద్దండ ధరపాశభృన్మహాబలబృహద్భానుపుణ్యజనేశ్వరపరివృతసహస్రాక్షపరిపాలితం

బైనను, దూరీకృతగోత్రభేదనావాసంబును, రాజరాజాగారంబువోలె బహుమణిగణద్రవిణరమణీయదివ్యనిధినిధానభాండాగారమండితంబైనను, నపాకృతకిన్నరకింపురుషబృందంబును బహుయోజనాయామవిశాలంబును నద్భుతంబును నపూర్వంబును నగు పాణిగ్రహణమంటపంబును దదీయాంతరాళద్యోతమానం బగు నగ్నిప్రతిష్ఠావేదికను గనుఁగొని యమ్మణిమంటపశిల్పకలాకౌశలంబున కెక్కుడశక్కజంబొంది యొక్కింతసేపు వితాకుపడి వచ్చినకార్యంబు మఱచి విన్నఁదనంబునఁ దెన్నుఁదప్పి చెదరి బెదరి యదరి పదరి తిరిగితిరిగి యరిగిసురిఁగి యొఱఁగి వలంకులఁదొలఁగి మలఁగి కలంగి యలంగి వేసరియోసరిలి యెట్టకేలకు గట్టిమదిన్జేసి తెప్పరిల్లి యప్పుడప్పర్వతరాజవర్యున్ జేరఁబోయి బెదరుచు నాతని కిట్లనియె. 218

ఉ. పర్వతరాజవర్య! విను • భర్గుఁడు పార్వతిఁ బెండ్లియాడఁగా
సర్వసుపర్వవర్యులను • సన్మునులన్ గణసిద్ధసాధ్యగం
ధర్వుల నెల్లఁ దోడ్కొని ము•దంబున నీకుధరంబుఁ డగ్గఱెన్
హర్వుగ నీవిధానము ర•యంబునఁ దెల్పు మకృత్రిమంబుగన్. 219

వ. అనిన హిమవంతుం డిట్లనియె.

ఉ. నారద! శిల్పికల్పితక•నన్మణిమంటపదర్శనంబునన్
ధీరతయెల్లఁ గోలువడి • తీవర మొందెద వేల యిందు ర
మ్మోమ్మ! రుచిరాన్నపానముల • మేలుగనొంది యనుగ్రహించి నా
కూరిమిపుత్రులన్ గొనియు • గోపతివాహనుఁ జేరి చెచ్చెరన్. 220

క. కొని తెమ్మ నాదు పురమున, కని హిమవంతుండు మాని • కభ్యర్హితభోజనమిడి మైనాకాదులఁ, దనతనయులఁ బంపె మౌని•తల్లజు వెంటన్. 221

—* నారదుఁడు హిమవత్పుత్రులతో శివునియొద్దకు వచ్చుట —

గీ. అంత నట మాధవుఁడు మొద•లైన సురలు
దేవమునిరాక దడయుటఁ • దెలిసి చిత్త
మందుఁ దత్తరమొందుచు•న్నంత నతఁడు
శైలపుత్రులతో వచ్చి • సంభ్రమమున. 222

క. శివునకు జోహారుచేసి ని,లువఁ గేశవముఖనిలింపు•లు ముని తెఱఁగు శైలవరు కుమారులనుఁ గని, లవముదలఁకి యనిరి మునిల•లాముని తోడన్.

ఉ. ఏమి మునీంద్ర! నీవిటుల • నెంతయు విభ్రమ మొందినట్లుగా
మామదులందుఁదోఁచె గిరి•మండనుఁ డెవ్విధినుండెఁ దత్పుత
గ్రామణు లేలవచ్చి రిటుఁ • గాళిక నీశునకీయఁబూనెనో
నేమముమాని వేఱు మది•నిన్ గొనియుండెనొ తెల్పు మన్నియున్. 224

గీ. అనిన విని మౌని త్వష్టృమా•యావిమోహి
తాత్మఁడై విధి విష్ణుల • నమరవిభుని
నేకతమ్మునఁ జేర్చి తా • నిట్టులనియె
బెదరుఁజెందిన వడువున • బిరుదు దక్కి. 225

చ. వినుఁడు విధాత! మాధవ! త్రి•విష్టపనాయక! త్వష్ట మేటికు
ట్రిను దలపెట్టి శీతకుధ•రమ్మునఁ గట్టె వివాహమందిరం
బును నదియెల్లవారలకు • మోహముపుట్టఁగఁ జేయు నట్టిదా
నిని మునుముందు నేను గని • నివ్వెఱఁజెందితి నేమి సెప్పుదున్. 226

వ. మహేంద్రుని బరికించి మఱియు నిట్లనియె.

క. నగభేది! నీవు త్వష్టకు, వగనిడితివి తొల్లి యతఁడు•వదలక యిపుడా
పగఁదీర్పఁదొడఁగి యివ్విధ, ముగ నొనరిఁచినట్టు లెంచఁ•బోలుదృఢముగాన్.

వ. మఱియు నమ్మంటపంబందు

క. కృత్రిమహిరణ్యగర్భునిఁ, గృత్రిమనాళీకనయను • గృత్రిమశకున్
గృత్రిమనిర్జరవర్యులఁ, గృత్రిమనారదుని నిలిపె • గీర్వాణపతీ! 228

వ. వానిఁ గనుఁగొని నే మిగుల బమ్మెరవోయి నివ్వెఱఁ జెందితి ననుడు మహేం
ద్రుఁ డదరిపడి చక్రిధరున కిట్లనియె. 229

ఉ. ఉక్కము త్వష్ట నన్ గడపు • నీరజలోచన! యీవివాహమం
దెక్కరణిన్ మనంగఁదర • మెందులకేగుదు నేమిసేతు నిం
కెక్కడిపాణములో హిమగి•రీంద్రుఁడుగూడ నరాతివర్గమం
దొక్కఁడు తెక్కలన్ మును ర•యోద్ధతిఁద్రుంపనె యెల్లగట్లకున్. 230

క. అని కలహాశనుకతమున, వనరుచుఁ గడునడలుచున్న•వాసవుఁగని య
వ్వనరుహనేత్రుండెలనగ, వొనరఁగ నిట్లనియె జడుపు•నుడుపుచు వేగన్. 231

చ. వెఱవకు దేవరాజ! ధృతి • వీసరపోవఁగ నెవ్వఁడేని నిన్
బొరిగొనునంచు నెంచకు ప్ర•భుం డఖిలేశ్వరుఁ డిందు నేరికే

కొఱంత పొసంగనీయఁ డిఁకఁ • గుందక ముందటి కార్యమెంచు మీ
చిఱుతతలం పెవండయినఁ • జెందినవాఁ డదిగాంచు రూఢిగన్. 232

క. అని నారదమౌనియునున్, జనార్దనుఁడు దివిజరాజు • చాలవఱకు ని
ట్లనుమానముతో గుజగుజ,లను సల్పుడు నరసి శశిల•లాముం డనియెన్. 233

ఉ. చాలఁగ యోజనన్గొని వి•చారము సల్పుచునుంటి రేమి దం
భోళిధరా! హరీ! యిఁకను • బొల్పుగఁ దెల్పుఁడు నారదర్షి! నీ
కేల విలంబమయ్యెఁ గుధ•రేశ్వరుఁ డింతకు నాకు రూఢిగా
బాలికనీయ నొప్పికొనెనా? యది గాదని త్రోసిపుచ్చెనా? 234

క. కొంకక నుడువుము లవమా,తంకముఁగొన కచటి కార్య•దశ యెట్టిదియో?
పొంకముగ నీవు గనిన క,ళంకేమియొ తెలుపు మునిల•లామా! వేగఁ.

క. అనవుడు నారదుఁ డిట్లని,యెను వినయముమెఱయ జగద•ధీశ్వర! యేత
ప్పును లేదు గట్లదొరయెడ, ననురాగముతోడ నీకు • నర్పించు సుతన్.

గీ. విఘ్నభయమేమిలేదు మీ • పెండ్లి కిపుడు
మిమ్ముఁ దోడ్కొనిపోవఁ జే•రిమించి మంచు
కొండదొర పంపెఁ దనమేల్మి•కొడుకులను మ
హేశ! వీరలిదే వచ్చి • రెలమిఁగనుము. 237

క. ఇఁక సురలకు భ్రమసేయఁగ, నొకమాయఁగడంగి మేల•మొప్పగఁ శమనాం
తక! యొకమంటప మమరిచె, రకమగు నద్దానిఁగాంచి•భ్రమసి తకసితిన్. 238

చ. అనిన మహేశు డుల్లమున • హర్షమునొంది యుపేంద్రముఖ్యులన్
గని యిటుపల్కె భూధరుఁడు • కన్యక నీయుట కిష్టమొందఁ ద
క్కినయవిగూర్చి నేను బరి•కింపను మాయలతోడుతన్ బ్రయో
జనమది లేదు నాకిఁకను • సత్వరమేగుదమా హిమాద్రికిన్. 239

క. అనుకూలంబుగఁగార్యం, బనువుపడఁగ వేఱుఁదలఁపు • టదినీతియె చె
ప్పని యనిమేషులతోఁ దా, నని మారవినోధి మన్మ•థాధీనుండై. 240

గీ. అనుఁడు విష్ణ్వాది దేవత•లభవు సెలవుఁ, గొనిముదంబంది వేగిరం•బునఁ బ్రయాణ
మొనరఁగాఁ జేసిహిమవన్న•గోపకంఠ,తలముఁ జేరిరిదివ్యవా•ద్యములుమ్రోయ.

—* హిమవంతుఁడు శివు నెదుర్కొనుట *—

మ. పరమేశానుఁడు సర్వదేవగణముల్ • భాసిల్ల నాత్మోపకం
ఠరమున్ జేరుట నాలకించి హిమవద్రాజన్యుఁ డప్పాట సో
దరులన్ బుత్త్రుల బ్రాహ్మణోత్తములఁ దోడ్తోన్ వారిడాయంగఁ బం
పి రహిన్ దానును జేరఁబోయి కనియెన్ • బెంపొప్ప విశ్వేశ్వరున్. 242

గీ. దేవమునిగణబృందమున్ • దేఱిచూచి
యాత్మమున ధన్యతనుగంటి • ననుచు నలరె
దైవతాగ్రణులును ధరాధరబలంబుఁ
జూచి మది నుల్లసిల్లిరి • చోద్యమలర. 243

క. డంబొప్పఁగఁ బూర్వపరాశాంబుధు లేకమగు తేవ • నమరగణబలం
బుం బర్వతబలమును రెండుం బిరుదమరన్ గలిసెఁ గడుఁ జొంపలరన్.

ఆ. ఒకరినొకరు గాంచి • యురుతరానందంబు, పొంగిపొరలఁ దనివిఁ బొందిరపుడు
శైలరాజవరుఁడు • శర్వునిఁ జేరి నమస్కరించె హితసమన్వితముగ. 245

సీ. దశదిక్కులకుఁ గాంతి • దళ్కొత్తఁగాఁ జేయు, దివ్యప్రతీకదీధితులతోడ
కలధౌతనగ మిందుఁ • గదలివచ్చిన దనాన్, జను బలీవర్దయానంబుతోడ
చూడ్కులు వెరగొంద • సొగసైన సన్నని, సౌవర్ణ పట్టవస్త్రములతోడ
నెల్లజగంబుల • కెసకమిప్పించు భాస్వత్తరార్ధేందు భూషణముతోడ

గీ. మేటి రతనాల సొమ్ముల • మిసిమితోడ
నమరసుత లేయుసితచామరములతోడ
ముఱుపు చిఱునవ్వుఁ దొరయు నెమ్మొగముతోడ
నమరు సర్వేశ్వరునిఁ గని • రందఱపుడు. 246

గీ. ప్రభునిదాపల వలపలఁ • బ్రక్కలందు, నాత్మబలములతోడ నారాయణుండు
పద్మసంభవుఁడును గనుపట్టువారి, కంజలియొనర్చి మ్రొక్కె హిమాచలుండు

క. వెనుకన్ ముందఱ నల్లె, మొనకొనియున్నట్టి దేవమునిగణవరులన్
గని యుబ్బి మ్రొక్కులిడి వందనపూర్వక మిటుల శివునిఁ • బ్రార్థించెన్.

—* హిమవంతుఁడు శివునిఁ బ్రార్థించుట *—

మ. సకలాజాండము లేలునట్టి దొర వీ • సర్వామరశ్రేణితో
నొకఁడౌ కొండలకాఁపువీటి కిటులన్ • గొప్పొప్ప విచ్చేసి వా

నికుమారిక దయఁ బెండ్లియాడఁ దలఁపన్ • విశ్వైకచిత్రంబు తా
వక కారుణ్యమయాత్మ మారయ వశం • బా సర్వలోకేశ్వరా! 249

క. నిండారునట్టి దయతో, దండిగ మము నేలికొనఁగఁ • దలకొంటివి మా
కొండనఁగ నేల? యొక చే, దండంబిదె తప్పులెల్ల • దప్పులఁద్రోయక 250

గీ. అని యిటుల భక్తితోడ దై • న్యముగఁ బ్రార్థ
నము నొనర్చి శివాజ్ఞ నం • దనులనంద
యునిచి హిమవన్నగాధిపుఁ • డొక్కరుండు
నగరికేతెంచి ముందఱ • నయమమీఱ. 251

—* శివునిఁ జూడఁగోరి మేనక నారదునిఁ బిలుపించికొనుట *—

గీ. స్నానదానంబులను సల్పి • సత్వరముగ,
శివు నెదుర్కొని వరబూజ • సేయుపొంటె
మేనకకుఁ దెల్పనన్నాతి • మిన్నయపుడు
నారదుఁ బిల్వనంపె ఘ • నత దలిర్ప. 252

వ. అంత నారదుండు శివానుమతిన్ జెంది మేనకాంతఃపురంబునకున్ జనుదు
నమ్మేనక యమ్మునివరునకు మ్రొక్కి యిట్లనియె. 253

గీ. ఈశ్వరుని దివ్యరూపంబు • నీక్షసేయఁ, గడఁగియున్నట్టిదాననుఁ • ఘనమునీంద్ర!
ఎంతయుజ్జ్వలరూనమో • యిగురుఁబోఁడి, కాళితప మొంది యద్దాని • గారవించె

క. అని యజ్ఞానంబున శివుఁ, గనఁగోరి గిరీంద్రదేవి • గ్రక్కున మునితో
డను జంద్రశాలపైకిన్, జని యటఁ గూర్చుండెఁగడిఁది • సంబరమొప్పన్ 255

—* శివుఁడు బలంబుల వేఱువేఱుగా నగరుకుఁ బంపుట *—

వ. శివుఁడును మేనకాభిప్రాయం బెఱింగి యమ్మదవతి యహంకారంబునకు గినిసి
యాపె కజ్ఞానం బినుమడింపఁజేసి హరి విరించుల కిట్లనియె. 256

క. మీ మీ సేనలు గొలువఁగ, నేమముతో నొక్కరొకరు • నేర్పున గిరిసు
తా మునిపురమున కరుగుం, డామీఁదను నేను వత్తు • నభిమత మొప్పన్. 257

ఆ. అనిన హరివిరించు • లభవు నభిప్రాయ, మెఱిఁగి సైన్యమెల్ల • నొఱపుమీఱ
వేఱువేఱదీర్చి • వేగంబె సురలతో, సాగుఁడంచు నంత • సన్న సేయ. 258

—* చంద్రశాలయందు మేనకకు నారదుఁడు దివ్యులనెల్ల నెఱింగించుట *—

క. ముందుగ గంధర్వులు సాగ, సుందన మలరార విలువ•సొమ్ములు దుస్తుల్
పొందుగఁదాల్చి వెడలిరి ప, సందుగ నచ్చరలు దమదు•జతతో నడువన్.

క. వారువము లెక్కి పరిపరి, తీరుల వాద్యముల మ్రోఁత • దిశ లలముకొనం
గా రహిఁగూర్చుచు జెండాల్, చేరంజిలవచ్చిరెంతొ • సింగారముగాః. 260

గీ. వారికందఱకొడయఁడై • వైభవముగ, వచ్చువిశ్వావసునిఁగాంచి•పర్వతేంద్రు
రాణి సంబరమునమునిరాజుఁజూచి. యితఁడెకదశంకరుఁడువచి•యింపుమనుడు

క. శంకరునిఁగూర్చి పాడెడు, కింకరు లిఁక వీరు వినుము • గిరిరాజసతీ!
శంకరుఁడేతన్మాత్రుఁడె, సంకటహరుఁ డెందు సర్వ•శాసకుఁ డబలా! 262

క. అనిన విని మేన గమ్మఱఁ, గనుచుండఁగ యక్షు లేపు•గడలుకొనఁగఁ ద
జ్జనపతియైన మణిగ్రీ, వునిఁ గని హిమవత్పురంధ్రి • పొంగి యిటులనెన్.

క. ఇతఁడే నాశివుఁడనఁ గాఁ,డితఁడని నారదుఁడు నుడువ • నింతట ననలుం
డతులితవాహినిలోరాఁ, గుతుకముతో నడిగె నితఁడొ•కో! శివుఁడనుచున్.

క. కాఁడని మునియన నాలో, వేడుకతో ధర్మరాజు • విచ్చేయుడు నా
జాడఁగని మేనయనె ముని. చూడు మితండేమొ శివుఁడు • శూలధరుఁడిటన్.

క. నావుడు కాఁడన నైరృతుఁ, డావెంట బలంబుతోడ • నరుదేరఁగ నా
పూవుంబోఁడి యడిగె నితఁ,డా? వచియింపుమని యాతఁ•డనె కాఁడనుచున్.

మత్తకోకిల. అంతలో వరుణుండు రత్నమ•యంపుభూషలు గ్రాలఁగా
సంతసం బిగురొత్తరాఁ గని • శైలపత్నియు మెచ్చుతో
మంతనంబున నీతఁడైనఁ గు•మారి ధన్యయె యంచుఁ బ
ల్వింతదోఁపఁగ మౌనితో ననె • విశ్వభర్త యితండెకా! 267

తరల. అనుఁడు కాఁడన నంతలోన మ•హాబలుండు బలంబులన్
గొని హుటాహుటి రాఁ గనుంగొని • కూర్మితో గిరికాంత దాఁ
గనుము మౌని యితండొ శివుఁడనఁ • గాఁడనంగ లతాంగియున్
ఘనుఁడిఁకెట్టిఁడొ నాదు పుత్రికిఁ • గాంతుఁడంచెద నెంచుచున్. 268

క. జక్కులదొర కొమరునితో, నక్కజమగు సేనతోడ • నరుదేరఁగఁ బె
న్మక్కువ నలకూబరునిన్, గక్కునఁగని మురిసి యితఁడె•గద శివుఁడనివన్.

ఉ. కాఁడని మాని చెప్ప సుర • కాండముతోడ మహేంద్రుఁ డత్తఱిన్
బోఁడిమిదోఁపఁగా నడువ • భూధర రాట్పతి గాంచి పొంగుచున్
వీఁడెగదా శివుండనుడు • వృత్రహరుం డితఁడంచు నారదుం
డాడ నిఁకెవ్వఁడో శివుఁ • డటంచు మదిన్ దలపోసె మేనయున్. 270

పంచచామరము: ఇటుల్ తలంచుచుండ నోష • ధీశుఁడెంతో నీటుగా
దటాలునన్ బలంబుతోడఁ • దారసింపగట్టురా
మిటారి సంబరం బెసంగ • మిన్నుముట్టి యిట్టులన్
జటాలుఁగాంచి యీవలంతి • శర్వుఁడేమొ కన్మనెన్ 271

ఆ. చందురుండితండు • శర్వుండుగాఁడని, పల్కెఁ దపసియంత • భాస్కరుండు
కనులఁగప్పి వేయు • ఖరమరీచిసహస్ర, మడరి వెలుఁగ రా భ • యంబునొంది. 272

ఆ. ఇతఁడె యితఁడెచూడు • మీశ్వరుండన మేన, మౌనిశివుఁడుగాఁడు • భానుఁడనుడు
బ్రహ్మఋషులు మునులు • పరిభవంబుగఁ గొల్వ, నాహిరణ్యగర్భుఁడరుగుదెంచె

వ. కనుంగొని మేనకయును దాపసనాయకునితో.

వనమయూరవృత్తము: దేవముని చూడుమిఁకఁ • దేటియిటునింపౌ
పావనకలామయుని • బ్రహ్మముని గేయున్
బూవిలుతుఁ గెల్చిన వి • భుండొకొ యనన్ రా
జీవభవుఁ డీతఁడని • చెప్పె మునియంతన్ 274

సీ. కోటికందర్పుల • కొమరారు సౌరుఁద్రో, యఁగఁ జాలు మేల్మిసో • యగముతోడ
శంఖచక్రగదాది • సాధనంబులనొంది, తనరారు నాల్గు హ • స్తములతోడ
కట్టిన మేల్మి బం • గారుపుట్టంబుల, దట్టంబులౌ తళ • తళలతోడ
నురమందు రవికాంతి • నొప్పారుచున్న ది, వ్యంబైన యల కౌస్తు • భంబుతోడ

గీ. డంబుమీఱిన మణిమకు • టంబుతోడఁ, గడుమనోహరమైన ము • ఖంబుతోడ
దయను వెదజల్లు వనజనే • త్రములతోడ, విష్ణుదేవుఁడు విచ్చేసె • వేల్పులలర.

క. కనుఁగొని మేనక పెనుముద, మున నఱలే దితఁడె శివుఁడు • మునినాయక! క
న్మనుఁడు నతఁడితఁడు కేశవుఁ, డనఘుఁడు శివుఁ డింతకన్న • నధికుండు చెలీ!

ఉ. ఆతనికన్న మిన్ననొకఁ • డైనను లేఁడిఁక నాతఁడే జగ
ద్వ్రాతములేలువాఁ డఖిల • పాలకపాలకుఁడిద్ధ వైభవుం

డాతత దేవతాసముద • యార్తిహరుండు హరుండు ధాత్రిలో
నాతనిఁ జెప్ప గిప్పఁ దర • మానొకొ! నల్వకు నేని మానినీ! 277

గీ. అనిన వలిమల దొరసాని • యాత్మయందుఁ
దనదుసుతఁ గూర్చి యేకొలం • తయును లేని
మంచి శ్రీమంతురాలని • యెంచి తనకు
సవతు లేదని తలఁచె ముజ్జగములందు. 278

వ. వెండియు నంతరంగంబున.

ఉ. ధన్యుఁడఁ గన్ గిరీశ్వరుఁడు • ధన్యను నేను నిజాన్వయంబునున్
ధన్యతరంబు వైభవము • ధన్యతమంబిఁక నిట్లనన్యసా
మాన్యవిభూతలన్ దగు న • మర్త్యులు భృత్యతఁ గొల్చు రాజమూ
ర్ధన్యుఁడు నాదు పుత్రికను • దారనుగాఁ గొనుటన్ జగంబునన్. 279

గీ. వేడ్కతో మేన యిట్లు భా • వింపుచుండ, సర్వజగ దేకనాథుండు • సత్వరముగ
నగసతీగర్వనిర్వాపణప్రమేయుఁ, డగుచు వెలువడె నిజగణం • బలరి కొలువ.

—* నారదుఁడు మేనకకు శివునిఁ జూపుట *—

క. పొడగాంచి మానియనె న, ల్లడుగో! గోరాజ కేతుఁ • డబ్జకిరీటుం
డడఁకువతోఁ బలుసిలుగుల, వడె నెవ్వనిఁ గోరి కాళి • పర్వతదేవీ! 281

వ. అనునంతలో నమ్మహాదేవగణంబులనేక వివిధాకారములతోడ వెలువడిరందుఁ గొందఱు రూపధరంబులగు వాత్యసమూహంబులననొప్పి రిఁకను గొందఱు వతాకామర్మరధ్వానులును మరికొందరు వక్రతుండులును గొందరు నక్రితుండులును గొందరు చక్రతుండులును గొందరు శక్రితుండులును గొందరు కురూపులును గొందరు సురూపులును గొందరు కరాళులును గొందఱు రాళులును గొందరు గోమశులును గొందరు హరికేశులును గొందరు ముద్గరహస్తులును గొందరు ధనుశ్శరహస్తులును గొందరు పరశుహస్తులును గొందఱు సిహస్తులును గొందరు శక్తిహస్తులును గొందరు గదాహస్తులును గొందరు ముసలహస్తులును గొందరు హలహస్తులును గొందరు శూలహస్తులును గొందరు భిండివాలహస్తులును గొందరు చక్రహస్తులును గొందరు క్రకచహస్తులును గొందరు వేత్రహస్తులును గొందరు లవిత్రహస్తులును గొందరు విరుద్ధవాహనులు గొందఱు నిరుద్ధవాహనులును గొందరు శంఖవాదులును గొందరు గోముఖవాదులును గొందరు ఘంటావాదులును గొందరు డమరువాదు

లును గొందరువీణావాదులును గొందరు వేణువాదులును గొందరుభేరీవాదులును గొందఱుఝల్లరీవాదులును గొందరుమృదంగ వాదులును గొందఱుఘట వాదులును గొందఱుకాహళ వాదులును గొందరుముఖవాదులును గొందఱుఛత్రధరులును గొందరుచామరధరులును గొందరుయాష్టికులును గొందరు నైష్ఠికులును గొందరు సుముఖులును గొందరువిముఖులును గొందరు చతుర్ముఖులును గొందరుబహుముఖులును గొందఱుకరులును గొందరు సుకరులును గొందరు చతుష్కరులును గొందరుబహుకరులును గొందరుత్రినేత్రులును గొందరుబహు నేత్రులును గొందఱుకర్ణులును గొందరుబహుకర్ణులును గొందరులంబకర్ణులును గొందరుగజకర్ణులును గొందరుగజముఖులును గొందఱజముఖులును గొందరు ఋక్షముఖులును గొందరుహార్యక్షముఖులును గొందరుసృగాలముఖులును గొందరు శార్దూలముఖులును గొందరుశరభముఖులును గొందరువృషభముఖులును కొందరుతురంగ ముఖులును గొందరుకురంగముఖులును గొందరుశుకముఖులును గొందరుపికముఖులును గొందరుబకముఖులును, కొందరువృకముఖులును, కొందఱేకపాదులును, కొందరుద్విపాదులును, కొందరుబహుపాదులును, కొందరువ్యాఘ్రపాదులును, కొందఱంజనవర్ణులును, కొందరు కాంచనవర్ణులును, కొందరుధూమ్రవర్ణులును కొందరు శ్వేతవర్ణులును, కొందరులోహితవర్ణులును, కొందరునీలలోహితవర్ణులును, కొందరునానావర్ణధరులును, కొందరునానా వేషధారులునునయి యసంఖ్యాత మహావీరు లద్భుతభయావహంబుగఁ గదలిరా నారదమునీంద్రుండంగులితో నవ్వారి వేఱువేఱుగఁ జూపుచు మేనక కిట్లనియె.

గీ. చూడుప్రమథగణంబులఁ • జూడుభూత, సైన్యములఁజూడుమీఁకవీర • సైన్యములను
జూడుమర్ధేందుభూషిత • చూడుఁబేర్మి, సర్వపర్వతమూర్ధన్య • సాధ్వి! యిపుడు.

—* మేనక శివునిఁజూచి భయపడి యాక్రోశించుట *—

శా. చూచెన్ మేనకయంత భీకరగణ • స్తోమంబుతో భూతపై
శాచవ్యూహముతోడ వచ్చునభవున్ • శార్దూలచర్మాంబరున్
శోచిష్కేశఖరాఖరాంశునయనున్ • శూలాయుధున్ గోరథున్
రోచిర్లిప్తుఁగపాలహస్తు సుకపర్దున్ భస్మదిగ్ధాంగకున్ ౨౬౪

ఉ. చూచినయంతనే వణఁకు • చొప్పడ గాడ్పునఁ గూలినట్టి యిం
పౌ చిపురాకు తీవవలె • నద్రివరాంగన నేల మూర్ఛిలన్

జూచి చెలుల్ గదుసీదగిన • చొవ్వున సేవల నొప్పసల్పుడున్
లేచి గిరీంద్రపత్ని యిటు • లే విలపింపఁదొడంగె గోజుచున్. ౨౮౫

ఉ. ఎక్కడిరుద్రుఁ డీతఁ డిటు • లెంతయుఁ జూడ్కికి వ్రేఁగొనర్చె సిం
కెక్కడి దిక్కు నాతనయ • కెక్కడ దాపరమయ్యె నీతఁ డిం
కెక్కడి యాస పుత్రిక యిఁ • కెక్కడ యెక్కడిపెండ్లి యంచుఁ దా
వెక్కసమైన దుఃఖమున • వేఁగుచు వీఁకఁడియై యలందిరెన్. 286

క. కోపంబునుఁ దాపం బా, టోపంబును గదురఁగాఁ గ • డున్ గటువొప్పన్
బాపంబని వెనుదీయక, తాపసవరుఁ దిట్టఁదొడఁగెఁ • దగవుఁ దొలఁగుచున్.

—* మేనక నారదుని నిందించుట *—

క. ఓరీ! యుక్కునపుంజడ, దారీ! నీవెంత కేని దగుదువు బళిరే!
వేరంబునూనుకొని నా, గారాబుకుమారిఁ జంపఁ • గడఁగితివిటులన్. 288

ఆ. చిన్ననాఁడె నీవు • శివున కీ శివ నీయుఁ, డంచుఁజెప్పి తప్పు • డప్పగింతఁ
బెట్టివచ్చెఁ గూఁతు • గట్టులదొర తోడ, నే జనించె బెడఁద • యెంతయేని.

క. మరల సుత కీవు రుద్రుని, మరలుకొననీ జేయఁజాలు • మంతరమిడి దు
శ్చరతపముసేయఁ బంపితి, వరె! యీవిధమైన ఫలము • నమరించుటకై.

గీ. దాఁగి రిపుడెందుఁ దెల్లగడ్డాల మేలి, యయ్యవారలు పెఱుకుదు • నార్తిదఱుగ
వారి గడ్డంబులను; నెట • జాఱిపోయె, మాయలాడి ముసలిసాని • మాటలాడి.

వ. అని కుమారిఁ జేరఁబిలిచి కటకటంబడి విలపించి యిట్లనియె. 292

—* మేనక పార్వతిని నిందించుట *—

చ. అకట కుమారి! నాకడుపు • నాఁడిపెట్టితి వది వంశముల్
వికలతనొందఁజేసితివి • విశ్వవిమోహకమైన నీదు పు
ట్టుకయును నందచందము లెటో వనధిన్ బడఁద్రోసి తోసి తా
వక మవివేక మెంతటి య • వస్థను దాకొనఁజేసె మాకిటుల్. 293

సీ. రాజహంసమును బా • ఱఁగఁదోలి వాయసం, బును గేలదాల్పఁగాఁ • బూనుమాడ్కి
దంతావళముఁ బాఱ • దఱిమి వెచి నికృష్ట, జంబుకంబును జేరఁ • జనెడుచాడ్పు
తండులాన్నముఁ బాసి • తవిటిరొట్టెను గాల్చి, మెండుగా వేడ్కతో • మెసవుపోల్కి
హైయంగవీనంబు • నవలబోఁజల్లి కా, నుగునూనెఁ ద్రావన్ గ • శఁగువిధమున

గీ. బ్రహ్మవిద్యనువిడనాడి • పామరోక్త, కుత్సితపుగాధలను విన • గోరుమాది
దేవవరులనుదిగనాడి • తేకువెడలి. రుద్రు బెండ్లాడ బూనుట • రుచిరగాత్రి!

ఉ. నిందితమయ్యె నీమనము • నిందితమయ్యెను నీచరిత్రమున్
నిందితుఁడయ్యె నారదుఁడు • నిందితలైరి భవత్సఖీమణుల్
నిందితనైతి నే నకట • నిందితుఁడయ్యె గిరీశ్వరుండునున్
నిందితమయ్యె సర్వమును • నీరజలోచన! నీకతంబునన్. 295

వ. ఇట్లు పరిపరివిధంబుల మిడుకుచుఁ బుడమిన్‌బడి మూర్ఛిలుచు లేచుచుఁ బ్రబల వ్యాకులయై యమ్మేనక హాహాకారంబులెసంగ నేడ్చుచున్నంత వివాహార్థంబై యిరుగెలంకులవచ్చిన నిఖిలశైలసురమునిగణంబులును జేరవచ్చి యోదార్చుచుండ నారదుండు సాంత్వనంబున నిట్లనియె. 296

చ. అలజడిమాను శర్వుని యథార్థపురూపముఁ జూడవైతి వు
జ్జ్వలతరమద్ది మాయల నెసంగ ధరించిన రూపమిద్ది యిం
దులకయి యల్కఁబాసి పరితోషమునన్ శశిమౌళికీ శివన్
దలఁపులెసంగఁగా నిడి ప్రమోదమ్మగఁ బెండ్లియొనర్పు మమ్మరో! 297

—* బ్రహ్మేంద్రాదిదేవతలు మేనకకు సమాధానముఁ జెప్పుట *—

క. అనిన విని మేన మునిఁగన్గొని దవ్వులకేగు మీఁకను • గుటిల! యనుడుఁ జ
య్యన సంక్రందనముఖు లిట్లనిరద్రీశ్వరుని సతికి • నతివినయమునన్. 298

గీ. మేన! విను మాదునుడిని నెమ్మిన్ శివుండు, పరమసుఖదాతనీకూఁతు • భవ్యతపసు
మెచ్చి దరిసెనమిచ్చి యిట్లిచ్చెవరము, లేకపడయఁగవచ్చునే • లోకనాథు.

గీ. అనుడువిని మేనచాలఁగ • నక్కటికము, దోపమిడుకుచు ననియె యే • దొడ్డమైన
సుగ్రతనుఁడగు రుద్రునకొసఁగనాత్మ, జాతను జనుండు విూకేమి • సమ్మెయిచట

క. అనస ప్తర్షులు డగ్గఱి • యనిరిట్లు గిరీంద్రపత్ని! యనువుగఁగార్యం
బనుకూల పఱుపవచ్చితి, మనఁదగునే యిట్టులరయ • కనుచితవాక్కుల్.

గీ. అర్థియై జగదీశ్వరుం • దరుగుదెంచె, నీదు గేహంబునకు మేన! • యాదరమున
నాత్మజనొసంగి పాణిగ్రహణముఁజరిపి, పంపుమొండన కిపుడువై • భవముదనర

క. అనినన్ మేనకయనెమీ, మనసొప్పఁగ టూరిచేఁగు • మారిఁదునుముదా
ననుగాని శివునకీయను, చనుఁడిఁక దవ్వులకు నాదు • సముఖము విడుఁడీ! 303

—* హిమవంతుఁడు మేనకకు సమాధానము సెప్పుట *—

మ. అననంతర గిరినాథుఁ డాత్మసతిఁ డాయన్వచ్చి యోదార్చి యి
ట్లనియెన్ బేలవిదేల యెట్టిఘను లాత్మాగారమున్ జేరిరో
కన కవ్వారల నెగ్గులాడఁ దగునే కల్యాణి! సర్వేశ్వరుం
డనఘుం డాతనిరూప మారయఁగ శక్యంబౌనె నీకెంతయున్ 305

క. నానావిధ రూపంబులఁ,బూని జనులమోసగించు ముగ్ధేందుధరుం
డానీతి నీవెఱుంగక, మానిని! యిటువంతనొంది మఱుఁగుటమేలే?

ఉ. మాను హఠంబు శోకమును మానుము లెమ్ము రయమ్మునన్ బ్రియం
బూని వివాహమున్ సలుపు మున్నతియొప్పఁగ మున్ను నీవునున్
నేనును గూఁతు నీశునకు నిక్కముగా నొసఁగంగఁజెప్పమే
ప్రాణసతీ! మదిన్ దలఁపు పన్నగ నావచనంబు నీయెడన్. 306

వ. అనిన విని మేనక కినుకమానక హిమాచలున కిట్లనియె.

ఉ. నావచనంబు విన్మిఁకను నాథ! గళంబునఁ బ్రాడుఁగట్టి యే
బావినినైన వేయుమిఁకఁ బార్వతి నంతియెగాని శూలికిన్
గావలెనంచు నీయఁజుమి! గంగనుగాని సముద్రిమందుఁగా
నీ విడు మట్లొనర్చి మన మిందు సుఖమ్ముగనుంద మిమ్ము్మనన్. 307

ఆ. అల్లుగాఁకఁ దక్కి యనుఁగుకూఁతును నీవు, రుద్రునకు నొసంగ రూఢిగాను
కాయ మేను పాయఁగాఁగలదాననుం, దెలియుమాత్మయందుఁ దెల్లముగను.

వ. అని పలికి దురపిల్లుచున్న తల్లిన్గాంచి యల్లనఁ బార్వతి యిట్లనియె. 309

—* పార్వతి మేనకకు సమాధానంబుఁ జెప్పుట *—

ఉ. తల్లి! యిదేల నీదుమది తద్దయు మాటెను దల్లడిందుగా
నెల్లెడ ధర్మమర్మము లనేక మెఱింగినదాన వీవిటుల్
ఫొల్లుగ ధర్మమున్ విడువఁబోలునె? శంకరుఁ డప్రమేయుఁ డీ
యెల్లసురాళి నేలెడు మహేశ్వరుఁ డల్పుఁడటంచు నెంచితే? 310

వ. ఇఁక నందగాఁడు గాడందు వేని వినుము.

గీ. లీలచేఁ బలు తెఱఁగుల బాలచంద్రి, ధరుఁడు గనుపట్టు నీవిటు తత్తరంబుఁ
జెందవలదిఁక వేగనన్ శివున కిచ్చి, పెండ్లిచేసి యిలన్ బేసు పెంపుఁ గొనుము.

క. అటు సేయక తక్కిన నే, నిటలాక్షుని దక్క నన్యు నిన్ జేపట్టన్
స్ఫుటమిది త్రికరణపూర్వం, బిటు చెప్పితి లాంతి యొక్కఁ డెంచకు తల్లీ! 312

వ. ఇట్టుగాక యెట్టకేలకీవు దిట్టతనంబున రట్టడికోర్చి బెట్టిదంపుపట్టుతో నన్నుం
బెరవానికిం గట్టంబూనిన నది యెట్టుకడముట్టు నారయుము. 313

క. పంచాననధనమగు నన్, గొంచక యొండెవ్వఁడు పెండ్లిఁ గొనఁగలఁడంబా!
పంచాననధనము నిలన్, వంచకమతి యొక్కనక్క వడయునె యెందున్. 314

వ. అవివిని మేనక మిగుల విచారంబునొంది.

గీ. కన్నకడుపాట నెక్కుడు కక్కురితిని, గాసిపడియిట్టు లలమటఁ గాంచుటయ్యెఁ
గాకయొక్కరి కాన్పైన లోకులట్టు, లేనునుర్క మిన్నకుండ నే యెల్లఁగనుచు

ఉ. వేఁదుఱుఁగొన్న బాలయిది వేడ్క వరించెఁ గపాలి నెట్టులో
కాదను ధీరు లెవ్వరును గన్పడ రెందును నేమిసేతునం
దేదయినన్ గుణంబొకటి యేనియు లేదిఁక సాటివారిలో
నాదువిభుండు నేనుఁ గడు నవ్వులపాలగువార మక్కటా! 316

ఆ. మిగుల బుగులుసేయఁ దగునొడలిబ్బంగిఁ, గరము చూడ్కి కధిక భరముఁ గూర్ప
వెలయునీ త్రిశూలి కిల నేబెడఁగుఁ జూచి, యిగురుఁబోణిఁ బట్టి యీయవలయు

ఆ. మేన యిట్లు మేర మీఱి దుఃఖంబుతో, నగడుఁ జెంది పొగుల నబ్జభవుఁడు
చేరవచ్చి యిట్లు చెప్పె మేనా! విను, మేను శంభుతత్త్వ మెఱుఁకపఱతు

ఉ. సర్వజగన్నిధానుఁడయి సర్వజగత్పరిపోషకుండునై
సర్వజగన్నిహంతయయి సర్వజగత్పరిపాలకుండునై
సర్వజగన్మయుండునయి సర్వనియామకుఁడై తనర్చు నా
శర్వునిరూప మారయఁగఁ జాలెదవా? యిటు జాలినొందఁగన్. 319

క. మది నిట్లు దెలిసి శివునకు, ముదమున శివ నిమ్ము రోసమున్ విడుమిఁకఁ బెం
పొదవంగ ననియన విని వగఁ, బొగలుచు నగరాజవరుని బోటి యిటులనెన్.

ఉ. ఏటికి ధాత! యిట్లు తగ వెంచక చెప్పెదు దీనిరూప మా
యేటికి ధారవోయుటకు నెంచితి వట్టులగాక దీని నే
యేటికిఁ ద్రోయరాదె? విను మీయను రుద్రున కేను బుత్రికన్
గోటు లిటుల్వచించిననుఁ గోవిదు లెంతకునైన దంటలే. 321

—* సనకాదులు మేనకకు సమాధానంబు సెప్పుట *—

గీ. అనుడు సనకాదిసిద్ధు లి ట్లనిరి మేన!
పట్టుదల విడు శంభుండు ♦ పరమకృపను
నీదు కూఁతును మెచ్చి మ న్నించి యిట్లు
పెండ్లియాడంగ వచ్చె భా ♦ వింపు మదిని. 322

గీ. అనినవిని మేన వనరుచు ♦ ననియె నిట్లు
నుగ్రునకు నాదు కూఁతు నే ♦ నొసఁగ నెపుడు
మాగొడవ యేటి కిఁక మీకు ♦ మానిపొండు
సిద్ధులార! త్రిలోకప్రసిద్ధులార! 323

ఆ. అనినయంతఁ బద్మజాదినిలింపులు, మునులు చకితులగుచు ♦ మూర్ఖురాలి
యుల్ల మెట్లు చక్క నొందింపనగునని, కలఁకఁ జెంది వెఱఁగుఁ గాంచిరంత.

—* విష్ణుమూర్తి మేనకను మరల శివునిఁ జూడుమనుట *—

ఉ. మాటలపొం దెఱింగిన ర మాపతి యంత నెఱింగి వచ్చి య
ప్పాటలగంధి కిట్లుపరు ♦ వంబుగఁ జెప్పెఁ బురంధ్రిరత్నమా!
బూటకమాడ నే నిఁకను ♦ బొల్పుగ విన్ము మదుక్తిఁ గన్మ నీ
పాటికులాంగనల్ గలరె ♦ ప్రాభవ మందును భాగ్యమందునన్ 325

చ. ఒకనుడి యాలకింపుము గు ణోజ్జ్వల! మానులుగాని పద్మజా
దికసురవర్గమేనియు మ దిన్ బగఁదాల్చి యిటుల్ వచించిరో
యకుటిలమైన ప్రేమమున ♦ నారసిచెప్పిరొ యొప్పఁ గాంచుమీ
సకలమెఱింగినట్టి గుణ ♦ శాలిని నీ నగరాజగేహినీ! 327

ఉ. ఐనను సుంతవిన్ము శివుఁ ♦ డద్భుతలీల ననేకరూపముల్
బూనిచరించుచుండునొక ♦ పోవడిఁ బో యెడువాఁడు గాఁడిఁకన్
మానిని! యెట్లుసూచి యను మానము నొందితివో మహేశ్వరున్
మానుగఁ జూడుమీ మరల ♦ మానసమందుఁ బ్రమోదమేర్పడున్ 328

ఉ. ఇత్తఱి నీదుచిత్తమున ♦ కెంతయు నచ్చిన నిమ్ము పుత్రికన్
హత్తకయుండెనేనియును ♦ నడ్డమెనీ కిఁక మానివేయుమీ
యుత్తమమైన మార్గమిది ♦ యూరక యేటికి వాదులాడ భా
స్వత్తరదివ్యదీధితివి భాసితమూర్తి శివుండు చూడుమా! 329

గీ. వామదేవుఁడు గాఁడమ్మ • వామదేవుఁ
డతఁడు రుద్రుఁడు గాఁడమ్మ • యతఁడు రుద్రుఁ
డాతఁ డభవుఁడుగాఁడిఁక • నతఁ డభవుఁడు
డెగడకారయు నగరాజ•దేవి! మదిని. 329

వ. మఱియు నొక్కమాట వినుము.

గీ. నిర్గుణుండయిభాసిల్లు•నిత్యపురుషుఁ, డిట్లు లోకహితమునకై • యెలమినవత
రించె నీతఁడెకాఁడె పుట్టించెజగము, లెల్ల వేదంబులను నెల్ల•నెఱుఁగు మబల!

ఉ. ఈతనిచేతనే పొడమె • నీశ్వరశక్తి కృపాళుపీ జగ
న్మాత యజుండు నేనిఁక న•మర్త్యులు మర్త్యులు సర్వభూతముల్
ఖ్యాతిగ నీతఁడే భువన • కాండములన్నియు నేలుతేఁడు నీ
వాతురతన్దొలంగి నిజ•మారసి భద్రములొందు మమ్మరో! 331

—* మేనక మరల శివునిఁజూచుట కొప్పుకొనుట *—

ఆ. పద్మనయనుఁ డిట్లు•పలుకఁగ విని మేన, మదియొకింత బెదరు • మాని కుదురు
కొనఁగ నిట్టులనియె • గోవింద! యిపుడేను, మరలఁజూచుదాన•మారహరుని.

క. ఈమాత్రైనను శివుఁ డభి, రామాకృతిఁ దనరెనేని • రామనొసఁగివే
ప్రేమమున బెండ్లిచేసెద, నేమాత్రము బొంకులే ద•హీనచరిత్రా! 333

ఆ. అట్లుగాకయున్న•నచ్యుత! మీరెల్ల, కోటియత్నములను•గూర్చినను మ
దీయతనయనీయ•దిటమిది నామాట, వినుఁడు దీనికన్న • వేఱులేదు. 334

క. అనుడు వనజాక్షముఖులగు, ననిమిషవరు లనుమతించి•యభవునిచేరన్
జని రన సూతుని గని మును, లని రవ్వలికథను జెప్పు•మనుచున్ బ్రీతిన్.

శా. నానాశైవపురాణవృత్తనిచితా•నందోల్లసన్మానసా!
సూనాస్త్రాంతకలింగపూజనలస•చ్ఛుభ్రాత్మనాగాంబికా
ధీనాంతఃకరణా! దిగంతవిలస•ద్దీవ్యద్యశోమండనా!
దానాగ్రేసరదన్నదానకుశలా! • ధైర్యాతిహేమాచలా! 33[illegible]

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి పార్వతీఖండంబునఁ
జతుర్థాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

పార్వతీ ఖండము

పంచమాశ్వాసము

మత్త్రిపురాంతకభూ
సామీప్యవిరాజమాన • శైవపుర భవా!
ఝ్మామరశశికోటీశసు
తా! మామకజనని! లక్ష్మాంబా! సుమతీ!

వ. అక్కథకుండు శౌనకాది మహామునుల కిట్లనియె.

ఉ. శ్రీవిభుఁ డంత శంకరునిఁ • జేరి ప్రణామముచేసి మేనకా
దేవివిధంబుఁ జెప్పి యిఁక • దేవహితంబునకై మహాత్మ! నీ
పావనజాక్షి మెచ్చునటు • లారసి చక్కఁదనంపు రూపమున్
శ్రీవెలయన్ ధరించి యుమఁ • జేకొని పెండిలియాడు మర్మిలిన్. 2

—* విష్ణు ప్రార్థనచే శివుఁడు దివ్యసుందరరూపంబు నొందుట *—

గీ. అనుచు హరి యిట్లు లర్థింప • నబ్జచూడుఁ, డమరకార్యచికీర్షతో • నతిమనోజ్ఞ
మైన యుజ్జ్వలరూపంబు • నంది చూడ్కి, కెలమికలిమిపొసంగఁగ • నెసకమెసఁగ.

వ. అంత నమ్మహాదేవునిదివ్యరూపంబుఁ జూచి పుండరీకాక్షుండు పరవశుండై శిరఃకంపంబుచేసి మెచ్చి యమితానందంబున నారదున్ జూచి మేనక నిటకు దోడ్తెమ్మనుడు నతండు మేనకఁ జేరఁబోయి యిట్లనియె.

గీ. రమ్ము మేన! విశాలాక్షి! రాజ చూడు
జూడు కరుణామయాత్ముఁడై సురుచిరంపు
రూపుఁ గైకొనియున్నవాఁ డేపుమీఱు
నీయవిద్యాతమం బది పాయ నిపుడు. 5

— * మేనక శివునిఁ జూచి యానందించుట * —

వ. అనిన విని మేనక యత్యంత కుతూహలస్వాంతయై సంతసంబునఁ బరిచారికా శతంబుతోడ వచ్చి దవుదవ్వులనుండియే మహేశ్వరునిఁ జూడఁదొడంగుడు.

సీ. కోటిమన్మథలీలఁ గొనఁజాలు చక్కందనంబు మేలొందు రూపంబువాఁడు
కోటిసూర్యులకాంతిఁ గొఱఁతఁ బెట్టించు దట్టంబైన కాంతిమండలమువాఁడు
కోటిచంద్రమసుల కోమలకళల రమ్యంబైన నగుమోముగంబువాఁడు
కోటీంద్రవిభవంబుఁ గుదువపెట్టుకొను దివ్యంబైన మణిమండనంబువాఁడు

గీ. చారుకస్తూరికాగరు చందనాను
లేపనసుగంధబంధురాటోప మెసఁగు
వాఁడు రుచిరతరామూల్యవస్త్ర యుగ్మ
కలితుఁడగువాఁడు శంభుండు గాంచఁబడియె. 7

ఉ. పూఁచిన చంపకప్రసవమున్ నిరసించెడి మేనిచాయ వాఁ
డేచిన తేటనిగ్గుల జయించు కచప్రచయంబువాఁడు కాం
తాచతురేక్షణంబులకుఁ దావలమై యలరారువాఁ డప
ర్ణాచిరసంభృతోత్తమధనంబగువాఁ డగుపట్టె మేనకున్. 8

సీ. గంగాయమున లింపుగదసి యిర్వంకలఁ జామరంబుల సేవ సల్పుచుండ
సూర్యచంద్రులు గడు సుందరంబగు సితచ్ఛత్రంబు వేడ్కతో సంతరింప
సిద్ధవ్రాతంబు వాసిన్ బొంగి ముందఱఁ జెలువుగ నృత్తంబుఁ జేయుచుండ
శక్రరాజకేశవుల్ సంతసం బిగురొత్త జయనినాదంబుల సందడింప

గీ. పరఁగ విశ్వావసుండు నచ్చరలు మ్రోల
బాగుగా మృదుగీతులఁ బాడుచుండ
మునులు వెనుకొని యామ్నాయములను జదువ
నలరు శంకరుఁ గాంచె శీతాద్రిపత్ని. 9

క. నందియుఁ బుత్తడిబెత్తము, నంది పసందొప్ప ముందల నలరుచు నిలువన్
గందువ బ్రమథు లమర శ్రా, లేందుధరునిఁ జూచె మేన యింపలమిఁ గొనన్. 10

గీ. కాంచి మేనక దా విస్మయించి కడుప్రభ, మించి హర్షించి మదినిభావించెనిట్లు
ధన్యనాపుత్రి నేనును ధన్యనిఁకను, ధన్యుఁడు గిరీంద్రుఁ డెంతయుఁ దథ్యముగను.

—* మేనక తన యపచారంబును సైఁపుమని శివునిఁ బ్రార్థించుట *—

క. అని మును శివదూషణ చే, సినదానికి నొచ్చుకొనుచు శివునకుఁ దా జో
తకుఁ జేసి వినయమునఁ దన, యనుచితమును సైఁపుమంచు నంజలి చేసెన్.

గీ. శివు నెదుర్కొని వరపూజ సేయుపొంకు, తనదు విభునాజ్ఞనాత్మీయ ధామమునకు
మేనచనుడుశివుం డురు స్వానవాద్య, ములు సెలఁగనగ రాద్గేహ మునకుఁ దరలె.

— * నాగరస్త్రీలు శివునిఁ జూచుట *—

క. మేళంబుల మ్రోఁతలు విని, కాళికగు మగనిఁ జూడఁ గా నాగరలా
నాళీకనేత్ర లెంతయు, వైళంబుగఁ బనులు వదలి వచ్చిరి తోడ్తోన్. 14

చ. చెలువ యొకర్తు మజ్జనము సేయుచుఁ గుంతలబృందమందుఁ దా
వుల విలసిల్లు చూర్ణమును బొందుగఁ జేర్చిన వేళ మేళముల్
సెలఁగుచు మ్రోయ శంకరుఁడు చేరఁగ వచ్చెనటంచు మేల్ కుతూ
హలమునఁ జాలమార్గమున నబ్జకిరీటునిఁ గాంచె వేడుకన్. 15

ఉ. రామయొకర్తు పాపని నురమ్మునఁ జేరిచి స్తన్యమిచ్చుచున్
సోమకలావతంసునిఁ గనుంగొనఁ గుబ్బని డించి చంద్రశా
లామహిఁ జేరి విభ్రమవిలాసవిశేషములొప్పఁ గన్గొనెన్
గోమలకాంతిమండనుని గోపతిశేఖరకేతనున్ దమిన్. 16

ఆ. పడఁతియొకతె గేస్తుపజ్జఁ జామరమును, జేతఁ దాల్చి తనదు చెలియతోడ
వీచుచుండి శివుఁడు విచ్చేసెననఁగనే, యట్టె వచ్చిచూచె నధిపుఁ బాసి.

మ. పులినశ్రోణి యొకర్తు జిల్గువలువన్ బొంకమ్ముగాఁ గట్టుచున్
గులశైలేంద్రసుతామనోవిభునిఁ గన్గొనెంచి యాత్రంబునన్
వలచే నీవిని వామపాణి రశనన్ వాటంబుగాఁ బట్టి య
గ్గలికన్ జాలమునుండి కన్గొనియె నక్కందర్పదర్పాపహున్. 18

ఉ. కామినియోర్తు సాపడఁగఁ • గాంతుఁడు లోఁగిటఁ గూరుచుండఁగాఁ
గామవిభంజనప్రమథ•కాహళతూర్యము లాలకించి స్వ
స్వామికిఁ మ్రొక్కి సెల్వుఁగొని • చావడి బల్వడిఁ జేరిచూచెఁ గాం
తామధురాంగసుందరు సు•ధాధర శేఖరుఁ గోర్కులూరఁగన్. 19

చ. కలికియొకర్తు కన్నులకుఁ • గాటుక దిద్దికొనంగఁబూని యి
మ్ముల నొకకంటఁ గజ్జలముఁ • బొందికఁగూర్చి శివుండు వచ్చెనం
చలుకుడు నాలకించి యొక • హస్తమునందు శలాకఁదాల్చి వె
గ్గలవుఁ దమిన్ గవాక్షమునఁ • గామమదాపహుఁ గాంచెఁ జెచ్చెరన్. 20

క. పెదవికి లాక్షను గూరుచు, నదనున నొక యందకత్తె • యగు జవరా ల
య్యాదె శివుఁడువచ్చెనని విని, ముదమున మొగసాలఁజేరి•మురిసెఁగనిహరున్

ఉ. సుందరియోర్తిపాదముల • సొంపెసలార నలక్తకంబు చే
తం దళుకొందురంజనముఁ • దా రచియించుచు వాద్యనిస్వనం
బుం దమకంబుతో విని ప్ర•మోదముతోఁ గిటికీనిఁజేరి చూ
చెం దరుణేందు శేఖరునిఁ • జెన్నుగఁ జన్నులు పుల్కరింపఁగన్. 22

గీ. ఒక్కకప్పురపున్గంధి • యొడయఁడించు
విల్తు కేళికిఁ బైకొను• వేళ శివుని
మేళములమ్రోఁత వీతెంచ • మెలఁత మగనిఁ
ద్రోసికొనివచ్చి వేగ నిం•దుధరుఁ గనియె. 23

సీ. స్తనమండలమునఁ జం•దనపులందుచునీశుఁ, జేరికన్గొనె నొక్క•చిగురుఁబోఁడి
వేనలిఁ గేదంగి•విరులఁగూర్చుచుశివు, డాసి కన్గొనెనొక్క•భాసురాంగి
మొగమునఁగస్తూరి•బొట్టుఁదీర్చుచు శర్వుఁ, గదిసికనియె నొక్క•కలువకంటి
పుక్కిటఁగప్పురం•పున్ విడెంబేయుచు, హరుఁజేరికనె నొక్క•యన్నుమిన్న

గీ. కొప్పుదీర్చుకొనుచు నొక్క•గుబ్బలాఁడి, తివిరిబాలేందు శేఖరుఁ•దేఱిచూచె
పుప్పరజమును మేనిండఁ•బూసికొనుచు, వచ్చిశంకరుఁగనెనొక్క•వాలుఁగంటి.

సీ. వీణెమీటుచునొక్క•వెలఁదివాతాయనం, బుననుండికాంచె శం•భుని ముదమున
చిత్రంబుఁ వ్రాయుచు•సింగారియొకతె ముం. గిలిఁజేరిచూచెఁగో•ర్కులమహేశు
బంతులాడుచుమేడ•పయినుండికాంచెగు, బ్బెతయోర్తిశివుఁదళ్కు•బెళ్కులెసఁగఁ
గవనమల్లుచుఁజేత•గంటంబుఁదాల్చియు, వ్వరమొక్కశివుఁజూచెఁ•భామయోర్తు

గీ. ఇట్లు పనులెల్ల మాని తా•మిగురుఁబోణులె, ల్ల ఘంటాపథంబందు•హిమగిరీంద్ర
పుత్రికాహృదయేశ్వరుఁ•బొంగిపొరలి, కాంచిరెంతయువిస్మయా•క్రాంతలగుచు

వ. మఱియొక ముందఱివీథిలో

సీ. తనవవ్వుఁబోలు నం•దవుమేల్మిమగరాల, శివునిపైఁ గురిసెను•జెలువయొకతె
తనమోవిఁబోలు నె•ట్టనమించుకెంపుల, హరుపదంబులఁగుప్పె•నతివయొకతె
తన మేనిచాయఁబో•లిన కుందనపుఁబూల, భవుమేనరాల్చెను•భామయొకతె
తనకురులనుదీటు•కొనునీలముల నలి, గళుమెడఁజేర్చె సిం•గారిమోర్తు

గీ. తనదుచూపులబోలు ని•ద్దంపుటాణి, ముత్యములనొక్కమదిరాక్షి•ముగ్ధచంద్ర
ధరుకిరీటంబుపైఁ జల్లె•దలిరుఁబోఁడు, లెల్లమేడల నిట్లు రం•జిల్లిరపుడు. ౨౮

వ. వే ఱొక్కపేటయందు

క. శివమూర్తిని హృదయంబుల, నవధానముతోడఁ దాల్చి • యబ్జాతముఖుల్
వివిధవచోరచనల నిటు, భవుఁగూర్చి ప్రశంసనములఁ • బరపిరి వేడ్కన్.

—* నాగరస్త్రీలు శివునిఁ బ్రశంసించుట *—

సీ. ఈ ధన్యుఁడేకదా • యీ జగంబులకెల్ల, నాదికారణమైన • యనఘమూర్తి
ఈ మాన్యుఁడేకదా•యీ హరిబ్రహ్మాది, వైలింప చక్రంబు • నేలు తేఁడు
ఈచతురుఁడేకదా•యీ ప్రపంచములకుఁ, బంచకృత్యముల యో•జించు దంట
ఈ కుశలుఁడేకదా • యిమ్మగా షడ్గుణై,శ్వర్య సమృద్ధిఁబోఁ • బరఁగు మేటి

గీ. ఈ సరసుఁడేకదా మన • హిమనగేంద్ర, బాలికాచేతమును బరి•పరివిధములఁ
జాలఁగాఁ బరిశీలించి • మేలివరము, నొసఁగి పెండ్లాడవచ్చిన • యూర్జితుండు.

వ. వెండియుం గొందఱు మెఱుంగుఁబోణులు మిద్దియలం గాచికొని తమకురంగటఁ
గదలిపోవుచున్న సారంగభృచ్చూడామణిం గనుంగొని పొంగుచు నిట్లనిరి.

సీ. హాలాహలముఁ ద్రావి • యఖిలలోకంబులఁ, గాచిన ఘనదయా•కరుఁ డితండె
త్రిపుర దైత్యులఁగాల్చి • త్రిభువనంబుల నెల్లఁ, బ్రోచినమగసిరి•ప్రోడయితఁడె
దక్షాధ్వరంబు వి•ధ్వంసంబొనర్చి జే,జేల శిక్షించిన • జెట్టి యితఁడె
కమలజ విష్ణుల • కలనెడఁజేసి లిం,గాకారుఁడైన మ•హాత్ముఁ డితఁడె

గీ. చెలిమియలరఁగ నమ్మఱ్ఱి•చెట్టుక్రింద, సనకముఖ సంయములకు న•క్షరపదార్థ
బోధనంబొనరించిన • బోద్ధ యితఁడె, విశ్వములనెల్లఁ బోషించు•విభుఁడితండె.

ఉ. ఎంతతపంబుఁ జేసిరొ గిరీంద్రుఁడు మేనకయున్ గుమారి కీ
కంతునిగెల్చినట్టి దొర • కాంతుఁడుగా నొనఁగూడు కల్మి క
త్యంతికమందు నున్న మన • మందఱి మెమ్మెయి నోఁచినామొ! య
త్యంతము గన్నులొందె సుఖ • మబ్బెను జన్మము ధన్యతాగతిన్. 31

క. వారే సిరిగలవారలు, వారే చెలువుగలవారు • వారే వలఁతుల్
వారే చదువరులిట నే, వారలు శంకరునిఁ గనులఁ • బడయఁగలిగిరో. 32

వ. ఇంకను గొందఱు మచ్చెకంటు లిచ్చమెఱియ నిచ్చొప్పున హెచ్చుగ నుచ్చ
రించిరి.

చ. కువలయనేత్ర కీ యుమకుఁ • గోరినయట్టుల రాజశేఖరున్
సువిహితభంగి వల్లభునిఁ • జొప్పడఁజేసిన దైవ మెంతయున్
స్తవమున కర్హమయ్యె నిటు • దప్పి మఱొక్క తెఱంగు చేసినన్.
కవకవ దిట్టరొక్కొ! కల • కాలము భూప్రజ లెల్ల గొల్లునన్. 34

క. ఇందిర హరిన్ బడసి వాక్సుందరి పరమేష్ఠిఁ బడసి • సొంపొంది రెటుల్
కందర్పజయునిఁ జేకొని, యొందునటులె చిరసుఖంబు • లుమ క్షమలోనన్.

గీ. అనుచు నాగరకామిను • లతిముదమునఁ, జాల కైవారములుసల్పి • శర్వుపైని
ముత్తియంబుల రవలఁ గెం • పులను బుష్పములను సేసలనున్ జల్లి • మురిసిరంత.

క. భూరితర వైభవంబున, నూరేగుచు జగదధీశుఁ • డురువిభవాలం
కారంబగు గిరిరాజాగార ద్వారంబుఁ దఱియఁ • గాఁ జనుదేఱన్. 37

— *హిమవంతుఁడు వరపూజచేసి పెండ్లివారిని విడిదిలోఁ బ్రవేశపెట్టుట* —

మ. పరివారంబులతో సుమేరుముఖవి • భ్రాజద్గిరీంద్రాళితో
పురవాసాగ్రజనుప్రకాండతతితోఁ • బుత్రప్రధానాళితో
సరవిన్ శర్వున కర్ఘ్యమీఱ వరపూ • జన్ జేయఁగావచ్చె న
గ్గిరిరాజేంద్రుఁడు ద్వారభూమికి వడిన్ • గీర్వాణు లుప్పొంగఁగాన్ 38

క. మేనక సువాసినీతతితో నిఖిలేశ్వరున కెలమితో గుమ్మమునన్
దానీరాజనమిడ నన్యూనామోదమునవచ్చి • యుత్సాహమునన్ 39

గీ. మరలఁజూచెను శివు నస • మానతరుణ, దివ్యకోమలమోహన • దేహుఁదుహిన
భానుశకలావతంస వి • భ్రాజమానుఁ, గాంత సంతానసుమదామ • కలితవక్షు 40

క. కనుఁగొని చూడ్కి మరల్పఁగఁ, దనవలనున్ గాకయున్న • దన్వీమణి చి
త్రనిచితమూర్తివలెన్ దగి, యొనరిచె నెట్టులొ నివాళి•యుత్సుకమతియై 41

క. మును గాళిక దనతోఁ జెప్పిన విధమునకన్న మిగుల • బ్రియమగు చక్కం
దనమునఁ దనరెను శివుఁడని, మనమలరఁగ నిమ్మఁజేరె•మానినియంతన్ 42

గీ. తోడవచ్చిన యువతులు•తుహినకిరణ,మౌళిఁగని సంతసించియి•మ్మాడ్కిఁబలికి
రహహ! గిరిపుత్రిభాగ్యమే•మనఁగవచ్చు, నెంతయందంపుఁబతిలభి•యించెఁదనకు

క. ఎందైనను గంటిమె చక్కందనమును నీడుజోడు•గరగరికయు హె
చ్చుందగు కల్మియునిటులన్, బొందికగల వరు నటంచు•భోరుకొనిరొగిన్. 44

వ. అయ్యవసరంబున

తరల. గిరివరేంద్రుఁడు ద్వారభూమి నొ•గిన్ బురోహితయుక్తుఁడై
స్థిరమతిన్ వరపూజ సల్పెను • శీతరశ్మికిరీటి క
వ్వరుసవాద్యములెల్ల మ్రోయఁగ • వారితోడ గిరీంద్ర మం
దిరముఁ జేరె మహేశుఁడ త్తతి • దివ్యసంఘము గొల్వఁగాన్ 45

కవిరాజ విరాజితము. అందును నూత్నవినిర్మితమై తగి•నట్టి వివాహపుమందిర మం
దిందుధరుండు గణావళితోడ ము•నీ త్తతితో నమరావళితోఁ
బొందుగ నర్హవిధిన్ దగుతావునఁ•బూజితుఁడై నివసించెలలిన్
విందులుసేయుచుఁగొల్చెనికామప•విత్రచరిత్రుఁ డగేంద్రుఁడటన్

—* పార్వతి కులాంబాపూజార్థమై వెడలుట *—

ఉ. ఆసమయంబునందుఁ దుహి•నాచలకన్య నిజాన్వయాంబికా
వాసముఁజేరి కొల్చుటకు • వాద్యము లొక్కట మ్రోఁగఁగాఁ జెలుల్
దాసజనంబులున్ దనదు • తల్లియు విప్రసువాసినీమణుల్
వాసిగఁజేరి రాఁబసిఁడి • పల్లకినెక్కి చనెన్ ముదంబునన్. 48

గీ. అంబికాపూజనమునకై•యరుగుదెంచు,నట్టి జగదంబికనుగాంచి•యఖిలమునులు
ననిమిషులు విస్మితాస్యులై•హర్షభరము,ననువిలోకనములఁద్రిప్ప•ననువుపడక

సీ. అల్లనేరెడుపండ్ల•యంద మమ్మఁగఁజాలు, జిగిగ్రాలు మైనిగ•నిగలదాని
చిఱునవ్వుదొలకాడు•సిందూరతిలకర, మ్యంబైన ముద్దుమొ•గంబుదాని
మందారసుమము ల•మర్చి కూర్చిన లలి, తంబైన కబరీభ•రంబు దాని
నాణిముత్యంబుల•హారముల్ రత్నహా, రంబులు దనరు వ•క్షంబుదాని

గీ. చారుతరరత్నకంకణసంకలితక, రద్వయం బొప్పుదాని వ జ్రములకమ్మ
లొప్పువీణె దోయిఁదళ్కులనొసఁగుదాని, శివునకగుసురతాణి జేజేలుగసిరి.

క. కనుఁగొని మదిలోఁ దత్పద, వనజములకు మ్రొక్కులొసఁగి వారనిభక్తిన్
బెనఁగొను ముదమునఁబొదలుచు, మనములఁదాపంబులెల్లమానిరి కడఁకన్.

క. జగదీశ్వరుండు న త్తఱి, జగదంబను వికసితాక్షిసారసముల ని
మ్మగఁగని విరహజ్వరమున్, దిగనాడె మనంబులోని దిగులెల్లఁ జనన్.

గీ. అంతఁ గాళి కులాంబాసమర్చనంబు, కరము పేరిమిసల్పి సింగారమమర
వైభవం బేపుమీఱఁగ వచ్చె మరల, గిరివరేశ్వరు మంగళ గేహమునకు.

క. హిమవంతుని ప్రార్థనమునఁ, గమలాక్షముఖామరాగ్రగణ్యులు వేగన్
గొమరగు వివాహమంటప, మమితోత్సాహమునఁజేరి యందు రయమునన్.

—* దేవతలు మహేశదత్తభూషణంబులఁ బార్వతి నలంకరించుట *—

గీ. వేదమార్గానుసరణిఁ బృథ్వీధరాత్మ, జాతను మహేశదత్త విస్తారభూష
ణావళిన్ గయిసేసిరబ్జాలయాది, కమలగంధులు నీరాజనములనిడిరి. 54

వ. ఆసమయంబున.

క. శైలేంద్రుఁడు బాఁపలకున్, జాలఁగ దానంబులిచ్చి సన్మానించెన్
మేలుగఁ బేదలకును ద్రవ్యాళిన్ గడుఁ బంచిపెట్టె నామోదమునన్. 55

గీ. అంతటఁ బురోధసుఁడు జ్యోతిషాగమప్రవీణుఁడును నగు గర్గుండు వేగ శైల
పతినిఁగనిపర్వతాధిప! సాంప్రతమువడిగ, శివునిఁదోడ్తెమ్ము పెండ్లికై సిద్ధముగను

వ. అనినవిని యంత హిమవంతుండు సుముహూర్తంబు ప్రత్యాసన్నంబగు టారసి
సంతోషితస్వాంతుండై మేర్వాదిగిరివరులను గుమారుల నగజన్ములతో
శివునిఁదోడ్తేరఁ బనుపుడు వార లనేకవాద్యపురస్సరంబుగ శివసముఖమునకుఁ
జేరఁబోవుడు నందలి ప్రమథ దేవమునిగణంబులాసందంబుతో వారి నెదు
ర్కొని గౌరవింపుడు నవ్వారలు శంకరునకు మ్రొక్కి కన్యాదానోచితసమ
యంబాసన్నంబయ్యె వేవేగ విచ్చేయుండని యర్థింపఁ బరమేశానుండును
హృదయంబునఁబొంగి,

సీ. మంగళ ద్రవ్యములతోడ మజ్జనంబు
సలిపి శుద్ధదుకూలముల్ జక్కఁగట్టి

తిలకమును దిద్ది వృషమెక్కి • దేవమునిగ
ణములు గొలువఁగ దివ్యవా•ద్యములు సెలఁగ 58

—* శివుఁడు కళ్యాణమంటపమునకు వచ్చుట *—

క. శ్వేతచ్ఛత్రంబును వి,ద్యోతిత చామరయుగంబు • నొప్పెడుపావల్
ప్రీతి సురవరులు పూనఁగ, గీతుల గంధర్వు లలరి • కీర్తనసేయన్ 59

క. రంభాప్రముఖాప్సరసలు, శుంభద్గతి నృత్తగరిమఁ • జొక్కింపఁగనా
జంభారియుఁబరమేష్ఠియు, నంభోజాక్షుండు నగ్ర•మందు నిలువఁగాన్ 60

గీ. అదితి మొదలగు బృందార•కాంబ లెలమిఁ
బువ్వులన్ జల్లుచుండ శం•భుండు పరిణ
యంపుమంటపమున్ జేర • నరుగ నగవ
రులు వృషమునుండి దింపి శ•ర్వునిఁ బ్రియమున. 61

క. కొనిచని మణిమయపీఠం,బును నెక్కఁగఁజేసి మ్రొక్కి • పొంగుచు నీరా
జనమొసఁగి తోడవచ్చిన, ఘను లందఱి కందుఁ బసిఁడి•గద్దె లిడి రొగిన్. 62

క. హిమవంతుఁడు మేనకతో, నమితామోదమున డాసి • యభవునకుఁ బ్రణా
మముచేసి దేవమునులకుఁ, గ్రమముగ వందనముచేసె • గౌరవమెసఁగన్.

గీ. కృత్యవిదుఁడౌ పురోధస•త్కృతి యొసంగ
నపుడు పుణ్యాహమునుబాడి • యగకు లేంద్ర
తల్లజునితోడ గన్యకా • దానమునకుఁ
జెలఁగి సంకల్పమొనరింపఁ•జేయ నతఁడు. 64

వ. పురోహితోక్తప్రకారంబున.

క. రక్షాబంధనము జగ,ద్రక్షకునకుఁ గట్టి రెలమి • రాణింపంగాఁ
బక్షుశ్శ్రీత్ర్యుపవీతికి, వక్షంబున యజ్ఞసరము•వైచి రయమునన్. 65

గీ. హేమకలశోదకంబును • బ్రేమమీఱ
మేనకాదేవి వంచ నీ•శానచరణ
కమలయుగమును గడిగి త•త్కాండధార
శిరసునన్ జల్లుకొని చాల • మురిసె భక్తి. 66

వ. అంత.

క. వాచస్పతియును నా గర్గాచార్యుండును ముహూర్త • మరయుచు ఘటికా
సూచకయంత్రముఁ జక్కఁగఁ, జూచుచుఁ బ్రణవంబునుడువు • చునునుండిరొగిన్.

గీ. అఖిలలోకైకజననియా • నార్య నొక ప
సిండి పుట్టికయందుఁ గూర్చుండఁ జేసి
యవనికాంతర్థియందుఁ బ్రియంబుతోడఁ
దోడుకొనివచ్చి యుంచి సంతోస మెసఁగ. 68

వ. కన్యాదానంబుఁ జేయంబూని.

మ. గిరిరా జప్డు పురోహితానుమతిఁ బల్కెన్ శంకరున్ జేరి ని
ర్జరనాథాగ్రణి! తండ్రితాతలను గోత్రంబున్ దగన్ జె ప్పనాన్
దరహాసం బొనరించియున్న యభవున్ • దాఁగాంచి యంచన్మతిన్
వరమౌనీంద్రుఁడు నారదర్షి యిటులన్ • వాక్రుచ్చె మెచ్చొప్పఁగన్. 69

—* నారదుఁడు హిమవంతునకు శివుని యనాదిత్వంబుఁ జెప్పుట *—

ఉ. ఆదికి నాదియై యలరునట్టిఁ డెవండు? గిరీంద్ర! పంచభూ
తాది యెవండు? మాయ కిల • నాశ్రయమెవ్వఁడు? బ్రహ్మ విష్ణు సం
పాదకుఁ డెవ్వఁ? డట్టి శివు • భావమునందు నెఱుంగలేక గో
త్రాదులఁ దెల్పుమం చిటులనాడుట పాడియె? చూడు మాత్మలోన్. 70

క. ఆకృతిని వికృతినేని గుణాక్రాంతిని నొందనట్టి • యాదిమదేవుం
డీకరణి ధర్మరక్షకునై కారుణ్యమున సగుణుఁడయ్యెను గనుమా! 71

వ. ఇంకను.

ఉ. నీదుసుతాతపోనియత • నిష్ఠకు లోఁబడి మెచ్చి వచ్చె ని
ట్లీ దురితాపహుండు ధర • నెవ్వని కేనియు నిట్టి భాగ్యసం
పాదనమబ్బునే? యిఁక నమర్త్యులలోన మునీంద్రులందు నేన్
బాదుగ నీశ్వరున్ దెలియ • పండితుఁ డెవ్వఁడో యెంచిచూడుమా! 72

వ. అనినంత.

సీ. నారదోక్తి నిజంబు • నమ్ముమ మనియె హరి, తగవిది యంచు విధాత చెప్పె
ఉచితంబనుచు నన్న • ముచిసూదనుఁడు వల్కె, బాగిదియనియె సప్తర్షులుండు.

సందేహమేమని జముఁడు వక్కాణించె, కర్జమిద్దియని రక్కసుఁడువల్కె
పాయుసందియమని పాశియు వాక్రుచ్చె, భవ్యంబిదని మహాబలుఁడునుడివె.

గీ. దైవమందిట్లు కొఱగామిఁదలఁపఁజెల్లు, నొక్కొ? యనెజక్కులేలిక యుక్కుమెఱయ
భాస్కరుండును గువలయపతియు జాగు, సేయనేటికి నిఁకనని చెప్పిరపుడు

వ. మఱియు వశిష్ఠాదిమును లిట్లనిరి.

ఉ. ఎవ్వనిచేత నీజగము లెల్ల విచిత్రముగాఁ దనర్చెఁదా
నెవ్వఁడు బోధరూపుఁడయి యెప్పుడు నొప్పలరున్ స్వతంత్రుఁడై
యెవ్వడు సర్వవంద్యుఁడయి యేలుజగంబులనెల్ల లీలగా
నవ్విభునిన్ గుఱించియిటు లారయఁజెల్లునె శైలతల్లజా! 74

వ. అని చెప్పినంత హిమవంతుం డవ్వారలబోధనంబున నపగతసంశయుండ
య్యును జిత్తంబున నొక్కింత.

క. గోత్రపతియయ్యు నీతఁ డ, గోత్రుఁన కెట్లీయు గూఁతుఁగూడునె? యని యే
మాత్రము గొంకక కొండఱు, పాత్రులనెదరేమొ యనుచు భయమెదఁజెందెన్.

వ. అపుడు సుమేరుప్రముఖనిఖిలోర్వీధరరాజవర్యు లాతని తలంపెఱింగి యిట్లు
నొక్కి చెప్పిరి. 77

క. అనుమానమెల్లఁబోవిడి, చనుమానము మెఱయ నుమను శర్వున కిడి శ్రీ
యను శ్రేయముఁ గీరితియున్, ఘనముగఁ గొనుమా! తలంకఁ గాఁబూనకిఁకన్

గీ. ఇరుదెఱంగులవా రిట్లు హితవు మెఱయ
నొక్కి చెప్పినఁ దుహినవంతుండు గలఁక
నంతఁబోఁజిమ్మి పాణిగ్రహణముఁ గూర్పఁ
గాఁ బునోధస్సహాయుఁడై గడఁగి యపుడు. 79

—* శ్రీ పార్వతీ పరమేశ్వర కల్యాణము *—

క. ఈకన్నెను బరమేశ్వర!, నీకిచ్చెద భార్యగాఁగ నీవు గొనుము లో
కైకేశ! త్రివర్గమునం, దీకన్నె నతిక్రమింప కెపుడును దయతోన్. 80

గీ. అని శివాకరమును శివహస్తమందు, నద్రిపతియుంచి తీర్ణకామాబ్ధియయ్యె
శంకరుండద్రిజాపాణిసారసంబు, స్వాకరమునఁదాగ్రహించెఁబ్రసన్నుఁడగుచు

గీ. ఆర్యను గ్రహించి "దేవస్య" యనెడు మంత్ర
మును శివుఁడు లౌకికాచారముగను జదివి

పల్కెం "నాతిచరామి"యఁ • బలుకుఁ బ్రకృతి
పురుషులగు తమ కొండుతీ•ర్పొసగునట్లు. 82

క. జీరకగుడంబు లగఁగ, న్యారాజకలాపు లిరువు • రన్యోన్యముగా
భూరిప్రీతిన్ శిరసులఁ, జేరిచి యానందభరముఁ • జెందిరి వేడ్కన్, 83

క. యవనికను దీసివేసిరి, శివుఁ డవలోకించె శివను • శివుని నటులనే
శివయును నవలోకించెను, నవిరళభావోపలబ్ధ•హర్షోన్నతులన్. 84

క. రంగారు మేల్మిబంగరు, మంగళసూత్రంబు రాజ•మండనుఁడు జగ
న్మంగళయగు శివగళమునఁ, బొంగుచుఁ గట్టెను సమస్త•భువనహితేచ్ఛన్.

ఉ. ఎల్లసురల్ మునుల్ ప్రమథు•లెల్ల శిలోచ్చయనాథు లెల్లనున్
జల్లనికొండవీటఁ గల • సర్వజనంబును నప్డు వేడ్కరా
జిల్లఁగఁ జెల్లు సంతసముఁ•జెంది జయధ్వనులన్ బొనర్చుచున్
ప్రోల్లసదిష్టవైభవస•ముల్లసితాత్మకులైరి భూరిగాన్. 86

శా. శైలాధీశవతంసుఁ డల్లునకు ని•చ్చల్ హెచ్చఁ బచ్చల్ రవల్
నీలాల్ కెంపులు పుష్యరాగములునున్ • నిద్దంపుముత్యంబులున్
మేలౌ నేవళముల్ గడించి నకిషీ•మీర్ జాళువాభాండముల్
చాలాపూర్ణ హారణంబొసంగె సుమన•స్సంఘంబు లగ్గింపఁగాన్. 87

వ. మఱియును,

ఉ. లక్షగజంబులన్ మఱి ద్వి•లక్షమహాజవసైంధవంబు లేన్
లక్షలపాడియావులను • లక్షమదోద్ధతిమీఱుటెద్దులన్
లక్షబిటారిచేడెలను • లక్షపసిండిరథంబు లింపుగా
నాక్షణమం దొసంగె నచ•లాధిపతల్లజుఁ డబ్జమాళికిన్. 88

గీ. ఆణిముత్యాలరాసుల • నంది యొసఁగ
నవు డుమాశివు లంచితా•హ్లాదమెసఁగఁ
గాఁ దలంబ్రాల నొకరికొ•కరు శిరసులఁ
జల్లుకొని పొంగిరెంతయు • సంతసమున. 89

శా. భేరీనాదములున్ మృదంగపటహా•భీక్ష్ణధ్వనుల్ దివ్యవా
ద్యారావంబు లనేకముల్ సెలఁగె రం•భాద్యప్సరఃకామినీ

వారాంచత్తర నృత్తముల్ దనరె దీవ్యచ్చారుగంధర్వశ్రేం
గారానుత్తమగానముల్ పొలిచె రంగద్భంగిగా నత్తఱిన్. 90

క. గిరిపత్నులు మునిపత్నులు, సురపత్నులు సర్వలోక ♦ సుందరుల కుమా
తరుణేందు ధరుల కొసఁగిరి, సురుచిరనీరాజనములశోభన మొనరన్. 91

—* శివుఁడు పార్వతితో స్థాలీపాక హోమంబు సేయుట *—

వ. అంత హిరణ్యగర్భుండును వసిష్ఠాదిమునీంద్రులును, పార్వతీపరమేశ్వరుల యజ్ఞశాలయొద్దకుఁ దోడ్కొనిచని యేకపీఠిన్ గూర్చుండఁజేసి వేదిన్ దర్భాస్తరణంబొనర్చి దర్భాజ్యస్థాలీ ప్రోక్షణ పూర్ణపాత్రేధ్మస్రువంబులఁగూర్చి యగ్నిప్రతిష్ఠన్‌బొనరింపఁజేసి యందాయాదిమదంపతులచేఁ బ్రధానహోమంబును బ్రవేశహోమంబును స్థాలీపాకంబును మున్నగువాని ఋగ్యజుస్సామసూక్తంబుల విధిప్రకారంబున నొనరింపఁజేసి లోకాచారప్రకారం బగ్నిప్రదక్షిణంబుసేయ నియోగించిన నార్యామహేశ్వరు లద్దాని నెఱవేర్చుచుండ నత్తఱి శివమాయావిశేషంబున. 92

గీ. మెట్టదామరవిరిదండ ♦ మెఱయుచున్న, కుందకోరక మట్టుల ♦ నందమైన
లోకసుందరిపదనఖంబాకులాత్ముఁడై విరించి విలోకించెనబ్రమొంది. 93

ఉ. చూచినయంతనే తనివి ♦ చొప్పడకున్న నదేవిధంబుగాఁ
జూచుచునున్న నాక్షణము ♦ శుక్రము మోక్షము చెంద నెద్దియున్
దోఁచక యార్తుఁడై కనెడు ♦ లోకయజగర్భుని రుద్రుఁ డుగ్రుఁడై
చూచి కరస్థశూలమునఁ ♦ జూరొనరింపఁదలంప నయ్యెడన్. 94

క. హాహాకారంబు ముని, వ్యూహము సర్వత్రిదశసమూహమును గిరి
వ్యూహం బొనర్చె వినతుం, డై హరి ప్రార్థించె నిట్టు ♦ లంతకదమనున్. 95

క. దేవాదిదేవ! శివ! పర, దేవా! పరమేశ! శర్వ! ♦ దీననిచయర
క్షావశహృదయ! జగన్మయ!, కావుము సర్వభువనేశ! ♦ కావుము నలువన్.

క. నీవే సర్వాత్మవు శివ, నీవే సర్వరచయితవు ♦ నిరుపమవిభవా
నీవే సర్వేశ్వరుఁడవు, నీవే యిటు దలఁపవలదు ♦ నిగ్రహమభవా! 97

క. లేవాద్యంతము లింకను, లేవంతర్బాహ్యములును ♦ లీలాకారా!
లేవే వికృతులు నీకిలఁ, గేవలచిద్బ్రహ్మమీవు ♦ గీర్వాణవిభూ! 98

ఆ. ముక్తికాములైన • మునులు సంగముఁ బాసి, నీపుపదము లెంతొ • నిష్ఠమెఱయ
శరణమని యుపాస్తి • సల్పుచు నుందురు, నిర్వికల్పభాగ్య • నిపుణమూర్తి! 99

గీ. వరద! కన్నడు నదియుఁ • గన్నడకయున్న
యదియు నద్వయమయి యల • రారు నీవె
శుద్ధమైనట్టిదియును వ • స్తువుల నొప్పు
నదియు నగు పైఁడి యొక్కండె • యగును గాదె. 100

గీ. భువనసృజనావనాలంబ • భూరికృతుల,యందు ముఖ్యనిదానము • వగుచు నెప్డు
నాథ! తదపేక్షఁబొందలుచు • న్నావుగాని,యరయనన పేక్షుఁడవుపర • మాత్మ! నీవు.

గీ. ఆదివయ్యును నరయ న • నాదివే స
గుణుఁడవయ్యును గనఁగ ని • ర్గుణుఁడ వెందుఁ
బ్రకృతి కవ్వల వెలయు న • ప్పరమపురుషుఁ
డవు పరాత్పరుఁడవు జగ • ద్ధవుఁడ వనఘ! 102

క. నీదరిసెనమున గిరిక,న్యాదారా! ధన్యజనుల • మైతిమి కడిమిన్
నీదృఢ భక్తజనమునకు, మోదం బిడువాఁడ వజునిఁ • బ్రోవుము దీనున్.

వ. అనినంత వశిష్ఠాదిమును లిట్లని ప్రార్థించిరి.

ఉ. నీదు రజోగుణాంశమున • నీరజసంభవుఁ డుద్భవిల్లెఁ దా
నీదగు సాత్త్వికాంశమున • నీరజనేత్రుఁడు పుట్టె దిట్టయై
నీదు తమోగుణాంశను జ • నించెను గాలమహాగ్ని రుద్రుఁడున్
నీదు తురీయతత్త్వ మిఁక • నిర్మల మక్షర మద్వయం బొగిన్. 104

ఆ. వ్యక్తముగ మహత్తు • పంచభూతములు త
న్మాత్ర లింద్రియములు • మనమహంకృ
తియును బ్రకృతిగలసి • తీండ్రించు నీయందు
విశ్వమూర్తి! వేద • వినుతకీర్తి! 105

ఉ. అంబుధు లేడు వల్వలు ద • శాశలు భూరిభుజంబులంతరి
క్షంబగు ఫాక్కిలా మిహిర • చంద్ర హుతాశనులుల్ గనుల్ సమీ
రంబగు నాస నాకము శి • రస్సు కృపీటధరంబులో కురుల్
భంబులునున్ గ్రహంబులు కృ • పానిధి! నీకు సుమంబు లింబుగన్ 106

క. నీకెటుల నుతులమోదము, చేకూరఁగఁ జేయఁగలము శివ! పరమేశా!
వాకులకేనియు మదికేన్, బ్రాకటముగ నందకెందు భాసిలుదువజా! 107

గీ. అనఘ! కడుబాలిశుండై న యజ్ఞగర్భుఁ, గనికరంబున మన్నించి కావుమెడరుఁ
బాపు నీకెదు రే యెందుఁ, బరమపురుష! భక్తవాత్సల్యమాత్మని ప్పాటవిడకు

వ. ఇంద్రాది లోకపాలురిట్లు వినుతించిరి.

గీ. కోటిసౌదామినీప్రభా కుశల మష్ట, కోణము సుశోభనంబయి రాణఁదనరు
రూపము ధరించి లోకమం దేపుమీఱి, వెలయు నీకు నమస్కార ములివె దేవ!

క. పంచాస్యన కభవునకును, బంచాశత్కోటిమూర్తి భాస్వరునకు ది
వ్యాంచితవిద్యుజ్జ్వాలా, చంచద్రూపునకు నిత్య సత్యునకు నుతుల్ 110

క. విద్యాతత్త్వమయునకు న,విద్యాభంజనున కఖిల విభునకు భీష్మ
ప్రద్యోతితాగ్నివర్ణున, కాద్యునకును శంభునకు జో హారు లివె శివా! 111

క. రుద్రునకు భక్తసముదయ, భద్రప్రదునకు నవాచ్య వైభవునకు ని
ర్ణిద్రప్రబోధునకుఁ దుహి, నాద్రిసుతాహృదయపుష్క రార్కునకు నుతుల్.

వ. దేవా! అనుగ్రహింపు మనుగ్రహింపు మనుటయు,

శా. నాళీకాక్షునిఁ దొట్టి నిర్జరులు నానాదివ్యమౌనీంద్రులున్
నాళీకోద్భవుఁ గావుమం చిటుల దీనత్వంబుతో వేఁడఁగాఁ
గాళీనాథుఁడు గిన్కఁబోవిడి కడున్ గారుణ్యముం జెంద న
వ్వేళన్ గాంచి విరించి మ్రొక్కి నుతిఁ గావించెన్ విధేయాత్ముఁడై. 113

క. కరుణాసాగర! శంకర!, వరదాభయహస్త! దేవ వంద్యపదాబ్జా!
కరుణించి ప్రోవుమీ నను, దురితము సైరించి వేగఁ దుహినాంశుధరా!

క. నీలీలేచ్ఛఁ జరాచర, జాలం బీ భువన మలరు శంకర! త్రాటన్
మేలుగఁ బసరంబులక్రియఁ, జాల నెఱింగితి మహాత్మ! క్షమియింపుమిఁకన్.

గీ. అని కృతాంజలియై మ్రొక్కి యజుఁడు నిలువ
శర్వుఁ డభయవరం బిచ్చె సర్వమునులు
సురలు గిరివరు లందఱు కరము సంబ
రమునఁ బొగడిరి తొడరి సర్వజ్ఞు నపుడు. 116

గీ. అంత ధాతృవిమర్దితంబైన వీర్య, మపుడు కణికాసహస్రమై యమర వాని
చేఁబనించిరి పెక్కండ్రు చెలువుమీర, వాలఖిల్యమునుల్ పరు వంపుఘృణుల

వ. అవ్వారిన్ గాంచి నారదుండు శివానుమతి నిట్లనియె

క. చనుఁడీరు గంధమాదన, మునకందుఁ దపంబు చేసి మునిముఖ్యులరై
యొనరుండిది విధి యనన౦తనె చనిరచ్చటికి వారు త్వరితగతులతోఁ 118

మత్తకోకిల. తోయజోద్భవుఁడప్డు మౌనుల తోడ శర్వవివాహ మ
త్యాయతంబగు భక్తిఁ బూర్తిఁ గనాచరింపఁగఁ జేసి యా
రేయియంద ధ్రువేక్షణంబు నెఱిన్ బొనర్పఁగఁ జేసి బల్
మ్రోయఁ జేసెను స్వస్తిపాఠము మోదమిం పెసలారఁగాన్ 119

క. పొందుగ మునులముదలనా, నందముతో శంకరుండు నగజశిరసునన్
సిందూరమిడియె దానన్, జెందెను తేజంబు మిగుల శివ మురుపొప్పన్ 120

గీ. అంతనొక పీఠిఁ బేర్మిమై నధివసించి
యున్న శివులనుగని సుర లుబ్బిరెంతొ
పరిణయమహోత్సవంబిట్లు జరుగ నెలమి
బ్రహ్మకిడెఁ బూర్ణపాత్రంబు భర్గుఁ డపుడు. 121

క. గోదానము యాజ్ఞికునకు, సాదరమతి శంభుఁ డొసఁగి సకలాంచద్భే
మోదాయకంబులైన మహాదానములొసఁగె నగ్రజాగ్రణులకొగిన్ 122

క. వరుసగ వేత్వేఱుగ భాస్వరరత్నంబులను రాంకవపుసాలువులన్
దరుణేందుమౌళి విప్రుల, కిరవుగ సంభావనలను నిచ్చె బిఱబిఱన్. 123

గీ. అపుడు వేలుపులును మును లన్యులును మ
హాప్రమోదంబునొంది జయధ్వనుల నొ
నర్చి రచ్చరగములు గంధర్వజనము
లలితనర్తన గానముల్ సలిపి రెలమి. 124

వ. మఱియు భేరీమృదంగవేణువీణానిస్సాణకాహళఝల్లరీతూర్యవాద్యఘోషంబులు
మ్రోసె మహోత్సవంబయ్యె నయ్యెడ హిమవంతుండు డాసి మహేశ్వరునకు
మ్రొక్కి హరివిరించనాదులకు వినతుండై భోజనసమయం బెఱింగించి యందఱ
నామంత్రణంబు చేసిన నవ్వారందఱంగీకరించి సమధికాయామ వైశాల్యంబును
సుప్రభాసక్తముక్తాఫలానేకాచ్ఛగుచ్ఛాంతరాళసంయోజితానుపమశేఫాలికా
కుందమందారవకుళచంపకాశోకసుమమంజరీపుంజరంజితవితానప్రతానవిభ్రాజి
తంబును క్షీరసాగరంబుఁబోలె నుత్పాదితమహాలక్ష్మీవైభవంబును మహేంద్ర

భవనంబువోలె సమ్మృతరసోపపాదితానేకవిధాహారసంపన్నంబును మేఘద్వా రంబువోలె ప్రద్యోదితద్యుమణివిద్యుజ్జ్యోతిర్విభాసితంబును గ్రహమండలప్రదే శంబువలె సమధిగతకావ్యవాచస్పతిరాజహంససౌమ్యకుజమందమరుద్విలసితం బును మహారమణీయంబునగు భోజనాయతనంబుఁ బ్రవేశింపుటయునందు. 125

—* వరవర్గ భోజనములు *—

క. కనదురురత్నాంచితకాం, చనపీఠములందు వారిఁ జక్కఁగఁ గూర్చుం డ నివేదించిన వారలు, ఘనమగు సంతోసమొప్పఁగా నచటఁ దగన్. 126

ఆ. ప్రమథవర్యు లొక్కబంతి భూతచయంబు, లొక్కబంతి గణము లొక్కబంతి వీరభద్రముఖ్యధీరులు నొకబంతిఁ, గూరుచుండి రెలమిఁ గొనలుసాఁగ.

క. నారాయణుండు బ్రహ్మయు, నారదుఁడున్ గశ్యపుఁడు సనకముఖ్యులు బృం దారకగురుఁడు వశిష్ఠము,ఖోరుతపోనిధులు మాను లొకబంతియెడన్.

గీ. వరుస నింద్రప్రముఖలోకపాలురును న,వగ్రహంబులు నొకబంతి వాసుకిప్ర ముఖనిఖిలపన్నగేశ్వరముఖ్యు లొక్క,బంతి గంధర్వవరు లొక్కబంతిగాను.

వ. వెండియు వసువులు విశ్వేదేవత లాశ్వినేయులు మున్నగువా రొక్కబంతిగను గిన్నరకింపురుషచారణవిద్యాధరోప్సరోయక్షరక్షోగరుడగంధర్వగణంబులు వేఱువేఱుబంతులుగను గూర్చుండి రాసమయంబున. 130

క. బంగారుపళ్ళెరంబులు, బంగరుచెంబులును బంచపాత్రలు మఱియున్ బంగరుటుద్ధరణులునున్, బంగరుగిండ్లమరిచి రటఁ బర్వతభృత్యుల్. 131

క. సురభిళధూపద్రవ్యము, లురువుగఁ దగు పాత్రిలందు నునిచి సుగంధ స్ఫురణం బెసఁగించిరి నగ, పరిచారకవర్యు లచట భాసురగతులన్. 132

గీ. చామరంబులు సురటీలఁ జారుతరము, గాఁగ విద్యుద్వశములఁ జక్కఁగ నమర్చి యుంచి రీరీతిసిరులనుదంచితమయి, లీలనొప్పారు భోజనశాలయందు. 133

క. పలురకముల పక్వాన్నము, లలరెకుబియ్యంపుటన్నమరుదగు శాకం బులు సూపంబులు నప్పడ, ములు వడియంబులును నేయిపులుసులు చేరుల్.

క, జిడ్డుపెరు గూరఁగాయలు, నడ్డంకి యొకింత లేక యరయుచు బంగా రొడ్డాణంబులు మెఱయఁగ, వడ్డించిరి యువతు లపుడు వాసిగఁదోడ్తోన్.

క. మేనకయును మతిఁ బరమే, శానుని లక్ష్మీపురోగసాధ్వీమణులా
ర్యానలినేక్షణతోఁ గ, న్యానిలయముఁ జేర్చి రప్పు డానందమునన్. 136

క. పరమామోదముతోడ మ, ధురహాస్యాలాపచయచతురిమ దనర్పన్
సిరిమీఱ భోజనము చే, సిరి సర్వజనంబు లప్డు శివునిఁ దలఁచుచున్.

గీ. పిదప నాచమనము చేసి పేర్మితోడఁ, బచ్చకర్పూరపుతావుల హెచ్చుమీఱు
తమ్ములముఁ గొని విశ్రమార్థమ్మునంద, ఱొగిఁ జనిరి వారువారు మున్నున్న యెడకు

వ. అంత

సీ. మణిదీపశతము లమర్చి కూర్చినచోట, ముత్యాలమాలికల్ పొలుచుచోట
రత్నదర్పణపంక్తి రాణమీఱినచోట, ద్రాక్షతీఁగెలగెలల్ తనరుచోట
నానాసుగంధవితానంబు గలచోటఁ, బుష్పితాశోకముల్ పొదలుచోట
మరకతమణికుట్టిమంబులు గలచోటఁ, బూవుసెజ్జలు రహిఁ బూన్చుచోట

గీ. వివిధశృంగారరచనలు వెలయుచోట, పంచభక్ష్యాన్నపాత్రలేర్పడినచోట
రత్నపర్యంకమాత్మఁగరఁచుచోట, ననుపమైశ్వర్యధుర్యమై యలరుచోట.

క. తరుణేందుధరుఁడు భూభృ, ద్వరకన్యకతోడ నందు వైభవముగ భా
స్వరరత్నపీఠతలమున, హరువుగఁ గూర్చుండియుండ నాసమయమునన్.

చ. సురుచిరనూత్నయౌవనము శోభిలువాని మనోజ్ఞహాససుం
దరముగుమోమువానిఁ బ్రమదాజనమోహనుఁడైనవాని భా
స్వరలలితాంబరంబులను సొరుగఁ గట్టినవాని దివ్యమే
దురమణిభూషలన్ బెడఁగుదోఁపఁగఁ దాల్చినవాని నీశ్వరున్. 141

ఆ. కాంచి శైలరాజకాంతలు గడుఁ బ్రశం, సించి సంతసించి శివుల కపుడు
గ్రంథిమోచనంబుఁ గావించి నవదంప, తులను జూచుచుండి రెలమికలిమి.

వ. అయ్యవసరంబున.

ఉ. చేరఁగవచ్చి రచ్చోటికి శ్రీసతి వాక్సతి సూర్యపత్ని బృం
దారకరాజపత్నియును ధాత్రి యరుంధతి స్వాహ రోహిణీ
నీరజగంధియుం దులసి నిర్జరమాత యహల్య జాహ్నవీ
వారిజనేత్రి మన్మథునివల్లభయున్ శతరూపయున్ రహిన్. 143

గీ. పరఁగ సావిత్రి కుంభసంభవునిరాణి, వాసముమతెందఱో దివ్యభామలును ఫ
ణీంద్రకన్యకలును సన్మునీంద్రకన్య, కలును జేరిరి లెక్కింపఁగానియట్లు. 144

వ. పసిండిగద్దియలం దెల్లరుఁగూర్చుండినపిమ్మట వారలలో సరస్వతి పరమేశ్వరున్ దిలకించి పరితోషంబుతో నిట్లనియె. 145

—* దివ్యస్త్రీల పరిహాసోక్తులు *—

చ. దొరకెను జీవితేశ్వరి విధుప్రతిమంబగు నీప్రియాస్య మ
బ్బురముగఁగాంచి సేగివిడి భూధరజాపరిరంభపూర్వకో
ద్ధురసుఖలీలఁ బ్రొద్దులను ద్రోయుము సంతత మీపెతో నిఁకన్
విరహముగల్గ దెన్నఁడును విశ్వజనీనముగా మహేశ్వరా! 146

వ. అంత నిందిర యిట్లనియె.

క. బీడెమున్ బోవిడి శివ! యియ్యా, పడుచున్ గౌఁగిటను జెంది పాలింపు మిఁకన్
బిడియంబేడది యేపెను, విడినన్ బ్రాణములు దవుల వెడలునొ వేగన్.

వ. సావిత్రి యిట్లనియె.

గీ. ప్రియకు మధురాన్నములు దినిపించి యంత
నీవును భుజించి వే మంచి నీట నాచ
మనము నొనరించి మృగపదంబొనరు విడెము
నొసఁగు మీశ్వర! యాదరం బెసఁగ నిపుడు. 148

వ. అదితి యిట్లనియె.

క. ఉమ యారగించినంత మొ, గముఁ గడుగుటకొఱకు వేగఁ గాముకవర నీ
రము నిమ్ము దంపతుల ప్రే, మ మసాధారణము గనఁగ మహిదుర్లభమా.

వ. ఆవెంట జాహ్నవి యిట్లనియె.

గీ. మేల్మిబంగారుతళుకుల మించి మెఱయు, శైలజాకుంతలములఁ బరి సాధనంబు
సేయుమీశ్వర! భర్తలు సేయుసదుప, చారమొనరించుఁ గామినీజాతి కెలమి.

వ. చెలికారంబుతోడఁ బౌలోమి యిట్లనియె.

క. సతిగాత్రము మూఁపుననిడి, యతులితశోకమునఁ బుడమి యంతఁ దిరుగుచున్
వెతపడిన నీకెటుల సి, బ్బితి గల్గును గల్కి నేలు పేర్మి మహేశా! 151

వ. ఆపిమ్మట లోపాముద్ర యిట్లనియె.

గీ. అలరుఁబోండ్లకు శయ్యాగృహంబులందు
భోజనావాసములయందుఁ బూజ్యపదము

గలదు గావునఁ జెపుదుమీ • కల్కిపడుచు
నకు విడెంబిడి రమియింపు • నాగభూష! 152

వ. అరుంధతి యిట్లనియె.

క. నీ కొసఁగఁ దల్లియొప్పని, యీ కన్నెను నేనుగాడె • యిప్పించితి నీ
వాశతనఁ దోయపున్నడి, జేకూరఁగఁజెప్పి • రతులఁ జెందుము దేవా! 153

వ. అనంతరం బహాల్య యిట్లనియె.

ఆ. విను పురాణపురుష! వృద్ధవేసముఁ బాసి, నిత్యతరుణుఁడవయి • నెగడుమిటులె
కూఁతుకొఱకుమిగులఁ • గోణఁగుచుండెడు మేన, నిన్నుఁగాంచిమదిని • నెమ్మిఁగాంచు

వ. పిదపదులసి యిట్లనియె.

ఆ. మున్ను నుమను గొనక • పువ్వుటమ్ములబంటుఁ, గాల్చినట్టి నీవు • గడఁగి యెటుల
నాపశిష్ఠముఖుల • సారుంధతీకులఁ, బంపితయ్య చెపుము • భార్యకొఱకు, 155

వ. స్వాహాదేవి యిట్లనియె.

క. స్థిరమతి మాసల్లాపము, ల రహిన్ వినుమిపుడు కడువిలాసం బెసఁగన్
బరిణయముల నువిదలకున్, బరఁగెడుఁ గడుగరువతనము • బాలశశిధరా!

వ. మందహాసముతో రోహిణి యిట్లనియె.

గీ. కామశాస్త్రవిశారద! • కాళికామ, మిఁకను దీర్పుము తడవింత • యేనిలేక
కాముకుఁడవీవు కామినీ • కామసాగ, రము ను బారంబునొందింపు • రహియెసంగ

వ. మురిపంబుమీఱ వసుంధర యిట్లనియె,

సుగంధివృత్తము. కామపీడితాంగనాని • కామభావమెంతయున్
నేమమొప్పఁగా నెఱుంగు • నేర్పుకాఁడ వీవిఁకన్
మేము చెప్పనేల చాల • మేరమీఱి యిట్టులన్
సామి! నీవు జాణవెందుఁ • జక్కనన్ని జాడలన్. 158

వ, తర్వాత శతరూప యిట్లనియె.

క. స్త్రీ కేమిట సంతోసము, చేకూరునొ యదియెఱింగి • సేవింపు శివా!
ఆఁకట డస్సినవారికిఁ, జేకుఱ వన్నము వినాగ • క్షితిఁబెఱసుకముల్. 159

వ. చనవుమెఱయ సంజ్ఞ యిట్లనియె.

ఉత్సాహవృత్తము. జాలమేల యమ్మలార! ♦ షడ్రసాన్న వర్గతాం
బూలములను బూవుసెజ్జఁ ♦ బొందుపఱచినార మీ
బాలచంద్రమౌళి కిందు ♦ బాల నప్పగించి గే
హాలకున్ బదుండు పదర ♦ కాగడంబు మానుచున్. 160

వ. వాసియమర వరుణాని యిట్లనియె.

ఆ. వేగిరింపఁబోకు ♦ వేఁగించఁబోకుమా, ముద్దరాలి నెంతో ♦ బుజ్జగించి
నేర్పుమీఱఁ దేర్చి ♦ నెయ్యంబు తియ్యంబు, సెందనొందుమిందు ♦ చేడవిందు.

వ. అనినంతఁ బరమయోగీంద్రవందితుం డగు పరమేశ్వరుండు దివ్యనారీశిరోమ
ణుల వచనంబుల కిసుమంతయేనిఁ జలింపక నిర్వికారుండై యవ్వారలకిట్లనియె.

గీ. నాయెదుర నిట్టి నుడుల నననంగఁదగునె?
కొమరునం దెట్లు చాపల్య ♦ గుణము దనరు
నిఖలలోకైకకల్యాణనిలయలార!
తల్లులార! పురంధ్రీమతల్లులార! 163

క. అనుడు శివవచనముల విని, మనముల లజ్జించి దివ్య ♦ మహిలామణు లె
ద్దనిఁ బలుక కూరకుండిరి, యనువుగఁ జిత్రగతపుత్రి ♦ కాకృతు లమరన్.

వ. ఆసమయంబున.

గీ. మధురభక్ష్యాన్నములను సుమాసహాయుఁ
డై మహేశుండు భుజియించి ♦ యాచమనము
చేసి మణిపీఠమువ సుఖాసీనుఁ డగుచుఁ
గుతుకమున వీడియము వేసికొనుచునుండ. 165

వ. తక్కిన దివ్యవనితలందఱారగించి వీడియంబులు వేయుచున్న సమయంబుఁగాంచి
యనుకూలసమయంబగుట నెఱింగి రతీకాంత శంకరుని డగ్గరి మ్రొక్కి యిట్లు
ప్రార్థించె. 166

—* రతీదేవి మగని బ్రతికింపుమని శంకరుని వేఁడికొనుట *—

చ. గిరిజను బెండ్లియాడి యిటుఁ ♦ గేళివిహారముతోడనుంటి వ
ప్పురుసున మిమ్ముఁ గూర్చుటకె ♦ పాల్పడి నాదయితుండు నిర్జరో
త్కరముల పంపునన్ దఱియఁగా నటు మల్పితివేల? తండ్రి! వే
గిరముగ నా మనోహరు నొగిన్ బ్రతికించి సుఖంబుఁ గూర్పుమా! 167

ఉ. నీదు వివాహమం దిచట • నెక్కొనినట్టి జనంబు సర్వమున్
మోదముతోడ నొప్పెదు న•మోఘవచోఘన! నే నొకర్తనే
ఖేదముతోడ నుంటినిఁకఁ • గేరడమున్ విడి నాఁటి నీనుడిన్
బాదుగ నాత్మలోఁదలఁచి • భర్తృమతిన్ ననుజేయు మీశ్వరా! 168

క. నీవొకఁడుగాక జగముల, లో వేఱొక్కండు గలఁడె•లోకేశ్వర! యీ
నావెతఁ దీర్పసమర్థుఁడు, భావించి యనుగ్రహంబుఁ • బరపుము దేవా! 169

క. సకలజనోత్సవదము తా, వకముద్వాహంబు దీన•వత్సల! దీనన్
బ్రకటముగ నాకుఁగూడఁ గ, నికరంబున సుకముఁగూర్పు•నిరుపమవిభవా! 170

క. పరమేశ్వరుఁడవు సచరా, చరభువనములెల్లఁ బ్రోచు • సామివి ఘనదు
ష్కరకార్యకర్త విట నా, కిరవుగఁ బతిదానమొసఁగు • మీశ!రయమునన్.

ఆ. అనుచు నాథ! నాథ!•యనిదురపిల్లుచుఁ, జెఱగుముడినివిప్పి • చెలువకామ
భస్మ మీశ్వరునకుఁ•బదిలంబుగానిచ్చి, వెక్కివెక్కి యేడ్చె•విభునిఁగోరి. 172

క. ఇందిరమున్నగు దేవీ, బృందం బపు డెంతయేని•బెట్టిదమగునా
ర్తిం దవిలియేడ్చి శివునకు, వందనమిడి యిట్లులనిరి • వారనికరుణన్. 173

క. బ్రతికింపు మరుని శంకర!, వితతదయానిధి! ప్రసన్న•బృందావన! నీ
వతికారుణ్యమయుండవు, రతిసతిఘోరార్తిఁ బాపు•రాజకలాపా! 174

—* శివుఁడు మన్మథుని బ్రతికించుట *—

క. ఏకగ్రీవముగా నిటు, శ్రీకాంతాదిమలు యాచ్న • సేయుడు రతిబల్
వ్యాకులముఁ దీర్ప శంకరుఁ, డాకాంక్షించెన్ మరున్ సు•ధాయతదృష్టిన్. 175

గీ. పూర్వమునకన్న నెక్కుడ•పూర్వమైన
రూపలావణ్యములతోడ • నేపుదనరి
పొడమి కాముఁడు శివునకు • మ్రొక్కి "మాంతు
మస్వశంకర! ఘనదయా•మండన!" యనె. 176

మ. శరచాపంబులఁ దాల్చి దివ్యతనురా•జత్కాంతు లింపొందఁగా
స్మరుఁ డారీతిని చేరఁగాఁ గని రతీ•సాధ్వీశిరోరత్న మీ
శ్వరపాదంబుల వ్రాలి మేలినుతులన్ • సల్పెన్ గడున్ బేర్మి నా
దరమొప్పన్ రతిన్ మరున్ గని జగ•త్కారుం డుదారాత్ముఁడై. 177

ఉ. రాతురులందు నెప్డు రతి। రాజ! భవస్సతి కిద్ధమూర్తివై
ప్రీతియొనర్చుచుండు మశ।రీరుఁడవై పతులన్ బణంతులన్
జాతురిలోఁ బరస్పరము । సంగతమొందఁగఁ జేయుచుండుమీ
రాతిరియందు నందఱకు । రాణ దలిర్పఁగఁ గానుపట్టుమా. 178

వ. ఇఁకను

క. మీనుతుల కెంతొ సంతస, మూని ప్రసన్నుండనైతి । నొసఁగెద వరముల్
మీనధ్వజ! యెఱిగింపుము, నీ నిర్మలవాంఛితముల । నెయ్యంబలరన్. 179

ఆ. అనుడుఁ బుష్పబాణుఁ । డనియెను దేవ! నా,యెడఁ బ్రసన్నభావ।మెంచితేని
నాథ! వరము మదప।రాధక్షమ యొకండొ,కండు నీదు భక్తి। గరిమ నిడుట.

వ. అనిన శివుం డామోదంబునఁ దథాస్తని మన్మథున కిట్లనియె.

ఉ. కామ! ప్రసన్నుఁడన్ వినుమిఁ।కన్ వెలుపున్ విడనాడు మచ్యుతున్
బ్రేమముతోడఁ జేరిఁకను । వెల్పల నుండుము పొమ్మటన్న నా
తామరసాక్షునందనుఁ డు।దారమతిన్ శివు భక్తిమ్రొక్కి య
ద్ధామమునుండి వెల్పలికిఁ । దత్క్షణమే చనుదెంచి ప్రీతిమై. 181

క. సరసిజనాభుని చేరువ, కరిగి తదంఘ్రులకు మ్రొక్కి । యాత్మోదంతం
బరుదొప్పఁ జెప్ప నతఁడును, సురలెల్లరు మురిసి శివుని । స్తుతియించిరటన్. 182

గీ. రతియుఁ మన్మథుఁడును దన । రాజబంధు
వులును దనయింటి జనముతో । భూధరేంద్రుఁ
డారగించెను బరిజను । లపుడు సావ
డిరి విడెంబులనొంది రం।దఱు ముదమున. 183

—* లోకరక్షార్థమై శివుఁడు పార్వతీదేవిన్ గూడుట *—

గీ. అంత నిందిర మున్నగు । నమరపత్ను
లేదొ నెపమాడి వడకింటి । కెడగ నేగి
రద్రిజను వామభాగంబు।నందుఁ జేర్చి
కామసుఖములఁ దన్పె శం।కరుఁడు రహిని. 184

— * ప్రభాత వర్ణనము *—

క. చిరకాలమునుండి కడున్, విరహముతో వేగుచున్న । విశ్వగురుడు బం
ధురకామగతులఁ బెనఁగ న, చిరమునఁ దెలవారె యామ।శీలన కేకే. 185

క. ఉవ్విళ్ళూరుచుఁ బతికై, నెవ్వగఁబాపికొని సుఖము ♦ నెక్కొనుతతి లేఁ
బువ్వుంబోండ్లకు వెగటుగఁ, జివ్వనఁ దెలనయ్యె దెసలు ♦ చెలువలరారన్.

క. బిగువైన మగలకౌఁగిళు, లఁ గడున్ సొలపొందియున్న ♦ లలనలు నెట్లో
వగతో వదలిచికొని యి. మ్ముగఁ బడకగదులను బాసి♦పోయిరి వేగన్. 188

చ. అరుణమరీచి యంత నుద♦యాచలపీఠము నెక్కి సర్వత
స్స్ఫురదసమానమంజుకర♦పుంజములన్ వెలయించి యూర్ధ్వని
స్సరదమలాంశుజాలముల ♦ శైలవరోన్నతశృంగపల్వలాం
తరనళినాళిఁగూడఁ బ్రమ♦దమ్మునఁ బూయఁగఁజేసె వాసిగన్. 188

చ. మునులును సిద్ధులుం సురలు ♦ మున్నగు దివ్యవరేణ్యులవ్వియ
ద్ధుని నవగాహముల్ సలిపి ♦ తోయజమిత్రున కర్ఘ్యమిచ్చువా
రును జపయజ్ఞముల్ గడుఁ ది♦రోహితదృష్టి యెసంగ సల్పువా
రును నిగమానువాకముల ♦ రూఢిఁ బఠించెడువారలై రొగిన్. 189

గీ. కర్మఠాగ్రసరుల్ ద్విజా♦గ్రణులు వేగ
హవ్యముల జాతవేదున ♦ కమర నొసఁగి
హోమ మొనరించి రంతనా ♦ ధూమపుంజ
మాజ్యగంధంబులను జిమ్మె ♦ నవని నెల్ల. 190

క. ఈలో మహేశ్వరుఁడు వై, తాళికసంస్తుతుల నొంది ♦ తానును శయ్యా
శాలన్విడి కాల్యాచా, రాళిఁగడపి చనియె నిర్జ ♦ రాంతికమునకుం. 191

—* శివుఁడు దేవతలకు దర్శనంబిచ్చుట *—

వ. అంతనచ్చట మహేశ్వరదర్శనం బపేక్షించి మహాభక్తితో ధ్యానంబు సేయు చున్న జనార్దనప్రముఖులు దారసించిన మహేశ్వరునిఁగాంచి పౌనఃపున్యం బుగఁ బ్రణామంబులుచేసి యిట్లు వినుతించిరి.

క, జయ విశ్వేశ్వర! శంకర!, జయ నిఖిలాధార! శర్వ! ♦ జయ సర్వేశా!
జయరుద్ర! మహాదేవా!, జయకాళీపతి! మహేశ! ♦ జయప్రకృతేశా!

క, జయనిష్కామా! నిర్గుణ!, జయలీలానిఖిలనిలయ! ♦ జయసర్వగతా!
జయకారణాతిగామీ!, జయభక్తేప్సిత వితరణ ♦ చణకరుణాఢ్యా! 194

క. జయ వాఙ్మనసవిదూరా!, జయ వాత్సల్యనిధి! నిత్య♦సత్యచరిత్రా!
జయ దీనబాంధవ! శివా!, జయ వికృతివిహీన! దేవ! ♦ జయ సర్వాత్మా!

క. అని వినుతింపుచు మ్రొక్కిన, యనిమేషాధిపుల శర్వుఁ • డంచితకరుణన్
గని యిష్టగోష్ఠి సంతసమున సంభాషించుచుండ • భూధరుఁ డంతన్. 196

ఆ. చేరి జగ్గివేళఁ • జెచ్చెర సైఁగించి, పిలుచునంత వారు • ప్రియముమీఱ
నరిగి శివునితోడ • సభ్యవహారంబుఁ, జెంది వీడెములను • జెందిరంత. 197

మ. పరమేశానునితోడ మాను లమరుల్ • ప్రాలేయశైలేంద్రభా
స్వరసంయోజితనూత్నమంటప మహా• స్వశ్రీప్రకారంబులన్
బరమాశ్చర్యమెసంగఁ గన్గొని మహా•నందంబునన్ బొంగి య
గ్గిరిరాజేంద్రుని దివ్యసూక్తితతులన్ • గీర్తించి రెంతేనియున్. 198

—* సాయంకాల వర్ణనము *—

ఉ. అంత దినాంతమై యలర • నర్యమదేవుఁ డపూర్వదిక్సతిన్
సంతసమొప్పఁ జేర నది • జానుగ మానికపున్ నివాళి న
త్యంతముదంబుతో నిడిన•నారతనంబుల దీప్తితీరనాన్
వింతగ సాంధ్యరాగరుచి • విశ్వవిమోహనమాచు భాసిలెన్. 199

గీ. గగనమనుమల్లెపొదలోన • గరిమమెఱయు
విరియఁబూసిన పుష్పప్ర•కరమనంగఁ
దారకాబృంద మెంతేని • ధాళధళ్య
మెసఁగఁ దనరారె దశదిశ • లెసకమెసఁగ. 200

గీ. తనదుపత్రిభుని వివాహమం•దనువుగా న, మస్తజనమరుదెంచిసం•బరముఁగాంచు
చుండిరీక వారికందఱ•కుబ్బుఁగూర్పఁ, గాముఁరువుమీఱఁజందుర•మామయమరె

సీ. స్మరునాజ్ఞభామినీ • సమితిపై జాబిల్లి, చల్లిన వశ్యాభ•స్మంబనంగ
కాలపూరుషుఁడు రం•గచ్ఛందవియంత్రంబు, నుండి జార్చిన వరి•పిండియనఁగ
చారునిశాంగనా•జఘనస్థలిన్ వారి, జారి కట్టిన చల్వ•చీరయనఁగ
దర్పకాగతివేళ•ధరణిఁజంద్రుఁడు గూర్చి, నట్టిముత్యాలమేల్•కట్టనంగ

గీ. సమయభక్తుండు పార్థివ•శర్వలింగ, మును శశిహిరణ్యకలశంబుఁ•బూని దుగ్ధ
మర్థినభిషేకమొనరించె•ననఁగమిగుల, వెన్నెలదనర్చె జగమెల్ల•వెల్లివిరియ.

గీ. శైలమహిలామణుల్ శివన్•జక్కగా న, లంకరించి శివునితో వి•లాసమెసఁగ
వాసమందిరమునుజేర్ప•వామదేవుఁ, డార్యఁజేకొని వేడుక • లనుభవించె.

ఆ. అంత రజని దఱుఁగఁ • నాశసం బెట్టినై, యందగించె దీపి • కాంశువితతి
వెల్లనయ్యె వేఁడి • వేలుపుపొడసూపి, మింటికెగసెఁ దమము • తంటవాసె. 204

వ. మంగళవాద్యఘోషపురస్సరంబుగ నాతోవై తాళికప్రార్థితుండై మహేశ్వరుండు వాసాగారంబుఁ బాసి కాల్యకృత్యములఁ దీర్చుకొని జనావాసంబుఁ జేర నంతకు మున్న సుస్నాతులై ప్రాతర్విధులఁ దీర్చుకొని కైలాసగమనకాంక్షులై పరమేశ్వరాగమనంబుఁ బరితీక్షించుచున్న యధోక్షజాది దేవాధ్యక్షులు మహేశ్వరునకు మొ్రొక్కి పరియాణంబపేక్షింవుడు మహేశ్వరుం డంగీకరించినంతఁ గులాచలేశ్వరుండు దారసించి యిట్లభ్యర్థించె. 205

ఆ. పేదవారలనక • ప్రియముతోఁ గొన్నిది,నములు దేవమునిగ • ణములతోడ
నాదుమందిరమున • నామనం బానంద, మొందనుండి చనుట • యొప్పు దేవ! 206

వ. ఇట్లు ప్రార్థించిన మీఁదట స్వల్పదినంబులుమాత్ర ముండి పరమేశ్వరుండు సకలగీర్వాణమునిచోదితుండై యొక్కనాఁడు జిగమిషన్ బూని సప్తర్షులను హిమవంతుని పాలికిం బంచినంత.

—* పార్వతీ పరమేశ్వరుల కైలాస గమన సన్నాహము *—

క. వారలు గిరివరునకుఁ ద, ద్దారకు శివయాత్రఁ దెలువ • దైన్యంబున న
వ్వారలు దుస్సహచింతా, భారంబున నపుడు మూర్ఛ • బడిరి బడలుచున్ 208

ఆ. కొంతవడికిఁ దుహిన • కుధరుండు దెలివొంది, తనదు సతినిఁ దేర్చి • దాగిరీంద్ర
పత్ని వేగ శివుని • పాదంబులకు మ్రొక్కి, యిట్లువిన్నవించె • హితవు మెఱయ

కవిరాజవిరాజితము
పరమ కృపానిధి! • పాలనసేయుము • పార్వతి నెంతొ కృ • పామతివై
యరయుచు దోషస • హస్రములందును • నాదటనోరుపు • నందు తగన్
బరఁగ భవంబు భ • వంబున నీపద • భక్తిని గాంచిన • బాలవిభూ!
నిరతము స్వప్నము • నెక్కొనినన్ శివ! • నీశుభనామము • నేమరగా

సుగంధి. మేనయిట్లు చాలజాలి • మీఱఁబల్కి కూఁతు నీ
శాను కప్పగించి వగచెఁ • జాలసేపు దీనయై
తాననేంద్రుఁడా పెకప్డు • తాల్మిఁగూర్చి యంతయా
త్రానుకూలపుం బ్రయత్న • మాచరించె ధీరుఁడై 211

సీ. ప్రమథ భూతగణములు సు • పర్వవరులు
మునులు మున్నగు వారలు • మోదమొప్ప

స్వగణములతోడఁ బయనంబు • సల్పియచటి
యుపవనముఁజేరి శివులకై • యుండిరందు. 212

ఉ. అల్లునియింటి కాత్మసుత • నంపఁగఁ జిత్తముఁ గట్టిచేసి ప్రో
ద్యల్లలితాంబరంబుల న•నర్ఘ్యపుసొమ్ములఁ గూఁతు నద్రిరా
ట్ఫుల్లసరోరుహాక్షి గడు • పొందికయొప్ప నలంకరించి భా
సిల్లఁగ నుత్సవంబొనరఁ • జేసెను బంధుసతీచయంబుతో. 213

—* విప్రసువాసిని పార్వతికిఁ బతివ్రతాధర్మంబు లెఱింగించుట *—

గీ. అంతనొక పౌరవిప్రో త్త•మాంగనామ
తల్లి మేనాత్మమెఱిఁగి భూ•ధరకుమారిఁ
జేరి సాధ్వీవ్రతం బిట్లు • చెప్పఁ దొడఁగె
మంజుతరసూక్తిమాధురీ • రంజితముగ. 214

ఉ. తల్లి! పతివ్రతావ్రతవి•ధానముఁ దెల్పెద నాలకింపు రం
జిల్లెడు నీవ్రతంబె శ్రుతి • శీర్షములందును ధర్మసూక్తులం
దెల్లెడ నుత్తమంబనియు • నిత్యతమంబని పేరుచెందె ము
న్నెల్లకులాంగనాజనము • లీవ్రతమే యొనరించి రిమ్మగన్. 215

*మ. అల సావిత్రి యరుంధతీసతియు లో•పాముద్ర శాండిల్యయున్
జలజావాసయు సంజ్ఞ భారతి సతీ•స్వాహానసూయాశచీ
నలినాస్యల్ శతరూప మున్నగులస•న్నారీవతంసల్ హిమా
చలుఁ జేపట్టినమేన యీవ్రతము ని•చ్చల్ సల్పువా రమ్మరో! 216

క. వారందఱీ పతివ్రత, మారాధనచేసి మిగుల • నవనీస్థలిపైఁ
బేరును బెంపును గాంచిరి, శ్రీరంజిల సకలలోక • సేవ్యచరితలై

సీ. విభుఁ డారగించిన•పిదపఁ దత్పరిశిష్ట, మర్థి భోజనము సే•యంగవలయు
మగఁడునిద్రించిన•మఱియంతనిద్రించి,మునుముందుఁదాన మేల్•కొనఁగవలయు

* టిప్పణి:— మదం రాతీతి ముద్రా—రా ఆదానే — సానభావతీత్యముద్రా— విరహే పతి శుశ్రూషాలోపే-అముద్రా—అసంతుష్టా—లోపాముద్రా—ముద్రయనఁగా సంతోషముగలది — భర్తృవిరహకాలమందుఁ బతిశుశ్రూష లేమిచేత సంతసము లేనిదిగనుక లోపాముద్ర.
గురుబాల ప్రబోధిక.
అకారప్రశ్లేషవలన విశ్రమము చేయుటైనది.

పెనిమిటి గొట్టుచో • బెనఁగక 'విభు! దయ, సేయుమా' యనుచు యా • చింపవలయు
పతి దమ్ముఁ బిలిచినఁ • బనులన్ని వదలి సాం, జలిబంధముగఁ జేరఁ • జనఁగవలయు

గీ. భర్త సెప్పినపనిని సం • బరముతోడ, నాక్షణమునందె పూనిసే • యంగవలయుఁ
దొడరి పూజోపకరణ వ • స్తువుల నెల్లఁ, జెప్పఁబడక యె తాన యో • జింపవలయు

ఉ. మండనమున్ బొనర్పకయె • మానిని భర్తను జూడఁ గూడదా
మండన మొందఁ గూడదు కు • మారిరో! దండ విభుండు లేనిచో
దండిగ భర్త దిట్టినను • దా మది రోసమునొందఁ గూడదో
యండజయాన! వాకిటఁ గు • లాంగన నిల్వఁగఁ గూడ దెన్నఁడున్ 219

మ. పరగేహంబుల కేగరాదు తమత • త్త్వంబించుకే నొడ్ల కె
వ్వరికిన్ దెల్పఁగరాదు నాథువిడి ది • వ్యక్షేత్రతీర్థానుసం
చరణంబున్ బొనరింపఁ గూడ దుపవా • సంబుల్ వ్రతంబుల్ నిజే
శ్వరనిర్దేశము లేక సేయఁదగ దో • చంద్రార్ధబింబాలికా! 220

క. తీర్థార్థినియేన్ బతిపద, తీర్థంబును గ్రోలవలయుఁ • దెలివ సకలస
త్తీర్థంబులందె వెలయు య,థార్థంబిద్దాన సంది • యము లేదంబా! 221

క. తివిరి సమాజంబులకు, త్సవములకుఁ జేరఁబోవఁ • దగ దెన్నఁడు నే
నవసరము లేకసుంతయు, ద్రవిణంబును వెచ్చపెట్టఁ • దగదు కుమారీ! 222

గీ. తెంపుతో దేవపిత్ర తి • థిజనములకు
బంధుపరిచారభిక్షుకో • వ్రాతమునకు
భోజ్యములను విభాగించి • పూవుఁబోఁడి
దాను బోసేయవలయు ని • త్యమును వినుము. 223

చ. పెనిమిటి పేదమైనఁ గడుఁ • బెల్లుగ వ్యాధితుఁడైన వృద్ధుఁడై
నను గడుఁగృద్ధుఁడై యొనరి • నక నెఱతుంటరియైన నబ్జలో
చన విడువంగఁ బోలదిఁక • సర్వవిధంబుల భర్త శ్రేయమే
యనుదిన మర్థిఁగోరుచుఁ బ్ర • యత్నము సేయుట యొప్పు మానినీ! 224

గీ. హాయిగాఁ గూరుచుండి యే • దోయభీష్ట
కేళిమైయున్న విభునిఁ • దా వేళఁ గనక
లేశపుంబని కోసమై • లేవదీయ
వలవదెప్పట్ల సతికి • బర్వతకుమారి! 225

సీ. చెఱఁగు మాసిన మూఁడ్నాళ్ళు • చెలువ మగని
సముఖమున కేగి చూడఁగఁ • జనదు తనదు
పలుకు పతివీనులకు వినఁ • బడఁగఁ బలుకఁ
జనదు ముగ్ధేందుశేఖరు•సాధ్వి! వినుమ. 226

క. నాలుగవ రోజున నుషః, కాలంబున జలకమాడి • గ్రక్కున మగనిన్
బాలించి కనుటయెంతయు, మే లటుగాకున్నఁ గమల • మిత్రుఁ గనఁదగున్.

సీ. పరగ సిందూరంబు•పసుపు కుంకుమును శ్రీ, చందనం బగరు క•జ్జలము లాతు
తమ్మలంబును గమ్మ•తావిపూల్ దువ్వెన, యద్దంబు గంకణా • లందియలును
మాంగల్యతంతువు•మట్టె లొడ్డాణంబు, ముంగెర తాటంక•ములును రత్న
ములపేరులును ముత్య•ముల పేరులును జడ, కుప్పెలు సవరముల్ •కొప్పునగలు

గీ. రైకలును మేలిముసుఁగులు•రాజముఖికి, నిత్యసేవ్యంబులై యొప్పు• నెలఁత మగని
యాయురభివృద్ధికై వీని•హర్షమెసఁగ, సతము దాల్పఁగవలయుఁబ•ర్వతకుమారి!

ఉ. చాకితతోడ నెప్పుడును • స్వైరిణితోడ నుదక్యతో విభున్
బైకొని పోరుసేయుచెడు • భామినితో విధవావధూటితో
జోకగ సర్వమున్ దొరఁగి • జోగిగఁ గ్రుమ్మరు నాతితోడుతన్
జేకొనరాదు విన్మఁకను • జెల్మి కులాంగన లీశ్వరప్రియా! 229

గీ. ఒంటిగా నెందునిలుచుండు•టొప్పదెపుడు, నగ్నయైతీర్థమాడఁజ•నదు వెలఁదికిఁ
గడపఁ దిరుగలి రోలు రో•కలిని సాన, రాతి నసిపీఁటఁ గూర్చుండ•రాదుసతికి

ఉ. అచ్చికబుచ్చికొప్ప మగఁ • డక్కునఁ జేరిచి వేడ్కసేయఁగా
నచ్చట ముచ్చటల్ గనుచు • హాయిమెయిన్ రహియించుచుండినన్
హెచ్చుగ నిక్కఁజెంది విభు • నెల్లిదమాడఁగఁ గూడ దెంతయున్
నచ్చునటుల్ మెలంగవలె • నాథుని నెమ్మది కెల్లప్రొద్దులన్ 231

గీ. భోగసమయంబునన్ దక్క • పొలఁతి కెపుడు
ప్రౌఢిఁజూపింపఁదగ దాత్మ • పురుషు నెదుట
భర్తకెచ్చోటు మోదంబు • పరిఢవిల్లు
నందె యనురక్తయైసతి • యమరవలయు

క. పెనిమిటి సంతసమునమ్ముండినఁ జేడియ సంతసమున • నెగడవలెన్ గుం
దున వందురుచుండినఁదా, నను బరితాపంబునన్ గ•నుట దగుఁగొమయున్

క. ఆపత్సంపత్తులయం, దోపికతో నొక్కపోల్కి నుండఁగవలయున్
గాఁపురము పేదయైనను, రాపొందక ధీరయగుచు రంజిలవలయున్ 284

గీ. ఉప్పు నేయియుఁ దైలాదు లెప్పుడేని
శూన్యమగుడుఁ బతివ్రతా సుందరాంగి
మగనితో నవిలేవని మనసునొచ్చఁ
జేయరా దాఱడింబడఁ జేయరాదు 235

ఉ. ఉన్నతపీఠమెక్కి నతి యుండఁగ రాదిఁక దుష్టసన్నిధిన్
బన్నుగ నిల్వరాదు తన భర్తకుఁ గాతరవృత్తబోధనం
బెన్నఁడు సేయరాదు కడు హెచ్చుగఁ బెద్దలయొద్ద భాషణం
బున్నగు సేయరాదు పువుఁబోండ్లకు భూధర రాజకన్యకా! 236

క. అరవిందభవునికన్నను, సరసీరుహనయనుకన్న శర్వునికన్నన్
గరమధికుఁడు దనవిభుఁడని, కరివరనిభయాన యెఱుఁగఁ గాఁదగుమదిలో

ఉ. దవ్వులనుండి వల్లభుఁడు ధామముఁ జేరినయంతనే కడున్
జివ్వున స్నానమున్ సలుపఁ జేసి లసద్రుచిరాన్నపానముల్
మవ్వముగా నొసంగి కడు మానగుదుస్తుల మేల్మివీడెమున్
జవ్వని యిచ్చి పాదములఁ జక్కఁగ నొత్తవలెన్ మహేశ్వరీ! 238

క. మితముగ నొసంగుజనకుఁడు, మితముగనిడుఁదోడఁబుట్టు మితముఁగొడుకిడున్
హితముగమగం డొసంగున, మితముగ సౌఖ్యములఁ బేర్మిఁ మెయి నిదిగనుమా!

గీ. విభుఁడె దైవంబు సతులకు విభుఁడె గురుఁడు
ధర్మతీర్థ వ్రతములెల్ల ధవుని కొలువె
యనుచు సర్వము విడనాడి యలరుఁ బోఁడి
విభుని నొక్కని భక్తి సేవింపవలయు. 240

సీ. పెనిమిటిఁ బాసియొంటి దనముమెక్కిన యోష, మేషియై చరియించు మేదినిపయి
పరునిన్ మరగి మరు పనికిలోనైనయ, కోకిమలి ఘూకమా కోటరమున
భర్తదన్ గొట్టిన బదులు గొట్టిననారి, భూరిబిడాలమై పొడముఁ బుడమి
పతితో జగడమాడి ప్రత్యుక్తినిచ్చిన, పొలతుక గుక్కయై పుట్టుభువిని

గీ. పరునిఁ గ్రీగంటఁ జూచిన పణఁతిగిల్ల, కన్నులొందిజనించు జగంబునందు
నీవునీవని నాథుని నీతిమాలి, దెగడెడుగయాళిమూగయై తగజనించు. 241

క. ప్రాణంబు లేని దేహము, మానుగ నెట్లశుచియగునొ • మగనివిడినయ
జ్ఞానన యటు లశుచిత్వముఁ, బూను•ననుచుఁ జెప్పు శాస్త్ర•ములు శివురాణీ!

క. ఆపెజనయిత్రి ధన్యయు, నాపెగురుఁడు ధన్యుఁడీధ•రావాసముపై
నాపెపతి ధన్యుఁడెంతయు, నేపె పతివ్రతయొ పుడమి • నిండునిభాస్యా! 243

క. పితృమాతృవంశజులునున్. బతివంశ్యులు సాధ్విపుణ్య•భాగ్యంబున స్వ
ర్గతిఁజెంది మేటిభోగము. లతులితముగనొందఁగలరు•హరువిరిఁబోణీ! 244

గీ. శీలభంగం బొనర్చిన•చేడె మాతృ, పితృకులమ్ములవారిని • విభునికొలము
వారినిన్ బడద్రోయు న•వారణంబు, గా నధస్థలమందు శం•కరవధూటి! 245

గీ. ఎచ్చటెచ్చటసాధ్వియా•నింతియడుగు,లీధరాభాగమునుస్పృశి•యించునెలమి
నచ్చటచ్చటఁబావనం•బై సమస్త, దోషహరణక్షమంబయి•తోఁచుఁబుడమి.

చ. పరమపవిత్రుఁడైన యల•భాస్కరుఁ డాయమృతాంశుఁ డామరు
ద్వరుఁడగు గంధవాహుఁడు న•వశ్యముగాఁ దమ శుద్ధిఁగోరి యి
ద్ధరను బతివ్రతాతనువుఁ • దాము స్పృశింతురు నిక్కమింక న
ట్లురువుగ నాసచేయు శుచి•యున్ సలిలంబులు సాధ్వి తాఁకుకై. 247

క. ప్రతిగేహమందు లలితా, కృతు లింతులు చాలఁగలరొ•గిన్ వినుము పతి
వ్రతయగు నాలుమహేశ్వరు, నతులితకారుణ్యసిద్ధి • నమరున్ ధరణిన్. 248

క. గంగావగాహమును జే, యంగా దేహంబు పూత • మగునెట్టుల న
ట్టుంగాదె సాధ్విఁగన్గొని, నంగల్మషమవియుఁ బావ•నంబఖిలమగున్. 249

క. పతిదేవత యుమ యాపెకుఁ, బతియగువాఁ డీశ్వరుండు • పన్నగనీదం
పతులను గొల్చుమనీషి ని, రతమిష్టములొందిపుడమి•రాజిల్లుఁగదుర్గా. 250

గీ. నిగమము పతివ్రతానారి • యగును బ్రణవ
మీశ్వరుఁడు క్షమసాధ్వియా • నిగురుబోఁడి
తపము పశుపతి సత్క్రియ • ధరనపాంసు
లయువిదఫలంబు శివుఁడు క • ల్యాణమూర్తి! 251

వ. ఇవ్విధంబునవ్విప్రాంగన పతివ్రతాధర్మంబులును దన్మాహాత్మ్యంబులు నుప
దేశించి వెండియుఁ దద్భేదంబుల నెఱింగింపఁ గడంగి యిట్లనియె. ఆర్యా!
వినుము పతివ్రతలుత్తమ మధ్యమ కనిష్ఠాధమ భేదంబులనాల్గు విధంబుల
బరంగుదురందు. 252

ఆ. పతినిఁ దక్క నెవుడు • పరపురుషునిఁ గల, నేనిఁ దలఁప కన్యు•నీక్షణంబు
చేయనట్టి సాధ్వి • చెన్నుగానుత్తమ, యనఁగఁ జెల్లు నవని•హారుమిటారి! 253

క. సుతువలెఁ దోఁబుట్టులవలెఁ, బితవలెఁ బెఱవారిఁగనుచుఁ•బెనిమిటియంద
ప్రతిమమగు భక్తి నెఱపెడు, సతి మధ్యమయనఁగఁ జెల్లు • శైలవరసుతా! 254

క. వ్యభిచారము కులభామిని, కభిరూపము గాదటంచు • నాత్మ నెఱఁగితా
విభుని భజింపుచు నుండిన, యిభయాన కనిష్ఠయనుచు • నేర్పడుఁబుడమిన్

క. పెనిమిటిభయంబునను గుల, జనులభయంబునను బరునిఁసాంగత్యము స
ల్పని వధు వధమాధమయని, యనుదురు ప్రజలెల్ల ధాత్రి•నగరాజసుతా? 256

వ. ఇట్లనేక ధర్మసూక్ష్మంబు లెఱింగించి.

గీ. ఇత్తెఱంగునఁ బతిభక్తి • నెఱఁగినడువు, మమ్మరో! సర్వవేదప్రసి•యంబుగాఁగ
నఖిలజగదంబ వీవతఁ•డభవుఁడీఁకను,నినుఁదలఁచి సాధ్వులౌదురు• నెలఁతలిలను

వ. నేను లోకాచార ప్రకారం బింతవట్టు నీకెఱింగించితి నని యూరకున్నంతఁ బార్వతి పరమామోదంబునొందె. మేనకయు సమయోచితం బారసి ధైర్యంబుచేసి ప్రయాణసన్నాహంబుఁ గావించి పార్వతి నాలింగనంబు నొనర్చి కన్నీరునించె, పార్వతియుఁ దల్లిన్‌గాంచి కృపావచనంబు లుచ్చరింపుచుఁ బెల్లుగ నలందురెఁ గుసుమకోమలయగు పార్వతి రోదనంబుఁగాంచి బాంధవ స్త్రీలును నాగరకాంతలును దేవపత్నులు మున్నగువారలెల్లరు చింతాదంతురాననలైరి సర్వజగత్ప్రభుండగు మహేశ్వరుఁడు నవ్వారి దుఃఖభరంబుఁజూచి తానును గంటఁ దడిఁబెట్టె.

గీ, ఇట్టిసమయంబునందుఁ దు•హినగిరీంద్రుఁ
డాత్మజులతోడ నరుదెంచి • యార్యఁగాంచి
వెక్కసంబగు దుఃఖంబు • వెలయనాపెఁ
దనదు వక్షమునన్ జేర్చి•కొని రయమున 250

ఉ. తల్లిరో! యెట్లుబోయెదవు • తల్లినిఁ దండ్రిని నన్నదమ్ములన్
బెల్లుగ బంధువర్గమును • వేశ్మమునున్ విడనాడి యిప్పుడీ
యెల్లరునిన్నుఁ బాయఁగల • రెట్లు కనుంగొను జిన్నవోయెనీ
యిల్లును బట్టణం బిపుడె • యేనెటుసైతు వచింపు మమ్మరో!

గీ. అనుచుఁ గన్నీరుదొరుఁగ మహావ్యసనము, తోడవందురుచున్నట్టి తుహినభూమి
ధరున కధ్యాత్మతత్త్వంబుఁ దజ్ఞుఁడగుపు, రోధ బోధించె నాత్మని రూఢిదనర

ఉ. పార్వతి తల్లిదండ్రులకుఁ బన్నుగఁ బెద్దల కెల్లవారికిన్
గర్వములేక మ్రొక్కి కడు కన్నుల నీరొలుకంగఁ జింతిలన్
సర్వపురంధ్రు లద్రివరు సాధ్వియుఁ బుత్రులుఁ దద్వధూమణుల్
పర్వతశేఖరుండును గృపన్ విలపించిరి కించతోఁగడున్ 262

ఆ. విప్రులంత మరల విజ్ఞానబోధంబు, చేసి లగ్నవేళఁ జెప్పనపుడు
ధైర్యమొంది తుహిన ధరుఁడు రప్పించెఁబ, ల్లకినిఁ గాళియెక్కి టకయి వేగ

—* శివుఁడు పార్వతీదేవిన్ దోడ్కొని కైలాసంబున కేగుట *—

ఆ. పుణ్యకాంత లునుకు భూరిగా దీవెన, లిచ్చి యందలంబు నెక్కఁజేసి
రార్య మరల గురుల కందఱికిని మ్రొక్కి, పయనమయ్యె బొనర్చె భర్తవెంట

క. రాజోపచారముల గిరి, రాజు సుతకుఁ దనరఁజేసి రాణదలిర్పన్
బూజార్హములగు వస్తువు, లోజంగూరిచి యొసఁగి యుద్యద్భ్రీమన్ 265

గీ. తానుమేనయుఁ గొడుకులుఁ దత్సతులును
నందొలు విహార వనివఱ కరుగుదెంచి
వీడుకొల్పిరి బహువిధ విభవమెసఁగ
శివుఁడు చేరెను రజతాద్రి శిఖరమునకు. 266

క. అందలి గణవరు లమితా, నందముతో నెదురువచ్చి యధికోత్సవ మొ
ప్పం దుహినగిరిసుతాశివు, లం దగఁ జేర్చిరి మనోజ్ఞ లలితభవనమున్

వ. అత్తఱి మహేశ్వరుం డార్యాచిత్తంబునందలి గురుజనవియోగజన్యంబగు కుందుఁ బాపంగడంగి.

గీ. పార్వతినిఁజూచి యిట్లనెఁ బ్రాణదయిత!, చూచితే వెండిగట్టు లతుమ్మలకుపట్టు
తలఁపువచ్చెనె యిచ్చోటు తలపువచ్చె, నే మనవిహారగోష్ఠి పర్వేందువదన!

క. హెచ్చగు పచ్చలతిన్నెలు, నచ్చపు వజ్రంపుకోన లల్లవె కనుమా!
మెచ్చులు గులుకుచు నడలన్, గ్రచ్చఱ నిటువచ్చెఁజూడు కలికి! నెవళ్ళన్.

క. నెత్తావులఁ బుత్తెంచుచుఁ, బొత్తుఁదెలుపు జాదిపొదల పొలకువఁగంటే
గుత్తులు గుత్తులు పండ్లివె, యెత్తుమనుచుఁ జూపుఁగాంచు మెలకల్పతరుల్.

క. పొందమ్ములఁ జెంగలువల, నందములై యంచగముల । హాళహాళిరవళిన్
విందులకుఁ బిలుచుఁగొలకులు, విందువుగా దే యొయారి! । వేడుక నిచటన్.
క. రంగులరంగుల తామర, లుం గలువలు నలరు నంచ।లున్ గ్రౌంచములున్
రంగులరంగుల చిలుకలు, పొంగిపడెడు నందుఁజూడు। పుష్కరిణు లుమా! 273
క. అవి నొడివిన విని శంభున, కనిశంబును దయితమైన । యఖిలేశ్వరి యి
ట్లనె దేవ! మఱతు నే నూ తనమేదిట నేను గొ్రిత్త। దానినె నీకున్. 274
క. వినను లోకాచారముఁ, బూని నడువవలయుఁ గానఁ । బుణ్యచరిత! నీ
వా నియతిఁ దలఁచి కడుదయ, లో నడువుము కార్యమెల్లఁ । దుష్టిమెసంగన్

— * శివుఁడు దేవత లందఱికిఁ గట్నము లిచ్చి పంపుట * —

వ. అనిన మహేశ్వరుండు సుధాధారాస్వాదంబగు ప్రాణప్రియావచనంబున కమం
దానందంబునొంది యిట్లనియె. దేవీ!
క. భూషణములు శ్రుతులకుఁ బరి, పోషణములు దృఢవికాస । బోధాగతికా
శ్లేషణములు సుఖసిద్ధికిఁ, దోషణములు మదికి నీ మృ।దులభాషణముల్. 277
వ. అనుచున్నంత గణపాలురు నానావిధమధురభోజ్యపదార్థంబుల నాయితంబు
చేసి వడ్డింపుడు నందఱు ప్రియంబంది భుజియించి విడెంబులనుగొని మహే
శ్వరునకు నమస్కరించిరి. పరమేశ్వరుండును యథాయోగ్యంబుగ నంద
ఱకుఁ గానకదుకూలాంబరమణిమయభూషణంబుల నుపాయనంబులిచ్చి లోకా
చారంబు ననుసరించి హరివిరించులకును వసిష్ఠాదిబ్రహ్మర్షులకును వందనంబు
చేసె. బ్రహ్మర్షులును బితామహాచ్యుతులును లౌకికమర్యాద ననుసరించి
పార్వతీపరమేశ్వరుల కాశీర్వచనంబు లొసంగిరి. వివాహంబున కరుదెంచినవా
రందఱును హరివిరించనాదులతోఁ బరమేశ్వరానుజ్ఞన్ గొని తమతమ నివాసం
బుల కరిగిరి. మహేశ్వరుండును గణపాలుర మందిరద్వారంబందు నియమించి
తాను మహామాయయగు నార్యతో విహారమందిరంబుఁ జేరి సుఖంబుండె. ఇట్ల
ఖిల కల్యాణకారణంబును, శోకఘ్నంబును, నాయుర్ధనవర్ధనంబును బ్రమోద
కరంబును సకలజగజ్జేగీయమానంబును నగు పరమేశ్వరకల్యాణంబు మీకా
మోదంబునఁ జెప్పఁబడియెనని సూతుండు శౌనకాదిమునీంద్రులకిట్లనియె.

— * ఫలశ్రుతి * —

క. ఈ సుచరిత్రం బద్భుత, మై సర్వారిష్టశమన।మై యాయుష్యం
బై సర్వకామదంబై, భాసిల్లు యశస్యమగుచుఁ । బాఠకుల కిలన్. 279

సీ. ఎడఁబాటులేక పె • ల్లడరుచుండెడిదీర్ఘ, రోగియామనుజుఁడా • రోగ్యమొందు
జోడుసేకుఱక సం • క్షోభంబుతో నున్న, పురుషుండు పెండ్లాడుఁ • బుణ్యసతిని
సంతానమేలేక • చాలఁగ్రుశించు దం, పతులకిష్టంబుగా • సుతుఁడుపొడముఁ
గుడువఁగూడును గట్టఁ • గోకయులేని శు, ష్కదరిద్రుఁ డతులభా • గ్యంబుఁ జెందు

గీ. ప్రబలదుఃఖాకులుండగు • వాఁడు దుఃఖ, శాంతినిన్ గాను నపమృత్యు • చకితుఁడైన
వాఁ డకాలపుమృత్యువు • వాతఁబడక, మను నెవండీకృతినిఁ జది • వినను వినిన.

క. వినుపించు నెవఁడు నిత్యము, జనములకీ శివవివాహ • చరితము శుచియై
వినునిత్య మెవఁడు శుచియై, చనఁగల రవ్వారు తుదకు • శర్వునిపదముల్

వ. అనిచెప్పినంత శౌనకాది మహామును లవ్వలికథను జెప్పుమనుటయు

మ. చరగుర్వీశ్వరపూజనాభిరతభా • స్వద్దివ్యచేతోంబుజా!
హరనీహారపటీరహారశరద • భ్రాదభ్రకీర్తిప్రభా!
నిరతాన్నోదకదానతోషితజనా! • నిత్యప్రియాలాపనా!
యురుగానోచితవర్తనా! హరితగో • త్రోద్భూత! భాస్వద్గుణా!

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి పార్వతీఖండంబునఁ
బంచమాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

కుమారఖండము

ప్రథమాశ్వాసము

నిగమాగమసముదిత
మానితధర్మాచరణస • మాహిత హృదయా!
నానాశిష్యాఘుతమో
భానూ! శివమూర్తి! వీర • భద్రారాధ్యా!

వ. అక్కథకుండు శౌనకాది మహామునుల కిట్లనియె,

గీ. గిరిజఁ దోడ్కొని కైలాస • గిరికి శర్వుఁ
డరుగుదెంచి సుఖంబుగ • నచట నేమొ
నర్చె నాకెఱిఁగింపుము • నలినసూతి!
యనుచు నారదుఁ డడుగ ని • ట్లనియె నజుఁడు 2

క. నారద! చెప్పెదవిను చె • న్నార దయావిభవుఁడైన • యభవునిచరితన్
దారకదనుజవధార్థము, దారకు నసమానశక్తి • ధరుఁ గనుటయునున్ 3

క. సుర లెల్లరుఁ దమనగళుల, కరుగుడుఁ జంద్రార్ధమౌళి • యమరుల బాధల్
పరిహారము సేయఁగ మది, నరసి కృపావివశుఁ డగుచు • నంత రయమునన్. 4

—* శివుఁడు మణిభవనంబందుఁ బార్వతితో సౌఖ్యమొందుట *—

చ. అనుపమదివ్యరత్నముల • కాస్పదమై యలరారుచోటఁ జం
దనరససేకభాస్వదవ • దాతమణీమయమైనచోట నూ

తనవికచప్రసూనదళ • తల్పవిభాసితమైనచోటఁ బా
వనతరుమంజరీప్రకర • బాలసమీరము లొప్పుచోటులన్

క. భోగసుఖదోపకరణ, శ్రీగరిమ నెసంగుచోటఁ • జేతోజక్రీ
డాగతుల కర్హతరమై, రాగిలుచోటన్ మనోహ • రంబగు చోటన్

క. గిరిరాజరాజతనయను, బరమేశ్వరుఁ డతనుభోగ • పారీణుండై
సురతక్రీడలఁ దేల్చెను, సరవిగ నొక వేయిదివ్య • సంవత్సరముల్ 7

క. శివదేహస్పర్శంబున, శివుఁడు బ్రమోహంబుఁ జెందుఁ • జిరకాలం బా
శివు దేహస్పర్శంబున, శివయుఁ బ్రమోహంబుఁ జెందు • జిరకాలంబున్. 8

ఆ. చాలఁగాల మిట్లు • జరుగఁగా నద్రిజా, శంకరులకు నొక్క • క్షణమువోలె
నరిగెనంత దివ్య • వరులు మేరువుఁ జేరి, గొడఁగఁదొడఁగిరవుడు • గొడవయడర.

చ. చలనమొకించుకేన్ గనక • స్వాత్మమునందు రమించు నీశ్వరుం
డిలమన కార్యసిద్ధికయి • యే గిరి కన్యను బెండ్లియాడి వె
గ్గలముగ నామెతో సతము • కామసుఖంబులఁ జెందుచుండె వే
ల్పుల కడగండ్లఁబాప నొక • పుత్రకుఁ గాంచకపోయె నింతకున్. 10

క. అనియిటుల శైలకన్యా, మనసిజ హరసంగతుల న • మరకుల తిలకుల్
వినుచుఁ దడవౌట కెంతయు, వనరుచు గుమిఁగూడియొక్క • వాసరమందున్.

— *దేవతలు కుమారోత్పత్తికై విష్ణుమూర్తికిఁ దమకష్టంబులఁ జెప్పికొనుట* —

గీ. అజునిఁదోడ్కొని నారాయ • ణాంతికమును, జేరివందన మొనరించి • భూరిదుఃఖ
భరము చేఁగడుపొగులుచుఁ • బరగనిట్లు, చెప్పికొనిరార్తమూర్తులై • శ్రీవిభునకు

క. హరి! వేయిదివ్యసంవ, త్సరములనుండియును శివుఁడు • శైలతనయతో
సురతక్రీడలఁ బెనఁగెడు, విరమింపఁడు మాన్పఁ దకట • వేల్పులవెతలన్. 13

ఆ. పుండరీకనయన! • పోలునే! నీవును, దయను దప్పి మమ్ముఁ • దలఁపకుంట
రమ్ము పోదమిపుడు • రాజతగిరి కుపా, యమ్మునరయ శివుద • యన్బడయఁగ. 14

వ. అనిన నిలింపులకు వైకుంఠుండిట్లనియె.

చ. అలమట మానుఁడింకఁ గరు • ణాత్మకు శర్వు భజింపుఁ డిప్పుడా
యలఘుననుగ్రహంబున ర • యంబుగ భద్రముగల్గు నీశ్వరున్

గాలిచెడు వారికెప్డు సమ • కూరు శుభంబులు వాయుదుర్గతుల్
పొలియుదు రాయతానలని • భుల్ రిపువీరు లుదగ్రకోపనుల్. 15

గీ. తీవరముసేయఁదగ దిప్డు • దివ్యులార!, కాలపరిపాకమొందిన • కార్యమెందు
సిద్ధిఁగాంచుఁ దదన్యంబు• చెడును దీసి, నెఱిఁగి యోరిమిఁగావింపుఁ • డిద్ధమతులు!

వ. మెండియును.

గీ. శంకరుం డిప్డు సంభోగ•సక్తుఁడగుచు, ననవరతము రతంబుల•నలర నెవఁడు
భంగమొనరింపఁజాలెడు•ప్రభుఁడె పూర్ణ,వర్ష సాహస్రమున రతి•వదలునిజము.

క. శక్తిశివుల సంయోగము, యుక్తం బది సకలవిష్ట•పోత్కరసుఖమున్
వ్యక్తముగఁగూర్చు నిది సు,వ్యక్తము పరికించి పాయుఁ • డాత్మవ్యథలన్.

వ. మఱియును.

క. స్త్రీపురుషసురతభంగపుఁ, బాపంబున కెవ్వఁడేనిఁ • బాల్పడు భువినా
కాపురుషుఁ డొందు నిరయము, స్త్రీ పుత్రులఁ గోలుపోవు • సిద్ధంబు సురల్!

క. మున్నల దూర్వాసుం డను, సన్నుతుఁడు ఋషీశ్వరుఁడు • శక్రుని రంభా
పున్నాగగతి సురతసం,పన్నుని విడఁదీసి కుడిచెఁ • బ్రతిఫలము వెసన్. 20

గీ. భార్య గడతేఱ వేఱొక • పడఁతిఁ బెండ్లి
యాడి యొక వేయి దివ్యహా•యనములకు వి
యోగజనితజ్వరముఁ బాసి • యూరటఁగొనెఁ
బలుపు రిబ్భంగిగాఁ బ్రతి•ఫలముఁ గనిరి. 21

క. సకలమునిపేకసాధ్యం, బకలంకముగాఁగ సృష్టి • కాధారం బీ
యొకటియెకద! యిద్దానికి, వికలతఁగూర్పంగఁ దగునె • విబుధప్రవరుల్. 22

వ. కావున త్వరపడక మీ మీ నివాసంబుల కరుగుఁడు. సంపూర్ణవర్షసహస్రం బందుఁ గైలాసంబున కేగి యమ్మహాదేవుని వీర్యంబుఁ బుడమిపయిం బడఁ జేయుం డపుడు స్కందుడనఁ గుమారుండు పొడము దాన మన కభీష్టసిద్ధియగు నని జనార్దనుం డుపదేశించి యంతఃపురంబున కరిగె. బ్రహ్మాదులెల్లఁ దమనివా సంబుల కేగి రంతఁ గొన్నినాళ్ళకు శక్తిశక్తిమంతులసంతత విహారంబునను సశేషగజకచ్ఛపంబగు ధరాతలంబుపీడితంబై జగత్ప్రాణంబగు సమీరణంబు స్తంభింపుడుఁ ద్రిలోకజనంబు భయాక్రాంతంబై పితామహున్ జేర నతండు

నారాయణున్ బురస్కరించికొని దేవతలతోఁ గైలాసంబుఁ జేరుడు నంతఁ గమలాకాంతుండు శివద్వారంబుననున్న గణపాలురకు మ్రొక్కి యిట్లనియె.

క. శంకరకింకరులారా!, సంకటహారులార! శర్వ • సాన్నిధ్యం బా
లంకమున వసరు మాకిట, శంకింపక కూర్పుఁడయ్య • సత్వరము కృపన్. 24

వ. అనిన గణాధీశ్వరు లిట్లనిరి.

క. హరి! వినుము సర్వలోకే, శ్వరుఁడు హరుం డిందు మమ్ము • స్థాపించి మహే
శ్వరితో రిరంస నంతఃపురమున నివసించె నిపుడు • పోరా దటకున్. 25

వ. అనిన విని చేయునదిలేక చింతాగ్రస్తుండై నారాయణుండు శివగణంబులకు వినతుండై మ్రొక్కి మొక్కించుక సెలవొంది దేవతలతోడఁ బ్రతీహారంబం దుండియే యార్తవాక్యములోఁ దారస్వరంబున నిట్లఖిలలోకేశ్వరు నుద్దేశించి మొఱవెట్టుకొనియె. 26

—* విష్ణ్వాదులు కైలాసంబుఁ మణిభవనద్వారమందుండి మొరవెట్టుకొనుట *—

గీ. ఏల వందారుకల్పక! • యిప్పటికిని, మాదువెతలనుదీర్పఁగ • మఱచియుంటి
వసురపీడితబృందార • కాళికీవె, శరణ మేజాగుసేయక • సాఁకుమిఁకను. 27

క. సురసిద్ధసాధ్యమనుజా, సురయక్షపతంగదంద • శూకనికరభా
సురగీతపుణ్యచరితా!, సురచితసకలాబ్జజాండ! • చూడుమిఁక దయన్. 28

వ. ఇట్లు బహుప్రకారంబుల వినుతిపూర్వకంబుగ దేవతలంద ఱొక్కమెలుంగున మొఱవెట్టుకొనుటయు నెక్కుడు కోలాహలధ్వనియగు టాలించి భక్తవత్సలుం డగు పరమేశ్వరుండెఱింగి సంభోగవిరతిన్ జేయనెంచి పార్వతీ భయంబున సంకోచించియు నెట్టకేలకు సురతంబుమాని గృహద్వారంబుఁ దఱియఁ జొచ్చి బృందారకులకు దర్శనంబొసంగి యిట్లనియె. 29

— * శివుఁడు దేవతలమొరవిని యోగముచే వీర్యంబుఁజార్చుట * —

గీ. ఏమివచ్చితి రిచటి కు • పేంద్ర! పద్మ, సూతి! నైలింపగణముతో • సుఖమెమీరు
చిన్నవోయిన మొగములు • చెన్నుదఱిగి, కానిపించుచున్నవ • కటకటమునెపుఁడు.

వ. అనిన గోవిందప్రముఖులగు బృందారకులంద ఱిందుధరపాదారవిందంబుల కానందంబుతో వందనంబు లొనర్చినయంత. 31

గీ. దూయమాన మనంబుతోఁ దోయజాక్షుఁ, డిట్టులనియె మహేశ! నీకెఱుఁగరాని
వృత్తమున్నదె సకల హృద్వేశ్మవాసి, వగుచు మమ్మడుగంగ నీకవసరంబె?

చ. కొమరునిఁ గాంచకుంటి విటు ఘోరపురక్కసుబారిఁ జిక్కి పా
రము గనరాని దుఃఖమున రాపిడిఁ జెందుచు నుంటి మింక శీ
ఘ్రముగఁ గుమారుఁ గాంచు మమరప్రియమున్ బొనరింపు దుర్మదో
ద్యమునిఁ వధింపు తారకునిఁ దత్పరివారము లోకరక్షకై. 33

చ. అనిన హరుండు చిత్తమున నక్కటికంబును జెంది యిట్లనెన్
వినుము ముకుంద! మామకపు వీర్యము మస్తకమందె యున్నదై
నను గ్రహియించువారలఁ గనన్ దగు నిప్పుడె యోగశక్తి మో
చన మొనరింతునంచపుడు జార్చెను శుక్రము స్వర్ణవర్ణముల్. 34

చ. అనలుఁడు నిర్జరానుమతి నా శివవీర్యమునున్ గపోతమై
యొనరఁగ మ్రింగె నంత నమరోత్తములందఱుఁ గొంతకొంత ఖా
దన మొనరించి రప్డు వసుధాధరపుత్రి విభుం డటన్ విలం
బన మొనరించు టారసి జవంబున వచ్చి కనెన్ సురావళిన్. 35

—* పార్వతీదేవి దేవతలను సెపించుట *—

ఉ. ఓరి దురాత్ములార! వినుఁ డో యమరాధములార! మీరిటుల్
నా రమణున్ హరున్ గొలిచి నాదు విహారము వమ్ముచేసినా
రోరి మిఁదక్కి స్వార్థపరతోన్నతి నన్నుడికింపఁ జేసి యే
తీరున శ్రేయ మొందెదరు? దీర్ణతరార్తిమఱుంగ కే ధరన్. 36

క. నను వంధ్యను జేసిన యఘమున నిప్పటినుండి మీదు పొలఁతులు చూలున్
గొనకుందురు గావుతఁ గడు, వనరుదు రెంతయును బుడమి వంధ్యాత్వమునన్.

గీ. ఇట్లు నిర్జరులను శపియించి పావకునిఁ గనుంగొని యత్యంత కుపితయగుచు
శాపమిడె నోరి! శివవీర్యజగ్ధి! సర్వజగ్ధివగు దీవు భువి జుగుప్సన్ దొరంగి,

చ. అని యిటు శైలకన్యక హుతాశనుతో సకలామరవ్రజం
బును శపియించి నాథుఁ గొని పోయెఁ దదీయవిహారమందిరం
బున కటమీఁద శంకరునిఁ బొందికఁ గొల్చి గణేశుఁడన్ గుమా
రునిఁ గని తాపమున్ విడె మరుద్గణ మెల్లరు బాగు బాగనన్. 39

గీ. అక్కతను సర్వమును వేడ్కఁ గప్పఁ జెప్పు, వాఁడ నిపుడు వినుండి బాహులేయ
జన్మచరితంబు దైతేయసంహృతియును, దేవతలకెల్ల దుఃఖంబుఁ దీఱుటయును.

ఉ. వేలుపు లంత నీశ్వరుని వీర్యము మ్రింగుటచేతఁ జాలఁగాఁ
గాలుచు నిల్వఁజాలక జగద్గురు శంకరుఁగూర్చి యెక్కుడౌ
జాలిదనర్పఁ బ్రార్థనము సల్పఁగ స్వల్పితకల్పశాఖి య
క్కాలహరుండు వాకిటికిఁ గ్రచ్చఱవచ్చి కనెన్ నిలింపులన్. 41

వ. అంత దేవత లీశ్వరున్ గాంచి యాతురులై మ్రొక్కి యిట్లనిరి.

ఉ. దేవ! మహానుభావ! భవదీయ మహోజ్జ్వల వీర్యమున్ మహా
శావశచిత్తత న్మెసవఁ జాలదహించుచునుండె నద్ది మా
కీవిధమున్ భరింపఁ దరమెట్లు కరంబు భరంబు తండ్రి! నీ
వీ వగఁ బాపి యెట్లయిన నేలుము బాలశశాంకశేఖరా! 42

క. లేకున్నఁ జత్తుమిత్తఱి, లోకేశ్వర! నీవుగాక లోకంబున నీ
నాకనివాసుల యలజడిఁ, బోకడఁచు ఘనుండొకండు పొసఁగునె యెందున్.

ఆ. అని దహింపఁబడుచు నార్తిచేఁ దహతహఁ, బడుచునున్న నా సుపర్వవరులఁ
గాంచి వేగ నపుడు కారుణ్యమెదనెంచి, భక్తవత్సలుండు పలికె నిటుల.

క. ఓహరిహయ! యోయమ! యో, వాహీకృతమకర! యోసుపర్వవరేణ్యుల్!
మోహమునఁ దినిన వీర్యము, బాహిరముగఁ గ్రక్కుఁడవని బాముదొలంగున్.

చ. అనుడు నిలింపు లంత వడి నా శివవీర్యముఁ గ్రక్క నద్ది కాం
చనమయి యంబరం బెగసె సర్వసుపర్వులు బాముఁ బాసి శ
ర్వుని వినుతించి గీములకుఁ బోయిరి పావకుఁ డొక్కఁ డప్డు శం
భుని యనుకంపఁ జేకొనక భూరితరార్తి వహించి భీతిమై. 46

ఆ. శివునిఁ జేరఁబోయి చేమోడ్పు రచియించి, నేరమికిని సైచు నిష్ఠఁజూపి
దాహమార్పు దేవ! దాసుఁడఁగానొకో, కరుణఁబరపుఁ మొగ్గఁ గడవుమిఁకను

—* అగ్నిదేవుని క్షోభం బారసి శివుఁ డుపాయము సెప్పుట *—

వ. అని యిట్లు దీనుండై యర్థించిన యగ్నిన్ గని కనికరంబుతో మహేశ్వరుండు
యోజించి యిట్లనియె. 48

క. అనుచితగతి నాకేత, న్ననుమెక్కితివట్లు వెరుకఁ జూడక యగ్నీ!
ఘనతరదాహం బిపుడి, ట్లొనఁగూడిన దైనఁదలఁకు నుడిగి వినుమిఁకన్. 49

వ. ఎలనగవుతో.

క. కొలఁది దినంబులలో ను, జ్వలతరమీ వీర్య మొక్క చక్రస్తనిని
ర్మలగర్భమొందు నాతణ, మలమటచను నీదుదాహ మార్చు హుతాశా! 50

ఉ. నావుడుఁ మ్రొక్కి యాత్మసద నంబునకుఁ జని యీశ్వరోక్తులన్
భావమునందు నిల్పికొని భామ యదెవ్వతొ నాదు ప్రాణర
క్షావహమూర్తి యంచుమదిఁ జాలఁదమిన్ దలపోయుచుండఁగా
దైవనియుక్తి సప్తముని తల్లజులొక్క యహంబునందొగిన్. 51

ఉ. చేడెలతోడ స్వర్ధునికిఁ జేరి ప్రియంబున నందు మజ్జనం
బాడి సమస్త దివ్యులకు హవ్యము లీయఁగ సప్తజిహ్వునిన్
బోడిగఁజేర్చి యాహుతులఁ బొందుగఁ దన్ముఖమున దొసంగఁగాఁ
దోడనె యగ్ని వేల్పులకుఁ దుష్టిగ వాని నొసంగె నయ్యెడన్. 52

—*. అగ్ని సప్తర్షులభార్యలఁజూచి మోహించుట *—

ఉ. ఆసమయంబునందు రుచిరాంగవయస్సువిలాసహాసళో
భాసముదీప్త లామునుల భార్యలు మానుల కేవలన్ సము
ల్లాసవిభాసితాకృతి మెలంగ ననంగశరాతతార్తివి
త్రాసితచిత్తుఁడై వడి సదాగతిమిత్రుఁడు బాళిమీఱఁగన్. 53

ఉ. ఎందును నేనిఁ గాంచితినె యిట్టి యపూర్వవిలాసవిస్ఫుర
త్సుందరకామినీమణులఁ జూచిన నేమిఁక భాగ్య మిట్టిప
ద్వేందునిభాస్యలన్ గలిసి యింపుజనింప రమింపకున్న నా
డెందము కుందడంగునె ఘటిల్లునె మోద మభంగభంగిగాన్. 54

ఉ. అన్ననవిల్తు విభ్రమములాకృతులన్ ధరియించి యిట్టు లా
సన్నములయ్యెనో యనఁగఁ జక్కని సన్నని కౌను లందమై
యున్నత పీవరస్తనము లుద్ధతచారునితంబబింబముల్
కన్నులఁదన్పు ముద్దులమొగంబులు గల్గినవార లీ సతుల్. 55

ఉ. ఏనిఁక వీరి కౌఁగిళుల నెవ్విధిఁ జేకొనువాఁడ నెట్టు లీ
మానిను లాత్మనాథుల సమర్థులఁ బాసి ననున్ వరింతు రె

ద్దాన మదీయమా నతను•తాపము పాయు నీ కేమొనర్తు నా
మానస మెక్కుడా ర్తిమెయి • ౼మగ్గుచునున్నది యొక్కతీరుగన్. 56

గీ. అనుచు నక్కాంతలను స్వశి•ఖాగ్రములను
డాయఁగా నెంచు మునులద్భు•తప్రదీప్త
తేజములఁ గాంచి చకితుఁడౌ • దీనదశను
జెంది యేమి యొనర్పఁగఁ • జేవదక్కి. 57

క. మునివరుల హోమకృత్యం, బనువుగ నెఱవేఱ నగ్గి • యాస్థలివిడి పా
వనమైనయొక్క వనతల, మును జేరి కడున్ విరాళిఁ • బొగలుచు వేగన్.

వ. అందు జలంబుల మునింగి ప్రాణంబులఁ బాపికొన సమకట్టుడు నంతఁ బరమ పతివ్రతయును దక్షపుత్రియు నగు స్వాహాదేవి విభునియాశయం బెఱింగి తన యోగబలంబున సప్తర్షులలో నొక్కఁడగు యంగిరసుని కళత్రంబురూపంబుఁ జెందివచ్చి పావకున కిట్లనియె. 59

* స్వాహాదేవి యార్గురు మునిభార్యలరూపంబున నగ్నిదేవునితోఁ గ్రీడించుట *

క. మునితల్లజుఁడగు నంగిర,సునిదారను మొన్న నిన్నుఁ • జూచినది మొదల్
కొని యేను నాదు చెలులును, ఘనతరమగు మన్మథాగ్నిఁ•గ్రాఁగితిమి విభూ!

చ. చెలువుఁడ! నీవయిక్ దగిలె • చిత్తము నాకును నా వయస్యలా
చెలువల కట్లు నీమదియుఁ • జెన్నుగ మాయెడ బాళిఁగాంచుటన్
దెలిసి భవత్సదేశమును • దెంపునఁ జేరినదాన మించుపో
కల వెరవేకిఁబోకఁడచి • కామసుఖంబులఁదన్పు నన్నిఁకన్. 61

గీ. నన్నతను సౌఖ్యములఁ దేల్చి•నాదు చెలుల, నట్లుదన్పుము భవదధీ•నాత్మలగుచు
వారలున్నారిచట హవ్య•వాహ! నీవిఁ, కన్యమెంచినఁ బ్రాణంబు• లాసవడము.

వ. అనినంత

క. కడుఁబేద పెన్నిధానముఁ, బడసినయటు లాపెఁగాంచి • పావకుఁడు మదిన్
గడుమురిసి కామకలలన్, దొడరి సుఖంచెను గరంబు • తుష్టి యెసంగన్. 63

వ. అనంతరంబందు స్వాహాదేవి తక్కిన యేవుర రూపంబులతో నగ్నిభట్టారకునిఁ గలిసి సుఖంచి యవల నరుంధతీ రూపం బలవడకున్న మిన్నకుండె. వీతిహోత్రుండును దనయందున్న మహేశ్వర వీర్యంబంతయు మునిపత్నుల

రూపంబుననున్న స్వాహాదేవియందుంచి దాహంబుఁబాసె. స్వాహాదేవియును భర్తృవిముక్తంబును నతిదుస్సహంబునునగు పారమేశ్వరవీర్యంబు నిజగర్భంబందు భరింపఁదక్కి శ్వేతాద్రి శిఖరంబునఁ జార్చి వేదనఁ బాసె. శ్వేతాద్రియు నవ్వేఁడిమికోడి మరుత్సహాయంబున నద్దాని వియన్నదినిఁ బడఁద్రోచె.

క. గంగయు దుర్భరమైన భు, జంగవిభూషణుమహోగ్ర • సమధిక తేజస్సంగమున నోర్వఁజాలక, భంగంబుల దానిఁగాశ • వనిఁబడఁజిమ్మెన్. 65

వ. అందమ్మహాతేజంబు పెద్దకాలంబునకుఁ బరిపాకంబగుడు. 66

—* శ్రీ కుమారస్వామి జననము *—

క. శ్రీమార్గశీర్ష సితష, ష్టీమానిత సమయమందు • శివతనయుఁడు తేజోమండితసర్వాశా, స్తోముఁడు జన్మించె సకల • సురలుప్పొంగన్. 67

క. చారుమణిమాళులొప్పెడు, నాఱుమొగంబులును నాయు • ధాఢ్యములగు రెండాఱుకరంబులు రవిశత, భారంజితగాత్రమమరి • బాలుండలరెన్. 68

శా. శ్రీమంతుండయి సుందరుండయి జగ • చ్ఛ్రీయోవహుండై సుర
స్తోమాపద్వినివర్తనక్షముఁడునై • శూరావతంసుండునై
భీమాత్యుత్తమవిక్రమాస్పదుఁడునై • విస్ఫూర్జితాశాగ్రజం
డై మృత్యుంజయనందనుం డలరె దై • త్యాత్మంబు లల్లాడఁగన్. 69

క. దివినుండి పుష్పవర్షము, లవిరళగతిఁ గురిసి రమరు • లత్యద్భుతమై భవమొప్పఁగ సంగీతో, త్సవముల గంధర్వవరులు • సల్పిరి వేడ్కన్. 70

వ. అంత.

చ. జనులు మునీంద్రగేహినులు • సప్తరసజ్ఞ వరించి వచ్చి యి
వ్వని సురతంబులొందె యొక • పావనిఁ గాంచిరనన్ మునీశ్వరుల్
మనములఁ గించనొంది యవ • మానమతిన్ దమ పత్నులన్ రయం
బున విడనాడి రాసతులు • శోకిలఁగ భూరివిషాద వేదనన్. 71

గీ. ఆత్మనాథులచేఁ బరి • త్యక్తలైన, మునిసతులఁ గాంచి యగ్నిభా • మిని వనరుచు మునులకడకేగి నేనమీ • బోఁట్లబోఁటి, బోఁటినై యలరితి నా వి • భుసముఖమున.

వ. కావున.

క. అకలుషచరిత్రలగు నా,త్మకళత్రంబులను బాయఁ • దగునే మీరల్
సుకృతాత్ములార! వేగఁ గి,నుకమాని కొనుండు గేహి • నుల జనములరన్. 73

క. అని బ్రతిమాలిన విని తమ, మనముల నిక్కంబెఱిఁగియు • మౌనివరులు భూ
జనుల దురుక్తుల కాత్మం,బున రోసి గ్రహింపరైరి • పొలఁతుల మరలన్. 74

— * షట్కృత్తికలు కుమారునియొద్దఁజేరి స్తన్యంబు లిచ్చుట * —

వ. అంత నా యతివలు.

గీ. గాంగతీరంబునన్ శర • కాండమందుఁ
బొడమిన కుమారుఁ గాంచఁగఁ • బుణ్యసతుల
చనుమొనలు పాలుచేపుడుఁ • జక్కనవుడు
బాలునకుఁ బాల్గుడుపఁ బ్రేమ • భరితలగుచు. 75

గీ. అందఱొకవేళయందె • స్తన్యంబొసంగ, రాగుమారకుఁ డాఱు వ • క్త్రములతోడ
నాఱుగురుకృత్తికలమదుల్ • హరుస మొందఁ, బాలుద్రావెను లౌకిక • లీలమెఱయ

వ. అపుడు జగన్మంగళవిగ్రహుం డగు నక్కుమారున్ గాంచి యవ్వార లిట్లనిరి.

ఉ. అన్న! కుమార! మేము కుల • టాకృతి నగ్గికి నిన్నుఁ గంటిమం
చు న్నెఱిమీఱి దుర్జనులు • చూడక నాడిన నిందకై విభుల్
బన్నములాడి మమ్మిటులఁ • బాసిరి మాకిఁక దిక్కు నీవె మ
మ్మెన్నికమీఱఁ దల్లులుగ • నెంచి కృపామతిఁ బ్రోవు మిమ్మగన్. 77

ఆ. అనుడు శంభుసూనుఁ • డనియెను వారల, కనఘ లీరుతల్లు • లాత్మజుండ
మానుఁడింకఁ వెతలఁ • బూనుఁడు సంబరం, బంబలార! గుణక • దంబలార! 79

వ. అని వగనుడిపి వారలనోదార్చి తనచెంతనుంచికొని కరంబు గారవించుచుండె.

ఉ. అత్తఱిఁ బద్మజుం డతిశ • యమ్మగు హర్షముతోడ వచ్చి యా
చిత్తజవైరిపుత్రునకుఁ • జెల్వుదలిర్పఁగ జాతకర్మమున్
హత్తినవేడ్కమై సలిపె • నగ్నియు బాలునిఁ దారసించి దీ
వ్యత్తరశక్తి శక్తినిడె • హర్షభరంబున మిన్నుముట్టుచున్. 81

వ. అంత హిరణ్యగర్భుం డాబాలకుని కివ్విధంబుగా నామకరణం బొనర్చె. 82

సీ. సురలకై ముక్కంటి • శుక్రంబుస్కందమై,యవతరించుటస్కందుఁ • డనఁగఁబరఁగు
నగ్గిగర్భంబునం • దమరి జన్మించుట, నగ్నిభువుం డను • నాఖ్యనమరు

గంగామహానదీగర్భజాతుండౌట, గాంగేయుఁడనెడు విఖ్యాతిఁ జెందు
శరవణస్థలమున జననంబునొందుట, శరజన్ముఁడనియెడు సంజ్ఞఁగాంచు

గీ. కృత్తికల పాల్గొనుటఁ గార్తికేయనామ
మొందు వారలు పలువురై యొప్పు కతన
బాహులేయుండనుచుఁ గడుఁ బ్రథనెసంగుఁ
బార్వతీ నందనుఁడు జగత్పావనుండు. 88

వ. మఱియును

గీ. దేవసైన్యంబునకు నెల్లఁ దేజమెసఁగ, నాయకుండయి దేవసేనాని యగుచు
నాత్మకీయచమూరక్షణాఢ్యుఁడైగు, హుండనుచునొప్పు మేరుకోదండసుతుఁడు

వ. వెండియు

క. ధారుణిఁ గుజనుల గూల్చెఁ కు, మారుండను నామధేయ మండితుఁడౌ వి
స్తారముగ నెమలిపై సం, చారము సేయుచు విశాఖసంజ్ఞన్ బడయున్. 85

వ. ఇఁకను గ్రౌంచాచలంబు భేదించి క్రౌంచదారణుం డనియును మహాసేనతో
నొప్పి మహాసేనుండనియును దారకాసురుఁ బరిమార్చి తారకజేత యనియును
నివ్విధంబుగ ననేకాహ్వయంబుల నలంకరించునని వాగీశుండు నిజనివాసంబున
కరుగుడు నంత బాలుండు దినదినప్రవర్ధమానుండై. 86

మ. ఒకనాఁ డాయలికాతనందనుఁడు లీలోల్లాస కేళీవశా
త్మకుఁడై శ్వేతనగంబుఁ జేరి యటఁ బ్రోద్యన్మత్తమాతంగయూ
థకరంబుల్ పెనవేయుచున్ బటుమృగేంద్రవ్యూహ దీవ్యత్సటా
ప్రకరంబున్ గొని స్కంధమెక్కి నిబిడప్రౌఢోద్ధతిన్ దిర్గుచున్. 87

ఉ. మున్ను పురత్రయంబును సమున్నతవైఖరిఁ గాల్చెదాన పే
రెన్నికమీఱు చాపమట నీశ్వరుఁ డుంచుటఁజూచి యొక్కచో
నున్న తదున్నతంపువిలు నుద్దవిడిన్ గొని యెక్కువెట్టి తా
నున్నతమౌ తదద్రిమకుటోజ్వలశృంగముఁ ద్రుంచె బెళ్ళున౯ 88

వ. అంతఁబోక.

—* క్రౌంచగిరి భేదనము *—

క. క్రౌంచమహీధ్రము నొక్కయు, దంచత్తరతీవ్రదుర్ధరాశుగమున భే
దించి మహాహాత్సాహైక, ప్రాంచన్నద మమరనార్చెఁ బ్రబలయాభ్రగరిన్. 89

క. దిక్కుంభికుంభనిచయం, బుక్కఁటి భేదిల్లె నుదధు • లొక్కటఁగలఁగెన్
గ్రక్కున రిక్కలుడుల్లిన, వక్కుంభిని వడఁకెఁ జకిత • యగుచు రయమునన్.

వ. అంత.

గీ. క్రౌంచగిరి గహ్వరమునవ•సించిమించు, ఘోరరాక్షస కోటు లు•దారనినద
ముప్పతిల్లఁగ బాలుపైఁ•గుప్ప తెప్ప, లుగశరంబులఁగురిసియా•ర్వఁగనతండు

క. ధీరుఁడై వజ్రనిష్ఠుర, నారాచక్రూరధార • నక్తంచరవి
స్తారనికరములఁజెచ్చెర, మారణము పొనర్చె ధరణి • మండల మద్రువన్. 92

ఉ. అంత నిలింపు లెంతయుఁ భ•యంబు రయంబును జెంది కుంది భా
స్వంతులకోటులన్ బఱునిజద్యుతి మీఱఁగఁ జాలువానిఁ గా
లాంతకసూను నెమ్మనము•లందు నెఱుంగఁగలేక వే మరు
త్వంతునిఁ జేరఁబోయి యిటు • వల్కిరి యుల్కుచు నేకకంఠులై. 93

చ. విను మమరాధినాథ! యొక • విక్రమధుర్యుఁడు బాలుఁ డీ జగం
బున జనియించి యంతనె య•పూర్వఘనప్రథమానశౌర్యవ
ర్ధనుఁడయి సర్వసత్త్వముల • దర్ప మణంపుచు నార్చుచున్నవాఁ
డనికిఁదొడంగి వానిఁ బరి•మార్పుము తేర్పుము భూజనంబులన్. 94

గీ. క్రౌంచగిరిఁ బాయకుండు ర•క్షఃకులంబు, నెల్లఁబోల్లొనరించె బం•హిష్ఠమైన
యన్నగంబును భేదించె•నంతకన్న, మున్న శ్వేతాద్రిశిఖరంబుఁ•బుడమిఁగూల్చె.

క. ఇఁక సురలచేవఁ గనఁగన, చకితుండై వచ్చు నిటకు•సరగున మున్నీ
వె కడంగి భంగపఱుపుము, ప్రకటితభుజశౌర్య మది వి•భాసిలఁగ విభూ!

—* కుమారస్వామి మహేంద్రుని జయించి ప్రాణదానంబు సేయుట *—

క. అన విని యాతండును గ్రిం,దునుమీఁదును గనక కడిఁది • దోర్మదమునఁ బా
పని దారసించి యశనిన్, గొని యురమున వేసెఁ జండ•కోపనుఁ డగుచున్. 97

చ. అశని శివాత్మజున్మహృద•యంబునుఁ దాఁకిన యంత మొక్కవో
యె శివకుమారు వక్షమున • నీద్యబలుండు విశాఖుఁడన్ రిపు
పరిశమనుఁ డుద్భవించె నిరు • పక్కలయందును శాఖనైగమా
ఖ్య శుచిరుచుల్ జనించి విపు•లాగ్రహవిగ్రహులై రయంబునన్. 98

క. వారు ముగురు గుహుఁడును బృం, దారకనాథుని వధింపఁ దలఁపడ నతఁడున్
ధీరతఁ గోల్పడి యడలి కు, మారున్ శరణం బడిగె సమంచితఫణితిన్. 99

ఆ. అంత శంభుపుత్రుఁ డతిదయామతి హరి, హాయుని తప్పిదంబుఁ నవలఁ ద్రోచి
ప్రాణదాన మొసఁగి పరమహర్షంబున, నరిగె గాంగతీర మతిరయమున. 100

చ. అచటఁ గుమారురాకకయి యాత్రము నొందుచునున్న కృత్తికా
విచికిలగంధు లాగుహుని వేగని సంతసమొంది ధారలో
ల్కుచుఁ గడుఁ జేఁపుదుగ్ధములఁ గూరిమిఁ గోఁ గడుపారనిచ్చి మె
చ్చుచుఁ దనివార ముద్దుఁగొనుచున్ ముదమొందుచు నుండిరెంతయున్. 101

గీ. ఇవ్విధము గొన్ని ఘస్రంబు లేగ నంత, సర్వజగదేకరాజ్ఞి తుషారశైల
రాజనందన యొకనాఁడు రాజమౌళి, తోడఁ గొలువున్న వేళ సంతోస మొదవ.

చ. కరములు మోడ్చి స్మేరముఖకంజముతో విభుఁ గాంచి పల్కె దు
ష్కరమహిళాజవంజవవికారనిరాకరణాఢ్యులైన భా
స్వరతరదివ్యయోగులకు సైతము దుర్లభమూర్తివైన యీ
శ్వరు నిను భర్తగాఁ గొని యపారమహోన్నతిఁ గంటి నీకృపన్. 103

చ. అతులతపస్సమాధినియతాత్ముఁడవై మరునిన్ దహించి యా
తతనిజభోగభంగుల నుదాత్త నొప్పెడు నీవు నాదు సం
గతి రతులొందుచున్ బ్రబల కాముకరీతిఁ జెలంగుచుండ దు
ర్మతు లమరాధముల్ రతిని మాన్పిరి స్వార్థపరాయణాత్ములై. 104

గీ. లోకకల్యాణకారణంబై కరంబు
మెఱయు నీ తేజ మది నా యుదరమునందుఁ
జెందక భువిన్ బడియె నేమి చేసిరో సు
రలు మహాత్మ! యమోఘవీర్యంబు నపుడు. 105

గీ. మోఘమై యెందుడిందదు పుత్రుఁ డుదయ
మందియుండు మఱెందేని ననఘచరిత!
అరయు తర్జించి భర్జించి యమరవరుల
నాదు పుత్త్రకుఁ దెప్పింపు నాథ! యిటకు. 106

—* శివుఁడు దేవతలనుఁ గుమారుఁ జాడ లడుగుట *—

ఉ. నావుడు శంకరుం డమరనాథుల మానులఁ బిల్వఁ జేసి తా
నీవిధ మొప్పఁగా నడిగె నెల్లరునున్ వినుఁ డేను నాఁడప

త్యావహమైన తేజమును • నాదటఁ జేపితి యుష్మదర్థమై
మీవశమయ్యె నయ్యదటు • మీఁదటిమాట నెఱుంగఁ జెప్పుఁడీ! 107

క. ఎటఁబొడమె నాదునందనుఁ, డెటఁ బెరుఁగుచునుండెఁ దేజ • మేమయ్యెను మీ
రిటులెఱిఁగింపక డాఁచినఁ, గుటిలత యడఁగంగ శిక్షఁ • గూర్చెదనిపుడే. 108

గీ. అని కినుక దోఁప దృఢముగా • నడుగ దివ్యు
లడలి యొండొరు లంతంత • నరసికొనుచు
నొడయునిన్ గాంచి యొక్కొక • రుక్కు దక్కి
తడఁబడుచు నిట్లుపల్కిరి • తథ్యముగను. 109

వ. అందు విష్ణుండిట్లనియె.

క. గురునిందసేయునట్టిఁడు, గురుదారరతంబు సల్పు • కుత్సితుఁడు మృషా
కరవచనుఁడు నీశుక్రము, నిరవుగ నాచ్ఛాదపఱచు • నీశ్వర! వినుమా! 110

వ. ఇంద్రాది లోకపాలకులిట్లనిరి.

గీ. ప్రబలపాపం బొనర్చిన • పాతకునిచె,లిమిఁగొని నిరంతరమును బు • డమిఁజరించు
వాని దారుణపాపంబుఁ • బడయు నీదు, శుక్రమునుడాఁచినట్టిఁడు • శూలపాణి! 111

వ. తక్కంగల సుపర్వులిట్లనిరి.

గీ. పట్టుదలతోడ నెవ్వఁడు • ప్రతినఁ జేసి,పూర్తి యొనరింపఁజాలక • పోవునట్టి
వాని పాపఫలంబుఁ దా • నూను నీదు,వీర్యమును మాటుచేసిన • వెడఁగువుడమి.

వ. దేవపత్న్యు లిట్లనిరి.

ఉ. ఎవ్వతె యాత్మభర్తను య • థేచ్ఛగ దూషణమున్ బొనర్చుఁదా
నెవ్వతె యన్యునిన్ వలచి • యిక్షుశరాసన కేళిఁ గూడు నిం
కెవ్వతె సంతు పెన్మిటియు • నెవ్వరు లేకయె యేకమై మనుశ
జవ్వనియద్ది తానకల • సత్తరతేజము డాఁచె నీశ్వరా!

వ. బ్రహ్మపుత్రులగు వసిష్ఠాదు లిట్లనిరి.

గీ. జగతి నీతేజమెవ్వఁ డాచ్ఛాదనంబు, చేసె నవ్వాఁడు రూఢిగా • శివ! భవత్స
మర్హణంబొనరింప న • నర్హుఁడగు న, నర్హుఁడగు నీదుభక్తజ • నార్హణమున.

—* అగ్నిప్రముఖులు శివునకుఁ గుమారుని జాడలు చెప్పుట *—

వ. అగ్ని యిట్లనియె.

మ. పరమేశా! భవదీయవీర్యమును దీవ్యద్భామినీభాస్వరో
దరమం దుంచి రయంబునన్ హృదయసంతాపంబుఁ బోనాడితిన్
భరమా నీదురితంబు సైచుటకు నీ పాదాంబుజాతంబులన్
గరమర్థిన్ భజియించువాఁడఁ గృపమీ కారుణ్యభావంబునన్. 115

వ. స్వాహాదేవి యిట్లనియె.

ఆ. భర్తృనిహితమైన భాస్వరవీర్యంబు, నేనఁదాల్చి యోర్వనేర కద్రి
నాద్రిశిఖరతలము నందు విడిచితిని, నంతమీఁద నెఱుఁగ నభవ! నేను.

వ. శ్వేతాద్రి సమీపించి యిట్లనియె.

ఉ. పావకదేవి జార్చివ విభాస్వరమా భవదీయవీర్యమున్
దేవర! తాల్పఁజాలక సదేశమునన్ బ్రవహించు స్వర్ణదిన్
నే వగతో మహాబలుని నిండగుసాయముతోడఁ జిమ్మితిన్
గావుము నన్ దయామతి! నకార్య మొనర్చినవాని బాలిశున్. 117

వ. వాయుదేవుండిట్లనియె.

క. శైలవరు ప్రార్థనంబున, జాలిన్గొని తావకాతిశయవీర్యము గం
గాలహరిఁ జిమ్మితిని నే,నాలరినై నన్నుసయిపుమయ్య! మహాత్మా! 118

వ. స్వర్ణదియిట్లనియె

ఆ. దేవ! తావకీన దేదీప్యమానాతి, దుర్ధరోరువీర్య దుర్భరోగ్ర
వేదనన్ దపించి వీచుల శరవణం, బందుఁద్రోచితిని దయాళు! కనుము!

వ. అంత వసుమతియిట్లనియె.

గీ. శరవణంబందుఁజేరిన చటులతేజ
మునఁ గుమారుండు వొడమె షణ్ముఖుఁడు ద్వాద
శకరుఁడుద్యత్సహస్ర భాస్వన్మరీచి
మండలుఁడు బాలచంద్ర మోహమాళి వినుము. 120

వ. అనంతరంబ భాస్వంతుం డిట్లనియె.

గీ. శరవనిన్ బుట్టి యేడ్చుచు స్వచరణాంగు
ళినిఁ గుడుచుచున్నలోక మోహనుని నీదు
తనయునిన్ గాంచి చాల సంతసముఁజెంది
యీశ! దివసావసానమా చేగితిఁబయి. 221

వ. అనెంటఁ జందురుం డిట్లనియె.

గీ. కృత్తికలు వచ్చి శిశుఁ గాంచి • కేరిముద్దుఁ
గొనుచు స్తన్యంబొసంగిరి • కుతుక మొప్ప
జేయియం దేను నొకపది • జెందుఘుటిక
లవలపండి కనుంగొంటి • శివ! యరయుము. 122

వ. రాత్రి యిట్లనియె.

క. తెలవాఱువఱకుఁ గృత్తిక, లలరుచు నీపట్టిఁబట్టి • యధిక ప్రేమా
కులలై కాఁచుచునుండిరి, తెలిపితి నేఁ గన్నవిధము • దివిషన్మౌళీ! 123

వ. సంధ్య యిట్లనియె.

గీ. బదరికాశ్రమభూమికి • బాలు నెత్తి, కొని చని ప్రియంబుతో వారు • గొమరుఁబోలె
నతులవాత్సల్యమమరఁగా • నందునీదు, కొమరుఁ బెంచుచునుండిరే • కొదువ లేక.

వ. వాసరం బిట్లనియె.

క. అసమానప్రేమమెయిన్, బిసరుహదళనేత్ర లట్లు • పెంచుచునున్నా
రసమశరహర! భవత్సుతు, నసమానవిభావిరాజి • తాద్భుతగాత్రున్. 125

వ. విధాత యిట్లనియె.

శా. దేవాధీశ్వర! నీదుపుత్రునకుఁ బ్రీ • తిన్ జాతకర్మంబులన్
నే విధ్యుక్తవిధిన్ బొనర్చి మునిప • త్నీస్తన్యపానాంచితుం
డై వర్ధిల్లుటఁ గార్తికేయుఁడను ది • వ్యాభిఖ్యయున్ దేవసే
నావాల్లభ్యము నొందువాఁడవుట నే • నాన్యాఖ్యయున్ గూర్చితిన్. 126

వ. ఇఁక నిల్లే కొన్ని యన్వర్థంబులగు నాహ్వానంబులన్ బిలిచితి ననుడు నంత
నారదమునీంద్రుం డిట్లనియె. 127

చ. వినుము మహేశ! నీసుతుఁడు • విక్రమధుర్యుఁడు శ్వేతపర్వతం
బున నొక తుంగశృంగమును • భూమిపయిన్ బడనేసెఁ గ్రౌంచభే
దన మొనరించె నందమరు • దానవకోటులఁ జక్కడంచె ను
క్కున నెదురైన వాసవునిఁ • గొంకక కింకరుఁ జేసె వాసిగన్. 128

వ. అదరుచు నింద్రుండిట్లనియె.

ఉ. నీసుతుఁ డంచు వేల్పులను • నెట్టనసాఁకెడుదట్టుఁ డంచు నే
వాసిమెఱుంగలేక పెఱ • వారలు సెప్పిన కిల్బిషోక్తులన్

రోసముఁజెంది పోరుటకు • రోజుచుఁబోయి తదాజి నాజగ
ద్భానుర తేజు చేతఁబడి • ప్రాణముదానముఁ గొంటిఁదత్కృపన్. 129

చ. అనవిని శైలరాట్తనయ • హర్షముతో నవరత్నరాసులన్
గనకమునున్ ధనంబుల న • ఖండముగానొసఁగెన్ మహీసురా
గ్రణులకు వాణి యచ్యుతుని • రాణియు రోహిణియున్ బులోమజా
ద్యనిమిషపత్నులున్ ద్రవిణ • మల్లెయొసంగిరి విప్రకోటికిన్. 130

—* శివుఁడు కుమారునిఁ దోడ్తేర నందికేశ్వరుని బదరీవనంబున కంపుట *—

వ. అంత జగత్ప్రభుండు తనయునియుదయాభ్యుదయవార్తల కానందించి యాని
మేషంబున నాత్మజునిఁ దోడ్తేర వీరభద్రాద్యాత్మీయులను నందికేశ్వరమహా
కాలాదిగణనాథశ్రేష్ఠుల నింకఁ బ్రమథభూతగణంబుల ననేకకోట్లన్ బుత్తెం
చిన నవ్వారలు వేగంబున బదరీ కాననంబుఁజేరి యందలి షట్కృత్తికాశ్ర
మంబునకుఁ బరివేషం బొనర్ప నవ్వారలఁగాంచి చకితులై గుహునిఁ జేరి యిట్లనిరి

గీ. కొడుక! లెక్కింపరానట్లు • ఘోరసైన్య
ములు మనకుటీరమును జుట్టెఁ • గలయఁగాంచి
తేఁ? మహాభయమిట్టు లే • తెంచెఁగడఁగి
యేమిసేయఁగఁ గలవార • మిందుఁజెపుమ! 131

వ. అనినంతఁ గార్తికేయుం డవ్వారల కిట్లనియె.

చ. వెఱవకుఁ డమ్మలార! రణవీరులు ధీరు లిఁకెందఱేని స
త్వరము దురంబుసేయుటకు • వచ్చిరయేని యుదగ్రగజాగ్రదు
ద్ధురభుజదర్ప మేర్పడఁగఁ • దూల్చెదఁ బేల్చెద బాహిసీతతిన్
గరము దిరంబుఁజెంది కుతుకంబున నుండుఁడు మీర లీయెడన్. 132

—* నందికేశ్వరుఁడు కుమారునిఁ గైలాసంబునకుఁ దెచ్చుట *—

వ. ఇట్లు కుమారుండు సెప్పుచున్నంత

గీ. ఇంతలో నందికేశ్వరుం • డెలమికలిమిఁ, గార్తికేయునిఁగాంచి డగ్గఱి యనువునఁ
గూరుచుండి కడుఁగూర్మి • గూరనిట్లు, పలికెఁబలుకులఁ జక్కెర • లొలుకనపుడు

గీ. అన్న! విను కృత్తికామాత • లాలకింపుఁ, డఖిలలోకాధినాథుఁడౌ • యభవుఁడిటకుఁ
బనిచె మము మిమ్ముఁదోడ్తేరఁ • బార్వతికిని, మార! పయనంబుసేయుము • దారలీల

వ. నీవు పార్వతేయుండవుగాని కార్తికేయుండవు గావు,

క. దేవతలకార్యసిద్ధికి, నై విశ్వేశ్వరుని వీర్య • మార్యవినాగఁ
దా వెలువడఁగా నందీ, వావిర్భావంబుఁ జెందితయ్య కుమారా! 136

ఉ. కావున నీదు తేజ మది • కప్పఁగ శక్యమె యెవ్వఁడేని నిన్
జే వహియించి దాఁచఁగల • చేవఁగనున్ గలహంసయేవమా
బావినిఁ గూలరాజిలు నె • వన్నఁగఁ గృత్తికలేడ వారి ప
ర్ణావసథంబులందు విమలాత్మక! నీవు వసింపుచేడగున్. 137

క. రాజతగిరి నిఖిలామర, రాజతతాస్థానభూమి • రాజకిరీటుం
డోజఁ గొలువున్నవాఁడట, కోజననుత తేజ! కదలు • ముత్సాహమునన్. 138

క. గొనములకును దేజములకు, ననయము ప్రోపీవు నిన్ను • నరయనివారల్
వనజంబులతో నొక్కెడ, నునికినమరు కప్పలనఁగ • నొప్పకగాదే! 139

వ. అని చెప్పిన నందికేశ్వరునకుఁ గుమారుం డిట్లనియె.

గీ. అన్న! త్రైకాలికజ్ఞాని • వరయుమీవు, జంతువులు కర్మకనుగుణ • జన్మమొందుఁ
గృత్తికలుయోగినులును బ్రకృతికలలుమ, దీయమాతలుగామది • నెంచుమిఁకను

క. స్తన్యంబొసంగి పెంచిరి, మాన్యచరిత్రాఢ్య లీయ • మాయికమూర్తుల్
ధన్యమనీషా! యిపుడొక, యన్యలవలె వీరిఁబాయ • నగునేనాకున్. 141

మ. నగరాజేంద్రకుమారి వీరివలెనే • నాతల్లి విశ్వేశుఁ డి
మ్మగ నాతండ్రి యథార్థమాయిరువురున్ • బూజార్హులే నాకు వే
ఱుగ నీకృత్తికలన్ దొరంగుటయుఁ గూర్చుట దోస మార్యా! ప్రియం
బుగ నివ్వారినిఁగూడఁ దెత్తునట కీవ్వు న్నీకటుల్ నచ్చినన్ 142

వ. అనినవిని నందికేశ్వరుం డత్యంతానందంబున నామోదించి నంతఁ గుమారుండు ప్రయాణోన్ముఖుండయ్యె నయ్యవసరంబునఁ బరమేశ్వరప్రేరితంబై విశ్వకర్మనిర్మితంబునుగాంచనానేకరత్నసంఘటితంబును శతచక్రంబును బార్షదశ్రేష్ఠవేష్టితంబునునగు నొక్కపుష్పకస్యందనంబు సమీపించినఁగని కృత్తికలు స్కందయానంబు యోజించి దుఃఖాక్రాంతలై యడలుచు నక్కుమారున కిట్లనిరి.

చ. మము విడనాడి పోయెదె కుమార! సమంజనమే? కడున్ బ్రమో
దమున నినున్ దనూజునిగఁ • దద్దయు నమ్మికఁజెంది ప్రేమయు

త్తమతినిఁ బెంపు చేసితిమి ♦ తల్లుల మమ్మిటు లీవు పాయ దై
న్యముఁ గొని యెందుఁ జేరెదవొ ♦ స్వాంతమునన్ దలపోయు మీ యెడన్ 144

ఆ. అనుచు నక్కుమారు ♦ నాత్మవక్షములందుఁ, జేర్చికొని కరంబు ♦ చింతనొంద
స్కందుఁ డాలకించి ♦ సంతాపమణఁగ న,ధ్యాత్మసూక్తి వారి ♦ నంతఁ దేర్చె 145

క. ప్రమథగణం బలర శతాం,గముఁ దల్లులతోడ నెక్కి ♦ కల్యాణధ్వా
నములు సెలఁగంగ శివనగ,రముఁ జేరఁగ వెడలెఁ గ్రౌంచ ♦ రంధ్రకరుఁడొగిన్

ఉ. నందియు వేత్రహస్తుఁడయి ♦ నంద మెసంగ,గఁదోడరా మహ
ద్బృందము వీరభూతగణ ♦ బృంద మమందముదంబుఁ జెందుచున్
ముందఱఁ గొల్వఁగా శివని ♦ భుండు ఘనుండగు వీరభద్రుఁడా
నందముతోడ లాలన మొ ♦ నర్ప గుహుండు చనెన్ శివాద్రికిన్ 147

శా. భేరీనాద ముదారభంగిఁ జెలఁగెన్ ♦ బ్రేమోద్ధ్వనిన్ దూర్యవి
స్తారంబుల్ విలసిల్లె మిల్మిగతులన్ ♦ జార్యత్రికంబొప్పఁగం
భీరాంచత్తరగుంభసంభరితవా ♦ గ్బృందంబులన్ స్తావక
స్ఫారస్తోత్రరవంబు లింపెసఁగె భా ♦ స్వద్భంగిగా నత్తఱిన్. 148

—* కుమారుఁడు కైలాసముఁ జేరి తల్లిదండ్రులను సేవించుట *—

చ. కొమరుఁడు వచ్చునంచుఁ గడుఁ ♦ గూరిమితో గిరిరాజకన్య మా
ర్గములను గెంపుఁదాల మగ ♦ తాలను బచ్చల హెచ్చమీఱు ము
త్యములను బూల బాలుపయి ♦ నల్లనఁ జల్లెడునట్లు ఖేచరో
త్తములను బంచగా నపుడు ♦ దండిగ వారొనరించి రట్టులన్. 149

ఆ. హరి విరించి ముఖసు ♦ రాధినాథులు వెండి,కొండఁ జేరినట్టి ♦ కొమరుసామిఁ
గాంచి కరముమురిసి ♦ ఘనతరోత్సాహంబు, మించి వే నమస్క ♦ రించిరంత.

క. తరుణేందుమౌళియును బం,ధురహర్షాతిశయభరము ♦ తోఁ బ్రమథులతో
బిజబిజఁ గోటహజారముఁ, దరియంగా వచ్చి చూచెఁ ♦ దనయుని వేడ్కన్.

క. శివులను జగత్కుటుంబవి,భవులను గని తేరుడిగ్గి ♦ పర్వతజాసం
భవుఁ డవిరళభక్తిం దదం,ఘ్రివనేజంబులకు మ్రొక్కెఁ ♦ గీర్తింప సురల్.

ఉ. శంకరుఁ డంతఁ బుత్రకునిఁ ♦ జక్కఁగ నక్కునఁ గుచ్చి కౌఁగిటన్
బొంకముతోడఁ జేర్చికొని ♦ మూర్ధసుగంధము లాని పూర్ణిమై

ణాంకునిమీఁదు నెమ్మొగము నందుఁ గడుం గడు ముద్దులాఁడి య
డ్డంకి యొకింత చెందని దృఢ ప్రమదోన్నతి నొందె నెంతయున్.

ఉ. పార్వతి పుత్త్రి నెత్తికొని పర్వున స్తన్యము చేపునంతనే
యార్వరపాలుఁద్రావెడు నిజార్భకు నొక్కటె ద్రావఁజేసె గం
ధర్వులు గీతముల్ మును లుదారముగా శ్రుతిఘోష సల్పఁగా
సర్వసుపర్వగేహినులు సన్మణిహారతు లిచ్చి రెచ్చగన్. 154

గీ. అభవుఁ డుత్సవ మొప్పఁగ నాత్మసుతుని
ధర్మహర్మ్యసభాలయాభ్యంతరమును
జేర్చి సింహాసనం బెక్కి స్వీయ దక్షి
ణాంకమునఁ బుత్త్రి వహియించి యలరె మిగుల. 655

క. రత్నమయపీఠమున నవ,రత్నమయాభరణరాజి రాజిలఁ గాంతా
రత్నముతో శివుఁ డాత్మజ,రత్నముతో నలరె దివిజరత్నము లలరన్. 156

చ. గళముననున్న వాసుకినిఁ గంఠమునొక్కన పుత్త్రి సర్వమం
గళ మది పొంగులాగు గనఁగా నొసరించి ప్రమోదమొంది శ్రీ
గళుఁడు మఱొక్కదివ్యమణికాంచనపీఠమునందు బంధురో
జ్జ్వలతరతేజు నా గుహుని వైభవమొప్పఁగఁ జేర్చి పేర్మిమై. 157

గీ. నలువతోడుత నుపనయనంబుసలుపఁ,జేయ నాతండు గుహునకుఁ జెలఁగియజ్ఞ
సూత్రమును వేదములను గాయత్రిఁగుండి,నరివిదారిణివిద్య,బ్రహ్మాస్త్రమిచ్చె.

గీ. అంత జగదీశ్వరుండు నిజాత్మజునకు,శూలముఁ బినాకమును బరశువునుశక్తిఁ
బాశుపతదివ్యశరమును బ్రహ్మవిద్య,నొసఁగి యానందమొందెన నుపమముగను.

—* విష్ణ్వాదులు కుమారున కుపాయనంబు లిచ్చుట *—

క. నవరత్నకీలితములగు, ప్రవిమలమకుటాంగదములు వనమాలయు దా
నవమారకమగు చక్రము, శివతనయున కొసఁగెఁ జక్రి చేతఃప్రీతిన్ 160

చ. తపనుఁడిడెన్ మనోజవరథంబు సుధాంశుఁడిడెన్ సుధాఘటం
బపరిమితార్ఘ్యరత్నముల నబ్ధి యొసంగె హిమాలయుం డిడెన్
విపులమణిప్రకాండముల విస్ఫురదుత్తమభూషణాళిఁ గాం
డపతి యొసంగె ఘోటకగణంబు ఘనంబుగ శంభుసూతికిన్ 161

చ. గరుడుఁడు వాహనార్థమొక • కాంతతరమ్మగు నెమ్మి నిచ్చె న
య్యరుణుఁ డిడెన్ ధ్వజార్థ మొక • యందముఁ జిందెడు తామ్రచూడమున్
గిరిజ యిడెన్ జిరాయువును • గీర్తివహంబగు వైభవంబు నిం
దిర యిడె భోగభాగ్యముల • దివ్యమనోహరరత్నహారముల్. 162

క. శారద యొసఁగెను నిండగు, క్షూరిమితో విద్యలెల్లఁ • గొనబుగ సుమన
స్త్రీరత్నము లొసఁగిరి తమ, చే రాజిలు వస్తువులను • శివతనయునకున్.

వ. అంతఁ బురుహూతుండు

చ. అరయక నాఁ డెదుర్కొని ర•ణాంగణమం దటు వజ్రధార శం
కరసుతుఁ గొట్టినట్టి ఘన•కల్మష మెట్టులఁబాయు నెట్టులీ
స్మరహరనందనుండు నను • శాంతిమెయిన్ దయఁజూచు నూరకే
యితురె లాఁతివారి యవ•మానపుఁ జెయ్వుల శూరులెమ్మెయిన్ 164

గీ. సామమున మున్ను బతిమాలి • శరణుఁజెంది
ప్రాణముల నిల్పుకొనఁగంటి • పరఁగ నిప్పు
డుత్తమంబగు కానుక • నొసఁగి దయకుఁ
బాత్రమౌటకు సమయమే•ర్పడియె నాకు. 165

వ. మణికాంచనముక్తాభరణవస్తువాహనప్రాజ్యసామ్రాజ్యాదు లన్నియు నాకుఁ బరమేశ్వరానుగృహీతంబులే కాని యన్యంబులుగావు. దాన నవ్వాని నొసంగుట ప్రమోదావహంబుకానేర దిఁకను 166

—* ఇంద్రుఁడు దేవసేనను కుమారునకిచ్చి పెండ్లిసేయుట *—

చ. కలదుగదా కుమారి త్రిజ•గద్గణనీయ మనోజ్ఞమూర్తి పే
శలసుగుణాలవాల సుర•సంస్తుతిభాజన దేవసేన యా
లలితకుమారి నీ శశిల•లామకుమారున కిచ్చినన్ బ్రియం
బలవడఁ బెండ్లియాడు నను • నర్మిలి నేలఁగలండు రూఢిగన్. 167

క. అని తలఁచి చని కుమారిని, ఘనరత్నాభరణరాజిఁ • గైసేసి ముదం
బునఁ దోడ్కొనివచ్చె సభాం,గనమున కటనున్నవారు • గాంచి యలరఁగా.

వ. అపుడు కుమారుం డక్కన్యయనన్యసామాన్య రూపరేఖావిభ్రమంబులఁ జూచి హర్షించి యంతరంగంబునం దిట్లాలోచించె. 169

ఉ. ఈ రమణీలలామను మహేంద్రుఁడు దోడ్కొనివచ్చె దీని తీ
రారయఁ గన్యగాఁ గనఁగ నయ్యె మదర్థమె తెచ్చియుండెనో
మారునిగెల్తు నట్లయిన • మానినచో నిఁకఁ గార్యమెద్ది? యే
తీరున నేని దీని నిఁక • దేవినిగాఁ గొనఁగాఁ దలంచెదన్ 170

క. ఏయవయవంబుఁ గాంచినఁ, బాయదు నా డెంద మందె • భాసిల్లుఁ దమిన్
డాయన్ జేయఁగఁ జాలెదఁ, గాయజునకుఁ గైవసంబుఁ • గావించెనరా 171

క. బింబము వాతెఱ హిమకర, బింబము నెమ్మోము భూరి • విలసితమదరో
లంబము తుఱుము రతీశా, లంబము విరిఁబోణి భూత • లంబం దరయన్ 172

క. ఖంబునఁ దుమతనురథచ, క్రంబు పిఱుందలరు నాద • రంబుకుతుక శై
లంబు చనుదోయి సుమృణా, ళంబు భుజంబులు లలన్న • శంబడుగులగున్ 173

మ. అని యిబ్భంగి సభర్గ కుమారుఁడమరేంద్రాత్మోద్భవాసక్తిమై
ఘనమోహాన్నతిఁ గాంచుచున్నతఱి న • క్కన్యామణీపాణి స్కం
దుని హస్తంబునఁ జేర్చి నాకపురి తా • దుర్గాత్మజా! నీకు భా
ర్యనుగా నిచ్చితి నర్మిలిం గొనుమనెన్ • నాకేశ్వరుం డాదటన్ 174

శా. స్కందుం డప్పుడు పార్వతీశ్వరుల యాజ్ఞం బెండ్లియాడెన్ మహా
నందం బొప్పఁగ దేవసేనను మరు • న్నాళీకపత్రేక్షణా
బృందాభ్యంచితగేయమాన సుగుణ • శ్రీభాగ్యమానం దమిన్
సౌందర్యోజ్జ్వలతాసమాన గజయానం బూర్ణచంద్రాననన్. 175

ఆ. పెండ్లియాడి యొక్క • పీఠిఁ గూర్చుండిన, శరజాగుహులను • జక్కఁగాంచి
ప్రమథదేవమౌని • రాజి యత్యంత ప్ర, మోదమొంది పొదలె • నాదరమున. 176

క. కొమరునకుఁ దగిన గేహిని, రమణీయతరాంగి దేవ • రాజతనయ యి
ట్లమరుటఁ గని యగజాశివు, లమితానందంబుఁ జెంది • రాత్మములందున్.

మ. పరమోత్సాహముతో మహేశ్వరుఁడు గీ • ర్వాణావళిన్ గాంచి ని
ర్భర కారుణ్యముతోడ నిట్లనె హరీ! • రాజీవజన్మా! పురం
దర! దివ్యర్షి వరేణ్యులార! చెపుఁడీ • నాకిష్ట మీయిష్టముల్
నెఱవేఱన్ వరమిత్తు నిక్క మిది సం • దేహింపకుం డెంతయున్. 178

క. అన విని మునులును ననిమిషు, లును మనముల నలరి యనిరి • లోకావన! పా
వనచరణనలిన! మా వన, టను దీర్ప నిదే యదను గడంగుము కరుణన్.

చ. కొడుకును బంపి తారకునిఁ • గూల్పఁగఁ జేసి జగత్త్రయంబు వే
రుడుకును దీర్పు మిప్పుడె ద • యోన్నతి నెప్పటినుండియో యిటుల్
గడపితి మింతకాల మిఁక • స్కందున కాజ్ఞయొసంగి పంపు త్రి
శ్శైడలఁగఁ జేసి దైత్యు సమ • యించు నితం డవలీలగా వెసన్. 180

— * శివుఁడు తారకవధార్థమై కుమారుని దేవతలతోఁ బంపుట * —

గీ. అనిన నంత దయామయుం • డగు శివుండు
దత్క్షణం బప్పగించెను • దనయు నమర
వల్లభుల కప్డు వారలు • పెల్లుమురిసి
గుహునిఁ దోడ్కొని కైలాస • కుధర మెడలి. 181

చ. ఒకయెడఁ జేరి త్వష్టను స • మున్నతరీతిఁ దలంప నాతఁడు
త్సుకుఁడయి తారసిల్ల శివు • సూనునికోసము రమ్యమౌ పురం
బొకఁడు రచింపు మంచు హరి • యొప్పఁగఁ జెప్పిన నాతఁడప్డు శి
ల్పకుశలభంగు లేర్పడఁగఁ • బట్టణమట్టులె కట్టె నేర్పునన్

గీ. అందుఁ బ్రమథులకును నిర్జ • రాగ్రణులకు, వేలు వేలుగ భవనముల్ • వెలయఁగట్టి
మధ్యమందు రచించెఁ గు • మార భవన,మందు సర్వంబు రత్నమ • యముగఁ జేసె.

— * దేవతలు కుమారస్వామికి బ్రహ్మాండాధిపత్యంబుఁ గట్టుట * —

గీ. అంత విష్ణువు రత్నసిం • హాసనమున, శివకుమారునిఁ గూర్చుండఁ • జేసి సర్వ
తీర్థజలసేక మొనరించి • తిలక మొసఁగి, కమలజాండాధిపత్యంబుఁ • గట్టెనపుడు.

క. వరుసగ నత్తఱి హరియును, సరసీరుహసంభవుండు • జంభారియునున్
సురలెల్లరు హరసుతునకుఁ, గరమర్మిలి మ్రొక్కి నుతులు • గావించిరొగిన్

శా. ప్రాంచద్భంగి మహోత్సవంబు నిటులన్ • బన్నించి సేవించు న
య్యంచన్నిర్జరవర్యులన్ గని మహా • హ్లాదైకచిత్తంబుతోఁ
గ్రౌంచారాతి యిటుల్ వచించెఁ గడు వే • గన్ దారకున్ మిత్తిక
ర్పించన్ గాఁ గలవాఁడ మీ కభిమత • శ్రీలిచ్చువాఁడన్ సురల్!

వ. అనిన విని యనిమేషులెల్ల రాత్మంబులం బొంగి యోంకారధ్వనులును జయ
ధ్వను లొనరించిరనిన సూతునకు శౌనకాదిమును లామీఁది వృత్తాంతంబు
సెలవిమ్మనుడు.

మ. శరభాంబాహృదయాబ్జహేళి విలసచ్చంద్రార్ధకోటీరవ
త్సరసీరుడ్భసలాయమానహృదయా! శైవావళీపూజనో
ద్ధురదీక్షాపరతంత్ర! బంధుజనసందోహాతిసంతోషకృ
న్నిరతాచ్ఛాశయ! నిత్యసత్యవచనా! నిర్మూలితాంహశ్చయా! 188

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి కుమారఖండంబునఁ
ప్రథమాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాం నమః

శ్రీ శివపురాణము

కుమారఖండము

ద్వితీయాశ్వాసము

వీరభద్రగురురవి
సేవాసంపుల్లహృత్కుశేశయ! చిరసం
భావిత పశుపతిచరణా!
పావనగుణమణికదంబవని! లక్ష్మ్యంబా!

వ. అక్కథకుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె.

ఉ. శంభుకుమారుఁ డంత దివిషద్వరులం గని సత్కృపాత్త సం
రంభముతోడ నిట్లనియె రక్కసిరాయనిపాలి కొక్కనిన్
సంభృతనీతిశాస్త్రసువిచారువిశారదు దూత నంపి యి
క్కుంభినిఁ బాసి పొమ్మనుఁడు గూఢపదాలయభూమిఁ జేరఁగాన్. ౨

క. అటు లరుగక తక్కిన మత్పటుతరభుజశక్తి వానిఁ బరిమార్తు దృఢం
బటు సేయుం డన నమరోద్భటులు గడుం బొంగి శక్తిధరున కని రిటుల్. ౩

చ. వెలవక తారకాసురనివేశనభూమికిఁ జేరి వాని కి
త్తెఱఁగు వచింపఁగాఁ దగిన ధీరులు మా యెడ లేరు మీర లే
యలమరలేక యొక్కనిబలాఢ్యుని నర్హునిఁ జూచి పంచి యి
ల్లెఱుఁగఁగఁ జెప్పి రమ్మనుట యెంతయు శ్రేయము శర్వనందనా! ౪

—* శ్రీ కుమారస్వామి వీరబాహునిఁ దారకునియొద్దకు సంధికై పంపుట *—

గీ. అనిన విని శంకరాత్మజుం • డపుడు వీర
బాహుఁ డను తనయనుచర•ప్రముఖు నొకనిఁ
బంపి తగురీతి నసురకు • బ్రతుకు తెర్వుఁ
జెప్పిరమ్మన నాతఁడు • చెలఁగి వేగ. 5

క. వైహాయసరథమున మహి,తోహాగతి శోణితపురి • కురువేగమునన్
దా హర్మ్యంబునఁ జేరి సు,బాహుండౌ వీరబాహు • భటభాస్కరుఁడున్. 6

సీ. బహుపుష్పఫలభార•భాసురాశోకసం,తానప్రముఖదివ్య•తరువనంబు
స్వర్ణారవిందబి•సగ్రాసమత్తమ,రాళకేళీసరో•రంజితంబు
రవిహయజయ*జవహ•రాణపర్వతఘన, గంధసింధురరాజ•బంధురంబు
శమనమనస్సాధ్వ•సప్రదబహువీర,పురుషప్రకాండవి•భూషితంబు

గీ. చంద్రమండలసంచర•చ్ఛంబరీవి
లోకనవిశేషదేశికా•లోకనోత్ప
లేక్షణాలంకృతోత్తుంగ•హేమహర్మ్య
సముదయముఁ దత్పురముఁ గాంచి • సంతసమున. 7

క. తగుగతిఁ దారకు నొద్దో,లగమునకున్ జని సురారి•లావున్ జేవన్
దగఁగని బాగనుకొని యి,మ్ముగ నాతనితోడఁ బలికెఁ • బొలుపుగ నిటులన్.

చ. విను మసురోత్తమా! భువన•వీరుఁడు శంభుకుమారుఁ డిందు నన్
బనిచెఁ గృపాళుఁడై యతఁడు • నన్నిట నీకు వచింపమన్న వా
ర్తను వినిపించెదన్ విబుధ•రాజినిఁబట్టి వలార్చి వారివా
హనధనవస్తువర్గముల • నాక్రమణం బొనరించి తేపునన్. 9

క. పెక్కేండ్లనుండి వారల, యుక్కడఁచి యధఃకరించి • యురుతరగర్వం
బెక్కి యిటు నిక్కుచుంటివి. దక్కదు నీకింకఁ దిరిదశ • ధన మించుకయున్.

గీ. కట్టుబట్టలతో లేచి•కాదరివేయ, లోకమున కాత్మజనముతో•వీఁకదఱిగి
యరుగు మట్లైనఁ బ్రాణంబు•లాసఁగాంతు, దప్పితవయేని మిత్తికి•దారవోతు.

క. అని నీకు హితవు సెప్పెను, ఘనుఁ డాతం డసురరాజ! • కార్యమెఱిఁగి నీ
వనుకూలముగ రసాతల, మున కరుగుట లెస్స లెస్స • బుద్ధి నరయుమీ! 12

---

* టిప్పణి = జవహరాణము = గుఱ్ఱము.

—* తారకుఁడు సంధిని నిరసించుట *—

ఉ. జంకొకయింత లేక తన • సన్నిధిఁ జేరి కటూక్తులాడు నే
ణాంకకిరీటపుత్త్రికుభ • టాగ్రణిఁ గన్గొని తారకుండు నా
తంకమతిన్ బ్రహాసభరి • తస్ఫురదాననుఁడై యుపాత్తరో
షాంకితవృత్తి నిట్లనియె • నంబుధరార్భటిఁ గ్రిందుసేయుచున్. 13

శా. ఏమేమీ? నను మిత్తి కర్పణము సేయింపంగ నైశాని యు
ట్లామోదంబున నంచి నిన్ బనిచెనా? • యాదిత్యరక్షార్థమై
భూమిన్ బోవిడి కట్టుపుట్టములతో • భోగీంద్రలోకంబు నే
నీ మాటన్ విని వేగఁ జేరవలెనా? • నీకింత వాత్సల్యమా? 14

ఉ. ఈశున కేనిఁ దత్సుతున • కేనియు మే మొనరించినట్టి దే
లేశముదోసమున్నదియె • లేఖులకై యిటులెత్తివచ్చియా
వేశముతోడఁ జంపెదను • వేపెదనం చదలించినంత నే
దేశముఁ బాసిపోవుటకు • దేబెలమంచుఁ దలంచె నేమదిన్ 15

చ. సురలకు మాకు నెప్పుడును • జొప్పడుఁ బోరిత మిప్డు వారికై
దురమున కీర్గడంగుటది • దూఱగు మానుఁడు మానరేని ని
బ్బిరుదుమగండు తారకుఁడు • భీతిలి పాఱఁడు నిక్కమింక సం
గరమున కేగుదెమ్మనుము • కాయజవైరితనూజు నిమ్మగన్. 16

వ. మఱియును

చ. వననిధులింకినన్ నభము • వ్రాలిన భూమితలంబునందు న
వ్వనజహితుండు రాళగతిఁ • బట్టి చరించిన నెన్నఁ డేనిఁ దా
ననలము చల్లనైన నమ • రాంతకుఁ డీడ్యుఁడు తారకుండు శ
త్రుధి వెఱపొంది పాఱుటది • దుర్లభమంచుఁ దలంపు రూఢిగాన్. 17

క. అని యహమికతో నాదూ • తనుగని యిటు చెప్పమనుచుఁ • దారకుఁడంపన్
ఘనభుజుఁడాతఁడు వీనికిఁ, జను నే హితబోధయనుచుఁ • జనియెన్ వడిగాన్. 18

ఉ. తారకుఁ డప్డు మున్ దనకు • ధాత యొసంగిన మేల్వరంబునా
కారము నెంచి నిక్కముగఁ • గ్రౌంచవిభేదనుఁ డాత్మపంచతా
కారణమం చెఱింగియు ని • శాముభుజాతతగర్వధూర్వహుం
డై రహిఁ బోర నెంచి పృత • నావళి సిద్ధముచేసె నుద్ధతిన్. 19

గీ. వీరబాహువు చని తన • విభుని జేరి, తారకాసురుముందఱ • దా నొడివిన
యట్టి నుడులను వానికి • ననురవిభుఁడు, గినిసి యాడిన తెఱఁగు వే • గిరము దెలిపె.

చ. శివతనుజన్ముఁ డప్పు సుర • సేనలకెల్లను నెల్లి వేగ నా
హవమున కెత్తఁగావలయు • నంచు నెఱుంగఁగఁ జాటఁబంచె ది
వ్యవరులు పార్వతేయునిమ • హాభుజవీర్యసమాశ్రియంబునన్
బవరము సేయఁ దారకుని • పట్టణమేగఁగఁ బూని రున్నతిన్. 21

-* కుమారస్వామితో దేవతలు తారకాసురునిమీఁదికి యుద్ధంబునకు వెడలుట *-

గీ. అంత మఱునాఁటి వేకువ • యందునదితి, నందనులు శైలనందనా • నందనుని బు
రస్కరించి వరూధినీ • రాజితోడ, దండయాత్రకు వెడలిరి • తారకుపయి. 22

ఉ. అత్తఱి శంకరానుమతి • నంబరభారతి యిట్లువల్కె భా
స్వత్తరవిక్రమున్ గుహుని • వాసిగఁ దోడ్కొనిపొం డితండు దు
శ్చిత్తునిఁ దారకున్ గెడపి • శ్రీల నొసంగఁగలండు మీకు సం
పత్తులఁ జెంది యెల్లవుడు • బాగుగ నుండుడు రింక నిర్జరుల్! 23

క. అను నభవాణివచనము, విని సుర లౌత్సుక్యమొంది • వీరధ్వనులన్
బొనరింపుచుఁ బెనుపెనఁకువ, దనుజునిఁ జెనకంగఁ దెగువఁ • దాల్చిరి వీఁకన్.

క. దండడి దగఁ దామొందిన, వందుఱుఁ దీర్పంగడంగి • వైభవమున మి
న్నందుచు సేనలతో సుర, బృంద మసురపురముపొంత • విడిసెఁ గడిమిమై.

క. గుణఘోషంబులతో భీ, షణతరవిలయాంబువాహ • చటులధ్వనులా
రణభేరుల నరిమారణ, చణులై మ్రోగించి రపుడు • సమధికలీలన్

—* తారకుం డసురసైన్యముతో యుద్ధమునకు వచ్చుట *—

చ. అదివిని తారకాసురుఁ డ • హంకృతిమీఱి సమస్తసైన్యముల్
పొదలఁగ వజ్రవర్మమును • భూషణముల్ మణిమాలిఁ దాల్చి యిం
పొదవఁగ హేమపుంఖవిశి • ఖోజ్జ్వలతూణముఁ జంద్రహాసమున్
గదను శరాసనంబుఁ గొని • కాంచనరత్నరథాధిరూఢుఁడై 27

క. వైణికులు మాగధులును, వైణవికులు పటహపణవ • వాద్రులు ని
స్సాణధరమగధవంది, శ్రేణులు ఘననినదములను • జేయఁగ వేడ్కన్. 28

క. చామరము లిరుగెలంకుల, నామోదముతోడఁ గొని సు • రాదులు గొలువం
గా మహితదర్పమున సే, నాముఖమునఁ బొలిచెఁ గడు ఘ • నద్యుతి మెఱయన్

క. గొడుగులు పడగలు నిగుడఁగ, వడివడి వారువము లెక్కి • వరవీరభటుల్
గడిఁది మగంటిమి వెలయఁగ, నడిచిరి తారకుని మ్రోల • నయ మెసలారన్ 30

ఉ. పర్వతసన్నిభంబులని • భంబుల సింధుతరంగమాలికా
గుర్వనపాయభూరిజవ • ఘోటకబృందములన్ గరిష్ఠగం
ధర్వవహంబులై తగుర • థమ్ముల నుద్ధతవీరయోధులన్
దుర్వహభారమొంది కడుఁ • దూలుచునుండె ధరిత్రియత్తఱిన్

ఉ. మొగ్గరమొంది నిర్జరు ల • మోఘతరార్భటి నెందుఁ జేరి పో
రగ్గవలెఁ బొనర్పఁగఁ బ్రి • యంపడుచుండిరొ యందు వేగఁ బే
రగ్గవలెన్ గృధాయతశి • ఖాకులితాకృతియై మహోద్ధతిన్
డగ్గఱి తారకాసురుఁ డు • దారుఁ డొనర్చెను సింహనాదమున్. 32

క. తోడనె తక్కిన జోదులు, గూడ దిగంతాంతరాళ • కుంభిని యదురన్
గాఢతరగర్జనంబులఁ, బాఢంబుగ సల్పి రపుడు • ప్రౌఢిదలిర్పన్. 33

గీ. విబుధు లవ్వాని విని కడు • వేగ ఘనర,ణాభికాంక్షిత నేకప • ద్యమున నెదురు
చనిరి పురుహూతుఁ డద్రిజా • తనయుఁ డనదు, ధవళవారణ మెక్కి • ప్రార్థనయొనర్చె

గీ. వివిధరత్నోజ్జ్వలంబును • వితతసర్వ, సమరసాధనమగు విమా • నము శివాజ్ఞ
దారసించినఁ దానిఁ • గుమారుఁ డెక్కె, యింద్రు నైరావణగజంబు • నెక్కుమనియె.

మ. గుహునాజ్ఞన్ గొని యింద్రుఁ డెక్కె గజమున్ • గోవిందుఁ డెక్కెన్ ఖగో
ద్వహుఁ దక్కుంగల వేల్పులెక్కి రెలమిన్ • దత్తన్మహాయానముల్
బహుభేరీమురజాదివాద్యరవముల్ • భాసిల్లె నభ్రస్థలీ
విహరద్గుహ్యకరాజి గూర్చె సుమనో • వృష్టిన్ గరిష్ఠంబుగన్. 36

చ. హరిహయుఁ డగ్రభాగమున • నాత్మబలంబులతోడఁ జేరె నా
హరియును వీరభద్రుఁడు ప్రి • యంబుగ మధ్య వసించి రింక శం
కరతనయుండు మూలమునఁ • గావుగ నిల్చెను బ్రక్కలందుఁ జా
మరములు దాల్చి వేల్పులు స • మంజసవైఖరి వీచుచుండఁగన్. 37

వ. అంత

గీ. ఉభయసేనలు పోర నొండొండుదాఁకు
చుండఁగానప్డు సంద్రముల్ రెండుగలియు
పోల్కినగుపట్టెఁ దద్ధ్వానమును సముద్ర
ఘోషమన నొప్పె నెంతయు గొప్పగాను.

—* దేవాసురయుద్ధము *—

క. కడఁగి బలోన్మత్తులు గడు, బెడిదపుమచ్చరము నిగుడ భీషణగతులన్
దొడరి పరస్పరము దురం, బడరించిరి యడిదముల మహాద్భుతభంగిన్ 39

గీ. భూమియంతయు మొండెముల్ మొండెములును
దెగిపడినకాలుసేతులు దెగిపడినర
థములునుం గూలినట్టి గుఱ్ఱములుఁగూలి
నట్టి యేనుంగు లగుపట్టె గుట్టలట్లు 40

ఉ. కొందఱిబాహువుల్ పడియెఁ గొందఱి యూరువులున్ దెగెన్ మఱిన్
గొందఱిపొట్టలున్ బగిలెఁ గొందఱికంధర లూడె నింకనున్
గొందఱు నెత్తుటేర్లలోఁ గూలిరి గొందఱు క్రుంది రంతయున్
గందరగోళమయ్యె క్షణకాలములో లయకాలమట్టులన్ 41

క. మెఱసెడు కౌక్షేయకములు, నిరవగు బల్లెంపుగములు నీటెలుబా
కుల్ విఱిపైన ముద్గరంబులు, పొరిగొనుచుండెను వడిన్ జమూతతి నెల్లన్ 42

క. ప్రవహించె రక్తవాహిను, లవనిన్ దొరలాడె నుత్తమాంగంబులునున్
వివిధకబంధములును చా,నవదేవాన్యోన్యకృట్ట నంబులచేతన్. 43

గీ. భూతములునట్ల బిశాచముల్ ప్రేతములును
గాకులును గంకములును లూకములు జంబు
కములు గుంపులుగాఁ గూడి క్రవ్యభక్ష
ణంబొనర్చుచుఁ గూసెఁ బల్సంబరమున. 44

ఉ. తారకుఁ డప్డుసూచి కడు దర్పమునన్ సురలన్ బలార్పఁగాఁ
దారసిలంగఁ గాంచి విబుధప్రభుఁడేచి యెదుర్కొనెన్ మహా
దారులఁ దక్కుదైత్యకులతల్లజులన్ సురవర్యులాగి దో
స్సారవిశేష మేర్పడఁగ జన్యముసల్పి రనల్పవైఖరిన్. 45

గీ. తారకునితోడ శకునిండు•దంభుతోడ, సప్తజిహ్వుండు జంభుతో•జముఁడుబలుని
తోడ నాశరుఁ డతిబలు•తోడఁ బాశ, పాణియును బెట్టిదంబగు • బరవసముగ.

గీ. కరువవిసువీరుతోడఁ గి•న్నరవిభుండు
శంభదైత్యునితోడ నీ•శానమూర్తి
శుంభుతో సూర్యచంద్రులు • కుంభకుంజ
రాసురులతోడ ననిఁ బూని • రక్కసుమెయి. 47

చ. గొదగొని స్పర్థతో నసుర•కోటియు దివ్యసమూహ మిట్లు దో
ర్మదమొదవన్ బరస్పరమ•మర్షపరాయణులై మహోగ్రమౌ
కదనము సల్పుచుండిరి ని•కామబలాఢ్యులు ధీరులెంతయున్
ముదమెదఁజెందఁ బంద లీఁక • భూరిభయంబునఁ గుంది పాఱఁగన్. 48

చ. కడువడిఁ బోరుచున్న బల•ఘస్మరుఁ గన్గొని తారకుండు గి
న్కడరి కరిన్ నిశాతవిశి•ఖమ్మునఁ దూలఁగనేసి వాసవున్
బిడుగులఁ బోలి బాణముల•బిట్టుగ వక్షము నాటనేయఁగా
బడలి యతండు మూర్ఛవడెఁ • బాష్పములన్ విడువన్ మరుద్వరుల్. 49

చ. అనలునిఁదొట్టి నిర్జరవ•రాగ్రణులున్ జలమేది యుద్ధతిన్
దనుజులతోడఁ బోరితము•దారుణభంగి నొనర్చి త
ద్ఘనతరవిక్రమోన్నతి ని•తాంతము దుస్సహమౌట డస్సి వే
దనఁ గొని యమ్మెనన్ దొరఁగి • ధావనచేసిరి భీతచిత్తులై. 50

—* వీరభద్రుఁడు తారకునితో యుద్ధము చేయుట *—

గీ. వారిఁగని దైత్యవర్యు ల•వార్యపటిమ, సింహనాదంబు లొనరించి•చెలఁగనంత
వీరభద్రుఁడుగన్గొని•వేల్పుగముల, వెఱపుఁబోకార్చి గణసేన•వెలయఁజేరె.

క. ప్రమథగణంబులతోడుత, సమరంబున కాతఁడిట్లు • చనుదేరంగా
నమరులు గ్రమ్మఱి యుత్సా, హముమీఱ రణాభికాంక్షు•లై తొడరుటయున్.

చ. సురలఁ బిఱుందఁజేర్చుకొని • శూరవరుండగు వీరభద్రుఁ డు
ద్ధురతరరోషవేగమున • దోర్బలమేర్పడ రాక్షసావళిన్
బోరిఁబోరిఁ జంపుచున్ దదధి•పుండయి ఘూర్ణిలుతారకాసురున్
బొరిగొనఁగాఁ ద్రిశూలమున • మోఁదె సురమ్మెన ఘోరభంగిగాన్. 53

గీ. దాన నసురుండు మూర్ఛిలి తా రథంబు, నందొరగె నంతకాలంబు నమరవరులు
సంతసంబొంది యార్వఁగ వంతఁగొని సు, రారులొక్కింతసేపు దైన్యంబుఁజెంద

వ. అంత

ఆ. భయదశూలపాశ పరశుపట్టిసములు, ఖడ్గముసలగదలు గరము మెఱయఁ
బ్రమథవీరవరులు రక్కసు లొండొరుల్, పోరి రనుపమాన భూరిశక్తి.

ఉ. దైత్యవరుండు దెప్పఱిలి దానవసంఘము పొంగ నాతత
స్తుత్యసపత్నవీరచయ సూదనమై తగు శక్తి వీరుపై
నత్యురువిక్రమార్భటుల నార్చుచు వైవ సతండు దానిపై
యత్యకరస్థశక్తిఁగొని యంత నె బ్రయ్యలు చేసి ధీరుఁడై. 56

గీ. ఇపుడె సమయింతు నిదైత్యు హీనచరితు, ననికడంగుడు నారదుం డతిరయమున
వచ్చి యిట్లని వాక్రుచ్చె వరద! యుడుగు, మీవు షణ్ముఖవధ్యుఁడీ యింద్రవైరి

వ. అనినంత

క. కోపోద్దీపితుఁడై యా, టోపంబున రక్కసున్ దు డుపఁబూనియుఁ దా
నోపికఁగొని మరలెను ముని, యోపాయికమైన వచన మందలి పేర్మిన్. 58

గీ. అంత మరలఁ గడంగిన యమరవర్యు, లొక్కపెట్టు నిశాటుపై నురవడించి
యంపవెల్లినిఁ బరగింప నాతఁడలిగి, ప్రతిహతము చేసి యద్దాని వాసి మెఱయ.

ఉ. అందఱు కన్నిరూపు లయి యాతతశక్తి నిశాచరేశ్వరుం
డందఱి కొక్కమాఱె విల యంబు ఘటింపఁ గడంగి బాణరా
జిం దవహేతులట్లడరఁ జేయఁగ నేయఁగ నాయమర్త్యుల
ప్డొందఁగరాని వేదనను నొంది యలందిరి కుందుచున్ గడున్. 60

— * తారక విష్ణుదేవుల యుద్ధము * —

శా. వైకుంఠుం డది గాంచి యొర్వక భుజా వష్టంభ మేపార న
న్నాకాధీశ్వరవైరి డగ్గఱి బృహన్నారాచధారాతతిన్
జీకాకుల్ బడఁజేసి యార్చిన శునాసీరారి రూక్షాత్ముఁడై
శ్రీకాంతున్ ద్రిశిఖంబునన్ గదిసి మర్దించెన్ సురల్ వందురన్. 61

చ. సొలయక యంతఁ జక్రి సుర సూదనుపై గద వైవ నాతఁ డ
త్యలఘురయంబునన్ సునిశి తాశుగయుగ్మము తోడ దాని వ్ర

య్యాలు పొనరించె యార్చి ఘన•మై భయదంబయి యొప్పుశక్తి బి
ట్టలరఁగ విష్ణుపై విసర • నద్ది కఠోరముగాఁగఁ దాఁకఁగన్. 62

—* తారక విష్ణు లొకరిచే నొకరు మూర్ఛితు లౌట *—

ఆ. శోణితంబు దొరఁగ •సుడివడి హరి మూర్ఛఁ, గొని సుపర్ణుమీఁదఁ •గూలె గరుడుఁ
డాకసమున కెగసి• యాహవంబున కెడ, గాఁగఁ జేర్చె నంతఁ •గంజనయను. 63

చ. మురరిపుఁ డప్డు మూర్ఛవిడి • మోహరమొంది కడిందిచేవ ని
ర్జరరిపుఁ జూచి నందక ము•రమ్మున నాటఁగ నేయ నాతఁ డ
త్యురుతరతప్రహారమున • నొడ్డన వ్రాలె రథంబునందు నె
త్తురు వఱదల్ తొరంగఁ గడు•దుఃఖము నొంది తలంక రక్కసుల్. 64

ఉ. చెచ్చెర లేచి తారకుఁడు • చిచ్చువితమ్ముగ మండుచున్ వడిన్
బచ్చనివల్వవేల్పు పయి • బాణశతంబులఁ గుప్పె నాతఁడున్
హెచ్చగు పౌరుషంబున స•హింపక నింపె సహస్ర మమ్ములన్
మెచ్చగు వీర లిర్వుర స•మీకము దర్శనయోగ్యమై తగెన్. 65

గీ. ఔజసికవరుఁడైన •దైత్యాధినాథు, విక్రమం బంతకంతకు • విస్తరిల్లె
విష్ణువును వెనుద్రొక్క క•వెక్కసముగఁ, బోరుచుండెను మొగసిరి •పొంకమొప్ప

వ. అంత దినాంతంబగుడు నిరుగెలంకులవార లాయోధనంబు విరమించి నిజనివాసంబుల కరిగిరి. 67

ఉ. చిత్రమగున్ బ్రదోషమునఁ • జేపయొసంగఁ దమోనిశాటుఁ డీ
ధాత్రి సమస్తదేశముల • దళ్కొని యాక్రమణంబు సేయుడున్
జైత్రుఁడు రాజు వాని బహు•సత్త్వకరంబుల గెంటివైచి స్వ
క్షాత్రముఁ జూపి వచ్చిన య•శంబను రీతినిఁ గుప్పెఁ గౌముదిన్. 68

గీ. చక్రదుఃఖావహుండైన • సత్సుమగ్రి
వసువును హరించినను గురు•వనితఁ జెంది
నను గువలయేందిర వరియిం•చెను గలాదుఁ
గాముకులు గాంతురే యెందుఁ • గల్మషముల. 69

క. కౌవలయశ్రీరతి తే,జోవినియోగమున స్రుక్కి•చుఁ గలాదుండున్
వేవచ్చు వికర్తనుఁ గని, తా వేగన్ గడలిఁ బడియెఁ • దలఁకుచు నంతన్

క. పొరిపొరిఁ దెలవాఱఁగఁ దా, మరసభవుం డరుగుదెంచి • మకరధ్వజసం
హరతనయున కెఱఁగి యిటుల్, పరమప్రశ్రయమెసంగఁ • బలికెన్ గలఁకన్.

—* బ్రహ్మదేవుఁడు తారకసంహారార్థమై కుమారస్వామినిఁ బ్రార్థించుట *—

శా. ఓ వందారుజనావనోద్యమనిబద్ధోద్యన్మహాకంకణా!
ఓ విశ్వోత్తరశౌర్యధైర్యవిభవా! • యో దేవదేవోద్భవా!
నీ వాలంబును బూని దైత్యానీక ఖండింపంగ భావింపుమా!
దేవాత్మవ్యథదీర్పఁగా గడఁగుమా! • దివ్యత్కృపాంభోనిధీ! 72

శా. ఈవిష్ణుం డల జిష్ణుఁడున్ మఱియు వహ్నిబ్రధ్నకాలాదులా
దేవారాతిని గెల్వఁజాల రిటసందేహం బొకింతేని లే
దీవికార్యముఁ దీర్పఁబుట్టితివి సుస్మా! లెమ్మిఁకన్ దారకా
భావంబున్ బొసఁగించి మాకుదయసౌభాగ్యంబుఁ జేకూర్పుమా! 73

గీ. అనిన శాంకరి ప్రియమంది • యనికినై య,నీకినికి సెలవీయ నస్తోకదీప్తిఁ
బ్రమథవిబుధపరుల్ పటుభయదతూర్య,రవము లెసఁగఁగ సంగరారంభులైరి.

—* రెండవనాఁటి యుద్ధము *—

మ. హయహేషల్ గరిబృంహితంబులును ఘంటారావముల్ శింజినీ
భయదధ్వానములున్ శతాంగతురగస్ఫారోల్లసత్కింకిణీ
చయసుక్రేంకృతులున్ రథాంగజనితస్వానంబులున్ యోధసం
చయవీరధ్వనులున్ జెలంగె దశదిక్చక్రంబు దూటాడఁగన్. 75

గీ. అదరిసైన్యంబు లొకతేవనవనివణఁక, మొగ్గరముఁబన్నియార్వావిబుధసపత్నుఁ
డాత్మకీయచమూరజం • బంబరంబుఁ, గప్పఁగా నరుదెంచి శంఖంబు నొత్తె.

చ. గుహుఁడును బూన్కితో దనుజకుంజరుఁ దీర్పఁగఁబూని యుల్లస
ద్బహుగణసన్నుతుల్వ్యేలయఁ • బన్నుగ వ్యూహముఖంబుఁ జేరఁగా
మిహిరసహస్రవిద్యుతుల • మీఱిన తేజము వానిఁ బ్రజ్వల
ద్దహనదృగాత్మజాతుఁ గని • తారకుఁ డాత్మఁదలంకి యుల్కునన్. 77

ఉ. ఈతనిఁజూడఁగా జగములెల్లను నొక్కనిమేషమాత్రలో
నాతతశక్తిఁద్రుంపఁగల • యాజసికుండనితోఁచు నీతఁడే
ధాతవరప్రకారమిటు • దారసిలెన్ నిజమాతతాయియై
యీతఱియుద్ధమందు • జయమెట్లొనఁగూడు నిలింపరాజితోన్ 78

క. పరమేశ్వరుఁ డీతనిఁగని, ధరణిన్ జరితార్థుఁడయ్యెఁ • దానీతండే
పరిమార్చుననున్న దృఢమిది, సుఎలకుఁ గడుసంతసంబు•చొప్పడునకటా! 79

చ. అని తృటికాలమిట్లు హృద•యంబున నెంచి యనంతరంబెపా
యని యెనలేని విక్రమము • నారసి యీసున నిప్డె యీతనిన్
జెనకెద నేమిలెక్కయని • సింహరవం బొనరించి దివ్యులకొ
గని యిటువల్కె గర్జిలుచుఁ • గాటపునేటగు నల్కయొల్కఁగన్. 80

—* తారకుఁడు విష్ణ్వాదుల నుపాలంభించుట *—

చ. మగతన మింతలేక సుకు•మారుఁ గుమారుని దోడుతెచ్చియి
మ్మగ రణ మాచరింపుటకుఁ • బూనితి రోరిసురాధముల్! చలం
బుగ నిటుపన్నినన్ బ్రతికి • పోవుదురెట్లు మదీయశక్తిచేఁ
దెగుదురు మీరలిందఱును • దెంపుననిల్వుఁడు సంగరంబునన్

వ. హరిన్ బరికించి

ఆ. కమలనయన! నీవు•కాంతాకృతివిగాక, పగఱఁగలనఁజెనక • బలముగలదె
ఎవరినెదిరినాఁడ • వేనాఁడుయుద్ధంబుఁ, జేసినాఁడవీవు•చెప్పుమిపుడు 82

చ. అల మధుకైటభాసుకుల • నంబుధి మార్కొన లేక లేకివై
యలఁతితనంబనాక యొక • యర్థివిధంబున దేవురించి య
ట్లొలసి వధించితీవు మతి•యొక్కపు డొక్క నెలంతవై సురా
రుల కమృతంబు నీయకయె • రూపడగించితి వౌర! వారలన్. 83

శా. ఈసంక్రందనుఁ డొక్కపాటి యతఁడా•హీనాత్ముఁ డన్యూనమా
దోసంబున్ బొనరించె జ్యేష్ఠజననీ • శోషంబు శోషింప ద
చ్ఛ్రీసంతానపుపేశికోశముల వి•చ్ఛేదించె వృత్రాసురున్
మోసంబున్ బొనరించి చంపె నకటా! • మూఢాశయుండై యటుల్. 84

క. అని ముప్పిరిగొను కినుకన్, గొని తారకుఁడాదితేయ•కోటిన్ జదిపెన్
గనలేక నాకనాయకుఁ, డనుపమహతి వజ్రధార • నసురను మోఁదెన్. 85

గీ. దానఁ గడుడస్సి తారుండు•బారనినద,మడర నైరావణగజంబు•నవనిఁగూల్చి
శక్తిచే నింద్రువక్షంబు • జర్జరితము,సేయ సుర లాస వదలిరి • జిష్ణుపైన.

—* విష్ణుపు తారకునితో యుద్ధముచేసి మూర్ఛిల్లుట *—

చ. అదిగని చక్రి బిట్టలిగి • యంతనె రాత్రిచరేంద్రమౌళిపై
నదటునఁ జక్రిమున్విసర • నయ్యది ఘోరనిపాతతన్ దురా
స్పదుఁడగు తారకాసురుని • సంధులు వెల్వడఁజేయ నాతఁ డ
ప్పదనున నే హరిన్ గవిసిపట్టి యురంబునఁ గొట్టె శక్తిచేన్. 87

గీ. శక్తిహతిఁ గమలాక్షుండు • చటులతరని. పీడితుండయి భువిఁబడ • బీరువోయి
యమరసేనలు పాఱఁగఁనంతఁ జూచి • వీరభద్రుండు ఘనరోష • వివశుఁడగుచు

క. కరతలశూలము చేత న • సురవరు బిట్టేయ నతఁడు • శూలహతిధరన్
దొరఁగియు సరకుఁగొనక క్రమ్మఱ లేచి ప్రచండకోప • మండితుఁడగుచున్

గీ. శక్తిచే వీరభద్రుని, చటులపాత • మొనర దురమునఁ దాడింప • నుక్కడక్కి
భూతలంబునఁబడి మూర్ఛఁ • బొందె వీర, భద్రుఁ డెంతయుఁ బ్రమథులు • బాష్పములిడ

—* వీరభద్రుని వారించి కుమారుఁడు యుద్ధంబునకుఁ బూనుట *—

ఉ. అంత నిమేషమాత్రమున • నద్భుతవైఖరి లేచి వైరిపీ
శాంతకమూర్తి యుజ్జ్వలత • రాయత తేజుఁడు వీరభద్రుఁ డ
త్యంతరయోద్ధతిన్ బరమ • చాపహభూరివిభావిభాసితా
శాంతము భాస్కరేందుదహ • నాత్మకముజ్జ్వలమున్ద్రిశూలమున్ 91

క. బిఱబిఱగొని తారకుతల, నఱుకుదునని యుద్ధవిడిఁజ • నన్ షణ్ముఖుఁడ
త్తఱి రయమున నవ్వీరుస్, దఱియంగా వచ్చియాఁగి • తా నిట్లనియెన్. 92

చ. ఉడుగుము సోదరా! యసుర • నుక్కడఁగించి వధింతు నీవిటుల్
దొడరఁగనేల వీనికయి? • దొడ్డవు బాలుఁడ నేనచాలు వే
ల్మిడిఁ గనుగొంచునుండుఁ డిఁక • లేఖులు నీవును వీనిదైన యీ
దుడుకుఁదనంబుఁ దీర్తు పరి • తోషముఁ గూర్తు నిలింపకోటికిన్. 93

గీ. అని కుమారుఁడు దత్క్షణ • మందు నాత్య
యికమతిన్ నెమ్మనంబున • హిమగిరీంద్ర
జామహేశ్వరపదములఁ • జక్కఁ గొలిచి
తారకాసురవధను ద్రు • తమున నెంచి. 94

క. భ్రమపడి యజాండమదురఁగ, నమితపు గర్జనముచేసి • యసురపతి వరే
ట్సముఖమును జేర్చ నరదము, నమర్ష మొప్పంగఁ జూచి • యతఁ డిట్లనియెన్.

—* తారకుఁడు కుమారుని యుద్ధంబును మానుమనుట *—

ఉ. బాలుఁడ వీవు దుర్మతులు • బాసటగాఁ గొని తెచ్చిరిట్లు ని
న్నాలముసేయ నీ కలవి • యానొకో యీ సురలెల్ల నా కనిన్
జాలక యోడి యాడిగము • సల్పుచు నుండిరి యింతనట్టిటుల్
జాలవు నీవు చేరు మిఁక • సత్వర మా రజతాద్రిభూమికిన్. 96

క. మీజోలికి మీ ప్రోలికి, మీజాడకు నెప్పుడేని • మేమరుదెంచం
గా జతనం బెదసేయము, రాఁజనుసే యెత్తి యిట్లు • రాణువతోడన్. 97

వ. వచ్చిననుగూడ నిప్పుడు.

గీ. చిఱుతపాపనిఁజంపిన • సిగ్గువోడము, నవెడు జంకొండెగాని లే•దరయు వేలు
తెఱఁగు కొఱమాలిచెడుగులీ•సురలునిన్ను, నూఁతగాఁ దెచ్చిరిచ్చటి•కవిదలట్లు

చ. అనినఁగుమారుఁ డల్లనగి • యాతని కిట్లనియెన్ బిభీషికల్
పనివడ విప్పుడాలమున • బంటుతనంబున నిల్వ లేకనీ
తనుజగణమ్ముతోడ నిజ•దారయుతమ్ము రసాతలమ్ముఁగ్ర
క్కునఁ జనియందయుండు మిఁకఁ • గొండలమొందక యెల్లకాలమున్ 99

క. మా తెరువు రాకయున్నను, నీతిఁదొరఁగి సురలకలిమి•నీవుకొని యిటుల్
కాతరులఁజేసి వారల, ఘాతుక! వేధింపుచుండఁ • గాంచుదుమెట్టుల్. 100

వ. మఱియు.

క. ననుబాలునిగాఁగఁ దలం,చినఁబ్రోడనుగాఁ దలఁచిన • జింతయొనరది
ప్దనిఁజూతువు లావంతయుఁ, దినఁబోవుచు రుచులనడుగఁ • దెఱఁగేయెందుఁ.

—* కుమారతారకుల యుద్ధము *—

గీ. అనవిని దనుకేశ్వరుం•డాగ్రహమున, నడరి నిశితశరమ్ముల • నఁబికాత
నూజుపైఁబరపినగుహుం • డోజమెఱయఁ గానినన్నిటి నడుమనే•వమ్ముచేసి

క. పెనుబాములవలెఁ జెలఁగెడు, ఘనసాయకముల నురంబు•గాడఁగ నేయన్
బెనుకినుక తారకాసురుఁ, డనువుగ శతకాండములఁ బ్ర•హరించెగుహున్ 103

వ. అంతఁ గుమారుఁ డలఁతినవ్వొలయ.

చ. శిరసున ఫాలమందు గళసీమ నురంబున బాహులందు ని
ష్ఠురతరతీవ్రబాణములఁ • జొన్పి సిడంబును ద్రుంచి విల్లుఁబో
విఱిచి హయంబులన్ దునిమి • వేచిన తారకుఁ డుక్కుఁదక్కి స
త్వరముగ శక్తి నూఁతఁగొని • పార్వతిపుత్త్రినిఁ దాఁకి వీఁకతో. 104

చ. హరసుతుఁడున్ రయోన్నతి శతాంగముఁ బాసి పదాతియై ద్విష
ద్ధరణకమైన శక్తిఁగొని • దానవనాథు నెదిర్చి యార్చి న
ప్వరుసున నొండొరుల్ చెలఁగి • ప్రౌఢిగ శక్తులఁ బోరుసల్పి రా
దురమును జూడనెంచి కడుఁ • దోష మెసంగఁగ నాకసంబునన్. 105

—* కుమార తారకుల శక్తి యుద్ధమును వైమానికులు చూచుట *—

సీ. గరుడగంధర్వసిద్ధకిన్నరులు సాధ్య
వరులు విద్యాధరాప్సరో • వర్గములును
ఘనతరవిమానముల నెక్కి • కాంచుచుండి
రెలమి బలతారతమ్యంబు • లెన్నుకొనుచు. 106

ఉ. తారకకార్తికేయు లతి • దర్పమెసంగఁగ శక్తిహస్తులై
సారెకుఁ దీవ్రఘాతముల • సల్పుచు నొండొరు లేకవీరులై
నేరిమి శూరతాగరిమ • నెక్కొన నొంచుచు మించుచున్ గడున్
ఘోరముగాఁగఁ బోరిత మకుంఠితరీతి నొనర్చి రెంతయున్. 107

మ. తలపై నెన్నొసటన్ హనుద్వయిని స్కంధంబందు బాహుద్వయిన్
గళమందున్ గయిదోయియం దుదరభాగంబందుఁ బార్శ్వద్వయం
బుల నన్యోన్యవధేషులై పటునదంబుల్ సేయుచున్ వీఁకతో
బలవద్ఘాతములన్ బొనర్చికొని రప్పాటన్ మృగేంద్రాభులై. 108

క. పిఱుఁదివియక యొకరేనియుఁ, బిఱబిఱ నింగి పయి కెగసి • బిట్టుగ శక్తి
స్ఫురదురుపాతంబుల నె, త్తురువఱదలుఁ బిశితములును • దొరఁగించి రిలన్.

వ. అయ్యవసరంబున ననన్యసామాన్యవిక్రమధుర్యు లగు నవ్వీరవర్యులన్ గాంచి
వైమానికతల్లజులు సాంశయికులై యిట్లు యోజించిరి. 110

ఉ. ఇద్దఱునున్ సమిద్ధబలు • లిద్దఱు యుద్ధపటిష్ఠులైన వా
రిద్దఱు దివ్యశక్తిధరు • లిద్దఱు విక్రమధుర్యులైనవా

రిద్దఱు సింహసంహనను లిద్దఱు ధీరమనీషు లిప్పుడీ
యిద్దఱిలో నెవం డని జయించునొ త్రుంచునొ చూ ర్తు నేపునన్. 111

వ. అని యిట్లు యోజించుచున్నంత నభోభారతి యవ్వారల కిట్టులనియె. 112

ఉ. ఖేచరులార! కాంచుఁడిఁకఁ గిల్బిషవర్తను దారకాసురున్
నీచుఁ గృతాపరాధు నవినీతు హరాత్మజుఁ డీకుమారుఁ డీ
ర్ష్యాచుచునుండ శక్తిహతిఁ జొప్పడఁగించి వధించు నిష్ఠ సం
కోచము మానుఁ డుల్లములఁ గుందఁడగున్ భువనత్రయంబునన్. 113

ఆ. అనిన దివ్యులెల్ల రాత్మంబులన్ బొంగి, రంబికాతనూజుఁ డపుడు శక్తిఁ
దారకాసురేంద్రుఁ దజిమి యురంబున, మోఁదె నశనిశతసమూహనిహతి

క. దానఁగడు బడలి యసురుఁడు, దీనుండై యంతలోనఁ దేఁకువఁ గొని యెం
తేనలుక నాత్మశక్తి న, నూనప్రహరణమొనర్చె నుద్దవిడి గుహున్ 115

— * తారకతాడితుండైన కుమారస్వామి మూర్ఛిల్లుట * —

గీ. స్కందుఁ డద్దాన మూర్ఛిల్లి క్షణములోన
ఋషిగణస్తూయమానుఁడై యెఱుకఁ జెంది
గంధసింధురవరముపైఁ గడఁగునట్టి
కొదమసింగంబ నా దైత్యుఁ గొట్టెశక్తి. 116

క. ఇవ్విధి నిరుపురువీరులు, చివ్వన్ జెలరేఁగి విజయచింతాలసులై
క్రొవ్వునఁ బోరుచునుండిరి, నివ్వెఱపాటొందె ద్రష్టృ నికరము చదలన్ 117

క. పవమానుఁ డచలుఁ డయ్యెను, రవి తేజుఁ దొరంగె సర్వధరయు నానా శై
లవనగ్రామంబులతో, డవిచలితంబయ్యె నెదగడలు కొనఁగఁగడున్ 118

గీ. అపుడు తుహినగిరీశ్వరుఁ డతిరయమునఁ, దనజనంబులతో రణస్థలినిఁ జేరి
యాత్మదౌహిత్రుఁ గాంచి పెల్లడరుచున్న, నంతఁగని కందుఁ డతనికిట్లనియె వేగ

చ. అడలకుఁ డద్రిరాజ! హృదయంబున నెవ్వగఁ జెందఁబోకుఁ డి
ప్పుడ కడతేర్తు నిద్దనుజుఁ బూజ్యులు మీరలు గాంచఁగానిఁక
బుడమిజనంబు సంతసము పొంపిరివోవ రహించుఁగాక నా
కడిఁది భుజాబలంబు గలకాలము కీర్తి వహించుఁ గావుతన్. 120

క. అని మనమున గిరిజా శివు,లను భక్తి యెసంగఁగాఁ దలఁచి మ్రొక్కి విరో
ధినిఁ జంపఁబూని కినుకన్, గొని ఘనశక్తిన్ నితాంత కుశలోన్నతిమై.

—* కుమారస్వామి తారకాసురుని జంపుట *—

క. భైరవరవ మొనరింపుచు, దారుణతరశక్తిధారఁ • దారకు మోఁదన్
ఘోరకుల శైల మట్టుల, ధారుణి యద్రువంగఁగూలెఁ • దారకుఁడు వడిన్.

చ. కడునిశితప్రహారమున • గాత్రము ఖండితమై నిశాటుఁడ
య్యెడఁ బుడమిం బడంగ నిఁక • నేమియుసేయకయుండె షణ్ముఖుం
డడరి జనంబులెల్లఁగన • నద్దనుజుండు లయంబుఁజెందెఁ గీ
డ్వడి పలలాశు లెంతయును • బాఱిరి నల్గడఁ గాందిశీకులై.

లయగ్రాహి : కొంద లలుకొంది ధృతిఁ•జెంది సురబృందముల
నుం దురమునం దెదిరి • మఱిందిరి కడంకన్
గొంద లడరొంది గుహు • సుందరపదంబులకు
వందనముచేసి శర•ణొందిరి పరిపత్తిన్
గొంద తెదఁ గుందుచుఁ బి•లుందఁ గనుఁగొనుచు బలి
మందిరముఁ జొచ్చి యట • నొందిరి నివాసం
బిందుధరనందనుఁడు • పొందుగ నిటు ల్జయము
నొందె ముదమందిరి ము•కుందముఖలేఖుల్. 124

క. అంతఁగని ఖేచరులుగడు, సంతసమున గుహునిజయము•శ్లాఘింపుచు న
త్యంతము గానముచేసిరి, వింతగఁగురిపించి రలరు • విరులసువృష్టిన్

—* పార్వతీపరమేశ్వరులు రణభూమికివచ్చి కుమారునిఁజూచి యానందించుట *—

ఉ. శీతమయూఖశేఖరుఁడు•చెచ్చెరఁ బుత్త్రిజయోత్సవోన్నతిన్
జేతమునందుఁ దా నెఱిఁగి • శీతనగేంద్రకుమారితో గణ
వ్రాతముతో రణావనికి•వచ్చి కుమారు నిజాంకమందు సం
ప్రీతియెసంగఁ జేర్చికొని • ప్రీణనముం బొనరించె మించుగన్ 126

గీ. చాలఁబ్రేమమిడితో హిమశైలరాజ
తనయ సుతు ముద్దుచేసి య•క్కునధరించెఁ
గుహుఁడు తలిదండ్రులడుగుల•కున్ బ్రియమున
శిరము సోఁకఁగ మ్రొక్కి సం•బరముఁ గాంచె. 127

క. హిమగిరివరుఁ డత్తఱిఁ దన, కొమరులతో బంధుమిత్ర • కూటముతోడన్
హిమకరకిరీటు నార్యను, గొమరునిఁగని కొనియెవెల్లి•కొల్లగ ముదమున్ 128

క. దేవతలందఱు శివుఁ దద్దేవికి గొమరునిఁ గడున్ నుతించిరి గంధ
ర్వవిసర మప్సరోగణ, మావేళముతోడఁ బాడి యాడిరి ప్రీతిన్

వ. అంత హరిహిరణ్యగర్భాద్యఖిలగీర్వాణశిరోమణులును దేవర్షి ప్రవరులు ముని ముఖ్యులు మున్నగువారెల్ల రమితామోదంబున మహోత్సవంబు సంతరించి నానావిధగీతవాదిత్రఘోషసంయుతంబుగ బ్రహ్మఘోషపురస్సరంబుగ నుమా మహేశ్వరులకుఁగుమారునకు విజయనీరాజనంబులుచేసి వినుతించి యర్చించిరి. పరమేశ్వరుం డవ్వారినందఱి నభినందించి జగదంబికను దోడ్కొని ప్రమథ గణంబులతో కైలాసపదంబుఁ జేరెనంత

—* బాణాసుర ప్రలంబాసుర సంహారము *—

క. బాణాసుర పీడితుఁడై, ప్రాణార్తుం డగుచుఁ బొగిలి క్రౌంచాద్రి యని
ద్రాణపరాక్రము షణ్ముఖుఁ, ద్రాణార్థముచేరి తత్పదముల కొరఁగుచున్.

ఉ. దేవర! నీదుయుద్ధమునఁ దేఁకువదక్కి పలాయమానుఁడై
యేవలనో వసించి యిపుడివ్విధి బాణదనూజుఁ డుద్ధతిన్
నా వెనువెంటఁజొచ్చి నిధనం బొనరింపఁగఁ జూచుచున్నవాఁ
డీ వెడఁగున్ వధించి నను నేలుము శంభుకుమార! కూరిమిన్. 183

వ. అని దీనుండై యర్థించినంత.

ఆ. తారకారి దృప్తదైత్యఘ్నుఁడును శర, ణాగతావనుండు నగుట నపుడు
బాణు గుఱిచివైచెఁబటుతరంబగు స్వీయ, శక్తినదియుఁజని నిశాటుఁ జదిపి.

క. వాని బలగముల నెటకుఁ, బోనీయక తఱిమిచంపి పొందికతో నా
ర్యానందనుకర మొందెను, నానాదివిజులు మునులు ఘనంబుగఁ బొగడన్.

గీ. క్రౌంచుఁ బరికించి షణ్ముఖుం డంచితమగు
కరుణ దొరయంగ నిట్లనె క్ష్మాధరేంద్ర!
నిరవశేషంబుగ నశించె నీ పగతుఁడు
బెగడుడిగి చేరఁజను సుఖంబుగ మనికికి. 185

వ. అనిన నతండు ప్రీతుండై దయాసముద్రుండగు పార్వతేయుని యనుగ్రహంబున కలరి మ్రొక్కి నిజధామంబుఁజేరె నంతలోన. 186

క. కుముదుఁడను నాదిశేషుని, కొమరుండు ప్రలంబదైత్యకుంజరుచేఁ బ్రా
ణములు పొలిపోవకుండుట, కమరశుభావహునిఁ గిల్బిషాపహు గుహునిన్,

గీ. చేరి మ్రొక్కి జజీవిషఁ • జెప్పికొనియె, తండ్రి! నీయాజఁ బఱచి పా • తాళబిలముఁ
జేరిన ప్రలంబదైత్యుండు • తారకాను, చరుఁడుదలఁపడెనన్ను హిం • సన్ బొనర్ప.

క. దీనజనబాంధవుఁ డవ, న్యూనదయాసింధుఁడవు మ • హోగ్రారాతి
ప్రాణశమనుఁడవు సాంప్రత, మీనను శరణార్తు మనుపు • మీ కడపి రిపున్.

గీ. అనినయంతనె హరసూనుఁ • డాత్మయందు, శిపులనఁదలంచి సరగున • స్వీయశక్తి
నల ప్రలంబాసురునిఁ జంపఁ బంప • నదియు, సబలముగ వానిఁ దెగటార్చి • స్కందుఁ జేరె

తరల. కుముదుఁ గన్గొని యంతఁ బల్కెను • గోపతిధ్వజపుత్త్రిఁడా
కుమతి దైత్యుఁడు గీటడంగెను • గుండడంగెను నీవు త్రా
సముఁ దొలంగి గృహంబుఁ • జేరుము సర్వరాజకుమార! నాఁ
బ్రమదమొంది యతండు చెందె బి • రాన నాత్మనివాసమున్. 141

—* కుమారస్వామి శివలింగస్థాపనము సేయుట *—

క. రక్షోవిశసనమొనరిన, యాక్షేత్రంబందు నమ్మ • హాసేనుఁడు పా
పక్షయదములై యమరు మ, హోక్షధ్వజలింగములను • నొప్పిన భక్తిన్. 142

గీ. స్థాపనము సేయఁగా నెంచి • సర్వదేవ, రాజి గొలువఁగ మంచిమూ • ర్తంబునందు
శైవలింగచతుష్టయ • స్థాపనంబు, చేసె నార్త్విజ్యమును మునుల్ • చొదియలర.

వ. ఆలింగచతుష్టయంబందలి లింగత్రయంబునకుఁ గ్రమంబుగఁ బ్రతిజ్ఞేశ్వరుండని
యును, గపాలేశ్వరుండనియును, గుమారేశ్వరుండనియును, జయస్తంభోపకంఠ
ప్రతిష్ఠితంబగు నాల్గవలింగంబునకు జయస్తంభేశ్వరుండనియును నామధేయంబు
లర్పించి యర్చించె. హరిబ్రహ్మాది నిఖిలనిలింపప్రముఖులల్లె యచ్చోట శివ
లింగంబులఁ బ్రతిష్ఠించి పూజించిరని సూతుండు శౌనకాదిమునుల కిట్లనియె.

మత్తకోకిల : తారకక్రిధనంబు శైలసు • తాకుమార జయంబు మీ
గ్గోరినట్లుగఁ జెల్పితిన్ గడుఁ • గూర్మి నెవ్వఁడు దీని వి
స్తారభక్తిఁ బఠించినన్ విన • సంతసం బరుదొందఁగా
భూరిభోగములొందు మోక్షముఁ • బొందు నంతమునందునన్.

గీ. అనిన శౌనకముఖ్యు • లిట్లనిరి సూత!, పరమవిజ్ఞానభాగ్యమై • భవవిధాత!
గుహునిలీలల నింకను • గొన్ని సెప్పు, మనినఁ బౌరాణికుం డిట్టు • లనియెఁ బ్రీతి.

క. తారకసంహారంబిటుఁ, గూరిచి జయమొందియున్న • గుహునిన్‌గని బృందారకులందొఱు మ్రొక్కి సు, ధామధురోక్తులు దలిర్ప • ధ్యానించిరిటుల్.

—* దేవతలు కుమారస్వామిని స్తుతించుట *—

సీ. విశ్వమంగళునకు • విశ్వబాంధవునకు, విశ్వభావనునకు • విశ్వగతికి
తారకదైత్యహం • తకునకు బాణాసు,రఘ్ను నకును క్రౌంచ•బఘ్నునకును
కల్యాణమూర్తి క • కల్మషాకారున, కీశ్వరపుత్త్రున • కిద్ధమతికి
దేవరక్షకునకు • దేవరంజకునకుఁ దేవసేనానికి • దివ్యకీర్తి 148

గీ. కఖలలోకైకపతికి భ•క్తాభిరతికి, నతుల కరుణాసముద్రున • కభయదునకు
వీరమాళికిభంజిత • విద్విషాళి, కంజలియొనర్చి ప్రమొక్కెద • మనవరతము

ఉ. దేవ! విపత్సముద్రమునఁ • దీఱనితీరున నంగలార్చుచు
న్మిమ్మ విటు లుద్ధరించితివిఁ • కేమని నిన్ గొనియాడఁజెల్లుమా
కీవె హితుండ వీశ్వరుఁడ • వీవె గురుండవు నీవె తల్లి దం
డ్రీవె మహాత్మ! జోతలివె • యేలుము దీనజనావనక్షమా! 149

క. అని మ్రొక్కి యభినుతించిన, యనిమేషాధిపులకెల్ల•నభినవవరముల్
ఘనకృపనొసంగి శివనం,దనుఁ డమితానంద మవుడొ•నర్చెను బ్రీతిన్ 150

గీ. హిమగిరీంద్రుని సర్వగి•రీశ్వరులను గాంచి శైలంబులెల్లను • గలుషభారము
లై తపస్సంశ్రయంబులై •యలరుఁగాత. దాతయగుఁగాతనాతాత•తాపసులకు

వ. అనియిట్లందఱికి వరంబులొసంగి యున్నంత హరిపురోగములు పార్వతేయునకుఁ గైలాసగమనయత్నంబు నివేదించి యమ్మహాత్ముండంగీకరించినంత మహోత్సవంబుతోడఁ బ్రయాణంబుచేసి.

—* కుమారస్వామి దేవతలతోఁ గైలాసంబున కేగుట *—

గీ. పుష్పకారూఢుఁడైన శం•భుతనయునకు
హరియును హిరణ్యగర్భుండు • హర్షమెసఁగఁ
జామరంబులు వట్టిరి • జంభభేది
పట్టె ధవళాతపత్రంబుఁ • బరమభక్తి. 153

క. గంధర్వులు స్వర్వేశ్యా, గంధద్విపయాన లెల్లఁ • గౌతుకమెసఁగన్
బంధనముల విడి చేసిరి, బంధుర గానములఁ దాండ•వంబుల లలిగాన్. 154

చ. అమరసమూహ మిట్లు పరమాదరపూర్వసుఖోపచారముల్
సమధికలీలఁ జేయఁగ విశాఖుఁడు లేఖులతోడ రౌప్యభూ
ధ్రము వడిఁ జేరి తల్లికినిఁ దండ్రికినిన్ బ్రణమిల్ల నప్డు వా
ర్కొమరునిఁ గ్రుచ్చి యెత్తి యుపగూహనముల్ బొనరించి రర్మిలిన్. 155

మ. దివిషద్రాజియు రాజశేఖరునిఁ దద్దేవిన్ వెసన్ గాంచి భ
క్తివశోద్రేకముతోఁ దదంఘ్రులఁ దలల్ గీలించి సేవించి సం
స్తవముల్ చేసిరి పెక్కుభంగుల లసత్సాహిత్యసాహిత్యవై
భవభావస్ఫురితార్థకల్పనలు దీవ్యద్భంగి శోభిల్లఁగాన్. 156

—* దేవతలు శివుని స్తుతించుట *—

సీ. లవిచితాభస్మధారియు శివుఁడునై, తనరు ధన్యునకు వందనము లివియె
రూపయుక్తుఁడు విశ్వరూపుఁ డరూపుఁడై, పరఁగుమాన్యున కభివాదనమిదె.
కర్తయు భర్తయు హర్తయై జగముల, నలరు విశ్వాత్మున కంజలులివె
స్థావరజంగమసర్వాత్మమైయేని, కందని ధీరున కభినుతు లివె

గీ. శూలదండకృపాణహస్తునకు నభయ,హస్తున కభీష్టవరదానహస్తునకును
అభ్రగంగాజటాలున కగ్నినేత్రు,నకుఁ బొనర్చెదమిపుడు ప్రణామములివె.

క. నిరతము మమురక్షింపుము, పరమేశ్వర! సర్వలోకపాలక! శివ! నీ
చరణము లేమఱకుందుము, కరుణాకూపార! సర్వకల్యాణకరా! 158

సీ. అమరులయందు బ్రహ్మవురుద్రులందెప్డు, నీలలోహితుఁడవు నీవు దేవ!
ఘనపర్వతములందుఁ గనకాద్రివరయ న,క్షత్రమండలిలోనఁ జందురుఁడవు
ఋషులలోన వశిష్ఠఋషివి దిక్పాలుర, యందు వాసవుఁడ వీవనఘమూర్తి!
అఖిలభూతములలో నాత్మవు సాంఖ్యమ,తమునఁ బూరుషుఁడ వీవమలతేజ!

గీ. అభవ! నీ రూపకోటిసహస్రములను, రూపకోటిశతంబులనోపి పార
మొందనేర్తుమె? లోకహితోద్యమా! మ,హేశ! సర్వేశ! సకలనివేశ! యీశ!

—* దేవతలకు శివుఁడు వరంబు లిచ్చుట *—

గీ. నమ్రులై యిట్లు నుతియించు నాకచరుల
సర్వదేవేశ్వరుఁడు గాంచి సంతసమున
నిట్లు పల్కె దయాళుఁడై యింపుగదుర
సజ్జనుల కెందు సౌఖ్యంబు శాశ్వతంబు. 160

గీ. దుష్టులగువారిఁ బొలియింప • శిష్టజనుల, రక్షణముసేయ ధర్మసం•రక్షణంబు
సేయుటకుఁగాదె నేనిట్లు • చెన్నలరుట, దివ్యులార! మహాతపో•భవ్యులార!

క. మీకెపుడెవ్వఁడు బెడఁదలు, చేకూరిన నన్నుఁదలఁపు•సేయుండపుడే
మీకష్టంబులు దీర్చెద, శ్రీకరసౌఖ్యంబు లెసఁగ•జేసెద వేగన్ 162

గీ. అనిన నా పరమేశుద•యకును సౌఖ్య
మునకు సంబరమును జెంది•మ్రొక్కి వారిమ
ఖామరులు సెలవొంది త•ద్ధామములకుఁ
బోయి సుఖముండి రెంతయు • హాయియమర 163

వ. పార్వతీపరమేశ్వరులు దేవసేనాగుహులతోఁ గైలాసాచలంబందు సుఖంబున నున్నంత

—* నారదుఁడు కుమారస్వామికి వల్లీసౌందర్యంబును జెప్పుట *—

ఉ. నారదుఁ డొక్కనాఁడు శివ • నందనుఁ డిష్టులతో విహారకే
ళీరతుఁడై రహించు నెడ • లీలఁ జేరి సమస్తలోకసం
చారమునందుఁ గాంచిన ప్ర•శస్తతరాద్భుతవస్తువృత్తముల్
గూరిమిఁ జెప్పుచుండెఁగడు • కోర్కెమెయిన్ వినుచుండె స్కందుఁడున్ 165

ఆ. చాలసేపు చెప్పి•జటిలుఁ డంతటఁ జెప్పె, వినుము శంభుతనయ! • విన్నవింతుఁ
గంటినొక్కచోటఁ•గన్నులపండువై, మనమునలరఁ జేయు•మంచితొడవు 166

క. భిల్లపురి నొక్కరుఁడు శో,బిల్లుచుఁ దనరారు సిరులఁ • బృథ్వీస్థలిపై
భిల్లులకెకిమీఁడై స్తం, భిల్లఁగఁ జేయును జగంబు•భీషణదృష్టిన్ 167

చ. శివుఁడను మానితల్లజుఁడు • శ్రీదయితాంశుఁడొకండు లోచనో
త్సవనవయౌవనన్ హరిణిఁ • జక్కఁగఁ గాంచి భ్రమించి స్వీయపుం
బ్రవిమల వీర్యముం విడువ • బాగుగ నద్ది గ్రహించి బాలికన్
నవనళికోమలన్ గని వ•నంబునఁ బాసి చనెన్ యథేచ్ఛమై. 168

ఉ. మానియు వీర్యపాతమున • మానసమందుఁ గలంతనొంది యెం
తేనియుఁ జింతసేయుచు నె•ఱేఁజనె భిల్లవతంసుఁ డాస్థలిన్
మానుగఁ జేరి బాలను స•మంచితబాలశశాంకఫాల న
న్యూనగభస్తిజాలఁ గని • యుత్సుకుఁడై గొనిపోయె నాదృతిన్. 169

గీ. ఇట్లు దోడ్కొనిచని తన ♦ యింతికొసఁగఁ
బెంచె గారాబమెసఁగ స♦మ్మిమ్మంచుఁబోఁడి
యిపుడు బాల్యదశను వీడె ♦ నించుమించు
గా నెఱింగింతు వినుమ య♦క్కల్కితీరు. 170

గీ. కలికి దీనులపాలిటి ♦ కల్పవల్లి, సకలజనమోహనాతను ♦ చాపవల్లి
ఏసుకృతశక్తిధనునకో ♦ హృదయవల్లి, తన్వియాహ్వాయమరయు సౌం♦దర్యవల్లి.

ఆ. బాలయొడలిచాయ ♦ పస కోడి యపరంజి, యప్పు చెంది స్వర్ణ♦మయ్యెఁ బుడమిఁ
దగినవారితోడఁ ♦ దగుఁగాక మచ్చరం, బధికులందునొంద ♦ హానిగాదె.

సీ. తమ్ములో చివురుమొ♦త్తమ్ములో కోకన,దమ్ములో కొమ్మపా♦దమ్ములొక్కొ?
నిమ్ములో చక్రవా♦కమ్ములో భర్మఘు,టమ్ములో కల్కి కు♦చమ్ములొక్కొ?
అమ్ములో నీలోత్ప♦లమ్ములో చపలమీ,నమ్ములో చెల్వ నే♦త్రమ్ములొక్కొ?
భమ్ములో నవమౌక్తి♦కమ్ములో మేలికుం,దమ్ములో నవలార♦దమ్ములొక్కొ?

గీ. నమ్మకములైన నీలర♦త్నమ్ములో? ఘ
నమ్ములో? తుమ్మెదలో? చికు♦రమ్ములొక్కొ?
ఆ హిరణ్యోదరునకు శే♦షాహికేనిఁ
దరుణిరమణీయతను దెల్పఁ ♦ దరమె ధరణి. 173

క. కమలము కమలము శశిబిం,బము శశిబింబమ్ముగాక ♦ సరియగునె భువిన్
కమనీయకోమలంబగు, రమణీమణిమోముతో న♦రాతివిఘాతీ! 174

క. మంకెన మంకెన యౌటన్, జంకెనసి విరిసెవరిష్ఠ ♦ జపయును విరిసెన్
సంకుమదగంధివాతెఱ, బింకపురుచికోడి క్రౌంచ♦భేదన వినుమా! 175

మ. తరుణీకైశికకృష్ణసంపదను జెం♦దన్ బర్హిభోగీంద్రముల్
చిరకాలం బటవీబిలస్థలులఁ దా♦ల్మిన్ దాపమున్ జెందఁ గా
ర్ష్ణ్యరమన్ గాంచెను దందశూక మిఁక నా♦ట్యాసక్తమక్కెకి తాఁ
బొరయన్ జాలక కుండలీంద్రతతులన్ ♦ బొక్కన్ ధరామండలిన్. 176

గీ. *అతనువైభవమున నొప్పు ♦ నాకెసుకుచ
కటితటులఁబోలలేక య♦క్కసున నడుము

* టిప్పణి :— అతనువైభవమున = 1 మన్మథవైభవమున, 2 విస్తారవైభవమున కుచకటులఁబోలలేని నడుము తానవంబొందెనందురు (కృశతనొందినదని యందురు). కాని యట్లుకాదు. అదియు — అతనువైభవమునే 1 (మన్మథవైభవమునే) 2 నవిద్యతే తను (సూక్ష్మం) యస్మాత్తదతను - తస్యవైభవ మను విగ్రహమున అతనువైభవమునే కాంచెన్ (చెందె) నని యన్వయము.

తానవంబొందె నందురు • దర్పిష్టలట్లు
కా దతను వైభవంబునే • కాంచెనదియు. 177

గీ. అధిప! చందనగంధి దే•హంబుసార, భమున కలఁ బ్రచండ స•ర్పములు చేరి
పాయకున్న వి యే వేళ•బణఁతియారు. వేణియనుదంభమునఁగడు• వేడ్కమీఱి

గీ. తావిచైతన్యమలరుకుం•దనపుబొమ్మ, స్థైర్యమవయవములుగల్గు• చపలమెపుడు
కుందునొందక యలరారు•నిందురేఖ, అరయ నఖలజగన్మోహ•నాంగి రమణి.

చ. కమలజుఁ డొక్కనాఁడు కుతు•కమ్మున సర్వజగత్సువృత్తభా
గ్యములను జెప్పుచున్ దొడరి • కాంతతరాంగకవల్లి క్రొంచభి
ద్రమణియగున్ జుమీ యనియె • రాజకిరీటకుమార! మేటిసా
ఖ్యముమెయిఁ బల్కెనాఁడ విను • హర్యగ నీకడ నింతవట్టునున్. 180

చ, అని యవియవ్వి కొన్నినుడు • లట్టులె పల్కి మునీశ్వరుండు చ
య్యన నగజాకుమారకుని • యానతిఁ గైకొని పోయె నిందుమం
డనతనయుండు చిత్తమున • నారదసూక్తుల నావటించి వ
ల్లిని సతిఁగాఁ గొనక బురుడు • లేని తమిన్ గొనె నెంతయేనియున్. 181

—* నారదుఁడు భిల్లపురంబున కేగుట *—

క, కొన్నిదినంబుల కా ముని, సన్నుతుఁడు పుళిందపురముఁ • జక్కనరిగి సం
పన్నిధి యగు భిల్లవరున్, గన్గొంత నతండు మ్రొక్కి • గారవమొప్పన్. 182

గీ. తేనియను జారపప్పును•దీయనిపలు, ఫలములను బూవులను దెచ్చి•భక్తితోడ
నిచ్చి సేవించి నిలిచిన•యెఱుకఱేనిఁ, గాంచిహర్షించియనియె ని•ర్కారణిహాని.

ఉ. సేమమె నీకు నీసతికిఁ • జెల్వగు నీసుతమైన వల్లికా
తామరసోద్భవుండు నిను • ధన్యునిఁ జేయు తలంపుతోడ నీ
శ్రీమతి నీకు బుత్రికను • జేసెఁ బ్రియంబుగ వ్యాధనాథ! మి
మ్మోమె భవాంబురాశిఁ దరి•యింపఁగఁ జేయును నమ్ము నా నుడిన్. 185

గీ. అనినయంత నెయాభిల్లుఁ•డాత్మసుతను, దెచ్చిమౌనికిమ్రొక్కించి•యిచ్చమెచ్చుఁ
బేర్మితనతోడఁగూర్చుండఁ•బెట్టుకొనిము, నీంద్రునకునిట్టులనియెనెం•తేనిఁబ్రీతి,

క. దేవర! నాసుతకు మగం, డేవాఁ డెట్టిండగునొకొ • యెఱిఁగింపుము పెం
డ్లేవేళ యగునొ మీనుడి, యా వేదము పగిది • సత్యమందురు గఱువల్.

—* నారదుఁడు వల్లికి కుమారస్వామి భర్తయగు నని చెప్పుట *—

వ. అనిన నారదమునీంద్రుం డిట్లనియె.

చ. శివునకు గట్టురాసుతకుఁ ♦ జెల్వగునందనుఁ డాదితేయసై
న్యవిభుఁడు తారకాసురని♦హంత ప్రలంబవిఘాతి బాణదై
త్యవధకరుండు క్రౌంచగిరి♦దారణుఁ డాఢ్యుఁడు కార్తికేయుఁ డీ
లవలిని రాణిగాఁ గొనఁగ♦లండు దృఢంబు వనేచరాగ్రణీ! 187

క. పూర్వజనినుండి వీరల, కిర్వురకుఁ బరస్పరేచ్ఛ ♦ యెలరినదాటన్
శర్వకుమారుండే యీ, పర్వేందుముఖన్ వరించుఁ ♦ బరమప్రీతిన్. 188

వ. వివాహంబు నచిరకాలంబులోనగునని యమ్ముని యథేచ్ఛన్ జనియెనంత సౌం
దర్యవల్లియు నుల్లంబున నుల్లసిల్లి పరమేశ్వరకుమారలీలల నభినందింపుచుఁ
దత్పాణిగ్రహణంబునకై నిరీక్షించుచుండె నంత నొక్కనాఁడు. 189

క. నారదముని చెప్పినటుల్, నీరజముఖ వల్లిరామ♦ణీయకతను జే
తోరాజీవంబునఁ గడు, ధారణయొనరించి క్రౌంచ ♦ దారణుఁడు దమిన్.

క. సింగారమునకు నిధియఁట!, రంగారు వనేచరాధి♦రాట్సుతయఁట! నా
కుం గేహిని యగునని చ, క్రాంగశతాంగుండు చెప్పె♦నఁట దన సుతలోన్.

క. కావున నే నా వల్లిని, దేవిన్గాఁ గొనకయున్నఁ ♦ దేజుగలదొకో ?
యేవిధముగనైనను వల్లీవనజేక్షణను బెండ్లి♦లిన్ జేకొనెదన్. 192

—* కుమారస్వామి భిల్లయువకరూపముతో వల్లిఁ జేరవచ్చుట *—

క. అని యొక నిషాదరాణ్ణం,దనురూపముఁ జెంది భిల్ల♦తల్లజు పురికిన్
జని యటఁ బ్రియంగువనిఁ గాఁ,పునొనర్చెడు వల్లిఁగాంచి ♦ భూరిప్రీతిన్.

చ. స్తుతియనుకొంటి నారదుఁడు ♦ చోద్యముగా వచియించినట్టి యీ
యతులితమోహనాంగివిధ ♦ మాతఁడు సెప్పినదింతచాల దీ
సతిరుచిరాంగకంబులకు ♦ సాటియొకం డిల లేదు నిక్క మీ
క్షితి పరమేష్ఠిసృష్టి కిది ♦ సేయు నపూర్వపు గర్వసంపదన్. 194

ఉ. ఇంచుక దవ్వులన్ నిలిచి ♦ యిట్లు మదిన్ దలపోసి యంతనే
మించుపసిండిబొమ్మ యగు ♦ మీనవిలోచన చెంతకేగి మో

హించి యిటుల్ వచించె రమణీ! నినుగోరి భవత్పురంబిటుల్
కొంచక యేగుదెంచితిని గోమలి! నావయిఁ జూపు ప్రేమడిన్. 195

ఉ. రాజవతంసనందనుఁడ రాజముఖీ! నిను భార్యగా వచో
రాజు విధించె నాకు రతిరాజు మతిన్ ద్వరపెట్టుచుండె నీ
రాజదుదారభావము విరాజిలఁగా వరియింపు నన్ హరి
ద్రాజియు నీవెలుంగు దినరాజముఖుల్ గురుతింప నింపుగన్. 196

క. కలికీ! వలపులచిలుకల,కొలికీ! వలరాచవాని గొనబౌలేఁబూ
ములికీ! చలమూనక నా, పలు కీడేర్పన్ దలంపు పద్మదళాక్షీ! 197

క. అనుమానింపక మచ్చికఁ, గొనుమా! నా నుడిని మిగుల గుణవంతముగాఁ
గనుమా! వినుమా! నిను మా,నిని! మాన్యతఁ జేకొనెదను నిక్కంబుసుమా!

క. లేమావివిరులతూవుల,లేమా! మన మెదిరి గెలువలేమార్తిఁబడని
లే మామరు నేలఁగ నా,లేమాకుల జొంపములఁ గలియఁగన్గొనుమా!

క. అను కృతకభిల్లపతిసుతుఁ, గని దిగ్గున లేచి భ్రమసి కౌతుకమున ని
ట్లని తన మనమున యోజిం,చెను వల్లి నితాంతవిమలశీలముతోడన్. 200

క. నారదముని చెప్పిన సాం, పారయ నీ తరుణపురుషునం దొప్పెడు మేల్
కూరిమి నా మది కీతని, పై రంజిల్లెడు నితండె భర్గసుతుఁడొకో! 201

క. ఏమైనను నిటుఁ జెప్పెద, నామీఁదన్ దెలియవచ్చు నని వల్లియుఁ దా
నామోదంబున నసె భ్రా,మామధురిమధరవచఃప్రసాదం బమరన్. 202

గీ. కన్నియను దలిదండ్రులు గలరు భిల్ల, దంపతులు నాకు నదిగాక తరుణరాజ
భూషణకుమారు నాత్మవిభునిగఁ గోరి, యర్పణము చేసితిని హృదయంబటని

వ. కావునఁ గరుణించి మన్నింపుఁ డనుటయు

తరల. అనినయంతనె యక్కుమారకుఁ డాత్మరూపముఁ జూపి మా
నిని! యిఁకన్ వరియింపుమీ నను నేస్తమొప్పఁగ నీస్థలిన్
వనజబాణునియప్పఁ దీర్చెద వాస్తవంబుగ నిప్డనన్
వనజలోచన! పొంగి మ్రొక్కె నవార్యహర్షవికాసయై. 205

....* భిల్లుఁడు వల్లిని గృహంబునకుఁ గొనిపోవుట *....

వ. అంత మధ్యాహ్నకాలంబగుట నప్పులిందేశ్వరుండు నిజకుమారీసందర్శనత్వరా
యమాణమానసుండై పరిచారకవ్రజంబులతో నచ్చటికివచ్చుటం గాంచి కన్య

ధరుం డొక్క సహకారకుజంబై నిలిచియుండ భిల్లుండు చేరి యద్దానినవలోకనవ
లోకింపక కూఁతునుపలాలించి మధురఫలంబులిచ్చి తోడ నబ్బాలికన్‌దోడ్కొని
నిజనివేశనంబునకుం బోయె నంత షణ్ముఖుండు

—* కుమారస్వామి విరహము *—

చ. తొలుతటిమాఱు కన్నియను • దొందరసేయఁగఁ గూడ దంచు ని
మ్ములఁ జెలిమిన్‌బొనర్చి మదిఁ • బొందికఁగూరిచి తన్విఁ జేకొనన్
వలయునటంచు నెంచఁగ న•వాంతర మిట్లొనఁగూడె నెట్టిఁక
గలికినిఁ జేకొనన్‌గలను • గట్టిఁడి దైవమ! చెట్టఁగూర్చితే! 206

సీ. రంగారు చనుకట్టు • రాణ కుబ్బితిఁగాని, చెలి నొక్కమాఱక్కుఁ • జేర్పనైతి
కెంపువాతెఱఁ జూచి • యింపుఁజెందితిఁగాని, యార్తిదీరఁగఁ దేనె • నాననైతి
శ్రీమించు నగుమోము • సిరికిఁబొంగితిఁగాని, గోర్కులూరఁగముద్దుఁ • గొనఁగనైతి
ఘనమైన జఘనంబు • గరిమ మెచ్చితిఁగాని, తొడఁజేర్చి లాలింపఁ • దొడరనైతి

గీ. ఘుమఘుమంఘుమఘుంఘుమల్ • గుప్పు సురభి
కౌంగలతికను గన్గొని • యాసపడితిఁ
గాని రయమున బిగ్గరఁ • గౌఁగిలింప
నైతి ననభిజ్ఞహృదయుఁడ • నైతి నకట! 207

ఆ. కొట్టుచేను నాకుఁ • గొట్టుచేనయ్యె ని. ప్రేమిదలఁపఁగలుగు • నేమిలాభ
మనుచు సాంధ్యవేళ • యగుసంతవఱకటఁ, గడపి తత్పురాంతి • కమును జేరి.

క. ఒక పద్మాకరనికటమ, చకితుండై చేరి నిలిచి • సమయదిదృక్షా
త్మకుఁడై యుండుడు జైవాతృకముఖవల్లియు నితాంత • దీనతతోడన్. 209

—* సౌందర్యవల్లీ విరహము *—

సీ. అవధూతమై పృథ్వి • యంతఁ గ్రుమ్మరు వేల్పు, జడదారి యేటికి • చ్చటికివచ్చె?
వచ్చిన నామాట హెచ్చరించి • గుహుండు, పతియగునం చేల • వదిరిపలికె?
పలికినప్పటికి నా • భావమాయనఘుపై, ననురాగభర మేల • యలముకొనియె?
అనురాగవతినైన • నమ్మహాత్ముఁడు గని, కరమెంచి యిటకేల • కదలివచ్చె?

ఆ. వచ్చి తన్నుఁదెలిపి • ముచ్చటించినయంత, జనకుఁడరుఁగుదెంచి • చనవుమీఱ
మందిరంబు నన్నుఁ • జెందింపు టదియేల?, దైవ మేల తప్పుఁ • దలఁచె నిట్లు?

ఆ. అలుకఁ జెందెనొక్కొ! • యాడిపోసెనొకో! మనసున విసిగెనొక్కొ! • నమ్మకంబుఁ
బాసెనొక్కొ! మరలఁ • బయనమై హరుగిరి, కేగెనొక్కొ! కాంతుఁ • డేమిసేతు!

వ. అని వితర్కించుచు.

ఉ. దాయనుబోలెఁ బాసితిగ • దా యను వేఱొకమాట దోఁచలే
దాయను నందె యుండవల • దాయను బూవిలుకాఁడ? నాతొ వా
దాయను గన్నె నేచబిరు • దాయను నేరికి నిప్డు జాలిగా
దాయను నాదు భాగ్యముగ • దా? యను వేఁగుచు వెక్కసంబునన్. 212

ఉ. దైవమ! మేలుసేఁత తగ • దాతగదాఁకొనఁజేయు! నాథు న
న్నీవిటుఁ గుందసేయఁదగు • నే తగు నేర మదేమిచెప్పు? మిం
కీ వడుపొప్ప వంత నల • యించిన యెంచనె రాని వేసటన్
బోవిడుదానఁ బ్రాణములఁ • బూనికఁబూని కరంబు చెచ్చెరన్. 213

గీ. అనుచు నెనలేని విరహార్తి • నాత్మఁ బొగులు
చున్న యన్నులమిన్న మ • హోన్నతంపు
టార్తిఁ గన్గొని నెయ్యంపు • టతివ లపుడు
వగచి రెంతేనిఁదోఁచక • వనటమీఱి. 214

—* చెలిమికత్తె వల్లిఁ గొనిపోయి కొమరుసామి కప్పగించుట *—

ఆ. చతురమతియనాఁ బ్ర • శస్తి వహించిన, పణఁతి యొకతె దా ను • పహ్వరంబు
నరసి వల్లిహృదయ • మరసి యుత్తలపాటె • జెంగి యిట్టులనియెఁ • బ్రియముమీఱ.

ఉ. చక్కెరబొమ్మ! యేల? యిటు • జాలిమునుంగఁగ నేనపోయి యా
చక్కనివాని నిచ్చటికిఁ • జక్కఁగఁ దెచ్చెదఁ గాక యున్నచో
నక్కడి జాడగాంచి నిను • నచ్చొటికే కొనిపోదు నేఁడు నీ
యక్కఱఁదీర్తు నెట్లయిన • నమ్మరొ! యుమ్మలికమ్ముఁ బాయుమా! 216

క. నినుఁ బెండ్లాడఁగ వచ్చిన, ఘనుఁ డప్పుడె చనఁడు దనయ • గారంబున కం
దు నెటునిఁ బొంచియుండెడు, వనజేక్షణ! వాని వెదకి • వచ్చెద వేగన్.

గీ. అనిపలికి కల్కి యవరోధ • జనము లెవ్వ
రెఱుఁగనట్లుగఁ జని దౌత్య • మెలమిఁగొనఁగ
పద్మసరసికడన్ గల • పార్వతేయుఁ
గాంచి లక్షణముల గురు • తించిమించి. 218

వ. అల్లనల్లన డాయంజని.

వ. ప్రహ్వీభూతయై జోహారుచేసి తన్నుదాఁ దెలిసికొని వనచరేశ్వరుండు ప్రియంగు వనినుండి వల్లిన్ దోడ్కొనిచనినది మొదలు వల్లీదేవి తనకై విరాళినొందిమద నునిబెదరింపులకదరి యుదిలకొనుచున్న యుదంతంబంతయుఁ జదరుగ నెఱింగించి యియ్యదనున వల్లిన్ గాంచుభారము తనయదికావిన్నవించినఁ గ్రౌంచదారణుం డలరి వేవేగనాపూవుఁబోఁడిన్ దోడ్కొనిరమ్మెపొమ్మనిన నబ్భిల్లవల్లవాధరి వల్లిన్ జేరి స్కందునివిధంబంతయు నెఱింగించి రహస్యంబుగ నక్కన్నెమిన్నన్ దోడ్కొనివచ్చి యమ్మహాసేనునకు సమర్పించి యీ హారన్నుతీవ, నీధనంబు దీనినెల్లకాలంబెదఁ జెందిదయతో నేలుకొమ్మన్న నక్కొమ్మ చెలికారంబున కలరి యుమాసుతుం డిట్లనియె. 219

గీ. ఇందుముఖ! యెంతదానవీ • విట్లుచెప్ప, వలెనెయనభిజ్ఞుఁడనెపలు•పలుకులేల? ఆణిముత్యాలపేరునా•యతుత నీదు, చెలియ నత మీఁక దీనికై • చింతవలదు.

—* కుమారస్వామి వల్లీదేవితోఁ గ్రీడించుట *—

గీ. అన నిదిగో వత్తునని ధవ•శాక్షిపురముఁ, జేరె నిర్భీతితోడఁ గు•మారుఁడపుడు వల్లి నెదఁజేర్చితేర్చి భా•వజసుఖముల, వికచకైరవగంధముల్ • వెల్లివిసర.

వ. అంతఁ బ్రభాతంబగుటయు.

క. వల్లిఁగానక యాబిడ, తల్లిగృహంబంత వెతకి • దైన్యముతోఁ ద ద్వల్లభునితోడఁ జెప్పఁడు, భిల్లాధ్యక్షుఁడు విపత్తు•భీషణుఁడు వడిన్. 222

—* భిల్లులు వల్లీకుమారులఁజూచి కుమారునితో యుద్ధముసేయుట *—

శా. ఘోరాకారుల దుర్విచారుల మహా•క్రోధైక సంరంభులన్
నీరంధ్రాభ్రసమానవర్ణుల మదాం • ధీభూతచేతస్కులన్
కైరాతాన్వయముఖ్యులన్ గొని దెసల్•బాలింపుచున్ వచ్చికాం
తారంబందాకచోటఁ గాంచె లవలీ • నాళీకనేత్రన్ గుహున్ 223

చ. కనిఘనమైన కిన్కఁగొని • కాండములన్విలుఁగూర్చి యోరి! నా
తనయను మోసగించియిటు • తస్కరణంబొనరించితౌర! నీ
తనువిదెకూల్తుఁజూడుమని • దారుణభంగిశరమ్ము లేయఁగా
ననుచరులున్ జెలంగి వివి•ధాయుధధారల మోఁదిరాతనిన్

—* కుమారస్వామి భిల్లుల నిద్రావశులన్ జేయుట *—

చ. ననలెదఁ డాఁకినట్లు వెస • నారసముల్ వివిధాయుధంబులున్
దనువునఁ డాఁకఁ షణ్ముఖుఁడు • తన్వికి ధైర్యముఁ జెప్పి యాపె నె
మ్మనమును గందకుండ నస • మానమహామహిమాస్పదంబు మో
హనశర మేసి యార్చె శబ • రావళిపైఁ గనుమూసిరందొఱున్ 225

మ. ఒకయామంబున కాకిరాతకులు ద • ర్పోద్రేకముల్ దక్కియు
త్సుకతన్ బోవిడినీల్గుచున్ బొరలుచున్ • దూఁగాడుచున్ లేచుచున్
వికలాకారతనున్న వారలకు మే • ల్విజ్ఞాన భావంబుఁ గూ
ర్చి కటాక్షించె గుహుండు భిల్లులును సం • ప్రీతాత్ములై యత్తఱిన్ 226

—* భిల్లులు జ్ఞానముఁ జెంది వల్లిన్ గుమారునకిచ్చి పెండ్లి చేసి యంపుట *—

చ. గుహునిగ నాత్మలోఁ దెలిసి • కొంకుచుఁ జేరి నమస్కరించి వే
బహుతరరత్నరాజిఁ బరి • బర్హముగానిడి వల్లిదేవి కేల్
గుహునికరంబునందునిచి • కూరిమిఁ బెండిలిచేసి దేవ! మా
యహితవిధానముల్ సయిపు • మంచు వచించిరి మొక్కి తీరుగన్ 227

ఆ. అంత పార్వతేయుఁ • డవ్వారల ననుగ్రహించి వల్లితోడ • నిమ్ముఁ జేరి
దేవసేనకడకుఁ • దెల్పిమై చని మొక్కి, మనుచు వల్లినంపె • నాపె ప్రీతి 228

క. చని దేవసేనకెఱిఁగిద, యనుబోవుము నీదుదాసి • నమ్మయనుడుఁ జ
య్యనసర్వమెఱిఁగియాపెయు, ననురాగమెసంగ వల్లి • నక్కునఁ జేర్చెన్ 229

—* పార్వతీశ్వరులు దేవసేనయు వల్లిన్ జూచి యానందించుట *—

గీ. షణ్ముఖుండు పురందర • జాతకెలమి, వల్లి తెఱఁగెఱిఁగించియం • బామహేశ్వ
రులకు వల్లియుఁ దాఁ జోత • సలిపి వారి, యనుమతి వసించెఁ బత్నీద్వ • యంబుతోడ

క. ఈ కొమరుసామిచరితముఁ, జోకగఁ జదివిన వినినను • జొప్పడు శుభముల్
సేకూరు వై భవంబులు, శ్రీకరవిఖ్యాతి చేరుఁ • జింతలు దీఱున్. 231

వ. అనవుడు సూతునకు మునీంద్రు లిట్లనిరి.

—* శౌనకాదిమునులు సూతుని గణపతిచరిత్రంబుఁ జెప్పుమనుట *—

క. సంబరమొందితి మిఁక హేరంబుని చరితంబుఁ జెప్పి • రమ్యోక్తుల డెం
దంబందలి కొఱఁతను దీర్పంబూనుము సూత! పరమ • పావనచరితా! 232

వ. అనుటయు.

ఉ. విశ్వజనాభివంద్యపద! వీవరిశోభితమూర్తి! సిద్ధమ
ల్లేశ్వరలింగపాలితమ! హీతలశోభితశైవపూర్భవా!
శశ్వదుమాశివాంఘ్రిజల!జభ్రమరాయితచిత్తవీరభ
ద్రేశ్వరసాధ్వి! సద్వినుత! హృద్యచరిత్రి! పవిత్ర! లక్ష్మమా! ౨౮౩

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి కుమారఖండంబునఁ
ద్వితీయాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

కుమారఖండము

తృతీయాశ్వాసము

పతిపండితవంశా
కూపారసుధాంశుతర్క • కోవిదవరగో
ష్ఠీపత్యంబయబుధభా
వా! పాపాంబానుజాత • భవ్యచరిత్రా!

వ. అక్కథకుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె.

—* పార్వతీదేవి గణపతిని సృష్టించి ద్వారమందుంచుట *—

చ. ఒకదినమందు హైమవతి • యొద్ద జయావిజయల్ వినోదకే
ళికలితసుప్రసంగముల • లీలగ నిట్లని రక్క! యొక్క పోం
దికనుడి విన్మ ద్వారమున • నెక్కొను కింకరులెల్ల నీదు నా
యకవశవర్తు లొక్కభటుం • డైనను లేండిట నస్మదీయుఁడై. 2

చ. శివునివశంబునన్ గలుగు • చేటకులెల్లరు నస్మదీయులే
శివయయినన్ మనంబలరి • చేరదు నారల నీయనుజ్ఞచా
ప్పవహితవృత్తి ద్వారతలం • మం దొక దక్షుఁడుండెనేని వై
భవము గడున్ గడున్ జెలఁగు • భావమునందుఁ బ్రమోదమేర్పడున్. 3

క. కావున నొక్క సమర్థుని, శ్రీవెలయ సృజించి ద్వార • సీమ నునిచినన్
సేవించునతఁడు జాగర, భావముతో నీదు సెలవు • పరమేశానీ! 4

క. అనుడు మనోహరమై నుడి, కనుపడఁగా నలరి యపుడు కాళిక యటులే
యొనరించెదనని వారల, కనె నంతటఁ గొన్ని యహము లరిగినమీఁదన్.

గీ. అఖిలజగదంబ మజ్జనం బాడుచుండ, ఖండశశిమౌళి నందినిఁ గదిమి వేగ
లోనికే తేరఁగాఁ జూచి లోకజనని, లజ్జితాత్మయై లేచి తలంచె నిట్లు 6

క. చెలులాడినవచనము గడు, ఫలవంతంబట్లు సేఁత భావ్యం బొకఁడెన్
బలవంతుండు మదీయుఁడు, గలఁడేన్ ద్వారమున నిట్టి కష్టంబెటులా 7

క. భాసితబలవిక్రము గుణ, భాసురు నొక్కని సృజించి వాకిటనుంచన్
నాసెలవు గీటు దాఁటక, దాసుండై యెపుడు నాదు ద్వారముఁ గాయున్ 8

గీ. అనితలఁచి యొక్కనాఁటి యహమున జలక, మాడ నుద్వర్తనము చేసి నట్టిమకిల
చేత నొకబాలు నిర్మించె నాతతబలు, సర్వలక్షణసంయుతుఁ జారుగాత్రు 9

చ. అమలహిరణ్యవస్త్రముల నచ్ఛతరోన్నతరత్నభూషలన్
హిమగిరిజాత పుత్త్రికున కిచ్చి చిరాయువు గమ్మటంచును
త్తమముగ దీవెనల్ సలిపి తల్లిని నేను సుతుండవీవు ప్రే
మమున మదాజ్ఞవర్తిలు కుమారక! యంచు వచింప నాతఁడున్ 10

క. జననీపదవనజములకు, ఘనభక్తి నమస్కరించి కడునమ్రుండై
జనుఁ డీతఁ డేమి సేయన్, జనుఁ జెప్పుము తల్లి! యనిన శైలజ వేగన్ 11

క. నాదు గృహద్వారంబున, సాదరమతి నుండు మెప్పు డవధానముతో
నాదు సెలవొంద కేరిని, నీదృష్టిన్ మీఱనీకు నిపుణమనీషా! 12

చ. అనిదృఢమైనయష్టి నొకఁ డాతనికిచ్చి హిమాద్రిజాత నం
దనురుచిరంపు నెమ్మొగమునన్ దనివారఁగ ముద్దులాడి య
క్కునఁగొని కౌగిలించి కడుకూర్మి యెసంగఁగ నిల్పె వాకిటన్
గొనబుగ నాతఁ డుండెన వికుంఠితవైఖరి యష్టిపాణియై. 13

— * గణపతి ద్వారమందు శివు నడ్డగించుట * —

ఉ. అంతఁ ద్రిలోకమాత గృహమందు యథేచ్ఛ జలంబులాడుచు
న్నంత శివుండు దారసిలి యాలయ మేఁగఁగ రా గణేశుఁడా
యంతకహంత నారయక యడ్డము వచ్చి మహాత్మ! మందిరా
భ్యంతరమందు మజ్జనము నాడుచునున్నది మాత యీతఱిన్ 13

క. ఆయమ సెలవున్ గొనక యె,డాయఁగఁ బోరాదటకు దృ•ఢంబిదియాటన్
వే యరుగు మరలి వెలుపలి, కీయదనున ననుడు రుద్రుఁ•డిట్లనిపలికెన్   15

క. ఎవరని మరలించెదవీ, వవినయగతి మూఢబుద్ధి! • యజ్ఞానమునఁ
శివుఁడ ననిదాఁటుచుండఁగఁ, గవిసి గణేశుండు మోఁదె•ఘనతరయష్టిన్   16

వ. అంత

క. కినుకఁగొని శివుఁడు మూర్ఖుఁడ!, నను నెఱుఁగక మోఁదితీవు • నాథుఁడ నాయి
మ్మున కేగుచుండ నిటు వల, దని రోధించెద విదేమ•హంకారమునన్.   17

క. అని తిరిగిపోవుచుండఁగఁ, గని గణపతి దండధారఁ • గఠినముగా బాఁ
దిన నొచ్చి శంకరుఁడు ప్రమ,థనికరమునుజూచి పలికె • దర్పోద్ధతుఁడై.   18

—* శివుఁడు ప్రమథులను గణపతిపైకిఁ బంపుట *—

చ. ఎవ్వఁడొ వీఁడు మూర్ఖుఁ డొక•యించుక జ్ఞానములేక ద్వారమం
దివ్విధిఁ గ్రొవ్వునన్ నిలిచి • యెంతయు మీఱుచునున్నవాఁడు మీర్
జివ్వున నారయుం డనుచుఁ•జెప్పి శివుండు బహిస్థ్సలంబునన్
దవ్వున నిల్చియుండెఁ బ్రమ•థప్రవరుల్ గడుఁ గ్రోధమూర్తులై.   19

ఉ. బాలునిఁజేరి యిట్లనిరి • బాలక! యెవ్వఁడ? వేల యిట్టు లీ
యాలయభూమిఁజేరితి?వ•హంకృతి మృత్యువశంబుఁజెంద కే
వైళమ దూరమేగు మన • వారలఁగాంచి హసించి బాలకుం
డేల ప్రలాపముల్? మరలుఁ • డెవ్వఁడనైనను నేమి మీకిఁకఁ.   20

క. మీరెవ్వ? రేట్కి కిచటికిఁ, జేరితిరి? చనుం డనంగ • శివకింకరు లెం
తే రహి హాస్యముసేయుచు, ధీరత నిట్లనిరి గణప•తికి వేగమునన్.   21

చ. శివునకు ద్వారపాలురము • చెచ్చెర నిన్నిటనుండి యంపగా
శివుని యనుజ్ఞచే నిటకుఁ • జేరితి మీవిఁక వీఁకఁబాసి పొ
మ్మవితథమైనపల్కిది వృ•థా యిటు ప్రాణముఁ గోలుపోకు శాం
భవులు మదాంధచిత్తులను • బాలనసేయరు విన్ము రూఢిగన్.   22

క. ఇరవుగ నాథుఁడు నిజమం, దిరమున కరుదేర నీకు • దీంద్రమదేలా!
మరలుము బిరాన మానిన, సరివడదిఁకఁ జేటుమూఁడు • సత్వరమరయన్   23

వ. అనిన గణేశుండిట్లనియె.

ఉ. నాథుఁడుగాని సర్వసుర • నాథుఁడుగాని మహాత్ముఁడౌ జగ
న్నాథుఁడుగాని యీ యుమకు • నాథుఁడుగా నిపు డిమ్ముఁజేర సం
రోధముసేయువాఁడ నవ • రోధముఁ జేరఁగ వేళగాదు పొం
డోధిపగాద్యులార! చన • కుండిన నిందఱుఁ జత్తు రిత్తఱిన్. 24

ఆ. చేటు మూఁడుననుట • సిద్ధమెవ్వరికేని, యిపుడు నాకొ మీకొ • యెఱుఁగవచ్చు
ననుచుఁగదలకున్న • నాప్రమథేంద్రులఁ, బట్టి కొట్టె గట్టి • దిట్టయగుచు.

ఉ. అంతట వార లొక్కమొగి • నాగణనాథునిపైకిరా నతం
డంతములేని విక్రమము • నందుచు నందఱ కన్నిరూపులై
యంతకమూర్తివోలె భయ • దార్భటులన్ బొనరింపుచున్ వడిన్
దంతులపైఁ జెలంగు సము • దారహరీంద్రమువోలె లీలమై. 26

క. కొందఱి మోకాళ్ళను మఱి, కొండఱి పిక్కలను మఱియుఁ • గొందఱి తొడలన్
గొందఱి నడుముల నిఁకనుఁగ, గొందఱి మూఁపులును విఱుగఁ • గొట్టెన్ యష్టిన్.

—* శివుఁడు చండీశ్వరాదులను యుద్ధమునకుఁ బంపుట *—

వ. అంతఁ బ్రమథు లాతని విక్రమంబున కోహటించివచ్చి యీశ్వరుని కాయుదం తంబంతయు నెఱింగించిన నమ్మహేశ్వరుండు క్రుద్ధుండై యవ్వారల కిట్లనియె.

ఉ. క్లీబులవోలె వచ్చితిరి • కీడ్వడి సిబ్బితిలేక యిందఱి
ట్లాబిరు దెవ్వఁడో యరయ • రైతిరి వాఁడిట కేలవచ్చెనో
డాబులు కొట్టుచుందురు క • డంకయు లావదిలేక యూరకే
దేబెలు మీరు పొండిఁకను • ధీరతలేదు రవంతయేనియున్. 28

క. చండీశ్వరుసిఁ జేర్గల, దండిమగలఁ బ్రమథభూత • ధౌరేయుల ను
ద్దండులఁ దోడ్కొని యచటికిఁ, బొండావలికనుపుఁ డిఁకను • బొంగఱ వానిన్.

వ. అనుడు నందికేశుండు మున్నగువారు చండీశ్వరాదులన్ దోడ్కొని గణపతిన్ దారసించి యిట్లనిరి.

క. చనెదవ? లేదా? యీ యద,నున మిత్తినిఁ జేరెదవు క • నుంగొను మిఁక నీ
ఘనత యది సాఁగిరాదన, విని యతఁడు మదిన్దలంచె • వేగపడకిటుల్.

గీ. తన సెలవులేక యెరులను • ద్వారభూమి
మీఱనీయకు మనెఁ దల్లి • మేరమీఱి

వీర లీరీతి దాడికి • వెడలుచుండి
రకట! కర్తవ్య మెద్దియో • యరయఁజాల. 88

—* ద్వారమందలి యలుకుడును విజయ పార్వతిదేవికిఁ జెప్పుట *—

వ. అని తలంచుచున్నసమయంబునందు ద్వారదేశంబందలి కోలాహలంబాలించి గిరిజాప్రియసఖియగు విజయ యరుదెంచి యచ్చటి వృత్తాంతఁబంతయు నరసి మురిసి మహేశ్వరికడకేగి యవ్విశేషంబశేషంబుగ నెఱింగించి యిట్లనియె.

గీ. శంకరుఁడు తద్గణంబులు • శంక లేక, మన గణాధీశుఁ బొదువఁగఁ • దనరి రిట్లు భవదవసరంబుఁజూడక • పాడిఁదప్పి, హఠముతో వారు చేరు టెం•దనుచితంబు,

క. మనగణపతి యొక్కఁడున్నైనను జొరనీయండు శివగ•ణము లెంతయు రంతొనరఁగ హుంకృతిసేయుచు, ననికిఁ దొడరుచున్నవార•లరయు మిఁక శివా!

గీ. ఎల్లవిధముల గణపతిన్ • డిల్లపఱచి
భవన మొందుదు రిఁక శివ•ప్రమథవరులు
అదియు మన కెంతయును జుగు•ప్సావహంబు
అరసి వర్తింపు మిందుఁ బ•ద్మాయతాక్షి! 37

చ. శివుఁడును జాపలాత్ముఁడయి • చేరఁగవచ్చెడు మాటి కిమ్మ నీ
యవసరవేళఁ గన్గొనఁ డ•హంకృతిఁ జూపుచునుండు నిప్పుడీ
యవినయమేల ? బాలకుని • నల్లరిపెట్టుట యేటి కల్పమా
వ్యవధికి నోర్వలేఁడొకొ ! భ•వాదృశ లీయది మెత్తురే శివా ! 88

—* పార్వతీదేవి యుద్ధమున కంగీకరించుట *—

చ. అనిన గిరీంద్రపుత్త్రి హృద•యంబునఁ బంతముఁబట్టి భర్తయ
ప్డొనరిచినట్టి పట్టుదల•యున్ బ్రమథేంద్రుల దొమ్మిమోటువ
ర్తనము నెఱింగి సఖ్యభిమ•తంబును నారసి కాఁగలట్టిదా
నని యనిపెన్ జెలిన్ నిజగ•ణాగ్రణి చెంగటికిన్ రయంబునన్ 39

ఉ. ఆపెయుఁ బోయి యిట్లనియె • నా గణమూర్తికి మేలుచేసితీ
వీ పురుషుల్ నినుఁ జెనక • నెంతురె యెంతటివారు వీరియా
టోపము సాఁగివచ్చునె యి•టుల్ జయధుర్యుఁడవైన నీకడన్
రూపఱి పోదు రిద్ది యను•రూపము నీకుఁ గుమారచంద్రమా! 40

గీ. అనుడు గణపతి యానంద♦మతిశయిల్లఁ, బొంగి తలపాగఁదీర్చితో♦డంగియునికి
నంకమాస్ఫాలన మొనర్చి♦యభవగణముఁ, బిలిచియిట్లనెబీరంబు♦పెంపువెలయ.

మ. గిరిజాసూనుఁడ నేను మీర లహిరా♦ట్కేయూరయోధాగ్రణుల్
దరమైనన్ ననుగెల్చి పొం డవలకున్ ♦ దర్పంబు లేకున్న నీ
శ్వరుఁ జేరన్ జనుఁ డిద్ది నిర్ణయము ద్వా♦స్స్థశ్రేష్ఠులారా! మహే
శ్వరిదౌవారికుఁ డీతఁ డీరలు శివా♦జ్ఞాపాలకుల్ బల్లిదుల్. 42

మ. పలుజన్యంబుల నారితేఱినఘనుల్ ♦ ప్రౌఢాత్మకుల్ పెక్కురీ
రలు నే నొక్కఁడ బాలకుండ సమరా♦రంభానభిజ్ఞుండ ని
క్కలహంబందిఁక నాకు లోటొదవినన్ ♦ గాదేరి కఖ్యాతి మీ
వలనన్ బాటిల మీకు శంకరున కం♦బాదేవికిన్ జేకుఱున్. 43

క. అది దెలిసికొని దిటంబుగఁ, గదనమునకు దిగుఁడు సమర♦కౌశలులని పెం
పొదవఁగఁ జెప్పిన లజ్జా, స్పదులై వా రీశుకడకుఁ ♦ జని యని రిట్టుల్. 44

గీ. అంబికాపుత్రుఁడఁట దేవ! ♦ యనుపమాన
బలుఁడు బాలుఁడు పెచ్చుగఁ ♦ బ్రబలియున్న
వాఁడు ఘోరాజి నోర్వఁగ ♦ వలయుఁగాని
వాని నలఁతుల దీర్పఁగ ♦ వశముకాదు. 45

క. అని తెగఁజెప్పిన విని శివుఁ, డును మదియోజించి నిజమి♦టులె యన్యముగా
దు నగేంద్రతనయ చేసిన, పని యిది యిపు డేమిసేయ♦వలయునొ యరయన్.

గీ. వినయమును జూపినన్లైన♦వెలఁదికీశుఁ, డోడెనని యాడుదురులోకు♦లొక్కవరుస
నామెడలనిగ్రహముసేయు♦నాతి కగునె, యగునుగాక ఫలంబొందు♦నగజ నిజము

క. కానున్నది కాఁగల దిఁక, సేనలతో మీరలెల్లఁ ♦ జేరి యనీకం
బే నడుపుఁ డరయుచుండెదఁ, బై నేనన వారలెల్ల ♦ బలిసినచేవన్ 48

గీ. ప్రమథభూతగణములోని♦బల్లిదులగు, జోదులను దోడుకొనియుమా♦సూనువీర
భద్రునిన్ గూడుకొని కడు♦వడిగ రాణి, వాసముఁ గాయు నగ్గణ♦వరునిఁ జేరి.

చ. తడవిఁక నేల బాలకు ను♦దారతఁ బట్టుఁడు కొట్టుఁ డివ్వ డీ
తఁడు పొనరించెదేమొకొ యు♦దారవదాగ్రణియంచు హెచ్చుగా
దుడుకుఁదనంబు మీఱఁ గడు♦తొందరతోఁ జెలరేఁగి యార్చుచున్
బుడుతనిపై వడిన్ బడిరి ♦ భూరికృపాణగదాప్రహస్తులై. 50

—* ప్రమథ గణపతుల యుద్ధము *—

చ. అతఁడును సింహపోతమటు • లద్భుతరీతిఁ దొడంగి నింగి ను
ద్ధతగతిఁ జేరి ఘోరతర • దండహతిన్ బ్రమథోగ్రసైన్యసం
హతుల నదల్చుచున్ జదిపె • నఘ్నువిక్రముఁ డేటిచూడ నే
మతిసారదయ్యె నెవ్వరికి • బ్రమాన్పడుచుండరి యొక్కతీరుగన్. 51

వ. మఱియు నగ్గణాధీశ్వరుండు

క. కొందఱి పొట్టల మఱియును, గొందఱి చెట్టలను మఱియుఁ • గొందఱి తలలన్
గొందఱి యక్కుల నికనున్, గొందఱి ముక్కులను బగుల • గొట్టెన్ యష్టిన్.

క. కొందఱు మడిసిరి మఱియుం, గొందఱు ప్రాణాంత్యదశను • గొనియుండిరి కన్
గొందఱు నురుమై సురిఁగిరి, కొందఱు భిన్నాంగులగుచుఁ • గూలిరి పెలుచన్.

ఆ. ప్రబలదండధారఁ • బ్రమథభూతగణంబు, నోలి నేలఁ బెట్టి • కాలఁజమురు
చున్నఁ దెరలిమరలి • యువ్వెత్తుగా వెఱ, చఱచి యొక్కక్రేవఁ • బఱచుచుండ

క. చని షణ్ముఖుండు వారలఁ, గని యొక బాలకున కెదురు • గా నిబ్బంగిన్
బెనుకూటముతోఁ జేరియు, వెనుకొని పాఱెదరె యదరి • వీఱిఁడులారా! 55

ఉ. చావరె యెల్లకాలమిటు • శాశ్వతమే యొడ లిట్లు పాఱినన్
బోవదె తేజమున్ యశముఁ • బుణ్యము సర్వము భీరులార! మే
ల్గావలదే పదండికను • గావఁగ వచ్చెద నేను ధీరసం
భావితవృత్తిఁ గైకొనుఁడు • భద్రము లొందుఁడు రండు పూన్కిమై. 56

గీ. అనుచు వారల మరలించి • యద్రిజాసు, మారు డత్తఱి గణనాథుఁ • డారసించి
విక్రమోన్నతిఁ గన్గొని • వేడ్కఁ జెంది, డెందమం దెంతయేని నా • నందమొంది.

ఉ. ఈతనిఁ జూడఁ దోఁచు మది • కెంతయు మచ్చిక గ్రుచ్చి కౌఁగిటన్
బ్రీతిగఁ జేర్ప సన్నిహిత • బాంధవవర్యులకన్న మిన్నయై
యీతఁడు గానుపించు నిక • నెట్టుల నీతనితోడఁ బోరుదున్
జేతము చెమ్మగిల్లె నికఁ • జేసెడిదే మిపు డాతురంబునన్. 58

గీ. కోకనదతుల్యమై మేల్మిఁ • గొమరుమీఱు, వీని మేనున బాణముల్ • విడుచుటెట్లు
లేకయుండిన నీతఁడ • లోకశక్తి, నిపుడు నన్నేచునే మొకో • యేపుసూపి. 59

క. ఇల "శాంత్యాభీరు" వనెడు, పలుకుల్ దలఁపంగ యుద్ధపద్ధతియె కడున్
జెలువుగఁ దోఁచెడు నైనను, బలికెద నిటు లితనితోడఁ బ్రౌఢిదలిర్పన్. 60

—* కుమారస్వామి గణపతినిఁ దారసించి సంభాషించుట *—

ఉ. ఓ గణనాథవర్య! వినుమో ఘనవిక్రమధుర్య! యిట్టు లీ
నీగణసైన్యమున్ జదుప నేరిమియౌనొకొ! చూఁడు వచ్చితిన్
నే గరిమంబు శోభిలఁగ నీవిఁక నన్నిట డాయు మగ్గిలో
బాగుగ నగ్గి తేజరిలు పల్మఱు చూపఱు లుగ్గడింపఁగన్. 61

గీ. అనినవిని గణనాయకుం డంబికాత
నూజుఁ గన్గొని తత్సూక్తికోజ మెచ్చి
దురము చాలించి స్కందు నుదురును గాంచి
యిట్లు తలపోసె జిత్తమం దింపుగదుర. 62

గీ. తోడఁబుట్టువు వలెనాకు దోఁచె నీతఁ, డీతనిన్ గనఁ గౌఁగిట నెనయు పొంటె
యుపతపించుచునున్నది యుల్లమకట, పోరుమానెదనిఁక వీని పొందుఁగోరి

వ. అనితలఁచి మహాసేనువచనంబులకుఁ బ్రీతుండై యొక్కింతమిన్నకున్న నత్తఱి గణసైనికులుఁ గుమారావలంబనంబున నేచి దండతోమరపరశుకృపాణపాణులై యొక్కవంకఁ గుమారుండదల్చి మరలించుచున్నను, మరలక గణనాథుల్ బొదువఁబోవుచున్న నతండు మరలఁ గుపితుండై యంబరంబునకెగసి ప్రలయమార్తాండుని పగిది దుర్నిరీక్ష్యుండై.

—* గణపతి ప్రమథసైన్యంబులను వధించుట *—

చ. కసిమెసఁగన్ సుపర్ణుఁ డురగమ్ముల బిట్టరఁ జీల్చినట్లు వే
క్కసమగు నేత్రజన్ గవిసి కాలను జేతను దండధారనున్
గసవౌనరింపుచుండె గణ కాండము నయ్యెడ షణ్ముఖుండు సం
తసమెనఁగంగఁ గాంచుచు నుదారతమైఁ బొగడెన్ గణాధిపున్. 65

చ. ఎరగలిచిచ్చు పెచ్చడరి యెంతయుఁ గాననభూజరాజి ను
ద్ధురగతిఁ గాల్చురేవఁ గడు దోర్బలధుర్యుఁ డితండు సేనలన్
దరమిడి కూల్చుచుండె బెడిదంబగు దండహతిన్ రయంబునన్
గురుతర తేజుఁ డీతఁ డవికుంఠితవిక్రముఁ డెల్ల భంగులన్ 66

క. ఈఱక తరవాయిఁగొని యిం,దఱి నివ్విధిఁ బ్రమందఁ జేయు • దక్షునితని ని
త్తఱిఁ దఱిసి యెదుర నేనియుఁ, బోఱఁగొను నితఁ డెల్లఁ బ్రమథ • భూతగణములన్

—* విష్ణ్వాదిదేవతలు శివసహాయార్థమై యుద్ధమునకు వచ్చుట *—

వ. అని శక్తిన్‌గొని సమరంబునకుఁ దొడరుచున్నంత నత్తఱి నారదప్రబోధితులై హరిహిరణ్యగర్భాద్యఖిలగీర్వాణశిరోమణు లాత్మసైన్యంబులతో మహేశ్వర సహాయార్థంబై వచ్చి తదీయాంఘ్రిపద్మంబుల కెఱఁగి నిలిచిన పరమేశ్వరుం డందుఁ బితామహున కిట్లనియె. 68

ఉ. ఒక్కఁడు దుండగీఁడు కమ • లోద్భవ! మద్గృహతోరణంబునం
దుక్కునఁ జేరి యడ్డుపడి • యుద్భటభూతగణాధినాథులన్
జక్కడఁగించుచుండె భుజ • సార మపార మదేమి చెప్పుదున్
గ్రక్కున వానిఁ జేరి యొడి • కమ్మనఁ దేర్పఁగ బూను మీవిఁకన్. 69

ఆ. అనుడు దేవ! యట్లె యని పితా • మహుఁడు ద్వా,స్స్థలినిఁ జేరి ప్రమథ • దమనుజూచి
తఱియఁ బోవుచుండ • దండంబునన్ మోఁది, దాడిఁ బెరికి యీడ్చి • ధాత్రిఁ ద్రోసె.

క. దివిషత్సైన్యంబులునున్, సవసవగాఁ జేరుచున్న • జాడఁగని జయా
సువధూటి యుమకు ద్వార,స్థవిశేషము లెల్లఁ దెలుప • శైలజ యంతన్. 71

—* గణపతికిఁ బార్వతీదేవి యాయుధంబులను శక్తిద్వయి నంపుట *—

గీ. కొమరునకు యుద్ధమొనరింపఁ • ఘోరఖడ్గ
మొకఁడు గద యొండు బంపి య • త్యుత్కటాగ్ర
హం బినుమడింప శక్తిద్వ • యంబు సృష్టి
చేసి యంపెను సుతునకు • బాసటగను. 72

వ. అట్టి శక్తిద్వయంబునం దొక్కటి యంజనాద్రిసంకాశయై విశాలంబగు ముఖ గహ్వరంబు విప్పి ప్రమథదేవసైన్యంబుల భ్రమింగుచుండె మఱియొకటి విద్యుత్పింగాకృతియై బహుహస్తసమాన్వితయై భయంకరయై యాదితేయ ప్రయుక్తాయుధంబుల నెల్ల గ్రహించి వాని మరల దివిజులపైఁ బడవేయుచుండె నంత గణేశ్వరుండు సంతష్టుండై మాతృప్రేషితంబులగు గదాకౌక్షేయకంబులఁగొని పరమానందంబునఁ బ్రమథామర వాహినుల నాపోశనంబుఁ గొనుచుండె నయ్యవసరంబునఁ బ్రమథామరవర్యులెల్ల రాత్మంబులందు.

క. పోరఁగలే మీతనితో, ధీరుండితఁ డొకఁడెగలఁచి • తీరున్ మమ్మున్
బారావారము నెల్లను, గారింపదె మందరం బొకఁడు పూర్వమునన్ 74

క. ఎంద్రైనఁ బోదమనినన్, సందఃపు పడదితని యెదురఁ • జా వేశరణం
బిందనుచు వందురుచు మృతిఁ, జెందిరి గణనాధుని గద•చే నొక్కమొగిన్ 75

గీ. అచ్చరలు పుష్ప చందన•హస్తలగుచుఁ,
జదలనిలిచిరి సంగ్రామ • జయమరయుచు
మునులుగంధర్వులును మహా • మోద మొదవఁ,
జూచుచుండిరి కలను బల్ • చోద్యమెసఁగ.

వ. ఇట్లు ప్రలయకాలాభీలంబై యున్న నయ్యుద్ధంబునం దించుకదవ్వులనున్న సైనిక ప్రవరులు గణేశ్వరుని మహాహవప్రకారంబును షణ్ముఖవీరభద్రుల యాదాసీన్యంబునుగాంచి గణనాధాగ్ని కింధనంబులుగాఁ జాలక ప్రాణాతురులై హరున్ జేరి యవ్విధంబాతయుఁదెలుపన త్తఱినారదర్షి సమీపించి మహాదేవునకిట్లనియె.

గీ. దేవ! నీలీలగాదె యీ•తీరు సకల, మఖలభూత ప్రమథగణా•హంకృతిన్ హ
రించుపొంకు రచించితి • వెంచియిట్లు, కావుమీకఁ బ్రమథామర•గణము నెల్ల.

—* శివుఁడు విష్ణ్వాదులతో యుద్ధమునకు వచ్చుట *—

వ. అని చెప్పి చన నంత రుద్రుండమర్షితుండై నారాయణప్రముఖ నిఖిలామరమూల బలంబును బ్రమథమూలబలంబునుగొని యాలంబునకు నడిచినంత వారంద ఱాగణపాలున్ జుట్టుముట్టి వివిధాయుధపరంపరలఁబొదువ నతండాభీలుండై నిప్పులురులు కన్నులతో నేరికిఁజూడరాని తేజంబుతో నందఱకు వెగడుఁ బుట్టించుచుఁ గృపాణగదాదండధారల బలంబుల నెల్లఁ బీనుఁగు పెంటలఁజేసి నారాయణుఁగగదిసి.

ఉ. ఉరమున నొక్కపెట్ట గద • నుద్ధతివైచిన నాతఁ డల్గి వి
స్ఫురితశరంబులన్ బొదివి • భూరినదంబునఁబేర్చి యార్చినన్
మరల గణేశుఁ డుగ్రుఁడయి • మండుచుఁ జండగదాగ్రధారతో
సరసిజనాభు గుండెఁ బెలు•చన్ బగిలించె సురల్ జలింపఁగన్. 80

వ. అంత వెన్నుండు విషణ్ణుండై హరున్‌జేరి యిట్లనియె. 81

చ. బిరుదుమగండు పోరు గడు • బెట్టిద మీతనితోడ సత్యసం
గరమునఁ గెల్వఁజాల మిది • కార్యముగా దికఁ గుఱ్ఱఁబన్ని యే

తెఱఁగుననైనఁ జంపవలె • దేవ! యనంగ ననంగవైరి య
చ్చెరువునుజెంది యిట్లనియె • శ్రీపతి కేపుఁదనర్పఁజేయుచున్. 82

—* శివుఁడు గణపతితో ఢీకొనుట *—

మ. విసుమానంబగుఁగాదె యొక్క శిశు వీ • బృందారకశ్రేణి ని
ల్లొసకంబొప్ప నెదిర్చి తూల్చెఁ బ్రమథా • హీనప్రతాపాగ్ని నీ
రసమొప్పన్ బొలియించెఁ దావకమ • హోగ్రస్ఫారవీర్యంబు నీ
రసమున్ జేసి కలంచె నేన యిఁకఁ గ • ర్జంబొప్ప నిర్జించెదన్. 83

వ. అనిన విని శార్ఙ్గపాణి లజ్జితుండై

క. కైలాటంబునఁ దక్కఁగ, బాలునిఁ గెలువంగఁ దరమె • భర్గ! యనుచు న
న్నాళీకాక్షుఁడు శక్తుల, నోలం బొనరించి మరల • నుద్ధతిఁ గవిసెన్. 84

చ. గణపతి యంతఁ గేశవునిఁ • గ్రక్కున ఘోరగదాప్రయుక్తభీ
షణతరపాతమొప్ప భుజ•సంధుల మోఁదిన వైరివీరమా
రణచణమైన చక్రమున • రాక్షసమర్దనుఁ డగ్గదన్ మహా
రణనమొసంగఁ ద్రుంచె నమ•రప్రకరంబు కరంబు పొంగఁగన్. 85

గీ. గణవరుండల్గి యగ్గదా • ఖండములను, దిరుగ విష్ణునిపై వేయ • గరుడుఁడొడిసి
పెక్కుతునియలఁ జేసి పే•రుక్కుమెఱసె, నర్భకుండంతఁ నాగ్రహా•నిర్భరుఁడయి

చ. ఎగసి కరస్థయష్టిహతి • నేడ్తెఱఁ బత్రరథేంద్రుమూర్ధమున్
బగిలిచి కైటభాంతకుని • ఫాలము వ్రయ్యలుసేయ నాతఁ డ
చ్చగ మెయి నొచ్చి నేలఁబడఁ • జూచి పినాకధరుండు శూల మె
త్తగ గణభర్త యష్టిహతి • దాని ధరన్ బడవేసె నుద్ధతిన్. 87

ఉ. అంతనె యంతకాంతకుఁ డహంకృతిమీఱఁ బినాకమెత్త ర
వ్వంతయు వంతలేక యచ•లాధిపనందనకూర్మిపట్టి బ
ల్వింతగ దానిఁగూడఁ బడ•వేసి భువిన్ బరమేశు మోఁదె దు
ర్దాంతతరోరుదండహతి; • దాన హరుండు కరంబు రుష్టుఁడై. 88

—* శివుండు త్రిశూలముచే గణపతి తలనఱుకుట *—

క. అమితోద్ధతిఁగదిసి త్రిశూ,లముచే గణనాథుశిరము • లాఘవముగఛే
దముచేసి యార్చె జయ ఘో,షముచేసిరి ప్రమథదేవ • సత్తములంతన్ 89

క. తప్పెటలు మృదంగంబులు, డప్పులు కాహళములును ఘంటంబులుఘంటల్
గొప్పగ వాద్యముచేసిరి, యప్పరమేశ్వరుని రణజయా శంసముగాన్ 90

గీ. శివుఁడు కోపంబుడిగి బాలు శిరసుఁజూచి
వగచెనెంతయు దుఃఖైక వశ్యుఁడగుచు
వీరభద్రుఁడు గుహుఁడును విష్ణువజుఁడు
గూడనాత్మములందుఁ బల్ కుందిరపుడు.

—* నారదుఁడు పార్వతికి గణపతిమరణంబుఁ జెప్పుట *—

గీ. నారదుండపు డంబికన్ జేరిమ్రొక్కి, సర్వమెఱిఁగించి యిట్లనె జనని! యిపుడు
పట్టువిడువకు మెందేని నిట్టిఘోర, చరితములఁగని నామె యిజ్జగమునందు.

వ. అనిచెప్పి యంతర్ధానంబుఁజెంద నంత నమ్మహాదేవి 93

గీ. తగునెయిటు దుర్ణయముసేయ ధవుఁడు ప్రమథ
వరులు సురలును గూడియివ్వాలుస నిప్పు
డేమిసేయఁగదగు నెట కేగవలయు
ననుచు మనమున వనరి హిమాద్రితనయ. 93

మ. తగునే సోదరతుల్యుఁడై యలరునా దామోదరుం డిట్టిధిన్
బగతో నాదుకుమారకున్ జదుపఁగా బల్ పన్నికన్ బన్నిమూ
కగ జేజేలఁ బురస్కరించికొని దుష్కార్యం బిటుల్ సల్పు టి
మ్మగ నీ పాపఫలంబులన్ గుడువరే పొంగార కంగారునన్. 95

వ. అని తత్క్షణంబున

గీ. వేలుపులనెల్ల వేవేగ వెతకి చంపుఁ, డనుచుఁ బుట్టించె శక్తుల నాక్షణంబు
నమితసంఖ్యగ నవ్వార లాయుధముల, గొనిచనిరి ద్వారభూమికి ఘోరరీతి,

వ. అంత.

క. జయమేలని యగ్గించె వి,జయలగ్గొనరించితనియె సకలాళిజనుల్
జయశబ్దము లొనరింపుచు, నయముగఁ గొండాడి రద్రినందన ఘనతన్. 97

చ. శివుఁ డటఁ దానొనర్చిన యచేష్టకుఁ జాలఁగఁ జింతచేసి యు
ద్భవమగుచున్న దుఃఖమును బాఱఁగఁదోలి గిరీంద్రకన్యకా
భవనముఁ జేరఁబోవకయె పన్నుగఁజేరె సభాలయంబు నా
దివిజులు గ్రమ్మరన్ బయలుదేఱుచునుండఁగ నొక్కపాటునన్. 98

గీ. ఖంజ కాళి కరాళి బగళయు ఛిన్న,మస్తయు విలంబమస్త ధూమవతి సిద్ధ
విద్య మాతంగియును దారవిద్య కుబ్జ,ఆమహావిద్య మున్నగు నాహ్వాయముల.

గీ. వెలయు శక్తులు వేనవేల్ వింటికెగసి, క్రోధఘూర్ణితమూర్తులై ఘోరరీతి
నగ్నిదరికొని మండెడు నట్టులేచి, సకలదిక్కుల నరయుచు సత్వరమున.

చ. నఱకుఁడు త్రుంచుఁ డడ్డపడి నాకచరాధములందు నొక్కనిన్
బఱవఁగనీయకుండుఁ డిటఁ బట్టిపలార్పుఁడటంచు శక్తులే
డెఱ నలుమూలలన్ గవిసి తేఁకువ మూఁకలఁ జుట్టుముట్టఁగా
మఱుకువనొంది నాకచర మండలి యొండెడఁ గాంచకార్తులై 101

చ. ఒదుగుటకైన లేదు తెరువొండెడ వీరలనోటఁ గూలనే
యదనుఘటిల్లె నిప్డు ప్రలయంబగు కైవడిఁ దోఁచె నెట్టులీ
యది గడువంగ నేర్తుమని యార్తినిఁ గుంది పురందరాదులుం
బెదరుచు నాల్గుమూలలకు వీఱిఁడులై పరుగెత్తి రత్తఱిన్. 102

క. ఎచ్చోటకేగి కనుఁగొనఁ నచ్చోటనాశక్తులడరి యాస్యకుహరముల్
విచ్చి సురావళినెల్లనుఁ విచ్చలవిడి మ్రింగుచుండ వెఱపొందికడున్. 103

క. మొఱ్ఱోయనియెడి వారలు, కుఱ్ఱలనిఁకఁ జూడమనుచు గొణఁగెడు వారల్
దుఱ్ఱునఁ జెదరెడువారలు, మిఱ్ఱుంబల్లంబుఁ గనక మిడికెడువారల్

—* విష్ణ్వాదులు మునులను బార్వతీదేవియొద్ద కనుపుట *—

చ. గొదగొని శక్తులిట్టు లతికోపనలై ప్రమథామరావళిన్
గదిసియుదీర్ణభంగి సుకుగంగనొనర్చుచు నార్చుచున్ గడున్
మనమున వీరనృత్తము లమర్చుచుఁ గేరుచు సంహృతిక్రియా
స్పదలయి మీఱుటన్‌గని యజప్రముఖామరవర్యు లేకమై 105

గీ. తలరి యంబిక చేసె నీ దండనంబు, మనకు నెల్లర కిద్దాని మాన్పఁదరమె!
ఆ జగన్మాత కెప్పుడీ యలుకదీరు, నంతవట్టిటు సంక్షోభమమరియుండు.

చ. అనియుఁ బరాంబఁజేరుటకు నాత్మమునం దగు దీములేక తా
ర్మునులను నారదున్ బిలిచి భూధరరాజసుతాగృహంబుఁ దీ
ర్పను బనుపంగ వారలు గరంబు భయంబును భక్తిగ్రాల న
జ్జననినిఁ జేరి మ్రొక్కి యిటు సాంత్వనమొప్పఁగఁ బల్కి రిమ్మగన్. 107

—* మునులు పార్వతీదేవిని శాంతింపుమని నుతించుట *—

చ. శివ! జగదంబ! చండిక! విచిత్రకళామయమూర్తి! దివ్యవై
భవ! శుభకీర్తి! శక్తి! శివభామిని! నీవ జగత్ప్రసూతివై
యవనసమర్థవయ్యుఁ బ్రళయావహవౌదువు తల్లి! శాంతిఁగొ
న్మ! వికలమయ్యె సర్వజగమున్ బ్రతికింపు! ఘృణాస్వరూపిణీ! 108

గీ. ఇట్లు నుతియించి మ్రొక్కిన యీశురాజ్ఞి
దివ్యమునులను గనిరయు నెద్దియును బలుక
కున్న నంబనుగని జొహరొసఁగి మరల
నంజలులఁజేసి యిట్లని రపుడు మునులు. 109

క. క్షమియింపుము పరమేశ్వరి!, క్షమియింపుము సకలలోకజననీ! యిక నే
రములన్ దావకసంతానమెకద! యీ జగమఖిలమనర్గ శివ యంతన్.

—* పార్వతీదేవి గణపతిని జీవింపఁజేసిన శాంతిఁ గావింతు ననుట *—

క. ఇంచుక కనికరమున మన్నించి యిటుల్ మునులతో నగనియె నాదు సుతుం
డంచితముగ జీవితుఁడై, మించిన తేజంబు మెఱయ మెలగెడు నేనిన్. 111

క. వానిని మీరెల్లరు స, న్మానముతోఁ గొలుచు నెడల మాన్పద నీ మీ
దీనత యని నుడువఁగ న, మ్మానినులలరి చెప్పిరా యమరవర్యులకున్ 112

గీ. వారలును సంతసించి యవ్వామదేవు, కడకుఁజని యవ్విధంబెల్ల నుడివి మ్రొక్క
దయనుగోరిన నాతఁడు దారబుద్ధి, తోడ నిట్లనిపల్కె సంతోస మొదవ. 113

గీ. జనుఁడు దగ్గిఱఁగూరిచి చక్కనందుఁ, దొలుత నేజంతు వగుపడుఁ దొడరి దాని
శిరసుఁ దెగవేసి యిక్కళేబరమునందుఁ, గూర్పుఁడద్దానఁ గూర్పులు గొనలుసాగు

క. అని సెలవీయఁగ నింద్రా, ద్యనిమేషులు బాలువిగ్రహముఁ దెచ్చి రయం
బున నీటఁగడిగి యర్చన,మును జేసి నితాంతహర్ష పూర్ణాత్మకులై 115

ఆ. ఉత్తరాశకై మహావాద్యమంబున నేగఁ, గరటి యేకదంతకంబొకండు
గానుపట్ట మస్తకంబు ఛేదించి య,చ్చటికిఁ దెచ్చి కూర్చి శంభుఁజూచి 116

—* శివుఁడు గణపతిని జీవింపఁజేయుట *—

ఉ. దేవ! జగంబులెల్ల భవదీయ మహాజము చేతఁ బుట్టి సు
శ్రీవిలసిల్లుఁగాదె యిటు చెల్వగు తావక తేజమిందు సం

భావితరీతిఁ జేర్చియిఁక • బాలుని జీవితుఁజేయుమన్న భ
ద్రావహమూర్తి తత్తనువు•నం దమృతాంచిత దృష్టినించుడున్ 117

గీ. అంత నిద్దుర మేల్కాంచి•నట్లు బాలుఁ, డలఁత యొక్కింత లేకయె • హాయియలర
జీవితుండయి కూర్చుండె•జెలఁగిది విజ,వరులు మునులును సంతోష•భరితులైరి.

—* పార్వతీదేవి శక్తుల మరలుపుట *—

క. గిరిజా దేవికి బాలుని, సరగునఁ జూపింప నాపె • సంతోసమునన్
గరమలరి సురలఁ బ్రమథులఁ, గరుణాలోకనములొప్పఁ•గాంచెఁ బ్రియమునన్.

చ. కడువడి సంతసంబెసఁగఁ•గా సుతు నక్కునఁ జేర్చి మోము ము
ద్దిడి రుచిరాంబరంబులను • నిద్ధమణీమయభూషణంబులన్
బెడఁగుగనిచ్చి దీవెనలఁ • బేర్మి నొసంగెఁ దదాజ్ఞతోడ ము
న్నడరిన శక్తులెల్లరు ద•యాస్పదలౌచుఁ దొలంగిరప్డనిన్. 120

మ. సురలప్డీశ్వరుఁ దోడితెచ్చి సుతునిన్ • జూపించి రంతన్ మహే
శ్వరి యానందితచిత్తయై సుతు నిజే•శానాంకమందుంచ న
ప్పరమేశుండును దచ్చిరంబుపయి దీ•వ్యత్ప్రేమబంధంబునన్
గరమున్ జేరిచి ముద్దుబిడ్డఁడని బ•ల్గారాబమేపారఁగన్. 121

....* శివుఁడు గణపతికి బ్రహ్మదేవునితో నుపనయనము సేయించుట *....

గీ. వీఁడు ప్రమథగణేశుఁడై • వెలయునని త్రి
శూలము నొసంగి బమ్మను•జూడ నతఁడు
శివుని చిత్తమెఱింగి వే•దవిహితప్ర
కారముగ నుపనయనంబు • గరిమఁగూర్చె. 122

వ. నిఖిలామ్నాయచయంబుతో గాయత్రినిచ్చి కుండికయు నక్షమాలయు నొసం
గఁబరమేశ్వరియు నమూల్యరత్నాభరణంబులతో సశరచాపగదాఖడ్గంబుల
నొసంగి గారవించె. దామోదరుండు నామోదంబున నిభ్యసౌరభ్యవిభా
సితంబగు వనమాలయుఁ జక్రంబునొసంగి మన్నించె నంత సకలామరప్రముఖ
వర్గంబెల్ల నగ్గణాధీశున్ గాంచి నమస్కరించి యనేకరత్నోపదలర్పించి
యర్చించిరంత గణేశుండుసంతుష్టుండై నిజజనకాంఘ్రిపద్మంబులకుఁ బ్రణమిల్లి
హరివిరించనులకును నారదాదిదివ్యమునులకును వందనంబిడిన వారందఱానం
దితులై పెల్లుగ నాశీర్వదించి ప్రేమించిరంత శివుండు పుత్త్రిన్ జూచి 123

గీ. బాలకుఁడవయ్యు నీవిట్లు • ప్రౌఢవిక్ర, మంబు నెఱపితి శక్తిఁగో•మరుఁడ వౌట
నీకుఁ జిరంజీవి వౌచు గ•ణేశుఁడవయి,సుఖములొందుము నిచ్చలు•సుభగమూర్తి

....* శివుఁడు గణపతి కగ్రపూజ్యత నొసంగుట *....

వ. మఱియును

ఉ. నేనును విష్ణు వీనలువ • నెట్టన లోకమునందు సర్వస
న్మానములోడఁ బూజలను • మానుగఁ గొందుమొ యట్లె నీవునున్
శ్రీనెఱయంగ సర్వసుర•సిద్ధనిశాచరమానుషోరగా
ళీనియతార్చనంబులను • లీలగనొందు మనిందితోన్నతిన్. 125

వ. అందుఁగూడ.

క. మాకన్నను దక్కిన సుర,లోకంబునకన్న నీవు • లోకమున మొదల్
చేకొనెదుగాక,పూజల, శ్రీకరగుణసాంద్ర! సర్వ•సిద్ధగణేంద్రా! 126

క. విను మఖలకార్యముల నా,దిని నిను బూజించి జనులు • దృఢతఁ గ్రియాసి
ద్ధినిఁగొనెదరు విఘ్నంబులఁ, గనకుండెద రెపుడు దేవ•గణపతి! జగతిన్.

—* శివుఁడు గణపతివ్రతంబుఁ జెప్పుట *—

గీ. భాద్ర శుద్ధచతుర్థి ను•ద్భవముఁజెంది, నాఁడవగుట నాదివసంబు•నన్ ద్వదర్చ
నంబు నేమంబుగాఁగ నొ•నర్తు రెల్ల,వారు వారికి మేలు సే•కూరఁగలదు.

గీ.సింధురాస్యుఁడ వౌటచే•సిందురమునఁ, బూజితుఁడవయిమిక్కిలి•పొంగుఁగాంతు
వట్లె దూర్వాఙ్కురార్చల• నధికమైన, హర్షమొందెద వార్యాము•ఖాబ్జహేళి!

క. ప్రతివత్సరమున భవదవ,చితి ని త్తిథియందు భక్తిఁ • జేయఁగవలయున్
బ్రతిజనుఁడును జేయనిచో, వెతపడు నవ్వాఁడు విఘ్న•వేధితుఁడగుచున్.

ఆ. ఈ చతుర్థినుండి • యేడాదివఱ కిట్లు, నీ సమర్చనంబు • నిత్యమును నొ
నర్చు టిది వ్రతంబు • నగజాకుమారక!, సర్వసిద్ధిదంబు • శర్మకరము. 131

వ. అద్దాని విధానం బెఱింగింతు వినుము.

ఆ. భాద్రసితచతుర్థిఁ • బ్రాతరారంభకా,లమున వేగ మజ్జ•నము నొనర్చి
నిత్యకర్మములను • నెఱవేర్చి విజ్ఞులౌ, బ్రాహ్మణులను బిల్వ•వలయు భక్తి.

క. మృత్తికతో నేనియు భా, స్వత్తరధాతువులనేనిఁ • బవడముతో నేన్
జిత్తాకర్షకముగ గణ, సత్తమ! నీ విగ్రహంబు • సలుపఁగవలయున్. 133

ఆ. మంటపం బమర్చి మంచిగ నీవిగ్ర, హము బ్రతిష్ఠ చేసి యర్చనంబు
సల్పవలయు షోడశపరి కారోపచా, రముల మంత్రపూర్వకముగ విధిగ. 135

సీ. మల్లె మొల్లయు బొండుమల్లె సంపఁగి జాజి, విరజాది నాగకేసరము కొండ
గోఁగుమోదుగు రేలగోరంట సురపొన్న, పొన్నమంకెన తుమ్మిపొగడగడివు
మొగలిమున్నగువానిపూలఁ బొందమ్ములఁ, జెందొవ ప్రోవుల శ్రీతులసియు
మాతేడు జమ్మి యమ్మాచి విష్ణుకాంత, యుమ్మెత్త దానిమ్మ యుత్తరేణి

గీ. రేగు జిల్లేడు వాకుడు రేల దేవ, దారి వావిలి రావి గన్నేరు మద్ది
మామిడియు జాజి గలి జేరు మరువము మొద, లగుతరుల పత్రిఁ బూజసేయంగవలయు

వ. మఱియు నీకు దూర్వాఙ్కురార్చనంబందు వితస్తిమాత్ర ప్రమాణంబులుగను
త్ర్యంగంబులుగను మూలవర్జితంబులుగనుండు దూర్వాఙ్కురంబుల నూట
యొక్కటిఁగానిఁ బత్యాంతరంబందు నిరువదియొక్కటిఁగాని యర్పించి పూ
జింపవలయును.

గీ. చెలఁగి యిరువదియొక కుడుములను నరఁటి
పండ్లు టెంకాయలును జామపండ్లు వెలగ
పండ్లు చెఱకులు నేరేడు పండ్లు దానిమ్మ
పండ్లు నైవేద్య మిడవలె భక్తి మెఱయ. 137

వ. అనంతరంబుదు.

గీ. భక్ష్యభోజ్యాదియుతముగఁ బ్రణవ ముచ్చ, రింపుచు మహానివేదనం బింపుమీర
చింపవలెనంత బ్రాహ్మణ శ్రేణితోడ, నా ప్రసాదంబు భుజియింప నగుజగమున

వ. ఇట్లొకవత్సరంబు పూజించి వ్రతంబుసల్పి యవ్వల నుద్యాపనంబుసేయవలయు
నద్దాని విధం బెఱింగించెద.

—* గణపతి వ్రతోద్యాపన విధానము *—

గీ. అస్థలో వఱువాతఁ దోయంబులాడి, మంటపంబునఁ గలశంబమర్చి స్వర్ణ
ఘటితమౌ భవదీయవిగ్రహము వస్త్ర, యుగ్మమున నుంచి పూజించు టొప్పునంత

గీ. స్థండిలముఁ గూర్చి యం దష్టదళమునందు
నగ్గిని ప్రతిష్ఠచేసి వేదాభిహిత వి
ధానముగ హవనము చేసి ద్వాదశాగ్ర
జన్ములకును సువాసినీ జనములకును. 114

గీ. వటుయుగమునకుఁ దనివిగ భక్ష్యభోజ
నమును దాంబూలదక్షిణల్ గ్రమముగా నొ
సంగి రేవేగి యమ్మహాపీఠి యహంబు
నందు నుద్వాసనంబు సేయంగవలయు. 142

వ. అటుపిమ్మట నక్కలశంబును సవస్త్రయుగ్మంబైన సౌవర్ణప్రతిమను దక్షిణతో నాచార్యునకొసంగి యాశీర్వచనంబుఁ బడయవలయు నీయది యుద్యాపనవిధానంబిత్తెఱం గెవ్వరాచరింతు రట్టివారు విఘ్నలేశంబేనిఁ గాంచక సర్వసిద్ధులన్ జెంది యఖిలసుఖంబులఁ దనియుదు రిదిసత్యం బెల్లవర్ణంబులవారలు స్త్రీలు పురుషులీ వ్రతంబాచరించి వాంఛితార్థంబు లొందుదురుగాకయని యంతఁ దత్రత్యదేవమునివరులెల్లరుఁ బ్రత్యయ మొప్పార నమ్మహావ్రతం బీశ్వరసాన్నిధ్యంబున నెరపి గణనాథు ననేకసువస్తువిస్తారంబుల నర్చించి కృతార్థులగుడు నమ్మహోత్సవంబెల్ల నీక్షించి యమ్మహాదేవరాజ్ఞి యత్యంతానందంబునఁ బొదలె నయ్యవసరంబున దేవదుందుభిధ్వానంబులేపు మిగిలిసెలఁగె గంధర్వాప్సరోగీత నృత్తంబులు బహుభంగుల వెలసెఁ బుష్పవర్షంబులు గురిసె నంత నారాయణప్రముఖాఖిలగీర్వాణశిరోమణులును మునులును దమపరిజనములతోఁ బరమేశ్వరానుమతి స్వస్థానంబుల కరిగిరి మహేశ్వరుండును సంతుష్టయగు మహేశ్వరిన్ గారవించి లోకరక్షార్థ మఖిలసౌఖ్యంబులఁ జెందుచుండెనని సూతుండు శౌనకాదిమునులన్ గాంచియిట్లనియె. 144

క. ఈవిఘ్నేశానజనుః, పావనచరితంబుఁ గూర్మిఁ బఠియింప వినం
గా వఱలున్ సిద్ధులు నానావిభవోన్నతులతో జనంబులకు భువిన్. 144

క. అనవిని మునివరు లపుడిం,కను శుశ్రూషులయి యని రకలుషచరిత! నీ
కనదమృతరసమయోక్తుల, వినిపింపుము మీఁదికథను వేడుక నిటులే.

చ. గిరివరకన్యకాశివు లొగిన్ సుతయుగ్మముతోడ సంబరం
బురువుగ నొందుచున్ గరము నున్నతి నుండిరి తారకారిసిం
ధురముఖులున్ బరస్పరము తోసము నివ్వటిలంగఁ బేర్మిడిన్
వఱలుచు నుండి రెంతయు సుపర్వవరుల్ దముఁగాంచి మెచ్చఁగన్. 146

క. సర్వగణేశ్వరపట్టము, శర్వుం డార్యయును స్వాత్మజన్ములయిన నా
యిర్వురలో నొకనికిఁ గడు, హార్వుగఁ గట్టన్దలంప నంత రయమునన్.

క. శరజన్ముఁడు దనకనియున్, గరివదనుఁడు దనకె యనియు • గాఢస్పర్ధా
భరులై తలిదండ్రుల వేసరఁజేయఁగ నరసి యొక్క • చక్కటివారల్.

—* శివుఁడు గణాధ్యక్షపదమునకు భూప్రదక్షిణంబు పణంబుగా నేర్పఱచుట *—

గీ. కొడుకులను బిల్చి యని రిట్లు • గొంకు లేక
యెవఁడు మీయిద్దఱందు భూ•యిష్ఠశక్తి
భూప్రదక్షిణ మొనరించి • మొదట నిటకుఁ
జేరు వానికిఁ బట్టంబు • చెందఁగలదు. 149

క. ఇది మే మొనరించిన ప్రన్నిద మీయది మీర లెవరు • నెఱవేర్చిన న
య్యది వానికి డెదమనఁ జేర్చుదమునఁ గదలెను గుహుండు•పుడమిఁదిరుగఁగాన్.

వ. అంత నవ్విధంబారసి హేరంబుండు లంబోదరుండౌటను మిగులఁ జింతించి.

చ. అటమటఁజెంది కుంది తన • కయ్యది దుర్లభమంచు నమ్మదో
త్కటముఖుఁ డప్డు సేయునది•గాంచక యొక్క యుపాయమెంచి యూ
రటఁగొని తల్లిదండ్రులఁ ద్వ•రన్ దరిసించి కడున్ బ్రపత్తిలం
పటుఁడయి మ్రొక్కి యిట్లనియె • మంజుతరోక్తుల యుక్తిపెంపునన్. 152

శా. తల్లీ! తండ్రి! భవత్పదాబ్జముల ను•ద్యద్భక్తిఁ బూజింప నే
నుల్లంబందుఁ దలంచినాఁడఁ గరుణన్ • యోజించి యద్దాని నా
కుల్లాసం బిడుడంచు నాజ్ఞఁగొని ర•త్నోద్దాత్తపీఠిన్ విరా
జిల్లన్ వారలఁ జేర్చి కొల్చి ప్రణుతి • స్తోమాభిరామాకృతిన్. 153

గీ. వెరపునఁ బ్రదక్షిణంబుల • నిరువదొక్క
మాఱు లొనరించి మ్రొక్కి యి•మ్మాడ్కిఁ బల్కె
గట్టుఁ డిఁక మీరు నాకు సా•కతము మెఱయ
సకలగణనాథపట్టంబు • సత్వరముగ. 154

మ. అనినన్ వారలు నీవె ముందు సకలా•హార్యాటవీతీర్థప
త్తనవిస్ఫూర్జిత భూస్థలిన్ దిరిగి రా•తథ్యంబుగా నీకె య
ఘునపట్టంబు నొసంగువార మన న•గ్గంధేభవక్త్రుండు పా
వనమా నాకృతి సల్పినాఁడ నసకృ•ద్వారంబు లంబాపితల్! 155

ఆ. అనిన నిందయుండి • యవని నెట్టులఁజుట్టి, వచ్చినాఁడ ననిన • వక్రతుండుఁ
డనియెయుమ్మదంఘ్రి•వనరుహార్చనమును, దమప్రదక్షిణములఁ•దలఁపుడాత్మ

చ. ఇరువదియొక్కమాఱు తమ కిప్డు ప్రదక్షిణవందనంబులన్
సరవిగ సల్పి భూభ్రమణ సత్ఫల మిర్వదియొక్కమాఱు నే
వెరవునఁ గాంటి శాస్త్రములు వేదము లిక్కరణిన్ వచింపఁగా
నరయరె యేటికి త్తెఱఁగు నాలముసేయ జగత్కుటుంబకుల్! 157

గీ. తల్లిదండ్రుల సన్నిధి నుల్లసిలుచు, వేఱుభూముల కేగుట వెఱ్ఱిగాదె?
వెరవిడి కుమారుఁడిప్పట్లు పెరిమెయమరె, నాకు మీకృప నిట్లు సుశ్లోకులార!

సీ. తల్లిదండ్రుల పదోదకముఁ బోలంగలే, దాకాశగంగా మహాజలంబు
మాతాపితలతో సమానతఁ గనజాల, రఖిల గీర్వాణచూడాగ్రమణులు
జననీజనకుల పూజనముతో సరిఁబోల, దేదేవపూజనం బేని బుడమి
పూర్వపుణ్యములేక పొసఁగునే యెవ్వారి, కవ్వారి పూజనం బడ్డిలేక

గీ. తమకు నేఁజెప్పవాఁడనే తథ్య మరసి
సరళమతి యుష్మదుక్తి సౌష్ఠవము నెంచి
సేయుఁ డీక గణమూర్ధాభిషక్తుఁగాఁగ
జాగుసేయక నను గృపాజలధులార! 159

—* పార్వతీపరమేశ్వరులు గజాననునకు గణేశపట్టంబుఁ గట్టుట *—

వ. అనినంత,

క. నూటియగు సామజాస్యుని, మాటలను దదీయబుద్ధి మత్కృతిని మదిన్
బాటించి పార్వతీశివు, లాటంకములేక పూని రట్లొనరింపన్. 160

గీ. నగరుఁ గైసేయఁబంచి గణములఁ బిల్వఁ
బంచి యాక్షణమందు నిబ్బరపు పూనిక
గంధసింధురవదనునిఁ గరుణతోఁ గ
నత్కనకపీఠి నుంచి గానములు సెలఁగ. 161

వ. దివ్యగంగాకృపీటంబుల నభిషేకించి దుకూలపరిధానోత్తరీయంబులఁ గట్ట
నిచ్చి నవరత్నఖచితాష్టాపదకిరీటకుండలోర్మికల ముక్తాహారంబుల వివిధమణి
భూషణంబుల నొసంగి యఖిలగణాధినాథపట్టంబుఁగట్టె రాసమయంబున సర్వా
మరులును బ్రమథభూతగణంబులు హేరంబు ననేకవిధంబులఁ బూజించి కొలిచి
రంత షడాస్యుండు వేగంబున నిలామండలం బెల్లఁదిరిగి చూచుచువచ్చి తల్లి
దండ్రుల కెఱిఁగించినఁ గ్రౌంచారి కవ్వారలట జరిగిన వృత్తాంతంబంతయుఁ

దెలిపిన సతండు బమ్మెరవోయి యఖిలక్షోణీప్రదక్షిణాయాసక్షోభితుండై నను బిశ్శారిబుద్ధివై శద్యంబున కలరి తిలీక్షున్‌గాని మిన్నకున్నంతఁ గొన్నిదినంబుల మీఁదట.

—* విశ్వరూపుఁడు తనకూఁతుల నిర్వురను గణపతికిచ్చి పెండ్లిసేయుట *—

గీ. విశ్వరూపప్రజాపతి • విఘ్ననాయ
కునకుఁ దనపుత్త్రికల నీయఁ • గూర్మితోడ
వచ్చి శివునర్థిఁగోరుడు • వామదేవుఁ
డనుమతింపఁగ నాతఁ డాహ్లాదమొంది. 163

చ. హిమగిరిజాశివానుమతి • నీడ్యుఁడతండు మహాత్సవంబుఁ బె
ల్లమరిచి సిద్ధి బుద్ధియను • నాత్మజలన్ గణభర్త కిచ్చి యు
క్తముగ వివాహమున్ సలిపెఁ • గాంచనగర్భునిదొట్టిమేటులౌ
నమరులు మానులున్ ఋషులు • హర్షమునొంది చెలంగిరెంతయున్ 164

చ. తళుకు మెఱుంగు చూడ్కులును • దద్దయుముద్దులు గుల్కునెన్నడల్
బెళుకుశృంగారంగు బంగరపు • బింకపు గుబ్బకవల్ గడున్ గడున్
పులికిగఁదోఁచు నెన్నడుము • లొప్పెడునొప్పుల కుప్పలౌసతుల్
బలితపుబాళిఁగొల్వ గణ • పాలకుఁ డొందెఁ గడింది సౌఖ్యముల్. 165

—* గణపతి కిద్దఱు భార్యలం దిద్దఱు పుత్రులు జన్మించుట *—

గీ. కొంతకాలంబు జరుగ నా • కోమలాంగు
లందు సిద్ధికి క్షేమాఖ్యుఁ • డల్లబుద్ధి
కమరలాభాఖ్యుఁ డాత్మజు • లవతరించి
మించి రంచితవైభవా • మేయులగుచు. 166

వ. అటమీఁదఁ బార్వతీపరమేశ్వరులు వధూద్వయంబులతోడనొప్పు పుత్త్రిద్వయంబుతోడను నిరతిశయనిత్యానందంబునఁ బొదలుచుండి రిచ్చరిత్రం బఖిలపాపఘ్నంబు భోగమోక్షప్రదం బిద్దాని నాదరంబునఁ జదివిన వినినవారలందు

—* ఫ ల శ్రు తి *—

సీ. విద్యార్థియగువాఁడు • విద్యను బెందు ద్రవ్యార్థియానతఁడు ద్రవ్యంబుఁబెందుఁ
గన్యార్థియగువాఁడు • గన్యను బెండ్లాడుఁ, బుత్రార్థియగువాఁడు • పుత్త్రులఁగను

భోగార్థియగువాఁడు భోగములన్ జెందు, మోక్షార్థియగువాఁడు ముక్తినొందు
రాజ్యార్థియగువాఁడు రాజ్యమార్జించు యశోర్థియానాతఁడు యశముఁబడయు

గీ. రుగ్ణుఁడై కుందునట్టిఁ డారోగ్యమొందు
ఋణభరాక్రాంతుఁ డొందును ఋణవిముక్తి
గొప్ప యిక్కట్టులందు గగ్గోలుపడెడు
వాఁడు నిర్వృతిఁ జెందును వాస్తవంబు. 169

వ. అని చెప్పిన సూతునకు శౌనకాదిమునులు మహాత్మా! యింకను బార్వతీశ్వ
రులలీల వేఱొక్కఁ డెఱింగింపుమనుటయు నతం డిట్లనియె.

క. శుంభద్భుజవిక్రమసం,రంభులు జంభారిముఖసురభయంకరులా
శుంభనిశుంభాసురులు వి,జృంభించి జగంబులేఁచ సేఁగొని సురల్. 170

—* బ్రహ్మదేవుఁడు శుంభనిశుంభ వధకై శివునియొద్దకు వచ్చుట *—

సీ. ధాతకడ కేగి యవ్వారి దాష్ట్యమెల్ల, నుడువ నాతఁడు గనలి యనన్యమైన
వారివరబల మారసి వామదేవు, వలని కేతెంచి వారి కా వరముఁదెలిపి.

ఉ. వీరల కేను మున్ను పృథివీధ్రసుతా ప్త! వరం బొసంగితిన్
బూరుషులేరు వారలను బొంకమణంపఁగఁజాలనట్లుగా
సారసగంధి పూరుషుల సంగతిఁ జెందని జోటివారలన్
మారణమున్ బొనర్చునటు మంటయదయ్యె జగత్త్రియంబునన్. 172

చ. ఇలఁగల పైదలుల్ సలుపు టెంతయు దుర్లభ మిట్టికార్య మీ
లలిత భవత్పురంధ్రియె లలత్కరుణామతి యొక్క కన్యయై
చెలఁగి వధింపఁగావలయుఁ జెచ్చెర ఘోరనిశాచరద్వయిన్
ఛలమెదియేనిఁ బన్ని త్రిదశపిృయమున్ బొనరింపు మీశ్వరా! 173

—* శివుఁడు పార్వతీదేవినిఁ గాళియనిస నామెగినిసి నిష్ఠురోక్తులాడుట *—

సీ. అనుచుఁ బ్రార్థించినట్టి స్వాయంభుమూర్తి, కవ్వరంబిచ్చి పంపి నిజాత్మమందు
వెరవుసరయుచు నొకనాఁటి వేళఁగాళి, యనిహసించె నునిందించినట్టు లుమను

తే. అనుడి విన్నతోడనె యగాత్మజ వెగ్గలమైన యల్కఁదన్
బూని మహేశు రోషభర పూరితదృష్టులఁజూచి యిట్లనెన్

గానవె నాఁటనుండి ననుఁ • గాళిగ నీకిటుఁ బ్రీతిలేనిచో
మానక యిన్నినాళ్ళిటుల • బ్రమాన్పడ నేల కలాదభూషణా! 175

ఉ. కూరిమిలేని నాదురతిఁ • గోరుదువీవెటు లిక్కతాన నే
మారునిఁగాల్చిపోయి తను • మానముసేయక నేనె ముగ్ధనై
చేరితిఁ బట్టుఁబట్టి యిటు • చెల్వగు నేచెలియేని బానయై
పూరుషుఁగోరి చేరు నది • పొందు నవజ్ఞ దృఢంబుగా ధరన్ 176

చ. మగనికిఁ బ్రీతిలేని యల•మానిని జవ్వనమేనిఁ జెల్వమే
నగు వనిఁగాయువెన్నె లటు • లక్కట! యెట్టిసుఖంబులేనియున్
మగువల కింపొనర్పవిఁక • మంచిగఁ గాంతుఁడు గారవించకే
వెగటుఁగొనంగ నిక్కముగ • వెక్కసమా తను వెంచి చూడఁగన్ 177

గీ. కానఁబాసెద వేగనీ•కాలవర్ణ, తనువు వేరొకఁడేనియుఁ • దనువుఁదాల్తుఁ
దాల్పకుండిన నేమని•తల్లడిలుచుఁ, బాన్పువిడియవ్వలకునేగి • పద్మగంధి 178

ఆ. వెక్కివెక్కి యేడ్చి • విభునకిట్లను దేవ!, సెలవుచేయు తపముఁ • జేయుదా
ననుచు గద్గదస్వ•రాంచితయై వేఁడు, కొనఁగఁజూచి విశ్వ•గురుఁడు వెలిచి,

—* శివుఁడు పార్వతీదేవిని బ్రతిమాలుట *—

ఉ. కెందలిరాకుఁబోఁడి! యిటు • కేళిగ నాడిన నా నుడిన్ మనం
బందుఁ దలంచి యల్గెదవె? • యందముఁ జందమునందు నీకు నే
సుందరి యీడురాఁగలుగుఁ • జూడఁగఁ దప్పిదియేని నాదు వా
క్కందుఁ గనన్ బడన్ సయిపు • మంత్రముల ద్రావాలి యొనర్తు సేవలన్. 18

ఉ. నీయెడ నాకు వేడుక జ•నింపకయున్న నిఁ కెందుఁగల్గునో
పాయక యెంచు మాత్మమున • భామరో! వేయు ఋ చెప్ప నేల? యీ
స్థాయదనంతవిష్టపవి•భాసితసంతతి కీవు తల్లివై
శ్రీయలరారుచుండు దిఁక • సిద్ధము తండ్రిని నే నెఱుంగుమా! 18

గీ. అట్లగుటఁ జేసి నీయందు•నరతి నాకు, నెట్టులేర్పడు నిఁక మన • యిద్దఱందు
సురతలాలస మరునిచేఁ•జొప్పడినది, కా దతనికన్నమున్న జ•గంబుపొడమె.

గీ. విను పృథగ్జనరతి కలి•వేణి! పంచ, బాణుఁ గారకుఁగాఁగ నే•ర్పఱచినాఁడ
నటులుగాకున్న మన్మథు•నస్తమింపఁ, జేసి నినుఁ బెండ్లియాడుట • సిద్ధమగునె

క. మరుఁడును నను వేల్పులతో, సరిగఁదలఁచి కలఁచి భస్మసాత్కృతుఁడయ్యెన్
గిరిజ! జగత్త్రాణార్థం, బరయుము మన యిర్వురకు విహారం బవనిన్. 184

ఉ. ఇత్తఱిఁ బల్కఁగూడ నిఁక నేదియొగాని జగచ్ఛుభార్థమే
హత్తఁగఁ దోఁచునద్ది భవదాత్మవశంబయి పొల్చు నింతలో
చిత్తరి! రిత్తయల్క నిఁకఁ జెంపొనరింపకు సాకతమ్మునన్
జిత్తమునందు నీ చరణసేవకుఁగాఁగ నెఱుంగవో ననున్. 185

గీ. ఇట్లు పరిపరివిధముల నీశ్వరుండు, గట్టురాచూలి కాత్మవైకల్యమణఁపఁ
జాల వాచాలత దనర్ప సాంత్వనంబు, చేసినను దేఱక నితాంత చింతతోడ.

గీ. వేఁడినిట్టూర్పు విడిచి పూఁబోఁడి యనియె
యిచ్చకములాడి నన్నింక నేచఁబోకు
నీదు చాటూక్తులకు లోఁగి నేను దెలివి
మాలి వంచింపఁబడితి నీలీల నిపుడు. 187

గీ. మగనికిన్ బ్రియగాకున్న మగువ ప్రాణ, ములను బాయఁగఁదగునట్లు పూనకున్నఁ
దెగినదని యెల్లవారలు నగుదురెందు, నవని యున్నంతకాలంబు హాలహాలగళ!

ఉ. ఎంతయు నీకు నాతనువు హేయముగాఁ గనుపట్టకున్న ని
ప్డింతటి కోర్చి సన్నిటులఁ నెల్లిదమాడెదె కాళియంచు? నే
నింతటి నల్పుదాననగు టెంతయు దోసము నీది లేదు త
న్వంతము సేయుదున్ జదురులాడకు నీవిఁక మేటి మచ్చికన్. 189

— * పార్వతీదేవి తపంబుసేయుటకై శివుని సెలవడుగుట * —

గీ. స్త్రీలయందిట్లు కార్ష్ణ్యంబు చెడ్డయనుచు, ఘనులు పలుకుదు రద్దాన గాఢతపము
చేసిపాయుదు నైల్యంబుఁ జెలఁగియిచట, నుండఁగానోపయడ్డంకి యుడుగుమార్య!

గీ. అనినవిని శంకరుఁడు దరహాస మమర, నిట్టులనె విరిఁబోఁణి నీకేల తపసు
పాయఁగాఁ జేతుఁ గార్ష్ణ్య మిప్పాట నేను, లేక నీవేని బాయఁగఁ లేవె చెపుమ.

వ. అనిన మహాదేవి యిట్లనియె.

ఉ. ఒల్లను నీసహాయ మది యొల్లను నాదు విభూతి నొందఁగా
నుల్లము శాంతినొంద దటు లుగ్రతపస్సొనరించి కాళిమన్
బొల్లుగ నుజ్జగించెదను బొచ్చెముజోలిఁ దలంప నీకిఁకన్
జెల్లదు దేవ! వేగ దయ సేయుము సెల్వుఁక జోతచేసెదన్. 192

గీ. అనుడుఁ దప సెవ్వరినిఁగూర్చి • యాచరింతు
వబ్జముఖ! యన్న నామె • యిట్లనియె మరల
దేవ! నినుఁగూర్చియే చేతు • దివ్యతపముఁ
గాంచెదన్ గాంచనాకార • గాత్ర మేను. 193

—* శివుని సెలవొంది పార్వతీదేవి తపం బొనరింప హిమాద్రి కేగుట *—

క. అనిన మహాదేవుఁడు దే, వినిఁ గని చిఱునగవు నగుచు • వేల్పుల కార్యం
బును ఘటనసేయుటకు వల, దని నిర్బంధింపకున్న • నార్య! రయమునన్. 194

క. క్రందుకొనునట్టివగతోఁ, గంది ప్రదక్షిణముచేసి • కాంతుని విరహా
ర్తిం దవులచేసి హిమనగ, ముం దఱిసి గిరీంద్రమిథున • మును గని ప్రీతిన్.

క. వందనముచేసి వారల, కుం దన తెఱఁగెఱుకచేసి • కూరిమితో ము
న్నెందుఁ దపం బొనరించెనొ, యందే వాసంబుచేసి • యాదర మొప్పన్. 196

— * పార్వతీదేవి తపస్సుచేయుట * —

గీ. భూషణంబుల విడనాడి • పూవుఁబోఁడి
గగనధునిఁ దానమాడి వ • ల్కలముఁగట్టి
నియతసంకల్ప మొనరించి • నిష్ఠ మెఱయ
శైవలింగార్చనంబుఁ ద్రి • సంధ్యలందు. 197

క. సలుపుచుఁ దపసొనరించెను, ఫలదళజలభక్షణముల • బహుకాలము నె
చ్చెలులలరి కెలన సేవలఁ, గొలువఁగఁ జలిమలయనుంగు • కూఁతురు ప్రీతిన్.

....* వ్యాఘ్రము పార్వతీదేవియొద్దకు వచ్చియుండుట *....

క. ఇటులఁ జిరకాల మరుగుడుఁ, గుటిలాత్మక మొక్క ఘోర • గోహరి యువన
చ్చటఁబొడఁగని యళనేచ్ఛన్, జటులగతిఁ డాయ శైల • జయుసాజముగాన్

గీ. చెలులతోఁబాటుఁగని దాని • నలుకులేక
తొంటివలెనుండ వ్యాఘ్రమా • తుహినకుధర
జాతనాదృూతరోచుల • స్తబ్ధతను వ
హించియుండెఁ గరమువిస్మ • యించి యందు. 200

వ. అంత.

చ. ప్రబలబుభుక్షఁ గోల్పులి ధరాధరపుత్త్రి నిడాసియున్ దదా
త్మబలవిధూతతాపయయి ధ్వస్తమలత్రయయై పరాంబికన్
నిబిడతరేహఁ గొల్చుచు వనేచరఘాతుకసత్త్వరాజి కెం
దు బిరుదుమీఱు శాన్తయయి దోఁచెను నిచ్చలు గాపుసేయుచున్. 201

చ. గిరిజయు దానిపైఁ గరుణఁ గీల్కొనఁజేసి యపత్యబుద్ధి వి
స్తరిలఁగఁ జేసెఁ దత్సఖులు దారును నెగ్గఁదలంపరైరి గో
హరియును నంత నాత్మకుఁ గృతార్థత నెంచి యహర్నిశంబులున్
నిరుపమభక్తి లోకజననిన్ భజియించుచునుండె దండిగన్. 202

గీ. దుష్టసత్త్వంబులకుఁ గాని దుర్మతులకుఁ
గాని యత్తెత్తి చూచుటకేని వలను
గాకయుండెను జగదీశకాంత యెదుటఁ
గడఁగి శార్దూలరాజంబు గావుఁగొనుట. 203

క. అంతఁ బరమేశకాంత నిరంతర తప మంతయేని రాజిలెఁ గడు దు
ర్దాంతులగు దైత్యవరుల నితాంతశ్రమ డస్సి సురలు ధాతను వేడన్. 204

-* బ్రహ్మదేవుఁడు పార్వతీదేవియొద్దకు వచ్చి యొక శక్తినిఁ బుట్టింపమనుట *-

క. ఆతఁడు వెరవున నమరవ్రాతముతోఁ దుహినగిరికి వచ్చి త్రిజగతీ
మాతను మృడానిఁ గని సంప్రీతిమెయిన్ మ్రొక్కి నుతులఁ బెల్లుగ సల్పెన్.

చ. కని గిరిరాజపుత్త్రి కడు గారవమొప్పఁగఁ దమ్మిచూలికిన్
గొనబుగ నర్ఘ్యపాద్యములఁ గూరిమి స్వాగతమున్ బొనర్పఁగా
వనరుహసంభవుండలరి వారనిభక్తి దలిర్ప నంజలిన్
గొని యిటు పల్కె నజ్ఞగతి కోమలపేశలమంజులోక్తులన్. 206

ఉ. తల్లి! యిదేటి కిట్లడరి దారుణతాపముఁ జెందుచుంటి వీ
వెల్ల జగంబులేలు పరమేశ్వరి వొక్కటి నీకుఁ దక్కవే
పెల్లుగ మున్ దపించి యలవిశ్వగురున్ విభుఁగాఁగఁగొంటి వీ
వల్ల సుధాంశుమౌళి విరహంబెటు సైఁపఁగ నోపితీ యెడన్. 207

గీ. అనిన వనజాతలోచన యనియె నలువ
కాదిసర్గంబునన్ బరమాత్మ శివుఁడు

నిన్ను సృజియించుటన్ జేసి ♦ నీవునాకు
సుతుఁడవై చెలువొందెద ♦ వతులతేజ! 208

క. మరలఁ బ్రజాసర్గమునం, దిరవుగ నీయలికమున మ♦హేశుఁడు పొడమన్
గురుతఁదగుశ్వశురుఁడవు భూ, ధరునకుఁబితవౌటనాకుఁ ♦ దాతవు ధాతా! 209

వ. కావున రాణివాసంబు ముచ్చటనెట్టు నీయెట్ట యెదుర గుట్టువీడి రట్టడికోర్చి మునుముట్టన్ దెలుపుదు నైన నొక్కచక్కటి యాలకింపుము.

ఉ. నాదుశరీరమిద్ది కడు ♦ నల్పుగనుండుటఁ జేసి దీనిపై
నాదరబుద్ధి మానితిని ♦ నచ్చపుపైఁడియుఁగూడ నీడురా
లేదనుమేను నూన నొక ♦ లీలఁగ నిట్లు తపించుచుంటి నీ
నీదు సమాగమం బిపుడు ♦ నిక్కము హేతువు తద్విభూతికిన్. 211

గీ. అనిన బిసరుహభవుఁ డిట్టు ♦ లనియెఁ దల్లి!
యింతమాత్రమునకె తపం ♦ బిట్లు దుస్స
హముగఁ జేయంగవలయునే ♦ యైన నీదు
లీల లోకహితార్థమై ♦ కాదెుఁగాదె? 212

క. శుంభనిశుంభాసురులు వి,జృంభితులై సకలసురల ♦ చేవయడఁచి యి
క్కుంభినిఁ గలంచుచుండిరి, గంభీరకృపాంబురాశి! ♦ కడపు మువారిన్. 213

ఆ. శక్తివీవుదక్క ♦నక్తంచరేంద్రులఁ, బెరలు చంపఁజాల ♦ రరయుమంబ!
వరము వారికిడితిఁ ♦ బురుషవధ్యులుగాక, కన్యయువతిచేఁబొ ♦ కారునట్లు.

వ. కావున.

ఉ. నిర్మలబుద్ధి నీపదవ♦నేజములన్ భజియింతు నీజగ
చ్ఛర్మముఁగోరి నీవిఁకను ♦ సత్వర మానలుపొప్పియున్న యీ
చర్మముపేరితోఁ జిఱుత ♦ శక్తిని వీడి మదంబ! దాన నీ
దుర్మతులైన రక్కసులఁ ♦ ద్రుంపఁగఁజేసి జగంబులేలుమా! 215

—* పార్వతీదేవి కాలతనువునఁ గౌశికిఁబుట్టించి తానుగౌరియగుట *—

క. అనియజుఁ డభ్యర్థింపఁ దు, హినగిరిసుత చర్మకోశ ♦మెలమివిడిరయం
బునఁగనక కేతకీసుమ, కనదుత్తమగౌరియై ని ♦ కామంబలరెన్. 216

గీ. అంబ త్వక్కోశమునఁ దృక్త♦మైన శక్తి, కౌశికీనామధేయమై ♦ కాలమేఘ
నిభశుభాకారకన్యయై ♦ నీటుమీఱ, మెఱసెఁ దామరచూలి య♦లరెఁగరంబు.

సీ. శంఖచక్రగదాదిసకలసాధనసంయు,తాష్టమహాభుజ • యైనదాని
ఇంద్రనీలంబుల • నెకసక్కెమాడు ర,మ్యంబైన కృష్ణగాత్రంబుదాని
సూర్యచంద్రాగ్నుల • సొంపుఁగన్పించు దీ,వ్యద్దివ్యనేత్రత్రయంబుదాని
నవరత్నఖచితస్వర్ణవినిర్మితోజ్జ్వల,త్కలిత చంద్రార్ధశేఖరముదాని
గీ. మేల్మి బంగరువలువల • మెఱయుదాని, సుందరీతిలకంబయి • చొక్కుదాని
పూరుషస్పర్శ నెఱుఁగనిపూవుఁబోఁణి, నంబ యిడె దేవకార్యార్థమజునకపుడు.

వ. అంతఁ గాంచనగర్భుండు ప్రీతుండై యమ్మహాదేవికిముంగట మెలంగుచున్న శార్దూలవరంబున్ గాంచి విస్మితుండై యద్దానిపై వెగ్గలంబగు వాత్సల్యంబుఁ బఱపు నప్పరమేశ్వరి కతం డిట్లనియె. 219

ఉ. అమ్మ! యిదేల క్రూరమృగమం దిటు లక్కటికం బొనర్చెదీ
విమ్మహి నాగుఁబామునకు • నింపునఁ బాలను బోసినట్లు ని
క్కమ్ముగ క్రూరసత్త్వమును గా దిది యొక్క నిశాటఘాతుకం
డిమ్మెయి దీనిపై నెనరు • నించ జనించు విపత్పరంపరల్. 220

ఉ. ఎన్నియొ గోవులన్ దినియె • నెందఱనో ద్విజులన్ వధించె నిం
కెన్నియొ బన్నముల్ సలిపె • నెందఱికో యిఁక నిట్టి నీచుపైఁ
జన్నె భవత్కృపాసుధను • జల్లఁగఁ దల్లిరో! యివ్విధంబునన్
మున్నొనరించినట్టి యఘమున్ గుడిపింపఁగఁ జెల్లు వీనికిన్. 221

వ. ఇంతకు నిసర్గదుష్టుండగు వీనితో నీకుఁ బనియేమనిన నమ్మహేశ్వరి తమ్మిచూలి కిట్లనియె. 222

— * పార్వతీదేవి తనను సేవించుచున్న వ్యాఘ్రమును గరుణించుననుట * —

ఉ. నీవనినట్టు లెట్టి యవినీతుఁడుగాని యితండు మున్న న
న్నీవిపినంబునన్ దఱిసి • యెంతయు భక్తి భజింపుచుండె నే
కావలుఁడైన నవ్విధముఁ గాంచను నేనిట దుష్టసత్త్వవి
ద్రావకుఁడై ననున్ గొలిచె • రాతిరియుం బవ లేకధీకతన్. 223

ఉ. కావున వీని నాత్మసుతుఁగాఁగని నా నిలయంబునన్ మహా
దేవుని యాజ్ఞతోడ నొక • దివ్యగణాగ్రిణిఁ జేసెదన్ సుహృ
ద్భావము చెల్లునట్లయినఁ • బన్నుగ నింతటికన్న మిన్న లే
దేవిధమేని నాకుఁ బ్రియమెంచుము దీనిఁ బయోజసంభవా! 224

ఆ. అనిన బ్రహ్మదేవుఁ • డనియెను జననీ! నే, నెఱుఁగ కిపుడు వీని • యింగితంబు
దొంటివృత్త మిట్లు • దొడరిచెప్పితి నీదు, భక్తిఁజెందె నేనిఁ • బరపుదయను.

క. పుణ్యంబు లేమిసేయును, గణ్యంబగు నీదుభక్తిఁ • గాంచనియెడఁ గా
రుణ్యమతీ! తావకాంఘ్రి శ, రణ్యుండగు భక్తుఁ డెందు • రవ్వఁగనఁడిలన్. 226

—* బ్రహ్మదేవుఁడు పార్వతీదేవినిఁ బ్రశంసించుట *—

సీ. నీయధీనముగదా • నిఖిలజంతువులకు, బంధమోక్షముల సం • ప్రాప్తి భువిని
పరమశక్తిని నిన్నుఁ • బాసి యేకర్మంబు, లందు సిద్ధినిఁ జెందు? • నవని జనుఁడు
సర్వభావములందు • స్వయమభవవునైన, నీవె యూఁతవుగదా • నిత్యమూర్తి!
అంబుజాక్షాదిది • వ్యగ్రామమునకు నీ, యాజ్ఞ మైశ్వర్యభా • గ్యావహంబు

గీ. కడచి రెందఱొ నీయాజ్ఞ • గరుడకేత, నాబ్జభవు లిఁక రాఁగల • రట్టివారు
నిన్నుఁగొలువక పురుషార్థ • మెన్నఁడేనిఁ, జెందఁజాలము దృఢమిది • శివునిరాణి!

క. శక్తివిహీనుఁడు పుడమి న, శక్తుం డెపనినిఁ జేయఁ • జాలం డరయన్
వ్యక్తమగు నిద్ది యే య, వ్యక్తులకున్ గూడ విష్ట • పత్రియజననీ! 228

క. నీ వలిగినయెడ బ్రహ్మను, గావింతువు గసవుగాఁగఁ • గరుణగలిగెనే
నేవెడఁగునైన జేసెదు, శ్రీవిభునిగ నీదు మహిమ • చిత్రం బంబా! 229

గీ. అఖిలజగదీశ్వరుఁడుఁ బర • మాత్మయు నగు, శివునకీవిఁకఁ బుట్టుక • చేటు లేని
యా సనాతనశక్తి వై • మైన లోక, యాత్రకై యొక్కరూపంబు • నందితిట్లు. 230

వ. ఇట్టి నీవిభూతిప్రకారం బెవ్వ రెఱుంగఁగలరు? దుష్కృతకర్మంబైనను నీశార్దూ
లంబు నీ యనుగ్రహంబున మహోన్నతసిద్ధిన్ బొందె నిందుఁ బ్రతిబంధకంబు
లేదనిన నవ్వనజసంభవు ననుగ్రహించి యంబికాదేవి కౌశికిన్ దేవకార్యంబు
సల్పుమనుటయు. 231

—* కౌశికి శుంభనిశుంభాదులను జంపి వింధ్యగిరియం దుండుట *—

ఉ. తల్లికి జోతచేసి ప్రమ • దంబున నాపెయనుజ్ఞఁ గౌశికీ
హల్లకపాణి రక్కసుల • నంతముసేయఁగఁబూని ధాతతోఁ
బెల్లుగ వింధ్యశైలవర • పృథ్వినిఁజేర నజుండు పేర్మి సం
ధిల్లఁగ నొక్క సింగమును • దేవికి వాహన మిచ్చె మచ్చికన్. 232

క. ఆసవములఁ బలములఁ గడు, మీసరపుంజలజముల న• మేయాపూపో
ద్భాసితదివ్యాన్నంబుల, వాసిగ నిడి కొల్చి పంప • వరద రయమునన్.

ఆ. తా ననేకశక్తి • తండంబుఁ బుట్టించి, వారితోడ సమర•వసుధఁ జేరి
దైత్యవరులఁ బిలిచి • దర్పంబునన్ జంపె, శరవితతులఁ గామ•శరనిహాతుల.

వ. లోకకంటకులగు నా దైతేయగ్రామణులమరణంబున కలరి నలినసంభవుండు జేజేలతోఁ గౌశికిన్ బలువిధంబులఁ బూజించి యవ్వింధ్యాచలాధిపత్యంబిచ్చి యందఁ కాపురంబుండ నర్థించి యుంచె. 235

—* శివుఁడు పార్వతీదేవియొద్దకువచ్చి కోపోపశమనంబుచేయుట *—

క. అంత శివుం డుమ సుమన, స్సంతతిహితకార్య మెలమిఁ • జక్కఁ బఱిచి య
త్యంతము కాంచత్కాంచన, కాంతాంగిక యగుట యరసి • కడువేగమునన్.

ఆ. డాయవచ్చి యనెఁ గ•డానిబొమ్మరో! మది, గుదురుపడెఁదపంబు • గొప్పఁ జెందె
రమ్మ! పోదమిపుడు • రాజతాద్రికి వేగ, ననుచు గౌరి బిగ్గ • నక్కుఁ జేర్చె.

ఉ. ఆలలితాంగియున్ విభుని • యంఘ్రులకున్ బ్రణమిల్లి యంతనే
యాలముతోడఁ గొంచె • మెడయై మెడవంచి నిలన్ బడంగ న
బ్బాలశశాంకశేఖరుఁడు • భామను డాసి కరంబు కౌఁగిటన్
మేలుగఁ జేర్చి యెత్తికొని • మిక్కిలి ముద్దిడి పల్కె నిట్టులన్. 238

గీ. కనుము సర్వాంగసుందరి! • కరుణనిపుడు
గడచె నాదశ యెద్దాన • గాటమైన
యనునయోపాయ మదియు ని•రర్థకంబు
గా మఱఁగెనల్కఁ బార్వణ • సోమముఖిరో! 239

సీ. రమణిరో! స్వేచ్ఛావి•రాజితాకృతులమై, పరమభావంబును • మఱచు టెట్లు
కలుగ నెప్పుడు చిత్త • కాలుష్యహేతువు, లరయు సుందరిరో! త•థ్యంబుగాఁగ
పెఱవారికట్లు వి•ప్రియకారణమున, నన్యోన్యమొదవఁగా•నడఁగు జగము
వాగమృతంబెల్ల • నాగ! నీవచ్చమా, నర్థామృతంబునే • నవనియందు.

గీ. అరయు వాగర్థమయము సు • మ్మఖిలలోక
మిందు నీ యమృతద్వయం • బెవ్విధమున
విపరియుక్తంబగుట కోవు? • విదురమోష్ఠి!
శాస్త్రయుక్తిప్రసిద్ధ మీ • జాడఁ దెలియు. 240

క. అగ్నిశిరోనిష్ఠుఁడఁ గ్రతు,భుగ్నుత! విను మేను నిక్క • ముగ సోమశిరో
భాగ్నిలయ నీవు విశ్వం, బగ్నిషోమాత్మకముగ • నరయు మఖిలమున్.

క. విద్యవు నీ వబ్జముఖీ!, వేద్యంబగు జ్ఞాన మేను • విశ్వంబం దీ
విద్యావేద్యాత్మలమై, హృద్యగతిన్ వెలయుచుందు • మెడఁబాటులో.

చ. జగముల నే సృజింపుటయుఁ • జంపుట వేఱొకకర్మ చేతఁగా
దు గణుతిసేయు మీవ యిటు • దోఁచఁగఁజేసెదు మామకాజ్ఞవై
నిగరవుటాజ్ఞయే బలిమి • నేతకు నిచ్చలు వద్దివాయుచోఁ
దగు నెటు ప్రాభవంబుఁగను • తామరసాయతలోచనా! యిఁకన్. 243

ఆ. ఎందుఁగాని మనకు • నెడఁబాటులే దెప్పు, డట్టి మన వియోగ • మద్భుతంబు
లోకరక్షకొఱకుఁ • జేకొంటి మాకృతు, లస్మదీయలీల • యగునె వృథగ?

• దేవతలకార్య మెదలోఁ, భావించియె కాళి యంటి • భామామణి! ని
న్నావిధము నీవెఱుంగని,దై వెలసెనె యలుగనేల? • యందుల కిటులన్.

క. అది యిటు జగదవనార్థం, బొదవెను నీయందికన్య • మొదవదు ప్రేమా
స్పదమతి! యరయుమనఁ బ్రియం,వదుఁడగు విభుసూక్తులరసి • వాసిగ నంతన్.

....* పార్వతీదేవి యలుకఁదొలఁగి శివునకుఁ గౌశికీవృత్తాంతంబుఁ జెప్పుట *....

గీ. సకలశృంగారభావైక • జన్మభూమి
గౌరి తథ్యం బెఱింగి య • ల్కఁ దొలంగి
మందహాసంబు లజ్జయు • మల్లడింపఁ
బలికెఁ గౌశికి నెన్నుచుఁ • బ్రభునకిట్లు. 247

ఉ. దేవర! చూడవైతి వతి • దివ్యతనూజ్జ్వలమైన కౌశికిన్
దేవహితార్థమై సలిపి • తిన్ భువనంబులలోన నెందు నే
నావనితాకృతిన్ గనఁగ • నౌనొకొ దానవవీరవర్యులన్
గావలులన్ వధించితగఁ • గాపురమొందెను వింధ్యభూస్థలిన్. 248

వ. అద్దాని రూపసామర్థ్యాతిశయంబులెల్లఁ దమకుఁ జతురాననుండే యెఱింగింపఁ
గలండని యాళీజనంబులకు శార్దూలానయనంబునకై సెలవొసంగ నవ్వారలు
వ్యాఘ్రంబుం దెచ్చి యెదురనిల్పన్ గాంచి యమ్మహాదేవి విభునకిట్లనియె.

—* పార్వతీదేవి శివుని వ్యాఘ్రముసు దౌవారికునిగఁ జేయుమనుట *—

ఉ. నాథ! యుపాయనం బిది క • నన్ దగు వ్యాఘ్రము దీసితోసముం
డీధర నాకుభక్తుఁ డౌటఁ • డేనియు లేఁడు దివానిశంబు లీ
భూధరభూమి నా నిలయ • మున్ దగఁ గాచెను ఘోరసత్త్వదు
ర్బాధలు లేకయుండఁ గడు • భక్తి నతంద్రితమై మెలంగుచున్. 250

శా. నాయం దెక్కుడు ప్రేమ యున్న యెడలన్ • నా వేడ్కఁ జెల్లించుచో
నాయంతఃపురమందుఁ గావలిగ నీ • నందీశ్వరాజ్ఞన్ గడున్
శ్రేయోవైఖరి దీనిసుంపు ముదుపుల్ • బేర్మిన్ బొసంగించి దా
సేయవారితములోఁ బ్రియంబుగఁ గృపా • సింధూ! జగద్రక్షకా! 251

—* వ్యాఘ్రము ఖడ్గవేత్రధరుండగు పురుషుండగుట *—

గీ. మధురమును బ్రణయోదర్క • మంజులంబు, నైన దేవీవచనమును • నాలకించి
ప్రీతి నొందితినని శివుం • డాతతాద,రమున సద్దానిఁ జూడ వే • గమున నదియు.

గీ. మేల్మి బంగారు బెత్తంబు • మెఱయు నాగుఁ, బాముఁ బోలిన వాలును • భాసురంపుఁ
గనకరత్నవిచిత్రమా • కంచుకంబు, గలిగి యొప్పెఁదె రక్షకా • గ్రణిగ నపుడు.

వ. వానికిఁ బరమేశ్వరుండు సోమనంది యని నామధేయంబొసంగె. పరమేశ్వరియు నపురూపంబుగ నవ్వానిఁ జూని మేరలేని యానందంబునొందె నా జగత్సుందరి కిట్లు ప్రియంబు చేసి యర్ధేందుభూషణుం డమూల్యవస్త్రాభరణంబులఁ బ్రత్యగ్ర హరిచందనకుసుమదామంబుల దేవి నలంకరించె నయ్యవసరంబున. 254

క. మేనాదేవియు శైలే,శానుఁడు తమ కూఁతుతపసు • చక్కఁబడుటయున్
. మానుగ గౌరీతనువుగ, దానొందుటఁ దెలిసి యటకు • దఱిసి ప్రియమునన్.

జగద్రక్షణార్థమై పార్వతీ పరమేశ్వరులు మణిభవనంబున
నిత్యసుఖంబు లొందుచుండుట

వ. కూఁతు నల్లునిఁ గాంచి యంచితామోదంబున దుకూలపరిధానోత్తరీయాదుల ననేకమణిమయాభరణముల నుపాయనంబులిచ్చి యానందించి రంత జగత్కా రకులగు పార్వతీపరమేశ్వరు లద్రిదంపతుల వీడ్కొని జయావిజయలతో సోమ నందిన్ దోడ్కొని రాజతాచలంబుఁ జేరి సోమనంది నంతిపురంబునఁ గావలి

యుంచి ప్రమథజనంబలర మణిభవనంబునఁ బ్రవేశించి లోకరక్షార్థంబై నిచ్చలు సౌఖ్యంబులఁ జెందుచుండిరని సూతుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె.

క. ఈచరితం బెవ్వఁడుగా,నీ చదివిన వినినఁ జెందు • నిరుపమవిభవ
శ్రీచెలువుమీఱు సౌఖ్యము, లాచంద్రార్కంబు యశము • నభవపదంబున్.

మ. ఘనదుర్భిక్షమహావ్యథాసమయజా•గ్రద్దాతృతాతుష్టశై
వనికాయా! సుమనోమనఃప్రియతమా! • భర్తృవ్రతాచారపా
వనలక్ష్మ్యాహ్వయగేహినీనయనజీ•వంజీవమై వాత్మకా!
వనజారాతివిభానిభోత్తమ యశః•ప్రారజ్జదాశావ్రజా! ౨౫౮

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి కుమారఖండంబునఁ
దృతీయాశ్వాసము సంపూర్ణము.

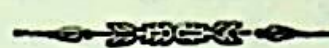
శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

యుద్ధ ఖండము

ప్రథమాశ్వాసము

మద్ధవళపురీప్రభు
తామేయరమాఢ్యసుందరాంబావిద్యాం
భామానినీసహోదరి!
హైమవతీశార్చనారతా! లక్ష్మ్యంబా!

వ. అవధరింపుము. శౌనకాదిమహామునీంద్రులు సూతునితో నిట్లనిరి. 2

క. కొమరులునుం గోడండ్రును మ,నుమ లొప్పంగ రాజమండలినుం డగనుతతోం
బ్రమథులు గొలువంగ నలరుచు,క్షమ నేమేమి యొనరించెం జక్కంగ జెపుమా.

తే. త్రిపురముల నొక్కశరమునం దెగిచి యల్ల, నల్లద్రావెడు దొరలను బొల్లుచేసె
నని వినద మెట్లోకమ్మున నభవుం డట్లు, సలిపెనో తెల్పు మాకీవు సత్యవచన!

వ. అని యడిగిన సూతుం డిట్లనియె.

—* త్రిపురాసుర చరిత్రము *—

ఉ. మున్నల తారకాసురుని మున్మొనవాల్ దొరపట్టి చంప నం
త న్నెగులున్ దొరంగి సురతల్లజు లెప్పటియట్లు శ్రీలతో
నున్నతిమీఱి యుండిరి దనూద్భవకోటి రసాతలంబునన్
బన్నమెసంగనుండె సిరిం బాసి యలంద్రుచుం గొన్నినాళ్ళటుల్. 5

వ. అంత,

గీ. తారకాసురసుతులు గొం•తవడి కెదిగి,పొదలిరవ్వారు మువ్వురు•పోటుమగలు
లావు చేవయు వెరవు చ•లంబుగల్గు, వారు దండ్రిని మరపించు•వార లెందు. 6

వ. అవ్వారికిఁ దారకాక్షుఁడు కమలాక్షుఁడు విద్యున్మాలి యను నామధేయంబులు సుప్రసిద్ధంబులై తనరె నంత నచిరకాలంబున నవ్వారు,

గీ. కనకశైలగుహన్ జేరి • కరముతపము
ధాతను గుఱించి యయుతవ•త్సరము లొంద
నలువ దఱిసి వరం బిత్తుఁ • దెలుపుఁ డన్న
మ్రొక్కి వారలు దోయిలిఁ • బూని యనిరి. 7

క. దేవా! వరంబు నిడునెడ, నేవడువున మాకు మిత్తి • యేర్పడనియటుల్
నీవారసి యిమ్మన నా, దేవజ్యేష్ఠుఁడు హసించి • దితిజుల కనియెన్. 9

చ. కనుపడునట్టి దెద్దియు జ•గంబున శాశ్వతమై యెసంగ దీ
యనువున సర్వలోకములు • నబ్జహితేందులు సర్వలోకశా
సనులును వారికర్మఫల•సంచితభోగము లొంది యంతమున్
గనుదురు మీర లెట్టు లది • గాంచక యుండురు వేఱుఁ గోరుఁడీ! 10

గీ. ఎద్దియేనియు దుర్లభం•బెంచి యొక్క, సాకు నడ్డిడి మిత్తి పొ•సంగనట్లు
వరముఁ గోరుం డొసంగెద•ననుచు నజుఁడు, వార లించుక చింతిలి • బ్రహ్మకనిరి.

—* త్రిపురాసురులు బ్రహ్మదేవుని వరంబు లడుగుట *—

చ. సరసిజసూతి! నీవు గడు • సంపద లిచ్చిన భాగ్యమిచ్చినన్
దిరమగు నాయువున్నఁగద • దేఁకువ నేఁకటదీర భోగముల్
మురియుచు నొందఁజెల్లు నది • భూరిగ లేనియెడన్ జనుండు సం
బరపడి యేమి బావుకొను•వాఁడొ? యెఱుంగుము నీ మనంబునన్. 12

ఉ. ఐనను నీవు కాదనిన నక్కట • యేమి యొనర్తు మిప్డు నీ
మానసపుంబ్రకారమె య•మర్చికొనన్ దగు పైఁడి వెండి యి
న్మౌ నగరంబులన్ మువుర • కాదటఁ గూరుపు మవ్వి నేలపై
యానక మింటఁ దిర్గుచు వి•హారము సేయుచు నుండఁగావలెన్. 13

గీ. ఒక్కొక పురంబునందు మే•మొక్కొకరము
వాసమొనరించెద మిఁక స•ర్వసురమయుడు

తేరుగానట్టి తేరనెం • తేవసించి
విల్లుగానట్టి యొకవింతఁ • విల్లుఁ దిగిచి. 14

క. వాలముగాకయె తగునొక, వాలమ్మున ముప్పురములఁ • బడసి యొకయెడన్
గాలిచి చంపవలెన్ మము, మేలుగ సంతవఁబ కిమ్ము • మేలియసురులన్. 15

వ. మఱియు మాకు సమృద్ధతేజోబలవిద్యాధనైశ్వర్యత్యాగభోగయోగంబు లనుమానింప కిమ్ము సర్వజీవమయుండగు శంకరుండు కింకరులగుమమ్ము సమయింప నేరఁడిఁకఁ బైనఁగానున్న యట్లగు ననిన విరించి తథాస్తని విశ్వకర్మ యగు మయునిఁబిలిచి వారియభీష్టానుసారంబుగఁ బురంబులనిర్మించి యొసంగుమన్న నవ్వాఁడట్లు హైమరాజతాయసపురంబుల సమృద్ధిశ్వైర్యశోభితంబులఁ గామగమనంబుల నిర్మించియిచ్చిన నందు జ్యేష్ఠుండు భర్మపురంబును ద్వితీయుండు రాజతంబును గనీయుం డాయసపురంబును గొని యందుఁ బ్రవేశించి యుండిరి మఱియు నాపురంబులు మూఁడును. 16

సీ. పద్మరాగమణిసు•ప్రాసాదములచేతఁ, గల్పవనకదంబ•కంబుచేత
తుంగమాతంగతు•రంగరాజులచేత, బహుగోబలీవర్ద•పాళిచేత
అరవిందహల్లకా•యతసరస్సులచేత, వాపీతటాకకూ•పములచేత
సకలవస్తుప్రశ•స్త సమూహములచేత, గంధర్వసిద్ధ ని•కరముచేత

గీ. అతులవిద్యాధురీణాగ్రజాళిచేత, సమరవిక్రాంతదైత్యజ•నములచేత
విలసితపతివ్రతాంగనా•వితతిచేతఁ, బ్రతిగృహస్థశివాలయ•ప్రతతిచేత.

క. రమణీయములై ప్రతిగేహమున మభాగ్యులనుబాయ•నట్టివియై చె
ల్వమరుచుఁ దిరుగుచునుండును, ద్యుమణిపదవినుండి యహివ•రోకముదనుకన్.

గీ. ఇట్టి త్రిపురంబులందు మ•హీయులైన, దైత్యవరు లేవుమిగిలి మా•ర్తాండమండ
లంబుదొరకొని శేషవే•శ్మంబువఱకుఁ, బురులతో సంచరించుచు • భూతకోటి
కెల్ల హింసయొనర్చుచు • నుల్లసిలుచు, సురుఁగుచుండిరి జనములె•చ్చోట నేని.

ఆ. వారిఁజెనకలేక • వాసవుండును దక్కు, వేల్పులెల్ల వెఱచి • విన్నఁదనము
తోడ మూఁకలగుచుఁ • దోయజగర్భుని, సన్నిధానమునకుఁ • జక్క నేగి.

క. మ్రొక్కి యిటు విన్నవించిరి, దక్కఁగ లేమింక త్రిపుర•దానవవీరుల్
నిక్కుచు నెల్లజగంబులఁ, జక్కాడుచు నున్నవారు • సరిలేకెందున్. 21

ఉ. ప్రొద్దు కడున్ వడిన్‌బుడమి • బోర్లగిలుచ్ బురముల్ గనంబడన్
హద్దునుదప్పి తారలు హి•మాంశుడు డాగుచు దిర్గుచుందురే
సుద్దియులేక బిక్కవడి • చూచుచునుండు జముండు మేటియా
పద్దకుఁగడ్పు చుంటిమిది • పద్మభవా! కనరాదె నీకిటుల్. 22

చ. ఎపుడొ దివంబుపైఁబడి సు•రేశులతో నిసుమున్ బొనర్తు ర
ప్డపుడు దేటిచూచి కడు • నబ్బుర మొందుచు దిబ్బ సేతుమం
చపకృతులాడి పోవుదురు • హా యిఁక నేమి యొనర్తుమిత్తటిన్
దెపదెపలాడు మానుడుల • దీనతదీర్పు మనుగ్రహమ్మునన్. 23

చ. అనిన విరించనుండు హృద•యంబున నారసి యవ్విధంబుఁ దా
ననిమిషరాజి కిట్లనియె • నక్కట! యేమియొనర్పఁ జెల్లు వా
రనఘులు శంభుపూజనప•రాయణు లిద్ధచరిత్రు లట్టివా
రిని గెలువం దరంబగునె • ప్రేటున మూర్ఖుని యెవ్వ డేనియున్. 24

గీ. వరము వారల కిడితి దే•ప్పరము గాఁగ
వరబలంబును నాత్మీయ•బలము శంభు
పూజనఫలంబు నేకమై • పొంక మొప్పె
నరిది వారల గెలువంగ • నగునె మనకు. 25

—* త్రిపురాసురులబాధ దెలుపుటకై బ్రహ్మ కైలాసాద్రికేగుట *—

ఉ. పోవుద మిప్డు శంకరుని • పొంతకు దైత్యులఘాతుకక్రియన్
దేవువిమానసంబునకుఁ • దేటపడన్ వచియింత మాతఁడే
కావఁబూనెంది మీకు పల•ఖాదనులన్ దెగటార్పనోపు నీ
మీవగఁ బాపనోపునని • మెచ్చి ప్రయాణము చేసి వారితో. 26

గీ. రజతగిరిఁ జేరి నందితో•రంపు సెలవుఁ
గొని మహేశ్వరు దరిసించి • కుతుక మొప్ప
మ్రొక్కి తలవయి దోయిలిఁ • బూని యిట్లు
ప్రార్థన యొనర్చె నెంతయుఁ•బ్రౌఢఫణితి. 27

మత్తకోకిల : ఈవె యింద్రుఁడ వీవె చంద్రుఁడ • వీ వుపేంద్రుఁడ వీశ్వరా!
ఈవె నల్వవు దీవె చిల్వవు • దీవె ప్రొద్దు వుమేశ్వరా!

ఈవె మిత్తివి నీవె సత్తివిఁ । గీవె ముత్తివి శంకరా!
ఈవె యాకస మీవె యారస । మీవె యగ్గి మహేశ్వరా! 28

చ. పొరిఁబుర దానవోత్తముల । భూరిభయంబె బెదఁజెంది కుంది నీ
దరి కిటు జేరినాము మముఁ । దప్పక ప్రోవఁగదయ్య! యీపుద
క్కొరు లిఁక మన్నఁజాల రిది । యోజనచేయుము దివ్యచిత్తమం
దురుకరుణాపయోధి! యిడు । మోడక మా కభయంబు నింబుగన్. 29

క. బిక్కమొగమొంది వేలుపు, లొక్కవితం బిట్టు బిట్టు ను దిలకొనుచు బల్
పొక్కుచు భువిఁబడి నీవే, దిక్కని విన్నపముసేయ । దేఁకువమెఱయన్.

—* శివుఁడు త్రిపురాసురులు భక్తులైనందున వధింపననుట *—

ఉ. క్రొన్నెలపూవుబాల్పుదొర । కోవిదులార! యిటుల్ తలంకఁగాఁ
జన్నె? వగన్ దొరంగుఁడు ని । శాచరవీరులు భక్తులెట్లువా
రి న్నశియింపఁజేతు నిఁక । శ్రీపతియొద్దకుఁబోయి చెప్పుఁడా
మిన్న యెదేని మాయఁగొని । మీ పరితాపముఁ బాపు రూఢిగాన్. 31

క. అనిచెప్పినవా ర్ని మనము, న నె వైకుంఠమును జేరి । నళిననయనుఁ దీ
రనిభక్తిమ్రొక్కి నుతులఁ, గొనబుగఁ బొనరించి తెల్పిరి గోడెల్లఁదగన్. 32

చ. తడవొనరింప రాదిఁక సుదర్శని! యప్పురముల్ గడుఁగావడిన్
బడి త్రిదివంబు రూపడఁచుఁ । బ్రత్యహముం బెదరించుచున్నవా
రడలున నీదుసన్నిధికి । నందఱ మిట్లరుదెంచినాము మా
యడ రడపంగఁ బూనుము మహాత్మ! కృపామయమూర్తి! చెచ్చెరన్. 33

క. అని యర్థించినఁ గమలన, యనుఁ డారసి యవ్విధంబు । నంతయు శివభ
క్తిని నాయసురలకుఁ దదం, గనలకుఁ బతిభక్తిమాన్పఁ । గడఁగిరయమునన్.

గీ. అట్లుగాకున్న నవ్వారి ననిఁ । జెనకఁగ
రాదని యెఱింగి మునుల సురలను వేగ
జతనమొనరింతునని యన్ని । సరగ నొకని
సృష్టిచేయఁగఁ దలఁప నచ్చెరియ మొప్ప. 35

—* విష్ణుమూర్తి అరిహన్మునిని బుట్టించుట *—

ఉ. ముండితమైనయట్టి శిరమున్ గడుమాసిన యట్టివల్వలున్
దుండమునందుఁ బేల్కయును । దోస్థలి బుంజికయున్ దలిర్పఁగా

దండిగ 'ధర్మ ధర్మ' యని • దా స్మరియించుచు నొక్కఁ డచ్యుతుఁ
నిండగుభక్తిమైఁ దళిసి • నెక్కొనిమ్రొక్కి యనుజ్ఞ నడ్గుడున్. 36

గీ. శేషశయనుఁడు వాని దృష్టించిచూచి
మెచ్చి తలయూఁచి యిట్లనె • మేలుమేలు
బుద్ధిమంతుఁడ! నాయందుఁ • బొడమితీవు
నేను పనిచిన కార్యంబు • నెరవు మిఁకను. 37

క. అరిహన్నామముఁదాలిచి, హరువొప్పను చోటు నీకు నమరించెద ముం
దరసి పదియారు వేలుగ, నరుదగు నొక మోహశాస్త్ర • మమరింపు వెసన్.

గీ. కరమప్రభంశమయమును • గర్మవాద
మయము మాయామయంబునై • పిరియము సేయ
వలయు నయ్యది యటుగూర్పు • వలఁతివీ వ
నుచుఁ దెలిపెఁ దద్రిహస్యంబు నున్ నెరవుగ. 39

—* అరిహ-మాయాశాస్త్రింబుల రచించుట *—

వ. అనిన నతండట్లు నిర్మించి తెచ్చి చూపించిన హరి యుప్పొంగి సత్వరంబుగ నీ
విఁక దైత్యపురత్రియంబుఁజేరి యవ్వారల మోహపెట్టి శ్రౌతకర్మలఁబాపు
మద్దాన వారుహతులయ్యెదరిఁక నీకు ముందుగఁ బ్రవేశంబుఁగూర్పఁగా నారదు
నంపి యవ్వారికి నీయందు భక్తిఁబుట్టింతు నశ్రీమంబుగ వారికి మోహంబుఁ
గూర్పుమని నారదుందలంచి యమ్మునికిఁ దత్సాకల్యం బెఱింగించి యరిహను
నకు ముందు దైత్యులఁజెంది యవ్వాని నందుఁ బ్రవేశపెట్టుమనిపంచి యరిహ
మునకు నలువురుశిష్యులంగూర్చి వారికి ఋషియత్యాకీన్యోపాధ్యాయు లను
నామంబు లేర్పఱచి వారితోఁ ద్రిపురంబులకేగు డనియుఁ ద్రిపురసంహారం
బాదిగఁ గలియుగంబువఱకు నెందేని మరుస్థలి నొదిగియుండుఁ డనియుఁ గలి
యుగంబున మీరు యథేచ్ఛతో నన్నిదేశంబులందు విజృంభించి చరింపుఁ డని
యును జెప్పి పనిచె నంత నారదుండు ముందుగఁ బుండరీకాక్షుని యుక్తప్రకా
రంబు వేసంబు మార్చుకొని హిరణ్యపురంబున కేగి తారకాక్షుండఱియుఁడు
నతండు మునిం గాంచి. 40

గీ. మాఱికడ పేల్కయేమి ! యీ • ముఱికిపటము
లేమి ! యీ కుంచెయేటికి ? • ఋషివరేణ్య !

క్రొత్తవేసంబు వింతగాఁ • గొంటి వేటి
కెఱుఁగఁజెప్పుము మాకు బొం • కేమిలేక. 41

వ. అనిన దానవేంద్రునకు నారదమునీంద్రుం డిట్లనియె.

గీ. అసురనాథ ! యొకండు మ • హానుభావుఁ
డగుపడియె యాతఁడొసఁగె యీ • యతులదీక్ష
యిదియె నిర్వాణకారణ • మిదియె సకల
భోగసంపన్నిదానంబు • పుడమిలోన. 42

క. దీనికి మించిన దెందును, గానఁగఁబడ దరసినాఁడఁ • గౌశల్యమునన్
దీనికిఁ గ్రిందివె యన్నియు, మానితి తొలినాఁటి వెట్టిమతముల నెల్లన్. 43

వ. అనిన నవ్వాఁడును గాలచోదితుండై యిట్లనియె.

గీ. అట్లయిన మేమునుం గొందు • మట్టి దీక్ష
నా ఋషి యెవండొ దెల్పు మే • మతనియొద్ద
కరుగఁగలమన్న జడచారి • యనియె నతఁడె
యేడవదినం బిటకువచ్చుఁ • జూఁడు మధిప ! 44

క. ఆయనఘదీక్ష నొందిన, నీయట్టి ఘనుండు నుడువ • నేర్తునొకో ? నీ
వే యాదు నీశుఁడవు నీ, వే యాదువు శ్రీశుఁడవు మ • హిన్ దైత్యవిభూ ! 45

వ. అనినుడివిచనినంతఁ దారకాక్షుండునారదోక్తప్రకారంబుదీక్షఁగొనంబూనిదేశి
కుని యాగమసంబునకై ప్రతీక్షించుచుండె నంత నరిహర్ణయతియును శిష్య
చతుష్టయంబుతో హిరణ్యపురోపవనంబుఁజేరి యందు మాయావాదం బుపన్య
సింపుచున్నంతఁ దెలిసికొని తారకాక్షుండు వచ్చి పాదంబులకెఱఁగి యిట్లు
ప్రార్థించె. 46

క. నాకిమ్ము దీక్ష యతిపతి!, చేకొనెదను నేను దమదు • శిష్యుఁడ ననుడున్
శ్రీకాంతునియవరాకృతి,యై కరమొప్పిన యతీంద్రుఁ • డసురక నె నిటుల్.

క. నాయాజ్ఞ మీఱనట్టిఁడు, నాయంతేవాసి యగు న • నన్ దనుజుఁడు దా
నేయుఁడనై సేవించెద, మీయానతి యతివతంస ! • మీఱను గనుమా ! 48

—* అరిహన్ముని త్రిపురాసురులకు దీక్షనిచ్చి స్వధర్మములఁ జెప్పుట *—

వ. అనిన నవీనయతి యంగీకరించి దైత్యరాజునకును దత్సోదరులకును విధివిధా
నంబుగ దీక్ష నొసంగె నామీఁద దనుజులెల్లరుఁ గ్రమంబుగ దీక్షఁగొనినంత
యతీంద్రుండు శిష్యమండలి కిట్లు స్వధర్మంబు లుపదేశించె. 49

ఆ. వినుఁ డనాదియగుచు • వెలయు నీ సంసార, మిద్ది కర్తృకర్మ•హీన మరయుఁ
డిద్ది తనకుఁదానె • యేర్పడునట్టులే, తనకుఁదానె పోలియుఁ • దథ్యమిద్ది.

ఆ. బ్రహ్మమొదలు గడ్డి•పరకవఱకును నాత్మయె యొకండు వేఱుఁ•దలఁపఁ గనము
హరిహరులు విరించి•యనుపేర్లు మనపేరు, లట్లె యిందుభేద•మరయనగునె.

ఆ. బమ్మమొదలుదోమ•పఱకును దేహంబు, సురుఁగు నియతమింత•నూటిగాను
సకలజీవులకును • సమమె యాహారని,ద్రాసురతభయములు • తలఁచిచూడ.

గీ. దప్పిగొని మన మెట్టు లు•దకముఁ జేరి
త్రావి వడఁబాయుదుమొ యట్లె • తక్కినవియు
దూపఁజెంది వడిన్ వడిఁ • దోయమొంది
త్రావి నిట్టూర్పు విడుచును•తథ్యమరయ. 53

క. చెలువలు వేయుగు రున్నను, చెలువ నొకర్తెను నొకండు • చెందును నటులే
పలుగుఱ్ఱములున్నను ని,మ్మల నొకగుఱ్ఱమునె యెక్కఁ•బుడమి నొకరుఁడున్.

సీ. మంచమందుఁబరున్న•మహిఁబగున్నసునిద్ర, యొక్కటీరుగ సౌఖ్య•మొందఁజేయు
బ్రహ్మకేని కొలందిపాటి•కీటమునకేన్, జావన్న కడువెఱ•పావహిల్లు
హింస సేయఁగఁ బోలె•నేజంతువునుగాని, భువి నహింసయె గడు•భూరిధర్మ
మిచ్చటనే స్వర్గ•మిచటనే నరకంబు, సుఖదుఃఖములె వాని•చొప్పులరయఁ

గీ. గలవు ధర్మములును దాన•ములును బుడమి
స్వల్పఫలదము లయ్యవి • చర్చసేయ
హింసకుం డేగు నరకం బ•హింసకుండు
చనెడు స్వర్గం బిచట లేదు • సందియంబు. 54

వ. మఱియు వినుఁడు.

గీ. సకలనిగమాగమాంతశా•స్త్రములసార
మరసి చెప్పెద రెండు వా•క్యముల వినుఁడు
లేదహింసను నెందుఁబో•లిన సుకృతము
లేదు హింసను నెందుఁబో•లిన యఘంబు. 55

వ. ఇఁక నుత్తమదానంబులు కొన్ని గలవు. చెప్పెద వినుము.

క. భీరున కభయం బాఁకట, గారింపఁబడిన జనునకు • గ్రాసము తెవులున్
గూరిన వానికి నౌషధ, మారసి విద్యార్థి కొసఁగుఁ • డభిమతవిద్యన్. 56

వ. అందులకుఁ గాను

క. ధనమార్జనంబు చేయుఁడు, ధన మేకద మూల మెల్ల•ధర్మమ్ములకున్
ఘనమగు సౌఖ్యంబులకును, ధనముఁ బడసి పదియురెండు • దనువుఁడు ప్రీతిన్

గీ. ఐదు జ్ఞానేంద్రియంబులు • నైదు కార్మి
కేంద్రియంబులు మనము బు•ద్ధీంద్రియంబుఁ
బదియురెం డగు నివ్వాని • ముదము గదురఁ
గొలుచుట హితంబు వేఱగు • కొలుపు లుడిగి. 58

గీ. మ్రాకులను గొట్టి జీవాల • మట్టుపెట్టి
నెత్తురులు గాల్వ లొదవఁగ • నేర్తుమనుచు
నేయి తిలలును నగ్గిలో • వేయుచుంద్రు
జన్నము లటంచుఁ గొందఱు • జంకు లేక. 59

వ. మీరలవ్వాని మానుండీఁకను.

గీ. ఎపుడొ పడిపోయెడు శరీర • మొఱఁగి వేగ
యాపి యున్నంత కేఁకట • యతిశయిల్లఁ
బెల్లుగా భోగములఁ జెంది • యుల్లసిల్ల
వలయు నవ్వల నేమి గా•న్పట్టు? గనుఁడు. 60

గీ. తెంపుమై యాచకుల కిల • దేహమేని
యొసఁగి కోరికెఁ దీర్పఁగా • నొప్పు యాచ
కులకుఁ దృప్తి యొనర్పని • కుజనులిలకుఁ
బరువు సేయుదు రెక్కుడే•వంబు గాఁగ. 61

క. ఎంతకు ముదిమి దవీయం, బెంతకు దార్ఢ్యమున నొప్పు • నింద్రియవర్గం
బెంతకు స్వస్థం బీయొడ, లంతకు సౌఖ్యములఁ జెందుఁ • డరసి యథేచ్ఛన్.

గీ. ఆయువడఁగిన పిమ్మట • నకట! దేహ, మిలను నక్కల కల్లకా•కులకు భోజ్య
మగునది యెఱింగి భోగింపుఁ•డర్థులకును, నొసఁగుఁడిష్టంబు లెంతయు•నోర్పు మిగిలి.

వ. ఇఁకను బ్రాహ్మణాదిజాతిచతుష్టయంబు కల్పితంబుగా నెఱుంగుఁడు.

గీ. సృష్టియొనరించెను విరించి • శ్రేష్ఠుఁ డతని
సంతతి మరీచిముఖులు త • త్సంతతిన్ బొ
డమిన మనయందు జాతిభే • దము పొసఁగునె?
యురక యేదో వచింతురి కొం • ద ఱది విడుఁడు. 65

గీ. ఇట్లు బోధింప నవ్వార • లెంతయేని, సంతసంబొంది చెలరేఁగి • శంభుపూజఁ
బాసి వేదో క్తధర్మంబుఁ • బాసి యర్థ,కామముల నాశ్రయించిరి • కడిఁది వేడ్క.

సీ. వావివరసలఁ బాసి • పసరంబులట్లు రేఁ, బవలు భామలఁగూడి • పరఁగు పురుషు
లెదఁగొంకుమాలి తా • మెదురిచ్చి విటులతో, సురత కేళుల నెప్పు • చొక్కు వెలఁదు
లిది పవిత్రంబుకా • దది పవిత్రం బంచు, నరయ కన్నియు మెక్కు • నట్టి బాప
లెక్కుడు పొగరుతో • నెగిరి దోసము లేని, పెద్దలపైఁ గాలు • విసరు మొరకు

గీ. లెట్టి దొసఁగుకు వెనుదీయ • కెల్లప్రొద్దు
కానులనె గూర్చుచుండెడు • దోసకాండ్రు
దేవుఁడెవఁడని వదిరి నిం • దించు చెడుగు
లారితీఱిరి త్రిపురంబు • లందు నిండి. 67

క. స్త్రీలుం బూరుషు లిట్టులు, పాలింపక పూర్వధర్మ • పదవీచ్యుతులై
రేలు పవల్ ధనకామే,చ్ఛాలాలసులైరి తఱిగె • సత్త్వంబెల్లన్. 68

గీ. అంతయునుగని వేల్పులు • సంతసిల్లి, హరివిరించులఁ దోడ్కొని • యభవుదండ
కరిగిసాష్టాంగ మొందియ • య్యసురవరుల, తెఱఁగునంతయుఁ దెల్పితీ • వరమఃమీఱి.

—* ధర్మచ్యుతులైన త్రిపురాసురులఁ జంపుమని సురలు శివునిఁ బ్రార్థించుట *—

ఉ. జాగొనరింప కీవిఁకను • జాల్మల యప్పురము ల్దహింపు వే
వేగ జగంబులన్ మనుపు • విశ్వవిభూ! కరుణింపు లెమ్మనన్
బాగుగ దైత్యవృత్తముల • భర్గుఁ డెఱింగి జగద్ధితార్థియై
సాఁగెద నట్లు సేయ రణ • సాధనముల్ సమకూర్పుఁడంచనెన్. 70

వ, అంత దేవత లాయసురులవరంబు లెఱింగియుండుట నరదంబుగానియరదంబును విల్లుగాక యెసంగువిల్లును బాణంబుగాక తగుబాణంబు మున్నగువానిఁగూర్పఁ గడంగి విశ్వంభరను రథంబుగను నద్దానికి సూర్యచంద్రులద్వాదశార షోడశారంబులగు చక్రంబులుగను ఉదయాస్తాచలంబులను నొగలుగను మం

త్రంబులు ఘటంబులుగను ఋతుషట్కంబు నేములుగను మందరాద్రి చోటుగను నాకసంబు టెక్కెంబుగను స్వర్గమోక్షంబులు ధ్వజంబులుగను షడంగపురాణ మీమాంసాధర్మశాస్త్రంబులు తేరినగలుగను దిక్కులు పాదంబులుగను వనం తుండుబంధముగను సంద్రంబు లేడును రథకంబలంబులుగను గంగాదిసరిన్మతల్లులు స్వర్ణకంకణకరభూషితలగు చామరగ్రాహిణులుగను లోకాలోకాచలంబు సోపానంబుగను, విధిని సారథిగను దొలిపల్కులు తేజులుగను బ్రణవంబును గొరడాగను దర్వీకరంబులు పగ్గంబులుగను వేల్పులు రశ్మిధారులుగను అకారంబు గొడుగుగను బంగరుకొండ విల్లుగను శేషుండు నారిగను సరస్వతి ఘంటగను నారాయణుండు బాణంబుగను అగ్ని శల్యంబుగను తారలు తురంగభూషణంబులుగను మహర్షులు గుజ్జపురౌతులుగను విషవాయువులు సైనికులుగను సంతరించి సర్వదేవమయుండగు మహేశ్వరున కొసంగి రథారోహణంబు చేయుమని ప్రార్థించిన శంకరుం డామోదించి రయంబున స్యందనంబెక్క నప్డు వేదహయంబులు తుండంబులఁ జెఱచి కనుగ్రుడ్లు మిడికించి పుడమిఁగూలుడు రథంబు చలించి ముందునకుఁ బ్రొగ్గఁ గులపర్వతంబులు చలించె. శేషుండు వడఁకె నయ్యెడ యంతఁ గాంచి విష్ణుం డొక్క మహావృషంబై తేరు పైకెత్తి హయంబులకు బాసటయై నిలిచె నప్పు డమరులెల్లఁ దమకుఁ బశుత్వంబును బరమేశ్వరునకుఁ బశుపతిత్వంబును గోరి వడసి రంత శివుండు

—* శివుఁడు త్రిపురంబుల దహించి త్రిపురాసురులఁ జంపుట *—

క. ప్రత్యాలీఢపదుండయి, యత్యాశ్చర్యముగ యోగ • మరసి యొక యెడన్
దైత్యపురత్రయిఁ గూరిచి, సత్యేచ్ఛుం డేసె లాఁగి • శర మొక్కండున్. 72

చ. అశనిసహస్రపాతజని • తాయతభూరికఠోరఘోష మా
దిశలఁ ధనర్చ సైనికల • తీరగు పీనులఁ దూటుబుచ్చఁగా
దశశతభానుదీధితివి • తానవిరాజితమైన బాణ మా
పిశితపుఁదిండ్ల యప్పురుల • బిట్టుగ బూదియొనర్చె నంతతో. 73

గీ. తారకాక్షుండు నిజసహో • దరులతోడ, నార్పరానట్టి యట్టి మ • హాగ్ని వాతఁ
బడి దహింపఁబడుచు వేగఁ • బరమశివుని, శంకరునిఁ జూచిమదిని వి • జ్ఞప్తి చేసె.

క. ఎఱిఁగితి శంకర! నిను నే. మురిసితి నీచేత నిట్లు • పొలయుటకుఁ గడుక
గరమరుదగు నిది యేరికిఁ, బరశివ! నీభక్తి నొసఁగు • ప్రతిజన్మమునన్. 75

క. అనుచున్ దమ్ముల్ దానును, మనమును సవినయతఁ బు • మార్గము విడి పా
వనచరణ! భక్తశరణా!, పినాకి! యన వారి తేజు • భీముఁ జెందెన్. 76

గీ. రక్కసులతోడఁ ద్రిపురంబు • లుక్కుమాలి
కాలి బూడిదయై భువిఁ • గూలె నంత
దేవదుందుభి నాదముల్ • దేజరిల్లె
హరునిపైఁ బుష్పవృష్టి • పెల్లడరి కురిసె. 77

గీ. త్రిపురదాహం బొనర్చి యెంతేని రౌద్రి
వదనమున నొప్పుచున్న నవ్వాహ్నినయనుఁ
గాంచి భీతిలి విష్ణు విరించిముఖులు
సాఁగిలన్బడి సన్నుతు • ల్సలిపి రిట్లు. 78

—* శివుని దేవతలు స్తుతించుట *—

మత్తకోకిల: భక్తవత్సల! దేవదేవ! కృపాళు! హర్షనిధాన! చి
చ్ఛక్తిశోభిత! లోకనాయక! • శర్వ! ధార్మికపాలనా
సక్త! మంగళమంగళాత్మక! • శంకరా! యిఁక మాదు దీ
నోక్తులారసి సుప్రసన్నత • నొందుమయ్య! మహామతీ! 79

క. అని యిటు లడుగుల వ్రాలిన, యనిమిషులకు నభయ మొసఁగి యఖిలేశ్వరుఁడం
తని వెండికొండ కింపునఁ, జనియెన్ సురలెల్లఁ జనిరి • స్వపదముల కొగిన్.

వ. అరిహానుండు విష్ణ్వాజ్ఞచేఁ గలియుగంబును బ్రతీక్షించుచు నంతేవాసులతో
మహస్థలంబునఁ గాలంబుఁ బుచ్చుచుండె. మహర్షులారా! మహేశ్వరుండిట్లు
త్రిపురదాహం బొనర్చి త్రిలోకరక్షణం బొనరించినట్టి యీ చరితం బెవ్వరేని
చదివిన వినిన నవ్వారు సకలదుఃఖంబులఁ బాయుదు రనిన సూతునకు మునులు
మహాత్మా! ప్రశంసించితి మిఁక జాలంధరవధోపాఖ్యానం బెఱింగింపు మనుటయు
సూతుం డిట్లనియె. 81

—* జలంధరాసుర చరిత్రము *—

చ. ఒక దినమందు దేవవిభుఁ • డొజ్జను దోడ్కొని వేడ్క వెండికొం
డకుఁ జని యందు శంభుసదనమ్మున కేఁగుచునుండ నంత నం

తకహరుఁ డద్ది యారసి ము•దమ్మున వారిఁ బరీక్షచేయఁగా
నొక జటిలాకృతిన్ దనరి • యొప్పఁగ నధ్వవుమధ్య నుండుడుర్. 82

ఉ. కనుగొని దేవరాజు పుర•ఘుస్మరుఁ డంచు నెఱుంగ కింత వే
గనె యిటు లడ్డె మార్గ మరి•కట్టి వసించితి వేటి కాహుతా
శనసయనుండు గీముకడఁ • జక్కఁగ నుండెనొ లేక యెందు నేన్
జనియెనొ చెప్పనా నతఁడు • జంకక పల్కకయున్న నత్తఱిన్. 83

ఆ. మరల నడిగెనట్లొ•సురపతి జటిలుని, నతఁడు వినియు విననియట్టులుండె
కినుకనొంది మరల• గీర్వాణవిభుఁడడ్గె, నేమి చెప్పకుండె • నీశ్వరుండు. 84

క. ముమ్మా ఱిట్టులె యడిగిన, నమ్మహితుని లెక్కఁగొనక • యాతని నుడులన్
సమ్మతి నాలింపక తా, నెమ్మిన్ దొంటివలెనున్న • నిర్జరవిభుఁడుర్. 85

మ. కని దర్వీకరమట్లు రోజుచుఁ దిర•స్కారంబుఁ గావింతువా
నను గాపూరుష! కాంచు మిప్డె యని కి•న్కన్ జంప వజ్రంబు నె
త్తిన నుగ్రుండు మహోగ్రహిం బొదవ న•ద్దేవేంద్రు హస్తంబునం
తనె నిష్పందమొనర్చెడున్ నిటల నే•త్రజ్వాల లొక్కుమ్మడిన్. 86

క. తనరి పురందరుఁ గాల్పఁగ, నొనరినఁగని గురుఁ డెఱింగి • యుడురాజధరుం
డని తెలిసి వినతుఁడై యింద్రుని సాఁగిలఁబడ నొనర్చి • రోజుచు ననియెన్.

—* ఫాలనేత్రాగ్నిచే నింద్రునిఁ గాల్చవలదని గురుఁడు శివుని సన్నుతించుట *—

క. శరణు మహేశ్వర! శర్వా!, శరణు విరూపాక్ష! రుద్ర! • శంకరమూర్తీ!
శరణు మహాపద్వారణ!, శరణు పినాకీ! కపర్ది! • సర్వవ్యాపీ! 88

శా. నీవే విష్ణుఁడ వీవె పద్మజుఁడవు • న్నీవే మహారుద్రుఁడున్
నీవే సిద్ధులు దివ్యులున్ మునులునున్ • నీవే జగద్గోళముల్
నీవే కర్తవు నీవె భోక్తవు మఱిన్ • నీవేగదా భూతముల్
నీవే నేతవు శక్రు నేలు కరుణా•నీరాకరా! శ్రీకరా! 89

క. అడుగులఁబడిన మహేంద్రుని, నడలుచు నుతిసేయుచున్న • నంగిరసుని శ
ర్వుఁడు గని యభయంబిడి తా,నడిగె బృహస్పతిని నిట్టు • లాదర మెసఁగన్.

క. సురపతిఁ గాల్పఁగ వెడలెను, ఖరలోచనవీతిహోత్రు • గాఢజ్వాలల్
గరమరయు మెచట వీనిన్, బరిత్యజింపంగఁజెల్లుఁ • బౌత్రిక మనీషా! 91

క. అనుడు గురుఁ డరసి బెగడుచు, ననె దేవాధీశ! యితని • కభయమిడితి గ్ర
న్ననఁ గావు! మనలకీలల, వననిధిలో విడిచిపుచ్చి • వైళం బనినన్. 92

—* గురుని ప్రార్థనచే శివుఁడు ఫాలనేత్రాగ్నిని సముద్రమందు వేయుట *—

క. విని యోమని శంకరుఁ డా, యనలజ్వాలలను సంద్ర • మందు విడిచి యిం
ద్రునిఁ బ్రోచి దేవగురునకు, ననె జీవమ్మైతి విప్ర • డమరేంద్రునకున్.

క. ఇది మొదలు జీవసంజ్ఞన్, బొదలు బృహస్పతి! యనంగఁ • బొంగి గురుండున్
ముదమున శివుని నుతించెను, బెదరుడిగి నుతించె గోత్ర • భేదియు నీశున్. 94

గీ. ఇట్లు గండము దాఁటి మ • హేంద్రుఁ డపుడు
శివున కభివందనము చేసి • సెలవుఁ జెంది
బ్రదికితి నటంచు గురునితోఁ • బదిలముగను
త్రిదివమున కేగె రయమున • దీము మెఱయ. 95

—* జలంధరుని జననము *—

చ. కడలినిఁ జెందినట్టి యల • కాలవిషూదను నేత్రవహ్ని య
ప్పుడె యొక బాలుఁడై పొడమి • భోరున నేడ్చుచునుండఁ దద్రవం
బడరి లయాభ్రఘోషమటు • లక్కట! సర్వజగంబులందు బి
ట్టడలు దనర్పఁగా విని సు • రాగ్రణు లబ్జజుఁ జేరి చెప్పుడున్. 96

వ. పద్మజుండును నక్కజంబున నంబురాశిన్ జేరి యందు.

గీ. చెలఁగి చదలేటితోఁ బొత్తుఁ • జెందినట్టి, కడలి యుత్సంగమున నొడి • కంబు మీఱఁ
గూరుచుండిన యట్టి కు • మారుఁ గాంచి, తారసించినయపుడ కూ • పారవిభుఁడు.

చ. వనజజుఁ గాంచి భక్తిమెయి • వందనముల్ పొనరించి యున్నతా
సనమిడి వేడ్కతోడఁ దను • జన్ముని జూపి, మహాత్మ! వీఁడు నా
తనుజుఁడు వీని జాతకవి • ధమ్ములఁ దెల్పి యనుగ్రహింపుమా
యన నది యెల్ల నారసి ప్రి • యంబున నబ్జజుఁ డబ్ధి కిట్లనెన్. 98

ఉ. వీఁడు కడున్ సమర్థుఁడయి • విశ్వము మెచ్చఁగ శౌర్యశాలియై
మూఁడు జగంబులన్ గల స • మున్నత శూరుల నోడబుచ్చి బల్
పోడిమి మించుఁ బెంచు యశ • మున్ సరి యెవ్వరు లేనియట్లుగాఁ
బాడుదు రచ్చరల్ దొడరి • బాగుగ వీని చరిత్ర మీయెడన్. 99

గీ. సర్వలోకాధిపత్యను • చ్ఛత్ర మొందఁ
గడఁ బతివ్రతయై యొడి • కమున మించు
మచ్చెకంటి ద్వితీయయా • హెచ్చుమీఱు
భోగములఁ జెందుఁ దనివిగ • భువనరాశి! 100

మ. అనుచుండన్ బుడుతండు బిట్టెగసి బ్రహ్మ గ్రీవనున్ బట్టి న
ట్టనఁ బీడించెఁ దొలంగలాఁగుటకుఁ గోష్ఠంబయ్యె నాలోన లో
చనయుగ్మంబుననుండి యశ్రులురలెన్ • జక్రాంగవాహుండు బా
లుని బీరంబునుఁజూచిమెచ్చి యనియెన్ • బాథోధి కివ్వైఖరిన్. 101

క. జలబిందువులన్ బావఁడు, జలజలనాకనులనుండి • జాఱఁగజేయన్
గలుగుట జలంధరాహ్వాయ, మలరెడు నీతనుజునకు మహార్ణవ!భువిలో.

క. అనినుడివి సముద్రుని ప్రార్థన శిశునకు జాతకర్మ • దగునుపనయనం
బును సలిపి యసురరాజ్య వి,భునిగాఁ బట్టంబుగట్టి • పోయెన్మరలన్. 103

వ. అంతఁ గడలియు.

ఉ. కంటికి తెప్పవోలె సుతుఁ • గాటవు వేడుకతోడఁ బెంచుచున్
దంటయుఁ దద్జ్ఞుఁడై యలరు • దైత్యగురుండగు భార్గవార్యుచే
వింటను విద్దెలన్ గడిఁది • విజ్ఞునిఁజేసి కరంబు పొంగి మి
న్నంటెఁ గుమారుఁ డెంతయు న•సన్యపరాక్రమశాలియై తగన్. 104

—* జలంధరుని వివాహము *—

గీ. కాలనేమియనా నొక • కడిఁది దైత్య,రాజపుత్రిని బృందయన్ • రమణి నరసి
కొడుకునకుఁ దగు సతిగాఁగఁ•గూర్చి పెండ్లి,చేసె సరివారలెల్ల సె•బాసనంగ.

క. ఆసతి మిక్కిలి రూపసి, శ్రీసతికిన్ బోటి వచ్చు • చెలువ గుణశ్రీ
భాసిత పాతివ్రత్యవి,భాసిత యొడయనికిఁజేయు • పండువ నిచ్చల్. 106

గీ. వారి దాంపత్య మెంతయు • వాసిమీఱె, చూడసొంపయి తనరె న•సురవరేణ్యు
బాసటన్గని పాతాళ•వాసులైన, పొలసుదిండ్లెల్ల విచ్చేసి • రెలమి మరల.

గీ. అంత నొకనాఁటియెడ సభా•భ్యంతరమున
నున్న రాహువు బరికించి • యుశను నడిగెఁ

గత మిదేమి? మహాత్మ! యిక్కరణి నుసికి
కనుడు భార్గవుఁ డతఁ డిట్లనియె మరల. 108

—* శుక్రుఁడు జలంధరునకు రాహువును గుఱించి చెప్పుట *—

ఉ. మున్ను నిలింపు లెల్లరును • బూర్వసుపర్వుల సాయ మొంది సం
పన్నతతోడఁ బాల్కడలిఁ • బట్టి మథించి యపూర్వరత్నముల్
చిన్నెలవన్నెలన్ దసరు • చెల్వల నచ్చరలన్ సుధాఘటం
బు న్నెఱిమీఱఁ జూఱగొని • మోసముఁ జేసిరి దైత్యకోటికిన్. 109

గీ. మొదలఁ బొడమిన విసమును • మూడుకనుల
సామినిన్ ద్రావఁ జేసిరి • సాహసమున
జంకు లేకయె యాదొర • చటులకాల
కూటమును ద్రావి జగముల • కుందు మాన్పె. 110

ఉ. మాయలమారిమైన యల • మాధవుఁ డొక్క మిటారిచేడెయై
యాయెడ కేగుదెంచి దనుజాగ్రిణులన్ నిజహావభావలీ
లాయతదృష్టులన్ గరఁచి • యాసుధఁ జేకొని దివ్యరాజికిన్
బోయుచునుండ వీఁడరిగి • పొత్తుకుఁ జేరుటఁ జూచి యంతనే. 111

ఉ. జాబిలి తేలుకొండివలె • సప్తతురంగున కద్ది తెల్ప నా
బా బరవింద నేత్రునకుఁ • బన్నుగ సన్నయొనర్చె నాతఁడున్
వే బిరుదొప్పఁగా మిగుల • వెల్గు సుదర్శనధారతోడఁ దో
డ్తోఁ బడవేసె నా సుధను • దోసిటఁ ద్రావెడు వీని మూర్ధమున్. 113

గీ. అమృతయోగమునన్ జేసి•యకట! వీని, శిరసు మొండెమునున్ గూడ•జీవయుక్తి
నుండఁగని నాగుఁబామును•రెండు చేసి, యతికియిరువురఁ జేసి ది•వ్యపద మిచ్చె.

క. ఆ పగతో వీరిరువురు, నే పర్వములందు సూర్య • హిమరశ్మి లెటన్
జేపడిన విడక మ్రింగుదు, రేపడతురు వీని చరిత • మిదియె కుమారా! 114

గీ. అనిన విని యాజలంధరుఁ•డౌదుగఱచి, యార! యెంతటియపకార•మాచరించి
రమరులును వారి యధిపతి•యైన విష్ణుఁ, డెట్లుసైఁచెద వారి ని•క్కట్లు గనుచు.

గీ. అనినాడివి ఘస్మరుండను•నసురనొకనిఁ, బిలిచి యవ్విధమంతయు•వినిచి యింద్రు
నొద్దకుంజని నానుడు•లుచితభంగిఁ, జెప్పు మిప్పొల్కిఁ నటుమీఁదఁ•జేతమరసి.

—* జలంధరుఁ డింద్రుని యొద్దకు ఘస్మరుండను దూతను బంపుట *—

క. మాతండ్రి నట్లు మోఁజేసి, లై తఱిచి యనంత రత్న • ధనములఁ బడయన్
నీతియొకో వానిని నిపుడే తెండిఁక బిందుతిసుగ • హితవెఱిఁగి మదిన్. 117

గీ. అట్టు లీకుంటిరేని యీ • యబ్ధిపుత్రుఁ
డుడుగఁ డవ్వానిఁ గ్రక్కించు • నుత్తలమున
బైసిమాలుదు రీరలు • పరువెఱుంగుఁ
డని నుడివి యారయుము వారి • యాశయములు. 118

క. తడయక చని రమ్మని యు, ప్పుడె వానిని బనుప నతఁడు • పొంగి కడువడిన్,
వెడలి యమరావతికిఁ జని, బిడౌజుఁదగఁ దారసించి • పేర్మిన్ బలికెన్

చ. వినుము సురేశ్వరా! భువన • వీరుఁడు సింధుకుమారుఁడిందునన్
బనిచినతీరు మీరు మును • పాల్కడలిన్ మథియించి రత్నరా
జిని మదనాగవీతులను • చెన్నగునచ్చరలన్ సుధారసం
బును గొనిపోయియుంటి రవి • పొల్పుగనిండిపు డొక్కపెట్టునన్. 120

ఆ. ఇచ్చిరేని సరియె • యీకున్నమిమ్మెల్లఁ, బట్టి తిగిచి యెగిచి • మట్టగించి
చేకొనంగఁదలఁచి • చెప్పియుండితి నిట్లు, తెలిసి యెందునేని • దెగువఁగొనుఁడు

క. అనిచెప్పియంపె ననుడున్, గనుగవలన్ నిప్పులురలఁ • గనలి మహేంద్రుం
డును నిట్లుచెప్పెదూతన్, గని చని వాక్రుప్పుమిట్లె • కంధిసుతునితోన్. 122

—* ఇంద్రుఁడు జలంధరునకుఁ బ్రత్యుత్తరంబుఁ బంపుట *—

ఉ. కొండలనెల్ల ఱెక్కలను • గొట్టుచునున్నపు డేను వీఁక నీ
తండిరి గొప్పగట్టులని • తాంతములోఁగొని దాచియుంచెఁ దృ
ప్తుండయి యింకనారిపుల • దుష్టనిశాటులఁ గుక్షిలోపలన్
మెండుగదాఁచె నందులకు • మేకొనియట్లు మథింపుటయ్యె మున్. 123

గీ. బలిసి నీవిట్లు మీఱె మా • పైకిఁ గాలు
ద్రొవ్వ లెక్కయెన ర్తుమే • 'త్రోసిరాజు'
చేసెదముగాక యీలాటి • చిందు లుడిగి
మిడిసిపడకుండుమా! యిఁక • మీఁదనేని. 124

క. అని యిటులెచెప్పు చనుమన, ననంతరం బతఁడు వేగ ♦ నసురేంద్రుని కొ
ల్వున కేగుదెంచి యటుచె,ప్పిన నాతఁడు వ్రేటువడిన ♦ పెనుఁబామువలెన్.

మ. విసమున్ గ్రక్కెడునట్లు మేటిబుసలన్ ♦ వేమాఱు గావించుచున్
మసిజేతున్ ద్రిదశాలయంబు సురలన్ ♦ మర్దించెదన్ మించెదన్
వెస నానావిధసైన్యముల్ వెలయఁ గా♦వింపుండు యాత్రోత్సవం
బసురశ్రేష్ఠులకెల్లఁ దెల్పుఁడు రథం ♦ బాయత్తమున్ జేయుఁడీ! 126

వ. అని యాజ్ఞాపించి

క. ఘనుఁడగు శుక్రుని రణమం,త్రినిగా నొనరించి యట్టి ♦ దేశిక శుభశా
సనములఁ జేకొని యాహవ,మున కేగె జలంధరుండు ♦ పుడమి యద్రువఁగన్.

క. చని వేగ నాకలోకం,బును నెక్కొని ముట్టడించి ♦ పొల్పుగ రణభే
రిని మ్రోఁగఁజేసె సురలకుఁ, బెనుబెగడును నగడుపొడమి ♦ బీరంబెడలన్.

చ. విని యమరేంద్రుఁడున్ గినుక ♦ విస్తరిలంగ దిగీశముఖ్యులా
యనిమిషవర్యులన్ గొని యు♦దార భుజాబలమేర్పడన్ వరూ
ధినిని నమర్చి యభ్రికరిఁ ♦ దేఁకువ నెక్కి పవిన్ ధరించి బి
ట్టనికిఁ గడంగి తా వెడలె ♦ నద్భుతమొందఁగ దైత్యసైన్యముల్. 129

క. గురుఁడును వెనుకొని యనిమం. తిరియై నడచెను సమస్త ♦ దివ్యశ్రేష్ఠుల్
మునుకొని నడచిరి యనికిన్, బెనురజ మంబరతలంబు ♦ బిట్టెగయంగన్. 130

— * దేవాసుర యుద్ధము * —

గీ. కడఁగి యన్యోన్యసైన్యముల్ ♦ గండుమీఱి
యొడిసి యుద్ధం బొనర్చిరి ♦ యులుసుదీఱ
ఘనగదాశక్తితోమర♦ఖడ్గముసల
హలపరశువుల నెంతయు ♦ నక్కజముగ. 131

క. సంకులసమరం బలర న, శంకితులై యోధవరులు ♦ సాహసమెసఁగన్
బొంకముగ ద్వంద్వయుద్ధము, హుంకారారభటులు సెలఁగ ♦ నొదవించిరొగిన్.

ఉ. అంత జలంధరుండు దివి♦జావళి కందఱ కన్నిరూపులై
పంతముతోఁ ద్రిశూలమును ♦ బట్టి సుపర్వులఁ ద్రెళ్ళఁ జేయుచున్
దంతులఁ జెండుచున్ హరులఁ ♦ దద్దయుఁ జీల్చుచు స్యందనంబులన్
వింతగ నుగ్గుసేయుచును ♦ వీరవినోదము సల్పె నాజిలోన్. 132

గీ. యమునిపొట్టఁబగిల్చె న•య్యగ్ని నవయఁ, జేసెఁ బాశిని నడలొందఁ•జేసె నమ్మ
హాబలుని రూపుమాపె బి•డౌజు డాసి, యల్ల యైరావణగజంబు • డిల్లపఱచి

క. వాసవుమస్త్రముఁ బగులఁగ, వేసిన నాతండు నొచ్చి • భిదురముకొని పె
ల్లీసున నసురను మోఁదుడుఁ, దా సరకొనరింప కసుర•తల్లజుఁడంతన్. 135

గీ. వాఁడియమ్ముల విలుఁగూర్చి • వాసవాన,నంబుఁ బగులఁగఁజేసిన • నగవిరోధి
రోసమున నట్టికైదువు•లేసె నసుర, నిరువు రేనుఁగులట్లు బో•రిరి చలమున.

క. ఇరువురకున్ బాసటగా, సురలును నసురులును జేరి • శూరతఁ జూపన్
బురుహూతుఁ డసురుల జలం,ధరుఁడు సురలఁ జంపి రధిక•దర్పముమెఱయన్.

గీ. పొలిసినట్టి నిశాటులఁ • బొదిగిపట్టి
యుశనుఁ డాత్మీయమంత్రప్ర•యుక్తి మరల
బ్రదుకఁజేయుచు నుండె గీ•ష్పతియు మృతసు
రలను బ్రదికించె నోషధీ•కలనమునను. 138

గీ. అదియుఁగని రజనీచరుం • డడిగెఁ గావ్యు, నార్యసంజీవినీవిద్య • యమరినట్టి
నాము దైత్యులఁబ్రదికింపఁ•దానునల్లె, సురల జీవుండు బ్రతికించు•చొప్పదెట్లు?

క. అని యడిగిన ద్రోణగిరిన్, ఘనమగు నోషధులఁ దెచ్చి • క్రతుభుక్కులఁ జే
తనయుతులఁజేసె ననుడున్, విని యామలఁదెచ్చి కడలి•వేసి రయమునన్.

చ. మరల సువర్వులందఱను • మారణమున్ బొనరించి యప్పురం
దరుఁ బరిమార్పఁబూనె మృత•తండములన్ బ్రదికింపఁగా మరు
ద్గురుఁ డలశైలమున్ గనక • దుష్టనిశాటకృతం బెఱింగి వే
గిరము మహేంద్రుతో ననియెఁ • గిమ్మన కొండెడ కేగుఁడీ వెసన్. 141

ఆ. అనువుదప్పినట్టి • యవసరం బీక్షించి, నేరుపరి యొకింత • నెగులు మాని
చెడ్డకాలమంతఁ • జెల్లించి యటమీఁద, సిరులఁ జేరవలయుఁ • జెలఁగి తిరుగ.

—* దేవతలు పరాజయంబునొంది పాఱిపోవుట *—

క. అనిచెప్పిన దేశికునుడి, విని పఱచె మహేంద్రుఁ డతని • వెనుకొనిచనిరా
యనలముఖామరులెల్లరు, వనరుచు నాకంబు విడిచి • వైళంబొప్పన్. 143

గీ. వారలందఱు వరుసగా•వలసఁబోవు, టరసి యసురుండు త్రిదివంబు•నాక్రమించి
స్వప్రతినిధానులకుఁ గైవ•సంబుచేసి, తన నగరుఁజేరి యేలుచుం•డెనుజగముల

చ. "పురపురఁబొక్కి" వేలుపులు ♦ భోరున నేడ్చుచుఁ బద్మలోచనున్
దఱియఁగఁబోయి మ్రొక్కిలిడి ♦ దానవభంజన! దీనరంజనా!
మరల నొకండు గండఁడయి ♦ మమ్ము దివంబుననుండి పాపె ము
ష్కరుఁ డసురుండు వాని కనిఁ ♦ జాలకపోతిమి దోర్బలంబునన్. 145

సీ. కడలిలోపల మధు♦కైటభులన్ గిట్టి, యజుని రక్షింపవే ♦ యతులకరుణ
నమృతంబుఁ గ్రవ్యాదు♦లపహరింపఁగ వారి, వంచించి యిడవె సు♦పర్వతతికి
నాహిరణ్యాక్షుఁ దఁదగ్రజుఁ♦బరిమార్చి, జగములకంతకు ♦ శాంతినిడవె
బలియుఁడై నట్టి య♦బ్బలిని మోసముచేసి, వేల్పుల కిడవె త్రి♦విష్టపంబు

గీ. చక్రధర! నీవు చేసిన♦సాయములను, మఱతుమే యెన్నినాళ్ళకు ♦ మానసమున
మరల దయచేసి యీదుష్టు♦మడియఁజేసి, సాఁకుమీయిఁక భక్తుల♦సాకతమున

క. అని యిట్టు లర్థివేడుడు, ననుకంపన్ వనజనయనుఁ ♦ డారసి యట్లే
యని క్రవ్యాదున్ గడపెద, వనరకుఁ డిఁకమీఁద మీకు ♦ వాసవముఖ్యుల్!

—* విష్ణుమూర్తి జలంధరునితో బోరుట *—

గీ. అని రయంబునఁ దార్క్ష్యునా♦యత్తపఱచి, యసురవర్యునికడ కేఁగి♦యనిఁదొడంగి
సింగమట్టులఁగడఁగిఁ వా♦సిందొడంగి, వానితోఁ బోరె నెన్నియో♦వాసరములు,

క. కౌమోదకి మున్నగు ను, ద్దామమహాసాధనముల ♦ దైత్యుని మీఁదన్
భీమబలుఁడైన నాతం, డేమియు నఱసేయ కమ్ము ♦ లేయుచునుండెన్. 149

గీ. అంత వేసారి నక్తంచ♦రాంతకుండు, వనధిసూనునిఁ గని యిట్టు♦లనియెనోయి
దైత్యవర్య! ముదంబయ్యె♦తగినవాఁడ, విట్టి జెట్టితోఁ బెనఁగలే♦దెపుడు నేను.

క. నీకోరిన వరమిచ్చెదఁ, జేకొను మెఱిగింపు మిచ్ఛ ♦ సింధుజ! యనుడున్.
నా కేటికి నీవరములు, వైకుంఠుఁడ! యైన నిమ్ము ♦ వర మిప్పగిదిన్. 151

గీ. నీదుపురిఁబాసి వేగంబె♦నాదుభగినిఁ, తోడ నాయింటనుండు సం♦తోస మొప్ప
నిదియె వరమగు వేఱొకం♦డేదియేని, వెలితి లేదెందు నాకెప్డు ♦ జలజనయన!

—* విష్ణుమూర్తి లక్ష్మితో జలంధరు నింట నుండుట *—

వ. అనినఁ దథాస్తని నారాయణుం డిందిరతో జలంధరావాసంబున కేఁగి యందే
సుఖంబుండె నంత బృందారకు లాతురులై కైలాసంబున కేఁగి శైలాదిసెలవులో

శివునిఁజేరి కాంచి యసురవృత్తాంతంబును దమదుపరాజయంబును, వైకుంఠుని యపజయంబును, మఱియు వెన్నుండు సదారుండై జలంధరుని కైవసంబైయుం డుటయు సవిస్తరంబుగాఁ దెల్పి యద్దైత్యుని వధించి తమ్ముఁబాలింపు మని యర్థించుటయును నాలించి బాలేందుశేఖరుం డచిరకాలంబున నట్లు సేయుదుఁ బొండని వారిం బనిచి నారాయణుం దలంచిన నతండు దఱియుడు నాయసుర వృత్తం బడిగిన నతం డిట్లనియె. 153

ఉ. దేవ! జలంధరాసురుఁడు ♦ దేవరఫాలవిలోచనాగ్నిచే
నావనధిం జనించి పెను♦పై సురలందఱ నోడఁబుచ్చి దు
ర్భావమునన్ దివంబు నిజ♦పక్షులకై వసమున్ బొనర్చె నే
నావెడఁగున్ వధింపఁజని ♦ యక్కట వానికి లోఁగిపోయితిన్. 154

ఆ. పెక్కురోజులు వానితో ♦ నక్కజముగ
పోరుసల్పితి గెల్వేమి ♦ పొసఁగదయ్యె
చుట్టఱికమారసి యతండు ♦ పట్టుఁబట్టి
సిరిని నన్నును దనయింటఁ ♦ జేర్చికొనియె. 155

క. అనినన్ శివుండు నగి వె, న్ననిఁ బొమ్మని నారదు నెద♦ను దలఁప నతఁ డం
తనె వచ్చి మ్రొక్క నమ్మని, కనియెను లోకాధినాథుఁ ♦ డాలోచనతో.

క. మౌని! జలంధరుఁడను నొక, దానవుఁ డేపొంది సురలఁ ♦ దఱిమి దివంబున్
దానుగొని తనదువారల, కానాకం బప్పగించె ♦ నతిదుర్మదుఁడై

క. వానికడ కీవు చని యే, దేనియు భేదంబుఁ బన్ని ♦ యింకగఁ జేయన్
గానొప్పుజతన మమరుపు, పైనంతయు నేనొనర్తు ♦ బ్రహ్మజ! యనినన్.

వ. తాపసుం డతిత్వరితంబున జలంధరుని జేరి తత్కృతోపచారంబులఁ బ్రీతుం డైనంత నతండు దేవర్షీ! యెచ్చటనుండివచ్చితి వెచ్చటికేగెదవు? నా యైశ్వ ర్యంబుఁ గని మెచ్చితివే? 159

సీ. హంసయుక్తవిమాన ♦ మపహరించితి నిదే, చూడుము రాజీవ♦సూనునొడిసి
యైరావతంబిది♦హయరత్నముచ్చైః శ్ర, వంబది కనుమింద్రుఁ ♦ బాపి కొంటి
పద్మాధినిధు లవ్వి ♦ భాండార మటుఁజూడు, సంతరించితి శ్రీదు♦వంతమడఁచి
బంగారువర్షించు ♦ పాండురచ్ఛత్రంబుఁ, గను మిది కొంటిఁబా♦శిని నదల్చి

గీ. కాలదండంబుఁ గయికొంటిఁ • గాలు నొర్చి
కల్పవృక్షంబులను దెచ్చి • నిల్పితి నవె
పెరడునన్ జూఁడు; మింకను • సిరిని హరిని
యింటనే యుంచినాఁడ మునీంద్ర! కనుమ. 160

గీ. ఇఁక నివియుఁగాక దక్కువే • దేని నీదు, మదికి ముదమిచ్చునట్టిదా • మంచిరతన
మున్నఁదెల్పుము వేవేగ • నుద్దవిడినిఁ, దెచ్చికొనియెద యెందున్న • దివ్యమౌని!

వ. అనుటయు నసురేంద్రా! నీవు చెప్పినయంత సేయన్ గలవాఁడవే. నీ యైశ్వ ర్యంబునకు సంతసించితి నైన వినుము. నేనిపుడు కైలాసంబుననుండి మహేశ్వ రుం దరిసించివచ్చితి నతండు మహేశ్వరుం డనుటకుఁ దగినవాఁడు. 162

గీ. కాటిబూదిని నలఁదియుఁ • గాటనున్న, దిసమొలన్ దిర్గుచుండినఁ • దిండిలేక
విసముమెక్కినఁబాముల • వేసికొనిన, శివునుగొనియమ్మహేశతఁ • జెందెహరుఁడు.

ఉ. కావున సర్వమంగళను • గైకొని సర్వసమృద్ధులన్ మహా
దేవపదంబు మున్నయిన • దివ్యపదంబుల నొందె శూలి నీ
వా పెరవొప్పినట్టి యొక • యన్నులమిన్న నదృష్టశాలినిన్
దేవినిగాఁగొనన్ మిగులఁ • దేజమునొందెద వింతకున్ భువిన్. 164

గీ. ఇపుడు నీదేవి బృంద యెం • తేనిసొగసు, దనమునఁ బతివ్రతంబునఁ • దనరు నైన
నల్ల పార్వతియట్టి య • నన్యభాగ్య, గాకయుండుట కొఱఁతమై • గానుపించె.

క. అనినంతనె శివుఁబోలిన, దననేటికి యాపె • నే వృషాంకు గెలిచి తె
త్తును జూడు మునివరా! యని, తనసేనకుఁ దెలిపె దాడి • ధవళగిరిపయిన్ 166

వ. తదనంతరంబున

....* జలంధరాసురుఁడు కైలాసగిరిపై దండెత్తుట *....

చ. తగినవజీరులన్ గొని యుదా త్తగతిన్ రజతాద్రి కేగి బి
ట్టుగ రణభేరిఘోషము గ • దుర్గగడు సల్పఁగ నాలకించి ప
న్నగపతిహారుఁ డంతయు మ • నంబున నారసి యొక్కవృద్ధుఁడై
యొగి దనుజాధిపున్ దఱియ • నుద్ధతుఁ డాతఁడు సూచి క్రుద్ధుఁడై. 167

చ. ముదుక! హరుండు లేడె యెటఁ • బోయె నెఱుంగఁగ జెప్పు మున్నచో
బదిలముగాఁగ నీవరిగి • పార్వతినిమ్మను జోగికేల సొం

పొదవెడు చెల్వ నాకు సరి యొప్పను దప్పదు కొందు నెట్టులే
నిది తన మేలుగా నుడువు • మీరసమొందిన నేనె తీర్చెదన్. 168

చ. అను దనుజాధమోక్తి విని • యంతకశాసనుఁ డాగ్రహంబునన్
బొనరియు నోయి వీరవర! • పొంకముగల్గినయేని నీ నుద
ర్శనమును నెత్తి నెత్తిపయిఁ • జక్కఁగ జేరుపు మట్లయైన నీ
వనలవిలోచనున్ గెలువ • నర్హుఁడవన్న నతండు గిన్కమై. 169

ఉ. నానుడి కద్దువల్కు యిటు • నన్నుఁ బరీక్షయొనర్ప నెంచెదే
కానక నీవు సెప్పువని • కర్జమెసంగఁగఁ జేయ జెల్లునే
నీ నుడు లెల్లమాని యిఁక • నేరుపు గీఁపుఁ గట్టిపెట్టి చ
న్మీ నుడిసేయవేని యిపుడే కడతేర్చెద నిన్ను నావుడున్. 170

—* శివుఁడు సుదర్శనంబున జలంధరాసురుఁ జంపుట *—

గీ. నీటిలోఁ గాలివ్రేలున • నేర్పుమీఱ, వ్రాసిన సుదర్శనం బెత్తి • రక్కసివయి
వేసిన యతండు రెండయ్యె • వేగ యతని, తేజమీశ్వరునొందెను • దీప్తులలర.

క. సైనికు లడరిన వీర, శ్రీనిధి యల కువలయేశ • శేఖరుఁడు కడున్
బూనిక నలికాక్షాగ్నుల, చే నశియింపంగఁ జేసె • జేజే లలరన్. 172

క. కురిసెఁ బువ్వులవర్షము, మెఱసెన్ దిశలెల్లఁ గాంతి • మేకొని వీఁకన్
బొరసెఁ దుందుభిరవములు, విరిసెన్ రక్కసుల తెగల • వేడుక లెడమై.

ఉ. అంతకుమున్నె శ్రీశుఁ డసు • రాధిపు గేహినియైన బృందచె
ల్వెంతయుఁ గోర్కెలూరఁ గని • యెట్లు లభించుఁ దదీయభోగమం
చింత మునింగి య ట్లసుర • చేడ్పడు టారసి వానిఁబొంది య
త్యంతము నాసఁ జేకొని ర • యంబున నొండెడ దాఁచి చెచ్చెరన్. 174

గీ. వృద్ధుఁడగు నొక్క యతినాథు • వేసమొంది
రెండు కోఁతులఁ జేకొని • దండిగా శి
వోహ మంచు జలంధరు • నూర నొక యు
పవనమున్ జేరి యుండె న • ప్పట్ల నంత. 175

చ. తన మగఁ డంతకాంతకుని • దర్పముతోఁ జెనకంగఁబోయెఁ దా
నసువిది కాదు పోకుమని • యన్నను మానకయుండె రాకయుం

డెను గతమే మెుకో! యనుచు • డిల్లదనంబునఁ గ్రాఁగి పోవుచున్
దనచెలికత్తెయల్ గొలువ • దైత్యునిరాశి వనంబుఁ జేరి తాన్. 176

గీ. దేవసంస్మరణముల నెం తేని యాల
కించి యద్దెస కేగి వీక్షించి యతిని
సాఁగిలన్‌బడి విభుని కుశలము నడుగ
సామి కపులకు నొక్కింత • సంజ్ఞ చేసె. 178

వ. వానరంబులు వేవేగ చని యతిత్వరితంబుగ నాతుండెంబులఁ దెచ్చి యచ్చే డియ ముందఱఁ బెట్టిన నయ్యరవిందనేత్ర విభునిమృతియెఱింగి దుఃఖభరమ్మున మూర్ఛితయై కొంతతడవునకుఁ దెలివొంది కన్నీరు మున్నీరుగా విలపించుచు యతీంద్రునిపదంబులఁ బడి నాథునిజీవితం బర్థింప నతండు. 178

ఆ. ఈ కళేబరంబు • నింటికిఁగొని చని, కడిగి తడిని యొత్తి • గంధలేప
నము నొనర్చియొకట • నమరించి యుంచుము, జీవితంబుఁ జెందుఁ • జగురుఁబోఁడి.

—* విష్ణుమూర్తి జలంధరుని తనువుఁ జెంది బృందతో సుఖించుట *—

వ. అన నాపె తత్‌క్షణంబున నద్దేహంబు దాసీజనంబుతో నిజగృహంబునకుఁ గొని పోయి యతివరుండు చెప్పినట్లొనర్చి నిరీక్షించుచున్నంతఁ బుండరీకాక్షుండు గ్రోతుల విడిచివుచ్చి యోగబలంబున జలంధరదేహంబునఁ బ్రవేశించి కనుల దెఱచి కదలిన నమ్మదిత ముదితయై పెనిమిటియని తలంచి గాఢాలింగన బొనర్చె నంత విష్ణుండు సంతసంబున నాపెతో నహర్నిశంబులు గ్రీడించుచు సుఖంబులొందుచున్నంత నొక్కనాఁడు యదృచ్ఛచే వెన్నుం డొంటిగఁ బరుండి యున్నతఱి బృందాదేవి యలంకరించుకొని యందు జేరుడు జలంధరదేహాకళలు బుల మధ్య మేచకచ్ఛాయలనొప్పు నప్పులుంగురొతుం గాంచి యదరిపడి యేవంబునొంది విన్నదనంబున ఖిన్నయై మరగుచుఁ బదతాడితభుజంగిబోలె మించుటల్కతోఁ జురచురఁజూచి యిట్లనియె. 180

గీ. ఓరి పోకిరి! తుంటరి! • యోరి తులువ!, యోరి పరదారగామి! వి • న్నోరి! నీతి
చెఱిచితివి నన్నుఁ బరసతిఁ • జేటుమూడు,నని తలంపక కనుకని • ననుచితముగ.

క. పతిభావముతో నీసం,గతిఁ జెందితిఁ గాని వేఱుఁ • గా దెప్పుడు నా
మతి యంటువడదు నీ దు,ర్గతిఁ గను మిఁక నదరిపాటు • గంగన్ గలియున్.

—* విష్ణుమూర్తిని బృందాదేవి శపించుట *—

క. నీ యా లౌక్కని కిట్టుల, నే యనువుగఁ జిక్కఁగలదు • హేయపువాదుల్
సేయుదురు లోకులెంతయు, నీ యుల్లము గడిఁది వగను • నెక్కొని పొగలన్,

వ. మఱియుఁ గపులతోఁగూడి యిచ్చెడుపని యొనర్చితివి గావున నీకుఁ గపులే తోడయ్యెదరని శాపంబిచ్చి పతిదేహఖండంబులఁ జితియందుంచి యా నిముసంబునఁ దా నా చిచ్చు నరికి ప్రాణంబులు వదలె నంత దామోదరుండు బృందావిరహంబు నోర్వక తేఁబవలా చితియందుఁబడి యన్యంబుఁ దలఁపకుండుటఁ గాంచి యిందిరయుఁ దక్కువేల్పులును బరమేశ్వరునిఁ గానన్బోయి యచ్చరితంబుఁ దెలిపి యనుగ్రహింపుమని యర్థింప నద్దయాకరుండు సర్వజగన్మోహినియును మూలప్రకృతియును మహామాయయు నగు నంబికను నియోగించిన నాజగజ్జనని శక్తిమయంబులగు మూఁడుబీజంబుల నొసంగి వీని విష్ణుండున్న బృందాచితిప్రవేశమందుఁ జల్లుండు మీయిష్టసిద్ధియగు ననుడు వారట్లు సేయ నందు ధాత్రీ తులసీ మాలతీవృక్షంబులు పొడమిన నవ్వాని సౌరభగ్రహణంబున విష్ణుండు మోహపరితాపంబుఁబాసి వైకుంఠంబున కేగి సుఖంబుండె నీ వృక్షత్రయంబునందుఁ బూర్వాపూర్వము గేశవున కెక్కుడానందదాయకంబై యొసంగునట్లగుటఁజేసి కార్తికమాసంబందీ ధాత్రీ తులసీ పూజనంబు తక్కువేల్పులకన్న విష్ణుదేవున కెక్కుడుప్రియం బంత సకలామరులానందంబున స్వపదంబులఁజెంది రిది జలంధరవధోపాఖ్యానంబు దీనిఁ బఠించిన వినినవారలకు సర్వపాపక్షయంబై శ్రేయంబులొందు నిఁక శంఖచూడవధోపాఖ్యానంబువినుండని సూతుం డిట్లనియె. 184

—* శంఖచూడ చరిత్రము *—

క. మునివరుఁడగు కశ్యపునకుఁ, దనుజుండగు విప్రచిత్తి • తనయుఁడు దంభుండనువాఁడు గొడుకుఁబడయఁగఁ, బెనుతపసున్ జెందియుండెఁ • బెద్దయుఁబ్రొద్దుల్

గీ. కొంతకాలంబునకు వాని • ఘోరతపము, చే శిరసునందు నగ్నులు • చెంగలించి మంట లేపొందినంత ర•మాసహాయుఁ, డరసి పొడగానవచ్చె దై•త్యాధిపతికి.

క. వరమడుగుమనుడు హరి యతఁ, డరవిందాక్షునకు మ్రొక్కి•యడిగెను దనయుండురువైన బలముగలవాఁ, డరాతిసూదనుఁ డజయ్యుఁ • డమరావళికిన్. 187

క. నీయందు భక్తుఁడై కడు, శ్రేయంబులఁ జెందువాఁడు • శ్రీరమణీశా!
గేయగుణాఢ్యుఁడు పొడమఁగఁ, జేయుము కృపఁజేసి సంత•సింతుననంగన్.

—* శంఖచూడుని జననము *—

గీ. హరి 'తథా_స్తు'ని వరమిచ్చి • యరిగె నతని
సతికిఁ జూ లేర్పడియె శుభ • సమయమందు
కొమరుఁడు జనించె గోలోక • గోపుఁడౌ సు
దాముఁ డారాధికా శాప•దానవిధిని. 189

గీ. అల్ల శిశువున కొనరించి • రవుడు జాత
కర్మమును నామకరణంబు • గరిమదనర
శంఖచూడుఁ డనుచు మేల్ ప్ర•శ స్తిదనరె
నాహ్వాయం బెల్లజగముల•యందు నిండి. 190

క. ఆ చిఱుతయు దినదినమున, కేచుచు వర్ధిల్లి కళల • నేపువడసి యెం
తో చనవున జైగీష,వ్యాచార్యునియొద్దఁ బడసె • నభిమత మనువున్. 191

గీ. అంతఁ దలిదండ్రుల యనుజ్ఞ•నంది పుష్క
రం బనెడు తీర్థతలమొంది • సంబరమున
పెక్కువర్షంబులు తపంబు • నొక్కతీరు
సల్పె దృఢమై యెసంగు సం•కల్పముననం. 192

వ. అంత గొంతకాలంబునకు.

ఆ. తమ్మిచూలి దఱిసి•సమ్మదమ్మున శంఖ,చూడుఁజూచి యనియె•శూర! వరముఁ
గోరుమిత్తుననుడుఁ•గుతుకంబున నతండు, మ్రొక్కి ప్రస్తుతించి • చక్కననియె.

చ. అనిమిషదానవాహిమను•జాధిపు లందఱ నోడఁబుచ్చఁ జా
లిన బలవిక్రమంబులు ద•లిర్పఁగఁ జేయుము సర్వశత్రునా
దనునిగ ముజ్జగంబులను • దక్కొని నేలఁగఁజాలువానిఁ గా
నను బొనరింపుమీ తగ న•నంతకృపాజలధీ! విధీ! యనన్. 194

వ. అనిన నతండు.

—* శంఖచూడునకు బ్రహ్మ వరంబు లిచ్చుట *—

క. కోరిన కోరికలన్నియు, భూరిగ ఫలియించు నీకు • భోగములను వి
స్తారముగ నొందుదువు బల్, గీరితినిన్ జెందఁగల వొ•గిఁ దనుజసుతా!

వ. మఱియు నొక్కవిశేషంబుఁ జెప్పెద నాలకించి యట్లు సల్పుము.

క. బదరీవనమున నొకతుళ, సుదతీమణి కన్నె తులసి ♦ సుందరి తప సొ
ప్పదలిర్పఁ జేయుచున్నది, ముదమున నీవిప్పు డందుఁ♦బోయి కను మిఁకన్.

గీ. ఆపడుచు విన్ను ధర్మధ్వ♦జాఖ్య నమరి,నట్టి నృపుతనుజారత్న ♦ మన్నుమిన్న
నిన్నుఁ జూచి వరించును ♦ సన్నుతాంగి, నీకుఁ దగిన మిటారియా♦నేర్పులాడి.

వ. కావున.

చ. చనుమిఁక సత్వరంబటకుఁ ♦ జందనగంధినిఁ జెంది పెండ్లిఁ జే
కొనుము నితాంతభోగములఁ ♦ గోమలితో సుఖయింపు మింపుమైఁ
జెనఁపుము ధర్మమున్ దిశలఁ ♦ బెంపొనరింపుము కీర్తిచంద్రికన్
దనుజులకెల్ల సంతసము ♦ వార్కొనఁ జేయు మజేయవిక్రమా!

క. రత్నము సుమి యక్కాంతా, రత్నము నీవైనఁ బురుష♦రత్నంబవు దా
రత్నమునున్ జేకొనుమిఁక, రత్నము రత్నంబు సరస ♦ రాజిలుననరే. 199

గీ. అనినొడివి చనియెను ధాత ♦ యపుడుశంఖ
చూడుఁ డరుసమ్ము దనర న♦చ్చొప్పు రయము
మీఱ బదరీవనంబును ♦ జేరి కాంచె
నొక్కచోఁ దపసొనరించు ♦ నక్కలికిని. 200

....* శంఖచూడుఁడు బ్రహ్మశాసనంబునఁ దులసిన్ జేరుట *....

గీ. బమ్మ చెప్పిన నుడికన్నఁ ♦ బలు తెఱఁగుల
నందముల విందుమీఱిన ♦ సుందరాంగిఁ
గాంచి యువ్విళులూరి య♦గ్గలిక మించి
తారసించినవాని న♦త్తన్వి గాంచి. 201

క. పరికించిన మది గరఁగగ, విరిశరముల మరుఁడు విసరి ♦ వేయఁగఁ దనలో
మురిసి తలవంచి మ్రొక్కిడి, సరసిజముఖి చేసె నతిథి♦సత్కారములన్. 202

వ. దానవేంద్రుండును దులసీసమర్పితకుశాసనంబునఁ గూరుచుండి మందహాసం
బులో నాసుందరిం గనుఁగొని యిట్లనియె. 203

ఉ. ఎవ్వతె వీవు? కల్కి! కుల ♦ మెయ్యది? నీయభిధాన మెద్ది? నీ
వివ్వనమందు నొంటితప ♦ మిట్లొనరించెద వేమిగోరి? లే

జవ్వనమందు నన్నిటను • జక్కఁగఁ జాలినవానిఁ జెంది య
వ్వావ్వులవింటిదంటబుణ•మున్ సరిపెట్టుట యొప్పదే చెలీ! 204

చ. కనులమెఱుంగు నెమ్మొగము•కాంతి రదంబులనిగ్గుజగ్గులున్
చనుఁగవపొంకపుందళుకు • సన్నని నెన్నడుమందపుంబసం
దనుపగు మేల్ పిఱుందు బిగు•దా నవకంబు టొయార మార! నేఁ
గనుఁగొనలేదు నిన్ జెనయు • కాంతను నెయ్యెడఁగూడ మానినీ! 205

చ. వలచితి నిన్నుఁ జేడియరో! • వాస్తవమీయది నన్నుఁ జెందు మ
గ్గలముగఁ గామకేళుల సు•ఖం బొదవన్ దనియింతు నెప్డు నీ
తలఁపున కన్యథాత్వమును • దల్పనొకప్పుడు నేనిఁ బ్రేముడిన్
గలయఁగ నేగుదెమ్ము పిక•గానము లొప్పెడు నీవనంబునన్. 206

వ. అనవుడు నమ్మదిరాక్షియును

—* శంఖచూడునితోఁ దులసి సంభాషించుట *—

క. తియ్యని నెయ్యంబుల నిటు, వియ్యముఁ బొసఁగింపఁ దలఁచు • వీరపురుషుఁడా
నయ్యెడ నేత్రాంతంబుల,నొయ్యనఁ గనుఁగొనుచు నంత•నువిద యిటులనెన్.

గీ. ఏను ధర్మధ్వజుఁడను మ•హీశుసుతను,తులసియనుదాన శుభమెద•దలఁచియిట్లు
తపసుఁ జేయుచు నిందుంటిఁ•దఱిలు మీవు,ఒంటిపాటున స్త్రీలఁదా•పొందఁజనదు

మ. పొలఁతుల్ మాయలమారు లెంతయును న•ప్పూఁబోఁడు లున్నట్టిచో
టెలమిన్ జేరఁగరాదు బ్రహ్మనయినన్ • హేలావిశేషంబులన్
గలఁతన్‌బుచ్చి యలంతుర్ గిత్తవలె లోఁ•గన్ జేతు రవ్వారి య
త్తలఁపుల్ గ్రూరము లుల్లమున్విసము ని•ర్దాక్షిణ్యాలీనాతుకల్. 209

క. అన నాతం డెలనగవున, వనజేక్షణ కనియె వినుము • భామిని! యొంద్దై
నను ధీరుఁడైనవానికిఁ, జనుఁ బొలఁతుల గోష్ఠి నుండఁ • జనుమానమునన్.

క. స్త్రీలయెడన్ బురుషులయెడ, మేలిమికలవార లువిద • మిన్నా! కల రా
శీలం బెఱుఁగుట కర్జము, లోలాత్మ లెఱుంగలేరు • లోటుఁదనమునన్. 211

క. నిను వెదకుచు వచ్చితి నీ, వనమునఁ గనుగొంటి నేత్ర•పర్వముగ నిటన్
ననుఁబంచె నీకడకు విధి, నిను గాంధర్వమునఁ బడసి • నెగడుమని సఖీ! 212

క. ననుసరయు శంఖచూడుం, డను దానవరాజపుత్త్రి • నధికతరతపో
ధనునిగ నీమది నెంతయుఁ, జనునె విధిన్ దప్పఁజేయ • సఖ! యిఁక మనకున్.

గీ. అనిన నామోదమున వాని • యాననంబుఁ
గాంచి మది సంతసించి యి•క్కరణి ననియె
ధీరుఁడ వటంచుఁ దెలిసితి • నారులందు
ధీరతను గోల్పడినవాఁడు • దేఁబెకాఁడె. 214

క. ఎవ్వఁడు స్త్రీవంచితుఁడగు, నవ్వాఁడు మృతుండు వాఁడ•నర్హుఁడు సభయం
దవ్వాని హవ్యకవ్యము, లవ్వేల్పులు పితలు సెంద • రారయుమెందుఁగ. 215

ఆ. స్త్రీపరాజితుండు • సిద్ధమాశౌచి పం,చత్వ మొందువఱకు • సందియంబు
లేదు దీనికన్న•లేదు మిన్నైన యా,శౌచ మెందు నేని • సచ్చరిత్ర! 216

గీ. బావఁడా శౌచమును బాయుఁ • బదిదినముల
కల్ల క్షత్త్రియులుఁడు ద్వాద•శాహములకుఁ
బదియునైదు దినములకు • వైశ్యుఁ డొక్క
నెలకు శూద్రుఁడు శుద్ధిఁగో•నెదరు పుడమి. 217

వ. కావున.

క. నిన్నుఁ బరీక్ష యొనర్చితి, నన్నిటఁ దగినట్టివాఁడ•వైతి విటులఁగా
కున్న నెటు దెలియనయ్యెడుఁ, గన్నియలకుఁ బురుషు తెఱఁగుఁ•గన్యటొప్పిదమా.

వ. అనుచున్నంతలో నబ్జసంభవుండు దారసించి శంఖధ్వజున్ గాంచి యిట్లనియె.

చ. తడ వొనరింపఁబోకు మిఁకఁ • దన్విని జెంది మనోజభోగముల్
వడయుముఁ వేగ నేకతమ • భామలు దక్కిన నాలసింతు రే
బెడఁగగు సోయగంబు గల • బిత్తరి యీపడు చీవు నట్టులే
బెడఁగగు సోయగం బమరు • వేడుక కాఁడఁ విఁకేల కొంకుటల్. 220

గీ. తగిన యన్నంబు సరసకుఁ • దగినకూర, సేకుఱుట దుర్లభంబగు • క్షితితలమునఁ
దగినజోడీరలిర్వురిం•పుగదగెన్ "శు,భస్య శీఘ్ర"మ్మనుదునచ్చుఁ•బాసియిఁకను.

వ. తులసిన్ జూచి యిట్లనియె.

గీ. తులసి! గోలోకమున నుండు • లలితమూర్తి
యలసుదాముఁ డితఁడు నీవు•నల్ల రాధి

కోరుశాప వశమ్మున • నుర్వి(బుట్టి
నారు దంపతులాదురు • మీరలిందు. 222

ఉ. వీఁడు మహాతపస్వి బల•వీర్యములం దసమానుఁ డెంతయున్
జూడఁగ నొప్పునందముల • సొంపుల కాస్పదమైనవాఁడు నీ
కీడును జోడునై తనరి • యింపుదలిర్చెడువాఁడు వీనిదా
కూడికనొంది భోగములఁ • గొందువు సందియమొంద కగ్మలీ! 223

క. రమణివి నీవన్నింటను, రమణుఁడితం డెల్ల యెడల • రాజిలు మీయో
గము రమణీయము వీనిన్, గమనీయతరాంగి! చెందు • గాంధర్వమునన్. 224

గీ. కలువములపడంతి వెన్నెకేల్ • గాంచినట్లు
పలుకులవెలంది నాదుచేఁ • బడసినట్లు
చాయ యర్కునిఁ జెందిన • చాయ శంఖ
చూడు నీవొంది సుఖములఁ • జూఱగొనెదు. 225

—* తులసీ శంఖచూడులు గాంధర్వవిధితోఁ గలియుట *—

క. అంత నిటుచెప్పి పద్మజుఁ, డంతర్హితిఁ జెందె వార•లన్యోన్యము వే
డ్కెంతయుఁ దలిర్ప నవ్వని, కాంతరమునఁ గామసుఖము•లందిరి పెలుచన్. 226

క. అన్యోన్యాలింగనముల, నన్యోన్యా ఘ్రాణములను • నతిలాలసతో
నన్యోన్యచుంబనంబుల, నన్యోన్యక్రీడనముల హాయిఁగొని•రాగిన్. 227

చ. కొలకులఁ గేళికావనులఁ • గ్రొన్నెలమావులకోనలందు మ
ల్లెలపొదలందు మేల్మిలప•లీగృహభూముల గాంగసైకతం
బుల గిరికాననంబులఁ బ్రి•మోదరసప్రసరాంచితాత్ములై
యలరుచు నిష్టభోగముల • హాళిఁ బెనంగిరి యంగజోద్ధతిన్. 228

ఆ. అంతఁ గొన్నినాళ్ళ • కాత్మపురంబున, కింతితోడ దాన•వేశ్వరుండు
చేరి తల్లిదండ్రు • లూరటఁగొన తన, రాజ్యమేలె నసుర•రాజి గొలువ.

—* శంఖచూడుఁడు రాజ్యంబు సేయుట *—

క. కులగురుఁడగు భార్గవునిన్, బిలిపించి యమాత్యపదవిఁ • బ్రియముగ నిడి యి
మ్ములఁ దదనుమతినిఁ బ్రజలకు, సలుపుచునుండెను బ్రియంబుఁ•జక్కఁగనపుడున్.

వ. ఒక్కనాడు దైత్యప్రేరితుండై శుక్రునివలన దేవదానవవైరంబును వేల్పులు తమవారలకుఁ జేసిన యనుచితంబు లాలించి కినుకతో దేవతల నిగ్రహింపఁ దలఁచి వరూధినితోఁ జని నాకంబు ముట్టడించుడు.

గీ. ఇంద్రుఁడు సుపర్వబలముల నెల్లననికిఁ దోడుకొనిపోయి యాశంఖచూడుతోడ బవరమొనరింపఁగా సురవరులు దైత్యవిభునిచే నొచ్చి చచ్చియు వీఁగిరంత.

చ. కనుఁగొని యమ్మహేంద్రుఁడు నికామభుజాబల మేర్పడన్ రయం
బునఁ గులిశంబునన్ దనుజు మోఁదుడు వాఁ డఱసేయ కెంతయున్
గనలి నిశాతభూరివిశిఖమ్ముల నిందునిని గాత్రభేదనం
బును నొనరించి యార్చె సురపుంగవు లాతురులై చలింపఁగన్. 303

— * శంఖచూడ మహేంద్రుల యుద్ధము * —

వ. అంత శంఖచూడేంద్రు లిరువురును.

క. కరియుకరిగరియును హరియును, హరియును గిరియును గిరియునునటు లుద్ధతిమై దఱుఁగని యుద్ధమొనర్చిరి, సుర లసురులు విస్మయమునఁ జూచుచునిలువన్.

ఉ. అంత నిశాచరేంద్రుని భుజాబల మెంతయు నంతకంతకున్
వింతగఁ బెర్గుచుండుటను వృత్రవిభేది యెఱింగి యంతలోఁ
బంతమువీడి వీఁడు వరిపంథివశం బొనరించి సేనతోఁ
జింతిలుచున్ హిరణ్యగిరి శృంగము చేరువ కేగె నార్తతన్. 231

క. సురపతి యరుగుటఁ గని మేల్బిరు దొప్పఁగ నసురభర్త పేర్మి సుధర్మన్ దఱిసి పదునాల్గు జగముల, దొరగా నభిషేకమొందెఁ దుష్టియొసంగన్.

గీ. లోకములఁ బాలనము సేయ వీఁక మీఱు
దనుజవర్యుల నందందుఁ దగిన తెఱఁగు
నిలిపె నధికారము లొసంగి నేర్పు మీఱఁ
దనదు శాసన మెంతేనిఁ దనరు నల్లు. 237

గీ. బలపరాక్రమముల యోగబలమునను మ
హాత్ముఁ డాతఁడు భువనంబు లందు నేమి
కొఱఁత లేకుఁడు నట్టులెఁ గూర్మి మీఱఁ
బదియు నాలుగు జగములఁ బ్రౌఢశక్తి. 238

క. పాడియుఁ బంటయు మెండై, యీడెనయని కలిమిప్రోవు లింటింటను న
ట్టాడఁగ నే సెబ్బర వె, న్నాడఁగ లేకుండె దనుజ నాథుని యాజ్ఞన్.

క. ఎల్ల జనంబులకును దాఁ, దల్లివలెం దండ్రివలెను దనరి మనుపుచున్
జెల్లెసఁగుచు నొకవేల్పుల, యుల్లములకు దూరమగుచు నుండెఁగడిమిమై.

ఉ. వేలుపు లంత వందురుచు వేగ విధిన్గొని వెన్నుఁడున్నయ
ప్పాలికిఁ జేరి రక్కసుఁడు భండనమందు జయించి తమ్ములన్
బ్రోలికి శ్రీలకున్ వెలిగఁ బుచ్చుట యంతయుఁ జెప్పి శత్రు ను
న్మూలమునున్ బొనర్చుటకు భోరున వేడఁ గొనంగ శ్రీశుఁడున్. 241

గీ. మదినిసర్వంబరసి దివ్య మండలిక నె, వినుఁ డిఁక సుపర్వవరులాతఁ డును మదీయ
భక్తవర్యుండు గోలోక వాసి రాధ, శాపమునఁ జేసి యసురనై జననమొందె.

మ. మఱియున్ వాఁడు భుజాబలంబునఁ దపో మాహాత్మ్యమున్ జేసి యె
వ్వరికిన్ జివ్వను లోఁగఁ డుత్తమబల ప్రావీణ్య తేజోధురం
ధరుఁ డవ్వాని హరుండు శూలహతితోఁ దాఁ ద్రుంచు వేఱే తెఱం
గరయన్ రాదన వేల్పు లంతనె మహేశాభ్యర్థయానేచ్ఛలై. 243

క. కడువేగ హరుని డగ్గఱి, యడలుచుఁ బాదములఁబడి మహాత్మా! యొకసం
జుఁడులిండి శంఖచూడుఁడు, గడు నుద్ధతుఁ డిట్లు మమ్ముఁ గటకటఁబఱచెన్.

క. ఏలుము మము నసురను ని,ర్మూలము చేయుము గడంగి ముగ్ధేందుధరా!
జాలము చేసిన బ్రతుకన్,జాలము దయసేయు మిఁకను సత్వరము మదిగా.

గీ. అనుడు వారల ప్రార్థన నాలకించి, యారి వేరముఁ జెంది యేణాంకధరుఁడు
అసురఁ జంపెదనని వరం బాదితేయ,వరుల కిడి చిత్రరథుఁడను వానిఁజూచి.

— * శివుఁడు శంఖచూడునికడకు దూతను బంపుట * —

చ. ధరపయి శంఖచూడుఁ డను దానవుఁడున్న పురంబుఁజొచ్చి యా
సురరిపుతోడ నా నుడిగ నూటిగ నిట్లను పోటుబంటవై
వెఱవక దివ్యవర్యులను వీఁగఁగఁ జేసి తదీయమా సిరిన్
బురమునుఁ జూఱఁగొంటి విది పోలదు వారల కిమ్ము నాకమున్. 247

ఉ. నీదు నివాసమా నగరి నీవు మెలంగుము భూమినేలు మిం
పా దనుజేంద్ర! యిత్తెఱఁగు నారయు మట్లాడఁ బాటుసేయ వేగా

బూదియొనర్తు నిన్నుఁ గ్రతుభుక్కుల కిత్తు సమస్తసంపదల్
మీఁదట వచ్చు నాపదల • మేలుగ నీమది నిర్ణయింపుమా! 248

క. అని నుడివి వాని చిత్తం,బును వేగ నెఱింగిరమ్ము • పొమ్మన నతఁడున్
విని ఖంఖచూడు నగరున, కనువుగఁజని వాని కిట్టు • లనియెన్ సభలో.

చ. హరుఁ డిటు సెప్పి యంపె వినుమా! యసురోత్తమ! దివ్యవర్యు లం
దఱిఁ గదనంబునన్ గెలిచి • తద్ధనవాహనవస్తువర్గముల్
బురమును రాజ్యమున్ బడసి • పొంగుచునుంటివి చెల్లదింక స
త్వరముగ వారి సర్వమును • వారలకిచ్చి మనంగఁ జూడుమా! 250

గీ. అట్లు సేయక దక్కిన • యసుర! నిన్ను
వేగఁ దెగటార్చి యవ్వారి • విభవమెల్ల
వారి కిచ్చెద హెచ్చులు • వలవ దుడుగు
మనియె నీయుల్ల మెట్టులో • యరసి చెపుమ. 251

క. అనిపల్కిన దనుజేంద్రుఁడు, విని లేనగు మొగమునందు • వెలయఁగ గంధ
ర్వునిఁ గనుఁగొని యనియెను నె,మ్మనమున నొక్కింతచేవ•మానక యిట్లుల్.

గీ. చనునె తనజోలి సుంత యే • జాడ నేని
దలఁపకున్నట్టి నాయెడ • దాడిఁదలఁప.
హరున కిది న్యాయమానొకో! • యనుచితంబు
గాదొకో! నీవ యోజింపు • కౌశలమున. 253

గీ. కాక యటు లెత్తి వచ్చిన • గడఁగి బెగడు
వాఁడనే వీఁక నెఱుఁగరే • వాసి యసదె
జయపరాజయములు కాల • చక్రమొంది
యొదవుచుండును వానికై • బెదరిఁ కేల. 254

వ. ఇఁకను.

క. ఏదో రీతిగ మాదా,యాదులు దివిషదులు మేము • నన్యోన్యంబున్
వాదొనరింతుము గలియుదు, మేదైననులేదు పరుల•కిటఁబని యొకఁడున్.

గీ. చెప్పు మిప్పల్కి చని దూత! • శివునితోడ
ననుడు నాతండు వేచని • యభవుతోడ

నట్లుసెప్పిన "తినుకూడు ♦ నన్నకణము
డాఁకఁ బోకన్న'' నుడివోలె ♦ దగుట నెఱిఁగి. 256

వ. వేగంబున ప్రమథ భూతగణంబులకెల్ల శంఖచూడునిపై దండయాత్ర నెఱిం
గించి వయనంబుఁ దెల్పిన వారందఱు సంతసంబున మిన్నుముట్టి యట్టహాసం
బులు సేయుచు నతి త్వరితంబున వారువంబుల నెక్కి సాయుధులై యాయోధ
నంబునకై నడచిరి. 257

—* శివుఁడు శంఖచూడునిపై యుద్ధమునకు వెడలుట *—

సీ. భైరవుండునువీర♦భద్రుండు నమ్మహా, సేనుండు గంధగ ♦ జాననుండు
చండీశ్వరుండు బా♦ష్కలుఁడును మణిమంతుఁ, డానందియుశనిమహాబలుండు
కంకాలకోకిల ♦ శంకుకర్ణులును సం,తానక పిప్పల ♦ భానుకులును
కపిల కుటీచర ♦ కాలజిహ్వులు బలీ, భద్ర దుర్జయ కాక♦పాదనీలు. 258

గీ. లగ్నికాగ్నిముఖామోఘు ♦ లల్లపూర్ణ
భద్రవికృతవిశాఖ సం♦వర్తకులును
చంద్రతాపన లకులీశ♦సన్నిధులును
తాలకేతు కరాలాక్షు ♦ కాలకులును, 259

వ. మఱియు దీర్ఘదంష్ట్రిదుర్గమకేకరాక్ష విరూపాక్ష వికృతాననకందుకకుండవిష్టం
భులును, మధుపింగలావేశన చతుర్వక్త్రికాష్ఠారూఢ లోకాంతక మహాకాల
భృంగిరిటులును, ఉగ్రిదశనోగ్రకోటరకాలజిహ్వకులోచనవశీభద్రసుభద్రి
లును నానాయుధధరులై యనేక దివ్యవాహనంబుల నారోహణంబుచేసి బయలు
దేఱి రింకను. 259

సీ. శతభుజయు శంఖచక్రాసి ♦ చర్మచాప, బాణ శక్తి గదా శూల ♦ పరశుముసల
వజ్రిముద్గరఖట్వాంగ♦పట్టిసాది,హస్తయా భద్రికాళిక ♦ హరుసమొదవ,

గీ. రక్తమాల్యాంబరంబుల ♦ రక్తిమీఱఁ
దాల్చి నవ్వుచుఁబాడుచుఁ ♦ దనదు భక్త
పటలిఁ బ్రోచుచు వికటజి♦హ్వన్ బొడువుగఁ
జాచి త్రిప్పుచుఁ బులినెక్కి ♦ సాఁగె నని కి 261

క. హరితో హరిహయుతో సుర,వరులోగి వారువము లెక్కి ♦ బహులాయుధము
ల్వారుసఁగొని కదనకేళీ,పరులై నడిచిరి మహేశ ♦ బలము నిడి మదిన్. 262

ఉ. శంకరుఁ డప్డు దివ్యకవచంబును మై ధరియించి నూతనే
త్రాంకకిరీట మొంది వివిధాయుధముల్ గొని గోపతీంద్రమున్
బొంకమువీఱ నెక్కి మునిముఖ్యులు ఘోరుగ స్వస్తిగీతి న
ల్వంకల నిండిచేయఁ బలభిత్ప్రముఖులు వధింపఁ జనెన్ మహోగ్రతన్. 263

వ. ఇట్లువెడలి పుడమిన్ జేరియందు.

సీ. కపిలముని తపంబు గాంచినయచ్చోటు, పుష్పభద్రానదీ పుణ్యకూల
మపరాంబుధికిఁబూర్వమందునొప్పినయది, మలయగిరికిఁ బశ్చిమంపుఁజోటు.
గంధమాదనగిరి కటకదక్షిణసీమ, శ్రీశైలమున కుదీచీనభూమి
అక్షయవటముచేనమరి సిద్ధాశ్రమం, బనుపేరఁ బరఁగిన యట్టికోన. 264

గీ. వామమునగోమతి కరంబు వాసిఁబరగ
నాళరావతితోఁ గూడి యపరవార్ధి
జేరఁజను పుష్పభద్రకుఁ జేరువఁదన
బలములను డించి యందుండె భర్గుఁడపుడు. 265

వ. అంత శంఖచూడుండు ప్రణిధులవలన శివుని దండయాత్రాగమనంబును విని వేగంబున ననేకశతాక్షోహిణీబలంబుల నలవరించికొని యుద్ధంబునకు సన్నద్ధుండై రేయి శుద్ధాంతంబున నాత్మసతియగు తులసితో మహేశ్వరాహవయాత్రఁ దెలిపి తాఁ బోరునకై పయనంబుసేయుట నెఱింగించిన నాయించుఁబోఁడి వలదనియు, స్వారాజ్యంబాదితేయుల కీయుమనియు నుద్బోధించిన వికవిక నవ్వి పొల్లయొడలికై పగతురు పైనెత్తివచ్చినప్పు డోడఁబాటొంది లోఁగుట శూరధర్మంబుగా దనియుఁ బ్రపంచం బస్థిరంబనియు సుయశంబు శాశ్వతంబనియుఁ జెప్పి యూరడించి సుముచితాలింగనసురతోపభోగంబుల నాపెకు దనియఁజేసి మఱునాఁ డుదయంబున మజ్జనాదికంబులఁదీర్చి తనయునకు రాజ్యపట్టం బొసంగి తల్లిని భక్తిమెయిగారవించు మని యప్పగించి కవచధారణం బొనర్చి ఖడ్గతూణీరశరచాపాదిసాధనంబుల నొంది కాంచనరథారూఢుండై మంగళధ్వానములతో వెడలి మహేశ్వరుండు విడిసినప్రదేశంబున కనతిదూరంబు సైన్యంబుల విడియించి తానొక్కరుండు మహేశ్వరదర్శనార్థమై సిద్ధాశ్రమంబుఁజేరి యం దక్షయవటచ్ఛాయయందు 266

—* శంఖచూడుఁడు శివుని దరిసించుట *—

సీ. యోగాసనమునఁ గూర్చుండియుండినవానిఁ, దవిలిముద్రాదష్టిఁ • దనరువాని
మందహాసాంకుర • సుందరాస్యమువాని, బ్రహ్మతేజంబుచేఁ • బరఁగువాని
శుద్ధస్ఫటికవర్ణ • శోభితుండగువానిఁ, గేలఁ ద్రిశూలంబు • గ్రాలువాని
శార్దూలచర్మంబుఁ • జక్కఁగట్టినవాని, భక్తుల మిత్తినిఁ • బాపువాని
గీ. సర్వసంపత్కరుని శాంతు • సత్యరూపు, విశ్వరూపుని నాద్యుని • విశ్వనాథు
విశ్వసంహారకారుని • విశ్వకరుని, శంకరుని జ్ఞానబీజుని • జక్కఁగాంచి. 266

ఉ. దవ్వులనుండి నమ్రుఁడయి • తత్పదయుగ్మముఁ జేరి మ్రొక్కఁగా
నవ్విభుభూషణుండు దనుజాధిపుఁ గన్గొని దానవేంద్ర! నీ
విబ్బుధులన్ సుఖంబెసఁగ • నేలుచునుండుము నాకమీయుమీ
యవ్విబుధాళి కట్లయిన • నందఱు నొందెద రిష్టసౌఖ్యముల్. 667

ఉ. నీవును ధేనులోకమున • నెక్కొని మున్ను మహాత్ముఁ గృష్ణునిన్
సేవయొనర్చు గోపుఁడవు • సిద్ధము; రాధిక శాప మొంది యి
ప్డీవిధి దానవుండవయి • యెంతయు నొప్పితి వట్లు గాన నీ
భావమునందు నీరసను • బాయుము డాయుము మేల్మి మచ్చికన్. 266

గీ. అట్లుగాకున్న రణము సేయంగఁ గడఁగు
వేఱుతీరుఁ దలంపక • వీరమూర్తి!
సర్వమును నారయఁగఁజాలు • జాణ వీవు
న్యాయమగు తెరువును జెంది • నడుచు టొప్పు. 269

—* శంఖచూడుఁడు శివునితో సంభాషించుట *—

వ. అనిన యసురేంద్రుండు తీవరంబు చెందక మొలకనవ్వొలుక ఫాలవిలోచనునితో
నిట్టులనియె. 270

ఉ. దేవర సన్నిధానమునఁ • దెంపునఁ బల్కెదఁ గొన్నిపల్కులన్
భావమునందు వానికయి • పర్వఁగఁ జేయకుఁ డల్కనాయెడన్
దేవత లేము జ్ఞాతులము • ద్రెక్కొనుచుందుము పోరుచుందుమా
దైవవశంబునన్ సిరులఁ • దాకొనుచుందుము మేము వారలో. 271
గీ. వారికై తమరెత్తి రావలయు నొక్కొ?
ఇదియె కడు న్యాయమొక్కొ? మాయదియె న్యాయ

మునకు దవ్వో కొ? నీవును • బుండరీక
నయనుఁడును సల్పిన దురముల్ • నాయములొకొ? 271

సీ. మధుకైటభులఁ గోడి • మాయతో జేవురించి వధించె నవ్వారి • శ్రీవిభుండు
త్రిపుర రాక్షసుల నెం• తేని మోసము చేసి, యలయించి చంపితి • వయ్య నీవు
అమృతంబు సురలకే • యారగింపఁగఁ జేసి, రాహు నోర్వక చంపె • శ్రీహరి పగ
తారకముఖ్యులౌ • దైత్యుల గొమరుచే, దునుమాడఁ జేసితి • వనఘ! నీవు

గీ. మమ్ము జేజేల నొక్క స• మానముగను
జూడకిటు పక్షపాతపుఁ • జూపుఁ జూడ
నగునె? సకలేశ్వరులకిది • యర్హ మౌనె?
దివ్యచిత్తంబునకుఁ జక్కఁ • దెచ్చు డీశ! 273

వ. మఱియు నేడెట్టులైనను.

ఉ. ధీరతఁ బాసి మోటువడి • దీనత నొందఁ దలంప దేవ! దు
ర్వారము కర్మబంధమని • ప్రాజ్ఞులు పల్కెద రద్ది నమ్మెదన్
దీరుపు మొగ్గరంబదియె • దీర్చెద నోర్చెద మీ బలంబులన్
సారెకు దివ్యవర్గములఁ • జక్కడగించెదఁ జ్ఞాంచెదన్ బ్రథన్. 274

క. అని యిట్లు విన్నపంబును, బొనరిచి చని కట్టెదురుగ • భూరిదనుజసే
నను మొగ్గరంబుఁ గూరిచి, ఘనమగు రణవాద్యరవముఁ • గావించెదగన్.

క. అది విని దివ్యులు ప్రమథులు, గదనమునకుఁ గదలి వేడ్క • గడలుకొనఁగ సాం
పుదలిర్చు వ్యూహ మమరిచి, ముదమున సింహధ్వనులను • బొనరించి రొగిన్.

గీ. ఇరుదెగలవార లంతనె • హెచ్చుమీఱు, మచ్చరంబున బవరంబు • విచ్చలవిడిఁ
గడఁగి తాఁకిరి యొండొరుల్ • ఖడ్గముసల, హలగదాశక్తిహస్తులై • యద్భుతముగ.

సీ. ఏనుఁగురాతులు • ఏనుఁగురాతులతోడ, రథికులట్టులు మహా • రథులతోడ
గుఱ్ఱపురౌతులు • గుఱ్ఱపురౌతుల, తోడ బంటులు బంట్ల • తోడఁ బెనఁగు
చుండిరి మడియుచు • నుండిరి తలలును, గరములుఁ బదములు • స్కంధములును
గూలుచునుండెను గుట్టలయట్టులు, కరులును హరులును • సురిఁగి పుడమిఁ

గీ. గూలుచుండెను నెత్తురుల్ • గొప్పవాఁగు
లగుచుఁ బ్రవహించుచుండె సం• దక్కజముగ

విఱిగి యొరిగిన యరదముల్ ♦ విరివిగాఁ గ
నన్ బడుచునుండెఁ బడవల ♦ నాడెముగను. 278

వ. అంత యోధాగ్రగణ్యులగువారలలో సమరంబునకుఁ దలపడి యన్యోన్య మిట్లు దాఁకిరి. 279

—* ప్రమథదేవాసుర సంకులసమరము *—

సీ. వృషపర్వుతో గోత్ర♦భేదియు నవ్విప్ర,చిత్తితో నుష్ణర♦శ్మియును దంభు
తో నచ్యుతుఁడు కాలు♦తోడ దండధరుండు, గోకర్ణుతో నగ్ని ♦ వీఁకమీఱు
కాలకేతునితోడఁ ♦ బౌలస్త్యుఁ డమ్మయు,తో విశ్వకర్మ సం♦తోసమొప్ప
నాభయంకరునితో ♦నలమిత్తి చంచలు,తో గాడ్పు ఘటపృష్ఠు♦తోడ బుధుఁడు

గీ. ఒరసి రక్తాక్షుతో శనై♦శ్చరుఁడు కావ్యు
తో గురుఁడు రత్నసాలుని♦తో జయంతుఁ
డష్టవసువులు వర్చశ్ఛ♦యంబుతోడ
నా దురంధరుతో ధర్ముఁ♦డనిఁ బెనఁగిరి. 280

వ. మఱియు దీప్తిమంతునితో నాశ్వినేయులును, గణకాక్షునితోఁ గుజుండును, రాహువుతోఁ జంద్రుండును, ప్రభాకరునితో విశ్వదేవులును, బిపిటునితో మన్మథుండును గోకాముఖచూర్ణఖడ్గధూమ్రసింహవిశ్వప్రతాపపలాశులతో ద్వాదశార్కులును, పదునొక్కండు భయంకరులతోఁ బదునొక్కరుద్రులును, ఉగ్రదండాదులతో మణిమంతుండును మూలరాక్షసబలంబులతోడ నందీశ్వరాదులును యుద్ధంబునకు డీకొని యొనర్చుచుండిరి. 281

క. హరుఁడు వటమూలమందుఁ గొ, మరుతోడఁ గాలితో స♦మరమును గనుచున్
హరువుగనుండె నసుర బం, గరు గద్దియ నెక్కి పోరుఁ ♦ గనుచుండె రహిన్.

ఆ. చాలరోజు లిట్లు ♦ శైవబలంబులు, వేల్పులెల్ల దనుజ ♦ వీరవరుల
తోడ నాజిఁ బెనఁగి ♦ దోర్బలంబున వారి, తోడఁ బీడవడుచుఁ ♦ద్రుంగుడుపడ.

చ. అరసి గుహుండు కాళికయు ♦ నాలముఁ జెంది స్వపక్షకోటికిన్
బిరుదుతనంబు చేకుఱఁగ ♦ బిట్టుగ దైత్యచమూసమూహముల్
బొరిగొని జొన్నకోఁతవలెఁ ♦ బొల్పడఁగించుచునున్నఁ గాంచి తీ
వరమున శంఖచూడుఁ డని♦వార్యబలుం డటఁ జేరి వారలన్. 284

క. పిడుగులఁ బోలిన శరముల, వడివడిఁ గురిపింప వేగ • భర్గాత్మజుఁ డ
ప్పుడు వాని నెడము సేయుచుఁ, గడువడి రక్కసుని మోఁదె • ఘనతరశక్తిన్.

క. వారిరువురు శక్తులతోఁ, ఘోరంబుగఁ బోరిపోరి • కుంఠితు లగుడున్
మీఱి దనుజేంద్రుఁ డందుఁ గు, మారున్ మూర్ఛిలఁగఁ జేసె • మహితశరహతిన్

వ. అంత కాళిక కుమారున్ దత్క్షణంబున నెత్తికొని పరమేశ్వరుసన్నిధికిన్ గొని పోయినంతనె మహాసేనుండు గన్నులువిప్పి మరలఁ బ్రబుద్ధుండై బలంబుఁ జెంది యిందుశేఖరుసెల వొంది బవరంబుఁ జెందె నింతలోఁ గాళిక మిగిలి సకలాయుధంబులతో నసురబలంబుల నెల్ల నిర్మూలంబు గావించుచు శోణితంబుఁ ద్రాఁగుచు వీరనృత్తం బొనర్చుచు శంఖచూడునిపైఁ గవిసి గదాదండంబున బిట్టేసిన నతండు వ్రేటుఁబడియు నివ్వారించుకొని కఱకుటమ్ములఁ గాళిం బొదవిన నాయమయు నబ్బాణంబుల నిజశరంబులఁ జూర్ణంబొనర్చి సకలాస్త్రంబుల దానవేంద్రుపైఁ బరఁగింప నవ్వాఁడట్టియస్త్రంబులతో నవ్వాని మరల్చినఁ గినుకతో నామె పాశుపతంబు యోజించుచున్నంత నభోవాణి యెలుఁగెత్తి వీఁడద్దానిచే సురుఁగఁడనియు మహేశ్వరునిచేఁ ద్రిశూలంబునఁ దెగుననియుఁ జెప్పిన భద్రకాళి యద్దిమాని యితరరక్షస్సులఁ జెండి భక్షించుచు శివున కత్తెఱఁ గెఱిఁగించె నంత గీర్వాణసంబోధితుండై మహేశ్వరుం డాయోధనంబుఁ జేరుడు శంఖచూడుఁడు పరికించి చూచి

—* శివుఁడు శంఖచూడుని వధించుట *—

సీ. పెనుగదన్ శివునిపై • విసరివేసిన నట్టి, గదచేతఁ బొడిచేసెఁ • గాలహరుఁడు
ఖడ్గంబు శంకరుఁ • గదసి వేయ హరుండు, పరశువుచేఁ జిద్రు • పలు పొనర్చె
శక్తినిఁ ద్రిప్పి యీ • శ్వరుపై విసర శూలి, భిండివాలమ్మునఁ • బిండిచేసె
ముసలమ్ము బిట్టేయఁ • బురహరుఁ డద్దానిఁ, జీల్చె ఖడ్గంబుచేఁ • జేవమీఱి. ౨౬౫

గీ. అంతఁ దోఁచక విభ్రాంతుఁ • డగుచు ధనువు
లాఁగి వాఁడిశరమ్ముల • వేగ రుద్రు
తనువుఁ దూర్చిన వాని నెం • తయును సరకుఁ
గొనక కాలాంతకుఁడు గడుఁ • గినుకఁ గదిసి.

క. జాలమును మాని రిపుజన, మాలాసంహారకరణ • మహితతరం బా
భీలమును శూలమునుగొని, మేలుగ నద్దానవేంద్రు • మీఁదన్ వేసెన్

గీ. దాన యనురుండు సమసెను • బ్రాణ మెగసి
గోవుఁడై వేగఁజెందెను • గోభువనము
విరులవర్షంబు శివునిపైఁ • గురిసె మొరసె
దివ్యదుందుభిరవము లెంతేని మీఱి. 290

—* విష్ణుమూర్తి శంఖచూడరూపంబునఁ దులసితోఁ గ్రీడించుట *—

వ. అంత హతశేషులగు రక్కసులు పలాయితులై పాతాళంబుఁ జేరిరి. దేవతలు మహేశ్వరునిఁ బ్రస్తుతించి యవ్వారిఁదిరుగ రాజతాద్రిక్ జేరిచి సెలవొంది స్వస్థానంబులకుఁ జేరి సుఖించి రొక్క పుండరీకనయనుండు శంఖచూడ సతియగు తులసి మిగుల యందకత్తెయగు కెటింగి యాసుందరాంగి సౌందర్యగోరి యోగ బలమ్మున శంఖచూడ రూపంబుఁ జెంది రథియై నగరుసొచ్చి పౌరులచేఁ గానుక లొంది యవరోధంబుఁ జేరిన సతియగు తులసి సంతసంబున జీవితేశుండనితలంచి యుద్ధజయంబెట్లు పొసఁగెనన్న నతండు పెద్ద కాలంబు యుద్ధంబొనర్చి జయం బిరువురకు సమకూరకున్నఁ జతురాస్యుండు పఱసి నాకంబుఁ బాకారికిచ్చున ట్లొడంబఱచి సంధిపొసగించెననియు నంతమీఁద దానిట్లు వచ్చితిననియును జెప్పిన నాయెవ్వాలకుప్ప మిన్నంది సంతసంబునఁ గౌఁగిలించుచుఁ గేశవు డభీష్టసుఖంబులొందె నంతఁ గొంతకాలం బప్పగిది నప్పాటలాధరి హరితో భోగంబులొందుచుఁ గొన్నినాళ్ళకు దేటమాటలఁ జూపుల సురతక్రీడాకా లంబుల భేదంబుల వారలారసి లాఁతిపూరుషుండని యెటింగి యోరీ! నీవెవ్వఁ డవు నిజము సెప్పుము తక్కనశపింతునన్న వైకుంఠుండు నిజరూపంబుఁ జూప నప్పడఁతి యేవగించి వగచి యసూర్యంపశ్యయగు తన్నిట్లు మోసగించి చేత నగరుడకేతనుఁ గాంచి యిట్లనియె. 291

—* తులసి విష్ణుని సెపించుట *—

గీ. పాపమును బున్నెమును లేదె • బండ! నాదు
శీలమంతయు నట్టేటఁ • జెంద నిట్లు
దుండగం బొనరించితే • దోసకారి!
మొండి శిలవయి యుండుము • గండడంగ. 292

వ. అని శాపం బొసంగి విభుండు పొలియు కెఱింగి యక్కురంగలోచన పెద్ద యెలుంగున రోదనంబుసేయఁగఁ వారించి నీరజాక్షుం డిట్లనియె. 293

గీ. చెలువ! గోలోకమున నన్నుఁ • గొలుచుచున్న
సఖివి; నాయంశజాతుఁడౌ • శంఖచూడు
పడఁతివైతి విప్రరుసునఁ • బరఁగఁ దిరుగఁ
జేరు గోలోకమున కిప్డు • చింతఁబాసి. 294

—* తులసీ శంఖచూడులు విష్ణులోకంబుఁ జెందుట *—

వ. అందు రాధతోపాటు నన్ గూడియుందు వీఁక నీతనువున గండకియను నది యుత్పన్నయగు నద్దాన నేనును నీశాపప్రకారంబు సాలగ్రామశిలలగుదును, నవ్వాని వజ్రకీటంబులు దొలిచి చక్రంబుల నిర్మించు మఱియు నీవు వేఱొండు రూపంబునఁ దులసీవృక్షంబవై పొడమి దళముల విరుల నాకామోదంబుఁ గూర్తువు. నీపతియగు శంఖచూడుని యస్థిశకలంబులన్నియు శంఖంబులై యుద్భవిల్లు నట్టి శంఖోదకంబుతో నన్నభిషేకించుట కరంబుమోదంబిడు. తులసీసాలగ్రామశంఖంబు లొక్కెడ సంతరించి పూజించువార లైహికాముష్మికఫలంబులొందుదు రని యంతర్హితుండైనఁ దులసియు నట్లే దేహంబుఁ బరిత్యజించి గోలోకంబుఁ జేరె. ఇఁక నామె తనువున గండకి యనునదియును దులసీవృక్షంబును జనించిమించె, విష్ణుండును గండకీనదియందు సాలగ్రామశిలారూపంబులొందె. శంఖచూడుని యస్థులెల్ల మున్నీట శంఖంబులై యెసఁగెనిట్లు శంఖచూడ వధోపాఖ్యానంబు సర్వం బెఱింగించితి నిద్ధశ్రోతలకున్ శాశ్వతులకు భోగమోక్షంబులొసఁగు నిఁక బాణాసురగాణాపత్యకథనం బెఱింగింతు వినుండని సూతుండిట్లనియె.

—* బాణాసుర చరిత్రము *—

....* ఉషా పరిణయము *....

క. ఘనుఁడు బలిసుతుఁడు బాణుం, డనితరబలవిక్రముఁడు సహస్రభుజుఁడు మేదిని శోణపురి వసింపుచు, ననిమిషులను గెలిచి యొధిసె • నాత్రిదివంబున్.

క. అందుఁదనవారి దొరలుగఁ, బొందించి వసింపఁజేసి • భూతలమునఁ దాఁ బొందికనుండె వియచ్చరు,లందఱు నవ్వానిఁగొలుతు • రతిజాగరులై. 297

చ. ఒకపరి యాతఁ డీశ్వరుని • యొద్దకుఁజేరి వహస్రపాణులకా
రకముగ వాద్యనిస్వనము • రాజిలఁ దాండవమున్ బొనగ్పుదున్

సకలజగన్నియంతయగు శంకరుఁ డర్మిలిఁ జెంది యోరి! కో
రిక నెఱిఁగింపు మిచ్చెద బిఱీన వరంబు కరంబు ప్రీతిమై. 299

గీ. అనుడు నవ్వాఁడు మురిసి మహాత్మ! నన్నుఁ, బాలనము సేయ నాకోట వాకిట నుభ
వజ్జనంబులతో నుండ వలయు నిదియె, వరమనిన శర్వుఁ డట్టులే వత్తు ననియె.

—* శివుఁడు బాణాసురునకు వరం బిచ్చి శోణపురికి వచ్చియుండుట *—

క. భోళాశంకరుఁ డిట్టుల, వైళం బవ్వేళ యుండె వాసి యలర సి
ద్ధాళులతోఁ దనయులతో, హాళిఁ బ్రమథు లలరఁ జేరె నాసురనగరిన్. 300

గీ. సురలు గంధర్వులు మును లచ్చరలు నచటఁ
జేరి శంకరుఁ గొలుచుచుఁ జెంతఁ దక్క
యుండి రొక జగముల నేలుచుండె బాణ
దైత్యుఁ డెదురొండు లేక యుదగ్రుఁ డగుచు, 301

వ. అంతఁ గొన్ని నాళ్ళకు

ఉ. అప్పురిచెంగటన్ వెలయునట్టి ధునీతటమందు నొక్కనాఁ
డప్పురవైరి యొప్పుగ విహారము చేయుచునుండె నత్తఱిన్
గుప్పె సుగంధవాతములు గోయిలలున్ మఱి గోరువంకలున్
గొప్పగ గానముల్ సలిపెఁ గుందము లింపుగఁ బూసి భాసిలెన్. 302

గీ. మఱి యశోకద్రుమంబులు మాలతీ ల
తలును సంపఁగిమ్రాకు లెంతయును విఱియఁ
బూసెఁ జెన్నొందెఁ గలువలుఁ బుండరీక
ములును బలుతీరులొప్ప విస్ఫుటత మీఱె. 303

గీ. అట్టితఱి దయితాసంగ మభిలషించి, హరుఁడు నందినిఁ గని రావ్యధరముఁ జేరి
మండనముఁ జెంది రమ్మను మాగిరీంద్ర, జాత నిచ్చోటికనఁ జక్కఁ జని యతండు

క. వేగఁ జని దేవదేవికి, వేగమె కైసేసి శివుఁడు విచ్చేయు మనెన్
జాగొనరింప వలపదన, నాగిరిజయుఁ జొళ్ళియంబు నమరుచుచు వడిన్. 305

క. నీ వేగుము వచ్చెద నిఁక, దేవాధీశాను సన్నిధికి నంది! యటం
చా విశ్వజనని పల్కిన, నావాఁ డటు శివునిదండ కరిగి వచించెన్. 307

వ. అంతఁ బుష్పింటివానియలజడి కోర్వక మట్టుమీఱిన దమకంబున నగ్గట్టువిలు
దొర నందినిఁ జూచి.

గీ. ఓరి! బసవన్న! యిల్లేల • యురక వచ్చి
నాఁడ వచటికిఁ జనియుఁ బూఁ•బోఁడి నిటుఁ
దోడితెమ్ము మరలఁ బొమ్ము • తొందరింపు
మన నతఁడుచేరెఁ దిరుగ రా•ప్యాద్రిభూమి. 308

ఉ. అత్తఱి నత్తెఱంగరసి • యచ్చరలున్ మఱి యందమొప్ప లే
బిత్తరు లింకఁ గొంద ఱిదె•వేళ మహేశ్వరుఁ జెంద నిందు నే
మత్తగజేంద్రయాన శివు • మన్ననలొంది విహారమొందు నా
పుత్తడిబొమ్మ యందఱుఁ • బూజ్యయగున్ త్రిజగంబులందునున్. 309

చ. అని యిటు సెల్లరాడ వృష•భాండుని పుత్త్రిక చిత్రరేఖ యన్
వనరుహనేత్ర యిట్లనియెఁ • బద్మదళాక్షుఁడు మున్ను మోహినీ
తనువున శంభుమూర్తి కెటు • దర్పకరాగము నివ్వటిల్లఁ జే
సెనొ యటు లేను గౌరినయి • చిత్తము నుత్తలమొందఁ జేసెదన్. 310

గీ. అనుడు వేగఘృతాచి బా•నసురెఁ గాళి, రూపమున నల్లె చాండిక•రూప మొందె
నల్ల విశ్వాచి సావిత్రి•యయ్యె రంభ, మేన గాయత్రియయ్యె స•మేళమొప్ప.

—* ఉష పార్వతీరూపంబు నొందుట *—

క. జయ పుంజకస్థలియు వి,జయ సహజని యయ్యె బాణ•జయునగు నుషయున్
బ్రియ చిత్రరేఖ మదిఁగొని, రయమున నీహారశైల•రాట్సుత యయ్యెన్.

గీ. యోగవిద్యావిశారద • యుష గిరీంద్ర
జాతనువుఁ జెంది దివ్యల•క్షణమనోజ్ఞ
మూర్తియైనఁ గనుంగొని • ముదితలెల్ల
మురిసి రెంతయు లోన న•బ్బురముఁ గొనుచు. 313

వ. అంత

క. వీరందఱు శివనికటముఁ, జేరి విలాసము లెసంగ • సింగారము దై
వాఱఁగఁ దిఱుగఁగఁ దమిసే, కూరశహాయెను హరునకుఁ•గొంచెంబేనిన్. 315

గీ. అంత జగదీశకాంత న•గాధిరాజ
పుత్త్రి గైసేసివచ్చి వి•భున కెఱంగి

అచటి పౌలఁతుల యాకార ◆ మరసి మురిసి
యుషను గనుఁగొని పల్కె మే◆లొప్ప నిట్లు. 816

—* పార్వతీదేవి ఉషారూపంబుఁజూచి మెచ్చి వరంబిచ్చుట *—

క. బాలరో! నారూపంబిటు, మేలుగ నొందితివి తమిని ◆ మేకొని యైనన్
నీలలితాకారమునకుఁ, జాలఁగ మెచ్చితిని వరముఁ ◆ జక్కఁగొనుమికన్.

సీ. తరుణి! మాధవసిత◆ద్వాదశినాఁ డుప, వాసంబుఁ బొనరించి ◆ పవ్వళింపు
మారాతిరి నిశీథ◆మందు నీకలలోన, నీకోరినట్టుల ◆ నీకు విభుఁడు
శర్వాంశజాతుండు ◆ శంభుభక్తాగ్రణి, చక్కనివారిలోఁ ◆ జక్కనయ్య.
నీయిష్టమీడేర ◆ నిన్ను భోగంబులఁ, దనుపు నీకు మగఁడఁ◆తండెకాఁగ

గీ. లండని వరంబొసంగి యా◆లలిత యందు
శివునితో భోగసౌఖ్యముల్ ◆ చెందియులరె
వేషధారిను లందఱు ◆ విశ్వవిభుని
మనమునకు మెచ్చి ◆ యిండ్లకుఁ జనిరి వేగ. 818

వ. ఉషయును సంతసంబున శివావచనప్రకారం బొనర్పఁబూని సమయంబు నిరీక్షించుచుండెనంత బాణాసురుం డెందును దన్నును గెలుచునట్టివానిని బ్రతియోధు నొకనిఁ గానక.

గీ. తన్నుఁగాయఁగ గోపుర◆తలముఁజేరి, యున్న నిఖిలేశ్వరునిఁగని ◆ యోడకట్లు
మమతనమున నడ్డ శా◆బకహిమాంశు,మకుట! యొకవిన్నపంబిది◆మదినిఁజేర్చు

క. చేతులు పెక్కొసంగితివి ◆ చేవయు లావును వాసిమీఱు నీ
చేతులకుఁగ బరాబరిగఁ ◆ జెన్నలరించితి వయ్య! యెందు నీ
చేతులతీటఁ దీర్పఁగల ◆ చెల్వగు శూరునిఁ గాంచకుంటి నీ
వే తొలగింపఁగావలయు ◆ నీదురదన్ జగదేకశంకరా! 820

....* బాణాసురుఁడు మదముచే శివుని యుద్ధంబునకుఁ బిలుచుట *....

గీ. తొడరి పెనఁకువ నాతోడఁ ◆ దునియఁ జేయు
మీభుజంబుల నొకగుట్ట ◆ యెత్తుగా మ
హేశ! యట్టుల మదినిచ్చ ◆ యింతునమదుఁ
గదుఁగినుకఁజెంది యిటులనెఁ ◆ గాలహరుఁడు. 821

ఉ. ఓరి దురాత్మ! మోతులువ! • యోరికృతఘ్న! వలాదపాంసనా!
నోరెటు వచ్చెరా యిటు న•నున్ దురమాడఁగఁ బిల్వ నిప్డు నీ
కీరహిమెల్ల నే నిడిన•దేకద యైనను నీదుకోర్కె యీ
డేఱును మత్సమానుఁడు ల•యింపఁగఁ జేయును నీదు బాహులన్. 323

గీ. అది యచిరకాలమున నె దై•త్యాధమా! పొ
సంగు భవదీయ మాయుధ•శాల నుండు
నమ్మయూరధ్వజం బెపు•డవనిఁ గూలు
నపుడె చేకూరుఁ బెను వి•గ్రహంబు నీకు. 324

వ. అని చెప్పిన ముదితుండై చని బాణుండు ప్రత్యహంబు మయూరధ్వజపతనంబు నిరీక్షించు చుండెనంత మహేశ్వరీవచనప్రకారంబు మధుమాస శుద్ధ ద్వాదశియందు.

గీ. ఉష యుపాసము చేసి మే•ల్కొప్పనాఁటి, రేయిఁ దామరసాక్షు న•ర్చించి యంతఁ
బవ్వళించిన నడురేయి• బార్వతీవ,రమునఁ గృష్ణుమనుమఁడు దా•రసిలి రహిని.

— * ఉష యనిరుద్ధునితో స్వప్నమున భోగమొందుట * —

గీ. మేలుకొలిపి దనుజరాజ•బాలనొడిసి, దృఢపరిష్వంగమునఁ దేర్చి • తీయవిల్తు
భోగముల నెంతయేని స•మ్మోదమొదవఁ, జేసి యంత నె ద్వారకఁ•జేరె మరల.

వ. తెలవాఱినయంత నబ్బాణాసురదుహిత మేల్కాంచి పాన్పున విభునిం గానక శుద్ధాంతంబంత వెదకి వేసారి తాఁ జెలువునితోఁ గలయుట కలయనుట కొడంబడక నిక్కంబకా నమ్మి యుమ్మలికమ్మునఁ బొగులుచు మజ్జనభోజన సుగంధానులేపన వేణీమండనాదికమ్ము లుజ్జగించి హృదయేశార్పితచిత్తయై యలందురుచుండఁ జిత్రరేఖ దారసించి కతంబడుగఁగా ననుంగుసఖియగు టెఱింగి యగ్గాణవలన తన మనోరథంబీడేఱునని తలంచి యిట్లు వక్కాణించె. 326

ఉ. అక్కరో! చెప్పఁ దాన వినుమ•ద్దమరేతిరి నాదు సెజ్జలోఁ
జొక్కపులేఁతజవ్వనపు•చూపరి యొక్కఁడు సేరి యొక్కడో
మక్కువ బిగ్గకౌఁగిళుల • మానస మారఁగఁ జేసి ధీరతన్
జక్కెరవిల్తు చెయ్దముల • సంతసపెట్టి చనెన్ యథేచ్ఛమై.

ఆ. ఎచటివాఁడో? జాతి • యేదో? యెట్టుల నిట
కేగుదెంచెనో? మ • లీడనుండి

మరల యెందుఁ జనెనో? • మానిని! వాని నేఁ
బడయఁగలనొ? లేదొ? • భాగ్యమెట్లొ? 328

చ. చెలియరో! వాని నీవరసి • చెచ్చెర నిచ్చటఁ జేర్పకున్న నీ
చెలి కిఁక నీళ్ళువోయనగు • సిద్ధము; మాంత్రికయోగసిద్ధికిన్
బలు తెఱఁగుల్ దనర్పఁగల • ప్రౌఢికి నీకెవ రీడువత్తు రో
యలికులవేణి! నాదు బ్రదు • కంతయు నీవశ మెక్కు డేటికిన్. 329

ఆ. అనుచు నేలవ్రాలి • నట్టి యబ్బాలేందు, నిటలఁ జూచి మిగుల • నేర్పులాఁడి
యైన చిత్రరేఖ • యభయహస్తముఁ జూపి, యనియెఁ జెలిమి కలిమి • యలర నిటులు.

—* చిత్రరేఖ చిత్రపటంబులను వ్రాసి చూపుట *—

చ. బెదరెద వేల? నీప్రియుఁడు • విశ్వము నం దెటనున్నఁ బట్టి తె
చ్చెద ముదమున్ బొనర్చెదను • చిత్రపటంబుల వ్రాతుఁ జూడుమా!
త్రిదశుల దైత్యపుత్రుల స • రీసృపమానవరాజసూనులన్
గుదురుగఁ జూచి తెల్పు మిఁకఁ • గోమలి! నీమది నున్న రూపసిన్. 331

వ. అని యిట్లు చిత్తర్వులను వ్రాసి చూపఁ నద్దనుజేంద్రకన్యక పటంబులనెల్లఁ దిలకించి యందుఁ గృష్ణపౌత్రుండగు ననిరుద్ధుపటంబుఁ జూచి బెదరి సిగ్గుఁజెంది మరల తెప్పవేయక చూచి మురిసి తలవంచి జాలువాపట్టుకుప్పసంబుపైఁ జలువపయ్యెదముసుంగును జక్కఁజేసికొని చక్కన నక్కొమ్మ కిట్లనియెఁ 332

చ. సకి! యితఁడే యితం డిఁకను • జక్కఁగ నద్దమరేయి నాదు సె
జ్జకుఁ జనుదెంచి మానధన • చౌర్యముఁ జేసిన తెక్కలీఁడు ని
ల్వకచనె నెందొ వేగఁ జెయిఁ • బట్టుదునో యను శంకఁ జేసి తా
వకమహనీయమంత్రగతిఁ • బట్టుకరమ్మిఁక నాదుచెంతకున్. 333

వ. మఱియు వీని రూపంబు నారసిన నుత్తమరాజపుత్త్రుండని యెఱుకసేయు. నాఁడు భవాని యొసంగిన వరంబందునను నిశీథలబ్ధపూరుషుండే విభుండగునని చెప్పుట చేత నుత్తమకులునిగాక యన్యుని నమ్మాన్యచరిత్ర యెట్లు వరియించు మఱియు నీసంఘటనంబుగూడఁ దత్ప్రసాదంబుగఁ దలంతునైనను వీని కుల గోత్ర నామముల నెఱుక సేయుమన్న నచ్చెలువమిన్న యలరి యిట్లనియె.

ఉ. ద్వారక గాపురంబు యదు • ధన్యుఁడు కృష్ణునిపౌత్రుఁ డన్నిటన్
బేరునఁ బెంపుఁ జేకొనిన • వీరుఁడు శంబరవైరిపుత్త్రుఁడున్

శూరుఁడు ధీరుఁడున్ మిగుల • సుందరుఁడౌ యనిరుద్ధుఁ డీతనిన్
గూరిచె గౌరి నీదుపయిఁ • గూరిమిఁ బైడికి వజ్రమట్టులన్. 335

క. అనినఁ గడుమురిసి తాఁ జిన, తనమాదిగ విష్ణుభక్తి •తత్పర యగుటన్
వనజాక్షుని మనుమని దా,రను జేసెను గాలి యనుచు • రంజిలి వేగన్. 336

చ. చనుమిఁక వేగిరంబటకుఁ • జాతురి మాంత్రిక యోగశక్తియున్
బెనఁగొని తేజుమీఱ యదు•వీరునిఁ దెమ్మిటకుం బ్రియమ్మునన్
పెనుపటి మిత్తి వాతఁబడు • నెచ్చెలినిన్ బ్రదికించికొమ్మ నా
థుని నిటదెచ్చి నంతకిటు • తోయజనేత్ర! తపించుచుండెదన్. 337

....* చిత్రరేఖ మంత్రశక్తిచే ద్వారకకుఁబోయియనిరుద్ధునిఁ దెచ్చుట *....

గీ. అనుడు నిది యెంత పనియని • యర్ధరాత్రి
వఱకు నచ్చోటనే యుండి • పరమశివుని
రాణికి మహేశ్వరున కెదఁ • బ్రణుతి సల్పి
పరమగురుమంత్రసిద్ధ యం•బరము నెగసి.

క. కడువడి ద్వారకఁజని సిరి, నడరెడు ననిరుద్ధు మేడ•కరిగి యచట నొ
ప్పెడు నిజసతులన్ రతులన్, బడలిచి నిదురించియున్న • ప్రద్యుమ్నసుతున్.

గీ. కాంచి శాంబరీమాయను • గ్రమ్మఁజేసి, కామనందనుతోఁగూడఁ • గనకతల్ప
మెత్తికొని రయమొప్ప వి•యత్తలమును, జేరి వడి శోణనగరినిఁ•జేరి మీఱి.

గీ. మట్టుమీఱిన విరహాగ్ని • మఱుఁగుచున్న
బాణనందనశుద్ధాంత•భాగమందు
ధరకు దిగి యటఁ బ్రాద్యుమ్ని•తల్ప మునిచి
యువ కెఱింగించి తన వాస• మొందె వేగ. 341

చ. ఉపయు సుగంధసారకుసు•మోదకసేకములన్ బొనర్చి య
వ్విపమశరాత్మజున్ నిదుర•వీడఁగఁ జేసినఁ దెల్వినొంది యా
సుపమతనుండు సల్గడలఁ • జూచి నవౌకముగా నెఱింగి య
వ్విపజవిలోచనన్ గదిసి • విస్మితుఁడై యిటువల్కె ధీరతన్. 342

చ. చెలువ! యెవర్తెవీవు? మణి•చిత్రిత మీ గృహమేలు లక్ష్మివై
యలరుచునుంటి వియ్యెడకు • నక్కజ మేనెటు రాఁగనేర్చితిన్?

గలనొకొ నిన్నుఁబోల్ కలువకంటిని చూచినయట్లు దోఁచు వే
తెలుపుము సర్వ మిత్తెఱఁగు తేటగ నీదు సుధామయోక్తులన్. 343

ఆ. అనుడు లోన మురిసియలఁతినగవుతోడ, మదిరనయన మరుకొమారుఁజూచి
యనిమె నెఱుకలేని యట్టిమెడకు నెట్లు, చేరినారొ! మిగుల చిత్ర మిద్ది.

చ. "కలమెడ నిన్నుఁబోల్ గలువకంటిని చూచితి"నంటి రట్టులే
యలఘుతరాజ! నీవనినయట్లుగ నొప్పెడు చెల్వ నొక్కనిన్
గలఁ గనినట్లు నాకుఁ బోడఁ గట్టుచునుండె విచిత్ర మొప్ప నీ
కలకిటు కాళ్ళువచ్చి నినుఁ గ్రచ్చఱఁ దోడ్కొనివచ్చెనో యిటుల్. 345

గీ. అనుడు మేలము చాలు బాలా! యథార్థ
మెఱిఁగి యుండియుఁ గైలాట మేలసేయ
తెలియఁ బల్కుము వే యనిందిత మనీషు
లెందునున్ సత్యసారులై యేపుఁ గాంత్రు 346

క. అన ముసిముసి నగువెలయఁగ, ననిరుద్ధునితోడ నిట్టులనె నాసతియున్
ననుమును రతులన్ దేలిచి, ననుసేలాఁతిగఁ దలంప సౌందర్యనిధీ! 347

గీ. అని భవానీవరంబు తీరట్లు గత ది
నార్ధరాత్రంబునందు సమాగమంబు
నాత్మసఖ చిత్రరేఖ మాయాబలమునఁ
దన్నిపుడు దెచ్చుటయును నంతయును దెల్పె. 348

—* అనిరుద్ధుఁ డుషతోఁ గ్రీడించుట *—

చ. హరిజతనూజుఁ డట్టులు ప్రియావినివేదితవృత్తుఁడై కడున్
హరుసముఁ జెంది యారమణి నక్కునఁ జేరిచి భూరిమన్మథో
ద్ధురకళలన్ బెనంగి పరితోషముఁ గూరిచె బాణపుత్రియున్
గరము రమించుచుండెఁ బ్రియు కౌఁగిటఁ జేరి యహర్నిశంబులున్. 349

గీ. ఇట్లు వారిర్వు రెంతయు నింపుమీఱ
నంతిపురమున భోగంబు లందుచుండ
నంత నొకనాఁడు కావలులై చరించు
భటు లెఱిఁగి బాణుతోడఁ దెల్పఁగ నతండు. 350

చ. కడువడి రోషవేగమునఁ • గన్నుల నిప్పులు రాలుచుండ నె
వ్వఁడు హరియున్న పెన్నుహను • బాలిశుఁడై యిటుచేరె వాని ని
వ్వడ కడతేర్చి రండని ప్ర • ఘాతబలోత్తమయోధరాజిఁ బం
చుడు వడిఁజేరి వారు యదు • శూరుని మోఁదిరి యాయుధంబులన్. 351

ఉ. అంత నతండు నొక్క పరి • ఘాయుధముఁ గొని వారి నందతిన్
బంతమువీఱి బాది పరి • మార్చి జవంబున నార్చె నట్టి వృ
త్తాంతమెఱింగి వేగముగ • నంతకసన్నిభమూర్తి యన్నిలిం
పాంతకుఁ డెక్కుడైన పృత • నాధిపులన్ గని పల్కె నల్కతోన్. 352

చ. మనుజులకన్యలన్ గొనుట • మానవభక్షుల కొప్పు నెప్పుడేన్
మనుజుఁడు మానుషాశనకు • మారినిఁ బట్టుట వింటిరే! జలం
బున మును గుండ్లు మున్గునిఁక • మున్గక తేలుచునుండు బెండు లీ
యనువునఁ దల్లక్రిందులయి • నట్లుగఁ దోఁచెడు నాదు బుద్ధికిన్. 353

ఉ. ఒక్కఁడు పెక్కుజోదులను • నుక్కుఱఁగొట్టి వధించెనంట! యా
మొక్కలుఁ డెవ్వఁడో పొదివి • ముక్కలుసేయుఁడు ఖడ్గధారలన్
జక్కఁగఁ బొందువేగముగ • శౌర్యము మించు సహస్రయోధులన్
నెక్కొని యక్కశోరుపస • నీఱొనరింపుఁడు బాహుసంపదన్. 354

ఆ. అనియు నట్లు సైన్య • మర్పించి పంపుఁడు, వా రుపాగృహంబు • పజ్జనరుగ
దవుల వారిఁగాంచి • దర్పంబునన్ నింగి, కెగసి పరిఘవ్రేటు • లేసి చంపె. 355

చ. అది విని యాతుధానవిభుఁ • డాగ్రహమున్ మదిఁ జెంది మేటి దు
ర్మదమున నావృషాండుని స • మస్తచమూగణనాథుఁ బిల్చి బె
ట్టిదులగు యోధులన్ గొని క • డిందిమగంటిమి యుల్లసిల్లఁగాఁ
గదన మొనర్పఁగాఁ గదలె • ఖడ్గధనుశ్శరపాణియై వడిన్. 356

చ. బిఱబిఱ నా యుపాభవన • వీధినిఁ జేరఁగఁ గృష్ణపౌత్రుఁ డా
సురరిపుఁ జూచి జోదులను • జూరొనరించి ప్రభూతరోషవి
స్ఫురణ దలిర్ప శక్తిఁగొని • పోతర మొప్పుచునున్న బాణుపై
నుఱుముచు వేయ హా! యనుచు • నుక్కఱి రక్కసి వ్రాలెఁ దేరిలో. 357

సీ. అసవి వృషభాండు డెంతయు • నక్కజముగ
నక్కుమారుని శౌర్యవీ • ర్యంబులకుఁ గ

డున్ మురియుచుండ నబ్బాణుఁడున్ దెమలియు
నంత మటుమాయమై చేరి యంబరమును. 358

—* బాణాసురుఁ డనిరుద్ధుని నాగపాశంబుల బంధించుట *—

మ. శరవర్షంబున ముంచి కృష్ణజసుతున్ జండాహినారాచబం
ధురపాశంబులఁ జుట్టి కట్టి పెలుచన్ దోర్గర్వ మొప్పార న
చ్చెఱుతన్ జంపఁగఁ గత్తినెత్తఁగ వడిన్ సేనాధిపుం డాఁగి యి
త్తఱి వీనిన్ జెఱసాల నుంపు మటు మీఁదన్ జంపవచ్చున్ విభూ! 359

గీ. వంటయింటికుందే లయ్యె బాలకుఁడితఁ
డెట్లు తప్పించుకొని పోవు నింతలోన
బాగుగ విచారమొనరించి వధయొనర్తు
మెపుడు వేగిరంబుంబను లిడుము లిడును. 360

వ. అనిన నడుఁగకయున్న నప్పిశితాశనునకుఁ బెద్దయెలుంగున నభోభారతి యిట్లనియె.

ఉ. ఏటికి బాణదైత్య! వధియింపఁగఁ జూచెదు వీని మానుమా
రాటముదక్కి యీతఁడు గరంబు మహేశ్వరభక్తుఁ డీతనిన్
బాటలగంధి నీదు సుత భర్తనుగా వరియించె నీతఁడే
సాటిగ నీకు నల్లుఁ డిఁకఁ జంపకు తెంపకు కూఁతుతంతువున్. 361

గీ. మఱియు నీవిప్డు వీనిఁ జంపఁగఁ దలఁచిన,నిపుడె పెన్గిడుమూఁడు నీకెంచిచూడు
నీధ్వజము గూలునంతకు నిలువుఁ దాల్మి, యవల నీమదమంతయు నవసిపోవు.

వ. అనిచెప్పిన నప్పు డతం డెట్టకు నేనిమాని వాని నవ్వాల తుదముట్టం జేయనెంచి పంజరంబున నునిచి చనినంతననిరుద్ధుండు దందశూకవిషవిద్ధుండై పరితపించుచు నభీష్టమహాదేవియగు దుర్గం దలంచి యిట్లు నుతించె. 363

గీ. శివ! మహేశ్వరదేవి! గోషిణి! ప్రసన్న,దుఃఖనాశిని! పన్నగస్తోమదగ్ధ తనుఁడనై కట్టఁబడియుంటిఁ దల్లి! వేగ, సాఁకుమిఁక దందశూకపాశములఁ ద్రుంచి.

గీ. నీవతియు నీవు దక్కన నితరు లోకరు, గలరె భక్తుల నేల జగంబునందు సర్గరక్షాంతకారిణి! చండికా! యశోద! లేలెమ్మ! రారమ్మ! సాకఁ బావ.

వ. ఇట్లు ప్రార్థించినయంత నమ్మహాదేవి భక్తపరతంత్రయై మహామాయాస్వరూపంబున నమ్మహారాత్రియందుఁ దఱిసి మణినూపురాలంకృతంబగు వామపాదంబు ఘాతంబునఁ బంజరంబుఁ బగులఁదన్ని యనిరుద్ధు వెడలించి నాగపాశంబులఁబాపి వేవేగఁ దిరస్కరిణీయోగంబున నుపాంతఃపురంబునందుఁ జేర్చిన నతండుఁ బ్రీతుండై యుషతో సుఖంబుండె నంత ద్వారకాపురంబం దనిరుద్ధుని దేవేరులు రతీప్రద్యుమ్నులును ననిరుద్ధునిఁ గానక శోకాకులులై శ్రీకృష్ణున కెఱింగించిన నతండును రుక్మిణి మున్నగువారు దుఃఖంబునఁ గ్రాఁగుచుఁ గాలరుల నెల్లయెడల నారసి యనిరుద్ధుజాడ నెఱింగిరండని పనిచి రంత నాలుగు నెలలమీఁద నొక్కనాఁ డబ్బలితనూజుని మయూరధ్వజం బబ్బురంబుగదుర డబ్బాటుగాఁ బుడమి వ్రాలియుండుటంజూచి యతండు కరకండూతి వాయునని వికవికనవ్వుచు యుద్ధసన్నద్ధుండై ప్రతివీరాగమనంబునకై నిరీక్షించుచుండె

— * శ్రీకృష్ణుఁడు బాణాసురునిమీఁదికి యుద్ధమునకు వచ్చుట * —

నంత నవ్వాసరంబున నె నారదుఁడు శ్రీకృష్ణునిఁ దారసించి యనిరుద్ధోదంతం బెఱింగించిన నవ్వాసుదేవుం డించుక వగచి సత్వరంబున బలభద్రసాత్యకులను, గదప్రద్యుమ్నసాంబసారణాదులను దోడ్కొని ద్వాదశాక్షౌహిణీబలంబులతో గరుత్మంతు నధిష్ఠించి శోణితపురంబుఁజేరి నగరంబు ముట్టడించి రణభేరీధ్వను లొనర్చినంత కోటగవను గాచుచున్న బేసికంటిదొర కుమారులందోడ్కొని ప్రమథదనుజానీకినులతోఁగూడి ప్రథనంబునకే తెంచినంత నయ్యిరుతెగలవారి కిట్లు సంకులసమరంబు పొసంగె. 366

గీ. వాసుదేవ శివులకు శంబరదమన గు
హులకుఁ గూశ్మాండ కూపకర్ణులకు హలికి
సాంబ బాణసుతులకు వృషగరుడులకుఁ
దక్కవారల కిట్టులే తనరె దురము. 367

గీ. తవిలి బవరంబుఁ జూడ నెంతయును వేడ్క
జేసి యాకసమందు జేజేలగములు
సిద్ధగంధర్వు లచ్చరల్ చెలఁగి పుష్ప
కములనెక్కి కనంగ నక్కయ్య మొప్పె. 368

క. కృష్ణుఁడు నడుపఁగ వేజయ, తృష్ణన్ గొని ఘోరకదన దీక్షాపరతన్
వృష్ణివరు లేచి రణకా, శిష్ణులగుచుఁ బ్రమథదనుజ సేనల మీఁజన్. 369

చ. కనుఁగొని శూలపాణియును • స్కందుఁడు గర్జనముల్ బొనర్పఁగా
వెనుబడియున్న సైనికులు • వీఁకఁ జెలంగి కడంగియార్చి రం
తనె మురసూదనుండు పుర • బాణవహాంత పయిన్ మహాస్త్రరా
జినిఁ బఱపన్ దదస్త్రముల • చే శమియింపఁగఁ జేసె శర్వుఁడున్. 370

చ. హరియును మచ్చరంబున విశేషాగ్నుల నూరక గ్రుమ్మరించు దు
ర్ధరశరరాజి శంకరునిఁ • దాఁ బొదువన్ వికటాట్టహాసవి
స్ఫురితముఖారవిందుఁడయి • భూధరచాపుఁడుఁ గృష్ణు మేన ని
ష్ఠురశరపఙ్క్తి నాఁటినఁ గ • డున్ గడునొచ్చి విషణ్ణమూర్తియై. 371

—* శైవజ్వరముచే వైష్ణవజ్వర మోడి శివుని నుతించి యభయ మొందుట *—

క. హరి వైష్ణవజ్వరంబును, స్మరియించి పినాకినొంపఁ • జక్కఁబనుపఁగా
హరుఁడును శైవజ్వరమున్, సరగఁ దలఁచి పంప నవ్వి • సమర మొనర్చెన్.

*సీ. శాంభవజ్వర మెగసి వి • స్తారశౌర్య, సారమేర్పడ శీతల • జ్వరమనంగఁ
బొలుచు వైష్ణవజ్వరమును • బొదివిపట్టి, మర్దనము చేయ నుంకింప • మకురుఁ బాసి.

గీ. ప్రాణభీతినిఁ గొని మహే • శాంతికమును
జేరి నుతుల నలర్పఁగా • శివుఁడు మెచ్చి
యభయవరమిచ్చి యిట్లనె • నపుడు వైష్ణ
వజ్వరముతోడ వాత్సల్య • భావమెంచి. 374

క. అడలకు శీతజ్వరమా!, విడువుము మజ్జ్వరభయంబు • విశ్వమున నీకె
వ్వఁడు చదివిన నీవాదం, బడలఁడుసుమి! జ్వరభయమున • నాతం డెపుడున్.

వ. అని చెప్పిన నంతనయ్యది సంతసించి శివునకు మ్రొక్కి చనియె నటుమీఁద.

గీ. గుహుఁడు ప్రద్యుమ్ను నోడిచెను • కూపకర్ణుఁ
డల్లకూశ్మాండుఁడున్ సీరి • నాక్రమించి

* శివపురాణే యుద్ధఖండే చతుఃపంచాశోధ్యాయే –
శ్లో॥ మహేశ్వరోథ తందృష్ట్వా । యాంతం స్వం విసృజజ్జ్వరం । మాహేశ్వరో వైష్ణవశ్చ । యుయుధాతే జ్వరావుభౌ । వైష్ణవోథ సమాక్రంద । న్మాహేశ్వర బలార్దితః । అలబ్ధ్వాభయ మన్యత్ర । తుష్టావ వృషభధ్వజం । అథ ప్రసన్నో భగవాన్ । విష్ణుజ్వరనుతో హరః । విష్ణు శీతజ్వరం ప్రాహ । శరణాగత వత్సలః ॥ మహేశ్వర ఉవాచ ॥ శీతజ్వర ప్రసన్నోహం । వ్యేతు తేమజ్జ్వరాద్భయం । యేనావా స్మరతి సంవాదం । తస్యనస్యాత్ జ్వరాద్భయం । సనత్కుమారః – ఇత్యుక్తో రుద్రమానమ్య । గతో నారాయణజ్వరః ॥

రాశరాసురపుత్త్రికం • డదరి సాంబు
నోడఁబుచ్చెను జయఘోష • ముప్పతిలఁగ. 377

క. నందియు శృంగమ్ములతోఁ, డం చార్చ్యులఁ గ్రుచ్చికడు నోడవుగఁ బడన్ జి
మ్మం దండకూకవైరి క, డిందియసృగ్ధారలొలుక • డీల్పడి పఱచెన్. 378

—* శ్రీకృష్ణుఁడు శివునిచే నోటుపడి నుతించుట *—

*మ. యదునాథుం డదియెల్లఁ గన్గొని విరూపాక్షుఁ మహేష్వాసునిన్
గదనంబందు జయింపలేనసుచు నశల్కన్ బాసి శ్రీశంకరున్
గదియన్గాఁజని మ్రొక్కి దోయిలిడి విజ్ఞప్తిన్ బొనర్చెన్ మహే
శ! దయాబ్ధీ! శరణాగతార్తిహరణా! • సర్వాత్మ! మృత్యుంజయా! 379

గీ. విశ్వసర్గానుపోషణ • విశసనాది, హేతువై బోధరూపుఁడై • యింపెసంగు
శాంతులింగస్వరూపు సీశ్వరునిఁగొలుతు, నెల్ల వేళలనొకభంగి • నెసఁగుదారను.

గీ. కాలము స్వభావమును ద్రవ్య • కర్మజీవ
ములు ననుపులాత్మ యేతత్సమూహ వికృతి
బీజరోహ ప్రవాహమై • వెలయు జగము
నీదు మాయయె కొలుతు నిర్ణేత! నిన్ను. 381

గీ. విత్తనమునుండి మొలకయు • విత్తు మొలక
నుండి యెట్లొ ప్రవాహమట్లొప్పు మీఱి

---

* శివపురాణే యుద్ధఖండే చతుఃపంచాశోధ్యాయే –
శ్లో॥ అథ విజ్ఞాపయామాస । నతోభూత్వా కృతాంజలిః । శ్రీకృష్ణ శ్శంకరంభక్త్యా । ప్రపన్నో భక్తవత్సలం । దేవదేవ మహాదేవ । శరణాగతవత్సల । నమామిత్వానంతశక్తిం । సర్వాత్మానం పరేశ్వరం ... ... దేవదత్త మిదం లబ్ధ్వా । నృలోక మజితేంద్రియః । యోనాద్రియేత త్వత్పాదౌ । సశోచ్యోహ్యాత్మవంచకః । త్వదాజ్ఞయాహం భగవాన్ । బాణదోశ్ఛేత్తుమాగతః । త్వయైవశప్తో బాణోయం । గర్వితో గర్వహారిణా। నివర్తస్వరణాద్దేవ । త్వచ్ఛాపోవ వృథాభవేత్ । ఆజ్ఞాందేహి ప్రభోమేత్వం । బాణస్యభుజకృంతనే । ఇత్యాకర్ణ్యవచశ్శంభుః । శ్రీకృష్ణస్య మహేశ్వరః । ప్రత్యువాచ ప్రసన్నాత్మా । కృష్ణస్తుత్యా మహేశ్వరః॥ మహేశ్వర ఉవాచ – సత్యముక్తం త్వయాతాత । మయాశప్తోభి దైత్యరాట్ । మదాజ్ఞయా భవాన్ప్రాప్తో। బాణదోర్దండకృంతనే । కింకరోమి రమానాథ । భక్త్యాధీన సదాహరే । పశ్యతో మేకథం వీర । స్యాద్బాణ భుజకృంతనం । అతస్త్వం జృంభణాస్త్రేణ । మాంజృంభయ మదాజ్ఞయా । తతస్త్వం కురుకార్యంస్వం । యథేష్టంచ సుఖీభవ ॥

నెడ తెగక యెంతయేనియు నెసఁగుజగము
నీదుమాయయె కాదొక్కొ నిత్యమూర్తి! ౩౮౨

గీ. వాఙ్మయబ్రహ్మమందుఁ గృప్తముగ నున్న, యప్పరబ్రహ్మమీవె నిన్నకలుషాత్ము
లైనవారు చిదాకాశ మనుచుఁ జూతు, రద్వితీయమహేశ! యనాదిపురుష! ౩౮౩

క. నీమాయచేత జగములు, వేమఱు మోహంబుఁ జెంది విత్తసుతస్త్రీ
కాములయి దురితనీరధిలోఁ మునుఁగుచుఁ దేలుచుండు లోకార్తిహరా!

క. నీవొసఁగిన యీజగమునఁ, గావలుఁడై నీదు పాదకమలములయెడన్
దావేడ్కఁ బూనకుండిన, నావాఁ డాత్మఘ్నుఁడగు మహాదేవ! కడున్.

క. కిగ్గాడి దైత్యుఁ డీతం, డగ్గనకయె నిన్నుఁ జెనక నేతెంచె నిటుల్
నిగ్గగు నీ శాపబలం, బిగ్గతి నను దోడి తెచ్చె నీతని నొంపన్. ౩౮౬

—* శ్రీకృష్ణుఁడు బాణుని జయించుటకై శివుని సెలవడుగుట *—

చ. సెలవు నొసంగు వేగ నిఁక చెన్నటి రక్కసి నిక్కఁ బాపి చే
తులు బలి వేతుఁ గాకులకుఁ దోర్లు మిఁకన్ సమరాంగణస్థలిన్
దలఁపుము నీదు శాప మది తథ్యవచస్కముఁ గాఁగ నీకృపన్
వెలయఁగఁ జేయు మాపయి నవీనసుధాకరఖండమండనా! ౩౮౭

వ. అనిన శ్రీకృష్ణునకు శివుం డిట్లనియె.

చ. నిజ మిది దేవకీతనయ! నీవిఁక వీని భుజాసహస్రమున్
రజమొనరింపఁ జెల్లు నయినన్ గనుచుండియు భక్తపీడ నో
ర్వఁజనునె? చెప్పెదన్ విను ముపాయము నాపయి జృంభణాస్త్రమున్
వ్రజపరిపాల! వేయు నిదురన్ గొనెదన్ విజయంబు నీకగున్. ౩౮౮

ఆ. మున్నె యిడితి కాదె మురహర! వరము నీ, కప్రమేయ బలము నాజిలోన
నన్నుఁ దొడరి కదియ నాకన్న మిన్నయౌ, నట్టులదియు నట్లె యగును గనుము

గీ. అనుడు వనజాక్షుఁ డెక్కుడు హరుస మొంది
జృంభణాస్త్రంబు నపుడు యోజించి పరవ
భక్తవశ్యుఁడై నిదురించె ఫాలనయనుఁ
డాప్రమథవీరగణముతో నాయదనున. ౩౮౯

వ. అంత.

క. పగతుఱగుండెలు పగులఁగ, మిగుల గుణధ్వనియొనర్చి • మించు వల హరిన్
దగఁ జెనకెఁ దలఁచి బాణుం, డొగి మూలబలములఁ గొని స•ముద్ధతి మెఱయన్.

గీ. అల వృషాండుని సూతుఁగా • నలవరించి
ఘనగదాశరచాపఖ•డ్గములఁ దాల్చి
వీరపాణంబుఁ బొనరించి • మీఱి రక్త
నేత్రుఁడై రథమెక్కి య•నికిఁ గడంగి 392

గీ. యుద్ధభూమికిఁ జని యదు•యోధవరుల, నెల్లఁ గని నిద్రఁ జెందుమ•హేశుఁ దత్కు
మారులను జూచి కడువడి • శౌరిసేనఁ, జొచ్చి కరులను హరులను•జూరుచేసి.

చ. గరుడుని నొక్కవాలమునఁ • గాతరుఁ జేసి పడిన హలాయుధున్
బిరుదఱఁ బంచభల్లముల • బిట్టలరించి రణిను సాత్యకిన్
సరవిగ నిర్వ్యదేసి ఘన•సాయకరాజి వెలార్చి యంత న
మ్మురహరు నూఱుకోలల స•ముద్ధతిఁ గప్పి నగెన్ నదింపుచున్. 394

గీ. మేలిజోదుల మదకరి•జాలములను. గుఱ్ఱపున్‌దళములఁ జొన్న • గోసినట్లు
నఱుక నెత్తురువాఁగులు•విరివిమీఱె, భయదమై తోఁచె యుద్ధభూ•భాగమప్డు.

వ. అంతఁ గృష్ణుం డక్కజంపడి తెమల్చికొని యుక్కుమీఱి బాణాసురుఁ జేరి

చ. హరులను జంపి సూతుపయి • సర్వది భల్లములేసి చాపమున్
విఱుగఁగఁ జేసి బాణుపయి • వేయిశరంబుల నేసి యార్చినన్
సురరిపుఁ డోహటింపక యె • చూపఱు మెచ్చ మఱొండు విల్లునన్
గరమునఁ బూని శౌరిపయిఁ • గాండశతంబు నిగుడ్చె నార్చుచున్. 397

గీ. బాణుశరములఁ బొడిచేసి•వాసుదేవుఁ, డాత్మ శంకరుఁ దలఁచి ర•యమున బాణు
చేతివిలుఁ బొల్లుచేసి యా•శీవిషోప, ముల శరమ్ములఁ గ్రమ్మఱఁ•బొదివె బాణు.

క. హరి వేసిన సాయకముల, సరకుఁ గొనక దునిమి యసుర•శౌరిన్ గద ను
క్కఱమోఁదిన రణతలమున, హరి పడివడి లేచి యంత • నాఱని కినుకన్.

శా. కంసారాతి ప్రచండరోషమునఁ జ•క్కన్ జక్రమున్ బట్టి య
మ్మాంసాహారు రయంబునన్ బొదివి దు•ర్మాంసోరుతద్బాహులన్
ధ్వంసంబొందఁగఁ జెక్కెఁ దున్మ తలఁ ద్రుం•పన్ బూనఁగా దైవతో
త్తంసుం డాహరుఁ డేగుదెంచి యనియెన్ • దానిట్లు పద్మాక్షుతోన్. 400

—* శ్రీకృష్ణుఁడు బాణుని భుజంబులు దలపడ శివుఁడు వారించుట *—

ఉ. వేయిభుజంబులందు వర ◆ విందవిలోచన! దక్క నాల్గిఁకన్
నా యిడినట్టి శాపవచ ◆ నం బది చెల్లెను వీని నాశముఁ
జేయకుమింక వేమరలఁ ◆ జేయును చక్ర మపక్ర సారమున్
నాయది గాదె చక్రమిది ◆ నట్టదె మున్ను దధీచి నేయఁగాన్. 401

చ. అన హరునాజ్ఞ దైత్యువిడి ◆ యచ్యుతుఁడంత నె తొల్గె బాణుఁడున్
గనకగిరీంద్రధన్వుఁ బొడ ◆ గాంచి కరంబులు మోడ్చి భక్తపా
లన! నిఖిలేశ్వరేశ్వర! క ◆ లాధర శేఖర! లోకసుందరా!
నను గరుణించి మన్నితి వ ◆ నాది! కృపామయమూర్తి! శంకరా! 402

—* బాణాసురుఁడు శివుని వినుతించి నృత్యంబు సేయుట *—

సీ. నీవె బ్రహ్మంబవు ◆ నీవె యప్పరమాత్మ, మీవె సర్వవ్యాపి ◆ వీవె విభుఁడ
వీవె విరాట్టవు ◆ నీవె బ్రహ్మాండత, నుండవు సర్వాన్వి ◆ తుండ వీవె
పొక్కిలి వినుతెర్వు ◆ మోముగ్గి రేతస్సు, జలము వీనులు దిశల్ ◆ తలదివంబు
పదములు భువి మనం ◆ బది చందురుఁడు చూపు, భానుండు కడుపకూ ◆ పారవిభుఁడు

గీ. బుద్ధి విధి కుంతలము లంబు ◆ ముక్కు లెదయు
ధర్ముఁడు త్రినేత్రములు లగ్ని ◆ త్రియము రోమ
రాజి యోషధివితతి స ◆ ర్వమయమూర్తి
వీవె పురుషుఁడ వమలాత్మ! ◆ యిదియె ప్రణుతి. 403

వ. అనుచు నస్పృగ్ధార లొల్కమ్మడి గుత్తియుచుండ మెల్లన లేచి హరునిముందఱ నాలీఢప్రత్యాలీఢ పదంబులతో వివిధాకారంబులగు స్థానకంబులతోడను భ్రూక్షేపసహితంబులగు ముఖవాదసహస్రంబులతోడను శిరఃప్రకంపసహస్రింబుల తోడను వివిధాకారంబు లమర నద్భుతసుందర తాండవంబొనర్చినభక్తవత్సలుండగు పరమేశ్వరుండు సంతుష్టుండై వరంబడుగుమనిన నలరి బాణుం డిట్లనియె.

—* శివుఁడు బాణాసురునకు వరంబు లిచ్చుట *—

సీ. పసుదేవసూనుండు ◆ వ్రయ్యలొనర్చిన, చేతులఁ గాయంబు ◆ చెల్లుఁగాక
సాతత్యభావంబు ◆ జానుమీఁదఁగ నీదు, పదభక్తి నిండార ◆ బరఁగుఁగాక
అక్షయంబైన నీ ◆ యతులగాణాపత్య, మొంది నిన్ గొలుచుచు ◆ నుందుఁగాక
హరితోడ సర్వది ◆ వ్యావళితోడుత, నిర్వైరమతి నాకు ◆ నెగడుఁగాక

గీ. నాదు తనయకుఁ బోడమిన • నందనుండు, మేలుగా నిప్పరంబును • నేలుఁగాక
తమముఁ రజమును నను బాసి•తఱలుఁగాక!, నీదుభక్తులచెలిమి రాణించుగాక!

వ. ఇట్లు గోరినంత శంకరుండు తథాస్తని యొసంగి తనయులతో నంతర్ధానంబు నొందె నంత బాణుండు భయంబులయపాయంబుఁ బాసి సంతుష్టుండై శ్రీకృష్ణునిఁ గామపాల సాత్యకి ప్రద్యుమ్నాదులను బహూకరించి స్వభవనంబునకుఁ గొని పోయి యుషానిరుద్ధుల రప్పించి యనునయించి యందఱకు భోజనతాంబూల చందనసురభిళకుసుమంబు లొసంగి కాంచనాంబరములఁ గట్టనిచ్చి నవరత్నా లంకృతజాంబూనదభూషణంబు లనేకంబు లర్పించి కూఁతున కల్లున కపరితా నేకహిరణ్యారాసుల నొసంగినంత శ్రీకష్ణుండు బాణుని గారవించి మనుమనితో మనుమరాలిన్ దోడ్కొని జయభేరులతో ద్వారకాపురంబుఁ జేరి సుఖంబుండి రంత బాణుండును శివప్రసాదంబున రుద్రానుచరాగ్రణి యయ్యెనిట్లు బాణా సురానుగ్రహ కథనంబుఁ జెప్పితినిట్లె మహేశ్వరుండు కాశీపురియందు గజా సురుని వధించెనింకను సందే వ్యాఘ్రరూపియగు దుందుభి నిర్హ్రాదుండనుదైత్యుఁ బొలియించి వ్యాఘ్రేశ్వర లింగంబై యందుఁ జేరొందెనిఁక మహేశ్వరి విద లోత్పల దానవుల సంహరించెనద్దానినిఁ జెప్పెద వినుండని సూతుండు మునుల కిట్లనియె, 406

—* విదలోత్పల దానవ సంహారము *—

క. విదలోత్పల నామంబులఁ, బొదలెడు నిరువురు దనుజులు • పురుషుని చేతన్
జదియని యట్టులఁ బద్మజు, కుదురగు వరమొందిమిగిలి • కొంటెలయికదున్

గీ. వేల్పులందఱినొడిచి త•ద్వీ త్తములను, జూఱగొని యందునందును•సొగసుకత్తె
లైన పడుచులఁబట్టుచు•నహరహంబు, దిర్గుచుందురు నెల్లెడ•దీమసమున. 407

గీ. వారిపోతర మార్పఁగ • వనజభవుని
యానతిం జేసి నారద • మౌని యొక్క
నాఁడు వారలఁ జేరి య•న్నాకరిపుల
యర్చలను గొని వర్ణించె • నార్య నిట్లు. 408

ఉ. ఏమని చెప్పఁగల్గుదు మ•హేశ్వరి చక్కఁదనంపు టక్కఁ జం
బామహనీయుఁడౌ శివుఁడె • యారయఁగాఁ గలవాఁడు నిక్కమా
భూమిధరేంద్రనందన మె•పూజిత యెల్ల జగంబులం దిఁకన్
భామ యెవర్తెయేని యఁ•పార్వతిఁబోలఁగ లేదు రూఢిగన్. 409

క. అనిచెప్పి తలఁతె నంతనె, దనుజులు మనసిజునిమేటి • దాడికిలోనై
వనరుచు నెట్టులనేనియుఁ, జని గౌరినిఁ దెత్తుమనుచుఁ • జటులరయమునన్. 410

చ. గొనకొని పార్వతీశివులు • సూరిమిఁ గాశినిఁ జేరి యుండుటన్
విని యటకేగి పొంచి యట • విశ్వవిభున్ జగదేక సుందరిన్
గనుఁగొన రోయుచుండ నిఁకఁ • గౌతుక మొప్ప మహేశ్వరాగ్రము
దనఘ భవాని కందుకవి•హారము సేయుచు నుండె నంతయున్. 411

క. అయ్యదనునఁ బిశితాశను, లయ్యెడ కగుదెంచిచూచి • యబ్బురపడి పే
ర్గొయ్యలయి యుమనుఁబట్టఁగ, నొయ్యనఁగొని శాంబరీస•ముద్ధరమాయన్.

ఆ. చదలఁ జేరి గౌరి•సరసకేగఁగఁ జూచు, వారి నరసి మృత్యు•భంజనుండు
వేగ నుమకుఁ గన్ను•సైగ చేసిన నంత, యెఱిఁగి యగజ యెంత•యేని నగుచు.

గీ. చక్కహాళంబట్టు బంతి వి•సరి పలాద
యుగ్మమును గొట్ట వారలు • హాయనుచుఁ బు
డమిని బడి తన్నుకొనుచుఁ బ్రా•ణములు వదలి
రసురు లలరులఁ గురిసిరి • యంబపైని. 415

క. కందుకమదియును సురముని, బృందంబుల యాచ్న నొక్క • పృథులింగంబై
యందమరఁ గందుకేశుఁ డ,నందగె జ్యేష్ఠేశలింగ•నైకటభూమిన్. 416

వ. అంత హరివిరించనాది సురవ్రజంబు లమ్మహాలింగంబు నర్చించి శివునిచే నభీష్ట వరములొంది స్వస్థానంబులకేగి రీక నేమివినవలతు రెఱింగింపుఁడనిన మునులు సూతునకు మహాత్మా! శివుని యష్టాశీతిలీలల నెఱింగింపుమనుటయు.

క. భోగీంద్రహారవిలస,ద్భోగేశ్వరచరణకమల•పూజాజాగ్రి
ద్భోగార్యాసోదరీ! చి,ద్భోగల సచ్చిత్తతోయ•భూ! లక్ష్మాంబా! 418

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి యుద్ధఖండంబునఁ
బ్రథమాశ్వాసము సర్వము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

షరా:— ఈ యుద్ధఖండమందలి యంధకాసురవధోపాఖ్యానము పునరుక్తి గాకుండుటకై యచ్చట మాని లింగవైభవఖండమందుఁ జెప్పఁబడినది.

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

లీలా ఖండము

ప్రథమాశ్వాసము

విలసదుద్భటాన్వయ
జీవనరాశీందుబసవ శివదేశికపు
త్రా! విద్యానందాత్మక!
భావజరిపురూప! వీరభద్రారాధ్యా!

వ. అవధరింపు మక్కథకుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె.

—* శివలీలావతార పరిగణన *—

గీ. శివుని లీలావతారముల్ చెప్పఁగలనె
లెక్కలేనట్టు లొప్పెడుఁ బెక్కు లవ్వి
నుడివె మును కొన్ని నందికేశుఁడు సనత్కు
మారునకుఁ జెప్పె నాతండు మాగురునకు. 3

క. ఒడికమ్మగ దేశికుఁ డటు, నుడివెను శిష్యులకు మాకు నుతగుణగణు లి
య్యెడ మీకుఁ జెప్పెద నాలింపుఁడు లోకహితములు భోగిభూషణు లీలల్. 4

వ. మహేశ్వరుండు మున్ను సర్గకాముండై ధ్యానంబొనర్చు పరమేష్ఠికి సాయంబుఁ
జేయఁ గోరి శ్వేతలోహితంబను పందొమ్మిదవ కల్పంబు మొదలుచేసి యిరువది
మూడవ కల్పంబువఱకు శ్వేతలోహి తారుణ నీల హేమ ధవళ వర్ణంబులతో

సద్యోజాత వామదేవాఘోర తత్పురుషేశానావతారంబులొందుడు వారొక్క
రొక్కరు పుత్త్రిచతుష్టయంబు నొంది విధాతకు విజ్ఞానంబును సర్గసక్తి నొసం
గిరి. (౧౨) ఇఁకను శివుఁడు శర్వ భవ రుద్రోగ్ర భీమ పశుప తీశాన మహా
దేవ రూపంబులతోఁ గ్రమంబుగ భూమ్యుదకాగ్ని మరుదాకాశ క్షేత్రజ్ఞా
ర్క నిశాకర పదార్థంబుల నధిష్ఠించి యీ యష్టతనువులతో నిండి చరాచర
విశ్వమయుండై యెసంగె. (౧౩) అనంతరంబున స్వరచితంబగు సర్గంబు వృద్ధి
నొందమి నారసి విధాతృండు మిథునసృష్టిం జేయ నెంచియు స్త్రీసర్గంబునందు
శక్తుండుగాక మహాదేవునిగూర్చి తపింపుడు నచిరకాలమ్మున నమ్మహేశ్వ
రుండు స్వాంతర్లీనంబగు శక్తి నర్ధతనువునన్ బహిర్గతంబుః గావించి యర్ధనా
రీశ్వరుండై యజునకుఁ బొడసూపి శక్తిచే నాతనికి స్త్రీసర్గశక్తి నొసంగించె (౧౪)

ఇఁకను ప్రథమ ద్వాపరంబందు శివుండు శ్వేతుండనుమునియై శివతోఁ
గూడి హిమవచ్ఛిఖరంబందలి ఛాగలపర్వతంబందు వసించి శిష్యచతుష్టయం
బుతో స్వాయంప్రభుఁడను వ్యాసునకు స్వాత్మప్రబోధం బొనర్చె-ఇఁకను ద్వి
తీయ ద్వాపరంబు మొదలుచేసి యష్టావింశద్ద్వాపరంబులవఱకు శివుఁడు
సుతార దమన సుహోత్ర కంక లోకాక్షి జైగీషవ్య దధివాహన ఋషభ
యోగి భృగుతుంగ తపో త్రి బలి గౌతమ వేదశిరస్క గోకర్ణ గుహావాసి
శిఖండి జటామాల్యట్టహాస దారుక లాంగలి శ్వేతకేతు శూలి ముండి
సహిష్ణు సోమశర్మ లకులీశ్వరులను నవతారంబులనొంది యథోచితంబుగఁ
గొన్నిట శిష్టచతుష్టయంబుతో మఱికొన్నిటఁ బుత్త్రిచతుష్టయంబుతోసత్య
భార్గవాంగిర స్సవితృ మృత్యు శతక్రతు వసిష్ఠ సారస్వత త్రిధామ త్రివృ
చ్ఛత తేజో నారాయణ రక్షాఖ్య త్రియ్యారుణి దేవ దేవకృతంజయ ఋతుం
జయ భారద్వాజ గౌతమ వాచశ్రవ శుష్మాయణ తృణబిందు యక్ష శక్తి
పరాశర జాతకర్ణ పారాశర్యాఖ్యులను నామంబులనొప్పు వ్యాసునకు బ్రహ్మ
విద్యా ప్రబోధం బొనరించె(౪౨) అంతమీఁదశిలాదముని పుత్రార్థియైతపింప
స్వాంశంబున నందికేశు నవతరింపఁజేసె (౪౩).

అమీఁద భైరవుఁడై యవతరించి యసత్యంబాడిన విధాతృని పంచమ
వదనంబును జిదిమివేసె (౪౪) మఱియు హిరణ్యకశిపుని సంహరించిననృసింహ
మూర్తి జ్వాలలచే లోకధ్వంసంబగు టారసి దేవప్రార్థితుండై మహేశ్వ
రుండు శరభావతారంబొనర్చి నృసింహతను సంహృతిన్ బొనరించె (౪౫)

విశ్వానరుండను మునికపత్యంబులేకుండుడు నమ్మని తపించినంత స్వకీయాంశంబున గృహపతియను నామంబున నాతనికాత్మజునిగ నవతరింపఁజేసె (౧౪)

క. ఆగృహపతి యధికతపో, యోగంబున శివునికరుణ నొంది స్థిరాయు
ర్భోగంబుల దిక్పాల, శ్రీగరిమముఁ జెంది యలరె సిద్ధమునీంద్రులా! 6

వ. ఇఁకను హరిసహాయంబుచే రక్కసుల కండనీయక యమృతపానం బొనర్చిన దివ్య లహంకరింపఁగా యక్షేశ్వరావతారంబొంది యవ్వారి గర్వంబు నుడిపె (౧౫) వెండియునిఁక మహాకాలుండు తారుండు భువనేశ్వరుండు శ్రీవిద్యేశ్వరుండు భైరవుండు శివుండు ధూమవంతుండు బగలాముఖుండు మాతంగుఁడు కమలుండను దశావతారంబులొంది మహాకాళి తార భువనేశ్వరి శ్రీవిద్య భైరవి భిన్నమస్త ధూమవతి బగలాముఖి మాతంగి కమల యను నామంబుల చేత నవతరించిన శక్తులఁజేపట్టి లోకరక్షణం బొనరించె (౧౬)

ఇంకను రక్షోబాధితులగు దేవతల యలజడిన్ గాంచి కశ్యపప్రార్థనచే మహేశ్వరుండు కపాలి పింగలుండు భీముఁడు విరూపాక్షుండు విలోహితుండు శాస్తజపాదుం డహిర్బుధ్న్యుఁడు శంభుండు చండుండు భవుండు నను పదునొక్కరై యవతరించి యసురులన్ భంజించి వేల్పులను రక్షించె (౧౭) అత్రి యను మునీశ్వరుండు పుత్త్రకాముండై త్రిమూర్తులఁగొల్చిన మువ్వరయ్యనఘునకుఁ బుత్త్రులై పొడముదనట్లు వరంబిచ్చినకతంబున శివుఁడు దూర్వాసుండను పేరున నత్రిపుత్త్రుండై యవతరించె (౧౮) ఇఁకను దొల్లి శివవీర్యంబు సంగ్రహించిన మహాబలుం డద్దాని నంజలియందు సమర్పింపుడు శివాంశతో హనుమానుం డవతరించి రామకార్యంబునందు సాయంబొనర్చె (౨౦) మహాకాలుం డను గణపాలుండు శివాశప్తుండై మహేశ్వరునిచే ననుగ్రహింపఁబడి శివశాప ప్రకారంబు శివాంశచే భేతాళుండను భూతపతియై యవతరించె (౨౧) తొల్లి పాతాలవాసినులగు స్త్రీలఁదవిలి విష్ణువు పుత్త్రులన్గని యందు వసించి లోకరక్షణంబు మానియుండుడు శివుఁడు దేవప్రేరితుండై వృషేశ్వరావతారంబున నిగ్రహించి విష్ణువును స్వధర్మనియంత్రుతునిగా నొనర్చె (౨౨) దధీచిమునికిఁ దత్సతియగు సువర్చాగర్భమందు స్వాంశంబునఁ బిప్పలాదమునియై యవతరించి తపోవైభవంబు నెఱపె (౨3) మహానంద యను వేశ్యన్ బరీక్షింపఁగోరి వైశ్యపత్యవతారంబుఁ జెంది యాపెన్ బరీక్షించి మోక్షంబు నిచ్చె (౨౪)

భద్రాయు వను మహారాజును బరీక్షింపఁగోరి మాయాశార్దూలావతారంబు
నొంది (౭౫) మాయాద్విజుండై (౭౬) పరీక్షించి శుద్ధుండగు జేనికి వరంబు
లొసంగె. మఱియు యతినాథుండై (౭౭) ఆహుకుండను భిల్లునిఁ దత్పత్నినిఁ
బరీక్షించి వారికి దమయంతీ నలులుగాఁ బునర్జన్మంబు నిచ్చి కలహంసంబై (౭౮)
యవ్వారి దంపతుల నొనరించె. మఱియు మార్తాండవంశ్యరాజులలో

ఆ. నభగపుత్త్రుఁడైన • నాభాగునిఁబరీక్షఁ, దానొనర్పఁ గృష్ణ•దర్శనుఁ డయి
నృపుని సత్యవచన•నియతి కెదన్ మెచ్చి, జ్ఞానమును సవనధ•నములనొసగె. ౪

వ. ఒక్కపుడు గురుశుక్రులు కైలాసాద్రి కేగుచుండ నవధూతనై మోసపడిన
యింద్రునిఁ జంపఁబూనియు గురుప్రార్థనచే నాఁగి యింద్రు ననుగ్రహించె.
(౮౦) భిక్షువర్యావతారంబుఁజెంది బ్రాహ్మణి సందేహంబుఁదీర్చి తత్పుత్త్రి
నకును రాజపుత్త్రుఁడగు ధర్మగుప్తునకును బ్రదోషార్చనావ్రతంబు నెఱఁగించి
తత్సిద్ధిచే నవ్వారికి శ్రేయంబులిచ్చె (౮౧) మునిపుత్రుండగు నుపమన్యుండు
క్షీరార్థియై తపించుచుండుడు మహేంద్రావతారంబొంది యుపమన్యుఁబరీక్షించి
యటుపై నిజరూపంబుఁజెంది వరంబులిచ్చె (౮౨)

పార్వతీదేవి తపస్సుఁ జేయుచుండఁగా బ్రహ్మచారియై వచ్చి యద్దేవినిఁ
బరీక్షించె (౮౩) తపస్సిద్ధినొంది పార్వతి తలిదండ్రులయొద్ద కేగినంత నర్త
కుండై యోషధిప్రస్థంబుఁజేరి మేనకా హిమవంతులకుఁ గన్నె నీయుమని
యర్థించె. (౮౪) అటుపిమ్మట శివునిలీల లెఱింగి పార్వతి నిచ్చుట కిష్టపడిన
మేనకా హిమవంతులకడకు వైష్ణవద్విజుండై వచ్చి శివాపకర్షన్ బోధించి కన్నె
నీయవలదని నొడివె. (౮౫) ధనురాచార్యుండను కీర్తిఁబడసిన ద్రోణుండు
పుత్త్రార్థియై శివుని భజింపఁగా స్వాంశమున నశ్వత్థామ యనువానిఁ బుట్టించె.
(౮౬) కౌరవ పాండవ యుద్ధంబు చివర రేయి శస్త్రపాణియై పాండవశిబిరంబుఁ
జొచ్చు నశ్వత్థామకు భూతాకృతియై వెలపించి యాపై ననుగ్రహించె. (౮౭)
పాశుపతాస్త్రంబుఁగోరి తపించుచున్న నర్జునునిఁ బరీక్షింపఁగోరి కిరాతపతియై
యాతనితోఁబోరి మరల ననుగ్రహించి పాశుపతం బిచ్చె (౮౮) ఇట్లు పర
మేశ్వరుం డష్టాశీతిలీలారూపంబు లొంది భక్తుల ననుగ్రహించె నిందు గొన్ని
టిని సవిస్తరంబుగా నింతకుమున్న మీకుఁ బురాణాంతరంబులఁ జెప్పియు
టిని గావున నిపుడు విశేషించి కొన్నిలీలలఁ బ్రతిపాదించెద వినుం డని
సూతుండు మునుల కిట్లనియె.

—* నందికేశ్వరావతారలీల *—

శా. సాలంకాయనమౌనిపుత్త్రుఁడు మహేశానప్రియుం డుల్లస
చ్ఛీలుండైన శిలాదుఁ డుత్తమసుతశ్రీఁగోరి నాకేశ్వరున్
జాలోష్మించఁ దపంబునన్ గొలువ నప్పాకారి యేతెంచి యి
ట్లేలా? తీవ్రతపంబొనర్చెదన మాసీందుఁడు మోదంబునన్. 10

క. జేజేలదొరకు మ్రొక్కి తపమూ జుఁ వయోనిజ సనిధను సుతగుణు నడుగన్
యోజించి మునివరునకు బిడౌజుండనె నా కశక్యమగు నిట్లొసఁగన్. 11

ఆ. నేనెకాదు వనజనేతుఁడు నలువయుఁ, గూడనొసఁగ లేరు కొమరునిట్లు
వారలేను మృతినిఁ బడసెడువారమే, యెట్టులొసఁగఁజెల్లు నిట్టివరము. 12

చ. హరుఁడొకరుండు దక్కనిక నన్య లొసంగఁగఁజాల రివ్వరం
బరయు మునీంద్ర! శంకరుఁ డనాదిలయుండు పరాత్పరుండు నీ
వరుసము మీఱఁగా నియమమేమఱసి యాహరునిన్ భజించినన్
బిరుదలఁ డీయఁగాఁగలఁడు పేరిమి నిట్టివరంబు నింబుగన్. 13

క. అనినుడివి యాతఁడరిగెను, మునివర్యుండంత మోదమున నానిమున
మ్మున నే తపమారంభము, నొనరిచి భజియించుచుండె నుడురాజధరున్. 14

గీ. అన్నపానంబులను బాసి యభవునందె
డెందమును జక్కఁ జేర్చి యే కొందలంబు
లేకయుండెఁ దడవు కాల మేకనియతి
ముని; యతనిపైన వల్మీకమును దనర్చె. 15

గీ. వజ్రసూచీముఖంబులై వనరు కీట
ముల తెగల్ గమ్మికొని నెత్తు రులను ద్రావి
మాఱఁగియుండె నసృజ్మాంసములును జర్మ
మును లయంబొందె నొక్క యెముకలు మిగిలె. 16

మత్తకోకిల: అంతఁ దా జగదీశ్వరుం డపు డాదరంబు భరంబునన్
గాంతతోఁ బ్రమథాళితో సుమనఃకదంబకరాజితో
నెంతయేని మహామునీంద్రసమిద్ధబృందముతోడనుర
వింతగాఁ జనుదెంచి యిచ్చెద వేఁడు మిష్ట వరంబునాన్. 17

చ. కడఁగి సమాధిఁజెంది తన • కాయమునందు మనంబులేక నె
ప్పుడు శివపాదపద్మములఁ • బొందుగ ధారణనొందియున్న న
క్కడిఁది మునీశ్వరుండు శితి•కంఠు నుడిన్ వినకున్న నంత
శంభుఁడు తన పాణిపద్మమున • ముట్టె మునీంద్రుని మస్త మర్మిలిన్. 18

ఆ. అపుడు గనులు దెఱచి•యత్తాపసాగ్రణి, శివుని చరణములకుఁ • జేరి మ్రొక్కె
వరముఁగోరు మిడెద • బాడబతల్లజ! యని శివుండు వలుక • నంత మునియు.

క. పరమశివ! సుతు నయోనిజు, సురుచిరు నవినాశు నీదు • జోకగువానిన్
బరమకృప నిమ్ము మురిసెద, వర మిదియే సర్వలోక•వంద్యపదాబ్జా! 20

వ. అనిన లోకనాథుం డిట్లనియె.

మత్తకోకిల: ఓ మునీశ్వర! యట్టులేన్ విను • మున్నతాత్మ! రయంబునన్
నీ మనోరథసిద్ధిగా నీక • నే నయోనిజమూర్తినై
ప్రేమమొప్ప జనింతు నాశవు • పేరులేక యెసంగు న
ట్లోము నన్నిఁకఁ దండ్రివౌచు మ•హోచ్చకీర్తు లెలర్పఁగా. 21

గీ. అని మహాదేవుఁ డంత నం•తర్ధిఁజెందె
నమ్మునియు నాశ్రమముఁ జేరి • యందు మునుల
కభవవరదాన మెఱిఁగింప • నంద ఱపుడు
మురిసి రెంతేని నానంద•భరమెసంగ. 22

— * నందికేశ్వర జననము * —

గీ. కొంతకాలం బెదురుసూచి • యంత మౌని
జన్న మొక్కఁ డొనర్పఁగా • స్వాంతమందుఁ
దలఁచి మఖశాల నిర్మింపఁ•దలఁచుటయును
నంతనె శివాంశతో బాలుఁ • డవతరించె. 23

క. తరుణేందుకిరీటముతో, సురుచిరభస్మానులిప్త•శుభ్రతనువుతో
వరభుజచతుష్టయముతో, హరువుగ బాలకుఁడు పొడమె • హరునంశముతోన్.

క. విరులుగురిసె శివుపైఁ గిన్నరులును గంధర్వజనులు • నాడెంబుగఁ బా
డిరి పలుకుచెలువ నలువయు, సిరియు హరియు శినయు శివుఁడు • చేరిరి వేడ్కన్.

గీ. మఱియు నింద్రుండు మున్నగు • సురలు మునులు
చేరి వచ్చి శిశుగాఁజూచి • చెలఁగి మునినిఁ

దజ్జనకుఁ గాంచి మిగుల సం•తసముఁ జెంది
మెచ్చి తమ తమ నెలవుల • కిచ్చఁ జనిరి. 26

ఉ. అంత మునీశ్వరుండు సుతు • నక్కునఁ జెక్కొని స్వీయమాశ్రమం
బెంతయు వేడ్కఁ జేర్ప శిశు • వీశ్వరరూపముఁ బాసి బాలుఁడై
వింతగఁ గన్పడెన్ మునియు • వేగఁ గనుంగొని యించు కాత్మలోఁ
జంకిలి జాతకర్మమును • జేసి మునీంద్రుల సమ్మతంబునన్. 27

గీ. నంద మొసఁగినవాఁడౌట • నంది యనుచు
నామకరణం బొనర్చి నా•నావిధార్థ
సంచయము నెమ్మిమై యర్థి•జనుల కిచ్చి
తనియఁ జేసి ముదంబునఁ • దనరుచుండె. 28

క. ఐదవయేఁ డుపనయనము, నాదట నొనరించి దేశి•కాగ్రణులకడన్
వేదాధ్యయనారంభము, మోదమున నొనర్పఁ•జేయ మునియతఁడంతన్. 29

క. సాంగములగు వేదమ్ముల, సంగీతకళన్ సుశాస్త్ర • షట్కము నెంతేఁ
బొంగుచుఁ గడుసులువుగఁ బూ, ర్తిం గావించెను గరంబ•రిదిఁ జెందగురుల్. 30

వ. అట్లు.

గీ. దాఁటె నాటేడు లంత స•ప్తమ సమయది
జరుగుచుండఁగ నొకనాఁ డు•పస్సునందు
ఘనులు మిత్రావరుణులు నా•మునులువారిఁ
జేరవచ్చినఁ గనుఁగొని • చెలఁగి వేగ. 31

క. బుడుతండును దాను శిలా, దుఁడు నవ్వారలను గొల్చి•తుష్టిగ నన్నంబిడి
కుడువఁ జేసి రంత నె, యడరుచు నర్భకునిఁ గాంచి • యనిరిటు వారల్. 32

క. ముని! యీపాపఁడు చదువుల, ననువరి యేమైన నాయు•వరయఁగ నస
దై కనుపడెడు దీన నెంతయు, వనరక తెలియంగనొప్పు•భావములోనన్. 33

వ. అనిచెప్పి యంత నే వారు యథేచ్ఛంజనిరి శిలాదముని యవ్వారి వచనంబున
గడువిషాదంబుఁ జెంది కుమారుఁ జూచి ఘోరంబుగ విలపించుచున్నంత నంది
నిజజనకున్ బొడఁగాంచి యిట్లనియె.

చ. వనరెదవేల తండ్రి! వెఱ•వన్ బనిలేదొకకీడు నాకెటన్
బొనరదు కాలుఁ డేనియుఁ బు • భూతము లెవ్వియు నేని నన్ను డా

యను దగవింతఁదాల్మిఁగొను • మల్మటఁబాయు మనంగ నంత న
మ్మని విని యిట్టి తేఁపవను • బూనుట యెందలిదండిచేనగున్, 35

క. చదువుననుగాని యెక్కుడు, చదురగు తపసుననుగాని • జగమున మిత్తిన్
బొదువఁబడ కెట్టులేనియు, బ్రదికినవా రెవ్వరయ్య • పట్టీ! చెపుమా! 36

వ. అనిన నంది యిట్లనియె.

క. చదువుననుగాక యెక్కుడు, చదురగు తపముననుగాక • జనకా! మిత్తిన్
బొదువఁబడకేను రూఢిగ, బ్రదికెద జముగిట్టినట్టి • భర్గుని కరుణన్. 37

చ. సెలవు నొసంగు దీవెనను • జేయుము పోయెద శర్వుఁ గొల్వఁగా
నలఘుతపోనిధాన! యన • నమ్ముని సంతసమొంది నిన్ను నె
ప్డలయఁగనీక సాఁకు పర • మాత్మ శివుండిఁక నీవు చెచ్చెరన్
బలితపుఁ దాపసవ్రతముఁ • బన్ని గడింపు చిరాయురున్నతుల్. 38

క. అని యానతీయ నందియుఁ, దన తండ్రికిఁ దాతకును ము • దమ్మున జోతల్
పొనరించి దివ్యధుని ప్రక్క నున్న విపినంబుఁ జేరి • కడఁగెఁ దపంబున్. 39

గీ. రుద్రజపమొనరించుచు రూఢిమీఱఁ, బరమకరుణాసముద్రునిఁ • బార్వతీశు
మదినిఁ గుదురుగనిల్పి సమర్చనంబు, చేయుచుండ నచిరమందె శ్రీగళుండు

—* శివుఁడు నందికేశునకుఁ బ్రత్యక్షమగుట *—

క. ఉమతోడుతఁ బ్రమథగణ, ప్రముఖులతో సకలదివిజ • వర్గముతో మో
దము మీఱఁగ మునిసుతునా, శ్రమమునఁ బొడసూపి బాలుఁ • జక్కఁగని కృపన్

క. నందిశిరంబునఁ జెయి నా, నందంబున నునిచి వేగ • నాయన! వరమీ
యం దరిసినాఁడఁ జెప్పు ప, సందుగ నీ యభిమతముల • శంకర యనుచున్,

క. శైలాది యంత శివపద, నాళీకంబుల కెఱగి ఘన • శ్రుతిశిఖలకు
జాలఁగ నజరానిధనుని, నీలగ్రీవుని నుతించె • నేరిమిదనరన్. 43

గీ. అంత శంకరుఁ డెంతేని • యాదరమున
నందిఁ జేకొని కౌఁగిటఁ • జెంది శివను
గణములను గాంచి యత్యంత • కౌతుకమున
నందితో నిట్టు లనెఁ జేరి • మించిన వడిగ. 44

ఉ. నీకు జరామృతుల్ గలుగు • నే సుత! యెన్నఁడు నేని నీవిఁకన్
నా కెనయై తనర్చెద వ•నశ్వరమూర్తివి దివ్యమూర్తివై
శోకములన్ రుజన్ గనక • శోభిలఁ చుండెద వెల్లకాలమున్
నాకడనుండుఁ డీవు నిఁక • నాయన నాయన నాయనల్ రహిన్. 45

గీ. ఇట్లు చెప్పి శిరంబున • నెసఁగు హేమ
కమలహారము శైలాది • గళమునందు
వేసినంతనె యతఁడును • వెలసెఁ బంచ
ముఖుఁడు త్రినయనుఁడును దశ•భుజుఁడు నగుచు. 46

గీ. శర్వుఁ డావెంటనే తన • జడల నున్న, హారనిర్మలమగు వారి • నంజలిన్ ఘ
టించి నందిపయిన్ జల్లె•మించిజలము, లైదునదులయి ప్రవహించె•నక్కజముగ.

వ. అయ్యవి యైదును త్రిస్రోత, జటోదక, స్వర్ణోదక, జంబూనది వృషధ్వని,
యని యైదు నామంబులఁ బరఁగుచు నచ్ఛోదకంబులు మహావేగంబులునై
జపేశ్వర సన్నిధానంబునఁ బ్రవహించుచు రాణించె. నీపంచనదులఁ గృతాభి
షేకుండై జపేశ్వరు నర్చించి నట్టి డీశ్వరసాయుజ్యంబు నొందు నిందు సంది
యంబులే దిఁక శంభుఁడు శాంభవిఁ జూచి దేవీ! యిబ్బాలకుని గణేంద్రునిగా
నభిషేకింప నెంచెద నీవెట్లు దలంచెదవనిన నాజగన్మాత యిట్లనియె.

గీ. దేవ! యట్లే యొనర్పు నం•దికి గణాధి, పత్యపట్టాభిషేక మీ • బాలకుండు
నాసుతుండగు నెంతయు • వాసిఁ జెందు, నీదయామృతరసవృష్టి • నిండి నెగడ.

వ. అనినంత శివుండు గణపాలురన్ గనుఁగొని.

గీ. నంది నాపుత్త్రుఁ డితఁడు మీ • యందఱకును
విభుఁడు పూజ్యుఁడు మీరిప్పు • వీనిఁ బూని
చేయుఁ డభిషేక మెంతయుఁ • జెలువుమీఱ
నేఁటినుండియు మిము నేలు • నేర్మి నితఁడు 50

— * నందికేశ పట్టాభిషేక వివాహములు * —

వ. అని సెలవిచ్చిన నవ్వారలెల్ల సకలసన్నాహంబు లొనర్చి నందిన్ గారవించి
యభిషేకించి రనంతరంబునఁ బరమేశ్వరానుమతితో సర్వసుపర్వు లేతెంచి

గీ. హరివిరంచనులును హరి•హయుడు తక్కు, దిక్పతులును రవీందులా•దివ్యమూర్తు
లెల్ల నందికి యభిషేక•మింపుదనరఁ, జేసి శిరసుల నంజలుల్ • చేర్చిరపుడు. 52

గీ. అభవుఁడంత మరుత్తులయచఁగుశూఁతు, దీటగు సుకీర్తియను వానిఁదెచ్చినంది
కొసఁగఁజేసియొనర్పించె నుపయమంబు, సకల మునులును సురలును సంతసింప.

వ. మఱియు నయ్యవసరంబున

సీ. చందురు వెలుఁగులఁజానుమీఱెడు సిత, చ్ఛత్రం బొకండును జామరద్వ
యము వానిఁబట్టెడు నట్టి సుపర్వీచ, యమ్ము నను భర్మసింహాసనంబు
రవ్వల కెంపులరాణమీఱిన హేమ, మకుటాదిభూషణనికరములును
దేవి కంఠమునుండి తీసియిచ్చిన నాణి, ముత్యాలదండయు మురుపుదనరు

గీ. పసిఁడిదండయుఁ బాండుర భద్రగజము
కఁడు బలీవర్ద మల్లసింగంపు టెక్కె
మమరు బంగారు తేరు రయమున నంది
కొసఁగె జగదీశ్వరుండు పెంపెసఁగు కరుణ. 54

క. నందియుఁ దత్సతియును బా, లేందుధరున కార్యకును ద్రుహిణునకునుం
గోవిందున కడుగులపైఁబడి, వందనములొనర్చిరపుడు వాసిదలిర్పన్. 55

క. అత్తఱి శివుండు ప్రేముడి, హత్తగ శైలాదికిట్టు లనియెఁ గుమారా!
యిత్తన్వి సుకీర్తియు నీ, చిత్తమురంజింపఁ జేయుఁ జెలిమి మెఱయఁగన్. 56

క. నీవును నీదు వెలందియుఁ, బావనుఁడు శిలాదమౌనిపతి తత్పితయున్
నా వాసంబున నుండుఁడు, శ్రీవెలయ సుఖముల మీఱుఁ జేకుఱఁజేతున్. 57

క. నాకిష్టుఁడవై మంతిరి, వై కడిఁది బలంబు వెలయ బంటువునై యీ
లోకములకెల్ల జేతవు, నై కడుపూజ్యుండవగుచు నలరెదు వత్సా! 58

గీ. నీదు తండ్రియుఁ దాతయు నాదుగణము
లందుఁ బ్రాముఖ్యతం జెంది యుందురిఁకను
నేనెచటనుందు నీవందు నిలువు మీవు
నెటవసించిన నేనందు నెగడి యుందు. 59

వ. అనినంత మృడానియు వరంబులీయ నెంచి నందికేశుఁ జూచి యిట్లనియె. 60

క. నేనును వరముల నిచ్చెద, మానసవాంఛలను దెల్పుమా! పుత్త్రీ! యనం
గా నంది నీపదద్వయి, మానక తగు భక్తినొసఁగుమా! జనని! యనెన్. 61

వ. అంత నఖిలాండేశ్వరి తథాస్తని యొసంగి భక్తితోఁగూడ నాతనికిన్ దత్సతికిన్ దివ్యభోగభాగ్యంబులను బుత్రపౌత్రాభివృద్ధి ననుగ్రహించె నంత శివుండు, నందికేశుని సాన్వయంబుగ సబాంధవంబుగ నిజస్థానంబుఁజేర్చుకొని సుఖంబుగ నుంచె. హరివిరించనాది సకలగీర్వాణులు మున్నగువారు సంతసించి శివాను గ్రహంబుం బ్రశంసింపుచు నిజధామంబులకరిగిరి. ఇది నందికేశావతారచరిత్రం బియ్యది మీకెఱింగించితి. 62

క. ఈలీల నెవ్వఁడేని యు,లోలమతిఁ వినినఁ జదువ ♦ లోకసుఖంబుల్ జాలఁబడసి పరమందున, నీలగ్రీవుని పదంబు ♦ నెక్కొను మానుల్! 63

వ. ఇఁకను శ్రీ భైరవలీల నెఱింగించెద వినుండు.

—* శ్రీ భైరవ లీల *—

చ. మునులును నిర్జరోత్తములు ♦ మున్నొకమారు హిరణ్యశైలమం దనువుగఁ గొల్వునం దమరు ♦ నబ్జజుఁ గాంచి నమస్కరించి పా వన! కరుణాభిరామ! నిను ♦ బ్రార్థనచేసెదమయ్య యీ జగ మ్మున నిఁక నవ్యయంబయిన ♦ పొంకవుఁ దత్త్వమదేదొ తెల్పుమా! 64

క. అని యడిగిన వారలఁ గని, వనజాసనుఁ డపుడు ఖండ♦పరశుని మాయన్ బెనఁగొని యప్పరతత్త్వం,బును దెలియక యిట్టులనియె ♦ మోహితబుద్ధిన్.

ఉ. నేననుఁడీ జగంబులకు ♦ నిక్కపుఁ గర్తను నీశ్వరుండనున్ నేన సమస్తశక్తులకు ♦ నేర్మిఁబ్రవర్తకుఁడన్ నివర్తనం బేనె యొనర్తుఁ బుట్టుటయు♦నీల్గుట యన్నది నేనెయుంగ నె ప్డేనె ననశ్వరంబయిన ♦ యీశ్వరతత్త్వము నిద్ధమానసుల్! 66

క. ననుభావింపుం డిట్టుల, నన విని సైరింప కందె ♦ యలరిన నారా యణునంశమైన క్రతుఁ డి, ట్లనియెను గడు నాగ్రహమున ♦ నబ్జజుతోడన్.

క. ఎఱుఁగక పరతత్త్వంబిటు, నెఱిదొరఁగి వచించెదేల ♦ నేన విభుఁడ నం చఱిముఱిగా వీరల ముం, దఱ ననుచితమిద్ది యరయు ♦ తామరసభవా! 68

చ. పొరిఁబొరి నీజగంబులను ♦ బుట్టఁగఁజేసితి నేనకాదె? యీ శ్వరుఁడను యజ్ఞపూరుషుఁడ ♦ సర్వము నేలెడువాఁడ నేనె ని బ్బరమగు తత్త్వమారయుము ♦ పన్నుగ నిందరిలోన నిప్డు పె ద్దఱికముఁ జూపఁబోకు మిటు ♦ గప్పాలు పల్కకు నీరజోద్భవా! 69

క. అని యిటు నిద్ధఋషునన్ వా, దొనరిచి యద్దాని మాని • యొప్పఁగ శ్రుతులన్
గని తమదు తారతమ్యం, బును గూరిచి యడిగిరిట్లు • పూనికతోడన్. 70

క. ఎందును బ్రమాణములు మీ, యందుఁ గలదు నమ్మకము ర • యమున నిగమముల్
పొందెఱిఁగి యవ్యయంబగు, కందువ తత్త్వం బదేదొ • కడఁగి చెప్పుడిఁకన్. 71

వ. అని యడిగిన విధి విష్ణుల కవ్వానిలో ముందుగ ఋగ్వేదం బిట్లనియె.

క. ఎవ్వనిలోపల జగములు, నివ్వటిలున్ సర్వమెవని • నేర్మినడచు నిం
కెవ్వనిఁ బరతత్త్వముగా, నవ్విజ్ఞులు చెప్పుదురొ యతఁడె • యగు రుద్రుఁడొగిన్.

వ. యజుర్వేదం బిట్లనియె.

క. ఎవఁడెల్ల జన్మముల యో, గవిధానంబునను గొలుపఁ • గాఁబడెడు సతం
బెవఁడిడె మాయెడఁ బ్రామా, ణ్యవిభవముతఁడొకఁడె త • త్త్వమగు శివుఁడరయన్

వ. సామవేదం బిట్లనియె.

గీ. ఎవనిచేతను దిరిగెడు • నెల్ల విశ్వ
మెవని యోగులు గొలుతురు • హృదయమందు
నెవని తేజంబుచే విశ్వ • మెల్ల వెలుఁగు
నాత్రిలోచనుఁడే యవ్య • యమగు జ్యోతి. 71

వ. అధర్వణవేదం బిట్లనియె.

గీ. ఎవనిఁ జూతురు భక్తితో • నెల్ల జనము
లాతతానుగ్రహముఁ గోరి • యర్థులగుచు
నెవఁడు భక్తుల దుఃఖంబు • లింకఁ జేయు
నతఁడె యవ్యయతత్త్వమా • నభవుఁడరయ. 72

క. ఈలాగున నోలగమున, నాలుగు వేదములు చెప్ప • నాళీకభవుం
డాలక్ష్మీశుఁడు కడుమో, హాలసులై పలికిరిట్లు • నాగమములతో 73

ఉ. నిచ్చలు నాతితోఁ గలసి • నేరిమిఁ బాసి శ్మశానభూమిలో
మెచ్చుచుఁ గ్రీడసేయు నొకఁ • మేలిమి లేదు దిగంబరుండు పె
న్మచ్చికతోడఁ జిల్వలను • మైధరియించి ప్రమోద మొందు నే
హెచ్చును జూచి తత్త్వమని • యీశునిఁ జెప్పితి రీరిఁకన్ శ్రుతుల్! 74

వ. అనినంత సకలవేదశిరోభూషణంబును సకలవేదాగ్రపాఠ్యమానంబును నగు
ప్రణవంబు మూర్తిమంతంబై వచ్చి యవ్వారి కిట్లనియె. 75

క. శివుఁ డాత్మభిన్నుఁడై తగు, నుమిదను నెపుడేనిఁ గలియఁ • డొప్పఁగ వినుఁడీ!
శివ యాత్మశక్తి వారి కొ,దవునే భేదం బొకండె • తత్త్వమరయఁగాన్. 76

గీ. శివుని నెడఁబాసి యుమరదు • శివ యటులనె
శివను నెడఁబాసి యొనరఁడు, • శివుఁ డెపుడును
వారి కన్యోన్యభేద మొ•ప్పట్ల లేదు
చంద్రి చంద్రికలకుఁ బోలె • జగమునందు. 77

వ. మఱియు లీలామూర్తులగు నవ్వారి విహారంబు లోకాభ్యుదయకారణంబై యల రారుననిన మోహతిమిరంబుఁ బాయకయున్న నాహరివిరించుల యగ్రమందు.

ఆ. తేజమొకఁడ పొడమె • దిక్చక్రమెల్లను, నాకసంబుఁ బుడమి • నావరించె
నందుఁ బురుషుఁ డొక్కఁ•డావిర్భవించెను, ఫాలలోచనుఁడు త్రి•శూలధరుఁడు.

చ. కమలజుఁ డిందుభూషణుని • గ్రక్కునఁ జూచి మదంబుడంబు పె
ల్లుమరఁగ నిట్లుబల్కె విను • మర్భక! నాయలికస్థలంబునన్
గొమరుఁడవై జనించితివి • కూరిమి రుద్రుఁడటంచు మున్నె నా
మము బొసరించినాఁడ నను • మంచిగఁ గొల్వు మనుగ్రహించెదన్. 80

గీ. అని గడున్ గరువంబులో • నడరు నలువ
తీరుఁగని యీశ్వరుం డప్డు • భూరిరోష
భరితుఁడై భైరవాకృతిఁ • బరఁగు పురుషుఁ
బొడమఁజేసెను నొకని నద్భుతముగాఁగ. 81

వ. అంత నతండు

— * శ్రీ భైరవ ప్రాదుర్భావము * —

ఉ. బంగరురంగులన్ దనరి • భాసిలు మేలి జటాచయంబులో
నింగిని నేలనుఁ దెసల • నిండి లయాభ్రనినాదమట్లు బల్
భంగుల మ్రోయు నాడమరు • భాసురఘోషములోఁ గృశానుదృ
శ్యంగతభీమనార్చుల ప్రకాశములో నుదయించి వ్రేల్మిడిన్. 82

క. పరమశివు నాజ్ఞఁ జేకొని • పంకజభవు, పంచమశిరంబుఁ గొనగోటఁ•బట్టిచిదిమె
సింధురేంద్రము దా సర•సీపనంబు, డాసి యరవిందమును లీలఁ • గోసినట్లు.

—* శ్రీ భైరవుఁడు బ్రహ్మదేవుని పంచమ శిరంబునుఁ ద్రుంచుట *—

క. దోసం బేయుంగంబునఁ, జేసెనొ యద్దానిఁబట్టి శిక్షించుటయే
వాసియగుఁగాన నవ్విధి, దోసపుఁ బంచమశిరంబుఁ ద్రుంచెఁ గడువడిన్. 84

గీ. అంత యజ్ఞతనుండగు నబ్జనయనుఁ, డడలి రుద్రానువాకంబు లపుడు చదివె
నలువయును నార్తుఁడై కడు నలఁగికలఁగి, బెదరి శతరుద్రపాఠంబు బిట్టొనర్చె.

వ. అపుడు దయామయుండును భక్తవత్సలుండునగు మహాదేవుండు హరివిరించుల
భయంబుడిపి యనుగ్రహంబుఁ జూపి భైరవునిఁజూచి యిట్లనియె. 86

క. ఈ యజ్ఞపురుషుఁడగు హరి, యీ యరవిందోద్భవుండు నెపుడును నీకుఁ
బాయంగరాని పూజ్యులు, సేయకు వీరి కిఁకఁ గీడుఁ జేయుము చెలిమిన్.

గీ. కాలుఁ డట్టుల రాజిలు కారణమున
కాలరాజను పేరొంది కాలిఁగలవు
మఱియు విశ్వము భరియించు బిరుదవాట
భైరవుం డను పేరున భాసిలుదువు. 88

ఉ. కాలుని గుండెకున్ బెదరుఁ గల్గఁగఁజేయుటఁ గాలభైరవా
ఖ్యాలలితుండవౌదువు జగమ్మున భక్తజనంబులోని పా
పాలను మ్రింగివేయుటను బట్టి కడున్ గలుపాదనాఖ్యనున్
మేలుగ నొందఁగాఁగల వమేయచరిత్ర! పవిత్ర! నీవిఁకన్. 89

గీ. ఇఁకను దుష్టాత్మకులనెల్ల నెపుడు మర్దనంబు చేయుటచే భువనంబులందు
గరిమనామర్దనాఖ్య నొనరఁగఁజెంది, ఖ్యాతిఁగాంతువు లోకకల్యాణమూర్తి!

వ. ఇంకను

గీ. వైధసంబైయులకు నీక పాల మొంది, బ్రహ్మహత్యాపనోదనార్థంబు వ్రతము
లోకమున కెఱిఁగింపుచు వీఁకభిక్షుఁ, గొనుచుఁ గాపాలికవ్రతంబునఁ జరింపు.

శివుఁడు బ్రహ్మహత్యాపరిహారార్థమై భైరవుని భూప్రదక్షిణంబు చేయుమనుట

వ. అని యట్లు భైరవున కుపదేశించి యాసమయంబునందు.

సీ. కెంజాయవలువలు కెంపుపూదండలు, కెంపుగందములు బల్ సొంపుగూర్ప
మిట్టపల్వరుసలో మీఱు వెన్నెలకలతో, మొకమెంతొ వికృతమై బుగులుసేయ

అగ్గిజోతులఁబోలు • నిగ్గుగల్గినయట్టి, కను గ్రుడ్ల మిగుల నక్కజముఁగూర్ప
నిడివైన కత్తిని • నెత్తిపున్కనుగేలు, దోయి ధరించిబల్ • దుష్టిమెసఁగ

గీ. దగయడఁగ మాటిమాటికిం • వగు రుధిరముఁ
ద్రావుచుఁ భైరవునకును • దలకు దనరఁ
జేయఁగా గర్జనంబును • జేయుచున్న
బ్రహ్మహత్యను సృజియించె • భర్గుఁడపుడు. 92

ఆ. ఓకరాళి! నీవు • నీకాలభైరవు, వెనుకఁ దిరుగుచుండ • వెరవుతోడఁ
గాశినెపుడు చేరుఁ • గాలరాజీతఁడు, విడువుమంతవఱకు • వెన్నుఁడగులు93

వ. అనిచెప్పి యంతర్ధానంబుచెందె హరివిరించు లాత్మపదంబులకరిగి రంత భైరవుండును శివోక్తప్రకారంబుగఁ గాపాలికవ్రతంబు ననుష్ఠింపుచు సకలభువనంబులఁ గ్రుమ్మఱుచు నఖలపుణ్యతీర్థంబులఁ గ్రుంకుచునున్నను బ్రహ్మహత్య పాయక వెంటనంటియుండె నట్లొక్కనాఁడు.

—* భైరవుఁడు వైకుంఠమునకేగుట *—

క. వైకుంఠపురికిఁ జనుదుఁ, శ్రీకాంతుం డెదురువచ్చి • చేరి చరణనాళీకములకు మ్రొక్కిడి సు, శ్లోకముల నుతించి రమను • జూచియిటులనెన్. 95

మ. చెలువా! చూచితె! దేవదేవుని విభున్ • శీతాంశురేఖాంకురో
జ్జ్వలపింగోరుజటాకలాపమకుటున్ • శశ్వజ్జగన్మండలీ
విలసత్సర్గకలాభిరక్షణలయా • భిప్రీతకేళీపరున్
జ్వలదగ్నిప్రతిమాననుఁ ఘనకృపా • శ్లాఘ్యైకచారిత్రినిన్. 96

చ. కలికిరో! ధన్యవైతివిటు • గాలగళున్ గని యేను ధన్యుఁడన్
జలజవిలోచనా! యితఁడె • సర్వజగద్రచనాస్పదుండు కా
శలుఁడు విభుండు యోగివారి • చందన మాత్మ సమస్తభూతకో
టుల కిటువంటి దైవము కడున్ గృపఁజేకుఱెఁ బున్నె మెంతయో. 97

గీ. ఎవనినామముఁ దలఁచిన • నెల్లవారి, కీతనువ్యథలన్నియు • నిగిరిపోవు
అట్టిదేవర తనువొంది • యిట్టుడాసె, రూపమెద్దియు లేకున్న • యావరివతె.

గీ. నళినములఁబోలె నిడువైన • నాదుకనులు
చెలియరో! యిందు నిందుశ • కలశిరస్కు

హరునిఁగని పండువొందె ధన్యంబులయ్యె
నహహ! మనదైన భాగ్యమెంతనఁగ వచ్చు. 99

గీ. ఇట్టు లిందిరతోఁ బల్కి చట్టువాలు
దొర మహాదేవుఁ గనుఁగొని దోయిలొంది
యడిగె నిదియేమి వేసమో యభవ! తెల్పు
బిచ్చమేటికిఁ గొనెదిట్లు ప్రియము మెఱయ. 100

వ. అనిన భైరవుండు వెన్నునకిట్లనియె.

గీ. నలువపంచమమస్తంబు నఖము చేతఁ
జిదిమి వేసితిఁ గావున శ్రీవిభుండ!
పాపపరిహారమునకిట్లు వ్రతముఁబూని
తిరుగుచుంటిని సకల దిగ్దేశములను. 101

వ. అనిన మహేశ్వరుని వచనంబువిని గోవిందుఁడల్లన నగి శిరంబువంచి యిట్లు
బలికె దేవా! ప్రభుండవగునీవెట్లు తలపెట్టిన నట్లొనర్పు సైనను. 102

ఆ. నన్నుమాయచేతనలఁగఁజేయుదు దేవ!, నీదు సెలవు చేత నేను గల్ప
కల్పమందుఁ బొడమఁగాఁ జేయుచుంటిని, బొడ్డుతమ్మివిధిస ముత్కరముల.

క. పొరిఁబొరి మముబోటుల దు, స్తరమగు నీమాయచేతఁ దద్దయు నొంచని
హర! యిట్లొనరించెద విది, యెఱిఁగితి నే హృదయమందు నెసకంబెసఁగన్.

చ. విలయదినంబునన్ దొడరి విశ్వములన్నియుఁ జక్కడంతు వ
వ్యలనున వేల్పులన్ మునుల పాపలఁబట్టి వధింపకుండు వే
బలితవు బ్రహ్మహత్యదవు పాతక మొందునదూఱు దేవ! నీ
తలఁ పిటుగాక పావములు దాకొను నే నిను లోకపావనా! 105

క. కడచిన బ్రహ్మలపునుకలు, బెడఁగుగ నీ కంఠహారవిలసితము లివే
కడపితివెట నా దోసము, లుడురాజకలాపరిష్కృతోజ్జ్వలమకుటా! 106

గీ. కడఁగి పంచమహాపాతకములఁ జేసి
యును విభూ! నీదు నామంబులను దలంచి
నాశమొనరించు నాపాపరాశి జనుఁడు
నీకు దోసంబు లెటఁగమ్మ నీలకంఠ! 107

క. ధన్యుండ నైతి నేనును, ధన్యయు నాసిరియు నీదు • దరిసెనమున నా
ధన్యులగు యోగులును నే, మాన్యుని దరిసింపలేక • మరగుదు రెదలోన్.

—* విష్ణుమూర్తి పసుపున లక్ష్మీదేవి భైరవున కమృతభిక్ష నిచ్చుట *—

ఆ. ఇట్లు వలికి హరుని • యింగిత మారసి, రమకు సన్న సేయఁ • గమలనయనుఁ
డంత లక్ష్మి దెచ్చి • యమృతభిక్షాన్నంబు, హరుకరస్థపాత్ర•యందు నిడియె.

వ. అంత మహావిష్ణువు భైరవదేవుని వెనుక నున్న బ్రహ్మహత్యఁ గాంచి యిట్లనియె.

క. ఏటికి పరమేశ్వరుఁ బరి, పాటిగ నిటు వెనుకఁ దగిలి • పరఁగెద విక ని
చ్చోటు విడి యెందు నేనియు, నీటుగఁ జరియింపు పొమ్ము • నీకిష్టముగన్. 11౨

వ. అనుడు బ్రహ్మహత్య యిట్లనియె.

క. ఇమ్మిష చేఁ బరమేశు ము, దమ్మున సేవించుచుంటి • దైత్యాంతక!
నాకెమ్మెయి హరుదరిసెన మిట్లిమ్మెనయుఁ బవిత్రినగుదు • నెంతయు నేనిన్.

వ. అని చెప్పి యద్దిపాయక దేవుని వెన్నాడి యే యుండె నంత భగవానుండగు భైరవుండు నారాయణుని ప్రహ్వీభూతభావంబునకును గరంబలరి లక్ష్మీ నారాయణుల కభీష్టవరంబు లిచ్చి యచ్చోటు వదలి యనేక పుణ్యతీర్థంబులను సేవించుచు నొక్కనాఁడు భాగీరథిన్ దాఁటి శ్రీకాశీపురిన్ బ్రవేశింపుడు. 113

—* భైరవుఁడు గాశిన్ జేరఁగా బ్రహ్మహత్య పాతాళమునఁ బడుట *—

క. కెవ్వననఱచి భయంబున, నవ్వీఁడి బ్రహ్మహత్య • హా హా యనుచున్
జివ్వనఁ జిలువుల దరిఁ బడె, నవ్వేధసకర్పరంబు • నవనిన్ బడియెన్. 114

వ. అంత భైరవుండును మహాహర్షంబున విశ్వేశ్వరుని యనుమతిలోఁ గాశీ వాసులకెల్ల రక్షకుండై యందుఁ గావురంబుండెఁ గపాలవిమోచనతీర్థంబు దన్నాశ్రయించిన వారలకు సకలాఘంబుల బోఁ జిమ్ముచు హరుసమ్మొనంగు నీ యుపాఖ్యానంబుఁ జదివిన వినిన సకలాభీష్టంబులు చేకుఱుఁ గల వ్రిఁకశరభావతారలీల నెఱింగింతు వినుండని సూతుం డిట్లనియె. 115

—* శ్రీ శరభావతార లీల *—

క. మును గమఠప్రముఖులస, త్తనువుల యెడ శివుఁడు విష్ణు • దర్పము డఁచి సాఁ
కినయట్లు వచించితి వ, ఘ్నునచరిత్రం బానుపూర్వి • గాఁ జెపు మునఘా! 116

గీ. అనుడు సూతుఁడు విని వారి • కనియెఁ దొల్లి
శివుఁడు హరికచ్ఛపాది ప్ర•సిద్ధభయద
రూపముల నిగ్రహించి యా•టోపమణఁచె
నందు నృహరివిజయము దు•శ్చ్యంబు వినుఁడు. 117

మ. మును మానీంద్రుఁడు కశ్యపుండు దితి నే•పున్ మీఱు పుత్త్రద్వయిన్
గనినన్ వార లుదగ్రమూర్తులయి లో•కగ్రామమున్ వేఁపఁగా
ననువొప్పన్ హరి సూకరాకృతి హిర•ణ్యాక్షున్ వడిన్ గిట్టె నం
తన తద్భ్రాతి హిరణ్యపూర్వకశిపూ•ద్దండుండు చండాకృతిన్. 118

చ. హరిని వధింప నెంచి వన•జాసనుఁ గూరిచి నిష్ఠఁ బేర్చి య
త్యురుతరతాపసవ్రతమ•హోన్నతి నెంతయు మెప్పుఁ గూర్చి స
త్వర మసమానభూరిబల • వైభవముల్ దగఁ జెంది యుల్లస
త్తరభుజవీర్యసంపద ని•తాంతము దిక్కులగెల్చి పెల్చనన్. 119

చ. తునిమెద నిప్డు విష్ణు నతి•దుర్లభయుద్ధజయిష్ణుఁ గీటడం
తును మునిరాజినిన్ దివిజ•ధూర్వహకోటిని నేటుమీఱి నా
జననికిఁ జిత్తశాంతి నొక • చందమునన్ బొనరింతు నాదు కీ
ర్తిని నలుదిక్కులన్ మిగులఁ • దేజరిలన్ వెలయింతు ప్రేల్మిడిన్. 120

గీ. అనుచు వైకుంఠమున కేగి • యబ్జనయనుఁ
దఱియఁ బోవుడు హరి వాని • దర్పమెఱిఁగి
మఱియొకప్డా మొఱకుఁ బట్టి • మట్టువెట్టఁ
దలఁచి యగుపట్టకున్న న • ద్దైత్యుఁ డేచి. 121

గీ. భీరువై పాఱిపోయె గో•విందుఁ డెటకొ
యింకనవ్వాని వెదకుట • యేటికనుచుఁ
జక్కఁ స్వారాజ్యమును గైవ•సంబుఁ జేసి
కొని వసించెను శోణపు•రిని ముదమున. 122

ఉ. మీఁదటఁ గొన్నినాళ్ళకు న•మేయగుణాఢ్యుఁడు తత్సుతుండు ప్ర
హ్లాదుఁడు విష్ణుభక్తి నన•యంబు ప్రియంబుగఁ జేయ వాని బల్
బాదలపెట్టు నయ్యసుర•పాసంసు నంతము సేయ స్తంభమం
దాదట నారసింహతనుఁ•డై వనజాక్షుఁడు దోఁచి యుద్ధతిన్ 123

చ. పొగరడఁగన్ హిరణ్యకశిపున్ వడిఁబట్టి నిజోరులందుఁ జే
రఁగఁగొని సాంధ్యవేళ నఖరప్రతతిన్ హృదయంబు వ్రచ్చి పెం
బగఁ దెగటార్చె వానిపరివారము లొక్కటఁ జుట్టుముట్ట బి
ట్టగు కినుకన్ వధించి భృశమార్చె ముఖాచ్ఛలజ్వాల లొప్పఁగాన్. 124

వ. అంత

క. దుందుభిరవముల ననిమిష, బృందం బొనరించె లోకభీకరుఁడగు నా
తుందుడుకురక్కసుని మృతి, కిం దనిసియుఁ దనియరై రొగిన్ సురవర్యుల్. 125

మ. అతిలోకంబయి లోకభీనిదు నృహర్యత్యుగ్రాస్యమున్ గాంచి యా
తతభీతిన్ దవులన్ వసించి రమరుల్ దాఁ బద్మసంవాస య
ద్భుతమా నాథునిమూర్తిఁ జూచి వెఱచెన్ భూతార్తి నీక్షించి వా
క్పతిముఖ్యుల్ హరిఁ దేర్పఁబంచిరి వెసన్ బ్రహ్లాదు భక్తోత్తమున్. 126

క. అతఁడును డాసి నృహరికిఁ, బ్రీతిన్ జోతలనుసల్పి ప్రియసంస్తుతులన్
జేతమున కెక్కఁ సల్పఁగ, శీతలమతిఁ జెంది యా నృసింహుం డంతన్. 127

మ. తనహస్తంబును భక్తమస్తకమునన్ దాఁ జేర్చి యాలింగనం
బును సల్పెన్ ముఖపావకార్చులతతుల్ మున్నున్నయట్లున్నఁ గ
న్గొని సంతోషముఁ దక్కి యుక్కఱ సురల్ గోడెవ్విధిన్ బాయునం
చొనరన్ శంకరుఁ జేరఁబోయిరి విపత్త్యుద్రేకవిద్రావణున్. 128

ఆ. పరమశివుని యంఘ్రి సరసీరుహద్వయి, కెఱఁగి లోకసుఖము నిచ్చగించి
యిట్లు విన్నవించి రెలమిమై శ్రీమహా, దేవ! దేవదేవ! దీనపాల!

—* దేవతలు శివునిఁజేరి నృసింహమూర్తికి శాంతిఁగూర్పుమని ప్రార్థించుట *—

ఆ. పెక్కుతడవ లీవు పెనుదుఃఖములఁ బాపి, కనికరమున మమ్ముఁ గాచితయ్య!
యిపుడు నృహరిప్రకృతి కితవు నాపాదించి, తొంటియట్ల మనుపు [illegible]

చ. కడలి మథింపఁగా భువనకాండవినాశనహేతువై కడున్
బొడమినయట్టి క్ష్వేలమునఁ బొంకమడంగిన మమ్ము నాపదన్
జెడనియటుల్ కృపన్ విషముఁ జెచ్చెరఁ గంఠమునందుఁ జేర్చి యొ
క్కఁడుగను సాఁకలేదొకొ యకుంఠితశక్తిఁ బ్రసన్నవత్సలా! 131

గీ. అనుచు దామోదరోదంత మంతమనవి [illegible]
చేసి శాంతినిఁ గోరు రాజీవగర్భ

ముఖ్యులన్ గాంచి తద్విధ • మునకు మనసు
నొచ్చిన రమారిగర్వంబుఁ • బుచ్చఁ గడఁగి. 182

చ. తనయుని వీరభద్రుని నృసింహు దలంపంగ నతండు దత్క్షణం
బునఁ జనుదెంచి రుద్రునకు • మ్రొక్కి కృతాంజలియై ప్రియంబునన్
నను దలఁపన్ బనేమి భువ • నప్రభు! వేగమె యానతీయుమా
ఘనమగు నీప్రసాదమును • గానఁగఁజేయుము యీవెడన్ ననున్. 183

— * శివుఁడు వీరభద్రునకు నృసింహావతార శాంతిని గుఱించి చెప్పుట * —

క. అను వీరభద్రనుడులను, విని ప్రేముడి నిట్టులనియె • విశ్వవిభుం డీ
యనిమిషుల కకాలంబున, నొనరెను భీ యెంతయేని • యుదుపుము దానిన్.

క. నరహర్యనలము మండెడు, దురాపమై దాని నార్పు • దోర్బలమున ఘుం
దఱ హితమును గఱపు మతం, డరయనిచోఁ జూపు మద్బ • యదభావంబుల్.

గీ. సూక్ష్మమున సూక్ష్మమును నీక • స్థూలతేజ
మునను స్థూలంబు హరియించి • పుత్త్రి! తెమ్మ
నృహరి వక్త్రంబునున్ కృత్తి • నిన్ మదాజ్ఞఁ
గొనుము చనుమన నజ్జేత • కూర్మిమీఱి. 186

చ. మురిసి యటుల్ ప్రొనర్తునని • మ్రొక్కి నిజానుజరోత్కరంబు సం
బరమున నార్వఁగా దనుజ • మర్దనుఁ డున్నెడ కేగుదెంచుదున్
హరి గనియెన్ విపక్షతిమి • రార్క శతార్కవిభాసమానదు
ర్ధరమహనీయతేజు నతి • దర్పనృసింహసమాహపూజితున్. 187

శా. మాద్యద్వీరసహస్రసంయుతు బలో • న్మత్తారివిధ్వంసన
ప్రోద్యద్భైరవగర్జితున్ జలధర • ప్రోన్నీలగాత్రోజ్జ్వలున్
ఖద్యోతేందుహిరణ్యవీర్యనయనున్ • గ్లౌఃఖండదంష్ట్రాంకురు
పద్యస్ఫాలజగత్త్రియక్షయకర • స్ఫారాగ్నిసంకాశునిన్. 188

క. పురుహూత ధనుఃఖండ, స్ఫురదురుభ్రూలతాఢ్యు • శుభ్రశశికలా
పరిశోభితావతంసున్, బరికించెన్ నృహరి యుపర • పరశివమూర్తిన్. 189

మ. హరి నిన్ డాసి మహేశనూనుఁడు మహో • హ్లాదంబుతో నిట్లనెన్
సరసీజాక్షు! జగంబులన్ మనుప వి • శ్వస్రష్టచే మున్ను నే

ర్పుఅవంగా బడినట్లు గాఢకరుణా పాథోధివై పెక్కుమా
ర్లిరవొప్పంగ విపత్తులన్ గడపి నీ వీ విశ్వముల్ ప్రోవవే. 140

—* వీరభద్రుఁడు నృసింహునకు సామోక్తుల శాంతింపుమనుట *—

సీ. అటుజలజంబవై హయశిరస్కుఁ గూల్చి, పరమేష్ఠి కిడితివి ప్రాఁ బలుకుల
కచ్ఛపమూర్తివై కవ్వపుగిరిమోచి, యొదవఁజేసితివి పీయూషమబ్ధి
సింగారిపడుచవై జేశేల కిడితి వా, యమృతంబు రాకాసు లరిదిఁజెంద
కిటివై హిరణ్యాక్షుఁ గిట్టి చంపితివి రాఁ, బట్టితి వబ్ధిపాల్ పడఁగనీక

గీ. ఇపుడు నరహరిమూర్తివై యీ హిరణ్య, కశిపుని వధించి సకలలోక ప్రతతుల
బాలుఁ బ్రహ్లాదు రక్షించి బాఢకీర్తిఁ, దనరఁజేసితి వాచంద్ర తారకముగ.

క. శివభక్తుఁడవగు నీకీ, భువి నధికుఁడు లేఁడు లేఁడు పోలెడువాఁడున్
భువనములకెల్ల నీవె ప్ర, భవుఁడవు ప్రభుఁడవు మహాప్రభావుఁడ వెందున్.

గీ. ఎప్పుడెపుడీ జగములకు గొప్పతిప్ప, లుప్పతిల్లునో యరసి నీ వప్పుడపుడు
భువి నవతరించి యవ్వానిఁ బొలియఁజేసి, సాఁకుచుందువు ధర్మర క్షైకచతుర!

ఉ. పాతకుఁడౌ దితిప్రసవ పాంసనుఁ డంతము జెందెఁ దత్సుతుం
డాతురతన్ దొరంగి సుఖమందె నిలింపులు చెంది రిష్టముల్
ఖ్యాతిగడించె నీతను విఁకన్ ద్వరగా నుపసంహరింపు ని
ర్భీతిగ నెల్లవారలుఁ బొరిన్ సుఖయింతు రనంతకాలముల్. 144

క. అని యిటుల శాంతముగ నా, డిన వీరుని మృదుఫణుతుల డెందమునం దాఁ
గొనక కఠినోక్తులను రయ, మునఁ బల్కె రదములబెదరుఁ బుట్టించు చిటుల్.

—* నృసింహమూర్తి వీరభద్రుని గని సంభాషించుట *—

క. ఎందుండి వచ్చితివో! నీ, వందే గరియింపు పొమ్మ హరతనయా! నా
కిందు హితోక్తుల నుడువకు, డిందఁగఁ జేతును జగముఁ గడింది బలమునన్.

చ. జగముల కేను నాయకుఁడ శాసకుఁడన్ జెలుతుని ప్రపంచమున్
మగుఁడ సృజింతుఁ జెంతు నిఁక మానుఁడు నాకొక శాస్త్రగీస్త వే
ఱుగ నొకఁ డెందు లేఁడు విను రూఢిగ నాదు పవిసాదమొ.ది చ
క్కఁగ సకలమ్ము స్వాస్థ్యమును గాంచి రహించును సిద్ధి శంకతన్. 147

క. కలిమియుఁ దెలివి విభూతియు, బలమునుగల సర్వవస్తువర్గమును మదిన్
దెలియుము మామక తేజో,విలసితమని యెల్లయెడల విశ్వతలమునన్. 148

క. కర్తను విష్టపకోటికి, భర్తను సకలాబ్జజాండపాళికి నింకన్.
హర్తను సర్వమున కిటుల్, నేర్తురె లాఁతులు మదీయ నిపుణత నెఱుఁగన్.

గీ. విధులను నిషేధములను వేదోక్తి జూపి
ధర ప్రవృత్తి నివృత్తులఁ దనరఁజేసి
యీ సకలలోకముల నెల్ల నేలుచుండు
నాకుఁ గలవఁగవచ్చితే లోకహితము. 150

ఉ. పొక్కిలితమ్మి యందు జనిఁ బుట్టఁగఁజేసితి నెక్కుడైన యా
చక్కని వేదరాశి నిడి సర్వజగంబుల సంతరించు నే
ర్పెక్కుడు వేడ్కనిచ్చితి మఱెవ్వఁడు నాకెన? నే స్వతంత్రుఁడన్
నిక్కమెఱుంగువారు గమనింతురు నా యసమానసంపదన్. 151

ఉ. కావున సర్వశక్తులకుఁ గారణమై యలరారు నన్ను నీ
భావమునం దెఱింగి వెడ పల్కులుమాని నమస్కరించి వే
నీ విపుడేగు మిం దిఁకను నిల్వకు చేటుపడఁబోకు వీఁకరన్.
నావుడు వీరభద్రుఁడు మనంబున నల్గక పల్కెనిట్టులన్. 152

—* వీరభద్రుఁడు నృసింహునిపైఁ గోపించి భాషించుట *—

చ. ఎఱుఁగవె లోకనాయకుని యెల్లరకున్ హరుఁడైనవాని యి
ట్లెఱిమఱి వెఱ్ఱిపల్కులను నాడుట నీసరివాని కొప్పునే
మఱచితివే మహేశు నసమానమహామహిమాభిరాము మేల్
తెఱగుఁ దలంపు కీడ్వడకు తెంపరి! యుడ్గుము దంభవాక్యముల్. 153

ఉ. నీయవతారముల్ నిలుప నేరిమిగల్గెనె నీకు వీఁకమై
బాయఁగఁజేయఁడే శివుఁడు పాయనిదర్పమెసంగు వాని నీ
వాయెడరున్ దలంప విపు డాయత దుఃఖము దారసిల్లెఁ నే
సాయమొనర్ప వచ్చితిని స్వాంతమునందుఁ దలంపు నానుడుల్. 154

చ. ప్రకృతివి నీవు పూరుషుఁడు భర్గుఁడు నీయెడ వీర్యముంపఁదా
వకమగు నాభిపద్మమున బ్రహ్మజనించెను లోకసృష్టికా

తుకమున నాతఁడున్ దపసు • ధూర్జటిఁగూర్చి యొనర్పఁ బద్మజా
లికమున నుద్భవించె నిజ•లీల దనర్పఁగఁ జంద్రమౌళియున్. 155

ఉ. ఆహరుఁ డిప్డు నిన్నుఁ దెగ•టార్పఁగఁ బంచెను లోకరక్షకై
యోహరి! మంచిమాటలను • నొప్పిన మే లటుగాక యుండినన్
దాహము చేసెదన్ నిను ని•తాంతరుషాయతవహ్నికీలలన్
మోహమునొంది వాజ్ఞ నిదె•ముల్ పొనరించిన నొప్పనే యిటుల్. 156

క. నీకూర్మకపాలంబుల, నీకిటిదంష్ట్రలను జేర్చి • నీలగళుఁడు దాఁ
జేకొని ధరించు నిపుడును, శ్రీకాంతా! మఱచె దేల • చింతింపు మెదన్. 157

మ. ప్రతిహారంబున నీనృసింహశిరమున్ • బ్రస్ఫారరత్నంబుగాఁ
గుతుకం బొప్పఁగఁ జేర్చి కంఠమున ను•గ్రుం డింపుమైఁ దాల్చె నీ
సుతుఁడౌ బ్రహ్మ శిరంబుఁ ద్రుంచి దురిత•క్షోభంబుఁ బోకార్చె ని
ట్లతిదర్పం బిది యేల నీకు నృహరీ! • యజ్ఞాతతత్త్వాత్మతన్. 158

క. ఉపకారము సాధులయెడ, నుపయోగించు నెడఁ జక్క•నొప్పగ రంబా
యుపకారం బన్యులయెడ, నపకారముగాఁగ మాఱు • నరయుము నృహరీ! 159

క. కావఁగఁ గర్తవు భర్తవు, గావు హరీ! హర్తవెవుడు • గావు దెలియుమీ
యేవలనరయక పల్కితి, వీవు స్వతంత్రుఁడవుగా వి•కెం దేనియునున్. 160

క. కుమ్మరిచక్రమ్మట్టుల, నమ్మన్మథవారుని యిచ్ఛ • నఖిలాకృతులన్
గిమ్మనక యవతరించుదు, విమ్మహి నరకేసరీ! మ•హేశ వశుఁడవై. 161

ఆ. దక్షయజ్ఞమందుఁ • దావకోద్ధతిని నేఁ, జూచినాఁడ నీవు • చూడలేదె?
పద్మనయన! యనిని? • బాసిపోవఁగలేదె, యేలయెఱిఁగియెఱిఁగి•యిట్లు దొడర.

తే. తామసుఁడవౌట మున్నీట • దండశూక
తల్పమం దెప్డు గాఢని•ద్రావశుండ
వగుచునుందువు పరమాత్మ • నరయఁజాల
వసురసంహృతి నీకుఁ దో•డగును హరుఁడు. 162

ఆ. చక్రపాణి! నీవు • చక్ర మెవ్వరిచేతఁ, బడసినావొ! యట్టి • పరమశివుని
మఱచి యిట్టులాడ • మరియాదొకో! చద్ది, తిన్న రేవు మఱచి • తెగడనగునె?

క. మున్ను దధీచిమునీంద్రుఁడు, సన్నుతుఁడు మహేశభక్త•సత్తముఁ డాజిన్
నిన్నమరులతో గెల్చెను, బన్నము చెందితివి నాఁటి • పస యెఱుఁగ వెపన్.

చ. విభుఁ డఖిలేశ్వరేశ్వరుఁడు • విశ్వనిదానుఁడు సర్వశాసకుం
డభవుఁ డనంతవిక్రముఁడు • హంత, హిరణ్మయమూర్తి, దుస్సహ
ప్రభుఁడు స్వతంత్రుఁ డక్షరుఁడు • భైరవపక్షిమృగస్వరూపుఁ డా
ప్రభునివిధం బెదన్ దెలిసి • పంకజలోచన! శాంతిఁ జెందుమా! 165

క. లేకున్న మహాభైరవు, ఛాకకు గుఱియగుదు విపు డీటన్ దలోఁ(కి)ధా
ఖ్యాకంబగు మృత్యువు నీ,పై కుఱికి హరించు వినుము•పవిద్రుమము నటుల్.

—* శరభావిర్భావము *—

మ. అన నంతన్ విని యన్నిశాచరహరుం • డత్యంతరుష్టాత్ముఁడై
ఘనరోషంబున మించి యఘ్నుని వీఁ•కన్‌బట్టి గీటార్పఁబూ
న్కని నెప్డొందెనొ యన్నిమేషమున నిం•గిన్ గోటితీక్ష్ణాంశుసం
జనితానూన మహస్సముత్కరము లు•చ్చైర్భంగి శోభిల్లఁగాన్. 167

ఉ. కాదది సౌరమగ్నిజము • కాదు సుధాకరమూర్తి జంబునున్
గాదు తటిత్ప్రభూతమును • గాదు మహాభరితాంబ రౌజము•
గాదు పమానవర్జితము • గలహరౌజము సర్వతేజముల్
పాదుగ నందడంగి కను•పట్టెఁగడున్ గడు ఘోరరూపమై 168

గీ. అంత వేలుపు లెంతయు • నక్కజముగఁ
జూచుచుండఁగ వ్యక్తమై • తోఁచె బరమ
శివునిసంహారతనువు జే•జేలు జయజ
యధ్వనులు చేసిరెక్కుడు • హర్షమునను. 169

వ. అంత.

*సీ. వేలకుమించిన, వెలయు హస్తములందు, వివిధాయుధంబులు • విస్తరిలఁగ
విరివిమీఱిన జటా•విసరమధ్యంబునఁ, దరుణేందు శేఖరం•బులుపు దనర

---

* శివపురాణే శతరుద్రసంహితాయాం ద్వాదశాధ్యాయే —

సహస్రబాహుర్జటిల । శ్చన్ద్రార్ధకృతశేఖరః । సమృద్ధోగ్రశరీరేణ । పక్షాభ్యాం చంచునాద్విజః
అతితీక్ష్ణో మహాదంష్ట్రో । వజ్రతుల్యనఖాయుధః । కంఠేకాలో మహాబాహు । శ్చతుష్పాద్వహ్ని
సన్నిభః । యుగాన్తోద్యతజీమూత । భీమగంభీరనిస్వనః । మహాకుపిత కృత్యాగ్ని । ర్వ్యావృత్త
నయనత్రయః । స్పష్టదంష్ట్రాధరోష్ఠశ్చ । హుంకార సహితో హరః । ఈదృగ్విధ స్వరూపశ్చ ।
హ్యగ్ర ఆవిర్బభూవహ । హరిస్తద్దర్శనాదేవ । వినష్ట బలవిక్రమః । బిభ్రద్ధామ సహస్రాంశో ।

కడుబలిష్ఠంబయి క్రాలెడు తనువున, జెక్కలునున్ జంచు పుక్కనిగుడ
పదునాఱు వన్నెల బంగారుకన్నను, మిన్నయైయలరారు వన్నెమెఱయ

గీ. వజ్రములఁ బోలు నఖములు వాసి నెసఁగ
మిగులఁ దీక్ష్ణంపు దంష్ట్రిలు బుగులుగొలుప
నలుక యొలికెడు నేత్రత్రయంబు వెలయఁ
గంఠమున మేచకచ్ఛాయ గడలుకొనఁగ. 170

సీ. ప్రళయకాలానల ప్రతిభటద్యుతులు చూడ్కుల కెంతయేని సంకోచ మొదవ
కల్పాంతజీమూత గాఢభయదనాద, హుంకారశబ్దంబు జంకునొసఁగ
స్పష్టదంష్ట్రాధరోష్ఠంబైన వక్త్రంబు, బ్రహ్మాండకబళన ప్రౌఢిఁ దెలుప
అతి నిష్ఠురములైన యష్టపాదంబులు, హరిదష్టదేశంబు లాక్రమింప

గీ. బొమలముడితోడ నొప్పు విస్ఫూర్జదుగ్ర,మన్యుభరదీప్తదృష్టుల మంటలెగయ
నృహరి దర్పంబు శూన్యమై నేలకొఱుగ, శరభమూర్తి గనంబడె సత్వరమున.

క. హరి తద్దర్శనముననే, కరమఱుదుగ బలము సడలి గగ్గోల్పడి భా
స్కర ఖద్యోతములకువలె, తరమెఱిఁగి నిజాస్త్రమయము తప్పదనుకొనెన్.

మ. శరభేశానుఁడు విక్రమించి నిజపక్ష ద్వంద్వఘాతంబుగన్
హరినాభ్యంఘ్రులఁ జీల్చి పుచ్ఛమున జంఘాంకంబులంగట్టి బం
ధురహస్తావళితోడఁ దద్భుజములన్ నొప్పించుచున్ బట్టి దు
ర్ధరపౌనర్భవధార వక్షమున విస్తారంబుగా వ్రచ్చుచున్. 178

రథః ఖద్యోత విభ్రమం । అథ విభమ్య పక్షాభ్యాం । నాభిపాదాన్విదారయన్ । పాదాన్సబంధ పుచ్ఛేన । బాహుభ్యాం బాహుమండలం । భిన్దన్నురసి బాహుభ్యా । న్నిజగ్రాహ హరోహరిం । తతోజగ్ముశ్చ గగనే । న్దేవాస్సహమ హర్షిభిః । సహసైవా భయాద్విష్ణుం । సహశ్యేన యివోరగం । ఉత్క్షిప్యోత్క్షిప్యసంగృహ్య । నిపాత్య చనిపత్యచ । ఉడ్డీయోడ్డీయ భగవాన్ । పక్షఘాత విమోహితం । హరింహర స్తం వృషభం । వివేశానన్త యీశ్వరః । అనుయాన్తం సురాస్సర్వే । నమో వాక్యే నతుష్టువుః । ప్రణేముస్సాదరం ప్రీత్యా । బ్రహ్మాద్యాశ్చ మునీశ్వరాః । నీయమానః పరవశం । దీనవక్త్రః కృతాంజలిః । తుష్టావ పరమేశానం । హరిస్తం లాలితాత్మకైః । నామ్నామష్ట శతేనైవ । స్తుత్వాతం మృడమేవచ । పునశ్చ ప్రార్థయామాస । నృసింహ శ్శరభేశ్వరం । యదాయదా మమాజ్ఞేయం । మతిస్స్యాద్దర్వదూషితా । తదాతదా పనేతవ్య । త్వయైవ పరమేశ్వర ॥

నందీశ్వర ఉవాచ ॥ ఏవం విజ్ఞాపయన్ప్రీత్యా । శంకరం నరకేసరీ । నశ్యాశక్తో భవద్విష్ణు । ర్జీవితాంత పరాజితః । తద్వక్త్రం శేషగాత్రాన్తం । కృత్వా సర్వస్వవిగ్రహం । శక్తియుక్తం తదీయాంగం । వీరభద్రోఽహరత్తదా ॥ నందీశ్వర ఉవాచ ॥ అథబ్రహ్మ దయోదేవా । శ్శరభం రూపమాస్థితం । తుష్టువుః శంకరం దేవం । సర్వలోకైక శంకరం ॥

క. శ్యేనము పన్నగముం బలెఁ, దా నరహరి నొడిసి మిన్ను ♦ దత్రిసి బహువిధో
డ్డీననిపాతశతంబులఁ, బ్రాణాంతదశన్ బొనర్చి ♦ పటుదర్పమునన్. 174

—* నృసింహావతార శాంతి *—

గీ. హరికి సమ్మోహ ముడిపి శాంతాత్మకుసిగ
హరుఁ డొనర్చెను బ్రహ్మాది ♦ సురలు మురిసి
యాదరంబున లలితాక్షు ♦ రాళి నిట్లు
ధ్యాన మొనరించి యలరించి ♦ రా మహేశు. 175

క. హర! సంసారభయంబుల, హరియించుటఁ జేసి హరుఁడ ♦ వైతివి మఱియున్
హరి నిపుడు నిగ్రహించుట, హరిహరుఁడవటంచుఁ బరఁగె ♦ దయ్యమహాత్మా!

వ. మఱియును.

సీ. అష్టమూర్తుల చేత ♦ నఖిలప్రపంచంబు, విభజించి ధరియించి ♦ వెలసినావు
కష్టంబులొంది స్రుక్కఁగఁ గాంచి మమ్మ్మ గ్రత్యెక్కిఁది ప్రేమించి ♦ యేలినావు
పంచకృత్యముల నేర్పుఱచి రచించుచు, సరిరొక్కరుఁడు లేక ♦ సాఁకినావు
సచ్చిదానంద లక్షణుఁడవై ఘనుఁడవై, నిర్వికారుండవై ♦ నెగడినావు.

గీ. సత్యరూప! ప్రభూ! ప్రాజ్ఞ! ♦ సన్నిధాన!, విబుధనాయక! విశ్వేశ! ♦ వేదవేద్య!
దీనబంధూ! దయాసింధు! ♦ ధృతనవేందు, శరభమూర్తి! నఖిలజాండ ♦ చక్రవర్తి!

క. కమలాక్ష కమలజన్మ, ప్రముఖామరవరుల మునులఁ ♦ బశుపతి! నీవే
క్రమముమెయి సృష్టిచేసితి, వమితతపోదృశ్యభాస్వ ♦ రాయత తేజా! 178

వ. అంత నరహరియును.

మ. విరిసెన్ మోహమహాంధకారము లస ♦ ద్విజ్ఞానభానూదయం
బరుసంబొప్పఁగఁ జేకుఱెన్ శుభము సం ♦ ప్రాప్తించె దేవేశ! ముం
దఱ నెప్డేనియు మోహమెల్ల పొసఁగన్ ♦ దచ్ఛాంతిఁ గావించి సు
సిరకారుణ్యము నాపయిన్ బరపుమా ♦ చేమోడ్పుఁ గావించెదన్. 179

చ. అన విని శంకరుండు గడు ♦ హర్షమునొంది నృసింహ! నీవు నా
పనుపున దైత్యులన్ జదిపి ♦ పాలనసేతువు లోకరాజి జీ
వననిధియందు జీవనము ♦ వైఖరి నామెడఁ జెందియుండు విం
కను యశమొందు మక్షయము ♦ గా నరవిందదళాయతేక్షణా! 180

వ. అంత వీరభద్రుండు శివాజ్ఞఁ జేసి హరి యభీష్టప్రకారంబు గడంగి. 181

ఆ. సట్టులేక వేగ • నరకేసరి శిరంబుఁ, గత్తిఁ బెఱికి నఱికి • కృత్తినొలిచి
హరునకొసఁగె శ్రీనృసింహనరహరి తను, వంతఁ బాసి నీరజాక్షుఁడయ్యె. 182

వ. అనంతరంబు శివుఁడు నృసింహకృత్తిధరుండై తదీయరుండమాలాభూషితుండై నిజగణంబులుగొల్వ రాజతాద్రిన్ జేరె. వనజాక్షుండును దక్కిన సుపర్వులెల్లరు జగచ్ఛాంతి గలిగి శివుని వినుతింపుచుఁ దమ స్థానంబుల కేగిరి. 183

—* ఫలశ్రుతి *—

గీ. శారభచరిత్ర మీయది • చదువ వినిన
భయములను బాపు నపమృత్యు • బాధ మాన్పు
వ్యాధులను గొట్టు శత్రుసం•హతుల గిట్టు
సకల సుఖములఁ జేకూర్చు • సాఁకు వినుఁడు. 184

క. మఱియును భూకంపాదులఁ, గరవృష్ట్యల్పాతివృష్టి • కష్టంబులయం
దురువాతోల్కాపాతములఁ దరహిఁ జదివి రేనియును దొలఁగు నవ్వి వెసన్.

గీ. ఇఁకఁ జతుర్దశి సప్తమి • నీశ్వరోత్సవముల శివలింగ సంస్థాపనముల నీ మ
హాచరిత మెవ్వఁడేని పారాయణంబొనర్ప శివసన్నిధికిఁ గారణముగఁ దనరు.

—* యక్షేశ్వర లీల *—

ఉ. మున్ను సుధార్థులై సురలు • పుణ్యజనుల్ గలశార్ణవంబు న
త్యున్నతితో మథింపఁ దొలి • నుద్భవమయ్యె మహావిషంబు దా
నన్నెఱిఁ బాసి కీడ్వడిపి • నాకధరుల్ శివుఁ జేరి మ్రొక్కి యా
పన్నులమైతి మీవిషముఁ బాపి మముం బ్రదికింపు మీశ్వరా! 187

క. ఇంచుకనీవిఁక జాగొనరించినఁ జచ్చెదము చంద్రరేఖామకుటా!
కాంచి జగమ్ముల యలమటఁ, గొంచక వేగిరము బ్రోవు • గోపతినాథా! 188

చ. అని యరవిందసంభవముఖామరులెల్లరు రక్కసుల్ మునుల్
పనరుచుఁ దన్నువేడ నత • వత్సలుఁడా శివుఁడవ్విషంబుఁ జే
కొని వడిమ్రింగి కంఠమునఁ • గూరిమిమై ధరియించె నంత వే
దనవిడి నాకు శంకరు సుదారుఁ గనున్ గొనియాడి రున్నతిన్. 189

ఆ. గరిమ నఱుతనిట్లు • కాలకూటముఁ దాల్చి, కడఁగి శివుఁడు నీల • కంఠుఁడగుడు
నీలకంఠ! యనుచు • నేర్పునఁ బిలిచిరి, పరమమునులు సురలు • బరమశివుని.

గీ. పాలసంద్రంబుమరల జే • జేలు రక్క,సులును జేరి మథింపఁగా • సురభి వెల్ల
యేన్గు శ్రీదేవి యచ్చర • లిగురుఁబోండ్లు, నిక్కవీనులజక్కి జ • నించెనందు.

క. హరిశ్రీదేవిని గొనియెన్, సురపతి గొనె వెల్ల యేన్గు • సురభినిగొని రా
దరమున మునులిక జక్కని, మఱియుచు బలిదనుజుఁడొందె • భూరిప్రీతిన్.

గీ. అంత నమృతఘటం బుద • యంబునొందె
శ్రీపతి యనుగ్రహమున జే • జేలు ద్రావి
రసురులెల్లరుఁ గనుచుండి • రందు నొక్క
రాహువును ద్రావె దేవవ • ర్గమునఁ దూఱి. 193

చ. చందురు కన్నుసన్న హరి • చక్రముతోఁ దలఁద్రుంచె వాని నా
తుందుడుకందు మ్రిందకయె • తుండము మొండెము నిద్దఱైరి యీ
పొంది సుధాకరున్ రవిని • నుక్కఱఁబట్టి గ్రసించుచుండ్రి ద
క్కందఱు రక్కసుల్ వసరి • యాతురులై కడుఁ గద్దుమంటచే. 194

వ. ఆయుధంబులఁ ధరియించి సురలతో ఢీకొని పోరిత మ్మొనరింపుడు. 195

క. శ్రీవిభుని సాయముండుట, దైవతనాయకులు సుధను • త్రాగుటచే సు
శ్రీవిక్రమమున దైతే,యావళి నోడింపఁబఱచి • రహిపదము సురుల్. 196

గీ. దాన నెంతేని గరువంబుఁ • బూని సురలు
మిన్నుచూచుచుఁ బెచ్చుగ • మెలఁగుచున్నఁ
గాంచి యడురాజమాళి య • క్కసటుఁదీర్ప
నొక్కనాఁ డొక్క యక్షురూ • పొంది వేగ, 197

ఉత్సాహ : పసిఁడిమలకుఁ జేరి యట సు • పర్వవితతిఁ గన్గొనన్
బసమెయి న్నిలిఁపు లెఁతో • ప్రౌఢగర్వ మేర్పడన్
బిసరుహాక్షుతోడఁ గూడి • బింకముల్ గడున్ జపం
బెసఁగఁగొట్టుచున్న డాసి • యిట్టులనియె యక్షుఁడున్. 198

క. ఏమిది వదరెద రింతకు, నేమియొనర్చితిరి సెప్పుఁ • డీ నాకన సు
త్రామముఖు లనిరి యక్షున, కీమాడ్కి నహమికఁ బెద్ద • మెలుఁగేర్పడఁగాన్,

చ. కడలి మథించి శ్రీరమను • గల్పకభూజముఁ గామధేనువున్
బెడఁగగు నశ్వరత్నమును • వెల్లనియేనుఁగు మానికంబులన్
కడుఁగృశమైన వెన్నుడుము • కల్కి చనుంగవ లొప్పు చెల్వలన్
గుడుచుటకున్ సుధాఘటముఁ • గొంటిమి యీహరి యేము నున్నతిన్. 200

చ. వలలము మెక్కనట్టి యుల • బాలిశులోర్వక మమ్మెదిర్చినన్
బలమునఁ బట్టిచంపితిమి • చక్కది యుక్కదిలేక రక్కసుల్
పొలిసిరి కొండలెంక వెఱపున్గొని పాఱిరియారఁ గాలయం
బిలనిఁక మమ్మెదుర్చుటకు • నెవ్వరు చాలుదురన్న నాతఁడున్. 201

గీ. సరియె యటులైన నంతకుఁ • జాలువారె
యైన నొకనుడి వినుఁడు • మీఁరధికబలులు
పూన్కిఁ గాంచి కదల్పుఁడీ • పూరిరెమ్మ
ననుచు నొకతృణముంచెఁ దద్గ్రమందు. 202

....* దేవతలు గడ్డిపరకను గదల్పలేకపోవుట *....

వ. అంత నవ్వారద్దిగాంచి గరువంబున నూర్పునను ముఖపవనంబునను చేతుల నాయుధంబుల మహాస్త్రంబులఁ గదల్పలేక యాకులపాటుఁజెంది వెకలులై తడఁబడి యుక్కుఁబాసి గ్రుక్కిళ్ళు మ్రింగుచున్నంగాంచి యంబరవాణి పెద్ద యెలుంగుతో నిట్టులనియె. 203

ఉ. మోసముఁ జెందినారిటులు • ముగ్ధశశాంకధరుండె యక్షుఁడ
వ్వేసముఁ జూచి మోసపడి • వీఱిఁడులై తిరిఁకన్ దలంపుఁడీ
భాసిలు లోకపుంజములఁ • బాయకసల్పియు సాఁకి మల్పునా
యీసరుఁడంచుఁ జిత్తముల • నెంతయునేనియు దేవనాయకుల్! 204

క. అని యుపదేశించిన వా,రనువుగ నపు డరసి వేగ • యక్షేశ్వరపా
వన చరణములకు మ్రొక్కిడి, ఘనముగ నుతియించి రిట్లు • కరుణాంచితులై.

—* దేవతలు యక్షుని శివునిగా నెఱింగి వినుతించుట *—

చ. ఎఱుఁగక గోతిలోఁ బడితి • మీశ్వర! తప్పు సహింపు మిప్పు డం
దఱమదముల్ హరించి వితతంబగు నీదు ననుగ్రహంబు సం
బరమునుఁ జెందఁజేసితివి • వల్మెఱు నీయెదుటన్ బ్రగల్భముల్
బఱపితి మన్ని యోర్వఁదగుఁ • బాలకపాలక! సర్వశాసకా! 206

గీ. సర్వమున కీవె కర్తవు • సర్వశక్తు
లకుఁ బ్రవర్తకుఁడవు నివ• ర్తకుఁడ వెందు
అద్వయంబగు పరమాత్మ • వయ్య! నీవు
నిన్నుఁ దెలియఁగఁగలమె ? మన్నింపు మీశను. 207

క. అని వినుతించిన శర్వుఁడు, వనజాక్షప్రముఖ దివ్య• వర్గమునకు బో
ధనఁజేసి వినయపద్ధతిఁ, జనియెన్ గైలాసమునకుఁ • జయ్యన నంతన్. 208

గీ. ఎవ్వఁడేనియు నీలీల • నెంతయేని
భక్తిఁ జదివిన నవ్వాఁడు • పాపజాల
మెడసి యిష్టార్థములఁ జెందు • నీశనుఁ బరమ
శివుని దివ్యప్రసాదంబుఁ • జేకొను నిల. 209

వ. ఇట్లు యక్షేశ్వరలీల నెఱింగించితి నీశ దుర్వాసోమున్యవతార లీల నుపన్య
సింతు వినుండని సూతుండు మునుల కిట్లనియె. 210

....* దుర్వాసోమున్యవతారలీల *....

క. అత్రియను నొక్కమునివై, ధాతృఁడు బుధమిత్రుఁ డిద్ధ•తరభాసురచా
రిత్రుఁడు సద్గుణ మణిగణ,పాత్రుం డనసూయనాఁగఁ • బణఁతియుఁదానున్.

గీ. పుత్రసంతానరతులై త్రి•మూర్తులను మ,దిన్ భజించుచు నిర్వింధ్య•తీరమునఁ
దపసానర్చిరి నూఱేండ్లు • తాపవేద,నన్ గలంగి జగంబులు•నలతఁజెంద. 212

క. ఆరసి వారలతపసును, నీరజభవ నీరజాక్ష • నీలగళులు వే
తారసిలి వరములిచ్చిరి, వారికిఁగొమరులయి తమరు • ప్రభవించునటుల్.

గీ. అజుఁడు జాబిల్లియై దాన•వాంతకుండు
దత్తుఁడై కృత్తివాసుండు • తాపసేంద్రుఁ
డైన దూర్వాసుఁడై వారి • యాత్మజులుగఁ
బొడమి రెంతయు నున్నతి • పొల్పుమీఱ. 214

వ. ఆ మువ్వురయందు దూర్వాసుండు మిగుల తపోధనుండై శిష్యులన్ గూడికొని
మేదినిం బుణ్యతీర్థస్థలంబులఁ గ్రుమ్మరుచు నొక్కనాఁడు ద్వారకాపురి కేగి
శ్రీకృష్ణుచే సత్కారంబు లొంది తన్మందిరంబునఁ గొన్నినాళ్లు వసించె. శౌరి
యును మిగులఁ గోపనుండగు నమ్మునికి విధేయుండై యాతిథ్యంబు నెఱవేర్చు

చుండె. ముని యొక్కనాఁడు పెక్కుసహస్రంబుల వారియన్నంబుఁ దాఁ నొక్కఁడే మెక్కుచుండు, మఱియొక్కపు డత్యల్పముగ భుజించుచుండు. కారణంబులేక వికవిక నవ్వుచుండు నట్టులే మిన్నక యేడ్చుచుండు నిట్లు శ్రీకృష్ణావసథంబందు మెలంగుచు నొక్కనాఁడు కృష్ణుని శయ్యాస్తరణంబులఁ గాల్చి యలంకృతలైన గట్టువాలు కన్నెల వాతలఁబెట్టి యలయించి కృష్ణునిఁ జేరి పాయసంబుఁ దినియెద వండింపు మనుడు. 215

క. శౌరియుఁ బాయసమును గో, క్షీరంబున వండఁజేసి • చెలువుగ దానిన్
సారతర భక్ష్యములనున్, భూరితరాన్నోదకములఁ • బొందుగ నొసఁగెన్, 216

వ. అంత నమ్మునియు

ఆ. వేడి పాయసమును • వేగ భుజించి శే, షించినట్టిదాని • క్షిప్రముగను
దనువునంతఁ బూసి•కొనుము కృష్ణా! యన, నతఁడు నొండుదలఁప • కట్లుచేసె.

వ. మఱియు శ్రీకృష్ణుండు భక్తితో మునిప్రసాద మ్మొక్కపాదంబులందుఁ దక్క తక్కిన శిరోముఖ్యాంగంబులందు లేపనం బొనరించుకొనియె నంత మునియును గృష్ణుపట్టంపుదేవి యగు రుక్మిణిఁ జూచి 218

గీ. ఇఁకను మిగిలిన పాయస•మె త్తితెచ్చి, యాపెయొడలునఁబూసి ర•యమున నామెఁ
బట్టి యొక తేరికింగట్టి • బరవసమున, నెక్కి యూరేగె యాదవు • లెల్లరుఁ గన.

క. మఱియును గృష్ణుఁడు గనఁగాఁ, గొరడాతో నొక్కదెబ్బఁ • గోమలి నేసెన్
బరికించుచుండి హరి త, త్తఱ మొక్కింతేని గొనఁడు • తాలిమిబల్మిన్. 220

క. పెఱయాదవు లప్పట్టున, హరియా దాసీన్యమును శ•తాత్ముఁడగు మునీ
శ్వరు విధముఁగని కినుకతోఁ, గొఱగొఱలాడంగ నుడిపె • గోవిందుఁడాగిన్.

గీ. మునియు నట్టులె రథమెక్కి•పురము నెల్లఁ, బరుగుతోఁదిర్గుచుండఁగ • బథమునందు
నొక్కయెడ రుక్మిణీసతి • యుక్కుమాలి, వ్రాల నమ్ముని గశతోడ • బాదెఁ గురల.

వ. కృష్ణుండు వీక్షించి మనంబునం దెఱియక యవ్వారితో నడచుచుండె నంతఁ దాపసుండు కుపితుండై యరదంబు డిగ్గి పదాతియై గినియుచు వడివడిన్ దెన్నుమాలి పోవుచుండఁ గృష్ణుం డెదురుపోయి మ్రొక్కి నిలిచి మహాత్మా! యనుగ్రహింపు మనుగ్రహింపుమని వేడుటఁ జూచి తేజస్వియగు నమ్మహాత్ముండు హర్షంబుతో శ్రీకృష్ణున కిట్లనియె. 223

—* దూర్వాసుఁడు శ్రీకృష్ణునకు వరము లిచ్చుట *—

చ. గెలిచితివయ్య! కోపము నొగిన్ బురుషోత్తమ! సుంతతప్పు నీ
వలన నెఱుంగ సంతసము • వాటిలెఁ గోరుమికన్ వరంబులన్
గలిమిదనర్ప నిచ్చెదను • గ్రచ్చఱ నెట్టివియైనఁ జూడు నా
బలితవు వైభవమ్మిపుడు • పాయక సేయు మహార్థసిద్ధులన్. 224

ఉ. ఓదనమందుఁ బ్రాణులకు • నొప్పెడు నెట్లు జగంబునందు నా
మోదము నీయెడన్ ధనరు • భూరిగ నట్టులఁ బుణ్యమూ యశం
బేదుదు వీ త్రిలోకముల • నెల్లను నున్నతిగందు వెంతయే
నాదరపాత్రమౌదువు జనార్దన! సర్వజగద్విభూషణా! 225

ఉ. నీనిలయంబునం దికఁను • నే దహియించిన సర్వవస్తువుల్
మానుగఁ దొంటియట్లమరు • మాధవ! యింకను మత్ప్రసాదమున్
బూనిక నెందు నెందునను • బూసితివో యట మిత్తిగల్గ ది
ట్లీ నెఱఁదప్పి పాదముల • నేలొకొ పూయవు మెచ్చనేనటుల్. 226

క. అనినంతఁ గృష్ణుఁడును దన, తనువున్ బరికింప నదియుఁ • దద్దయు తేజో
ఘనమైయుండుటఁ గనుగొని,మనమున నక్కజముఁ జెందె • మఱియున్ మఱియున్

గీ. మౌనిరుక్మిణినిన్ జూచి • మానినీమ, ణిరో! మగువలందుఁ గడుఁ గీర్తి • నెగడఁ గలవు
జరయు రుజయును నీకెప్డు • దొరయవమ్మ!, పుణ్యగంధమై దేహంబు • పొలుచు నీకు

క. పదునాఱు వేలుమించిన, ముదితలు నీసవతులందు • మురువొప్పదు వ
మ్మ! దయితుఁడీహరియనుగడు,ముదమునఁ గనుఁగొనెడు నిన్నుఁ • బూర్ణేందుముఖీ!

క. అనియిటుల వరములను నిడి, ఘనుఁ డమ్మునినాథుఁ డంతఁ • గదలియ థేచ్ఛన్
జనియెను హరియును రుక్మిణి,యను భవనమ్మునకుఁ జనిరి • యుత్సాహమునన్.

గీ. అందు ముని దహియించిన • యఖిలవస్తు
వులును దొల్లింటికన్న సొంపుగఁ గనుబడ
మదులఁ గడు నచ్చెరువుఁ జెంది • మౌనివరుని
శక్తి నెంతయుఁ బొగడిరి • సంతసమున. 231

వ. ఇట్లు దూర్వాసుండు పుడమి ననేకులన్ బరీక్షించి యభీష్టవరంబులిచ్చె. కుంతి
భోజునింటఁ గన్నియయై యున్నపుడమ్మహాత్మునకుం డామెపరిచర్యలకు మెచ్చి

సిద్ధమంత్రంబొసంగె. మఱియుఁ బాండవధర్మపత్నియగు ద్రోవది కభీష్టవరంబు లిచ్చె. ఇట్లు మహాతపోధనుండును మునికులాగ్రగణ్యుండును నగు దుర్వాసో మునిచరిత్రంబుఁ జెప్పితి నింక హనుమదవతారలీలఁ గుఱించి యించుక ముచ్చటించెద వినుండని సూతుండు మునులకిట్లనియె. 282

—* హనుమదవతారలీల *—

క. తొల్లి శివవీర్యమును గొని, యల్ల మహాబలుఁడు రమణి యా నంజనియం
దుల్లంబలరఁగఁ జేర్పఁగఁ, బ్రోల్లసదతిబలుఁడు హనుమఁ డుద్భవమయ్యెన్.

వ. అంత నతఁడు

ఉ. పుట్టిన కొన్ని నాళ్ళకె నభోమణిఁ జూచి ఫలంబు బుద్ధితో
నెట్టనఁ జేతఁబట్టి తిన నేర్మిఁ గడంగుచునుండ వేలుపుల్
చట్టనఁ జేరి కాదిది ఫలంబు ప్రభాకరుఁడంచుఁ జెప్పి తా
మెట్టులొ వీడఁ జేసిరి దినేశుఁ గపీశుని బుజ్జగించుచున్. 284

గీ. అతఁడును గొంతకాలంబు నవఁ జదువఁ
గోరి భానునికడకేగి భూరిమతిని
ఆ నవవ్యాకరణముల నధ్యయనము
చేసె నెంతయుఁ గోవిదుల్ వాసిఁ బొగడ. 285

వ. అనంతరము పరమేష్ఠియనుమతి రామకార్యార్థమై సుగ్రీవుని ముఖమ్మున దాశరథిన్ జేరి సాగరలంఘన సీతాసందర్శనాది ఘనకార్యంబులొనర్చి రామునికి బాసటయై వెంబరవిత్తులగు రావణాది రక్షోవీరుల వినాశనంబుఁ జేయించి రామకార్యంబు నెఱపి లోకంబున నసమానయశంబున్ బడసె నిది హనుమదవతారలీల యింక పిప్పలాదమున్యవతారలీల నెఱింగింతు వినుండని సూతుండిట్లనియె.

—* పిప్పలాదమున్యవతారలీల *—

క. వినుఁడింక దధీచముని తుపవ, జననాథుని నోడిసి దనుజశాసనముఖులా
ననిమేషులను శపించిన, ఘనుఁ డనఘుఁడు శాంభవుండు కారుణికుండున్.

గీ. తత్సతి సువర్చనాఁగ నితాంతసుగుణ, రాశి మగనికిఁ జాలు కారణమెలఁగుచు
సేవఁజేయుచు విభుమనశ్రీ నెఱింగి, సంతసంబునఁ గాలంబు జరుపుచుండె.

క. సురపతి వృత్రాసురుతోఁ, బరిపీడితుఁడై నిలింపవర్గము దానుం
బరమేష్ఠిఁ జేరఁజని యుత్తైఱగెల్ల వచింప విని విధియు నిట్లనియెన్. 289

చ. తెలిసె భవన్మనంబునక దధీచమహాముని శర్వసత్కృపా
కలితవరంబునన్ బడసె • గాటపువజ్రమయాస్థివర్గమున్
జెలిమిని నమ్మునిప్రవరుఁ • జేరి తదస్థులఁగోరి యడ్గ నా
బలియుఁడు వానిమీఁకొనఁగు • భద్రము కాఁగలదిట్లు పొందికన్. 240

క. అనివచ్చిన వారు దధీ,చి* నివాసముఁజేరి మ్రొక్కి • చింతాపరులై
దనుజుఁడగు వృత్రు వేరం,బునఁ దముపడుపాట్లుదెల్పి • పురపురఁబొగలన్. 241

గీ. అమ్మునీశ్వరుఁడపుడు తదభిమతమును
దెలిసికొని వేగమునఁ దన • పొలఁతియా సు
వర్చనిక నొకయాశ్రమ • పదముకనిపి
సురలకను నేమికాంక్షింతు • రెఱుఁగఁజెపుఁడు. 242

వ. అని యడుగఁగా నర్థశాస్త్ర ప్రవీణుండగు శక్రుండు స్వార్థపరుండై దధీచి కిట్లనియె. 243

చ. మునివర! శైవభూషణసముజ్జ్వల! చారుయశోనిధాన! నీ
ఘనమగు నస్థివర్గమును • కాంతుఁడెయొనర్చెద మీయమువాని నే
ర్పొనరఁగ నాయుధమ్ములను • బొందికఁగూర్చి తదీయధార వృ
త్రుని నిక వానివెన్కఁ జనుదెంచినవారిని గూల్తు మెమ్మెయిన్. 244

గీ. దాన జగముల కగు శాంతి • మానిచంద్ర!
నీదు కీరితి జగమెల్ల • నిండి యలరు
నెంతదనుకఁ బ్రపంచ మిట్లేపుఁగాంచు
నంతదను కర్కతారేందు • లెలమిఁగాంతు. 245

—* దధీచిముని యోగముచేఁ బ్రాణములఁబాసి తనువుఁ దేవతల కిచ్చుట *—

చ. అన విని మానిచంద్రుఁడు రయమ్మున నంతఁ బరోపకారమం
దనురతుఁడై మనమ్మునఁ గృపాకరు నీశ్వరుఁగొల్చి పెల్చనన్
దనువును బాసె నక్షర ముదారమునై తగు బ్రహ్మధామమున్
గొనియెను విగ్రహంబుపయి • గొప్పగఁజేసెఁ బుష్పవృష్టియున్. 246

గీ. కామధేనువుఁ దెచ్చి దుగ్ధములఁ దనువుఁ
గడిగి యవ్విశ్వకర్మచే • గాటమైన

* పరా:—ఈ దధీచి దధీచ శబ్దము లికారాకారాంతములు, రెండును మూలమందుఁ గలవు.

యస్థివితతినిఁ జేయించి ◆ యాయుధముల
వెన్నముకఁ జెందె నింద్రుండు ◆ వృత్రు మలుప. 247

ఆ. అంతలోన సువర్చ సీజాశ్రమంబుఁ, జేరి పెన్మిటి లేమియుఁ ◆ జిదియ నైన
తనువు నెత్తురు వఱదలు ◆ ననిమిషులను, గని తదీయవిధంబు నంతను నెఱింగి.

వ. ఎక్కుడు దుఃఖించి యమ్మహాసాధ్వి కినుకతో ననిమేషులన్ జూచి యిట్లని
శాపంబిచ్చె. 249

ఉ. తేరగవచ్చె నస్త్రములు ◆ దేవశిఖామణులార! యిట్టు లె
వ్వారలు పొట్టఁబోసికొన ◆ వాసిగ మానులఁ జక్కడంచిరే?
మీర లెఱుంగరే? వెఱవు ◆ మీఱి యొనర్చితి రిట్లు మీరు మీ
వారలు సౌఖ్యమున్ బడయఁ ◆ దక్కిన వారలు చావ నేమగున్. 250

— * సువర్చ దేవతల శపించుట * —

క. పశుకృత్యముఁ జేసితి రిటు, విశయం బొకయింత లేక ◆ వేలుపులారా!
పిశితాశుల ననవలెనా?, పశువుల గుదు రింక మీఁద ◆ బాలిశమతితోన్. 251

క. అని వేగమ్మున నాసతి, తన పతితోఁగూడ బ్రహ్మ◆ధామముఁ జెందన్
వనకాష్ఠంబులతోడఁ జి,తినిఁ బేర్వఁగ గగనభార◆తి యనె నిటు లొగిన్.

చ. వల దిటు సాహసింపకుము ◆ వారిజలోచన! నీదు గర్భమం
దలఘుతరాజుఁ డమ్మునివ◆రాగ్రణి తేజముఁ జేరియున్న దు
జ్జ్వలతనుఁడౌ కుమారుఁ గని ◆ చక్కఁగ నిష్కృతినిన్ బొనర్పు మ
వ్వల; నెటసేని చూల్గొనిన◆వారలు గాలరు భర్తతోఁ జితిన్. 253

క. ఆకసపుఁ బలుకు వినియును, నాకులయై యప్పతివ్రతా◆భరణము తాఁ
జేకొని యొకశిల నుదరము, జోకఁ బగులఁగొట్టె నందు ◆ శోభితలీలన్. 255

— * పిప్పలాద జననము * —

గీ. తన రుచుల వెల్గు పదిదెసల్ ◆ దనరి మిగుల
రుద్రు నవతారమై కడు ◆ రుచిరమూర్తి
ఘనుఁడగు దధీచి తేజోభి◆కలితుఁడగుచుఁ
బొడమె నందనుఁ డాకెకుఁ ◆ బొంకము గను. 255

క. నందనుఁగని తనమది నా,నందము నొందియును దనదు • నాథుని వేగన్
జెందఁగఁ గడువడిమైఁ జి,చ్చుం దరియఁగ రావినీడ • సుతుఁ జేర్చియనెన్.

గీ. రావినీడను మెలఁగు చిరంబు తండ్రి!, యెల్లవారలకును సుఖం • బీయఁదలఁపు
నేను పతిలోకమున కేగుదాన నీదు,తండ్రి నే నిన్ దలతుము రుద్రస్వరూప!

వ. అని యప్పతిదేవత గొడుకును ముద్దుచేసి రయంబునఁ జిచ్చులోని పార్థివ తనువుఁ బాసి దివ్యదేహయై పతిలోఁగూడి మహాకైలాసంబుఁ జేరఁబోయి యందుఁ బరమశివున్ గొల్చుచుండె. నంత హరిబ్రహ్మాది సురవరులెల్లఁ జేరి రుద్రావతారుండగు దధీచిముని తనయున్‌గాంచి బహూకరించి పిప్పలాదుం డని నామకరణంబు జేసి దేవా! లోకంబులకు సుఖంబొనరింపుమని కోరి దుందుభివాద్యంబులతో గంధర్వగానంబులతో నుత్సవం బొనర్చి యంతర్థానం బొంది రాపిమ్మట పిప్పలాదుం డశ్వత్థమూలంబున నేవసించి చిరకాలంబు తపంబు చేసి యనరణ్యసుతన్ బెండ్లియాడె నాయుద్వాహకథనంబు మున్నొకమాఱు మీకెఱిఁగించితి–నిఁక యతినాథలీల నారయుండని సూతుండు మునులకిట్లనియె.

—* యతినాథ లీల – ఆహుకభిల్ల చరిత్రము *—

ఉ. ఆహుకుఁడన్ వనేచరకులాగ్రణి యొక్కరుఁ డర్బుదాద్రిపై
నాహుకనాగ సువ్రత మహాశివభక్తయునైన చానతో
నాహరు శంకరున్ శివుని • నర్మిలిఁ గొల్చుచునుండె నంత గో
వాహుఁడు వారి భక్తినిఁ గృపామతిఁ గాంచి పరీక్షసేయఁగాన్. 259

క. ఆ యెఱుకవానిఁ బోలిన, సోయగమగు మేనిఁ జెంది • సొంపుగ యతియై
డాయఁగవచ్చెను వేగిర, మా యర్బుదశైలమునకు • హరుసంబలరన్. 260

ఉ. అత్తటి భిల్లుఁడున్ దనకు • నాత్మవధూటికి భోజనార్థమై
యుత్తలమొప్ప గైదువులఁ • నొందు విలున్‌గొని దవ్వుఁ జేరి యు
వ్వెత్తుగ మత్తజంతువుల • వేటునఁ గూలిచి తెచ్చుచుండెఁ బెం
పెత్తినభక్తిఁ దత్సతి మహేశ్వరుఁ గొల్చుచునుండె నిక్కలోన్. 261

ఉ. ఆయతినాథుఁడాస్థలికి • నా యెడఁ జేరి వనేచరాకముం
డాయఁగఁబోయె భిల్లుఁ డట • డాసి మహాదర మొప్ప నయ్యతిన్
బాయనిభక్తిఁ గొల్చె యతివల్లభు డప్డు నిషాదుతోన నెన్
సాయమువేళ యయ్యె నెటుసాఁగుదు వేగఁగఁ గొండకానలోన్. 262

ఉ. రాతిరి యెట్టులో వనచ•రా! భవదీయవుఁ జక్కిలోన నేఁ
బ్రీతిగనుండి తేపటికి • వేగ నెటేఁ జనువాఁడనన్న కై
రాతకుఁ డిట్లువల్కె యతి•రాణ్మణి! నీనుడి నిక్కువంబె నా
యాతగు గీము స్వల్పతర • మెట్లు వసింపఁగఁ జేతు నిన్నిటన్. 263

చ. అన యతి దీనదృష్టిఁ గల•యన్ గని పోవఁగనెంచ భిల్లి వే
గనె విభుతోడ నిట్లనియె • కర్జముఁదప్పినఁ దప్పధర్మ మీ
యనఘునిఁబంపఁజూడక గృ•హంబున నుంచు మితండు నీవు ర
మునసె పరుండుఁ డే సిరవు • ముందఱ నిద్దురపోదు వెల్పలన్. 264

గీ. ఆయుధమ్ముల నన్నియు•నవలఁ జేర్తు, సుఖముగా మీరలిద్దఱు•జొక్కఁ డిందు
నతిథిమెచ్చను ధర్మంబు • పానికాదు, గేస్తు తెఁగిది కాదేని • గెంటువడును.

ఉ. భిల్లి యిటుల్వచింప విని • భిల్లుఁడు చింతసొనర్చె నుల్లమం
దిల్లిది చాలదయ్యె నతి•ధీశ్వరు భూరితరాటవీస్థలిన్
బెల్లగు చీఁకటిన్ విడువఁ • బేరిమి వాయును మాయు ధర్మ మీ
హల్లకపాణి నొక్కఁడిత • నావల గెంటి పరుండఁ జెల్లునే? 266

క. ఈ రెండుతీరులందును. నేరమె గన్పట్టుచుండె • నేనే యవలన్
జేరెద నాయుధవర్గముఁ, జేరిచెద బహిస్థలంబు • చేవ యిది యగున్. 267

గీ. వీర లిర్వురు నిదురింత్రు • వేశ్మమందు, కాఁగలట్టిది యగునని • వేగ నాతఁ
డాయుధంబుల నన్నిటి • నవలఁ జేర్చి, తానును బరుండె వెలపల • ధర్మమెంచి.

గీ. యతియును నిషాదినియును గే•హంబునందె
నిదురఁజెందిరి చీఁకటి • నిండుకొనియె
నంత నద్దమరేయి సిం•హములు పులులు
నెఱుకుఁ గని రా నతండును • నేవుసూపి. 269

— * భిల్లుఁడు సింగములతోఁ బోరి చచ్చుట * —

ఉ. కైదువులొంది ధీరతఁ బ్రి•కాశిల ఘాతుకజంతుమండలిన్
మోఁదుచుఁ బోరుచుండెఁ బసి•ఫూని గభాలున నవ్వి భిల్లు మీ
మీఁదికివచ్చి (వచ్చి పోల • మెక్కి యథేచ్ఛనుబోయె నంత సూ
ర్యోదయవేళ నయ్యతివ•రోత్తముఁ డీవలఁ జేరి చూడఁగన్. 270

గీ. భిల్లుఁ డగుపట్టఁడయ్యె యం • దెల్లకడల
శోణితాక్తమహా నచ్ఛోటఁ • జూడఁబడియె
వానియసువులఁ గనుఁగొని • దీనుఁడగుచుఁ
గటకటా! యని దుఃఖించెఁ • గరుణమీఱి. 27౪

గీ. అంత భిల్లియు వేగిర • మచటఁ జేరి, భర్త యసువులఁ బరికించి • ప్రబలశోక
భారపీడితయై కడు వగచె • నచటి, కొండలెల్లఁ బ్రతిధ్వని • గొప్పసేయ.

చ. అటు లొక కొంతసేపు హృద • యంబున నెవ్వగఁ జిక్కి పొక్కి యం
తట వ్యసనంబు మాని మది • ధైర్యము సెంది యతీంద్రవర్యుతో
నిటులను మామకీనహృద • యేశ్వరుఁ డేగిన తెన్నుఁబట్టి లం
పటనయి పోవుదాన మరి • వంబెసఁగన్ రచియింపుమీ చితిన్. 27౫

క. ప్రారబ్ధకర్మచోదిత, భూరిగహన సత్వ భయ బుభుక్షావశుఁడై
నారమణుఁడు మడిసెను విభుఁ, జేరఁజనెద నిదియె నూటి • చేడల కందున్.

క. ధన్యుఁ డితఁడు కృతకృత్యుఁడు, మాన్యుని నినుఁ బూజచేసె • మాపున నీశ నే
మన్యంబెంచక స్థల మిడె, నా న్యాయవిశేషమట్టు • లరయుదురె యొరుల్.

వ. అంతఁ గృతకయతియు

గీ. ఆటవికుబోటి పలుకుల • నాలకించి, తగవిదియటంచు మదిలోనఁ • దలఁచి వేగ
అసువులను బ్రోగుచేసి శు • ష్కవనీజ, ములను బేరిచి చిచ్చు ర • గులుప నందు.

ఉ. ఆశబరీమతల్లి జల • మాడి విశుద్ధపటంబుఁ గట్టి యా
వేశముతోడ నచ్చితికి • వేగఁ బ్రదక్షిణ మాచరించి హృ
ద్దేశమునందు సర్వజగ • తీ పరిశాసనకర్తయైన యా
శ్రీశివమూర్తికిన్ నతులు • చేసి ప్రియంబున నిట్లు వాకొనెన్. 277

క. తెలిసీ తెలియని నాచేఁ, తల ననుచిత మెంతయేనిఁ • దనరెడుఁ గృప నా
కలుషములఁ బాపు నిదె జో, తలు సేసెద దేవదేవ! దర్పకదమనా! 278

వ. ఇఁకను

సీ. ఎత్తిన వేడ్కమై • యెడపక నీపాద, పద్మచింతనముసు • బాయనేని
విభుని దైవముగ భా • వించి తదాజ్ఞఁ జే, కొని మెలిసడవడి • మననేని
కల్లనెప్పుడు నాలుకకు జోరనీక స, త్యంబె పట్టని మదిఁ • దలఁతునేని
అతిథులయందు స • భ్యాగతులందును, బేర్మి నన్నంబు లర్పింతునేని

గీ. ఇఁకను జన్మంబు మరల నా కీఁదవేని; దాసజనుల కభీష్టము లొదార్తువేని
భిల్లు నాహుకు నే గూర్చు విభుని నాకుఁ, బర్వతేంద్రసుతా మనఃపద్మమిత్ర! 279

వ. మఱియును

క. జన్మములెన్నియొసంగిన, నిన్నఁటివంజాల నట్టి నేటగు భక్తిన్
మన్మనమునఁ బెనుపుము త్రిజగన్మోహన! దివ్యచరిత! గౌరీకాంతా! 280

క. అని శివునకుఁ దన మానసమునఁ బూజనొనర్చి వేగఁ బువుఁబోఁడి హుతా
శనుమధ్య కెగసి దుమికెను, ఘనతర సాధ్వీయశంబు గడలుకొన దిశల్.

వ. అంత శివుండా కైతవయతి రూపంబు విడిచి ప్రత్యక్షుండై యప్పతివ్రతా
రత్నంబున కిట్లనియె. 282

— భిల్లసతికి శివుఁడు ప్రసన్నుండై వరంబు లీయుట —

ఉ. ధన్యవు ధన్యవీ వికఁ నితాంతము నిన్ వరియించినట్టి సా
జన్యనిధాన మీశ బరిసత్తముఁ డాహుకనామధేయుఁడున్
ధన్యుఁడు సంతసం బొదవెఁ దద్దయు నీ పరిపూతరీతికిన్
మాన్యచరిత్ర! సందియము మాని వరంబులఁ గోరు మిచ్చెదన్. 283

వ. అనిన నతి.

గీ. అతులానందకందమై యలరు వరము
శివుని నుడి విని హరిసంబుఁ జెంది మ్రొక్కి
యూరకుండ నిషాదిని యురుతరకరు
ణార్ద్రుఁడై యట్లు పల్కెఁ జంద్రార్ధమౌళి. 284

క. ఈజన్మ మిందు గడచెను, రాజితగతి నీవు భిల్లరాయని కిటులనే
పై జన్మమున సిరులు పై, పైఁ జెన్నలరారఁ గలవు పల్కెద వినుమా! 285

ఉ. చందురు వంగసంబునఁ బ్రశస్తి వహించిన వీరసేనరా
జేందునికిన్ దనూజుఁడయి యా శబరుండు నలుండనాఁగ బు
ట్టెందుఁ జతుస్సముద్రరశనోన్నతదివ్యదిలాధినాథ సం
క్రందనుఁడై సిరిన్ దనరు గాధయశంబును జెందు నంతయున్. 286

ఉ. నీవు విదర్భనేలు నరనేతకు భీమునకున్ గుమార్తవై
యావటిలంగఁ బేర్మి దమయంతి యనన్బడు పేరితో నన

న్యావహరూపకాంతి సుగు • ణాకరవై యమరేంద్రముఖ్యులన్
భోవిడి యన్నలున్ నృపతి • పూజ్య వరించి సుఖంతు వెంతయుర్. 287

ఉ. ఏను యతీంద్రరూపమున • నెంతయు మీ పరిచర్య లొందుటన్
మానిని! రాజహంసనయి • మంచిగ నీకును నైషధావనీ
జానికి మొక్కలంబయిన • చక్కని కూరిమిఁ గూర్చి పెండిలిన్
మానుగఁగూర్తు నిర్వురు స • మంచితభోగము లొందుదుర్భువిన్. 288

క. ఒక కొమరుఁడు పుట్టును వా, నికిఁ జంద్రాంగదుఁడనాఁగ • నిరుపమశీలుం
డకలుషుఁడు పొడము నవ్వా, నికి సీమంతి శివాఢ్య • నిరత సతి యగున్. 289

వ. వీర లిర్వురచే మీ వంగడంబు పావనంబై దేదీప్యమానంబుగ లోకప్రసిద్ధంబగు
టయేకాక యనేకజనంబులకుఁ దారకంబై పుణ్యమార్గదాయకంబై యలరు.

మ. అవసానంబున మీర లిర్వురును నా • యాత్యంతికంబైన భ
క్తి విశేషంబునుజెంది యోగము మదిన్ • గల్పొ యద్దాన ను
ద్భవ నాశంబులులేని మోక్షపదమున్ • బ్రాపింతురునాఁ జెప్పి యా
శివుఁ డవ్వారలచోట లింగమయి వా • సిన్ జెందె మోదంబునన్. 291

క. అచలంబగు లింగంబై, నచలముపై వెలసినట్టి • యక్కాతమున నం
దచలేశ్వరుఁడను నాహ్వాయ, మచలేంద్రసుతావిభుండు • వహుఁడొందె నట్టుల్.

గీ. భిల్లదంపతు లట్లు బల్ • పేర్మిమై న, నంతరపు జన్మమందు రా • జాధిరాజ
పదవి దంపతులై శివ • భక్తి నొంది, ముక్తినొందిరి శ్రీశివ • నూక్తి విధము.

క. ఈ చరితంబు పవిత్రం,బై చెలువగు యతియు రాజ • హంసంబునునై
శ్రీచెన్నగు శివులీలల, నేచిన రహి వినినఁ గాంతు • రెల్ల సుఖములన్. 294

క. సర్వైహికభోగంబుల, సర్వస్వర్లోకభోగ • సౌఖ్యంబులనర్
శర్వునిపై భక్తియుఁ గదు, హర్వుగఁ గాంతురు వినిచిన • నన్యులకుఁ దగన్.

వ ఇఁక శివభక్తాగ్రగణ్యుండును బయఃపారావారసాధకుండును బ్రహ్మఋషియు
నగు నుపమన్యుమహామునీంద్రుని చరిత్రంబుఁ దెలుపు సురేశ్వరలీలను జెప్పెద
భక్తితో నాలకింపుఁడని యిట్లనియె. 296

—* సురేశ్వరలీల - ఉపమన్యు చరిత్రము *—

క. ఉపమన్యుఁడు మునిమాన్యుఁడు, విపులశివకృపానులబ్ధ • విమలజనిఘనుం
డపగతమోహాటోపుఁ డ, నుపముఁడు శ్రీవ్యాఘ్రపాత్త • నూజుఁడు పుడమిన్.

గీ. ధౌమ్యముని పూర్వజుఁడతండు • తనదుపూర్వ
జన్మమున సిద్ధుఁడయ్యె నే • ఛందముననొ
స్వపదముననుండి జాఱి యీ • జాడ మునికిఁ
గొమరుఁడై పుట్టె దైవయో • గమునఁ జేసి. 298

చ. శివునియనుగ్రహంబుననె • చిన్నతనంబునఁ బాలపైఁ దమిన్
దవిలి తపంబొనర్చి సత • తంబు కుమారదశన్ గణేశితన్
శివపరతత్త్వవక్తృతను • క్షీరసముద్రము సర్వవైదుషిన్
శివకరపాదుకాద్వయినిఁ • జెంది భువిన్ సిరులొందెఁ బొందుగన్. 299

క. అని నొడివిన సూతునినుడి, విని మోదముతోడ మునులు • వేగిరముగ నా
యనఘుని నుపమన్యుచరి, త్రను సర్వముఁ జెప్పుమనుడుఁ • జక్కఁగ నతఁడున్

గీ. వినుఁ డతఁ డొకప్డు కడుపసి • తనమునందుఁ, దల్లితో మేనమామల • తావుకేగి
కొన్నిప్రొద్దులచోటనుండి • కోరిమరలఁ, దమయిరవుఁ జేరియుండెనం • తనొకనాఁడు

ఉ. త్రావుట కావుపాలొసఁగు • తల్లి! యనంగఁ దదంబ రాగులన్
దా వెసదంచి పిష్టము ను • దంబునఁ జేరిచి తెచ్చి పాలుగా
నావిడ యీయ నబ్బుడుతఁ • డారసి పాలివి గావు తల్లి! న
న్నీవిటు మోసపుచ్చఁదగు • నే? యన నా పెయిఁ గుంది యాత్మలోన్, 302

వ. కుమారున కిట్లనియె.

ఉ. నిక్కము తండ్రి! నీనుడి; వ • నిన్ వసియించి యిటున్నవారమా
యెక్కువ యావుపాలు మన • కెట్లు లభించును? మేనమామగా
రిక్కను గ్రోలితీవు కడు • నింపగు నాలవయస్సు లట్టివి
చక్కని దుర్లభంబు తను • జా! ననుఁ బొక్కఁగఁ జేయ కీయెడన్. 303

ఉ. సేద్యములే దొకింతయును • చేడ్పడియుంటిమి లేమితో నిటుల్
చోద్యముగాదె గవ్య మెటు • చొప్పడు నీకుఁ గుమార! పూర్వమం
దాద్యమహేశ్వరున్ శివుని • నర్చనసేయము ద్రవ్యకాంక్షమై
హృద్యమతిన్ దలంచి యిపు • డీశ్వరుఁ గొల్వ లభించు దుగ్ధముల్. 304

ఆ. చోళ్ళపిండి నీటఁ • జొప్పించి యిటు పాల, వలె నమర్చి యిడితి • వాస్తవంబె
చవి నెఱింగియుంట • సరగున నవ్వాని, ద్రోసి యిట్లు హఠముఁ • దొడరఁ జనునె?

— * ఉపమన్యుఁడు తపస్సుకై తల్లిని సెలవడుగుట * —

మ. అనినన్ డింభకుఁ డప్డు తల్లిఁగని ధైర్యంబొంది యిమ్మాడ్కిఁ బ
ల్కెను దల్లీ! పొగులంగ మాను మిఁకఁ దాల్మిన్ జెందు డెందంబునన్
మనదారిద్ర్యముఁ బాసె నేఁటికి మరున్నాథుండు శర్వుండు నీ
వనిన ట్లున్న యెడన్ దగన్ గొలిచి సేనార్జింతు దుగ్ధోదధిన్. 306

క. అన నాపెయు నాయన! యే, మనుమానము లేదు శంభుఁడాద్యుఁడు పరముం
డనుకంపాంచితహృదయుఁడు, ఘనుఁడార్యాహృదయవిభుఁడు గలఁడు దృఢముగాన్.

— * ఉపమన్యునకుఁ దల్లి శివుని వైభవంబుఁ జెప్పుట * —

ఉ. ఆతనిచేతనే జగము లన్నియు నిట్లు జనించె మించుగా
నాతనిఁ గొల్తు రెల్లసుర లవ్విధి విష్ణువు లెప్డు దాసులై
యాతని సుప్రసాదమున నక్షరభాగ్యము లొందు నెందు న
ల్లాతఁడె యిన్నిఁకన్ మనకు నందఱకున్ గల దిక్కు పుత్రకా! 309

వ. కావున

ఉ. ఆ హరు నా మహేశ్వరు శుభావహుఁ గొల్వుము లాఁతి వేల్పులన్
నీ హృదయంబునన్ దలఁప నేరకు చేరకు వారి జాడ కెం
దా హిమశైలజావిభుని నా ప్రమథాధిపతిన్ దయామయున్
గోహయు బాలచంద్రధరుఁ గూరుచు విద్య నొసంగెదన్ సుతా! 310

సీ. సప్తకోటిమహామంత్ర సమితియందు
రాణఁ దనరెడు పంచాక్షరమను పెందు
శివున కిది వాచకంబై ప్రసిద్ధిఁ జెందు
సర్వమంత్రంబు లిటఁ జేరి చాల నెగడు. 311

గీ. సర్వమంత్రంబులందుఁ బ్రశస్త మిద్ది, సర్వరక్షాపరంబయి జానుమీఱు
నిది రసాంచలమునఁ జేరెనేని దుర్లభం బరుదుగానఁ బంచాక్షరంబుఁ గొనుము.

గీ. అరయు తజ్జాతమగు నఘోరాస్త్రమంత్ర
మును ననుత్తమమై భువిఁ దనరు శైవ
జనసమూహమున కిది రక్షావహంబు
వీనిఁ గూరిమి సేవింపు వేఱు వలదు. 314

గీ. తండ్రి విరజాగ్నిఁ గొనిన నుత్తమభసితము
గలదు నీకని దాఁచితిఁ గలుషహరము
మంత్రములతోడ నిత్తుఁ గుమార! కొనుము
దీన నీకగు రక్ష సందియము లేదు. 315

మత్తకోకిల: అని కుమారున కాపె మంత్రము లట్లు చెప్పియు నా విభూ
తిని నొసంగి శివంబు నీకిడు దేవుఁ డల్ల శివుండనా
దనయుఁ డంతఁ గడున్ గడున్ బ్రమదంబునొంది మనంబునన్
జననికిన్ బలుమాఱు మ్రొక్కులు సల్పి యిట్లనె హెచ్చుగాన్.

క. సేవించెద శివు నమ్మరొ!, భావించెద మదిఁ దదీయ పదనళయుగళిన్
గావించెద ఘనతపమున్, శ్రీ వెంచెద శంభుదత్త సిద్ధుల కలిమిన్. 317

క. రప్పించెద శివు నిచటికి, మెప్పించెదఁ దన్మనంబు మేలిమి భక్తిన్
దప్పించెద సకలాధులఁ, జెప్పించెదఁ బాలకడలిఁ దేఁకువ యెసఁగన్. 318

శా. శ్రీలాలిత్యము మీఱఁ దల్లికి సమీచీనోక్తు లిబ్భంగిఁగా
బాలుం డప్డు వచించి తాఁ బయనమున్ వాంఛింపఁ దన్మాతయున్
వాలాయంబుగ నిన్ను మెచ్చు నగజాప్రాణేశ్వరుం డీశ్వరుం
డాలంబున్ బొనరింపఁ డిచ్చుఁ బరమాహ్లాదంబునన్ భద్రముల్. 319

చ. మఱియుఁ గుమార! యొక్కనుడి మంచిగ విన్మ శివుండు భక్తిఁదా
నెఱుఁగఁగఁగోరి సేయును బరీక్ష చరాచరజంతుమండలిన్
నెఱి నొకచేతనాకృతిని నెక్కొని డాసి భ్రమింపఁజేయు నె
త్తెఱఁగున నేని మాఱ్పడక తెప్పున నారయుమా! మహేశ్వరున్. 320

శా. దుర్విజ్ఞేయుఁడు చాపలాత్ముల కిలన్ దుర్దర్శుఁడై యొప్పు నా
శర్వుం డర్భక! తద్విచిత్రగతు లెంచన్ జాల రెవ్వారలా
సర్వేశానుని దివ్యరూపములఁ బ్రస్తావింతు యోజింపు మీ
యుర్విన్ భక్తులఁ బ్రోవఁ బోవుతఱి డాయున్ వాని హర్షంబునన్. 321

—* ఉపమన్యునకుఁ దల్లి శివుని మాయారూపంబులను జెప్పుట *—

క. కమలజమధురిపురుద్రుల, విమలాకృతులను మహేంద్ర విశ్వేదేవ
ద్యుమణివిధుదస్రరూపము, లమరికఁ జేకొను మహేశుఁ డరయుము పుత్రా!

చ. నరులయు దివ్యపుంగవుల • నాతుల రూపములన్ బిశాచకి
న్నరవరయక్షరాక్షసఫ•ణాధరభిల్లకిరాతమూర్తులన్
హరిశరభేభసైరిభవృ•షాశ్వతరాశ్వతరక్షుఋక్షసూ
కరముల వ్యాఘ్రజంబుకవృ•క ప్రకరంబులమూర్తు లొందెడున్. 823

గీ. మఱియు లూకబలాకోష్ట్రి•మకరకాక, గృధ్ర చక్రాంగ కృకలాస•కీరగరుడ
క్రౌంచమేషాజబర్హిశ్వ•గాత్రములను, దవిలిచేకొని శాలేందు•ధరుఁడుదాయ. 824

క. పాడిమొదవై యొకప్పుడు, దూడ యగుచు నొక్కమాఱు•తోరపువేడ్కన్
గోడియయి కోడెయయి మేల్, గోడిగయయి యొక్కమాఱు•గూడఁగవచ్చున్. 825

ఉ. పాములప్రోగులన్ మఱియుఁ • బాములమేల్మికడెంబులన్ మఱిన్
బాములపేరులన్ బడసి • పాముని జందియముగా బొసర్చి పెన్
బాముని గెంజడల్ మిగుల • వాటముగా బిగియించి కట్టి య
క్కోమలచంద్రమండనుఁడు • గుల్కుచువచ్చు నెఱుంగు పుత్త్రికా! 826

క. గొడుగును గమండలంబును, నిడివగు గఱ్ఱయును దాల్చి • నీటొప్ప నొక
ప్పుడు గత్తిని గొడ్డలినిన్, బెడిదపురోకలిని గదను • బేర్మి ధరించున్. 827

ఉ. ఆడుచునుండు జంత్రముల • హాయిగ మేళనచేసి రాగముల్
పాడుచునుండు వేదములఁ • బల్కుచునుండును నవ్వుచుండు బ
ల్వేడుక సేయుచుండు పవ•ళించియు నుండును నావులించు బి
ట్టేడుచుచుండు వేడబము • లెంచఁగరావు కుమారచంద్రమా! 828

క. కడుఁ బసిపాపై యొకపరి, కడుముదుకై యొక్కతఱిఁ జె•కాటపు యువమై
పొడనూపు నొక్కతడవను, బొడవుగ నొకమాఱు మరలఁ•బొట్టిగఁబొలుచున్. 829

క. జోగిగఁ గుమ్మరు నలుగడ, యోగిగఁ దనరారుచుండు • నొక్కెడఁ జెవిటై
మూఁగగఁ గుంటిగ గ్రుడ్డిగ, దాఁగనుపడుచుండు శివుఁడు•తనయా! వినుమా! 830

ఉ. వేలకొలంది బాహువులు • వేలకొలంది పదంబులున్ మఱిన్
వేలకొలంది గాఁ గనులు • వేలకొలందిగ వీనులున్ గడున్
వేలకొలంది నాసికలు • వేలకొలంది తలల్ ధరించి మే
ల్లీలల నొప్పసల్పుచు లలిన్ గనవచ్చు శివుండు పుత్త్రికా! 831

ఉ. ఏనికమోముతోడ మఱి • యేనిక గొంగ మొగంబుతోడ స్వాం
పై నుతికెక్కు నక్కడు ము•ఖావళితోడను నూర్ధ్వకేశుడై

జానుగ గోష్ఠమధ్యమున • జన్నపు స్తంభమునందు నగ్గినిన్
మానక వేదిమధ్యమున • మారహరుం డలరున్ గుమారకా! 332

క. తెల్లనివాఁడై యొకపరి, నల్లనివాఁడై యొకప్డు • నానావర్ణ
ప్రోల్లలితుండై యొకమా, ఱల్లమహాదేవమూర్తి • యగుపట్టు సుతా! 333

ఉ. కావున నంతయేని మదిఁ • గశ్మలభావముఁ జెంద కెంతయున్
భావపురస్సరంబుగ శి•వావిభు నీశ్వరు నమ్మి కొల్వుమా
దైవతపూజితుండు సము•దారవరంబుల నీకొసంగు ను
శ్రీ విలసిల్ల సిద్ధులను • జేకొని రమ్మిఁక వేగిరమ్ముగాన్. 334

— * ఉపమన్యుఁడు హిమాద్రిఁజేరి శివునిఁగూర్చి తపం బొనరించుట * —

క. అని మూర్ధంబునఁ జేయిడి, పనిచెను దనుజాతు నతఁడు • పరువున దుహినా
ద్రినిఁజేరి యందు గంగా, ధునితటి నిరవొంది సలిపెఁ • దుశ్చర తపమున్.

గీ. ఎనిమిదిటుకలతోడ నిం•పెనయు నొక్క
దేవళముఁ గట్టి యందుఁ బా•ర్థివము లింగ
మెలమి నెలకొల్పి శివుఁ బార్వ•తీశు నావ
హించి జలపుష్పతతులఁ బూ•జించుచుండె. 336

క. పంచాక్షరమంత్రమును జ,పించుచు లింగార్చనమును • వేడ్కసలుపుచున్
జంచలభావమ్మొందక, పంచాబ్దము లొప్ప విప్ర•బాలుఁడు పేర్మిన్. 337

గీ. తపసొనర్చుచునుండఁ గొం•దఱు మరీచి, శప్తులైనట్టి మానిపి•శాచు లవుడు
పావనిర్భయపెట్టి త•పంబుఁ జెఱుపఁ, బూన నర్భకుఁ డుడుగక •పూన్కి మెఱసి.

క. వంచితుఁడుగాక యెపుడును, బంచాక్షర దివ్యమంత్ర • పరతంత్రుండై
మించి యుదంచితశక్తి హ,రించెన్ బైశాచవితతి • కృతవిఘ్నములన్. 339

వ. అంత నవ్వారలు పంచాక్షరీనాదశ్రవణంబునఁ దామసభావంబు వీడి రదిమొద
లా చిఱుతముని కుపచారంబు లొనర్చుచుండి రంత నతండును. 340

సీ. అవనిని వామపా•దాంగుష్ఠమున మోపి, ఫలమునఁ దపసొందె • వందయేండ్లు
పండును విడి శీర్ణ•పత్రంబునున్ దిని, ప్రౌఢిఁ దపంబొందె • వందయేండ్లు

పత్రంబునున్ మాని । పానీయముల నాని, పరగఁ దపంబొందె । వందయేండ్లు
వారిఁగ్రోలుటఁ బాసి । వాయుభక్షణఁజేసి, తపమొందె నేడువం।దలగునేండ్లు

గీ. వర్షసాహస్ర మిట్లు త।పంబుఁజెంద, మునితపంబు నెదన్ మెచ్చి । ముఖ్యభక్తుఁ
డని మెఱింగియు మది మరి।నరయగోరి, భర్గుఁడంత మహేంద్రరూ।పంబుఁదాల్చి

....* శివుఁడు దేవేంద్రుఁడై వచ్చి యుపమన్యునకు వరమిచ్చెద ననుట *....

గీ. అమరగణములతోడను । నప్సరోజ, నములతోడను సిద్ధగం।ధర్వయక్ష
వరులతోడఁ గిరీటంబు।వజ్రకుండ, లముల ముక్తావళులఁ దాల్చి।కొమరుమీఱ.

చ. అమృతమువోలెఁ దెల్లనయి । యది శ్రీవలెన్ ఘనమై కడున్ గడున్
స్తిమితములౌ శ్రుతిద్వయ ము।దీర్ణతరారుణనేత్రియుగ్మమున్
కొమరగు మేలితొండమును । గొప్పమదస్రీవమొప్పి నాల్గు దం
తములుగలట్టి ప్రాగిభ ము।దారత నెక్కి మహోత్సవంబునన్. 843

క. వెల్లగొడు గిరుగడల కో, భిల్లెడు చామరయుగంబు । వెలయఁగఁ బువ్వుల్
చల్లఁగ జేజేల్ గడు రం, జిల్లుచు నచ్చరలు నెలమిఁ।చే నటియింపన్. 884

గీ. కెలనఁబౌలోమి పేర్మిమై।యలర నా స,హస్రనయనుఁడు మునిడాసి।యనియెనీదు
తపమునకు నేఁగరంబు ము।దంబువడితి, వరములన్ గోరు మిచ్చెద । వాసిమీఱ

క. అనుడు ముని యబ్బిడౌజునిఁ, గని యంత నమస్కరించిఁ । గారవమున నో
యనిమిషనాథా! శివభ, క్తిని నిడుమని తొంటివలె నొ।గిన్ దపియింపన్. 846

చ. కనుఁగొని దేవవల్లభుఁడు । గ్రక్కున మానికుమారుఁ గాంచి నీ
మనసుననున్న గోర్కులను । మా కెఱిఁగింపకయుంటి వోరి! య
మ్మనసిజవైరిఁగూర్చి యస।మాన తపం బిటు సేయుచుంటి వా
తనివస నేనెఱుంగనిదె! । తెల్పుము నిల్పుము నానుడుల్ మదిన్. 847

క. అని కొన్ని దూషణోక్తుల, ముని కనుతాపంబుగదురఁ । బురుహూతుఁడు ప
ల్కనవినికినుకనుగొనియతఁ,డనియెను దుశ్చ్యవనుఁగని।మహాగ్రహమొదవన్.

—* ఉపమన్యుఁడు దేవేంద్రుని నిరసించుట *—

మ. నిను నేఁగోరను గోర వాంఛితములన్ । నిక్కంబు దేవేంద్ర! నీ
యనుకంపన్ మదిలోఁ దలంప నెపుడ।న్యాదిత్యసంఘంబుచే
తనుగానీ గొనఁగాఁ దలంప వరముల్ । దథ్యంబు సర్వేశ్వరుం
డినచంద్రాగ్నినలోచనుం డిడెడు నా । కిష్టార్థసామ్రాజ్యముల్. 849

ఉ. ఈనుడి నిశ్చితంబనుచు • నెంచుము నీ మదిలో నొకించు కీ
శానుని సర్వదివ్యగణ•శాసను నిందరొనర్చి తీయెడన్
గానక వేదపుంజములఁ • గానక నార్షపథంబుఁ గన్నులన్
గానక శార్వవైభవముఁ • గల్లరి యల్లరి మాని విన్మికన్. 350

క. పశుపతినుడి నవుదును నే,ను శచీపతి పురువునేన•నోకహమును నేన్
పశుపతి భిన్నోక్తికి నా, వశమగు త్రైలోక్యలక్ష్మిఁ • బాయుదు నవుడే.

క. హరచరణనళినసేవా,నిరతి యమరు పుల్కసునిజ • నిన్ బడయుదునా
హరుభక్తినిఁగొనని పురం,దరు జన్మముఁగాని యెపుడు • దాల్పను వినుమా!

క. చాలున్ జాలును వేఱగు, నాలాపము లొందనేల • యన్యకథల నే
వేళను తుణార్ధమేనియుఁ, గాలహరుని భజనవిడక • గడపు జనునకున్. 354

క. ఒకదిన మర్ధదినము నే, నొకఁడు ముహూర్తంబునేని • నొకక్షణమేన్న
మ్మకమైనభక్తి యొనరదు, సకలేశునను గ్రహంబు • సమకూరనిచోన్. 355

క. కృమినేనియులేక పతం, గమునేనియు నట్లుకాక • కడునేవపు శ్వా
నమునేని యగుదు శివునుడి, నమరప్రాభవమునొల్ల • నన్యుల నుడులన్. 356

ఉ. నాకముగాని నీయమర•నాయకపీఠముగాని యల్లనా
ళీకభవాధిపత్యమును • లేక నిరంజనమాపదంబుగా
నీకరమొప్పుకోర్కుల న•నేకములఁగ విడనాడి పేర్మిమై
శ్రీకరుణాళుఁడౌ శివుని • సేవకవృత్తిని గోరెదన్ జుమీ. 357

క. ఎంతవఱకిందురేఖా, కాంతజటాజూటు • డద్రికన్యాచేతః
కాంతుఁడు మెచ్చఁడొ యంతకుఁ, గాంతు జరామరణజన్మ•ఘనదుఃఖములన్.

చ. రవిశశిపావకగ్రహవి•రాజితదీప్తులఁ గప్పు దీప్తివై
భవములమించువాని నిర•పాయమహామహిమంబువాని నీ
భువనకదంబసారమయి • పొల్చెడు నొక్కని రుద్రు నాద్యు ను
ద్భవనిధనంబులన్ గనని • బల్లిదుఁగొల్వక శాంతి యబ్బునే? 359

క. నాదోసంబులచే నిఁక, నేదేనియు జనిని మరల • నేనెత్తినయం
దేనుత మహేశు. డక్షయ,మై దైవాత్మను ప్రపత్తి • నాదగునగు మన్. 360

వ. అని యిట్లు తన్ను లెక్కసేయక యుక్కుమిగిలి ధిక్కరించుచున్న యుమ్మని
కుమారుఁగాంచి కినుకమించి నముచిసూదనుం డిట్లనియె. 861

క. చల్లని మెల్లని నానుడు, లుల్లంబునఁ దలఁచి వరము లొందఁ గిటుల బల్
ద్రుళ్ళి నను గడ్డిపరకగఁ, బిల్లఁడ! నూఁచెదవె నీదు పెంపెదొ కనెదన్.

క. ఎవ్వం డా రుద్రుఁడు? వర, మెవ్వనిచే గొనఁదలంచి? తెచ్చట నుండున్!
దవ్వొకొ? దాపొకొ? దాఁపక, చివ్వనఁ జెపుమన్న నతఁడు చెలఁగుచు ననియెన్.

— * కృతకేంద్రున కుపమన్యుఁడు శివునిఁ గుఱించి చెప్పుట * —

ఉ. ఎవ్విభునిన్ బదార్థముగ నెంతురు లేదనుచుందు రట్టులే
యెవ్వనిఁ గంటిమంచు మఱి యెప్పుడు గన్గొనమంచు నెంతురో
యెవ్వని నొక్కనిన్ భువి ననేకునిగాఁగఁ దలంచుచుందురో
యవ్విభుఁ డీశ్వరుం డతఁడె యభ్యుదయంబు లొసంగు నాకిఁకన్. 864

ఉ. ఎవ్వఁడు మోహసంతమస మెల్లను బాఁపఁగఁ జేయు జ్యోతియౌ
నెవ్వని రూపెఱింగి మును లెప్పుడు దుఃఖము లొందఁబోవ రిం
కెవ్వని జ్ఞానవైభవము లెంచఁగ రాకయె మించియుండునో
యవ్విభుఁ డవ్యయుండు విబుధాధిప! నాకిడు మేటిభద్రముల్. 865

ఉ. ఎవ్వఁడు సర్వభూతముల నేపున భావనచేసి మించెనో
యెవ్వఁడు సర్వదేశముల నేకవిధంబుగ నిండియుండెనో
యెవ్వఁడు సర్వవైభవము లీయఁగఁజాలునొ భక్తకోటికిం
దవ్వనజోదరాదిజననావహుఁ డీశ్వరుఁ డిచ్చు నిష్టముల్. 866

చ. అవని జలంబు లగ్గి యనిలాంబరముల్ పదియింద్రియంబులున్
సువిహితముల్ దదర్థములు శుద్ధమనంబును బుద్ధ్యహంకృతుల్
శివునిగఁ దత్త్వవేదులు వచింతురు నిన్నును నన్ను దృశ్య మీ
వివిధచరాచరావళిని వృత్రహరా! హరుఁగాఁగ నెంచుమా! 867

ఉ. యోగులు సాంఖ్యవాదులును యుక్తిగఁ గొల్తురు లెక్కసేతురే
యోగివరేణ్య తేజమును నొప్పుగ దిక్కులు కాల మర్కతే
జోగరిమల్ గ్రహంబులును శోభిలుతారలు రాశు లేమహా
భాగుఁడొ యాతఁడే యరయు పాలకపాలకుఁ డెందువాసవా! 868

గీ. ఊర్ధ్వరేతస్కుఁడై యుండి • యువిద నెప్డు,డర్ధతనువున ధరియించి • యలరు నెవఁడు
చెఱకువిల్తుం డెవని చేతఁ • జేటువడియె, నాతఁడే విను విశ్వక • ల్యాణమూర్తి.

గీ. ఎవనియైశ్వర్య మసమాన • మెవఁడు భూత
తతులతోఁ గ్రీడసేయు ని • తాంత మెవని
గణము లతులబలైశ్వర్య • ఘనము లగుచు
దర్పమునమించు రుద్రుఁడా • తండె యరయ. 370

క. పసువుల ధరించు నెవ్వఁడు, పసఁదగు నోషధుల కెవఁడు • ప్రభుఁడగు యోగీ
ద్విసరములు జ్ఞానకల త్రిద,శసమితి కర్మగతి నెవని • సంసేవించున్. 371

గీ. వినుము క్షర మక్షరంబున • విద్యవిద్య
ధర్మమును నధర్మమును గృ • తం బకృతము
నెవనిచే నేర్పడు నతండె • యెఱుఁగు సర్వ
కారణముగాఁగ శక్తి! ని • శ్చయంబుగాఁగ. 372

గీ. తల్లిచేతను విని మది • నెల్ల లాఁతి, వేల్పులను నిచ్చగింపక • వీడినాఁడ
వీరలిచ్చెడు వరముల • వేఁడికొనుట, "కొఱవితోఁ దుతఁదలగోఁకి • కొనుట" గాదె?

క. పిడివాద మేల దడవెదు, వెడలుము ఘోషను దొఱంగి • వృత్రిహరా! నీ
వెడఁగుబిభీషికలకు నే, జడియుదునని తలఁప కెపుడు • స్వాంతములోనన్.

క. హరియును విరించి నీవును, సుర లసురులు సర్వసిద్ధ • చూడామణు లా
హరు నేఁ బరమునిగాఁ జెపు,దురు నిరతం బతనికన్న • దొడ్డయుఁ గలఁడే!

క. లాఁతుల హేతువులను పురు.హూతా! నుడువంగనేల? • యుత్సుకమతి నా
భూతేశ్వరలింగంబును, నాతురులై కొల్తు రరయ • మఖిల సువర్వుల్.

క. మఱి యిఁక నొక్కనిలింగము, ధరలో నెవఁడేనిఁ గొలువఁ • దలఁచినటులె నీ
వెఱుఁగుదువె? చెప్పు మెపుడేన్, జిరకాలముక్రింద వినినఁ • జిత్తంబలరన్.

క. ఎవ్వని లింగము బ్రహ్మయు, నవ్వనరుహనయనుఁ డీవు • నఖిలసురలు మేల్
నివ్వటిలఁ బూజసేతురొ, యవ్విభుఁ డధికుండుగాఁడె • యరయ మనమునన్.

క. లేరు ప్రజలు పద్మాంకులు, లేరెట్టఁ జక్రాంకజనులు • లేరట వజ్ర
శ్రీరచితాంకులు జగమున, నారయ లింగాంకులును భ • గాంకలు సర్వుల్.

క. విను శక్తిచేతఁ బ్రాలఁతులు, కనఁగ భగాంకలు మహేశ! ఘనతరలింగం
బునఁబురుషులు లింగాంకులు, ననువుగ గురుశోభఁవఁబడుమ! పరముపె మఘవా!

క. ఇప్పగిది శాంకరవ్రజ, సెప్పుడు గనుచుండియును శివేతరు నెవఁడేన్
జెప్పినచోఁ గారణమని, యొప్పుదురే? యట్టి దుర్జనోక్తుల విజ్ఞుల్. 381

క. ఈశ్వరుఁడే పుంలింగం, బీశ్వరి స్త్రీలింగ మొందు • నిరువురచే నీ
విశ్వము వ్యాప్తంబగుచు న,నశ్వరముగఁ దేజరిల్లు • నాదిత్యపతీ! 382

ఉ. కావున దేవరాజ! యిఁకఁ • గర్జము మానినపల్కుఁ బల్కఁబో
కీవిపు డేగు ముందు మిట • నిష్టముచొప్పున నేను శ్రీమహా
దేవుని గొల్తు నాతఁ డిడు • దివ్యవరంబును లేక శాపమేన్
దేవురుగొట్టునై యితర • దేవుల వేడను గాంక్షితంబులన్. 383

మ. అనుడున్ మానక కిన్క నేదొ నుడి జంభారాతి పల్కంగఁబోఁ
గని యమ్మౌనికుమారుఁ డీకుటిలుఁ డింకన్ బోవఁ డెబ్బంగి నీ
తనిఁ దప్పించుకొనంగఁజాలుదును భక్తప్రీతుఁడౌ శర్వుఁ డిం
కను నాపైనిఁ బ్రసాదమున్ సలుపఁ డీ • కష్టంబు నెట్లేఁదెదరా. 384

— * ఉపమన్యుని మెచ్చి శివుఁడు ప్రత్యక్షమగుట * —

క. అని యంత నఘోరాస్త్రము, మనమున యోజించుచుండ • మంజులభేరీ
ధ్వనులును కాహళమురజ, ధ్వనులును విననయ్యె చదలు ధవళంబయ్యెన్. 385

వ. వెలుంగుపడి దిక్కులు నూచుచున్నంత నైరావతగజంబుతో నాఖండలుం
డదృశ్యుండై యచ్చోట. 386

సీ. హంసరౌప్యేందుకుం • దారవిందబిసాళి, అవ్వాడు ధవళవ • ర్ణంబుతోడ
వజ్రసారములు సు • వర్ణపరిభములు దీ, క్ష్ణంబులై మించు శృంగములతోడ
విపులతరస్కంధ • విలసితంబును సురూ, పంబై యలరు నూపు • రంబుతోడ
రంగారు బంగారు • రామణీయకతఁ జె, న్నారెడు తొడవుల • తీరుతోడ

గీ. మహితమధుపింగళాక్షి యు • గ్మంబుతోడ
లీలఁ గ్రాలెడు మేల్ గంగ • డోలుతోడ
యింటుమీఁజిన కృష్ణపు • చ్ఛంబుతోడఁ
దనరు వృషభేంద్రమును ముని • తనయుఁడు గనె. 387

వ. అనంతరంబున

సీ. ఆహిమగిరిఁ బోలి నట్టి వృషంబెక్కి, యుమతోడ మురియుచు నున్నవానిఁ
బున్నమచందురుఁ బోలి తాఁ జల్లని, వెన్నెలగురియుచు వెలయువాని
వేయిసూర్యులఁ బోలి విశ్వంబులెల్లను, గాంతుల నిండారఁ గప్పువానిఁ
బ్రళయానలము భంగిఁ బటుతర తేజంబు, లొక్కుమ్మడిగఁ గుప్పుచున్నవాని

గీ. శివునిఁ బొడఁగాంచి యుద్విగ్నచిత్తమునను
మరల నిదియేమొ యని యనుమాన మొంది
యంతనే సౌమ్యుఁడై విధూమాగ్ని పోల్కి
మెఱయు గౌరీశ్వరుని గాంచె హరుసమునను. 388

ఉ. తెల్లని యంబరంబులును దెల్లని బూదియుఁ దెల్లగందమున్
దెల్లని పుష్పహారములు దెల్లని జందెము దెల్లనౌ నగల్
దెల్లనిదౌ ధ్వజంబు గడుఁ దెల్లనిదౌ యెడ లష్టబాహువుల్
నల్లని కంఠమున్ ద్రినయనంబులు రంజిలు శర్వుఁ గన్గొనెన్. 389

సీ. పల్లజడలలోనఁ బద్మకోరకమట్లు, బాలేందు శకలంబు పరిఢవిల్ల
త్రేతాగ్నులట్లు దేదీప్యమానములైన, మూడు నేత్రములు విస్ఫూర్తిఁ బొదల
బంగారురంగారు పద్మహారంబులు, వసుధకెల్లను సౌరభంబు నొసఁగ
తకధోంధిమింధిమి ధంధణా యనుచు మ, స్తమున గంగమ్మ నృత్తంబుసలుపఁ

గీ. దనకు సరిదూఁగు బల మొప్పి దట్టులైన
యనుచర శ్రేష్ఠులెల్లెడ ననుసరింప
మూర్తిమంతంబులగు నస్త్రములును గొలువ
నెదురఁ గన్పడె మునికి సర్వేశ్వరుండు. 390

సీ. ఇంద్రాయుధము డాలు సీసడించు పినాక, మనియెడు సప్తశీర్షాహిధనువు
అఱనిముసములోన నఖిలజగములకు, సున్నఁ జుట్టించు పాశుపతమస్త్ర
మవని నెల్లను రజంబగునట్టు లొనరింపఁ, జాలినయట్టి త్రిశూలవరము
భార్గవునకొసంగి పార్థివనిధనంబుఁ, బలుమఱు గూర్చిన పరశురాజ

గీ. మితరసాధనములును ననేకవిధము
లగుచు నష్టాదశభుజంబులందు నమర

దిక్కరులతూఁగు మాన్పించు • దివ్యడమరు
శార్భటులు మ్రోయఁ గన్పడె • హరుఁడు మునికి. 391

మ. కుడిప్రక్కన్ బరమేష్ఠి హంసముపయిన్ • గూర్చుండి సేవింపఁగా
నెడమన్ బన్నగవైరి నెక్కొని హృషీ• కేశుండునున్ గొల్వఁగా
నడుమన్ శ్రీజగదంబ కట్టెదుర ఘం•టాశక్తులన్ దాల్చి స్కం
దుఁడు నెమ్మిన్ భజియింప దంతిముఖుఁడున్•పోడ్తోడ రాణింపఁగా. 392

క. రెండవ శంకరుఁ డనఁగా, నిండగుసిరిఁ దనరునంది • నేరుపుమీఱన్
మెండగు త్రిశూలమును గొని, దండిగ నలుగడలఁ గనుచుఁ•దాఁ జరియింపన్.

మ. అల స్వాయంభువముఖ్యులౌ మనువు లా•యంభోజజన్మాదులున్
విలసన్మౌనివతంసులౌ భృగుముఖుల్ • వృత్రాసురఘ్నాది ది
వ్యులు భూతప్రమథాఁళిమాతృకలునున్ • భూతేశ్వరున్ జుట్టి పె
క్కులు స్తోత్రంబు లొనర్చుచుండిరి కడున్•గోలాహలంబొప్పఁగా. 394

క. హరి యగ్రసామబుక్కులఁ, బరమేష్ఠి రథంతరమునఁ • శాకారి మహా
త్తరశతరుద్రీయంబున, హరునిన్ స్తుతిఁ జేయుచుండి•రవ్యగ్రమతిన్. 395

క. పరిధిస్థార్కునివలె ని,ర్జరమధ్య వెలుంగు సాంబ•శంకరుఁ గని సం
బరమొంది మునితనూజుఁడు, ధరఁ జాఁగిలఁబడి యొనర్చె • స్తవ మిప్పగిదిన్.

—* ఉపమన్యుఁడు శివుని స్తుతించుట *—

సీ. దేవదేవ! మహాను•భావ! యవిజ్ఞేయ,విగ్రహ! దేవేంద్ర• వేషధారి!
ఆదిత్యలోచన! • ఆదిత్యవక్త్ర! యా,దిత్యబింబగత యా•దిత్యవర్ణ!
నారీనరశరీర! • నాగహారగ్రీవ!, సర్వార్తిభంజన! • సాంఖ్యగమ్య!
యోగిపూజిత! యచిం•త్యోదంతదుర్గమ!, సర్వవర్ణోజ్జ్వల! • సౌమ్యమూర్తి!

గీ. కృష్ణపింగళ! సోమ! య•గ్నిముఖనేత్ర!
చంద్రసాహస్రలోచన! • సౌమ్యవదన!
చారుమణిమయమకుట! కే•యూరధారి!
వందనము లొనరించెద • వరద! నీకు. 397

క. లోకోత్పత్తిస్థితివిల,యాకర! కందర్పదర్ప • హర! కాలహరా!
నాకారిపురహరా! నా,ళీకోద్భవ శీర్షహర! గొ•లిచెద మది నినున్. 398

కవిరాజ విరాజితము } పవనరయోన్నతి•భాసుర! భూరిప్రి•భంజనరూపవి•భాస్వర! చి
ద్భువన! చిదాత్మక! • పాలితవిష్టప! • భక్తజనార్తివి•భంగకరా!
భవ! కరుణాకర! • పాలక! యంధక•భంజక! దుర్భవ•భంజక! శ్రీ
శివ శివ శంకర! • శ్రీకర! జోతలఁ•జేసెదఁ బ్రేముడిఁ • జేకొనుమా!

సీ. సురలయెడను నీ వ•జుఁడవు రుద్రుల నీల,లోహితుండవు నీవ•లోలహృదయ!
ఆదిత్యులందుఁ బ•ద్మాక్షుండ వగు దీవు, వసువులయందుఁ బా•వకుఁడ వీవు
అలమరుత్తుల హరి•హయుఁడవు జక్కుల,యందుఁ గుబేరుండ•వయ్య నీవు
సాంఖ్యమునన్ బురు•షప్రతీతుండవు, నఖిలభూతములందు • నాత్మ వీవు
గీ. గ్రహసముచ్చయమందు భా•స్కరుఁడ వీవు
ఋషివితానమున వశిష్ఠ•ఋషివి నీవు
చుక్కలందును జాబిల్లి • వక్కడలులఁ
బాలకడలివి లోకైక • పాలమూర్తి! 400

ఉ. కొండలలోన మేరువువు • గొప్పగుయోగుల శంకరుండ వీ
వండజరాజియందు విన•తాత్మజమూర్తివి పాములం దనం
తుండవు గ్రామ్యజంతుతతి • దొడ్డ వృషంబవు వర్ణకోటి వి
ప్రుండవు బాఁపలందునను • పొల్చెద వీశ్వర! దీక్షితుండవై. 401

క. శ్రుతులందు సామవేదమ, వతులయజుర్మంత్రితతుల • హావణించులస
చ్ఛతరుద్రీయంబవు పితృ,తతి వైవస్వతుఁడ వీవు • దాక్షిణ్యనిధీ! 402

క. వనమృగముల సింగమవై, యనువగు నాశ్రమములన్ • గృహస్థాశ్రమివై
ఘనగతులన్ మోక్షమవై, యనిశము రాణించుచుందు • వసదృశతేజా! 403

మ. పరమేష్ఠి న్నిజదక్షిణాంగమున వి•శ్వస్రష్టఁబుట్టించి శ్రీ
ధరు వామాంగమునన్ జగస్థితికి సం•ధానించి యాపై నెదన్
హరణంబున్ బొనరింప రుద్రునటులే • యావిర్భవింపంగఁ జే
సి రహిన్ జిత్రముఁ జూచుచుందువు జగ•త్సేవ్యా! కృపాంభోనిధీ! 404

చ. ఎఱుఁగక నీమహేంద్రితను • వెగ్గులుపల్కితి మ్రొక్కకుంటి నీ
చరణసరోరుహంబులకుఁ • జక్కఁగఁ బాద్యము నీయనైతి నా
దరమున మత్కృతంబు దురి•తంబు నడంపు క్షమింపుమింపునన్
వరద! కృపాకరా! ప్రణత•వత్సల! భక్తుఁడ జోతచేసెదన్. 405

క. అని యడుగులపై వ్రాలిన, మునితనయుని గ్రుచ్చియెత్తి మోదమున శిర
స్సునఁ జేయిడి మృదుమధురవ, చనములతో నిట్టులనియె సాంత్వనమొప్పన్.

చ. మది ముద మొందినాఁడ నుపమన్యుమునీశ్వర! భక్తవర్య! నీ
కుదురగు భక్తిఁ గన్గొనఁగ గొప్పగ నిట్లు పరీక్ష చేసితిన్
జెదరదు నీకు భక్తి యిఁక చెందుము సిద్ధులఁ గోరుకొమ్ము నీ
విదియదియంచుఁ గొంకక యభీష్టవరంబుల నిత్తు వేడుకన్. 407

వ. అనునంత నుపమన్యుండు

ఉ. ఇప్పుడె పుట్టినాఁడ జగదీశ్వర! జన్మ ఫలంబు సెందె నీ
గొప్పసురల్ మునుల్ ఋషులు గోరి భజించిననైన దర్శనం
బెవ్వ డొసంగనట్టి పరమేశుఁడ విట్టులు దర్శనంబు నా
కిప్పు డొసంగి యాదరము నిచ్చితి వింతకు నెక్కుడున్నదే. 408

గీ. వరమునకు నేను దగియున్న వరద! నీదు
భక్తినిడు మఖిలజ్ఞత్వ భాగ్య మిమ్మ
బంధువులతోడ క్షీరాన్న భక్షణంబు
నొసఁగు మాయాశ్రమమున నీవుండు మెపుడు. 409

— * శివుఁడు ఉపమన్యునకు వరంబు లిచ్చుట * —

వ. అనుటయు మహేశ్వరుండు

సీ. ముదిమి దెవుల్ మృతి మున్నగునవి లేక, నిత్యయౌవనముతో నెగడుచుండు
యశము తేజము నుదివ్యజ్ఞానమును జెంది, ఋషులందుఁ బెంపావహిల్లఁ దనరు
మాచారమును గుణాఢ్యతయు సర్వజ్ఞత, ప్రియదర్శనత్వంబు పెంపుఁ జెందు
మమృతసంయుతము క్షీరాన్నంబుఁ గుడువఁగ, పాలసంద్రంబు నీ పజ్జనుండు

గీ. బంధువులతోడఁ బుడమిఁ గల్పంబు మెలఁగి, నన్ను జేరఁగ వత్తు వానందమునను
అక్షయంబగు నీవంశ మలరుదు రిల, బందుగులు నీకు నాయందు భక్తి యమరు.

క. నీయాశ్రమమున లింగము, నై యుండెద నెల్లకాల మర్థిఁ దలఁపఁగా
నీయుదు నే దర్శనమును, జేయుదు నీకెప్డు మేలు సేకుఱుఁ బుత్రా! 411

క. పెంతువు నాభక్తిని గా, వింతువు కృష్ణాదులకు భువిన్ మద్దీక్షన్
మింతువు సర్వోన్నతి బో, ధింతువు పాశుపతతత్త్వదీవ్యద్గరిమన్. 412

గీ. అనినుడివి పాదుకద్వయిం నమ్మునీంద్రు, నకునొసఁగి ముద్దుచేసి పినాకధరుఁడు
సూర్యకోటిసమప్రభాశోభితుండు, తనదుగణములతోడ నంతర్హితుండె 413

వ. అంత మునీశ్వరుం డత్యంతసంతుష్టుండై వ్రతసమాప్తిఁ బొనరించి దివ్యతేజస్వియై తత్క్షణంబు తమ యాశ్రమంబుఁ జేరి నిజజననీపాదారవిందంబులకుఁ బునఃపునర్వందనంబు లొనరించి శివప్రసాదం బాద్యంతంబుఁ దెలిపిన నామహాసాధ్వియు నమితానందంబునొంది కుమారు నభినందించె. శివానుగ్రహంబున నవ్వారల కఖండధనధాన్యసమృద్ధియు క్షీరసాగరప్రాప్తియుఁ గలుగ బంధుజాలంబుతో నిత్యంబు క్షీరాన్నభక్షణం బొనరించుచు నీశ్వరు సేవించుచు సుఖంబుండి రీపావనచరిత్రం బెవ్వరేనిఁ జదివిన వినిన నవ్వారలు మనీషితార్థంబు లొందుదు రిఁకఁ గిరాతేశ్వరలీల నెఱింగింతు వినుం డని సూతుండు మునుల కిట్లనియె. 414

— * కిరాతేశ్వరలీల * —

(అర్జునాస్త్రప్రాప్తికథ)

ఉ. కౌరవనాథుఁడా శకుని • కైతవమొప్పిన జూదమందు బల్
ధీరులు శూరులై కడిఁది • తేజుల మించిన పాండవేయులన్
నేరిమి గెల్చి వారిసిరి • నెట్టనఁ జేకొనెఁ జేసికొన్న య
త్తీరువుఁ బట్టి కానలకు • దీనత నేగిరి పాండునందనుల్. 415

— * శ్రీకృష్ణుఁడు పాండవులయొద్దకుఁ వచ్చుట * —

ఉ. వారినిఁ జూడఁగా నటకు • వారిజలోచనుఁడైన శౌరి బల్
పేరెముతోడ వచ్చి కని • బిట్టుగ దుఃఖలుచున్న ద్రోవదిన్
ధీరులె యయ్యుఁ బెన్వగలఁ • దేఁకువమాలిన పాండుపుత్త్రులన్
బేరిమి నూరడించి కడుఁ • బెంపును నింపును గూర్చుచుండుడున్. 416

ఆ. ధర్మతనయుఁ డనియెఁ • దామరసాక్ష ! యె
ట్లేని యిడుము లోర్చి • యీ సమయముఁ
దీర్చువార మవలఁ • దెరువేది గురు భీష్మ
కర్ణ ద్రోణసుతులఁ • గడచుటకును. 417

క. రారాజు దుస్ససేనుఁడు, వారల తమ్ములును సింధుపతియును గడు దు
ర్వారబలదర్పయుతు లిఁక, వీరల నందఱి జయింప • వీలగు నెట్టుల్. 413

చ. మఱియును రాజసూయమున • మారుతితోడను గ్రీడితోడనున్
బరిభవమొందినట్టి జన • పాలురు మత్సరమొంది యుద్ధతిన్
గురుపతిఁ జేరి మీాఱి మముఁ • గూల్పఁదలంచుచు నున్నవారు దు
ర్భరమగు నీరినందఱ దు • రంబున నోర్వఁగఁ బద్మలోచనా! 439

ఉ. ఏది యుపాయ మిందు మము • నెట్టుల సాఁకఁదలంతువయ్య! దా
మోదర! నీవకాక మఱి • యొక్కఁడు గల్గునె మాకు దిక్కు? నీ
వాదటఁ జిత్తమందుఁ గడు • నారసి మేలగునట్టి మార్గమున్
గాదిలిఁ బ్రేమఁ దెల్పు మది • గాటపుపూన్కి నొనర్తు మిత్తఱిన్. 440

క. అనిన వనజాక్షుఁ డారసి, యనియెను ధర్మజునితోడ • ననఘచరిత్రా!
మునివరుఁ డుపమన్యుని శా, సనమున నే శివునిఁ గొలిచి • శక్తులు గొంటిన్.

చ. అభవుఁడు సంశ్రితార్తిహరుఁ • డద్భుతశౌర్యధురంధరుం డన
ద్విభవహరుండు మీారిఁకను • విశ్వవిమోహనధీరుఁడైన య
వ్విభుని భజించి చేకొనుఁడు • వెగ్గలమొప్ప సమస్తసంపదల్
రభసములేని మార్గ మిది • రాజలలామ! తలంచి చూడుమా! 442

గీ. పరమశివుని కృపోన్నతిఁ • బడసి యేను
గడుబిరుదులైన రిపుల నుక్కఱ వధించి
నాఁడఁ గల్యాణములఁ జెందినాఁడ సుతుల
వరమతులఁ గాంచినాఁడ నృపాలతిలక! 443

—* వ్యాసమహాముని పాండవులయొద్దకు వచ్చుట *—

క. అనిచెప్పి వనజనేత్రుఁడు, చనియెను ద్వారకకు నంత • సన్మునినాథుం
డనఘుఁడు కృష్ణద్వైపా, యనుఁడు ఘనుం డరుగుదెంచె • నవ్వారిఁ గనన్.

ఉ. వచ్చిన మౌనిఁ గన్గొని నృపాలురు చాల ముదంబుఁ జెంది మేల్
హెచ్చినభక్తి నర్చనల • నెంతయుఁ జేసి సుయోధనుండు బల్
మచ్చరమొప్పఁగాఁ గడిఁది • మాయపుజూదముఁ బన్ని గెల్చి రా
లచ్చినిఁ జెంది కాన కిటులన్ దముఁ బంచుటఁ జెప్పి రార్తులై. 445

క. మఱియున్ బాంచాలియుఁ దన, పరిభవమును దుస్ససేను • పశుకృత్యమునున్
గురుపతియవినీతియు దు,ర్భర వేదనఁ జేయు కర్ణు • పరుషోక్తులనున్. 446

క. ఎఱుఁగంగఁ జెప్పి కడు వం,దురుచుండఁగ మౌనివరుఁడు • ద్రోవదిచింతన్
హరియించుచుఁ బాండవులకుఁ, గరమనురాగమున నోర్పుఁ • గఱపుచు ననియెన్.

ఉ. మీరలు చాలఁ గష్టములు • మేకొనినన్ సుకృతార్థులై హితం
బారసి సత్యమున్ దొరఁగ • రభ్యుదయంబగు మీకు నిట్టులే
ధారుణిలోన సజ్జనులు • దద్దయు బాధిణవిమోక్షమందునున్
మీఱరు ధర్మపుం దెరువు • మేరను ధీరమనీషులై పొరిన్. 428

క. కౌరవులును మీరును నా, కారయఁగా నొక్కభంగి • యైనను ధర్మ
శ్రీ రహిఁ జెందుట మీ యెడఁ, గూరిమి కరమలరుచుండు • గుణరత్ననిధుల్!

వ. అనినంత

ఆ. పాండవాగ్రజుండు • పలికె మహాత్మ! నీ, విందురా ముదంబు • జెందె మనము
దీఱిపోయె వగలు • తెఱపిగా నిఁక మీఁద, సర్వసంపదలు పొసంగఁగలవు.

ఉ. దేవర! పావనుఁడు వసు • దేవసుతుం డల శౌరి యమ్మహా
దేవు భజించినన్ రిపులఁ • ద్రెళ్ళఁగఁ జేయునటంచు నెక్కుడౌ
శ్రీవిలసిల్లు సంపదలఁ • జెన్నసలారఁగఁ నిచ్చునంచు స
ద్భావముతోడఁ జెప్పి చనె • భర్గుని నెట్లు భజించువారమో? 431

చ. అనిన ఋషీంద్రుఁ డిట్లనియె • నద్దియె సౌఖ్యనిధానమౌ పథం
బనితరతుల్య మా హరు మహాత్మునిఁ గూర్చి తపంబొనర్ప నీ
యనుజునిఁ గవ్వడిన్ బనుపు • మాతఁడు ధీరుఁడు కార్యసిద్ధి వే
గనె పొనరించి వచ్చెడు నకల్మషచిత్త! యటుల్ పొనర్పుమా! 432

క. మీరిటుల సల్పకున్నను, వైరులఁ జెనకంగ లేరు • వాస్తవ మిది య
క్కౌరవనాథుఁడు పెక్కురు, శూరుల సాయమును జెంది • శోభిలుచుండెన్.

చ. అలఁతులఁ బోదురే గురుఁడు • నభ్రధునీతనుజుండు చివ్వలో
నలిగిన వీరి నోర్వఁగల • యాజసికుం డెవఁ డల్లకర్ణుఁడుం
బలియుఁడు ద్రోణజుండు పరి • పంథివిదారణధీరుఁ డట్టివా
రలగెలు పొందువారలె! పు • రద్విషు సాయములేక పాండవుల్! 434

చ. పరమశివున్ దగన్ గొలువ • భర్గుఁడు పాశుపతాస్త్రరాజ మా
దరమున నీయఁగాఁగలఁడు • దాన నుదగ్రవిరోధికోటులన్

దురమున లెక్కసేయకయె • త్రుంచఁగఁజాలుదు రట్టులౌట శం
కరుని భజింపఁబూనఁడి కఁ • గర్జము నిర్వహిలున్ గుమారకుల్! 435

—* వ్యాసమహాముని యర్జునుని తపస్సొనరింపఁ బొమ్మనుట *—

వ. అర్జునున్ జూచి

చ. చనుమిఁక నింద్రకీలమను • శైలము జహ్నుసుతాతటంబునన్
బొనరు నటన్ వసించి తప • మున్ సలుపంగఁ దలంపు శక్రవి
ద్యను జెపుదున్ మొదల్ దొడరి • దైవతనాయకు నాశ్రయింపుమా
ఘనుఁడిఁక నెట్టివిఘ్నములఁ • గల్గఁగనీక తపంబు సాఁకెడుఁ. 436

క. అని నొడివిన విష్వచ్ఛం,దును సమ్మదమొంది నే న•టులె సేతుఁ దపం
బనఘా! తపోవిధానం,బును నంత నెఱుంగఁజేయు • పొందికమీఱన్. 437

గీ. అనుటయు నతండు శక్రవి•ద్యను నొసంగి
పార్థి వేశసమర్చనా•పద్ధతియును
దన్మహామంత్రములఁ దెల్పి • తఱలె నంత
నర్జునునిఁ జెందెఁ దేజశ్చ•యంబు లపుడు. 438

వ. అట్లు తేజంబు లొందినమీఁద

ఉ. తక్కిన పాండునందనులు • ద్రౌపదియున్ గడు దివ్యదీప్తులన్
నెక్కొని మించు నర్జునుని • నెట్టనఁ గన్గొని యుబ్బి వైరులన్
జక్కడగింతు మింకఁ గొనఁ•జాలుదు మేమె జయంబు రూఢిగా
నక్కఱకంత దేవుని మ•హాకరుణన్గొని యస్త్రలాభముఁ. 439

క. అని సంతసించి యవ్విజ,యునిఁ బాయుట కాత్మఁ దలఁకు•చుండిన నవ్వా
రినిఁ గని కిరీటి యచిరం,బున సిద్ధినిఁ బడసి వత్తు • పొలుపుగ నిటకున్. 440

సీ. సెల వొసఁగుఁడన్నఁ బాండవుల్ • చింతఁదక్కి
పోయి వేగనె వరసిద్ధిఁ • బొంది రమ్మ
నిరి యటుల్ కృష్ణ! శివమగు • నీకుఁ బథము
శంకరుఁడు శంకరుండగు • సంతతమ్ము. 441

—* అర్జునుఁడు తపస్సుకై యింద్రకీలాద్రికిఁ బోవుట *—

వ. అనుటయు నర్జునుం డన్నలగు యుధిష్ఠిర భీముల పదంబులకెఱఁగి కవలఁ గౌఁగి
లించుకొని పాంచాలరాజసుతఁ గారవించి పయనంబొనర్చి యుత్తరాభి

ముఖుండై సుశకునంబులఁ బరికించుచు నింద్రకీలాద్రిఁజేరి యందు గంగాకూలం
బున నమరు నశోకవనిఁ బ్రవేశించి యొక సుస్థలంబు నాశ్రమంబు చేసికొని
గురూక్తప్రకారంబుగ నింద్రియంబుల నిగ్రహించి నియతంబుగ గంగావగా
హనంబొనర్చి భస్మపుండ్రాంకితతనుండై త్రికాలంబుఁ బార్థివలింగపూజనం
బొనర్చుచు శక్రవిద్య ననుష్ఠింపుచు మహేశ్వరుఁ గొల్చుచుండె,

—* ఇంద్రుఁడు బ్రహ్మచారిరూపమున వచ్చి యర్జునుని బరీక్షించుట *—

గీ. అంత శక్రుండు విజయుని • యాత్మమును బ
రీక్ష సేయఁగ బ్రహ్మచా•రియయి డాయ
నర్జునుఁడు తత్పదమ్ముల•యందు వ్రాలి
యర్చనము సల్పినంత నా•యమరవిభుఁడు, 443

క. తపసేటికి నొనరించెదు, విపులమతీ! యనినఁ గ్రీడి • విప్రోత్తమ! నే
రిపులను జయించి మాద్యా,యపు సిరిఁ గొన నెంచి తపసు • నర్థినొనర్తున్.

క. అని తెలిపిన నాతఁడునను, ఘనతప మొనరించి పుడమిఁ•గాంక్షింతురె! ము
క్తినిఁదక్క యొండు నిట్టుల, వినలే దెవుడేని యనుచు • వికవిక నగుచున్.

క. కోరుము మోక్షము రాజ్యముఁ, గోరకు వజ్రంబునిచ్చి•కొందురె కాచం
బారసి యెవ్వాండేనియు, ధార్మణిలో రాజతిలక! • తలఁపు మిది మదిన్. 446

గీ. అనిన ఫల్గునుఁ డనియె ధ•రామరేంద్ర!, నీవనిన వచనం బెంత•నిక్కమైన
పదియునాల్గవయేట నేఁ•బగఱగిట్టి, రాజ్య మగ్రజున కొసంగఁ•బ్రతినఁగొంటి.

క. అక్కటతన రాజ్యకాంక్షన్, జిక్కటి నన నతఁ డిదేటి • చేష్ట యిపుడు నే
నక్కటలువాసి మోక్షము, దక్కగొనుము గానిచో వృ•థాయగుఁ దపమున్.

గీ. అనిన గినుకొంది విజయుఁడా • యగ్రకులునిఁ
గని యనియెఁ బొమ్ము నీకేటి • కనవసరపు
జోలి యన మానకతఁడు హె•చ్చుగ వచింపఁ
జాలు మాటాడ కిఁక మీఁద • శాస్తియగును. 449

— * ఇంద్రుఁ డర్జునునకు నిజరూపంబుఁ జూపుట * —

క. అనినంత నమ్మహేంద్రుఁడు, తనయునిధీరమతి కాత్మఁ•దద్దయు ముదమున్
గొని యంతనె నిజరూపం, బనువుగ ధరియింపఁ గాంచి • యర్జునుఁ డంతన్.

క. బిడియపడి యమ్మహేంద్రుని, యడుగులఁబడి యెంతయేని యభినుతిసేయన్
గడు మెచ్చి యనియె నాకే,శుఁడును గుడాకేశుతోడ సొంపుగ నిట్టుల్.

క. వర మడుగు మిచ్చెదను స,త్వరము కుమారా! యనుడు నతం డంత సురే
శ్వర! శాత్రవవిజయము సే,కుఱఁ జేయుము నాకటన్న గోత్రారియనున్.

ఉ. ద్రోణుఁడు జాహ్నవీసుతుఁడు దోర్బలవిక్రముఁ డల్ల కర్ణుఁడున్
ద్రోణిసుతుండు తావకవిరోధివశంబున నున్నవా రని
ప్రాణపరాక్రముల్ సమరదక్షులు వారల గెల్వ రెట్టి గీ
ర్వాణులు శూలపాణి యగు భర్గుఁ డొకండువినాగ ఫల్గునా! 453

ఉ. కావున నీ వవశ్య మిఁకఁ గవ్వడి! నెవ్వడిఁ గాలకాలునిన్
భావమునందు నెక్కొని తపం బొనరింపు మతండు సత్కృపా
శ్రీవిభవాంతరంగుఁడు విశిష్టుఁడు సర్వజగంబులందు నా
దేవుఁడు నీకొసంగు నిఁక దివ్యము పాశుపతాస్త్రరాజమున్. 454

గీ. దాన నీవిఁక నుకరంబుగా నితాంత, శూరులగు భీష్మముఖ్యుల బీరమణఁచి
ధార్తరాష్ట్రులఁ గడపి భద్రముగ రాజ్య,లక్ష్మిఁ జేకొందు విందు జాలంబు లేదు.

క. ఇఁక నామంత్రంబు జపిం,పకుము పినాకి నె సతమ్ము భావములోఁ బా
యక సేవించుచునుండుము, సకలసుఖంబు లొనఁగూడు శర్వుసికరుణన్.

క. అని నొడివి యంత సంక్రం,దనుఁడు నిజానుచరులను దనయునకునున్ దో
డొనరించియుంచి క్రమ్మఱఁ, జనియెను స్వస్థానమునకు సమ్మదమొదవన్.

గీ. అర్జునుండప్డు జనకునియాజ్ఞతీరు, శంకరునిఁ బదిలము చేసి స్వాంతమందు
ఏకపాదమ్మునన్నిల్చి యేకనిష్ఠ, సలిపెఁ బంచాక్షరీమంత్రజపము రహిని.

గీ. అంతఁ గొన్నాళ్లు జరిగినయంతమీఁద, శంకరుఁడు దయన్ జెందిసవ్యసాచి
నించుకపరీక్షఁ జేయఁగ నెంచి యొక కి. రాతరాజాకృతిని జెందిరాణగదుర. 459

—* మూకాసురుఁడు సూకరాకారముతో నర్జునునకుఁ గీడుసేయ వచ్చుట *—

గీ. పలువురు గిరాతులనుగూడి పాండవేయుఁ
డరియుచుండఁగ నొకమూకదైత్యుఁ డప్డు
ధార్తరాష్ట్రుని ప్రేరణఁ దఱిసి సూక
రాకృతిన్ జెంది నర్జును నంతికమున. 460

క. కడురొద్దఁ జేయుచు నిటునటు, బుడిబుడిఁ దిరుగుచుఁగిరీటిఁ బొదువఁగ నుంకిం
చెడు చెడునిశాటుఁ గనుఁగొని, యెడఁదన్ రోజించె నప్పుడిం ద్రజుఁ డిట్టుల్.

క. వీఁ డెవ్వఁడో రక్కసుఁడిటఁ, బోడిగ నరుదెంచి నన్నుఁ బొదువఁగనునటుల్
చూడఁగఁదోఁచెను మున్నక, రాఁ డరివర్గంబులోని రక్కసి యితఁడౌ. 462

క. పలువురు రక్కసులను నేఁ, బొలియించితి వీఁడు వారి పాలఁ కువ యగునో
ఖలుఁడగు దుర్యోధనునకుఁ, జెలికాఁడై నన్నుఁ బొదువఁ జేరెనొ యిట్టుల్.

గీ. ఎట్టులైనను నీతండు హితుఁడు నిజము, వీనిఁ గనుఁగొనఁ గలఁగెను మానసంబు
అలరు మిత్రునిఁ జూచిన నంతరంగ, మరినిఁ గనుఁగొన వ్యాకులంబై తనరు.

గీ. కులము నాచార మెఱిఁగించుఁ గుడువు నెఱుఁగఁ
జేయు దేహంబు శుచితమును జెప్పు వచన
మట్లు స్నేహంబు నెఱిఁగించు నక్షి యెందు
నిందు సందియ మొనర దొక్కింత యేని. 465

క. ఆకృతిచేతను నడచే, జోకఁదనరు చెయిదిచేతఁ జూపులచేతన్
వాకులచే ముఖకలచే, లోకులు దెలియుదురు మనములోని విధంబున్. 466

వ. మఱియు లాఁతులఁ జూచునపుడు లోచనంబుజ్జ్వలంబును సరసంబును వక్రంబు
నారక్తకంబును నై నాల్గువిధంబుల నమరు. 467

గీ. చెలిమిగలవారిఁ గనఁగ నుజ్జ్వలమయి తగుఁ
గొమరులన్ జూడ సరసమై కొమరుమిగులుఁ
గామినులఁ జూచినంత వక్రిమగుచుండుఁ
బగరఁగనఁగ నారక్తమై పరఁగు నక్షి. 468

వ. అట్లు కావున

క. వీనిన్ గనుఁగొనినంత నె, నానేఁ ద్రియరాజి గలఁగె నాకిఁక వీనిన్
బోనీక పట్టి చంపుటె, యానుచితవుఁ దెఱఁగు గురుని యాజ్ఞయు నిటులే.

వ. అని యిట్లు కృతనిశ్చయుండై

గీ. గాండివము లాగి బాణమ్ము గదియఁ జేయు
చుండె నత్తఱిఁ బురశాసనుండు నరుని

పైఁగలట్టి కృపఁ మూకవధ నొనర్పఁ
గడఁగి యొనరించె నొకపాటి గర్జనంబు. 470

క. రోదసుల నిండి యా ధ్వని, భేదిల్లఁగఁ జేసె నెంతొ బిట్టుగ గిరులన్
మోదమ్మున నర్జునుఁ డా, నాదము విని విస్మయము మనమ్మునఁగొనియెన్.

సీ. ఇట్లు గంభీరమగు నాదమీశ్వరుండె, సలిపియుండు నుతోక్తుండు సలుపలేఁడు
శౌరియును బాదరాయణుండారవీంద్రు, పావకాత్ముని లీలలఁ బలుకలేదె?

క. ఆ శివుఁ గొలిచెడివారికి, లేశంబేనియును సేగిలే దఘకర్మా
వేశంబున నొకయెడ నా, వేశించిన నడఁగిపోవు విశ్వేశుకృపన్. 473

వ. మఱియు నవశ్యభోగ్యంబగు ప్రారబ్ధదుఃఖంబునుగూడ నప్పరమేశ్వరుండు గరు
ణించి యున్మూలనం బొనర్చు. 474

గీ. విసము నమృతంబుఁ జేయును విసముఁజేయు
నమృతమును నిచ్చతోడ నా యమృతమూర్తి
సర్వమునకు సమర్థుఁడీ చందమెఱిఁగి
కొలిచి సిద్ధులఁ గొందురు కుశలమతులు. 475

గీ. ఇట్టు లనుకొనుచుండఁగ నీశ్వరుండు
దారసిలి యర్జుననిఁగావ దానవునిప
యిన్ శరంబేసె నంతనె యింద్రసుతుఁడు
కయిదువును జార్చె కపటసూకరముమీఁద. 476

—*కృతకకిరాతార్జును లిరువురు మాయాసూకరముపై బాణంబులేసి చంపుట*—

గీ. శివుని బాణంబు పృష్ఠంబుఁజెంది నోట, వెలువడి ధరిత్రిఁ జెందెను శ్వేతవాహ
నునిశరమ్మును వక్త్రంబునుంచిపృష్ఠ, మున వెడలి ప్రక్కఁబడియె నమ్మూర్ఖుడీగ్గె

క. సూకరతనువున్ బోవిడి, రాకాసి నిజాకృతిన్ బరానుండయ్యెన్
నాకచరుల్ సుమవృష్టిఁ బి,నాకి పయిన్ నరునిపై నొనర్చిరి వేడ్కన్. 478

వ. అంత

క. తనయమ్మును గొనిరమ్మని, యనుజీవిని నొకనిఁబంపె హరుఁ డాతండున్
జనుదెంచె సాయకముఁగొనఁ, దనబాణముఁగొనఁగఁగ్రిడి దరిసె నచటికిన్.

గీ. అచటఁ బడియున్న బాణంబు • హరునియనుచ
రుండు గొనఁబోవగా నర్జు•నుండు వేగ
వాని బెదరించి కొనియెను • బాణ మప్పు
డాతఁ డిట్లనె పదియేటి • యాగడంబు. 480

క. విడువుము శరమ్ము ముని!మా, యొడయనిబాణమనుడు విజ•యుడుగడుఁగినుకన్
వెడగ! యిటు లేల పల్కెదు, విడిచితి నేఁగాదె నాదు • విశిఖము నివుడే. 481

వ. రేఖారూపంబును మన్నామాంకితము లగు పిచ్ఛంబులను గనుఁగొనరాదే
యనినఁ గానన చరుం డర్జునున కిట్లనియె, 482

ఉ. తాపస వేస మొంది యిటు • దండిగ నంటివి గాని నిక్కమా
తాపసి వీవుగా విటుల • దబ్బరలాడుదు రే! యదైనచో
పాపముగాదొకో యొరుల • వస్తువుకై యిటు ప్రాకులాడఁగా
నీ పస యంతయున్ బొరయు • నీ కిదిదక్క దెలుంగు రూఢిగాన్. 483

ఉ. ఒంటిగ నున్నవాఁ డనుచు • నూహ యొనర్చితి వీవు నన్ను బల్
దంటలు భిల్లపుంగవు లు•దారులు పెక్కురతోడ నిందె ని
మ్మంటకుఁ డాధ్యుఁడౌ విభుఁడు • చక్కఁ గనుంగొనుచున్నవాఁ డదే
యొంటికొనున్ శరంబు నిడు • మూరక వానికి నిట్టు లెంతయున్. 484

ఉ. నీ కుపకారముల్ సలుప నే•గద మాదొర పూన్కితోడ ని
ట్లాకులుఁడై యిటన్ దఱిసి • యమ్మునఁ బాణముఁబుచ్చె వీని నీ
వాకృతమున్ దలంప విటు • లక్కట! నీ కెటు లిష్టసిద్ధియా
వాకున బొంకు మే లిడిన•వానికిఁ గీడు దలంపు మాయురే! 485

ఉ. అమ్మున కాసనొందితివె? • యట్టుల నేని మదీయనాథు నీ
యమ్మిడుమంచు నడ్గుము మ•హామహుఁ డాతఁ డొసంగు నిట్టి పె
క్కమ్ములు చాలఁగాఁ దనరు • నాతపదండ వితండ! వాదముల్
జిమ్ముము తెమ్ము బాణమును • జెడ్డగనం బొడిగట్ట కిమ్ముగా. 486

వ. అనిన వనేచరునిఁగాంచి సవ్యసాచి మించుటల్కతో మనంబున శివున్ దలంచి
యవ్వాని కిట్లనియె. 487

ఉ. బొంకులు పల్కుచుంటి విటు • పొల్పుగ నీదగు జాతితీరుగా
నింకను నిన్నదిప్పటకు • నేఁదలపన్ దగు నొక్క రాజనై

మంతుకిరాత! నీదుసరి • మానిసియే యొడయం డికేల యీ
పెంకెతనమ్ము లమ్మడుగు • పేర్మి నొసంగెద నిచ్చయున్నచో. 488

గీ. అనవుడున్ భిల్లుఁ డిట్లనె • నకట! నీవు, ఋషివిగా విల్లు గోరెదు•రిత్త చావు
నిమ్ముమా యేలుదొరసాయ•కమ్ము వేగఁ, గానిచోఁ గడుఁ గ్లేశంబుఁ•గందు విపుడె.

క. అనఁ దిరుగఁ బార్థుఁ డనియెను, వనచర! దోడ్తెమ్ము నీదు • భర్త నతనితో
ననిఁ జేసెద నీతోఁ బెనఁ, గను సింగము చనునె జంబు•కముతోఁ బోరన్.

క. చూచెదవుగాని నాపస, వేచని తోడ్తెమ్ము నీదు • విభుని ననఁ గడున్
జూచుచుఁ జని వేగంబె వ, నేచరుఁడు హరునకుఁ దెల్పె • నేటుగ నంతన్.

క. విని శంకరుండు సైన్యం, బునుగొని చని క్రీడి కెదురఁ • బొందించి రయం
బున మునుపటి యెఱుకును బం, పెను నర్జును ధైర్య మరయఁ • బేరిమి నతఁడున్.

ఉ. ఏటికిఁ గోల్పడన్ దలఁతు • వీ యటవీస్థలిలోనఁ బ్రాణముల్
మాటికి నీదు సోదరులు • మానిని నీదుకలత్రమున్ గడున్
గాటపుదుఃఖ మొందుచును • గాంతురె యొనర్తురు నీదు రాకకై
వాటము మీఱ శత్రువుల • పాల్పడు రాజ్యము పాఱఁజూడుమా! 493

వ. అనిన విని యర్జునుండును

గీ. నాదు సోదర్యులును మఱి•నాదుసతియు, శోకమెంతేనిఁ జెంది నొ•చ్చుదురుగాక
నాదు రాజ్యము శత్రుజ•నము కెదకుఁ, గాక నేనోడుదు నె యెఱు•కునకు నెందు

క. రమ్మను మీ యొడయని నే, రమ్మనుమీ! యిట్టులాడ • రాజులతో ఘో
రమ్మనుమీ! బవరము భా, రమ్మనుమీ! యనృతమెపుడు•రహి నారసినన్. 495

ఆ. అనిన మరల వాఁడు•హరున కీ వచనముల్, వినిచినంత శివుఁడు•మనమునందు
మెచ్చి పోరుసేయ • మేకొని నిలిచిన, హరునిఁ గుప్పె విజయుఁ • డంపగముల.

క. హరునియనుచరులు సైనిక, వరులు నరునిపైన బాణ•వర్షముఁ బఱుపన్
సరకుగొన కెంత యేనియుఁ, గిరీటి మనమందు హరునిఁ • గీల్కొని వేగన్.

—* మాయాకిరాతార్జునుల యుద్ధము *—

గీ. గణవరులకైదువులను దు•నకల నొసర్చి
వాఁడినారసములను న•వ్వారి దూఱ

నేయ నెంతయు నొచ్చి సుం • తెడముఁ జెంది
రుభయు లీశార్జునులు చేయు • చుండి రనిని. 498

వ. అందు

ఉ. శంకరుఁ డాత్మమందు దయఁ • జాలఁగ నొంది కిరీటిపైఁ గడున్
జంకుచు వేయు బాణములు • శశ్రినుతుం డిఁక లాగి లాగి బల్
బింకముఁ జూపుచున్ శివుని • బిట్టుగ మోఁదుచునుండె నమ్మల
న్నొంకములేని వీరి దుర • మున్ గనుచుండిరి నింగి దేవతల్. 499

గీ. అంతఁ గొంతవడికి నర్జు • నాశుగములు
నస్త్రములు నెల్ల ఖిలమయ్యె • నాత్మకవచ
మును నుడిగె నప్డు కొంక క • ర్జునుఁడు మల్ల
యుద్ధమునకుఁ దొడంగె స • న్నద్ధుఁడగుచు. 500

క. హరుఁడును బాండుసుతుండును, గరమరుదుగ ముష్టియుద్ధ • కౌశలులై బల్
బిరుదొప్పఁ బోరుచుండిరి, హరుసమ్మనఁ జూచుచుండి • రమరులు చదలన్.

గీ. పట్టుదలతోడఁ బార్థుండు • భర్గు నొంపఁ
బూని శ్రిమఁ జెందుచుండ న • భూతనాథుఁ
డించుకేని యలయక హా • సించుచున్నఁ
గాంచి లజ్జించి యీశ్వరు • గాఁ దలంచి. 502

—* అర్జునుఁడు మాయాకిరాతుని శివునిగాఁ దెలిసికొని స్తుతించుట *—

చ. తెలిసితినయ్య! నిన్నఖిల • జీవశరణ్య! వరేణ్య నీశ్వరున్
బలుమఱు గృష్ణుఁడున్ గురుఁడు • బన్నుగఁ జెప్పిరి నీ వినోదముల్
దలఁపఁగలేక యిట్లు దురి • తమ్మొనరించితి నైఁపు మెట్టులేన్
గలుషచరిత్రు నన్ బరమ • కారుణికాత్మ! మహాత్మ! యాదృతిన్. 503

గీ. అనినయంతనె శివుఁడు పెల్లాదరమున
తనదు రూపంబుఁ జెంద ఫల్గునుఁడు చూచి
మనమునం దక్కజంబొంది • తనదు చెడ్డ
కైపునకు నుంత వనరి వేగముగ మ్రొక్కె. 504

క. ఎవ్వనిఁ గొలుచుచునుంటినొ, యెవ్వనికృప నివ్వటిలునొ • యీ భువనము లిం
కెవ్వఁడు సర్వేశ్వరుఁడో, యవ్విభు నేఁ దెలియనైతి • నజ్ఞత బలిమిన్. 506

వ. అనికొని సాష్టాంగపడి శిరమునం దంజలిఁ జేర్చి నిలిచియున్న యమరేంద్ర నందను గనుఁగొని జగన్నాథుం డిట్లనియె. 507

చ. పగప కొకింతయేని నృపవల్లభ! నీదగు ధైర్య మారయన్
నిగరవు శోధనం బిటుల నే నొనరించితి నీ ప్రహారముల్
దగుఁగతి నర్చ్వోలె నెడఁదన్ దలపోసితి నీదు తప్పు సుం
తగుపడ దింకఁ గోరుము రయమ్మున నీదు మనోరథమ్ములన్. 508

వ. మఱియు నాబాణమ్మునుగూడ నేనె మాటుపఱచి యిట్లు దురంబుఁ బొసఁగించితి ననుటయు నర్జునుండు తిరుగ నమస్కరించి పరమేశ్వరున కిట్లనియె.

గీ. భక్తవల్లభుఁడవగు నీ భావమునకుఁ, గన్పడునె నాదు ననుచిత కార్య మభవ!
యిఁకను నీదు కృపాళుత్వ మెంతయేని, వర్ణనీయమగున్ గాదె వరద! నాకు.

క. చదలున రిక్కలఁ బుడమిన్, బొదలెడు రజములను వృష్టి బొసఁగంబడునా
యుదకకణమ్ముల నీయెడఁ, గుదురగు గుణములను లెక్క గొనశక్యమొకో!

సీ. దేవదేవాయ సుధీగమ్యవిభవాయ, తేజస్స్వరూపాయ తే నమోస్తు
కైలాసవాసాయ ఘనపంచవక్త్రాయ, త్రివిలోచనాస్యాయ తే నమోస్తు.
డమరుకపాలఖడ్గకరాయ యజగవ, త్రిశిఖాఢ్యహస్తాయ తేనమోస్తు
కర్పూరపాండురాంగాయనాగాజిన, దీవ్యచ్ఛరీరాయ తేనమోస్తు

గీ. త్రిపురదైతేయనాశాయ తేనమోస్తు, మౌనిజననుతచరితాయ తేనమోస్తు
త్రిపథగాయుక్తమస్తాయ తేనమోస్తు, దృఢకిరాతస్వరూపాయ తేనమోస్తు.

క. ఎదియెది జగమునఁ గనఁబడు, నదియది నీ తేజమరయ నఖిలాత్మక! యొ
ప్పొదవఁగఁ బ్రహ్మవుఁడవై, పొదలెదవు త్రిలోకములను పురుషశ్రేష్ఠా!

క. వరమేమిగోరవలె శివ!, యెఱుఁగవె నీవెల్లవారి యింగితముల ము
ష్కరులగు నరులమదము నీ, దరిసెనమునఁ బాయు సిరులఁ దార్పుము దేవా!

—— * శివుఁ డర్జునునకుఁ బాశుపతాస్త్ర మిచ్చుట * ——

వ. ఇట్లని పార్థుండు భక్తవత్సలుండగు శంకరునియడుగులన్ బడి దోయిలొగ్గియున్న మహేశ్వరుండు సంతసించి స్వకీయంబును దుర్జయంబు నగు పాశుపతాస్త్రం బర్జునున కిచ్చి యిట్లనియె. 514

క. నాయస్త్రంబిది దుర్జయ, మీూయెడ నిచ్చితిని నీకు • నింద్రతనయ! దు
ర్జేయుఁడవై యలరెద విఁక, నీయభియాతినిచయమును • నిర్జించి రహిన్, 515

వ. మఱియు నీకిష్టబంధువుండైన కృష్ణుండు నాకంతరంగభక్తుం డాత్మభూతుం డా
తనిఁ బ్రేరించి నీకు సాయంబుఁ జేయించెద నాయనుగ్రహంబున నీకు విజయం
బగు నిఁక రాజ్యంబు నిష్కంటకంబుగఁ జెంది ధర్మంబేమఱక నడుపుమని చేసాచి
సవ్యసాచిశిరంబందుంచి గారవించి యంతర్హితుండయ్యె నర్జునుఁడును నస్త్ర
లాభంబునొంది మురిసి శివుని నుతింపుచు నిజాశ్రమంబుఁ జేరి తనరాకకై
ప్రాణంబునట్లు గాక్షించుచున్న సోదరులకును బాంచాలరాజసుతకును దపో
వృత్తాంతం బాద్యంతం బెఱింగించి శివానుగ్రహంబును నస్త్రప్రాప్తియుం దెలి
పిన వారలెల్లఁ గరంబుమురిసి శివునిఁ బెక్కుతీరులఁ గైవారం బొనర్చి రంత
దివినుండి పుష్పవృష్టి గురిసె నావెంట శ్రీకృష్ణుండరుదెంచి యర్జుననిన్ గాఢా
లింగనం బొనరించి మహేశ్వరానుగ్రహం బెంతయేనియుఁ గొనియాడె నిట్లు
కిరాతేశ్వరలీల మీూ కుపన్యసించితి నిద్దాని వినినఁ జదివినవారలకు సర్వార్థం
బులు సేకూరు ననుడు. 516

క. మాధుర్యధుర్యసువచో, బోధామృతదానచతుర! బుధజనసేవా
సాధితవిజ్ఞానాసి, చ్ఛేదితశిష్యాఘపాశ! శివభక్తవశా! 517

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి లీలాఖండంబునఁ
బ్రథమాశ్వాసము సర్వము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

సరా:— ఈ ఖండములో సురేశ్వరలీలలో 302 వ పద్యమున 2 వ పాదములో
'పిష్టము నుఁదంబునఁ జేరిచి తెచ్చి' అను నెడ నట్లు మాని
'పిష్ట ముచితమ్ముగ నీళులఁ జేర్చి' అని చదువుకొనన వేఁడికోలు.

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

లింగవైభవ ఖండము

ప్రథమాశ్వాసము

యలరంగ నెవ్వఁడు విచిత్రముగా వికృతిన్ దొరంగి యా
త్మీయవపుమాయతోఁడ జగతీవలయాకృతిఁ దాల్చె భోగమో
క్షాయతనంబు లెవ్వనికృపాడ్యకటాక్షములే వెలుంగెదఁ
బాయక కాంత్రుతయోగు లలపర్వతజావిభుఁ గొల్తు శంకరున్.

మ. కరుణాశోభితవీక్షణంబు స్మితరంగద్వక్త్రపద్మంబు బం
ధురతాపత్రయభంజకంబు హిమరుఙ్ముగ్ధార కాంతంబు భా
స్వరసౌఖ్యాకర సచ్చిదాత్మకమునున్ బ్రాలేయశైలేంద్రజా
పరిరంభోజ్జ్వలమైన యీశతను వాపాదించుతన్ సౌఖ్యమున్.

క. శ్రీకోటీశనగావా, ఘ్యాకాంచచ్ఛివపురాఖ్య పూస్సంభవ! రా
కాకుముదాప్తజ్యోత్స్నా, శ్రీకరసుయశోభిరామ! శ్రీలక్ష్మ్యంబా!

వ. అవధరింపుము.

క. శౌనకముఖ్యులు పరమే, శానకథాశ్రవణజనిత సంతోషభర
శ్రీనిఘులై యక్కథకున, కానతులై యిట్లు నడిగిరి వరుసన్.

క. విన్నారము శివలీలలఁ, గన్నారమనస్యలభ్య కౌతుక మెదఁ జే
కొన్నార మభవభాగ్యము, మన్నారము దుఃఖతతులు మరలుటవలనన్.

— * మునులు సూతునితో జ్యోతిర్లింగాది దివ్యలింగంబు లెఱింగింపుమనుట * —

క. హరచరితశ్రవణంబున, మరగినమాచేత మద్దిఁమాని యలరునే
యురుకీర్తి! చెప్పుమింక శాం, కరలింగంబులను వరుసఁగా లెక్కమరన్. 6

క. జ్యోతిర్లింగములను ద. జ్జాతమహాలింగములను • జక్కఁగఁ దత్సం
భూతియు మా కెఱిఁగింపుము, సూతబుధేంద్రా! నితాంతశుభగుణసాంద్రా!

గీ. ఇవియునుంగాక పుడమిపై • నెన్నియేని
గలవు శివలింగములు వాని • నెలవులను ద
దీయనామంబులను మాకుఁ • దేటపడఁగఁ
దెలుపుమయ్య! సుధీగేయ • దివ్యచర్య! 8

వ. అనుటయు నక్కథకుండు కరంబుమురిసి యమ్మహామునుల కిట్లనియె. 9

గీ. లోకములమేలుఁగోరి సుశ్లోకులార!, మీర లడిగితి రెంతయు • మేల్మిమీఱ
మీపయింగల చెల్మికఁ ల్మిన్ నుడివెద, శంభులింగములవిభూతిఁసంగ్రహించి.

గీ. లెక్కలేనట్లుగా శివఁలింగమూర్తు, లవని దైవాఱుచున్నవి • నాకలోక
మందుఁ బాతాళమునఁ బెక్కుఁలట్టివాని, నెల్లఁ దెలియఁగఁ దరముగాఁదెవ్వరికిని.

వ. ఐనను నా యెఱింగినయట్లు మీ సాన్నిధ్యంబునఁ జెప్పెద నాకర్ణింపుఁడు. 12

— * సూతుఁడు మునులకు జ్యోతిర్లింగంబు లెఱిఁగింపుట * —

*సీ. సిరిమీఱు సౌరాష్ట్రసీమ సోమేశ్వరుం, డల శ్రీగిరిని మల్లికార్జునుండు
ఉజ్జయినీపురి • నున్న మహాకాలుఁ, డోంకారభూమి నొప్పారుఁడు నీశుఁ
డామిహికాచలంబందుఁ గేదారుండు, సరవిఢాకిని భీమశంకరుండు
అవిముక్తమందు విశ్వాధినాథుం డల్ల, గౌతమీతటిఁ ద్ర్యంబకవిభుండు

గీ. భవ్యమగు నాచితాభూమి • వైద్యభర్త, దారుకావని నాగేశ • ధీరమూర్తి
సేతువునరామనాథాఖ్య శివుఁడు శ్రీశి, వాలయంబునఘుశ్మేశ్వరాహ్వయుండు.

---

* శివపురాణే కోటిరుద్రసంహితాయాం ప్రథమాధ్యాయే—

శ్లో॥ సౌరాష్ట్రే సోమనాథంచ। శ్రీశైలే మల్లికార్జునం। ఉజ్జయిన్యాం మహాకాల। మోంకారే పర మేశ్వరం। కేదారం హిమవత్పృష్ఠే। ఢాకిన్యాం భీమశంకరం। వారణాస్యాంచ విశ్వేశం। త్ర్యంబకం గౌతమీతటే। వైద్యనాథం చితాభూమౌ। నాగేశం దారుకావనే। సేతుబంధేచ రామేశం। ఘుశ్మేశంచ శివాలయే। ద్వాదశైతాని నామాని। ప్రాతరుత్థాయయఃపఠేత్। సర్వపాప వినిర్ముక్తః। సర్వసిద్ధిఫలంలభేత్॥

ఉ. ఈ పదిరెండులింగముల • నెవ్వఁడుగాని కడుంబ్రపత్తిమై
నోపికఁజేరి కొల్చు నతఁ • డొందు శుభంబు లిహంబునందు దు
ష్ప్రాపశివపు మోక్షలక్ష్మిఁ గొనఁజాలుఁ బరంబునఁ సర్వసిద్ధులన్
జేపెడు నివ్వి భక్తులకు • సిద్ధముగా మునివంశరత్నముల్! 14

గీ. లింగములఁ జేరఁబోవఁగా• లేకయున్నఁ
దవిలి లింగాహ్వయంబులఁ • దలఁచుచుండి
రేనియు సకృత్తుగా స్మరియించి రేని
యును శివుం డట్టివారల • కొసఁగు సిరులు. 15

వ. ఇంక నీ జ్యోతిర్లింగములలోఁ దొమ్మిదిలింగంబుల కుపలింగంబులు తజ్జాతం
బులై యెసంగు నవ్వాని వినుండు. 16

— * సూతుఁడు జ్యోతిర్లింగోపలింగంబులను దెల్పుట * —

వ. సోమేశ్వరలింగబున కుపలింగం బంతకేశలింగంబు, వసుమతీసాగరసంయోగం
బున నలరారు, మల్లికార్జునలింగంబున కుపలింగంబు రుద్రేశ్వరలింగంబు,
భృగుకక్షమందు సుఖావహంబై యసురు, మహాకాలలింగజాతంబగు నుపలిం
గంబు దుగ్ధేశలింగంబు, నర్మదాతీరంబునఁ బాపహారంబై ప్రసిద్ధంబై యుండు,
ఓంకారజాతంబగు కర్దమేశలింగంబు బిందుసరంబందు సర్వకామఫలప్రదంబై
యొప్పొందుఁ కేదారేశ్వరజాతంబగు భూతేశలింగంబు యమునాతటంబందు
ద్రష్టలకును బూజకులకును, మహాపాపహారంబై హరువొందు, భీమశంకరసంభూ
తంబగు భీమేశ్వరలింగంబు సహ్యాచలంబందు మహాబలవర్ధక ఖ్యాతిఁగాంచు,
నాగేశ్వర సముద్భూతంబగు భూతేశ్వరలింగంబు మల్లికా సరస్వతీతీరంబున
దర్శనమాత్రంబునఁ బాపహరంబై యుల్లసిల్లు. రామనాథలింగజాతంబగు
సప్తేశ్వరలింగం బఖిలసిద్ధిజనకంబై వెలయు. ఘుశ్మేశలింగజాతంబగు వ్యాఘ్రే
శ్వరలింగం బిహపరసాధకంబై యుండు నీ లింగనవకంబు దర్శనమాత్రంబున
బాపహరంబులై సకలకామఫలప్రదంబులై విరాజిల్లు. 17

శ్రీ కాశి

శా. గంగాతీరమునందుఁ జెన్నలరు • శ్రీకాశీపురం బింపుమీ
ఱంగా లింగము లందుఁ గోట్లశతముల్ • రాజిల్లు విశ్వేశుఁ డం

దుం గొప్పొ నవిముక్తకేశ్వరుఁడు దా•నున్ *కృత్తివాసేశుఁడున్
బొంగున్ గాంచెదరట్లు వీరిసిరిఁ జూ•పున్ వృద్ధబాలేశుఁడున్. 18

క. మఱియుఁ దశాశ్వమేధే, శ్వరుఁడున్ గేదారనాథ • శర్వుం డట్లే
యరుదగు నా తిలభాండే, శ్వరుఁడుఁ బొగడొందువారు•జగముల మిగులన్.

— *ప్రాచీన దివ్యలింగములు* —

క. గంగా కూపారంబుల, సంగమముల సంగమేశ • శంకరుఁడొప్పున్
రంగొప్పు కౌశికీనది, చెంగట నాగేశ్వరుండు • చెలఁగు సిరులతోఁ. 20

గీ. భక్తులకు నెల్లసిరుల నొప్పొట నొసఁగు, వలఁతిభూతేశ్వరుఁడు కడు•వాసిఁదనరు
దరిసెనమున నె సిద్ధులఁ•దార్చు సిద్ధ, నాథలింగము భువిలో న•నన్యశక్తి. 21

గీ. గండకీతీరమునఁ బటు•కపర్దిభుండు, ఫల్గునీతీర పూరేశ•భర్గమూర్తి
తప్తకాతీరవర్తి యు•దారకీర్తి, యులకుమారేశ్వరుం డఖి•లార్తిహరుఁడు. 22

గీ. తీర్థరాజంబునందు బ్ర•హ్మేశ్వరుండు, మాధవేశ్వరియునుగూర్చు•మంగళముల
వెలసి సాకేతపురి దోస•ములనుఁ జిమ్మి, యెల్లసుఖములనొసఁగు నా•గేశ్వరుండు

గీ. సింధుతీర కపాలేశ•శివుఁడు మఱియు, నెల్లదోసంబులడఁచు • వక్త్రేశ్వరుండు
ధాతహాపేశ్వరుండు నిర్ధూతభవుఁడు, తరమె భీమేశ్వరుని పెంపుఁ•దలఁప నెవుడు

గీ. చంద్రకాంతిప్రపదుండు శ్రీ•చంద్రకేశ, విభుఁడు సిద్ధేశ్వరుం డిష్ట•విత్తదాత
అల్లబిల్వేశ్వరుఁడు మహా•హర్షకరుఁడు, పురుడు లేక యె చెలువొందు•ముజ్జగముల

గీ. ఇల దధీచిరణోర్విజ•పేశ్వరుండు, ఉత్తరపురిదూరేశ్వరుం•డురుసుఖదుఁడు
పూర్ణయందొప్పఁ బూర్ణేశ•భోగిభూషుఁ, డాభరద్వాజవిభుఁ గొని•యాడఁదరమె

క. అంధకుఁ డెచ్చో శివు గ, ర్వాంధుండై చెనకి కూలె • నచ్చో దివిష
ద్గంధర్వులు పాడఁ గృపా,సింధుం డా యంధకేశ•శివుఁడు వసించున్, 27

సీ. శృంగేశ్వరుండును • సేనేశ్వరుండు గో,పీశ్వరుం డమరు వ•క్త్రేశ్వరుండు
వైద్యనాథేశుండు • వామేశ్వరుండు కా, మేశ్వరుండును విమ•లేశ్వరుండు
వ్యాసేశ్వరుండును • భాండేశ్వరుండు ను, కేశేశ్వరుండు భూ•తేశమూర్తి
శుక్రేశ్వరుండును • సూర్యేశ్వరుండు నా, కేశ్వరుండును సంగ•మేశ్వరుండు

* ఈ కృత్తివాస శబ్దము మూలములో సంజ్ఞావాచకముగ వాడఁబడినది. కావున నేనట్లే గ్రహించితిని. శివపురాణే కోటిరుద్రసంహితాయాం ప్రథమాధ్యాయే.
శ్లో॥ కృత్తివాసేశ్వరః సాక్షాత్ । తథాన్యో వృద్ధబాలకః॥

గీ. అనఘుఁడు సురోచనేశ్వరుం ♦ డా ప్రసిద్ధుఁ,డైన సిద్ధేశ్వరుం డఖిలార్థదుండు
నందికేశవుం జేశు లానందకరులు, అల్ల రామేశకుంభేశు ♦ లార్తిహరులు.

వ. వెండియు సోమేశ్వరుండును శూలటంకేశ్వరుండును మాధవేశ్వరుండును లోకేశ మహాలింగంబును గంగేశుండును వటేశ్వరుండును సర్వపాపహరుండగు వక్త్రేశ్వరుండును నందీశ్వరుండును విమలేశ్వరుండును గంటకేశ్వరుండును సర్వలోక సుఖావహుండగు శరణేశ్వరుండును గర్దమేశుండును అచలేశ్వరుండు ననంతేశ్వరుండును యోగేశ్వరుండును సప్తేశ్వరుండును భద్రేశ్వరుండును జండీశ్వరుండును సంగమేశ్వరుండును మున్నగు దివ్యలింగంబులు పూర్వదిగ్జాతంబులిఁక దక్షిణదిగ్జాతంబులగు దివ్యలింగంబులను జెప్పెద వినుండు. 29

—* దక్షిణదేశ దివ్యలింగములు *—

క. కాలంజరపర్వతమున, నీలగళేశ్వరుఁడు హరుఁడు ♦ నెగడెడు సిరులన్
లీలాలోకనమాత్రిమె, కాలుష్యము లెల్ల నడఁచి ♦ కాచెడుఁ బ్రజలన్. 30

వ. నర్మదానదీతీరస్థంబు లగు పాషాణంబులన్నియు శివలింగంబులు. వానిలోఁ బ్రధానంబులు వినుండు. ఆర్తేశ్వరుండును, బరమేశ్వరుండును, సింహేశ్వరుండును, శర్మేశ్వరుండును, గుమారేశ్వరుండు, పుండరీకేశ్వరుండు, మండపేశ్వరుండు, తీక్ష్ణేశ్వరుండు, దుంధురేశ్వరుండు, శూలేశ్వరుండు, కుంభేశ్వరుండు, కుబేరేశ్వరుండు, సోమేశ్వరుండు, నుంగళేశ్వరుండు, హనుమత్ప్రతిష్ఠితుండగు మహాకపీశ్వరుండును. బ్రహ్మహత్యాదోషనివారకుం డగు నందికేశ్వరుండును సర్వకామప్రదులై యొసంగుదురు. 31

గీ. చిత్రకూటాద్రి మత్తహ ♦ స్తిప్రభుండు, ఈశివునితూర్పునందుఁ గోటీశలింగ
మలరు గోదావరీసరి ♦ దపరదిశను, బశుపతీశ్వరుఁ డొప్పెందు ♦ భద్రమూర్తి.

క. గోదావరికిం దక్కిన, మాదిశయం డొప్పమీఱు ♦ నద్రీశ్వరుఁ డా
పాదించె శుభము లననూ, యాదేవికి నతిప్రమునికి ♦ నక్షయ మెనఁగన్. 33

క. పురుషోత్తమపురిదండన్, స్ఫురదురుమహిమాస్పదుండు ♦ భువనేశ్వరుఁడన్
హరుఁడొప్పు నర్బుదాద్రి శిఖరమునఁ గోటీశ్వరుండు ♦ గలుషము లడఁచున్.

గీ. వంశధారాతరంగిణీ ♦ ప్రాంతమందు, నమరు ముఖలింగమన నొప్పు ♦ నాదిదేవుఁ
డిప్పమాకులకోనయం ♦ దొప్పమీఱి, బోయలకుఁగూడ నిచ్చెను ♦ ముక్తిసొత్తు.

క. హరుఁ డొప్పు రాజరాజే,శ్వరితోడన్ గుక్కుటేశ • శంకరుఁడు రహిన్
బరఁగుచుఁ బీఠపురంబునఁ, గరమరుదుగ సిరుల నొసఁగి • కాచున్ బ్రజలన్.

క. ఉండున్ రాజమహేంద్రపు,రిం డాఁగొని గౌతమీసరిత్కూలమునన్
ఖండేందుశేఖరుఁడు మా,ర్కండేయశివుండు జగముఁ • గాచుచుఁ గరుణన్.

క. ధవళేశ్వరమునఁ గుంభో,ద్భవమౌనివరప్రతిష్ఠఁ • బరఁగుచు నిచ్చల్
శివుఁ డల్ల యగస్త్యేశుఁడు, వివిధసుఖంబులను భక్తతతి కొసంగున్. 38

క. కుక్షిస్థాఖిలభువనుఁడు, రక్షోదక్షఘ్నుఁ డమర • రాజముకుటుఁ డా
ద్రాక్షారామంబున నిట,లాక్షుఁడు భీమేశ్వరుండు • హవణించు సిరిన్. 39

క. మాణిక్యాంబన నమర,శ్రేణీసేవితచరణకు • శేశయ నిర్ని
ద్రాణపరాక్రమ సద్విభు, రాణి యగుచు మనుచు భక్త • రాజి ననువుగాన్.

గీ. ఇఁకను రామేశ్వరుం డగ • స్త్యేశ్వరుఁడు గ,ణేశ్వరుండును నాభైర • వేశ్వరుండు
నాకులేశ్వరుఁ డనియెడు • నభవలింగ,ములును భీమేశలింగంబు • పొంతనమరు.

క. కుసుమశరారికుమారుం, డసదృశకరుణామయాత్ముఁ • డార్తిహరుఁడు ప
ట్టిసమందు వీరభద్రుఁడు, విసువక భక్తులను గాచు • వేయికనులతో. 42

గీ. గౌతమీశైవలిన్యవా • గ్భాగమందు, వెలయు వేములవాఁడ క • ల్మలకు జాడ
ఇందుఁ దిరముండు రాజరా • జేశ్వరుండు, రాజరాజేశ్వరిన్గూడి • రాణగదుర.

గీ. ఈ స్థలికి నాతిదూరమై • యెసకమెసఁగు,చుండుఁ గాళేశ్వరంబను • నూర్జితస్థ
లంబచట సిద్ధులకుఁ దావ • లంబుగాఁగ, నలరుఁ గాళేశ్వరుండు పు • ణ్యములపండు.

సీ. వరుగిడు నేవీటి • పడమర విభుజాడ, కృష్ణవేణి సరోజ • కిసలపాణి
ఆంధ్రమేదినికి నా • యకరత్నమై సిరి, నెసఁగు నేపురవరం • బింపుమీఱి
ఇంద్రకీలాచలం • బేవీటిపై నిక, శ్రేణికిఁ గోటయై • చెలువుమీఱు
పతియాజ్ఞనే ప్రోలిఁ • బాలించు జగములఁ, గనకదుర్గాదేవి • కాంతమూర్తి

గీ. అట్టినగరీవతంసమై • యలరు విజయ, వాటికాక్షేత్రమందలి • పర్వతాగ్ర
శృంగమునుజెంది కడిఁది వా • సిందనర్చు, మల్లికార్జునమూర్తి యా • మ్నాతకీర్తి

క. హేలాపురమందు మహా, కాలుండు జలావహాఖ్య • శ్రప్రభుఁ డొప్పున్
లీలాకల్పితవిష్టప, జాలుఁ డగస్త్యేశుఁ డుండు • జానుగఁ బెడసన్. 46

క. ఈవనిపురిఁ గరుణాంచ, ద్భావుఁ డగస్త్యేశ్వరుండు • పరఁగును సిరులన్
గావలుల నడఁచి భక్తుల, నేవేళన్ దాటికొండ • యీశ్వరుఁడో మున్. 47

క. విమలోదకకృష్ణాధుని, కమరంగా దక్షిణతటి • నమరావతియం
దమరేశ్వరుండు కరుణో, త్తమ చాముండీశ్వరికి హృ • దయవిభుఁ డుండున్. 48

క. హారుఁడల్ల శ్రీకపోతే, శ్వరుఁ డంబికతోడ జగము • సాఁకుచు నెపుడున్
గరమరుదు పున్నముల కా, కరమా చేజెరలయందుఁ • గాపురముండున్. 49

గీ. ఎల్లమంద యనన్ బడు • గొల్లమంద
లోన నొక మేటికొండపై • లోకనాథుఁ
డుండు కోటీశ్వరుండు మ • హోన్నతుండు
అతనికృప లెక్కసేయంగ • నలవియగునె. 50

క. కవిజనగీతుఁడు మాడల, హవణించును సాగరేశుఁ • డార్యాయుతుఁడై
ధవళపుర మెపుఁడు పాయఁడు; ధవళేశ్వర దేవుఁ డిద్ధ • దర్పము మెఱయన్. 51

గీ. శ్రీగిరికిఁ దూర్పు గవనుగాఁ • జెలువుమీఱి
యలరుఁ ద్రిపురాంతకమను దీ • వ్యన్నగంబు
అందుఁ దిరముండు శ్రీత్రిపు • రాంతకుండు
త్రిపురసుందరితోఁ గూడి • తేఁకువెసఁగ. 52

గీ. శ్రీగిరికి దక్కినంబగు • భాగమందు, శ్రీమహానందికేశ్వర • శివుఁడు వెలయు
నార్యులో భోగమోక్ష శు • భావహుండు, తీర్థమట నవరూపమై • తేజరిల్లు

క. ఓంకారక్షేత్రంబున, నోంకారేశ్వరుఁడు వెలయు • నుదుగనికరుణన్
సంకటము లడఁచు నిచ్చలు, కింకరులకు నెల్లవెల్ల • కీరితి కిరవై. 54

గీ. శ్రీనగమునకుఁ బడమరఁ • గా నలంపు
రిం దనరుఁ దుంగభద్రాస • రిత్తటమున
జోగులాంబాసహాయుండు • భోగమోక్ష
కరుఁడు బ్రహ్మేశ్వరుఁడు గడు • గరిమదనర. 55

వ. మఱియు నవబ్రహ్మలిందుఁ బ్రత్యేకంబుగ శివలింగంబులఁ బ్రతిష్ఠించుటఁ జేసి బ్రహ్మేశ్వరలింగంబుతో లింగనవకం బిందు విలసిల్లు. 56

క. ఏలేశ్వర మనఁబడు శ్రీ, శైలంబున కుత్తరమునఁ జక్కని తీర్థం
బాలించి జనుల మొఱలను, బాలించును సోమనాథ భర్గం డందుఁ. 57

గీ. నిడుదవెల్లిగఁ బరుగిడు నిడుదవెల్లి, వాఁగు దరిఁజేరి కీరితి వాసిమీఱు
నలమహాలింగవిభుఁడు వావిలిగుబురులు, దేవళముసుట్టిసేవించు దిటవుమీఱ.

క. పెన్నకుఁ దక్కినమున సొం, పెన్నఁగ నెల్లూరినిఁజేరి యెల్లప్రజకుఁ బా
పెన్నలఁతకలఁతలను జూ, పెన్నయము హరిహరవిభుఁడు పెంపుదలిర్పన్.

క. శ్రీకాళహస్తివిభుఁ డతి, లోకుఁడు సుశ్లోకుఁ డఖలలోకార్చితుఁడుఁ
వాకులకున్ జేకూరునె?, జోకఁగ నద్దేవు పెంపు సొంపు నుతింపఁ. 60

గీ. వాయులింగమై యచ్చోట వాసిఁగాంచు
ముక్తిఁజెందిన శ్రీయుఁబాము గజంబు
లింగమందైక్యమొందిన లీలలు గను
పట్టు దీవె చలించు నెప్పట్ల నచట. 61

గీ. అలరు జ్ఞానప్రసూనాంబ యనఁగ నామ, హేశ్వరునిరాణి భక్తుల కెల్లసిరుల
సంతరించును బొనరించు సంబరంబు, నలసువర్ణముఖీధుని యచటఁ బరఁగు.

వ. మఱి యందు వెలయు కైలాసగిరియందు హరిహరతీర్థంబు కోటిలింగసన్నిధా
నంబు మున్నగునవి యనన్యవైభవంబులు, 63

క. వేదగిరీశ్వరుఁ డొప్పను, సాదరుఁడై గిరిని నాగమాంబికతోడన్
పేదలసాదల గరుణన్, శ్రీదయితులఁ జేయు భక్తి సేవించినచో. 64

గీ. భక్తవత్సలనాథుండు పరఁగుఁ దిరిపుర, సుందరీదేవియును దోడ సందడించు
నందు భక్తులకూడెడు వందురులు గ, డింది మేలొందునని బుధు లందురెపుడు.

క. కాంచిధరణీరమణిమణి, కాంచి యచటి వైభవములఁ గాటవు వేడ్కన్
గాంచి యటఁ గాపురంబున్, గాంచి మిగుల నలరెను సహకారవిభుఁ డొగిన్.

గీ. పదియు నెన్మిదిపీఠాల పట్టభద్రి, లైనశక్తులయందెక్కుడైన తేజు
లెసఁగు కామాక్షి యప్పరమేశు రాణి, యందుఁదిరముండి బ్రోచు భక్తాళి నెపుడు.

గీ. హరువుమెయి విష్ణుకంచియం దలరుఁ బ్రిభుని
స్వాలకుం డెల్లజగముల పాలకుండు

వరదరాజు లసత్కృపా • వార్ధిమూర్తి
క్షీరసాగరకన్యతోఁ • జెలువుమీఱి. 69

క. కొమరుండు తిరుత్తనియం, దమరికతో దాసజనుల • కాయా సిద్ధుల్
సమకూర్చుచుండుఁ గడు వేగముతోఁ బ్రేమమున సతము • గంటికి ఱెప్పై.

క. శ్రీరహిమీఱెడు నాకా, వేరికి దక్కినపు దెసను • వెలసిరి సిరి మా
యూరేశ్వరుఁ డభయాంబిక, గౌరీ మాయూరమందుఁ • గాచుచుఁ బ్రజలన్.

గీ. ఆ మహాలింగ మొప్పు మ•ధ్యార్జునమున, శ్రీ బృహత్సుందరీదేవి • చిత్తపుండ
రీకమార్తాండ మాశ్రిత•శ్రీకరంబు, తెలియఁ దరమా నాకా! తదీయ•దివ్యశక్తి.

క. చియ్యాలికొండమీఁదను, నెయ్యముఁ దియ్యంబు మెఱయ • నెక్కొని జనులన్
వెయ్యగనులొప్పఁ గాచెడు, నొయ్యనఁగ నుమామహేశుఁ • డురుతరకరుణన్.

వ. కొండడిగువన్ ద్రిపురసుందరీసనాథుండు బ్రహ్మపురీశ్వరుండు దిరముండు త్రిభువన క్షేత్రంబందు శరభావతారం బెత్తిన కంపహరేశ్వరుండు ధర్మసుందరీనాథుండుండు. 73

క. హృద్యగతినొప్పు నెపుడన, పద్యముగా భవరుజలను•బాపుచుఁ గడిమిన్
వైద్యేశ్వరమందు మహా, వైద్యేశ్వరదేవవిభుఁడు • బాలాంబికతోన్. 74

క. తేజోమయ మరుణాద్రిన్, దైజసలింగంబు సకల • దైవతపూజ్యం
బై జానొందును మహిమం, బా జలజజుఁ డేనిఁ జాల • డరసి నుడువఁగా. 75

క. ఆ శివుని రాణివాసము, పేశలకరుణాలయం బ•పీతకుచయనా
శ్రీశివ రాణించును భవ, పాశంబులఁ దుంచు భక్త•పాళి కనుపుగాన్. 76

వ. అందలి తీర్థం బసాధారణంబు.

క. కావేరి కనతిదూరం, బై వెలయుఁ జిదంబరము వి•యల్లింగ మటన్
సేవితమై తగు ముక్తికిఁ, దావల మా యెడ శివుండు • తా నటియించున్. 77

గీ. అట నటించు మహానటు • నరయఁ బేర్మి
తోడ శివకామసుందరి • జోడుగాఁగ
నతనిసిరి కుద్ది ముల్లోక•మందు లేరు
కనకచిద్దివ్యసభ లిందుఁ • గానుపించు. 78

క. మరకతలింగంబును గొల్తురు మఱువక హర్నిశంబు ♦ లును గడుభక్తిన్
హరువగు నావరిపస్యల, నరుడుగఁ గనుఁగొనిన నఘము ♦ లడఁగున్ద్రుటిలోన్.

గీ. కుంభఘోణము కావేరి ♦ కూల మచట
మంగళాంబికతోడఁ జెలంగు నభవ
మూర్తి కుంభేశ్వరుఁడు వీరి ♦ పొత్తు గలిగి
యలరుదురు బృహద్విభుఁడు నా ♦ గాహ్వాయుఁడును. 80

క. మఱియుండు నందె సోమే, శ్వరుఁడాదిగఁ గల్గునట్టి ♦ శంకరమూర్తుల్
కరమొప్పచుంద్రు ధరణీ, సురు లచ్చోట వేనవేలు ♦ శూరులు త్రయిలోన్.

క. జంబూవనమందు గ్రరజం, బూర్జితకరుణఁ బావు ♦ సలలిమయుండౌ
జంబూకేశానుండు ని, జం బూహావతీత మచటి ♦ చందంబు మునుల్! 82

గీ. కోరి తపసానరించి యం ♦ దాటి తేజే, నట్టి యఖిలాండరాజ్ఞి కే ♦ ల్వట్టి యందె
వెలసి రిరువురు సూర్యేందు ♦ కలశజన్మ, రామతీర్థంబులందుఁ గ ♦ రంబు మెఱయు.

గీ. వెలసి చెలువొందు మఱియుఁ గా ♦ వేరిదరిని, విశ్వగురుఁడల్లమాతృభూ ♦ తేశ్వరుండు
కోర్కులీడేర్చును సుగంధి ♦ కుంతలాంబ, అంచితోదార యప్పర ♦ మాత్మదార.

ఆ. దేవదేవుమఱఁది ♦ కావేరినడుమ శ్రీ,రంగపట్టణమునఁ ♦ బొంగెసంగ
రంగరాజు పాప ♦ రాసెజ్జపై యోగ, నిద్రఁ జెందియుండు ♦ నేర్పుమీఱ. 85

గీ. పళనియందుఁ గుమారుండు ♦ పర్వతంబు
పైనిఁ జెలువొందు భక్తు లె ♦ ప్పట్లదరిసి
కొలిచి కొందురు కోర్కులు ♦ గొనలుసాఁగ
నవ్విభుని తేఁకువఁ దలంప ♦ నలవియగునె? 86

వ. తిరువేయూరునందు ధర్మసంవర్ధనీనాథుండు పంచనాథేశ్వరుండు సకుమారుండై భాసిల్లు. 87

గీ. రమ్యపాండ్యావనికి నెల్ల ♦ రాజధాని, మధుర యద్దానిఁ బాలించు ♦ మధురకీర్తి
సుందరేశ్వరుఁ డురుకృపా ♦ సుందరుండు, వరద మీనాక్షి దేవితో ♦ వైభవమున.

క. వైహాయసనిమ్నగ యం, దే హరువొందును జనంబు ♦ లెల్ల మురియఁగా
శ్రీహేమపద్మసరసియు, నాహరు నాయుమను గొల్చు ♦ నామోదమునన్. 89

గీ. కడిమియడవులు మూలలిఁ గమునుదరిసి చుట్టుఁజేరియు మీనాక్షి చుట్టుఁజేరి
బలిసి కొలుచుచునుండుఁ బుష్పప్రతతుల, నల్లహరిచందన వనంబు నలకరించి.

వ. తిరువణందా రనియెడు దివ్యక్షేత్రంబును నరుణజటేశ్వరుండు బృహన్నాయకీ విభుండు పాలించుచుండు. 91

గీ. తనరు వృద్ధాచలంబున దాక్ష్య మొదవ, వృద్ధగిరినాయకుఁడు మరు ద్వృద్ధుఁడెలమి
వృద్ధబాలాంబతో నందె విమలవారి, చారుముక్తామణీధుని సందడించు. 92

వ. ఉత్తరకోశంబందు మంగళేశ్వరసంగతుండు మంగళేశ్వరుండు వెలయు. 93

క. శ్రీరామేశ్వరభూమిని, నారామేశానుపక్క హనుమత్ప్రతిష్ఠన్
మీఱిన విశ్వేశుఁడు వేసారక దాసులను సాఁకు సారెకుఁ గూర్మిన్. 94

క. కడయూరు మోక్షలక్ష్మికిఁ, గడయూరు మృకండుసుతునిఁ గాలునిదాడిన్
గడునడలు వానిఁ గాచిన, కడింది వేలుపు హరుండు గాపుండు నటన్. 95

వ. ఇయ్యవి దక్షిణదిగ్భవలింగంబు లిఁకఁ బ్రతీచి నలరు లింగంబులను వినుండు.

—* పశ్చిమదేశ దివ్యలింగములు *—

క. మహిశూ రనాఁగఁ బరఁగెడు, మహిశూరన్ దరుణచంద్రమకుటుండు దయా
మహితుఁడు నంజుండేశుఁడు, రహి చాముండీవిభుఁడును రాణింతు రటన్.

క. పంపాసరస్సుకడ ననుకంప విరూపాక్షవిభుఁడు కాళీసఖుఁడై
సొంపుగ నుండెడు వానర, శంపాగాత్రిలు కరంబు సల్పఁగ సేవల్. 98

క. ఊడిసి దురితంబు వెఱపుల, నుడిపి కడున్ దేజరిల్లు నొప్పఁగఁ బడమిన్
బడమరసంద్రముకడఁ గౌమరుఁడు సుబ్రహ్మణ్యుఁ డఘహరుండుం డు నటన్.

క. గోకర్ణక్షేత్రంబున, గోకర్ణేందోపవీతి కోమలశశిరే
ఖాకల్పుండు మహాబలుఁ, డాకేకసిసుతుని కీర్తి యలరఁగఁ దనరున్. 100

క. శ్రీవసుదేవసుతుని నెలవై వాసిన్ మీఱు ద్వారయభ్యర్ణమునన్
రైవతకాద్రిపయి మహాదేవుఁడు గిరికన్యతోడఁ దేజరిలు సిరిన్. 101

క. తగ వెలసియుండుఁ గపిలానగరంబునఁ గాలరాసు నాథుండుమతో
నెగడు మహాసిద్ధేశుం, డొగిఁ బడమరకడలి మేలి యొద్దున మానల్!

సీ. ఆ మహామాయనగరి రత్నాకరతటిఁ, బరశురామార్చితంబైన వాలుకేశ
లింగమలరెడుఁ గొండపై లింగమొండు, కలదు పురిని మహామాయ గాచుచుండు.

గీ. పండరీపురమందు శ్రీపాండురంగ, విభుని దివ్యశిరఃపీఠి వెలసియుండు
శంభులింగము కరుణాప్రసాదఘనము, దరిసెనం బిచ్చు హెచ్చుగు ధన్యులకిల.

వ. ఇవి ప్రత్యగ్భవలింగంబు లిఁక నుదీచి నలరు లింగంబులను నారయుఁడు.

క. గంగాద్వారం బిద్ది యనంగ హరిద్వారమని యనంగఁ గలుములన్
రంగారెడు మాయాపురి, సింగారంబొప్ప శివుఁడు శివతో వెలయున్. 106

క. తనరు నపరగోకర్ణం, బనఁగ మహావనతలము దశాస్యప్రతిష్ఠన్
జనుఁ జంద్రభాలనాథుం, డన వైద్యేశ్వరుఁడనఁగ మహాదేవుఁడటన్. 107

గీ, మిశ్రఋషివరతీర్థం బమేయమందు
వెలయు దాధీచ శివలింగ మలఘుమహిమ
ఒనరుఁజుడి నైమిశారణ్యమున ఋషీశ
లింగ మద్దానిఁజేర నడంగు నఘము. 108

క. హత్యాహరతీర్థంబని, స్తుత్యార్హంబగుచు నొప్పు సొంపుగ నచటన్
సత్యద్యుతి శివలింగము, నిత్యంబుగ వెలసి యొసఁగు నిరుపమ రమలన్.

క. దేవప్రయాగతీర్థము, దేవఋషిస్సేవితంబు దివ్యంబచోటన్
శ్రీవియలర లలితేశ్వరుఁ, డావాసముచెంది కాచు నందఱను గృపన్. 110

గీ. పరఁగ నేపాళనగరిలోఁ బశుపతీశ్వ
రుండు లోకాధినాయకుం డుండు సిరుల
సిరను దరిసెనమగును వాసిగను నచటి
కలిమి బలిమిని బేర్కొనఁ గాఁ దరంబె? 111

వ. మఱియు సాలగ్రామోత్పత్తికారణంబగు గండకీనిర్ఝరిణియచ్చోట నే ప్రవహించు.

గీ. తత్సమీపస్థలంబునఁ దనరు ముక్తి, నాథలింగంబు మోక్షైక సాధకంబు
కలవు పెక్కులు పుడకు లింగంబులిట్లు, నుడువనోపిన యట్లేను నుడివినాఁడ.

సీ. అమరఁ గాశ్మీరమునకుఁ బ్రాగాశ నమర
నాథలింగము సిరులఁ దనర్చు రంగు

మీఱఁగా వంగదేశ స • మీపమందుఁ
దారకేశ్వరుఁడొప్పెందు • ధన్యులార! 114

గీ. అని యిటులు దివ్యలింగంబు • లమరుచోట్లు
వరుసఁ దెల్పెఁడు దాపస • వరులు మరల
నతని కీ లింగమూర్తు లె • ట్లవని వెలసి
పేరుగాంచెనొ చెపుమన్నఁ • బేర్మినంత. 115

గీ. తల్లి! నాపాలికల్పక • వల్లి! లక్ష్మి!, వీరభద్రగురునిరాణి! • విమలకీర్తి!
లింగవైభవఖండమన • రంగుమీఱు, కృతినిఁగొను ప్రథమాశ్వాస • మతులసరణి,

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి లింగవైభవఖండంబునఁ బ్రథమాశ్వాసము సర్వము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

లింగవైభవఖండము

ద్వితీయాశ్వాసము

యుద్భటప్రసాదస
మాయాతతపోవిభూతి • మహితస్ఫూర్తీ
కాయజవిపక్షమూర్తీ!
న్యాయానుసరాధ్వవర్తి • నందితకీర్తీ!

వ. అక్కథకుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె.

ఆ. చిలువఱేనికేని • నలవిశాదివ్యాని, తీరులెల్లనరసి • తేటపఱుప
నావెఱిఁగినంత • మీయంతికంబునఁ, జెప్పువాఁడ వినుఁడు • చెలిమిమీఱ. 2

— * సౌరాష్ట్రము - సోమనాథలింగము * —

క. కలువలదొర దక్షుసుతలఁ, దలనిర్వదియేడుగురినిఁ • దోయజదళనే
త్రల సశ్విన్యాదికలా, రలఁ బెండిలియాడెఁ గడఁది • రక్తిదలిర్పన్. 3

వ. అంతఁ గొన్నినాళ్ళకు.

ఉ. చక్కనిచుక్కయై యలరు • జాణను రోహిణి నిచ్చ నెక్కుడౌ
మక్కువ బుజ్జగింపుచు సమాళముమీఱఁగ వేడ్కసేయుచుం
దక్కినయాండ్ర నొక్కపు డెదం దలపోయఁడయున్న నందఱున్
బొక్కుచుఁ దండ్రితో ననిరి • భూరివిషాదభరంబుతో నిటుల్. 4

ఉ. అక్కట తండ్రి! మాదువిభుఁ • డందఱి మమ్మెడఁ జేసి పాసి తా
నొక్కతె రోహిణిన్ దవిలి • యొండుదలంపకయున్నవాఁ డిఁకే
దిక్కగు మాకుఁ దాప మెటు • తీరు సహోదరులైనయద్ది మ
మ్మిక్కరణిన్ వెలార్ప నిది • యెట్లు భరించి తరింతు మీవ్యథన్. 5

శా. తానే చక్కదనాలకిక్కయఁట! యం•దంబందు నేచేడియల్
గానన్ లేరఁట! యద్ది యద్దికనియే • కాంతుండు తత్సంగతిన్
మానన్ లేఁడఁట! దోసమిందుఁ దన దే•మాత్రంబు లేదంట! యెం
దేనిన్ వింటివె ప్రల్లదంబులిటు దం•డ్రీ! యెట్టులోర్వన్ దగున్. 6

ఉ. అందఱి నేల యిట్లు జల•జారికి నిచ్చితి వొక్క రోహిణీ
సుందరి నిచ్చినన్ మిగుల • సొంపుగనుండెడి దెక్కడేని మా
కుం దగుభర్త చిక్కకయె • గొడ్డయిపోవునొ భూమి తండ్రి! యీ
వందురు నెట్లుపాయదుము • వల్లభుకొల్వొటు చెందు మాకిఁకన్. 7

— * దక్షుఁడు చంద్రుని శపించుట * —

చ. అని పెనువంత నాయిరువ•దార్గురు దక్షుని నొక్కపెట్టునన్
గని విలపించుచున్ బలుకఁ • గల్వలతేని కతండు మంచిబో
ధన మొనరించెఁ జంద్రుఁడది • దాఁటిమెలంగఁగఁ దొంటికై వడిన్
గినిసి శపించె దక్షుఁడిఁక • గీడ్పడుమీ క్షయనంచుఁ జెచ్చెరన్. 8

ఉ. అంతనె యాతఁ డాక్షయము•నంది దురంతనిరంతరార్తిమై
యెంతయుఁ జిక్కిపొక్కి తెరు•వెద్దియుఁగాంచ కలందురన్ మరు
త్వంతుఁడు మున్నుగల్గు సుర•వర్యులు మౌనివతంసు లాత్మలన్
జింతిలి బమ్మదేవరను • జేరఁగఁబోయి వచించి రంతయున్. 9

ఉ. చందురు దుండగంబులను • జక్కనెఱింగినయట్టి నల్వ యీ
చందమె మేలు వీని కన • సర్వసుపర్వులు మౌను లీ క్షయన్
జెందినరాజుతో జగము • చెన్నెసలారఁ బ్రకాశమొందునే?
యొందదె హ్రాస మీకువల•యోన్నతి? యారయు మన్న నాతఁడున్. 10

చ. గురుసతిఁబట్టి కూడి కొడు•కున్ గనె నాపెనుగూడ స్వీయమం
దిరమునుజేర్చె నత్రియును • నేనును బోయి హితంబుఁ జెప్పి య

గ్గురున గొనసంగఁ జేసితిమి • కోమలిన్ మగుడన్ గురుండు మా
యురవగుబోధఁ గైకొనియె • నుగ్మలినిన్ గడులజ్జితాత్ముఁడై. 11

గీ. ఒజ్జకట్లొనరించె మఱి పూర్వాపకృతిని, గట్టుకొన్నట్టిదారలఁ గనకయుండె.
నొక్క రోహిణితగులంబు నొందియుండె. మామదక్షునినుడి నవమానపఱచె.

ఉ. వినను లోకసౌఖ్యమును • నారసి చెప్పెద నాప్రభాసమ
న్యానతరాఘహారియగు • నొద్దిక వీఁడటఁ జేరి శంకరున్
బూనికఁ గొల్చుచున్ దపసుఁ బూని వసించినఁ గొన్నినాళ్ళకీ
గ్లానిని మాన్పఁగాఁగలఁడు • కాలహరుండు ధృఢంబు పొందికన్. 13

క. మృత్యుంజయమంత్రజపం, బత్యంతనియమముతోడ • నారునెలలటన్
నిత్యం బొనరించినచో, సత్యంబుగఁ బాయు క్షయ రుజయు సురవర్యుల్! 14

వ. అని పంచిన

ఉ. వేలుపులంత సంతసము • వేకొని యందులకంప జాబిలిన్
జాలఁ బ్రపత్తితో నతఁడు • శంకరుఁ గొల్చుచు నాఱుమాసముల్
గాలహరోరుమంత్రమును • గాటపుభక్తి జపించుచుండ మేల్
మేలనుచున్ శివుండటకు • మెచ్చుచు వచ్చి యనెన్ హిమాంశుతోన్. 15

— * చంద్రుఁడు శివుని యనుగ్రహంబున క్షయరుజను బాయుట * —

గీ. కోరుము వరంబు నావుడు ఘోరరుజను, బాపుమన శంకరుం డొకపక్షమందుఁ
బాసి వృద్ధినిఁ గొను మన్యపక్షమందుఁ, గుందుచుండుము పుడమికిఁ గుశలమగ్గు

క. అనిచెప్పినఁ జందురుఁ డ, ట్లనె యనుమతిఁ జెంది యమ్మహాస్థలమున నీ
వనిశము వసింపుమన విని, యనఘుఁడు సోమేశుఁ డనఁగ హరుఁడుండె నటన్.

వ. చంద్రుండు ద్రవ్వినతీర్థంబు జంద్రకుండంబనఁబరంగు నఖిలదురితాపహారంబు.
అందిప్పగిదిఁ జందురుండు క్షయరోగంబు వ్యవస్థన్ జేసి పాసె. అప్పటినుండి
తక్కిన కళత్రింబుల గారవించుచు మెప్పువడయుచుండె నది మొదలుచేసి
యాదివ్యజ్యోతిర్లింగంబుఁ గొలిచినవారలకెల్ల సకలాధివ్యాధులఁ బోకడచుచు
శ్రేయంబు లొసంగుచుండె నిది సోమేశ్వరలింగోత్పత్తిచరిత్రం బిఁక మల్లికేశ
లింగోత్పత్తిని వినుండని సూతుం డిట్లనియె. 18

—* శ్రీశైలము - మల్లికార్జునలింగము *—

క. ఒకమన్వంతరమందు శి, వకుమారుఁడు కొమరుఁడు గణ•పతి కోడ్పడి పెం
డ్లికిఁ జెందఁ గలిగి సహ్యా, ద్రికటకమును జేరి యొకఁడె • దిరముండె నటన్. 19

చ. కొమరుఁ డొకండు సహ్యగిరి•కూటమునందు విరక్తి నుండఁగా
నుమయును శంకరుండు దన•యున్ దగఁ జేరి బహూకరించి ప్రే
మము మెయిఁ గ్రమ్మఱన్ దమదు • మందిర శైలముఁ జేరుమన్న న
క్కొమరుఁడు పోక యచ్చటుత • గుబ్బలియందె వసించె నల్కతోన్. 20

చ. అది గని శంకరుండును హి•మాచలకన్యయుఁ బుత్త్రిఁ బాసి పో
మదిఁ గన కట్టిగట్టుకు సు•మారుగఁ గొంచెముదూర మున్న య
ట్టిదియగు శ్రీగిరిన్ దఱిసి • ఠీవిగఁ గాపుర మొంది యందుఁ బెం
పొదవఁగఁ జూచి వత్తురు త•నూద్భవుఁ బందుగులందు దండిగన్. 21

గీ. మల్లెవిరులను బోలిన•వెల్లయమరు, దివ్యలింగంబుగా నందుఁ • దేజరిల్లి
మల్లికార్జునుఁడను పేర • నుల్లసిల్లె, శంకరుఁడు భక్తజనమనః • కింకరుండు. 22

క. మఱి చంద్రవతియనా నొక, ధరణీభృత్తనయ మల్లె•దండ నొసఁగి యా
హరుఁ బూజించుట మల్లీ, శ్వరుఁడని పేరొందెననియుఁ • జాటుదురు ప్రజల్.

గీ. శంకరార్ధాంగి భ్రామరీ•శక్తి శక్తు, లరసి కొలువఁగ బీఠమం•దధివసించి
యుండు నట్టులె లింగంబు•లుండు వేన, వేలు మల్లీశలింగంబు • విందుమరగి.

ఉ. ఇవ్వసుధాధరం బిటుల • నీశ్వరుఁ డీశ్వరి తన్ను జేరుటన్
దవ్వులనుండియే శిఖర•దర్శనమున్ బొనరించినంతనే
క్రొవ్వునఁ బాపపుంజములఁ • గూలిచి మోక్షధనం బొసంగు నెం
దవ్వను లాకొలంకులును • నాస్థలులున్ గలవే జగంబునన్, 25

క. పాతాళగంగనాఁ గృ, ష్ణాతటిని యటన్ గభీర•జలసంభృతమై
పాతాళమంటి తనరుచుఁ, జేతోజాతారి నెపుడు • సేవించు రహిన్, 26

క. ఇమ్మల సేవించినవా, రిమ్మహి సంపదలఁ బొదలి • హెచ్చుగ నిఁక జ
న్మమ్మొందని యక్షయమో, క్షమ్మున్ జెందుదురు నిజము • సన్మనిచంద్రుల్!

....* ఉజ్జయిని - మహాకాళలింగము *....

ఉ. గొజ్జఁగిపూలతేనియలఁ • గ్రోలుచుఁ దేఁటులదాఁటు లింపుమై
రొజ్జలవోలె గీతముల • నోలిఁ బఠింపఁగ శిప్రకూలమం

ఉజ్జయినీపురంబు గడు • నున్న తిమీఱెడు వైభవంబుతో
నిజ్జగమందు నానగరి • కీడగు పట్టణ మొందు లేదెటన్. 28

ఉ. మానక యందు నుండు నిగ • మప్రియుఁడన్ ద్విజవర్యుఁ డీశ్వరా
ర్చానియతవ్రతుం డఖిల • సద్గుణశోభితు డిద్ధకీర్తి య
వ్వానికి నల్వురాత్మజులు • పావనమూర్తులు లోకపూజితుల్
శూనశరారిపూజలను • జొక్కుచునుండెడువార లెంతయున్. 29

వ. దేవప్రియుండు ప్రియమేధుండు సుకృతుండు సువ్రతుండునను నాహ్వయంబులన్ బరంగుచు నన్నలువురు శివపూజాపరాయణులై నిచ్చలుఁ బార్థివశివలింగంబుఁ బూజించుచుండి రంత 30

చ. నలువవరంబు నొంది దొకొ • నంజుడు మేపరి పోతరించి భూ
తలమున నున్న కర్మఠుల • ధర్మము లెల్ల నడంచి దైవపూ
జలఁ గికురించి సజ్జనుల • సాదులఁబట్టి పలార్చుచుండె న
క్కలుషున కుల్కి పాసి రిలఁ • గర్మపరుల్ శివకేశవార్చలన్. 31

ఉ. నిచ్చలుఁ బార్థివేశ్వరుని • నిష్ఠ భజించుచునున్నయట్టి యా
సచ్చరితుల్ పలాశుచెడ • సాహస మారసి యుల్కు లేకయే
నచ్చికతో శివార్చనఁ బొ • నర్చుచునుండఁగ రక్కసుండు పెం
పెచ్చిన మచ్చరంబు వహి • యించి కడుఁ వడిఁ జేరి వారలన్ 32

చ. పొడిచెద మిమ్ము లింగమును • బూజ యొనర్చినఁ బాలువేయుఁ డి
ప్పుడు కడ వెట్టు నిండజను • బూన్కిఁ గనుంగొనుఁడన్న నించుకే
నడలక వారు పార్థివమ • హాశివలింగముఁ బూని తొంటికై
వడి వడిఁ గొల్చుచుండఁగఁ గృ • పాణముఁ గైకొని చెండ నెత్తినన్. 33

చ కదలక బ్రాహ్మణుల్ శివుని • గాంచుచు 'నోంహర' యంచునుండి ర
వ్వదనున లింగమూర్తి పయిఁ • బారము లేని బిలంబు దోఁచె న
వ్వదవి నె దివ్యలింగము ప్ర • భామయ మద్భుతదీధితిచ్ఛటల్
బొదలఁగ నుద్భవిల్లి పెను • బూది యొనర్చెను మేటిరక్కసున్. 34

గీ. దూషణుండని పేర్గొన్న • దుష్టదైత్యు
నట్లు కాల్చి వధించిన • యాతతార్తి

హరుని హరునిఁ గనుంగొని • యగ్రిజన్ము
లుబ్బి కడువడి సాష్టాంగ • మొరఁగి యనిరి. 35

చ. అలుసుగ నెల్లధర్మముల • నడ్డి మమున్ బొలియింపవచ్చు నీ
తులువను జంపి మా వనట • ద్రుంచిన నీదు దయామయాత్మమున్
దెలిసి నుతింపనోపుదుమె ? • దేవర ! యీవిటు పోవ నిచ్చలీ
స్థలమున నుక్కిసేయుమన • శంకరుఁ డొప్పి వసించె నందటుల్. 36

వ. అదిమొదలమ్మహాలింగంబు మహాకాలలింగంబనన్ బరంగుచు భక్తజనంబు
లన్ బాలించుచుండె. మహాదేవియును శివుం డందు వసించుటఁజేసి తానును
దఱిసివచ్చి యందు మహాకాళి యను నాఖ్యఁ జెంది యుండె నంతఁ గొంత
కాలంబు చనినంత 37

—* చంద్రసేనమహారాజ చరిత్రము *—

ఉ. అప్పురమందు నొక్క శమనాంతకభక్తుఁడు చంద్రసేనుఁడన్
గొప్పనృపుండు పూతమతి • కోమలచంద్రకిరీటలింగమున్
దప్పక పూజసేయుచు ముదంబుననుండ మహేశ్వరాజ్ఞ నొ
క్కప్పుడు మాణిభద్రుఁడను • నాథ్యుఁడు సిద్ధుఁడు డాసి వాసిగన్. 38

మ. ఒక చింతామణి నిచ్చి దీని గళమం • దుత్కంఠమైఁ దాల్చు మీ
విఁక నీ రత్నము సోఁక లోహ మెదియేన్ • హేమంబగున్ దీని చే
రిక నీసీమను వృష్టిదోషములు మారీభూతవిస్ఫోటకా
దికపీడల్ సొర వెప్డు మంగళము లెంతే సౌఖ్యముల్ సేకుఱున్. 39

చ. అని యిటుచెప్పి సిద్ధుఁడు నిజానుమతిన్ జనినంత సంతసం
బున నరనాథుఁ డమ్మణినిఁ • బొంకముగా నఱుతన్ధరించి సూ
ర్యునివలె వెల్గె రాష్ట్రమదియొప్పె హిరణ్మయమై ప్రజల్ గడున్
ధనపతులై యెసంగిరి నితాంతము కీరితిమించె ధారుణిన్. 40

క. నలుదిక్కుల నరపతులీ, యలుకువిని సర్వమరసి • యాసగొని సే
నలు గూర్చికొని యవంతిని, నలువలకుల ముట్టడించి • నయమెసలారన్. 41

ఉ. కాలరులన్ దగన్బనిచి • కట్టడిగా నిటు చెప్పియంపిరా
మేలిమిరత్న మిచ్చి చెలిమిన్ బొనరింపుము లేదయేని నీ

వాలముఁ జేర రమ్మిఁక ర • యమ్మున నంచిటు లవ్వసుంధరా
పాలునిఁ జేరి వారు నుడు • వ న్విని యాతఁడు భీతచిత్తుఁడై. 42

మ. ఒకఁడో యిద్దఱో ముగ్గురో యయినచో • నుత్సాహమేపార నా
జికిఁ జేరన్ జని నిల్వరించి రిపులన్ • జెండాడుదున్ గాని యీ
సకలోర్వీపతులేకమై యిటుల సు • చ్చండప్రతాపానల
ప్రకటజ్వాలలఁ జుట్టుముట్టఁదరమే • వారింప నేకాకికిన్. 43

వ. మఱియు

గీ. అడిదములు బాకు లీఁటెలు • సంపగములు
గదలు గుదియలు మొదలుగాఁ • గలుగు నాయు
ధములు దుర మొనరింపఁగా • దగినజోదు
లలఁతి నాకడ నెటు చేరఁ • గలను గలను. 44

వ. అట్లుగాక యిమ్మణిని వీరి కొసంగి చెలికారంబుఁ బడయుదుమన్నను బ్రయో
జనంబు లేదు. 45

చ. ఒకనికి నిచ్చినన్ మఱియు • నొండొకఁ డాజిఁ దొడంగు వీరిలో
నొకఁ డొకఁ డిప్డు ముందుఁ దన • కొప్పన సేయుమటంచుఁ జెప్పు నే
రికి నొసఁగన్ వలెన్ గడిఁది • రిమ్మ పొసంగె నరేంద్రులందు నే
నిఁక నెటు లీ విపజ్జలధి • నీఁది తరించెదు వాఁడ నీయెడన్. 46

మ. అని చింతింపుచు ఱేఁడు దా నపుడు సే • యన్ బోలు కార్యంబు నె
ట్లును యోజింపఁగఁజాల కీశ్వరుఁ దయా • ళున్ నెమ్మదిన్ నమ్మి వే
గ నె బిల్వాదిసువస్తువుల్ గొని మహా • కాళేశు దివ్యాలయం
బును జేరన్ జని మేటినీత మొనరన్ • బూజింపుచుండెన్ శివున్. 47

— * గోపబాలక చరిత్రము * —

వ. ఆసమయంబున నీశ్వరమాయావిశేషంబున

ఉ. వ్రేఁతయొకర్తు కోవెలకు • వెన్క వసింపుచు నొక్క పాకలో
నాతఱిఁ బాపఁడేఁడ్వ నుర • మందు వహించి కుమారు నగ్గుడిన్
బ్రీతిగఁ జేర్చి ఱేఁ డచట • బిట్టుగ శంకరుఁ గొల్చుచున్న లీ
ర్చేతము మెచ్చఁ జూపెఁ దన • చిన్నికుమారున కెంతొ వింతగన్. 48

వ. అంత

శా. ఐదాఱేడుల బాలుఁడా శివసపర్యన్ భక్తిమై నాత్మలో
నాదర్శంబువలెన్ ధరించి చని యొక్కాశ్మంబు నప్పావకయం
దేదోమాలఁ బ్రతిష్ఠచేసి శుచియై యింపొప్ప నద్ధారలన్
బూదిన్ బత్తిరిఁ దుమ్మిపువ్వులతోఁ బూజించుచుండెన్ రహిన్. 49

గీ. శివుని కైంకర్యమందు వర్తించి యొడలెఱుంగ కానందవార్ధి నడంగియున్న
పిన్నపాపని యాకలిఁగొన్న కడుపు, నరసి కుడుపంగ నవ్వాని యవ్వ పిలిచె.

చ. పిలిచిన నాలకింపమి పేర్మి శివున్ గనుచున్న బాలకున్
బలుమఱు పిల్చి వేసరి జవంబున నయ్యెడ కేగుదెంచి పే
రలుక సుతుండు సల్పెడు శివార్చనమంతయుఁ ద్రోచివేసి చా
పలమున నల్లలింగమును బాఱఁగవైచెను దిబ్బపై వడిన్. 51

ఉ. అంతనె యార్తిమై హరహరా యని బాలుఁడు మూర్ఛనొందె న
య్యంతియు నల్కతోడఁ జని మెచ్చటనో నిదురించె నంతఁ గా
లాంతకు సత్కృపన్ బుడుతఁ డల్లన గన్నులువిచ్చి చూడఁగా
నెంతయు వింతఁ గన్పడియె హేమమయంబగు దేవళంబటన్. 52

చ. అదిగని లోని కేగ నట నందపువజ్రమయంపులింగమున్
జదురుగఁ దీర్చికూరిచిన నందులు శాంకరివిగ్రహంబునున్
గుదురగు గర్భగేహమును గోధ్వజమున్ మధురాంబుపూరమా
హ్రదమును పూలతోఁటయును నబ్రముగాఁ గనుపట్టె వానికిన్. 53

శా. అర్చావస్తువులెల్ల హేమమయపాత్రాళిన్ దనర్చెన్ బ్రదీ
పార్చుల్ శోభిలుచుండె నెల్లెడల దివ్యద్రత్నపాంచాలికల్
వర్చస్సుల్ నిగుడించుచుండె నిఁక నబ్బాలుండునున్ వింతగా
నర్చిష్మంతునిఁబోలు తేజమును దానప్డొంది వేగంబునన్. 54

చ. శివునకు గాఁకిన్ నతులు చేసి నిజాంబ యొనర్చినట్టి బి
ట్టవినయకృత్యమున్ సయిపుమంచు నుతించి తదంబఁ దెచ్చి వై
భవమును జూపఁగోరి తన పాకకుఁ జేరఁగఁబోవ స్వీయమా
భవనము తేజరిల్లె మణిబంధురధాళధళీవరీతమై. 55

వ, అంత నతండు మఱియు నక్కజంబుతో నిక్కన్ జేరి యందొక్క పసిండిమం చంబుపై నిఱుగడల దిండ్లమరించియున్న పట్టుపరుపుమీఁద నెట్టనఁ బవళించి నిదురించుచున్న వేల్పుంబువుఁబోఁడింబోలి కాంతులవెదఁజల్లు తల్లిన్‌గాంచి యచ్చెరువొంది ప్రబోధంబొనరించి కోవెలకుఁదోడ్తెచ్చి యచ్చిత్రంబెఱింగించి చూపింపుడు నవ్వేలందివెఱఁగొంది తనచిట్టికొమరుని గట్టినిష్ఠను దేవుని యకారుణకరుణాపరీవాహాలహరీసాహిత్యంబును నత్యంతంబెఱింగి మెచ్చి తన యపారాపచారంబును మన్నించుమని యర్థించి తత్పార్శ్వప్రాసాదమందు మహాకాల లింగంబు నర్చించుచున్న చంద్రసేననృపాలున కావృత్తాంతం బాద్యంతంబుఁ దెలిపి యన్నరవరున్ దోడ్తెచ్చి స్వాయంభువంబగు నాలింగంబును దేవళంబు మున్నగువానిన్ జూపింప నతం డాశ్చర్యంబునొంది చిట్టివాని ముద్దుగొని శంకరున్ బలుమఱు గొనియాడుచున్న నప్పట్టున. 56

గీ, ముక్కుపచ్చలాఱని గొల్లబుడుతఁ డొకఁడు
భక్తిసేయఁగ లింగ ముద్భవము చెందె
గుడి హిరణ్మయ మవ్వాని గుడిసె యంత
కనకమయ మయ్యెనని పౌరజనులు మోగ్రి. 57

గీ, నగరివెల్పన నున్నట్టి నరబిడౌజు, లెల్ల నివ్వార్తవిని తథ్య మెఱుఁగఁగోరి
చంద్రసేనునికడకాత్మజనులనంపి, యతని యనుమతిఁ బురిఁజేర నాతఁడలరి.

క. వారందఱుఁ దగురీతిగ, నారాధనచేసి వల్లవార్భకభక్తి
శ్రీరచితంబగు కోవెలఁ, జేరిచి చూపింప వెఱఁగుఁజెందిరి వారల్. 59

—* హనుమంతుఁడు ప్రత్యక్షమై గోపబాలుని బుజ్జగించుట *—

ఉ, ఆ సమయంబునందు నభవాలయగోపురభిత్తి చిత్రమై
భాసిలు నంజనీసుతుఁడు ప్రాణకలన్‌గొని వృద్ధిఁజెంది గో
పీసుతు ముద్దుచేసి పృథివీపతులన్ గని పల్కె మేదినీ
శాసకులార! కాంచితిరె! శంకరభక్తుల శక్తివైఖరిన్. 60

చ. కడుఁ బసిపాప వీఁడు శివుఁ గాటపువేడుకఁ గొల్చి తత్కృపన్
బడసె నిటుల్ ప్రియంబుగఁ బ్రపంచమునం దికఁ బెద్దయై సిరుల్
బడయుఁ బ్రతిష్ఠఁగాంచు సరివారలచేఁ బొగడొందుఁ బద్మనా
భుఁడు హరి వీని వంశమునఁ బుట్టుకఁగాంచును గొన్నినాళ్ళకున్. 61

వ. మఱియును

ఉ. గొల్లలకెల్ల నాయకుఁడగున్ జుడి వీఁడిఁక శ్రీకరుండనా
నల్లసిలున్ భవత్ క్షితుల • నుండెకు మందలకెల్ల నీని రా
జిల్లఁగ రాజుఁ జేయుఁడిఁకఁ • జెల్మియొనర్పుఁడు చంద్రసేనులో
వల్లవబాలుతో సతము • భాగ్యములొందుఁడు పొందు వీండ్లకున్. 62

గీ. నరవరుల కిట్లుచెప్పి వా•నరవిభుండు, వల్లవీసుతు నక్కుచఁ • బడసి వాని
కీశ్వరార్చావిధంబెల్ల • నెఱుఁగఁ జెప్పి, చిత్తరువులోనఁ జేర వి•చిత్ర మొదవ.

వ. అంత నా రాజవర్యులు

చ. బ్రదికితిమింక వాయుసుతు•పాల్ వడకింతకు నీతఁ డిందటిన్
జదిపిన నెవ్వరడ్డము నృ•శంసులమై యిటు చంద్రసేనుపైఁ
గదనము చేయ వచ్చితిమి • కాదవునంచు నెఱుంగకిట్లు దు
ర్మదమిఁకఁ బాసి వీరికి న•మస్కృతిచేసి చసంగ మేలగున్. 64

వ. అని రాజులందఱా గొల్లపిల్లవాని నెత్తికొని ముద్దిడి పసిండిరథంబు లేనుంగులు గుఱ్ఱములును బాడియావులమంద లనడ్వాహంబులు నవరత్నఖచితానేకభూషణంబులు నేవళంబు లెక్కుడు రొక్కంబులిచ్చి చంద్రసేననృపాలునకెఱఁగి క్షమాపణంబుఁగోరి యాతనిమచ్చికఁ జెంది మహాకాలలింగంబునకు శ్రీకరలింగంబునకు నర్చలు చేసి స్వదేశంబులకేగి యచ్చటి వ్రజంబులకెల్ల శ్రీకరుని దొరగా జేసిరి. మహాకాలలింగంబును భక్తిచేసి పూజించిన చంద్రసేనుం డిట్లాపదన్ బాసి సుఖమొందె, శ్రీకరగోపుండును హనుమన్మంత్రోపదేశానుసారంబుగ శివునిఁ బూజించుచుఁ బ్రశస్తిన్ గాంచె నిది మహాకాలలింగమహత్త్వం బిఁక నోంకారనాథలింగంబునుగూర్చి వినుండని సూతుం డిట్లనియె. 65

— * ఓంకారక్షేత్రము — పారమేశ్వరలింగము * —

క. నారదమునీంద్రుఁ డొకపరి, గూరిమి గోకర్ణవిభుని • గొలిచి వెడలి సు
శ్రీరంజిలు వింధ్యాద్రికిఁ, జేరఁగ నగరాజు పూజ•చేసి ప్రియమునన్. 66

చ. మునివర! యెల్లలోకములఁ • బూనికఁ జరించుచునుందు వీవు నా
కెనయన వచ్చు భూమిధర • మెచ్చట నేనియు గల్గియున్నదే ?
యనితరలభ్యవైభవ ర•మాయతభూతుల నొందెదండిమై
నానరిన మూర్తిసంపదను • నొండె నెఱుంగఁగఁ జెప్పు మీమెడన్. 67

చ. అని యడుగంగ మానివరుఁ డల్లనవ్వి ధరాధరేంద్ర! నీ
కెనయగు పర్వతంబు గలదే? యొకఁ డిజ్జగమందు నెందునై
నను విను మా హిరణ్యగిరి జ్ఞప్తికివచ్చె నవగ్రహంబు లా
ఘనగిరికిన్ బ్రదక్షిణముగా నడచున్ బలుమాటలేటికిన్. 68

క. అది యొకటిదక్క వేఱొక, టెదియున్ నినుఁబోలదన్న నెంతయు వగతో
నది విని చతికిలఁబడి యతఁ, డెదలో సిగ్గొంది కడిఁది యీరసమొప్పన్.

చ. మేరునగంబుకన్నఁ గడు మిన్నగ మిన్నుఁ గడింది పెంపునన్
జేరి రవీందుమార్గముల చేవ నడంచెదనంచుఁ బార్థివా
కారము లింగమున్ గొలిచి భక్తినొనర్పఁగ భక్తదుఃఖని
స్తారుఁ డుదారుఁ డా హరుఁడు దాఁ గనవచ్చి వరంబు నడ్గుఁడున్. 70

ఉ. పెంపునొసంగు లోకమునఁ బెద్దగఁజేయుము దేవ! నన్నునాన్
గంపితచిత్తుఁడై శివుఁడు కర్జమెఱింగి నగేంద్రుతోడ నీ
వింపుగఁ గోరినట్లు వర మిచ్చితి నీవిఁక లోకసౌఖ్యమున్
దెంపరివై యడంపకు మదించి యొనర్చినఁ బాయు నున్నతుల్, 71

క. అని చెప్పఁగ నందలి ముని,జనములు దేవతలుఁ గూడి శంకరునందే
యునికి యొనరింపుమని ప్రా,ర్థనసేయఁగ మనికిఁజెందె దక్షారి యటన్. 72

క. ఒక తను వోంకారేశ్వరుఁ, డొక తను వమలేశుఁడనఁగ నొప్పలరుచుఁ దా
సకలము గనుఁగొనుచుండును, నకలంకుఁడు శంకరుండ నాదివిభుఁ డొగిన్.

గీ. పరఁగ నోంకారవిభుఁ డుశంకరుఁడు పృథ్వి,లింగమం దిట్లుచేర బెడంగు రంగు
మీఱు నాస్థలమొప్పె నోంకారమనఁగ, సాటి యద్దాని కదె వేఱుసవతులేదు.

వ. ఇఁక నీ యోంకారలింగంబు భక్తులకు సర్వాభీష్టప్రదం బిద్దానిఁ బూజించిన
జనుండు పునర్జన్మంబు నొందఁ డిది యోంకారేశ్వరలింగోద్భవచరితం బిఁకఁ
గేదారలింగోత్పత్తిని వినుండని సూతుం డిట్లనియె. 75

—* హిమగిరి - కేదారలింగము *—

క. నరనారాయణు లను ని,ర్వురు హరితేజమున ధర్మపుత్రికులై శం
కరుఁ గొలుచుచుందు రాహిమ,గిరి మునులు త్రిలోకహితముఁ గ్లానిమదిలోన్.

ఉ. వార లహర్నిశంబులును • పార్థివలింగసమర్చనంబు వి
స్తారముదంబు పెంపెసఁగ • సల్పుడు నయ్యుడురాజమౌళి య
వ్వారలఁ జేరవచ్చి యన•వద్యవరంబును గోరుఁ డన్న న
ద్ధీరు లిటన్ వసింపుమన • దేవర యుండె హిమాటవీస్థలిన్. 77

గీ. తవిలి హిమతిగ్మమైన కే•దారభూమి
శంకరుం డిట్లు వెలసి ప్ర•శస్తికెక్క
దేవతలును ఋషీశ్వరుల్ • దివ్యమునులు
కొలిచి దుఃఖంబులను బాపి•కొందు రెలమి. 78

శా. అంతన్ గొన్నియుగంబులైన పిదపన్ • హార్యశ్వసంకాశులౌ
కుంతీపుత్రకు లల్ల లింగమును బల్ • కూర్మిన్ సమీపింప నా
ద్యంతాతీతుఁడు శంభుఁ డొక్క మహిషం•బై పాఱుటన్ గాంచి య
క్కౌంతేయుల్ గడుభక్తిమై నొడిసిలా•గన్ జిక్కె బుచ్ఛంబటన్. 79

ఉ. దున్న యదృశ్యమై చనుడుఁ • దోఁకయొకం డిటు లభ్యమైన వా
రున్నత భక్తిమైఁ గొలిచి • యోర్వఁగరాని వగన్ దొలంగి సం
పన్నసుఖంబు లొందిరిఁక • మస్తక మా*నయపాలభూమిలోఁ
బన్నగఁ జేరి నిల్చి సుస•పర్యలఁ గాంచుచునుండె మించుగన్. 80

గీ. పుచ్ఛభాగము కేదార•భూమియందు, లింగమైవెల్గె నిచ్చలు•రంగుమీఱు
శీర్షభాగంబు లింగమై • చెన్నుమీఱె, నల్లె నేపాలనగరంబు•నందుసతము.

క. ఈ కేదారజ్యోతి, శ్రీకరలింగమును నెవఁడు • సేవించిన నే
నీ కేదారంబువుఁగొనఁ, జేకొనఁడిఁక మరలజన్మ • సిద్ధమిది మునుల్! ౮౨

వ. ఈ కేదారలింగం బెల్లవారలకు భోగమోక్షప్రదం బిద్దానిస్వరూపం బెఱింగి
చితి నిఁక భీమశంకరజ్యోతిర్లింగసంభవంబును వినుండని మునులకు సూతుం
డిట్లనియె, ౮౩

* టిప్పణి — ఈ నయపాలశబ్దము నేపాలశబ్ద రూపాంతరము. నయం (నీతిం) పాలయతీతి నయపాలః
శివపురాణే కోటిరుద్రసంహితాయాం ఏకాదశాధ్యాయే—

శ్లో॥ నయపాలాఖ్యపుర్యాంతు । ప్రసిద్ధాయాం మహీతలే ।
లింగం పశుపతీశాఖ్యం । సర్వకామ ఫలప్రదం ॥

....* ఢాకిని - భీమశంకరలింగము *....

శా. జానొందున్ సిరికామరూపమను దేశంబొండు భూమండలిన్
దానన్ గర్కటినాఁగ రక్కసికిఁ బ్రోద్యచ్చండసంరంభుఁడౌ
సూనుం డొక్కఁడు భీముఁడన్ గడిఁది పేర్శోభిల్ల రాజిల్లుచున్
నానాదివ్యమునీంద్రసంచయములన్ • బాధించుచుండెన్ బొరిన్. 84

శా. వాఁ డొక్కప్పుడు దల్లితోననియె నవ్వా! నన్నుఁ గన్నట్టి య
వ్వాఁ డెవ్వం? డెచటన్ వసించు? నెపుడే • వార్తన్ గనన్ రాఁడు నీ
జాడన్ దల్పఁ డొకర్తె వేమనుదు వీ • చక్కిన్ నిజంబాడుమా!
చూడన్ వేడుకపుట్టె నాదుజనకున్ • సొంపొప్ప నిప్పట్టునన్. 85

చ. అని యడుగంగ నద్ది యసురీమంత దలంకి యిటుల్ వచించె నం
దన! విను మేను గర్కటుఁ డనంబడు రక్కసుకూఁతురన్ విరా
ధుని యనుఁగుంబొలంతుకను • దోర్బలధుర్యుఁడు రామచంద్రుఁ డా
తనిని వధింప నన్నిచట • సాఁకుచునుండెను దండ్రి యీస్థలిన్. 86

గీ. తల్లి పుష్కసి యనునది • తండ్రియును, నొక్కనాఁ డొకటన్ గడు • స్రుక్కి భక్ష
ణార్థమై సుమహాత్ముఁడౌ • నాయగస్త్య, శిష్యుఁ బైకొని భస్మావ • శిష్టమైరి.

ఉ. అప్పటినుండి నేనొకసహాయములేక నిరాశ్రయంబుగా
నెప్పుడు దుఃఖితాత్మనయి • యివ్వని నుండఁగఁ గుంభకర్ణుఁడన్
గొప్పనిశాటవర్యుఁ డిట • కున్ జనుదెంచి యెదో నిమిత్తమై
యొప్పఁగ నన్నుఁ జూచి మరు • లొంది మనోజశరాభిభూతుఁడై. 88

ఆ. కదిసి రెట్టఁబట్టి • కలియఁబూనిన నే న, నాదరించి తొలఁగ • నతఁడు బల్మిఁ
బట్టువిడకమీఁదఁ • నెట్టన భోగించి, చనియె లంక కంత • శంక లేక. 89

గీ. రావణునితమ్ముఁ డతఁడు శ్రీ • రామచంద్రు
చేత నన్నయుఁ దానును • జేటుజెంది
రంట! నాలంక కేను చేరంగఁబోవ
లేదు నిన్ గన్నదాన నా • లీలఁ బడసి. 90

వ ఇది యథార్థవృత్తాంతం బిందు సత్యేతరంబు లేశంబు లేదని యమ్మనుష్యాదిని
నుడువఁ గడుఁగనలి యప్పలాశుండు హృదయంబున 91

ఉ. అక్కట! పక్కిదాల్ దొర మహాబలు మజ్జనకున్ వధించెఁ బే
రెక్కిన పెద్దతండ్రిఁ బొలియించె విరాధుని గీటడంచె నా
మక్కువతాతము త్తవల • మాని యొకం డటు బూదిచేసె నే
నెక్కరణిన్ సహింతు నిది యెల్ల నెఱింగి మఱుంగుచున్ మదిన్. 92

ఉ. నేనల కుంభకర్ణుని కనిందితపుత్త్రుఁడ నేని శ్రీహరిన్
మానుల దేవతాధముల • మట్టముచేసెదఁ గొట్టెదన్ సిరుల్
ధీనిధి నాదు తల్లికి మదిన్ బగదీఱ ముదంబుఁ గూర్చెదన్
బూనికమైఁ దపించెద నపూర్వతరోత్తమశక్తులేర్పడన్. 93

చ. అని తనతల్లి సెల్వుగొని • యబ్జజుఁ గూర్చి మహాతపంబుఁ బే
ర్చినమతి నల్ప నాతఁడును • జేరి వరం బడుగంగఁ గోరె నా
దనుజుఁ డనన్యసాధ్యమయి • తద్దయు మీఱు బహాబలం బతం
డును విధిలేక యిచ్చె చన • నొచ్చుచు మానసమం దొకింతయున్. 94

—— * భీమాసురుఁడు శివభక్తుఁడగు సుదక్షిణునిఁ దత్సతినిఁ జెరయందుంచుట * ——

చ. అసురయు నంత దేవతల • నందఱఁ గెల్చి సిరుల్ హరించి యు
క్కుసఁగఁగ శ్రీహరిన్ వెదకి • యెందును గానఁగలేక వీఁక ని
వ్వసుమతిఁ గామరూపమునఁ • బార్థివముఖ్యు సుదక్షిణాఖ్యు న
క్కసుమెయి నొంది వానిసిరిఁ • గైకొనియుంచెను బందిగమ్మునన్. 95

ఆ. అతనితోడఁ జెఱను • నాతని గృహిణి సుదక్షిణయును నుండెఁ దగ నిరువురు
పార్థివేశలింగ భక్తులై నిచ్చలుఁ, బూజసేయుచుండి • రోజమెఱయ. 96

చ. నిరతము పార్థివార్చనము • నెక్కొని శైవషడక్షరీజప
స్థిరమతులై మహేశ్వరుని • చేతము మెచ్చఁగఁ గొల్చుచున్న నా
యిరువురు రాజదంపతుల • యాతులఁ బాపి సుఖంపఁ జేయ శం
కరుఁ డెదనెంచి యుండెఁ జనెఁ • గాలమొకింత యనంతరం బటుల్. 97

వ. అంత

ఉ. భీముఁడు లోకభీముఁడయి • బిట్టుగ సర్వసుపర్వవర్యులన్
భూమినిలింపులన్ మునుల • భూరిమదంబున నేచుచున్ మఖ
స్తోమములందు భాగములఁ • జూఱలుగొంచుఁ జరించుచుండె నా
తామసు చేయు బాధలకుఁ • దాళఁగలేక నసేకు లేకమై, 98

చ. పార్థివలింగపూజనము • భక్తిమెయిన్ బొనరింప నంత స
ర్వార్థకరుండు శర్వుఁడు ర•యమ్మునఁజేరి యభీష్టమడ్గఁగా
నర్థిమెయిన్ మునిప్రవరు • లయ్యసురన్ హరియింపఁగోరి దిం
ద్వర్ధకిరీటుఁ డల్లియని • యారసి దైత్యునివ్యత్యయంబులన్. 99

గీ. తనదు ప్రియభక్తుఁడైన సు•దక్షిణుండు, గొలుచుపార్థివలింగంబు•నలఘుశక్తి
లలరఁజేరి ఖలున్‌బల•లాశుఁజంప, సమయమారయుచుండె ని•శ్శంకుఁడగుచు.

మ. పిశితాశుండును గామరూపపతి దే•వీయుక్తుఁడై పార్థివే
శు శివున్ గొల్చెడి తీరెఱింగి యటకు• జొత్తెంచి యవ్వారితోఁ
బశుభర్తన్ గొలువంగ నేమియగు? న•ప్పాటిన్ విడుం డిప్పు మ
ద్యశమున్ బాడుచు నన్నుఁ గొల్వు డిఁక మి•మ్మట్లైన మన్నించెదన్. 101

క. కాదేనిఁ బొడుతు ననఁగా, భూదయితుఁ డొకింత బుగులుఁ•బొందక యనిమో
మా దైవంబును గొలిచెద, మేదైనను సరియె సిద్ధ • మెఱుఁగు దురాత్మా!

క. హరుఁడు చరాచరభూతే,శ్వరుఁడు దయాకరుఁడు భక్త•పరిపాలకుఁ డా
తురులన్ మముఁ గాపాడెడు, సరకుగొనము నీదు డాకఁ•జను మిఁక దవులన్.

గీ. అనిన దనుజుఁడు బిట్టాగ్ర•హంబుఁ జెంది
పండ్లు పటపటఁ గొఱుకుచుఁ • బార్థివేంద్రు
పయిఁ గరాళాసి విసర 'మాం•పాహి' యనుచుఁ
గనులుమూయఁగ జేఁడు శం•కరుఁడు దోఁచి. 104

—* పార్థివలింగమునుండి శివుఁడు వెలుపడి భీమాసురునిఁ జంపుట *—

క. భక్తులను సాఁకుటయె గడు, యుక్తంబగు వ్రతము నాకు • యోజింపుము నీ
శక్తి నిఁక మటుపఱచెద, నక్తంచర! యేను భీమ•నాథుఁడఁ గనుమా! 105

క. అని యసురుని కరవాలముఁ, బినాకముచేతఁ జిదుపఁ • బిండిగ నాతం
డును మరలఁ ద్రిశూలము వే,యను దునుకలు చేసె దాని • నభవుం డలుక౯!

వ. అంత దనుజుండు మరల

ఉ. పట్టిస మేసినన్ శివుఁడు • భగ్నముచేసెఁ ద్రిశూలధారచే
నట్టిమెడన్ నిశాచరుని • యానతి రక్కసిమూఁక లుక్కునన్

జుట్టి రణంబు సేయుటకుఁ • జొచ్చిన నారదమౌనిఁ డాసి యీ
చెట్టులఁ జెచ్చెరన్ గడపు • చేయకుజాలము దేవ! నాన్ వడిన్. 107

శా. హుంకారంబొనరించెఁ గాలహరుఁ డాత్యుగ్రస్వనంబొప్ప నా
తంకంబొంది వడిన్ ధరన్ దిరుగుచున్ • దైత్యుండు గూలెన్ మహా
హంకారంబున మీఱు రక్కసులు హాహా యంచుఁ బీనుంగులై
రోంకారధ్వనితో నుతుల్ సలిపి రయ్యుగ్రున్ శివున్ దేవతల్. 108

వ. అంత గౌరీకాంతుండు సుదక్షిణునిఁ దత్సతిని ననుగ్రహించి కామరూపంబున మరల నవ్వారి నభిషిక్తులఁ జేసిన వారును దక్కిన దేవమునిగణంబు లెల్లఁ బరమేశ్వరు నాపార్థివలింగంబందె వసింపఁ బ్రార్థింప భక్తవత్సలుం డీయకొని యట్లుండెఁ దదాదిగ నీ భీమశంకరలింగంబు రక్షోభూతభేతాళాది భయనివారకంబై భోగమోక్షప్రదంబై భక్తులఁ బాలించుచుండె నీయది భీమశంకర లింగమాహాత్మ్యం బిఁక విశ్వేశ్వరలింగచరిత్రంబును వినుండని సూతుండు మునుల కిట్లనియె. 109

— * శ్రీకాశి - విశ్వేశ్వరలింగము * —

ఉ. నిర్గుణమై యఖండమయి • నిత్యమునై శివమై యనన్యసం
సర్గమునై ప్రకాశిలెడు • సారతరోత్తమ తేజ మీజగ
త్సర్గముఁ గోరి చెల్వమరె • శక్తి శివాఖ్యల *స్త్రీ, పుమాంసుఁడై
నిర్గతమైన యక్కవయె • నేరిమి గారణమయ్యె సృష్టికిన్. 110

క. పురుషుఁడె మహేశ్వరుం డిఁకఁ, దరుణియె యాశక్తి వినుఁడు • తథ్యమిది చరా
చరభువనంబెల్ల మహేశ్వరరూపం బారయుండు • సచ్చరితు లెదరా. 111

గీ. వారు సర్గాదియందు నిర్వారిఁ బ్రకృతి
పురుషులను సృష్టిఁ జేయఁగాఁ • బొడమి వారు
గారణులఁ గానఁగాలేక • కడు నడలుచు
నుండఁగఁ దపించుఁడను సూక్తి • యొక్కఁడు విని. 112

— * శివుఁడు కాశీ పంచక్రోశమును సృష్టించుట * —

ఉ. ఎచ్చటనుండి సేయఁగల • మెన్నికమీఱు తపంబు? మాకు చో
టెచ్చటఁ గానరాదు జలమే తుదిముట్టక తోఁచుచుండె నాన్

* ఇందు స్త్రీ, పుమాంసుఁడై యని వ్యస్తపదము. సమాసము కాదు.

గ్రచ్చట నైదుకోసు లెటు • గన్పడు నేలను సృష్టిచేసి వా
రచ్చెరువొందఁ జూపి శివుఁ • డందు వసించితపింపుఁడంచ నెన్. 113

ఉ. తానును లింగరూపమునఁ • దత్పురిఁ జేరి కరంబుప్రీతి న
ద్దానిని బాయకుండుట సతం బవిముక్తసమాహ్వయంబునన్
బూనెఁ బురంబు లింగమునుఁ • బొల్పెసలారెఁ దదాఖ్య శంకరుం
డా నగరిన్ వహించుఁ ద్రిశిఖాగ్రితలంబున నెత్తి నీళులన్. 114

గీ. కడు నసత్కర్మముల నెల్ల • గాశలమున
నోడిసి కర్షణగావించి • సుడియఁ జేయఁ
గాశి యను పేరుఁ జెంది విఖ్యాతమయ్యె
నైదుకోసులఁ బరగు నయ్యుభవభూమి. 115

—* విష్ణుమూర్తి చక్రిబునఁ బుష్కరిణిఁ ద్రివ్వుట *—

గీ. అంత నప్పురిఁ జేరి వాశిరాస్థమెలుఁ
జిరము తప సొనరింపుడు • సృష్టిఁ గోరి
పుండరీకేక్షణుని తనూద్భూతిఘర్మ
సలిల మొక్కండు వాపియై • యలరుటయును. 116

—* చక్రపుష్కరిణి మణికర్ణిక యగుట *—

చ. మినుసిగ వేల్పు డాసి కడుమిక్కిలియచ్ఛము దీయనైన య
వ్వనరుహనేత్రసంకలిత • వాప్యుదకంబును గాంచి మెచ్చు వే
డ్కను దలయూఁచినన్ బడియెఁ • గర్ణమునందలి వజ్రకుండలం
బొనరెను దానఁ దీర్థ మది • యుర్విపయిన్ మణికర్ణికాఖ్యమై. 117

గీ. దాన మజ్జనమాడిన • మానవులకుఁ, దెవులు దురితంబు డిఁదు నెం • తేని నభవ
పదముఁ జేరెడుబాట గాంపెట్టు నట్టి, తీర్థమెడబాయలే రెట్టి • దివ్యజనులు. 118

మ. హరియున్ శంకరమాయచేఁ బ్రకృతితో • నత్యంతనిద్రాళుఁడై
యొరుగన్ దద్విభునాభిపద్మమునఁ దా • నుత్పన్నుఁడై నల్వ శం
కరునాజ్ఞన్ విరచించె నద్భుతగతిన్ • గాశల్యమొప్పొందఁగా
దిరమౌ నేఁబదికోట్ల యోజనమితిన్ • దీపించు భూలోకమున్. 119

గీ. అందు సకలచరాచర • ప్రాణినిచయ
ములను రచియించెఁ జాతురి • పొలుపుమీఱఁ

గాశి నఖిలప్రలయములఁ • గాండమందు
మునుఁగనీఁడు హరుఁడు శూల•మున ధరించు. 120

ఉ. ఇమ్మగ బ్రహ్మదేవుఁడట • నెంతయు భక్తి మెయిం దశాశ్వమే
ధమ్ము లొనర్చి లింగ మభి•ధానము వెల్గఁ బ్రతిష్ఠచేసి శ
ర్మమ్మునుజెందె మానులమ•రప్రవరుల్ మనుజుల్ దదీయమా
ర్గమ్మునుబట్టి లింగములఁ • గాశిఁబ్రతిష్ఠనొనర్చి రింపుమై. 121

చ. పరశివశక్తియున్ దనదు•భర్త శివుండట విశ్వభర్తనాఁ
బరఁగెడు దివ్యలింగమయి • వాసముచెందుటఁ జూచి తాను సం
బరమున నన్నపూర్ణయను • భాస్వరనామముఁదాల్చి చేరి శం
కరుకెలనన్ వసించె ముని•నాథు లెఱింగి చెలంగి పొంగఁగాఁ. 122

ఉ. తాతకుఁదాతలై కపిల•దారుణరోషమహాగ్నికీలలన్
భూతిగ నేలఁగూలిన య•పుణ్యుల నాదృతి నుద్ధరింపఁగాఁ
బ్రీతిమెయిన్ భగీరథుఁడు • పృథ్వికి గంగను దెచ్చినంత గం
గాతటినీమతల్లి వడిఁ • గాశినిఁ జేరి భజించె శంకరున్. 123

క. ఆగంగాస్నానంబున, కేగంగాలేనిమనుజుఁ • డెంతయుఁ దమిలో
నోగంగా గంగాయన, సాగంగాఁ బాయఁగలఁడు • సర్వాఘములన్. 124

గీ. అజునిపంచమశిరముఁ గో•యంగఁ దన్ను
వెనుకొనిన బ్రహ్మహత్యయు • విధికపాల
మును దొలఁగిజాఱఁ గాశికా • పురినిఁ జేరి
భైరవుండుండె నాక్షేత్ర • పాలకుఁడయి. 125

వ. మఱియు నందు కాలభైరవునితోఁగూడి యష్టభైరవులును డుంఠిప్రముఖులగు నేఁబదియాఱుగురు గణపతులును నవదుర్గలును నేకాదశరుద్రులును ద్వాదశాదిత్యులును గౌరీనవకంబును నిరువదియిద్దరు కేశవులును నవగ్రహంబులును స్వనిర్మితతీర్థోదకంబులతో స్వప్రతిష్ఠితశివలింగబుల నర్చించుచు ముప్పది మూఁడుకోట్ల దేవతలును విలసిల్లుచుందు రిందు మృతిఁజెందినవార లిఁకమాతృగర్భంబుఁ జెందక పారమేశ్వరసాయుజ్యంబు నొందుదు రిందు సందియంబులే దీవిశ్వేశ్వరలింగార్చనం బఖిలభోగమోక్షప్రదంబనుటన్యూనోక్తిగ సంభావింపుదు.

క. కాశీక్షేత్రంబును వి, శ్వేశుండును నన్నపూర్ణ • యిభముఖుఁడాడుం
డీశుండు భైరవుం డఘ, పాశంబులఁ ద్రుంచు నొక్కపరి • దలఁచినచోన్.

వ. ఇట్లు విశ్వేశ్వరలింగచరితంబు సందర్భంబు సూత్రప్రాయంబుగ మీకెఱింగించితి నిఁక త్రియంబకేశ్వర జ్యోతిర్లింగస్వరూపంబును వినుండని సూతుం డిట్లనియె.

—* గౌతమీతటము - త్ర్యంబకలింగము *—

చ. మునికులమందు గౌతముఁ డ•మోఘతపోవిభవాఢ్యుఁడై భృశం
బనిశము శైవలింగనియ•తార్చన సల్పుచుఁ బత్నితో వసిం
చెను హరువొప్ప బ్రహ్మగిరి•చేరువ నొక్క వనస్థలంబునం
దనువుగ శిష్యకోటి తన•యందఁ బఠింపఁగ న్యాయశాస్త్రముల్. 129

గీ. అంతఁ గొండొకకాలంబు•నందుఁ బుడమిఁ
గడు ననావృష్టిపొదల నె•క్కడలఁ గాని
త్రావ నీళులు గఱవయ్యె • గ్రాస మసలె
శూన్యమయ్యెను దెసల నె•చ్చోటనేని. 130

క. ఆకట మలమలమాఁడుచుఁ, దేఁకువసెడి యెల్లప్రజలు • దిగులుపడి కదున్
జీకాకుతోడ నలుగడ, లేకాకులు గాకులగుచు • నేగిరి పెలుచన్. 131

ఉ. ఆయెడరందు గౌతమమ•హాఋషి యవ్వరుణున్ జలేశ్వరున్
బాయనిభక్తిఁ గొల్చెడు న•పాంపతి యమ్మునికిన్ బ్రసన్నుఁడై
చేయుదు నీకభీష్టమును • జెప్పుమనన్ మునివంశమండనుం
డాయతవృష్టిఁ గోరె నుద•కాధిపుఁ డందులకొప్ప కిట్లనెన్. 132

వ. మునీంద్రా! పరమేశ్వరున కిష్టంబులేకయున్న నిక్కాలంబందు నేను వృష్టి కార్యంబునకు సమర్థుండనుగాను. 133

చ. ఎవనిభయంబు నొక్కని స•మీరుఁడు వీచు మతేని యుల్కచే
రవి యుదయించు నే బిరుదు • త్రాసముఁజేసి మహేంద్రుఁ డగ్గి మృ
త్యువును బనుల్ బొనర్తు రభ•యుం డఖిలాబ్జభవాండనాథుఁ డా
శివుఁడు తదీయమా వశముఁ•జెంది తనర్చు జగంబు సర్వమున్. 134

ఉ. కావున నేను వృష్టి కెటు • గర్తను గాఁగల నొక్కగర్తమున్
నీవిఁకఁ ద్రవ్వికొన్నఁ బట • నీరము నించెద జానుదఘ్న మ

చ్చో వివిధౌషధీతతిఁ • బ్రసూనఫలద్రుకదంబమున్ ముదం
బావహిలంగఁ గూర్చికొను • మారకయుండు జలంబు లెప్పుడున్. 135

—* గౌతమమహర్షి వరుణానుగ్రహంబున నొక చిన్నకుంటను నిర్మించుకొనుట *—

చ. అనుడు మునీంద్రవర్యుఁ డటు • లారసి కుంట నొకండు ద్రవ్య జీ
వనవిభుఁ డచ్ఛనీరమును • వట్టుటలేక యే జానుదఘ్నమై
తనరెడునట్లు నించెను హితమ్ముగ గౌతముఁ డెల్లధాన్యముల్
వనరెడుచేలు పుష్పఫల•పాదపవాటికలన్ దనర్చెడున్, 136

సీ. అవిరళఘనసుగంధాఢ్యమరంద ని, ష్యందసుందరసుమ•కుందకుటజ
మందారమాధవీ•మాలతీవకుళచం, పకకరవీర కే•తకులతతులు
పరిపక్వఫలరాజి•భాసురసహకార, దాడిమద్రాక్షాబ•దరులవ ర్జికా
ఫలపూరపనసరం•భాజంబుజంబీర, లికుచబీజాపూర•నికరములును

గీ. మెండుగాఁబండి చెన్నారి•మీఱువ్రీహి, యవతిలాఢకచణకప్రి•యంగుమాష
రాజమాషమసురముద్గ•రాజియావ, నాళగోధూమవితతి ఘ•నముగఁదనరె.

వ. మఱియు వార్తాకకర్కటీజాలికోశాతకీకూశ్మాండపిండాలుకంద ముఖ్యశలాటు శాకంబులును జీవంతికోపవదీపీలుచాంగేరీప్రముఖదళశాకంబులును నమితంబులై పొదలియున్న సమయంబున 138

—* గౌతమాశ్రమమునకు మునులు వచ్చుట *—

సీ. తనతాతతాతకుఁ•దమ్మునికొమరుఁ, కొడుకంచు నొక్కండు•కూడవచ్చె
తనతండ్రితండ్రి యల్లుని చెల్లెలికి మేటి, మఱఁదియం చొక్కండు•దరలివచ్చె
తనమేనమామ వదినె యల్లునికి బావ, గారని యొక్కండు•గలియవచ్చె
తనతోడియల్లుని • తండ్రితండ్రికి మేనయల్లుఁడంచును నొక్కఁ•డరసిడాసె

గీ. ఇట్లు చుట్టఱికంబుల• నెఱుఁగఁ జెప్పి, కొనుచు గుంపులుఁగుంపులై •మునికులజులు
ఆంధ్రుబిడ్డలతో గౌత•మాశ్రమంబు, వెదకికొనివచ్చి రెంతయు•విందుమీఱ.

వ. అంత గౌతమమహర్షియును

ఉ. వచ్చినవారికెల్లఁ గడు • వాసిదలిర్పఁగఁ దాను భార్యయున్
మచ్చికతో నెదుర్కొనుచు • మంచిగ మజ్జనభోజనంబులన్
హెచ్చుగ నిచ్చుచుండె శ్రమ • మేదియులేక భుజించుచున్ గడుఁ
మెచ్చుచు నందొ ఱచ్చటనె • మేలుగనుండిరి గాపురంబులన్. 140

ఆ. గొప్పవారి చెలిమి॰గొప్పగూర్చును దాని, గొప్పవాఁడెఱుంగుఁ॰గొంచెకాఁడె
ఱుంగఁ డెట్టివాసిఁ ॰ బొంగిసేవించునో, యట్టి ఫలముఁ జెందు॰నవని నరుఁడు.

క. సింగంబు గుహఁ జనె నే,నిం గొను ముత్యములరాసి॰నిన్ జంబుకభూ
మిం గడువేడుకమై డా,యంగాఁ బునుకలును బొక్క ॰ లలవడు పెక్కుల్.

క. చందనము జెఱకు శాఖులు, గుందనమును నొరులకెపుడు॰గూర్చును సుఖముల్
బొందిక నిడు స్వార్థము లే, వెందు నటులెకాదె సుజను॰లెంతయు భువిలోన్,

గీ. పుడమి విజితేంద్రియుఁడు దయా॰లుఁడును మదము
లేనివాఁడును నుపకారి ॰ యీ నలువురు
స్తంభములయట్లు ద్రాల్తురు ॰ సతత మోపి
యీ జగంబును సందియ ॰ మింత లేదు 144

వ. అంత

మ. బహుకాలం బిటులేగ నొక్కదివస॰ప్రాహ్ణంబునన్ గౌతమ
ద్రుహిణుం డీశ్వరపూజకై జలముఁ దో॰డ్తేండన్నఁ దచ్ఛిష్యులున్
రహిమీఱన్ గలశంబులన్ గొని సరో॰రాజంబుఁ జేరంగఁబో
నహివేణుల్ మునిభార్య లప్పుడె జలం ॰ బాడంగ విచ్చేయుదున్. 145

మ. కని యగ్గౌతమశిష్యు లా మునిసతీ॰కాండంబుతో నొక్కప్ర
క్కను జేరుండు ఘనుండు జేశికుఁడు వే॰గన్ బూజకై తీర్థమున్
గొనితేరగ మముఁబంచె నట్లుదకముల్ ॰ గొంపోవలెన్ దల్లుల
న్నను నవ్వార లటుల్ దొలంగక కడున్ ॰ గర్వం బఖర్వంబుగాన్. 146

చ. చనుఁడు చనుండు మీర లిఁక ॰ సత్వర మేమిటఁ తీర్థమాడి నీ
ళ్ళను గొనిపోనఁగావలెఁ ॰ జలంబొనరింపకుఁ డల్లు లీరు మా
ఘనత నెఱుంగ కిట్లు బలు॰కన్ దొరకొంటి రనంగ వార లం
తనె చని యాశ్రమంబునకుఁ ॰ దద్గురురాజ్ఞికిఁ జెప్ప నాపెయున్. 147

చ. కడవ నొకండు చైకొని త॰గన్ సరసీస్థలిఁ జేరి నీరమున్
వడిఁ గొని తెచ్చి యిచ్చెఁ దన ॰ భర్తకుఁ దాల్మిని దేవపూజ నా
తఁడు పొనరించె నమ్మునుల॰దార లహల్య మదంబుతోడ నీ
మెడ మముఁ బల్కరించకయె ॰ యేగెను జుల్కనచేసి తానటుల్. 148

— * మునిసతు లహల్యపైఁ గోపించి తమ భర్తలకుఁ బూటకములు చెప్పుట * —

ఉ. పోవునుగాక యిప్పొగరు పోఁడిమి యూడఁగఁ జేయకుందుమే?
దేవికి నింత యెల్లిదమె? చేబెలె మూపగ? లంతయింతలోఁ
బోవిడువారమే? యనుచుఁ బోయి స్వభర్తల సన్నిధానమం
దావిధమెల్ల మార్చి కడు నల్కఁ జనింపఁగఁ జెప్పి రేచ్చుచున్. 149

ఉ. అంత మునుల్ గడుక్ మదుల నాగ్రహమొంది కడిందినిష్ఠతో
దంతిముఖున్ విధానమునఁ దద్దయుఁ గొల్వ నతండు నచ్చి మీ
చింతలఁ దీర్తు వాంఛితముఁ జెప్పుఁడనంగ మునుల్ ముదంబుతోఁ
బంతముమీఱ నివ్వనికి బాఁపుఁడు గౌతమునన్న నాతఁడున్. 150

మ. తగునే? యాకలిదప్పులన్ మఱుఁగుచున్ దారల్ సుతుల్ శిష్యులున్
మిగులన్ బొక్కఁచుఁ బ్రాణభీతి నిటకున్ మీరేగు జేరన్ దయా
నుగుఁడై గౌతముఁ డెల్లవారికిఁ జటల్ బోనంబు లర్పించి మీ
వగవున్ బాఁపి మనంగఁ జేసె నిపుడా బ్రహ్మణ్యు నొప్పింతురే? 151

క. ఉపకృతి సల్పినవారల, కపకృతి సేయంగఁ దలఁచు టతినిందిత మ
ట్లపయశమనక యొనర్చిన, నృపశువు నశియించు నెంత నేర్పరియేనిన్. 152

ఆ. కాన నుడిగి వేఱొకండు వరముగోరుఁ, డనిన వారు మానకదియె కోరి
పట్టుఁబట్ట నతఁడు భవితవ్యమారసి, యుల్లసేతు మీకు నఘముపోడము. 153

వ. దయాళుండు నాపద్బాంధవుండునగు గౌతముం డించుకకాల మిక్కట్టులం జిక్కి వందురినను నయ్యనఘున కయ్యది పరిణామసుఖంబై యొసంగఁగలదు సందియంబు లేదు. 154

ఆ. మంచివాఁడు చెడ్డమానిసి కాఁబోవఁ, డెవ్వఁడు చెడుగు మంచి నెంచఁబోఁడు
కుక్క గోవుగాదు గోవు కుక్కయుఁగాదు, జగమునందు బ్రహ్మశాసన మిది,

— * మునుల నిర్బంధముచే గణపతి మాయాధేనువై గౌతమునిచేఁ జచ్చుట * —

వ. అని గణపతి యంతర్ధినొందె నంత గౌతమమహర్షి యును దత్పత్నియు నమ్మునుల కైతవంబు నెఱుంగక యానందంబున నున్నంత నొక్కనాఁడు గణపతి మాయావిశేషంబున. 156

ఉ. మిక్కిలిబక్కయౌ వొకఁడు • మేకొని వ్రీహివనంబు మేయుచున్
దొక్కుచునుండ గౌతముఁడు • దొల్గఁగఁజేయఁగఁ బూరిపోచపై
నొక్కటివేసె దాన మొద • వుర్వి నమాంతము గూలి యాగ్లె హా!
యెక్కడి దోసమొందితి మహేశ్వర! యంచు మునీంద్రుఁ డేడ్చెడున్. 157

గీ. ఉటజముననున్న తత్పత్ని • యును దదీయ, శిష్యులును నార్తరుతి విని • చేరవచ్చి
కారణంబారసి నితాంత • గాఢశోక, గర్తమునఁ గూలి యేడ్చిరి • యార్తిపడుచు.

వ. అంత

చ. కని మునులున్ దదంగనలు • గౌతముఁ జేరి విధంబెఱింగి గో
ఘ్న! నిబిడపాపి! యెంతటి య • కార్య మొనర్చితి వోరి! నీ మొగం
బును గన దోస ముప్పతిలుఁ • బొమ్మిట కేని వనంబుఁ బాసి నీ
యనుచరపుత్రమిత్రదయి • తాదులఁ దోడ్కొని వేగ దవ్వులన్. 159

గీ. నీవిచట నుండ మేమిందు • నిలువరాదు, దేవఋషి పితృకార్యముల్ • దీర్పరాదు
హవ్యకవ్యంబులను గొన • రగ్నిపితలు, సాఁగు సకుటుంబ మెట కేనిఁ • జక్కనిపుడు.

వ. మఱియును

క. దైవతపితృమఖముల నీ, వేవిధమున సల్పఁగూడ • దెఱుఁగు మిది మొదల్
నీవొనరించిన దురితం, బేవడుపున సడలఁబడక • యెక్కుడు భరమా. 161

క. అని యెల్లరుఁ దిట్టుచు రా, ళ్ళను విసరుచుఁ దఱుము మునిల • లామం డల్లే
చనియెద మొదలన్ గనికర, మొనరింపుఁడయ్య! యనుచు • నొయ్యననపుడే. 162

— * గౌతమఋషి యాశ్రమమును విడిచి దవ్వేగుట * —

వ. అవ్వారి శాసనప్రకారంబు గలత్రంబును శిష్యజనంబును దోడ్కొని యచ్చో టికిఁ గ్రోశమాత్రపరిదేశంబం దాశ్రమంబుఁ జేసికొని యందొక్కమాసం బట్లు గడపి యొక్కనాఁడు మునిజనాశ్రమంబుల కించుకసమీపంబున కేగి యవ్వారి నెల్ల నతిప్రయాసంబున నొక్కెడఁగూర్చి విధేయుండై మహాత్మ లారా! యీ దురితంబుఁ బాసి యే నెట్లు పునీతుండనగుదు ననుగ్రహించి సెల వీయుండని ప్రార్థించిన నవ్వార లిట్లనిరి. 163

క. చేసినదోసము నిష్కృతి, చేసిన నేగాని శాంతిఁ • జెందదు పుడమిన్
వాసిగఁ బ్రాయశ్చిత్తముఁ, జేసికొని యఘంబుఁ బాయు • సిద్ధమిది మునీ! 164

వ. ఆప్రాయశ్చిత్తంబు తెఱం గెఱింగించెదము వినుము.

క. ఇమ్మహి గోహత్యాపా, పమ్మను బొనరించినట్టి వాఁడను నేనం
చు మ్మేదిని నంతయునుర్, సుమ్మాళు ప్రదక్షిణములఁ బొనరింపు మొదల్,

వ. అటుమీఁద నొక్కమాసంబు చాంద్రాయణవ్రతం బొనరింపుము. తదనంతరంబున, 166

ఆ. నూటయొక్కమాఱు పాటిగ బ్రహ్మగిరికిఁ బ్రదక్షిణముఁ బొరిన్సలుపుము
అంతమీఁద మృన్మయములైన లింగంబు, లర్థిఁగూర్చి సేయు మర్చనంబు.

వ. ఇట్లుచేసినచో నఘంబువాయు నీక మఱియొక పద్ధతి వినుము,

చ. దినదిన మీశ్వరున్ గొలిచి దివ్యతపం బొనరించి దేవగం
గను నిటఁదెచ్చి తద్విమలకాండమునం దఘమర్షణావగా
హనముఁ బొనర్చినన్ దురితసంతతియుం డుల్లు శుభాప్తిఁగోరి యిం
కను శివలింగకోటులను గల్పనచేసి భజింపు మావయిన్. 168

—గౌతముఁడు పార్థివలింగార్చనం బొనర్చుట – శివుఁడు ప్రత్యక్షమగుట—

వ. ఈ రెండుతెఱంగులయందు నీ కిష్టం బెట్టు లట్లనుసరింపుము. శక్తుండవైనచో జతనంబుగ నీవ్రతద్వైవిధ్యంబు ననుష్ఠింపుమనుటయు నమ్మునిచంద్రుఁ డోంకారధ్వనిచేసి వెడలి మునిగణోక్తంబులనెల్ల నతిసులభంబుగ నతిత్వరితంబుగ నొనర్చి ప్రత్యహ మహల్యయు శిష్యప్రశిష్యులును దన్ను సేవించుచుఁ బార్థివలింగసహస్రంబుల నిర్మించి యిచ్చుచుండ నియతమతిఁ బార్థివలింగపూజనం బొనర్చుచుండె నంతఁ బరమదయాళుండును భక్తజనావనదీక్షాబద్ధకంకణుండు నగు శివుం డావిర్భవించి వరంబడుగుమన మునీంద్రుండు పరమశివుని శాంతసుందరరూపంబుఁ జూచి హర్షించి నమస్కరించి స్తుతుల్ పొనరించి దేవా! నన్ను నిష్పాపుఁ బొనరింపుమన్న నలరి బాలేందుమౌళి యిట్లనియె. 169

ఉ. ధన్యుఁడ వీవు మౌనికులతల్లజ! పుణ్యుఁడ వీవు పాపుమలా
నన్యులు నిన్ వెలార్చి రిటు లక్కట! యక్కసుతో; ననన్యసా
మాన్య! త్వదీయదర్శనసమాగతపుణ్యగతిన్ బవిత్రమై
మాన్యతఁ జెందు నీ జగము మద్వచనం బెద నమ్ము నెమ్మమై 170

ఉ. వారలె గోఘ్నపాతకులు వారె కృతఘ్ను గురుఘ్న పాంసనుల్
వారలె ధర్మబాహిరులు వారలె కుత్సితగర్హ్యకర్మపుల్

వారలె ఘాతుకాగ్రణులు • వారె నృశంసులు వారె జాల్ములె
వ్వారలు నిన్నుఁ బుణ్యు నటు • వంచనఁజేసి కలంచిరో మదిన్. 171

క. వారలసంగతిచే నె,వ్వారలు దూషితులుగాక • వరఁగెద రిలలో
వారికి నిష్కృతి లేదిఁక, ధీరతరమనీష! దీనిఁ • దెలియుము మదిలోన్. 172

వ. ఇది యంతయు నీ యాశ్రమంబున నీచేఁ బోషితులైన మునిజనులు యోషా
జనప్రేరితులై యొనర్చిన వృత్తంబుగాని యథార్థంబుగా దీ దివ్యదృష్టిన్ జూడు
మని పరమేశ్వరుఁ డవలోకింపఁజేసిన మునివర్యుఁ డవలోకించి విస్మితుండై పర
మేశ్వరున్ జూచి 173

క. ఉపకారమె యొనరించిరి, కృపానిధి! నిజంబు వారు • కించులయిన నీ
కృపకున్ బాత్రమ నైతిని, నిపుణుఁడనై వడసికొంటి • నీదరిసెనముల్. 174

వ. అని యానందించి చొక్కియున్నంత వరంబిచ్చెదఁ గోరుకొనుమనుడు, 175

గీ. ఓమహాదేవ! నన్నిట్టు • లోమఁదలఁచి, యుంటివటుగానఁ బ్రేముడి • నొసఁగు దేవ
గంగ నీయెడ లోకోప • కారమగును. నాకునుఁ గడున్ బ్రియంబగుఁ • జోకమెఱయ

—* శివుఁడు గౌతమునికై గంగను భువి కవతరింపఁజేయుట *—

వ. అనినంత శివుండు దయాళుండై తథాస్తని నిజజటాజూటమండలాంతర్గామిని
యగు గంగను నియమించి జార్చిన నాపెయు స్త్రీరూపంబునఁ బొడసూపినఁ
గాంచి గౌతమమునీంద్రుండు. 177

క. తల్లిరో! ధన్యవుఁ బుణ్యవు, ముల్లోకంబులకు శుద్ధిఁ • బొనరించెద వు
త్ఫుల్లాబ్జలోచనా! నన్నుఁ, జల్లఁగ నిర్మలునిఁజేయు • శంకరురాణీ! 178

వ. అని యంజలిచేసిన నగ్గంగాదేవి.

క. నీకభిషేకముఁ గూర్చి, వీఁకఁ జనెద శివునితలకు • వేఁగ ననఁగ బల్
వ్యాకులతుండగు ముని నవ, లోకించి శివుండనియె నిలువుమని గంగన్. 179

వ. గౌతమానుగ్రహార్థం బిందు లోకోపకారంబుగ నీమన్వంతరకాలంబు వసింపు
మనుటయు నద్దేవియు నీవును నిఖలసుపర్వులిందు వసించుదురేని నేనట్లుండెద
నన్న శివుండంగీకరించి గౌతమార్చితపార్థివలింగంబు నధిష్ఠించి త్ర్యంబకే
శ్వరుండను నాహ్వయంబుఁ జెందియుండె నంత దేవత లట దారసిల్లి తల్లీ!

జీవుండు సింహరాశిన్ జెందిన వత్సరంబంతయు నీసాన్నిధ్యంబందు నివసించె
దము తక్కిన యేఁడులు దివంబున నుండెదమని యొప్పించి యరిగిరి. అంత
గంగయు నదీరూపంబుఁ జెంది బ్రహ్మగిరిశిఖరాగ్రవిరాజితౌదుంబరవిటపివిటపా
శ్లిష్టనికట*పురటలతాంతరాళనిర్గతనై 180

శా. రేఖామాత్రము దోఁచి యంతనె కడున్ • రెట్టించి దిట్టంబుగా
శాఖామూలములన్ దిగన్విడిచి యుం • చత్తుంగరంగత్తరం
గాఖేలత్కలహంససారసరథాం • గాళీస్వనస్యందధా
టీఖాతస్థలియై విచిత్రగతులన్ • దీవిం విరాజిల్లుచున్. 181

ఉ. గౌతమమౌని తత్సతియు • గంగను మజ్జనమాడిరంత న
గ్గౌతమశిష్యులందఱును • గాఢభక్తిని స్నాతులై రటన్
గౌతమియంచు ఖ్యాతిఁగొని • గంగ చెలంగియొసంగఁ గాంచి య
గ్గౌతము నేఁచినట్టి ముని • కాండము గంగనుఁ జేరవచ్చెడున్. 182

చ. కని ధుని ఘోరపాతకులు • కశ్మలులెందుఁ గృతఘ్నమూర్తులీ
మునులిఁకఁ దానమాడుటకు • ముట్టఁగవచ్చిరి వీరితాఁకు నో
ర్వను గనరాకపోదునని • వైళమణంగి యదృశ్యయయ్యె నం
తనె కని గౌతముం డకట • తల్లిరో! పోయితె పాసి నీసుతున్

చ. అని వనరంగ నంతనె దయాళువునై మునిపై ననుగ్రహం
బున నటఁ గొంతదూరమటుఁ • బోవిడి క్రమ్మఱఁదోఁచి దివ్యపా
వనవనపూర్ణమై పొదలి • భాసురతన్ బ్రవహించి మించెఁ గ
న్గొనిమది గౌతముం డలరి • కోమలసూక్తులఁ బాడెఁ దద్గతిన్. 184

—* గౌతమ శిష్యులు మునులను నెపించుట *—

వ. అంత గౌతమాంతేవాసిప్రముఖులు

---

* టిప్పణి — పురటలతాంతరాళనిర్గతయై = బంగారు తీవెలవంటి తీవెలయొక్క మధ్యప్రదేశము నుంచి బయలుదేరినదియై

ఇందులకు శ్రీభాగవత పంచమస్కంధ ద్వితీయాధ్యాయము — నికటపురటలతాయానస్థలవిహంగమమిథున —

ఇందులకు శ్రీధరీయవ్యాఖ్య —

నికటపురటలతాః సన్నికృష్టస్వర్ణవల్ల్యః— తాస్వారూఢాః స్థలవిహంగమాః మయూరాదయః

చ. మును లొనరించినట్టి యఘమున్ సకలమ్ము నెఱింగి మట్టుమీ
ఱినవడి గౌతమార్యుఁడు మఱిన్ మఱి వారణసేయుచుండినన్
గనలుచు నమ్మునిబ్రువులఁ గన్గొని యిట్లని శాపమిచ్చి రీ
రును భవదీయవంశ్యులు విరోధులు కాఁగల రీశభక్తికిన్. 185

వ. మఱియును

గీ. యాచకులును దరిద్రులై యామ్యదిశను
బొడమి యవిభూతిఫాలులై పొనరుదురు శ
ఠాత్ములై నరకంబుల ననుభవింతు
సత్య మిది మా వచనము నిస్సంశయముగ. 186

వ. అని శపించిన వారందఱుఁ దా మొనర్చిన యకార్యంబునకు మనంబుల నిందించుకొనుచు దక్షిణదేశం బరిగిరి. ఇందు గౌతమమహర్షి సదారుండై శిష్యవర్గంబులోఁ ద్రియంబకేశ్వరు నారాధించుచు నిత్యానందంబున నుండె నది మొదలు త్ర్యంబకేశ్వరుఁడు భక్తకల్పద్రుమంబై యఖిలజగజ్జేగీయమానదివ్యజ్యోతిర్లింగంబై యెసంగె నిది త్ర్యంబకలింగచరిత్రం బిఁక వైద్యనాథేశ్వరచరితంబు వినుండని సూతుం డిట్లనియె. 187

— * శ్రీ వైద్యనాథలింగము * —

శా. లంకానాయకుఁడైన రావణుఁడు కైలాసాచలాధీశ్వరున్
బంకేజాతముఖామరార్చితపదాబ్జాతున్ శివున్ శంకరున్
బింకంబొప్ప భజింప నెంచి హిమభూభృద్వృతమండోర్మియం
దోంకారస్మరణంబు సేయుచుఁ దపం బుత్సాహియై సల్పుడున్. 188

క. చిరకాలము దానవునకు, హరుఁ డగుపడకున్న శిరసు లాఱును మాఁడున్
నఱికి హవనం బొనర్చెను, బరమేశ్వరుఁ డప్పుడును గృపన్ గనకున్నన్.

శా. అంతన్ దక్కిన మస్తకంబు నసిలో నంతంబునొందింప ని
శ్చింతన్ బూన శివుండు దారసిలె వచ్చెన్ బూర్వభంగిన్ దలల్
సంతోషంబున శంకరుం డడుగు మిచ్చెన్ గూర్తునాన్ దైత్యుఁ డ
త్యంతంబున్ బలమిచ్చి యేడుగడవై యస్మత్పురిన్ జేరుమా! 190

క. అని కోరిన విని శంకరుఁ, డెనలేనిబలంబు నతని కిచ్చి చనవుతో
ననుపమలింగం బొకఁ డిడి, యనెఁ గొనిచని దీని నుంపు నాత్మనగరిలో.

గీ. లింగమం దేను వసియింతు • లీలమెఱయఁ
దెలివితోఁ జేర్చు పురి కని • దేవుఁ డరిగె
నంత లింగంబుఁ జేకొని • యసురవిభుఁడు
వచ్చుచుఁ దెరువున దైవ•వశముఁ జేసి 192

క. మూత్రోత్సర్జనమునకై, యాత్రింబున నొక్క వల్ల•వాంజలి నిడఁ ద
న్మాత్రిభరమోపక చితా,క్షేత్రంబున నాతఁ డుంచె • శివలింగంబున్. 193

వ. అంత రావణుఁడు శుద్ధుండై వచ్చి లింగంబు నెత్తికొనఁబోవ నద్ది సప్తాధోలో
కంబులు దాఁటి వాటంబుగఁ బ్రతిష్ఠితంబై కదల్పశక్యంబుగాకుండుటఁ జూచి
యందె యర్చించి తన శిరశ్ఛిద్ర వ్రణంబులనెల్ల వైద్యునియట్లు సులభం
బుగ మాన్పి సుఖంబొసంగినందున వైద్యేశ్వరజ్యోతిర్లింగంబని పిలిచి యాత్మ
నగరంబున కేగె ననంతరంబు బ్రహ్మవిష్ణ్వాద్యఖిలదివ్యజనంబులును
మునిజనంబులును వచ్చి పూజించి యీలింగంబు భవరోగంబులకెల్ల వైద్యంబు
చేసి మాన్ప సమర్థంబుగావున వైద్యనాథలింగంబని కొనియాడి రటుమీఁద
నొక్కనాఁడు నారదఋషి దేవజనప్రేరితుండై రావణునిచేరువ కేగి యాతిథ్య
సేవలన్ బడసి యతనికిఁగలిగిన శివప్రసాదంబు తెఱంగును శివలింగప్రతిష్ఠా
స్వరూపంబును విని పెదవివిఱిచి శివుఁడు కైతవంబొనర్చె నీకిచ్చినబలంబు
కరంబుగరిష్ఠంబయేని నీవిపుడుచని కైలాసాద్రిన్ బెల్లగింపుము దాననంతయుఁ
దెల్లంబగు నీరహస్యం బెవరికిం దెలుపకు నే నరయుచుండెదనన్న నతండు
నిక్కంబకావగచి వచ్చి కైలాసాద్రిన్ బెకలింపుచుండుడుఁ దత్రత్యులెల్లరు
విత్రస్తులై యుండ శివుండు తత్కారణంబడుగఁగాఁ బరమేశ్వరి పరిహసించుచు
నిట్లనియె. 194

ఉ. మేలగు శిష్యుఁ డెంతయును • మెచ్చదనర్చెడు రావణాసురుం
డేలికమీఁద నేగినిసి • యేత్తెఱఁ దారసిలెన్ బళీ! బళీ!
చాలఁగ సంతసంబొదవె • సాత్త్వికశిష్యునిఁ గూర్చికొన్న వా
రీరహిఁ జెందెఁ దత్ఫల మి•కేమనువారము దేవ! యిత్తఱిన్, 195

క. అని సాకూతముగ జగ,జ్జనని నుడువ హరుఁడు వాని • శపియించెఁ గృత
ఘ్నుని నిట్టు లోరి! యచిరం,బున నీ మద మణఁగుఁగాక • పొమ్మిఁక వేగన్.

వ. అంత నుడిగి రావణుండు భయంపడి యపచారక్షమాపణం బర్థించి లంకాపురం
బున కేగె నాఁటనుండి త్రిలోకంబులవార లీ లింగంబు నర్చించి భోగమోక్షం

బుల నొందుచుండి రిది వైద్యేశ్వరలింగచరితం బిఁక నాగేశ్వరలింగోత్పత్తిని
వినుండని సూతుం డిట్లనియె. 197

—* దారుకవనము - నాగేశ్వరలింగము *—

ఉ. దారుక నాగరక్కసియుఁ • దత్పతి దారుకుఁ డుగ్రమూర్తి వి
స్తారబలంబుతో నపర•సాగరతీరవనస్థలిన్ బోఁక
జేరి సమస్తభూప్రజకు • సిల్గులు గూర్చుచునున్న నౌర్వుఁడన్
ధీరమునిన్ శివవ్రతుని • దివ్యులు మానులుచేరి యార్తిమై. 198

చ. వలఁతివి నీవు రక్కసుల•పాల్బడనీక జనంబు నేల నీ
వలన భయంబుఁ బాపికొన•వచ్చితి మిందఱమన్న నాతఁడున్
ఖలులగు దానవాధముల • కల్మష మారసి దైత్యు లీ ధరా
తలమును బాసి వేఁకడఁ • దాము చరింతురుగాక వీఁకఱన్. 199

గీ. అట్లు చనరేని నశియింతు • రనుచు శాప
మొసఁగఁగ నిశాచరులు గడు • నులికి దుఃఖ
తాత్మలై మనుగడ యెట్లు • లందఱ మిఁక
నెచటి కేఁగఁగవలయునో • యెఱుకపడదు. 200

క. అని వసరుచున్న దారుక, యను నారక్కసి యొయ్యారి • యనె శాంకరి దా
మును నాకిడె నొకఁడు వరం,బును దదనుగ్రహమ్మునఁ గడ•పుదము కడలిలోన్.

ఆ. కడలికుక్షి యందుఁ•గాపురంబుండి యీ, పరిజనులును మనము•ప్రక్కలందుఁ
దిరుగు తరణిజనులఁ • జెఱఁబట్టి వారల, ధనముఁ జూఱఁగొంద • మనవరతము.

చ. అని నుడువంగ దారుకుఁడు • హర్షము నొంది నిశాచరావళిన్
గొని చని దుర్గమాంబునిధి•కుక్షిభువిన్ వసియించి చేవ జీ
వననిధిలోఁ జరించు యదు•వంబులఁ బట్టి ధనంబుఁ గొట్టి య
మ్మనుజుల నార్తి వెట్టుచుఁ గ్రమంబుఁ దొరంగి రహించుచుండఁగా. 203

క. ఒకమోడను బేహారము,నకు ద్వీపాంతరముఁ బరిజ•నముతోఁ జనఁబో
నొక వైశ్యుని సుప్రియనా,మకు శివపూజకునిఁబట్టి • మదమొప్పారన్. 204

ఉ. బందిగనుంచి దాసజన•వర్గముతో ధనమున్ హరింపఁగా
బందిన వైశ్యుఁడుండి శివ•భక్తిని మానక పార్థివేశపూ

జం దగసల్పుచుండ దనుజపరిభు డారసి వచ్చి వేగ నీ
చందము మాను మిట్టి వెడజాడ దలంచిన దున్మించి వేసెదన్. 205

క. అని తెగటార్పన్ దన జన,మునకున్ గనుసన్న సేయ మూఁగఁగ వారల్
గని వెఱపుఁగొనియు వైశ్యుఁడు,మనమున శంకరుని నమ్మి మఱియిటులనియెన్.

క. రక్షింపుము శంకర! నను, రక్షింపుము సకలలోకరక్షాదక్షా!
రక్షింపుము శివ! దుష్టుల, చేక్షయమున్ జెందనీక సేవకునిఁ గృపన్. 207

క. నీవే యేడుగడవు శివ!, నీవే యొడయఁడవు ద్రవిణనిధివియు నీవే
నీవాఁడను నీదాసుఁడ, నీవియె యీ ప్రాణములిఁక నిలుపు మహేశా! 208

వ. అని యభ్యర్థించిన నాక్షణంబున శివుండు పార్థివలింగంబందుండి జ్యోతిస్వరూ
పంబున నెగసి ప్రసన్నుండై పాశుపతాస్త్రం బవ్వైశ్యునకొసంగి తత్ప్రహారం
బున రక్కసులనెల్లఁ బొలియించిమించిన దారుకాప్రార్థితయై మహేశ్వరుని
పట్టంపురాణి విభునిఁదరిసి

—* పార్వతీదేవి దారుకను రక్షింపుమని శివుని వేడుట *—

ఉ. వేఁకటి నొందియున్నది వివేకనిధాన! నిశాటి దీనిపైఁ
బోకడసేయు మాగ్రహముఁ బూను మనుగ్రహభావమున్ జిరం
బీకె శిశుత్వమందు నను హెచ్చుగఁగొల్చి వరంబులొందె నా
శీకలనన్ దదాత్మజులుఁ సింధుతటిన్ వసియింతురిగావుతన్. 210

వ. అని యిట్లర్థించిన నఖిలేశ్వరుం డిట్లనియె.

ఉ. రాణిరో! నీమనంబరసి రక్కసినొక్క తెఁగాతు నిప్డు పూఁ
బోణి! తదీయనందనులు పొల్పుగ నిందు వసింతురి నేనని
ద్రాణితలింగరూపమునఁ దప్పక యిందు నెయుండు మానవ
త్రాణముగోరి నీవటులె రాణదలిర్పఁగనుండు మిచ్చటన్. 211

వ. అనినొడివి భక్తానుగ్రహార్థం బమ్మహేశ్వరుండు నాగేశ్వరుండను నామధేయం
బుతో నందుఁజేరి వసించియుండె. మహేశ్వరియును నాగేశ్వరి యను పేరుతో
నచ్చోటనే వెలసియుండె నదిమొదలా నాగేశ్వరజ్యోతిర్లింగం బఖిలసిద్ధి
కరంబైయొప్పె నిది నాగేశ్వరలింగచరితం బిఁక రామేశ్వరలింగస్వరూపం
బును వినుండని సూతుం డిట్లనియె. 212

—* శ్రీరామేశ్వరలింగము *—

ఉ. నీరజలోచనుండు రజ • నీచరులన్ వధియింపఁగోరి యీ
ధారుణి సూర్యవంశమునఁ • దా జననంబును జెంది జానకీ
వారిజపత్రనేత్రను వి • వాహము చెంది పితృప్రియార్థమై
ఘోరతరాటవిన్ దఱిసి • కోమలిఁ గోల్పడెఁ బఙ్క్తికంఠుచే. 213

ఉ. అంత దురంతచింత హరి • దశ్వకులాగ్రణి వానరేంద్రుతోఁ
బొంతము చేసి మారుతిస • మున్నతవిక్రమదీప్తి మైథిలీ
కాంతవిధం బెఱింగి ప్లవ • గప్రభుసంకలితోరువాహినీ
క్రాంతతటాంతరుండగుచుఁ • గాండనిధిన్ వడిఁ జేరి ధీరుఁడై. 214

వ. మంతనంబందు

ఉ. రావణుఁడన్న నల్పుఁడె? యు • రాతిగణంబుల నుక్కడంచి నా
నావిధసంపదల్ పొదల • నాయకుఁడై తగుమేఁటి యమ్మహా
దేవునిభక్తిఁ జేసి కడుఁ • దేజముఁ జెందిన ధీరవర్యుఁ డీ
జీవనరాశి నల్పసర • సిన్ వలె మీఱెడు ప్రోడ యారయన్. 215

క. మనమందర మిపుడీ యుదధిని దాఁటుట యెట్లు పిదప • దితిజాధిపతిన్
జెనఁకువఁ గూల్చుట యెట్లది, యొనఁగూడు నె శివునికరుణ • నొందక యున్నన్.

గీ. వినుము సౌమిత్రి! యీసింధు • వేలయందు
శంభులింగార్చనంబు ని • ష్ఠ మెయి సల్పి
తత్ప్రసాదంబుఁ బడసి యు • దారశక్తి
నోడిసి దాఁటుద మంబుధిఁ • గడప రిపుని, 217

క. అని స్థిరహృదయుండై చ, య్యనఁ బార్థివలింగ మొందు • హవణికమై స
ల్పి నితాంతభక్తిఁ గొలువుఁడుఁ, బినాకధరుఁ డంతఁ బొల్చి • ప్రేమ మడిఁ బలికెన్.

—* శివుఁడు రామునకుఁ బ్రత్యక్షమై వరంబు లిచ్చుట *—

శా. రామా! దాశరథీ! ముదంబొదవె నీ • రారజ్యమానార్చనన్
బ్రేమన్ గోర్కులఁ దెల్పు మిచ్చెదనన్ • బృథ్వీవరోత్తంసుఁ డో
హేమగ్రావశరాసి! రావణుని ద్రుం • చ్ఛింకించి సీతార్పను
ద్దామంబై యలరారుశక్తి నిడుమా • దాక్షిణ్య మేపొందఁగాన్. 219

క. మఱియును సేనలతో మే, మఱిముఱి మున్నీరు దాఁట • ననువగు జతనం
బెఱిఁగింపు మీ స్థలంబున, నెఱిమీఱఁగ నీవు సతము • నిలువు మహేశా! 220

వ. అని యిట్లు వరంబడిగిన శివుండు రామునకు * రావణనిర్వాపణప్రవీణంబగు సామర్థ్యం బొసంగి సేతుబంధనోపాయం బెఱింగించి రామచంద్రార్చితపార్థివ లింగంబందు జ్యోతీరూపంబునఁ బ్రవేశించి రామేశ్వరలింగం బని పేరొంది రామున కిట్లనియె. 221

ఉ. ఎంతటిదాఁక నీకువల • యేశ్వరుఁ డీరవి యీయుడుప్రజం
బెంతటిదాఁక నీదురిమము • లీనదు లీభువిఁ జెల్వుమీఱునో
యంతటిదాఁక నే నిచట • హర్వెసఁగన్ భవదీయలింగమం
దెంతయుఁ బ్రేమతోడ వసి • యింతు యశంబొనరింతు నీకిలన్. 222

వ. అని సెలవిచ్చినంత సకలదివ్యజనంబులు మునిజనంబులు వచ్చి యా రామేశ్వర లింగంబున కర్చనంబు లొనర్చి యానందించి చని రది మొదలా లింగంబు సుప్రసిద్ధంబై త్రిలోకార్చితంబై వెలసె నంత రామచంద్రుండు

గీ. సేతుబంధన మొనరించి • సింధు దాఁటి, సపరివారము పౌలస్త్యుఁ • జిదిపి తత్పు
రికి విభీషణుఁ బ్రీతి నే • లికను జేసి, సతినిఁ గొని పుష్పకంబెక్కి • సంతసమున

క. పారావారము దాఁటి స, దారుండగు రాఘవుండు • దా నటుఁ బూర్వం
బారాధించిన లింగముఁ, జేరి మహాభక్తిఁ గొలిచె • సీతయుఁ దానున్. 225

వ, మఱియు నంత సీతాప్రార్థనఁ జేసి రామచంద్రుండు వేఱొక లింగంబుఁ బ్రతిష్ఠింప నెంచి యాంజనేయునితోఁ గాశినుండి యొక్క లింగంబుఁ దెప్పించి రామనాథలింగంబు సమీపంబునఁ బ్రతిష్ఠించె నాలింగమును గాశీవిశ్వేశ్వరలింగం బనియును హనుమల్లింగం బనియుఁ జెప్పుదురు. 2:6

---

* శివపురాణే కోటిరుద్రసంహితాయాం త్రింశాధ్యాయే—

శ్లో॥ కృతవాన్ రాఘవః పూజాం । శివధర్మపరాయణః । స్తుతించ వివిధాంకృత్వా । ప్రణిపత్య శివం ముదా । జయంచ ప్రార్థయామాస । రావణాజౌ తదాత్మనః ॥
తతః ప్రసన్నహృదయో । రామభక్త్యా మహేశ్వరః । జయోస్తుతే మహారాజ । ప్రీత్యాత పునరబ్రవీత్ । ...... పునశ్చ ప్రార్థయామాస । సాంజలి ర్నతమస్తకః ॥ రామః—త్వయా స్థేయ మిహస్వామిన్ । లోకానాం పావనాయచ । పరేషా ముపకారార్థం । యదితుష్టోసి శంకర ॥ సూతః— ఇత్యుక్తస్తు శివస్తత్రైం । లింగరూపో భవత్తదా । రామేశ్వరశ్చ నామ్నా వై । ప్రసిద్ధో జగతీతలే । రామస్తుతత్ప్రసాదేన । సింధుముత్తీర్యచాంజసా । రావణాదీన్ నిహత్యాశు । రాక్షసాన్ ప్రాపతాం ప్రియాం ॥

క. ఈ రామేశ్వరలింగముఁ, జేరి నరుం డెవ్వఁడేని • శ్రీగంగాంభో
ధారల నభిషేకించినఁ, జేరును గైలాసశైల • శిఖరపదంబున్. 227

వ. ఇయ్యది రామేశ్వరలింగచరిత్రం బిఁక ఘుశ్మేశ్వరలింగచరిత్రంబుఁ జెప్పెద
నాకర్ణింపుఁడు 228

— * దేవగిరి శివాలయము - ఘుశ్మేశ్వరలింగము * —

క. దేవగిరి నికటమున భూ, దేవుఁడు బ్రహ్మవిదుఁ డభవ•దీక్షితుఁ డవనిం
బావనుఁడు భరద్వాజకు, లావిర్భూతుఁడు సుధర్ము•డనునొకఁడలరున్

క. అతనికి సుదేహయనునొక, చతురమతి కలత్రమలరు • సమ్యగ్గుణశో
భిత గృహకార్యవిశారద, పతిహిత సుచరిత్రి ధర్మ•పారీణ గడున్. 230

ఉ. వారలు దేవతాతిథిస•పర్యలఁ బేర్మి నొనర్చుచుండి ర
వ్వారికి సంతుగాక పలు•వత్సరముల్ చనినంతఁ జింతతోఁ
గూడి సుధర్ముదేవి మది•గుందుచు వైభవ మెంతయుండినన్
సారెకు దూరుచున్ విధిని • సంతసమొందకయుండె నిచ్చలున్. 231

ఉ. ధీరుఁడుగానఁ దత్పతి మ•దిన్ గన కెట్టి విచారమున్ మహో
దారతతో నిటుల్ నుడువు • తన్విరో! వందురనేల? యిట్టు లె
వ్వారికి నెవ్వరౌదు రిల • బందుగులెవ్వరు? తల్లిదండ్రు లె
వ్వారలు? పుత్రులెవ్వ? రిఁక • స్వార్థపరంబు జగంబు సర్వమున్, 232

క. కావున వగవక సతతం, బీవు శివునిఁ గొలుచుచుండు • మింపుగ నన భూ
దేవియు మానక స్త్రీస్వా, భావికగతి సుఖముఁదప్పి • వనరుచునుండెన్ 233

గీ. అట్టితతిఁ బొరుగింటికి • నరిగి యెడరయొ
వనికిఁ దత్సతితోఁ మాట•పట్టుదలకు
జగడమాడఁగ నాబిడ • దెగడి యిటుల
నుడివెను సుదేహమ్మున సెంతో • నొచ్చి పొగల 233

క. తిప్పరము లున్నవనుచున్, గొప్పగు నగ లున్నవనుచుఁ • గొప్పననుచు నీ
వెప్పుడుఁ ద్రుళ్ళెదు బంగరు, కుప్పలుగల రోసి! నాకుఁ • గొడుకులుఁ గూఁతుల్.

ఆ. దుడ్డు గలుగనేమె? • గొడ్డుదానవు నీవు, తినుట కెవ్వరేని • దిక్కులేరు
బిడ్డలున్నదానఁ • బేర్మి నా కెనయౌదె?, తల్లకిందు లగుచుఁ • దపనుఁగొనిన.

క. అనినఁ జివుక్కురుమను మదిఁ, గనలుచు నిజగృహముఁ జేరి • కాంతుని కంతన్
బెనువగ వినిచిన నాతఁడు, వినియు విననియట్టు లుండె • విత్తముఁ డౌటన్.

ఆ. ఆసుదేహ యంత • కంతకు సంతాన, కాంక్ష యగ్గలింపఁ • గాంతుఁ గదిసి
కలదె లేదె నాకు • గర్భవైభవ మంచుఁ, గ్రుచ్చి గ్రుచ్చి యడుగఁ • గొంకకతఁడు.

ఆ. రెండు విరుల శివుని • దండ నుంచి యొకండు
గొనుము పణఁతి! యనినఁ • గోమలాంగి
యిష్టసుమముఁ బాసి • యావలి పుష్పంబుఁ
గొనినఁ బెదవి విఱిచెఁ • గోవిదుండు. 239

ఉ. ఆరసి యద్ది యంతఁ బతి • కర్మిలి వేఱొకఁ బెండ్లిసేయఁగాఁ
గోరి మహాత్మ! నాకిఁకను • సూనలు గల్గరు తెల్లమయ్యె మేల్
మీఱఁగ వేఱుబాలికను • మీరు వివాహము చెందఁ డాపెకున్
మీఱిక పుట్టు నందనుఁడు • మేలగు నందఱికున్ బ్రియంబగున్. 240

క. అన విని యివు డిట్టులె నీ, వనెదవు వేఱొర్తిఁ బెండ్లి • యాడిన సవతిన్
గని పోరుసేతు వెంతయు, ననుమానము లేదు పెండ్లి • యాడను మరలన్. 241

వ. అనుటయు

క. నా చెలియలు పదిరెండేం, డ్లేచిన యీ డొప్పుబాల • నిప్పింతు దయన్
జూచి వివాహంబాడుము, నా చెలియలి నేచుదాన • నా? యెటులైనన్. 242

సీ. అని దివారాత్రు లెంతయు • నధిపుతోడ
నాడివి మదిఁ గరఁగించి సెల్వాడిసి తనదు
చెలియలిం దెచ్చి పెండిలి • చేసి దాసి
యట్లు సేవించుచుండె న • య్యనుజ నెపుడు 243

క. ధర్మపదుఁడైనయట్టి సు, ధర్ముఁడును సుదేహతోడఁ • దా నిటులనియెన్
నిర్మలమతి! నీ చెలియలి, నర్మిలి నీ వేలుచుండ • నగుఁ బసిదానిన్. 244

ఆ. అనుచు ఘుశ్మ యనెడు • నాహ్వయం బొప్పెడు, చిన్నయాలు నప్పు • చేతఁ బెట్టె
నిత్యవైభవమున • నెగడుచుండె నతండు, ఘుశ్మ యక్కసెలవుఁ • గొని మునుపమున.

క. దినదినము నూటయొక్కం, డనువుగ మృల్లింగములను • నమరించి శివా
ర్చన విధిమై సలిపి ముగిం, చిన మీఁదను వాని నెల్లఁ • జెఱువునఁ జేర్చున్.

—* ఘుశ్మకుఁ బుత్రుఁడు జన్మించుట *—

క. కొన్నేళ్లు జరుగ లింగము, లన్నియు నొక లక్ష యయ్యె • నంత శివకృపన్
జెన్నలరు ఘుశ్మ కెంతయుఁ, జిన్నారిసుతుండు పొడమెఁ • జేతంబలరన్. 247

క. అందముగాఁ బొడమిన తన, నందను నానందభరముఁ • నఁ గని సుధర్ముం
డెందు ననాసక్తుండై, నం దద్దయు ముదముఁ గొనె జ • నంబు లలరఁగాన్, 248

క. బందుగులున్ లాఁతులు సిఁక, నందఱు ఘుశ్మన్ గరంబు • హరుసంబున మె
ప్పొందఁగఁ గొనియాడిరి వ్యథఁ, జెందె నొక ర్తుక సుదేహ • చెనఁటితనమునన్.

వ. అంతఁ గొన్నాళ్ళకు

గీ. రూపరేఖా కళా శీల • రుచిరుఁడగుచు, బాలుఁ డేపొంద నొక బాడ • బప్రముఖుఁడు
కడిఁదిధనికుఁడు దనకూతు • గారవించి, యిచ్చి పెండిలిచేసె సొం • పెచ్చమీఱ

క. వియ్యపువారలు వారల, వియ్యంబులు ఘుశ్మ నెంతొ • వేడుకఁ జూడన్
గొయ్యతనంబున నోర్వక, గయ్యాళి సుదేహ మొదు • గాఁ దపియించెన్. 251

ఆ. జ్యేష్ఠ జ్యేష్ఠయగుచుఁ • జెడుమదినొందఁగా, ఘుశ్మయెఱిఁగి వేగఁ • గొడుకు కోడ
లును ద్వదీయులమ్మ! • మననుం దెఱుంగుము, నాదు వారు కారు • నమ్ము మికను.

క. తల్లిబలెఁ గొడుకు పెనిమిటి, తల్లిబలెన్ గోడ లెదలఁ • దలఁచిరి ప్రియమా
నిల్లాలిగఁ దలఁచును విభుఁ, డుల్లమున సుదేహనట్టు • లొప్పఁడు ఘుశ్మ.

క. ఈరీతి వారలుండిన, మీఱి సుదేహా వధూటి • మేలోర్వక వి
స్తారపు బాపము లోఁ గొని, నేరంబుల వెదకికొనుచు • నిందితమతియై. 254

గీ. ఘుశ్మకన్నీరుచేత నా • ఘుంగలట్టి, హృదయతాపానలము శమి • యించుఁ గాక!
వేఱువిధమైనఁ గాదట్లు • నేరమునక, దానినాను వధింతు నం • తయునుఁ గుదురు.

—* సుదేహ ఘుశ్మకొమరుని జంపుట *—

గీ. పైనిఁ గానున్నదగునని • పాపభయము, మాలి చీఁకటిరాతిరి • మందిరమునఁ
బడఁతితోఁ సెజ్జఁ గూరుకు • కొడుకు నొడిసి, పొడిచిచంపెను గత్తితో • గడిఁదివగను.

క. కసిదీరినదని కుసివడి, వెసఁ గొమరుని తుండెములను • వెదకికొని సమీ
పసరస్సున నేసి పడిం, బసరం బైఁ జేరె మరల • మందిరభూమిన్. 257

మ. తెలవాఱ రుధిరార్తమైన పడకం • దేర్చూచి యాత్మేశ్వరున్
గలయంగాంచక కోడలార్తయయి యా • క్రందధ్వనుల్ సేయఁగాఁ

గలువస్వాంత సుదేహ సేరి యెఱుఁగం ♦ గాలేనియట్టుల్ వృథా
కులఁబో లెన్ విలపించె నెల్లడర బ ♦ ద్ధుర్గ్గాడి హా హా యనన్. ౨౫౮

గీ. అపుడు ఘుశ్మయుఁ దాఁ బార్థి ♦ వార్చనంబు
సలుపుచుండెను నాథుండు ♦ సరస నుండె
గోడుగోడున నేడ్చుచుఁ ♦ గోడ లవ్వి
ధంబుఁ దెలిపిన ధీరయై ♦ తలఁచె నిట్లు. ౨౫౯

క. ఎవనివలనఁ గొడుకేర్పడె, నవికలకృపుఁ డతఁడె సాఁకు ♦ నర్భకు భక్తో
త్సవకరుఁడని పేరొందిన, శివుఁడు మహాకాళమూర్తి ♦ సిద్ధం బిందున్. ౨౬౦

ఆ. కాకయట్లు శివుఁడు ♦ గాపాడకున్నచో
నెవ్వ రేమి యడ్డ ♦ మీ జగమున
మాలకరి విరులను ♦ మహిఁగూర్చు నెడ సేయు
నట్లె హరుఁడు జగము ♦ నవఘళించు. ౨౬౧

క. కావున వగపేలని శివ, దేవుని యెడ నమ్మకమున ♦ దీవ్యల్లింగా
ర్చావిధ్యంతంబున సర, సీవనమునఁ గలిపి మరలె ♦ శివలింగములన్. ౨౬౨

వ. అంత

—* ఘుశ్మకొమరుఁడు జీవితుండై వచ్చుట *—

ఉ. వచ్చితి వచ్చితిన్ జనని! ♦ వైళమె యేను భవచ్ఛివార్చనా
సచ్చరితోన్నతిన్ శివు ♦ ప్రసాదసమున్నతి మాఱుఁదల్లి చేఁ
జచ్చియుఁ బుట్టితిన్ మరలఁ ♦ జక్కఁగ నన్ గొనిపొమ్ము గీముకున్
జెచ్చెరనంచుఁ బుత్రకుఁడు ♦ చేరఁగ వచ్చినఁ జూచి తాల్మియై. ౨౬౩

క. ఎక్కుడు మోదము లేకయె, యక్కపయిన్ గినుకఁగొనక ♦ యాకె గొమరుపైఁ
జక్కఁగఁ జేయిడెఁ గడుమె, చ్చెక్కఁగ ముక్కంటిసామి ♦ యేతెంచి వడిన్.

ఉ. మెచ్చితి నీదుపూజనము ♦ మేలగు నీదగు తాల్మికెంతయున్
హెచ్చుగ నిచ్చెదఁ వరము ♦ నీవిఁకఁగోరుము నీసపత్ని నేఁ
జెచ్చెర ముక్కముక్కలుగఁ ♦ జెండెదనిప్డు త్రిశూలధారనాన్
గ్రచ్చఱ ఘుశ్మ దానడిగెఁ ♦ గావుము నాస్వసనంచు నాదృతిన్ ౨౬౫

వ. అంత శివుండు

క. ఏమిటి క్రోమఁగఁ జూచెద, వీమెను నీవట్టిఁబట్టి హింసించెను పో
రామిన్ దలఁపఁగఁ జనునే?, పాముసకున్ బాలుఁబోయ భావ్యంబగునే? 266

వ. అనిన ఘుశ్మ యిట్లనియె

క. కీడొనరించిన వారికిఁ, గూడ ప్రభూ! మేలుసేయఁ గూడుంగాదే
యూడదె నీ దరిసెనమునఁ, గూడవితలఁపది సుదేహకున్ సుచరిత్రా! 267

గీ. అనిన శివుఁడట్లె వేడ్కొండడుగువరమ, నాఁగ నయ్యెలనాగ వేవేగ లోక
రక్షణంబును గోరి యారాజమౌళి, నందె వసియింపుమనెఁదన యాహ్వాయమున

వ. అనిన శివుండు

క. నీవర్థించినయట్టులె, యీ విమలజలాశయమున నెంతయు నీపే
రావహిలన్ ఘుశ్మేశుఁడ, నా వెలసెద నాలయంబునఁబడు సరసియగన్. 269

క. ఇఁక నిట ననుఁగొల్చినవా, రికి నిష్టార్థముల నిడి పాపరిన్ బోవ్రిచెద మీ
యకలంకాన్వయ మిది నూ, టికిఁ దాఁక సువుత్రి లొప్పి కీవిగొను నిలన్.

ఆ. అనుచు లింగరూపుఁడై యుండె శంకరుం, డనఘుఁడగు సుధర్ముఁడాను దేహ
వచ్చి ఘుశ్మతోడ వరదు మహేశ్వరుఁ, గొలిచి రంద జెంపుగూరుమదుల.

క. శరదాగమమున నీటన్, బొరసిన కాలుష్య మవియు పోల్కి సుదేహాం
తరదురితాశయ మెల్లన్, హరదర్శనమునను విరిసె హరువాప్పొందన్.

వ. సుదేహయు జీవితుండైన పుత్రుంగాంచి మురిసి తన చేసిన ద్రోహంబునకు లజ్జించుచుండ విభుఁడును ఘుశ్మయుఁ బాపహరంబులగు ప్రాయశ్చిత్తంబులొనరింపఁజేసి రంత నంద అన్యోన్యప్రేమలఁ బొదలియుండి రది మొదల లా లింగంబు ఘుశ్మేశ్వరలింగంబనియు సరోవరంబు శివాలయంబనియుఁ బేరొందె నిది ఘుశ్మేశ్వరలింగచరిత్రం బిట్లు ద్వాదశజ్యోతిర్లింగచరిత్రంబులఁ జెప్పితి నిఁకేమి వినఁగోరుదురనిన సూతునకు శౌనకాదిమును లిట్లనిరి. 273

— * లింగస్వరూపకథనము * —

క. లింగస్వరూప మెట్టిదో?, లింగపదార్థంబెదో? దెలియఁజెప్పుము మా
కుం గరుణమెఱయఁగా దీ, నిం గూరిచి చెప్పుచుండ్రనేక విధములన్. 274

క. అని ప్రశ్నింపుడు సూతుం, డనియెను మునులార! మీర లడిగిన విషయం
బును దెలిపెదువాఁడ జగ, జ్జనముల శ్రేయంబుకొఱకు సాకల్యముగాన్.

క. అరయఁగ నాద్యంతములన్, బొరయక శోభిల్లు నద్ది బోధాస్పదమై
ధరఁ బూర్ణమై యఖండ, స్ఫురణంబై యలరు లింగమూర్తి మునీంద్రులా! 276

క. అనితరసాధారణమై, యనుపమఘనశక్తియుక్తమై యచలంబై
మనుకొని సకలజగత్సా, ధనమై లింగంబు వెలయుఁ దాపసవర్యుల్! 297

క. ఏకంబై చిన్మయమై, వాకులకున్ మదికి దవులవర్తించునదై
శ్రీకరమై శ్రితసేవిత, మై కమ్రపుజ్యోతిరూపమై బ్రహ్మంబై. 298

క. అమలంబై వేదసదా, నమునై సర్వార్తిభేదనమునై శివమై
కమలాక్షకమలజన్మా, ద్యమరాతీతస్వరూపమై యమరు మునుల్! 299

వ. ఈ లింగస్వరూపవిభవంబుఁ గూర్చి నేనకాదెవ్వారలెంతకాలంబైనను సమగ్రింబుగా నుడువలేరను గుఱుతుకై రవిదీపన్యాయంబుగ నించుక వక్కాణించితి నింక లింగశబ్దనిర్వచనంబు వినుఁడు. 280

క. విరివగు నీసకలచరా, చరభువనము లెందుఁ డిందు సర్వంబల్లే
మరలనెటఁ బొడము జగముల; కిరవెయ్యది లింగమది మునీంద్రవతంసుల్!

వ. ఇఁకఁ బ్రతీకోపాసనయందలి శివలింగంబుఁ గూరిచి కొంత యొక నైతిహ్యమున్ జెప్పెద రద్దాని నుడివెద నాలకింపుఁడు. 282

—* దారుకావనముని చరిత్రము *—

ఉ. దారువనంబు నాఁగ వసుధాతలమందుఁ గరంబు శ్రీల నొ
ప్పారుచు మీఱు నచ్చోట మహామహు లిద్ధతపోధనాగ్రిణుల్
ధీరులు మాను లుందురు సతీసుతశిష్యగణంబు గొల్వ న
వ్వారలఁ జూచి తోడిఋషివర్యు లడల్గొని యుందు రెంతయున్. 283

మ. శివభక్తిం గొని నిత్య మమ్మునివరుల్ సేవించుచుం దీశు శి
ష్యవరుల్ పుత్రులుగొల్వ నింధనకు శాద్యర్థంబుగా నొక్కనాఁ
డు విదూరాటవికేగి రయ్యెడ శివుండున్ వారలన్ మెచ్చి హె
చ్చువరంబుల్ దయనీయ నెంచి మదులన్ శోధింపఁగా నింపుమై. 284

—* మునుల పరీక్షకై శివుఁడు దారుకావనంబునకు వచ్చుట *—

మ. కడునందంబగు లేఁతయౌవనపుటాకారంబునున్ జెంది యె
క్కుడు వేడ్కొప్ప దిగంబరుండయి మునీట్లోకస్త్రీసన్నిధిన్

వేడఁగొప్పొందఁగ భిక్షమెత్తుకొన రా • వీక్షించి యవ్వారలే
వ్వాడవిల్తున్ గికురించినట్టిఁడని బాల్విభ్రాంతలై చింతతో: 285

చ. మది గెలువంగ నోడి యల • మారహరున్ వడిఁజేరి విభ్రమా
స్పదమగు తత్తనూజ్జ్వలరసపరిసరంబును గన్నుదోయిఁ జే
ర్చుద మొదవంగఁ గ్రోలుచు గాముల్గములై హరు సన్నివేశముల్
వదలఁగలేక పైకొనుచు • బాలి మరల్పఁగలేక వీఁకతోఁ, 286

— * మునిభార్యలు శివునిఁజూచి మోహించి వెంటఁబడుట * —

క. చక్కెరవిల్తుఁ కోలల, కక్కువలు లార్తిఁగొని భయంబు విడిచి మేల్
నిక్కెడు చనుఁగవఁ గుల్చుచు, నక్కలు బిగ్గరఁగ నొడిసి రమ్మారహరున్.

సీ. చిగురుఁబోఁడియొకర్తె చికురబంధము జాఱఁ, గౌఁగిలింపుచుఁ బ్రభూ! కావుమనియె
చెలువయొకర్తుక శివుచేయితన ఘన, స్తనమండలిఁ జేర్చి • సాఁకుమనియె
విరిదండకై వడి యురమందుఁ వ్రాలి యేఁ, లుము దేవ! యని యొక్క • రమణియనియె
పొగరుగుబ్బలనుఁ వీఁపునఁ గ్రుచ్చిననుఁ బ్రోవు; మని వేడెనొక వికచాబ్జగంధి

తే. కదిసిపైకొని ముద్దాడఁ గలికియొకతె. పదములొత్తుచునిలిచెను భామయొకతె
రమ్మురమ్మని చెయిలాగె రామయొకతె, నేనునీదాననని చేరెఁ జానయొకతె. 288

సీ. దిక్కు నీవేసామి • యొక్కుక్కదాననుఁ ననుఁ, బాసిపోవకుమంచుఁ బల్కె నొకతె
సారంబులేని యీ సంసార మేనొల్ల, నీవె యెడ్డడవంచు • నిలిచెనొకతె
యిల్లొల్ల విభునొల్ల • నీధనంబొల్ల ని, న్నాసించి వచ్చితి • ననియె నొకతె
ఈవె నా ప్రాణంబు • నీవెధనంబు నిన్, విడువలేనంచని • వేఁడెనొకతె

తే. ఆర్తనేలినఁ బుణ్యమౌ • ననియె నొకతె
కనవె సర్వజ్ఞుఁడవు తాప మనియె నొకతె
నన్నెడినఁ బాయుదానఁ బ్రాణమనె నొకతె
అరసి యెటులేని రక్షింపు • మనియె నొకతె. 289

వ. మఱియును గొందఱు గరువతనంపుఁబ్రోడ లక్కందర్పకేతన్ గాంచి పరవశులై

గీ. చనులఁ గందూఁతి చేసె భామిని యొకర్తు
చెక్కులను గీటె నొయ్యారి • చెలువ యోర్తు
పయ్యెదల్ జార్చి సరిచేసె • భామ యోర్తు
దీనదృష్టుల హృదయంబుఁ • దెలిపె నోర్తి. 192

వ. ఇఁకను బెక్కండ్రు చక్కని పడంతులు బిడ్డపాపల నింటఁబడవైచి హరున్
దారసించి మూఁగిరి. 292

ఉ. ఇందఱు చుట్టుముట్టి సురతేచ్ఛఁ గడున్ గడుఁ దీవరించుచున్
గందరగోళమున్ సలుపఁగా హరుఁ డెంతయు నిర్వికారుఁడై
యందఱఁ గాంచి యిట్లనియె నక్కట! మీ మగలుండ లాఁతిలోఁ
గందువఁ గూడఁగాఁ దగునె? కశ్మల మియ్యది చేరుఁ డిండ్లకున్. 293

చ. అన విని వారలెంతయును హా! యిటు ద్రోయఁగఁ జెల్లునే మమున్
ఘనుఁడవు కామతంత్రములఁ గాంచిన ప్రోడవు కోరి వచ్చి చే
రిన ననబోంట్ల కామితము రిత్తయొనర్చి తొలంగ నొప్పునే?
నిను నిఁకఁ బాసిపోవుటకు నేర్తుమె? దోసము గీసమున్ననున్. 294

క. అని యిటుఁ దెంపునఁ దనపై, ననురాగభరంబు నిలిపినట్టి యువతులన్
గని కనికరించి వారల, కనఘుం డవ్వారిమదుల కానందమిడెన్. 295

గీ. అంత నక్కాంతలెల్ల నిశాంతహర్ష, పారవశ్యంబునన్ మీఱి పడయరాని
సిరికిఁ జెలరేగి యారాజశేఖరునకుఁ, జెలిమి నుపచారముల నిట్లు చేసి రంత.

క. గొడుగున్బట్టె నొకర్తుక, తడఁబడుచున్ బావలొందెఁ దన్వియొకతె బ
ల్విడి వింజామరలొందిరి, బెడఁగొప్పఁగ జతలు జతలు బింబోష్ఠు లొగిన్.

క. అద్దముఁబట్టె నొకతె యొక, నిద్దపుజవరాలు భక్ష్యనిచయకబళముల్
దద్దయు నొసంగుచుండెను, గద్దెను మోచికొని తెచ్చెఁ గలికి యొకతెయున్.

వ. ఇట్లు మునివనితారత్నంబులెల్లఁ బరిపరివిధంబులఁ బరమేశ్వరుసేవించుచు
మహానందంబున సర్వంబును మఱచి చొక్కియున్న సమయంబున మునివరులు
పుత్రచ్ఛాత్రసమన్వితులై బహువిధసమిత్కుశఫలాశ్రప్రసూనఫలమూలంబులఁ
గొని స్వాశ్రమంబులఁ జేరవచ్చి యందు భిక్షుకునిన్ గళత్రంబుల శీలభంగ
దుర్వృత్తంబును గాంచి విస్మితులై వ్రీడితులై విన్నఁబోయి వగచి మహా
గ్రహపరవశతన్ భిక్షునిన్ జేరి యిట్లు ధర్షించిరి. 299

—— * మునులు శివునిఁ గోపించి కొట్టఁబూనట * ——

ఉ. ఎవ్వఁడవీవు కల్మషుఁడ! యేటికిఁ జేరితి వీవనం బిటుల్
గ్రొవ్వి దురాత్మకృత్యమున కున్ వెనుదీయక మావధూటులన్

బుద్ధులుకానిసేఁతలకుఁ • బూనిచి శీలము గంగఁగల్పితి
వివ్వని నిన్నుఁబూడ్చెద మఁ•కెవ్వరిఁదెచ్చిన వచ్చినన్ సురల్. ౩౦౦

క. అనిదూఱిన జడియక య, మ్మునివరులన్ జూచి నగుచు•ముగ్ధేందుకలా
కనదవతంసుం డూరక, యె నిలిచినన్ వారు మిగుల•హెచ్చగుకినుకన్. ౩౦౧

శా. పాషాణంబులఁ గఱ్ఱలన్ బడితెలన్ • బల్వుర్గముల్గాడి వి
ద్వేషావేశముతోడ బాఁద శివుం డెం•తే వానిఁ దప్పించుడున్
రోషంబున్ గొని భిక్షులింగమును వా • ర్గాలన్ శపింపన్ శివుం
డీషత్తల్లక లింగమున్ బెఱికి వా • రీక్షింప వైచెన్ ధరన్. ౩౦౨

— * శివలింగము మునులను బాధించుట * —

ఆ. మునులు సూచుచుండ • భోగిభూషణుఁ డదృ,శ్యతను జెందె నంత•జటుల లింగ
మేచి భయదమగుచు •హెచ్చగు జ్వాలల, నింగిముట్టి మునుల • నిగిడి చుట్టె.

సీ. వారు భయంబునొంది త్రిదివంబు మొదల్గలచోట్లకేగ న
వ్వారలవెంటనే యదియుఁ • బాయక యేగి దహింపఁజొచ్చినన్
భూరివిషాదతప్తులయి • పొక్కుచుఁ బద్మజుఁ జేరఁబోయి య
గ్గోరము సెల్లఁ దెల్ప విని • గొబ్బున నాతఁడెఱింగి సర్వమున్. ౩౦౪

చ. వరదుఁడు భక్తలోలుపుఁడు • భర్గుఁడు మిమ్ము ననుగ్రహించుకో
సరము భవద్గృహంబులకుఁ • జక్కఁగవచ్చిన మీరు క్రిందుమీఁ
దరయక తూలనాడి పర•మాత్మున కెగ్గొనరించి యిట్టి దు
ర్భరమగు చెట్టనొందితిరి • రక్షకు లెవ్వ రిఁకన్ మలీమసుల్! ౩౦౫

గీ. మిట్టమధ్యాహ్నమం దెట్టి • చెట్టగాని
యిరవుఁజేరఁగ నాతిథ్య • మీయవలయు
నందు సర్వేశ్వరుఁడె యటు • లరుగుదేర
మొరటులై గీడు చేసితి • రెఱుకఁదప్పి. ౩౦౬

క. సిరిరా మోకాలొడ్డిన, తెఱఁగున మీరెంతయేనిఁ • దేఁకువసెడి వే
గిరపడి యభ్యుదయంబును, గరము చెఱచుకొనిన వారు • కార్పణ్యమునన్.

క. అని యాసడింప గోడున, వసరుచు దిక్కెవ యవియె • వహ్నిజ్వాలల్
గను మాహుతియగుదుము నీ, కనుకంప జనింపకున్న • నరవిందభవా!

క. అని యగ్నికగ్గమగు న,మ్మునిజనులన్ గాంచి యజుఁడు భూరితరకృపన్
గొనకొని జతనము నారసి, యనె నిట్టుల జడుపు నుడిపి యతివేగమునన్.

మ. శివ నర్థింపుఁడు వేగ యీశ్వరి కృపాశీలాత్మ గుహ్యాకృతిన్
శివలింగంబును దాల్చి ప్రోఁచు నితరస్త్రీల్జాల రాలింగమున్
శివగుహ్యాకృతిఁ జెంద నందు నిలుపన్ జేట్పాటు దప్పున్ వడిన్
భువనంబుల్ సుఖమొందు లాఁతి తెఱఁగేన్ బోదార్తి యెందేగినన్. 310

వ. అంతదనుక

గీ. అష్టదళమేసి యొక కుంభ మచట నునిచి
పంచపల్లవములను దూర్వాయవాంకు
రములఁ జేరిచి గంగోదకముల నింపి
వేదసూక్తుల మంత్రించి వినయమెసఁగ. 311

క. నతిఁ జేసి లింగమునకున్, శతరుద్రియమున నీట స్నాతమొనర్పన్
హితమతితో లింగంబీ, గతినిఁ దొరఁగి శాంతి నించుకన్ గాంచు వెసన్.

—* సముచితార్చనచే శివలింగంబు శాంతిఁ జెందుట *—

వ. అటుమీఁద నేఁ జెప్పినయట్లు పరమేశ్వరీ పరమేశ్వరుల సేవించి తత్కృపాను
భావంబున లింగంబునకు శాంతిఁ గూర్పుండనిన మునులు పరమేష్ఠిన్ బురస్క
రించుకొని తదుక్తప్రకారంబున జగన్నిదానులగు మహేశ్వరీ మహేశ్వరుల
నర్చించిన నవ్వార లిర్వురు దయామయులై పొడసూపి యందు పరమేశ్వరి
యోన్యాకృతిన్ శివలింగంబు నాకర్షింప నయ్యది యందుఁ జేరి సుప్రతిష్ఠితంబై
శాంతిఁ జెందె నంత మును లా యుమామహేశ్వరాత్మికంబగు లింగంబుఁ
బూజించి మ్రొక్కి యిట్లనిరి. 313

చ. ఎఱుఁగక తప్పుఁ జేసినను నెంతయుఁ గూరిమి పేర్మిఁ బిట్టు లా
దరమునఁ బ్రోచు నెంతటి యుదారమనంబొ? ప్రశంస చేయఁగా
దరమొకొ! మాదృశాజ్ఞులకు దర్పకశాసక! దేవదేవ! నిన్
శరణము నొందినార మపచారసహస్రములన్ క్షమింపుమా! 314

క. తలిదండ్రులు లోకమునకుఁ, దలిదండ్రులు సర్వదేవతాతతి కీరల్
తలిదండ్రుఁ లౌట మాకటు, గలుషాత్ముల మమ్ము నెమ్మిఁ గాచితిరి ప్రభుల్!

గీ. అని నుతులు చేయుచున్న మ•హర్షివరుల, కీశ్వరేశ్వరు లభయంబు•నిచ్చి వేగ
నంత నంతర్థినొందిరి • యఖిలసురలు, చేరి లింగంబు నర్చన•చేసి రపుడు.

ఆ. ఆ యుమామహేశ్వ•రాత్మకంబైన యా,లింగ మద్ది శివుల • లీలమెఱయ
హాటకేశలింగ • మని పేరు చెంది లో,కముల నోముచుండెఁ • గరుణతోడ.

వ. మునులుఁ బరమేష్ఠియు నిజనివాసంబులఁ జేరి సుఖంబుండి రీయదియే లింగోత్పత్తి
కారణంబనియు నీ లింగరూపంబును నెల్లలోకంబులవా రర్చించుచుండిరనియుఁ
జెప్పుదురు. మఱికొందఱు విజ్ఞమూర్ధన్యు లిట్లు వేఱుతీరు చెప్పుదు రారయుఁడు.

క. హరుఁ డాద్యంతంబులఁ దాఁ, బొరయక చెలువొందు నట్లె • పొంకపు సిరి సే
కుఱులింగముతుద మొదలులఁ, దొరయక యున్నందునఁ గొలు•తురు ప్రతికృతిగాన్

క. తొల్లి విధి విష్ణులకు నని, పెల్లగుడు నఖండదివ్య•పృథులింగంబై
డిల్లఁబడఁ జేసి వారల, జల్లార్చెఁ దదాజి శివుఁడు • జగములు మెచ్చన్. ౩౨౦

వ. ఇట్లు లింగోద్భవంబు మొదలెల్లలోకంబులవా రఖండంబగునట్టి లింగంబు నర్చిం
చుచుండి రిది లింగస్వరూపచరిత్రం బిఁకేమడుగుదు రన శౌనకాదులు సూతుని
కిట్లనిరి. ౩౨౧

—* లింగోద్భవచరితము *—

క. అవ్వనజాతుని కజునకుఁ, జివ్వాపోసఁగ శివుఁడు గడిఁది•సిరిలింగంబై
యవ్వారి పోరు వాపిన, యవ్వాసి నెఱుంగఁ జెప్పు•మయ్యా! యఖిలమున్. ౩౨౨

మ. అనుడున్ సూతుఁడు హర్షమొంది మునులా•రా! చెప్పెదన్ విశ్వభా
వనుఁడౌ శర్వుని మేలిలీల వినుఁడీ • పద్మోద్భవుం డొక్కవే
ళను రాయంచను నెక్కి యుక్కున సురల్ • శంసాధ్వనుల్ సేయ లో
కనికాయంబును జూచు వేడ్కఁ దరలెన్ •గాంతాసమేతంబుగాన్. ౩౨౩

చ. చనిచని దివ్యలోకముల • సప్తఋషీశ్వరమండలంబులన్
దినకరముఖ్యగోళముల • దేవధునీతటవాటికావళిన్
గని మురిపంబుమీఱ సుర•కాండసమర్పితభూరిసత్కృతుల్
గొనుచు నితాంతకౌతుకము • గుబ్బటిలంగఁ జరింపుచుండఁగాన్. ౩౨౪

ఉ. అంతకుమున్న సారసద•ళాక్షుఁడు చక్రి రమాసహాయుఁడై
యెంతయు వేడ్కఁ బక్కిపయి • నెక్కి యిటుల్ భువనంబు లన్నియున్

బంతులగఁ జూచిచూచి నిజ • వాసముఁ జేరఁగఁ బోవుచుండఁగా
నంతట దైవయోగమున • నంబుజసంభవుఁ గాంచె నొక్కచోఁ. 325

—* బ్రహ్మ విష్ణుల కలహము *—

చ. కని ముదమొంది పుత్రకుని • గారవమున్ బొనరంగ డాసి నం
దన! సుఖమే? యటన్నఁ గడు • దర్పముతోఁ దుత సర్పమట్లు చి
వ్వునఁ గినుకన్ వచించె నిటు • పోటుతనం బిది యేటికోయి? నీ
తను విది కూల్తునా హరియుఁ • దద్దయు నాగ్రహపూరితాత్ముఁడై. 326

చ. కొమరుఁడవంచు నాకుఁ గడుఁ • గూర్చెదు చుట్టమవంచు మించుకూ
రిమి నినుఁ బల్కరించఁగ మఱిన్ మఱి • మీఱి దురుక్తులాడెదే?
రమ యలుగంగనీ భువన • రాజి గలంగఁగనీ దురాత్మ! మ
స్తము నిదె తుంచివేసెదను • జక్కఁగఁ గన్మది చక్రిధారచే. 327

వ. అనిన సురజ్యేష్ఠుం డిట్లనియె.

చ. తనుజుఁడ నెట్లు నీ కనుచి • తంబనియెంచక మాటిమాటి కి
ట్లనెదవు కశ్యపాత్మజుఁడ • వర్భక! యేను బితామహుండ నీ
కనిశము పూజనార్హుఁడ సమ • స్తము విస్మరణం బొనర్చి డీ
కొన గమకించెదే! యయినఁ • గొంకక నిల్వుము చెల్వ సూచెదన్. 328

క. మఱియును సర్గాదిని నే, గఱువతనం బమర వికచ • కమలదళాక్షా!
యుఱవుగ సృష్టియొనర్చితి, నెఱుఁగవె యలనాఁటి విధము • నెల్ల మనమునన్.

క. అనుడు హరి యదితిపుత్రుల, ననటను బోనడవఁ దలఁచి • వాస్తవముగ నం
తను నొక్కఁడు గైకొనినం, దనధర్మము నట్లు చెంది • నాఁడ నదితికిన్. 330

వ. ఇంకను

క. నను సర్గాదిని బుట్టిం, చినవాఁడవె? దుడుకుఁదనముఁ • జెంది యిటుల వె
న్కనుముందుఁ గనక వాగెదు, వనునొకొ! మన్నాభిపద్మమందుఁ • బొడమియున్

వ. అనిన నతండును

క. నేనును నట్లే చెందితి, నీనలినోదరమునందు • నీరజనేత్రా!
కానక పరపరిమాణము, నూనుఁడ నూనుఁడ యటన్నఁ • జొప్పదు నెట్టుల్

క. నీకొక్కనికే గాక న్నృ,లోకమునకు సర్వదివ్యలోకమున కహీ
డ్లోకమునకు సర్వమునకు, శ్రీకాంతా! కర్త నేను సిద్ధము వినుమా! 333

చ. అన నవు డేను నేనలఁతి వల్లుఁడ నిల్వుము నిల్వు త్రుళ్ళడం
తును నదియేనొనర్తు నని దోర్బలగర్వవిఘూర్ణితాస్యులై
యనికిఁ గడంగి యంపఁగమి నార్చుచుఁ బేర్చుచుఁ గ్రుమ్మరింపుచున్
వెనుగనకే యహర్నిశలు వేలకువేల్ వెడలించి రబ్దముల్. 334

క. వైరించులు వైష్ణవులును, సారెకు బలదర్పవేగ శౌర్యోన్నతులన్
మీఱుచుఁ బోరుచునుండిరి, భూరితరగదాసికుంత పుంజంబులచే. 335

క. వారల సమరముఁ గనదై, వాఱెడు వేడుక సుపర్వవర్యులు చదలన్
జేరి విమానంబుల న, వ్వారల వారలను గనుచు వర్తిలి రెలమిన్. 336

ఉ. దానవసూదనుం డపుడు తద్దయుఁ గ్రుద్ధతమీఱి ధాతపైఁ
గానఁగరానియట్లు శరకాండములన్ బరఁగింప నాతఁడున్
మానక విష్ణువక్షమున నాటఁగ నింపెను మేటిభల్లముల్
మానసమందు వేల్పు లసమానమహాద్భుత మొంది రోలిమై. 337

మ. అఁతనీ దైత్యకులాంతకుండును మహాశాస్త్రంబు యోజించి దు
ర్దాంతుండై పరమేష్ఠిపై విసర నుగ్రస్ఫూర్తిఁ బద్మోద్భవుం
డంతే నల్క వహించి పాశుపతమస్త్రీశంబు బిట్టేయఁగా
గంతుల్ వేయుచు వేయితీర్లఖియునుం గాటంబుగాఁ బోరుఁడున్. 338

క. పదివేల వివస్వంతుల, నొదవెడు తేజంబు పొదల నువ్వెత్తుగ న
ప్పదనున నస్త్రద్వయమది, కదనము సేయంగ బెదరుఁ గాంచి నిలింపుల్,

ఉ. అక్కట! బ్రహ్మ విష్ణు లిటు లంతముగానని యాజినొంది యి
ట్లెక్కువమైన నస్త్రముల నేసిరి వాసిదొలంగి లోకముల్
నిక్కము వీని మంటకు నెట్టనరూపఱు నిప్డె మేము నీ
యుక్కకుఁ జత్తుమంచుఁ గడు నుక్కిరిబిక్కిరియౌచు నార్తతన్. 340

చ. కలఁడు గదా మహేశ్వరుఁడు కాలహరుండు హరుండు సర్వమా
యలఘునిచేతనే పొడము నట్టలె పెంపగు నాశమొందుఁ గ
న్నుల కగుపట్టకే చను ననుగ్రహమొందును సర్వకార్యకౌ
శలుఁడు దయామయుం డతని సన్నిధి కేగి వచింత మీస్థితిన్. 341

....* దేవతలు శివునితో బ్రహ్మ విష్ణువుల పోరు మాన్పుమని యర్థించుట *....

చ. అని మది నిశ్చయించుకొని • యా నిముసంబున రాజతాద్రికిన్
జని వడి నందిసెల్వుఁగొని • శంకరు నానతశంకరున్ దయా
ఘనుఁ గని జోతచేసి యజ•కంజదళాక్షుల ఘోరజన్యమున్
జనముల యార్తినిన్ దెలిపి • సత్వర శాంతినిఁ గోర భర్తయున్. ౫౪౨

ఉ. ఇంతకుమున్నె యారయుదు • నీ సమరంబును లోకదుఃఖమున్
జింతిలుచుంటి దీనికయి • చెన్నుఁటులై యల వార లిర్వురి
న్లెంతయు వంతఁగూర్చిరిఁక • నే నడగించెద వీరిగర్వమున్
బొంతమువీఁడ లోకసుఖ•మున్ బొనరించెద దేవపుంగవుల్! ౫౪౩

సీ. డమరుక భేరీప•టహ కాహళమృదంగ, వేణువీణాధ్వనుల్ • వెలసిమ్రోయ
చిత్రధ్వజంబులు • సింగారపుంజామ, రములు వీవసలొంది • ప్రమథులమర
నలుదిక్కులందును • నాల్గుప్రామినుకులు • నొడికార మొప్ప సన్నుతులుసేయు
కై దండఁజేకొని • కాదంబవనరాజ్ఞి, జగదంబ దాపల • సందడింప

గీ. పలువిధములగు వాహన•ప్రతతులొంది, పొందుగా గణపాలురు•ముందునడువఁ
బంచమండలయుతమును•బ్రణవరూప, మైన తేరెక్కి శివుఁడు ప•యనమొనర్చె.

ఉ. కత్తియుఁ గత్తళంబు సురి•కల్ ధరియించి శిలాదసూతి బల్
హత్తిన వేడ్కఁ • బారిమదు•లన్ గణపాలురఁ జక్కఁజేయుచున్
మిత్తికిమిత్తి కాఁ శివుని • మేలిమిసన్నలతోఁ బ్రయాణము
దృత్తరభంగిఁగూర్చెఁ దృటి•యందు రణోర్విని జేరి రందఱున్, ౫౪౫

వ. తత్కాలంబునందు శివుండు తన జనంబుల నెల్ల నించుక దవ్వులనే నిలిపి.

....* తేజోలింగోద్భవము *....

గీ. అమ్మహేశాస్త్ర పాశుప•తాస్త్రజనిత, ఘనతర జ్వాలలను హరి•కమలభవులఁ
గాంచి వాద్యధ్వనులను జా•లించిమించి, యగ్నిలింగమై యచ్చట•నవతరించె.

క. అగ్నిస్తంభాకృతి ను,ద్విగ్నులవగ నడఁప విష్ణు•విధుల యహమికల్
భగ్నముసేయఁగ గరుణా,మగ్నమతిన్ లింగమై య•మరె శివుఁడంతన్. ౫౪౭

గీ. ఆ మహేశాస్త్ర పాశుప•తాస్త్రములు జ
వంబుతో నష్టె యగ్నిలిం•గంబుఁ జెంది

యందె యంతర్హితుం డెందెఁ బద్మాక్షు పద్మ
భవులు లింగంబు నాకృతిఁ బాఱఁజూచి. 349

చ. తుద మొదలుం గనన్‌బడవు దొడ్డగ నాకస మంటియుండె ని
య్యది హరియించె నస్త్రముల నారయఁగాఁదగు నాది యెచ్చటో
యెదియొకొ యంత్యభాగమని యిర్వురు చాల దిదృక్షఁ జేసి య
య్యదనున నే ప్రయాణము రయమ్మునఁ జేసిరి వాసిమీఱఁగన్,

—* లింగాద్యంతంబులఁ జూచుటకై బ్రహ్మ విష్ణువులు ప్రయత్నించుట *—

ఉ. అంచ యొకండుగాన మఱి యంతుఁగనన్ జదలొందుచుం బ్రయ
త్నించెను నల్వ యల్ల కిటిదేహముఁ జెంది మొదల్ గనంగ గోనన్
గాంచనచేలుఁ డెంతయును గాశ్యపిఁ ద్రవ్వుచుఁ బోవుచుండె న
ట్లెంచఁగరాక వత్సరము లెన్నియొ దాటుచునుండెఁ బర్వునన్. 351

శా. పెక్కుల్ వర్షము లిట్లు విష్ణుఁడు ధరన్ భేదింపుచున్‌బోయి తా
నక్కాలాంతకలింగమూర్తి యడుగానానున్ గనఁ దక్క తా
నుక్కున్ గోల్పడి చిక్కి వేసరలి యా యుద్ధోర్విసిన్ జేరి స
మ్యక్కౌశల్యమతిన్ వసించె మది విశ్వాత్మున్ శివున్ మెచ్చుచున్. 352

క. ఎగిరి యెగిరి బమ్మయుఁ దా, నగణితమగు నంబరమున నరిగి యరిగి యెం
దగుపట్టక లింగాంతము, మిగిలిరె యలరుటను గాంచి మిడుకుచునుండన్. 353

....* కేతకీ సమావేశము *....

గీ. కేతకీపుష్ప మొక్కండు ధాతకప్డు
గానుపట్టుడుఁ బరికించి కరము మురిసి
దఱిసి పుష్పేశ! యెటనుండి తరలితీ వ
నుడు నదియు లింగమధ్యంబు నుంచి యనియె. 354

క. మొదలెక్కడ? యన నాతని, కదియనె నేనెఱుఁగ నీవు నారయలేవీ
వెదకుమదిఁ గట్టిపెట్టుము, పదిలంబుగ నిల్లుఁ జేరు పద్మజ! యనినన్. 355

ఉ. సాప్తపదీన మంత్రుడు వినుము సఖ్యము నెచ్చెలివైతి వీవిఁకన్
గోప్తవుగమ్ము రమ్మ ధరకున్ శివమస్తముగంటి నందు నీ
వాప్తతమీఱ సాక్షివయి యద్దినిజంబనిపల్కి నాకు సం
తృప్తియొనర్పుమన్నఁ దలఁ ద్రిప్పెను ద్రోయఁగలేక యద్దియున్. 356

—* లింగశిరంబుఁ జూచితినని బ్రహ్మ బొంకుట *—

ఉ. అంతఁ బితామహుండును బ్రియమ్మునఁ బృథ్వినిఁ జేరి మీఁటి యం
దంతకము న్నెయున్న కమలాక్షునిఁ గన్గొనివల్కెఁ గంటి లిం
గాంతము కేతకీసుమము నారయఁ డీయదిసాక్షిఁ యన్న నా
వంతయుఁ గొంకకట్టులది వల్కుటకుల్కి సరోజనాభుఁడున్. 357

ఉ. ఓడిలి ధాత! నీవ కడు నుత్తమమూర్తివి పూజసేతు నేఁ
జూడఁగలేదు మూలమున శూలధరుం డట దోఁచి మెక్కడౌ
వేడుకతోఁ బ్రసాదమును వెన్నునిపై వెలయించి ధాత య
క్కూడని చెల్వుపైఁ గినిసి క్రుద్ధతరాద్ధమహాజవంబునన్. 358

శా. భ్రూమధ్యంబుననుండి భైరవు మహాప్రోచ్చండహుంకారలీ
లామాద్యద్రవు వెల్వరింపఁ నతఁ డుల్లాసంబునన్ ఫాలమున్
భూమిన్ సోఁకఁగ మ్రొక్కి యొక్కపని కేవున్ మీఁట శాసింపు దే
వా! మోదంబునఁ గూర్తు నొక్కనిముసంబం దిద్దె వేగోన్నతిన్. 359

*గీ. అనుడు శివుఁ డిట్టులనె వత్స! యరయు విధిని
జగములకుఁ దొలివేల్పును జంక కితని
వాఁడియసిధారఁ గొలువు జీవంబుమీఁఱ
ననుడు విధికేశ్యమున్ బట్టి యతఁడు వేగ. 360

క. ఏ శిరమున బొంకాడెనొ, నా శిరమున్ జదిపి తక్కినశిరంబులనున్
నాశముసేయఁగఁ గడు నా, వేశముతోఁ గత్తిసెత్త విధి యార్తుండై. 361

చ. మదమును బాసి "భో వరద! మాంకరుణాకర పాహి" యంచుఁ ద
త్పదములఁ వ్రాలె వెన్నుఁడును భర్గునిఁ జేరి నమస్కరించి పెం
పొదవఁగఁ గావు మింక నజు నూడఁగఁ జేసితి పాపము స్తముఁ
సదయుఁడ! నీవుగా కెవరు సాఁకఁగలా రిటు లార్తపాలనా! 362

గీ. అని నుతించినయంత దేవాధినాథుఁ, డపుడు భైరవు వారించి యజునకనిమె
గొప్పరోసరమై యిట్లు తప్పుదారి, తొక్కితివిగాన నిప్పుడీ పొక్కసూపె.

---

* శివపురాణే – విద్యేశ్వరసంహితాయా మష్టమాధ్యాయే – శివః.
శ్లో॥ వత్స సోయంవిధిసాక్షా! జ్జగతా మాద్యదైవతం । నూనమర్చయ ఖడ్గేన ।తిగ్మేన జవసాపరః।

....* యజ్ఞాంతంబులఁదక్క బ్రహ్మ కపూజ్యత విధించుట *....

ఉ. ఇంతియకాదు నీకు గుడి • యెవ్వరు గట్టరు పూజసేయఁబో
రెంతయుఁ దావకోత్సవము • లెవ్వరునున్ బొనరింప రింక య
జ్ఞాంతములందుఁ గర్మనిచయాంతములందును నీకుఁ బూజఁ గా
వింతురు లేకయున్నఁ జెడు • విశ్వమునన్ సకలక్రియాతతుల్. ౩౬౪

వ. అని యిట్లఖిలేశ్వరుండు బ్రహ్మయెడ నిగ్రహానుగ్రహంబులు బఱపి కూట
సాక్షియగు కేతకిం గాంచి యిట్లనియె. ౩౬౫

—* శివుఁడు కేతకిని శపించుట *—

క. కేతకి! యంహోభీతిని, ఖ్యాతినిఁ బోవిడిచి కల్లలాడితి విట్టుల్
పాతకి! నిను నేఁ దాఁకను, నీతముగా నాదుపూజ • నీకు వెలియగున్. ౩౬౬

క. అని శపియించినఁ గేతకి, మనమున నారటము నొంది • మన్మథహరుఁ గ
న్గొని దేవర! క్షమియింపుం డనదపయిన్ గినుకదగు నె • యధిపున కెందుకా.

గీ. కలుషమోమాటమునఁ జెట్ట • నాకుఁ బొడమెఁ
బాపలంబునఁ దలిలి యసత్యవచన
మాడితిని నేను మన్నించి • యభవ! కరుణఁ
బఱపు శాపంబుఁ ద్రిప్పము • గరిమ దనర. ౩౬౮

చ. అని యిటు నేల్బ్రవాలి శరణాగతయై బ్రతిమాలు కేతకిన్
గని హరుఁ డిట్లనెన్ దృఢముగా నినుఁ దాఁకను నేను మత్కుటుం
బినియుఁ దనూజులున్ బ్రమథ • వీరులు దాల్తురు పొమ్మనెన్ ముదం
బునుగని యంత నయ్యెడియుఁ • బోయెను శంకరులీలఁ బాడుచున్.

....* బ్రహ్మవిష్ణ్వాదులు తేజోలింగంబుఁ బూజించి వరము లొందుట *....

గీ. అపుడు హరియు విరించియు నఖిలదేవ, గణము లర్చనవస్తువర్గంబుఁ గూర్చి
యభవలింగంబుఁ బూజింప నాదరమున, హరుఁ డువరమిత్తుఁ జెపుఁ డన్న నలరి వారు

క. ఈలీల దేవవల్లభ!, యీలింగాకృతిని నలరుమిట నిశ్చలనన్
బాలింపుమది శివుఁడు తేజోలింగమునంగ నుండు. • సూక్ష్మాకృతినై. ౩౭౧

వ. అనాద్యంతంబగు నీయాకారంబును మాటుపఱచి సూక్ష్మలింగంబునై యఖిల
జనార్చనంబులఁ గొనుచు నెల్లలోకంబులవారికి భోగమోక్షంబు లిచ్చు

చుందును. అగ్నిపర్వతసదృశంబైన లింగంబునై యిందు మార్గశీర్షార్ద్రానక్షత్రంబున నుద్భవించుటంజేసి యాక్షేత్రం బరుణాచలంబున ఖ్యాతిజెందు నిట తీర్థంబు మహత్తరంబై భుక్తిముక్తిజనకంబై తనరారు నిందు మార్గశీర్షార్ద్ర యందు నన్ను దరిసించినవారు నాకుఁ గుమారతుల్యులై యొప్పుదురా దినంబున నన్నుఁ బూజించినవారలు వాగగోచరంబగు ఫలంబు నొందుదురు. మఱియిందలి దానహోమానుజపంబులు కోటి గుణితంబులై ఫలంబు లొసంగు మామకీనంబులగు క్షేత్రంబులందెల్ల నిది శ్రేష్ఠతరంబై విరాజిల్లుచు జనంబుల కెల్ల స్మరణమాత్రంబున మోక్షసాధకంబై వెలయునని నొడివి పరమశివుం డంతర్ధానంబు నొందె నంత హరివిరించులు నఖిలసురలును మురియుచుఁ దమ ధామంబులఁ జేరి రీలింగోద్భవచరిత్రం బెవ్వరేనిఁ జదివిన వినిన నవ్వారికిఁ బరమేశ్వరుండు సకలశ్రేయంబు లొసంగుననుడు మునులు సూతునకు మహాత్మా! మున్ను శివలింగంబు నర్చించి శ్రేయోబలంబులఁ గొన్నవారెవ్వరో యట్టి వారిని వరుసగా వినఁదలతు మెఱిఁగింపుమనుటయు సూతుండవ్వారికిట్లనియె.

— * శివభక్తానుక్రమణిక * —

క. రమతో హరియును వాణీ, రమణీమణితోడ నజుఁడు రహిని వశిష్ఠా
దిమునులు సధర్మిణులతోఁ, గమలహితాహితులు మున్ను గాఁగలగ్రహముల్.

క. కుంభభవుఁ డాత్మసతితో, జంభారిప్రముఖులైన సర్వదిశుల్
కుంభిని కుదకము దెచ్చిన, యంభోజజనిభుఁడు గౌతమార్యుఁడు సతితోన్.

సీ. దూర్వాసుఁడును నలయార్వుండు నారద,ముని బృహస్పతి శక్తిముని పరాశ
రమునియు నల్ల పారాశరి శుకుఁడును, భార్గవుండు దధీచి గర్గఋషియు
వామదేవుఁడుయాజ్ఞవల్క్యుఁడు జైమిని, యుపమన్యుఁడునుశిలాదోగ్రమూర్తి
నందికేశ్వరుఁడుసానందుఁడత్రిమృకండ,మునియు మార్కండేయమునియు గాధి

గీ. జుఁడును జమదగ్ని పరశురాముఁడును శ్వేత
కేతుఁడును శౌనకాది విఖ్యాతఋషులు
లింగపూజను సల్పి సిద్ధిం గనిరి మ
హామహులు వారిఁ దలఁచిన నఘము దొలఁగు. ౬౯౬

క. మఱి యష్టవసువులును దుం,బురుఁడును గంధర్వసాధ్యముఖులెల్లరు గి
న్నరులును జారణులును గిం,పురుషులు శివలింగమూర్తిఁ బూజించి రోగిన్.

క. నరనారాయణఋషులు బదరికావనమందుఁ దనరి దారుణనిష్ఠన్
పరమేశ్వరలింగంబును, నిరతమునున్ గొలుచుదురు మునివరేణ్యమణుల్!

గీ. శేషవాసుకి తక్షకుల్ శ్రీపవాహ
నంబయి యొసంగు నల సుపర్ణప్రభుండు
ఘనుఁడు స్వాయంభవుండునౌ మనువునుం బ్రి
యవ్రతుండును నాతని యనుజుఁడెలమి. 378

వ. మఱియు నౌత్తానపాది యగు ధ్రువుండును వృషభుండును భరతుండును శివ
లింగంబులఁ బూజించి సిద్ధులం గాంచి రిఁకను. 379

చ. మునుకొని యా హిరణ్యకశిపుండు తదాత్మజుఁడున్ విరోచనుం
డనఘచరిత్రుఁడైన బలి యాతని పుత్త్రుఁడు బాణదైత్యుఁడున్
ఘనుఁడగు రావణాసురుఁ డకల్మషుఁడైన విభీషణుండు నిం
పున శివలింగపూజనముఁ బూని యొనర్చి రనారతంబునున్. 380

సీ. వైవస్వతమను విక్ష్వాకు కకుత్స్థ మాంధాతలు ముచికుంద ధరణినాథుఁ
డా హరిశ్చంద్రమహారాజు కల్మషపాదుండు సగరభూపాలకుండు
అల భగీరథుఁడు ఖట్వాంగుండును దిలీపనృపుఁడు రఘుండజనృపతి దశర
థనృపాలకుండును దాశరథియు ననుజులును దత్పుత్రులు సూర్యవంశ

ఆ. రాజవర్యులెల్ల రాజవంశాగ్రణి
యగు పురూరవుండు నసముఁడైన
నహుషుఁడును యయాతి నలుఁడుఁ జంద్రాంగదుం
డల్ల పాండునృపతి యతనిసుతులు, 381

క. శ్రీకృష్ణుఁడు ప్రద్యుమ్నుం, డా కృష్ణునిఁ జెనయు సాంబుఁ డల్లజనకను
శ్లోకనృపాలుండు పర, శ్రీకజరాసంధనృపతిశేఖరుఁడెలమిన్. 382

వ. వీరు నా రన నేల? సుప్రసిద్ధమహాపురుషు లందఱును దత్సతీమణులును 383

క. శివలింగపూజనంబును, నవధానముతోడఁ జేసి యా యా సిద్ధుల్
వివిధసుఖంబుల ముక్తివి, భవమును నార్జించి రట్లు పావనచరితుల్. 384

వ. ఇఁక నేమి విన గోరుదు రనిన సూతునకు దయాళూ! తనివిచాలదింకను గొన్ని
లింగవిశేషంబుల నెఱింగింపు మనుటయు సూతుండు మునుల కిట్లనియె. 385

—* అంధకేశ్వరలింగచరిత్రము *—

ఉ. సాగరతీరమందు నొక • చండబిలంబున నంధకుం డనా
గ్రవేఁగగు రక్కసుం డొకఁడు • వీరుఁడు సర్వసురాళిఁ గొట్టి త
ద్భాగతసర్వసంపదలఁ • బూర్తిగఁ గైకొని యెల్లవారలన్
గ్రాఁగఁగఁజేసి తద్ధనముఁ • గావలుఁడై కొనుచుండె నుద్ధతిన్. 386

క. పవలున్ రాతిరి గర్తము, న వసించుఁ దదీయ హితజనంబులతోడన్
వివిధజను లులుకుదురు దా, నవుఁ జేతెంచునొకో యని మనంబుల నెపుడున్

వ. అంతఁ గొంతకాలంబు చనినంత

ఉ. దేవతలంతఁగూడి కడుఁ • దెంపు మెయిన్ శివుఁ జేరి మ్రొక్కి య
క్కావలుఁడైన యంధకుని • ఘాతుకరీతినిఁ దెల్పి యబ్బలున్
జావఁగఁజేసి లోకముల • సాఁకుమనంగ ననంగశాసనుం
డావగఁ బావఁగోరి దను • జాగ్రణి ధామముఁ జేరి ధీరతన్. 388

క. సురల ననికిఁ బురికొల్పిన, హరునాసర వాఁడు దురమునం దంధకునిన్
దఱుముడు దనుజుఁడు గర్తముఁ, దఱియఁగఁజన హరుఁడు వాని దర్పంబడఁగన్.

గీ. లాఁగి శూలం బెదఁ గ్రుచ్చ • లావు సెడి ద
నుజుఁడు గూలుటఁగని సురప్రజము వాని
యంత్యదశ నీదు దరిసెనం • బసురేఁ గాన
వాని ధన్యునొనర్పు కృపానిధి! యన. 390

వ. దయార్ద్రహృదయుండగుచు మహేశ్వరుం డద్దైత్యుంగాంచి నీవేమి వాంఛింతు
విచ్చెదఁ దెలుపుమనిన నవ్వాఁ డిట్లనియె. 392

క. నాపేరట లింగమువై, యీ పారావారవరసమీపస్థలియం
దో పరమేశ్వర! వెలయుము, నీ పరమకృపావిభూతి • సెగసి వెలుఁగఁగాన్.

వ. అనిన శంకరుం డామోదించి వానిదేహము నాగర్తమందుఁ ద్రోచి తా నందు
నంధకేశలింగం బను పేరితో వెలసె నంధకుండు శివసాయుజ్యంబునొందె నిఁక
నా యంధకేశలింగంబు త్రిభువనపూజ్యంబై యెసంగె నా లింగంబు భక్తితో
నాఱునెల లర్చించువారలకు సర్వసిద్ధు లొనగూడు. వ్రతార్థ మర్చించినవారు
దేవలకశ్రేష్ఠులగుదురు. 394

—* సుదర్శనుని చరిత్రము *—

చ. పరగ దధీచి నాఁగనొక ♦ బాఁపఁడు సంతత మంధకేశభా
స్వరతరలింగ మర్చనము • సల్పుచు జీవనవృత్తికై యతం
డరిగె మఱొండు గ్రామమున ♦ కాత్మజు నచ్చొట నుంచి, వాఁడును
సరవిగ లింగపూజనము ♦ సల్పుచునుండె యథాక్రమంబుగన్. ౯౨4

ఉ. పేరు సుదర్శనుం డనుచుఁ ♦ బిల్తురువాని, దుకూలనాఁగఁద
న్నారి నికృష్టవంశ్యయగు • నాతుక పెన్మిటి నాత్మవశ్యనిన్
గారచియించె నాతఁడును • గాంతకులోఁగి మెలంగుచుండు న
వ్వారికి నల్వురాత్మజులు • వర్ధిలుచుండిరి యంతమీఁదటన్. 395

వ. కొంతకాలంబునకు సర్వజనసేవ్యంబును మహాపర్వంబును నగు శివరాత్రి యరుదెంచిన. 396

గీ. ప్రొద్దుప్రొద్దున లేచియాభూమిసురుఁడు, శివునికొలువ కేగుచోఁ • జెలువయొద్దు
కూలపెన్మిటి నొడిసి నన్ •గూడి సురత, సౌఖ్యమొనరించిపోవు మెచ్చటికినేని,

క. అని వేగ బలాత్కారం, బొనరించిన నాతఁడల్లె • పొందుగ సౌఖ్యం
బొనరించి యంతగుడికిన్, జని యర్చనచేసె శివుని • జనములు నూడన్. 3౯8

వ. అంత శివుండు క్రుద్ధుండై.

—* శివుడు సుదర్శనుని శపించుట *—

ఉ. ఓరిదురాత్మ! కల్మషమదోద్ధత! హేయచరిత్ర! నేఁడిటుల్
నారినిఁగూడి స్నానము నొనర్పక యే ననుఁబూజఁ జేసితే?
ధీరత యెల్లఁ గోలుపడి • తేజముమాలి జడత్వమొందుమా!
నారియునున్ మదంబఱి మనంబునఁ గుళ్ళునుగాక జెచ్చెరన్. ౯99

వ. అని శపియించిన నాతఁ డల్లే యున్మత్తుండయ్యెఁ దత్పత్నియునుఁ బరితపించుచుండె నంత గ్రామాంతరముననున్న దధీచి యెఱింగి యాతురుండై వచ్చి కొడుకున్గాంచి కోడలి యవివేకకృత్యంబున కనుతాపంబొంది విషాదంబుతో

గీ. శివుఁ డొనర్చిన శిక్షకు • శివ వినాగఁ
బెఱులు దప్పింపలేరని ♦ ప్రియముమెఱయ

నంబికను భక్తిఁ గొలువఁగ • నార్య యపుడు
వచ్చి వరమిత్తు ననుడు న•బ్బాడబుండు. 401

చ, తనయునివృత్తమంతయును • దాఁచకఁదెల్పి యెటేని వాని వ్యా
ధినిఁ దొలఁగించి ప్రోవుమనఁ • దేఁకువతో శివురాణి యట్లుసే
యను శివుసాయ మర్థిఁ బడ•యన్ వలె శంకరు నిష్ఠఁ గొల్వుఁడీ
యనఁగనె వార లీశ్వరుని • నాదరమొప్ప భజింప నాతఁడున్. 402

—* పార్వతీదేవి సుదర్శనుని వటువు నొనర్చుట *—

గీ. వేగవచ్చిన శివయు న•వ్విప్రసూను,దారకునొనర్చి శివుని యు•త్సంగమందుఁ
జేర్చి ఘృతధారస్నాతునిఁ•జేసి యొక్క,జన్నిదంబును మెడవైచి•సత్వరమున.

క. శివగాయత్రీమంత్రము, నవిరళకృపఁజెప్పి విభుని • శార్యా! స్వతనూ
భవు వీనిఁగావునునుడు న,భవుఁ డామోదమున ననియె • బాలకుతోడన్.

గీ. భక్తులిల నాకొసంగిన • వస్తురాజి, నెల్లఁ గొనుచుండు మఘము నీ•కేమిగాదు
నాసమర్చనమున భవా•నీసమర్చ,నమున మఖ్యుండవగుచునుం•డుమజగమున

క. ప్రాజాపత్యంబున నీ, భోజనమే సిద్ధిఁగూర్చుఁ • బొసఁగకయున్నన్
రాజిల దానతము సెడున్, రోజింతురుగాక యటుల • నుర్విజనంబుల్.

క. స్నానము మఱువక వర్తుల, మానటులనఁ దిలకముంచు • మాస్యతలమునన్
మానకు మిఁక శివసంధ్య న,నూనమతిన్ నా సమర్చ • నొనరింపు పొరిన్.

వ. ఇట్లయిన నీ యఘమంతయుఁ దొలంగి భద్రంబగునని సర్వేశ్వరుం డనుగ్రహించినంతఁ బరమేశ్వరియు నానందంబున వాని నంధకేశార్చనంబున నుంచి తత్పుత్రికుల నల్వురు వటువుల నాల్గుదిక్కులకు శివార్చనయందు నియుక్తులన్ జేసి వారల కభీష్టవరంబులిచ్చి యంతర్ధానంబునొందిరి. శివానుగ్రహంబున నవ్వారు విస్తరించి రిఁకఁ దపోవ్రతంబుల వెడఁబాసి జేవలకులనఁ బేరుంగాంచిరైన నీశ్వరశాసనంబునఁజేసి వార లీశ్వరపూజయుం దగ్రిణులైరి. ఆదియం దవ్వారిపూజ గానియప్పు డెవ్వారును బూజింపఁదగ దట్లు పూజించిరేని యప్పూజ నిరర్థకంబగు. మంచియేనియుఁ జెడ్డయేనియు వటువును బరిత్యజింపరాదిఁక ప్రాజాపత్యవ్రతంబున నీ వటుభోజనంబు వ్రతసంపూర్తిన్ బొనరించు నద్దాని వినుం డంధకేశలింగ పరిసరపురంబందు భద్రుండను నొక్క నృపుండు

క. ప్రాజాపత్యవ్రతమును, నోజన్సలుపంగ శర్వు(డొక ధ్వజమిడి యీ
భ్రాజద్ధ్వజము నుమన్నుల, రాజేంద్రా! యెత్తుమరల • రాత్రులనొరగున్.

ఆ. వ్రతముజరుగకున్న ధ్వజమిది యొరగదు, చూడుమనుచు(జెప్పి శూలపాణి
చనియె(బార్థివుండు సల్పుచుండెనువ్రతం, బహరహంబు నీశ్వరార్చనమున.

క. తేలన్ బాపలు సాపడ, లీలన్ ధ్వజ మొరగునట్టులే వడుగొకడే
నోలిమొదల్ గుడిచిచనన్, వైళంబుగ(బుడమినొరగె ధ్వజ మభ్రముగాన్.

చ. అదిగని రాజవర్యు(డెద • నబ్బుర మొంది మనీషులున్ గడున్
విదులగు బ్రాహ్మణోత్తములు(• బిల్చియ నెన్ భవదీయ జగ్ధియా(
బిదపధ్వజంబు వ్రాలు నిది • వింతగనే(డెటో ముందువ్రాలె మీ
ర్మది(బరికించి చెప్పు(డన • మంచిగయోజనచేసి వారలున్. 　　　　 412

క. వటు(డొక(డు ముందుభోజన, మిట జేసిదనెన్ శివాజ్ఞ • హెచ్చగువా(డీ
చటులవ్రతమున దానన్, స్ఫుటముగ నాధ్వజము వ్రాలె(బుణ్యచరిత్రా! 413

క. చండీపుత్రులు వారలు, నిండించు(దదర్చపేర్మి • నీలగళునకున్
జండీదేవికి నవిరి ప్రభుండలరె(బ్రజల్ యశంబు • భోరుకొననాగిన్. 　　 414

వ. ఇట్లంధకేశలింగచరిత్రంబును వటుకోత్పత్తియు మీకెఱింగించితి నింక నత్రీశలింగచరిత్రంబును వినుండని సూతుండు మునులకిట్లనియె. 　　　 415

—* అత్రీశలింగము *—

ఉ. కామదమంచు(బేర్పడిన • కాననమొక్క(డు దక్షిణావనిన్
రామగిరీట్సమీపమున • రాణ(దనర్పుచునుండె నచ్చటన్
దామరసోద్భవోద్భవు(డు దారతపోనిధి యత్రియుండె(ద
ద్భామ పతివ్రతావ్రతనిధానము నౌ ననసూయతోడుతన్. 　　　　　 416

ఉ. ధాత్రిలు పల్వు రెవ్వడుట • జమ్మన వేదములన్ బఠింపుచున్
శ్రోత్రసుఖంబు సేయుచు విశుద్ధమతిన్ దను(గొల్చుచుండ(గా
నత్రిమహామునీంద్రు(డు నిజాంగనయా ననసూయతోడ నీ
ధాత్రిని నేరెఱుంగని యుదాత్తతపం బొనరించుచుండ(గాన్. 　　　　 417

గీ. దైవవశమున నూ తేండ్లు • దారుణంబు
గా ననావృష్టి యగుడు వృక్షంబులెల్ల

నెండ నెచ్చోటఁ దడిలేకయుండెఁ బుడమి
నెల్లజంతువు లెచటికో యేగ వగలొ. 418

గీ. నిత్యవృత్తికి లేదయ్యె నీరమెందు, వేఁడిగాడ్పులు చెలరేఁగి వీచుచుండె
నెందు హాహారవంబులే యెసఁగుచుండె, నంత ననసూయ మగనితో ననియెనిట్లు 419

క. వినఁజాల నార్తనాదము, గనఁజాలఁ బ్రజాతిదాహ కష్టంబుల నిం
కను నే సహింపజాల న,నిన శివుని దలంచి యట మునివరుం డంతన్. 420

—* అత్రిముని తపస్సమాధి నొందుట *—

క. భీమంబగు దుర్భిక్షము, నామెయిఁ బరికించి త్రీప్రవీణుప్పుడె ప్రాణా
యామము చేసి సమాధిన్, నేమమునఁ జెందియుండె నేటగుతపమున్. 421

వ. అంతేవాసు లందఱుఁ గలిదప్పుల వందుర యెద్దడి నెదురలేక యెందేనిఁ జని
రంతమీఁద. 422

మ. అనసూయాసతి జీవితేశ్వరుని నత్యంతంబు సేవింపుచున్
గొనబౌ మృన్మయలింగ మొక్కఁడు గడున్ బొంకంబుగాఁ గూర్చి పా
వనమంత్రింబులఁ గొల్చుచుండె సతమున్ భావోపచారంబులన్
దనుజుల్ గొందఱు తత్తనూజ్జ్వలత కాత్మన్ బొక్కి కామార్తులై, 423

ఉ. ఆమెను దారసించి చటులాగ్నివిధమ్మునఁ జిమ్మ తచ్ఛవి
స్తోమముచేత నోరసిలి సోలి యడల్గొని పాఱి రప్డు స
ర్వామరబృంద మద్దిగని హర్షము నొంది తదీయమౌ వనిన్
బ్రేముడిఁ జేరి చూచిరి వరేణ్యుల నమ్ముని నమ్మ నీట్సతిన్. 424

—* గంగా శంకరు లనసూయాభీష్టంబుఁ దీర్పఁ దలఁచుట *—

చ. కని మునిసేయు నత్తపసు కన్న మునీంద్రునిరాణి సేయు పూ
జనము ఘనమ్ముగా నరసి చాలఁగ వారల సన్నుతించి ద
య్యాన దివికేగి రందొఱు వియద్ధునియున్ హరుఁడున్ మనంబులన్
మునిమిథునేప్సితంబులను బొందుగఁ గూర్పఁ దలంచియుండఁగాన్. 425

క. మునియుగ తపములు మొదలా,దినమున కేఁబదియునాల్గు దీరెను సమలం
తను నేని వృష్టియొనరదు, ముని యుగ్మ మొనర్చుచుండెఁ బూనికఁ దపములన్.

ఉ. అంతన యత్రిమౌని తన ధ్యానము దించి పురంధ్రితోడ న
త్యంతము దప్పి పుట్టెను రయమ్మునఁదె మ్మదకమ్మనాన్ మునీ
ట్కాంత కమండలంబుఁ గొని కాన జలంబును గాన కాత్మలోఁ
జింతిలె నేమిసేతు? నెటఁ జేరుదుఁ? గాంతుని దప్పిఁ దీర్పఁగాన్. 427

—* గంగాదేవి స్త్రీరూపముతో ననసూయకు దర్శనమిచ్చుట *—

ఉ. లేదుదకం బొకంట నని లేమమనం బురియాడుచుండఁ గా
లూదక యందు నందుఁ గనుచుండఁగ స్వర్ణది యొక్క నాతియై
యాదృతి నమ్మునీశ్వరుని యంగన వెన్కని పల్కె సాధ్వి! నీ
కేది ప్రియంబు సెప్పు మది యిచ్చెద వచ్చితి మెచ్చి నిన్నిటుల్. 428

క. నీ సెలవున్ గడుఁగూరిమిఁ, జేసెదఁ జెపుమమ్మ! యిట్లు శివసేవనమున్
నీ సామి సేవనంబును, వాసిగ నొనరించినట్టి పావన వెలమిన్. 429

క. అనుడు మునిసతియు వెనుకకుఁ, గని యాపెన్ జూచి పల్కెఁ గమలనయన! యెం
దుననుండి వచ్చితివి? నీ, ఘనత నొకింతయును దెల్పఁ గాఁదగు ననినన్. 430

ఉ. గంగను నేను గోర్కు లడుగన్ దగు నన్న మునీంద్రపత్ని సా
ష్టాంగముగాఁగ మ్రొక్కి జలమడ్గఁగఁ గర్తముఁ జేయు నీరమున్
బొంగుగఁ గూర్తునాఁ దపసిబోటి యటుల్ పొనరించె గంగ యు
ప్పొంగుచు నింపెఁ దత్క్షణమె పుణ్యజలంబును గర్తగర్భమున్. 431

గీ. అపుడు జలము గమండలమందు నింపి, కొనియు నభ్రధునికి మ్రొక్కి యనియెనిట్లు
తల్లి! నా పతి వచ్చు నీదండ కిప్పు, డంతవఱ కీవు గృపనిట నాగవలయు.

—* అత్రిముని యుదకములఁ గ్రోలుట *—

క. అన వల్లే యన నాపెయుఁ, జని సలిలము మౌనికీయ సత్వరమున న
య్యనఘుఁ డుదకమునుఁ ద్రావి మ,దిని నలరి జలంబు లెందుఁ దెచ్చితి వబలా!

చ. ఎపుడెపు డీవొసంగు జలమిట్టిది కా దమృతోపమానమై
తపనము సేయు నాహృదయదారుణపీడ హరించె నిద్ది యీ
విపినమునందు దుర్లభము వేయినుడుల్ పనియేమి నీవిఁకన్
జెపుమెటనుండి తెచ్చితివొ చెల్వరొ! యిమ్మధురోదకంబులన్. 434

చ. అనియడుగంగ నాపె హృదయంబునఁ దర్కము చేసె వాస్తవం
బును దెలుపంగ నాకడిమి పొల్పును దెల్పిన యట్టులౌను గ

ల్లను నుడువంగ నయ్యది దలంపఁగరాని యఘంబగున్ గటా!
యొనరఁగ జీవితేశ్వరున • కొప్పుగ నెట్లు వచింతునీయెడన్. 435

క. అని యనసూయాసతి నెమ్మనమున యోచించి తమదు•మహిమమువలనన్
ఘనమగు శివకృపవలనన్, మనవనమునఁజేరె గంగ•మధురోదకముల్. 436

గీ. అనిన నత్రియు నేఁ గాంతు • ననుచు మురిసి
రాఁ దదీయప్రియయుఁ గర్త•రాజనికట
మునకు నేతేరఁ గనుపట్టెఁ • బూర్ణసలిల
రుచిరమై చెలువొందు సరోవరంబు. 437

వ. కనుంగొని బిరాన యం దత్రిముని ప్రీతుండై స్నాతుండై నిత్యకర్మంబు లొన ర్చికొనియె ననసూయయు నవగాహనంబుచేసె నంతఁ బరమేశ్వరుండును స్వర్ధునియు దర్శనంబిచ్చి యత్రిమునిని ననసూయను బ్రశంసించి వరంబులిచ్చెద మడుగుఁ డనిన ననసూయ గంగ కిట్లనియె. 438

— * అనసూయ గంగ నెల్లప్పుడట వసింపు మనుట * —

క. తల్లీ! యీ తాపసవని, నెల్లప్పుడు మఱచిపాయ • కీవుండవలెన్
జల్లఁగ నాయెడఁగల కృప, ఫుల్లాంబుజనయన! భువనములు•పొలుపొందన్.

క. లోకోపకారమును నగు, నీఁకర్జ గరుణాతిశయము • వెల్లివిరియఁగా
నీ కమనీయోదకముల, నీకానన్ సతము నిలిపి•తేని మహాత్మా! 440

చ. మునిసతి యిట్లుగోర నల • ముగ్ధశశాంకధరేష్టపత్ని స్వ
ర్ధుని యిటువల్కె నద్దము హరున్ భజియించిన పుణ్యమిమ్మ నీ
వనినయటుల్ పొనర్చెద మహాత్మ! పతివ్రత! యీపతివ్రతం
బున కెనరావు యోగములుఁ • బుణ్యములున్ దపముల్ జగంబునన్. 441

క. నీబోఁటి పతివ్రతచే, నాబోటులు శుద్ధిఁగాంత్రి•నా మునిసతి గా
రాబొప్ప నొక్కయేఁటను, దాఁబడయు శివార్చఫలముఁ•దడయక యిచ్చెన్.

వ. దేవధునియు ననసూయ గోరినయ ట్లాపుష్కరిణియందుఁ బుష్కరరూపంబున సాన్నిధ్యంబు చేసియుండె నంత ననసూయాత్రులు మహేశ్వరు నిట్లు ప్రార్థించిరి

క. మందాకిని యెట్టుల మా, యం దాదర మెసఁగ నిందు • నమృతమయంబై
పొందికఁజేరి వసించెనొ, యిందుధరా! యట్టులరసి • యీవుండు మిటన్. 444

క. అని యడుగ శివుఁ డటులె యని, యనసూయారచితలింగ • మందుఁ బ్రవేశం
బొనరించి జగము లేలెను, జను లత్రీశుఁడని పుడమిఁ • జాటి యలరఁగా. 445

వ. అంత యథాపూర్వంబుగ వనంబంతయు బహుపల్లవపుష్పఫలాఢ్యంబై చెలు
వొంది యెద్దడిఁ బాసిన వలసఁబోయిన ఋషులందఱు మరలఁ దఱలివచ్చి శాంతి
హోమంబులు నెరపి రపుడు ఘనాఘనంబులు సువృష్టి నాపాదించె ముని
లంద ఱానందంబునఁ బొదలి రిది యత్రీశ్వరలింగచరిత్రం బిఁక నందికేశలింగో
దంతంబును వినుండని సూతుండు మునులకిట్లనియె. 446

— * నందికేశలింగము—బ్రాహ్మణీచరిత్రము * —

క. రేవానదికిన్ బడమర,గా వర్తిలుతీరమందు • ఘనతరశోభా
సేవితమగు కర్ణికనా, శ్రీవెలయుపురిన్ ద్విజుఁడు వ•సించు నొకఁడిలన్. 447

చ. అతఁడు తనూజయుగ్మమున • కర్థముఁ బంచి యొసంగి యంగనన్
సుతులకు నప్పగించి శివు•చోటగు కాశికి నేగి యం దనా
రతము హరున్ భజించి సుక•రంబుగ నీశ్వరుఁ జెందె నారిలో
నతనిపురంధ్రి యాత్మజుల • నారయుచుండెను గొంతకాలమున్. 448

గీ. అంతఁ గొన్నేఁడులకు బావ•నమ్మ రుజను
జెంది రోజుచు మృతివేళ • సిద్ధమైన
నుసురు లుత్క్రమణంబు గా • కుంటఁ జూచి
యగ్రపుత్రుఁడు దరిసి యి•ట్లనియె వేగ. 449

ఉ. అమ్మరో! నీదు చిత్త మిపు • డక్కట! యేదొ కొఱంతఁ జెంది యి
ట్లుమ్మలికమ్ముఁ జెందు నెద•నున్న తెఱంగును దెల్పు నీ యభీ
ష్టమ్మును దీర్తు సత్యమనఁ • జయ్యన నాపె దదస్థిరాసిఁ దూ
ర్ణమ్ముగ గంగఁ జేర్పుమని • నందనుఁ డట్టులె చేతు నంచనెన్. 450

గీ. అంత బ్రాహ్మణి "హరహరా" • యంచు నుసురు
విడిచెఁ గొడుకులునున్ విధి•విహితముగను
శవమును దహించి యస్థిసం•చయన మొనరఁ
జేసి కర్మల నన్నియుఁ • జేసి రపుడు. 451

గీ. మాసికశ్రాద్ధ మొనరించి • యా సువాదుఁ
డనెడు విప్రాగ్రసుతుఁడు సు•దినమునందుఁ

తల్లిఋణమును దీర్పఁగాఁ • దలఁచి యుచిత
దానధర్మము లొనరించి • తగినయట్లు. 452

క. తన భార్యాపుత్రులతో, ననుమతిఁగొని శివుని మనము•నందుఁ దలఁచి యొ
క్కనిఁగూడఁ దోడుకొని గం, గనుగూరిచి తలిలె నస్థి•కాండములోడన్. 453

క. నడిచి యొకయోజనము భా,నుఁడు గ్రుంకుచునుండ బ్రాహ్మ•ణుం డొకపల్లెన్
బొడఁగాంచి చేరి యచ్చోటు, విడిసి యొకఁడుపాలు నింటి• వేదికయందున్.

వ. సంధ్యావందనాదికర్మలను సలిపి సేవకునితోడఁ బవళించుచు నప్పుడం దొక
వింత జరిగె నద్దానిఁ జెప్పెద వినుండు. 455

—* ధేనువు సాహసకృత్యము *—

ఉ. ఆ యెడలన్ వసించెడి ధ•రామరుఁ డొండొకయూరి కేగి యా
సాయమునందె వేగ నిజ•సద్మముఁ జేరఁగవచ్చి యావుపా
లా యెడఁ బిండఁగోరి తన•యాలినిఁ బిల్చి ఘటంబుఁ దెమ్మనా
నా యెలనాగ యిచ్చుడు ర•యంబునఁ గ్రేవును బాపి లాఁగఁగాన్

చ. అదియునుఁ బొక బ్రాహ్మణుని • యంఘ్రినిఁ ద్రొక్కఁగ నొప్పిఁ జెంది య
ప్పుడనున నాతఁ డాగ్రహముఁ • బట్టి కడున్ వడి దానిఁ గొట్టె న
మ్మొదవది గాంచి యశ్రుకణ•మోచనముల్ బొనరించె దుగ్ధముల్
బిదికి ద్విజుండు లోనికిఁ జ•నెన్ వృషపోతము మాత కిట్లనెన్. 457

ఉ. ఏటికి తల్లి! యశ్రువుల • నెంతయు రాల్చితి వింతవంత నీ
కేటికి దాపరించె నన నింతి•కు నెక్కఁడి కేమి గావలెన్
గాటులు సెందఁగా నొడలు • గాదిలిబిడ్డని బాఁదుచుండ నా
రాటము చెంది కుందదె క•రంబు భరంబుగఁ జిత్త మాత్మజా! 458

వ. అనినఁ దేఁగ యిట్లనియె.

క. తొలిజన్మంబున మదమున, సలిపినదోసంబు లురక • చనునే? వానిన్
సొలయకఁ గుడువఁగ వలదే?, తొలఁగునె దోసంబు లెందు•దూతినజననీ! 459

క. సుఖమును దుఃఖంబును నొం,డొకఁడొసఁగఁగ లేఁడు కర్మ•మొసఁగును స్వీయం
బిఁక వగవనేల? సర్వము, స్వకృతఫలంబులని యెఱుఁగ•జను దేహులకున్.

ఆ. అనిన సురభి యిట్టు • లనియెం గుమార! నీ, వచనచందమంత • యును నెఱింగి
యున్నదాననైన • నుడుగక మోహవ,శంబుఁజేసి యిట్లు • జాలివడితి. 461

ఆ. అనుచు మరలఁ గనుల • నశ్రులు వెలిపుచ్చు, తల్లికనియె లేఁగ • తగునె మరల
ఎఱిఁగియెఱిఁగి యిట్టు • లేడ్వఁగా నమ్మరో!, యేమిసేయ దాన • వేడ్చె యిపుడు.

వ. అనిన ధేనువిట్లనియె.

ఉ. నావలె నీ ద్విజన్ముఁడు ఘ • నంబుగ దుఃఖముఁజెంది యేడ్వఁగా
నావగ పాయ నంతకుఁ బొ • నర్చుచుటుల్ పరితాప మిద్ది నే
నేవగనైన పీఁనుతు • నెల్లి వధించెద చూఁడునాఁగఁ దా
భావమునందు రోసి వెస • వత్సము ధేనువుతోడ నిట్లనెన్. 463

చ. మునుపటి జాములో దురిత • మున్ బొనరించి పశుత్వమొంది యి
వ్వనటను జెందినార మిఁక • బ్రహ్మవధం బొనరించి యిప్డు నూ
తనముగ భూరిపాతకముఁ • దక్కక చేకొనఁగాఁ దలంప నీ
మన సెటులొప్పెనో? యెఱుఁగ • మాతరో! యాతరుణంబు నందిటుల్. 464

క. ఈ నెవరో? సుతులెవ్వరో?, నానాబాంధవ సుహృజ్జ • నంబు లెవరొకో?
లోనరయ నెవ్వ రెవరిన్, గానరు సర్వులును గాంత్రు • కర్మఫలములన్. 465

గీ. కర్మమున జన్మమొదవు న • క్కర్మనాశ,మైనఁ గాని లభింప దా • యమృతపదము
అందు దుష్కర్మ మొనరించు • నట్టివారి, కంతులేక దుర్జన్మము • లమరుచుండు.

చ. అన విని యావు తా ననియె • నద్దురితంబును బాపునట్టి చో
టును మదిగుర్తెఱింగియె యి • టులే పొనరింపఁగఁ బూనినానన్
విని యురకుండె దూడయును • వేదికపైఁ బవళించియున్న బ్రా
హ్మణుఁడు నువాదుఁ డద్ది విని • యక్కజమొందె మదిన్ గడున్ గడున్. 467

వ. అంత

చ. తెలతెలవాఱఁగా బుడమి • దేవర యగ్గృహనాథుఁ డాత్మజున్
బిలిచి కుమార! పాల్మొదవుఁ • బిండుము నేనొక యూరికేగఁగా
వలె నని చెప్పి పాంథుఁడగు • బాపనికిన్ దెలవాఱె యాత్రికై
కలువు ప్రయాణమన్న విని • చక్కఁగ నాతఁడు వింతఁ జూడఁగాన్. 468

గీ. తలఁచి "పోయెద నించుక • దడసి యిపుడె
నొకరించుక నాగిలియు • న్నాఁ" డనంగఁ

బోయె బ్రాహ్మణుఁ డంతఁ ద♦త్పుత్త్రకుండు
దూడఁగొని లాగి పిదుకఁబో ♦ దుగ్ధములను. 469

ఉ. గొడ్డు దటాలునన్ వటుని ♦ గొమ్ములతో నుదరంబుఁ గ్రుచ్చి పై
కొడ్డుగ నెత్తి కూల్ప ధర♦కున్ ద్విజబాలుఁడు వాసెఁ బ్రాణముల్
బిడ్డనిపాటుఁ జూచి పృథి♦విన్‌బడి కూయిడెఁ దల్లి యెల్లరా
పడ్డను బాఁది బాఁది విడు♦వన్ జనె నయ్యది పేరెమొందుచున్, 470

ఆ. బ్రహ్మహత్యచేతఁ♦ బాండురవర్ణంబు, తొలఁగి నలువుఁ జెంది ♦ తోఁచెఁ బసర
మంత యాత్రికుఁడగు♦నాసువ్రతుండును, భృత్యుతోడ దాని♦వెంటనరిగె. 471

ఉ. ఆపది తోకయెత్తికొని ♦ యర్మిలి నర్మదఁ జేరి యందునున్
రేవలఘట్టముల్ విడిచి♦ కేరుచు డగ్గఱి నందికేశలిం
గావసథోజ్జ్వలత్తటము♦నం దవగాహమునొందె బ్రహ్మహ
త్యావిలపంకమున్ దొరఁగి ♦ యంతనె వింతగనొందె శౌక్ల్యమున్. 472

చ. కనుఁగొని బ్రాహ్మణుండు మదిఁ ♦ గౌతుకమొంది కడిందిభక్తిఁ బా
వనతరతత్తటాంబువుల ♦ వాసిగ మజ్జనమొంది పోవుచుం
టను గని యొక్క దివ్యకుల♦నారి ద్విజన్మునితోడ బ్రాహ్మణా!
చనె దెట కీవు? సెప్పు మిఁక ♦ సత్యము దప్పక యన్న నాతఁడున్. 473

వ. తన యుదంతంబు నెఱింగించిన నద్దివ్యభామిని నీతల్లియస్థుల నీతీర్థమునందే యుంపు మద్దాన నీజనని దివ్యదేహంబునొంది శివలోకంబు సేరఁగల దిది వైశాఖశుద్ధసప్తమీదినం బీవాసరంబందు భాగీరథి యీతీర్థంబందుఁ సాన్నిధ్యంబు సేయు నని చెప్పి యంతర్ధానంబు సేయుటయు ధరామరుం డా పెను గంగాదేవిగా నెఱింగి మరలి తనతల్లియస్థులలోఁ జక్కసగం బత్తీర్థంబందు వేయ నంతలో నతనితల్లి దివ్యదేహంబునొంది గగనపథంబందుండియే కొడుకును గాంచియిట్లనియె. 474

చ. కొడుక! కృతార్థతన్ బొరసి♦కొంటివి ధన్యుఁడవైతి వేను ని
ప్పుడె సురలోకవాసమును ♦ బొందెద నీ కెడలేక సౌఖ్యముల్
దొడరెడు పాడిపంటలును ♦ దొడ్డగ భాగ్యము సేకుఱున్ గడుఁ
గడు భవదీయవంశ మిలఁ ♦ గాంచును వృద్ధి నఖండరీతిగాన్. 475

గీ. ఇట్లు వలుమఱుదీవించి•యింద్రలోక, మరిగి చిరకాల మట సౌఖ్య•మంది పిదప
బరమశివకృపఁ జెందె ని•ర్వాణలక్ష్మి, బావఁడదిగాంచివిస్మయం•పడిముదమునఁ

వ. తక్కిన సగమస్థులనుగూడ నాతీర్థంబదే వేసి సేవకునితోఁ దనపురంబుఁ జేరె ననుడు మునులు మహాత్మా! నందికేశలింగ చరిత్రంబును వైశాఖ శుద్ధసప్తమీ తిథియందు మందాకిని యత్తీర్థంబుఁ జేరుటకుఁగల కారణంబును జెప్పుమనుడు నూతుం డిట్లనియె. 477

—* ఋషీకాచరిత్రము *—

చ. ఋషికయనాఁగ నొప్పెడు మ•హీసురవర్యకుమారియొర్తి బల్
సుషమతనూజ్జ్వలాంగి విధి•చోదన బాల్యవితంతువై కడున్
ఋషికులమెల్ల మెచ్చఁగ స•మిద్ధతపం బొనరించుచుండెఁ గ
ల్మషహృదయుండు మూఢుఁడను • మాంసభుగగ్రణియొక్కఁ డాపెపై 478

చ. వలపును జెంది పంచశర•భల్లవిదారితచిత్తుఁడై వడిన్
జెలువను డారసించి తన•చిత్తముఁ దెల్పి బలాత్కరింప స
త్కులజ శివార్చనాపరయుఁ • గోవిదయై యలరారు నాపె య
క్కలుషు ననాదరింప వెసఁ•గన్నును మిన్నును గాన కాతఁడున్, 479

ఉ. పైకొన నుద్యమింప ద్విజ•బాలవితంతువు దిక్కుమాలి య
వ్వైకిరికిన్ హితోక్తులను • బోధనొనర్చియు లబ్ధిలేమికిన్
లోకశరణ్యు శంకరుని • లోనఁదలంచి తదీయనామగా
నైకమనంబుతో నిటులు • నాయమ నాయమ యంచు భీతియై. 480

—* మధురగతిరగడ *—

శివ శివ శివ శివ • శివ శివ శంకర!
శివ శివ శివ శివ! • శివమునికింకర!
కవిజననుతపద • కంజసముజ్జ్వల
రవిశశినయన! హి•రణ్యతనూజ్జ్వల!
శ్రీకర! దయ నిటు • చిమ్ముమ నావయి
వీఁక నసురఁ దెగ•వేయుము ప్రావయి
తేఁకువఁ గొనుమీ • దివ్యచిత్తమున
నీకెవ రెదురు త్రి•నేత్ర! మొత్తమున

నీ పదంబులకు • నెక్కొని మ్రొక్కెద
నాపదఁ బాపిన • నభవా! దక్కెద
వాదమేల? పెఱ • వానికిఁ జిక్కదు
మీఁదటఁ గనుఁగొన • మిత్తికి డక్కదు
తలకొనఁజాల న • ధర్మము దేవర!
యలవునఁ జేరి కృ • పాకర! ప్రోవర
శంకర శంభో! • శరణుఁ జేసెదను
పంకజారిధర! • పదము డాసెదను
సంకటహర! నిను • సారెకుఁ దలఁచెద
హంకృతివిడి నీ • యడుగులఁ గొలిచెద
కావఁగ రావే • కరుణామూర్తీ!
ప్రోవఁగ నీవే • పూరితకీర్తీ!
నా నేరమిని గ • నందగ దిత్తఱి
నీ నెఱిఁ దప్పిన • నీల్గును బిత్తరి
నీవే త్రాతవు • నీవే నేతవు
నీవే దాతవు • నీవె విధాతవు
భక్తురాల నీ • పాలఁబడితి నిఁక
శక్తిపతీ! వే • సాఁకుము గొంకక
యొప్పరికించిన • నొప్పునె నీకది
తప్పదు నీకిఁకఁ • దారసింప కిది
రమ్మిఁక రమ్మిఁక • రాజభూషణుఁడ!
నమ్మితి ని న్నా • మ్నాయభాషణుఁడ!
గౌరీకాంతుఁడ! • కలుషవిదారుఁడ!
శ్రీరమణాదిక! • చిత్తవిహారుఁడ!

—* శివుఁడు రక్కసునిఁ జంపి ఋషీకకు వరంబు లిచ్చుట *—

గీ. ఆర్తితో నిట్లు వేడఁగ • హరుఁడు వేగ, భక్తరక్షణదాక్షిణ్య • భంగు లలర
వచ్చియసురను వీక్షింప • భస్మరాశి, యయ్యెఁ బలలాశి దత్క్షణం • బందెయచట.

వ. అంత శివుండు ఋషీకన్ గాంచి

క. కోరినవరముల నిచ్చెద, నీరజదళనేత్ర! సుకృతనిశితచరిత్రా!
ధీరమతి! యడుగుమన నెద, దేఱి ప్రణుతి నిరతమతినిఁ దెఱప యిటులనెన్.

క. బ్రదికించినాఁడ వీశ్వర!, సదయహృదయ! దేవదేవ! శరణావనసం
పదుదార! దీనబంధూ!, మదమెత్తిన యసురఁ గడపి మాన్పితి వార్తిన్.

చ. ఇఁకను వరంబు లేటికి మహేశ్వర! వైనను నీదు పాదసే
వకమతి నీయు మెప్పు డనపాయముగాఁగ జగంబులేల ను
త్సుకత వసింపు మిందనుడుఁ దోడనె యీశ్వరుఁడున్ దయామయా
త్మకుఁడయి లింగరూపమునఁ దా వసియించె వనస్థలంబునన్. 485

వ. అఖిలజనానందకరంబగుట నాలింగంబు నందికేశలింగంబని పేరొందె నంత
గంగాదేవియునున్ దారసించి యమ్మానిని కిట్లనియె

క. అమ్మరో! తావకనుచరి, తమ్మున కే నెంతయున్ ముదంబువడితి వ
ర్షమ్మున నొకతడవ త్వదీ,యమ్మగు మజ్జనమునొప్పు నప్పులనుందుఁగా. 487

వ. ఈనాఁడు వైశాఖశుక్లసప్తమి యగుట నేఁటేట నీదినంబందీ తీర్థంబునందుఁ
బ్రవేశించి యమ్మఱునాఁడు చనుదునని యంతర్ధానంబుఁజెందె నిట్లు నందికేశ
లింగోత్పత్తియును నర్మదా తీర్థంబునందు గంగాప్రాప్తియును మీకెఱిఁగించి
తి నిఁక హరీశ్వరలింగచరిత్రంబు నెఱింగింతు వినుండని సూతుండు మునుల
కిట్లనియె. 488

— * హరీశ్వర లింగము * —

ఉ. సర్వజగంబులేలు నలశౌరి నిశాచరమండలిన్ నిజా
ఖర్వపరాక్రమోగ్రతనిశామలయుం బొనరించుచుండినన్
గర్వములోడ వారు సురకాండముఁబట్టి పలార్చుచుండఁగా
నోర్వఁగలేక లేఖలు రమోన్నతి వెన్నునిఁజేరి యార్తులై. 489

క. తమగోడు విన్నవించి ర,యమునన్ రక్కసులపీఁచమడఁచి జగములన్
మముసాఁకుమనుచు వేడుడుఁ, గమలాకాంతుండు వెరవుగాంచకకించన్, 490

ఉ. ఎందఱిఁబట్టి చంపిన రణోద్ధ్యులు రాక్షసవర్యు లేచి యీ
చందము వేల్పులఁగలఁచి సర్వజగంబుల కార్తిసేయుచున్
ముందుకు వచ్చుచుండిరి యమోఘతరంబగు నాయుధంబు లే
కిందఱి నెట్టు లాజి సమయింతు గడింతు జయాతతోన్నతుల్. 491

క. అని మదిఁదలపోసి వెసన్, జని కైలాసాద్రిఁ జేరి • శంకరు నెదలోఁ
గొని పార్థివలింగమునకుఁ, గనకాబ్జసహస్రపూజఁ • గావింప నొగిన్. 492

మ. ఒకనాఁ డీశ్వరుమాయఁ జేసి హరి దా • నుగార్చయందున్న వే
ళకు నంభోజ మొకండు దక్కువగుడున్ • లక్ష్మీశ్వరుం డీ జగ
న్నికరంబంతయుఁ దివ్యదృష్టిఁ గని యా • న్నీరేజరాజంబుఁ గా
నక యాశ్చర్యభయంబులొంది పెలుచన్ • ధైర్యంబుతో నంతనే. 493

—* విష్ణుమూర్తి శివలింగమునకు నేత్రకమలంబు నర్పించుట *—

క. సునిశితములైన గోళులఁ, దన నయనాబ్జంబు వ్రచ్చి • దండధర హరా
ర్చనసల్పుడు హరుఁడు ముదంబున వచ్చి యభీష్టమడుగు • ము హరి! యనంగన్.

మ. జలజాక్షుండు శివున్ గనుంగొని కడున్ • సంతోసమున్ జెంది వే
ల్పులదుఃఖంబులు కర్వ్యభుక్కుల యఘంబుల్ దెల్పి యల్పాయుధం
బుల నద్దైత్యులఁ దీర్పరామికిఁ గృపాంభోధీ! జగద్రక్షకై
బలవంతంబగు నాయుధంబు నిడుమా! • ప్రార్థింతు నెంతేనియున్, 495

—* శివుఁడు విష్ణుమూర్తికి సుదర్శనము నిచ్చుట *—

*క. అన దేవదేవుఁ డెంతయుఁ, దనమనమున నలరి సర్వ • దానవపటలీ
హననచణంబైన సుదర్శనమను దివ్యాయుధము నొసంగి యిటులనెన్. 496

ఉ. ఎందఱి మీఁద వేసిన రమేశ్వర! మీఱి క్షణంబులోన నా
యందఱిఁ ద్రుంచి తా వకకరాగ్రమునందుఁ బ్రవేశ మొందు ము
హ్పొందఁగనీక నీకు ముదమొందఁగఁ జేయు ధరింపు మింక నీ
కుం దెడబాయు లోకములకున్ సుఖమున్ బొనరింపు దీనిచే. 497

క. మఱియును వరంబు లిచ్చెద, సరసీరుహనయన! యడుగు • శంకర యన నా
హరి మురిసి మ్రొక్కి యడిగెను, బరమేశ్వర! నీదు పాదభక్తి నిడు మొగిన్.

వ. వెండియు మత్సమర్పితంబగు నీ పార్థివలింగంబందు నిచ్చలు సాన్నిధ్యంబు నెరపు
మని యర్థించిన శంకరుఁడు తథాస్తని యట్లొనర్చి యంతర్ధానంబునొందె నంత

* శివపురాణే కోటిరుద్రసంహితాయాం షట్త్రింశదధ్యాయే—

శ్లో॥ ఏవముక్త్వా దదౌ చక్రం। సూర్యాయుత సమప్రభం। సుదర్శనం స్వపాదోత్థం। సర్వశత్రు
వినాశనం॥ విష్ణుశ్చాపి సుసంకృత్య। జగ్రాహోదఙ్ముఖస్తదా। నమస్కృత్య మహాదేవ।
మిత్థం వచన మబ్రవీత్॥

మాధవుండలరి చని దుష్టదైత్యసంహారం బొనరించి లోకరక్షణంబొనర్చుచుండె
నిది హరీశ్వరలింగచరిత్రం బిఁక గోకర్ణేశ్వరచరిత్రంబుఁ జెప్పెద నాకర్ణింపుఁ
డని సూతుండు మునుల కిట్లనియె. 499

—* మహాబలేశ్వరలింగము - గోకర్ణము *—

క. గోకర్ణస్థలమహిమము, గోకర్ణేశ్వరమహిమము • గొనకొని నుకువన్
గోకర్ణాగ్రి వేయుఁడు, గాక యొరులు వలఁతు లవనిఁ • గలరె మునీంద్రులా!

క. శివలింగకోటు లచ్చట, భవభంజకతీర్థకోటి • పాతకకోటిన్
దవుదవ్వున నవియించును, శివసాక్షాత్కారసిద్ధి • సేకుఱఁజేయున్. 501

వ. అందు

చ. కమలజవిష్ణుముఖ్యసుర • కాండహితార్థముగాఁగ రాక్షసో
త్తముఁడగు వ ర్జ్కకంఠుని యు • ద్దాత్తతపఃఫలమై గణేశదోః
కమలయుగప్రతిష్ఠ నొగిఁ • గాంచినయట్టి మహాబలేశలిం
గము సకలాఘపుంజములఁ • గ్రచ్చఱఁ బాయఁగఁజేయు రూఢిగా. 502

క. ఆ పాతాళభువనముల, నేపొప్పఁగ నాక్రమించి • యెలరుటచేఁ దా
నొప్పె మహాబలుఁడను ప్రథ, కాపరమేశానలింగ • మచ్చోట సిరిన్. 503

గీ. కృతయుగంబున సితము లో • హితము త్రేత
ద్వాపరంబునఁ బీతమం • త్యయుగమందు
శ్యామలంబయి రాజిలు • నా మహాబ
లేశలింగము వినుఁడు ము • నీశులార! 504

శా. శ్రీనాథుండు విరించి వాసవుఁడు వి • శ్వేదేవులున్ దస్రులున్
భానుద్వాదశకంబునున్ వసువులున్ • బంకేరుహారాతినా
నానక్షత్రములున్ మరుత్తులు విమా • నస్థాయులై నిచ్చల
న్యానప్రీతినిఁ బూర్వగోపురమునన్ • యోజింతు ధ్యానంబులన్. 505

గీ. అసురి రుద్రగణంబులు • జముఁడు మిత్తి, చిత్రగుప్తుఁడు పితరులు • చిత్రభానుఁ
డట్లె దక్షిణగోపుర • మాశ్రయించి, భజన మొనరించుచుందురు • భక్తిమీఱ

క. వరుణుండు సరిత్పతియును, సరిదగ్రణులల్ల జహ్ను • జాష్టధృతులు శం
కరు నిచ్చలుఁ గొలుచుచు నుం,దురు పశ్చిమగోపురమునఁ • దొరవునిష్ఠన్

గీ. వాయుదేవుఁడు ధనపతి భద్రకాలి, చండికయు మున్నుగల్గుప్రశస్తమాతృ
కలు నుదగ్ద్వారమందొప్పి కడిఁదిభక్తిఁ, గొల్తురు మహాబలేశ్వరుఁ గూర్మిఁ బేర్మి.

క. గరుడులు గంధర్వులు కిన్నరులును గుహ్యకులు చారణప్రముఖులు కిం
పురుషులు సిద్ధులు విద్యాధరులు మహాబలునిఁ గొల్చెదరు సతమర్థిన్. 509

క. బేతాళులు ప్రేతంబులు, భూతంబులు భీతిజనకభూరిబలలస
ద్దైతేయులు శేషప్రిము, ఖాతతఫణివరులు గొలుతురా హరునెపుడున్. 510

చ. కొలిచినవారి కెల్లరకుఁ గొంగున బంగరు తా మహేశ్వరుం
డలఘుత రేప్సితార్థముల నారసి నైహికపారమార్థికం
బుల నిడుచుండు నందుఁ దవముల్ బొనరింతురు పల్వు రమ్మహా
బలశివలింగమున్ గుఱించిపల్కుదు రార్యులు మోక్షదాతఁగాఁ. 511

గీ. మాఘకృష్ణ చతుర్దశీ మహితపర్వ,మున మహాబలపూజనమున సమస్త
పాపులెల్లరు మోక్షంబుఁబడయుదురు ది,దృక్షనే తెంతు రఖిలదిగ్దేశజనులు.

క. స్త్రీలుం బురుషులు వృద్ధులు, బాలురును వితంతువులును బణ్యాస్త్రీలున్
నాలుగు వర్ణంబులవా, ర్జాలఁగ శివరాత్రి కటకు సాఁగెద రెలమిన్. 513

గీ. వచ్చి దేవేశు వీక్షించి వైభవమునఁ
గొలిచి కృతకృత్యతన్ గాంతు రెలమి కలిమి
నొక్క చండాలి శివలోక మొందె శర్వ
రాత్రి శివపూజ యొనరించి రాణగదుర. 514

వ. అనిన సూతునకు మహాత్మా! చండాలి యెట్లు శివపూజనొనర్చి శివలోకం
బున కేగెనో అయ్యితిహాసం బానుపూర్విగ నెఱింగింపుమని మును లనుటయు
సూతుం డిట్లనియె. 515

—* సోమినీ చరిత్రము *—

క. చండాలి పూర్వమం దొక, దండిద్విజన్మాగ్రణికి సుతయయి పొడమె నా
తండును సోమిని యని మేల్, నిండారఁగఁ బేరుపెట్టి నేటుఁగఁ బెంచెన్.

గీ. యుక్తవయసొందియున్న నయ్యువిద కర్హుఁ
డైన వరుఁదెచ్చి తగ వివాహంబు నెరపి

విభుని యింటికిఁ బంప న•వ్వేలఁది మగని
తోడ నిష్టసుఖంబు లొం•దఁచు వసించె. 517

గీ. అంతఁ గొన్నిదినంబుల • కాపె పూర్వ,కర్మవశమునఁజేసి మ•గండు రుజను
దనరిమృతిఁజెందెనాపె వై•ధవ్యమొందె,బహుచుఁదనమున నెల్లరుఁ•బాపమనఁగ.

క. కొన్నాళ్ళవజకు సోమిని, యున్న తెఱఁగు గానరాక • యున్నతమతితో
పున్నెపుఁద్రోవనెమెలఁగెను, మిన్నగ బంధుగులుఁబెజలు•మెచ్చఁగఁదన్నున్.

వ. అంతఁ గొన్నిదినంబులకు

క. నిగనిగలాడెడు మేనును, నగులేమొగమును బ్రబలతు•ణము పెరుఁగుపసం
దగుగుబ్బదోయి పిఱుఁదును, దగుసోమిసిఁగని మరునకుఁ • దలికిరియువకుల్.

వ. అంతనాపెయు,

గీ. చక్కఁదనమొప్ప నొడలు సొం•పెక్క లేఁత
ప్రాయమునుజెంది మన్మథ • భల్లములకు
మదినిఁ గాపాడఁజాలక • బెదరి సరసఁ
జేరు యువకులతోఁ, బొందు • చేసెనంత. 521

క. చాటుగఁ గొన్నాళ్ళిటు విట,కూటములో సురతగోష్ఠిఁ•గూడుచుఁదమిమై
బోటి చరింపుచునుండగఁ, గోటపడియె నందఱకును • దెఱవతెఱఁగొగిన్. 522

వ. అంత.

చ. కులజనులెల్లఁ గూడుకొని • కూడనితెర్వునఁజేరి యిట్లు ని
ర్మలమగు నన్వయంబునకు • మచ్చ పొసంగఁగఁజేసి తోసి! పుం
శ్చలి! మదమెక్కి యుంటివిఁక • మాకును మీకును బొత్తుగాదు నీ
వలసిన చోటికేఁగుము జ•వంబుననంచు మహాగ్రహంబునన్ 523

ఆ. కొప్పుఁబట్టి యీడ్చి•కొనిపోయి యూరికి, దవ్వుగాఁగ విపిన•తలముఁజేర్చి
యందవిడిచివచ్చి•రా బ్రహ్మకులజులు,పొలఁతి యచటదెసలఁ •గలియఁజూడ.

— * సోమిని శూద్రునకు భార్యయగుట * —

చ. ధనికుఁడు శూద్రుఁడొక్కరుఁ డు•దారుఁడు దత్సమయంబునందు న
వ్యసనపదమందునుండి తన•వాసముఁ జేరఁగఁ బోవుచుండి రో

దన మొనరించుచున్న నల • తన్విని బ్రాహ్మణమత్తకాశినిన్
గని మరులొంది తారసిలి • కాంతకు నిట్లని పల్కె నింపుగన్. 525

ఉ. ఎవ్వరి దాన? వొంటరిగ • నెంతయు ఘోరవనప్రదేశమం
దెవ్వరు నిన్నుఁద్రోసిచని • రిట్టులఁ గట్టడి పూన్కితోడ వా
రెవ్వరుగాని యేమివని • యేనుపుఁబోవిడి వేగిరంబు నీ
విద్వనిఁబాసి నామనికి • కిప్పుడు రమ్మిఁక నాకు భార్యవై. 526

గీ. అనిన విని సోమినియుఁ జేయు • నదియులేక
యనుమతిన్జూప నాతఁడు • హరుసమొంది
వేగఁ దోడ్కొనిపోయి య • వ్వేలఁది నాలుఁ
జేసికొని యిష్టసుఖములఁ • జెందుచుండె. 527

క. ఆ సోమిని యా వృషలుని, చే సుతులను సుతలఁ బడసి • చెలఁగి పిశితమున్
వాసిగ మెక్కుచుఁ బలుతీ, ర్లాసవములఁ ద్రావుచుండె • నహముల రేలన్.

వ. ఇట్లు గొంతకాలంబు జరిగినమీఁద నొకనాఁడు

చ. పనివడి యొక్కయూరికి స్వ • వల్లభుఁ డేగుడు రేయి సోమినీ
వనిత గడున్ యథేచ్ఛముగ • వారుణిఁ బానముచేసి యామిషా
ర్థినియయి వత్సముల్ గొఱెలు • ధేనువులుండెడు గోష్ఠమొంది లేఁ
గను దలఁదున్మె ఖడ్గమునఁ • గైపునఁ గానక యద్ది కూయిడన్, 529

సీ. చంపి నెలవునకున్ గొని • చని యటన్ బ్ర,దీపకాంతికి లేఁగగాఁ • దెలిసి యులిసి
'శివశివా' యని యించుక • సేపు చింత, చేసి యామీఁద వంటచే • సికొని మెసవె.

—* సోమిని అంధచాండాలియై పుట్టుట *—

గీ. అంతఁ జిరకాలమునకు రో • గార్తయగుచు
సోమిని లయించెఁ గాలుఁడ • భ్యాభ దురిత
ములకుఁ దగినట్లు నిరయబా • ధలను గుడిపి
కడకుఁ బుల్కసయోనిలోఁ • బొడమఁజేసె. 531

సీ. అందు జన్మాంధమై నిక్కృ • ష్టాతికుష్ఠ, మూర్తియై బొగ్గు వన్నియఁ • బొలిచెనద్ది
తల్లి గర్భంబులోనున్న • తఱినిఁదండ్రి, సమసెఁ బుట్టుకతోడనే • సమసెఁదల్లి. 532

ఆ. ఇసుగుపోరుగువార • లింతయెంగిలిగంజి, కూడు వేయ గతికి • గొనుచు బ్రతికె
నంతఁ గుష్ఠరుజ్మ • హార్త నాయంధను, బెండ్లియాడఁడయ్యె • బేర్మి నవఁడు. 533

ఉ. ఆకటమాడుచుండి యొక • యష్టినిఁ జేకొని మాలవాడలో
జీకుది యెంగిలన్నమున • జీవనమొందుచుఁ జాలకాల మ
ట్లే కడపెన్ వయస్సుడిగ • నెంతయు వార్ధక మేగుదెంచె జీ
కాకును జెందుచున్ గడువ • గన్ విలపించుచునుండె నార్తయై. 534

—* అంధచాండాలి గోకర్ణక్షేత్రమునకుఁ బోవుట *—

గీ. అంత శివరాత్రి యే తేర • నద్ది యందు, భక్తి గోకర్ణమున కేగు • వారినరసి
వారితోఁ బయనము చేసి • చేరెనటకు, నశనవసనంబులందలి • యాసఁ జేసి. 535

క. శివరాత్రి సంత్యజాతి, స్థవిరాంధ గడున్ క్షుధార్తిఁ • దహతహపడి యు
త్సవమున కేతెంచిన మానవబృందమునరసి యాచ • నను సల్పెనిటుల్. 536

సీ. కమికెడన్నముఁ బెట్టి • కావఁగాఁ బూనుఁడు, మ్రొక్కు లడ్గులకివే • పుణ్యులార!
అడుగుచే యాలస్య • మట్లు దీనుల మొఱ, లాలించి సాఁకు ధ • ర్మాత్ములార!
చేతికడ్డము లేక • చెలఁగి దానము చేసి, పేదసాదల నేలు • పెద్దలార!
ఆకలిగొన్న దీ • నాత్ముల మొకములఁ, గానక ప్రోచెడు • గణ్యులార!

ఆ. కనులు రెండు లేని • కడిఁది ముసలిదాన, దిక్కులేని చెడ్డ • తెవులుదాన
నన్ను వట్టె సురుఁగు • చున్నవి ప్రాణంబు, లన్న మొసఁగి ప్రోవుఁ • డన్నలార!

మ. అని యిబ్భంగిగ నద్ది యాత్రికసమూ • హంబున్న చోట్లందు య
ష్టిని నూతంగొని సోలుచున్ బడుచు గిం • చిత్తేని నెందన్నముఁ
గనదయ్యెన్ శివరాత్రి నెల్లరును గో • కర్ణేశు నర్చించి ప
స్తుననుంటన్ శివరాత్రిఁ బస్తమరె న • చ్చో నాశ్వపాకాంధకున్. 533

వ. అంత

గీ. అనఘుఁ డొక్కఁడు చండాలి • యార్తరవము
విని తనదు హస్తమున నున్న • బిల్వదళము
దాని చే వేయ భోజ్యంబు • గాని దగుట
నది విసరి వేయ శివలింగ • మందుఁ బడియె. 539

క. దాన శివరాత్రివ్రత మ,ద్దానికి లభియించె నంతఁ దమి ముగియఁగ న
బ్భానుఁడు పొడుచుడు నది య,చ్చో నశనము దొరకదనుచు శోకములోఁ డన్.

— * అంధచాండాలి మృతిఁజెంది శివలోకమున కేగుట * —

క. తనయూరికిఁ జనఁబో దెరు,వున నడుగడుగునకుఁ బడుచు రొప్పుచు నొకచో
టనుబడి యసువుల విడిచెను, పినాకి గొనితేర దాని భృత్యులఁ బనిచెన్.

వ. వారును జంద్రభాస్వరంబగు విమానంబుఁ దెచ్చి యచ్చండాలికి దివ్యరూపం
బును దివ్యవస్త్రాభరణగంధమాల్యాదులొసంగి సత్వరంబు శివలోకంబుఁ జేర్చిరి
పూర్వభవంబున వితంతుబంధకియై కులంబుఁ బాసి జఘన్యుఁ జేపట్టి మధు
మాంసాహారయై గోహత్యనొనర్చినపుడు ప్రమాదంబున "శివ శివా" యని
రెండుతడవ లుచ్చరించుటఁ జేసి యాసుకృతంబున నీజన్మంబున గోకర్ణంబుఁ జేరె
నందు శివరాత్రియం దుపవాస జాగరణంబులును శివపూజయు యాదృచ్ఛికం
బుగ లభించుటచే శివలోకంబుఁ జేరి తత్పుణ్యఫలం బిప్పటివఱ కనుభవించు
చుండె నిదియెల్ల నజ్ఞానకృతంబై యిట్లైసంగె నిఁక జ్ఞానంబున మహాబలేశ్వరా
ర్చనం బొనర్చిన వారి కెట్టిసిరి వట్టునో యారయుం డిట్లు మహాబలేశ్వరలింగ
మహాత్మ్యంబు దెల్పితి నింకను నద్భుతంబగు తద్విభూతి నే వక్కాణించెద
నని సూతుం డిట్లనియె. 542

— * మిత్రసహోపాఖ్యానము * —

క. శ్రీకాంతావాసంబగు, సాకేతపురంబు మిత్రసహుఁడను నృపుఁ డి
క్ష్వాకుకులోద్భవుఁ డేలు న, లోకపరాక్రముఁడు శూర లోకస్తుతుఁడై. 543

క. నలునకు దమయంతి యటుల్, వెలసెను మదయంతి నృపతి వీరుని సతియై
లలితగుణరత్ననిధియై, విలసితధర్మిష్ఠయై వివేకవతియునై. 544

గీ. ఆనృపుం డొక్కపరి మృగయార్థ మటవిఁ, జేరి విహరించుచుండి దుశ్శీలు సాధు
దుఃఖకరు నొక్కరక్కసు దొడరి చంపె, నంత నవ్వానిసోదరుం డలుకఁ బెంచి.

క. మోసంబును బన్ని యనా,యాసంబున నఱికి దుఃఖ మర్పించుటయే
వాసి యని యెఱిఁగి వినతుం,డై సేరఁడు తేఁడు సూచి యాదర మొప్పన్.

గీ. తనకు వాని మహానసాధ్యక్షునిగ నొ,నర్చి యవ్వానిఁ గొన్నిదినంబు లుండి
తిరిగి దనరాజధాని కేతెంచుటయును, బైతృకము దారసించినఁ బరమభక్తి.

చ. అసఘుని నవ్వసిష్ఠముని • నన్వయదేశికునిన్ నిమంత్రితున్
బొనరిచి శ్రాద్ధమున్ సలుపఁ • బూన నరామిష మొక్క శాకమం
దనువుగఁ గూర్చి వండి మనుజాదుఁడు వడ్డనచేసి తాఁ దొలం
గెను ముని దాని చొప్పరసి • కిన్క సహింపక తేని కిట్లనెన్. 548

—* వశిష్ఠముని మిత్రసహుని సెపించుట *—

క. మనుజాశనుఁ బలె నీవే, మనుజక్రవ్యంబుఁ దెచ్చి • మాకర్పింపన్
జనునే నీవిటు వేగమె, మనుజాశనుఁడ వగుమింక • మదము దిగంగన్. 549

చ. అని శపియించి యద్ది మనుజాధిపకృత్యముగాక లాఁతియౌ
దనుజునికృత్యమం చెఱిఁగి • దారుణశాపము ద్వాదశాబ్దముల్
దనుక సహింపజెల్లు నవలన్ మరలన్ నరపాలమూర్తివౌ
దనె నృపుఁ డెల్ల నారసి జలాంజలిఁ బూని గురున్ శపింపఁగా. 550

చ. నిలిచిన నంతఁ దద్రమణి • నీరజనేత్రి కడున్ భయంబుతో
వలదు మహాత్మ! నీగురుని • వంచనసేయఁగ నోర్వమంచు నం
ఘ్రులఁ బడి వేడ నా మెనుడిఁ • గూర్చిన ప్రేముడి నల్కఁ బాసి త
జ్జలముల నాత్మపాదములఁ • జల్లికొనెన్ గడు ధీరచిత్తుఁడై. 551

—* మిత్రసహుఁడు కల్మషపాదుం డగుట *—

క. పదములు గల్మష మొందిన, సదయుఁడు గల్మాషపాద • సంజ్ఞన్ బడసెన్
బదపడి గురుశాపంబున, నదరిపడుచు ఘోరదనుజుఁడై పురిఁ బాసెన్. 552

చ. అడవికిఁ జేరఁబోయి గవయంబుల నేన్గుల లొట్టిపిట్టలన్
గడిఁదివృకంబులన్ బులుల • ఖడ్గమృగంబులఁ జెండి మెక్కుచున్
గడువడి ప్రాకులెక్కుచు వికారముగాఁ బకుగెత్తుచున్ వడిన్
మిడిమిడిచూపులన్ గనుచు • మిత్త్రివలెన్ జరియించుచుండఁగా. 553

వ. ఒక్కనాఁడు

క. ఒకచో లేఁబ్రాయపుఁ దమి, మకరాంకక్రీడఁ బెనఁగు • మానికులకుమా
రకమిథునముఁ బొడగని యం, తకసన్నిభుఁ డావలాశనప్రముఖుఁ డొగిన్.

సీ. మృగకిశోరంబుఁ బులి వట్టి • మెసవుపోల్కి
సతికవుంగిట నొదిగిన • సన్మునిసుతు

నొడిసి తినఁబూన నసురకు • నడలి మౌని
సతి యిటులు ప్రార్థన నొనర్చె • సత్వరముగ. 555

—* బ్రహ్మరాక్షసుఁడైన కల్మషపాదుఁడు మునిపుత్రుఁ జంపుట *—

చ. వలదు మహాత్మ! నావిభుని • బాల్యవయస్కుని సాధువృత్తునిన్
బాలియఁగఁ జేయ కిప్డు తినఁ • బూను నెడన్ ననుఁ జంపి మెక్కు మం
జలి యొనరించెదన్ విడుము • చక్కఁగ నావిభు నన్న నాతఁడున్
దలఁకక చంపి మెక్కె చనెఁ • దన్వి గడున్ విలపింప నార్తయై. 556

ఆ. అంత మౌనికాంత • యప్పలాదునిఁ జూచి, నీవు నారిఁ జేరి • భావజన్మ
కేళిఁ దేలు నెడలఁ • గాలంబుఁ జెందుదు, వనుచు శాపమిచ్చి • యతిరయమున.

గీ. మగనియస్థుల నెత్తి యమ్మగువ చితినిఁ
గూర్చి యగ్నిఁ బ్రవేశించెఁ • గుందుమాని
అంత నసురకు శాపాంత • మగుడు మగుడ
నాత్మరూపంబు ప్రాపింప • నరిగెఁ బురికి. 558

ఉ. అందు సమస్తనాగరమ • హాజను లా నృపచంద్రుఁ జూచి యా
నందముఁ జెంది యుత్సవ మొ • నర్చిరి రాజవరుండుఁ బేర్మిమై
నఁ దతి గారవించె నిశి • యందు రతిప్రియుఁడై నిజాంగనా
మందిర మొంద నాపె ముని • మానిని శాపముఁ దెల్పి కుందుచున్. 559

—* మదయంతి భర్తకు మునిసతీశాపంబుఁ దెల్పుట *—

క. తా వైధవ్యభయంబున, భూవిభు వారించె సతఁడు • పొగిలి కడువగన్
దా వైరాగ్యముఁ జెంది మ, హావిపినస్థలినిఁ జేరి • యుండే యుండెన్. 560

త. మునిసుతుఁ జంపిన యందలి, ఘనదురితబ్రహ్మహత్య • గడలికొని నృపుఁ
వెనుకొని వేధింపఁగఁ జొ, చ్చిన నృపవరుఁ డెంతయేనిఁ • జింతిలె మదిలోన్,

మ. పలుతీర్థంబులఁ గ్రుంకె నెంతయును దీ • వ్యన్మంత్రయోగంబులన్
సలిపెన్ బెక్కువ్రతంబులన్ మఖములన్ • సమ్యగ్విధానంబు శో
భిల గూర్చెఁ మునిహత్య యించుకయునున్ • బీర్కొక బాధింపఁగాఁ
దలఁకున్ జెంది యయోధ్యఁ జేరె మరలన్ • ధాత్రీశ్వరుం డార్తుఁడై. 562

క. అందును బాహ్యార్ఘ్యాద్యానము, నందుఁ బసన్ జేసియుండ • నచ్చోటికి మా
నీందుఁడు గౌతముఁ డతులా, నందుఁడు చనుదేర మనుజ•నాథుఁడు పేర్మిన్.

క. కని యర్ఘ్యాది సపర్యను, బొనరిచి నతిచేసియున్న • భూభుజుఁగని య
మ్ముని కుశలమడుగుటయు వేఁ, డిని నరపతి నిశ్వసించి • డిల్లవడి కడున్. 564

గీ. తనయవస్థను మాని కం•తయును దెలిపి
నిష్కృతినిఁగోరి వేఁడ మా•నికులచంద్రుఁ
డరసి కరుణాంతరంగుఁడై • యనియెనిట్లు
బ్రహ్మహత్యాభిభూతుఁడౌ • పార్థివునకు. 565

శా. గోకర్ణంబునకేగు వేగ మచట• • గోరాజవాహున్ హరున్
శ్రీకల్యాణకరున్ మహాబలశివున్ • సేవింపు మీ బ్రహ్మహ
త్యాకాలుష్యము నాశమొందు సుఖముల్ • దైవాఱు సర్వేశ్వరుం
డేకాకారముతో నటని దనరు భూ•మీశానచూడామణీ! 566

క. అన విని సంతుష్టుండై, ముని సెలవున్ గొని ప్రయాణ•ము సలిపి యటకున్
జని కొల్చి మహాబలుఁ ద, ద్ఘనకృప ద్విజహత్యఁ బాసి•కనియెన్ ముదమున్.

వ. అంత నచ్చటఁ గొంతకాలంబు వసించి మరల సాకేతపురంబుఁజేరి వశిష్ఠప్రసా
దంబున మదయంతియందు వంశకరుండగు నొక్క పుత్త్రిన్ బడసి రాజ్యంబుఁ
దద్వశంబుఁజేసి శివానుగ్రహంబున మోక్షంబుఁ జెందె నిట్లు మహాబలేశ్వర
లింగమాహాత్మ్యంబుఁ జెప్పితి నిఁక నేమి వినఁగోరుదు రన మునులు మహాత్మా!
శివరాత్రివ్రతవిధానంబును దద్వ్రతోపాసకభక్తచరిత్రంబు నిఁక నొందు సెల
వీయుమన సూతుం డలరి యిట్లనియె. 568

....* శివవ్రతములు *....

క. మును విష్ణునకు మహేశ్వరుఁ, డనురాగముతోడ నీ వ్ర•తానుక్రమ మం
తను జెప్పె హరియు నారద, మునికి నుడువ నతఁడు లోక•మున కెఱిఁగించెన్.

వ. నేనును మద్దేశికుని యుపదేశంబు నొందినయట్లు మీకుఁ జెప్పెద,

చ. వినుఁడు శివార్చనం బఖిల • వేళలయందును సల్పఁజెల్లు నై
నను రజనీముఖంబుల నొ•నర్చుట యెంతయు శ్రైష్ఠ్యభాజకం
బనియును సోమవారమున • నష్టమి నాశివరాత్రియందు నిం
కను బరమోత్తమం బనియు • గాటముగా వచియింతు రిన్మునుల్! 570

క. పది శైవవ్రతములు సె, ప్పెదు రుత్తమమునులు భుక్తి • ముక్తిప్రదముల్
ముదమున నవ్వాని నొన, ర్పెఁదగున్ హితకాములైన • వారలు పుడమిన్. 571

క, అష్టమిరాత్రి భోజన, మిష్టంబుగ సేయవలయు • నెల్లరునున్ గా
లాష్టమి మానఁగవలె వి, స్పష్టముగా భోజనమును • బావనమూర్తుల్! 572

క, శితపక్షైకాదశి నుపి, హితముగ నన్నంబును భుజి • యింపఁ దగదిఁకన్
శివపక్షౌన్యైకాదశి, హితవుగఁ గుడుచుఁడు భజించి • యీశ్వరు నిశలన్.

గీ, రహిని శుద్ధత్రయోదశీ • రాత్రి శివునిఁ
గొలిచి కుడువఁగఁదగు ధర్మ • గోప్తలార!
అసితపక్షంబునందైన • నభవభక్త
వరులు మానఁగవలె జగ్ధి • భరమునాక. 574

గీ. సోమవారంబునందెల్ల • యామినుల నె, శివునిఁబూజించి భజియింపఁ • జెల్లు నీవ్ర
తంబులందెందు శైవులఁ • దనదుశక్తి, కొలఁది సాపడఁ జేయఁగఁ • గూడు నెపుడు.

వ. ఐహికపారమార్థికశ్రేయంబుఁ గోరువార లీవ్రతంబుల నాచరింపవలయు నట్లు వ్రతంబు లొనర్పనివారలు దస్కరులై జనియింతు రిఁకను ముక్తికి నాలుగు తెరువు లుపదేశింపఁబడియె నవ్వి వినుండు. 576

క. శివపూజ రుద్రజపమును, శివతిథి నుపవాసమును బ్ర • సిద్ధంబగు నా
యవిముక్తనగరి మరణము, నివి నాలుగు మోక్షధనము • నిచ్చుఁ బ్రజకిలన్

గీ. అష్టమియు సోమవారంబు • నసితపక్ష, మందలి చతుర్దశియు శివ • హర్షకరము
లందు శివరాత్రి యున్నతం • బై యలరుట, నావ్రతం బెల్లరకు ముఖ్య • మై తనర్చు

— * శ్రీ శివరాత్రివ్రతవిధానము * —

వ. అందును

గీ. మాఘకృష్ణచతుర్దశి • మాన్యతను ద
నరు మహాశివరాత్రి సం • జ్ఞను ధరించి
అర్ధరాత్రిని వ్యాపించు • నదియె గ్రాహ్య
మితర మగ్రాహ్యమని యెల్ల • రెఱుఁగవలయు. 579

గీ ఆ మహాశివరాత్రియం • దఖిలజనులు, శివసమర్చావ్రతంబును • జేయవలయు
నద్ది క్రమ మెప్పఁ జెప్పెద • నవధరింపుఁ, డీరు తత్పరమతులై ము • నీంద్రులార!

చ. తెలతెలవాఱ లేచి కడుఁ • దేకుఁవతోఁ డుత మజ్జనాదులన్
సలిపి శివాలయంబునకుఁ • జక్కఁగ నేగి శివున్ బరాత్పరున్
జలనము లేనియట్టి మది • చండము పొందఁగఁ గొల్చి యంత జో
తల నిడి విన్నవం బిటులు • దా నొనరింపవలెల్ మునీశ్వరుల్! 581

గీ. నీలకంఠ! మహాదేవ! • నీదు వ్రతముఁ, జేయఁబూనితి నీఁక దయ • చేసి విఘ్న
భయముఁ బోకార్చి కామాది • వైరిజయము, సేకురఁగఁ గొనసాఁగింపు • శ్రీమహేశ

ఆ. ఇట్లు విన్నవించి • యిరవున కేతెంచి, యర్చనాపదార్థ • మంత గుడికి
సాయమందుఁ జేర్చి • స్నానమచ్చోట్లను, మరలఁ జేసి యంత • మడినిఁ గట్టి. 583

వ. విభూతి రుద్రాక్షలధరించి సాయంసంధ్యావిధుల నిర్వర్తించి

క. తత్తన్మంత్రంబులతోఁ, దత్తద్వస్తువుల నొసఁగఁ • దగు శివునకు నీ
వ త్తేని నమంత్రముగా, నత్తెఱఁగున నొసఁగఁగూడ • దెఱుఁగుఁడు మదిలోన్.

క. శివునకు దక్షిణతలమున, వివిధార్చాద్రవ్యములను • వెలయించి నువా
ద్యవిశేషములును నృత్యము, లవిహతముగఁ దనరుచుండ • నర్చింపవలెన్.

క. దినదినముఁ బార్థివార్చన,మును జేసెడు నెడల సాయ • మున సంధ్యాదుల్
పొనరిచి పార్థివలింగము, నొనరిచి స్థాపించి పూజ • నొనరింపవలెన్. 587

క. స్తుతినొనరించి హరుని న,ప్రతిమంబుగ నలరఁ జేయ • వలయును బిదపన్
వ్రతమాహాత్మ్యముఁ దా భ,క్త్యతిశయమునఁ జదువవలయు • నాలింపవలెన్.

గీ. నాల్గుయామంబులందును • నాల్గులింగ
ములను రచియించి యామాహుతి • మొదలుగా వి
సర్గ మంతకుఁ గొలిచి యు • త్సవము లొప్ప
జాగరము సేయవలయు ను • త్సాహమునను.

క. మఱునాఁడు వేగ స్నానము, జరిపి యభవలింగము నొగి • సలిపి కొలిచి సం
బరమొప్ప దోయిలొగ్గుచు, శిరసున నతిచేసి యాచ్న • సేయవలె నిటుల్.

గీ. ఓ మహాదేవ! నీ యాజ్ఞ • నొంది వ్రతము
చేసి యిప్పుడు విరతిని • జేయుచుంటి
నా యథాశక్తి వెలయ నొ • నర్పఁబడిన
యీ వ్రతముచే నలరి వెల • యింపు కృపను. 591

గీ. ఇట్టులని కుసుమాంజలి • నిచ్చి శివున
కెఱఁగి విధితోడ దానంబు • లిచ్చి వ్రతము
విడిచి శివభక్తులైనట్టి • విప్రులకు య
తులకు నన్నంబు లిడి తిన • వలయుఁ దాను. 592

సీ. ప్రథమయామమునందుఁ • బార్థివలింగంబు, నిర్మించి స్థాపించి • నిష్ఠమెఱయఁ
బంచమంత్రంబులఁ • బంచవస్తువుల న,ర్పణఁ జేసి జలధార • వదలవలయు
నష్టోత్తరశతంబు • నభవమంత్రంబు జ,పించి లింగంబుపైఁ • బ్రీతిపూర్వ
కముగ ధారాపూర్వ • కముగ నీరంబును, విడువఁగావలయును • వేత్తలార!

గీ. చిత్రమగు చందనంబుఁ గు • శేశయములు, నక్షతములైన బియ్యంబు • నల్ల నల్ల
నువులు గన్నేరుఁబూవులు • శివున కిష్ట,నామములచేత నర్చ నొ • నర్పవలయు.

వ. భవశర్వరుద్రపశుపత్యుగ్రమహాద్భీమేశాననామంబులను శ్రీకారపూర్వంబులు
గాఁ జతుర్థ్యంతంబులుగా నుచ్చరించి శివునిఁ బూజించవలెను. 594

సీ. ధూపదీపము లిచ్చి • తోరంపుఁబక్వాన్న. నైవేద్యములను నొ • నర్పవలయు
బిల్వఫలార్ఘ్యంబుఁ • బేర్మిమై నొసఁగి తాం,బూలంబునర్పించి • మ్రొక్కవలయు
ధ్యానమాచార్యమం • త్రజపంబును గను ని,శ్చలమైన మనసుతో • సలుపవలయు
నటుగాని యెడలఁ బం • చాక్షరంబులతోడ, శివుని సంతోషింపఁ • జేయవలయు

గీ. ధేనుముద్రను జూపించి • తీర్థధారఁ, దర్పణము చేసి యంతక • దమనభక్తు
లైన నేవురుబాపల • కన్న మొసఁగఁ, జిత్తమందు సంకల్పము • జేయవలయు.

క. పూజాఫలంబు శివునకు, దాఁజెందఁగ దారవోసి • తత్పరమతియై
యాజాము నుత్సవంబుల,తో జానుగఁ గడపవలయుఁ • దోరంపుమతిన్.

ఆ. ఇఁక ద్వితీయయామ • మేతేర సంకల్ప,మును బొనర్పవలయు • ముందుగా నె
నాల్గుజాలనర్చ • నములకేఁ సంకల్ప,మును రచించి యర్చఁ • బూనవలయు.

క. పూర్వమువలె ద్రవ్యంబుల, శర్వున కర్పింప వలెను • జలధారలతోఁ
బూర్వమునకన్న ద్విగుణము, శర్వేశ్వరమంత్రజపము • సల్పఁగవలయున్.

క. తిలలును యవలును బద్మం,బులు బిల్వదళంబు లొసఁగి • పురహరుఁ గొలుచన్
వలెఁ బాయసనై వేద్యం,బలరించి మాదీఫలంబు • నర్ఘ్య మిడవలెన్. 599

వ. ద్విగుణముగా బ్రాహ్మణభోజనమును సంకల్పించి పూజాఫలంబు శివున కర్పించి యుత్సవంబుల ద్వితీయయామంబుఁ గడపవలయు నంత తృతీయ యామంబునందు యథాపూర్వంబుగ నర్పించి. 600

గీ. గోధుమలుఁ బుష్పములు నర్క • కుసుమములును
ధూపదీపంబు లొసఁగి బం • ధురసుశాక
మోదనంబును నైవేద్య • మొసఁగి దాడి
మఫలమర్ఘ్యమునిడి ప్రణా • మంబు సలిపి. 601

వ. పూర్వజపంబుకన్న ద్విగుణముగా మంత్రజపంబు నొనర్చి ద్విగుణబ్రాహ్మణ భోజనము సంకల్పించి యామాంత ముత్సవములతోఁ గడువవలయు నిక నాల్గవయామంబందుఁ బూర్వంబువలెఁ బూజించి. 602

చ. మినుములుఁ గొఱ్ఱలున్ బెసలు • మేలగు తక్కిన సప్తధాన్యముల్
గొనబగు శంఖపుష్పములుఁ • గోమలబిల్వదళంబు లర్పణం
బొనరిచి మిన్నగారెలను • నొప్పగు తియ్యనిభక్ష్యముల్ నివే
దన మొనరించి యంత వివి • ధంపు ఫలంబుల నర్ఘ్యమీఁదగున్, 606

క. లేనియెడల మోచాఫల, మేనియునున్ దెచ్చి యర్ఘ్య • మీయఁదగును మం
త్రానుష్ఠానము ద్విగుణము, గా నెఱవేర్పవలెఁ దొంటి • కన్న మునీంద్రుల్!

వ. అట్లే ద్విగుణబ్రాహ్మణాభ్యవహారంబును సంకల్పించి నృత్యగీతవాద్యంబులతో యామంబుఁ గడపవలయును. 605

సీ. ప్రత్యూషమైన నా • ప్లావంబు నొనరించి, శివునిఁ గ్రమముగఁ బూ • జింపవలయు
నానావిధములగు • దానంబులను బాత్ర, మెఱిగి బ్రాహ్మణులకు • నీయవలయు
యామసంఖ్య నెఱింగి • యతుల కగ్రజులకు, సంతర్పణంబులు • సలుపవలయు
వేదఋక్పఠనంబు • వెలయఁ బుష్పాంజలి, నుడురాజమౌళికి • నొసఁగవలయు
ఆ. ఛత్రచామరవ్య • జనములొసంగి ద, ర్పణముఁ జూపి శంఖ • రవముఁ జేసి
యంత వ్రతఫలంబు • నా శివున కొసంగి, ప్రార్థనంబు సేయ • వలయునిట్లు. 607

గీ. ఓ మహాదేవ! నీసేవ • నొసగుమా కు, లంబులందెల్ల నిన్నుఁ ద • లంపనట్టి
కులమునం దెప్డు జన్మంబు • వలదు నీదు, వాఁడ నీయందు నిలిపితిఁ • బ్రాణములను.

క. కరుణానిధి! నీయందే, మరగించితి నెపుడు నాదు • మనము నటులు నీ
వరసి తగినట్లుగా నే, ర్పఱుపుము జోతలఁ బొనర్తు • బాలేందుధరా! 609

క. ఈ యుపవాసవ్రతమున, నేయున్నతఫలమొ దాని • నీవే కొని య
త్యాయతమోదమునను సుఖ, దాయకుఁడవు గమ్ము నాకు • దాక్షిణ్యనిధీ!

వ. ఇట్లు ప్రార్థించి తిలకాశీస్సుల బ్రాహ్మణులచే నొంది శివుని విసర్జింపవలె నెవ్వ
నిచే నిట్లు వ్రతంబు సేయఁబడునో యవ్వానికి శివుండు దవ్వుగ నుండఁడు. వాని
పుణ్యంబు నెవ్వరును జెప్పలేరు. అవ్వానికి లభింపని శ్రేయంబు లేదు. మోక్ష
బీజంబు వాని యఱచేతికి లభించినది. వేయిరేల? సర్వవిధభుక్తిముక్తులను
శివుం డవ్వాని కొసంగఁగలఁడు. విష్ణువు మున్నగు వేల్పులెల్ల రావ్రతంబుఁ
బ్రీతిమెయి నాచరించిరి. నారదుం డనేకులచే నివ్వ్రతమియం దాచరింపఁజేసె
నిఁక నెద్దాని యాచరణంబునఁగాని వ్రతంబు సంపూర్ణము గానేరదో యట్టి
యుద్యాపనవిధంబుఁ జెప్పెద వినుండు. 611

సీ. పదునాలుగేఁడులు • పరఁగ నీశివరాత్రి, వ్రతముఁ బూని క్రమెయిఁ • సల్పఁగవలయు
నొగి మాఘకృష్ణత్ర • యోదశి నేకభు, క్తముఁ జతుర్దశిఁ బస్తుఁ • గాంచవలయు
శివరాత్రిదినమున • శివునిగుడికిఁ బోయి, స్థిరమతి శివునిఁ బూ • జింపవలయు
పిదప స్వగృహమునఁ • బేర్మి గౌరీతిల, కమును మండలముఁ జ • క్కఁగనమర్ప

గీ. వలయుఁ దన్మధ్య లింగతో • భద్ర మనెడు
మండలంబు రచించి త • న్మండలమునఁ
బదునొకండు కలశముల • వస్త్రఫలసు
వర్ణసహితంబులను నుంచ • వలయు వినుఁడు 612

వ. ఆ పదునొకండు కలశంబులలో

గీ. కనకకలశంబు మధ్య నొ • క్కండమర్చి
పలపరిమితంబొ గా కర్ధ • పలపరిమిత
మైన బంగరుతోఁ దుహి • నాద్రిజాశి
వప్రతిమఁ గూర్చి యందుఁ జే • ర్పఁగ వలయును. 613

వ. ఆచార్యబుత్విగ్వరణంబుచేసి వారలసెలవుతో శివపూజనంబు నాల్గుజాము
లొనర్చి జాగరణము చేయవలయును. శక్త్యనుసారము ప్రాజాపత్యేష్టినిఁ
బొనర్పవలయు ననంతరము బ్రాహ్మణభోజనము చేయించి భక్తితో దానంబు
లీయవలయును. ఆచార్యబుత్విగ్దంపతులకు వస్త్రాలంకారభూషణంబు
లొసంగవలయు. మఱియు నాచార్యునకు పస్కరములతో సవత్సయగు కపిల

ధేనువును శివప్రీతిగ నొసంగి బంగారుకలశముతోఁ గూడిన శివప్రతిమను సమ
ర్పించవలయును. అటుమీఁద దోసిలొగ్గి నమ్రుండై ప్రేమతో గద్గదాక్షరము
లొప్పునట్లు మహేశ్వరునిఁ బ్రార్థించవలయును. 613

గీ. దేవదేవ మహాదేవ! దేవనాథ!, భక్తవత్సల! యీనీదువ్రతము చేతఁ
గరుణఁబఱుపుము నాయెడ గాఢభక్తి, నీదువ్రత మొనరించితి నిగమవంద్య!

క. తెలిసియొ తెలియకయొ యిట్టులొ వ్రతముఁబొనర్చితిని కడున్ గృప నాపై
దలఁచి మహాత్మ వ్రతము! సఫలమున్ బొనరింపు రౌప్యపర్వతనిలయా! 616

గీ. ఇట్లు పరమాత్ముఁడైన మహేశ్వరునకుఁ
బ్రార్థనఁ బొనర్చి యంతఁ బుష్పాంజలి నిడి
సాఁగిలంబడి జోతను సల్పవలయు
నిదియె యుద్యాపనవిధి మునీంద్రులార! 617

వ. ఇఁకను జ్ఞానఁబుసఁగాక యదృచ్ఛచే శివరాత్రివ్రతంబు నొక్కించుకసల్పి
కృతార్థుండైన వ్యాధుని చరిత్రంబుఁ జెప్పెద నాలకింపుఁడని యిట్లనియె 618

— * వ్యాధేశ్వరలింగము - వ్యాధచరిత్రము * —

క. కలఁ డర్బుదాచలాంతిక, తలవని నొకభిల్లుఁ డధికదర్పోద్ధతుఁడు
జ్వలబలుఁడు గురుద్రుహుఁడని, యలరెడు వాఁ డఖిలజంతుహననపరుఁడిలన్.

గీ. తల్లిదండ్రులు పెండ్లము పిల్లజెల్ల, లొప్పువాఁ డెట్టియఘముల నొప్పువాఁడు
దొంగతనమందు మేటియై త్రోవలందు, బాటసారులఁ గొట్టి ద్రవ్యములఁ గొనును

గీ. క్రూరుఁడై బాల్యమునసుండి కొంకులేక
దోసములె చేయు సుకృతంబు త్రోవఁ జనఁడు
గడచెఁ జిరకాలమిట్టు లొక్కప్డు సేర
వచ్చె శివరాత్రి బహుపుణ్యఫలవిధాత్రి. 621

చ. గతదినమందె కానను మృగంబులు గన్పడకుంట నాఁకటన్
వెతవడి తల్లిదండ్రులును బెండ్లము పిల్లలు వేగిరింపఁగా
జతనముతోడ విల్లుగొని సాంద్రతరాటవిఁ జేరి యెల్లెడన్
వెతికిన జంతువేదియును లభింపకయుండెను బోయ కత్తఱిన్. 622

మ. రవి యస్తంగతుఁడయ్యె నంతనె హరిద్రాజిన్ వెలుంగుల్ దొలం
గె వీగాఢంబగు నంధకారము పరంగెన్ విశ్వమందెల్ల వ్యా

ధవరుండున్ మదిలోనఁ బల్వొగలి హా దైవంబ! యెందేని జం
తు వెదేన్ గన్పడ దిమ్మ కే నెటుల బోదున్ శూన్యహస్తాలతో. 623

ఉ. ఆకొని సోలుచుండిరి మదర్భకులుఁ దలిదండ్రు లాలునున్
జేకొన కెద్ది గాస మిలుఁ జేరి యెటుల్ గనుఁగొందు వారి నిం
దే కనుచుందు జంతువు నదేని నటం జొక చెర్వుచేరువం
దాకులుఁడౌచు శ్రీఫలనగాగ్రము నెక్కి వసించె నయ్యెడన్. 624

ఉ. వాఁడును నాఁకటంబడలి వచ్చునొకో యొక జంతువేని యీ
జాడకు దానిఁ జంపుకొని సద్మము చేరుదునొక్కొ యంచటం
బోడిమిఁ దక్క వెక్కసపుఁ బూన్కి గనుంగొనుచుండె నంతలోన్
లేఁడి యొకండు దప్పిఁగొని నీళులగ్రోలఁగ రా నతండునున్. 625

వ. గనుంగొని యద్దానిం జంపఁదలఁచి వేగంబుతో

—* వ్యాధునకు శివలింగార్చన పొసగుట *—

గీ. కార్ముకము నెక్కువెట్ట నక్కర్జమునను దునిగి మాలూరదళ మొండధోధరిత్రి
వెలయు శివలింగమున హిమసలిలసిక్త, మై పడుదు నాద్యయామార్చ యయ్యె నద్ది

క. ఆయర్చాఫలమున నా, బోయకు నలాఘములును బొలిసె నపుడటన్
డాయఁగ వచ్చిన మృగియును, భీయొనరఁగ వాని నడిగె బిట్టున నిట్టుల్. 627

ఉ. ఏమియొనర్ప నెంచెదవొ యిప్పుడు సెప్పు కిరాత! యన్న వాఁ
డా మృగి కిట్లనెన్ మిగుల యాకొని యుంటిని యింటిలోన నా
ప్రేముడి బిడ్డ లాలుఁ గడు వృద్ధులు నా తలిదండ్రు లాఁకటన్
దీమరియుండి రిప్డు నిను ద్రెక్కొని చేకొనిపోదు భుక్తికై

—* మృగీమృగములు వ్యాధునితో శపథములుచేసి పోవుట *—

క. అన లేఁడి యడలి యివుడే, మొనరించుదు? నెటకుఁబోదు? నుక్కులుఁ డీతం
డని కొని యాతని కిట్లనె, వనచర! నే నధికఫలముఁ బడయుదు దీనన్, 630

సీ. నాదు పొలసున నీకును నీదుజనము, నకును సుకమైన నేను ధన్యను గదన్న!
ఒరుల కుపకారులగు వారి కొప్పు పుణ్య, మెన్నఁదర మానె! నూ తేండ్ల కేనిఁ బుడమి

గీ. విన నొకపల్కు నాదృతి నాలకింపు నాదు బిడ్డలు వెంకి నున్నారు వారి
నాదు చెలియలి కేని యానాదు విభున, కేని యప్పించి వచ్చెద నిపుడు విడిన. 631

క. కల్లలు నేఁబల్కను విను, భిల్లవరా! సత్యమిద్ది • పృథివియు సాద్రిం
జెల్లజలధారలెల్లను, జెల్లుగ సత్యంబుతోడ • వెలయున్ గాదే! 632

ఆ. ఇట్లుచెప్పఁ గఱకు • లెఱుక నెనరులేక, వినకయున్న హరిణి • విస్మరించి
బెదరి యిట్లు పట్లు • బెట్టుకొనెఁ గిరాత! వినుము నానుడుల వి • వేక మరసి. 633

గీ. వేదవిక్రేతయై సాంధ్య • విధిని సలుప
నట్టి పాపఁడు విభునాజ్ఞ • నతకరించి
మెలఁగు పొలఁతియు ధర్మంబు • మీఱునతఁడు
వడయునఘ మేను బడసెద • బాసఁదప్పి. 634

క. ఇఁకను కృతఘ్నుండును ద్వ్యం,బకభక్తివిహీనమతియు • మైత్రీద్రోహుం
డకరుణుఁడు నొందుదోసము, నకుఁ జిక్కెదు నిటకురాక • నక్కన నింటన్.

ఆ. ఇట్లు చాల నొట్లు • నిడి నిల్చియున్న నా,హరిణిఁగాంచిఁ బోయ • దరిగిరమ్మ
నాఁగ నీరు ద్రావి • వేగంబుతో నద్ది, చనియెఁ బేరెమొంది • సద్మమునకు..

క. భిల్లుఁడు నిద్దురపోకయె, యెల్లెడలన్ గాంచుచుండె • నింతట మృగికిన్
జెల్లెలు వేఱొకమృగి దా, నల్లనఁ దన యప్పజాడ • లరయుచు వచ్చెన్.

ఉ. వచ్చిన లేఁడిఁ గన్గొని జ • వంబున భిల్లుఁడు వింట బాణముల్
గ్రుచ్చుచునుండ బిల్వదళ • గుచ్ఛము హైమజలార్ద్రి మీఁశుపైఁ
గ్రచ్చఱ రాల బోయ కది • గ్రాలెను రెండవయామపూజయై
చెచ్చెర వానిఁగాంచి మృగి • చింతిలి యేమియొనర్తు వీవనన్. 638

గీ. తొంటివలె వాడు సెప్పఁడుఁ • దొందరేమి
యొందకిట్లనె మృగి ఫలం • బొందె నాదు
పుట్టు ధన్య ననిత్య మీ • పొల్లయొడలు
పరుల కుపకారకంబైన • భాగ్య మెంతొ. 639

క. వినను నా పసికూనలు, నా నెలవునఁ గలరు వారి • నాథుని చేతన్
నేనిడి వచ్చెద నీ సము,ఖానకు విడు మిపుడు వ్యాధ! • కరుణదలిరన్. 640

ఆ. నావుడును వ్యాధుఁడిట్లనె • నమ్మనమ్మ, నీదు నుడుల వధింతు సం • దియము లేదు
నాఁగ మృగి గడుభీతయై • వేగ పాటు,తోడ నిట్టుల శపథంబు • లాడఁదొడఁగె.

సీ. పరిణయంబాడిన • పడుచును విడనాడి, పెఱనారిఁ జెందెడు • వెట్టిదుండు
హరిపూజసేయుచు న • మ్మహేశ్వరునిందఁ, గావించుచున్నట్టి • కలుషమూర్తి

ఆమ్నాయధర్మంబు లవులఁబోఁ జిమ్మికల్పితధర్మముల గారవించుమొఱకు
తలిదండ్రులమృతాహములశూన్యముగఁ బుచ్చి తానుమెక్కెడునట్టి దారుణాత్ము

గీ. డొందు నిరయంబులొందెడ నీఁదుబాస, జేసి నేనింటడాగిన సిద్ధబుద్ధి
యనుడువనచరుఁడటులైన నరిగిరమ్మ, పొమ్మనఁగనీళులనుఁ గ్రోలి పోయెనదియు

క. ఎఱుకకు నిద్దుర లేకయె, జరిగెను బ్రహరద్వయంబు శర్వరి నాలో
నెఱుఁగక మృగులవిలంబము, నరయుచుఁ గాసారమునకు హరిణము సేరెన్.

ఆ. మిగులబలిసియున్న మృగమును గన్గొని, కరముపొంగి వేటకాఁడు వింటఁ
దొడఁగిబాణమేయఁ దొడరఁదోయదళంబు, లీశుశిరసుపై బ్రవేశమొందె. 644

క. శరరవము విని మృగము వన, చరునకు నిపుడేమిసేయ సంకల్పమనా
నెఱుకఁడు మునుపటివలెనే, యెఱిఁగించెను దనదు హృదయమేర్పడ నంతన్

క. మృగమది బిట్టలరి తగన్, మృగయునకనెఁ గృతిని నేను మిక్కిలిపుష్టిన్
దగియుంటి మీరుగడుపారఁగఁదిని తనియుదురు వనచరప్రముఖ! యికన్.

ఉ. ఎవ్వనిమూర్తిచేఁ బరుల కే ముపకారము గల్గకున్న వాఁ
డివ్వసుధన్ వృథాజనితుఁ డెల్లవిధంబుల నెంచిచూడఁగా
నెవ్వఁడు శక్తియుక్తుఁడయి యే యుపకారము సల్పకుండునో
యవ్వెడవానిశక్తి వితథంబయి నరకంబును జెందికుందెడున్. 647

వ. ఐన నిప్పుడు

గీ. ఎఱుక! విను నాదు బిడ్డల నెల్లవారి, తల్లులకు నప్పగించి యంతఁ దలఁపఁ జెప్పి
యరుగుదెంచుదు నన భిల్లుఁ డబ్బరమొంది, పలికె నిట్టులమృగముతోఁ బరవసముగ

ఉ. ఈవఱ కెన్నియో హరిణు లిట్టులె పెక్కులు నీతులాడి న
న్నీ విపినంబునం దునిచి యేన వొక్కటి గానరాదికన్
నీవును నట్లె వచ్చి జన నేర్పు రచించితి విట్టు లందఱేన్
బోవిడ మాకు జీవనము పొందగు నెవ్విధి? వంచకాత్మకుల్! 649

గీ. అనిన మృగ మిట్టులనె వ్యాధ! యనృతమేమి, లేదు సత్యము చేత నాళీకజాండ
మెల్ల శోభిల్లుచున్నది యిప్పగిది న, లీకవాదికిఁ బుణ్యంబు లేదు లేదు.

వ. ఇఁకను నా ప్రతినను వినుము.

సీ. సూర్యాస్తమయ వేళ • సురత మొందెడు వాడు, కూటసాక్ష్యము జెప్పి • కొనెడు వాడు
శివరాత్రి నన్నఁబు • బవలు మెక్కెడువాఁడు, సంధ్యావార్వని విప్ర • జాతివాఁడు
చాలియు నుపకృతి • సల్పకుండెడు వాఁడు, పరులు దాఁచిన సొమ్ముఁ • బడయువాఁడు
బైల్వదళములఁ బర్వమునఁ గోసెడువాఁడు, తినరానివానిఁ • దినెడువాఁడు

గీ. తనువునన్ బూది రుదురాక • లొనరనట్టి
వాఁడు శివపూజసేయక • కూడుఁగుడుచు
వాఁడునుఁ జెందుదురితంబుఁ • బడయువాఁడ
మరల నీ సన్నిధికి రాక • మసలియున్న. 651

క. శివపూజచేత దోసము, లవిసి చనుట నాసిపాదుఁ • డాశంబరమున్
జవమునఁ జని రమ్మనన డి, యవసథమున్ జేరెదాని • యట నుదకములన్ 652

గీ. అందఱును నందుఁ జేరి వా • రరసికొని ప
రస్పరము సత్యనిష్ఠఁ గి • రాతుఁ జేర
నిశ్చయించుకొనుచు మగ • నికి వచించెఁ
బెద్దమృగి యిట్లు ప్రేముడి • పెంపు మెఱయ. 653

క. నినుఁగోల్పడి సుతులెట్టులు, మనెదరు మనుగడవుగాదె • మాకందఱికీ
వనఘ! యిటనుండు మేనే, చనెదను ముందేను బాస • సల్పినదానన్. 654

గీ. అనిన రెండవమృగి యిట్టు • లనియె మీఱ
లుండుఁ డిచ్చోట బాలుర • నోముకొనుచు
మీకు దాసినిగాదె నేఁ • బోదు వ్యాధు
కడకు ననుఁబంపు డిప్పాట • క్రమము మెఱయ. 655

క. అన మృగవిట్లనె నేనే, జనెదను మీరిందె యుండి • సాఁకుఁడు సుతులన్
జను మాతృరక్ష బాలుర, కనవరతము ప్రేమమొంది • యలరఁగభువిలో. 656

గీ. విభుఁ డిటులు వల్క హరిణులు • విభుఁడు సనిన
విధవలకు జీవితంబెల్ల • వితయగాదె
యనుచు బిడ్డలనూరార్చి • యాముగురును
వ్యాధుకడకేగి రెంతొ సత్యంబు ప్రేర్మి. 657

—* మృగీద్వయితో మృగము దచ్ఛిశువులును వ్యాధునిఁజేరుట *—

క. వారినిగని తచ్ఛిశువులు, వారలకేగతియొ యదియె ♦ ప్రభవిల్లెడు మా
కీరాపేటికి నని వడి, వారలనే దారసించి ♦ వచ్చెఁబిఱుందన్. 658

క. మృగముల నెల్లఁ గనుంగొని, మృగయుఁడుగడుఁపొంగి వాని♦మీఁద శరముల్గా
నిగిడింపగఁజాపము నె,త్తగఁబడియెను దోయబిల్వ♦దళము శివునిపై. 659

గీ. దాన నాల్గవయామార్చ ♦ దనరె నిట్లు
భిల్లునకుఁ గూడె శివరాత్రి ♦ వృషభకేతు
పూజ యంతనె మృగములు ♦ బోయఁజేరి
కొను మనఘ! బాణముల మమ్ముఁ ♦ గూలనేసి. 660

వ. అనిన భిల్లుం డక్కజంబొంది తన యాతరంగంబందిట్లు వితర్కించె. 661

ఉ. అక్కట! యీమృగంబులు ప♦రార్థము ప్రాణములన్ ద్యజింపఁగా
నిక్కడికేగుదెంచె నిటు♦లెంతయు జ్ఞానము లేనివైన నే
నెక్కుడు జ్ఞానమొప్ప జని♦యించిన మానిసినైనఁ దిండికై
కక్కుఱితిన్ వధింతు మృగ♦కాండములన్ బ్రతినిత్య మిట్టులన్. 663

ఆ. ఇప్పుడేని వలదె ♦ యివ్వాని వీక్షించి, తెలివియొంద కిఁకను ♦ దెవులు మాని
తనదు పొట్టకొఱకుఁ ♦ దనవారికొఱకునై, యొరుల ఘాతసేయ ♦ నొర్వనిఁకను.

—* వ్యాధునకు శివుఁడు ప్రత్యక్షమై వరంబు లిచ్చుట *—

క. అని నిశ్చయించి మృగముల, కనియెను పొండీరు యుష్మ♦దాశ్రమమున కే
నును జనియెద నానెలవున,కనఁ జంద్రకలావమూర్తి ♦ యటఁదోఁచి యనెన్.

క. సకలైశ్వర్యము లిఁక దా,వక నిలయమునందు వెలయు ♦ వనచరతిలకా!
సుకముల నొందుము గడునెడ,పక నీ వంశంబు నెందు ♦ బహుతరవృద్ధిన్.

వ. మఱియు నిప్పటినుండి నీవు గుహుండను నాహ్వాయంబు ధరించి సాకేతనగరం
బున కనతిదూరంబున గంగాతీరంబందునున్న శృంగిబేరపురంబందుఁజేరి యందలి
నిషాదులకెల్ల నొడయండవై యుండు మందు నీయిరవునకుఁ గతిపయవత్సరంబు
లలో దాశరథియగు శ్రీరాముఁడు పత్నీభ్రాతృయుతుండై యేతెంచి నీకు
మిత్రుండగును. నీవును నన్నిఁక నేమఱక కొలుచుచుండుము. నీకు దుర్లభం
బగుమోక్షంబు నొసంగెద నన్నంత నతండు విజ్ఞానంబుఁజెంది శివునకు

మొరిక్కి నంత మృగంబులెల్ల జగదీశ్వరునిఁగాంచి మిచుకూరిమి సాష్టాంగం
బెఱఁగి నిలిచిన శంకరుండు వానిఁ గృపాదృష్టింగాంచి శాపావసానంబుఁ
గావించి దివ్యదేహంబులిచ్చి తన లోకంబున్ జేర్చె. భిల్లుఁడును సంతసిల్లి
శివోక్తప్రకారం బఖిలసుఖంబులొంది శ్రీరామునిచెలిమిఁబడసి శివానుగ్రి
హంబున శివసాయుజ్యంబు నొందె నజ్ఞానంబున నెఱుఁగక శివునిఁ బూజించిన
బోయ కిట్టి శివసాయుజ్యంబు గలుగ నిఁక జ్ఞానంబున శివార్చనచేసినవార లెట్టి
తేజంబు నొందుదురో యారయఁజాలుదు రిట్లు 666

చ. అనిశము సోమవారముల • నష్టములందును శైవరాత్రిలం
దను నిశలన్ మహేశ్వరునిఁ • దోయము మించ భజించినట్టివా
రిని సురలేనిఁబోలరు మఱిన్మతి వారికి సర్వసంపదల్
బొనరిచి యంత్యకాలమున • మోక్షమొసంగు మహేశ్వరుం డిలన్. 667

వ. అనినొడివినన్ గడు సంతసించి సూతునకు శౌనకాదిమునులు మఱియునిట్లనిరి.

క. మోక్షమన నెట్టిదో యఘ,మోక్షణచణసూక్తికుశల • మునినుతశీలా!
దక్షతతోఁ దెల్పుము మా, కీక్షణమున ననుడు సూతుఁ • డిట్టులు వలికెన్.

సీ. సంసారదుఃఖభం•జనియును నతులితా,నందదాయినియై తనర్చు ముక్తి
సాలోక్య సారూప్య • సాన్నిధ్యసంజ్ఞల, మూడువిధంబులఁ • బొనరియుండు
సాయుజ్యమనెడు న•సాధారణంబగు, ముక్తి నాల్గవదియై • మురువుమీఱు
పాశుపతవ్రత • ఫలమున నదిగల్గు,నట్టి మోక్షమునకు • హరుఁడె దాత

గీ. త్రిగుణములనొప్పు • బ్రహ్మాదిదేవనాథు
లోలి ధర్మార్థకామంబు • లొసఁగువారు
నిర్వికారి పరబ్రహ్మ • నిర్గుణుండు
శివుఁడు తుర్యుఁడు విజ్ఞాన • సేవ్యుఁడెందు. 670

వ. మఱియు నవ్యయుండును సాక్షియు నద్వయుండగు నాశివుండు భక్తులకుఁ
త్రివర్గంబుగూడ నిచ్చి పరిపాకసమయంబున ముక్తినొసంగు నైదవముక్తి కైవ
ల్యసంజ్ఞనొప్పు నద్దానిలక్షణంబును వినుండు. 671

క. ఎద్దానఁ బొడముఁ లోకము, లెద్దానన్ వృద్ధిఁజెందు • నెంతయుమఱి య
య్యెద్దాన లయము నొందెడు, నెద్దానన్ నిండఁబడెడు • నీజగమెల్లన్. 672

క. అద్దియె శివరూపంబని, యద్దియె కైవల్యవస్తువనియు ననఘులౌ
పెద్దలు సెప్పుదు రెప్పుడు, నద్ది సకలనిష్కళాత్మయై ద్వివిధంబౌ. 673

చ. ఎఱుఁగఁగలేడు దాని హరియే నజుఁడేని షడాననాదులే
నెఱుఁగరు నారదర్షియును నించుక వ్యాసుఁడు దత్కుమారకుం
డెఱుఁగడు సర్వదేవతలు నెల్లరు మాను లెఱుంగ రింక దాఁ
మెఱుఁగఁగలేవు వేదతతులెల్లను శాస్త్రములున్ బురాణముల్. 674

క. సత్యము జ్ఞాన మనంతము, వ్యత్యయరహితంబు సచ్చిదానందంబున్
మత్యతివిషయము పరమా,చిత్యజ్ఞు లెఱుంగవలయు సిద్ధము దానిన్. 675

సీ. నిరుపాధికంబయి నిర్గుణంబయి నిరం,జనమయి యవ్యయంబనఁగఁబరఁగి
శోణంబునున్గాక శుద్ధముగాక హ,రిద్వర్ణమునుగాక కృష్ణవర్ణ
మునుగాక యున్నతంబునుగాక ఖర్వంబు,గాక పీనంబునుగాక చిక్క
నదిగాక వాకులు మదియు నిరూపింపఁ,గాఁజాలనట్టి యొక్కజపువస్తు

గీ. హాపరబ్రహ్మ మాకసమట్లు నెందు, వ్యాపకము మత్సరవిహీనమచ్ఛతరము
ద్వంద్వరీతులకెపు డతీతంబు పరమ,శివ సమాఖ్యకమై మేల్మి జెన్నుమీఱు.

—* భక్తిప్రాబల్య ప్రతిపాదనము *—

క. అట్టి పరమాత్మ మొందఁగ, గట్టి శివజ్ఞానమగును గారణ మదియున్
నట్టన భక్తినొనర్చిన, నుట్టిపడును గాన భక్తి నొందఁగవలయున్. 677

గీ. జ్ఞానమునకన్న శివభక్తి కరముసుకర, మైనమార్గము గావున దాన శివుని
ముక్తికై భజియింపుఁడు మోక్షదాత, భక్త్యధీనుఁడు శర్వుఁ డెప్పట్లవినుఁడు.

ఆ. భక్తి జ్ఞానమాత భుక్తిముక్తిప్రద, సులభ దీనిచేత బలువురిలను
ముక్తిఁజెంది రిద్దిపొలుచు నాఱువిధంబు, లగుచుఁ దెలియఁబఱతు నరయుఁడీరు

వ. సగుణయనియు నిర్గుణయనియు వైధియనియు స్వాభావికియనియు నైష్ఠికియనియు ననైష్ఠికియనియు విభజింపఁబడియుండు నందుఁ నైష్ఠికి యొక్కం డాఱువిధముల నొప్పు ననైష్ఠికి యొక్కవిధముగానె యుండు మఱియు నీ భక్తులు విహితాది భేదములతో ననేకభేదంబుల నొప్పు వాని విస్తరించిచెప్పుటకు శక్యంబుగాదు.

సీ. భక్తియు జ్ఞానంబు పఱగ వేఱ్వేర్గావు, వలదు భేదముసేయ వాని నెపుడు
భక్తిఁజెందకయున్న వానికి జ్ఞానంబు, గలుగనేరదు పరిష్కారమిద్ది

భక్తునకే యొందుఁ • బరిథవిల్లును జ్ఞాన, మద్దాన శివభక్తి • నందవలయు
సర్వము భక్తిచే • సమకూరు సిద్ధంబు, సందియంబిట లేదు • సన్మునీంద్రు

ఆ. లార! యీప్రకార • మీరడిగినయట్లు, సెప్పినాఁడ దీనిఁ • జెలఁగి వినిన
వారికెల్ల పాప • వర్గంబునుండి మో, క్షంబు గలుగు సందియంబులేదు. 681

వ. అని సూతుఁడు శౌనకాదిమహామునులకుఁ జెప్పుటయు.

గీ. తండ్రి! యుద్భటవంశముక్తాఫలాయ
మాన! జైవాతృకకిరీట • మహితతేజ!
లింగవైభవఖండమన్ • లీలనెసఁగు
కృతిఁగొను ద్వితీయమాశ్వాస • మితవు మెఱయ. 682

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి లింగవైభవఖండంబునఁ
ద్వితీయాశ్వాసము సర్వము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

ఉమాఖండము

ప్రథమాశ్వాసము

శైలయాత్రికౌఘ
ప్రాశస్త్యాన్నప్రదాన • భాసురతరమ
ల్లేశాదిసోదరత్రియ
పేశలకమనీయకీర్తి • విలసితచరితా!

వ. అవధరింపుము శౌనకాదిమునీంద్రులు సూతున్‌గాంచి.

క. తెలిపితివి మున్ను కృష్ణున, కలఘుం డుపమన్యుమౌని • యభవునిదీక్షన్
జెలువుగ నొసంగెనని కడుఁ, జెలిమిన్ దచ్చరిత మిందుఁ • జెప్పుము సూతా!

వ. అనిన నక్కథకుండు శౌనకాదిమహామునీంద్రుల కిట్లనియె,

—* జాంబవతి పుత్రార్థమై శ్రీకృష్ణుని శివునిఁగూర్చి తపింపు మనుట *—

ఉ. మున్నొకనాఁడు జాంబవతి • పుత్త్రజనిన్ మదిఁగోరి నిండువే
డ్క న్నలినాక్షు నిట్లడిగెఁ • గల్మషవర్జితుఁ గాంతవిగ్రహున్
సన్నుతశౌర్యు నొక్కసుతు • సామి! భవాదృశుఁ బుట్టఁజేయు నా
కెన్నికమీఱుసంతనము • హెచ్చ ననుగ్రహ మట్లొనర్పుమా!

శా. ముల్లోకంబుల నీకసాధ్యమయి యొప్పున్ జెంద దొక్కండు నీ
యుల్లంబందుఁ దలంపఁ గ్రొత్తజగముల్ • యోజింపఁగా నేర్తు వు

త్ఫుల్లాంభోరుహనేత్ర! రుక్మిణికి స॥త్పుత్త్రోదయశ్రీ సుసం
ధిల్లన్ జేయఁగ శంభుమూర్తిని హిమా॥ద్రిన్ గొల్వలేదే విభూ! 4

క. శివువరమునఁ బ్రద్యుమ్ను, ప్రవరులఁ బట్టంపుసతికిఁ ॥ బడసితివి తనూ
భవులను నివు డట్టులె యా, భవునిఁగొలిచి నాకుఁ బుత్త్ర॥భాగ్యం బిడుమా!

మ. అన నింతిగ గని కేశవుండు మదిలో ॥ హర్షించి యెంతేని యి
ట్లనె రాణీ! యటులే యొనర్చెద మదీ॥యంబౌ ప్రయాణంబు నీ
మనమం దారయు మన్న నాసతియు క్షే॥మంబున్ శివంబున్ గడున్
బొనరన్ జేయుదు రెందు నీకు హరుఁ డం॥భోజోద్భవుండున్ రహిన్. 6

క. మఱి యాశలుఁ దత్పతులును, హరిదశ్వుఁడుఁ జందురుండు॥నఖిలమునులు భా
స్వరనదులుఁ గడలి పుడమియు, నిరతము రక్షింతు॥గాక ॥ నినుఁ బద్మాక్షా!

గీ. అనుచు స్వస్తినిఁ బలికిన ॥ నాతఁ డపుడె
తల్లిదండ్రులకడ కేగి ॥ చల్లగాఁ బ
యన మెఱుఁగఁ జెప్పి యవ్వారి ॥ యానతిని బ
లునిసెలవుఁ జెంది సతులకొ॥ల్లను వచించె. 8

—* శ్రీకృష్ణుఁడు తపస్సుకై హిమగిరికి వచ్చుట *—

క. వారందఱి కుశలోక్తుల, చే రహిఁగొని గరుడుఁ దలఁప॥జేరి వడిగ న
వ్వారిజనయనుని హిమనగ, భూరిస్థలిఁజేర్చి తిరుగఁ ॥ బోయె నతండున్. 9

గీ. అంతఁ బద్మాక్షుఁ డచ్చట ॥ నద్భుతంబు
దివ్యము తపస్విమండల ॥ భవ్య మమర
మాన్యమును బ్రాహ్మ్యలక్ష్మీస॥మావృతంబు
నైన యుపమన్యుమౌనివ॥రాశ్రమంబు. 10

వ. ప్రవేశించి పరమామోదమ్మున

గీ. అచటి పువ్వులతలసొంపు ॥ నచొటిబహుళ
ఫల లలిత శాఖులయు వన॥స్పతులవిభవ
మందలి విరోధిమృగముల ॥ పొందికయును
నరిసి యమ్మునిఁ జేరి సా॥ష్టాంగ మెఱఁగ. 11

క. ఆతండును శ్రీకృష్ణున, కాతిథ్యము నెఱపి కుశల ॥ మరయఁగఁ గృష్ణుం
డాతతముదమున మౌనికిఁ, జేతస్పృహ నెఱుఁగఁజేయ ॥ సిద్ధుఁ డతండున్. 12

చ. వడసెద వీవు నందనునిఁ • బంకజలోచన! యాత్మతుల్యు నీ
యెడఁ బరమేశ్వరున్ గొలువు • మిద్ధతపంబున వేడ్కమీఱ నా
తఁడు గిరిపుత్రితోఁ గడను•దారరసప్రసరాంతరంగుఁడై
కడుకొనియున్నవాఁ డిచటఁ • గాంచుమొనర్చెద వెన్వనిన్ గనన్. 13

ఉ. ఆ జగదీశు నా హరుని • నా పరమేశ్వరుఁ గోరి నీవిటన్
దేజము మీఱఁగాఁ దపముఁ • దీర్చుట యెంతయు శ్రేయ మేను ము
య్యోజన చేసి యాత్మమున • నొప్పగ నిందె భజించి శంకరున్
రాజతశైలనాయకుని • రాణదలిర్పఁగఁ జూచితిన్ హరీ! 14

ఆ. ప్రమథదేవమౌని • వర్గంబు లలర నా, కిందు దరిసెనంబు • నిచ్చి వరము
లిచ్చిపోయె ఘనకృ•పేచ్ఛ మహేశ్వరుం, డట్టి పబ్బ మీక నో•కప్పు డగు నె?

క. అనఁ గృష్ణుం డుపమన్యున, కనె నిట మునినాథ! శర్వు • నత్యంతం బ
ర్చన నొనరిచి సిద్ధుల నొం,దినవారలఁ దెల్పు మదికిఁ • దేటపడంగన్. 16

వ. అనిన ముని యిట్లనియె.

—* హిమగిరిలో శివునిగుఱించి తపించి సిద్ధు లొందినవారలు *—

క. క్రతు వల స్వాయంభవుఁడు త్రి,శతవర్షము లిందుఁ బుత్త్రి•సంతతికై యు
న్నతతపముఁ జేసి శివుదయ, సుతులను బడసెను నితాంత•శుభగుణయుతులన్.

క. శాకల్యుండను మునియును, శ్రీకంఠు నవాబ్దశతము • సేవించుచు న
స్తోకతపం బొనరించెను, లోకేశుఁడు మెచ్చి యిడె బ•లు వరంబులనున్. 18

క. సావర్ణియనెడు నొకముని, యావని షష్ట్యబ్దశతము • లింపుగఁ దపసున్
గావించిన మెచ్చి మహా, దేవుఁ డభీష్టంబు లొసఁగెఁ • దేఁకువమెఱయన్.

క. వేదవ్యాసుఁడు ఘనుఁ డౌ, మోదంబున నిందుఁ దపముఁ•బూని శివుని బ
ల్గాదిలియనుగ్రహంబున, మేదురయశమును బడసె న•మిత్రవిఘాతీ! 20

గీ. వాలఖిల్యమునులు నిందు•పరిభవంబుఁ, బాపికొనునిచ్ఛ నిచటఁద•పంబుఁ జేయ
శివుఁడు మెచ్చి సుపర్ణుని•జిష్ణుజేత, నీరు పుట్టింతురని వరం•బిచ్చె శౌరి! 21

క. నారదమౌనియు శంకరు, నారాధనఁ జేసి కొలువ • నర్ధేందుధరుం
డా ఋషికి బాఢతేజముఁ, గిరితి సంగీతశక్తిఁ • గేరుచు నొసఁగెన్ 22

గీ. ఇంద్రుఁడును గౌశికుఁడు నిందు • నిందుమౌళి
భక్తి నారాధన మొనర్చి • ప్రాజ్యమైన
యట్టి స్వారాజ్యమును జెంది • హరుసమునను
నెసగుచుండెను వృష్ణికు • లేశ! యరయు. 23

క. ఇఁక నసురులలోన హిర, ణ్యకశిపుఁ డలశివునిఁ గొల్చి • యైంద్రవిభవ ము
త్సుకుఁడై గొని యేలె నకం, టకముగఁ బెక్కేండ్లు నంద • నందన! వినుమా!

క. అతనిపుత్త్రుఁడు మందరుఁ, డాతతశౌర్యుండు హరుని • దైవవరమునన్
శ్రీతల్పునిచక్రము బురు, హూతునివజ్రమును గెలిచె • హోరాహోరిన్. 25

గీ. మఱియు శతముఖుఁడను దైత్య • వరుఁడు వర్ష
శతము నిజమాంసహోమంబు • సల్పి శివుని
వరమునన్ యోగశక్తి శా • శ్వతపుబలముఁ
జెందె నెంతయు విశదరా • జీవనయన! 26

క. నేనును నిట శంకరు న, న్యూనదయాసింధుఁ గొలిచి • యొందితి నొప్పా
జ్ఞానము దుగ్ధాబ్ధిని నీ, శానుని సాన్నిధ్యమును న • సంబోజంబున్. 27

గీ. ఇఁకను విష్ణువు శక్తిము • నీంద్రుఁ డాద, ధీచి కాణాదుఁడును భృగు • తిలకుఁ డల్ల
రాముఁడును శివభక్తిఁ గ • రంబుఁ జెంది, యొంది రిష్టార్థసిద్ధుల • నురవుగాఁగ.

గీ. చూడు మెడపక సర్వర్తు • సుమఫలాఢ్య,ములును గంధవహంబులు • లలితదళము
లైతనర్చెడు వృక్షల • తావళు లివె, శంకరుని సుప్రసాదంబు • సరణి శౌరి!

క. అన మౌని కనియె నా హరి, విను ముని! ధన్యుండ వీవు • వేఱొక్కరు నీ
కెనయౌదురె? సాన్నిధ్యం,బునఁ బడసితి విట్లు శివుని • భువనేశ్వరునిన్. 30

క, నాకును నిట్టులె నీ కృప, నా కల్యాణాద్రిచాపుఁ • డా భగవంతుం
డా కైలాసనివాసుం, డా కారుణికుండు కనుల • కగుపట్టునొకో! 31

క. అనిన విని మౌని యనియెను, వనజేక్షణ! సందియంబు • వల దీశ నచిరం
బున నే యాఱుమాసం,బునఁ జూడఁగఁగలవు శివుని • భూతశరణ్యున్. 32

గీ. ఆ శివునిచేత మఱి తదీ • యార్ధమూర్తి
యైన జగదంబచేతఁ బ • డాలు వరము

లొండఁగల విధి నిజము ము శుంద! సర్వ
కాలవృత్తముల్ గాంతు ముక్కంటికృపను. 33

క. పెక్కులగు వరము లిచ్చిన, యక్కారుణికాంతరంగుఁ డనఘుఁడు నీకిం
దెక్కుతన నుప్రసాదము, నక్కజముగఁ జేయుచుండు? నంబుజనేత్రా! 34

క. దేవతలును నిను మెచ్చెద, రీవును బ్రహ్మణ్యుఁడవు ప్రశస్యుఁడవహా! రా
జీవవిలోచన! జప్యము, నే వేగన్ జెపుదు శివుఁ గనెదు వద్దానన్. 35

గీ. అనినఁ దామరసాక్షుఁడు హారుస మొంది
యనియె మౌనీంద్ర! నీదు దివ్యప్రసాద
మున దనుజసూదనునిఁ గ్రతుభుగ్విభునిఁ గ
నియెద నీయుము సద్విద్య నీవు దయను. 36

—* ఉపమన్యుడు శ్రీకృష్ణునకు శైవదీక్ష నిచ్చుట *—

వ. ఇట్లు మహాదేవాశ్రితకథలతో నేడుదినంబులు ముహూర్తంబులట్లు గడిపి యెని మిదవదినంబున నుపమన్యుండు శ్రీకృష్ణుని యథావిధి, గంగావగాహనంబుఁ జేయించి దండకమండలకుశమేఖలా చర్మవసనంబు లొసంగి పాశుపతదీక్షనిచ్చి బ్రహ్మవిద్య నుపదేశించె ననంతరంబున నచ్యుతుండు తపం బొనర్చి యొక మాసము నాత్రము ఫలాహారంబునఁ గడపి రెండవ నెలనుండి సలిలాశనంబే యొనరించుచు నేకపాదంబున నిలిచి యూర్ధ్వబాహుండై నిస్తంద్రమతిఁదపించుచుండ నైదు నెలలుగడచి యాఱవ నెల జరుగుచున్నంత నొక్కనాఁడు.

గీ. ఆకసమునందు సూర్యసహస్రతేజ,మగుపడియె నమ్మహామధ్యమందు మెఱపు
దీవియంబోలు కిటికీలదీర్చియుండె, శక్రచాపకృతాంతమహాశైలమొకఁడు.

—* శ్రీకృష్ణుతపంబుమెచ్చి పార్వతీపరమేశ్వరులు సాక్షాత్కరించుట *—

క. అందుఁదపంబునఁ గాంతుల, సుందరతేజమున నలరు సుదతీమణితోఁ
జందురునిరేకతో దివ్యుండు నినుండట్టులుండె నభువుండు రహిగా. 39

గీ. అంతఁ గంసాంతకుఁడు రోమహర్ష మెసగ
నక్కజమ్ముగఁ గనుఁదమ్మి లలరఁ గనియె
జమిలిపాముల జన్నిదంబమరు వాని
నఖిలదైవతసంఘార్తిహరుని హరుని. 40

సీ. గద త్రిశూలం బజ • గవము వజ్రంబు హ, స్తములందు నెంతేని • దళుకు లీన
నెలబాలుఁడొప్పొందు • లలితకిరీటంబు, నిగనిగలందంబు • నీటుసూప
మొలపయిన్ గట్టిన • పులిచర్మమెంతయుఁ, గర్బురదీధితుల్ • గ్రిమ్ముకొనఁగ
నురమున నొప్పొందు • చున్న పసిండి త, మ్ములదండ చీలమం • డలకుఁ దాఁక

గీ. సంజప్రొద్దున శారద • సమయమందు
మేల్మి పరివేషమందున • మెఱయు చంద్రుఁ
డట్లు విలసిల్లు సఖిలాబ్జ • జాండవిభుని
శంకరునిఁ గనుఁగొనియెను • జలధిధరుఁడు. 41

క. ప్రమథగణంబులతోఁ గడుఁ, గొమరొప్పఁగఁ జుట్టబడినఁ • గోధ్వజుఁడొప్పెన్
రమణీయశరత్పరివే, షమున నలరు ప్రొద్దువలె న • శక్యుఁడయి కనన్. 42

వ. మఱియు నప్పరమశివుని

క. ఏకాదశశతరుద్రులుఁ, శ్రీకరు లుడు రాజశకల • శేఖరులు ఘన
శ్లోకులు వరమంత్రంబుల, శ్రీకంఠు నుతించుచుండి • రి కరము పేర్మిన్. 43

క. ఆదిత్యులు వసువులు వి, శ్వేదేవులు నాశ్వినులును • సిద్ధులు సాధ్యుల్
మోదంబలరఁగ శర్వు మ, హాదేవు నుతించుచుండి • రందుఁ గడువడిన్. 44

గీ. శతమఖుండును విష్ణుండు • శతధృతియు ని
తరులు గీర్వాణులును రథం • తరము సామ
మును మహేశ్వరసాన్నిధ్య • మునఁ బఠించు
చుండి రెంతయు నుల్లాస • మొప్పమీఱి. 45

వ. మఱియు నింకను యోగీశ్వరులు బ్రహ్మర్షులు దేవర్షులు భూమ్యాకాశములు ఋక్షములు గ్రహములు నెలలు పక్షములు ఋతువులు నహోరాత్రులు సంవత్సరములు క్షణములు ముహూర్తములు యుగములు విద్య లితిహాసములు సనత్కుమారుఁడు మరీచి యంగిరుఁడు నత్రి యగస్త్యుఁడు పులస్త్యుండు పులహుఁడు క్రతువు మనువులు దక్షుఁడు భృగుఁడు వశిష్ఠుఁడు వేదములు జన్నంబులు దక్షిణలు త్రేతాగ్నులు హవిస్సును మూర్తిమంతంబులగు యజ్ఞద్రవ్యంబు లనంతాది నాగరాజులును గంగాది పుణ్యనదులును సాగరంబులును దేవతలును దేవపత్నులును దేవకన్యలును దశదిక్కులును మునిసహస్రంబులు పరమేశ్వరుని నమస్కరించుచుఁ గొలుచుచుండిరింకను గీతవాదిత్రకోవిదులగుగంధర్వులు నచ్చరలు

నాటపాట లొనర్చుచుండి రింకను విద్యాధరులు జక్కులు దయ్యములు మున్నగు నవి కొండలు గ్రామాలు మనోవాక్కరణంబుల మహాదేవు నుపాసించుచుండె నిట్లు కట్టెదుటఁ బరమేశానుండు పొడసూపి వాసుదేవునిన్ జగంబును గాంచుచున్నంత హరి యమ్మహాదేవునిఁ గన్గొంజాలకుండుటయు నమ్మహేశ్వరుం డతనిఁగి యతని కిట్లనియె. 46

క. పలుమఱు నీచేతను బూ, జలఁ గొనుచుంటిని హరీ! పశస్తచరిత! యి మ్ముల నినుఁబోలెడు నిష్టుఁడు, గలుగఁడు నాకీ జగతి నొకండేనియుసున్. 47

— * శ్రీకృష్ణుఁడు శివుని స్తుతించుట * —

గీ. అనిన విని యాతఁ డిట్లనె నమ్మహాత్ము, నకు; నమస్కార మిద్ది యనారతంపుఁ బుణ్యకారణునకు బ్రహ్మమును లనుదురు, నిన్ను బ్రహ్మాధిపతిని గా నిగమవేద్య!

వ. మఱియును

క. నారాయణునిగ నరునిగ, ధీరులు సెప్పుదురు నిన్ను దెలిసితిని విభూ! సారసభవుఁడవు నీవే, శ్రీరుద్రుఁడవీవె తక్క జేజేలీవే! 48

ఉ. నీవలనన్ జగంబులిటు నెక్కొనె స్థావరజంగమంబులై యీవిధమొప్ప ప్రాణములు నింద్రియముల్ మనముల్ ప్రతీకము ల్పావకుఁడున్ హవిస్సును సవంబులు సోముఁడు వేదమంత్రముల్ నీవె మహేశ! దత్తమును నీవె యధీతము నీవె యారయన్. 50

క. నీవే యెల్లరహృదయము,లో వాసముసేయునా యలోకపురుషుఁడౌ నీవే యణిమవు లఘిమవు, నీవే జోతివి మహాత్మ! నీకివె జోతల్. 51

గీ. ఇట్లు కృష్ణుఁడు పలికిన నెల్ల జగము లుల్లసిలి యట్లె యనునట్టు లొక్కమాఱు సింహనాదంబు లొనరించి చెలఁగెఁ గృష్ణు శిరమునన్ బుష్పవర్షంబు గురిసె మిగుల. 52

గీ. అపుడు భగవానుఁడగు శివుం డతిరయమున దేవియగు నుమనున్ శతధృతినిఁ జూచి నలిననేత్రున కనె హరి! నాదుభక్తి కరమొనర్చెద వీవు సేఁ గాంచుచుందు. 53

— * శ్రీకృష్ణునకు శివుఁ డష్టవరంబుల నిచ్చుట * —

క. ఎనిమిదివరముల నడుగుము, వనజేక్షణ! నీయభీష్ట • వాంఛితముల లే
దన కేనొసంగెదను నా, మన మిది ప్రేమించు నిన్ను • మానక యెపుడున్.

క. పరమశివుఁ డిట్లు డగ్గఱి, కరుణం బలికి నట్టినుడుల • కర్జమెఱిఁగి తా
మరసాక్షుం డౌకృష్ణుఁడు, శిరమున మ్రొక్కులిడి పల్కెఁ • జెన్నుగ నిట్టుల్.

చ. సుకృతమునందు దార్ఢ్యము యశోధనమున్ ఘనమౌబలంబు శ
త్రుకులవిఘాతమున్ శతసుతుల్ వరవిక్రమవిస్ఫురత్తనుల్
సకలజనప్రియత్వమును • సారతరోత్తమయోగశక్తి తా
వశమగు సన్నికర్షము శివా! యొసగంగఁ దలంతు నర్మిలిన్.

*గీ. అనిన నట్లగుఁగాక నె • నమ్మహేశుఁ
డమ్మహేశ్వరి జగదంబ • యనియె నిట్లు
ప్రభుఁ డొసంగెను నీదు పరములఁ గృష్ణ!
యష్టవరముల నేనిత్తు • నల్లె కొనుము. 57

వ. అనుటయు నతం డంబికను శిరంబున మ్రొక్కి యిట్లు వరంబుల నడిగె. 58

— * శ్రీకృష్ణునకుఁ బార్వతీదేవి యష్టవరంబు లిచ్చుట * —

గీ. బాపలం దల్కలేమియుఁ • బరమభోగ
మును సుతశతంబుఁ గులమందు • ముదముఁ దల్లి
దండ్రియొక్కయు సుప్రసాదములు శమము
దాక్ష్యమును నీయుమమ్మ! నెంతయును జనని! 59

క. అనినఁ దథాస్తని త్రిభువన, జనని మఱియు ననియె నమర • సన్నిభ! యెపుడే
నిని నేమలిక్కిఁ బల్కను, గనెదవు భార్యాసహస్ర • కౌశల్యంబున్. 60

---

* శివపురాణే ఉమాసంహితాయాం తృతీయాధ్యాయే -- శ్రీకృష్ణ వచనం —
శ్లో॥ ఇత్యష్టౌ సువరాన్ దేహి । దేవదేవ నమోస్తుతే। సర్వేశ్వరం త్వమేవాసి। సర్వప్రభుశ్చ విశేషతః॥
సనత్కుమార ఉవాచ – తస్యతద్వచనం శ్రుత్వా । తమాహ భగవాన్ భవః । సర్వం భవిష్య
తీత్యేవం । పునస్సంప్రాహ శూలధృక్ ॥ సాంబో నామ మహావీర్యః । పుత్రస్తే భవితా బలీ
... ... శ్రీకృష్ణ ఉవాచ – శ్లో॥ ఇత్యాద్యాన్సువరాన్సుతు । ప్రసాదాత్తవ పార్వతి॥ సన
త్కుమార ఉవాచ – తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా । దేవీతంచాహ విస్మితా । ఏవ మస్త్వితిభ
ద్రంతే । శాశ్వతీ సర్వకామదా ॥

గీ. మఱియు దారలవాల్లభ్య మరుదుమీఱు
బాంధవప్రేమ మత్కయబలము తనరు
నేడువేలు ద్విజులు నీదు నిమ్మునందుఁ
గుడుతు రిష్టంబు లీరు నేకూరు తనువు. 61

క. వరముల నిట్లొసఁగి తగన్, వరదులు శివు లంత దివిజవర్గముతోడన్
సరగున నంతర్హితులై, రరుసమ్మును జెంది కృష్ణుఁ డంత రయమునన్. 62

వ. గురుండగు నుపమన్యునిఁ జేరి మహేశ్వరానుగ్రహం బెఱింగించినంత మునిసి
యమ్మహామహుండు పద్మలోచనున కిట్లనియె. 63

క. లేఁడు శివుఁబోలు వేలుపు, లేఁడు శివున్‌బోలు దాత లీలాకారా!
లేఁడు శివుఁబోలు సులభుఁడు, లేఁడు శివున్‌బోలు బిరుదు లెక్కింపంగా.

వ. అని సంతసించినంతఁ గృష్ణుం డాయనఘుని సెలవొంది స్వపురంబుఁ జేరి జాంబ
వతియందు సాంబుండన్ గుమారునిఁ బడసి సుఖంబుండె నిట్లు శ్రీకృష్ణ పుత్ర
లాభోదంతం బెఱింగించితి నీ కేమి వినుదురన సూతునకు మునులు మహాత్మా!
మున్నెవ్వరెవ్వరు శివమాయామోహితులై జ్ఞానంబుఁ బాసి చరించిరో యట్టి
వారి నెఱుంగఁ జెప్పి యవ్వలఁ బాపభేదంబులను బాపభోగ్యంబులగు నరకభేదం
బుల నెఱింగింపుమనిన సూతుం డలరి యిట్లనియె.

—— శివమాయా మోహితులు ——

క. కమలాక్షుండా విష్ణుఁడు, భ్రమాత్మికంబైన శివుని బలువగుమాయన్
దెమలఁగ లేక యనేక, ప్రమదలసాంగత్య మొందెఁ బలుతడవ లిలన్. 64

క. వలువయు శివమాయఁ గడున్, నలిగి యలవిగానియట్టు నట్టనిరహిచేఁ
గలయఁగ బూనెను గూఁతున్, బలుమఱు లాఁతులనుఁ జూచి బాళినలమరెన్.

క. మీఁదున్ గ్రిందును గనకయె, కాదన కనుచితవుపరణిఁ గావలులగుచున్
గాదిలిచెల్లెలిని వశిష్ఠాదులు గవయంగఁ గడఁగి రభవునిమాయన్. 66

వ. మఱియు నశేయంబగు నాశివమాయం జేసి,

సీ. ఇంద్రుఁడు గౌతమ ఋషిపత్ని నాయుహల్యను మోసఁ జేసి క్రీడనుబొనర్చె
అగ్నికృత్తికలను నార్వురవలచి బల్మరులొంది ప్రాణంబుఁ జూరఁగ డొడరె

నమ్మహాబలుఁడును నంజనిన్ గామించి, క్రీడించి పుట్టించెఁ గీశవర్యు
మిత్రావరుణు లల్ల మెలతనూర్వశిఁజూచి, గళితతేజస్కులై కనిరి సుతులఁ
గీ. జందురుఁడు గురువనితతో సౌరుతోరు
భోగములనొంది తనయుని బుధునిఁగనియె
శాండిలియనాఁగ నొక కన్నె సర్పవైరి
వలచి తెక్కలు గాల్పఁగఁ బడియె వినుఁడు. 69

సీ. వాచస్పతి యటంచు వైభవంబున మించు, జీవుండు రమియించె జ్యేష్ఠసతిని
బ్రహ్మనిభుండు పరాశరుం డల దాశ, కన్యకతోఁ గూడి కనియె వ్యాసు
ఘనుఁడౌ విభాండకమునిలేడిఁగని ముక్త, తేజుఁడై కనియె నుధిన్ గుమారు
నచ్చరయగు మేనయనుపొలంతిశిలోఁగి, గాధిపుత్రుఁడు గంగఁగలిపెఁదపము
గీ. ఇట్ల భరద్వాజుఁ డనెడుమా సీందుఁడలఘుఁ
డా హరిద్వారమున గంగయందుఁ గ్రీడ
లాడెడు ఘృతాచి యనుదాని నభిలషించి
స్కన్నవీర్యుఁడై కనియె నొక్కనిఁ దనూజు. 70

వ. వారువీరన నేల? లోకంబందెల్లవారలు శివమాయామోహితులై కామబాణం
బులకు గుఱిగానివారులే రిది సిద్ధం బిఁకను బాపంబుల తెఱం గెఱింగించెద
వినుండు. 71

— పాపభేదములు —

క. మనమున నాలుగునున్ వాక్కున నాలుగు మూర్తి నాలుగును నగు పాపా
లను బొనరించినవారలు, చనుదురు నిరయంబుఁ జేర సన్మునివర్యుల్! 72

వ. అవి యెవ్వియందు రేని వినుండు.

క. పరసతినిఁ గవయఁగోరుట, పరధనముల కాసపడుట భావముచేతన్
బరుల కపకృతినిఁ గోరుట, యిరవుగఁ జెడుపనులఁదలఁచు టెపుడుఁదగ దెడన్

గీ. అప్రియముఁ బల్కుటయుఁ గల్లలాడుటయును
గొండెములు సెప్పుటయు నుంతఁ గొంకులేక
తిట్టుటయు నను నివి నాల్గు చెట్ట లెపుడు
వాకునెడ దోసములు వీనిఁ బాయవలయు. 74

క. తినఁదగనివి దినుటయుఁ బర,ధనముల దొంగిలుట పరుల • దారలతోఁ గ్రీ
డనుబొనరించుట హింసయు, ననుచితములు దేహమునకు•నారయవలయున్. 76

వ. ఇఁకను వరుసగ దోసంబులను వక్కాణించెద వినుఁడు.

క. శివునిన్ గురుఁ దలిదండ్రుల, శివభక్తుని మఱియు శైవ•శిక్షాచార్యున్
శివధర్మంబుల నెపుడే, నవమతి నిందింపఁగూడ•దఘమగును గడున్. 77

సీ. శివలింగమును జూచి•చేమోడ్పనట్టిఁడు, శివుగుడిన్ బొలఁతుకఁ • జెందునతఁడు
శివధనంబులను ముచ్చిలి•కొనునాతండు, శివరాత్రిఁబవలుబో • సేయునతఁడు
శివవనిఁబుష్పరా•జిని దెచ్చునట్టిఁడు, శివపూజమాని భు•జించునతఁడు
శివుసరి పెఱవేల్పుఁ•జింతసేయునతండు, శివునివ్రతంబులఁ • జెఱచునతఁడు

గీ. గురునిఁ గొలువక పాఠంబుఁ•గోరునతఁడు, గురునిపరిచర్య సల్పని • కుత్సితుండు
ఆపదన్ గుందుగురుఁబాసి•నట్టియతఁడు, చేరుదురు నిరయంబును•సిద్ధమిద్ది. 78

సీ. అశుచియై వేదాధ్య•యనమొనర్చునతండు, తల్లిదండ్రుల నెప్పు•డొల్లనతఁడు
పంచయజ్ఞంబులఁ • బాసిమెక్కెడునతండు, తను గొప్పగా నెన్ను•కొనునతఁడు
చదివిన వేదంబు•వదలి మఱచినట్టిఁ, డాలను బోయల • కమ్మునతఁడు
దేవభూదేవ వృ•త్తినిఁ జాఱగొన్నట్టిఁ, డాలనుండలు మేయు•నట్టి పొలము

గీ. నాక్రమించిన యట్టిఁడు•నాలచెరువు,నందు నగ్గిని వేసెడు • నట్టియతఁడు
దీనులగువారిసొత్తు నెం•తేనిఁగొనిన, యట్టిఁడును నిరయంబుల•నందఁగలరు. 79

క. చెఱువులుఁదోటలు గుంటలొ,నరిచిన వ్రతములను దనదు•నాతిని సుతలన్
మఱి సుతులను వెలకమ్మెడు, నరుఁడొందఁగలండు ఘోర•నారకబాధల్. 80

ఆ. వినుఁ డనాథయైన•వెలఁదిని బాలను, వృద్ధురాలి మిగుల • వెఱచుదాని
సతిని దపసిఁజేయు•చానను వంచన, చేయువాఁడు నరక•సీమ నుండు. 81

క. వేదక్రేతలు మఱియు, వేదమునున్ దెగడువారు • వేదవిరోధుల్
వేషముఁ జూచి పఠించెడు, చేదస్తులు నిరయగతికిఁ • జేరుదు రవలన్. 82

— * పంచమహాపాపులు * —

క. బాపనిఁ జంపినవాఁడు ను, రాపుఁడు గురుతల్పగామి • హైమస్తేయుం
డీ పాపులఁ గూడిన పెను, పాపుఁడునుం బంచఘోర•పాపులు పుడమిన్. 83

సీ. గోవిప్రకన్యల • గురుకార్యములకు వి, ఘ్నంబు చేసెడునట్టి • కశ్మలుండు
గురుల దోసములేని • కోమలినిన్ బరి, జనులఁ బాసినయట్టి • పాపశాలి
చలివందిరుల మేలి • సత్రంబులను సభా, భవనంబులఁ గూల్చు • వంశమార్తి
బాలవృద్ధులకును • బరిజనులకుఁ బెట్ట, కన్నంబు ముందు • దిన్నట్టి ఖలుఁడు

గీ. విల్లు నమ్ముల కత్తుల • విసము నమ్మ, వాఁడు పశువులకున్ ముకు • ద్రాడు వేయు
వాఁడు శిలలను మేకుల • బాటకడ్డి, నేయువాఁడును నిరయంబుఁ • జెందఁగలరు.

ఉ. కల్లలనాడువాఁడు గురు • కాంతను నోడక ధిక్కరించువాఁ
డుల్లమునందు నక్కటిక • మూననివాఁ డభిచారకృత్యముల్
పెల్లుగ సల్పువాఁడు ద్విజుఁ • బిల్చియు నుంతయు నీకవంపువాఁ
డొల్లమి సాధులౌ ద్విజుల • నూరక దూఱెడువారు పాతకుల్. ౮౬

క. పరివేత్తయుఁ బరివీతియుఁ, దెలివలనున్ దార్చునతఁడు • దెంపున విసమున్
బరులఁ దినిపించువాఁడును, నిరతముఁ గామాకులుఁడయి • నెగడెడువాఁడున్.

క. కన్నెను జెఱచెడువాఁడును, గన్నియధన మపహరించు • కజటి రజముతో
నున్నసతిఁ గూడువాఁడును, బన్నుగఁ బర్వముల రతినిఁ • బడసెడువాఁడున్.

గీ. వరుసగానట్టి యువిదలో • సురత మొందు
నరుఁడునుం గూటసాక్షియుఁ • బరుల సొమ్ము
దాచనిడ నపహృతి చేయు • దారుణుండుఁ
బశువులను బట్టి క్రీడించు • పాపశాలి. ౮౮

క. ఒకబంటియందునున్ వం, టకమున భేదంబుఁ జేయు • టాటోటును దా
నొకవిస్తరివేసుక తలఁ, కక కుడిచెడువాఁడు నరక • గతులొందు రొగిన్. ౮౯

గీ. ఎవుడు దుర్దానములఁ గొంచు • నేవపడక
కల్మషాత్ములకడఁ బ్రీతి • గ్రహముసేయు
నట్టి బాపఁడు నరిగొంచు • నవనిఁ గావ
లేని భూమీశ్వరుఁడును మ • లీమసు లిల. ౯౦

క. కలిమి కడుఁ గలిగి పేదలఁ, దలఁపక తగునట్టి యీవిఁ • దక్కినవారల్
బలమైన రుజను గడుశో,షిలు పేదకు మందు లిడని • చెన్నటి వైద్యుల్. ౯౧

క. కూలుదురు నరకమునఁ గడుఁ, జేలుదురు భృశార్తులగుచు • బిట్టుగ నగ్నిన్
గాలుదురు తెరువుఁ గాంచక, సోలుదురు నితాంత భూరి • శోకాతురులై. ౯౨

క. తినఁదగనివి దినుటయుఁ బర,ధనముల దొంగిలుట పరుల • దారలతోఁ గ్రీ
డనుబొనరించుట హింసయు, ననుచితములు దేహమునకు • నారయవలయున్. 76

వ. ఇఁకను వరుసగ దోసంబులను వక్కాణించెద వినుఁడు.

క. శివునిన్ గురుఁ దలిదండ్రుల, శివభక్తుని మఱియు శైవ • శిష్టాచార్యున్
శివధర్మంబుల నెవుడే, ననమతి నిందింపఁ గూడ • దఘముగును గడున్. 77

సీ. శివలింగమును జూచి • చేమోడ్పనట్టేఁడు, శివుగుడిన్ బొలఁతుకఁ • జెందునతఁడు
శివధనంబులను ముచ్చిలి • కొనునాతండు, శివరాత్రిఁబవలుబో • సేయునతఁడు
శివవనిఁబుష్పరా • జిని దెచ్చునట్టేఁడు, శివపూజమాని భు • జించునతఁడు
శివుసరి పెఱవేల్పుఁ • జింతసేయునతండు, శివునివ్రితంబులఁ • జెఱచునతఁడు

గీ. గురునిఁ గొలువక పాఠంబుఁ • గోరునతఁడు, గురునిపరిచర్య సల్పని • కుత్సితుండు
ఆపదన్ గుందుగురుఁబాసి • నట్టియతఁడు, చేరుదురు నిరయంబును • సిద్ధమిద్ది. 78

సీ. అశుచియై వేదాధ్య • యన మొనర్చునతండు, తల్లిదండ్రుల నెప్పు • డొల్లనతఁడు
పంచయజ్ఞంబులఁ • బాసి మెక్కునతండు, తను గొప్పగా నెన్ను • కొనునతఁడు
చదివిన వేదంబు • వదలి మఱచినట్టిఁ, డాలను బోయుల • కమ్మనతఁడు
దేవభూదేవ వృ • త్తినిఁ జాఱగొన్నట్టిఁ, డాలనుందలు మేయు • నట్టి పొలము

గీ. నాక్రమించిన యట్టిఁడు • నాల చెరువు, నందు నగ్గిని వేసెడు • నట్టియతఁడు
దీనులగువారిసొత్తు నెం • తేనిఁ గొనిన, యట్టిఁడును నిరయంబుల • నందఁగలరు. 79

క. చెఱువులుఁదోటలు గుంటలొ,నరిచిన వ్రితములను దనదు • నాతిని సుతలన్
మఱి సుతులను వెలకమ్మెడు, నరుఁడొందఁగలండు ఘోర • నారకబాధల్. 80

ఆ. వినుఁ డనాథయైన • వెలఁదిని బాలను, వృద్ధురాలి మిగుల • వెఱచుదాని
సతిని దపసుఁ జేయు • చానను వంచన, చేయువాఁ నరక • సీమ నుండు 81

క. వేదక్రేతలు మఱియు, వ్వేదమునున్ దెగడువారు • వేదవిరోధుల్
వేషముఁ జూచి పఠించెడు, చేదస్తులు నిరయగతికిఁ • జేరుదు రవలన్. 82

— * పంచమహాపాపులు * —

క. బాపనిఁ జంపినవాఁడు ను, రాపుఁడు గురుతల్పగామి • హైమస్తేయుం
డీ పాపులఁ గూడిన పెను, పాపుఁడునుం బంచఘోర • పాపులు పుడమిన్. 83

సీ. గోవిప్రకన్యల • గురుకార్యములకు వి, ఘ్నంబు చేసెడునట్టి • కర్ములుండు
గురుల దోసము లేని • కోమలినిన్ బరి, జనులఁ బాసినయట్టి • పాపశాలి
చలివందిరుల మేలి • సత్రంబులను సభా, భవనంబులఁ గూల్చు • వంకమూర్తి
బాలవృద్ధులకును • బరిజనులకుఁ బెట్ట, కన్నంబు ముందు • దిన్నట్టి ఖలుఁడు

గీ. విల్లు నమ్ముల కత్తుల • విసము నమ్మ, వాఁడు పశువులకున్ ముకు • ద్రాడు వేయు
వాఁడు శిలలను మేకుల • బాటకడ్డి, నేయువాఁడును నిరయంబుఁ • జెందఁగలరు.

ఉ. కల్లలనాడు వాఁడు గురు • కాంతను నోడక ధిక్కరించువాఁ
డుల్లమునందు నక్కటిక • మూననివాఁ డభిచారకృత్యముల్
పెల్లుగ సల్పువాఁడు ద్విజుఁ • బిల్చియు సుంతయు నీకపంపువాఁ
డొల్లమి సాధులౌ ద్విజుల • నూరక దూఱెడువారు పాతకుల్. ౮౬

క. పరివేత్తయుఁ బరివీతియుఁ, దెలివలనున్ దార్చునతఁడు • దెంపున విసమున్
బరులఁ దినిపించువాఁడును, నిరతముఁ గామాకులుఁడయి • నెగడెడువాఁడున్.

క. కన్నను జెఱచెడువాఁడును, గన్నియధన మపహరించు • కఱటి రజములో
నున్నసతిఁ గూడువాఁడును, బన్నగఁ బర్వముల రతినిఁ • బడసెడువాఁడున్.

ఆ. వరుసగానట్టి యువిదతో • సురత మొందు
నరుఁడునుం గూటసాక్షియుఁ • బరుల సొమ్ము
దాచనిడ నపహృతి చేయు • దారుణుండుఁ
బశువులను బట్టి క్రీడించు • పాపశాలి. ౮౮

క. ఒకబంతియందునున్ వం,టకమున భేదంబుఁ జేయు • టాటోటును దా
నొకవిస్తరి వేసుక తలఁ, కక కుడిచెడువాఁడు నరక • గతులాదు రోగిన్. ౮౯

గీ. ఎపుడు దుర్దానములఁ గొంచు • నేవపడక
కల్మపాత్మ్ములకడఁ బ్రీతిఁ • గ్రిహము సేయు
నట్టి బాపఁడు నరిగొంచు • నవనిఁ గావ
లేని భూమీశ్వరుఁడును మ • లీమసు లిల. ౯౦

క. కలిమి కడుఁ గలిగి పేదలఁ, దలఁపక తగునట్టి యీవిఁ • దక్కినవారల్
బలమైన రుజను గడుశ్లో,షిలు పేదకు మందు లిడని • చెన్నటి వైద్యుల్. 91

క. కూలఁదురు నరకమునఁ గడుఁ, జేలుదురు భృశార్తులగుచు • బిట్టుగ నగ్నిన్
గాలుదురు తెరువుఁ గాంచక, సోలుదురు నితాంత భూరి • శోకాతురులై. ౯౨

—* బ్రహ్మఘ్నసమానులు *—

సీ. దప్పిఁ జెంది జలంబుఁ ద్రావఁగా వచ్చు గో, కులముకు విఘ్నంబుఁ గూర్చువాఁడు
వేదశాస్త్రముల వివేక మించుక లేక, కొంచక సభల దూషించువాఁడు
కడు నందమున నొప్పు కన్నకూఁతును దగి, నట్టి వరున కీయనట్టివాఁడు
కుడువంగ రమ్మని గుణశాలియగు బ్రాహ్మ, ణునిఁ బిల్చి మరల బొమ్మనెడువాఁడు

గీ. మఱియు గోదైవతంబుల మాన్యములను
బాడబుని వృత్తి హరియించు వాఁడు నంధ
వంగుల బడ ద్రవిణములఁ బడయువాఁడు
బ్రహ్మఘాతులుగాఁ జెప్పఁ బడుదు రిలను. ౯౪

గీ. చెలిమిఁ జేయుచు నహితంబు చేయునతఁడు
పిలిచియు విషాన్నమును దినిపించు నతడు
కనుచు హింసను మాన్పని ఘాతుకుండు
నరకమునఁ బొక్కుచుందు రనారతంబు. ౯౫

గీ. వీరలందఱు నొకవైపు వినుఁడు మీరు, మేలు చేసిన వారికి మీఱి కీడు
చేయువాఁడును నట్టులఁ జేయఁదలఁపు, చేయువాఁడును నొకవైపుఁ జేరగలరు.

క. పరులకలిమికిని సంతుకుఁ, బరుల మహోన్నత్యమునకుఁ బాయక మదిలో
మఱుఁగుచునుండెడి చెనఁటులు, చిరకాలము నరకబాధఁ జెందుదురు మునుల్!

సీ. భూదాన మొనరించి భూమినీయక తామె, యనుభవించుచునున్న యట్టివారు
గోదాన మొనరించి గోద్రవ్యమును దామె, యారగింపుచునున్న యట్టివారు
కన్యకాదాన మొక్కఱుఁ జేసి కూఁతును, నల్లున కంపని యట్టివారు
సత్రంబు లమరించి చాలఁగ నవ్వాని, యద్దెల కిచ్చుకొన్నట్టివారు

గీ. జన్మములొనర్త మనుచు విస్తారధనము, నార్జన మొనర్చి యటుసల్పనట్టివారు
విత్తముల నవ్వఁగొని యెగవేయువారు, చేరుదురు నరకార్తిని సిద్ధముగను.

గీ. ఆలుమగలకుఁ దలిదండ్రికాత్మజులకు, నన్నదమ్ములకును నితాంతకాత్మమిత్రు
లకును గురుశిష్యులకును గొంకక విరోధ, మావహిలఁ జేసి యెడఁబాపునట్టివారు

క. పలుదోసంబులు తనయెడఁ, గలిగియు వేఱొకరియందుఁ గలుగకయున్నన్
జలమునఁ బరుల నెగడెడు, పలుగాకులు దెఱపిగొనని పాపులు పుడమిన్.

గీ. వసులమేఁతల వంటకు • ప్పలను బసులఁ,యండ్లఁగాల్చెడువారు డ • బ్బియకవ్వా పత్రముల సృష్టిచేసెడు • వారు వరులఁ, జంపువా రొందుదురు నర • కంపువసతి.

ఆ. అడవి నిరపరాధు • లై యుండుజంతువు, లను వధించువాఁడు • నాలఁగట్టి పొలముదున్నువాఁడు • పొంక మొప్పఁగనెద్దు, నెక్కువాఁడునిరయ • మేగఁగలరు.

క. అతికోపను లతిలోలుపు, లతికాముకు లతిపిశునులు • నతిగర్వులు నిం దతివచనులు నతిభక్షులుఁ, గుతుకంబడియ మునిశిక్ష • కున్ బాత్రంబుల్. 102

— * నరకములు * —

వ. ఇఁకను వారల కందఱ కవశ్యానుభోగ్యంబులగు నారకభేదంబుల నెఱింగించెద వినుండు. నిరయంబు లష్టావింశతిపరిమితంబులుగ విత్తములు లెక్కవెట్టిరి. రౌరవంబు, మహారౌరవంబు, తామిస్రం, బంధతామిస్రంబు, కుంభీపాకంబు, కాలసూత్రం, బసిపత్రవనంబు, సూకరముఖం, బంధకూపంబు,కృమికూపంబు, కృమిభోజనంబు, తప్తవాలుకంబు, వజ్రకంటకంబు, శాల్మలియు,వైతరిణియుఁ, బూయోదంబును, విశసనంబును, లాలాభక్షణంబును, సారమేయాదనంబును, నవీచియు, నథశ్శిరంబును, క్షారకర్దమంబును, రక్షోగణంబును, శూలప్రోతం బును, దందశూకంబును, వటారోధంబును, మహాజ్వాలంబును, సూచీముఖం బును. ననునవియు మఱియు నీయవి యొక్కొకఁ డైదువిధంబులతో నొప్పి నూటనలువదివిధంబులై వరఁగు నిందు యామ్యకింకరులు పాపులఁబట్టి పలువిధం బుల బాధించి వేధించుచుందు రిట్టిపాపుల ఘోరదుఃఖంబులఁ బాపఁజాలు దానధర్మంబుల నెఱింగింతు వినుండు. 103

— * పాపహరంబులగు దానధర్మములు * —

గీ. ధేను భూతిలహేమాజ్య • దివ్యవస్త్ర, ధాన్య గుడ రౌప్యలవణము • లద్దిజ్ఞులైన బ్రాహ్మణులకీయవలె నివి • పదియు మేటి,దానములు సర్వదోషని • స్తారకములు.

గీ. మేక గేదెయు గొఱియయు • మేలిదాసి యీనుచున్నట్టి యావును • నిలయుఁ గన్నె పసిఁడి యేనుఁగు గుఱ్ఱంబు • బండి నాగ లియు ననడ్వాహమును గడు • నయముమీఱ. 105

క. పల్లకియును సెజ్జయునున్, బెల్లగు ధాన్యములు తల్ప • బృందముగలదా నిల్లు పదియాఱు వీనిని, నుల్లసిలుచు నగ్రజనుల • కొసఁగఁగవలయున్. 106

క. లలితోపానహపాదుక, లలరెడు ఛత్రంబునున్ ధరామరుల కిడన్
విలసిలు యానంబులు లక్ష్ముల కరవగు నిరవు గలుగు శుభచారిత్రిల!

వ. మఱియును

క. పీటలు రతనాల్ రజతము, నేటగు పరిజనుఁడును నవనీతము ఫలము
ల్గాటవు దధి తాంబూలము, లాటంకముఁ దక్కి యీయదగు బావలకున్.

వ. వెండియు నీకఁ దులాపురుషదానం బనన్యసాధారణం బవి యివి యననేల?
యిష్టవస్తువు లన్నియు దానార్హంబు లవ్వాని యోజించి సమయానుసారం
బర్థులకు నొసంగవలయును. 109

ఉ. అన్నముచేతఁ బ్రాణిచయ మంతయు నాయువుఁ జెందియుండునా
యన్నములేనియప్డు విలయంబును జెందును గాన లోకమం
దన్నమె దైవతంబయి సుఖావహమై కర మొప్పియుండు నా
యన్నము దానమీయఁ బరమాత్మను మెచ్చు వదాన్యవర్యులన్. 110

వ. కావున

గీ. దానములలోన నుత్తమదానమన్న, దానమిందునఁ గులము గోత్రంబుఁ గనక
యెల్లవారల కోదనం బీయవలయు, సర్వసౌఖ్యంబు లిడు నది స్వర్గమిచ్చు.

చ. ఉదకము సర్వజంతువుల కొప్పుగ నీయఁగఁ జెల్లుఁ దొట్లయం
దుదకము పోసియుంచ నది యొందెడు నాలు వృషంబు లింక నిం
పొదవ ననేక జంతుతతి యొందు జలంబును నట్టులౌట మీ
రిది మదియందెఱింగి సత మిచ్చ నొనర్పుఁడు నీరదానముల్. 112

వ. ఇంకను

క. తలిదండ్రులఁ గొలుచుట యొజ్జలఁ గొలుచుట నతిథి రిక్తజనులకు నన్నం
బెలమి నిడుట చెఱువులనున్, గొలఁకుల బావులను ద్రవ్వికు ర్పనుకృతమౌ.

క. చలిపందిరులను నీకఁ బూవులతోఁటలు ఫలకుజములు పొల్చెడు తోపు
ల్విలసిలెడు నన్నసత్రము, లలరుచుఁ గూర్పంగ నాక మాతని కబ్బున్.

క. ఇఁకఁ బాఠశాలలును వాచకమందిరములును బాట సత్తరువులునున్
రకమగు భజనగృహము లుత్సుకుఁడై కూర్చిన నభీష్టసుఖముల నొందున్.

గీ. శర్వ శక్తి షడాస్య గ•జముఖ వీర
భద్ర భైరవ దేవుల • పావనాయ
తనములను నిందిరావిష్ణు•ధామములను
దదవర రాయతనములు • దార్చుముదము. 116

క. బాలురకుఁ జదువుఁ జెప్పుట, నోలిగ నన్నంబు బట్ట • లొసగుటయు గడుక
వీలుగఁ బొత్తము లిచ్చుట, చాలఁగ సుకృతంబొనర్చు • శర్మము లిచ్చున్.

గీ. మఱ్ఱి మామిడి మున్నగు • మ్రాకులను బ
థమ్మునందు వరునగ సం•ధాన మొనరఁ
జేయువాఁడును దపనును • జేయువాఁడు
బొఁకనట్టేఁడు శ్రేయంబుఁ • బొందఁగలరు, 118

వ. ఈ చెప్పినవన్నియుఁ బాపహరంబులై యొప్పు నందు గోభూదానంబు లుత్తమో
త్తమంబులు, అందునున్ గోదానమందు 119

గీ. వెండిగిట్టెలతోడఁ బ•సిండికొమ్ము, దోయితోఁ గంచుపాత్రతో•దూడతోడఁ
బటముతో గ్రాసములతోడఁ•బాడి మొదవు, బాపనికినీయనలయుద్ర•వ్యంబుతోడ.

క. అటులిచ్చిన నా ధేనువు, కుటిలమతిన్ జేసినట్టి • ఘోరతరాంహః
పటలముల నెల్లఁ గూలిచి, పటుసౌఖ్యములీయు స్వర్గ•పదము నొసఁగుఁ 121

గీ. ఎన్ని రోమంబు లావుయం•దెసఁగియుండు, నన్ని వత్సరములు నాక•మందు దాత
చేరియుండును దరియింత్రు•సిద్ధముగను, సప్తపురుషులవఱకు వం•శంబునందు.

వ. ఇఁక సర్వధర్మానుష్ఠానయోగ్యంబగు భూమండలంబు తెఱంగెఱుంగవలయు
నగుట నుపన్యసించెద నాలకింపుడు భూవలయంబునందు, జంబూ, ప్లక్ష,
శాల్మలీ, కుశ, క్రౌంచ, శాక, పుష్కరనామకంబులగు సప్తద్వీపంబులు లవ
ణేక్షుసురాసర్పిర్దధిక్షీరజలార్ణవశోభితంబులై యొసంగు. 123

— * భూమి సప్తద్వీపములు * —

క. భూపద్మమధ్యజంబూ,ద్వీపము యోజనపు లక్ష • వెడలుపు నటులే
యాపొడవును గలిగి కడున్, శ్రీపదమై యొప్పు లవణ • సింధువృతంబై.

సీ. లలితముగ దీనిమధ్య ని•లావృతంబు, వర్ష మొప్పెడుఁ దన్మధ్య • వాసిమీఱ
మేరుశైలంబు ధారుణీ • నీరజమునఁ, గర్ణికాకృతిఁ దనరుఁ బొం•కంబుగఁ దఱ.

వ. ఇక్కనకపర్వతంబు పదియాఱు యోజనంబు లధఃప్రదేశంబునఁ బీఠభూమిగను భూమినుండి యెనుబదినాలుగు యోజనంబులు పొడవుగను నూఱు బదియాఱు యోజనంబులు శిఖరంబులుఁగను జెలువొందియుండు నిక నిద్దానికి దక్షిణంబున నిషధహేమకూట హిమాచలంబులును నుత్తరంబున నీలశ్వేతశృంగి పర్వతంబులును భాసిల్లియుండు. ఈయవి పదివేల యోజనంబుల పరిమితితో రత్నవంతంబులై యరుణప్రభలుఁ గలిగి యొప్పొందు నిక నిలావృతవర్షంబుతోఁగూడఁ దొమ్మిది యగు భారతాదివర్షంబు లొక్కొక్కటి తొమ్మిదివేల విస్తీర్ణంబుతోఁ గులశైలంబులతో నొప్పుచుండు. భాగతవర్షము కింపురుషవర్షము హరివర్షము కేతుమాలవర్షము భద్రవర్ష మిలావృతవర్షము రమ్యకవర్షము హిరణ్మయవర్షము కురువర్ష మనునవి. అందు మేరువునకు దక్షిణంబున భారత కింపురుష హరివర్షంబులును నుత్తరంబున రమ్యక హిరణ్మయ కురువర్షంబులును మధ్యంబున నిలావృతవర్షంబును దూర్పున భద్రాశ్వవర్షంబును బడమట కేతుమాలవర్షంబును బరంగునిక నిల్లే యీ మేరువునకుఁ బూర్వాది చతుర్దిశలందు మందర గంధమాదన విపుల సుపార్శ్వంబులను పర్వతంబులును దచ్ఛిఖరంబులందుఁ గదంబజంబూపిప్పలవట వృక్షంబు లొప్పియుండును. 122

క. జంబూవృక్షములందు గ,జంబులఁ దుల సేయునట్టి చక్కనిపండ్లో
జం బృథివి రాలి యవియఁగ, జంబూనది యొదవెఁ దద్రసంబున నచటన్. 123

గీ. ఆనదీతీరమున నున్న యఖిల జనులు
తోయముగ నానదీ స్వాదుతోయమును భృ
శముగ దోయిళులన్ ద్రావి యమృతరసముఁ
గాఁగఁ జాటించి మోదంబుఁ గాంత్రుమిగుల.

క. అది త్రావినవారలకె,ప్పొదవదు దుర్గంధము జరయును జెమటయునున్
బ్రిదులవు బిగి నింద్రియములు, మదికుత్సాహంబు లగ్గుమఱిమఱి గూర్చున్.

క. ఇందలి మృత్తికతోడన్, గుందన మదియొదవు మగలకుం గొమ్మలకున్
జెందించుఁగాంతి నగలను, బొందించును హరుసమిదు నపూర్వతరముగాన్.

వ. ఇంక మేరువునకుఁ దూర్పునఁ జైత్రరథంబును దక్షిణంబున గంధమాదనంబును బడమట విభ్రాజంబును నుత్తరంబున నందనవనంబు నను వనంబులును అరుణోదంబు మహాభద్రంబు శీతోదంబు మానసంబు నను సరస్సులును బూర్వాదిగ

నొప్పుచుండు మఱియును శీతాంజనంబును గుకంగంబును గురరంబును మాల్య వంతంబునను శైలంబులు మేరువునకు బూర్వకేసరాచలంబులుగను, త్రికూట శిశిరపతంగరుచకనిషధకపిలగిరులు దక్షిణకేసరాచలంబులుగను సినీవాసము కుసంభము, కపిలము నారదము నాగమమున్నగు గిరులు పశ్చిమకేసరాచలం బులుగను శంఖచూడ ఋషభహంస కాలంజర పర్వతంబు లుత్తరకేసరా చలంబులుగను నొప్పుచుండు నింక మేరువుమీఁద మధ్యభాగంబందుఁ గనక మయంబగు బ్రహ్మపురంబు పదునాల్గువేలయోజనంబులపరిమితితోఁ జెలువొందు.

గీ. ఈవిధి పురంబునకుఁ జుట్టు • నెంతయేని, యష్టదిక్కులయందుఁ దేచి • యష్టలోక పాలకులపట్టణంబులు • పొ౹ఢిమీఱు, దివ్యజనులంద అందుండి • దీప్తిఁ గాంతు౹.

వ. మఱియు నిద్దానికి విష్ణుపదవినిష్క్రాంతయగు గంగానది సీతయని, యలక నందయని చక్షువని భద్రయని నాల్గుపేరులతోఁ దూర్పునుండి నలుదెసల నానాశైలవనస్థలులఁ దాఁటి యంబుధిఁ జేరు 133

గీ. మేరుగిరిఁ జుట్టుకొనియున్న • ధారుణీధ్ర, దరులయందును నందనో • ద్యానవనుల దివ్యజను లప్సరస్సుద • తీరతముల, సంతతంబు సుఖింతురు • శంకదక్క. 134

గీ. భారతవర్షంబిఁకను దు, పారగిరికి దక్కినమున • సంద్రమునకు ద గ్ధారుణియై తగుఁ ద్రై౹దివ, నారకగతులకిది కడుజ • నకమై యొప్పున్. 135

గీ. ద్వీపనవకంబులం దిది • తేజరిల్లు నవసహస్రపరిమితితో • నగవడువునఁ దూర్పునఁ గిరాతు లుందు రిం • దున్ బడమర దక్కినంబున యవనులు • దగఁ జరింతు౹. 136

క. మఱియుత్తరమునఁ దాపస్సు, లురువుగ బ్రాహ్మణులు క్షత్రియులు విట్ఛూద్రుల్ వరఁగుదు రిజ్యాఽజి తులా, పరిచర్యలఁ గుశలు లగుచుఁ • బొ౹ఢిమదనరన్.

వ. ఇఁక నిం దుపవర్షంబు లింద్రద్యుమ్న కసేరు తామ్రవర్ణ గభస్తిమన్నాగద్వీప సౌమ్య గంధర్వ వారుణ భారత సంజ్ఞల నొప్పుచుండు. ఇది తొమ్మిదవదియగు నిందు మహేంద్రము మలయము సహ్యాము సుదామము ఋక్షపర్వతము వింధ్యము పారియాత్రము నను గులపర్వతంబు లేకును మహేంద౹గిరిజాతంబు లగు త్రియామ ఋషికుల్య మున్నగు నదీపతంసములును శుక్తిమత్పర్వత

జాతంబులగు ఋషికుల్య కుమారి మొదలగు నదీమతల్లులును మలయపర్వతో ద్భవంబులగు కృతమాల తామ్రపర్ణి మున్నగు నదీతిలకంబులును సహ్యాచలో ద్భవంబులగు కృష్ణవేణి మున్నగు మహాధునులును ఋక్షపర్వతవినిర్గతంబులగు గోదావరి భీమరథి మున్నగు మహావాహినులును వింధ్యోద్భవంబులగు నర్మదా సురస మున్నగు మహానదులును మంచుఁగొండనుండి ప్రవహించిన గంగ యమున సింధు బ్రహ్మపుత్ర మొదలగుతటినీవతంసములును గలవు. ఇందుఁగృత త్రేతా ద్వాపర కలియుగంబు లావటిల్లుచుండు ఈభారతవర్షంబునఁ దపంబును దానంబులు నీశ్వరపూజనంబులు నెక్కుడొనర్తు రిది కర్మభూమియని పేరొందినది భూమండలంబందెల్ల జంబూద్వీపంబును, నందునను భారతవర్షంబును శ్రేష్ఠంబని కోవిదులు వచింతు రన్యంబులు భోగభూములు. వేయింటికొక్కఁడిందు జన్మించు. స్వర్గాపవర్గాస్పదమార్గంబగు నీభారతవర్షంబునఁ బుట్టుటకు దివ్యులు వాంఛింతు రిట్లు దక్కినవర్షంబులతో నొప్పు లక్షయోజనవిస్తీర్ణంబగు జంబూద్వీపంబు తెలియంగెలింగించితి నిఁక దీనికన్న ద్విగుణంబు ప్లక్షద్వీపం బద్దాని కుప్వసంద్రంబు చుట్టు కందకంబై యుండు నందు గోమంతము చంద్రము నారదము దర్దురము సోమకము సుమనశ్శైలము వైభ్రాజంబను పర్వతంబులుండు నిందు దేవగంధర్వులు మానవులు వసింతు రిందలి జనంబులు పదివేలేండ్లు జీవింతు రిందు, అనుతప్త, శిఖి, పాపఘ్న, త్రిదివ, కృప, అమృత, సుకృత యనెడు నేడునదులు ప్రవహించుచుండు నానద్యుదకమును సంతోసంబుతో నందఱుఁ ద్రావుదురు. అందు యుగావస్థలేదు. ఎల్లప్పుడు త్రేతాయుగంబుఁబోలి యుం డును. బ్రహ్మ క్షత్రియ వైశ్య శూద్రులు స్వధర్మపరులై 118

క. శంకరుని సర్వవిష్టప, శంకరు నిఁక సారసాక్ష ! సారసభవులన్,
సంకటహరులను గొలుచుచు, జంకకయుందురు నితాంతసంతుష్టులునై. 119

వ. ఈద్వీపమధ్యమందు జువ్విమ్రాను మధ్యమందుండుటన్ జేసి యిది ప్లక్షద్వీపం బయ్యె నీప్లక్షద్వీపంబు నావరించి యిక్షురసార్ణవంబు చుట్టియుండు నద్దానిపైన శాల్మలిద్వీపంబు పూర్వద్వీపంబుకన్న ద్విగుణంబై యొప్పు నిందు శ్వేతము హారితము జీమూతము రోహితము వైకలము మానసము సుప్రభ మనునవి యేడు వర్షంబులుండును. ఇఁక పుణ్యోదకంబులు సుశీతలంబులును నగు శుక్ల, రక్త, హిరణ్యా, చంద్రా, శుభ్రా, విమోచన, నివృత్తి, యనునేడు నదులు ప్రవహించుచుండును. ఇందెల్లరు భగవంతుని శంభునిఁ బూజించుచుందురీ

ద్వీపంబందు బూరుగచెట్టు మధ్యయం దుండుట నిద్ది శాల్మలి ద్వీపంబని పేరొందె
నిద్దాని సురాసముద్రం బావరించి యుండు నీక, కుశద్వీపంబు పూర్వద్వీపంబు
కన్న ద్విగుణంబు, అందు రక్కసులు దేవగంధర్వ కింపురుషులు బ్రాహ్మణాది
నాల్గుజాతులతో నొప్పుమానిసులుందురు. వీరిందు ద్రిమూర్తులఁ బూజించు
దురు. కుశేశయము, హరి, ద్యుతివంతము, పుష్పవంతము, మణిద్రుమము,
హేమశైలము, మందరం, బనెడుపర్వతంబులుండును ధూతపాప, శివ పవిత్ర
సమ్మతి, విద్య, దంభ మహియను పేరులతో నొప్పు నదులుండును. ఈ కుశ
ద్వీపంబుమధ్య కుశస్తంభ మొప్పియుండు. ఇది నేతిసంద్రముచేత సమావృ
తంబై యుండు. క్రౌంచద్వీపంబు తద్ద్విగుణంబు, దధిసముద్రసమావృతంబిద్ది.
క్రౌంచము, వామనము, అంధకారకము, దివావృతి, మనస్సు, పుండరీకము,
దుందుభి యను వర్షంబులతో నొప్పియుండు. గౌరి కుముద్వతి సంధ్యారాత్రి
మనోజవ శాంతి పుండరీక యనునదులు శుభోదకంబులు హిరణ్యవాలుకం
బులై యుండు నిందు సువర్ణశోభితంబులగు వర్షశైలంబులందు దేవగణంబులు
బ్రహ్మక్షత్రియవైశ్యశూద్రులుందు రిందు యోగియగు రుద్రుండు పూజింపఁ
బడుచుండును. క్రౌంచంబను పర్వతం బిద్దానిమధ్యనుండుట నిది క్రౌంచద్వీపం
బనఁబడియె నీక శాకద్వీపము శాకవృక్షాధిష్ఠితంబు పూర్వద్వీపంబుకన్న
ద్విగుణంబు. ఇది క్షీరసముద్రసమావృతంబు. ఇం దుదయగిరి, జలధార, మస్త
గిరి, అవికేశము, కేసరి, శతకేసరము, దేవయానం బనెడు పర్వతంబులును,
సుకుమారి, కుమారి, నలిని, వేణుక, యిక్షు, రేణుక, గభస్తి యను నదు
లును జెలువొందు నిందు నాల్గుజాతుల మనుజులుందురు. ఇందు భగవానుండగు
సూర్యుండు పూజింపఁబడుచుండు. పాలసముద్రం బవ్వలఁ బుష్కరద్వీపంబుండు
పూర్వద్వీపంబుకన్న నిది ద్విగుణంబు. శుద్ధోదకసముద్రసమావృతం బిందు
మధ్యంబున హేమపుష్కరం బొప్పియుండు నట్లగుటఁ జేసి యద్ది పుష్కర
ద్వీపం బనంబడు నాకాంచనకుశేశయము బ్రహ్మదేవునికి నివాసంబు ఈద్వీప
మధ్యమందు మానసోత్తరంబను పర్వతంబుండు నిది పూర్వాపరంబులనుండు
వర్షంబులకు మర్యాదపర్వతంబుగ నుండు. మఱియు నా మానసోత్తరపర్వతంబు
చివర రథచక్రంబు నిరంతరంబు మేరుప్రదక్షిణంబు సేయుచు నహోరాత్రం
బులఁ దనరఁ జేయుచుండు. ఇందు దివ్యులు పద్మాసనుని బూజింపుచు రుగ్జరా
దుఃఖరాగ ద్వేషాధర్మంబులు లేక పదివేలసంవత్సరంబులు జీవింతు రిట్లు సప్త

ద్వీపంబులతోఁ బర్వతంబులతో ధాత్రీమండలంబు పంచాశత్కోటివిస్తీర్ణంబై విరాజిల్లు నిట్లు భూగోళంబు తెఱం గెఱింగించితి నిఁక భగోళంబుఁ దెఱింగింతు వినుఁడు. 140

—* భగోళము *—

క. ఇలపైన లక్షయోజన, ములపై రవిమండలంబు ♦ పొలుపెసఁగుఁ దన
వ్వలను బయి లక్షయోజన, ములమీఁదన్ జందురుండు ♦ మురువుగ నుండున్.

గీ. వెలయు నటుపయి నొకపది♦వేల యోజ
నములపై ఋక్షములు దీప్తు ♦ లమర నట్టి
తారకామండలముపైనఁ♦దనరు బుధుఁడు
బుధున కూర్ధ్వంబునందుఁ గా♦వ్యుండు దనరు. 142

క. ఆకావ్యున కూర్ధ్వంబున, నాకుజుఁ డుల్లసిలు నింక ♦ నంతకుమీఁదన్
శ్రీకరుఁడైన బృహస్పతి, జోకగఁ దనరారు నతుల ♦ శోభలు దనరన్. 143

గీ. అందుపైన శనైశ్చరుం♦డమరియుండు, నొనర నాతనిపై లక్ష♦యోజనములు
పైన సప్తర్షిమండలి♦పరిఢవిల్లు, నందుపై లక్షయోజనా♦యామమందు. 144

క. ధ్రువుఁ డుండు నాతనికిఁ బైఁ, రవికాంతుల నీసడించు ♦ రమ్యతరమహా,
భువనము చెలువొందు నజో,ద్భవులగు సనకాదులందు ♦ భాసిలుదు రొగిన్.

వ. ఆపైన జనలోకంబు వెలయు నందు వైరాజు లుల్లసిల్లుచుండు రద్దానిపైఁ దపోలోకం బలరు నందుఁ దపస్వు లుందు రటుపైఁ గడుదవ్వున బ్రహ్మలోకం బుండు నద్ది భూలోకంబున కెనిమిదికోట్ల యోజనంబులపైనలరు. 146

గీ. అందు బ్రహ్మణితోఁ జతు♦రాననుండు, వేదఘోషంబు వెలయఁగ♦వేడ్కనుండు
కుదురుగా నట కెన్మిది♦కోట్లయోజ,నములపైనుండు వైకుంఠ♦నగరభూమి.

క. అందున నిందిరతో నర,విందాక్షుఁడు పార్షదోరు♦బృందంబులతో
డం దనరియుండు నచ్చోట, నుందురు చెలువొంద వైష్ణ♦వోద్ధులు గడిమిన్.

వ. అచ్చోటికిఁ బదియాఱుకోట్ల యోజనంబులపైని మహాకైలాసంబుండు. అద్దానిపైన వేఱొండు లేదు. 149

గీ. ఇందు బాలేందుమౌళి మ♦హేశ్వరుండు, అమ్మహేశ్వరితో సత♦మ్మలరుచుండు
కోట్లకొలఁదిగఁ బ్రమథులు♦గూర్మిసేవ, లాచరించుచునుందురు♦హరునమొదవ.

వ. ఇఁక నందు ముక్తిత్రయంబునొందిన మాహేశ్వరులు సంతతం బీశ్వరుల సాన్నిధ్యంబునుండి యవ్వారిఁ గొలుచుచుందు రద్దాని కించుక సమీపంబున గోలోకంబం దాలఁ బాలించుచు రాధాసనాథుండు కృష్ణుండు వసించి నిచ్చలు గోక్షీరంబులఁదెచ్చి మహేశ్వరుని కర్పించి యర్చించి మహేశ్వరానుగ్రహంబుఁ బడయుచుండు నిది భగోళస్వరూపం బిఁకను మహీతలంబున కర్వాక్ప్రదేశం బగు పాతాళంబుఁగూర్చి చెప్పెద వినుండు. 152

—* పాతాళములు *—

క. వసుమతి కధఃస్థలంబున, నెసఁగును బాతాళ మట నుపేంద్రునియంశం
బసదృశుడుఁ రగేంద్రుఁడు తల,ల సుమంబులవలె జగంబులన్ దాల్చుమునుల్ 153

గీ. మణివితతిరంజితాయత ఫణిసహస్రముల ననలసంయుత శ్వేతభూధ్రమట్లు
శేషుఁడొప్పఁచునుండు న శేషసుగుణభూషితుండయి పాతాళభూమియందు.

క. మఱియున్ బడిగెలబారుల, విరిదండలఁ జాలఁదాల్చి విష్ణుపదీవి
స్ఫురితరజతాద్రిఁ బోలుచుఁ, గరమలరెడు దందశూకఘనుఁ డచ్చోటన్. 154

గీ. పొంకమగు పైఁడితీవలఁ బోలిమెఱయు
నాగకన్యలు గొలువ నానందమునను
బ్రహ్మదేవుని యనుమతిఁ బట్టి యెపుడు
భువనములనెల్లఁ దలలను మోయుచుండు. 155

క. కడుభయదమౌ విషాగ్నిన్, గడుకొని బుసకొట్టుచుండుఁ గద్రూతనయుం
డడరుచుఁ గల్పాంతంబుల, వెడలిచి యవ్విసము భువనవితతిన్ గాల్చున్. 156

వ. మఱియు.

గీ. మహితఘూర్ణితనేత్రుఁడై మహితుఁడాతఁ
డెప్పుడే నావలించిన నీయిలాత
లంబు కాననతీర్థశైలములతోడఁ
జలనమొందెడుఁ బ్రజలెంతొ యులుకుఁజెంద. 157

వ. ఇఁకనీ పాతాళంబులు పదివేల యోజనంబుల విస్తారంబులోఁ గ్రిందుగ గ్రిందుగ, నతల వితల సుతల రసాతల తలాతల మహాతల పాతాళంబులను పేరులతో నేడులోకంబులుండు. 158

క. ఈయవి రత్నప్రాసా, దాయతములు హేమభూములతిసుఖదంబుల్
పాయక యిందు వసించెద, రాయసురవరేణ్యులు పవనాశనజాతుల్. 15

క. రాఁడిటకుఁ దపనుఁడును శశి, రాఁడిటకు గ్రహంబు లుడులు రావిఁక నెప్పుడున్
బోడిమి మీఱఁగ మణులే, జాడను వెలుఁగును దనర్చు సంబర మొదవన్.

వ. మఱియు నందు

క. వనములు పుంస్కోకిలరుతి, ఘనములు కాసారములు వికచపద్మ సుజీ
వనములు శాశ్వతయావన, ధనవతు లందంబు మించు తన్వీశ్రేష్ఠల్.

గీ. భక్ష్యభోజ్యాన్నపానముల్ బహువిధములు
జాళువావట్టువస్త్రముల్ సౌరభమున
నొప్పు లేపనములు తావి పుష్పములును
రవలసొమ్ములు నింటింట రాసులొప్పు. 16

వ. మెండియు వీణావేణుమృదంగసంగీతనాదంబు లెంతేనియు సంతసం బొసంగ
సిద్ధపూరుషులు దానవులు కాద్రవేయు లచ్చట సుఖంబు లనుభవించుచుంద
రిట్లధోలోకంబుల స్వరూపంబు నేర్పడన్ జెప్పితి నీక నెల్లధర్మంబులందు స్త్రీ
రక్షణం బవసరంబు. స్త్రీరక్షణం బొనర్చుకొనకున్న నవ్వారు చెడి సంకర
బొనర్చెద రట్లు గావున మున్ముందు వారల మనం బెఱుంగుట కర్జంబగు
నద్దానిఁ జేటఁబఱితు వినుండు, 16

క. నారదుఁ డొక్కపు డచ్చర, యా రామను బంచచూడ నరుసమ్మోనరన్
జేరి యడిగె స్త్రీమానస, చారిత్రంబును నెఱుంగు చక్కటి నంతన్. 16

— పంచచూడ స్త్రీస్వభావము నారదమునికిఁ జెప్పుట —

గీ. పంచచూడయుఁ గేల్మోడ్చి పలికె నిట్లు
మునికి దేవర! నేనును బోటినై యె
టుల వచింపుదుఁ బొలఁతుల తలఁపు పోలుపు
నాయమగునొక్కొ! యట్టి చందంబు నాకు. 16

చ. అనవుడు మౌని యిట్లనియె నచ్చరలేమకు నాతిమిన్న! బొం
కను వచియింప దోసమగుఁ గూడ దటుల్ నిజమైనవృత్తమున్
వినిచిన నేర మెట్లొనరు? వేగమె చెప్పుము నీముఖంబునన్
వినఁగఁ దలంచినాఁడ నిటు వెగ్గలమైన కుతూహలంబునన్. 16

క. అనఁటయు నారదమౌనికి, వినయమ్మున స్త్రీలతెఱఁగు వినిపింప మన
మ్మునఁ బూని చారుహాసిని, యనియె నిటుల్ చెవులు విను మహాత్మ! ముదమునన్.

గీ. మంచికులమునఁ బొడమిన మానినులును, రూపవతులును నాథుని ప్రాపు గలుగు
వార లుచితంపుమర్యాద మీఱ రిదె, స్త్రీలయందలి దోసంబు శిష్టచరిత!

క. విను ముని దకన్న లోకం, బునఁ బాపుఁ బ్రాణి లేదు మునికులతిలకా!
కనఁగ సకలాఘములకున్, వసతయె మూలం జరసిన వాఁడవు నీవున్. 169

గీ. స్త్రీని నర్థించి యించుక సేవఁ జేయు, వానిఁ గెలఁకులఁ దిరిగెడు వానిఁ గలసి
క్రీడ సేయదు రోడరు కిల్బిషముల, కించుకేనియు నరయు మౌనీంద్ర! మదిని.

చ. వెఱపున నేని వంగడపుఁ బేరిమి గౌరవ మెంచి యేని బల్
సిరిఁ గని యేని నాథు మది చేడ్పడ నంచయేని మానరీ
తెఱవలు గామకాత్మలయి తెంపున నెవ్వని నేని జారునిన్
మరగి సుఖింతు రిందు ననుమాన మొకించుక లేదు సంయమీ! 171

క. మగనియు బావల మఱఁదుల, బుగులున నుర్విజనముల బుగులున మదికిం
దగు పురుషులు సేకూరమి, మగువలు మగనికడనుండ్రు మరియాద మెయిన్.

క. వీరికిఁ జొరరానిది లే, దారయఁగా నొనర దగ్గి సైనను నేడేన్
మీఱి చనుచుందు రేపున, జారునిఁ జేరంగఁ దాప సకులవతంసా! 173

క. చూడరు సుందరరూపము, చూడరు సంగనముఁ గులము చూడరు విద్యన్
జూడరు ధనంబు నున్ మగ, వాఁడే యనుభవింత్రు భామలు మౌనీ! 174

గీ. అగ్గి దనియదు గట్టెల నర్ణవంబు
నదులఁ దనియదు కాలుండు నుదనియందు
భూతతతుల నట్టులే పొలఁతు లెపుడు
పురుషులను గూడి తనియరు మునివరేణ్య! 175

క. ఎంతయుఁ గాచుచునున్నన్, బంతంబున నంధకుబ్జ వామనతతులన్
సుంతనగొని పరపురుషుల నెంతయుఁ జేరుదురు తెఱంగు సిద్ధతపస్వీ! 176

ఆ. మగని మెరఁగిరింట్లు మగువలు ప్రీతిమైఁ, గుత్సితులగు పెఱలఁ గూడఁ జంద్రు
ఇదియె దోస మెవ్వ డిగురుబోఁడలకడఁ, దెలియ మాత్మలోన దివ్యమౌని! 177

క. సిరులను భోగంబులనున్, బరమాలంకారములను । వాంఛింపరిలన్
మరతంబునట్లు కోమలు, లరయఁగ లోకంబులందు । ననఘచరిత్రా! 178

గీ. జముఁడు మిత్తియు బాతాళ । సద్మమును వి
సంబు సర్పము లసిధార । చటులపవన
మగ్గియును బడబాముఖం । బళివలును నొ
కట మెలంగెడు వారు విస్ఫుటము మౌని! 179

వ. ఇట్లు చెప్పి నమస్కరించినంత నారదుండు నిక్కంబాడితివని యుత్కరంగ నేత్రను మెచ్చిచనియెనిట్లు స్త్రీస్వభావంబును గుఱించి ముచ్చటించితినిఁక గాలచక్రమున మనుజులకు మృత్యుచిహ్నంబులఁ దెల్పుదువినుండు.

—* కాలజ్ఞానము *—

క. దీనిన్ బార్వతి కరుణా, ధీనమతిన్ శర్వు నడుగ । దేవేశ్వరుఁ డ
మ్మానినికిటులెఱిఁగించెను, మౌనీంద్రులు సెపుదు వినుఁడు। మనములలరఁగాన్.

గీ. కత మొకించుక లేకయె । గాత్రమెల్ల, వెల్లనై యమరిన నేని। వినుము మనుజుఁ
డాఱు నెలలకులోపల । నంతకపురి, కరుగఁగలఁ డిది నిక్క మో। హార్యతనయ!

క. మొకము కనులు వీనులు నా,లుకయును స్తంభదశ నొందు । లోకేశ్వరిరో!
యిఁక నాఱు నెలలలో నం,తకు గీమున నతిథి యగును । దథ్యంబరయన్.

సీ. నేయి నూనె నెలయందు । నీరంబునందు ద,ర్పణమందు మోము గ।న్పట్టకున్న
అల యరుంధతి నిఁక । నాయుతధ్యుని ధ్రువు, నాకసంబునఁ జూడ। లేకయున్న
గ్రహణంబు లేక భా।స్కరచంద్రులఁదమంబు, మ్రింగెడునట్లు గ।నంగఁబడిన
కాకులతోఁ బతం।గంబులతోడను, నూటిగాఁ దానొండు । చుట్టఁబడిన

గీ. నాల్క వాపొంది యెంతయు । నైల్య మొంద
దంతపంక్తియుఁ జాల క్లే।దంబుఁ జెంద
దిశల గుర్తింపలేక భ్రాం।తినిగొనినను
మనుజుఁ డాఱుమాసములలో । మరణ మొందు. 184

సీ. ఎడపక యొక నెల । నెడమహస్తంబు కం,పంబును నొకతీరు । పడసెనేని
దవడలున్ గొంతు కెం।తయును దడిన్‌మాలి, మించు వైఖరిని శో।షించెనేని
తన నీడయందు మ।స్తకము గన్పట్టక, దురుసున మొండెంబు । దోఁచెనేని
కాకమేనియు విహం।గంబేని యలకపో, తంబేనిఁ దలయెక్కి । తనరెనేని

గీ. కారణములేక నల్లటి ♦ కలను దనను, జేరి పరివేష్టనంబున ♦ మీఱెనేని
అట్టిమనుజున్మృడాళ నెల ♦ యుండె జముని, ప్రోలికేగఁగలం డిదు ♦ బొంకు లేదు.

గీ. పట్టపగలున నుల్కాభి ♦ పాతనంబు, నడికిరేయిని నింద్రధ ♦ న్వంబుఁజూచె
నేని వాఁడాఱు నెలలలో ♦ నినతనూజ, సన్నిధికిఁజేరు లేదిందు ♦ సందియంబు.

వ. మఱియు నింకను ఛాయాపురుష స్వరూపంబుఁగూర్చి చెప్పెదను వినుఁడు. 187

— * ఛాయాపురుష దర్శన ఫలభేదములు * —

క. ఇనునైనను శీతలర, శ్మినైనను వెనుకఁజేసి ♦ సితపటధరుఁడై
మనమున దైవముఁ దలఁచుచుఁ, దనచాయను జూడవలయు ♦ ధారాధరిరో!

వ. అందు శిరోవిహీనంబైన నాఱుమాసంబులలో మృతిఁజెందు. 189

గీ. ధవళమైనను నాచాయ ♦ ధర్మమొందుఁ, గృష్ణమైనను నాచాయ ♦ గిల్బిషంబు
శోణమైనను బందిలోఁ ♦ జొచ్చుఁ బీత, మైనఁ గలహంబు వాటిలు ♦ నగకుమారి!

చ. మఱి విభుజుండుగాఁ దనర ♦ మ్రిందుదు రిష్టపుబంధువుల్ మొగం
బొఱఁగిన శుద్భయంబు గటి ♦ యున్ గనుపట్టక యుండెనేనియున్
సురుఁగును భార్య జంఘ లటు ♦ చొప్పడకున్న ధనంబు పోయెడున్
జరణములుఁ గనన్‌బడని ♦ చందమునన్ బరదేశమేగెడున్. 191

క. అనుటయుఁ బార్వతి శర్వున, కనియెను మరణంబుఁదెలియ ♦ నట్టివితముఁ దె
ల్పినయట్టులె సాంప్రతమున, ననఘా! మృతిఁగెల్చుజాడ ♦ నానతి యిమ్మా!

క. అనుడున్ శంకరుఁ డగజకు, ననె దేవీ! సర్వజనహి ♦ తార్థినివై యి
ట్లనువుగ నడిగితి వెంతయు, విను మిఁక నెఱిఁగింతు యోగ ♦ విద్యాసరణిన్.

వ. పృథివ్యప్తేజోవాయ్వాకాశంబులు పంచభూతంబులేతత్సమాయోగంబె. పాంచభౌతికంబగు శరీరంబు. అందాకాశంబు సర్వవ్యాపియై యుండు. సర్వం బాకాశమందు లయించు. 194

క. ఎద్దాని వియోగంబున, నొద్దిక భూతంబులెల్ల ♦ నొందెడు స్వపదం
బద్దాని సన్నిపాతము, నెద్దేవుఁడు స్థిరముగాఁగ ♦ నేర్పడఁజెప్పన్? 195

వ. జ్ఞానులగువారు తపోమంత్రబలంబుల నిది యంతయు నెఱుంగుదురనినఁ బరదేవి మహేశ్వరున కిట్లనియె. 196

గీ. దేవ! మును ఘోరరూపుఁడా • దివ్యమూర్తి
కడుఁ గరాలుండు కాలుండు • గర్వమణఁగ
నీదు శూలహతిన్ జేసి • నిహతుఁడై మ
రల భవదనుగ్రహంబున • బ్రతుకుఁ గాంచె. 197

క. పొరిఁబొరి నిను సంస్తుతులన్, మఱిమఱి సంతోసపెట్టి • మరలఁ దనదియా
నరవగు నధికారముఁగొని, పొరిగొనుచుండెను యథేచ్ఛ • భూతవితతులన్.

వనమయూరము: అక్కటతన దేవర! దయామతి మెసంగన్
దిక్కఱి మృతిన్ గొనెడు • దీనులను నెంతేఁ
జక్కఁగని చెప్పు మిఁక • సాయమగు మార్గం
బెక్కరణిఁ గాలుని జయింతురొ మహాత్మా!

—* మృత్యుంజయ యోగములు *—

వ. అనిన మహేశ్వరుండు,

గీ. ధ్యానపరులైన యోగు లేర్ద్దాననేని, పంచతనుఁజెంద రిద్ది ధ్రువంబు వారు
కాలునిన్ గెలుచుటకెందుఁ జాలువారు, రమ్యతరగాత్రి! పర్వత • రాజపుత్రి!

వ. ఆయోగంబును జెప్పెద

క. హిమకరవదనా! చెపుదు వినుము మీదు రయోగ విధము • నున్ సులువుగభూ
తములైదు తద్గుణములును, నపరగ దేహంబు జనన • మగునిలలోనన్. 201

గీ. ఆకసంబున వాయువా • యనిలమునను
నగ్గి యద్దాన నుదకంబు • లాజలములఁ
బృథివి జనియించు వినుము వి • భీతహారిణ
నయనరొ! విలోమగతి నల్లె • లయముఁ జెందు. 203

క. ఇల నైదు గుణంబులతో, సలిలము నాలుగుగుణముల • జ్వలనుడు మూటన్
జెలువుగ రెంట సమీరం, బలయంబర మొక గుణమున • నలరెడు సాధ్వీ! 208

వ. శబ్దస్పర్శరూపరసగంధంబుల నెడు నీగుణంబులెపుదు భూతంబులఁ బాయునో
నపుడవ్వి విపన్నంబులగును. అందువలనఁ గాలజిగీషుండగు యోగిచే శబ్దాది
గుణంబులు స్వస్వకాలంబందుఁ జింతనీయంబులు.

క. దేవి! రహస్యముఁ జెప్పెద, నీవిఁక నిద్దాని భక్తి • నిరతుఁడును గడున్
భావనుఁడు శ్రద్ధధానుం, డౌ వానికిఁ జెప్పవలవ • దన్యున కెపుడున్. 205

ఆ. రాత్రులందున దీప వి•రహితమైన
యంధకారమునన్ జను•లందఱును ని
దురను జెందుచున్నప్పు • డరసి సెజ్జ
యందుఁ గూర్చుండి సుశ్వాస • నుమియుచుండ. 206

వ. యోగంబు సల్పవలయు నది యెఱింగింతు వినుము.

గీ. రహిని దర్జనిచేతఁ గర్ణములనొక్కి, యొక్కమూర్తంబు కాలంబు • నుచితగతిని
అగ్నిసంభూతమైయొప్పు • నట్టిశబ్ద, మును వినంగవలయు యోగి • పుఙ్గవుండ!

వ. ప్రత్యహంబిట్లు ఘటికాద్వయంబున నాయాకారంబుఁ దెలియుచుండిన 208

క. ఇది సర్వరోగములనుఁ గా, గఁడురఁగఁ జేయును జయించు • ఘోరపుమిత్తిన్
జదలున వర్షాబ్దములటు, చదురున గర్జిల్లఁ జేయుఁ • జంద్రార్ధముఖీ! 209

వ. మఱియు నానాదంబును వినుచున్నట్టివాఁడు సర్వజ్ఞుండును సర్వదర్శియునై సర్వసిద్ధులొందును. సంసారబంధంబునుండి ముక్తుండగు. యోగులలో నూత్మతరుండగు. దేవీ! నీకిట్లు శబ్దబ్రహ్మవిధిక్రమంబును జెప్పితిని. 210

గీ. ధాన్యమును గోరువాఁ డెట్లు • బాఁబలాల
మును విడి ప్రయత్నమున ధాన్య•మును బడయునో
నిత్యమగు బ్రహ్మమునుగోరు • నేర్పుకాఁడు
దా నటులు బంధమునువీడఁ • దలఁపవలయు. 211

వ. మఱియు నన్నకాంక్షులగువారలు శబ్దబ్రహ్మమునుజెంది యాఁకలి దప్పులఁ బాయుదు రిఁకను 212

ఆ. కాలపాశవిమోహితుల్ • కడఁగి మిత్తిఁ, జెందువారు కుబుద్ధులు • చెనఁటు లిలను
శాబ్దికబ్రహ్మ మెఱుఁగఁగాఁ • జాల రెందు, వారు సంసారబంధంబు • వదలలేరు.

క. నిద్దుర యాలస్యం బను, పెద్దయరుల్ గలవు వేగఁ • బేఁమి వీనిన్
హద్దుగ లోఁబడనట్టుల, దిద్ది యొనర్పంగవలె సతీ! యోగంబున్. 214

ఆ. పిన్నపాప మొదలు • వృద్ధునివఱకిటు, లాత్మహితముకై సు•ఖాసనమునఁ
గూరుచుండి సలుపఁ • గూడు శబ్దబ్రహ్మ, యోగకలను నాయు•వుండుదనుక.

వ. ఇద్దాని పరిపాకంబున మృత్యుంజయ దేహయష్టినై యాయువును వీర్యవృద్ధిని బొందు. ముదుకనియందుఁగూడ లాభించు నని విశ్వాసము కలదిఁకఁ దరుణులఁ గురించి చెప్పవలసినదియేమి. 116

ఉ. అక్కఱలేదు మంత్రజప • మక్కఱలేదిఁక బీజసంచయం
బక్కఱలేదిఁకఁ బ్రణవ • మక్కఱలేదిఁక లాఁతిమార్గముల్
జక్కఁగ నిట్లు శబ్దమయ • చారుతరంబగు బ్రహ్మమున్ జనుం
డెక్కుడుయత్నమున్ గొని య • పేక్ష నెఱుంగఁగఁ జెల్లుఁ గోమలీ! 117

వ. ఆశబ్దము నవవిధంబులుగఁ బ్రాణవిదులగు యోగులచేఁ జూపఁబడినది. ఆనాదస్థితినిఁ గ్రమానుసారముగఁ జెప్పెదను వినుము. ఘోషము, కాంస్యధ్వని, శృంగరవము, ఘంటానాదము, వీణానిక్వాణము, వంశనినదము, దుందుభిధ్వానము, శంఖారావంబు, మేఘగర్జనమను తొమ్మిదివిధము లివ్వానివిడిచి పదియవదియగు తుంకారమును బాగుగా నభ్యసింపవలయును. ఈ ప్రకారమభ్యసించినయెడల యోగి పాపంబులఁ బొందఁడు. యోగపరిపాకమొందిన మృత్యుంజిత్తగును. ఈనవవిధముల ఫలితంబుఁ జెప్పెద నాలకింపుము.

సీ. ఘోషమొప్పెడునాత్మ • కున్ శుద్ధిదము రోగ,హరము వశ్యాకర్ష • కరమునగుచు
కాంస్యధ్వనియుఁ బ్రాణి • గతుల నిరోధించు, భూతంబులను గ్రహం • బులను నట్టు
సతి! శృంగరవ మభి • చారశాత్రవజనో, చ్చాటనమారణ • సాధకంబు
ఘంటానినాద మా • కర్షణంబొనరించు, నైలింపసిద్ధ క • న్యలకు నేని

గీ. ఇఁకను వీణాక్వణనము ద • వ్వొందు నేని, బరఁగువానిఁ గనం జేయు • వంశనినద
మఖిలతాత్త్వికసిద్ధిని • నమరఁజేయు, దుందుభిధ్వానము జరామృ • తులను బాపు

క. విను శంఖారావమున భు,వనముల నెల్లను జరించు • వలఱియగుఘనా
ఘనగర్జనమున నాపద,లను బాయును నెట్టివైన • లలితాంగి! ధరన్. 120

వ. ఇఁకను.

ఆ. ఏకచిత్తమొంది • యెంతయు బ్రహ్మరూ,పంబుగాఁ దనర్చు • భవ్యమైన
యనుపమంబునైన • యల్లతుంకారంబు, విన నసాధ్యమొకఁడు • వెలయ దెందు.

గీ. మఱియు నాశ్రోత సర్వజ్ఞ • మండనుఁడును, సర్వదర్శియునై యిఁక • సర్వలోక
చారియును నై చరించు వి • కారములను, బొందఁ డొక్కింత యాతఁడు • శివసముండు

వ. పరమేశ్వరీ! యిట్లు శబ్దబ్రహ్మస్వరూపంబుతీ రెఱింగించితి నీకేమి విననెంచెద వన నఖిలేశ్వరి యిట్లనియె. దేవా! వాయుమార్గంబు ననుసరించి ప్రాణాయామంబొనర్చినవారు కాలుని జయింతురందు రద్దాని నెఱుంగఁజెప్పుమన్న శంకరుండిట్లనియె. 223

క. దేవీ! చెప్పెద వినుమిఁక, బావనమగు యోగమద్ది ప్రాణాయామం
బేవాఁడొ కమాసార్థముఁ, దా విడుపక సేయు మిత్తి దాఁటఁగలఁడిలన్. 224

వ. పవనధారణంబువలన జ్ఞానవిజ్ఞానంబు లుత్సాహము ప్రవర్తించును. 225

గీ. ఎవఁడు పవనంబును జయించి యెసఁగు నట్టి
వాఁడు సర్వజగజ్జయ భాగ్యమొందు
నిల జరామృత్యువులను జయించుఁబ్రాణ
ధారణధ్యానపరుఁడయి తనరవలయు. 226

గీ. లోహకారుఁడు భస్త్రికతోన గాలి
నెట్లునిండించి తన పను లెసఁగఁజేసి
కొను నటులె యోగియగువాఁడు కూర్మిమీఱ
పవనధారణ మభ్యసింపంగవలయు. 227

గీ. వ్యాహృతిపురస్సరముగ గాయత్రిమనువు
రహిశిరసుతోడ నాయత ప్రాణుఁడగుచు
మూఁడుమారులు దా జపంబును నొనర్ప
వలెఁ దదేకాత్ముఁడగుచుఁ బువ్వారుఁబోఁడి! 228

ఆ. వాయవీయతత్త్వ వరయోగ మీయది, పరమయోగిజనుల భాగ్యలక్ష్మి
గ్రహము లర్కశశులు గచ్ఛఱమరలుదు, రెపుడు మరలఁడతివ! యీను యోగి

క. నూఱేండ్లు విమలతరకుశ, నీరముఁద్రోలుచుఁ దపించు నేర్పరికిఁగడున్
జేరుడు సుకృతఫలంబది, చేరుఁబవనధారణంబుఁ జెందెడుకృతికిన్ 230

వ. వెండియు నెవఁడు మాంద్యముఁబాసి యేకాంతమందుఁ బ్రాణాయామం బొనర్చునో యవ్వాఁడు ముసలితనమును రోగంబును మిత్తినిగెల్చి వాయుగమనంబున ఖేచరత్వమొందును మఱియు సిద్ధరూపంబుఁజెంది కాంతిని మేధను బరాక్రమంబును శౌర్యంబును గాడ్పుతోఁదుల్యంబగు గమనంబును సుఖంబుగఁ జెందునిఁక వెక్కులేల ? యేబావఁ డుదయమునలేచి ప్రాణాయామం బొన

రించునో యవ్వాఁడు బ్రహ్మలోకంబును జెందు నిందు సందియంబు లేదిట్లు వాయు
సిద్ధినిఁ జెప్పితినిఁకఁ దేజంబువల్లనగు దానిన్ జెప్పెదను వినుము. జనులెల్ల
నిద్రించియున్నపుడు దీవియ లేని యంధకారంబందు సుఖాసనంబునఁ గూర్చుండి
భ్రూమధ్యమందుఁ బ్రకాశించు వహ్నిజ్యోతిఁ జూడవలయు నిది భ్రూచరీముద్రా
యోగము. మఱియుఁ జేతివ్రేళ్ళతోఁ గన్నుల నించుక పీడించి సగముముహూ
ర్తమేకభావుఁడై వెలుంగుజ్యోతినిఁ జూడఁదగుఁ దెల్లనై యెఱ్ఱనై నల్లనై చిత్ర
వర్ణమై యొప్పు నిది ఖేచరీముద్రాయోగము. 231

గీ. కనుబొమలమధ్యయందలి లోకంబునందుఁ
బరఁగు బాలార్కతేజోవిభాసురమగు
జ్యోతిఁ గనుచున్న పురుషుఁడు సురుచిరేష్ట
గాత్రమును జెందు నిఁకఁ బరకాయ మొందు. 232

వ. మఱియు నణిమాదిసంపన్నుండై దూరదర్శన దూరశ్రవణజ్ఞానవంతుండై
బహురూపధారణసామర్థ్యంబును ఖేచరతాసిద్ధినిఁ జెందు నిఁక వేదాధ్యయన
సంపన్నులును నానాశాస్త్రవిశారదులును నగువారు సైతము పూర్వకర్మవశం
బున మోహంబుఁ బాయలేరు, 233

గీ. కనుచుఁ గనలేరు వినుచును వినఁగలేరు. పాపమోహితులై యంధబధిరులట్లు
తమమునకు దౌలనున్న యుత్తపనవర్ణు, నా మహాపూరుషునిఁ దెలియంగఁ జెల్లు.

ఆ. విను సహస్రశీర్షుఁడును సహస్రాక్షుఁడు, నున్ సహస్రపదుఁడును నయి యొప్పు
నలఁ పురుషుఁడు విశ్వమందు దశాంగుల, సీమ నావరించి చెన్నుమీఱు. 235

వ. ఇఁక భూతములలో నాలవదగు నుదకభూతంబున నగు నమరత్వంబును జెప్పె
దను వినుము. నియతమనస్కుండై యోగి సుఖాసనంబునఁ గూర్చుండి సము
న్నతశరీరుండై కూర్పఁబడిన కరపుటములు గలవాఁడై చంచువును బోలిన
ముఖంబున మెలమెల్లగ గాడ్పుఁ బీల్చుచుఁ దాలుమూలంబులనుండి జీవదాయ
కములై స్రవించు నుదకంబులఁ గ్రోలుచుండవలయు నవి శీతలంబు లమృత
జలంబు లిట్లు వీని నిత్యంబు గ్రోలువాఁడు మిత్తినిఁ జెందఁ డాకలి దప్పుల గెల్చి
మహాతేజస్వియై దివ్యకాయుండగును మఱియును 236

సీ. ఏన్గువంటిబలంబు హరీంద్రమట్టి, వేగము సుపర్ణువంటి మేల్ వీక్షణంబు
గలిగి కృష్ణకచములొప్పి పొలుచు దేవ, గురునిభుండయి దివ్యవత్సరశతంబు

వ. ఇంకను నొకవిధంబుం జెప్పెదను వినుము రహస్యము. యోగియగువాఁడు నాలుకను దవడలనువంచి కొంచెముకాలముం చపలయు నట్టిన గ్రమమున లంబికా యోగమును జెందును. అటుమీఁదఁ బ్రసరించు చల్లని జలంబును సుధను బోలెఁ ద్రాఁగిన యెడల నమరత్వమును జెందును. ఇట్లు తపోవ్రత నియమయోగావధములచే ధర్మవిదులును నయవినయయుతులగువారు మిత్తిని గెలువవలయు నిట్లు నీవడిగినవానిఁ జెల్పితినని శివుం డుమతోఁ జెప్పెనని సూతుండు మునుల కెఱింగించిన నవ్వారు మహాత్మా! మన్వంతరంబులను దద్వంశంబుల నెఱింగింపు మనుటయు సూతుం డిట్లనియె. 238

ప్రతిసర్గము - మన్వంతరంబులు - వంశములు - తదనుచరితములు

క. ధ్రువుని సమున్నతపదవీ, నివేశితు నెఱుంగఁ జెప్పితినే? మును మీకున్ సువిహితుఁ డాతఁడు పెక్కేండ్లవనిన్ బాలించె విబుధులందఱు మెచ్చన్. 239

క. ఆ విభునకు సుతు లిద్దఱు, పావనులగు పుష్టి ధాన్య భాసురనాముల్ శ్రీవెలయఁగఁ బుష్టికి సుతు, లావిర్భావంబుఁ జెంది రైదుగురు తగన్. 240

వ. రిపుఁడు రిపుంజయుండు విప్రుఁడు వృకలుఁడు వృష తేజుండు ననువారు. 241

క. సురుచికుమారుం డుత్తముఁ, డురుగుణనిధియైన నాతఁ డొక గుహ్యకుచే దురమునఁ జంపంబడెనా, పరితాపంబున జననియుఁ బంచతనొందెన్. 242

వ. ధ్రువపౌత్రు లైదుగురిలో జ్యేష్ఠుఁడగు రిపునకుఁ బుష్కరిణియందు సర్వతేజుండను సుతుండు పొడమె నవ్వానికిఁ జాక్షుష మనువు జన్మించె. ఆ మనువునకు నడ్వలయందుఁ బురువు, మానసము, శతద్యుమ్నుఁడు, తపస్వి, సత్యజిత్తు, కవి, అగ్నిష్టోమాతిరాత్రులు, అతిమన్యువు, సుయశుఁడు ననువారు పదిమంది కొమరులు జన్మించిరి. అందుఁ బురువున కాగ్నేయియం దాఱుగురు కొమరులంగఁడు, సుమనుఁడు, ఖ్యాతి, క్రతు వాంగీరసుఁడు, గయుఁడు ననువారు జన్మించి రందు నంగునకు సునీథ యను ధర్మపత్నియందు దుష్టచేష్టుండగు వేనుండు పొడమె. 243

క. తనయుని చెడునడతలకున్, మనమునఁ గడు రోసి యంగమనుజవిభుఁడు గానను బడి యెందునఁ జేనియుఁ, జనియెను జిత్తం బొకింత శాంతిన్ జెందన్. 244

వ. అనంతరము

గీ. రాజుగాఁ దనరిన వేనుఁ • డోజఁ దప్పి, చెడ్డచేఁతలఁ బ్రజల హింసించుచుండ
దివ్యమును లందఱును జేరి • తేఁకువెసఁగ, నుగ్రులై చంపి రవ్వాని • హుంకరించి.

వ. అటుమీఁద సునీథాప్రార్థనచేతను నరాజకంబగు లోకంబుఁ గాంచియును దద్దుఃఖంబుఁ బాపఁగోరి దివ్యమును లవ్వేనుని పుడిభుజంబును మథింప నందు ధన్వియుం గవచియు సూర్యతేజస్వియు నారాయణావతారంబగు పృథువు జనించె. 246

క. ఆతఁడు గడుధార్మికుఁడై, భూతలమును నేలెఁ గడిమి • పొలుపొప్పఁగ వి
శ్వాతీతంబగు తేజము, ఖ్యాతియునున్ గ్రమ్మికొనఁగఁ • గరమనురక్తిన్. 247

వ. మఱియు

గీ. రాజసూయాహ్వయమహాధ్వరం బొనర్చి
నట్టి యష్టలలో నీతఁ • డగ్రగణ్యుఁ
డశ్వమేధశతంబుల • నమరఁ జేసె
నర్చియను భార్యతోఁ గూడ • నాస్థ మెఱయ. 248

వ. అమ్మహీనాథున కర్చి యందు విజితాశ్వుఁడు, హర్యశ్వుఁడను వారలిద్దఱు పుత్రు లుద్భవించిరి. ఆవిజితాశ్వునకు శిఖండిని యందుఁ బ్రాచీనబర్హియను వాఁడు పుట్టె. ఆతండు సముద్రరాజసుతయగు శతధృతియనుకన్యన్ బెండ్లాడె, ఆపెకు బహుయజ్ఞకరుండగు ప్రాచీనబర్హి వలనఁ బదిమందిసుతులు జన్మించిరి. ప్రాచేతసులనఁబడు నవ్వారు పితాజ్ఞచే సాముద్రోదకంబందుండి రుద్రగీతంబు జపించుచు శివధ్యానపరాయణులై పదివేలేండ్లు తపించిరంతఁ బ్రాచీనబర్హి యస్తమించుడు నరక్ష్యమాణయగు పృథివియందుఁ బ్రజాక్షయంబయ్యె నదికాంచి యంతకుమున్న దపఃఫలంబుఁ జెందియున్న ప్రాచేతసులు నిజరాజధానిన్ జేరుచుఁ బుడమియందలి వృక్షంబులెల్లఁ బెచ్చుపెరిఁగి మార్గంబులను నిరోధించి ప్రబలియుండుటఁ గాంచి యవ్వాని దహింపఁ బూని ముఖమునుండి యగ్నిమారుతుల విడిచిన నవ్వివనంబులఁ గాల్చుచున్నన్ జూచి కొంతవడి సోముఁడు వానిన్ దారసించి యిట్లనియె. 249

ఉ. కాల్పకుఁడింక భూజములఁ • గానన మీయది దగ్ధమయ్యె నిం
దల్పతరంబులౌ ద్రుమము • లాయెడ నాయెడ నున్నవిట్టి లీ
స్వల్పములైనవాని నిఁక • సాఁకఁదలంపుఁడు మన్యువేగమున్
మల్పుఁడు వేగ మామకకుమారిక యిందు వసించుఁ గాంచుఁడీ! 250

క. ఆకన్నియ వర్చస్విని, యాకదియగు ధర్మపత్ని • యీరిఁక దానిన్
జేకొని వివాహమొందుఁడు • జోకగ నాదక్షుయష్ట • సుతుఁడై పొలుచున్,

క. పదిమంది కెట్టులాలగు, నిది యొకతుక యని మనమున • నెంచంబోకుం
డిది దైవచోదితంబై, యొదవిన దన వారలట్టు • లొడఁబడి పేర్మిన్. 252

ఆ. వృక్షజాతమైన • వెలఁదిని వార్షినిఁ, బెండ్లియాడిరంతఁ • బేర్మిదనర
వారి కాపెయందుఁ • బ్రభవించె దక్షుండు, చాక్షుషాఖ్యమనువు • సమయమందు.

వ. అతండు ప్రజాసర్గరతుండై మానసికసృష్టిన్గూర్ప నయ్యది వృద్ధిగామిగా జేసి బ్రహ్మచోదితుండై మిథుననిధువనధర్మంబునఁ బ్రజావృద్ధిఁ బొనరింప నెంచి పరమేష్ఠితనూజయగు నసిక్ని యనుదానిన్ బెండ్లాడియున్నరత నాపె యందు 254.

క. ఆ దక్షుని కఱువదిగురు, పైదలులు జనించి రధిక • భాసురచరితల్
సౌదామినీప్రకాశలు, మేదురతరశేముషీస • మీహితలు గడున్.

ఉ. వారలలోన ధర్మునకుఁ • బద్గురఁ జంద్రున కిర్వదేడ్గురన్
ధీరుఁడు కశ్యపాఖ్యక సు • ధీమణికిన్ బదుమూఁగు రంగిర
స్సూరికినిన్ గృతాశ్వునకు • సొంపుగ భూతున కిద్దఱిద్దఱిన్
గోరి యరిష్టనేమికినిఁ • గూఁతుల నల్వుర నిచ్చెఁ బ్రీతిమై. 256

వ. ధర్ముని సతులగు పదుగురు - భానువు, లంబి, కకుప్పు, జామి, విశ్వ, సాధ్య, మరుత్వతి, వసువు, ముహూర్త సంకల్ప యను వారలందు భానువునందు సుతుండై, ఋషభుండు పొడమిన నవ్వాని కింద్రసేనుండు జన్మించె లంబియందు విద్యోతుండును మేఘుంబు లుద్భవిల్లె. కకుప్పునందు సంకటుఁడుపుట్టుడు నవ్వానికిఁ గీకటుండు జనింప వానికి దుర్గాభిమానులగు దేవతలు జన్మించిరి, జామికి దుర్గాధిష్ఠాన దేవతలు జన్మించిరి. వారికి స్వర్గుఁడు నందియునుం బుట్టిరి. విశ్వయందు విశ్వేదేవులు పొడమిరి. సాధ్యయందు సాధ్యులు జన్మించిరి. మరుత్వతియందు మరుత్వంతుఁడు (ఇంద్రుఁడు) జయంతుడునను వారుద్భవించిరి జయంతుండు విష్ణువగు నుపేంద్రుండు. ఇఁక వసువు నందయుఁడు ధ్రువుఁడు సోముఁడు ధరుఁ డనిలుఁడు డనలుఁడు ప్రత్యూషుఁడు ప్రభాసుఁడు నను వారష్ట వసువు లుత్పన్నులైరి. అందయునకు వైతండుంను శాంతుఁడు మునియను వారు కొమరులై పుట్టిరి. ధ్రువుండను వానికి. కాళుండును సోమునకు వర్చుండును నవ్వా

నికి వర్చస్వియు ధరునకు ద్రవిణుండనువాడును, అనిలునకుఁ బురోజవుం డవి
జ్ఞానగతియు ననువారును నగ్నికి శరస్తంబమందుఁ గుమారుండు జన్మించు డు
నాతని శాఖలందు శాఖుండు విశాఖుండును బృష్టమందు నైగమేయుండును
జన్మించిరి. ప్రత్యూషునకు ఋషియును దేవలుండు నవ్వానికిద్దఱు సుతులు
మనీషులు ప్రజ్ఞావంతులు పొడమిరి. ప్రభాసునకు విశ్వకర్మజనియించె. ఆ
విశ్వకర్మకు మనువుజన్మించె. ముహూర్తయందు మౌహూర్తికులను దేవగణం
బులనుసంకల్పజుఁడగు కాముఁడునుబొడమిరిఁక భూతునకును రూపయనునామె
యందు రైవతాజభవభీమవామోగ్రవృషాకప్యజైక పాదహిర్బుధ్న్యబహురూ
పమహత్తులను నేకాదశరుద్రులును రుద్రపారిషదులగు భూతగణంబులు నుత్ప
న్నంబులయ్యె నిఁకఁగశ్యపున కదితి దితి సురస అరిష్ట యిల దను సురభి వినత
చేల తామ్ర క్రోధవశ క్రదువు ముని యను పొలఁతులు పదుముగ్గురు భార్యలై
వారియం దదితికి వైవస్వత మన్వంతరంబునం దింద్రోపేంద్రులును మఱియు
నర్యముండు ధాత విధాత, త్వష్ట పూష వివస్వంతుఁడు సవిత మిత్రావరుణుఁ
అంశుండు, భగుఁ డతితేజుఁడు నను పన్నిద్దఱు సూర్యులు జన్మించిరి. 257

ఆ. దితికిఁ బొడమి రిఁకను • సుతులు హిరణ్యాక
శిపు హిరణ్యానయనుఁలు పొలుపమరు
సింహిక యను సుతయుఁ • జెలువొప్ప నా హిర
ణ్యాకశిపునకు సుతులు • నల్వు రిలను. 258

వ. అనుహ్లాద సంహ్లాద హ్లాద ప్రహ్లాదు లనువారలం దనుహ్లాదునకు సూర్యయందుఁ
బులోముఁడు మహిషుండును, హ్లాదునకు ధమనియందు వాతాపీల్వలును
సంహ్లాదునకుఁ గృతియందుఁ బంచజనుండును, ప్రహ్లాదునకు విరోచనుండును
జన్మించి రా విరోచనునకు బలియును నాతని శశన యను భార్యయందుఁ
బుత్రశతంబు జన్మించె నందు జ్యేష్ఠుఁడగు బాణుండు శివభక్తాగ్రగణ్యుండై
శివుని మెప్పించి తద్గాణాపత్య మొందె నిఁకను. 259

గీ. ఆ హిరణ్యాక్షునకుఁ బుత్రు • లైదుగురగు
కురు శకుని భూతసంతాపకులును గాల
నాభుఁడును బిరుదగు మహా • నాభుఁడు నను
వారలెంతయు విశ్రాంత • భూరిబలులు. 260

వ. సింహికను విప్రచిత్తి యనువాఁడు పరిగ్రహించె నీక దనువనునాపె కయోముఖుఁడు శంబరుండు కపోలుఁడు, వామనుఁడు, వైశ్వానరుండు, పులోముఁడు, విద్రావణుండు మహాశిరుండు స్వర్భానుండు వృషపర్వుఁడు విప్రచిత్తియను మున్నగువా రనేకు లుద్భవించిరందు స్వర్భానునకుఁ బ్రభయను కన్యకయును బులోమునకు శచియను వృషపర్వునకు పదారవిహాయశిరశర్మిష్ఠలును వైశ్వానరునకుఁ బులోమకాలకలును బొడమిరి. 261

సీ. ప్రభయనునామె చేపట్టె నాగముచిని, శచియను జేపట్టెశక్రుఁబ్రీతి నలయు పదారవియాహిరణ్యాక్షుని, జెండెను హయశిరచేరెఁ గ్రతుని శర్మిష్ఠయు యయాతిజననాథు వరియించె, నీకబులోమయును గాలిక మరీచిఁ బెండ్లాడి రరువదివేలపుత్రులు వార, లకు నుద్భవించిరి ప్రకటబలులు

గీ. ఘనులు పౌలోములను వారు కాలకేయు
లనెడువారు నవధ్యులు నాథ్యచరితు
లాహిరణ్య పురంబున నధివసించి
యుండి రవ్వారు ప్రతివీరుఁ డొండులేక. 262

వ. సింహికయందు విప్రచిత్తికి రాహుప్రముఖులగువారు పదుమూఁగురు కొమరులు జన్మించిరిఁకను దామ్రియను కశ్యపపత్నికి. 263

క. శాకియు శ్యేనియు భాసి యు,లూకియు గృధ్రియును శుకి చెలువగశ్వియునున్ జోకగు సుగ్రీవియునున్, వీకన్ జనియించి మిగుల వెలసిరి పుడమిన్. 264

వ. ఇంకఁ గాకికిఁ గాకులను శ్యేనికి డేగలును భాసికి భాతులను నులూకికి గుడ్లగూబలను గృధ్రికి గద్దలును శుకికిఁ జిలుకలును అశ్వికి లొట్టిపిట్టలను గుఱ్ఱములు గాడిదలను సుగ్రీవికి శుభపక్షులను జన్మించె. మఱియు నీకఁ గశ్యపపత్నులందు వినతయందరుణ గరుత్మంతులును సురసయందును ననేక శిరోమండితంబులగు సర్పశ్రేష్ఠములు జన్మించె. ఆసర్పశ్రేష్ఠులలోఁ బ్రధానులు— శేషుఁడు, వాసుకి, తక్షకుఁడు, ఐరావతుఁడు, మహాపద్ముఁడు, కర్కోటకుడు, ధనంజయుఁడు, ధృతరాష్ట్రుఁడు, కుహురుఁడు, పుష్పదంతుఁడు, దుర్ముఖుఁడు, ఖరరోముఁడు మున్నగువారు. ఇంకను గ్రోధవశకును గద్రువకుఁగూడ నిట్లె సర్పంబులు పుట్టె సురభికి గోమహిష శశంబులును ఇలకు లతావృక్షంబులు దృణజాతులు మున్నగునవి. యరిష్టకు మహాబలు లేఁబదిమంది దివ్యులును

మునియను నాకె కచ్ఛరలును చేలయను దానికి జక్కులు రక్కసులును బొడ మి రియ్యది కశ్యపసంతానం బిద్దానిచే జగంబెల్ల నిండెనిక. 265

క. చందురుఁ డిరువదియేడ్గురు, సుందరులను జేకొనియు శ్వశురు శాపమునన్ గుందువడి యాత్మకాంతల, యందు నపత్యంబుఁ జెందఁడయ్యెను మౌనుల్!

వ. ఇఁక గురుదారయగు తారయందుఁ జందురునకు జన్మించిన బుధుండు వంశ కరుండయ్యె. మఱియుఁ గృశాశ్వుం డర్చియను నాపెయందు ధూమ్రకేశుని ధిషణయందు దేవలునిఁ గనె ననిన సూతునకు మహాత్మా! మన్వంతరంబుల నెఱింగింపు డనిన సూతుఁడిట్లనియె. స్వాయంభవుఁడు స్వారోచిషుం డుత్త ముఁడు తాపసుఁడు రైవతుండు చాక్షుషుఁడు ననువా రతీతమనువులు వర్త మానమనువు వైవస్వతుండు, మఱియిఁకను సావర్ణి, రౌచ్యకమనువు, బ్రహ్మ సావర్ణి, ధర్మసావర్ణి, రుద్రసావర్ణి, దేవసావర్ణి, యింద్రసావర్ణియనుమనువులు ముందఱ రాఁగలవారలు. వీరలందఱు పదునాలుగు రీవైవస్వతమన్వంతర మం దీమనువున కిక్ష్వాకువు నభగుఁడు ధృష్టుఁడు శర్యాతి నరిష్యంతుండు, నాభాగుఁడు, దిష్టుఁడు, కరూశకుఁడు, పృషధ్రుఁడు, వసుమంతుఁడనువారు పదుగురు పుత్రులు - ఆదిత్యవసురుద్ర విశ్వేదేవమరుద్గణములు దేవతలు-పురం దరుండను వాఁ డింద్రుండు, కశ్యపాత్రివశిష్ఠవిశ్వామిత్రగౌతమజమదగ్నిభర ద్వాజులు సప్తర్షులు. కాశ్యపుండగు వామనుండు విష్ణుం డిట్టులే యతీతమన్వంత రంబులందు నాగామిమన్వంతరంబులందు, ఋషీంద్ర దేవమనుపుత్త్రులు దత్తా దృశు లొప్పువారిఁక రాఁగల సావర్ణిమనూద్భవంబు నెఱిగింతు వినుడు,

— * సావర్ణిమనుజననము * —

చ. అతులతపోనిధానులు మహాత్మకు లారయుఁ డాఢ్యుఁ డావివ
స్వతునకు సంజ్ఞనాఁగ నొక • చాన సధర్మిణి యుండె నాపెకున్
సుతులు జనించి రిద్దఱు యశోధరు లమ్మనువున్ యముండునున్
సుతయు నొకర్తుకా యమున • శోభితనిర్ఝరిణీవతంసమున్ 263

చ. మగని మహోష్ణరోచులకు • మానినిసంజ్ఞ కడున్ నలంగి యి
మ్ముగ నొకకొన్నినాళ్ళు తన • పుట్టినయింట వసింపఁగోరి చె
ల్వుగఁ దగుదాని ఛాయయను • కౌ ల్తినొకండు సృజించి యిట్లనెన్
మగువరో! నేనుబోలె విభు • మానక కొల్చుచునుండు మిందులన్ 26?

ఉ. నీకును సంతుగల్గినను • నీవిఁక భేదముసేయ కింతయున్
నాకొమిరన్ గుమారులను • నచ్చికమీఱఁగ నొక్కతీరుగా
సాఁకుచునుండు మివ్వితము • స్వాంతమునందున నుంపు మేరి
కిన్ జోకఁదొలంగి చెప్పకుము • చూడుము నాదుహితంబు సోదరీ! 270

చ. అననది యిట్లువల్కె విను • మక్కరొ! నావలనైన యంతకున్
వెనఁగివచింప నీవితము • బిట్టగునొ త్తిడి తారసిల్లి వే
ణిని గ్రహియించి నప్పుడెటు • నిబ్బరమూనఁగఁ జెల్లు? జెప్పెదన్
మనమున నంతు నంత కను•మానముసేయకు నంతయేనియున్. 271

క. అనియిటులు వల్కి నొడఁబడి, తనసంతతి నప్పగించి • తరుణి దరలి పు
ట్టినయింటికేగి యందుల, మనమది నచ్చనికతమున•మరలిరయమునన్. 272

ఆ. విభునిఁ గలసిమెలసి•వేడుకయొప్పఁగా, నతులసౌఖ్యముల వి•హారమొందు
చున్నచాయ నప్పు • డువిద గనుంగొని, తనప్రవేశమునకు • ననువుఁగనక..

గీ. మాధమతినయి యిట్టుల • ముందువెన్క
లరయ కొకచేడెఁ బుట్టించి • యాత్మవిభుని
బిడ్డలను గాపురంబు నిర్పించితి నిటు
లేక మేకయ్యె నివుడిఁక • నెందుఁజొత్తు? 274

క. అనివనరుచు సంజ్ఞయు వేగ న కురుదేశాటవులకు • గ్రక్కునఁజని య
వ్వలనునొక ఘోటియై తప,మును సల్పుచునుండెఁ దనవి•భునిఁ గూర్చికడున్.

గీ. పద్మమిత్రుండు సంజ్ఞయన్ • భావమునని
చాయతోడుత సౌఖ్యము • లక్కఁబడయ
ఘనుఁడు సావర్ణి యను మను•వును శనైశ్చ
రుఁడుఁ దపతి యనెడు కన్యక • పొడమిరంత 276

మ. తనసంతానమునందు నెక్కుడుగ నా•స్థన్ జూపుచున్ సంజ్ఞసం
తునెడన్ భేదముసేయు చాయఁగని క్రు•ద్ధుండై యముం డప్పుడ
ల్లినిఁ దన్నన్ బదమెత్త నాపెయు నటుల్ • వీక్షించి నీకాలు మే
దినిఁ గూలంబడుఁగాక నా నతఁడు బల్ • దీనాత్ముఁడై కుందుచున్. 277

ఆ. తండ్రిఁ జేరఁబోయి • తల్లివిధం బిట్టు, లెఱుకసేయ భానుఁ • డెంతయేని
సందియంబుఁ జెంది • చనునె యిట్టులు పక్ష, పాత మంబ కెం ద•పత్యమందు.

క. తల్లియుఁ బెక్కులు దిట్టినఁ, జెల్ల వపత్యమున నిందుఁ ॥ జెట్ట యదేదో
పెల్లెసఁగెనంచు బాలుని, దల్లడమది వాయ వేగఁ ॥ దరణి యిటు లనెన్. 279

వ. కుమారా! కృములు నీపాదంబందలి క్రొవ్వింపుక హరించి పుడమిఁ జొచ్చు. దాన నీకు మాతృశాపంబు చరితార్థంబగు. సత్యవాదివగు నీకిం దరిష్టంబును నఘంబును బొడమదని చెప్పి సత్వరంబున సతిన్ జేరి యిట్లనియె. 280

ఉ. కోమలి! నీవు నాయెడలఁ ॥ గూరిమిచేయుచునుందు వెంతయున్
నీమది నిర్మలం బిపుడు ॥ నీవు గుమారు నిటుల్ శపింపఁగా
నామది సందియంబొదవె ॥ నచ్చికతో నెఱిఁగింపు సర్వమున్
తామరసాక్షిరో! యిఁకను ॥ దైవముసాక్షిగ నచ్చుమానుచున్. 281

ఆ. చెప్పకున్న నివుడె ॥ శిక్షింతునన నాపె, బెదరి సంజ్ఞ నీదు ॥ వేడికోపఁ
జాల కిట్లు నన్ను ॥ జన్మింపఁగాఁ జేసి, నీదు సేవలోనఁ ॥ బాదుకొలిపి. 282

క. తరలెను బుట్టింటికి నా, తెఱఁగిది యన నాతఁడరసి ॥ తెలివయెడల నే
దురితము లేదనుకొని స, త్వరమున యోగమతి సంజ్ఞ ॥ వసతి నెఱుంగన్.

— * అశ్వినీదేవతల జననము * —

క. కురుకాననములలో నా, క్కరితయు గోడిగయునై ని ॥ కామతపంబున్
గురుకొనిచేసెడు సాధ్వినిఁ, బరికించి మనమున నార్తి ॥ వడివేగమువన్ 284

క. ఘోటకమై సకిలింపుచు, ఘోటికఁ జేరంగఁబోయి ॥ కూరిమిఁ గదియన్
బాటించి పరుఁడొ యనువగ, దాఁటుచునుండంగ నినుఁడు ॥ దన్నుఁ దెలుపుచున్

క. హేవలచేయుచు వెనుకొన, యోషారత్నంబు సంజ్ఞ ॥ ద్యుమణియె దను న
న్వేషించి వచ్చె ననుచు మ, నీష నెఱిఁగినంతఁ దరణి ॥ నెక్కొని బడబ 286

గీ. క్రీడసేయఁగ జనియించి ॥ రీడు లేని
చక్కఁదనమున కిక్కలౌ ॥ చారుమూర్తు
లాశ్వినేయులు భాస్వంతుఁ ॥ డంత నాత్మ
తనువుఁగొన సంజ్ఞయు న్నిజ ॥ తనువుఁ జెందె. 287

వ. అంత లోకబాంధవుం డపత్యకళత్రంబులఁగొని స్వీయమందిరముఁ జేరి భార్యాద్వయంబుతోఁ బుత్రిషట్కంబుతోఁ బుత్రీద్వయంబుతో సుఖంబుండె నీ భాస్కర పుత్త్రులలో జ్యేష్ఠుండగు మనువె యీవర్తమాన వైవస్వతమనువు.

ద్వితీయుండగు యముండు ధర్మనిబద్ధుండై ధర్మరాజనఁ బరఁగి జీవులకుఁ బుణ్యా పాపంబుల ననుభవింపఁ జేయు నధికారంబున నియుక్తుండయ్యెఁ దత్సోదరియగు యమున పుణ్యనదీవతంసంబై స్వీయోదకస్నానపానంబులఁ జేసి సకలదురిత ప్రశ మని యయ్యె. ఇఁకఁ దృతీయపుత్రుండగు సావర్ణియనువాఁడు రాఁబోవు మనువై యొసంగఁగలఁడిప్డు మేరుశిఖరంబునందుఁ దపించుచున్నవాఁడు. శనైశ్చరుండు శివుఁ గొలిచి తత్ప్రసాదంబున నవగ్రహంబులలో నొకగ్రహంబై బృహస్పతి మండలంబుకన్న నూర్ధ్వభాగంబందు వసించెఁ దపతియనుకన్యను సంవరణుం డను రాజర్షి వరించి పెండ్లాడెనిఁక నాశ్వినేయులు స్వర్వైద్యులై తనరిరంత వైవస్వతమనువు.

—* వైవస్వతమను వంశము *—

క. చిరకాలము సంతతిలేే, కరసి వశిష్ఠునివనువున యజ్ఞముసేయఁ
గరమరుదుగ నిలయను కూఁ, తురు జన్మింపంగ నడలి గొబ్బునమనువున్ 289

గీ. దేశికు వశిష్ఠుఁ జేరి యత్తెఱఁగుఁ దెల్పి
కూఁతురేటికిఁ బుట్టెనో కో? యనన్ మ
హాత్ముఁడాతం డరసి తావకాత్మపత్ని
కూఁతుఁ గోరుట నత్తీరు హోత వ్రేల్చె 290

వ. దాన గన్యక జనియించెనైన దీని నా తపోబలంబునఁ బురుషున్ జేసెదనని యట్లు సాధించి పురుషునొనర్చిన నతండు సుద్యుమ్నుఁడను పేరఁ బరఁగుచు వర్తిల్ల నంత మనువు గొమరుని బట్టాభిషిక్తున్ జేసిన నతండు. 291

క. లీలమెయి నొక్కనాఁడు భ, టాళియుఁ గరితురగవితతియలరఁగ మృగయా కేళీరతుఁడై ధరణీ, పాలుం డటవీస్థలికిఁ బయనము చేసెన్. 292

వ. అట్లు వెడలి మేరుపర్వతాగ్రారణ్యంబుఁ జేరియందు

మ. పులులన్ దుప్పుల సెల్లుబంటుల వనీభూదారరాజిన్ సివం
గుల సింగంబుల నేదుపందుల గడున్ గుట్టల్ వలెన్ గూల్చి శో
షిలి దూపన్గొని నీటికై వెదకి రాజీవాకరం బొందు ద
ప్పులఁ గన్పట్టినఁ జేరి రాజసుతుఁ డప్పుల్ గ్రోలె నెంతేనియున్. 294

క. తోడను వచ్చినవారలు, గూడను గంభీరాణవరము గూడజలములన్
బోడిగఁ దాగివఁగ దొర యొక, యాఁడుదియయ్యెను జనంబులాండైరి వెసన్.

క. గోడిగ యయ్యెను గుఱ్ఱము, బ్రీడయు వెఱ పగ్గలింప • విపినస్థలి న
చ్చేడియలెల్లరునున్ గడుఁ, బోడిమి చెడి మెలఁగిరెంతొ • పొగులుచు వగలన్.

ఆ. అనిన శౌనకుఁడు మహాత్మ! యప్లేటికి, నాఁడు వారలైరి • అశ్వరత్న
మెట్టులయ్యె ఘోటి • యెఱిగింపుమా యన, సూతుఁ డిట్లు సెప్పెఁ జోద్యమొదవ.

మ. ఒకనాఁ డీశ్వరుఁ డార్యతో నచటఁ గామోద్రేకయుక్తిన్ మహో
త్సుకుఁడై కేళి యొనర్పుచుండఁగ మునిస్తోమంబు లాసుస్థలీ
నికటంబున్ దఱియంగవచ్చిన భవానీదేవి లజ్జించెఁ జే
రక యవ్వేగిరి తాపసేంద్రులు నగారణ్యంబు వేఱొక్కచోన్. 293

గీ. అంత శంకరుఁ డాత్మప్రియానురంజ
నార్థమై పూన్కితో • నివ్వనాగ్రభూమిఁ
బురుషు లెవ్వరు చేరినఁ • బొలఁతులగుదు
రంచు శపియించె నద్దాన • నబలలైరి. 299

వ. అంత రాచపూఁబోఁడి నెచ్చెలులం గూడుకొని చింతతో నవ్వనాంతరంబులఁ దిరుగుచుండునదై స్వేచ్ఛచే రాజనందనుండగు బుధుండు దాసియుత్తలోదరిఁ గాంచి. 300

ఉ. బంగరుబొంగరంబులన • భాసిలునట్టి మెఱుంగుగుబ్బదో
యిం గరుకొప్పు చూపుల వహించి యలంచెడి వాలుఁగన్నులన్
రంగగుభృంగమాలయన • రాజిలుపెన్నెఱివేణియందమున్
హంగుగఁ జూచి రాజసుతుఁ • డార్తత నచ్చపలాక్షి డాసినన్. 301

క. అక్కలికియు నక్కాంతుని, నక్కజముగఁ గాంచి మరుని యలమటకుఁ గడున్
జిక్కి యనుమతినిఁ జూపినఁ, గ్రక్కున నాతండు దేల్చెఁ గలికి రతులన్. 302

— * పురూరవశ్చక్రవర్తి జననము * —

గీ. తోడనె పురూరవుఁడు పుట్టెఁ • దోయజాక్షి
కంత యక్కాంతయు వసిష్ఠు • నంతరంగ
మందుఁ జింతింప విచ్చేసి • యమ్మహాత్ముఁ
డరసి తద్వ్యథమెల్లఁ బాపెముని కరుణను. 303

క. శివునిన్ ముని గడు గొలిచిన, నవిరళకృపఁ దఱియ వచ్చి యభవుఁడు వరమే
మి వలతో కోరుమన ముని, ప్రవరుఁడు సుద్యుమ్నుపుంస్త్వభావము నడిగెన్.

చ. అరసి శివుఁడు శాపగతి • నమ్మునియందలి కూర్మి పేర్మి న
త్తెఱవను బూరుషుఁ జలుప • ధీరత నాతఁడు పుత్త్రితోడుతన్
బురమున కేగి పత్నియెడఁ • బొందికతో గుణధుర్యులైన ము
వ్వురు సుతులన్ గనెన్ మునులపూజ్యకి సిద్ధులు గల్గుట బమే! 305

వ. అట్లుత్కలుండును గయుండును విమలుండునను పుత్త్రులు జన్మించిన సుద్యు
మ్నుం డవ్వారిని బెంచి వారలం దుత్కలున కుత్కలదేశంబులను గయునకుఁ
దూర్పు దేశంబును విమలునకుఁ బశ్చిమదేశంబు నొసంగి ప్రతిష్ఠానపురంబుఁ
బురూరవున కిచ్చి యంతఁ దపోర్థియై తాను వనంబున కేగినంత మనువు మరల
పుత్త్రకాముండై శతాబ్దంబులు దపంబొనరించిన నిక్ష్వాకుఁడును శిబినభగుండు
ధృష్టుండు శర్యాతి నరిష్యంతుండు కరూషుండు మృగుండు పృషద్ధ్రుండు కవి
యను వారలు పదుగురు పుత్త్రులు జన్మించిరందు నభగునకు నాభాగుండు
పొడమె. నాభాగునకంబరీషుండు జన్మించె నాతనికి విరూపుండనువాఁ డతనికిఁ
బృషదశ్వుండును నాతనికి రథీతరుండును జన్మించిన నందు రథీతరునకు సంతా
నంబు లేకున్న నంగిరసుండను బ్రాహ్మణుని వలన స్వక్షేత్రంబందు బుత్త్రులం
గనుటయు నవ్వారు రథీతరగోత్రులై పరఁగిరిట ధృష్టుని సంతానంబును
దాష్టరంబను వంశంబై బ్రాహ్మకులంబయ్యెనిఁక శర్యాతికి. 306

క. ఆనర్తుండను సుతుఁడు గ,లానిధియు సుకన్యయనెడు • లలితసుతయునున్
మానుగ నుద్భవమొందిరి, మానిన్ బెండ్లాడె నక్కు•మారియుఁ జ్యవనున్.

గీ. ముదుకమునిఁ బెండ్లియాడియు•ముదిత మేలి
శీలమున నశ్వినులసాయ • మోలిఁ బడసి
విభుని సుందరుఁ దరుణుఁ గా•వించి మేటి
భోగములఁ జెంది యలరెను • బూవుఁబోఁడి. 308

క. ఆనర్తసుతుఁడు రైవతుఁ, డానర్తాఖ్యమగు దేశ•మందుం గదుఁ జె
ల్వౌ నగరి గుశస్థలినిన్, దా నిర్మాణంబుచేసి • తనరెనట రహిఁగా. 309

వ. అవ్వానికిఁ గకుద్మి మున్నగువారు నూర్గురుసుతు లుద్భవించి రందుఁ గకుద్మి
యనువానికి రేవతియను గన్యారత్నంబు లక్ష్మియట్లు జన్మించిన నవ్వాఁడా
మెకు మగని నడుగుటకై యాపెన్ దోడ్కొని బ్రహ్మలోకంబున కేగి యా
హిరణ్యగర్భునడిగిన నాతండు మందహాసంబొనర్చి యిట్లనియె. 310

ఉ. నీ విటఁజేరినంత నవ•నీవర! నీదగు బంధులెల్లరన్
సీవనుకొన్న రాసుతులు • నీల్గిరి నీదగు రాజధానియున్
గావలులైన రక్కసులు • గ్రచ్చుఱఁ బాడొనరించినారలా
శ్రీవిభుఁడైన కృష్ణుఁడటఁ • జెల్వుగఁ గట్టెను ద్వారకాపురిన్. 811

చ. ఇరువదియేడుద్వాపరము • లిప్పటికిం జనె నీవుచేర నిం
దిరువదియెన్మిదౌయుగ మ•హీనతరవ్రత! ద్వాపరంబిదే
జరుగుచునున్న దిప్డుచని • చయ్యన శ్రీబలరామమూర్తికి
గరితనొసంగు మట్లయినఁ • గాంక్షితముల్ సమకూరు నిండుగాన్ 812

వ. అనినఁ దన్నిమేషంబున బ్రహ్మచోదితుండై వచ్చి యక్కన్నెన్ బలభద్రమూర్తికిచ్చి పెండ్లిచేసెనిఁకఁ బృషధ్రుండను వాఁడు గురునిచే గోరక్షణంబున నియోగింపఁబడి యొకచీఁకటి యర్ధమురేయి వడిగ వానగుఱియుచుండ నొక్కశార్దూలంబువచ్చి కదుపునొకఁటింబట్టరానది యెఱిఁగి యఱచిన నతండు ఖడ్గపాణియై వచ్చి కటికిచీఁకటినరయక బెబ్బులియని యావుతలన్ద్రుంచె నంతఁబులియు నలుకొంది పఱచెనంత నతండుమన్ననఁ దెగి పడియున్న మొదవున్గాంచి దుఃఖితుండై యున్నసమయంబున గురుండెఱింగి శారసించి యిట్లనియె.

గీ. ఓరి! యనవహితాత్మక! • యోరిపాపి!
సురభిఁ దెగఁదున్మి తిట్టుల • నూటిదప్పి
నీయఘంబిఁక సురుఁగదు • నీకు రాజ్య
లబ్ధిలేదిఁకఁ జను వృష • లత్వమొంది. 814

వ. అనుటయు నతండు జ్ఞానకృతదోషంబు హరించునట్లు మరల గురునిచే ననుగ్రహంబువడసి పెద్దకాలం బడవియందుఁ దపించి నిర్మలుండై శివానుగ్రహంబున మోక్షంబుఁ బడసె నిఁక నృగుండనువాఁడును నజ్ఞానంబున గోదానవ్యత్యయంబునఁజేసి కృకలాసంబై పెద్దకాలంబుఁగడపి కృష్ణునిచే నద్దురితంబుఁబాసి యుత్తమలోకంబుఁజెందె. కరూశుండనువానికిఁ గారూశులను తనయులు జన్మించి యుత్తరంబుననున్న కరూశదేశంబునకు రక్షకులైరి నరిష్యంతుండను వానికిఁ జిత్రసేనుండను పుత్త్రుండు జన్మించె నవ్వానివంశంబున నగ్నివేశుం డనువాఁడు జన్మించి మహర్షియయ్యె నాతని సంతతివారు బ్రాహ్మణులైరి

క. కడఁగొట్టు మానవుండిఁకఁ, గడుఁబుణ్యుఁడు కవిసమాఖ్య•గనినట్టిఁడు దాఁ
బుడమిని భోగంబులఁబడి, పడసె శివానుగ్రహమును•బరమపదంబున్. 816

క. ఇల నిక్ష్వాకునృపునకు సుతులు నూర్గురు వారిలోన • దోర్బలధుర్యుల్
విలసితయశులు వికుక్షి మొదలుగఁ గలవారు మిగుల • దంటలు కడిమిన్.

వ. ఆవికుక్షి పురంజయుఁడనియు నింద్రవాహుఁడనియుఁ గకుత్స్థుండనియుఁ బేరొంది
పెక్కురు రక్కసులం జదిపి వేల్పులఁ బ్రోచె నయ్యనఘునకుఁ బృథుండను
సుతుండు పొడమె నాతనికి జంద్రుండనువాఁడును నాతనికి యువనాశ్వుండును
నాతనికి శావస్తియనువాఁడు జన్మించి శావస్తియను పట్టణంబుఁ గట్టె. ఇఁక
నా శావస్తికిఁ గువలయాశ్వుండు జనించె నాతండు మునిప్రార్థనచేఁ బుత్త్రి
శతంబుతో ననికి వెడలి ధుంధుండను మహాశూరుండగు దానవుఁ బొలియించె
మఱియు సంగరంబున నా రాజోత్తముని పుత్త్రులలో ముగ్గురు దక్కఁ దక్కిన
వారు మృతులైరి. మిగిలినవారు దృఢాశ్వుండు గపిలాశ్వుండు భద్రాశ్వుండు
ననువారు. దృఢాశ్వునకు హర్యశ్వుండును నవ్వానికి కుంభుఁడును వానికిఁ
గృతాశ్వుండును వానికి సేనజిత్తనువాఁడును నవ్వానికి యువనాశ్వుండు
జన్మించి యనపత్యుండై మహర్షులయనుమతితో నింద్రయష్టి నొనరించి
యుద్ధమరాతిరి పిపాసతోఁ గలశంబందలి మంత్రోదకంబుఁ ద్రావె దానఁ జూలే
ర్పడ గర్భంబుఁ జించుకొని మాంధాతయను చక్రవర్తి జన్మించె నింద్రప్రసా
దంబున యువనాశ్వుం డంతముఁ జెందక జీవించె. మాంధాతయు దిగ్విజయంబు
చేసి శశిబిందుఁడనువాని కూతుఁ బెండ్లాడి యాపెయందు ముగ్గురు కొడుకు
లను నేఁబదిమంది కన్నెలనుగని యక్కన్నెల సౌభరియను మునికిచ్చి పెండ్లి
చేసె మాంధాతపుత్త్రులు పురుకుత్సుం డంబరీషుండు ముచికుందుఁ డనువారు.
అంబరీషునకు యువనాశ్వుండాతనికి హారితుండు పుట్టె. అంబరీష యువనాశ్వ
హారితులు మాంధాతృగోత్త్రంబునఁ బ్రవరులు. ఇఁకఁ బురుకుత్సుం డనువాఁడు
నర్మదయను నాగకన్యకం బెండ్లాడి యాపెయందుఁ ద్రసదశ్వుం డనువానిఁ
బుట్టించె నవ్వాని కనరణ్యుండు పొడమె వానిసంతతియందుఁ ద్రిశంకుండు
జన్మించె. ౬౧౪

గీ. గురునిశాపవశంబునఁ • గూలి యంత్య, జత్వమొంది త్రిశంకుండు • చటులతేజుఁ
డైన కౌశికుదయనొంది • నాకసమున, నుండె నెంతయు దీప్తులు • దండిగొనఁగ.

వ. ఆతనిపుత్త్రుండు లోకోత్తరుండగు హరిశ్చంద్రుం డాయనకు రోహితుండను
పుత్త్రుండు నవ్వానికి హారితుం డతనికిఁ జంపనాముండగు సుతుం డుద్భవించి

చంప యను పట్టణంబుఁ గట్టె నా చంపుని సంతతియందుఁ గ్రమంబుగా బాహుకుండు జన్మించి శత్రువులగు హైహయులచేఁ బరాజితుండై 320

సీ. ఎండకన్నును వానకన్నెఱుఁగ నట్టి
పొలఁతుఁ దోడుకొని వేగ • భూరిగహన
తలముఁ జొచ్చి యటను నౌర్వ • తాపసేంద్రు
నాశ్రమముఁ జేరియుండె భయంబుఁ దక్కి. 321

సీ. అరసి యేయెండ కాగొడు • గంచు నెంచి
భక్తిమెయిఁ దాపసేంద్రుని • పాదసేవ
నంబుఁ జేయుచునుండి కొన్నాళ్ళు మీఁదఁ
గాలధర్మంబుఁ జెందఁ దత్కాంత లపుడు. 322

వ. చిచ్చురుకంబూనుడు నందొకఁడాసి నంతర్వత్నిగా నెఱింగి యా స్వంతఁ బెనాపె నమ్మానిని చూలొందియున్నపుడోర్వక సవతులు గరళంబుఁ దినిపించి రద్దాన నాపెయు గర్భస్థపిండంబును నీళ్వ రేచ్ఛచే మరణింపక మనిరి. 323

ఆ. మంచితరయందు • మంచిలగ్నమునందు, నైదుగ్రహము లుచ్చ • యందునుండ
సగరచక్రవర్తి • జన్మించెఁ గరముతోఁ, గూడ శత్రుకోటి • గుండెలవియ. 324

— * సగరచక్రవర్తిచరిత్రము * —

క. మునివరుఁడగు నౌర్వుండా, జనపతితనయునకు జాత • సంస్కారములన్
బొనరిచి వేదత్రితయం, బును నాగ్నేయాస్త్ర మొసఁగెఁ • బూర్ణతరకృపన్. 325

వ. ఇఁక నా రాజపుత్త్రుండు గరంబుతో జనించుటఁ జేసి సగరుండనాఁ బరఁగి మహోత్సాహుండై.

చ. కడఁగి రిపూత్కరంబులను • గార్ముకధారల నస్త్రవహ్నిచే
నుడియఁగఁ జేసి హైహయులఁ • జొప్పడఁగించి స్వకీయరాజ్యమున్
బడసి శకాధిరాజులను • పారదులన్ యవనాధినేతలన్
జెడుఁగుల గెల్చి పట్టి కడు • శిక్షయొనర్చెఁ బ్రతాపమేర్పడన్. 327

క. ఆనృపునకు సతులిద్ద ఱనూనవ్రత లిద్ధమతులు • యోగ్యచరిత్రా
ధీనలు కేశిని సుమతి యనా నొప్పెడువారు వికచ • నాళీకముఖుల్. 328

క. వారలలోఁ గేశినికిఁ గుమారుఁడొకండు వొడిచె నస • మంజసుఁడనఁగా
ధీరులు పెక్కురు తనయులు, శూరులు జన్మించిరల్ల • సుమతికిఁ గడిమిన్. ౩౨౯

క. అసమంజసుఁడను వాఁడిల, నసమంజసుఁడై ప్రజలకు • ననిశము బాధల్
విసువక కూర్చుచునుండిన, కసితో నృపుఁ డడవి కనిపెఁ • గన్నకుమారున్.

క. ఆతనిసుతుఁ డంశుమతుం, డాతతభుజవిక్రముఁడు మ • హాబాహుం డా
ఖ్యాతుఁడు శూరాగ్రణులం, దాతని మెచ్చెదరు పౌరు • లందఱు నమరిన్. ౩౩౧

వ. వసుమతీ పుత్రు లఱువదివేలవారు శూరులై యొరుల లెక్కసేయక యుద్ధ తునియులై యెక్కుడు గరువంబుతో మెలంగుచుండి రంత సగరుం డశ్వమేధ దీక్షితుండై యభాశ్వంబు వెంట రక్షార్థంబు గొడుకులన్ బనిచిన. ౩౩౨

క. జనపదములఁ బట్టణముల, వనపదముల మందలందుఁ • బర్వతములయం
దనువుగ హయము చరించెను, దనుఁ గాఁచుచు సాగరులు ని • తాంతము మెలఁగన్

వ. అంత

గీ. నారదుని చోదనన్ జేసి • నాకవిభుఁడు, హయముఁ గొనిపోయి తగఁ గపి • లాశ్రమంబు
ముందటన్ గట్టివేసెను • మోసపోయి, హరినిఁ గోల్పడి సాగరు • లాతురులయి. ౩౩౪

క. పురమును బురమును గిరినిన్, గిరిని వనంబును వనంబుఁ • గ్లేశమనక వే
తిరుగుచు వెదకుచునుండిరి, తురగం బెచ్చోటనుగాని • దోఁపకయుండెన్.

గీ. అంత వారలు భూవల • యాంతరాళ
మంతటను శోధనయొనర్చి • హయము నెందుఁ
గనక వ్యాకులచిత్తులై • కడిఁదివగను
బుట్టలనుఁ ద్రవ్వుకొనుచు ది • వ్యులకుఁ జనిరి. ౩౩౬

క. ఏపుట్ట నెట్టి శేషుఁడొ?, రాపొనరింపంగఁ జను న • రాజసుతులు దో
ర్దర్పరవశులై యరయక, యా పగిదిగఁ బృథివిఁ ద్రవ్వి • యరయుచునుండన్,

గీ. ఒక్కచోఁ బూరిమేయుచు • నున్న యశ్వ
రత్నమును గని చాల హ • ర్షంబుఁ జెంది
ఎవ్వఁడొకో? వాజి ద్రుచ్చిలి • యిందుఁ జేర్చె
వాని దెగటార్పవలదె యో • వ్వాఁడుగాని. ౩౩౮

చ. అనుకొని వారలంద అరయఁగ గపిలర్షి మహాత్ముకుండు పా
వనుఁ డగుపట్టె నంత వడిఁ బార్థివసూనులు క్రొవ్వుమీఱి మా
నిని గని యోరి! నిల్వుమిఁక నీవు మఖాశ్వము మ్రుచ్చిలించి యిం
దనువుగ దాఁచికొంటివె? దురాత్మ! యెఱుఁగక సాగరావళిన్. 339

—* సగరసుతులు కపిలకోపాగ్నిచే బూదియగుట *—

క. అనియిటు లహంకరించిన, విని యమ్ముని హుంకరించె వేగ సగరజుల్
మునుకొని దహింపఁబడి యంత నె భస్మంబైరి తమదు దర్పముతోడన్ 340

గీ. జన్మమునుగాని జన్నపుం జక్కిగాని
యెఱుఁగక మహాతపంబున నెసఁగు కపిల
సంయమునిఁ దాఁకి సురగిరి సాదు రేగ
నేని తల పొలమునఁగాని నిలువదనరె! 341

చ. కొమరులు రాకయుండుటయు ఘోటక మాసరిహద్దు నొందు నా
గమనము సేయకుండుటయుఁ గన్గొని యాసగరప్రభుండు జ
న్మమునాడ దీక్షితుండగుట నందననందను నంశుమంతు క్షి
ప్రముగ హయంబు జాడఁగనఁబంచెను బావనదీప్తి సంచయున్. 342

గీ. అంత నతఁడును వసుమతి నంతఁ దిరిగి
గర్తముల దూరి యందందుఁ గలయఁ జాడ
నొక్కచోఁ గానుపట్టె నశ్వోత్తమంబు
దాని దగ్గఱఁ గనుపట్టెఁ దాపసుండు. 343

చ. కని మునివర్యుపాదముల గ్రక్కున వ్రాలిన నమ్మహాత్ముఁడా
తనికి సమస్తమున్ దెలిపి తా హయరత్నమునిచ్చి పంపఁగా
వనరుచు నాతఁడున్ హయముఁ బట్టుకపోయియుఁ దాతకిచ్చి తా
వినిచెఁ దదీయపుత్త్రికుల వృత్తము నశ్రులవెల్లి గొల్పుచున్. 344

గీ. ఘోరమగు వాక్యముల ఱేఁడు కూలిపడి క
డున్ గడున్ దుఃఖమునను మిడుక్కుచు మఖంబుఁ
గల్పవిధిలోడ సంపూర్తిగా నొనర్చి
యవభృథముఁ జెందె భూప్రజలంత మెచ్చ. 345

చ. మునికినుకన్ గరంగిన య॰మోఘులఁ బుత్త్రుల నుద్ధరింపఁ బా
వనియగు స్వర్ధునిన్ భువికిఁ ॰ బాఱఁగఁజేయుఁ డటంచు నారదుం
డనఘుఁడు సెప్పిపోయె నిఁక ॰ నట్టులొనర్పఁగఁ జాల కెట్టులో
వవరుచు రాజ్యమేలి త్రిది॰వంబున కేగె నృపుండు ప్రేమ్మైై

గీ. అంశుమంతుండు ప్రభుఁడయి ॰ యవనినేలి
ఘనభుజు దిలీపుఁ డనునొక ॰ తనయుఁబడసి
రాజ్యమున వానినిల్పి య॰రణ్యమునకుఁ
డపసుఁజేయఁగఁ జనియె సు॰దారమతిని. 847

వ. అంత

క. భూపుండై చెల్వమరు ది, లీపుండును నుత్తముఁడు బ॰లీయుఁడునైనన్
బాపఘ్నియైన గంగను, భూపదవినిఁ జేర్పలేక ॰ పొగిలెన్ మదిలోన్ 848

ఉ. ఆనృపవర్యపుత్త్రుఁడు మ॰హాబలుఁ డిద్ధపరాక్రముండు నా
నానరపాలశేఖరఘ॰నద్యుతిరంజితపాదపద్ముఁడు౯
మానిజనప్రియుండును స॰మంచితకీర్తియు నా భగీరథుం
డానరనాథశాసనము ॰ నంది నృపాసనమెక్కి యుక్కునన్ 849

—* భగీరథుఁడు పుడమికి గంగను దెచ్చుట *—

వ. ప్రపితామహులపాటు విని యప్పారల నుద్ధరించుటకై దేవగంగావతరణంబుఁ గూరుపఁబూని హిమశైలారణ్యంబున కేగి యందు దేవగంగఁగూరిచి తపించిన నాయమ పొడసూపి యభిమతంబడుగు మనుడు దివినుండి తన్ను ధరిత్రి నవతరణంబుసేయుమన్న నా త్రిభువనపావని యిట్లనియె. 850

చ. హరుని భజింపుమా యనఘుఁ ॰ డాశ్రితసౌఖ్యకరుండు నన్ను శం
కరుఁడు వినాగ నొండొకఁడు ॰ కౌశలుఁడై ధరియింపలేఁ డిటుల్
ధరణికిఁజేరవచ్చిన వృ॰థాయగు నీకు ఫలంబుగల్ల ది
త్రెఱఁగునఁ బాఱిపోదు బలి॰ధిష్ణ్యముఁ బన్నగలోక ముద్ధతిన్. 851

క. అని యంతర్ధానం బా, ధునీవతంసంబు సేయఁ॰ దోడనె శివునిన్
మనమునఁనిల్పి భగీరథుఁ, డనువుగఁ దపసున్ బొనర్చె॰హాయనము విధిన్. 852

గీ. అంత బాలేందుమౌళి ప్రత్యక్షమొంది, యాభగీరథునకు న నె॰హారుసమయ్యె
గంగనుధరించి నీకొసంగఁగల నిప్డు, నీదుప్రపితామహులఘుంబు॰ నిస్తరింప.

—* గంగావతరణము *—

క. అని మందాకినిఁ దలఁపుడు, ఘనవేగముతోడ నాకె • కనుపడి శివునిన్
గొని పాతాళముఁ జేరుట, కను దలఁప శివుడు కపర్ద • సహారమున ధునిన్. 354

గీ. వేగఁజేరిచి బంధించి • బిందువొకటి
నృపునకీయంగ ధారయై • నెగడి ధంధ
ణాధణాధణధణధణ • నాదములను
వెక్కసేయుచు నురువడి • యుక్కుమీఱి. 355

క. కలహంసగతులతోడను, సలలితముగ గంగ వెడలఁ • జక్కఁగ నృపుఁడా
నెలతలదొరకును గంగకుఁ, బలుతీఱు నుతులనుసల్పి • వాహిని కనియెన్.

క. గంగా! మాకలుషము లడఁ, గంగాఁ బొనరింపు మమ్మ! • కారుణ్యమెసం
గంగా నీసరిధుని కలు, గంగా వినమెందు నిజము • కంజాతముఖీ! 357

క. గంగా గంగా యనుచు మ, దిం గను నినుఁ దలఁచిరేని • దేహు లఘములన్
భంగింతురు నాకముకే, గంగలుగుదు రిందుఁ గల్ల • గలుగదు గంగా! 358

గీ అని రథంబెక్కి యానృపుఁ • డరుగుచుండఁ
దోడనే గంగయును సము • త్తుంగభంగ
రంగదున్నతమీనతి • మింగిలాహి
నక్రచక్రాంగచక్రాభి • నందితయయి. 359

చ. చనిచని కాపిలాశ్రమముఁ • జక్కఁగఁ జేరఁగఁబోయి యందులన్
మునివరకోపదగ్ధుల స • మున్నతులౌ సగరాత్మపుత్త్రిలన్
ఘనజలపూతులన్ సలిపి • గ్రచ్ఛఱ నాకముఁ జేరఁబంపి జీ
వననిధిఁ జెందె దివ్యముని • వర్గ మనర్గళభంగిఁ బాడఁగన్. 360

వ. మఱియు భగీరథానీతయగుట భాగీరథియనియుఁ ద్రోవలో జహ్నుముని గ్రహీతయై తత్కర్ణంబునుండి మరల స్రవించుటంజేసి జాహ్నవియనియు నిట్లనేకాహ్వయంబుల ధరించియలరె మఱియు నీగంగావతరణచరిత్రం బెవ్వరేని చదివిన వినిన నవ్వా రైహికాముష్మిక సుఖంబులొందెదరిఁక

ఆ. అల భగీరథునకు • నాత్మజుండు శ్రుతుండు, పొడమె వానివంశ • ము నెడల ఋతు
పర్ణుఁ డుద్భవించె • వానికినిన్ సుదా, సుండు పుట్టె మిగుల • సుభ్రయశుఁడు 362

వ. అవ్వాని వంగసంబున ఖట్వాంగచక్రవర్తి యుదయించె నాతనికి దీర్ఘబాహుం
డును వానికి రఘుండును రఘునకుఁ బృథుశ్రవుండును నతని కజుండును నాతనికి
దశరథుండును జనియించి రా దశరథునకు గౌసల్యాకైకేయీసుమిత్రలను
భార్యాత్రయంబునందు శాంతయను గన్యయును శ్రీహరితత్త్వంబు నాల్గువిధం
బులై రామలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్ను లనువారలును నవతరించి రా శాంతను
ఋష్యశృంగుండు పెండ్లియాడె నిఁక రామచంద్రుండు 863

—* శ్రీరామచరితము *—

క. శివువిల్లు విఱిచి జానకి, నవనీజను బెండ్లియాడె నను జన్మలు మాం
డవి నూర్మిళ శ్రుతకీర్తిని, సువిహితగతిఁ జేకొనిరి వసుంధర మెచ్చన్. 864

వ. మఱియు నా రామచంద్రుండు పితాజ్ఞాపాలనార్థంబు రాజ్యంబుఁ బాసి జటా
వల్కలంబులను ధరించి సీతాలక్ష్మణయుతుండై దండకారణ్యంబుఁ జేరి పదు
నాలుగేం డ్లందు వసించె నింకను 865

సీ. గాధిజుసవనంబుఁ గావఁగాఁబోయి సు, బాహుదైత్యునిఁ జంపెఁ బాహుశక్తి
పదునాల్గువేలపైఁ బదునాల్గురను జన స్థానంబునం జంపె దానవులను
అవిరాధుని గబంధాసురు వనపథ, మందు వధించెఁ బేరైన కడిమి
నబ్ధి వారిధిఁ గట్టి యులపంక్తికంఠుని, సమయించె సపరివారముగ లంక
గీ. రామనాథుఁ బ్రతిష్ఠించె రాణగదుర. నశ్వమేధంబుఁ బొనరించె నతులదీప్తిఁ
బదియు వేలేండ్లు భూమినిఁ బాలనంబుఁ, జేసె శ్రీరామచంద్రుండు వాసియలర

వ. మఱియు నహల్యాశాపవిమోచనంబును, మారీచసంహారంబును, వాలినిగ్ర
హంబును సుగ్రీవవిభీషణానుగ్రహంబును బొనర్చి జానకీదేవియందుఁ గుశల
వులను బుత్రద్వయంబుఁ బడసె. ఆకుశునకు నతిథియను పుత్రుండు జన్మించె
నవ్వాని వంశంబున ననేకులు రాజన్యశ్రేష్ఠు లుదయించి రీయది మహనీయం
బగు దివాకరవంశచరితంబిఁకఁ జంద్రవంశంబు నెఱింగింతు వినుండు.

—* చంద్రవంశము *—

చ. చినతనమందు దేశికుని చెల్వను దారను జంద్రుఁ డొందుటన్
గనదురుకాంతిమండలుఁ డఖండయశుండు బుధుండు పుట్టె నం
దనుఁడు పురూరవుం డిల యెడన్ బొడమెన్ శశిసూతి కూర్వశీ
వనరుహనేత్ర కాతనికిఁ బల్వురు పుత్రులు పుట్టి రిమ్ముగన్. 868

వ. ఆయువు శ్రుతాయువు సత్యాయువు జయంతుఁడు విజయుండు ననువారు. అం దాయువునకు నహుషుండును, క్షత్రవృద్ధుండును రజియును రంభుండును ననువారు పుట్టిరి. అందు నహుషునకు యతియు యయాతియు సంయాతియు నాయాతియు వియాతియు గుంతియు ననునార్గురు కొడుకులు జన్మించిరి. వారిలో యయాతి పట్టాభిషిక్తుండై శుక్రతనూజయగు దేవయానను వృషపర్వసుతయగు శర్మిష్ఠను వివాహంబై వారియందు యదుదుర్వసుదృహ్యానుపూరు లను వారిఁ బుత్రులఁబడసె. 369

క. వారలలోనన్ బూరుఁడు, ధీరుండై తండ్రియనుమతిని భూవిభుఁడై
శూరుండై దిగ్విజయముఁ, గూరిచి భూవలయమేలెఁ గుశలత యలరన్. 370

వ. అట్టిపూరుని సంతానపరంపరయందు దుష్యంతుండు పుట్టె. ఆ దుష్యంతునకు శకుంతలయందు భరతుండు జన్మించె. ఆ భరతునకుఁ గైకేయియందు భుతమన్యుఁడు పుట్టె నవ్వానికిజామీదుండును వానికి సంవరుణుండు జన్మించి సూర్యతనూజయగు తపతిన్ బెండ్లాడి యాపెయందుఁ గురుండను సుతున్ బడసె. వాఁడు కురుక్షేత్రంబునిర్మించె నాకురుని వంశంబునఁ గ్రమంబుగ దేవాపిశంతనబాహ్లికులు జన్మింప నందు శంతనుండు రాజయ్యె. ఆశంతనునకు గంగాదేవియందు భీష్ముండును సత్యవతియందు విచిత్రవీర్యచిత్రాంగదులను వారునుజన్మించిరి. భీష్ముండు బ్రహ్మచారివ్రతమును ధరించుటను సాత్యవతేయు లనపత్యులై నశించుటనుజేసి వ్యాసుండు వారి క్షేత్రంబులందు ధృతరాష్ట్రపాండులన్ గనియె. ధార్తరాష్ట్రులు నూర్వురుపై శున్యంబు నొంది చెఱఁగులగుటఁ బాండుకుమారు లవ్వారిఁ గురుక్షేత్రంబున యుద్ధము చేసి సమయించి రం దర్జునున కభిమన్యుండును నాతనికిఁ బరిక్షిత్తుయ్యఘునకు జనమేజయుండును నవ్వానికి శతానీకశంఖులును, శతానీకునకు నశ్వమేధవంతుండను పుత్త్రుండు జన్మించి నవ్వానివంశంబున ననేకులు పొడమి రిందుఁ బురూరవుపుత్రులగు శ్రుతాయువు మున్నగువారల వంశపరంపరయందు దివోదాసుండు మున్నగువారలు పొడమి రందుఁగొందఱు బ్రాహ్మణజాతిఁ జెందిరిఁక యయాతిపుత్త్రుండగు యదుఁడను వాని వంగడంబున శ్రీమన్నారాయణుండు కృష్ణుండై యనంతుండు బలరాముఁడై యవతరించి దుష్టజనమారణంబొనర్చి ధర్మరక్షణం బొనరించి రీయది చంద్రవంశచరిత్రం బిఁకేమి వినఁదలంతు రన నవ్వారలు మహాత్మా! వేదవిభాగంబుఁ జేసి యష్టాదశపురాణంబులను భార

సేతిహాసంబును రచించిన శ్రీకృష్ణద్వైపాయనుజన్మంబులీ రెఱింగింపుమనుడు
నూతుండిట్లనియె.

—✱ వ్యాసజన్మము ✱—

చ. ఘనుఁడు వశిష్ఠపౌత్రుఁడు జగద్వినుతుం డల శక్తిమానినం
దనుఁ డనవద్యతాపసధనప్రచయుండు పరాశరుండనా
మునిపతి తీర్థసేవనముఁ బూని రహిన్ యమునాతటిన్ నిషా
దునిఁగని యోడఁగూర్చి ననుఁ దొందర నావలిరేవుఁ జేర్చునాన్. 372

క. వాఁడును బోసేయుచుఁ బూఁ,బోఁడినిఁ దనకూఁతుఁ జూచి పుత్త్రిక! నీవీ
యీడెనయని మేటిమునిని, నోడను దాటింపు మవలియొడ్డుకు ననుడున్. 373

క. అదియును నట్టులనే యని, ముదమునఁ దరినెక్కఁ జేసి ముని నవ్వలిగ
ట్టుదరికిఁ జేరుచుచుండఁగ, ముదితను బరికించి దివ్యముని పరవశుఁడై. 374

చ. ముసిముసి నవ్వులొల్కు మొగమున్ జెవులందెడు కన్నుదోయి పెం
పెసఁగు మెఱుంగుఁరంగుల వహించిన యందపుగుబ్బజంట నీ
రసమయి తోఁచు నెన్నడుము రాణదలిర్పఁగ లేఁతప్రాయవుం
బసలఁ బసందులన్ దొలుకు భామనుజూచి స్మరాశుగార్తుఁడై. 375

గీ. నావ దరిఁ జేరినంత నానాతిఁ జేరి, చేయిఁబట్టిన నయ్యది సిగ్గుఁ జెంది
ఏమియిది దేవరా! యన నెఱుక చేసెఁ,దనదుహృదయంబుఁ బొలతికి దాపసుండు.

వ. అంత నయ్యది యింకను సిగ్గుతోఁ దలవంచుకొని యమ్మునివరేణ్యునకిట్లనియె.

ఉ. బోయకులంబు దాన, విను భూసుర! చేపలకంపు నాయొడల్
హేయముగాదె? నీకిది మునీంద్రుఁడ వెంతయుఁ బావనుండవున్
న్యాయమె? యిట్టి నీచకుల నారులతో మరుకేళి సేయఁగా
నీమదకెట్లు దోఁచెనొకో? నేర్పునఁగాంచుము ముందువెన్కలన్ 378

ఉ. అందును నేను గన్నెను మహాత్మక! తల్లియుఁ దండ్రియుం గలా
రందదె గాంచుచుండి రిట నంగజకేళిని నిన్నుఁ జెందఁగా
ముందఱ నన్నుఁ గైకొనెడు పూరుషుఁ డుండునె? తల్లిదండ్రులున్
దొందరసేయరే! యొరులు తుందుడుకంచుఁ దలంపరే? గురూ! 379

తరల అనినఁ దాపసుఁ డిట్లుపల్కె లతాంగి! విన్మిఁక నీయొడల్
ఘనసుగంధపరంపరావృతిఁ గాంచు నీవిఁక రాజనం

వ. ఆయువు శ్రుతాయువు సత్యాయువు జయంతుఁడు విజయుండు ననువారు. అందాయువునకు నహుషుండును, క్షత్రవృద్ధుండును రజియును రంభుండును ననువారు పుట్టిరి. అందు నహుషునకు యతియు యయాతియు సంయాతియు నాయాతియు వియాతియు గుంతియు ననునార్గురు కొడుకులు జన్మించిరి. వారిలో యయాతి పట్టాభిషిక్తుండై శుక్రతనూజయగు దేవయానను వృషపర్వసుత యగుశర్మిష్ఠను వివాహంబై వారియందు యదుదుర్వసుద్రుహ్యానుపూరు లనువారిఁ బుత్త్రులఁబడసె. 869

క. వారలలోనన్ బూరుఁడు, ధీరుండై తండ్రియనుమతిని భూవిభుఁడై
శూరుండై దిగ్విజయముఁ, గూరిచి భూవలయమేలెఁ గుశలత యలరన్. 870

వ. అట్టిపూరుని సంతానపరంపరయందు దుష్యంతుండు పుట్టె. ఆ దుష్యంతునకు శకుంతలయందు భరతుండు జన్మించె. ఆ భరతునకుఁ గైకేయియందు హుతమన్యుఁడు పుట్టె నవ్వానికి జామీఢుండును వానికి సంవరణుండు జన్మించి సూర్యతనూజయగు తపతిన్ బెండ్లాడి యాపెయందుఁ గురుండను సుతున్ బడసె. వాఁడు కురుక్షేత్రంబు నిర్మించె నాకురుని వంశంబునఁ గ్రమంబుగ దేవాపిశంతనబాహ్లికులు జన్మింప నందు శంతనుండు రాజయ్యె. ఆశంతనునకు గంగాదేవియందు భీష్ముండును సత్యవతియందు విచిత్రవీర్యచిత్రాంగదులను వారును జన్మించిరి. భీష్ముండు బ్రహ్మచారివ్రతమును ధరించుటను సాత్యవతేయు లనపత్యులై నశించుటను జేసి వ్యాసుండు వారి క్షేత్రంబులందు ధృతరాష్ట్రపాండులన్ గనియె. ధార్తరాష్ట్రులు నూర్వురుపై శున్యంబు నొంది చెడుఁగులగుటఁ బాండుకుమారు లవ్వారిఁ గురుక్షేత్రంబున యుద్ధము చేసి సమయించి రం దర్జునున కభిమన్యుండును నాతనికిఁ బరిక్షిత్తయ్యఘునకు జనమేజయుండును నవ్వానికి శతానీకశంఖులును, శతానీకునకు నశ్వమేధదత్తుండను పుత్త్రుండు జన్మించి నవ్వానివంశంబున ననేకులు పొడమి రిందుఁ బురూరవుపుత్త్రులగు శ్రుతాయువు మున్నగువారల వంశపరంపరయందు దివోదాసుండు మున్నగువారలు పొడమి రందుఁ గొందఱు బ్రాహ్మణజాతిఁ జెందిరిఁక యయాతిపుత్త్రుండగు యదుఁడనువాని వంగడంబున శ్రీమన్నారాయణుండు కృష్ణుండై యనంతుండు బలరాముఁడై యవతరించి దుష్టజనమారణంబొనర్చి ధర్మరక్షణం బొనరించి రీయది చంద్రవంశచరిత్రం బిఁకేమి వినఁదలంతు రన నవ్వారలు మహాత్మా! వేదవిభాగంబుఁ జేసి యష్టాదశపురాణంబులను భార

శేతిహాసంబును రచించిన శ్రీకృష్ణద్వైపాయనుజన్మంబులీ రెఱింగింపుమనుడు
నూతుండిట్లనియె.

— వ్యాసజన్మము —

చ. ఘనుఁడు వశిష్ఠపౌత్రుఁడు జ • గద్వినుతుం డల శక్తిమానినం
దనుఁ డనవద్యతాపసధ • నప్రచయుండు పరాశరుండనా
మునిపతి తీర్థసేవనముఁ • బూని రహిం యమునాతటిన్ నిషా
దునిఁగని యోడఁ గూర్చి ననుఁ • దొందర నావలిరేవుఁ జేర్పునాన్. 372

క. వాఁడును బోసేయుచుఁ బూఁ, బోఁడినిఁ దనకూఁతుఁ జూచి • పుత్రిక! నీవీ
యాడెనయని మేటిమునిని, నోడను దాటింపు మవలి • యొడ్డుకు ననుడున్. 373

క. అదియును నట్టులనే యని, ముదమునఁ దరినెక్కఁ జేసి • ముని నవ్వలిగ
ట్టుదరికిఁ జేరుచుచుండఁగ, ముదితను బరికించి దివ్య • ముని పరవశుఁడై. 374

చ. ముసిముసి నవ్వులొల్కు మొగ • మున్ జెవులందెడు కన్నుదోయి పెం
పెసఁగు మెఱుంగురంగుల వ • హించిన యందపుగుబ్బజంట నీ
రసమయి లోఁచు నెన్నడుము • రాణదలిర్పఁగ లేఁతప్రాయపుం
బసలఁ బసందులన్ దొలుకు • భామనుజూచి స్మరాశుగార్తుఁడై. 375

గీ. నావ దరిఁ జేరినంత నానాతిఁ జేరి, చేయిఁ బట్టిన నయ్యది • సిగ్గుఁ జెంది
ఏమియిది దేవరా! యన • నెలుక చేసెఁ, దనదు హృదయంబుఁ బొలతికిఁ • దాపసుండు.

వ. అంత నయ్యది యింకను సిగ్గుతోఁ దలవంచుకొని యమ్మునివరేణ్యునకిట్లనియె.

ఉ. బోయకులంబుదాన, విను • భూసుర! చేపలకంపు నాయొడల్
హేయముగాదె? నీకిది ము • నీంద్రుఁడవెంతయుఁ బావనుండవున్
నాయమె? యిట్టి నీచకుల • నారులతో మరుకేళి సేయఁగా
నీమదకెట్లు దోఁచెనొకో? • నేర్పునఁ గాంచుము ముందువెన్కలన్ 378

ఉ. అందును నేను గన్నెను మ • హాత్మక! తల్లియుఁ దండ్రియుం గలా
రందదె గాంచుచుండి రిట • నంగజకేళిని నిన్నుఁ జెందఁగా
ముందఱ నన్నుఁ గైకొనెడు • పూరుషుఁ డుండునె? తల్లిదండ్రులున్
దొందర సేమరే? యొరులు • తుందుడుకంచుఁ దలంపరే? గురూ! 379

తరల. అనినఁ దాపసుఁ డిట్లు పల్కె లతాంగి! విన్మిఁక నీయొడల్
ఘనసుగంధపరంపరావృతిఁ • గాంచు నీవిఁక రాజనం

దనవు నిక్కము బోయదన్ నుడి • తప్పు చూడుము కన్నె చో
వ్వను నడంగదు చూచరెవ్వరు • పొంకమా హిమ మొప్పెడున్. 380

చ. సురతముసేయు వేగముగ • సుందరిరో! యిఁక నన్నుఁగూడి న
చ్చరలను లేఁత జవ్వనపుఁ • జానలఁ బల్వురఁ జూచియుంటి నె
వ్వరుసునసేని నామది నిబద్ధిఁ గరంగకయుండె నేఁడు తొం
దరపడుచుండె నీయెడలఁ • దప్పునె దైవగతుల్ మరల్పఁగాన్. 381

గీ. నీవు యోజనగంధివై • నెగడఁగలవు
తనయుఁడు జనించు సత్తపోధనుఁడు ఘనుఁడు
రాణి వగుదువు రాజాధిరాజు నిన్నుఁ
బడయుఁ దడవేల చేసెదు ? పద్మగంధి! 382

గీ. అనిన నది దేహసౌగంధ్య • మమరుటయును
మంచు గదుఁ గ్రమ్మి తనవారు • మఱుగగుటయు
నరసి మునినిఁ దపోధను • నెఱిఁగి మాఱు
పలుకుటకు నోడి రతికిష్ట • పడియె మునికి. 383

ఉ. అంతనె మాని చెల్వఁగొని • యయ్యమునాతటమందునున్ గడున్
సంతస మొప్పఁ బుష్పశర • సంగరభంగులఁ దృప్తిదీరఁగా
నెంతయుఁ గ్రీడసల్పి చనె • నీద్ధ్యుఁడు వ్యాసమహామునీంద్రుఁ డ
శాంతతపోధనుం డొదవె • సారసనేత్రిసమానుఁ డున్నతిన్. 384

క. కుడిచేతఁ గమండలువును, నెడమదియగు చేత దండ • మెసఁగంగ జడ
ల్గడుఁదనరఁ గృష్ణతనుఁడై, పొడమి జననిపాదములకు • మొ్రక్కియిటులనెన్.

క. ఎప్పుడు పనిగలిగిన నీ, వప్పుడె నను దలఁపవలయు • నాక్షణముననే
నొప్పుగ వచ్చియు నాపని, తప్పక నెఱవేర్చువాఁడ • తల్లిరో! విన్నా!

క. అనియనుమతిఁగొని వేగమె, చనియెను వ్యాసుండు తపసు • సాధింపఁగ నం
తనె యోజనగంధియుఁ బుత్రుని విడువఁగలేకవగను • బొగిలియుమదిలోన్.

వ. సుతుని యాకారంబును సద్గుణసౌష్ఠవంబును దలంచుచు మరల నోడయెక్కి
యవ్వలిగట్టునందున్న తల్లిదండ్రులయెడ కరిగె నంత వ్యాసుండు యమునా

ద్వీపంబందుఁ బుట్టుట ద్వైపాయనుం డనియు నల్లనివాఁ డౌట కృష్ణద్వైపాయనుం డనియును వేదవిభాగంబు నొనర్చువాఁ డౌట వేదవ్యాసుం డనియుఁ బేరులఁ జెంది ముందుగఁ దీర్థరాజంబగు ప్రయాగంబు నొంది యందునుండి నైమిశంబుఁ గురుక్షేత్రంబు హరిద్వారంబు నుజ్జయిని నయోధ్యను మధురను ద్వారకాపురి నమరావతి సరస్వతిని సింధుసంగమమును గంగాసాగరసంగమమును త్ర్యంబకంబును సప్తగోదావరీతటంబును గాలంజరంబును బ్రభాసంబును గేదారంబును బదరీవనంబును ఓంకార క్షేత్రంబును బురుషోత్తమంబును గోకర్ణంబును భృగుకచ్ఛంబును భృగుతుంగంబునుబుష్కరంబును శ్రీశైలంబును ధారాతీర్థంబును గుమారగిరిని సేవించి వారణాసిన్ జేరి

గీ. అందు మణికర్ణికాస్నాన • మమరఁ జేసి, విశ్వనాథునిఁ బూజించి • విఘ్నపతుల
నెల్ల సేవించి గౌరుల • నెల్లఁ గాంచి, కాలభైరవు నర్చించి • గణము తోడ. 389

క. కేశవుల నఖిలదేవా. ధీశుల లోలార్కముఖుల • నినవర్యుల య
క్షేశుని భజించి తగ వ్యా, సేశుఁ బ్రతిష్ఠించి కొలిచి • యింపు లమరఁగా. 390

గీ. శ్రుతులను విభాగ మొనరించి • యతులితముగఁ
బదు నెనిమిది పురాణముల్ • వరఁగ రచన
చేయఁగా నెంచి తద్దృశ • సిద్ధి యిందు
నే మహాలింగమును భజి • యింప నొదవు. 391

క. సంకటహరుఁడై శ్రితులకుఁ, బంకిలచిత్తులకుఁ గలుష • భంజకుఁ డనునా
యోంకారేశ్వరుఁడును నత, శంకరుఁడగు విశ్వనాథ • సద్మాట్టుండన్ 392

సీ. కాలేశ్వరుఁడు వృద్ధ • కాలేశ్వరుండును, కర్ణేశ్వరుండు గో • కర్ణవిభుఁడు
జ్యేష్ఠేశ్వరుఁడు సుర • జ్యేష్ఠేశ్వరుండను, చంద్రేశ్వరుఁడు హరి • శ్చంద్రవిభుఁడు
హ్లాదేశ్వరుం డను • హ్లాదేశ్వరుండును, భాండేశ్వరుఁడు తిల • భాండవిభుఁడు
చండీశ్వరుఁడు ద్యుమ • చండీశ్వరుండును, భూతేశ్వరుఁడు భార • భూతివిభుఁడు.

గీ. మఱియుఁ గలశేశ రత్నేశ • మధ్యమేశ, వీరభద్రేశ వీశేశ • భైరవేశ
పార్వతీశ్వర ధర్మేశ • బాష్కలీశ, కందుకేశ్వర గంగేశ • కపిలవిభులు. 393

వ. ఇంకను గృత్తివాసేశ్వరుండును గామేశ్వరుండును దారకేశ్వరుండును దశాశ్వమేధేశ్వరుండును నందికేశ్వరుండును భవానీశ్వరుండును బర్వతేశ్వరుండును వ్యాఘ్రేశ్వరుండును గోటిరుద్రేశ్వరుండును హాటకేశ్వరుండును భువనేశ్వరుం

డును జైగీషవ్యేశ్వరుండును గోకర్ణేశ్వరుండును బృహస్పతీశ్వరుండును బ్రసన్న
వదనేశ్వరుండును మహాలక్ష్మీశ్వరుండును మదాలసేశ్వరుండును నవిముక్తేశ్వ
రుండును విశాలాక్షీశ్వరుండును వరాహేశ్వరుండును లాంగలీశ్వరుండు మఱం
గేశ్వరుండు గపర్దీశ్వరుండు యమునేశ్వరుండును నర్మదేశ్వరుండును హరికేశ
శ్వరుండును మోక్షేశ్వరుండు ప్రమోదేశ్వరుండు మున్నుగాఁగల దివ్యలిం
గంబులనేకంబులుగల విందు నాయభిమతంబుఁ దీర్చెడు లింగం బెద్దియో యని
కొండొకతడవు యోజించి యంతనె యవగతంబైనట్లు సంతసించి యవును
మఱచితి 394

సీ. తుంబురుండును నారదుఁడును నెవ్వనిఁగొల్చి, సంగీతవిద్యలోఁ జతురులైరి
అంగిరసుఁడును నల శుక్రుఁడెవ్వసి, భజియించి పాండితీప్రౌఢిఁగనిరి
పౌలస్త్యుఁడెవ్వని పరఁగ నర్చించి ధ, నేశుఁడై విద్యాధరేశుఁడయ్యె
ఖట్వాంగుఁడనపత్యకలుషుఁడై యెవ్వనిఁ, బూజించి కాంచెను బుత్రిలబ్ధి
గీ. శ్రీకరుఁడు గోపకుం డేని సేవఁజేసి, శాంభవగణాధిపత్యంబు సంతరించె
నట్టి శ్రీమధ్యమేశ్వరుండభవుఁడుండ, గాణగనేటికి సిద్ధుల కొఱకు నేను,

ఉ. నేనును మధ్యమేశ్వరుని నిష్ఠభజించి పురాణకర్తృతా
న్యూనవిభూతిఁ గాంతునని యొప్పుగ జాహ్నవిఁ గ్రుంకి యెక్కడో
వూనికి మధ్యమేశ్వరుని బూజ యొనర్చుచునుండెఁ బెక్కునా
ళ్ళు నియతిన్ గనుంగొని మహాత్మకుఁ డిందుధరుండు పేర్మిమై. 396

గీ. లింగమధ్యను బాలకలీలఁ దోఁచి, వరము లిచ్చెద నడుగునా వ్యాసమౌని
సంబరంబున వందనశతముచేసి, యిట్లు వినుతించె నెంతయుఁ నింపుగదుర. 398

క. వాకున మనసునఁ దనువునఁ, జేకొనరాదీశ! నిన్నుఁ జెలఁగెడు శ్రుతులున్
నీకలిమి దెలియవిఁక నీ, వే కర్తవు భర్తవును మహిన్ హర్తవునున్

క. నీవే యమరులకాద్యుఁడ, వీవే భవపాశహరుఁడ వీవే బ్రహ్మం
బీవే యానందమయుఁడ, వీవే యీశ్వరుఁడ వగుచు నెసఁగెదవనఘా! 399

క. లేదీశ! నీకుజన్మము, లేదాహ్వాయమొందుఁగులము లేదిఁకగోత్రం
బేదియు లేదైనను నాఁపాదింతువు త్రిజగములకు భద్రములరహిన్. 400

చ. ఎఱుఁగఁగలేరు నిక్కముగ నెంతయు ధాతయు నిందిరావిభుం
డెఱుఁగఁగలేఁడు శక్రుఁడును నెంచనెలేరు సుపర్వవల్లభుల్

వరమము యోగిదుర్లభము ♦ భక్తజనప్రియమైన తావకా
పరమగు తత్త్వమట్టి నిను ♦ స్వాంతమునందు నుతింతు నీశ్వరా! 401

క. నీవలన సర్వమేర్పడు ♦ నీవె సర్వ, మీశ! పసిబాలుఁడవు యువ♦వెంతయేని
వృద్ధమూర్తివి నీకివె♦వినుతిఁ జేతు, శర్వునకుఁ బరమాత్మకు ♦ శంకరునకు 402

వ. అని యిట్లు వినుతించిన వ్యాసమునికిఁ బ్రీతుండై పరమేశ్వరుండు నీవభిలషించి నట్లు నీకఖిలవిద్యల నావహింపఁ జేసితి. నీక నీవాక్కునుండి పురాణేతిహాసంబుల రచింపఁజేయుదుఁ గీర్తికరుండవగుము. నీవు నుతించిన యీ స్తవంబును నెవ్వరేనిఁ జదివిన వినిన నవ్వారు శ్రేయంబులొందెదరని యంతర్థిగాంచె నంత వ్యాసమునీంద్రుండు సంతసంబున బ్రాహ్మంబు, పాద్మంబు, వైష్ణవంబును శైవంబును భాగవతంబును నారదీయంబు మార్కండేయం బాగ్నేయంబును బ్రహ్మవైవర్తంబు, లైంగంబు, వరాహంబు, వామనంబు, కౌర్మంబు, మాత్స్యంబు, గారుడంబు, స్కాండంబు, బ్రహ్మాండంబను పదునెనిమిదిపురాంబులను భారతేతిహాసంబును రచించి శిష్యులగు మాకండఱకుఁ జెప్పె నీ పురాణంబులను లోకంబందు వినునట్టి శ్రోతలు పురాణావసానంబందుఁ బురాణవక్తను బూజించి నువస్త్రంబుల సువర్ణహస్తకర్ణాభరణంబుల సవత్సయగు పాడియావు నేనుంగును నగ్రహారంబును సనుస్తవస్తువుల శక్తి శాఠ్యంబుసేయక యొసంగి పురాణగ్రంథమును బూజించి సమర్పించి బ్రాహ్మణభోజనం బొనరింపఁజేసి దక్షిణలీయవలయు నట్లైనఁ బురాణశ్రవణఫలంబు నొందెద రిట్లు మీరడిగిన శ్రీకృష్ణద్వైపాయనజన్మచరిత్రంబుఁ జెప్పితి నిఁకేమి వినుదురనిన మునులు సూతున కిట్లనిరి. మహాత్మా! 403

గీ. శివుచరిత్రల విని ప్రీతిఁ♦జెందినాము, శివుసనాతనశక్తియా ♦ శివచరితలఁ
దనరు నద్దేవి దివ్యావ♦తారములను, బోధసేయుము మాకిప్డు ♦ పుణ్యమూర్తి!

వ. అనిన సూతుండు మునుల కిట్లనియె.

చ. సురథుఁ డనంగ నొక్క నృప♦సోముఁడు భూరిబలుండు కోలయన్
బురమును నేలుచుండఁగ రి♦పుల్ చతురంగచమూసమేతులై
పోరిఁబోరి ముట్టడించిరి నృ♦పుండును సేనలనెల్లఁ గూర్చి సం
గరమున కేగి పోరితము ♦ గాటముగా నొనరించె ధీరుఁడై. 406

మ. వగవాం డ్రిక్కడు మూఁకలై సురథునిన్ • బాహాబలం బెక్కడొ
వ్వఁగ నోడించి వరూథినిన్ జదువఁ దత్పౌరుల్ ప్రధానుల్ హితుల్
దగురీతిన్ రిపురాజితోఁ గలసి నే • స్తంబొంది రంతర్గ గడున్
వగలొందన్ బురిఁ బాసి యా సురథభూ • పాలుండు చేరెన్ వనిన్

—* సురథుఁడు సుమేధఋష్యాశ్రమంబుఁ జేరుట *—

ఆ. అంత నొక శాంతమైన ఋ • ష్యాశ్రమంబుఁ
జేర నమ్ముని నవ్వాని • గారవించి
యందు నుండు మనియె నతం • డట్టు లుండెఁ
బిదప నొక కొన్నినాళ్ళకు • బేరుఁ డొకఁడు. 408

క. తనవారలతో లోభం, బున వెడలింపఁబడి వచ్చె • భూపుఁడు వైశ్యుం
డును నన్యోన్యం బరసి జ, తనునొప్పి వసించి రంధుఁ • దగులముకోడగ. 409

సీ. అరిజితుండయి నిజజనా • నాదరమున, మరగుచుండెను భూజాని • మమతదక్క
వంచితుండయి తనవారి • వలన వెడలఁ, బడియుఁ గోమటి వారికై • పలవరించు.

వ. ఇట్లిద్ద ఱొకనాఁ డమ్మునివరుండు తీరి కూర్చున్న సమయంబునఁ దారసించి
మ్రొక్కి యందు భూపాలుం డిట్లనియె. 411

గీ. శాత్రవతిరస్కృతుఁడ నాట • శత్రుజనులఁ
బారిఁ గొనఁగ నెంచు నామది • పుణ్యమూర్తి!
అదయులై నాదు సచివాదు • లరులఁ జేరి
రుల్లము తపించుచుండెడు • నుడుకుమీఱి. 412

క. ఈ బేరుఁడు తనవారల, చే బిట్టుగఁ దరుమఁబడియుఁ • జెన్నఁటిమదితో
నా బందుగులను జేరఁగఁ, దాఁ బరితాపంబుఁ జెందుఁ • దహతహాయమరన్.

వ. ఈ రెండు దుఃఖంబులును మోహజాతంబు లగుట నవ్వానిఁ బాపి మమ్మను
గ్రహింపు మనిన రాజునకు మునీంద్రుం డిట్లనియె. 414

—* సుమేధముని సురథునకు మహామాయావైభవంబుఁ జెప్పుట *—

సీ. విను మహామాయ శివసనా • తని నరేంద్ర!, సర్వజనమనములకు • సజ్ఞానరూప
మైనరూపంబుఁ గూర్చ న • ద్దాని నజము, భామ కులు పాయు లేకుస • త్యంబు వినుము.

క. సురలే యమ్మాయను బడి, పరతత్త్వము నెఱుఁగలేరు • పార్థివ! యిఁక నీ
నరు లెల్లెఱుంగ నేర్తురు, పరఁగ జగన్మాతృరచిత•బంధాన్వితులై. 416

-వ. మఱియు నాయంబ త్రిగుణయై వరదయై విరాజిల్లు.

క. ఆపెయె విశ్వముఁ గూర్చెడు, నాపెయె పాలించుచుండు • నాదరమతితో
నాపెయె హరించు నిఁక జనుఁ, డాపె కృపన్ గనినఁబాయు•నమ్మోహంబున్

గీ. అనిన నానృపుఁడగిగె మ•హానుభావ!, యామహా•మాయ యెవరియో•యట్టిదేవి
యెట్లుజనియించెనో మాకు•నెఱుఁగఁజెప్పు, మనినవారల కిట్టుల•ననియెముని.

—* మధుకైటభ సంహారము *—

ఉ. మున్నొకమాఱు సంద్రము స•మున్నతమై ఖరి నేకమై తగన్
బన్నగరాజతల్పమునఁ • బద్మదళాక్షుఁడు నిద్రిఁదూఁగఁగాఁ
బన్నుగ విష్ణుకర్ణయుగ•పంకభవుల్ మధుకైటభాఖ్యులౌ
నెన్నికమీఱు రక్కసులు • హెచ్చుమెయిన్ బరికించి నల్గడన్. 419

ఆ. కమలనయను నాభి•కమలమునందున్న, విధినిఁజూచి వేగ•వధయొనర్పఁ
గడఁగుచున్న నంత•నడలి నల్వ శయానుఁ, డైన హరినిఁజూచి•యాత్మమందు

గీ. జగదధీశ్వరిఁగూరిచి • చక్కనిట్లు, వందనముఁ బొనరించి క•డిందిభక్తి
మెఱయసంస్తవమొనరించి•దురితహంత్రి!, కాలరాత్రి!మహారాత్రి!•గాఢరాత్రి!

క. రక్షింపు మహామాయా!, రక్షింపుము నన్ను మోహ•రాత్రి! దయాఢ్యా!
రక్షింపు యోగనిద్రా!, రక్షింపుము మెఱియులైన • రాక్షసులచే. 422

ఉ. తల్లిరో! నీకృపాగతి ని•తాంతము నేనును బద్మనేత్రుఁడున్
హల్లకబంధుమౌళియగు • నాహరుఁడున్ జగముల్ రచించియుం
జల్లఁగసాఁకుచున్ లయముఁ • జక్కనొనర్చుచు నుండు మమ్మ! నీ
వెల్లజగంబులన్ గరిమ • నేలెడు రాణివి, లోకపావనీ! 423

సీ. నీవె స్వాహవు మఱి•నీవె యాస్వధవును, నీవె యాలజ్జవు • నీవె ధృతివి
నీవె సద్బుద్ధివి • నీవె యాసిద్ధివి, నీవె యాప్రీతివి • నీవె మతివి
నీవె యాశాంతివి • నీవె యాక్షాంతివి, నీవె యాదాంతివి•నీవె స్మృతివి
నీవె యాభ్రాంతివి • నీవె యాకాంతివి, నీవె యాశక్తివి • నీవె రక్తి

గీ. నీవె తుష్టివి, పుష్టివి • నీవె క్షుత్తు, నీవె తృష్ణవు జాతివి•నీవె వృత్తి
నీవె చిత్తివు మాయవు•నీవె మోహ, పరవు మసురుల మేలొల్లు•పద్మనయను.

సీ. వేధ యిట్టులు ప్రార్థింప • వేదమాత, సిద్ధరూపిణి ఫాల్గున • శుద్ధమందు
ద్వాదశీ తిథియందు ని • శాంతకరుణ, నమ్మహాకాళియై భువి • నవతరించె. 426

క. నలువను జూచి భయంపడ, వలదిఁక సత్వరము దైత్య • వర్యులమాయన్
బొలియింపఁజేతునిపుడే, జలజాక్షునికిన్ మెలఁకువ • సమకూర్తు విధీ! 427

క. అనివేగ జలజనయను నయనములు విప్పంగఁజేయ • నచ్యుతుఁడును న
ద్దనుజులఁగని వారలతో, ననియొనరిచె నైదు వేల • హాయనములొగిన్. 428

గీ. అంత జగదంబమాయచే • నసురవరులు
హరినిఁ గని వరమిచ్చెద • మడుగు కొనుమ
నాఁగ హరియును హరుసంబు • ననువచించె
నాకు వధ్యులు గండని • నయము మీఱ 429

గీ. వారలాపైనఁ గొంకియు • వాకుమీఱ, కబ్ధియెల్లెడ నేకమై • యమరుటయును
జూచి నీళులు లేనట్టి • సుస్థలమునఁ, జంపుమన నలినాక్షుఁడు • సంతసించి. 430

క. తనయూరులఁగొని దైత్యుల, ఘనతర చక్రహతిఁ జంపెఁ • గమలజుఁడంతన్
మనమున నలరి పరాంబను, ననువుగఁగొనియాడి హరికి • నభినుతి చేసెన్. 431

గీ. ఇది మహాకాళికోద్భవం • బిఁకను జెపుదు
శ్రీ మహాలక్ష్మ్యవతరణ • శ్రీకచరిత
మింపుమై వినఁ డెద్దాన • నీతులవిసి
సంతసము సమకూర్చు న • శాంతముగను. 432

— * మహిషాసుర చరితము * —

క. రంభాసురతనయుండు వి,జృంభితవిక్రముఁడు దైత్య • సింహము మహిషుం
డంభోజోద్భవువరమున, దంభోళిధరున్ జయించి • తాఁగొనె దివమున్. 433

గీ. ఇంద్రసింహాసనం బెక్కి • హెచ్చుమీఱఁ, బదియునాలుగుజగములఁ • బ్రాధిదనర
వందయేండ్లేలె మహిషుఁడ • వంధ్యవివిధ, భోగభాగ్యసుఖంబులు • పొదలుకొనగ.

ఉ. దేవతలంతఁ జింతిలి మదిన్ గడు వేసటి గుంపుగూడి వా
ణీవిభుఁ జేరఁబోయి కడు • నిష్టనుతుల్ పొనరించి యెట్టులేన్
గావలెఁ గాసరాసురుని • గండడఁగించి వధించి మమ్మిఁకన్
గావకయున్నఁ జత్తుమని • క్రచ్చఱ వేడ విధాత యత్తఱిన్. 435

గీ. హరిహరులు వేడ్క నొక్కచో • నపుడు చేరి
యుండు పెటెఁగి విరించి దివ్యోత్కరముల
నెల్ల గొనిపోయి యవ్వారి • కెఱుఁగఁ జేసె
మహిషుదౌష్ట్యంబు వేల్పులు • మఱుగఁటయును. 436

చ. సురలు రమేశ్వరేశులకు • జోతలొసంగి లులాయదైత్యుదు
ర్భరపరిబాధలన్ దెలిపి • వాని వధింపఁగఁగోరనంత న
వ్వరదులు దేవదుఃఖములఁ • బాపఁగఁగోరి రయంబుమీఱ నం
బరముఁగనన్ మహాంబాకఁడు • భాసిలె వారల నేత్రజాతమై. 437

—* దుర్గావతారము *—

గీ. అట్టి తేజంబునం దమరాధిపతుల, తేజు లెల్ల ను జేరి దేదీప్యమాన
కాంతిపుంజంబగుచు నొక్క • కన్నె వెడలెఁ, గనియు వినియు నెఱుంగని • కాంతమూర్తి

వ. అట్టియాయమ్మకు.

సీ. శంభు తేజంబున • సంభవించెను మోము, విష్ణు తేజంబున • వెలసె బాహు
లాబ్రహ్మ తేజున • నలరెఁ బదంబులు, యామ్య తేజంబుచే • నమరెఁ గురులు
చందురు తేజున • జానొందెఁ జనుదోయి, శచి తేజమున నడుమ్ • చక్కనమరె
వరుణు తేజంబునఁ • బరఁగెఁ బిక్కలు దొడల్, క్షమ తేజమున నితం • బము దనర్చె

గీ. గోత్రరిపు తేజమునఁ గరాం • గుళులు పొదలె
గుముదరిపుమహమునఁ బదాం • గుళులు దనరె
శ్రీదు తేజున నాస సు • శ్రీపరంగెఁ
దనరెఁ జిత్రాగ్ని మహము నే • త్రత్రయముగ 439

క. రదములు ప్రాజాపత్యా, స్పదములగుచుఁ దనరె గాడ్పు • భాసిలు చెవులై
యొదవెను సాంధ్యమహంబునఁ, గుదురగు కనుబొప్పలమరెఁ • గోమలికట్టుల్.

క. అరుణుని మహమున నధరము, శరజన్ముని తేజమున నొసఁగె నూర్ధ్వోష్ఠం
బరుదొప్ప నిట్లు తక్కన, మరమహమున నొదవె లాఁతి • మహితాంగములున్.

గీ. ఇట్లు పొడమిన యిందిర • నీక్షఁ జేసి, సురలు మురిసి రయంబున • సుందరాంబ
రములభూషణములనాయు • ధములనొసఁగి, సంతసింపఁగఁ జేయ ని • చ్ఛను బొనర్చె

— * దుర్గాదేవికి దివ్యులాయుధాదుల నిచ్చుట * —

సీ. దేవి కిచ్చెను మహాదేవుండు శూలంబు, హరియిచ్చెఁ జక్రంబు నంబికకును
పాశి యిచ్చెను శంఖపాశంబులార్యకు, శక్తి గొసంగెను శక్తి నగ్ని
అమ్మఁ బొసఁగె ఘంట నశని నిచ్చెను వృష, ఘనమగు విల్లిచ్చె గంధవహుఁడు
యముఁ డిచ్చెఁ గాలదండమును బ్రజాపతి, యక్షమాలను దెచ్చి యంబ కిచ్చె

గీ. బ్రహ్మ యిచ్చెఁ గమండలుఁ బాలసంద్ర, మొసఁగెఁ బట్టుపుట్టంబుల నురువు దీఱు
రవల కడియాల వేళ్ళకు రవలయుంగ, రముల ముత్యాలపేరులు రవలనత్తు

క. బంగరు పాంజేవులనున్, బంగరుసందిటికడెములఁ బరువపు వేడ్కన్
బంగరుతమ్మలమాలను, బొంగుచు నీరధి యొసంగె భువనేశ్వరికిన్ 444

గీ. గండ్రగొడ్డలి నల విశ్వకర్మ యొసఁగె, డాలుకత్తుల నిచ్చెను గాలమూర్తి
కామధేను వొసఁగె వజ్రకవచమును మహాస్త్రముల నెల్లఁ బేర్మిమై నంబికకును

క. నగరాజు సింగమును నెన్నఁగఁదగు రత్నములనిచ్చె నళినాక్షికి నిం
పుగ మధుపూరితకలశ మొసఁగె జక్కులఱేఁడు భువనజననికి వేడ్కన్

వ. మఱియు శేషుండు మణికుండలంబులను విచిత్రరచనాయుక్తంబగు నాగహారంబును సమర్పించె నిట్లు తక్కిన వేల్పులును ననేక రత్నభూషణంబుల నాయుధంబుల నొసంగి రంత జగదంబ దివ్యాంబరభూషణాయుధాలంకృతయై యట్టహాసంబుతోఁ గర్జనం బొనర్చె నంత యున్నాదం బాకసంబు నిండి ప్రతిధ్వని యొదవె. త్రిలోకంబులు గలంగె సింధుచతుష్టయంబుతోఁ బృథ్వి చలించె.

ఆ. దానవార్ద్యమాన దైవతగణములు, భువనజననిఁ జూచి పొంగి మహిష
రాక్షసేంద్రుఁ డింక రహిఁ బాసి పోలసెకు, నంచు మదిని సంతసించి యంత

వ. జయజయ ధ్వానంబులొనర్చి యనేకవిధంబుల మాతను వినుతించి యెలర్చి రంత నీయలుకుడు విని మహిషానుచరులగు నసురవరులేచి యాకసంబుఁ జుట్టి సేనలన్ గూర్చికొని యాయుధంబులు ధరియించి యంబికను దారసించిరి.

— * మహిషాసురుఁడు దుర్గాదేవికడకు యుద్ధమునకు వచ్చుట * —

మ. మహిషుండున్ భువనత్రయంబు నిజధామగ్రామసంఛన్నమున్
రహిమైఁ జేయు మహేశ్వరిన్ గనియు గర్జాఘోషమాలించి య
మ్మహితాకారను నాజినొంపుటకునై మాద్యద్భటశ్రేణితో

విహితోద్యత్సకలాయుధప్రతతితో । విచ్చేసె నుద్రేకియై. 450

గీ. కాసరానుచరులగు బాష్కలుఁడు చిక్షు
రుండు జామరుఁడును నుదగ్రుండు నంధ
కుండు నసిలోముఁడును బిడాలుండు దామ్రుఁ
డును మహాహను దుర్ముఖులును రయమున. 451

క. నానాశస్త్రాస్త్రంబుల,తో నంబను బొదువ నార్య । దోర్బలమెసఁగన్
దానవవీరుల శరసం,తానములన్ గరఁగఁజేసె । దర్పాన్వితయై. 452

గీ. మేటినిట్టూర్పు వలన బల్ । మేలిబలము
గలుగు నవకోటిశక్తులఁ । గ్రిమ్మఁజేయు
శక్తులకు రక్కసులకును । సమరమొనరె
ఘనగదాశక్తిముద్గర । ఖడ్గములను. 453

ఉ. చండియు నంత వేగముగఁ । జండతరాహవలోలయై మహో
ద్దండబలంబునన్ జెలఁగు । దానవవర్యులఁ జిక్కఁబట్టి భే
రుండతరాసిధారలను । ద్రుంచె శిరంబుల నేడ్తెఱన్ గరా
లుండగు సైరిభాసురుఁడు । లోలత నంబను డాసిచెచ్చెరన్. 454

శా. లాంగూలంబున గొట్టెలన్ మఱియు వల్గత్తుండచండాహతిన్
శృంగద్వంద్వమునన్ పరాంబికచమూశ్రేణిన్ విదారించి చం
పం గాత్యాయని యంత వానిపయి రా । మత్తాత్ముఁ డద్దైత్యుఁడున్
సింగంబున్ బొలియింప వాల్విడ నసిన్ । ఛేదించె నద్దేవియున్. 455

గీ. కాసరుండంతనాగ్రహకలితుఁడగుచుఁ, గొమ్ములన్ బెల్లగించి పెన్గొండఁదెచ్చి
చండిపై వేసి గర్జించె । శౌర్యమెసఁగ, నంబ శరతతి గిరినిఁజూర్ణంబొనర్చె 456

క. మరల మహిషుండు నట్టులె, యురవగు శైలముల శిలల । నూడబెరికి యే
ర్తెఱ నంబపైని విసరఁగ, శరధారల వానియును రజము చేసెవడిన్ 457

గీ. ఇట్లు మహిషునకును దుర్గ । కేపుమీఱ
జరిగెఁ జిరకాలము దురంబు । సర్వదేవ
తాంబ యంతఁ గినుకమీఱి । యడరిమహిషుఁ
బొల్లుసేయఁగ నిక్కచ్చిఁ । బూనిమదిని. 458

చ. కరమునను న్న పాశమునఁ • గాసరుకాళ్ళను గట్టినంతనే
హరియయి వాఁడు బిట్టెగయ • నంబ తదీయశిరంబుఁ ద్రుంచె స
త్వర మతఁడొక్క యోధునివి•ధమ్మునఁ జర్మకృపాణపాణియై
తఱుముచు నంబపైనడరఁ • దా విశిఖమ్ములఁ గప్పె నంబయున్ 459

— * మహిషాసురసంహారము * —

చ. సరగున దైత్యుఁ డంత మద•సామజమై యుమయెక్కినట్టికే
సరితలఁ దుండ దండమునఁ • జక్కఁగ మోఁదఁగఁ జూచి యంతనే
సరసిజనేత్ర వేగనొక • సాయకధారఁ దదీయతుండమున్
విఱుగఁగఁ ద్రుంచె నప్డసుర • వీరుఁడు మేకొని సైరిభాకృతిన్ 460

గీ. రుష్టుఁడై తీవ్రశరముల • రోదసీకు, హరము గంపింపఁగా నప్పు•రాంబమీఁదఁ
గుఱిసి దిక్కులుభేదిల్ల•గొప్పగర్జ, నం బొనర్చెనఁగని జగ•దంబ కనలి. 461

గీ. మొనసి పలుమాఱు మధుపాన•మును బొనర్చి
రక్తలోచనయును మద•రాగరుచిర
వదనయును నయి యసురను • బారఁజూచి
యిట్టులనియెను నిగ్రహం • బుట్టిపడఁగ. 462

క. ఓరీ! చలమొనరించెదె, సారెకు నాయెదురఁ బెక్కు • చందంబుల బృం
దారకులెవరేనియు నను, మీఱుదురె? దురంబునందు • మేలరయవిటుల్.

చ. నిలుమిఁక నంచు బిట్టెగసి • నెట్టన దైత్యునికంఠ మంఘ్రితో
బలమునఁ ద్రొక్కిపట్టి నిజ•భాస్వరశూలముచేత వ్రచ్చినన్
బొలుపఱి యుత్తరార్ధతను•పున్ వెకలించియు నెట్టులేని న
బ్బలియుఁడు వేగిరంబెగసి • భల్లములన్ గురియించె నంబపై. 464

వ. అంత

చ. కలకల నవ్వి పూన్కిమెయిఁ • గాళిక ఘోటకవైరిమస్తమున్
విలసదసిన్ దెగన్నఱకె • వేగ హరీంద్రము దక్కదైత్యులన్
బొలియఁగఁజేసెఁ గొందఱికఁ • బొల్పరి జీవితరక్షణేచ్ఛులై
యలభుజగేంద్రలోకమున • కాతురతన్ బరుగెత్తిరత్తఱిన్. 465

క. కురిసిరి పువ్వుఁ వానలు, సురలెల్లరు నంబపైని • సురుచిరగతులన్
మురియుచు నాడిరి యచ్చర,లురువుగ గంధర్వగణము • లుబ్బుచు బాడన్. 466

క. ఇది చండీచరితంబి,ట్లిది మీకెఱిఁగించినాఁడ • నింకను నేఁజె
ప్పెదను శతాక్షీమహిమం, బుదగ్రయశు లాలకింపుఁ • డురుమోదమునన్. 467

—* దుర్గాసురభంజనము *—

క. దుర్గమతపోబలుండు ని,రర్గళ విక్రముఁడు రురుమ • హాసురసుతుఁడౌ
దుర్గాసురుండు దివిష, ద్వర్గంబులఁ దఱిమి స్వర్గ • భాగ్యములొందెన్ 468

ఉ. అంతట నా కరాళ దైత్యుఁడు మ • హాకలుషాత్మకుఁడై జగంబునన్
బంతముతోడ వేల్పులను • బాపల నాల సతీవ్రజంబు న
త్యంతము నేఁపుచుండ నిఁక • హాయని కూయుచునుండి రెల్లడన్
నంతఁ దపంబు జన్నమును • జొప్పడకుండెను ధర్మమెద్దియున్. 469

గీ. మఱియుఁ బ్రామిను కులనెల్లఁ • గరము సంగ్ర
హించి మింంచి జగంబుల • నేచుచుండ
బాపలెల్ల దురాచార • భరితులైరి
భువి ననావృష్టి పొడలె న • ప్పులు నునింకె.. 470

గీ. ఇఁకను మేదిని నెచ్చోట • నేని నదులు
నదము లంబుధు లుదకశూ • న్యతను జెందె
వనతలములెల్ల బయలులై • వనరెఁ జెట్టు
చేమలెవ్వియు లేక న • శించె నందు.

క. జనములు హాహాయనుచును, దినుటకుఁ ద్రావుటకులేక • దీనసమతి రో
దన మొనరించుచు నుండిరి, యనిమేషులు యోగమాయ • నర్చించికడున్.

మత్తకోకిల. ఏలు మేలుముమా! మహేశ్వరి! • యీజగంబులఁ బ్రేమమైఁ
జాలుఁ గోపము సంహరింపుము • సారభూరి కృపానిధీ!
శాలిశాత్మ్మలఁ జండముండులఁ • బాపు శుంభ నిశుంభునిన్
గూలఁజేసినయట్లు దుర్గముఁ • గూల్పు మమ్మ! రయంబునన్. 473

ఆ. నిదుర మేలుకొలిపి • నీరజాక్షునిచేతఁ, గంధిలోన మధునిఁ • గైటభుని వ
ధింపఁజేసి యల్ల • దుహిణుని బోచితి, వమ్మ యోగనిద్ర! • యరసి దయను

క. ఇఁక నింత తడవు నీదు మ, దికిఁ గృపరాకున్నఁ ద్రిజగతీజనములు చా
వక మిగులరు తల్లీ! ర, క్షింపఁగ లెమ్మ నురన్ హరింపు మిడుములన్.

చ. అడుగడుగందు బాలురకు నక్కట! నేరము లొప్పుచుండు న
య్యెడఁ దమతల్లిగాక యిఁక నేరు సహింతు రి భవాని! మాకు నె
వ్వడు కడగండ్లు వాటిలినఁ బొంకముగా నవతార మవ్వడే
కడిఁది దయన్ బొనర్చి మముఁ గాచు మమింటిని తల్లి! చక్కనన్. 476

—* శతాక్షీ ప్రాదుర్భావము *—

క. అని యిటు దుఃఖితులై దను, వినుతించుచునున్నయట్టి వేల్పులఁ గని ద
య్యన ననఘ కృపామయి తా, ననంతనేత్రమయి తనువు నవ్వుడు నూపెన్.

గీ. విల్లునమ్ములుఁ దామర విరియు వివిధ
మూలఫలములు నాలుగు కేలులందుఁ
దాల్చి దయనొప్పు మోముతోఁ దప్తులైన
ప్రజలఁ గనుఁగొని కరుణాశ్రు భరిత యగుచు. 478

క. తొమ్మిది దివసమ్ములు గను, దమ్ముల నశ్రువులు రాల్ప ధర నల్లడ నీ
రమ్మేర్పడుడు నదులు సం, ద్రమ్ములు బావులు చెఱువులు రయమున నిండెన్

గీ. దాన ధాత్రియు నంతనే తరులతాస
మృద్ధమై సస్యపూర్ణమై హృద్యశాక
మూలఫలభరితంబునై మురువు మిగిలెఁ
బచ్చికలు హెచ్చ నాలకుఁ బరువమిడుచు. 480

వ. అంత

ఉ. వేలుపులున్ మునుల్ మఱియు విశ్వమునన్ గలవార లెల్లరున్
జాలఁగ సంతసించి యల శక్తిని సన్నుతిఁ జేసిరంత ది
వ్యాలినిఁ జూచి యార్య యిఁక నన్యమభీష్టముఁ దెల్పుఁడన్న వే
దాలనొసంగు వేగముగఁ దల్లి! యనన్ జగదంబ యిట్లనెన్ 481

గీ. సైపుఁడించుక దడవు ప్రాఁజదువు లెత్తు
నన నలరి యంబ కెఱఁగి వారరిగి రిండ్ల
కాక్షణం బందె భయద నిర్హ్రాద మొదవి
భూనభంబులు నిండె నద్భుతము గదుర. 482

—* శతాక్షీ దుర్గాసురుల యుద్ధము *—

క. కౌరవబలములు వడిఁబా, కారిపురిన్ ముట్టడించె • నదిగని యుమ య
వ్వారలఁగావఁగఁ జక్రము, ధీరతనందుంచి యసుర•దెసఁగన్గొనఁగాన్. 483

క. సురరిపుఁడు కఱకుటమ్ములు, సురువుగ జగదేకమాత • యురమున వేయన్
సరకుఁగొనక యమ్మహేశ్వరి, దురుసగువారసము లేసె • దుర్గాసురుపై. 484

గీ. మఱియు నాయమ్మ మేనుండి • మంజుమూర్తు
లెక్కుడుగ మాతలొదవిరి • చక్కనైన
వాను చంద్రార్ధశేఖర•భాసమాన
లతులవిద్యుత్సమప్రభా • యతలు హితలు. 485

గీ. కాళి తారయు ధూమ్రి బగలయు ఛిన్న
మస్త శ్రీవిద్య భువనేశి • మఱియు భైర
వియుఁ ద్రిపురసుందరియు మహా • విద్య యనెడు
వారధిష్ఠాత్రులై యొప్పఁ • బడసిరందు. 486

క. ఆయసురులకును మాతల, కాయోధన మొనరఁగా శ•తాక్షీహితులా
నాయతదైత్యవరూధిని, కూయిడి తెగటార్చె శక్తి • కోటులచేతన్. 487

—* దుర్గాసుర సంహారము *—

ఉ. దేవియు నంత దుర్గముని • దివ్యతరాయతశూలధారతోఁ
జేవయడంగ మోఁదెనొక • చెట్టువలెన్ దనుజుండు నేలపైఁ
గావరమెల్లఁ దీఱిపడె • గౌరియిటుల్ దనుజున్ వధించి య
ద్దైవతరాజికిచ్చె శ్రుతి•తండములన్ మరలన్ బ్రియంబుగన్ 488

వ. అంత నిలింపులందఱు అత్యంత సంతుష్టులై యమ్మహాదేవికి జోహారు లర్పించి
యిట్లు వినుతించిరి. 489

—* దేవీస్తుతి *—

క. జననిరో! మాకొఱకై నీ, వనంత నేత్రమయరూప • మర్థిఁగొనుట ని
న్ననుదురు శతాక్షియని యను,దినము జనంబులు జగమున•దేవువనీటన్. 490

క. నీకాయములోఁ బొడమిన, శాకంబులవలన మేలు • సమకూరుటచే
శాకంభరియను పేరును, లోకంబునఁజెందు దీవ•లోలమనీషా! 491

క. దుర్గమదైత్యుని విప్లవ, వర్గము లలరంగఁ జంపి • వైచుట చేతన్
దుర్గాహ్వాయమునఁ బరఁగెదు, భర్గాత్మామోదదాత్రి! • పావనగాత్రీ! 493

సీ. విశ్వజననికిని • విజ్ఞానదాత్రికి, యోగనిద్రకు జోత • లొనఁగుదుమి వె
తత్త్వమస్యాదివా • క్తతి బోధిత యనంత, కోట్యజాండేశ్వరి! • గొనునుతు లివె
వాఙ్మనఃకాయదు • ష్ప్రాప! యినేందు పా, వకనేత్ర! నిను నుతిం • పఁగఁ దరంబె
తల్లి! శతాక్షి! నిన్ • దక్కమాబోటి జే, జేలపై దయసేట్లు • చేతురెవరు.

గీ. ఇట్టి యిడుముల నీక నెవ్వ • డెసఁగఁ గుండుఁ
గావుత! జగంబులకు నీకఁ • గన్న తల్లి!
అరసి శత్రునిబర్హణం • బమరఁ జేసి
సాఁకుమిట్టుల యత్నంబుఁ • జక్కఁ జేసి. 494

—* శతాక్షి దివ్యుల ననుగ్రహించుట *—

వ. అనినంత మహాదేవి యిట్లనియె.

క. క్షేపులు పరుగిడ నొండొక, వైపు చనక యాలు వాని • పజ్జనె యురుకున్
దేవకునటు మీ వెంబడి, కావుగనే వచ్చుచుందుఁ • గ్రచ్ఛ లేఖుల్! 495

సీ. ఎడపకనాభక్తి • నెసఁగుమీ ఆలు మది, నే చింత సేయుకుఁ • డింక మీఁద
మున్ను నంజుడు దిను • మాఁకలఁ జంపితి, నెల్లెప్పుడును సమ • యింతు వారి
భ్రామర రూపంబుఁ • బడసి యరుణు గిట్టి, భ్రామరి యను పేరు • బరఁగఁ దాల్తు
భీమరూపముఁ జెంది • భీమ్మదైత్యుల ద్రుందఁ, జేసి భీమాఖ్యను • జెందుదాన

గీ. నంద నందన నైయల • మందలోన
శుంభుని నిశుంభునిని బట్టి • చూఱఁబుచ్చి
నందసుత యనుపేరఁ జె • న్నొందు దానఁ
గాఁచుదాన మిమున్ గల • కాలమిఁకను. 496

వ. అని చెప్పి యమ్మహేశ్వరి యంతర్ధానంబుఁ జెంద నవ్వేల్పులలరి నిజవాసంబుల కరిగిరనిన సురథుండు మునివరున కుమాసేవాప్రకారం బెఱింగింపుమనిన ముని యిట్లనియె. 497

గీ. సిద్ధకల్యాణి శ్రీదేవి • సేవయందుఁ, గర్మయోగంబు భక్తియో • గంబుమఱియు
జ్ఞానయోగంబు గలవిఁక • వానియందు, మొదటఁ గర్మయోగంబునే • పూనవలయు

గీ. కర్మయోగంబునన్ భక్తి గ్రందుకొనెడు, దాన జ్ఞానంబు సమకూరు జ్ఞానసిద్ధి
వలన మోక్షంబు చేకూరు వసుధ నెందు, గర్మయోగంబె శ్రేష్ఠమై గానుపించు

క. మాయయనంగ బ్రకృతియె, మాయి మహేశ్వరుడు శివుడు మహనీయుండా
ధ్యేయుని భేదం బొందని, కాయంబెఱుగుటయె ముక్తిగా దెలియదగున్.

— * దేవీపూజనము * —

గీ. దినదినం బర్థిమై మహాదేవిపూజ, సేయు పుణ్యఫలంబును శివకు దేవ
ళంబు నిర్మించి తద్విగ్రహంబునం బ్రతిష్ఠ జేసినవాడొందు దేజరిలుచు.

వ. ఇంకను.

క. దేవీమూర్తిని నడుమను, శ్రీ వెలయగ సిల్పి తక్క జేజేలను నా
యావిధి జుట్టు ప్రతిష్ఠం, గావింపగ నెగడు సకల కల్యాణంబుల్. ౬౦౩

గీ. అట్లు చేయగ జేసివా డగ్నివడు, భగవతీకృప గల్గిన బట్టుబట్టి
కట్టెదను దివ్యహర్మ్యంబు గౌరికే నటంచు దలచిన సిరులొందు నఘము బాయు

ఉ. ఎవ్వడు భక్తితోడ బరమేశ్వరి నిచ్చలు గొల్చుచుండు నిం
కెవ్వడు తన్మహామనువు సిద్ధమతిన్ జపియించుచుండు దా
నెవ్వడు చక్రరాజమున నింపుగ జందనకుంకుమాగరుల్
మవ్వపు వేడ్కనుంచు ననుమానమె? వాడిల ధన్యుడౌటకున్. ౬౦౪

తే. దుర్గ నెపుడు గాని దులసీవిష్ణుక్రాంతలను సమర్చనంబు నొనరుపకుడు
పద్మములను బిల్వపత్రంబులను జాతికుసుమములను బూజ గూర్పు డెపుడు.

వ. మఱియు గేతకీ మల్లికా చంపకాది సుగంధ కుసుమంబులన్నియు బూజా
యోగ్యంబులే యింకను.

గీ. దేవి బ్రతిమాస శుద్ధ తృతీయయందు, భక్తిమై బూజ జేసిన బడయు జనుడు
సంపదల నాయురారోగ్య సంతతులను, భోగమోక్షంబులను నిందు బొంకు లేదు

— * నవరాత్రపూజ * —

వ. వెండియు నిక నాశ్వయుజశుద్ధ ప్రతిపత్తు మొదలుగ దొమ్మిదిరోజులందును
శ్రీశివపూజనంబు గల్పోక్త ప్రకారంబొనర్చినట్టివానికి ద్రిలోకంబులందు
దుర్లభంబగు శ్రేయంబు లేదని సురధుండును వైశ్యుండును మిగుల నలరి యవ్వ

నంబున శరన్నవరాత్ర వ్రతంబుకొనర్చి సురథుండు నిజరాజ్యంబును, సమాధి యను వైశ్యుండు దుఃఖోపశమనంబునొందిరిఁక నీశ్రీదేవీమహాత్మ్యంబును విని విన వినినవారల కిష్టార్థంబులు చేకూరుననిన సూతునకు శౌనకాదిమునులు మహాత్మా! శివవాచకంబై యొప్పు ప్రణవార్థంబు తీఱెఱింగింపు మనుటయు

క. కాలీశశిశేఖరపద,నాళీకారాధ్య హృదయ । నళినవిరాజ
త్కాళేశారాధ్యానుజ!, వ్యాళేశ్వరహారతత్త్వావశ! లక్ష్మ్యంబా! 502

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి ఉమాఖండంబు
సర్వము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

శ్రీ కైలాసఖండము

ప్రథమాశ్వాసము

ముదిగొండకులార్ణవ
సోమా! సోమేష్టలింగ • శోభితపూజా
కామా! కామాదిరిపు
స్తోమ జయోద్దామ! దామ • సురుచిరకీర్తీ! 1

వ. అవధరింపు మక్కథకుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె. 2

చ. ఎవఁడు జనించుచుండఁగనె • యీశ్వరభావముఁ జెందెనో ముని
ప్రవరులలోన నెవ్వఁడు వి•భాసితమోక్షపథోపదేష్టయా
నెవఁడు మహామహుం డతులుఁ • డెవ్వఁడు ధ్వస్తగుణత్రయుండు బ్ర
హ్మవిదుఁడు వామదేవుఁడను • నాతఁడు దివ్యమునీంద్రుఁ డున్నతిన్. 3

గీ. జ్ఞానియు మహేశనిభుఁడయి•ఘనతమీఱు, నమ్మహాముని శిష్య వ•ర్గమ్ముతోడ
ధరను శుద్ధిఁ బొనర్పుచు•దక్షిణాశఁ, దనరిన కుమారగిరినొక్క•దినమునందు.

—* వామదేవముని కుమారాద్రిఁజేరి కుమారుని సేవించుట *—

గీ. చేరి స్కంద సరోవర•నీరమందు, మజ్జనముఁ బొనరించి కు•మార దేవ
సముఖమున కేగి మునినిక•రములు గొలువ, వఱలుగీర్వాణగేయు శ్రీ•పార్వతేయు.

క. దరిసించి మ్రొక్కి మనమునఁ, గరముమురిసి యంజలిన్ దగఁగన్ బూనియిటుల్
వరమధురాక్షరములతో, నరుమగ సంస్తవముచేసె • నతిశయభక్తిన్.

సీ. ప్రణవరూపునకును • బ్రణవార్థవేదికిఁ, బ్రణవార్థమునకును • బ్రణవమునకు
నుపనిషదర్థమై • యొప్పినసామికి, నుపనిషద్రూపున • కున్నతునకు
నణువునకు నణీయుఁ • డై తగు వానికి, గొప్పకు గొప్పయై • యొప్పువాని
కాత్మగుహారూపుఁ • డగువాని కాత్మకు, హానిహీతునకు గు • హ్యార్థవేది

గీ. కిని గుహునకు కర్కతేజున • కును మహేశ, సుతునకు మహేశశిష్యున • కతులితునకు
శివకరునకు శివాస్యరా • జీవమిత్రు, నకును స్కందునకివె వంద • నములు సేతు

క. శరకాననశాయికినిన్, గిరిజాపుత్త్రునకుఁ గార్తి • కేయునకును దు
ర్ధరశక్తిధరున కాశ్రిత, వరదున కసురసముదాయ • భంజకునకొగిన్. 8

క. అల్లషడక్షరమూర్తికి, నల్లషడక్షరమహాప • దార్థజ్ఞున కు
త్ఫుల్లారవిందనయనున, కుల్లాసము మెఱయఁ జేతు • నొగి వందనముల్. 9

గీ. అభ్రగంగాసుతునకు ష • డధ్వబాహి, రునకు షణ్ముఖునకును శాం • తునకు సింధు
కానన సుబుద్ధి వైభవ • హర్షితునకు, దివ్యవర్గసమాశ్లిష్ట • దేహునకును. 10

క. సకలామరమణిమకుట, ప్రకటస్రక్పూజితాంఘ్రి • పంకజునకు మా
మకహృదయాధిష్ఠితగురు, నకుఁ జేసెద వందనముల • నమ్రుఁడనగుచున్. 11

గీ. తవిలి యిట్లు నుతించి ప్ర • దక్షిణత్ర
యంబును నొనర్చి సాష్టాంగ • మలర మ్రొక్కి
చేతులను మోడ్చి నిలిచిన • శిష్టమునిని
వామదేవుని గన్గొని • భర్గసుతుఁడు. 12

ఉ. సంతసమయ్యె నీనుతికి • సన్మునినాయక! యేమొనర్తు నీ
వెంతయు నిస్పృహుండవును • నీద్యతరుండవు యోగి పెద్దయేన్
నెంతయు నీకు గాంక్షితము • చొప్పడదెప్డు పరోపకారముం
జింతయొనర్చి యిప్పుడమిఁ • జేరి చరించుచునుందు విమ్మగన్. 13

క. వినఁదగినది యెదియేనియు, మనమున నున్న యెడఁ దెల్పు • మానీశ్వర! నే
ననువుగ లోకానుగ్రహ, మునుగోరుచుఁ దెల్పువాఁడఁ • బూనికి మెఱయన్ 14

గీ. అనిన స్కందుని వచనము • లాలకించి, వామదేవుఁడు ప్రశ్రయా • వనతుఁడగుచు
మేఘగంభీరనాదముల్ • మెఱయ నిట్లు, పల్కె షాణ్మాతురుని తోడఁ • బ్రౌఢిమీఱ.

ఉ. దేవర! నీసదేశమునఁ • దేఁకువ నేమని విన్నవించెదనే
జీవుల మయ్య! మేము కృపఁ • జేకొని యిట్టుల మమ్ము సాఁకుటన్

భావమునందుఁ జన్వమరి • పల్కెడ జంతును గొంకులేకిటుల్
తావకవాక్ప్రసారము న•దారముఁ గోరుచు నల్పమేధతో. 16

క. ప్రణవము శివవాచకమగుఁ, బ్రణవమునకు వాచ్యమరయఁ•బశుపతి శివుఁడా
ప్రణవములోడ నమరి పశు, గణముల బంధములఁబాపుఁ•గద లోకమునన్. 17

క. ఓ మనునది బ్రహ్మంబగు, నోమనునది యీసమస్త • మూహింపంగా
నోమనిపాడెడు సామము,లోమని బ్రాహ్మణుఁడు బ్రహ్మ•మొందుజగమునన్.

గీ. ఇట్లు శివతత్త్వమునకన్న • నితరమొకఁడు
నుంటయునులేదు జగమునఁ • జూడనభవుఁ
డొక్కఁడె మహేశ్వరుఁడు శివుఁ • డొప్పమీఱు
సర్వరూపధరుఁడు శా•శ్వతుఁడు హరుఁడు. 19

— * వామదేవముని కుమారస్వామిని బ్రణవార్థము నుపదేశింపుమనుట * —

క. ఇఁకను సమష్టివ్యష్టి, ప్రకారముల తీరులొప్పఁ • బ్రణవార్థము నా
కొకఁడును జెప్పఁడు నేఁటి ద,నుక దొరకం డొజ్జ యెందు•ను భవాదృశుఁడై

క. తెలుపుము దేవ! తదర్థము, మలపుము నా సందియముల • మానసమలరన్
నిలుపుము నీభక్తులలో, సలుపుము తావకకృపాప్ర•సారాస్పదుఁగాన్, 21

గీ. ఇట్లు ముని యడ్గఁగాఁ బర•మేశ్వరాత్మ
భవుఁడు సంతోసమున మనః•పథమునందు
సాష్టత్రింశత్కలాంచితు • సాంబశివునిఁ
బ్రణవగాత్రునిఁ గొలిచి తా•పససహితుని. 22

వ. ఇట్లు వక్కాణింప నుపక్రమించె.

క. బాగుగ బాగుగ నడిగితి,వో గుణనిధి! వామదేవ! • యున్నతభావా!
యీగరిమనొప్పు భావము,లే గుణశాలియును నడుగఁ•డెందుమునివరా! 23

— * వామదేవమునికిఁ గుమారస్వామి ప్రణవార్థము చెప్పుట * —

క. శివభక్తవతంసుండవు, వివేకనిధివౌట నిట్లు•పృచ్ఛించితి వీ
వవగతము కాకకాదై, నవచింతును విను మఖలజ•నశ్రేయముగాన్. 24

ఉ. లోకములో జనుల్విషయ•లోలుపు లెంతయు భిన్నభిన్న మా
ర్గాకులు లైకమోహాజితు • లారయలేరు మహేశతత్త్వముల్

నీకు వచించెదన్ విను ము•నిప్రవరా! ప్రణవార్థ మల్లసు
శ్రీకరుఁడౌ శివుండు శశి•శేఖరుఁడారయుమీ యథార్థమున్. 25

గీ. ఇదియె సత్యము వినుము చే•యెత్తి చెప్ప
వాఁడ శ్రుతిసుతమీయదే • బ్రహ్మవేత్త
లైన మునులు పురాణంబు • లందు ధర్మ
శాస్త్రముల యందుఁ జెప్పిరి • సత్య మిదియె. 26

గీ ఎవనిదెస నల్ల వాక్కులు•హృదయమునను, నరయఁగా లేకమరలెను•నక్కజముగ
నెవనియానందమెఱిఁగిన•యిభ్యజనుఁడు, భయపడం డెందు నేనియు•భవ్యమూర్తి!

గీ. ఎవనివెలుఁగున నినచంద్ర•బుక్షవహ్ను, లాతటిత్తులు వెలుఁగక•యుల్లియుండు
నెవనివెలుఁగుకులోఁగి దా•మెల్ల వెలుఁగు, నెవనివెలుఁగున నీసర్వ•మిట్లువెలుఁగు

క. సర్వైశ్వర్యయుతుండును, శర్వుం డాకాశమధ్య • సంచారియునున్
సర్వవ్యాపియునగు నా, సర్వేశుఁడు చిన్మయుండు • సంసేవ్యుఁడిలన్. 29

గీ. ఆపరాశక్తి నిర్గుణ•మై మనోవ
రయునునై భావగమ్యమై • రాణమీఱి
యేపురుషునందు గూఢమై•యెసకమెసఁగ
నిష్కలయునయి శివయయి • నెగడు నెపుడు. 30

గీ. వెలయు శివరూపమిలను ద్వై•విధ్య మొంది, స్థూలసూక్ష్మపరంబులన్•లీలలొప్ప
మోక్షకాముకులగు యోగ•పురుషులరసి, వాసిఁబూజింతు రెందు ద్వై•వాతునిష్ఠ

క. సకలము నిష్కలమనియును, నిఁక నొకభేదంబు పొసఁగు • నెంతయుజ్ఞానా
త్మకుఁడై పరమాత్మయనన్, రకముగ నిష్కలవు వ్యక్తి•రాజిలు మానీ! 32

వ. ఇఁక సకలంబగు సదాశివమూర్తి.

గీ. పంచమంత్రతనుఁడు కలా•పంచవిగ్ర, హుఁడును శుద్ధస్ఫటికసన్ని•భుఁడును పంచ
వక్త్రుఁడు శతభుజుండు త్రి•పంచలోచ, నుఁడును శీతలరశ్మిప్ర•భుఁడునయి తగు

—* మంత్రమయమూర్తి *—

సీ. ఈశానమస్తకో•పేతుండును బురాత, నుఁడును దత్పురుషాన•నుఁడు నఘోర
హృదయుండు వామదే•వధృతగుహ్యుండును స, ద్యోజాతపాదుండు•యోగధరుఁడు

సర్వజ్ఞతాది షాట్చక్తి షడంగకృతతనుండు శబ్దాది వితతశక్తి
విస్ఫురితహృదజ్జ విలసితుండును మనో, మయుస్వేయయునగు వామశక్తి
సీ. తో సతమ్మును మిగుల విభాసితుండయు, సకలనిష్కలమూర్తి ప్రశస్తిమీఱ
దనరునారయుదు రిది తత్త్వజ్ఞజనులు, వామదేవమునీంద్ర! సద్భావసాంద్ర!
వ. మంత్రాది షడ్విధార్థంబుల యర్థోపన్యాస మార్గంబున సమిష్టివ్యష్టి భావార్థ
పురస్సరంబుగఁ బ్రణవస్వరూపంబు నెఱిఁగింతు నం దుపదేశక్రమంబు ముందు
గాఁ జెప్పెదను వినుము. 35

గీ. ఇలమనుష్యులు నాల్గు జాతులుగ నుందు
రందుఁ ద్వైవర్ణికులకె వేదాధికార
మొప్పియుండుటచే స్వాశ్రమోచితమగు
ధర్మమును వారనుష్ఠింపఁ దగు జగమున. 36

గీ. వినుశ్రుతిస్మృత్యుదితమగు విమలధర్మ, మరసిచేయుజనుఁడుసిద్ధి నందఁగలఁడు
ఇట్లు వేదపథమును దానెఱుకఁజేసి,నట్టి శివుఁడే వచించె దివ్యమునిచంద్ర!
వ. ఇట్లు ప్రసిద్ధులగు సర్వమునీంద్రులు వర్ణాశ్రమాచార పుణ్యంబులఁ బరమేశ్వరు
నర్చించి తత్సాయుజ్యంబుఁ బడసిరి. 38

గీ. మూఁడు ఋణములతోడఁ దాఁబొడము ద్విజుఁడు
బ్రహ్మచర్యంబునన్ ముని ప్రకరఋణము
యజ్ఞమున దేవఋణముఁ బుత్రాప్తిఁ బితల
ఋణముఁ దీర్పంగ వలయు మునీంద్రవంద్య! 39

క. మానుగ ఋణములఁదీరిచి, వానప్రస్థాశ్రమంబుఁ బడసి సమమతిన్
బూని విజితేంద్రియుండై, తా నభ్యాసంబు సేయఁదగు యోగంబున్. 40

గీ. ఎపుడు బుద్ధి దృఢంబయియుంచు కేని, చలన మొందకయుండు నాచెండమెఱిఁగి
సర్వకర్మంబులను వేగ సన్యసించి, జ్ఞానపూజాపరుండయి కాంలవలయు.
వ. మఱియు సన్న్యాసాశ్రమదశ యనన్యాదృశమని యెఱుంగుదువుకదా! 42
క. ఏవికృతుల నొందకయే, తా విలసిలు నిద్ధియతహృదయులకుఁ బేర్మిన్
శ్రీవెలయ శివైక్యమునఁగా, జీవన్ముక్తి ఫలమిదును సిద్ధము మాసీ. 43

వ. అని యంత సన్న్యాసాశ్రమస్వీకార ప్రకారం బంతయు విధ్యుక్త ప్రకారం బుగ సాంగోపాంగంబుగఁ దెలిపి నంత వామదేవుండు కుమారున కిట్లనియె.

గీ. షడ్విధార్థ పరిజ్ఞాన • సరణి యెట్లు
షడ్విధార్థంబుఁ దెలిపెడు • జ్ఞానమెద్ది
ఇంతకును బ్రతిపాద్య • మిఁకెవ్వఁ డిట్టి
యెఱుక కెయ్యది ఫలమునా • కెఱుఁగఁ జెప్పు. 46

క. ఇవి తెలియక నేఁబహుకా,లవి మోహితుఁడనగుచును భ్రాశము శివమాయన్
మివుల భ్రమించుచునుంటిని, శివనందన! మోహమణ వశించుము కరుణన్.

గీ. అనిన గుహు డిట్టులనియె సంయమివతంస, నీవడిగినట్టి యర్థంబు నే వచింతు
తనరు వ్యష్టిసమిష్టి భేదములనొప్పు, ప్రణవశివరూప షడ్విధార్థముల నివుడు.

వ. ప్రథమంబు మంత్రరూపంబు; ద్వితీయంబు మంత్రభావితంబు; తృతీయంబు దేవతార్థంబు; చతుర్థంబు ప్రపంచార్థంబు; పంచమంబు గురురూపదర్శకంబు; షష్ఠంబు శిష్యాత్మరూపదర్శకంబునా నివి షడ్విధార్థంబులు. మంత్రస్వరూపంబు నెఱింగింతు విను మద్దాని విజ్ఞానమాత్రంబున నరుండు జ్ఞానియగు. 48

—* ప్రణవస్వరూపము *—

గీ. ఆద్యమై యొప్పు స్వరమును నై దవదియు, నైన స్వరమును బంచవర్గాంతవర్ణ
మును బిదపబిందునాదంబులును సమష్టి,రూపమగుమంత్రరూపంబు జూపినాఁడ

వ. ఇట్లు వేదంబులచేఁ జెప్పఁబడె నందు నాదము సర్వసమష్టియగు బింద్వాద్యం బగు వర్ణ చతుష్టయంబున శివవాచకంబగు ప్రణవంబు వ్యష్టిరూపంబీక యంత్ర రూపంబగు శివలింగంబును గుఱించి విను మన్నిటికన్న క్రిందుగ లింగపీఠం బును నద్దానికిఁబైనఁబ్రథమ స్వరంబును దానిపై 'ఉ' వర్ణంబును, అందుపై "మ్" వర్ణంబును దచ్ఛిరంబుపై బిందువును దానిపైన బ్రణవ రూపమైన నాదమును లిఖింపవలయును. ఈ యంత్రము సంపూర్ణంబు జెందిన సర్వ కామంబులు సిద్ధించును. 50

గీ. ఇట్లు యంత్రమ్మును లిఖించి • యింపుమెఱయఁ
బ్రణవవేష్టన మొనరింప • వలయుదాన
నుత్థమగు నాదమునను దానూహసేయ
వలయు నాదావసానంబుఁ • బరమమౌని!

వ. ఇట్టి పరమ గూఢంబును శంకరప్రోక్తంబునగు దేవతార్థంబుఁ జెప్పెద వినుము "సద్యోజాతంప్రపద్యామి" యను నుపక్రమంబు మొదలుచేసి 'సదాశివోం' మనువఱకు బ్రహ్మపంచక వాచకంబులగు నైదుమంత్రంబులు సూక్ష్మంబులైన బ్రహ్మరూపంబు లివియె పంచదేవతలు. ౬౨

క. ఆయీ దేవతలే విను, మా యాదిమదేవుఁడైన • యభవుని మూర్తుల్ శ్రీయలరఁగ నీమంత్రము, లాయభవుని వాచకంబు•లరయుము మౌనీ! ౬౪

వ. మూర్తిమూర్తిమంత్రంబులకు నెక్కుడుభేదంబులేదు. ఈశానముఖోపేతుం డని శివుని విగ్రహము మున్ను జెప్పితినిగాదె! సద్యోజాతాద్యనుక్రమముగా నీశానాంతమువఱకు శివుపంచముఖపంచకము చెప్పఁబడినది, మఱియు నీశాన దేవునకుఁ జతుర్వ్యూహపదమందుఁ దత్పురుషాద్యంబును సద్యోజాతాంతంబునగు బ్రహ్మరూపంబు చతుష్టయంబు గలదు. ఈయది పంచబ్రహ్మ సమష్టియగు నీశానబ్రహ్మరూపంబుగ విశ్రుతంబైనది. పురుషాద్యంబు సద్యోజాతాంతబగునది వ్యష్టిరూపంబు. అనుగ్రహమయంబగు నీ చక్రము పంచార్థ కారణంబు. పంచబ్రహ్మాత్మకంబు సూక్ష్మం బనామయంబు నిర్వికారంబు

సీ. తగ ననుగ్రహమును ద్వివిధంబుగాఁగఁ బరఁగుఁ బ్రభువగు • నాతిరోభావముఖ్య గోచరంబును మఱి జీవ•కోటికిం బ రావరవిముక్తిదంబును • శ్రీవహిల్ల. ౬౫

వ. సదాశివున కీయది కృత్యద్వయముగా నుదాహరింపఁ బడినది అనుగ్రహము సృష్ట్యాది కృత్యములలో నైదవది. పరబ్రహ్మ స్వరూపులును గల్యాణదాయకులును నగునీ సద్యోజాతాద్యులగువారిఁదు దేవతలుగఁ జెప్పఁబడుచున్నారు అనుగ్రహ మయంబగు నీచక్రము శాంత్యతీతకలామయంబై చెప్పఁబడినది భావితాత్ములును సదాశివోపాసకులును బ్రణవాసక్తచేతస్కులును నగు యతులకీపదము గమ్యస్థానము. వారీపదమునుబొంది విపులంబులగు భోగంబులను బ్రహ్మరూపియగు దేవునితోడ ననుభవించి మహాప్రలయసంభవమందు శివసామ్యంబును బొందుచున్నారు. అట్టివారు మరల సంసారాబ్ధి యందుఁ గూలరు. 'తేబ్రహ్మలోకే' యనెడు సనాతనియగు శ్రుతియిట్లు చెప్పుచున్నది. ఈయదియె శివునియొక్క సమష్టియగు నైశ్వర్యము. 'సర్వైశ్వర్యేణసంపన్న'

యనెడు నథర్వశిఖ యిట్లుచెప్పుచున్నది. ఈశివునకే సర్వైశ్వర్యప్రదాతృత్వమును జెప్పుచున్నారు. ఈ సదాశివునియొక్క పదముకన్న నధికమగు పదములేదు. అందు బ్రహ్మపంచకవిస్తార ప్రపంచ మగుపట్టుచున్నది. ఈపంచబ్రహ్మములనుండి నివృత్తిమున్నగు కలలుపొడముచున్నవి. అవ్వి సూక్ష్మభూతస్వరూపంబులు గలవియై యీస్థూలరూపస్వరూపంబగు నీప్రపంచకమునకు గారణములై విశ్రుతంబులైనవి. ఐదువిధములుగా నున్న యీబ్రహ్మప్రపంచకంబిట్లు వేఱువేఱుగ విభక్తంబైనది. పురుషుండు వీనులు వాక్కు శబ్దం బాకసం బీపంచక మీశానరూపబ్రహ్మముచే వ్యాప్తంబైనది. ప్రకృతియుఁ ద్వక్కు చేయి స్పర్శము గాడ్పు, అను నీపంచకము తత్పురుషబ్రహ్మముచే వ్యాప్తమైనది, బుద్ధి నాలుక పాయువు రస ముదకము వామదేవబ్రహ్మముచే వ్యాప్తమైనది. మనస్సు నాసిక ఉపస్థేంద్రియము పరిమళము భూమి సద్యోజాతబ్రహ్మముచే వ్యాప్తములైనవి. బిందునాదాత్మకంబగు నేచతుష్టయముగలదో అట్టిపంచవర్ణములకు సమష్టియును శివవాచకంబగు ప్రణవము యంత్రరూపముగా నిట్లుపదేశింపఁ బడినది, శివోపదిష్టమార్గముచేఁ బరమంబును మంత్రాధిరాజంబును శివరూపంబుననగు ప్రణవంబునిట్లు యంత్రరూపంబుగ భావింపవలయును. ౫౬

తే. ఇఁకను జెప్పెద నాలింపుఁ ◆ డింపుమీఱు
సృష్టిపద్ధతి శ్రీసదా◆శివునివలన
నమ్మహేశాదికచతుష్క ◆ మమరువిధము
మును శివుం డుమ కానతిచ్చిన తెఱంగు

వ. ఆకాశాధిపతియును, ప్రభుండును నగు సదాశివుండు సమష్టియగు, ఈయనయొక్క వ్యష్టిధర్మంబుఁ జెందినది మహేశాదిచతుష్టయంబు. సదాశివుని యొక్క సహస్రాంశంబున మహేశ్వరుఁ డుద్భవిల్లె నాతండు పురుషుల కనురూపుండగుట వాయుతత్త్వమున కధిపతియై వెలసె. వామభాగంబున మాయాశక్తియుతుండై సకలుఁడై క్రియాయుతుండై యుండు; ఈయనయొక్క వ్యష్టిరూపం బీశ్వరచతుష్టయంబు; ఈశుఁడు విశ్వేశ్వరుఁడు పరమేశుఁడు సర్వేశ్వరుఁడు; ఇది యుత్తమంబగు తిరోధానచక్రము; తిరోభావము ద్వివిధంబు; అందొకఁడు రుద్రాదిగోచరము, మఱొండు పశువర్గసంతతియొక్క దేహభావముచేతఁ గర్మసామ్యక్షణమువఱకు భోగానురంజనపరము, కర్మసామ్యంబందు

ననుగ్రహమయుండగు ప్రభుం డొకండుండును. అందు దేవతలందఱు సర్వై శ్వర్యులై పరబ్రహ్మాత్మకులై నిర్వికల్పులై నిరామయులై కీర్తింపఁబడుదురు.

గీ. కను తిరోభావరూపచక్రమిది తావ,సేంద్ర! శాంతికలామయంబిద్ధతరము
అమ్మహేశ్వరాధిష్ఠితంబలమహేశ, పాదసేవుల కీయది పాప్యమరయ. 59

వ. మఱియు నమ్మహేశ్వరుల కీయది సాలోక్యక్రమంబుగ విముక్తిదాయకంబు. మహేశ్వరుని సహస్రాంశంబున రుద్రమూర్తి జనించె. అతం డఘోరవదనాకారుండు. తేజస్తత్త్వాధిపతి. వామమందు గౌరీశక్తియుతుండు. సర్వసంహారకారుండగు ప్రభుండు. ఈతని వ్యష్టిరూపము శివాదిచతుష్టయము:- శివుఁడు హరుఁడు, మృడుఁడు, భవుఁడు - ఇది మహాదివ్యంబును బరమంబు నద్భుతంబు నగు సంహారచక్రము. ఆసంహారము బుధులచే నిత్యాదిభేదంబులతోఁద్రివిధమైనదిగాఁ జెప్పఁబడినది. నిత్యము జీవసుషుప్తినామకము, నైమిత్తికము విధిచోధితము. మహత్తు విలయము. ఇట్లు వేదనిదర్శితము. జన్మదుఃఖాది శ్రాంతులును ముషితాత్ములునునగు జీవులకు విశ్రాంతినిమిత్తమై కర్మపరిపాకమునకై మహాతేజస్వియగు రుద్రునిచే నీత్రివిధసంహారము కల్పితంబైనది ఇది రుద్రునికిఁ గృత్యత్రయంబు ఈసంహారము-సృష్ట్యాది పంచకృత్యములలో నొక్కఁడగును. అందుఁ బరబ్రహ్మస్వరూపులును లోకానుగ్రహకారకులునునగు భవాదులు దేవతలుగాఁ జెప్పఁబడుచున్నారు ఇది విద్యారూపకలామయంబగు సంహారాఖ్యచక్రంబు రుద్రునిచే నధిష్ఠింపఁబడిన నిరామయంబైన పదంబు.

గీ. రుద్రపూజానిరతుల కీభద్రపదము, ప్రాప్య మిదిరుద్రసాలోక్య పదవినుండి
క్రమముగారుద్రసాయుజ్యగరిమనొసఁగు,సందియములేదరయమిాశచరణభక్త

వ. రుద్రమూర్తియొక్క వేయవయంశంబుచేత విష్ణువుజన్మించె. ఆతండు వామదేవచక్రాత్మకుఁడై యుదకతత్త్వమునకు నాయకుండయ్యె. మఱియు వామభాగంబున రమాశక్తియుతుండును సర్వరక్షాకరుండును జతుర్భుజుండు నరవిందాక్షుండు శ్యామవర్ణుండు శంఖచక్రాదిధరుండునై యమరు, ఈయనకు వాసుదేవాది చతుష్టయము వ్యష్టిరూపము. వాసుదేవుం డనిరుద్ధుండు సంకర్షణుండు ప్రద్యుమ్నుండు ననువార లీయదియుత్తమంబగు స్థితిచక్రము, స్థితి యనఁగా ఫలభోగులగు జీవుల కారబ్ధకర్మభోగాంతము సృష్టింపఁబడిన జగ

త్తును గర్తతోఁగూడఁ బాలించుట. ఈస్థితిగూడ పంచకృత్యములలో నొకటి నిర్వికల్పులును నిరాతంకులును ముక్తులకానందకరులును నగు ప్రద్యుమ్న ముఖ్యు లిందు దేవతలుగఁ జెప్పఁబడిరి. ప్రతిష్ఠారూపంబును ననుత్తమంబును జనార్దనాధిష్ఠితంబును బరమపదంబును నగు స్థితిచక్రంబిదియె.

గీ. విష్ణుపాదాబ్జసేవులై • వెలయు వైష్ణవులకుఁ బ్రాప్యపదంబయి • చెలువుమీఱు చక్రమిద్ది సాలోక్యాది • శర్మపదము, లోనఁగఁగలదిది ఋషికుల • బిసరహాభవ!

వ. ఇంక విష్ణువుయొక్క వేయవయంశంబుచేఁ బితామహుండు పొడమె. అతఁడు సద్యోజాతముఖాత్మకుఁడై పృథివీతత్త్వనాయకుఁడయ్యె మఱియు వామాధిష్ఠితవాగ్దేవీసహితుండును సృష్టికర్తయు జగత్ప్రభుండును జతుర్ముఖుండును రక్తవర్ణుండును రజోరూపస్వరూపవంతుండునునై విలసిల్లు. ఈయనకు హిరణ్యగర్భాది చతుష్టయంబు వ్యష్టిరూపంబు, హిరణ్యగర్భుండు, విరాట్టు పురుషుండు, కాలుండుననువారు. బ్రహ్మపుత్రాదిసేవితంబును సర్వకామార్థంబును బ్రహ్మోపాసక సుఖప్రదంబును నగు సృష్టిచక్రమిది. సృష్టియన సంహరింపఁబడిన జీవలోకమునకుఁ బ్రకృతియందు వెలుపలికిఁ దీసి సాధనాంగఫలములతోఁ గూడఁ గ్రమభోగార్థము సంయోజనముసేయుట. ఇది పైతామహకృత్యము వ్యూహానుభావహంబుగ నీజగత్సృష్టి క్రియావైశద్యముతోఁ బరంగు జగత్సృష్టియుఁగూడఁ గృత్యపంచకమందలిదే. ఇందుఁగాలాదులు దేవతలుగాఁ బరికీర్తితులైరి.

ఆ. ఇది నివృత్తిరూప • మింపగు సృష్టిచక్రంబు శోభితంబు • కాంచనోదరాదికృతము పద్మ • జారాధకులకిది, ప్రాప్యపదము ముక్తి • భాగ్యకరము. ౬౬

వ. ఈనాల్గు చక్రములందు మహేశాది క్రమముగఁ బ్రణవము గౌణవృత్తిచే వాచకంబగును. ఇది వేదవిశ్రుత వైభవంబగు జగచ్చక్రము. శ్రుతియు 'పంచారంచక్రం' అని స్తవము చేయుచున్నది. అలాతచక్రభ్రమివలె నవిచ్ఛిన్నలయోదయంబును సృష్ట్యాది పంచావయవంబును బంచారంబును నగు జగచ్చక్రమిది యొక్కటే. అంతట వర్తించునది గనుకఁ జక్రమని చెప్పబడుచున్నది. అమితతేజస్కుండును హిరణ్మయుండునునగు శివదేవుని యొక్క శక్తికార్యమగు నీచక్రము హిరణ్యజ్యోతిస్సేవితము. ఇఁకనీచక్ర ముదకముచే నావరింపఁబడినది. ఆయుదక మగ్నిచేతను నాయగ్ని వాయువుచేతను, వాయు-

వాకాశము చేతను నా యాకాశము భూతాదిచేతను నాభూతాది మహత్తు చేతను నామహత్తు వ్యక్తముచేతను నావరింపఁబడినది. సప్తావరణంబు లిట్లు విశ్వముయొక్క రక్షణమునకై యేర్పఱుపఁబడినవి. ఇఁకఁ జక్రముకన్నఁ బదిగుణము లుదకంబెక్కుడుండును. సలిలముకన్నఁ బదిగుణము లెక్కుడుగా నగ్నియును నటుమీఁదఁ దక్కినవికూడ నుత్తరోత్తరము దశగుణాధికంబులై యుండును. ఇదియే బ్రహ్మాండము. ఈయర్థమునే ప్రకటముగాఁ జక్రసామీప్యమందు జలంబుండుటవలన 'సలిలస్యమధ్యే' యని యుపక్రమించి శ్రుతిచెప్పినది. శక్తివిశిష్టుఁడగు నొక్క శివుఁడే యీయనుగ్రహతిరోభావసంహారస్థితి సృష్టులచే సంతతంబు లీలఁ గావించుచుండును ఇఁక బహూక్తులేల? మునీంద్రా! సారము చెప్పుచున్నాను. శక్తివిశిష్టుఁడగు శివుఁడే యీయఖలమని నిశ్చితతాత్పర్యము. అంతగురూపదిష్టముగు వేదార్థము విని వామదేవముని పరమాత్మయందు సందిగ్ధార్థంబు లిట్లు సాదరంబుగ నడిగెను. 66

గీ. జ్ఞానశక్తిధర! పరమానందమూర్తి! స్వామి! నీముఖకమల నిష్యందసుధను
ద్రావి చెందితి శేముషీదార్ఢ్యము సుమనమున సందియమంతభిన్నమయిసురిఁగె.

క. మఱియు నొకఁడడిగెదను గని, కరమున నద్దానిఁ దెల్పు కారుణికాత్మా!
సిరిమీఱ నిన్నుఁ బోలెడు, గురుఁడెచట నాకుదొరకు గుహ! పరమగురూ?

గీ. వినుము బ్రహ్మాదికీటాంత విశ్వమునకు, స్త్రీపురుషరూపముః స్థితి చెలఁగుచుండు
నిట్టిజగమున కాదియైనట్టి మేటి, కారణంబేదొ మదిఁబోడఁ గానకుంటి. 69

గీ. స్త్రీయొ పూరుషుఁడొ క్లీబ మఱియు నపుంసకంబొ మిశ్రకంబొ యన్యమో కారణంబు
పలువురిద్దానిఁ గూర్చి బహువివాదములనుసల్పుచునుందురు బుధులు భువిని 70

క. జగదుత్పత్తినిఁ గూరిచి, తగఁ దెల్పెడునట్టి వేదతతులు బహువిధం
బుగఁ బల్కుచుండు నిక్కమొ, ఱుఁగఁజాలరు హరియు నేనిద్రుహిణుండేనిన్ 71

గీ. కారణోక్తులు సర్వమేకత్వమొందఁ
దెలియఁజెప్పు! మఱొక్కటి దివ్యమూర్తి!
తెలియుచున్నాఁడఁ జేసెద దీక్ష నేఁడు
వాఁడెవం డాత్మయొక్క తత్పరుఁడొ. యరయ.? 72

వ. సర్వదేహేంద్రియమనోబుద్ధ్యహంకారసంభవంబగు నీవ్యవహారం బాత్మరూపంబనుటయందు సందియ మెక్కుడుగల దీసందేహంబులు రెండువిమ్రదుమం

బులచందంబున మనోభూమి నావరించియున్న యజ్ఞానసంభూతంబు లగు నవ్వానిఁ బెకలించివేసి శివాద్వైతకల్పవృక్షావని నొనర్చుమనుడు సుబ్రహ్మణ్యుండు వేదాంతగర్భితంబగు తత్ప్రశ్నద్వయంబునాలించి స్మేరాననుండై మునికిట్లనియె.

—* కుమారుఁడు వామదేవునకు జగత్కారకునిగుఱించి చెప్పుట *—

గీ. ఇదియె మునునాజనకుఁడౌ మ • హేశ్వరుండు, నాదుమాతకుస్నీహార • నగదుహితకు
నే వినుచునుండఁగాఁ దెల్పె • నీకు దానిఁ, దెలియఁజెప్పెద వినుము సు • ధీవతంస!

క. చాలరహస్యంబైనను, మేలిమిశిష్యుండ వౌట • మిగులగ నీకున్
లోలతఁ జెప్పెద దీనిన్, బాలసులకు నుడువవలదు • పాషండులకున్. 75

క. కొందఱు కాపిల దర్శన, మందును దాదృశములందు • నాసక్తమతిన్
బొం దెలుగక వర్తిల్లుదు, రందున వారలకుఁ జెప్పఁ • కనఘా! దీనిన్. 76

వ. విను మనుమానప్రయోగంబున కిం దవకాశంబులేదు. అయ్యది ప్రతిజ్ఞాహేతూదాహరణోపనయననిగమంబులను పంచావయవంబులతోఁ గూడుకొనిన ధూమంబుయొక్క దర్శనంబునఁ బర్వతంబున కగ్నిసద్భావంబుఁ జెప్పు. ప్రత్యక్షంబగు ప్రపంచంబు దర్శనాలంబం బందుచేఁ బరమాత్మయగు పరమేశ్వరుండు జ్ఞాతవ్యుండు. స్త్రీ పుంరూపమయం బగు ప్రపంచంబు ప్రత్యక్షంబుగఁ గన్పట్టుచున్నది.గదా! 77

గీ. వినుము షట్కోశరూపమా • పిండమందు
ఆద్యమైనట్టి త్రియము మా • తృంశజము త
దన్యమైనట్టి త్రియము పి • త్రంశజముగ
శ్రుతి వచించెడు వినవా సు • శ్లోక! నీవు. 78

వ. ఇట్లు సర్వశరీరంబులందును బరమాత్మయందును జనములు స్త్రీ పుంభావంబు నెఱుంగుచున్నారు. శ్రుతి బ్రహ్మమునకు సచ్చిదానందరూపంబు గలుగుటను జెప్పుచున్నది. అందు సచ్ఛబ్దం బసన్నివర్తకంబై పరమాత్మను జెప్పుచున్నది. చిచ్ఛబ్దము జగత్త్వమునకు నివర్తకంబై విధింపఁబడినది. సచ్ఛబ్దము త్రిలింగములం దొప్పినను నిచ్చటఁ బురుషుండె విధింపఁబడును. మఱియు నది ప్రకాశంబుఁ జెప్పెడిచోట నప్పురుషుండు ప్రకాశవిశిష్టుం డగును. జ్ఞానశబ్దమునకుఁ బర్యాయమగు చిచ్ఛబ్దము స్త్రీత్వంబు నొందినది. ప్రకాశంబును,

చిత్తును మిధునమై జగత్కారణత్వము నొందినది. ఇట్లు సచ్చిదాత్మకము జగత్కారణత్వము నొందఁగా శివభక్తిభావం బొక్కయెడనే విధింపఁబడినది. తైలవర్త్యాది మాలిన్యము వల్లనుంచి ప్రకాశమునకుఁగూడ మాలిన్యము గనుపట్టును. అట్లు మాలిన్య మశివత్వము చిత్ప్రకాశములయం దగుపట్టుచున్నది. అందుచేశివత్వము వివర్తకంబైనట్లు శ్రుతిచోదితము. ఇఁక జీవాశ్రితంబగు చిచ్ఛక్తికెప్పుడును దౌర్బల్యమొప్పుచుండు. తన్నివృత్త్యర్థమై శక్తిత్వము సార్వకాలికంబుగ నీశ్వరునియందొప్పు. బలవంతుఁడు శక్తివంతుఁడని వ్యవహారము లోకవేదములందుస్ఫుటము. ఈప్రకారము పరమాత్మయందు శివత్వమును శక్తిత్వమును జూపఁబడినది. శివభక్తిసంయోగంబున నానంద ముద్భవిల్లు. అందుచేఁ బరమాత్మను యోజించి మునులు క్షీణకల్మషు లగుచుందురు మఱియు శివరూపంబగు నా పరమాత్మయందు మనంబును బదిలపఱిచి యనామయంబగు శివతత్త్వమును జెందుచున్నారు. సర్వాత్మత్వము శివశక్తులకేయనియు శివతత్త్వమె బ్రహ్మమనియు నుపనిషత్తులందు గానముసేయఁబడుచున్నది. బృహిధాత్వర్థ మగు బృంహణత్వము బృహత్త్వము బ్రహ్మశబ్దము పంచబ్రహ్మమయుండగు సదాశివునియందు విశ్వప్రతీతితో వెలయుచున్నది. స్వాంగరూపభావంబుల యందు మాయాతత్త్వవిభేదబుద్ధియగు శివుఁడెవుడు పరమైశ్వర్య పూర్వకంబగు స్వకీయరూపంబుదాచి మాయచేసమస్త పదార్థగ్రాహకుండగుచున్నాఁడో యపుడు పురుషుండను నాహ్వాయంబుఁ బొందుచున్నాఁడు. “తత్సృష్ట్వా తదేవాను ప్రావిశత్” అనెడు శ్రుతి యీయర్థంబును జెప్పుచున్నది.

గీ. ఇట్టిపురుషుండెసంసారి యెంతయేని, మాయచే మోహితుండయి మఱుఁగుపశువు
ఈశ్వరజ్ఞానలేశవిహీనుఁడగుచు, బొదలు నానాదురితకర్మ మూఢబుద్ధి 80

[illegible]. విశ్వమెల్లశివుని కన్నభిన్నమెపుడు, గాకయున్నను దన్ను జగంబు శివుని
కన్నభిన్నఁబుగా నెంచి కాంచుచుండు, పశువుకీమోహమది లేదు ప్రభునకెపుడు

[illegible]. కనుమైంద్రజాలకుని భ్రమ, ఘనుఁడగు శివయోగి యెపుడు గనసియటులఁబావనుఁడైన సద్గురుని బోధను నాత్మైశ్వర్య మెఱుఁగ దాశివుఁడేయగున్ 82

[illegible]. శివునియందు సర్వకర్తృత్వరూపయును సర్వజ్ఞత్వ స్వరూపిణియుఁ బూర్ణత్వరూపయును నిత్యత్వవ్యాపకత్వస్వరూపిణులగు నైదుశక్తులు సంకుచద్రూపభాస్వరంబులై సంకోచరూపంబున నెప్పుడును బ్రకాశించుచుండునిఁకఁబశువునకు

గీ. కలయు విద్యయు రాగంబు • కాలమును ని
యతియునను బంచతత్త్వంబు • లమరియుండు
నందుఁగర్తృత్వ హేతువై • యలరెడుఁగల
విద్య తత్త్వ సాధకమయి • వెలయునలఁతి

క. ఇఁక రాగము విషయనురం, జకమై తగుఁగాలమదియె • సంగు నవచ్ఛే
దకమెల్ల భావములకును, సకలము లాభాసములకు • సంధాయకమై. ౮౬

వ. ఈయదియె భూతాదియని చెప్పఁబడుచున్నది.

గీ. అదియుఁగర్తవ్యమిద్దికా•దనెడునట్టి,నియమమేనియతియగుము•నీ! యివియు మ
హేశశక్తులువీనియ•హీనకలన, మునఁబశువుపదుౖభమమందు•మూఢుఁడగుచు

వ. ఈ పంచకంబే స్వరూప వారకంబగుటచేఁ బంచకంచుకంబని పేరొందినది
అంతరంగంబు సాధనంబనిన వాసుదేవమునీంద్రుండు షణ్ముఖున కిట్లనియె. 87

—*వామదేవమునికిఁ గుమారస్వామి శక్తివి శిష్టశివాద్వైతంబును జెప్పుట*—

గీ. దేవర! యధస్థలిన్ బ్రకృతి యలరారు
పురుషుఁడు పరిస్ఫుటిదినేమ • మరయుఁడనుచు
మున్ను చెప్పితి రివుడట్టు • లన్నమగును
బ్రకృతిచే సంకుచితుఁడయి • ప్రభుఁడెసఁగునె? 88

వ. ఈ సందియంబును విచ్ఛేదించి తత్త్వం బెఱింగింపు మనిన వామదేవ ముని
సుబ్రహ్మణ్యుం డట్లనియె 89

క. అద్వైతము శివవాదం, బాద్వైతంబును సహింప•దరయుమది మునీం
ద్రా! ద్వైతం బశ్వరము శివాద్వైత మనశ్వరంబు • హరువొప్పనిలన్. 90

గీ. శివుఁడు సర్వేశ్వరుండును • సర్వకర్త
సర్వసంవేదియుఁ దిరిదైవ • జనకుఁ డగుచుఁ
డరయు సచ్చిదానంద రూ•పాత్మ యైన
సంకుచితుఁడగు స్వేచ్ఛచే • స్వప్రకృతికి. 91

వ. అట్టిమాయాసంకుచితరూపుం డేపురుషుండన బరఁగు నాతఁడే కలాపంచకంబు
చేత భోక్తముగాఁ గల్పితుండగు. 92

గీ. ప్రకృతిలోఁగూడి పురుషుండు • ప్రకృతిజాత
గుణము లనుభవించుచు నుండుఁ • గుతుకమునను

అట్లు స్థానద్వయాంతస్థుఁడగు పురుషుఁడు
సంకుచన్నిజరూపుండు • శంకలేదు. 93

వ. చిత్తము ప్రకృతితత్త్వమయ్యది సత్త్వాదిగుణంబులకుఁ గారణంబు. ఈగుణంబులచేతబుద్ధ్యాది త్రితయంబు సాధితంబు. సత్త్వరజస్తమోగుణంబులనుండి వస్తునిశ్చయకారిణియగు బుద్ధి యుత్పన్నంబయ్యె దానివలన మహత్తునద్దాని వలన నహంకారంబును, ఆయహంకారంబున సూక్ష్మంబులగు శబ్దస్పర్శరూపరసగంధములతో శ్రోత్రత్వక్చక్షుర్జిహ్వానాసికలను బంచజ్ఞానేంద్రియంబులును సంకల్ప వికల్ప కారణంబగు మనంబును బుట్టఁబడియె. వానితోడను స్వకార్యసహితంబులగు వాక్పాణిపాదపాయూపస్థ లనెడు పంచకర్మేంద్రియంబులును బొడమె ఈ కర్మేంద్రియ పంచకంబునకు వచనదానాగమనవిసర్గానందంబులను కార్యంబులైదు మఱియు శబ్దాదిపంచతన్మాత్రంబులనుండి ఆకాశవాయ్వగ్నిజలభూములను పంచభూతంబు లుత్పన్నంబులయ్యె వీని కవకాశంబునిచ్చుట, వీచుట, కాల్చుట, తడుపుట, మోచుట యనునవి కార్యంబులనిన గుహునకు వామదేవముని యిట్లనియె.

గీ. మునుగలాదులనుండియుఁబ్భూతసృష్టి, తెలుపఁబడెనిప్డు వేఱొండు • తెఱఁగుగాను దెలుపుచుంటివి యెట్లిది • దేవ మేటి! సందియం బుదయించెను•జక్కఁబాపు. 96

వ. మఱియును, ఆత్మతత్త్వ మకారంబనియును విద్యాతత్త్వం బుకారంబనియును శివతత్త్వము మకారంబనియు బిందునాదంబు సర్వతత్త్వార్థకంబులనియు నీపంచకంబునకు బ్రహ్మవిష్ణురుద్రమహేశ్వర సదాశివులు దేవతలనియుఁ జెప్పియుంటి విపుడు తన్మాత్రలనుండి భూతపంచకం బుదయించెనని చెప్పితి వెట్టు లనిన సుబ్రహ్మణ్యుండిట్లనియె 'తస్మాద్వా'యనెడు శ్రుతిప్రకారము భూతసృష్టి క్రమమందుఁ బంచభూతంబులు గలలచేఁ బుట్టబడిన విద్ది నిశ్చిత మీయవి స్థూలప్రపంచరూపములై పరమేశ్వరుని తనువులై యొప్పు. శివతత్త్వము మొదలుకొని పృథివ్యంత తత్త్వంబు లుదయక్రమమందుఁ దన్మాత్రలనుండి పుట్టఁబడిన వనుటలోఁ గల్లలేదు, కలలకును దన్మాత్రలకును భూతకారణంబందవిరుద్ధంబగు నైక్యంబొప్పు—స్థూలసూక్ష్మాత్మకంబగు నీవిశ్వంబందు సనక్షత్రంబులగు సూర్యచంద్రాది గ్రహంబులును లాంతిజ్యోతిర్గణంబులును బ్రహ్మవిష్ణు రుద్రాదిదేవజాతులును నింద్రాది దిక్పాలురును దేవరక్షోభూత మానుషకోటులును

బశువులుఁ బక్షులును గీటములుఁ బన్నగంబులు మున్నగు సకల జంగమంబు లును స్థావరంబులగు తరుగుల్మలతౌషధులును సప్తకులపర్వతంబులును గంగాది పుణ్యనదులును సప్తసముద్రంబులు మొదలగునవియన్నియు జగంబున సర్వవస్తు జాతంబును స్త్రీపుంసరూపంబగు విశ్వంబంతయు శివశక్త్యాత్మకంబు గ నంతరంగంబున నెఱుంగు మిందు సందియంబు లేదు. ఇట్టి తత్త్వంబే శివ జ్ఞాన విశారదులగు నేకోటి విబుధుల కుపాస్యంబు "సర్వం బ్రహ్మేత్యుపాసీత సర్వోవై రుద్రః" అనెడు శ్రుతులీ యర్థంబునే చెప్పుచున్నవి. అందువలన సదాశివుండే ప్రపంచాత్మకంబు అట్టి సదాశివుండను నేనని యెడు నా యష్ట త్రింశత్కలాన్యాససామర్థ్యసిద్ధశివాద్వైతభావనచే భావితాత్ముండగువాఁడే గురుండును శివుండును నగు.

గీ. సద్గురుమహాప్రబోధన॥క్షపితసకల, బంధనుండయి శంకర॥ పాదపద్మ
సక్తుఁడైనట్టి శిశువేని॥సత్యముగను, సద్గురుండగు విను తాప॥సకులతిలక !97

క. ఎందు గుణోన్నతి నొప్పుచు. విందగు నేవస్తువేని ॥ వెలసిన చోఁ దా
నిం దలపు ప్రణవవాచ్యము. నుం దలి తాఘుంబుగాగ॥నున్ మునివర్యా! 98

* కుమారుఁడు వామదేవమునిని శివతత్త్వప్రచారకుఁడవౌదు వని చెప్పుట *

గీ. ఇట్టులు శివప్రియంబును ॥ నీడ్యమైన
నీ శివాద్వైతతత్త్వంబు ॥ నెలమి తోడ
నీకుఁ జెప్పితి భక్తిచే ॥ నీవు దీనిఁ
బదిలముగ హృదయంబునఁ ॥ గుదురు పఱచి. 99

క. పొదువుము సకలాఘంబులఁ, దుదుపుము పాషండతండ॥దుర్వాదములన్
విడువుము పెఱదర్శనముల, నడువుము శివభక్తపదవి॥నయుమెసలారక. 100

వ. ఎవ్వండేని మదగర్వితుండై యీయర్థంబున కన్యథాత్వంబును జెప్పెనేని య వ్వాని మస్తకంబు శత్రుకాలాగ్ని కల్పంబగుశక్తిచే ఛేదించెదను. నీవు శివా ద్వైతవిదులలో నెల్ల నెక్కుడై శివజ్ఞానోపదేష్టవై శివాచారంబునకుఁ బ్రవర్త కుండ వుగాఁగలవు. 101

ఆ. ఎవని దేహ భస్మ॥మింత సోఁకిన సక, లాఘ పుంజమెల్ల ॥ నంతరించి
బ్రహ్మరాక్షసుండు ॥ వడసె సద్గతినట్టి, నిన్ను నెఱుఁగ నౌకొ॥నిర్మలాత్మ!

వ. మఱియు శివయోగివగు నీకటాక్షసంపర్కమాత్రంబునఁ బశువు పశుపతి యగును. లోకోపకారకరణార్థంబిట్లు నీవునన్నడిగితివి-సాధులగు వారల చరిత్రంబిట్టులే. ఇఁకను లోకరక్షణం బొనర్చుచు సుఖంబునొందుమని షడాననుండు నుడివిన వామదేవముని విని వినమ్రమూర్తియై సాష్టాంగముగాఁ బ్రణమిల్లి గురుపాదారవిందమకరందరసాస్వాదనమిళిందుండై సెలవొంది యథేచ్ఛన్ జనియెనని సూతుండు శౌనకాదులకు వక్కాణించిన నవ్వారలు మురిసి సూతునిఁ గొనియాడి మహాత్మా! మున్ను నైమిశారణ్య వాసులును షట్కులీనులునగు బ్రహ్మర్షులకు బ్రహ్మచోదితుండై వాయుదేవుం డీశ్వర తత్త్వం బెఱింగించెనని విందు మద్దాని నీవెఱింగి యుందువుగావున మా కివుడయ్యది బోధింపుమని యర్థింపుదు. 103

క. సమధికతపోవిభూతి, క్షమమంత్రారాధ్యసుత! యజాతవిరోధీ!
విమలమతికలితశైవాగ మధర్మరహస్య! గళితకాలుష్యతతీ! 104

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి కైలాసఖండంబు
సర్వము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

వాయవీయ ఖండము

ప్రథమాశ్వాసము

వీరభద్రగురురా
జ్ఞ! విమలజ్ఞానదీప విలసితహృదయా!
సేవితమహేశపదరా
జీవా! నిరతాన్నదాన శీలా! జననీ!

వ. అవతరింపు మక్కథకుండు మంగళమధ్యంబుగ జగన్మంగళుండగు పరమేశ్వరు
నిట్లు భజనంబొనర్చె 2

తే. సోముఁడునుసగణుండుస సూనుఁడును బ్రధానపురుషేశుఁడును జగ త్సర్గరక్ష
ణాంతహేతువునై కరం బలరునట్టి, శివునకేను బ్రణుతులను జేయువాఁడ. 3

తే. ఇఁక ననన్యాదృశంబయి యెసఁగునెవని, శక్తి యైశ్వర్య మెవనిది సర్వగంబు
స్వామియై విభుఁడై జగం బోము నెవఁడు, అట్టిశివుని భజింతు నే నన్వహంబు 4

తే. అయజుని విశ్వకర్మను నవ్యయాత్ము, శాశ్వతుని శివు శ్రితలోక శరణు శర్వు
నమ్మహాదేవు వరదు మహాత్ము నాత్మఁ, గోరి పూజింతుఁ గోర్కులు గొనలుసాగ

వ. ఇట్లు వాఙ్మయోపాస్తిఁ బొనరించి శౌనకాది మహామునుల కిట్లనియె.

చ. మును చిరకాలమందుఁ గడు పూర్వపుఁ గల్ప మతీతమైన నం
తన మఱినూత్నకల్పమిది తారసిలంగఁ బ్రవృత్తమయ్యె నం
దనువుగ సృష్టికార్యమిఁక నయ్యెడ బోద్ధలుగాఁ దనర్చు స
న్మునివరులందు నెక్కుడుగఁ బుట్టె వివాద మొకండు బిట్టుగన్. 7

—* మునులు-బ్రహ్మజిజ్ఞాసులై చతుర్ముఖునియొద్దకుఁ బోవుట *—

చ. ఇది పర మిద్ది కాదనుచు • నెంతయు భూరివివాదశీలులై
వదలక తత్త్వవస్తువును • బ్రౌఢి నిరూపణసేయలేక య
వ్వదనున నంద ఱేకమయి • బ్రహ్మపదంబును జేరఁబోవఁగా
మదినిఁ దలంచి మేరుగిరి • మధ్యమశృంగముఁ జేరి యందొగిన్. 8

సీ. సిద్ధచారణయక్ష•సేవితంబగు దాని, ఘనమణీమయగుహల్ • గలుగుదాని
శుకపికశారికా • సుస్వనంబులదాని, కలహంసయూథముల్ • గలుగుదాని
సరసనరోవర • స్తోమంబెసఁగు దాని, స్వర్ణదీకూలమై • వరఁగుదాని
మత్తభ్రమరదీవ్య • మానతరులదాని, తరుణార్కసదృశమై•తనరుదాని

గీ. వేదఘోషపరీతమై•వెలయుదాని, దురితపరుల కగమ్యమై•తోఁచుదాని
నన్మనికదంబకంబుల•జానుమీఱు, దాని బ్రహ్మవనంబును•దరిసిమునులు. 9

గీ. ఆ వనముమధ్య సుందరం•బై తనర్చు
నొకఁడు పురము గలదు నూరు • యోజనముల
పొడువు పదియోజనమ్ముల • వెడలుపును గ
లిగి పసిఁడిమాడుగుల బారు • లొగివెలయఁగ. 10

వ. అందు

గీ. స్ఫటికమణిమయమై యాక•సముకు లేలి
హానముగ నొప్పు నొక సము•దారహర్మ్య
రాజమున హేమరాజీవ • రాజదగ్ర
పీఠమునఁ గనకాద్రినా • వెలయువాని 11

క. దివ్యధవళ వసనుండై, దివ్యకుసుమదామ నిచయ • దీప్తతనుండై
దివ్యానులేపనుండై, దివ్యరుచిప్రచయభూరి • దిగ్గుండగుచున్. 12

గీ. దేవఋషిగణస్తుతులచేఁ • దేజరిల్లు
వానిఁ బ్రభయట్టి చామర•పాణియైన
వాణితో సేవితుండగు • వాని నజునిఁ
గాంచి సాష్టాంగపడి మ్రొక్కి • శిరము భక్తి. 13

— * మునులు బ్రహ్మను నుతించుట * —

క. మూఁగురు మూర్తుల రూపున, బాగుగ సర్గస్థితిలయ ♦ వైఖరులను బల్
రాగిలుచుఁ గూర్చువ్రధికి వ, చోగురుతన్ బొల్చుదొరకు ♦ జోతలివియగున్.

ఆ. ఆ ప్రధానతనున ♦ కాప్రధానక్షోభ, కున కిరువదిమూఁడ ♦ గు వికృతులను
జెందినను వికార ♦ మొందని యట్టివా, నికిఁ బురాణపురుషు ♦ నకివె నుతులు. 15

క. పరమాత్మకు బ్రహ్మకు భా, సురసర్వజగత్పదార్థ ♦ సురుచిరలీలా
కరునకు జగన్మయున కిదె, పరగ నొనర్చెదను భక్తి ♦ వందనశతముల్. 16

క. మించుగ జగంబులను సృ, ష్టించియుఁ బెంచియు హరించి ♦ చేవమెసఁగ రా
ణించుచు నున్నను నిను భా, వించఁగ లేమైతి మకట! ♦ బిట్టగుమాయన్ 17

గీ. అని నుతించుచు నున్న య ♦ మ్మునులఁ జూచి
వనజసంభవుఁ డనియెఁ దా ♦ పసవతంసు
లార! మీరంద ఱిచటికిఁ ♦ జేరినట్టి
కారణం బేమొ చెప్పుఁడన్నఁ ♦ గడఁగి వారు. 18

క. కంజోద్భవునకు నెంతో స, మంజసముగ మరల మ్రొక్కి ♦ యతిశయభక్తిన్
సాంజలిబంధంబుగ నిటు, లం జనవునఁ దెలిపి రాత్మ ♦ లన్ గలకుందున్. 19

ఉ. దేవర! యంధకారమున ♦ దెంపనునట్టిది లేకయుండి యే
వేవొ యనేకవాదముల ♦ నిచ్చలు సల్పుచునుందు మజ్ఞతన్
నీవు జగన్నిదానుఁడవు ♦ నేతవు ధాతవు సర్వకారణం
బీవిఁక నీవెఱుంగనిది ♦ యెందును లేదొక యించుకేనియున్. 20

ఉ. ఎవ్వఁడు సర్వభూతముల ♦ కెల్లఁ బురాణుఁడుగాఁ దనర్చు? నిం
కెవ్వఁడు శాశ్వతుండు? పర ♦ మేశ్వరుఁ డెవ్వఁడు? నిత్యశుద్ధుఁడౌ
నెవ్వఁడు? చిత్రకృత్యముగ ♦ నెవ్వనిచే జనియించె నీజగం
బెవ్వనియందు సర్వము ల ♦ యించునొ? మాకెఱుఁగంగఁ జెప్పుమా! 21

క. ఎవనికి వశ్యములగు నీ, వివిధములగు భూతములును ♦ వినియోజకుఁ డిం
కెవఁడగు సర్వమునకు నా, యవికారునిఁ జూచుటెట్టు ♦ లజ! తెల్పగదే! 22

— * బ్రహ్మదేవుఁడు మునులకుఁ బరతత్త్వంబును జెప్పుట * —

క. అనియిట్లడిగినఁ బద్మజుఁ, డనఘుల సమ్మునివరులను ♦ నబ్రిములే న
వ్వును దొలుకు వీక్షణంబుల, గని తడవాత్మమున నోజ ♦ గాంచి 'శివుఁ' డనెన్. 23

గీ. అనియు నానందకలితస ర్వాంగుఁ డగుచు
దోయిలిన్ జెంది యిటులనెఁ • దోయజజుఁడు
సకలజగదంతరాత్మయా • శర్వవిభవ
మరసి చెప్పెద వినుఁడు స త్యముగ మునులు! 24

గీ. వాక్కులెచ్చోటనుంచి భా వంబుతోడ, మరలునెవ్విధి నిర్ణయిం పంగడక్క
యెవనియానందమెఱిగిన • యిద్ధమూర్తి, యెందునుండియుభయమొందఁ డెవ్వఁడేని

ఉ. ఎవ్వనిచేత నీయఖిల • మీవిధివిష్ణులు రుద్రశక్రులున్
జివ్వనఁ బంచభూతములు • శ్రీయలరారెడు నింద్రియంబులున్
నివ్వటిలంగ నాదిఁదగె • నేటగుకారణకోటికెల్లఁ దా
నెవ్వఁడు కారణంబయి ర హించునొ శంభుఁడు మింటిమధ్యలోన్. 26

క. ఎవఁడు గనె సుతుని నను మొద, లెవఁడిడె జ్ఞానంబునాకు • హెచ్చుగనిటులిం
కెవని ప్రసాదంబున నీ,కవినుతమగు బ్రహ్మపదము • గాంచితి నేనున్ 27

క. మ్రానువలె నిశ్చలుండై, మానుగ నెవఁ డొకఁడు గగన • మధ్యవసించున్
బూనిక నీయఖిలంబును, బూని మహాత్మకుఁడెవండు • పూర్ణముగాగన్. 28

చ. ఎవఁడొక బీజముగా ధర న నేకవిధంబులఁ బుట్టఁజేయు నిం
కెవఁడు సమస్తలోకముల • నేపునఁగూర్చెడు బీజరాజిచే
నెవఁ డఖిలప్రజాహృదయ • మింపుగఁ జెంది కనన్ బడండొ తా
నెవఁడొకఁడట్టి రుద్రుఁడు మ హేశుఁడు లేఁడు ద్వితీయుఁడెందునున్. 29

క. కాలాత్మయుతములై కడు, గ్రాలెడు కారణములను స కలముల నెవ్వం
డోలిగ ననంతశక్తి, కీలలితుండగుచు నధివ సించును చేర్మిన్. 30

గీ. కటికచీఁకటి తగి పవ ల్గాని రేయి, గాని లేకయసత్తు స త్తైని లేని
తఱి శివుండొకఁడుండె నా తండె సవితృ, వంద్యుఁడాతనిచేతనే • ప్రజ్ఞ వెడలె.

క. ఆతనికిఁ గార్యకరణము, లేతఱినిన్ గలుగనేర • వీడగునట్టిం
డాతనికి మిన్నయును లేఁ, డాతనినిజశక్తి నిత్య మై జ్ఞానదయా. 32

క. క్షరమగు ప్రధాన మమృతా, క్షరమగు పరమాత్మహరుఁడు • శంకరుఁడొకఁడే
క్షరరూప జీవుఁడగు నిది, యరసి యెఱుంగఁదగుదేవు • నాత్మజ్యోతిన్. 33

క. వెలుఁగఁడు భానుం డచ్చోట, వెలుఁగఁడు చందురుఁ డుభములు • విద్యుల్లతలున్
వెలుఁగవు హవ్యవహుండును, వెలుఁగడు తత్తేజమున నె వెలుఁగు నఖిలమున్,

క. ఒక్కఁడే దేవుఁడు శంకరుఁ, డకలంకాత్ముఁడు మహేశుఁ డాతఁడె సేవ్యుం
డిఁక నాపరమునకన్న న, ధికమగు పద మొండులేదు తెలియుం డీరల్. 86

క. ఆతని ధ్యానమువలనను, నాతని యోజనమువలన నాతనితత్త్వం
బూతగ దెలియుటవలనను, నాతనిమాయ యది దొలఁగు నవని నరునకున్

ఉ. అందరికన్న మీఁదఁదగు నావసథంబున నుండువాఁడు బి
ట్టందరియందు నుండెడు మహాత్ముఁ డెల్ల నెఱింగినట్టివాఁ
డందిక షడ్విధాధ్వమయమైన జగంబునకెల్ల వల్లభుం
డండ తెలుంగుఁడీరు పరమాత్ముని నిట్లు మహామునీశ్వరుల్! 87

గీ. ఉత్తరోత్తరభూతాళికుత్తరుఁడు ని, రుత్తరుండును నానంద రుచిరభూమి
ప్రభుఁ డరయ ననవచ్ఛిన్నవైభవుండు, నైజశక్త్యమృతాస్వాదనరసికుండు

గీ. అవిరతానందభూరిరసైకమాళ, రందసందోహభోగమిళిందమూర్తి
అఖిలజగదండపిండక్రియాచతురుఁడు, అరయ స్వేచ్ఛానియుక్తచరాచరుండు

క. ఈతఁడె యాది జగంబుల, కీతఁ డనంతుండు పరముఁ డీతఁడె నాథుం
డీతఁడె స్వతంత్రుఁ డెంతయు, నీతఁడె పరిపూర్ణమూర్తి యెఱుఁగుఁడిఁక మునుల్!

గీ. ఇఁకను నెక్కుడుభక్తిచే నీశ్వరుండి, తండు పొడసూపుఁగాని వేఱొండువిధమ
తోడ నెప్పుడుఁ గనరాఁడు దొడ్డతపసు, లేని దానంబులేని యవ్వాని కొఱకె.

గీ. శివునిరూపంబు త్రివిధమై చెలఁగు స్థూల, సూక్ష్మపర భేదములతోడ స్థూలమస్మ
దాదిదృశ్యంబు సూక్ష్మమాయలఘు యోగి, దృశ్యము పరంబు నిత్యమై తేజరిల్లు

వ. ఆ పరరూపంబు జ్ఞానరూపం బానందమయం బిఁక పరమేశ్వరనిష్ఠులును దద్వ్రతపరాయణులునగు నప్పరమేశ్వరులచే నద్ది చూడంబడు నట్టివారు ముక్తులని యెఱుంగుఁడు.

గీ. భక్తిపొడమును శివుని దివ్యప్రసాద, మున నది జనించు శివుని ప్రభూతభక్తి
బీజ మంకురమున నట్లు బీజమునను, నంకురంబు జనించెడు నవనియందు.

వ. సర్వంబులగు నర్థసిద్ధులు ప్రసాదపూర్వకంబులగు నందుచే సకలసాధనంబులు శివప్రసాదంబుచేత సాధింపఁ జెల్లు ప్రసాద సాధనంబె పరమధర్మంబని వేదంబునఁ జూపఁబడినది. 46

గీ. అధికధర్మపరుండై నసఘము పొలియు. గళితమలునకు విజ్ఞానకలితభక్తి
సాంబశివునందుఁ బొడము దృఢంబుదాన, జగతిభావసమేశ ప్రసాదమమరు.

ఆ. ఆ ప్రసాదమనను • నఖిలకర్మత్యాగ, మొనరునది స్వరూప • మునను గాదు
ఫలము గూర్చియగును • ఫలపరిత్యాగము నను మహేశధర్మ • మనువు వడును.

వ. అదియు గుర్వపేక్షంబగియు దదనపేక్షంబగియు రెండు తెఱంగుల నొప్పు నం
దనపేక్షంబుకన్న సాపేక్షంబు శతగుణాధికంబు. ఇఁక శివధర్మాన్వయంబున
శివజ్ఞానసమన్వయంబును నద్దాన సంసారదోషదర్శనంబును దాన విషయవైరా
గ్యంబును, వైరాగ్యంబున భావశోధనంబును– భావశుద్ధునకుఁ గర్మయందుఁ
గాక ధ్యానమందు నిష్ఠయును జ్ఞానధ్యానయుక్తుఁడగు పురుషునకు యోగలబ్ధి
యును, యోగంబున నుత్తమ భక్తియును ననంతరంబునఁ బ్రసాదంబును,
ప్రసాదంబున మోక్షంబును బ్రాప్తించు. ముక్తుఁడగువాఁడు శివసముండగు.
ననుగ్రహ ప్రకారక్రమంబిట్లు మీకుఁ జెప్పఁబడియె. 48

గీ. ఎట్టి యోగ్యతగలిగిన • నట్టనుగ్ర
హముగలుగు బూరుషునకు గర్భముననున్న
వాఁడు ముక్తుఁడగు మఱొక్క • వాఁడు పుట్టఁ
జెందినంతనె మోక్షంబుఁ • జెందు మునులు! 49

క. బాలుఁడు తరుణుఁడు ముదుకఁడు, కాలునినరకమున నున్న • ఖలుఁడును దిర్య
గ్జాలములోఁ బ్రాణియునున్, మేలుగ ముక్తిఁ గొను శివుని • మేలిమికరుణన్

క. స్వపదక్షయమున జనుఁడిఁక, నపరపదంబొంది మోక్ష • మందు నొకఁడు క్షీ
ణపదుఁడయి మఱొకజన్మము, విపులమతుల్! జెందిమోక్ష • విభవమునొందున్

గీ. ఊర్ధ్వలోకంబులొంది యం • దుండియుండి
యొకఁడు మోక్షంబుఁ దడవుగ • నొందఁగలఁడు
యిట్లనేక ప్రకారంబు • లెసఁగ దేహు
లల్లమోక్షంబుఁ జెందెద • రరయుఁడీరు. 52

వ. జ్ఞానభావానురూపంబగు శివప్రసాదంబున నె మోక్షంబు లభించు వేఱొక్క
మార్గంబులేదు. 53

ఆ. కావున మీరలెల్లరును • గారుణికాగ్రణియైన యమ్మహా
దేవుని సుప్రసాదమును • దేఁకువ నొందగఁ గోరి వాఙ్మనః
శ్రీవెలయంగ బుత్రకులు • చేడెలుఁ గూడి శివున్ మహేశ్వరున్
భావన జేయఁ డెల్లవుడు • భక్తి నొనర్పుఁడు కొల్వుఁడీ రహిన్. 54

గీ. దీర్ఘసత్త్రమొకఁడు దివ్యవర్షసహస్ర, కముగఁ గూర్చుఁడందుఁ గడకు నాదు
సెలవుతో మరుత్తు చేరరాఁగలఁ డతం, డానతిచ్చు శ్రేయ మా తెఱఁగు. 55

క. అటుమీఁద వారణాసీ, పుటభేదనమునకుఁ బ్రీతి బొం డాశ్రితలం
పటుఁడగు విశ్వేశుం డచ్చోట నీశ్వరితోడనుండు శుభకరుఁడగుచున్. 56

గీ. అందు నక్కజమును గాంచి యవల నాదు
సన్నిధికిఁ జేరరందు మోక్షంబు చంద
మంతయును జెప్పెదను నొక్కఁడైన జన్మ
మందె మోక్షంబు దొరకు మీ యఁజలి యెడ. 57

—* నేమిపతనంబున వనంబు నైమిశారణ్యసంజ్ఞన్ దాల్చుట *—

వ. మనోమయచక్రంబొకండు నిర్మించి యిదియె విడుచున్నా నద్దాని నేమి యెచ్చట వ్రాలునో యద్ది పావనంబగు తపోయోగ్యప్రదేశంబని యెఱింగి యాదు వసించి సత్త్రంబు సల్పుఁడని యట్లు చక్రంబు నిర్మించి విడిచిననంత మునులెల్లఁ బితామహునికి మ్రొక్కి సెలవొంది చక్రంబు వెంటనడచి రయ్యది యొకవిమల స్వాదుపానీయశోభితంబగు నొకదివ్యవనంబున నొక్కశిలాతలంబున నేమి వ్రాలి యొరగిన నలుప సెలవుచొప్పున మునులందు వసించిరయ్యది నైమిశవనంబని పేరొందె. 58

క. పదునెనిమిది ద్వీపంబులు, పదవిగ నేలిన పురూరవస్సమ్రాట్టా
పదమున యూర్వశిలీలా, స్పదుఁడయ్యెను దైవయత్నపరతంత్రుండై. 59

ఉ. ఎచ్చట మున్ను విశ్వసృజు లింపుగ సత్త్రముఁ గూర్చిరో మఱిం
కెచ్చట వేదవేత్తలు జయింతురో వేదబహిష్కృతావళిన్
హెచ్చుగ వేదవిజ్ఞులును లెచ్చట వేదవిధుల్ పొనర్తురో
యచ్చటఁ జేరి మౌనివరు లాఁదటఁ గూర్చిరి సత్త్రయాగమున్ 60

గీ. స్ఫటికమయపర్వతాశ్మప్రసరదమృతని, ర్ఝరంబు రమ్యం బతిరసఫలాగమంబు
వ్యాలసత్వంబు లుండని మేలివనము, మునులతపసుల కుచితమైతనరెమిగుల.

గీ. అట్టినుస్థలమందు దివ్యబుధు లంద, ఱొలసి సత్త్రంబు నారంభ మొనరఁజేసి
సంతతంబు శివార్చన సలుపుచును స, మాప్తిచేసిరి దక్షిణల్ చాలనొసఁగి, 62

—— *బ్రహ్మాజ్ఞచే మునులయొద్దకు వాయుదేవుఁడు వచ్చుట *——

గీ. అంత బ్రహ్మాజ్ఞనొంది మహాబలుండు, వారిఁ జేరుటయును నంత వారు మురిసి
యెదిరికొని వందనము చేసి హేమమయపు, విష్టరంబునొసంగి బల్ వేడ్కమిగుల

క. ప్రాణాదులచే నిఖిల, ప్రాణుల సర్వాంగములను । భాస్వద్గతులన్
బూనఁగఁ బ్రేరణచేసెడు, వాని శరీరములఁ దాల్చు । వాని మహాత్మున్. 64

క. చదలున బుట్టినవానిన్, బొదలఁగ శబ్దంబు స్పర్శ । మును గలవానిన్
వదలక తనయందగ్నిని, నొదవించెడువాని నెందు । నుండెడువానిన్. 66

గీ. బ్రహ్మదేవుని శిష్యుఁడై । పరఁగినట్టి, వాని నణిమాదిశిద్ధుల । చే నితాంత
మలరువాని నటకువచ్చి । నట్టివానిఁ, బూజచేసిరి ప్రియమంది । మునితిలకులు.

—* ముని వాయుదేవ సంభాషణము *—

వ. అంత గంధవహుండు మునులన్ గలియన్ గని పరితోషంబున నిట్లనియె.

చ. కుశలమె మీకు నందఱకు । గొప్పదనర్చిన నిమ్మఖంబునన్
బిశితభుగగ్రిణుల్ బొదవి । విఘ్నములన్ బొనరింపకుండిరే
వశులయి దేవతాపితృల । వాసిగ నర్హాగతిన్ భజించి కీ
దృశమగు చెట్టలేకయె వి । ధిన్ బొనరించినవారె సత్రమున్. 68

వ. వెండియు సత్రానంతరం బిపుడు మీ రేమిసేయఁ గడంగియుంటిరి చెప్పుఁడన్న
వాయుభట్టారకునకు మునులు సంతసంబుతో నిట్లనిరి. 69

శా. మాకెల్లన్ గుశలంబు సేకుతెఁ గడున్ । మాన్యత్వమున్ మాతప
శ్శ్రీకిన్ జెందె మహాత్మ! నీవిటకు మా । శ్రేయార్థివై వచ్చుటన్
లోకేశుండగు పద్మసంభవుని మున్ । యోజించి పూజించ ను
శ్లోకుం డాతఁడు మమ్ము మెచ్చి యనియెన్ । శుభ్రాంతరంగంబునన్. 70

గీ. దీర్ఘసత్రంబుఁ దొడరి య । ద్దేవదేవు, పరమకారణు రుద్రుని । భక్తిఁ గొలువ
నామఖానంతరమున మ । హాబలుండు, మిమ్ముఁ జేరి విజ్ఞానంబు । మీకొసంగు.

క. అనిచెప్పిన మేమందఱ,మును దోయజసంభవునకు । మ్రొక్కి వెడలి యీ
ఘనమై మిశవనమున సవ,మును బొనరించితిమి యబ్ద । ముల నొకవేయిన్. 72

గీ. అజునినుడి తీరు మీ రిట । కరుగుదెంచి, తిరి మతొండెుక లేదెద్ది । తృట్టుమాకు
మీవలనఁ జెందువారమ । మేయతేజ!, జ్ఞానబోధంబనిన జగ । త్ప్రాణుఁడలరి.

వ. మీకెద్ది ప్రష్టవ్యంబెద్ది సందిగ్ధంబది యడుగుఁడన్న మునులు వాయుదేవున
కిట్లనిరి. 74

గీ. ఈశ్వరజ్ఞాన మెట్టుల • నెఱుకఁ జెంది
తరయ నవ్యక్తజన్ముఁడౌ • యబ్జభవున
కెట్లు శిష్యుఁడ వైతివి • యెఱుఁగఁ జెప్పు
మయ్య! మాకందఱకు మహాత్మా! ముదమున. 75

గీ. అని యడుగ వారలకు వాయు • వనియె శ్వేత
లోహితంబగు కల్పంబు • లోన మున్ను
నాచతుర్వదనుండు సర్గాభిలాషఁ
జేసి తపియించె నెంతయు • వాసిమీఱ. 76

క. ఘనమగు నాతపమున విధి, కనుపుగ శంకరుఁడు శ్వేతుఁడను మునియై ద
ర్శనము నొసఁగి గాయత్రీ, మనువును విజ్ఞానధనస • మస్తము నొసఁగెఁ. 77

గీ. దాన విజ్ఞానమొంది పద్మజుఁడు సర్వ, భూతములను జరాచరంబుల రచించె
దేవదేవునివలన నం • తేనిబడసి, నట్టిజ్ఞానామృతము నాకు • నర్థినొసఁగె. 78

వ. అనిన మునులిట్లనిరి.

గీ. ఎట్టిజ్ఞానంబు నొసఁగె ద్రుహిణుఁడు నీకుఁ
దథ్యమగునది యెఱిఁగింపు • తజ్ఞతిలక!
యెందు నిష్ఠనుబొనరించి • యీజగమునఁ
బురుషుఁడు సుఖంబుఁ జెందును • బుణ్యమూర్తి!

వ. అనిన వాయుదేవుం డిట్లనియె.

—వాయుదేవుఁడు మునులకుఁ బశుపాశపతి స్వరూపంబుఁ జెప్పుట—

క. పశుపాశపతిజ్ఞానము, విశదంబుగఁ బడసినాఁడ • విధివలన మునుల్!
విశయంబుదీఱ నాయెడ, పశులైకడు నిష్ఠసేయు • భావుక మమరున్ 80

గీ. అవని నజ్ఞానజన్యమై • నట్టిదుఃఖ, మెల్ల జ్ఞానోదయంబున • నింకిపోవు
నరయ వస్తుపరిచ్ఛేద • మగును జ్ఞాన, మట్టివస్తువు త్రివిధమై • యలరుమునులు!

గీ. అజడము జడంబువానిని • యంతయనియు, పశువు పాశము పతియని • పరగుమూఁడు
నక్షరంబు క్షరంబు క్ష • రాక్షరపర, మనియు నవె చెప్పఁబడియె వి • జ్ఞులచేత

క. అరయుఁడు పశు వక్షరమగు, క్షరమగు పాశంబు తాప • సతిలకులు క్షరా
క్షరపరమగు పతియన న, మ్మరుత్తు కిట్లనిరి మరల • మౌనిశ్రేష్ఠుల్. 83

గీ. ఎద్దిక్షరః మక్షరంబిఁక • నెద్దియాద్య
యిఁకఁబరమమెద్ది? యన నతం • డిట్టులనియె
ప్రకృతి క్షరము పురుషుఁ డక్షరంబు వానిఁ
బ్రేరణముసేయు బరముఁడు • విశ్వవిభుఁడు. 84

వ. అనిన మునులిట్లనిరి.

గీ. ఏదిప్రకృతి యది పురుషుం • డెవఁడు వీని,కరయ నెద్దాన సంబంధ • మమరు నెవఁడు
ప్రేరకుండగునీశుండు • ప్రియముతోడఁ, దెలియఁజెప్పుమనఁగన • నిలుఁడు నుడివె

క. మాయయె ప్రకృతి వినుం డ,మ్మాయయావృతుఁడా పురుషుఁడు • మలకర్మలచేఁ
జేయంబడు సంబంధం, బాయీశుఁడు ప్రేరకుండు • నగు శివుఁడు మునుల్! 86

వ. అనిన మునులిట్లనిరి.

గీ. మాయయనునది యెద్ది య • మ్మాయచేత, నెట్టిరూపంబుతోడ తఁ • జుట్టఁబడియె
పురుషుఁడా మల మెట్టిది • పరగనిట్లు, శివుఁ డెవఁడు చెప్పుమా | మాకు • సేవ్యమూర్తి!

వ. నావుడు వాయు దేవుండిట్లనియె

—* వాయుదేవుఁడు మునులకు మాయాస్వరూపంబుఁ జెప్పుట *—

గీ. మాయయన శివశక్తియ • మ్మాయచేతఁ, జుట్టఁబడియెఁజిద్రూపుఁడు • సొంతమైన
మలమెయాచ్ఛాదకంబయ్యె • మతివిశుద్ధుఁ, డాశివత్వాస్పదుండర • యంగఁదగును

వ. అనిన మునులిట్లడిగిరి.

గీ. వ్యాపియగువాని నెట్లు మా • య యది యావ
రించు నెక్కారణమున నా • వృతి పురుషున
కేటికింతకు నయ్యెది • యెట్లుపాయుఁ
గడగిచెప్పుము మాకు ని • క్కముగ దేవ! 89

వ. వాయుదేవుం డిట్లనియె.

గీ. వ్యాపియైనను గలుగు నా • వరణమిఁకను
నెందునఁ గలాదివ్యాపియై • యెసఁగుచుండు
హేతువగు కర్మభోగార్థ • మిఁక మలము
యంబుననునది దొలఁగు ధృ • వంబుగాను ౯౦

వ. మును లిట్లనిరి.

గీ. ఏదియగుఁగలాది? యక్కర్మ • మేది? యేది
మొదలుగాఁగల? దెయ్యది • తుదఁదనర్చు
నట్టి దీక్ష దీని ఫలమేది? • యాశ్రయ మెది?
మెందు కీభోగ మాభోగ్య • మేదొ చెపుము! 91

వ. మఱియు మలక్షయంబునకు హేతు వేది ? క్షీణమలుండగు పురుషుం డెట్లు లుండు నెఱుంగఁజెప్పు మన్నఁ బవమానుం డిట్లనియె. 92

— * వాయుదేవుఁడు మునులకుఁ గలాదిపంచకంబు నెఱింగించుట * —

గీ. కలయు విద్యయు రాగంబు • కాలమును ని
యతియు నను నైదు నవ్వి క•లాదు లనుచు
ఖ్యాతిఁజెందెఁ బురుషుఁడు భో•క్త యన నెగడెఁ
గర్మమనఁ బుణ్యపాపాత్మ•కం బరయుఁడు. 93

గీ. అది యనాది నిజమలభో•గాంతమై త
నర్చు సుఖదుఃఖఫలక మ•జ్ఞాన వేష్టి
నాత్మసంశ్రయ మిఁక భోగ•మగును గర్మ
నాశమునకయి తెలియుండు • జ్ఞానధనులు! 94

వ. భోగ్య మవ్యక్తంబు బాహ్యాంతఃకరణద్వారంబగు శరీరంబే భోగసాధనంబు. భవాతిశయలభ్యంబగు ప్రసాదంబుచే మలక్షయంబగు. క్షీణమలుండగు పురుషుండు శివసముండనిన మును లిట్లనిరి. 95

ఆ. అక్కలాదులైన • నైదుతత్త్వముల ప్ర, త్యేక మొప్పుకర్మ • మెద్దియాత్మ
పురుషుఁడనుచు నిఁకను•భోక్తయనుచును నె,ద్దాన నేర్పడును స•దాచరిష్ణు! 96

వ. అవ్యక్తంబే స్వరూపంబుగనుండు. ఎట్టియాకారంబుచేఁ గర్మఫల మనుభవింపం గలండు, మఱి యిఁక శరీరంబనిన నెట్టిది యనినఁ బ్రభంజనుం డిట్లనియె,

— * వాయుదేవుఁడు మునులకుఁ గలాపంచకస్వరూపంబుఁ జెప్పుట * —

గీ. దృక్క్రియావ్యంజకములు వి•ద్దయుఁ గలయును
రాగము ప్రవర్తకమయి ప•రగెడుఁ గాల
మగు నవచ్ఛేదకంబు ని•యతి నియామి
క యగు నరయుఁడు మౌనిప్ర•కాండులార! 98

వ. ఇట్టి గారణంబగు నవ్యక్తంబు త్రిగుణజనకం బిద్దానినే తత్వశాస్త్రవేత్తలు ప్రధానంబనియుఁ బ్రకృతియనియుఁ జెప్పుదురు. మఱియు నీయది యనభివ్యక్త రూపం బైనను గలావశంబున నభివ్యక్తంబగు. ఇట్టి సత్త్వరజస్తమోగుణములఁ ద్రివిధమై సుఖదుఃఖవిమోహాత్మంబు కర్మఫలంబు ననుభవించును. 99

—* వాయుదేవుఁడు మునులకు గుణత్రయస్వరూపంబుఁ జెప్పుట *—

గీ. సత్త్వము రజంబుఁ దమమునాఁ • జను గుణత్రి
యము ప్రకృతిసంభవంబయి • యలరు నిదియుఁ
బ్రకృతియందున సూక్ష్మరూ • పమున నుండుఁ
దిలలయందెట్లు తైలంబు • వెలసియుండు.

గీ. సుకము సుఖహేతు వలను సా • త్త్వికముగాఁగఁ
జెప్పఁబడుఁ దద్విరుద్ధంబు • చెప్పఁబడును
దామసంబుగ మోహంబు • స్తంభమును వ
చింపఁబడు రాజసంబుగ • శిష్టమునులు! 101

వ. సాత్త్వికి యూర్ధ్వగతియుగను దామసి యధోగతియుఁగను రాజసి మధ్యమ గతిగను జెప్పఁబడుచున్నవి. 102

గీ. వినుఁడు శబ్దాదులైదును • బృథ్వి మొదలు
గాఁగఁదగు నైదుభూతముల్ • గరిమ మెఱయు
జ్ఞానకర్మేంద్రియములు మ • నంబు బుద్ధ్య
హంకృతులును బ్రధాన మ • వ్యక్తమగును. 103

వ. మఱియు నది కారణదశాపన్నంబై యవ్యక్తంబనియును గార్యదశాపన్నంబై ఘటాదివలె శరీరాది యగును. 104

గీ. ఘటము మున్నగు కార్యంబు • గడఁగి మృత్తు, మున్ను గాఁగలయవ్వాని • కన్నభిన్న
మెపుడుగానట్లువ్యక్తమా • నిశరీర, మల్లయవ్యక్తమునకు న • న్యంబుగాదు. 105

వ. అందువలన నవ్యక్తమునే ముఖ్యకారణంబుగఁ దెలియుఁడు. ఇట్టి నాయవ్యక్తమే యాధారంబుగాఁగల శరీరంబు భోగసాధనం బనిన మునులు బుద్ధీంద్రియ శరీరంబులకన్న భిన్నమైన యాత్మ యెద్ది? అయ్యది యట్టులుంటకు హేతువెద్ది యనిన వాయుభట్టారకుం డిట్లనియె. 106

—* వాయుదేవుఁడు మునుల కాత్మస్వరూపంబును జెప్పుట *—

గీ. వినుఁడు బుద్ధీంద్రియశరీర • భిన్నమయి వి
భువునయి ధ్రువంబగుచు నాత్మ • పొలుచు నొకఁడు
అందు హేతువు దుర్విభా • వ్యముగఁ దెలియఁ
దఖిలవేదముల్ గొండాడు • నాత్మఁగుఱిచి. 107

గీ. సర్వమాత్మనుగొలుచు నా • సర్వమందు, శాశ్వతంబయి వ్యాపించి • చక్కనుండు
నాత్మమటులైన నెవ్వరి • కైన నెందు, వ్యక్తమయి చూడఁబడదు తా • పసతిలకులు!

క. కాదిది స్త్రీయుం బురుషుఁడు, గాదు నపుంసకము గాదు • కరమూర్ధ్వమునన్
లేదింక నెక్కుడు క్రిందన్, లే దడ్డంబయిన చోట • లేదు మునీంద్రుల్! 109

గీ. ఆరయ శరీరముల నశ • రీరమగుచుఁ, జలములందును నెల్లెడ • స్థాణువగుచు
నురుఁగ కున్నట్టియాత్మను • జూచు నెపుడు, ధీరుఁడైన నరుఁడు జ్ఞాన • దీప్తిచేత.

క. పలుమాటలేల? వినుడీ!, యలపురుషుఁడు దేహభిన్నుఁ • డని తెలియం డ
ట్టులగాక దేహమేయని, తెలిసినవాఁ డెపుడు నిజము • తెలియని వాఁడౌ.

గీ. ఆపదలకెల్ల బీజమై • యమరు స్వీయ, కర్మమునఁగూడి నరుఁడు దుః • ఖంబుసుఖము
ననుభవించును మూఢుఁడై • యరయుఁడీరు, మానులార! మహాతమో • భానులార!

క. నీటఁ దడుపంబడిన భువి, నీటుగ మొలకెత్తఁ జేయఁ • నేర్చు నో యిటులన్
గాటమగు నజ్ఞతావర, పాటిన్ గర్మంబు దేహ • వర్గముఁ గూర్చున్. 112

గీ. మిగుల సుఖమిాయు నట్టియుఁ • దెగులు కెప్పు
డాటపట్టయినట్టియు • నంతకునికిఁ
జేర్చునట్టియు మునుఁగడ • చినవి గడవఁ
దగు శరీరము లాత్మ కమరు సం • తతము వినుఁడు! 114

వ. శరీరంబులు జీర్ణంబులగుచుండ రానురా నీయాత్మ కెచ్చటను వసతియు లభింపదు. 115

గీ. ఆత్మమిది పెక్కుతనువుల • నావరింపఁ, బడుచు విడువబడుచునుండుఁ • బరఁగ నెపుడు
చంద్రమండల మెట్లాక • సంబునందుఁ, దరళధారాధరావళిఁ • దగిలియుండు.

గీ. వీనికై యొకఁడుఁడఁడు • వీఁడొకనికి, నై వసింపఁడు బందుగు • లాత్మసుతులు
బాటయందు గలియుదురు • పథికులట్లు, వృథగ మోహంబుఁగాంతురు • విత్తములను

గీ. కడలియం దట్లు కఱ్ఱలు గలిసి మెలఁగి
యంత నొకపరి యెడఁబాయు నట్లె యవని
భూతములుఁగూడ నెడఁబాయుఁ బొందుమాలి
యెఱుఁగుఁ డిట్టులు బ్రహ్మము నీంద్రులార! 118

సీ. అతఁడు సూచు శరీరంబు నవిరతంబు, నాతనిన్ జూడదు శరీర మాతని శ
రీరమును బరికించు నాధారుఁ డీశుఁ, డా యురువుఁ దెలియఁగఁ జాల రరయుఁ డీరు. 119

గీ. బ్రహ్మదేవుఁడు మొదలు స్థావరమువఱకు
బశువులుగఁ గీర్తితంబులై పరఁగుచుందు
రిట్టి పశువులకెల్లను నిది నిదర్శ
నంబుగాఁ జెప్పఁబడియె నిక్కం బరయుఁడు. 120

గీ. అజ్ఞుఁడై సుఖదుఃఖంబు లందుఁ దాఁ బ్ర, వేశ నిర్గమములయెడ విభుఁడుగాక
యుండు నీ దేహి విభుచోదితుండయి త్రిదివమ్మునన్ గాని చెందు శ్వభ్రమ్ముగాని.

గీ. అనిన మునులిట్టులనిరి మహానుభావ!, యెవ్వఁడా పశు వా పాశ మెద్ది వీని
కిన్ విలక్షణుఁ డెవ్వఁడొకో విభుండు, మాకెఱుఁగఁ జెప్పుమీవు సుశ్లోకతిలక!

వ. అనిన వాయుదేవుం డిట్లనియె.

— * వాయుదేవుఁడు మునుల కీశ్వరవిషయంబును జెప్పుట * —

సీ. అపరిమితరమణీయగుణాశ్రయుండు, పశువులకుఁ బాశములకు వేఱు పరఁగువాఁడు
విశ్వనిర్మాతయై కడు వెలయువాఁడు, కలఁడు పతియొక్కరుఁడు బ్రహ్మకల్పులార!

గీ. అతఁడు లేకున్న సర్గమెట్లమరుఁ గనుఁడు, అజ్ఞుఁడగు పశువును జడంబై తనరు
పాశరూపప్రకృతిచేతఁ బరఁగునొక్కొ, బుద్ధిమత్కారణము లేక భూతసృష్టి.

వ. జగంబు గర్తృసాపేక్షంబును గార్యంబును సావయవంబు నగుటం దత్కర్తృ
త్వంబు పశుపాశంబులకు సంభవింప దిక నీపశుపాశపతులయొక్క సత్యంబైన
యంతరంబెఱింగినవాఁడు బ్రహ్మవేత్తయై ముక్తుఁడగును.

గీ. తిలలయందున నూనె దధిన్ ఘృతంబు
నదిని నీళుల నరణి ననలముపోల్కి
జగమున నెసంగు నొక్కఁ డీశ్వరుఁడు విభుఁడు
చూతు రవ్వానిఁ దపమున సూనృతమున. 126

గీ. జాలవంతుండు నొక్కఁడీశానుఁడాత్మ, శక్తిబృందంబుచేత నీజగములెల్ల
సృష్టిచేసి ప్రభుత్వంబుఁ జేయు నెవ్వఁడతఁడు రుద్రుండు లేఁడిఁక నన్యుఁడెటను.

గీ. విశ్వతశ్చక్షుఁ డిఁకను విశ్వతోముఖుండునుఁ విశ్వతః ప్రవేశ్యుండు విశ్వ
తోంఘ్రియుండునునగు మహాత్ముఁడొకండు, పుడమిదివి నెల్లసురలను బొడమఁజేసె.

గీ. అరసి విశ్వాధిపుండు మహర్షి యైన, రుద్రుఁడాది హిరణ్యగర్భుని జనింపఁ
జేసెనాతనికన్నను శ్రేష్ఠుఁడునుగ, నీయుఁడును లేఁడు తన్మయంబీ యఖిలము.

క. ద్రుమానువలె నిశ్చలుండై, జానుగ నొక్కరుఁడు గడఁగి చదలుననుండున్
బూనిక జగములసలుపఁగఁ, బూనినమాత్రమునఁ బొడము భువనములెల్లన్.

ఉ. ఎల్లెడ నొప్పు నెమ్మొగము లెల్లెడనొప్పు శిరస్సులింకఁదా
మెల్లెడనొప్పుఁ గంధరలు నెల్లెడనొప్పు కరాంఘ్రులట్టులే
యెల్లెడనొప్పు వీనులును నెల్లెడనొప్పెడు నీక్షణంబులున్
గొల్లగనొప్పి సర్వజన కోశములందు శివుండు వెల్గెడున్. 132

గీ. కనులు లేకున్నఁ గాంచు లోకముల నెల్ల, వీనులును లేక యున్నఁ దా వినున ఖిలము
సర్వమును నారయునతండు సర్వమతని, నారయఁగ లేదు వినుఁడిఁక ధీరులార!

గీ. సూక్ష్మమునకన్న మిక్కిలి సూక్ష్మమగుచు, సలిలమధ్యంబునందు విశ్వంబు సృష్టి
చేసియవ్విశ్వమును జుట్టి చెలఁగు శివుని, బహువిధాకారు నెఱిఁగి తాపంబు విడుఁడు

గీ. ఈతఁడే పరదైవతం బీతఁడే మహేశ్వరుఁడు విశ్వకర్మ యిట్టితని నొకని
జన్మభీతులజాతుగాఁ జక్కఁ దెలిసి, రుద్రుదక్షిణముఖముఁ జేరుదురు నిత్య. 134

గీ. ఈశ్వరులలోన నెవఁడు మహేశ్వరుండు
దైవతములందును బరమ దైవమెవఁడు
పతులలోపల నెవ్వండు పరమపతియు
భువనవిభుని నెఱుంగుఁడా భూతనాథు. 135

క. కొందఱు స్వభావమనియున్, గొందఱు కాలంబనుచును గొణుగుదురదిరో
పొందెడు శివుమహిమ యెయ్యా, చందము భ్రమ మొందఁజేయు సర్వజనములన్.

గీ. కారణంబులకెల్లను గారణమయి
సర్వభూతాంతరాత్మయై సాక్షియై ప
శియును నై యాత్మయందుండు సేవ్యు నెవ్వ
రెఱుఁగఁ జాలుదురో వారికే సుఖంబు. 137

గీ. ఎపుడు చర్మంబు పోలికి నీనభంబు
చుట్టుకొనఁజాలుదురొ మనుజులు ధరిత్రి
నపుడు శివుని నెఱుంగక యనవుమీఱి
దుఃఖమును బాయఁగాఁ జాలుదురు జగమున. 138

గీ. బ్రహ్మముఖమున నాచేతఁ బడయఁ బడిన
పావనాశనమైన యీపరమగుహ్య
మిట్లు మీకెఱిఁగించితి నిపుడు మీరు
శమము లేనట్టి వాని కొసంగఁ దగదు. 139

వ. అనినంత మునులిట్లనిరి.

—* మునులు వాయుదేవునిఁ గాలస్వరూపంబుఁ జెప్పుమనియడ్గుట *—

క. కాలమునఁ బొడము సకలము, కాలమున విపత్తిఁజెందు గంధవహా! య
క్కాలంబు నపేక్షింపని, దేలాటిది సుంతయెచట నెసఁగదుగాదే. 140

వ. మఱియును.

క. కాలాంతర్గతమై జగ,మోలిగ సర్గంబు లయము నొందుచు మిగులన్
మేలగు చక్రంబట్టులఁ, జాలఁగఁ బరివర్తనంబు సల్పుచునుండున్. 141

గీ. ద్రుహిణుఁడును గేశవుండు రుద్రుండు లోఁతి
నిర్జరులు కాలకృతమగు నియతిఁ జెంది
దాఁటఁగా వలఁతులుగారు తథ్యమిద్ది
కాలమే సర్వమున కధికారియే మొ? 142

గీ. అట్టి యీ కాలమెట్టిది యెట్టివాని, కిద్ది వశవర్తిగా నుండు నెవఁడు దీని
వశుఁడుగాకుండుఁ జెప్పుము వాయుదేవ! ,సర్వమును దెలిసినయట్టి జాణవనుఁడు.

వ. వాయుదేవుం డిట్లనియెఁ గలకాష్ఠానిమేషాదికలాఘటితంబగు కాలంబనునది
యుత్కృష్టంబగు మహేశ్వర తేజంబు.

గీ. వినుఁడు సర్వచరాచర విశ్వమున క,లంఘ్యమైనట్టిదియును బలమయినట్టి
దియు శివాజ్ఞాస్వరూపమై తేజరిల్లు, నద్ది విశ్వనియామకంబై తనర్చు. 145

క. అక్కాలమునఁ గాలవశమగుఁ, జక్కఁగ జగమది జగతికి స్వాధీనముగా
దక్కాలము శివవశమగు, నక్కాలవశత్వమొందఁ డాశివుఁ డెపుడున్. 146

గీ. అడ్డులేకయెసఁగుశార్వ • మైనతేజ, మెలమిఁగాలంబునన్ నెల • కొలువఁబడియె
నట్టికాలంబు నెవఁడు ప్ర • జ్ఞాతిశయము, చేత మీఱఁగఁజాలెడు • క్షితితలమున

క. ఏకచ్ఛత్రంబుగ నీ,లోకంబును నెల్ల నేలు • లోకోత్తరుఁడున్
వీఁకన్ దాఁటఁగ జాలం, డీకాలముఁ గడలి దాఁటు • నెట్టుల వేలన్ 149

గీ. ఎవ్వరింద్రియముల నిగ్ర • హించి సకల, మీజగంబును గడిమి జ • యించియున్న
వారలేని జయింపఁగ • లేరు కాల, మునునిఁకన్ గాలము జయించుఁ • బూనివారి.

గీ. శీలమున రూపమున బల • శ్రీలఁ గులము
చేతఁ జేతనుఁ డేదేనిఁ • జింతసేయుఁ
గాలమిఁక నన్యమాపని • గడఁగి సేయుఁ
గాలము దురతిక్రమమెందుఁ • గనుఁడు మునులు! 150

గీ. యువయు ముదుసలియగు బలీ • యుఁడును గరము
దుర్బలుండగు భాగ్యవం • తుఁడును పేద
యగును గాలవిపర్యయం • బైనఁ జిత్ర
మగుఁ దదీయప్రసక్తి సం • యమితిలకులు! 151

గీ. ఆభిజాత్యంబు బలము శ్రీ • లాభివృత్తి, నైపుణియుఁ గార్యనిర్వహ • ణక్షమములు
గావు కాలము ప్రతిబంధ • కముగనున్న, నారయుండెడ నిద్ది మ • హర్షులార! 153

క. వినుఁడు రసాయనములునున్, ఘనమగు నౌషధములును న • కాలంబున సి
ద్ధినిఁ గూర్పవు కాలంబది, యనుకూలించిన ఫలంబు • నందఁగఁ జేయున్. 154

గీ ఇఁక నకాలంబునను నెవ్వఁ • డేని సురుగఁ
డెవ్వఁడేనియు జనియింపఁ • డెవ్వఁడేని
పుష్టినొందఁడు సుకమును • బొగులుటయును
గాలమునుబట్టి కలుగు ని • క్కంబు వినుఁడు.

గీ. కాలమున వీచుఁ జల్లనై • గాడ్పు పుడమి, గాలమున వృష్టి చేయు మే • ఘములగములు
కాలమున నెల్ల సస్యముల్ • గమియఁబండుఁ, గాలమున సర్వజీవలో • కంబు మెడు

—* కాలప్రమాణములు *—

వ. కావున నిట్లు కాలాత్మకంబు తత్త్వంబు నిజంబుగ నెవండెఱుంగునో యవ్వాఁడు
కాలాత్మకంబు నతిక్రమించి కాలాతీతంబగు పరమాత్మకంబును బరికించు ననిన

సూతునకు మునులు మహాత్మా! యీకాలంబునం దెట్టిమానంబున నాయు
స్సంఖ్య కల్పింపఁబడినదో సంఖ్యారూపంబగు నిక్కాలంబునకుఁ బరమావధి
యెద్దియో యెఱింగింపుమనుడు మునులకు సూతుండిట్లనియె-కనుఱెప్పపాటగు
కాలంబు నిమేషంబని కీర్తింపఁబడును. అయ్యది యాద్యమానం బట్టి నిమేషం
బులు పదియైదైన నొకకాష్ఠయగును. అట్టికాష్ఠలు ముప్పదియైనఁ గలయనఁ
బడును. అవి ముప్పదియైన నొకముహూర్తం బవ్వి ముప్పదియైన నొక
యహోరాత్రంబగును. ముప్పది యహోరాత్రంబులైన సితాసితపక్ష
ద్వయాత్మకంబగు నొకమాసంబగును. అద్ది పితృదేవతల కొక్కయహోరా
త్రము, మాసంబు లాఱైన నొక్కయయనంబగు నివ్వి రెండైన సంవత్సర
మగును. ఈయది దేవతలకొక్క యహోరాత్రము. అందు దక్షిణాయ
నంబు రాత్రియును నుత్తరాయణంబు దినంబునగును. ఇట్టివి ముప్పది యహో
రాత్రంబులైన మనుష్యమాసంబువలెనే దేవమాసంబగును. ఆ దేవమాసం
బులు పదిరెండైన దివ్యవత్సరంబగు నివ్విధంబున మూఁడువందలయఱువది
మనుష్యసంవత్సరములైన నొక్క దేవవత్సరంబగును. దివ్యసంవత్సరప్రమా
ణంబుచేతనే యుగసంఖ్య ప్రవర్తిల్లుచున్నది. ఈ భారతవర్షంబునఁ గృత
త్రేతా ద్వాపర కలియుగంబులను నాల్గుయుగంబులు పండితులు పరిగణించిరి.
అందుఁ గృతయుగంబున నాల్గువేలవత్సరంబులును నాల్గువందలేండ్లు సంధ్యాం
శంబుగను దక్కిన మూఁడుయుగంబులందు నేకాపాయంబుగ సహస్రశతంబులు
వరఁగుననుటచేఁ ద్రేతాయుగంబందు మూఁడువేల వత్సరంబులును సంధ్యాత
దంశంబు లాఱునూఱులును ద్వాపరంబున రెండువేల వత్సరంబులును సంధ్యా
తదంశంబులు నాల్గునూఱులును గలియుగంబున వేయి వత్సరంబులును సంధ్యా
తదంశంబు లిన్నూఱేండ్లు నగును. ఇట్లు నాల్గుయుగంబులు పదిరెండువేల
సంవత్సరంబులగు నీచతుర్యుగసహస్రంబు కల్పంబనఁబడును మఱియు
డెబ్బదియొక్క చతుర్యుగంబు లొకమన్వంతరంబగును. కల్పంబందుఁ బదు
నాల్గు మన్వంతరంబులు పరివర్తనంబుసేయును. ఈ క్రమముచేతఁ గల్ప
మన్వంతరంబు లనేకంబులు గడిచినవి. అవ్వియందఱకుఁ దెలియనివాటను
లెక్కించుటకు శక్యంబుగాని వాటను వాని నానుపూర్విగఁ జెప్పుటకు శక్యము
కాదు. 156

గీ. ఇఁకను గల్పంబనునది ద్రుహిణున కొక్క
పగలగు నదేవిధంబు విభావరియును

గల్పయుగ్మంబు దినమిట్లు • కంజజునకు
నవి సహస్రంబయిన నబ్దమగు నతనికి. 157

గీ. అం దజునిపగలున సృష్టి • యగును రాత్రి
యందుఁ బ్రళయం బొనరు నహ•రంతమందుఁ
బ్రజలు తత్పతులును దేవ • రాక్షసులును
భూతపంచకతన్మాత్ర • ములును బొలియు. 158

గీ. అటులె రాత్ర్యంతమందు సు•రాసురులఁ బ్ర
జాపతులను బ్రజల భూత • సమితి దైవ
తములలో సృష్టిచేయు నెం•తయును ధాత
శంకరుని యాజ్ఞచేత ని•చ్చలును మునులు! 159

వ. ఇట్లు బ్రహ్మయొక్క సంవత్సరంబు లేఁబదియైన నొకపరార్ధంబనియుఁ దక్కిన యేఁబది మఱొకపరార్ధంబనియు ననఁబడును. మొత్తంబీబ్రహ్మ వత్సరంబులు శతంబైన బ్రహ్మయుర్దాయంబు నిండు. అవుడు శంకరుని మాయయందు సకల లోకంబులడిందు. ఇంకను పెద్దకాలంబునకుఁ దారతమ్యప్రకారంబుగ విష్ణు రుద్రేశ్వరుల కాయుర్దాయంబమరు. అటుపైన సదాశివునకు లోఁబడి కాలంబు ప్రవర్తించు సనాదినిధనుండగు సదాశివుండొకండు పునస్సర్గంబు వఱకు నిండారు తమంబునదుమ ప్రకాశమాత్రుండై వెలయు నిద్దికాలతత్త్వస్వరూపం బిట్లు చెప్పితి నీకేమి విననెంతురనిన వాయుదేవునకు మునులు మహాత్మా! పరమేశ్వరుండెట్లు జగంబురచించి క్రీడనొనర్చుచుండునో మొదట నెయ్యది జనించినదో దేనిచే జగమువ్యాప్తంబైనదో పృథుకుక్షియగు నెద్దానజగంబుగ్ర సింపఁబడునో యెఱింగింపుమనిన వాయుభట్టారకుం డిట్లనియె. 160

— * వాయుదేవుఁడు మునులకు సృష్టిప్రకారంబుఁ జెప్పుట * —

క. శాంత్యతీతపదోత్తర•శక్తి శక్తి, మంతుఁడగు శివువలన సం•భవము చెందె
దానమాయ జనించె న•ద్దాన వెడలెఁ బరమ మవ్యక్త మద్దితా•పసతిలకులు. 161

వ. మఱియును

క. శాంత్యతీతపదముచేత • శాంతిపదము, దాన విద్యాపదమ్మ న•ద్దాని చేత
నాప్రతిష్ఠాపదంబును•నలరె దానఁ,దనరెను నివృత్తియను నెడుప•దంబు మునులు!

వ. ఈ పంచకముచే నవ్యక్తకారణంబగు నీవిశ్వంబు వ్యాప్తంబై యాత్మాధిష్ఠి
తంబై యొసంగునీశ నీకలలయొక్క యానులోమ్యంబున సృష్టియును బ్రాతి
లోమ్యంబున సంహృతియును బ్రవర్తించు మఱియునీశ విశ్వకర్తృత్వం బవ్య
క్తంబున కౌపచారికంబుగఁ జెప్పఁబడినదికాని యథార్థంబుకాదు. ప్రధాన
పరమాణ్వాదులెల్ల నచేతనంబులు. 165

క. అట్లచేతనమగుటచే । నాప్రకృతికి, నజ్ఞుడైన కతమ్మున । నాపురుషున
కీ జగత్కర్తృతఘటిల్ల । దిద్దియెట్లు, బుద్ధిమత్కారణములేక । పొసఁగుమునులు!

వ. జగంబు కర్తృసాపేక్షంబును గార్యంబును సావయవంబునగుట నద్దానికి

సీ. సర్వశక్తిసంపన్నుండు । సర్వవేత్త
శక్తుఁడు స్వతంత్రుఁడును మహైశ్వర్యయుతుఁడు
ఆదిమధ్యాంతరహితుండు । నన్యకల్పుఁ
డీశ్వరుఁడు కర్త యదియుఁ దదిచ్ఛఁబొందలు. 166

—* వాయుదేవుఁడు మునులకు లయంబుతీ రెఱింగించుట *—

వ. మఱియు బ్రహ్మయొక్క నూఱుసంవత్సరములకాలముతో నొప్పు బరంబనెడు
పేరుగల బ్రహ్మయుర్దాయ మ్మెపుడు ముగియునో యప్పటివఱకీ పొడమిన
జగంబు వృద్ధిపొందుచు నప్పుడు ప్రలయంబు నొందును. ఈ పరంబునందలి
సగము పరార్థంబని చెప్పఁబడును. పరార్థద్వయకాలాంతంబగు సర్వప్రల
యంబుచేకూరినపుడు 167

గీ. ఆత్మకార్యంబయి తగు న । వ్యక్తమును గ్ర
హించి యాత్మము వెలయఁగా । నెల్లవికృతు
లింకు నుద్రేకముండక్క । యేర్పడుదురు
ప్రకృతిపురుషు లోతప్రోత । భావయుతులు. 168

వ. అపుడు సర్వము మహాకాలుండగు నీశ్వరునియందె లయించు నంత 169

గీ. శాంతవాతైకనీరమై । సమగుణంబు, నైన యవిభాగపుఁ దమోద । యంబునందు
నట్టిజగమును గనుపట్ట । నట్టియప్పు, డేకముగనుండుఁ దానమ్మ । హేశ్వరుండు.

గీ. ఇట్టి మాహేశ్వరియగు నా । గట్టిరజని, నెల్లఁగడపి యుషస్సున । నీశ్వరుండు
పొరిఁబ్రధానపురుషులని । ర్వరను జెంది, మాయతోక్షోభపఱచున । మరుజగములు.

వ. ఇట్లు పరమేశ్వరాజ్ఞచే నవ్యక్తంబునుండి జగత్సృష్టి యేర్పడు నియ్యది సృష్టి ప్రకారం బెఱిఁగించితి నింకేమి వినుదురనిన మునులు దేవా! సృష్టిస్థితి సంహారంబంతయు నీశ్వరవశంబై యున్నట్లును బ్రహ్మవిష్ణులకా మహేశ్వరుండు కారణంబైనట్టు నీ నుడులఁ దెలియఁబడె నింక లోకంబున రుద్రుండు బ్రహ్మపుత్రుండని యొకవచనంబుఁ జెప్పుదు రద్దియెట్లుపపన్నంబగు నీవాదద్వయంబందు సత్యంబేదియో యెఱిఁగింపుమనుడు గంధవాహుండిట్లనియె.

ఉ. మూఁగురు కారణాత్ములు సమున్నతులా పరమేశ్వరాత్మజుల్
యోగధనుల్ విరించిహరిసోములు శాంభవశాసనంబునన్
బాగుగ విశ్వసర్గపరిపాలనసంహృతులన్ బొనర్చుచున్
లోఁగఁగఁజేయ నొండొరుల లోనఁదలంచి కడున్ జవంబునన్ 173

గీ. తండ్రియగు పరమేశు నుదారతపము, చేత మెప్పించి శక్తులఁ జెందిరంత
రుద్రుఁడొక కల్పమందు సరోజభవుని, విష్ణునిన్ సృష్టిచేసె బల్విఁకదనర. 174

గీ. అట్లె వేఱొకకల్పమం దజుఁడు విష్ణు, రుద్రులను సృష్టిచేసెబల్ రుచిరతనుల
మఱొకకల్పమునందు నమ్మాధవుండు, బ్రహ్మరుద్రులసృష్టించెఁ బ్రౌఢమతుల

వ. ఇట్లు బ్రహ్మ విష్ణుని రుద్రుం డజుని ననేకప్రకారంబులఁ బరస్పరజయేచ్ఛులై గల్పగల్పంబులందుఁ బరస్పరము సృష్టిచేయుచుండు రొక్కొక కల్పంబునం దొక్కొక రధికులై యుండుట, ఆయాకల్ప వృత్తాంతంబు ననుసరించి యవ్వారి యాధిక్యంబు మహర్షులచేఁ జెప్పఁబడియె నీ ముప్వురకుఁ బరమేశ్వరుండు కారణుం డాతండే జగత్కారణుండని యెఱుంగుఁడన్న మునులు మహాత్మా! మున్ను శివుండు మృత్యువును సంహరించి మరల నుత్పాదించినట్లు వినియుంటి మదియెట్టు లెఱుంగఁ జెప్పు మనిన వాయుభట్టారకుం డిట్లనియె. 176

—✱ మార్కండేయచరిత్రము ✱—

ఉ. శ్రీహిమభూధరాంతికముఁ జెందిన పుణ్యవనప్రదేశమం
దా హరిదశ్వతేజుఁడు మహాత్ముఁడునైన మృకండుమౌని త
ద్గేహినియా మరుద్వతిసతీతిలకంబును భూరిశిష్యసం
దోహము గొల్వఁగా నియతితో శివుఁగొల్చుచునుండె నిచ్చలున్. 178

ఉ. కంటికి రెప్పవోలెఁ దనకన్నకుమారులయట్లు శిష్యులన్
దంటయటండు సాఁకుచు సతమ్మును నర్థుల గోకులమ్ములన్

గుఁటువడఁగ నీరు కడుఁ • గూరిమిఁ బ్రోచుచు నెల్లవారికిన్
బంటవలెన్ దనర్చెడు వి•భాసురభూసురరాజమౌళియై. 179

గీ. ఆ మరుద్వితీయను నత్త•మా వలఁచు, బ్రీతిమై సేవఁజేయుచుఁ • బెన్మిటికి స
తమ్ము ప్రియ మొనరించుచుఁ • జమదుశివ్య,జనుఁ దల్లివలెన్ గాంచు • సంబరమున.

ఉ. ఆముని దంపతుల్ సతత • మావనియందు గృహస్థధర్మమున్
బ్రేముడి నిర్వహించుచును • బెంపెసఁగంగ వసించి రేకో!
యామహనీయమూర్తులకు • నక్కట! సంతతి లేకయుండె వా
రేమియుఁ జింతసేయకయె • యీశ్వరుఁగొల్చుచునుండి రిమ్మగన్. 180

—• మృకండుముని బ్రహ్మసభాద్వారంబున నవమానపడుట •—

మ. ఒకనాఁ డమ్ముని బంగరంపుమలయం • దొప్పొందుపైతామహ
ప్రకటారామముఁజేరి బ్రహ్మసభఁజే•రన్ బోవ ద్వారంబునం
దకలంకుండగు నామృకండుని యప•త్యం బడ్డ దౌవారికుల్
రకమా నావిభవంబు లేదని మునీం•ద్రశ్రేష్ఠుఁ డవ్వారితోన్. 181

గీ. అంత వారు మహాత్మ! బ్ర•హ్మసభ కీవు,చేరుట కనర్హుఁడవు సంతు•చెందనట్టి
వారు చేరఁగఁ జాల ర•వ్యైర్థసము స,భాలయంబిఁక మరలిపో•మ్మవలి కిపుడు,

చ. అనవిని మౌనియంత హృద•యంబున నెవ్వగఁజెంది కుంది య
వ్వనమునుబాసి స్వీయమగు • వాసముఁజేరఁగ వచ్చుచుండె నా
దినమున కొంద ఱింటికి వి•దేశమునీంద్రులభార్య లిద్దఱో
గిను లరుదేర నత్తపసి•గేహిని వారలఁ గాంచి ప్రేమమై. 183

గీ. ఎదురుకొనితోడికొనివచ్చి•యింపుమీరఁ,బీఠములనిచ్చికూర్చుండఁ•బెట్టియర్ఘ్య
సత్కృతులనెల్లసలిపిభో•జనముకొఱకుఁ,బంచభక్ష్యాన్నములనుంచెఁ•బాత్రలందు

క. వారలు గని నీబిడ్డలఁ, జేరఁగఁ బిలువు మిట శిశులు • చేరిన మేమున్
వారను భోసేయుద మిట, ధీరమతీ! యనిన నాపె • దిగులుఁగొని యనెన్.

ఉ. నోములు నోఁచలేదు కొఱ • నోములదానను దల్లులార! న
న్నోముఁ డిఁకెట్టులేనియును • నోదనముల్ దగ నారగించుఁడీ!
శ్రీమహితుల్ దయానిధులు • చెల్వగు మీదు సమాగమం బిఁకన్
నామది వేడ్కఁ దీర్చెడు ప్ర•ణామము లివ్వె యొనర్తు నర్మిలిన్. 186

—* మరుద్వతి మునిభార్యలచే నవమానపడుట *—

గీ. అనిన వారంద ఱరసి రా యమునఁ బీట
లవలికిన్ ద్రోసి శిశులు లేనట్టివారి
యన్నములు మేము సాపడ మంచుఁ గదలి
పోయిరి మరుద్వతియుఁ గడుఁ బొగులఁ వగల. 187

ఉ. అంత మృకండుమౌని తన యాశ్రమభూమికిఁ జేరవచ్చుడున్
జింతమెయిన్ మరుద్వతియుఁ జెచ్చెర నాథున కాయుదంత మ
త్యంతముఁదెల్పి చాలఁ బరితాపముఁజెందఁగఁ జూచి మౌనిభా
స్వంతుఁడు స్వీయమౌ పరిభవంబును దెల్పెను భార్య కంతయున్. 188

వ. అంత

సీ. భూరితరదుఃఖభరమునఁ బొగులుచున్న, యాత్మదేవినిఁ గనిహృదయమున మౌని
వరుఁడు కొండొక తేఁకువఁ బడసియిట్టు, లనియె నాకెమనంబెంతొ హరుసమొంద

చ. వనరకు మింక దేవి! భగవానుఁడు రాజకిరీటుఁ డున్నవాఁ
డనితరతుల్యుఁ డాతఁడు దయాళుఁడు భక్తవరప్రదాత య
ఘునునిగుఱించి నేఁ దపము గాటముగా నొనరించి మంచిపు
త్త్రినిఁ బడయంగఁజాలుదు సరోజముఖీ! ముద మొందు మాత్మలో. 190

ఉ. మున్ను శిలాదమౌనిజనముఖ్యున కిచ్చెను సత్కుమారు దీ
వ్యన్నలినాక్షుఁడైన యదుభర్తకుఁ బుత్త్రులనిచ్చెఁ బల్వురన్
బన్నుగ నిచ్చె నందనుని భర్గుఁడు నాకును సందియంబులే
దన్నగజామనోదయితు నాదృతిఁ గొల్వుము చెల్వ! యీవునున్. 191

చ. అనుటయు నాసతీమణియు నాత్మమునందుఁ బ్రమోదమంది యి
ట్లనె మునినాథుతో హరుసమయ్యె మహాత్మక! ధన్యురాల నౌ
దును దమ కిట్టిభావ మది తోఁచిన సర్వసమర్థు లీర లా
యనఘుఁడు శంకరుండు కరుణాలుఁ డొసంగును బుత్త్రిభాగ్యమున్. 192

చ. తడవిఁక నేల? యీక్షణమె తాము మహేశ్వరు మానసంబునన్
బడసి తపంబు సేయుటకుఁ బొల్పడుఁ దేనునుగూడ డెందమం
దొడిసి యుమాకళత్రుని సముజ్ఞతిఁ గొల్చుచునుందు నాథ! యే
ర్పడెడు శుభంబు వేగ నిదె స్పందనమొందెను వామనేత్రమున్. 193

—* మృకండుముని తపస్సొనరించుట *—

ఆ. అనినఁ దత్క్షణమునఁ దీర్థమాడి మౌని, బూదినిధరించి గణపతిన్ బూజచేసి
యగ్నినిఁ బ్రతిష్ఠచేసి పంచాక్షరీమంత్రాత్మకతపంబు దీక్షఁ దానపుడుఁ జెందె.

గీ. కడఁగి ఫలమూలదళములఁ గ్రమముగను వి
సర్జనముచేసి మారుతాశనమె గొనుచు
రేయుఁ బవలును నేకాగ్రరీతి శంభు
ధారణ నొకంటఁ దవిలి యతండు దనరె. 195

తే. సతి గుణవతియైన మరుద్వతి తన పెనిమిటి నరయుచుఁ దాను సమ్మోదం
యుతునిఁ బశుపతిని మానక, సతము మదిఁ గొలుచుచుండె సముచితభక్తిన్

ఆ. అట్టులాయిరువురు నిద్ధమైనభక్తిఁ, గోమలేందుని సిగయందుఁ గొన్నదొరను
గుఱిచి తపమొనరించుచుండిరి కరంబు, తడవు కాలంబుజరిగె నంతట నొకప్డు

క. నారదమౌనీంద్రుండ, వ్వారలఁ జేరంగవచ్చి వారితపంబున్
గూరిమిఁ గని రజతాద్రికిఁ, జేరి యుమాశివుల కెరఁగి క్షిప్రమిటులనెన్.

చ. కనికరమారయన్ వలదె? గాదిలి భక్తుల సాఁకరాదె? నీ
మనము దయామయం బిటుల మాన్పడనేలొకో! తండ్రి! యింకనై
నను మునియుగ్మమున్ దలఁపు నమ్మికతో నినుఁ గొల్చుచున్నవా
రనిశము లెమ్ము రమ్ము రయ మాదటఁ గావఁగ వారలన్ విభూ! 199

క. మాతల్లి యేనియును దన, జేతంబున నిన రొకింతఁ జెంది నిను వడిఁ
బ్రీతిమెయిఁ బంపకుండిన, దాతురతన్ మునిమిథునము నారసి కావన్. 200

చ. అనినఁ ద్రిలోకమాత దన యాత్మము పుల్లవడంగ నిట్లనెన్
విను ముని! నేఁ బ్రతీక్షణము వేఁడుచునుంటిని నిమ్మహాత్మునం
దనుఁడు జనించునట్లు వరదానము వారికిఁ జేయుమంచు జా
గును బొనరించుచుండె మదిఁ గొంకుచునుంటిని నేను నిట్టులన్. 201

వ. అని యిట్లు నారదమునితోఁ జెప్పి యా యఖిలాండేశ్వరి ప్రాణేశ్వరున కిట్లనియె.

ఉ. పోదము వేగ నవ్వనికిఁ బూనికి నొక్కక్షణంబు నేనిఁ గా
లూదివసింప నిప్పుడె దయోన్నత! లెమ్మిఁక రమ్ము నాదుపై
నాదరముంపు భక్తజనులం దిటు జాలము సేయ వెన్నఁడుఁ
మోదముతో నిఁకన్ బయనమున్ బ్రకటింపుము నంది కిమ్ముగన్. 203

వ. అనుటయు నంత

చ. పరమశివుండు వారల కృపావచనంబుల నాలకించి తాఁ
జిరునగవొంది నేను నదె • చింతయొనర్చుచునుంటి నల్లె వే
గిరముగఁబోద మచ్చటి కొగిర వృషమున్ గయిసేయు నందికే
శ్వర! యవి యానతిచ్చె గరువంబును జెందఁగ నద్రిజాతయున్. 204

గీ. మేలుమేలని కిన్నర • మేళగించి, శంభుకరుణను గానంబు • సల్పి దేవ
మునియథేచ్ఛన్ జనియెనంత• ముగ్ధచంద్ర, ధరుఁడు పార్వతితోఁ సవృత్తిముగ వేగ

—* పార్వతీ పరమేశులు మునిదంపతులకు సాక్షాత్కరించుట *—

వ. నందికేశాదిగణపాలురతోఁగూడ యానంబులెక్కి ప్రయాణంబుచేసి మృకండు
ముని యున్న బిల్వవనంబుఁజేరి యవ్వారిఁదడిసిన వారలును 206

క. కనుఁగొని గౌరీకాంతుని, మనమున ముదమొంది వే నమస్కృతిశతముల్
బొనరించి సంస్తుతులఁ జే, కొకనరిచి నిలువంబడుదు మహోల్లాసమునన్.

చ. శివుఁడును మానిఁజూచి యనె • జిత్తమునన్ దగమెచ్చినాఁడ నీ
దువిమలమైన చిత్తమును • దోరపుభక్తిఁ దపంబు పెంపు నా
యఁవు కడుఁగల్గువారల నయోగ్యులఁ గొడుకుల నిచ్చునట్లు నెం
తువా? పదియాఱు వర్షములతోఁ బరమేగు సుపుత్త్రిఁగోరెదో? 2(8

క. అని యడిగిన విని మానియు, మనమున సంకోచమొంది • మఱిఁగి తఱిఁగి యం
తనె సర్వము శివవశమని, యనఘునిఁ బదియాఱుసముల • యర్భకు గోరెన్.

—* శివుఁడు మృకండునకు వరమిచ్చుట *—

గీ. ఓమని వచించి గణములతో మహేశుఁ, డంత నంతర్ధిఁ జెందె సంయమివతంసుఁ
డపుడు దీక్షాంత మొనరించి యాత్మదయిత, యగుమరుద్వతితో నిట్టులనియెనరసి

క. ఎప్పటి మేలప్పుడె శివుఁ, డెప్పుడుమున్ గలఁడు మనకు • నిందుముఖి! నీ
వప్పటిమాటఁ దలంపకు, మప్పుడున్ దోడుపడెడు • సఖలేశుఁ డొగిన్. 311

వ. ఇఁకను

గీ. పలువురుకుమారకులు కులపాంసనులు జ, నించి దీర్ఘాయ వొందిన మంచిదగునె?
కులము సత్పుత్త్రిఁడొక్కఁడు గలిగెనేని, నెల నభంబట్లు సన్నుతి నెగడుజగతి

వ. అనినంత నా సాధ్వియును

క. కాఁగలదగు సర్వేశుఁడు, బాగే యొనరింపఁగలఁడు • పరిస్తుతమున నెం
తే గరువము మనమొందని, లాగున నిమ్మౌనిక్రిగాఁ దలంచి యిటులనెన్.

వ. అని యిరువురు పూర్వంబట్లకలంకమనస్కులై సుఖంబుగనున్నఁ గొన్నినాళ్ళకు

చ. నెలమసలెన్ మరుద్వతికి • నెట్టనఁ జూచుకముల్ పొరిం బొరిన్
బలుపును నల్పుఁ జెందెఁ గడుఁ • బాండురతన్ జెలువొందెఁ జెక్కులున్
లలితపుదేహయష్టియును • లావుదొరంగె నెసంగెఁ గోర్కులి
ట్టలముగఁ జిట్టుముల్ దగెనడల్ జడనుం గడు నొప్పె నొవ్వగా. ౨౧౫

గీ. పుంసవనమును సీమంతమును మృకండు
మౌని సతి కొనరించి యుమామహేశు
లను మది న్నమ్మియుండె నెలలను దొమ్మి
దియును నిండిన నొక మంచి • దినమునందు. ౨౧౬

—* మృకండు పుత్రోదయము *—

గీ. సౌమ్యమైనట్టి మేలినక్షత్రమందు, జీవుఁడు విశేషముగఁ జూచు • శ్రీకరమగు
లగ్నమందుఁ గుమారునిలాగు నామృకండుసతిగర్భమున బాలకుండు వొడమె.

వ. అంత నమ్మునీంద్రుండు స్నాతుండై.

గీ. సౌరభేయీగణంబుల • సన్మునులకు
దానములఁ బొనరిచి నిజతనయునకును
జాతకర్మ మొనర్చి సత్సుముఖమందు
నాహ్వయంబు మార్కండేయుఁ • డనుచు నిడెను. ౨౧౮

క. నెలబాలునివలె బుడుతఁడు, చెలువుగ దినదినము పెంపుఁ జెందుచుఁ గడుఁ గాం
తులఁ దనరుచుండెఁ దల్లిదండ్రులు బంధుగులునుమదులఁగఁదున్ ముదమొందన్

గీ. పెన్నిధినిఁ బడసిన యట్టి • పేదలట్టు
లామృకండుఁడు తత్సతి • యనవరతము
ముద్దుఁగొమరునిఁ గాంచుచు • హద్దులేని
యరుసమున నోలలాడుదు • రన్ని విడిచి. ౨౨౦

గీ. శివుని వరమును దప్పదు • చిత్తమునకుఁ
దాఁకుచుండినఁ గొంకి యంతటను దిటము

సేయుచుఁగా మానసంబున • శివుఁడె మరల
సాఁకఁగలఁడనుచును ముని • చక్కనుండు. 221

వ. అంత బాలుండు క్రమంబుగ వర్ధిల్లుచు

—* మార్కండేయుని బాల్యవర్తనము *—

సీ. నడువఁగావచ్చిన • నాఁటనుండియు శివు, దేవళంబుల కేగు • దెంచుచుండు
పలుకఁగావచ్చిన • ప్పటినుండియు "నమశ్శి, వాయ" యంచే ప్రొద్దు • పలుకుచుండు
చదువఁగా వచ్చిన • సమయంబునుండి శై, వప్రబంధములను • బఠనసేయు
వ్రాయఁగావచ్చిన • వరుసనే శివకోటి, మించిన వేడ్క లి • ఖించుచుండు.

గీ. బూది సర్వాంగములనెప్డుఁ • బూయుచుండుఁ
దవిలిరుదురాకలను మెండు • దాల్చుచుండుఁ
బార్థివేశార్చ యేరోజుఁ • బాయకుండు
భూషణంబయి తనరు న • మ్మునిసుతుండు. 222

వ. గర్భాష్టకంబరసి యంత మునిదంపతులు బాలున కుపనయనంబును బాశుపత దీక్షయు నొనర్చి వేదాధ్యయనంబునకై యొజ్జకప్పగించిన.

ఉ. వేదములన్ షడంగముల • వేగ నేర్చి శివాగమంబు ల
త్యాదరమొప్పఁగాఁ జదివి • యారసి దర్శనజాలమంతయున్
మీఁదట శైవతత్త్వమును • మేల్మి నెఱింగి శివుండె సర్వసం
పాదకుఁడంచు లోఁ దెలిసి • పాయక కొల్చుచునుండె శంకరున్. 224

వ. అంత మృకండుదంపతులును,

ఉ. చిన్నతనంబునుండి తమ • చిన్నికుమారుని సత్తపోర్థసం
పన్నుల కెల్లపెద్దలకు • బంధుగులై తగువారి కెంతయున్
మన్ననతోడ జోతల స • మర్పఁగఁ జేయుచు వారిదీవెనల్
చెన్నగునాయువిచ్చు నని • చేతమునందుఁ దలంతు రిచ్చలున్. 225

గీ. అట్లు పదియైదువర్షంబు • లరిగి పదియు, నాఱవశరత్తు ప్రాపింప • నారదర్షి
వారిఁజేరఁగవచ్చి కు • మారుఁగాంచి, యలరివారలతో నిట్టు • లనియె నపుడు.

ఉ. మేలగు నందనుం డిటుల • మీ కుదయించెఁ గులంబు వెల్గఁగాఁ
జాలఁగ సంతసం బొడవె • సద్గుణశాలి యితండు సంతత

శ్రీలెసఁగంగ నివ్వడమి • శ్రీయము లందఁగలందు గాని మీ
రాలముసేయ కొక్కనుడి • నారయఁగావలె మానిదంపతుల్! 227

—* నారదుఁడు మృకండునకు మార్కండేయుని యాయువు చెప్పుట *—

ఉ. చేరఁగవచ్చుచున్నయది • చేటొకఁ డీతనిజాడఁ జూచుచున్
మీ రిఁక సప్రమత్తులయి • మీఱి తదీయవిధం బెఱింగి వి
స్తారపుభక్తి యేర్పడఁగ • దాని హరింపఁగఁ జేయఁబూనుఁ డే
తీరున నేని పుత్త్రునిమృ•తిన్ దొలఁగించుకొనుడు పూన్కిమై. 228

క. అనినంతన వారలు మే, దినిఁ బడి యొడ లెఱుఁగకయె యు•దీర్ణవిషాదం
బున వాపోవుచు నారద, మునియడుగులఁబడిన నతఁడు • భూరితరకృపన్.

ఉ. ఉండఁగనేల? మీరిటులు • కోమలచంద్రధరుండె భక్తులన్
వంచురనీక సాఁకు నదె • వాసిసుమీ! యలశూలపాణి కే
కండరగోళమున్ గొనక • గాదిలిపుత్త్రుఁ దపింపుమంచు ము
న్నుమ్మందుగఁ బంపుఁడంత శుభ•ముల్ సమకూరుఁ దొలంగు నంగదల్ 230

క. అని వేగ నతఁడు చనియెను, మునులును నిట్టూర్పువిడిచి • ముద్దుఁగొమరునిన్
గనిపాయలేక యెంతయు, వనరుచునుండుటయుఁ గాంచి • బాలకుఁడనియెన్.

—* తలిదండ్రులకు మార్కండేయుఁడు ధైర్యము చెప్పుట *—

ఉ. ఏటికి? తల్లి! తండ్రి! యిటు • లేడుచుచుంటిరి తద్విధంబు నా
కేటికి చెప్పరైతి? రిఁక • నేనియుఁ జెప్పుఁ డనుగ్రహించి చే
డ్పాటది యేమొ దానిని దృ•ఢంబుగఁ బాపి సుఖంబుఁ గూర్తు నా
రాటముఁ బాయుఁడీ! మనకు • రాజకిరీటి గలండు తోడుగన్. 232

వ. అనిన నవ్వారలు శివునివరప్రకారంబునంతయుఁ దెలిపి తనకుఁ బంచదశవత్సరంబులు గడచుటయు షోడశవత్సరంబారంభ మగుటయు నేఁడు నారదమునీంద్రుండాపదను సూచించి తత్పరిహారంబునకై తన్నుఁ దపంబున కనుపుమన్నటయుఁ జెప్పిన నతండువిని యిట్లనియె.

ఉ. ఇంతకె గొప్పచేసియిటు • లెంతయునున్ విలపింపఁ జెల్లునే?
యంతయుఁ జక్కనయ్యె విడ•నాడుఁడు దైన్యము మన్యువేగముం
గ్రాంతినిఁ జెందఁ డిప్పె యల • శంకరుఁ గూర్చి తపింపఁ బోయెదం
జింతలఁ దీర్చి యఘ్నుఁడు • సిద్ధినొసంగుఁ బొసంగు సౌఖ్యముల్. 234

—* మార్కండేయుఁడు తల్లిదండ్రుల సెలవొంది తపంబునకేగుట *—

మ. అనుమానం బొకసుంత యేనియును మీ • రాత్మంబులన్ జెందఁగాఁ
బనిలేదమ్మరో! నాయనా! వినుఁడు ది • వ్యంబౌ తపంబొంది నే
ననఘున్ జంద్రకలావతంసుని శివున్ • హర్షింపఁగాఁ జేసి మి
త్తిని భంగంబొనరించి నిశ్చితముగా • దీర్ఘాయువున్ జెందెదన్. 235

చ. తగునొకొ! యంతకుండు ననుఁ • దారసిలంగ మహేశభక్తకో
టి గతు సహించునే యలత • టిద్రుచిరోరుజటాకలాపుఁ డిం
పగునది మీఁదటన్ దెలియ • నయ్యెడు మీకిది చెప్పనేల? యి
మ్ముగ నిఁక నాజ్ఞ నీయుఁడిదె • పోయి శుభంబును జెంది వచ్చెదన్. 236

చ. అనిన మృకండుఁడంత దన • యాత్మము దిట్టమొనర్చి పుత్రకున్
గని యిటు పల్కెఁ తండ్రి! నినుఁ • గన్నఫలంబుఁ గనంగఁ జేయు మా
కనుపమశక్తియుక్తుఁడు మ • హాకరుణామయమూర్తి శంకరుం
డనయము నీకు భద్రముల • నాఁదటనిచ్చుతఁ బోయి రమ్మిఁకన్. 237

వ. అంత మరుద్వతియును

ఉ. కానక కానకిట్లు నినుఁ • గంటిఁ దపస్సొనరించి, యింతలో
మానకపోయె తాపము కు • మార! మనం బురియాడుచుండె నే
నీనగుమోముఁ జూడకెటు • నేర్తు దినంబులఁ బుచ్చనక్కటా!
దీనత దాపరిల్లెనల • దేవుఁడె తీర్పఁగలండు సర్వమున్. 238

చ. హిమకరశేఖరుండు నుమ • యిందిర యల్ల రథాంగహస్తుఁడున్
కమలజుఁడున్ దదీయసతి • కంజహితుండు కువేలబంధుఁడున్
క్షమయును నాకసంబును ది • శల్ సురభివ్రజముల్ గ్రహంబు లిం
పమరఁగ నిన్నుఁ బ్రోచెద ర • హర్నిశలాత్మజ! తోడునీడలై. 239

గీ. ఇట్లు దీవింప వారంత నెలమిఁ జెంది
మునికుమారుఁడు జననికి • జనకునకును
మ్రొక్కులొనర్చి శుభలగ్న • మునఁ బ్రయాణ
మునుబొనర్చి హిమాచలం • బునకుఁ జనియె. 240

సీ. అభ్రగంగాతరంగిణీ • వారివిమల, వారిపరిపూరితమై సిరిఁ • బరఁగునట్టి
బిల్వవనమొందు చేరి సం • ప్రీతి శంభు, లింగసంస్థాపన మొనర్చి • లీలమెసఁగ,

క. శతరుద్రీయ జపంబునఁ, బ్రీతిఁ ద్రిసంధ్యలందుఁ బదునాల్గమాఱుల్
గుతుకమున నర్చనంబున్, యతిమీఱఁగ సల్పుచుండె నతిశయనిష్ఠన్. 242

వ. కందమూలఫలాశనంబుల విడనాడి శ్రీబిల్వదళమాత్రభోజనుండై యాఱు మాసంబులు గడపిన నంత సంయమినీపురంబునందు 243

— * యముడు మార్కండేయునియొద్దకు దూతలను బంపుట * —

శా. కాలుం డుగ్రతరాత్ముఁడై యడరి మార్కండేయు హింసింప నా
భీలాకారుల నాత్మదూతలఁ గడున్ భీమక్రియాధుర్యులన్
వైళంబారసి పంప వారలు మహావష్టంభ మేపారఁగాఁ
బ్రాలేయాద్రితటిన్ వసించు మునిరాడ్బాలున్ వడిన్ జేరుదుర్. 244

గీ. యమునిదూతలఁ గాంచి సంయమికుమారుఁ
డించుక చలింప కాత్మ మహేశునందె
స్థిరముగా నుంచి పూజనం బురువు మీఱ
సల్పుచుండఁగ వారలా చందమెఱిఁగి. 245

ఉ. కోపాలోని కేఁగుటకుఁ గొంకి మునీంద్రజఘోరదివ్యతే
జోవిసరాగ్నులని బడలి చూడఁగఁ జాలక మౌనిపుత్త్రకున్
భీవశులై వడిన్ మరల బిట్టుగ నంతకుఁ జేరఁబోయి య
ప్పావనవృత్తమంతయును భాస్కరికిన్ దెలుపంగ నాతఁడున్. 246

చ. కడుపడి రోషవేగమునఁ గన్నుల నిప్పులురాల వీఁకమై
నడరి చనుండు వీరలు భయాకులు లెంతయుఁ బ్రల్లదంబులన్
బడుగులవోలె నాడుదురు బాలు వధింపఁగ నేన పోయెదన్
కడిఁదిమగం డెవం డొకనుఁ గానఁగవచ్చును గాక యుద్ధమై. 247

చ. అనియనుచుండ నాక్షణమె యంబరభాగము నుండి నారదుం
డనఘుఁడు చేరవచ్చిన దినాత్మజుఁ డమ్మునికిష్టసత్కృతుల్
పొసఁగఁగఁ జేయఁడుర్ మునియుఁ బొంకముగా నవియేవొ ముచ్చటల్
వినిచి మృకండుపుత్త్రకుని వృత్తముఁ గూర్చి వచించెఁ బ్రీతిమై. 248

చ అతఁడను నాలకించి ముని! యమ్మునిబాలుని జీవనంబు ను
ద్ధతిఁ గొని తేరఁ బృథ్వికిఁ బ్రయాణము సేయుచునుంటి నీదు నా

గతిఁగని యింతకాఁగితి నిఁ•కన్ జరుటొవ్వ ననంగమాని యా
ధృతిమెయిఁబల్కె నప్పితృప•తిన్ గని యల్లనఁ జల్లఁగానిటుల్. 249

చ. వినుము దయానిధీ! నీ వఖిల•వేదివి యమ్మునిదంపతుల్ గడున్
ఘనతరపుణ్యవర్తను లొ•కల్మషు లేకసుమాను లర్భకుం
డనఘుఁడు శంభుభక్తుఁడు ద•యాళు వెదఁజల్లుము కొల్లగా నెటో
మనువు మృకండునందను•ి మాన్పుము తత్పరితాప మిమ్మగన్. 250

క. అనుటయు నంతకుఁడది విని, వినుముని! యాయువదినిండ • వేఁగుఁదలఁపక
జనునే యుడుగుమిఁకన్ బో,దునిదే తజ్జీవితంబుఁ • దొలగించుటకై. 251

గీ. అనిన నారదుఁడిట్లనె•నరయవైతి, వకట! నానుడి మునిబాలుఁ•డభవుఁగొలుచు
చున్నవాఁడిఁక నీకసా•ధ్యుండు వానిఁ, జంపలే వీవు కానవు•శమన! యిపుడు

వ. అనినంత యముం డాగ్రహంబున నౌడుగఱచి నారదా! నారద! యేమంటి
వేమంటివి? వినుము వినుము.

మహాస్రగ్ధరావృత్తము:

దిననాథుం డంతయేనిన్ • దికమకపడి ధాత్రీతలం బొందెనేనిన్
కనకక్ష్మాభృత్తునున్ లా•ఘవమమరఁ గడున్ •గంపమున్ జెందెనేనిన్
వనజాక్షుండున్ హరుండున్ • వనరుహభవుఁడున్ • వచ్చి పోరాడిరేనిన్
ఘనశక్తిన్ బట్టి తెత్తున్ • గడసి కడిఁది వీఁ•కన్ మునిప్రాణరాజిన్. 254

క. అని రయమునఁబాశంబులఁ, గొని సైరిభమెక్కి కడిమి•ఘూర్ణిల్లుచు న
మ్మునిసుతునిఁజేరి తద్వ,ర్తనమంతయుఁ గాంచి యనియెఁ•దామసమొదవన్.

— * యముఁడు మార్కండేయుని దర్శించుట * —

చ. చాలును జాలుఁ బూజనము • శర్వుఁడు సంతసమొందె నీకిఁకఁ
గాలము చేరువయ్యె మృతిఁ•గాంచెదు వెల్పలకేగుదెమ్మ నేఁ
గాలుఁడ నీదుప్రాణములఁ • గైకొనఁగా నిటువచ్చితిన్ జుమీ!
మేలుగ నీకు మోక్షమది • మేకొను సందియమొందు లేఁదికన్. 256

మ. అనినన్ బాలకుఁ డంతకున్ గని రవం•తైనన్ భయంబొంద కి
ట్లనియెన్ భానుజ! నే మహేశ్వరుని ని•ప్డర్చించుచున్నాఁడ న

యన ఘుండాఢ్యుఁడు సర్వలోకవిభుఁ డాహ్లాదంబునన్ నన్నుసాఁ
కును నాజీవితమున్ హరింపఁదర మెవ్వఁడో! నీకుఁ బో పొమ్మికన్. 257

వ. అనుటయు నంతకుండును

చ. తెలియదు పిల్లకాయ విటు తెంపుగ నోటికి వచ్చినట్టులన్
బలుకుచునుంటి వోచ్చెముగ బైసికజెల్లదు లేచిరమ్మ వే
ల్పులు నిను సాఁకువారె? కడముట్టఁగ జేయుదు నిప్డె కన్మ నా
యలవును బాళపుంబలిమి నర్భక! నిర్భయనూత్న లింకఁగన్. 258

క. శివుఁడు గివుఁ డడ్డమే? యాయువు చెల్లినవెన్క నీకను యోగ్యుఁడవని యి
ట్లవబోధము నొనరించితి, నవునిది కాదని యెఱుంగ వశటా తగునే? 259

—* మార్కండేయుఁడు యముని నిరసించి పలుకుట *—

వ. అనిన మార్కండేయుం డిట్లనియె.

ఉ. ఏటికిటుల్ ప్రగల్భముల నెంతయు గర్వము మీఱినాఁడఁగా
మేటితనంబె? శంకరుఁడు మిన్నగఁ గన్పడఁడయ్యెనే? యికన్
మాటలు వేయునేల? నను మన్పఁగలండు శివుండు నీవికన్
మోటుతనంబు పాల్పడక ముందటిపాటుఁ దలంచుకొమ్మదన్. 260

గీ. మంచిసెబ్బర లరయక మందమతులు, ముక్కునూటిగఁజని కర్మములఁబొనర్చి
ముప్పుఁజెందుదురిందు మో మోటపడక, చెప్పుచుంటిని దలపోయు చిత్తమందు

చ. అనినఁ గడుఁగ్గడున్ గినుక నంది మహాద్భుతదారుణధ్వనిన్
బొనరిచి చూడు చూడు మిదె పొంకమణంగు నురుంగుఁ బ్రాణముల్
మునిసుత! యంచు దేహళికి ముందటనుండి కరాళపాశమున్
గొని శిశుకంధరన్ వయిచి కొంకక లాగఁదొడంగె నత్తఱిన్. 263

వ. అంత మార్కండేయుఁ డంతకుని చెయ్వోఁతింగి తనకు శంకరుండే శరణంబని కడంగి శివలింగంబు నాలింగనంబు నొనర్చికొని స్థిరమతి నిట్లు శివుని వాఙ్మయోపాస్తిఁ జేయుచుండె. 264

—* మార్కండేయకృత శివస్తోత్రము *—

సీ. బంగారుమలవిలుఁ బరఁగఁ బట్టెడువాని, వెండికొండను నెలం బుండువానిఁ
బావరానారితోఁ బరిఢవిల్లెడువాని, వెన్నుండు తూపుగా వెలయువానిఁ

గడు వేగఁ ద్రిపురముల్ • గాల్చిమీఱినవాని, జేజేలజోతలఁ • జెందువాని
వేల్పుచెట్టులవిరుల్ • వెలయు నడ్గులవానిఁ, గామునిఁ గాల్చిన యగ్గికంటివాని

గీ. బూదిఁబూసిన మెయివానిఁ • బొలియనట్టి
వాని దోసంబులను నెడఁ • బాపు వాని
నెన్నుచర్మంబుఁ బైఁగప్పి • యెసఁగు వానిఁ
గొలుతు నెలతలదొర మిత్తి • గెలుతు నిపుడు

సీ. నల్లవెన్నెలయర్చ్చనఁదగు నడ్గులవాని, చదలేటిసిరొందు • జడలవానిఁ
జలువరాపోగులఁ • జెలఁగు వీనులవాని, గిత్తకిలాతంబు • సొత్తువాని
నారదాదుల నుతుల్ • నయముగ వినువాని, నెల్లజగంబుల • నేలువాని
అంధకుండను మేటి • యసుర గూల్చినవానిఁ, జేరుభక్తుల వేల్పు • చెట్టువానిఁ

గీ, జక్కులొడయని చెలిమి నెనంగువాని, భగునికను లూడబెఱికిన • బలియుఁడైన
వానిఁ బాములసొమ్ముల • వాని నెలమిఁ, గొలుతు నెలతలదొర • మిత్తి గెలుతు నిపుడు

సీ, విసము మెక్కుట నల్పు • వెలయు కుత్తుకవాని, గొడ్డలి లేడిఁ గైఁ • కొనెడువాని
భవరుజలిక్కట్లు • పాపఁగాఁ దగువానిఁ, ద్రిగుణాత్ముఁడై తేజ • రిల్లువానిఁ
గడగి దక్షసవంబు • నడఁగఁ ద్రొక్కినవాని, మూడుకన్నులుగల్గి • మురియువాని
శోనంబుముత్తినిఁ • బొసఁగ నిచ్చెడువానిఁ, జెలఁగి దోసముల భం • జించువాని

గీ. భక్తులందునఁ బ్రేముడిఁ • బరగువాని, క్షయములేనట్టివానిఁ బ • చ్చనివలువలఁ
గట్టువానినిఁ గొలతలే • నట్టివానిఁ, గొలుతు నెలతలదొర మిత్తి • గెలుతు నిపుడు

గీ. పొలియఁ జేయుచునున్నను • భువనములను
మరల జనియింపఁగాఁ జేసి • మనుచువానిఁ
బ్రమథగణములచేఁ గొల్వఁ • బడెడువానిఁ
గొలుతు నెలతలదొర మిత్తి • గెలుతు నిపుడు.

గీ. అవని నీళులు నగ్గి గా • డ్పాకసంబు
చదలు మానికమును నీక • జలువలదొర
యాజి యనుతనువులఁ జెంది • యమరువానిఁ
గొలుతు నెలతలదొర మిత్తి • గెలుతు నిపుడు. 268

క, కొండలయొడయనికూఁతును, గొండగు తమిసాము మేనఁ • గొన్నట్టిదొరన్
నిండారు నెనరుకడలిని, నిండగుబత్తిన్ గొలుతును • నిరసింతు జమున్.

క. అవిరతము రుద్రుఁ బశుపతిఁ, గవిసన్నుతు స్థాణు నీలకంఠు నపర్ణా
ధవుఁ గాలానలమూర్తిన్, శివుఁ గొలిచెదఁ గాలుఁ డేమి సేయఁగలఁడిఁకన్. 270

క. కాలగళుఁ గాలమూర్తిన్, గాలనియామకునిఁ గాలకాలు ననంతున్
శూలాయుధధరుని మహా, వ్యాళధరున్ గొలుతు గెలుతు నంతకమూర్తిన్.

క. అవ్యయుని శాంతు యోగిజ, నవ్యక్తుని నక్షసరక నఘనకరునిన్
దివ్యజనేశ్వరుఁ బరమున్, భవ్యాత్మున్ గొలుతు గెల్తు వైవస్వతునిన్. 272

క. ఆనందమయుని నిత్యుని, గోనాథధ్వజుని హరునిఁ గువలయహితరే
ఖానద్ధపాటలజటున్, దీనశరణుఁ గొలుతుఁ బితృపతిన్ గికురింతున్. 273

క. భస్మోద్ధూళితవిగ్రహు, నస్మితముఖు మోక్షదానచణు సర్వేశున్
విస్మయకరవైభవు నా, కస్మికకారుణ్యుఁ గొలుతుఁ గాలుని గెలుతున్. 274

క. శివ! శంకర! యీశ! సదా, శివ! శర్వ! మహేశ! శ్రీశసేవితచరణా!
భవ! కల్పాయువు నాకి, మ్మవిరళకృపఁ దెవులులేని యట్టులు చక్కన్. 275

వ. అని యిట్లు చిఱుతతపసి మదిన్ గట్టిచేసి గట్టువిలుతుదొర నర్థించుచుండు నంతలో

గీ. నారదుం డట్లు యముని సన్నాదరించి
మునిసుతుని రక్షయందుఁ బూన్కిని వహించి
వేగమున నాకసంబున వెడలి యల్ల
రజతశైలంబుఁ జేరి బల్ రాణగదుర. 277

—* నారదుఁడు మార్కండేయుని రక్షింపుమని పార్వతీశివుల నర్థించుట *—

శంకరప్రియ వృత్తము
కావఁగరావే గణపతిలోలా!, ప్రోవఁగలేవే మునిజనపాలా!
ఈవె శరణ్యం బిదిగనుమాత్మన్, బావనమూర్తీ! పరమసుకీర్తీ!

మ. అని గానం బొనరించుచున్ గిరిసుతాప్రాణేశ్వరున్ దేవదే
వునిఁ జేరంజని మ్రొక్కి మౌనినుతువిస్ఫూర్జత్తపోరీతిఁద
జ్జననీగుర్వనపాయదుఃఖగతినిన్ జండాత్మతన్ మిత్తి పై
కొని వేగంబునవచ్చు నుద్ధతిని సంకోచంబులే కెంతయున్. 279

సీ. నాఁడివి రక్షింపుమనుచు నాయకుఁ డుపతిధరు, దేవియగు జగదంబను దేవురింప
శివయురయ మునబాలురక్షింపుమనుచు, విభుని నెంతయు బ్రతిమాలి వేడహరుఁడు

చ. మునితనుజన్ముఁ గంఠమున • మ్రొక్కలుఁడై యముఁ డేసినట్టి య
ఘునమగు కాలపాశమది • కంఠగతంబయి కానుపట్ట నం
తనె పెనుద్రోఁత బిట్టడర • దారుణరోషపరీతచిత్తుఁడై
యనువుగ లింగమధ్యమున • నద్భుతరీతిగఁ దోఁచి యుద్ధతిన్. 281

* శివుఁడు త్రిశూలధారచే యమునిఁ గూల్చి మార్కండేయున కభయ మిచ్చుట *

చ. కరతలశూలధార యము • కంఠముఁ గ్రుచ్చ నతండు శోణితం
బురవుగఁ గ్రక్కుచున్ దొలఁగి • యుర్వి నమాంతము గూలినంత నా
దరమున బాలు నెత్తి పయిఁ • దాఁ జెయి నుంచి కుమార! యావిఁకన్
వెఱపును మాని యిష్టములు • వేడుము వాడముగా నొసంగెదన్. 282

సీ. అనిన మునిపుత్త్రుఁడు భవుని • యడుగులందు
వ్రాలి యిక్కాలుఁ బ్రదికింపు • రాజమకుట!
యెట్లులైనను నాకోస • మీతఁ డిట్టు
లయ్యె నందఱకును శుభం • బగుత సతము. 283

— * శివుఁడు మార్కండేయు ప్రార్థనచే యముని జీవింపఁజేయుట * —

వ. అనిన నమృతాంశుమౌళి యంతకున్ మరల జీవింపఁజేసి యాతని కిట్లనియె.

చ. ఎఱుఁగవె? నాదుభక్తుల మహిన్ ఘనశక్తులఁ బుణ్యయుక్తులన్
మఱచితివే? నను బలసి • మానసమందు నిఁకేని యెప్డిటుల్
గరువముఁ జెంది నాయలరు • గాదిలిభక్తులపైనఁ జేయిడన్
దొరకొన కిట్టి బెట్టిదవుఁ • దుందుడుకుల్ పొనరింపఁ బోకుమీ! 284

వ. అనిన నంతకుండు నుదుట నంజలిన్ గదియించి మ్రొక్కి యిట్లనియె.

గీ. దేవరయె పదియాఱేడు • లీ వటునకు, నాయువంచు వచించుట • యరసి యేను
పాశమును వేసితిని ముని • బాలునిపయిఁ, దలఁపునకు రాదు నాకు నా • తప్పిదంబు.

వ. అనిన శివుఁడు మందహాసంబు చేసి యిట్లనియె.

గీ. ఎప్పటికిఁ బదియాఱేండ్ల • యెలవయసున్న, తోడ నొప్పెడు నాయువుఁ • బాడిమీఱ
నిచ్చితిని దాని నిప్డు నీ • వెఱుఁగ కిట్టు, లాఱడికి నొడిగట్టితి • వైనఁ జనుము.

వ. అనుచుండ నారదోద్బోధితులై మృకండుమునియును మరుద్వతియును కుమా
రుని జాడ లరయుచు నచ్చటికి వచ్చి యవ్విధమంతయున్ గాంచి యఖిలేశ్వరుని.

దయామయత్వంబుఁ బెక్కుభంగులఁ బ్రశంసించుచుండిరి. నారదుండును నచ్చటికి వచ్చి మహేశ్వరునకు మ్రొక్కి యమునిఁ గుశలం బడిగిన నంతమీఁద యముండు విన్నఁబోయి శివుని సెలవొంది నిజపురంబునకుఁ జనియె. శివుండును శివయును మార్కండేయునిఁ జూచి యిట్లనిరి. 289

పార్వతీపరమేశ్వరులు మార్కండేయునకు బ్రహ్మకల్పాంతాయువు నిచ్చుట

గీ. ఎప్పు డజకల్పమగునో యిఁ కెప్డు గడలి
జలజనయనుండు వటపత్రశాయి యగునో
అంతవఱ కీవు పుడమిపై నధివసింపు
కరము చిరజీవియగుచు మృకండుతనయ! 290

వ. మఱియు నీవొనరించిన స్తవరాజం బెవ్వరేని యస్మదీయలింగసన్నిధిఁ జేరి పఠించిరేని యవ్వారలు మృత్యుభయంబుఁ జెందరని వరంబిచ్చి మృకండు మునినిఁ జూచి మునీంద్రా! వరంబు లింకేమేనిఁ గోరుదువేని నిచ్చెద ననిన నతం డిట్లనియె. 291

గీ. ఇంతకన్న వరంబు నాకేమివలయు, దేవ! తీర్చితివయ్య! నా దీనదశను
దయకుఁ బాత్రునిఁ జేసి నన్ దనిపినావు, వరద! యేమనికొనియాడ వలఁతినగుదు

వ. అని యమ్మునిదంపతులు మార్కండేయుండును మహేశ్వరులకు మ్రొక్కిన యంత మహేశ్వరు లంతర్ధానంబు నొందిరి. నారదుండును శివుని గానంబు సల్పుచు యథేచ్ఛఁ జనియె. మృకండుదంపతులు గొమరునిఁ దోడ్కొని స్వాశ్రమంబున కరిగి సుఖంబుండిరి. 293

క. ఈచరితం బెవ్వఁడుగా,నీ చదివిన విన్న మిత్తి నెట్టి చిరాయు
శ్శ్రీచెలువుమీఱ సౌఖ్యము, లాచంద్రకిరీటుదయను నందుదురు భువిన్.

వ. ఇట్లు శివుండు మిత్తిన్ భంజించి మరల సంజీవితున్ జేసె ననిన వాయుభట్టారకునకు మునులు దేవా! మున్నుపమన్యుమునీంద్రుండు శ్రీకృష్ణునకు శైవదీక్ష యొసంగిన పిదప శివతత్త్వరహస్యం బఖిలంబును దెల్పెనని విందు మా యనఘుండు గోవిందున కెద్ది తెల్పెనో యద్ది బోధింపుమనిన ననిలుం డిట్లనియె. శివదీక్షఁ జెందిన శ్రీకృష్ణుం డుపమన్యుంజేరి యిట్లర్థించె. 295

క. దేవా! వినఁదలఁతు మహా, దేవోక్తము వేదసారదీపిత మాత్మ
శ్రీవిజ్ఞానము నిజభ,క్తావళికి ముక్తిజనక మగు నద్దానిన్. 296

గీ. భక్తిలేనట్టివారి క ప్రాజ్ఞులకును, గోచరముగాని దేంతయు గూఢమైన
దాశ్రుతిదడంగములనుసాం ఖ్యమునుద్ధృ, తంబయినదాని దెల్పుము తాపసేంద్ర

— * ఉపమన్యుముని శ్రీకృష్ణునకుఁ దెల్పిన ఆత్మజ్ఞానము * —

క. అనుడు నుపమన్యుఁడిట్లనె, వినుమీకఁ దెల్పెదను సర్వ దేవోత్తము శ
ర్వునిచేఁ బరిభాషితమును, ఘనము ననాయాసమోక్ష కారణము హరీ! 298

మ. మును నవ్యక్తమునుండి శర్వుఁడు జగమ్ముల్ సృష్టిచేయంగ నీ
హను మున్ముందుగ దేవపూర్వు నల బ్రహ్మన్ బ్రీతిఁ బుట్టించె న
ఘునుఁడున్ దండ్రిని సర్వకారణునిఁ దాఁ గాంచెన్ మహాదేవు నం
తనె రుద్రుండు సృజింపు విశ్వమని వేదంబుల్ సమర్పింపుడున్. 299

గీ. అతఁడు జగముసృజించి వర్ణాశ్రమవ్య, వస్థ వేత్వేఱు చేసె స వంబుగొలుసు
సోము వెడలించె నాతని చొప్పునన్ధ, రాగ్ని రవి సుర రాద్యజ్ఞ హారులమరిరి. 300

క. వారందఱు వేగంబుగ, శ్రీరుద్రాధ్యాయగీతి శివుని నుతింపన్
భూరికరుణాలుఁడై య, వ్వారలముందఱను దోఁచె వైభవములరన్. 301

గీ. అంత లీలార్థమై యమ్మ హాత్ముఁడవ్వ, వారిజ్ఞానంబును హరింప వారలపుడు
నీవెవండవనుచు మోహ నిష్ఠితులయి, యడుగ సురలకు రుద్రుఁడిట్లనియె వేగ.

గీ. నేనొకండనె పూర్వుండ నెనె తొలుత, నుండియుండితి నిప్పుడు నుంటి నుండఁ
గలను నాకంటె నన్యుఁడొక్కండు లేఁడు, నేనె నడిపెద జగముల నెమ్మిఁ గనుచు

ఆ. ఇట్లు చెప్పి రుద్రుఁ డెలమినంతర్థినిఁ, జెందె నంత సురలు చేవదక్కి
పరమశివునిఁ గనక భక్తితోడ నథర్వ, శిరసుతోడ నుతులు చేసిరంత. 304

క. వారల ననుగ్రహింప ను, మారమణుఁడు దేవితోడ మర్త్యుల యెదుటన్
భూరికరుణాహృదయుఁడై, చేరఁగ నవ్వారుగాంచి చెలఁగి ప్రణతులై. 305

గీ. పరమశక్తి యెడమప్రక్క భాసిలంగ, సిద్ధులా పాశుపతు లోలి సేవసల్ప
యోగులకు నెదఁ గన్పడుచుండువాని, శివునిఁ జూచి నుతుల్ పెక్కు చేసిరంత.

వ. పరమేశ్వరుండును గృపచే నవ్వారిన్ గాంచి సంతుష్టుండనైతి ననుడు దివ్య
జను లాదరంబున నిట్లడిగిరి. 307

గీ. దేవ! నీకపచితి యెట్లు దీర్చవలయు, నెవనికర్చయుం దధికార మేర్పడునొ య
థార్థమంతయు మాకిప్పు డానతిమ్మ, నుడు శివుండల్పహాసంబు నుంబొనర్చి.

—* శివుఁడు దేవతలకు సూర్యాత్మక విజతనువుఁ జూపుట *—

క. దేవినిఁ గని యంత మహా, దేవుఁడు సూర్యాత్మకంబు • దివ్యతనువు స
ద్భావంబునఁ జూపుటయున్, దేవతలంతయును జూచి • తేఁకువ మెఱియన్.

గీ. ఘోరమునుసకలాశ్చర్య•గుణయుతము ను,సర్వతేజోమయంబును•శక్తియుతము
అష్టభుజము చతుర్వక్త్ర•మద్భుతము ను,నర్ధనారీకమునుగాంచి•హరుసమొందె.

క. తెలిసి దివాకరుశివునిఁ, గలుషహరాభైన దేవిఁ • గనుఁగొని భువనం
బులు తన్మయములుగాఁగని సలిలము నర్ఘ్యమునుబట్టి • సల్పి రిటు నుతుల్.

క. సింధూరవర్ణునకు సం,క్రందనగోవిందధాతృ•కారణునకునున్
సుందరసుమండలున కర, విందధరున కబ్జనేత్ర•విలసితునకునున్. 812

క. కనకమణిభూషణునకును, ఘనరవిరూపునకు నాది•కారణునకు వి
ష్ణునకును బ్రహ్మకునున్ రు, దునిన కార్యాసహితునకు సు•తులివె శివునకున్.

గీ. రత్నపూర్ణాంబు సనువర్ణ•రసము సకుశ
సుమమును సుకుంకు మాధ్యంబు • సుప్రశస్త
మును సహేమపాత్రింబును • మోదమెసఁగఁ
గొను మెసంగెద మర్ఘ్యమున్ • గోకలాంగ! 814

వ. అని ప్రార్థించి పరమపురుషున కర్ఘ్యంబు లొసఁగిరి.

గీ. ఇట్టి లినమండలంబున•సింపుమీఱ, శివుని నవధానమునఁ బూజ•చేసి యెవ్వఁ
డర్ఘ్యమిచ్చునో కాలత్ర•యంబునందు,వాని కిలదుర్లభము లేదు•పడయుముక్తి

వ. మఱియును

క. ఈస్తుతి నెవ్వండేనిఁ బ్రశ, స్తమతిన్ జపముసేయు • జదువుచునుండున్
నిస్తులవిభవములొందును, స్వస్తిన్ జేకొను నతండు • సత్యమిదియగున్. 816

— * తిరోహితశాస్త్రప్రతిష్ఠ *—

వ. అంత మండలాంతర్గతుండగు హరుండు సర్వాగమోత్తరంబగు శాస్త్రంబు
నొసఁగిన నందుఁ బూజాధికారంబు ద్విజాతుల కని యెఱింగి మహే
శ్వరుని సెలవొంది బృందారకు లందఱు యథాగతంబుగఁ జనిరంతఁ బెద్దకాలం
బున శాశాస్త్రంబు తిరోధానంబగుడు నొకప్పుడు మహేశ్వరిచే సంబోధితుండై

శివుండు మరల సర్వాగమోత్తరంబగు శాస్త్రంబు ననువదించె, నద్దిబ్రహ్మను మఱి నాచే నగస్త్యునిచే దధీచి మున్నగువారిచే స్వయంబుగ శివావతారంబులచేతను లోకంబునం బ్రవర్తితంబయ్యెననుడుఁ గృష్ణుఁడు మహాత్మా! యీశను జగత్కారకునిఁగూర్చి బోధింపుమనిన నుపమన్యుండిట్లనియె. మున్నొక మాఱు ముముక్షులగు మునులు గొందఱు బ్రహ్మవాదులై సంశయావిష్ట మనంబులతో నిట్లు విమర్శించిరి.

— * ఉపమన్యుఁడు కృష్ణునకు జగత్కారకునిగూర్చి చెప్పుట * —

సీ. ఎద్ది కారణమగుబ్రహ్మ • మేమువలన, బుట్టినారమిఁ కెద్దానఁ • బోషితులము
ఎందునున్నారమిట్టుల • నీసుఖ తది,తరములంను వర్తింతుము • తవిలిసతము,

గీ. కాలమొ స్వభావమొక్కొ య • క్కడిఁదినియతి
యో యదృచ్ఛయో భూతంబు • లో బ్రకృతియొ
పురుషుఁడో వీనిసంయోగ • మో యరయఁగఁ
గారణము లౌన జడము లె • క్కడనుగాని. 319

క. పూరుషుఁడుసుఖదుఃఖయుతుఁ, గారణమగునొక్కొ • విభుఁడు • గానియతఁడిటుల్
సారెకుఁ బరస్పరంబు వి,చారణ యొనరించి ధ్యాన • సంగతినంతన్. 320

సీ. అపుడు చూచిరి మునులు దే • వాత్మశక్తి, నీశ్వరినిఁ ద్రిగుణంబుల • నెంతయుఁ గు
గూఢమగుదానిఁ బాశంబుఁ • గుశలగతినిఁ, ద్రెంచుదాని వివేకంబుఁ • బెంచుదాని

గీ. ఆపెచే భిన్నపాశులై • యచ్ఛదృష్టి, సర్వకారణకారణు • శక్తిమంతు
నమ్మహాదేవుఁ బొడఁగని • రప్రమేయు, నేకతేజమై యెల్లెడ • నెసఁగువాని. 322

వ. అద్దేవుని ప్రసాదయోగంబునఁ బరమంబగు యోగంబునను దృఢంబగు భక్తియోగంబునను దివ్యపదంబు నొందిరందున. 323

గీ. అట్టి చిచ్ఛక్తితోఁ గూడ • నమ్మహేశు
నెవఁడెఱిఁగి హృదయంబున • నెన్నఁ జూచు
అట్టి వానికి శాశ్వత • మైన శాంతి
యమరుఁ బెఱకెవ్వ డమర ద • ట్లరయ మొదను. 324

గీ. విప్రయోగంబు శక్తితో • వెలయ దేవుడు
మశక్తింతుండు శివునకే • చందమునను

ఈ ద్వయంబు ప్రసాదంబు • నెలమిఁ జెంది
కరతలస్థితముగ ముక్తిఁ • గాంచు జనుఁడు. 325

ఉ. శివుఁడెటు సర్వకర్తయయి • చెన్నసలారునొ విశ్వకోటికా
శివయును సర్వకర్త్రియయి • చెన్నలరారు నటుల్ సతంబికిఁ
కవకు వియుక్తియుండదు వి•కర్తనమూర్తికి దీప్తికిన్ వలెన్
గువలయనాథ కౌముదుల•కున్ వలెనారయ మబ్జలోచనా! 326

గీ. శివుఁడు లేకయె శక్తి రా•జిల్లదెపుడు, శక్తిలేకయె శివుఁడట్లు•చెల్వమరడు
శక్తిశక్తిమంతులకిట్లు•సంతతము వ,రస్పరాపేక్షలోనుండు•రాణవెలయ. 327

క. శివతో శక్తుండయి తా,శివుఁడు జనంబులకు నెప్డు•సేయు సకలవై
భవములఁ గైవల్యంబును, శివ చిన్మయి యాద్యశక్తి•శివునకు శౌరీ! 328

చ. అనవుడుఁ గృష్ణుఁడిట్లనె ష•డాననసన్నిభ! జ్ఞానమూర్తి! నీ
వనయము శిష్యపాళహర•ణాఢ్యుఁడ వీశ్వరతత్త్వయోగచిం
తనుఁడవు నీముఖాబ్జశివ•తత్త్వసుధారసధార లాని తృ
ప్తినిఁ గొనజాలకుంటి నిటు • దెల్పుము శార్వవిభూతి నింకనున్. 329

గీ. మును జగన్మాతశర్వాంక•మునవసించి, లోకనిశ్రేయసంబెంచి•లోకగురుని
శివుని నేమిప్రశ్నించెనో•శివకునాథుఁ,డేమి తెల్పెనో యెఱిగింపు•మివుడుదయను.

వ. అనిన నుపమన్యుం డిట్లనియె.

— * ఉపమన్యుఁడు కృష్ణునకు ముఖ్యాంశంబును జెప్పుట * —

చ. విను యదువంశమౌక్తికమ! • విశ్వగురుండు హరుండు మందరా
ద్రిని నొక చారుకందరస•రిత్తటదివ్యవనస్థలిన్ జగ
జ్జననియుఁ దా విహారమును • సల్పుచు నెచ్చెలి దెచ్చినట్టి నూ
తనవికచప్రసూనదళ•దామములన్ గయిసేయఁగా నుమన్. 331

గీ. తనదుతొడ నెక్కఁజేసి ని•తాంతకౌతు,కమున కీల్జడఁగైసేసి • కడిఁదిహర్ష
మొప్పనున్నతటిన్ దేవి•యొప్పమీఱ, విభునిలోకోపకృతి కిటుల్•వేగనడిగె.

గీ. దేనిచే వశమయ్యెదు•దేవదేవ!, అల్పశక్తులు నకృతాత్మ•లైన యట్టి
మానవులకీవువచియింపు•మా!కరంబు, నాదుచిత్తంబుపొంగనా•నందముననుఁ.

వ. అనియడిగిన మహేశ్వరికి మహేశ్వరుండాదరంబున నిట్లనియె

గీ. కాన వశ్యుఁడ నెపుడు నకర్మమునను, జపమునఁ దపమునను విజ్ఞానమునను
నన్యమున దేనిచేనిఁ గానవధరింపు, భక్తిచేతను వశమగుదు భక్తతతికి. ౪౩౬

గీ. భక్తి యెక్కుడుగ లిగినఁ బణఁతి! మాని, సుంకు వశమగుదు బ్రేమతోఁ జూడఁబడుదు
మాటలాడుదు ముట్టుదు మఱియు నెంత, యేని బ్రియమొనరింపుదు నిగురుఁబోఁడి!

కం. దానఁ బడయఁగ వలయు నన్యూనంబగు భక్తి భువి ననుం గోరెడు న
మ్మానవులు వర్ణయుక్తులు, మానిని! ధర్మాభివృద్ధి మనుమరుదీనన్. ౪౩౮

గీ. భామ! వర్ణాశ్రమాచారపరులకే యొసంగు నచ్చంపు భక్తి పొసంగ దన్య
జనులకిది మామకాజ్ఞచే వనజభవుఁడు, వారలకుఁ గూర్చుచుండును వైభవముగ

వ. మఱియు వర్ణాశ్రమధర్మంబుగూడ నాచే నుత్పాదింపఁబడి చతుర్ముఖునిచేఁ బ్రవర్తింపఁ జేయఁబడిన దౌట నన్నుఁ గోరువారెల్ల నియతితో వర్ణాశ్రమధర్మంబు ననుష్ఠింపవలయును. అట్టి వర్ణధర్మానుష్ఠాతలకే మదీయభక్తిజ్ఞానంబులం దధికారం బన్యులకు లేదు.

ఆ. అందుఁ జేసి మామకాజ్ఞానువర్తులై, వర్ణధర్మనిరతి వాసిమీఱ
భక్తిఁ జెంది పాపపాశంబులను బాసి, నన్నుఁ జేరవలయు నలిననేత్ర! ౪౪౦

వ. అనియిట్లు చెప్పినంత నమ్మహేశ్వరి సంతుష్టయై భక్తిభావంబునఁ బరమేశ్వరు నుపాసించె ననిన శ్రీకృష్ణుం డాముష్మికఫలదాయకంబగు శివపూజాక్రమంబు నుపదేశింపుమనుడు నుపమన్యుం డిట్లనియె.

—* ఉపమన్యుఁడు శ్రీకృష్ణునకు శివపూజాక్రమంబును జెప్పుట *—

సీ. విను ముంజకేశ! విశ్వేశపూజాక్రమం, బాముష్మికఫలంబు నంతనిపుడు
దీనిఁబోలెడు నద్ది త్రిభువనంబుల లేదు, పుణ్యాతిశయయుక్త భూరిగరిమ
అజహరిరుద్రులు హరిహయుండాదియౌ, దిక్పతుల్ భాస్కరాదిగ్రహములు
అలవశిష్ఠాది మహర్షివరేణ్యులు, నంది మహాకాలనాథ ముఖ్య ౪౪౧

గీ. గణములు రసాతలాదిలోకములనొప్పు, తక్షకానంత ముఖ్యులౌ దందశూక
రాజులీ యర్చనంబును రాణగదుర, సలిపి వడసిరి తత్పదంబులను సతము.

వ. కావున నట్టి యర్చనాప్రకారం బుపదేశించెద సావధానంబుగ వినుము.

గీ. తెల్లనౌ మంచిగంధంబు తీర్థమునను, శంభులింగంబునకు శివన్ స్నానమాడ
జేసి యవదాతవికచకుశేశయములఁ, బూజ యొనరించి భక్తి మై మ్రొక్కవలయు.

వ. ఇఁక ధనవంతుఁడగు నేని

గీ. రత్నములచేతఁగాని స్వర్ణమునఁగాని, పద్మపీఠంబుఁ దీరిచి పరగ కేస
రముల మధ్యమునందు లింగమును గంధ,లిప్తమంగుష్ఠనిభము లలిఁగ ఘటించి.

వ. లింగంబుయొక్క వామభాగంబునందుఁ బరాంబికను సంయోజించి బిల్వపత్రంబుల గౌరీశంకరుల నర్చించి

గీ. అగరు దక్షిణపార్శ్వంబునందు నునిచి, మణిశిలన్ బశ్చిమమున నమర్చి యుత్త
రమునఁ జందనమొసఁగి పూర్వదిశయందు,నిఁబుగా హరిదళమర్పణంబు చేసి.

క. సురభికుసుమంబులను రుచిరబిల్వదళంబులను విచిత్రసుమములన్
హరువుగఁ బూజించి ఘృతా, గరుగుగ్గులు ధూపమును దగ నొసఁగి యంతన్.

వ. అతిసూక్ష్మంబులు ధవళంబులగు వస్త్రంబుల సమర్పించి సర్పిర్దీపంబుల వెలిగించి ఘృతమిశ్రితంబగు పాయసంబును నివేదించి ప్రదక్షిణనమస్కారస్తవంబు లొనర్చి క్షమాపణంబు నర్థింపవలయు ననంతర ముపాసకుఁడు దక్షిణామూర్తి నాశ్రయించి సర్వోపహారసమ్మిశ్రితంబగు నైవేద్యంబును శివమంత్రంబులతో శివునకు సమర్పింపవలయు నిట్లు పంచగంధమయంబును శుభంబును నగు లింగంబు నెవ్వఁడు నిత్యం బర్చించునో యట్టివాఁడు సర్వాఘముక్తుండై శివలోకంబు నొందు నిందుసందియంబు లేదీ రహస్యంబగు శివలింగ మహావ్రతంబు భక్తుండవగు నీకుఁ జెప్పితి నీవును శివభక్తుఁడవుఁ గాక మఱియొకని కొసంగకు మనుటయు శ్రీకృష్ణుండింకను శివలింగతత్త్వంబును బూజావైభవంబును యోగరహస్యంబులను గుఱించి యడిగి తెలిసికొని కృతార్థుండయ్యెనని వాయుదేవుండు మునులకుఁ జెప్పి యంతర్హితుఁడయ్యె నంత మఱునాఁటి ప్రభాతంబునఁ దపోధనులగు నానైమిశీయ ఋషులు సత్రాంతంబున నవబృథంబు నొనర్చి ప్రసన్నస్వాదుసలిలయగు సరస్వతీనదిన్ జేరి యందు శివంబులగు తజ్జలంబుల స్నానమాడి దేవాదితర్పణంబు లొనర్చి పూర్వవృత్తాంతంబును స్మరించి వారణాసి కేగిరి.

గీ. అందు నుత్తరవాహినియైన గంగ, మునుకలొనరించి యల యవిముక్తనాథ
లింగమును విధి నర్చించి లీల మరలు, చుండ నచ్చోట నొక తేజ ముద్భవించె ౮౪౭

క. ఆ తేజ మర్కకోటిప్రాతప్రతిమానమగుచు పరుసగ రోదః
స్ఫీతంబై కరమలరుచు, గౌతుకమున మునులు మహము గాంచుచునుండన్.

గీ. పాశుపతులగు సిద్ధులు • పరమమునులు, భస్మసంఛన్నతనులు తా • పస్వు లట్టి
తేజమున వచ్చి చేరి యం • దే విలీను, లైరి యత్తేజ మటుమీఁద • నంతరించె. ౮౪౯

క. అదిగని నైమిశవనమునఁ, బొదలెడు నమ్మునివరులు ప్ర • భూతాశ్చర్యం
బొదవఁగ నిది యేమని యడ, సదనమునకు మేరువనికిఁ • జనిరి రయమునన్. ౮౫౦

—* నారదుఁడు తుంబురునితో సామ్యంబుఁ బడయుట *—

క. ఇంతకుమున్నె పవనుం, డెంతయు వేగముగ నటకు • నేగి విధికిఁ గా
లాంతకతత్త్వము మునులకు, నంతయుఁ జెప్పితిని సత్ర • మవసితమయ్యెన్. ౮౫౧

గీ. నీవు సెల వొనరించితి • నిగమవంద్య!
యనుచు విజ్ఞప్తి యొనరించి • యబ్జభవుని
యానతిఁ గొని నిజపురి • కరిగె నంత
బ్రహ్మ యాస్థానికేగె సు • రలు గొలువఁగ. ౮౫౨

ఆ. అందుఁ దుంబురుతోఁ గల • హాశనర్షి
గానమున స్పర్థసేయుచుఁ • గడిఁది పూనిక
నాఁడు తనశక్తిఁ జూపింప • వేఁడుటయు వి
రించి యియ్యకొనియెను జేరిరి పలువురు. ౮౫౩

వ. గంధర్వు లప్సరోజనంబులు గీతవాద్యకుశలులగువారు చేరి రా సమయంబున సభాప్రదేశంబు మిక్కుటంబుగ నిండియున్న కతంబున ద్వాస్స్థజనులు నైమిశారణ్యమునుల నడ్డగించుటఁ జేసి యవ్వారు సభాలయంబుఁ బ్రవేశింపలేక తత్పార్శ్వంబునఁ గూరుచుండి యుండిరంత. ౮౫౪

గీ. నారదుం డాటతేటి గానమున నాఁడు
తుంబురునితోడఁ దాఁ దులఁ • దూగె నపుడు
బ్రహ్మదేవుండు మెచ్చి నారద మునికినిఁ
దుంబురున కనపాయసఖ్యంబుఁ గూర్చె. ౮౫౫

వ. అంత నారదుండును

క. కైలాసపర్వతంబున, శైలాదిమునీంద్రునకును • శంభునకును వీ
ణాలలితకౌశలంబును, జాలఁగఁ జూపింప గీత • చతురుల తోడన్. ౮౫౬

వ. తుంబురుఁ దోడ్కొని బిరబిరఁ జనుచుండ నైమిశమునులు డాసి బ్రహ్మసభాప్రవేశంబు నర్థింపుడు నతండు బ్రహ్మ కెఱిఁగించి యాస్థానముఁ జేర్పుఁడని

దౌవారికులకుఁ జెప్పి చనుటయు వార లట్లొసర్ప నమ్మనులు బ్రహ్మన్ జేరి సాష్టాంగ మొంది నిలిచిన నలువయు నవ్వారల కుశలం బడిగి యిట్లనియె. 357

గీ. మీసమాచార మంతయు • నాసదాగ, తి ముఖమునవింతకున్ మున్నె • తెలిసికొంటి
నతఁడు మీసముఖముఁ బాసి • యవలకేగి, నంతమీఁదియుదంతంబు • నంతఁ జెపుడు

వ. అనుటయు మను లవబృథావసానంబున వారణాసి కేగుటయు నందు గంగా స్నానం బొనరించి దేవప్రతిష్ఠితంబులగు శివలింగంబుల దర్శించుటయు నవి ముక్తేశ్వరలింగంబు నర్చించుటయును నాకాశంబున మహాతేజం బొకఁడు గనృట్టుటయు నందుఁ బాశుపతసిద్ధమునులు చెంది తిరోధానంబు నొందుటయు నద్దాని యాథాత్మ్యంబు దెలియకుండుటయు నటుమీఁదఁ దమ సన్నిధానంబున కరుగుదెంచుటయును జెప్పి ప్రణమిల్లిన విని చతుర్ముఖుండు శిరఃకంపం బొన రించి గంభీరవాక్కుల నిట్లనియె. 359

ఉ. దాకొనె మోక్షలక్ష్మి నియతమ్ముగ సత్రమునందు శంకరున్
లోకగురున్ భజించితిరి • లోలతఁదక్క మునీంద్రతల్లజుల్!
మీకిది భావిసూచకము • మీరలు గన్గొనినట్టి తేజమా
శ్రీకరుఁడౌ మహేశ్వరుఁడు • చెందుదు రీరలు తత్ప్రసాదమున్. 360

గీ. అట్టిసమయమునడగ్గతె • నభవకృపను, మీరలీక దక్షిణంబగు • మేరుశిఖర
మునకుఁ జేరుఁడు మామక • పుత్త్రుఁడౌస, నత్కుమారుండచటనుండు • నందికొలికి

—• బ్రహ్మ సనత్కుమారుఁడొకఁడైయె శాపమోక్షమొందిన తెఱఁగు చెప్పుట •—

చ. శివుఁడును మున్ను నాకొమరుఁ • జేరఁగవచ్చినఁ జూచి నాతనూ
భవుఁడు భ్రమంబుఁ జెంది గరు • వంబున వందనపూజనాదికా
ర్యావిధుల సల్పకున్నఁగని • యక్కట తండ్రుఁడు గిన్క మేటిలో
ట్రైవయి చరింపుమిందని కడిందిరయంబున శావమీయఁడున్.

గీ. పుత్త్రకుఁడు లొట్టియై కడుఁ • బొగులుచుండ
నే మహాదేవు నంబను • నిమ్మఁగొలిచి
నందినిన్ బుజ్జగించి నా • నందనునకు
నుప్రితనుబాపితి స్వమూర్తి • నొందెనతఁడు

ఉ. అత్తటి దేవదేవుఁడు మ • హాద్భుతి నందినిఁ జూచిపల్కె ధీ
రోత్తమ! బ్రహ్మపుత్త్రుఁడితఁ • డుల్లమునన్ ననుఁబోల్చలేక కిం

చిత్తవరాఁకఁజెంది యిటు శిక్షితుఁడయ్యెనీశ మదీయ భా
స్వత్తరతత్త్వమున్ దెలుపు చక్కని శిష్యుఁడునీకుఁ జేకుఱెన్. 864

గీ. ఇట్లు నందికిఁ జెప్పె మహేశ్వరుండు, నందియును జిత్తమందు నానంద మొంది
విభుని యాజ్ఞతలన్ దాల్చి వేగ నిటకు, రాఁగడఁగియుండె నీలోన వేగ మీవు,

గీ. నాదు సెలవున నందిప్రసాద మొంద, నందుఁ దపియించుచున్న నానందనుఁడు స
నత్కుమారుని కడ కేగి నందికేశ, బోధలను వినుఁడీ కమీఁద మునితిలకులు!

— * నైమిశమునులు స్కందసరోవరంబుఁ జేరుట * —

వ. దాన మీ కచిరంబుగ శివప్రసాదంబు సమకూరుననుటయు నవ్వారలు సుమేరు దక్షిణంబందలి కుమారశిఖరమ్మునఁ దనరు నమృతాచ్ఛస్వాదుశిశిరాగాధ లఘూదకంబును సర్వర్తుస్ఫుటకుసుమమంజరీరంజితానేక తరువాటికాచ్ఛాదితాఖిలదిఙ్ముఖంబును, పరితస్సంఘటితాయతవిభాస్వరస్ఫాటికోపల వేదీవిరాజితంబును స్థూలనీలశిలామయసుఖావతరణారోహవిలసితంబును గాంచనారవింద సంచయానేక కుముదేందీవరసుందరంబును, రంగదుత్తుంగాభంగతరంగసంక్షోభితంబును నగు స్కందసరోవరంబుఁ గాంచి యందు

సీ. ఒకచోటమునుఁగుచు నొకచోటఁ దేలెడు, గజయూథపతులనక్కజముఁగనుచు
నొకచోటఁ బల్దూప నొందిబల్ పరువుల, బఱతెంచు లేళ్ళ యాతురతఁగనుచు
నొకచోటఁ దటమున నుత్ఖాతకేళుల, నొనరించు వృషముల యొప్పుఁగనుచు
నొకచోట నుదకంబు నొందియచ్చటినుండి, వెడలెడు నెమ్మల వేడ్కఁగనుచు

గీ. నొక్కచో నవగాహంబు లొంది దేవ, మునిపితలతర్పణము సేయు మునులఁగనుచు
నొక్కచో నంచపిండుల నొక్కచోటఁ, గోకములమూఁకఁగనుచు బల్ కుతుకమునను

వ. అన్వేషింపుచుఁ జని సరోవరోత్తరతీరంబందుఁ గల్పవృక్షంబు నీడను వజ్రమయ వేదియందు మృదులంబగు మృగచర్మంబందుఁ గూర్చుండియుండిన వాని నప్పుడే సమాధినుండి బహిర్గతుండయిన వాని యోగీంద్రులగు పలువురు మునీంద్రులచే సేవింపఁబడుచున్న వానిఁ గుమారాకారుని సనత్కుమారమునినిఁ గన్గొని ప్రణతులై తత్ప్రశ్నంబుననుసరించి తమ వచ్చినకతంబుఁ జెప్పుచున్నంత నాకసంబునందు దివ్యాలనగారాంమోఁతలతో భానుసన్నిభంబగు నొకవిమానంబు దోఁచి యందు గణేశ్వరబృందంబులతోఁ బరివేష్టితుఁడై సేవింపఁబడుచున్న సుకీర్తిపాణివల్లభుం డపరహరుండు పొడసూపిన సనత్కుమారుం

జదుర్ముఖుని జోతఁగావించి సముచితార్చనలఁ బ్రీతుఁజేసి దోయిలొగ్గి షట్కు లీయు లగు నైమిశమునులు బ్రహ్మానుజ్ఞచేఁ దమయనుగ్రహార్థమై వచ్చిరని చూపిన నద్దేవుఁడు సనత్కుమారునినుడు లాలకించి దృష్టిపాతమాత్రంబున మునులపాశంబులఁ ద్రెంపివేసి యైశ్వరంబగు శివజ్ఞానయోగంబు సనత్కుమారునితోఁగూడ మునుల కొసంగి జయధ్వానములతోఁ దిరుగ శివసన్నిధానంబున కేగె ననుడు శౌనకాదిమునులు సూతుఁ గాంచి మహాత్మా! నందికేశుండు సనత్కుమారునకును షట్కులీయమునులకుఁ జెప్పిన శివజ్ఞానయోగంబందలి ముఖ్యసారంబు మా కెఱింగింపుమనిన సూతుం డిట్లనియె. 369

నందికేశుఁడు సనత్కుమారునితో మునులకుఁ జెప్పిన ముఖ్యసారము

— * లింగధారణము * —

గీ. వినుఁడు జ్ఞానసారంబును • విమలమును బవిత్రమును నగు శివలింగ • వితతధార ణముఁ గుఱించి వచించెను • నందికేశుఁ, డెఱుఁగుఁడీ యదిమీరు మ • నీంద్రులార!

గీ. భ్రమరసంగతి కీటంబు • భ్రమరమైన, కరణి శివలింగసంగతిఁ • గాంచి జీవుఁ డభవుఁడగు నిట్లు శ్రుతి చెప్పు • హరివిరించి, ముఖులు శివలింగధారణం • బునుబడసిరి

క. మఱియును గౌతమముఖముని, వరులును దిక్పాలకులును • వాసిగ బాణిన్ శిరసునఁ బవిత్రమనుచును, హరువుగ శివలింగ మొంది • రరయుఁడు తపసుల్!

వ. ఆ లింగధారణంబునందును

గీ. స్ఫాటికంబును బాణంబుఁ • జంద్రకాంత
మయమునున్ దినమణికాంత • మయము హేమ
రావ్యకృతమును శ్రీగిరి • గ్రావకృతము
నైన లింగంబు ధరియింప • నగును మునులు! 373

వ. తక్కినవి పూజ్యంబులు గావు, ధారణార్హలింగంబులెల్లఁ బంచసూత్రఘటితంబులై యుండవలయు నీ లింగధారణంబు నిగమాగమశాస్త్రోక్తప్రకారంబుగ నొంది యావజ్జీవం బనపాయంబుగ శివలింగంబు నర్చింపవలయు నిది వేదసారంబు జ్ఞానసారం బని యుపదేశించె. 374

క. పులిపాకపంకమత్తా, ఫలమంజులమూర్తి! పరమ • పావనకీర్తీ!
లలితస్వచిత్తపద్మభ, సలదంబా! గిరిశమిథున • జననీ! లక్ష్మీ! 375

క. ధవళేశలింగసంగత, ధవళపురీరాజ్యవిభవ • దక్షిణభగినీ!
కవిజనసన్నుతచరితా! శివతత్త్వవిచారపూత • శేముషి! జననీ! 376

క. నాగేడ్భూషణపదరత, నాగాంబానుజ! నగేంద్ర • నాథకుమారీ
నాగాజినచేలార్చా, జాగరహృదయా! దయావ • శా! లక్ష్మ్యంబా! 377

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి వాయవీయఖండంబు
సర్వము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శి వ పు రా ణ ము

వి ద్యే శ్వ ర ఖ ం డ ము

ప్రథమాశ్వాసము

యాద్భటకులమండన!
శ్రేయస్సంపాదకేందు • శేఖరపూజా
వ్యాయత్తాత్మాంబుజ! యన
పాయయశోధుర్య! వీర • భద్రారాధ్యా!

వ. అవధరింపుము

క. సూతునితో మునితల్లజు, లాతతసంప్రీతి నిట్టు • లనిరి మహాత్మా!
చేతము శుద్ధంబయ్యెం బు, నీతులమైతిమి కరంబు • నీదగుబోధన్. 2

సీ. లింగపూజాప్రకారంబు • లింగభేద, సంగతిని భూతి రుద్రాక్ష • సంగతులను
క్రమములోడుతనవ్వానిఁ • గల్పమెఱిఁగి, తెలియఁజెప్పుము మాకిందుఁ • దేటపడఁగ

వ. నావుడు సూతుండు

చ. మునివరులార! లింగమును • బూజయొనర్పఁగఁజెల్లుఁ బీఠమం
దున నిఁక హస్తపీఠమునఁ • దోరపుభక్తి చెలంగ వేదవ
ర్త్మనియతి నాగమోక్తవిధిఁ • దద్విధమున్ మును గొంతదెల్పియుం
టిని నిపుడున్ వచింతు వినుఁడీ సకలంబు ముదంబుమీఱఁగన్. 4

— * హస్తపీఠంబునందుఁ లింగమును బూజించిన ఫలములు * —

సీ. రహిఁ శివార్చనమందు బేరమునులింగ, మును యజించెద రద్దాన • ముఖ్యముగను
లింగసంపూజనం బొప్పెసంగుచేవ, పూజనము కూడ యుక్తమై • పొల్పుమీఱు

త. పెఱవేల్పులకెల్లను నె, ప్పరుసునఁ బ్రతిమార్చనంబె • పరిధవిలు నీకన్
బరముఁడగు శివునకొక్కని, కరుదుగ నిత్తెఱఁగు ద్వివిధ•మర్చ తనర్చున్. 6

గీ. ధరఁ బ్రవృత్తపథంబునఁ•దనరి సతత,మైహికసుఖంబులనుమాత్ర•మభిలషించు
వాఁడు పీఠస్థలింగంబు•వాసియమరఁ, బూజసేయఁగవలయును • బొంకముగను.

వ. శాల్యన్ననైవేద్యం బొసంగి పూజావసానంబున సంపుటంబునందుంచి పూజా
గృహంబున నుంచవలయును. 8

గీ. ఇఁకఁ బ్రవృత్తినివృత్తుల•నెసకమెసఁగ, భోగమోక్షంబులను జెందఁ•బూనువాఁడు
ఆత్మకరపీఠమున లింగ•మర్థి సముచి,తార్చనముసేయవలయు నా•హ్లాదమొప్ప

వ. స్వభోజ్యపదార్థంబు నివేదనం బొనరించి పూజావసానంబందు లింగంబును
శిరోముఖ్యోత్తరకాయంబునందు ధరించవలయును. 10

—* లింగభేదంబులు *—

గీ. క్షత్రియునకెప్డు బాణలిం•గంబు రాజ్య,సంపదావహమగు సూరు•జాతునకు సు
వర్ణలింగంబు ధనధాన్య•వర్గమిచ్చుఁ, బాదజుల కశ్మలింగంబు•వైభవమిడు. 11

గీ. స్ఫాటికము బాణలింగంబు•సర్వులకును, సర్వకామద మగును యో•షాజనంబు
లందుఁ బార్థివలింగమా•యైదువులకుఁ,బటికపున్ లింగము వితంతు•భామినులకు

వ. పూజార్హంబై యభీష్టావహంబై యొప్పు

క. మఱియు నివృత్తిపథంబునఁ, బరఁగెడు విధవలు యజింప•వలె రసలింగం
బిరవుగ బాలలు వృద్ధులు, ధరఁ బటికపులింగమర్థిఁ • దగఁగొల్వవలెన్. 13

వ. ఇఁక నెవరికెట్టిలింగంబులు విధించినను దాదృశలింగంబు దొరకమి నితరలిం
గంబు నర్చించుటయందుఁ బ్రత్యవాయంబులేదిఁకను బార్థివలింగంబుఁగూరిచి
వినుండు. 14

—* పార్థివలింగపూజోత్కృష్టత *—

గీ. లింగములలోనఁ బార్థివ•లింగముత్త, మంబయితనర్చు నద్దాని•మహిని నేక
మునులు పూజించి సిద్ధులఁ•బొందిరఖిల,సురలునున్ గొల్చివడసిరి•సిరులనుగడు

గీ. ప్రథమయుగమున శ్రేష్ఠంబు•రత్నలింగ, మల్ల త్రేతాయుగంబున•హైమలింగ
మాతృతీయయుగమున ర•సాద్యలింగ,మిఁకఁ గలిఁ బార్థివపులింగ•మేహితంబు

క. శివు నెనిమిది మూర్తులలో, భువి యెట్టుల ముఖ్యమగుచు • బొలుపొందెనొ పా
ర్థివలింగ మట్టులే యీ, వివిధములగు లింగములను • వెలయును సిరులన్. 17

మ. సురలం దెక్కుడు శ్రేష్ఠతన్ దనరునో • శుభ్రాంశుచూడుండు ని
ర్ఝరిణీవర్గమునందు జాహ్నవియెటుల్ • రాజిల్లునో శ్రేష్ఠమై
ధరలో వర్ణములందు బ్రాహ్మణుఁడెటుల్ • దైవాఱునో ముఖ్యుఁడై
సిరిమీఱన్ బ్రణవంబు వర్ణములలో • శ్రేష్ఠత్వమెట్లొందెనో! 18

క. ఎట్టులఁగాశి నగరులం, దెట్టుల దేవీతతి మ • హేశ్వరి యురవౌ
నట్టులఁ బార్థివలింగము, నెట్టన లింగంబులందు • నేటు మునీంద్రుల్. 19

గీ. తనకు నుపలబ్ధమగు పదా • ర్థములతోడ, నాస్థఁ బార్థివలింగస • మర్చనంబు
సేయువాఁడాయురున్నతిన్ • శ్రీలఁ బుత్ర, సంతతినిఁ జెందుఁ బరమున • శంభుఁడగును.

సీ. ఇంకఁ ద్రిసంధ్యంబునం దెవఁ • డింపుమెఱయఁ
బార్థివేశ్వరలింగంబుఁ • బట్టుదలను
బ్రాణమోక్షంబు వఱకు స • మర్చనంబుఁ
జేయునో దానిఁగూర్చి నేఁ • జెపుదు వినుఁడు. 21

ఆ. శివలోకమునకుఁ జని యట, శివసవిధంబునఁ జిరము వ • సించి తిరుగ నీ
భువియందు వేటి యగు పా • ర్థివుఁడై జనియించఁగలఁడు • తేజం బెసఁగన్

వ. సకాముఁడై యర్చించినవాఁ డివ్విధం బిఁక నిష్కాముఁడై యర్చించినవాఁడు శివసాయుజ్యంబునొందును మఱియుఁ గను

గీ. పంచసూత్రఘటితమైన • పార్థివంపు, లింగ మిట్టులఁ గల్పోక్త • లీలఁ బూజ
సేయవలయుఁ గుతర్కంబు • సేయరాదు, వేదశాస్త్రాభిమతమిది • విజ్ఞులార! 24

క. మేలగుఁ బ్రాణత్యాగము, మేలు శిరఃకర్తనంబు • మేదినిలోనన్
బాలశశిమౌళిలింగము, లోలతఁ గొలువక యెకుడుచు • లోలువునకిలన్. 25

క. భువి విప్రుండయి పొడమియు, శివలింగము నెవఁడు • ప్రీతి సేవింపఁడొ యా
యవివేకి నరకమున నను, భవించు దుఃఖములఁ బెక్కు • వత్సరశతముల్.

వ. మఱియు నీలింగంబులలో స్థావరలింగంబులందు ద్విఖండంబులుగ చరలింగంబు లం దఖండంబులుగను సమకూర్చుకొనవలయు నిఁక రత్నస్వర్ణపారదస్ఫాటిక పుష్యరాగ పార్థివలింగంబులం దఖండలింగంబులనే స్వీకరించవలయును.

గీ. స్థావరంబు నఖండంబు • చరమిం క ను ద్వి, ఖండ మువుగ ను లింగంబు • గడంగి పూజ
సేయుటొప్పదిది యెఱింగి • సేయుఁడీవు, శంభులింగార్చనంబు ప్రశ స్తము గను 23

క. ఇఁక పార్థివలింగార్చా, ప్రకారమంతయును నిప్పు • బ్రహ్మాదులుల్ వై
దికమార్గముతో మీకిటఁ, బ్రకటముఁ జేసెద వినుండు • బద్ధాదరులై.

వ. సూత్రోక్తవిధి నుషఃకాలంబున స్నాతులై సంధ్యనుపాసించి బ్రహ్మయజ్ఞ
తర్పణములనొనర్చి నైత్యకకర్మల నన్నిటన్ జక్కనొనర్చి శివస్మరణతో
భస్మరుద్రాక్షధారియై పార్థివలింగంబును బూజింపవలయును.

గీ. అరసి పుణ్యనదీతీర • మందునుం జ, లాశయాంతికమున శైల • మందు వనము
నందు శ్రీశంకరాలయ • మందు శుద్ధ, తలమునన్ బార్థివార్చన • సలుపవలయు.

క. తెల్లనిమృత్తున బాపం, డల్ల నృపతి యెఱ్ఱమట్టి • నర్యకులుందున్
నల్లనిమట్టిని లింగము, నుల్లమలర సల్పవలయు • నున్నతచరితుల్! 32

వ. అంఘ్రిజుం డెద్ది సంభవించిన నద్దానితో లింగంబుసల్పి పూజింపఁదగు

గీ. శుద్ధమైన ప్రదేశంబుఁ • జూచి యచటి
మృత్తికనుదెచ్చి యింటిలో • మిగుల శుద్ధ
మైన సుస్థలమందు న • ద్దాని నుంచి
దినదినమును లింగంబులఁ • దీర్పవలయు. 34

వ. మఱియు సద్యోజాతమంత్రపఠనంబొనరింపుచు మృదాహరణం బొనరించి
వామదేవమంత్రంబున నుదకప్రక్షేపం బొనరించి, యఘోరమంత్రంబున
లింగనిర్మాణం బొనరించి, తత్పురుష మంత్రంబున నావాహనం బొనర్చి,
యీశాన మంత్రంబున వేదీసంయోజనంబు సేయవలయు. 35

ఆ. మఱియు నంతఁదా "న • మశ్శివాయ" యను మం
త్రంబుతోడ వస్తు • రాజిపై ను
దకముఁ జల్లి చేయఁ • దగు క్షేత్రశుద్ధిని
'భూరసి' యనుమంత్ర • మునను మునులు. 36

వ. అనంతరమం 'దాపోస్మా'ననుమంత్రింబున జలసంస్కారం బొనరించి 'నమస్తే
రుద్ర' యనుమంత్రింబున క్షేత్రశుద్ధినిఁబొనర్చి 'నమః' పూర్వకంబగు నద్దానఁ
బంచామృతంబులకుఁ బ్రోక్షణం బొనర్పవలయును. 'నమోనీలగ్రీవాయ'యను

మంత్రింబున శివలింగప్రతిష్ఠ బొనర్చి 'ఏతత్తేరుద్రాయ' యనుమంత్రింబున లింగమున కాసనంబీయవలయు 'మానోమహాంత'మనుమంత్రింబున నావాహనం బొనరించి 'యాతేరుద్ర' మంత్రంబున నుపవేశనంబు భావింపవలయు 'యామిషు' మను మంత్రంబున న్యాసంబొనరించి 'అధ్యవోచ' యను మంత్రంబునఁ బ్రేమతోనధివాసం బొనర్పవలయు. 'జీవ' యనుమంత్రంబున దేవతాన్యాసం బొనరించి 'అసౌయోవసర్పతి' యను మంత్రంబున నుపసర్పణంబు చేయవలయును 'నమస్తేనీలగ్రీవాయ' యనుమంత్రంబునఁ బాద్యంబును రుద్రగాయత్రీ మంత్రంబున నర్ఘ్యంబును 'త్ర్యంబక' మంత్రంబున నాచమనంబు నొనర్పఁదగు 'పయఃపృథివ్యామ్' అను మంత్రంబున క్షీరస్నానంబును 'దధిక్రావ్ణ్ణ' మంత్రింబున దధిస్నానంబును 'ఘృతయావ'యను మంత్రంబున ఘృతస్నానంబును 'మధువాతా' యనుమంత్రంబున మధుస్నానంబును 'తాచ్ఛర్కరా' యనుమంత్రంబున శర్కరాస్నానంబును నొనర్పఁదగు 'నమసోమాయేతి'మంత్రంబున శుద్ధోదకస్నానంబునొనర్పఁదగు అటుపైన 'మానస్తోకే'యనుమంత్రంబునఁ గటిబంధనం బొనర్చి'నమోధృష్ణవే' యనుమంత్రంబున నుత్తరీయమును ధరింపఁ జేయవలయును. 'యాతేహేతి'యను మంత్రచతుష్టయంబులో శివునకు వస్త్రసమర్పణం బొనరించి'నమశ్వభ్య' యనుమంత్రంబున శ్రీగంధంబును'సమస్తక్షభ్య'యను మంత్రింబుననక్షతలను సమర్పించవలయును, 'నమఃపార్యాయ' యనుమంత్రంబునఁబుష్పంబులను 'నమఃపర్ణ్యాయ'యనుమంత్రంబున బిల్వపత్రంబులను'నమఃకపర్ది నే'యనుమాంత్రంబునధూపంబును'నమఆశవ'యనుమంత్రంబున దీపంబును 'నమోజ్యేష్ఠాయ' యనుమంత్రంబున నుత్తమంబగు సన్నబియ్యంపుటన్నంబు నైవేద్యంబును 'త్ర్యంబక' మనుమంత్రంబున బునరాచమనమును, 'ఇమారుద్రాయ' యనుమంత్రంబున ఫలసమర్పణంబును 'నమోవ్రజ్యాయ' యనుమంత్రంబున తాంబూలాది సకలమును శివున కర్పింపవలయును 'మానోమహాంత' మనునట్టియు 'మానస్తోకే' యనునట్టియు మంత్రద్వయంబులతో నేకాదశాక్షతలతో నేకాదశ రుద్రులఁగూర్చి లింగమును బూజింపవలయును. 'హిరణ్యగర్భ' యనుమంత్రంబున దక్షిణనిచ్చి 'దేవస్యత్వా'యనుమంత్రంబునఁ బునరభిషేకంబుఁ జేయఁదగు దీప మంత్రముచేతఁ గర్పూరనీరాజనంబిచ్చి 'ఇమారుద్రాయ' యనుమంత్రంబునఁ బుష్పంబులనొసఁగి 'మానోమహాంత' మనుమంత్రంబునఁ బ్రదక్షిణంబొనర్చి 'మానస్తోకే' యనుమంత్రంబున సాష్టాంగ

వందనంబొనర్చి 'ఏష తేరుద్ర' యనుమంత్రంబున శివముద్రనుజూపి 'యతేయత' యనుమంత్రంబున నభయముద్రను 'త్ర్యంబక' మంత్రంబుచే జ్ఞానముద్రను, 'నమఃసేనాయ' యనుమాత్రంబున మహాముద్రను 'నమోగోభ్య'యనుమంత్రంబున ధేనుముద్రను నిట్లు పంచముద్రలను జూపించి శివమంత్రంబును శతరుద్రీయంబును జపింపవలయును ననంతరంబునఁ బంచాంగపఠనం బొనర్చి "దేవాగాతు" మనుమంత్రంబున శివుని విసర్జనము సేయవలయు నిది వైదికశివపూజా విధాన మిఁక మఱొకపద్ధతి వినుఁడు. ౩౭

క. గురుదత్తమైనపంచా, క్షరమనువున షోడశోపచారంబుల శం
కరలింగపూజనంబును, సరవిగ నొనరింపవలయు సన్మౌనివరుల్! ౩౮

వ. వెండియు నిఁక వేఱొండుపద్ధతి.

శ్లో. భవాయ భవనాశాయ । మహాదేవాయధీమహే
ఉగ్రాయచోగ్రనాశాయ । శర్వాయ శశిమాళినే ॥ ౩౯

ఈ మంత్రముచే శివలింగమును బూజింపవలయును నీయవి వైదికపూజన క్రమములింకను వేఱొకరీతి నారయుఁడు. మృదాహరణంబు మొదల్కొని ప్రతిష్ఠాహ్వానస్నపనపూజన విసర్జనాంతము "ఓం హరాయనమః ఓం మహేశ్వరాయనమః ఓం శంభవేనమః, ఓంశూలపాణయేనమః ఓంపినాకధారిణేనమః ఓం శివాయనమః ఓంపశుపతయేనమః, ఓంమహాదేవాయనమః" అను నీ నామంబులచేఁ గ్రమంబుగ సర్వోపచారంబుల భక్తితోఁ బూజింపవలయును. అటుమీఁద షడక్షరీ మంత్రంబున షడంగన్యాసములొనర్చి యిట్లు ధ్యానము సేయవలయును.

శ్లో. కైలాసపీఠాసనమధ్యసంస్థం । భక్తైస్సనందాదిభి రర్చ్యమానమ్ ।
భక్తార్తిదావానలమప్రమేయం । ధ్యాయేదుమాలింగిత విశ్వభూషణమ్ ॥

శ్లో. ధ్యాయేన్నిత్యం మహేశం రజతగిరినిభం । చారుచంద్రావతంసం
రత్నాకల్పోజ్జ్వలాంగం పరశుమృగవరా । భీతిహస్తం ప్రసన్నం
పద్మాసీనం సమంతాత్ స్థిత మమరగణై । ర్వ్యాఘ్రకృత్తింవసానమ్
విశ్వాద్యం విశ్వవంద్యం నిఖిలభయహరం । పంచవక్త్రం త్రినేత్రం ॥"

ఈ మంత్రంబులచేతను శతరుద్రీయము మున్నగువానిచేత శివుని ధ్యానము చేసి యిట్లు ప్రార్థింపవలయును.

క. నీవాఁడను నీభక్తుఁడ, నీవిమలగుణముల ననవరు • నిలిపితి నీయం
దే వెలయించితి మదినిఁ గృ, పావార్ధీ! భూతనాథ! • పాలింపఁగదే! 40

క. ఎఱిఁగిరొ యెఱుఁగరొ యిటు, వరద! జపార్చల నలిపితి • వాసిగ నీబం
ధురకృప సఫలమొనర్పుము, పరమేశ్వర! సర్వలోక • పాలనచతురా! 41

గీ. కడిఁదిపాపుఁడనేను నిక్కముగ దేవ! పావనుఁడవీవు లోకైక • పాలమూర్తి!
దీనినారసి నీకెట్లు మానసమునఁ, దోఁచునో యట్లు లొనరింపు • తుహినధవళ! 42

గీ. వేదములచేత బహుశాస్త్ర • వితతిచేత, వివిధదర్శనసిద్ధాంత • వేములైన
ఋషివతంసులచేతనీ • కెఱుకపడక, యుండ నిఁక మాదృశులెట్టు • లూహసేయు

క. ఎట్లుఁగాని యింకను నేఁ, గట్టిగ నీవాఁడ వినుము • గౌరీశ్వర! నీ
కెట్టులో యుక్తిగ టికని గొని, నెట్టన రక్షింపవలయు • నేనుపురారిన్ 43

వ. ఇట్లర్చించి పుష్పాంజలినొసంగి ప్రదక్షిణవందనంబు లొనర్చి విసర్జనము సేయవలయు నిట్లు పార్థివపూజావిధానం బనేకవిధంబు లుపన్యసించితినని మును లిట్లనిరి. మహాత్మా! జగజ్జేయమానంబుగ నిట్లు శివపూజనంబు ప్రతిపాదితంబయి యుండఁగా.

క. శివలింగనివేదితములు, భువనఫలాశఫలపుష్ప • ములు నగ్రాహ్యం
బవునని సాలగ్రామపు, నవిధమ్మున శుద్ధమని • చాటుదురెట్టుల్. 45

వ. ప్రసాదంబుఁగొనక పూజించుటెట్టు లీసందియంబుఁ బాయ నెఱింగింపుమనుటయు సూతుండిట్లనియె.

— * శివనిర్మాల్యము శైవదీక్షితునకు గ్రాహ్యము * —

గీ. శుచియు శుద్ధుఁడు సద్వ్రత • స్థుఁడనునైన, శంభుభక్తుండొకింతయు • సందియంబు
లేక యా శివప్రసాద మాస్తికభక్తి, ననుభవింపఁగఁ దగును మహాత్ములార!

క. శివనైవేద్యముఁ జూచిన, నవియును ఘోరంబులైన • నఘతతు లింకన్
శివనైవేద్యముఁ దినగఁ, వివిధమహాపుణ్యతతులు • వేగమె చెందున్. 48

క. చాలును యజ్ఞసహస్రము, చాలను యజ్ఞార్బుదములు • చక్కఁగ నిఁక నా
బాలేందుధరుప్రసాదము, మేలుగ భుజియించి నరుఁడు • మేకొను ముక్తిన్ 49

క. వచ్చిన శివనైవేద్యము, మచ్చికతోఁ గాంచి తనదు • మస్తకమునఁ దా
హెచ్చుగ మ్రొక్కుల నిడి శివు, మెచ్చుచు భోజనము సేయు • మేలగుమానుల్!

క. ఎవనికి శివనైవేద్యము, న విరుద్ధమనీపపాదమి । నట్టుచు విడునో
యవిరళనరకాగ్నులఁబడి, యవిరతముఁ దపించుచుండు । నాతండుమునుల్! 51

క. శివదీక్షఁగొనిన భక్తుం, డవని నిఖలలింగవితతి యందుఁ బ్రసాదం
బవునని కాదనియెంచక, ప్రవిమలమతి నారగింప । వలయుమునీంద్రుల్! 52

వ. ఇఁకను శివేతరదీక్షఁ జెందినవారలకొఱకై మునికృతనిర్ణయంబిట్లు వక్కాణించెద వినుండు.

సీ. హృదయమున స్వర్ణ రౌప్యాభి । హృద్యలింగ
మునను శశికాంతమణి । లింగమునను రత్న
లింగమునను స్ఫటికరస । లింగములను
బాణలింగంబునందు బా । షాణమునను. 54

క. జ్యోతిర్లింగములందును, ఖ్యాతమహాసిద్ధమారి । కలితములయెడన్
బ్రీతి స్వయంభూలింగ, వ్రాతములఁ బ్రసాదభుక్తి । వ్రతవైభవమా. 55

వ. తక్కినచోట్ల

క. చండాధికార మెచ్చట, నుండునొయట సావడఁగ న నుచితంబగునా
చండాధికారమెచ్చొట, నుండదొయట నారగింప నుచితమెఱుఁగుఁడీ. 56

సీ. బాణలింగములందు । స్ఫటికలింగములందుఁ, గాంచనరౌప్యలిం । గములయందు
సరవి సాలగ్రామ । జాతలింగములందు, రసలింగములయందు । రత్నలింగ
మందు లోహికలింగ మందు జ్యోతిర్లింగ, ములయందును సుసిద్ధ । మునివరప్ర
తిష్ఠితములయెడ । దేవప్రతిష్ఠిత, ములయెడలను స్వయం । భువులయెడల

గీ. ప్రతిమలందెల్లయెడల ని । ష్ప్రాక్షికముగ, లేదుచండాధికారంబు । లేమదోస
మరసి తత్ప్రసాదంబుల నారగించ, వలయు శ్రేయంబులొందఁగాఁ । దలఁచువారు

సీ. బ్రహ్మహింసకుఁడైనను । భర్గలింగ, మూర్తినైవేద్య మర్థిమై । భోజనంబు
చేసెనేనియుఁ బాపంబుఁ । బాసిసుఖము, లొందు నిశ్చితమిందు వే । ఱొందులేదు

గీ. వీరభద్రునిచేత శ । పింపఁబడిన, వారలు మహేశభక్తి వి । వర్జితులును
నిఁక శివేతరభక్తులై । యెసఁగువారు, శివప్రసాదచతుష్కంబు । జెందఁదగదు.

గీ. విధియుతంబుగ లింగంబు । విమలవారి, స్నానమొనరింపఁజేసి యా । సలిలమర్థి
మూఁడుమాఱులుగొ్రిలిన । మాడిపోవు, త్రివిధదురితము లీధరిత్రితలమున. 60

వ. ఇట్లు మీకు నై వేద్యనిర్ణయం బెఱింగించితి నింక బిల్వమాహాత్మ్యంబుఁ జెప్పెద వినుఁడు. 61

— * బిల్వమాహాత్మ్యము * —

చ. ఇలపయిఁ బుణ్యతీర్థతతు • లెన్ని విరాజిలుచుండునో సిరిన్
వెలసిన యవ్వియన్నియును • వేడుక మీఱఁగఁ జెందియుండు శ్రీ
ఫలతరుమూలమందు నిఁక • భర్గుని నచ్చటఁ బూజచేసినన్
విలసిలు వైభవంబు లిఁక • విశ్వగురుండు హరుండు ప్రీతుఁడౌ. 62

గీ. మఱియు నిఁక బిల్వమూలంబు • మంత్రియుక్తి
గంధపుష్పాక్షతాదులఁ • గరముభక్తిఁ
బూజచేసిన సుఖములఁ • బొంది శంభు
లోకమున కేగి శివునితో • జోకనమరు, 63

వ. ఇఁకను బిల్వదళంబుల స్వయముగఁ గోసి తెచ్చి శివునిఁబూజించిన వాఁడును బిల్వాలవాలంబు నుదకంబునఁ బూరించిన వాఁడును బిల్వసాన్నిధ్యంబున మహేశభక్తునకు జగ్గినిడువాఁడును నక్షయంబగు శివలోకంబుఁ జెందుదు రిందు సందియంబు లేదిఁక భస్మమాహాత్మ్యంబుఁ జెప్పెద నాకర్ణింపుఁడు. 63

—* భస్మవిషయము *—

గీ. భస్మమిది రెండువిధములఁ • బరఁగు నిల మ
హాభసిత మల్పభసితమం • చాద్యమిఁకను
శ్రౌతమని స్మార్తమని లౌకి•జాతమనియు
త్రివిధమై యొప్పుచుండు నం•తేని దీప్తి. 64

క. శ్రౌతస్మార్తములైనవి, భూతులురెండును • ధరింపఁబోలు ద్విజాతుం
జేతదితరమగు లౌకిక, భూతిని నితరుండు దాల్పఁ•బూనఁగవలయున్. 65

గీ. "అగ్నిరితి" యను మంత్రంబు • నగ్రజనుఁడు
చదువుకొనుచు భస్మంబును • సలిలమునను
దడిపి ధరియింపవలయు మం•త్రంబు లేక
యితరులీ భస్మమును ధరి•యింప వలయు. 66

గీ. పరఁగ యజ్ఞాగ్నిభస్మ మౌ•పాసనాగ్ని, భస్మమును దగ్ధగోమయ•భస్మరజము,
బిల్వకాష్ఠాగ్నిభస్మంబుఁ•(బీతితోగ్రి), హిం విధరియిం౦వ వలయును•నీందు)ిలాం!

క. శివుఁడును బంకజనేత్రుఁడు, శివయును నిందిరయునున్ గుణశీలయగర్భో
ద్భవుఁడును దత్సతి బూదిన్, దవిలిధరించెదరు మేటితర్షముతోడన్. 68

గీ. బ్రాహ్మణక్షత్రియోరుజ పాదజులును, సంకరకులులు భస్మంబు సంతరించి
తనువులధరించి బహుపాపతండములను, బాయఁజిమ్మెదు రెంతయుఁ బరమమునులు

వ. ఇఁకను

సీ. భస్మత్రిపుండ్రముల్ వ్రాఁగఁదాల్పనివాఁడు, వర్ణాశ్రమాభ్యుపపత్తిఁ గనఁడు
భస్మత్రిపుండ్రముల్ వ్రాఁగఁదాల్పనివాఁడు, భవదుఃఖముల నెడఁబాసిపోఁడు
భస్మత్రిపుండ్రముల్ వ్రాఁగఁదాల్పనివాఁడు, ఘనదురితంబులఁ గడపలేఁడు
భస్మత్రిపుండ్రముల్ వ్రాఁగఁదాల్పనివాఁడు, దివ్యశివజ్ఞాన దీప్తిఁ గనఁడు

గీ. భస్మమునను త్రిపుండ్రముల్ వ్రాఁగఁదాల్పఁ, నట్టిఁడు విరుద్ధఫలముఁ నందఁగలఁడు
ఘోరపాపావళులఁగూడు కొన్ననరున, శమరు భస్మత్రిపుండ్రంబులందు నరతి

క. ఎనలేనిదోసకారియుఁ, జనవున మెయిబూదినొందఁజను దోసములిం
కను దేవమాన్యుఁడగు భ, క్తున కమరిన నద్ది యెంతొ గొప్పగునో మునుల్!

వ. 'మానస్తోక' యనుమంత్రంబున మంత్రితంబొనర్చి బ్రాహ్మణక్షత్రియులును త్రియంబకమంత్రంబున వైశ్యుండును పంచాక్షరమంత్రబున స్త్రీలును వృష లుండును భస్మంబును ధరింపవలయును. మఱియు బ్రాహ్మణులలోఁ బంచబ్రహ్మ మంత్రపఠనంబుతో గృహస్థులును త్రియంబకమంత్రపఠనంబులోఁ బ్రహ్మచారు లును, అఘోరమంత్రపఠనంబున వానప్రస్థులును బ్రణవోచ్చారణంబున యతు లును భస్మంబును ధరింపవలయును. భస్మధారణంబులేక భుజించితేనిఁ దత్ప్రా యశ్చిత్తంబుగ నాశ్రమత్రితయులు గాయత్రీజపంబునను జతుర్థాశ్రమంబు వారు ప్రణవజపంబునను శుద్ధిఁగాంతురు. 72

గీ. శ్రాద్ధమున యజ్ఞ జప హోమ సమయములను
దాన వేదాధ్యయనసుకృత్యములయందు
భూతిపుండ్రముల్ దనువునఁ బూసినట్టి
వాఁడు మృత్యుని గెలువంగ వలఁతి యగును. 73

వ. మఱియు స్నానంబులలో నెల్ల భస్మస్నానం బుత్తమంబై సర్వపాపహారంబై యలరారు. 74

గీ. ఉదకమునఁ దానమాడిన • నుడుగు రజము
భస్మమున స్నానమొనరింపఁ • బరఁగు శుద్ధి
మంత్రజపమున జలమాడ • మలముడుల్లు
జ్ఞానమున స్నానమొనరింపఁ • గలుగు ముక్తి. 75

క. కాదది శుద్ధిస్నానము, కాదది హరిహరులధ్యాన • కలనం బింకన్
కాదది యాత్మజ్ఞానము, బూదియొకఁడు దాల్పకున్న • మునికులచంద్రిల్!

గీ. వితయగును భస్మమొందని • వెడఁగు మొగము
వితయగు శివాలయములేని • వెడపురంబు
వితయగు శివున్ గొలఁవని దు • ర్గతితనువది
వితయగున్ శివుఁ జెందని • వెఱ్ఱివిద్దె. 77

వ. ఇఁక భస్మరేఖాత్రయంబున నొక్కొకదానియందుఁ దొమ్మండుగురు వేల్పులుండు రాకట్టిమం బెఱింగింతు వినుఁడు. ప్రథమరేఖయం దకారము, గార్హపత్యాగ్ని భూమియు ధర్మంబు రజోగుణంబు ఋగ్వేదంబును క్రియాశక్తియుఁ బ్రాతస్సవనంబును మహాదేవుండు నుఁడును ద్వితీయరేఖయం దుకారంబు దక్షిణాగ్ని నభము సత్వము యజుర్వేదము మధ్యందినసవన మిచ్ఛాశక్తి,అంతరాత్మము మహేశ్వరుఁడు నుండును, తృతీయరేఖయందు మకారం బాహవనీయాగ్నియు పరమాత్మయు తమము దివఁబును జ్ఞానశక్తి సామవేదంబును సాయంసవనమును శివుండునునుండు నిట్లుశివదీక్షాపరులు దెలిసికొని స్థానదేవతలన్ భక్తితోఁ దలఁచి కొలిచి భస్మత్రిపుండ్రంబుల ధరింతురుగాక. మఱియు నీ భస్మపుండ్రములు ముప్పదిరెండుస్థానములందుఁ గాని పదియాఱుస్థానంబులందుఁగాని యెనిమదిచోటులందుఁగాని యైదుచోటులందుఁగాని త్రియాయుష మంత్రంబులతో ధరింపవలయు నవి వక్కాణింతు వినుండు. 78

సీ. శిర సలికమ్మును • చెవిదోయి కనుఁగవ, ముకు నోరు కుత్తుక • భుజయుగంబు
మఱియు మోచేతులు • మనికట్లు లెదయును, ప్రక్కలజతయును • బొక్కిలియును
ముష్కద్వయం బఁక • ములు చీలమండలి, జానులు జంఘలు • జరణములును
వరఁగునీయవియెము • ప్పదిరెండ స్థానంబు,లిఁక, బదియాఱుచో • ట్లెఱుఁగఁ జెప్పుదు.

గీ. శిరసునిటలంబును గగండ • సీమలంస, యుగమునున్ భుజకూర్పర • యుగ్మములును
బరఁగుమనికట్టు లెదనాభి • ప్రక్కలకవ,పృష్ఠమివిపదియాఱు చో • ట్లెఱుఁగుఁ డెలమి

వ. ఇఁక నష్టస్థానంబులు వినుఁడు

గీ. అలికమును శ్రుతియుగ్మంబు • నంసయుగ్మ
మెదయుఁబొక్కిలి గుహ్య మి•ట్లెనిమిదియగు
చోటు లింకను వినుఁ డైదు•చోట్లు శిరసు
భుజయుగము హృదయంబును • బొక్కిలియును. ౪౬

వ. ఈ స్థానంబుల నెఱింగి శక్త్యనుసారంబుగ భస్మత్రిపుండ్రంబుల నొనర్పందగు. ఈ నాల్గువిధంబులందుఁగూడ నశక్తుండైన త్రినయనుండును త్రిగుణాధారుండును త్రిమూర్తిజనకుండు నగు శివుని స్మరింపుచు లలాటంబున భస్మత్రిపుండ్రములు ధరించునది. ఇట్లు ధరించినవాఁడు సర్వతీర్థస్నానఫలంబును సర్వవేదాధ్యయనఫలంబును సకలమంత్రజపఫలంబును జెంది సకలభోగంబు లొంది దేహావసానంబున శివసాయుజ్యంబు నొందు. ఈభస్మమాహాత్మ్యంబు శ్రద్ధతోఁ జదివిన వినిన యట్టిఁడును గృతార్థుఁడగు నింక రుద్రాక్షమహిమంబు వినుండు.

—* రుద్రాక్షధారణము - తన్మాహాత్మ్యము *—

క. మును బరదేవత కీయది, పినాకధరుఁ డెఱుఁగఁ జెప్పె • బ్రీతిమెయి భవుం
డున కెఱిఁగించెను మోదం, బున శ్రీకాలాగ్నిరుద్ర•మూర్తి మునీంద్రులార! ౪౭

వ. నేమును దత్ప్రకారంబు మీ కెఱింగించెద నిప్పు డాలకింపుఁడు.

గీ. చిరముదపియించి యాశశి•శేఖరుండు, కనులు దెఱచిన జలజల•కాండకణము
లవనిరాలినయంత రు•ద్రాక్షతరులు, పొడమె రుద్రాక్షఫలములు•పొలిచెనందు

క. ప్రియతమములు రుద్రాక్షలు, త్రయీతనుఁడు శివునకెప్డు • దర్శనముననున్
మెయి ధరియించుటవలనన్, గయికొనిమంత్రజపకృతినిఁ•గలువములడఁచున్.

గీ. గౌడదేశంబునజనించుఁ•గాశిమధుర, యలయయోధ్యనులంక•సహ్యాద్రియందుఁ
బేర్మిఁ బొలుచువిశదరక్త • పీతకృష్ణ, వర్ణములతోడ విప్రాది • వర్ణములయి.

గీ. బ్రాహ్మణుఁడువిశదంబును•బరఁగ క్షత్రి, యుండునున్ లోహితంబువై•శ్యుండుపీత
మునుజఘన్యజుఁడునుగృష్ణ•మునుధరింప, వలయురుద్రాక్షములయందు•వరుసమీఱ.

క. ఈ రుద్రాక్షలఁదాల్చి దివారాత్రి కృతాఘతతులఁ • బాయుదురు జనుల్
తేఱకన లక్షపుణ్యము, ధారణమొనరింప కోటి • తనరు మునీంద్రులార! ౪౯

ఆ. నిరతధారణమున • నెగడుపుణ్యముకోటి, శతము తజ్జపమునఁ • జక్కనొందు
లక్షకోటిశతము • లక్షకోటిసహస్ర, ముల సుకృతఫలంబు • పొందుమీఱి.

చ. ఉసిరికపండ్లఁ బోలినవి • యొప్పుగ శ్రేష్ఠ్యముఁ గాంచు రేగుపం
డ్ల సరిగనున్నయవ్వియు దృ•ఢంబుగ మధ్యమరీతినొందు సాం
పెసగు చణాకృతిన్ బొలిచి • యేవుదనర్చిన వేకనీయముల్
పసఁదగు వీనివైభవము • బాగుగఁ జెప్పితి మీకు వీఁకతో. 91

క. సమములు దృఢంబులును స్నిగ్ధములును స్థూలములు కంట•కయుతంబు శ్రే
ష్ఠములై తనరుచ్చవాని ముదముతో ధరియింపవలయు • ధార్మికవర్యుల్! 92

గీ. వినుఁడు క్రిమిదష్టమును ఛిన్న•భిన్నమును నిఁ
శను సకంటకమును వ్రణ • కలితమును న
యుక్తమును నగు నద్దాని • నొంది ధార
ణంబు సేయంగఁ దగదు త్యా•జ్యం బరయుఁడు. 93

గీ. స్వయముగనె ద్వారయుక్తమై • వాసి నమరు
నట్టి రుదురక్ష యుత్తమం • బగును బురుష
యత్నసంయోజితద్వార • మైనదాని
మధ్యమంబుగఁ జెపుదురు • మానివరులు. 94

గీ. కుందనపురేక చందంబుఁ • జెందు రేక, నొప్పు రుదురాక్ష శ్రేష్ఠమై • యొప్పుమీఱు
నిట్టివానిని మెఱయుచు • నెసఁగునట్టి, వానిఁ బట్టునగుచ్చి తా•ల్పంగవలయు.

వ. ఆధారణం బిట్లు లెక్కయెఱింగి యొనర్పఁదగు.

సీ. సిగయందు నొక్కటి • శిరమున మున్నూఱు, పరఁగఁ గళమున ము•ప్పదియునాఱు
బాహుద్వయంబునఁ • బదియాఱు బదియాఱు, మణికట్టులందును • బదియురెండు
బదియురెండును స్కంధ•పదమున నేనూఱు, వందపై నెనిమిది • జందియంబు
గాఁ జేసి ధరియింపఁగా • నొప్పఁగంఠంబు, నందుఁ బెక్కుసరంబు • లొందవలయు.

గీ. మఱియు రుద్రాక్షకుండల•మకుటములును, గర్ణికాహారకేయూర•కటకములును
నమరుకటిబంధనమును శ్రే•ష్ఠముగఁ గూర్చి, ధారణము సేయువారలు • ధన్యులెందు.

గీ. నిదుర నొందుచునున్నను • నీరు ద్రావు, చున్న రుదురాక్షలను దాల్చి • యుండవలయు
వేయి లేకున్న నేనూఱ•వియును లేక, యున్న మున్నూఱు నేని దా • నొందవలయు.

—* మంత్రపూర్వకరుద్రాక్షధారణము - తత్ఫలము *—

వ. సహస్రధారణం బుత్తమం బీకను శిరమున నీశానమంత్రంబుచేతను, గంఠమునఁ దత్పురుషమంత్రముచేతను, గళహృదయంబుల నఘోరమంత్రంబుచేతను హస్తంబులం దఘోరబీజమంత్రంబుచేతను, ఉదరంబున వామదేవమంత్రంబునను బంచబ్రహ్మాంగమంత్రంబులచేతను బంచదశరుద్రాక్షగ్రథితంబులగు మూడుగాని యైదుగాని యేడుగాని మాలలను ధరింపవలయును. మఱియు మాలమంత్రంబుచేఁ దక్కినచోట్లను నెల్లెడ దక్కిన రుద్రాక్షంబుల ధరింపవలయు నీకను నీరుద్రాక్షము లనేకముఖంబులై యొప్పొందు నవ్వాని భేదంబులను దత్కృతఫలంబులను దెల్పెద వినుండు. ఏకవక్త్రంబగు రుద్రాక్షంబు పరతత్త్వస్వరూపంబు ఓంహ్రీంనమః అని ధరింపవలయు నద్దానిధారణంబున జనుం డింద్రియజయంబును బడసిఁ తత్త్వంబున లీనంబగు మఱియు నీయది పూజింపఁబడుచున్నచోట మహాలక్ష్మి సాన్నిధ్యమొందు నుపద్రవంబులెల్ల దొలఁగును. సర్వకామార్థంబులు సంఘటిల్లును. ద్విముఖం బర్ధనారీశ్వరాత్మకంబు నద్దాని ఓంనమః యను మంత్రంబున ధరింపవలయు నట్లు ధరించుటచే నర్ధనారీశుండు ప్రియంబొందు. త్రిముఖరుద్రాక్షంబు త్రేతాగ్నిస్వరూపం బద్దాని క్లీంనమః యనుమంత్రంబున ధరింపఁదగు నట్లు దాల్చుటవలన నగ్ని సంతోషించు. చతుర్ముఖరుద్రాక్షంబు బ్రహ్మస్వరూపంబు. ఓంహ్రీంనమః యనుమంత్రంబున నద్దాని ధరింపవలయు నిట్లుధరించిన బ్రహ్మదేవుండు ప్రీతుండగు. పంచముఖంబు పంచబ్రహ్మస్వరూపంబు. ఓంహ్రీంనమః యనుమంత్రంబున నద్దాని ధరింపవలయు నట్లు ధరించినఁ బంచవక్త్రుండు బ్రహ్మహత్యాదోషంబుఁబాపు. షణ్ముఖంబు కార్తికేయవినాయకాధిదైవతంబు ఓంహ్రీంహుంనమః యనుమంత్రంబున నద్దాని ధరింపవలయును. అట్లు ధరించిన నుత్తమారోగ్యము నొందును మఱియు మేధాసంపత్తిఁగోరువారల కీయది ముఖ్యంబు సప్తముఖంబు సప్తమాతృధిదైవతంబు. ఓంహుంనమః యను మంత్రంబున ధరించిన నుత్తమారోగ్యంబుఁ జెందును. జ్ఞానసంపత్తియు గొప్పఁగాఁ గలుగును. అష్టముఖరుద్రాక్షంబు వస్వష్టకాధిదైవంబు. ఓంహుంనమః యనుమంత్రంబున నద్దాని ధరించినఁ బూర్ణాయుర్దాయంబును నవసానంబున శివత్వంబును జెందును. నవముఖంబు నవశక్త్యాధిదైవతంబు. ఓంహ్రీంహుంనమః యనుమంత్రంబున ధరించిన జనుండు శివసమానుండగు. దశముఖంబు యమదైవతంబు.

ఓంహ్రీంనమః యనుమంత్రంబున ధరించిన సర్వపాపక్షయంబగు నేకాదశ
ముఖంబు రుద్రైకాదశదైవతంబు. ఓంహ్రీంహుంనమః యనుమంత్రంబున ధరిం
చిన సౌభాగ్యవృద్ధియగు. ద్వాదశముఖంబు ద్వాదశాదిత్యదైవతంబు. ఓంక్రోం
క్షౌంరౌంనమః యనుమంత్రంబున ధరించిన నాదిత్యరూపంబుఁజెందును. త్రయో
దశముఖంబు కామదైవతంబు. ఓంహ్రీంనమః యనుమంత్రంబున ధరించిన
గామదేవుండు ప్రసన్నుండగు. సర్వకామంబులు సంఘటిల్లుఁ జతుర్దశముఖంబు
శివాధిదైవతంబు ఓంనమః అనుమంత్రంబున ధరించిన నఖిలరోగపరిహారంబును
నారోగ్యంబును జెందునిట్లు మంత్రజపంబుతో రుద్రాక్షలఁ దాల్పవలయు.
మంత్రము వినాగ ధరించిననది యెక్కుడు ఫలసిద్ధి నీయదు.

గీ. ఎలమి రుద్రాక్షముల ధరియించినట్టి, వానిఁగని భూతపైశాచవర్గములును
శాకినీడాకినీప్రేతసంతతులును, నాభిచారికదుర్విధులంత మొందు. 99

వ. ఇఁక నీరుద్రాక్షంబుల సర్వవర్ణాశ్రమంబుల వారలు స్త్రీలుం బురుషులు కన్ని
యలైదువులు వితంతులు, సర్వజనంబులు ధరింపఁజెల్లు. 100

క. శివుఁడును శివయును లక్ష్మీధవుఁడును సిరి తమ్మిచూలి తద్గేహినియున్
రవియును గణనాథుండును, మివులన్ రుద్రాక్షమొంద మెచ్చెదరు మునుల్!

గీ. వినుడి రామాంసములును లశునపలాండు
శిగ్రువిడ్వరాహంబుల శేలువును*న
భక్ష్యములు గాఁగ నరసి చెప్పంబడుటను
వర్జనమొనర్ప వలయును వానినరుఁడు. 102

గీ. అలరు రుద్రాక్షమాలంబునందు బ్రహ్మ,నాళమందుననరవిందనయనుఁడుండు
మొఁకమునందునరుద్రుండు పొలుచునిఁకఁద, దీయబిందుననుందురు దివ్యులెల్ల.

గీ. గ్రహణమున విషువమున సంక్రమణమందు
నయనమునఁ బున్నములయందు నమవసలను
నిండురోజుల రుద్రాక్ష దండినిష్ఠఁ
దాల్చినట్టివానికి దురితములు సమయు. 104

సీ. ధరలోన రుద్రాక్షఁ దలఁచినవానికిఁ, బదియాలదానంబు ఫలముగలుగు
చేత రుద్రాక్షము స్పృశియించి తాల్ప ద్వి,సాహస్రగోదాన శర్మమమరు

* టిప్పణి:— శేలువు=విరిగిచెట్టు

చెవులందు రుదురక్కఁ • జేర్చినఁ బడకొండు, వేలయావులయీవి • శ్రీలనొందు
శిరమున రుద్రాక్షఁ • జెందింపఁగోటియా, వులదాన మొసఁగిన • ఫలముఁ జెందు

గీ. సక్తి జాబాల సదుపని • షత్తు నవఁడు, నిత్య మధ్యయనము సేయు • నేర్పుమీఱ
బాలుఁడైనను యువయైనఁ • బ్రౌఢుఁడగుచు, సర్వులకు మంత్రగురుఁడగు • శాసకుఁడగు

క. గురుడుత్తము రుద్రాక్షం, బిరవుగ గళమందుఁగాని • యిఁక బాహలఁగా
నిరహిం సికయందు నేనియు, నరుఁడొందిగురునకు దక్షిణను సీయఁదగున్. 106

వ. సప్త ద్వీపపతియగు వసుమతినంతను దక్షిణనొసంగినను జాలదట్లు గావున భక్తితో నొక్క పాడియావును సమర్పింపవలయునిఁక సీరుద్రాక్షోపనిషత్తును ప్రాతస్సాయంబుల బఠించినవారలనేక జన్మార్జితంబుల బాయుదురు. లక్షయు నాఱువేల గాయత్రీజపఫలంబు లొందుదురిఁక పంచమహాపాతకంబులనుండి విడువఁబడుదురు. పక్తిశత సహస్రంబును బావనంబుచేయుదురు. శివ సాయుజ్యంబు నొందుదురట్టివారలకు మరలఁ బుడమిజన్మంబు లేదిఁక శివనామవైభవంబును గూర్చి కొండొకవినుండు. 107

— శివనామ పుణ్యము —

సీ. సర్వపాప జనిత దుఃఖ • సంచయములు
సమయు శివనామ సంస్మరణమున నిఁకమ
లొందుచే నట్లుగాదంత్య • జుండుగాని
శివుని స్మరియింపఁ దనబంతిఁ జేర్పఁదగును. 108

క. వాఁడే వైదికజనుఁడును, వాఁడే పుణ్యాత్ముఁడుండు • వాఁడే ధన్యుం
డీడనయని పుణ్యుం డే, వాఁడిల శివనామజపము • వాసినొనర్చున్. 109

క. శివనామం బిలనగు జాహ్నవి భసితము యమునయై • తనర్చను రుదురా
క్షవిధివధూటియునగు నీ, త్రివేణిఁబూతుఁడగు జనుఁడు • దివ్యుండు భువిన్. 110

చ. చెలఁగి సనత్కుమారముని • చేతను మాగురుఁ డీ సమస్తమున్
దెలిసి కడింది పేర్మి నుప • దేశము నాకొనరించె నేనునున్
జెలువుగ మీకుఁ జెప్పితిని • చెప్పకుఁ డెప్పుడు నాస్తికాళికిన్
ఖలులకు భక్తకోటికిని • గాదని చెప్పినఁ గల్గు దోసముల్ 111

— పురాణఫలశ్రుతి —

గీ. మఱియు వేదానుగతమగు మార్గమునను, నీశివపురాణమును నెవ్వ రేనిఁ జదివి
రేని విని రేనిఁ బొత్తము నిచ్చి రేని, గొనెదరు త్రివర్గమును దుదిఁ గొంద్రు ముక్తి

క. హరువుగ నాచే మీచేఁ, బురాణయజ్ఞోత్సవంబు పుణ్యశ్లోకుల్ !
జరుపఁబడె నిట్టు లుపశ్రుతి, పరస్పరం బమరె జనుడు భద్రము మీకౌ 113

గీ. ఇట్టులాశీస్సులిడి సూతుఁ డేగినంత, నానువృత్తులు మునులు యాగావసాన
మవుడు పొనరించి వేగమె యచటినుంచి, కాశి కేగిరి నిర్వాణ రాశిఁ గలరి, 114

క. అందును బహుకాలము ము, క్కందనరుచు పశుపతిప్రశస్తవ్రతమున్
పొంది యధిగతసుబోధ న, నిందితులై యొందిరంత నిర్వాణంబున్. 115

గీ. శివపురాణంబు ప్రియమగు శివునకును శి, వకును దత్పుత్రులకు గణపాలురకును
నీఁకను బాఠకులకుఁ భక్తి నిచ్చు మిగుల, భుక్తిముక్తిప్రదంబగు మునులరయుఁడు

గీ. శివపురాణంబుఁ జదివిన శిష్టులకును
శివపురాణంబు వినిన సుశ్రీకులకును
శివుఁడు శివయును దత్సుతుల్ శివగణములు
శివము నిచ్చుచు మనుతురు స్థిరముగాను. 117

మత్తకోకిల. మంగళంబగుఁ శంభుమూర్తికి మంగళంబగు గౌరికిన్
మంగళంబగుఁ దారకారికి మంగళంబిభమాలికిన్
మంగళంబు శిలాదసూనికుమారముఖ్యులకెంతయున్
మంగళంబగు సంతతంబు సమస్తశాంభవకోటికిన్. 118

క. ఆశశితారార్కముగా, నీశైవపురాణకృతి మహేశుఁడు విబుధా
ధీశు లలరసాఁకుతఁగా, వ్యైకుల కిడుఁగాత మోక్ష మెంతయుఁ బ్రీతిన్. 119

క. కుసుమశరాంతకపూజా, ప్రసక్తబసవార్యసహజ! బహుశిష్యసము
ల్లసదర్చనాభిరామాం, ఘ్రిసరోరుహ! బుధజనాళి గీతచరిత్రా! 120

క. సారశివలింగయోగవి
శారద వీరేశలింగశర్మాగ్రజ! వి
స్తారకరుణాంతరంగా!
శ్రీరాజచ్ఛరభమంత్రిసిద్ధవశంసా! 121

వనమయూరవృత్తము. శ్రీమనుమహాజవను । సిద్ధమహిమా!యు
ద్ధామరసవత్సుకవి।తా ప్రబలకామా!
తామరసపత్రసమ।తా మహితనేత్రా!
హేమవరవర్ణవద।హీన శుభగాత్రా! 122[illegible]

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి విద్యేశ్వర ఖండంబు సర్వము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

సంపూర్ణము

ఓరియంటల్ ప్రెస్, 6:83, మార్కెటు స్ట్రీటు, సికింద్రాబాదు-దక్కన్.

తప్పొప్పుల పట్టిక

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
1	10	ముఖుఁగొలచెదన్ మదిలోన్	ముఖుఁదలఁతుమదిభక్తిన్
4	24	దిరమగు	దిరవగు
5	13	రంజించె పార్వతీ	రంజించెఁబార్వతీ
,,	26	పేరుపెంపు	పేరుఁబెంపు
6	9	పట్కాలి కేష్ట	పాట్కాలి కేష్ట
7	23	పదమూడేండ్లు	పదుమూడేండ్లు
8	2	నెచి	నెంచి
10	15	వినుతన	వినుతున
11	28	గామాదిని	గామారిని
12	12	యొద కేగి	యొద్ద కేగి
14	11	దరియానగ్గరితన్ బరిగ్రహము సేయంజాలనేనిన్ బొరిం	దరియానగ్గరితన్ బరిగ్రహము నొంఁ దంజాలనేనిన్ బొరిం
16	16	యనుదుఁబురు	యనుచుఁబురు
19	14	గుణత	గుణిత
20	13	యప్రతిమంబగు	యద్భుతమైతగు
22	5	య భర్గుఁడపుడు	యాఁ భర్గుఁడపుడు
,,	10	గొనియన్	గొనియెన్
24	5	బ్రణుతు	బ్రణతు
,,	20	చెన్నసలారన్	చెన్నసలారెన్
,,	21	నీరజాక్షుండు	నీరేజాక్షుండు
27	25	కానానల	కాలానల
29	1	బికారమా	బకారమా
,,	25	ఆ యజుర్వేదమిటు సెప్పనట్లె	అని యజుర్వేదము వచింపఁ నట్లె
31	22	మను బరితోష మొందితిసుఁ రొత్తములార!	నునుబరితోష మొందితినఁ నుత్తములార!
33	3	మార	మీర

పేజి	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
35	10	♦ చందమోాయె	చాప్పామేమె
36	16	ప్రితిప షష్ఠీ	ప్రతిపత్ షష్ఠీ
37	20	నిరోధానంబును	నిరోధంబును
38	25	సిదులును	సిద్ధులును
39	15	యిట్లయె	యిట్లనియె
40	8	కీయుడు	కిచ్చుడు
,,	25	అంత	అక్కతన
,,	22	లకుఅన్నంబు	లకన్నంబు
51	14	♦ రనఘుమతులు	♦ రలఘుమతులు
52	2	♦ భర్గుండాపెౕ	♦ దాశివుండాపెౕ
53	13	నుండె	నుండు
56	3	డత	డత్త
57	14	యాపాతివ్రత్య కుశలయా నే గృహిణీ।	యోపాతివ్రత్యకుశల! యో సిపురంధ్రి!
59	5	దీక్షితాయిని!	దీక్షితాయని!
62	26	యంబుల్ శౌరా ప్రేమాతిశయం। బౌరా సౌభాగ్య	యంబా। రౌరా ప్రేమాతిశయం। బౌరా సౌభాగ్య
63	6	కరండ శిల్పయా	కరండ నేత్రియా
66	7	గాని	గొని
68	25	చుండెర	చుండెనుర
69	చివర	నాతరమొందు	నాతురమైన
73	26	శ్రీకుఁడును	శ్రీకుఁడును
,,	23	లందు యావనప్రభవమందు	లందునుౕ యావ ♦ నంబునందు
76	4	ట్లనెయొనరించెదసీపను। పునునైన యొకండు	ట్లనెనొనరించెద సీపను। పునునైన నొకండు
,,	5	నాకస్త్ర్రచెలువ యదియు	నాకస్త్ర్రమింతియదియున్।
80	23	క ♦ లాలంకరున్।	క ♦ లా శేఖరునిౕ
84	25	జలహారమై	జలాహారమై
86	2	కొనన్ వెడగాగ నిల్చినన్	కొనంగనెడన్ వసించినన్

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
82	9	చ. "కొమరిరెనొసంగు" అను పద్యమంతయు——	
		చ. కొమరిలినిమ్ము రుద్రునకుఁ ♦ గోమలి చేసిన సద్వ్రతంబున ర్సముసమకూరమెచ్చియెన ♦ రంభొసఁగెఁ సతిఁగాఁగొనన్ శివుఁ డమరెమనంబు లందుముద ♦ మగ్గలమైదయివార సర్వయ త్నముఁలను సల్పివేగిరము ♦ దక్ష! యొనర్పు వివాహమీవిఁకన్ ॥	
88	2	నందఱు	నందల
,,	18	బొడుపఁజూడుడు	బొడుపఁజూడుడు
89	21	నచ్చటనే చేర్చు	నచ్చటనెచేర్చు
91	21	వెలసెడు మేఘములతోడ ♦	తనరెడు మేఘమ లతోడఁ ♦
		విశ్వేశ్వర! యీ	దత్వజ్ఞా! యీ
92	18	బ। వ్విందులు	బల్ విందులు
,,	,,	నివృ – ధా	నక – టా
,,	24	దవ్వుఁజేసి భసి – తాననురై	ఁబాసిబూదినిభృ – శమ్ముగ
		చరియింత్రుగాక	బూసి చరింత్రుగాక
99	18	వెడచేసి	నెడచేసి
104	17	శర్వునిఁ దెలియకిట్లు	శర్వుఁదె – లియకయిట్లు
105	2	విశ్వబంధు ♦ నలిగి	విశ్వవిభునకలిగి
	13	మెట్టికర్మయేని యెసగదు	మెట్టికర్మమేని ♦ యెసఁగదు
		బ్రహ్మయం	బ్రహ్మమం
	21	జిహ్వఁదెగేయఁగ	జిహ్వను గోయఁగజెల్లు
	22	చోవెడ	చోనెడ
	27	నామ ♦ నమునొచ్చు నిఁకన్	నాదు మన మిఁక నొచ్చున్
	105	వేదమందు వేఱు ♦ వేఱుగావి	మద్రితయిన్ విభేద ♦ మమరఁగావి
106	16	కార్చెన ♦ య్యొడలువడిగ	దహియించె ♦ వడిగనొడలు
109	18	కాష్టాగూడుండును	కాష్టాంగుష్టుండును
111	18	మాద్యద్ఘట	మాద్యద్భట
114	చివర	జీవనః	జీవినః
115	3	దత్తుం	దత్తున్
116	10	వెడంజేసి	వెలింజేసి

పేజి	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
117	2	యింబొ	యింబై
	16	నారదబ్బలునున్ నారికడముల్	నారదబ్బలున్ నారికడములు
		కజూరముల్ క్రముకములును	కజ్జూరముల్ క్రముకములును
129	23	ధార్మికసముఖా !	ధార్మికసుముఖా !
131	8	ధారుణన్	ధారణన్
132	19	జెలువు దనర్చె	జెలువునఁ దనరెన్
134	4	జెఁపుడనిరి	జెఁపుమనిరి మానుల్
136	18	లగ్గయ్యెడునని	లగ్గయ్యెడుమని
	చివర	శానవాటుల వనస్థలములనుచు	శానమ్మునందు నుద్యానమనుచు
142	12	నిలుఁబాసె	నిలు-వాసె
147	21	కఁబూజించు	కపూజించు
148	19	మవక్రవిక్రమా	మవార్యమాకృపన్
152	చివర	ఁబుడమి	నెలమి
156	23	నరుదొప్పఁగా	బ్రియమొప్పగా
157	10	దావ్యి	విద్యా
161	14	స - రేశ్వరుండు	స - ర్వేశ్వరుండు
,,	18	నరుతభాగ్యంబు వాని	నరుతచా-యగలవానిఁ
162	9	వైభవము నిలన్	వైభవగరిమన్
167	15	ప్రకృదాటిన	ప్రకృతి దాటిన
163	చివర	పోయిరీని	పోతిరేని
165	2	నవని రమణీ	నమర రమణీ
166	2	తపసులువుడమిన్	తపసులగవరా!
169	7	నగ్గిరి రాజకుమారి	(ఈ యక్కరములను వదిలివేయ వలయును)
172	16	సార్థక ముప్పన్	సార్థకతదగన్
178	10	కదిరి	కదరి
181	19	దేరు నెక్కి	దేరి నెక్కి
183	7	ఘనమిఁకన్ జగత్రయీా	ఘనతయిఁకజగత్ర -యీా
184	15	మీకు	నీకు

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
186	7	రేఁచి	మీాఁటి
,,	8	లిం గాడానుపమోప...లిగా	లింగావింపఁగడంగిరెంతయును పాశ లిం గామతృష్ణాళులై
188	24	మహేశు పైఁబ్ర ♦ హార మొప్పఁగుప్పిన్గ	మహేశుపై న ♦ భంగ భంగి గుప్పిన్గ
189	11	మా ।రు రతీకామిని సూచి మూర్ఛి లె సువర్యుల్ తీవ్రదుఃఖార్తిదు—	న।మ్మరుఁ దద్దేహినిసూచి మూర్ఛిలె సురల్ మానుల్ గభీరార్తిదు—
190	6	పరవసంబున నేను	బరవసంబున నేను
192	12	ర♦తీసహాయు	ఁబ♦త్నీసహాయు
	13	ననవరతము	నమరులార !
	18	ఘటించి	ఘటించు
200	16	మచ్చికము	మచ్చికను
	26	నానుడిని	నానుడిఁ
206	19	నక్రనే	నక్రకే
207	15	నిక్కముక	నిక్కముగ
212	13	కెంచక యాలకింపు	కెంచకకొంచక యాలకింపు
213	4	కాముకక్రీడలఁ♦ గాశలుండాహరి	కామనిర్మాణై క ♦ కారణంబా హరి—
	5	కృత్తి ♦ వసనుఁడితఁడు	కృత్తి ♦ వసనమూర్తి
217	1	ఎవ్వనికూఁతు	ఎవ్వనికన్య
221	23	బుద్ధి	ఋద్ధి
222	5	తపంబిడ్డ	తపంబడ్డ
225	7	ప్రభాసితుండును	ప్రభాభాసితుండును
	16	మయవునైన	మయువినైన
226	11	క్రమ ♦ మంతయు	శ్రమ మంతయు
233	6	మేనివాసము	మేటనివాసము
	21	వాకిలిలేనినాఁడు	వాకిలిలేనివాఁడు

పేజి	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
233	చివర	ప్రశ స్తంబొప్ప	ప్రశ స్తంబైన
242	7	నబ్జాలారత్నంబు	నబ్బాలారత్నంబు
243	6	యడుగుటయు	యగుటయు
	20	వత్సకాలము	వత్సరకాలము
246	14	జాల	శాల
247	2	నీవి త్తెవులు	నీవీ తెవులు
	5	చతుష్పాదా	చతుష్పదా
	7	పథముల	పదముల
	21	తిలక! యిలను	తిలకమ! యిఁక
248	18	యీశుభ। త్రనుగ వరంబు నొందె విహితంబగునిద్ది విమర్శనార్హమే	శంకరున్। బెనిమిటిఁగాఁగఁ జేకొనఁగఁ జేర్మివరంబు గ్రహించెఁగాదొకో
,,	24	గొందలమూఁగన వ్యసిష్ఠ గే।హిని ప్రియవాక్చమత్కృతుల నెంతయుఁ బ్రీతముఁ జేసెఁ జేతమున్	గొందలమూ అనరుంధతీ మన।స్విని ప్రియవాక్చమత్కృతులఁ జేతముఁ బ్రీతముఁ జేసె నెంతయున్
249	18	గుంపములు నున్	గుంపము నున్
251	1	ఖర్జూరపండ్లు	ఖర్జూరనిధులు
,,	18	సారగు	సొరగు
259	6	యుండిందాగ్రిణితో	యుండర్థాంగితో
258	14	పార్థనంబు	ప్రస్థానంబు
260	4	చెలియలైై	చెలియలా
263	6	డక్కజం	డగు నక్కజం
264	2	జెందినవాఁడదిగాంచురూఢిగన్	జెందిన నొందునతండె బన్నమున్
,,	7	రూఢిగా	రూఢిగన్
265	3	ధరమున్	ధరనున్
267	24	మానియితండొ శివుఁడనఁగాఁడనంగ	మాని! శివుండితండనఁగాఁడనంగ
268	7	యిట్టులన్	యంతనే
,,	16	దాగిరి	డాగిరి
274	23	వగఁ బొగులుచు	వగ పొదలఁగ

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
282	4	జన్మము ధన్యతాగతిఁ	జన్మము ధన్యతఁ గనెఁ
”	21	వాసాగ్రి	వాస్యాగ్ర
289	12	కెట్లీయు	కెట్లోసఁగు
”	13	పాత్రిలనెద రేమొ యనుచు	పత్రపు లనెద రేమొ యనుచు
275	14	పరువంబుగఁ జెప్పె	గరువంబుగఁ జెప్పె
298	15	ప్రిసన్న బృందావన	ప్రిపన్న బృందావన
”	19	వ్యాకులము	వ్యాకులత
297	22	రతీకాంత	రతికాంత
298	చివర	రతిఁ	రతినిఁ
298	24	చేరఁగాఁ గని రతీసాధ్వీశిరోరత్నమా	చేరరా రతిసతీమాలా మహారత్నమా—
299	చివర	కేకే	లేకే
300	26	భక్తీప్సిత	భక్తేప్సిత
315	24	కానుపించునున్న	కానుపించుచునున్న
316	14		(14,15 బంతులమధ్య ఈ క్రింది చిన్న వచనంబునుజదివికొని యటుపై 15వ బంతిలోని హెడ్డింగును జదువ వలయును.) వ. కాంచియంత జగదంబ వారొనర్చిన యకార్యం బెఱింగి కుపితయై —
320	4	మరుత్సహాయంబున	మరుత్సాహాయ్యంబున
329	1	జంతువులు కర్మకనుగుణ ♦ జన్మ మొందు	కర్మమున కర్హ జన్మంబుఁ గాంచుజనము
342	16	నొనర్చిత	నొనర్చి యొర్చిత
344	1	పొనరించె	పొసరించి
348	చివర	బెనుకినుక తారకా	గనుగినుకఁ దారకా
349	5	దాఁకివీఁకతో	దాఁకెవీఁకతో
353	6	బాపనదియు	♦ నంపనదియు
341	14	గొందఱుక్రకంది	గొందఱుమ్రంది

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
354	2	ధామధురోక్తులః దలిర్ప	ధారసమధురోక్తులొప్ప
,,	16	గలఃషభారము	గలుషహారము
,,	19	డంకరించినంతి	డంగీకరించినంత
355	10	తవిచితా	తవిలిచితా
357	17	బముశశిబింబమ్మగాకఁ సరియగునె భువిఁ	బము శశిబింబమ్మె యవుసఁ వతువచ్చు నొకో
359	15	సుతతోఁ	సుతుతోఁ
362	5	నాతోవా	నీకుఁబా
363	22	దెసల్ ఁ బాలింపుచుఁ వచ్చి కాంతార బిందాకచోట	దెసల్ ఁ గాలింపుచుఁ వచ్చి కాం ఁ తారంబం దొకచోట
368	23	వృ ఁ ధాయిటు	క ఁ టాయిటు
371	26	పొసరించదేమొకో	పొసరించుబెట్టిదొ
378	20	మనమునవీర	మదమునవీర
380	21	నిఖిలామ్నాయ	నిఖిలామ్నాయ
393	4	తస్వ ఁ ర్ణవి నిర్మితోజ్వల	తక ఁ నకనిర్మితోజ్జ్వల
402	8	మానుదుల	మామదుల
404	18	అరిహాఁ	అరిహన్మని
,,	18	యరిహానునకు	యరిహునకు
,,	19	యరిహానునకు	యరిహునకు
410	18	అరిహానుండు	అరిహుఁడు
413	8	బా। లునిబీరంబును	పా। పని బీరంబును
414	25	ని ఁ క్కల్లు గనుచు	ని ఁ కల్లుగనుచు
415	2	యనంతరత్నధనములఁబడయుఁ	యనంతవసుధమ్ములఁబడయుఁ
,,	24	తొరివ్వ లెక్క యొసర్తు మే తోసిరాజుచేసెదము	తరివ్వ లెక్కింతు మేతోసి రాజు నిష్ఠఁ చేసెదము
416	17	మునుకొని నడచిరి యనికిఁ బెనురజ మంబరతలంబు బిట్టెగయంగఁ	పురిగొను వేడుకతోనడ। చిరి పెను రజమంబరంబు చేరఁగ నెగయుఁ
418	15	వాసిం దొడంగి	వాసిం జెలంగి
427	18	శంఖధ్వజుం గాంచి	శంఖచూడుం గాంచి

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
430	8	న్మాలమునర్కా బొనర్చుటకు	న్మాలనమర్కా బొనర్చుటకు
434	1	ముద్రాదష్టి	ముద్రాదృష్టి
435	10	దెచ్చుఁ డీశ	దెమ్మ్ దేవ
439	26	యాతఁడీశ్వరునియొద్దకుఁ జేరిసహస్రి	నాతఁడీశ్వరునియొద్దకుఁ జేరిసహస్ర
448	23	ప్రిసన్నదుఃఖనాశిని	ప్రిపన్నదుఃఖనాశిని
450	23	పంచాశోధ్యాయే	పంచాశాధ్యాయే
451	17	ప్రివాహమట్లొప్పమీఱ నెడ తెగక	ప్రవాహమట్లుండిసతతక మెడ తెగక
453	10	బిట్టలరించి	బిట్టడరించి
,,	18	విల్లునర్కా	విల్లొగిర్కా
455	21	చుందురు నెల్లెడ	చుండిరి యెల్లెడ
458	19	శిష్టచతుష్టయంబుతో	శిష్యచతుష్టయంబుతో
459	10	భిన్నమస్త	ఛిన్నమస్త
460	8	గురుశుకుర్లిలు	గురుశకుర్లిలు
462	14	డంత నంతర్ధిఁ జెందె	డంతర్ధి నంతఁ జెందె
466	18	వెలయ బంటువునై	వెలయు ననుచరుఁడవునై
469	20	ష్ఠైనె ననశ్వరంబయిన	ష్ఠైనె యనశ్వరం బయిన
471	6	సృజియించె	సృజియించి
,,	19	శ్లాఘ్యైక	శ్లాఘ్యైక
473	22	చేకురఁ గల విఁక శరభావతారలీల నెఱింగింతువినుండనిసూతుం డిట్లనియె—	చేకురఁ గల వనిన మునులు సూతున కిట్లనిరి —
474	27	పాసంను	పాంసను
476	8	వీరభద్రునుడులను	వీరభద్రు సూక్తుల
477	7	గిట్టి చంపితివి రాఁబట్టితి వబ్ధిపాల్ప డఁగ నీక—	గెడపి కుంభినిని రాఁబట్టితి వబ్ధిపాల్పడఁగనీక—
478	18	యెల్లరకుఁ హరుఁడైనవానియి	నెల్లరకుఁ హరుఁ డైన వానిని
480	27	ధరోష్టశ్చ హుంకారససవితో హరః	ధరోష్ఠశ్చ హుంకారసహితో హరః

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
481	15	ఘాతంబుగన్	ఘాతంబునన్
,,	27	తదాపనేతవ్య	తదాపనేతవ్యా
490	15	బొంఱకఁ గూర్చి	నొద్దికఁ గూర్చి
490	16	తృనినీఁకవానివెన్క జను ♦ దెంచిన వారినిఁగూల్తు నెమ్మియిన్	త్రునినీఁకవానివారలను ♦ దోడనె తోడనె సంహరించెదన్
,,	20	నెంతదనుకర్క	నెంతవఱకర్క
491	8	వ్వారలుపొట్ట	వ్వారునుబొట్ట
,,	10	సౌఖ్యమున్ బడయఁ ♦ దక్కిన వారలు చావనేమగున్	సౌఖ్యమొందఁబెర ♦ వారలు చావఁగ నేమగున్ జుడీ
494	2	నచ్చోటట ♦ జూడ	నచ్చోటుజూడ
,,	23	బాపునిదె	బాపుమిదె
496	18	సూక్తి విధము	సూక్తిసరణి
497	10	యనఘుని నుపమన్యు	యనఘుండుపమన్యు
,,	14	పిష్టమును ♦ దంబునజేరిచి తెచ్చిపాలుగా—	పిష్టముచి ♦ తమ్మగనీళులఁ జేర్చిపాలుగా—
,,	20	నింపగు నాలపయన్నులట్టివీ	నింపగునావుల పాలనట్టివీ
498	23	నిదిరసాంచలమునఁజేరె ♦ నేనిదుర్ల	నిద్ది రసనాంచలముఁజేరె ♦ నేని దుర్ల—
499	20	తెప్పున	తేఁకువ
501	15	జలపుష్ప	జలబిల్వ
502	10	మదన్సవమొప్పి	మదన్సుతి యొప్పి
,,	21	తెల్పుము నిల్పుము నానుడుల్ వెసన్	దారక! చేకొను మత్ప్రసాదమున్—
502	చివర	చంద్రానన	చంద్రానల
503	25	నేనెత్తినయం	నేనెత్తినసం
505	15	ఘోషను	ఘోషము
509	12	పాలమూర్తి	పాల! నీవు
510	8	జన్మ ఫలంబుఁజెందె	జన్మము భాగ్యమొందె
515	18	బగఱగిట్టె	బగఱగెడపి

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
519	7	పిచ్ఛంబులను	పుచ్ఛంబులను
520	17	మెఱుఁ కునకు నెందు	మీఁకుఁ గలటిమెఱుకుఁ
519	9	దండిగనంటివి	దండిగనుంటివి
	23	వితండ! వాదమున్	ప్రగల్భవాదమున్
	18	శాణము	శ్రాణము
527	12	బ్రహ్మేశ్వరుండు	బ్రహ్మ దేవవిభుఁడు
	26	ఈకృత్తి వాసశబ్దము	ఈకృత్తివాసేశశబ్దము
528	22	డొప్పమీఱుఁ నద్రీ	డొప్పమీఱునశ్రీ
529	7	డమర-రాజసుకుటుఁడా	డమర-రాజేశ్వరుఁడా
	9	మాణిక్యాంబననమర	మాణిక్యాంబికయమర
	20	యకరత్నమై	యకరత్నమై
	23	నగరీవతంసిమై	నగరీవతంసమై
530	24	గరిమదనర	గరిమమెసఁగ
531	17	డొప్పను	డొప్పను
	20	భుక్తుల	భక్తుల
532	54	మందు లేరు	మందు లేదు
	12	వెలసిరిరువురుసూర్యేందు	వెలసెశంకరుఁడర్కేందు
	16	నేర్పుమీఱ	భద్రకరుఁడు
	21	పంచనాథేశ్వరుఁడు	పంచనాదేశ్వరుఁడు
534	7	మంగళేశ్వరసంగతుండు	మంగళేశ్వరీసంగతుండు
535	9	చంద్రిభాల	చంద్రిఫాల
537	1	శ్రీయుద్భటప్రసాదసమాయాత	శ్రీయోగీశ్వగగురుకరుణాయాత
539	1	కోమనిన్	కోమలినిన్
542	5	నిచ్చలీ	నెప్డునీ
542	9	భక్తి నొనర్పఁగ భక్త	కాంక్ష మెలంగఁగభక్త
549	13	సాఁకుచునుండెనుదండ్రియాస్థలిన్	దండిరిసాఁకుచునుండెదండిగన్
550	17	క్కసుమెయి నొంది	క్కసుమెయిః నొంచి
551	21	మటుపఱచెద	మట్టుపఱచెద

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
554	10	నాథులెత్తింగిచెలంగిపొంగఁగా	కాండమెత్తింగికరంబుపొంగగాన్
557	13	జలముదోడ్తొండన్నఁదచ్ఛిష్యులున్	సలిలమిందుఁ దెండనాఁ శిష్యులున్
562	19	పూర్ణమై	పూర్ణమై
563	చివర	నుంపు నాత్మ	నుంపు మాత్మ
564	25	రీరహిఁ జెందె	రీలలిఁ జెందె
568	4	రామచంద్రాదార్చిత	రామచంద్రార్చిత
,,	28	శివ స్తత్రిం	శివ స్తత్ర
569	12	గూడి సుధర్మ	గూరి సుధర్మ
570	7	– యావలిపుష్పంబు	యీవలిపుష్పంబు
571	26	తెలవారన్ రుధిరాక్తమైనపడన్– దేర్చాచియూత్మేశ్వరున్	తెలవాఱన్ రుధిరాక్తశయ్యఁ గనియెం ◊ తేభీతినాత్మేశ్వరున్
573	12	నూటికిదాఁక	నూటికిమించి
575	19	– వీవెధనంబు	లీవెధనంబు
,,	24	పరపశులై	పరవశలై
580	23	వనునాకా	వనువాకా
585	24	నిచ్చలన్	నిచ్చలునాఁ
586	2	బరుణాచలంబున	బరుణాచలంబన
587	14	కల్మష	కల్మాష
588	10	యబ్బలున్	యక్షలున్
,,	21	పారావారవరసమీపస్థలి	పారావారతీర ◊ హృద్యస్థలి
591	5	వడుగొకచే	వడుగొకఁడే
592	2	వగతో	వగును
596	16	దుగ్ధముల్	దుఃగ్ధమున్
600	చివర	ఋషీకన్ గాంచి	ఋషికన్ గాంచి
602	27	సుసంకృత్యా జఁగ్రిహా	సుసంస్కృత్యాజగ్రాహా
603	22	నిచ్చల	నిత్యము
,,	26	జాప్తిభృతులు	జాప్రభృతులు
604	7	బంగరుతా	బంగరమా
605	20	మాకును మీకును	మాకును నీకును

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
608	4	దెరు । వున	దె। ర్వున
609	16	కల్మషపాదుం డగుట	కల్మాషపాదుం డగుట
612	6	శివపతా	సితపతా
615	4	ధర్మగోప్ప్లులార!	ధర్మగోప్తలార!
,,	16	శివపూజ రుద్రజపమును	శివపూజయు శివజపమును
618	19	యాహుతి	యాహూతి
614	24	శర్వేశ్వర	సర్వేశ్వర
620	5	ఎఱుకకు	ఎఱుకుకు
622	14	బ్రతినిత్యమిట్టులల	బ్రతివాసరంబిటుల్
628	21	నిర్వికారిపరబ్రహ్మ	నిర్వికారియు బ్రిహ్మంబు
632	1౨	నీ వెయణిమవు	దీ వేయణిమవు
6౩8	25	శూలాధృక్	శూలధృక్
636	25	రావుఁడుగురుతల్పగామి	రావుఁడుగురుతల్పగుఁడు
		హైమస్తేయుం	హిరణ్యాస్తేయుం
638	10	చేయనతఁడు	చేయునతఁడు
	24	ఆలుమగలను పద్యమంతయు	గీ. ఆలుమగలును దలిదండ్రులాత్మజాతు। లన్నదమ్ములు మిత్రులు నల్లె గురువు శిష్యుఁడును వీరలకుఁగలచెలిమిఁబాపి కొంకకవిరోధమునునొడగూర్చువారు
639	3	వై యుండుజంతువు। లనువధించు	కై యుండుప్రాణుల।
		వాఁడు•నాలఁగట్టి	హత్య సేయువాఁడు
			• నాలగట్టి
545	27	చివరరథచక్రంబు	చివరసూర్యరథచక్రంబు
648	10	తావి–పుష్పములను	తావి–పుష్పములను
649	7	స్త్రీని నర్థించి యించుక సేవఁ	స్త్రీలు దమను వలచి సుంత
		జేయు వాని	సేవఁ జేయు।వాని
,,	17	చూడరు వంగసముఁగులము	చూడరు శీలమును గులము

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
651	1	కారణము లేక నల్లటీకలును దనను జేరి—	కారణము లేక యీకలు కరము దన్ను—
,,	3	పట్టపగలున	పట్టపగటను
654	22	బాయును నెట్టి	బాయుమ త్తెట్టి
655	7	విజ్ఞానంబు లుత్సాహామును ప్రవర్తించును	విజ్ఞానంబులు నుత్సాహామును బ్రవర్తించును
656	26	మహా తేజస్వియై	మిగులఁ దేజస్వియై
659	26	డనిలుఁడు డనలుఁడు	డనిలుఁడ నలుఁడు
661	5	హయశిరశర్మిష్ఠలు	హయశిరశ్శర్మిష్ఠలు
663	2	నాకొమిరర్ గుమారులను నచ్చిక	నా కలయట్టి బిడ్డలను నచ్చిక
,,	22	యనెడు కన్యం	యను కన్యక
666	12	గొబ్బున మనువుక్	ద్రుతముగ మనువుక్
668	20	నతండు జ్ఞానకృత	నతం డజ్ఞానకృత
670	21	గార్ముకధారల నస్త్రి వహ్నిచే	గాండచయమ్ముల నస్త్రి వహ్నిచే
671	5		

కందపద్యమునకుఁ బూర్వమున ఈక్రిందివచనంబును
గ్రింది కందపాదంబును జదివికొని డాతత యను
కంద శేషమును జదువుకొనఁ దగు
వ ॥ ఆ యసమంజసపుత్రుండు
కం ॥ నీతియుతుఁ డంశుమంతుం—

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
675	5	రామలక్ష్మణభరత	రామభరతలక్ష్మణ
676	22	శంఖులును శతానీకునకు నశ్వమేధవంతుండను పుత్రుండుజన్మించి—	శంఖులును గలిగిరి. శతానీకునకు నశ్వమేధవంతుం డను పుత్రుండు జన్మించె —
679	18	డనునా	డగునా
,,	21	రుండను	రుండును

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
,,	23	ద్యుమచండీశ్వరుం డను	ద్యుసుచ్చండీశ్వరుం డను
,,	25	బాష్కలీశ	బాష్కలేశ
681	10	భాగవతంబును నార	భాగవతంబును భవిష్యంబును నార—
683	18	లైన రాకాసులచే	లీ యరాతులవలనన్
684	11	వారులాపైన	వార లాపైని
685	6	ర్భరపరిబాధలన్	ర్భరతరబాధలన్
,,	చివర	రమల	రముల
687	7	ముల్లన్ గరగఁజేసె	ముల్లన్ నొవ్వఁ జేసె
689	చివర	యల్ల ద్రుహిణునిఁ బ్రోచితి	బ్రహ్మదేవునిఁ బ్రోచితి
690	11	మూలఫలములు నాలుగు కేలు లందు	మూలఫలములఁ గరపుటంబుల ననువుగ
	9	యతలుహితలు	యుతలుహితలు
692	7	యిడుములనీక నెప్పు♦డెసఁగకుండ	యిడుములుకలనేని ♦ యెసఁగకుండ
	22	♦చెందమెఱిగి	చందమెఱిగి
	16	స్వరమును బంచవర్గాంతవర్ణ—	స్వరమున్ బవర్గావ♦సానవర్ణ—
703	5	నమ్మహేశ్వరులకీయది	నమ్మామ్మహేశ్వరులకీయది
	21	లేదరయమీాశ	లేదరయమీాశ
706	21	కొందఱనెడు పద్యమంతయు—	

క. కొందఱు కాపిలదర్శన । మందును దాదృశములందునధికభ్రమలై యందురు మునిశిష్యులు హా । గందునసవ్వారివార్త లారయకు మునీ!

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
,,	18	ణోపనయననిగమంబు లను పంచావయవంబులతోఁ గూడుకొనినధూమంబు యొక్క	ణోపనయనిగమనంబు లను పంచావయవంబులతోఁ గూడుకొనిధూమంబు యొక్క
707	9	శివభక్తిసంయోగంబున	శివశక్తిసంయోగంబున
707	2	శివభక్తిభావం	శివశక్తిభావం

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
708	20	శివాద్వేత	శివాద్వైత
,,	33	రూపాత్మ మైన	రూపాత్ముఁ డైన
,,	26	భోక్తముగా	భోక్తనుగా
709	8	సత్వాదిగుణంబులకుఁగారణం	సత్వాదిగుణకారణంబు.
		బు. ఈగుణంబులచేతబుధ్యాది	సత్వరజస్తమోగుణంబుల
		త్రితయంబు సాధితంబు.	నుండి వస్తునిశ్చయకా
		సత్వ—	రిణియగు బుద్ధియుత్పన్నం
			బయ్యె. అద్దియె మహ
			త్తద్దానినుండి——
,,	7	నాసికలను	నాసికలును
,,	8	బుట్టఁబడియె	బుట్టె
,,	16	దేవ మేటి!	దేవ! మేటి
710	8	ప్రపంచాత్మకంబు	ప్రపంచాత్మకుండు
712	2	దీపవిలసితహృదయా!	దీపనిశ్చితహృదయా!
,,	10	చే నన్వహంబు	నే ననవరతము
713	25	వాణితో	వాణిచే
714	17	నిచ్చలు సల్పుము	నెవ్వను సల్పుము
716	24	ప్రసాదపూర్వికంబులగునందుచే	ప్రసాదపూర్వకంబులగు
		సకలసాధనంబులు శివప్రసా	నందుచే సకలసాధనంబుల
		దముచేత సాధింపఁజెల్లు——	చేత శివప్రసాదంబు సాధింపజెల్లు
	28	భావసమేశప్ర	శివభావతుల్యప్ర
717	10	ప్రకారక్రమంబిల్లు మీకుఁ	ప్రకారంబునకుఁ గ్రమంబో
		జెప్పఁబడియె	కండులేదు
	18	జెంది మోక్షవిభవము	చెందిముక్తి వేలోకడౌందర్య
		నొందుర	
	25	వాఙ్మనః	హృద్వచః
	21	యిట్ల నేక	ఇట్ల నేక
718	18	ఊర్వశిలీలాస్పదుఁడయ్యెను	ఊర్వశీశివశం। వదుఁడయ్యెను

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
	26	దక్షిణల్ చాలనొసఁగి	దక్షిణలధిక మొసఁగి
	11	పిత్రుల	పితల
721	8	కర్మలచే	కర్మములక్
	12	పరగెనిట్లు	పరగెనెట్లు
	25	హేతువగునను......... (రెండుచరణములు)	నందు హేతువు భోగార్థ మైనకర్మ। మేమలక్షయమునన ది యింకిపోవు
722	10	ఖ్యాతిఁ జెందెఁబురుషుఁడు భోక్త యననెగడె—	ఖ్యాతిఁ జెందెను భోక్త యే యగుఁ బురుషుఁడు—
	14	నాత్మసంశ్రయ	తాత్మసంశ్రయ
723	4	త్రివిధమైసుఖదుఃఖవిమోహాత్మంబు కర్మఫలంబు ననుభవించును	త్రివిధమైనకర్మఫలంబు సుఖదుఃఖవిమోహాత్మం బనుభవించును
	11	జెప్పబడునను... (మూడు చరణములు)	సాత్త్వికవిరుద్ధమంతరా జసముగాఁ గ। స్తంభమును మోహమును దా మసంబుగా వ। చింతురల తద్జ్ఞులర యుఁడు శిష్టమును లు
	21	వలెశరీరాదియగును	వలెవ్యక్తమైశరీరాదియగును
724	5	సర్వమాత్మగొలుచునా సర్వమందు—	సర్వమాత్మమున వసించు సర్వమందు—
	12	దేహఖిన్నుఁ	దేహభిన్నుఁ
727	22	గలకాష్ఠా	గలాకాష్ఠా
729	17	సంధ్యం	సంధ్యాం
731	11	రహితుండు నన్య	రహితుండనన్య
732	9	విశ్వస్వర్గ	విశ్వసర్గ
734	24	కరు ణాలుఁ	కరుణా త్ముఁ
737	15	బాల తుండువొడమె	గుమా రుండువొడమె
738	19	మృకండుదంపతులును	మునిదంపతులును

పేజీ	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
741	1	త్రిసంధ్యలందు	త్రిసంధ్యమందు
,,	4	సంయమినీ	సంయమనీ
745	4	సంతకమూర్తిగ	సంతకుఁ బెలుచగ
747	18	మృకండు దంపతులు	మునిదంపతులు
,,	20	బెవ్వఁడు	బెవ్వరు
748	4	సర్వ ♦ దేవోక్తము	సర్వ ♦ వేదోక్తము
750	చివర	మశక్తింతుండు	శక్తిమంతుండు
752	19	వినుముంజకేశ! వి ♦ శ్వేశ	కేశవ! విన్నమవి ♦ శ్వేశ
755	8	మునులు చెంది	మునులుచేరి
757	చివర	లసదంబాగిరిశ	లసదార్యాగిరిశ
,,	17	విధవలు	ననదలు
761	7	తతిమ	తతినిమ
,,	19	మాత్రంబున	మంత్రంబున
765	6	దోఁచునో యిట్టు	దోఁచునోయట్టు
,,	15	నగ్రాహ్యంబవునని	గైకొనరానిదియని
767	7	లిఁశ	లిఁక
769	25	చీలమండలి	చీలమండలు
,,	చివరబంతి	మనికట్లులెద	మనికట్లునెద
771	7	యుతంబుశ్రే	యుతంబులుశ్రే
,,	21	లందును ♦ బదియు	లందునుం ♦ బదియు
773	20	మాలంబు	మూలంబు
,,	9	ఁబాతత్స్నాయం	బ్రాతస్స్నాయం
,,	23	మాగురుడీ	మాగురుఁడీ

ఇఁకను – పాణినీయ – జగదీశ్వర – గుణాఢ్య – శ్రీఘ – సర్వామర – మఖుంగెద – చీకఁటి – దజ్ఞులు – చూడెద – విశ్వాత్మమండ – కానానల – ఊర్ధ్వోష – యిడుముల – యిప్పితంబు – నటలే – గానృట్టవు – శ్రాద్ధ – గోధుమలు – ఏవయ – ప్రౌఢ–చియత – ధర్మవు – దలించె – ద్రుహిణు – గూయ పుట – దేఱ్పు – నర్పుచు – గహింపుదపో – జలహార – కాష్మీరక – మరల్పి –

నుంచి - వీరభద్రేణ - తృళ్ళె - ముప్పూరిలో - సృష్కచర్మ - పుఱుటి - జిగిరా -
శైలేంద్రుఁ - సన్నిధంబునఁ - కదిసి - బొదవ - అదిరి - గదుప - నొచ్చెయిది -
మహీశుఁడై - కనికరిం - చీరెలదివి - చెప్పు - శ్రీయు - ధ్యానపుపిండ్లు -
ఆహార్యముల్ - భంగిరిటుండు - దూరికృత - ఈయుట - వరబూజ - సేఫా
లికా - భవస్నతి - ప్రకృతేశా - బక్తి - కరువవి - మొగసిరి - శోబిల్లుచు -
భవాదృశ - చుండరి - సమాన్వితమై - కౌతుకంబుల - ఆరితీఱిరి - ఫాలవినోచ
నుని - తులిసి - రేఱిరి - బైరవుడు - నియంత్రితు - సంప్రాప్తించె - చక్కది
రుక్మిణిఁ - ఐశ్వర - వీలగశేశ్వర - ఇంద్రకేలా - సలలిమయ - వెల్వన - రజ్యా
మాణ - శోభిల్లు - మాంర్కడేయ - యోచించి - లేఖలు - బేతాళులు - దలికిరి
మహాత్మ్యంబు - నభువుండు - శూలాదినిఁ - సౌరుతోరు - జిగీభుండు - భాతులు
ధ్వాజులు - దత్తాదృశు - ధృష్టుండు - ఇంద్రయష్టి - యవనాశ్వుండు -
బ్రహచర్యం - వేభవం - శిద్ధుల శ్రీయూర్థి - ప్రకారంశులు - నిటూర్పు
పరిధివ్యాం- రాద్యక్ష - దేవసత్వా ధీమహే-శక్త్యాది - ప్రాతత్సాయం - నుంచి
ఇవ్వానిని వీనిసజాతీయంబులను యథోచితంబుగ దిద్దుకొన వేడికోలు.

ఓరియంట్ ప్రెస్, 6583 మార్కెట్ వీధి, సికింద్రాబాద్.